Illustreret Folkebad

Et belærende og underholdende Ugeskrift, udgivet af en Forening.

Udkom 1854-57. 1.-3. Bind + Ny Suite 1.-2. Bind.

Fra april 1856 betegnet Ny Suite, og udgiveren anført som Jacob Erslev.

Mere om tidsskriftet på:

https://danskforfatterleksikon.dk/1850p/p72807.htm

Udarbejdet 2024 af Niels Jensen

Illustreret
Folkeblad,

et belærende og underholdende Ugeskrift.

Udgivet

af

en Forening.

Andet Bind.

Med 26 Lithographier,

Kjøbenhavn.

Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1855.

Indhold.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

I Staterne Massachusset og Connecticut befinder sig en 20 Mile lang, een til 5 Miil bred Strimmel af rød Sandsteen, som løber langs med Havet, parallelt med de blaae Bjerge. Forsteningerne, som forekomme deri, ere yngre end de, der høre til Kulformationen, dog ingenlunde yngre end vor brogede Sandsteen — det vil sige, denne røde Sandsteen tilhører overhovedet en meget gammel Formation.

I den øvre Region af denne Formation (omtrent 25 Fod dyb), siger Quenstedt, forekomme talrige Spor af tobenede Dyr, hvis Skridtvide har en Distance, som staaer i Forhold til Fodens Størrelse, skjøndt Tæernes Bygning ofte er meget utydelig. Steenarten bestaaer nemlig af en sort, med Glimmererts blandet, og i tynde Lag leiret Skifer; deri blev Fodtrinnet saaledes indtryk, at Skiferet gav lidt efter under Foden og Tæerne efterlode sig Furer. Desuagtet har man paa nogle Steder opdaget Indtryk af Kløer og enkelte Taaled, der vare saa tydelige, at man kan benytte dem til at bestemme den Art af Dyr, hvem de have tilhørt.

En amerikansk Professor Hitchiock vil have iagttaget over 2000 Fodspor med omtrent 20 forskjellige characteristiske Kjendetegn, undersøgt dem og af disse bestemt de Species, de tilhørte. Der gives deriblandt Strandløbere med Tæer af ½ til 1½ Tommes Længde og en Skridtvide af 5 Tommer; der gives andre af 2 til 6 Tommers Længde og en Skridtvide af 8 Tommer til 2 Fod. Disse hidrøre fra temmelig store Dyr, hvilket man blandt Andet seer deraf, at deres Spor ere betydelig dybe, og at nogle ved Hælen have Spor af Indtryk af Fjedre, som beklædte Benet.

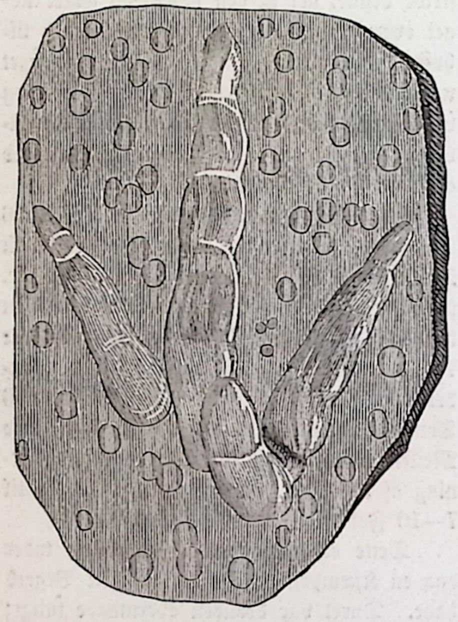
Skridtene løbe stedse i en Linie, forbi Dyrene hvergang satte Foden midt under Kroppen (Tyngdepunktet); en saadan Gang kalder man snorret. Jo større Fuglene ere, desto nødvendigere er dette, hvorfor man kan bestemme Fuglens Størrelse efter hvor nær Fødderne staae Middellinien eller endog overskride denne, saa at den høire Fod gaaer noget over tilvenstre og den venstre noget tilhøire, idet mindre Fugle ikke ere saameget nødte til denne Gang som de større. Herved og ved Aftrykkenes Størrelse saavelsom af Skridtviden er det lykkedes med temmelig Sikkerhed at slutte sig til Dyrenes Høide.

Man har bemærket Fødder af 15 til 16 Tommers, ja atter en anden Arts af 19 til 21 Tommers Længde. Strudser var det ikke, thi de have 3 og 4 Tæer, medens Strudsen kun har to. Af disse største Spor beløber Afstanden fra den ene Taaspidse til den anden een fuld Fod, og da Tæerne vare 6 Tommer brede, saa havde Foden fortil med Mellemrummene mellem Tæerne en Udstrækning af 3½ Fod. Skridtviden beløb sig til 7—10 Fod.

Dette er noget ganske Uhyre og tyder paa en Kjæmpefugl, hvorom vi intet Begreb have. Dyret var desuden overmaade tungt; thi de endnu ikke fuldstændigt hærdede Skiferplader ere itubrukne under dens Skridt, eller hvor Grunden bestod af seigt Leer, ere, som ved Elephantens Skridt, de udenfor Foden liggende Rande præssede indtil 6 Tommer op. Maaskee er denne Fugl, hvis Skridt vi see, og som fremmaner os spøgelsesagtige Skygger fra en underfuld Forverden, Stamfader til den fabelagtige Fugl „Rock," der spiller en saa stor Rolle i de østerlandske Fortællinger.

Den omstaaende Tegning viser os et sligt Fuglespor af Ornitichnitis giganteus; den mellemste Taa er 19 Tommer lang, begge de andre 14 og 13 Tommer; bagtil seer man Rudimenterne af en fjerde Taa, som sandsynligviis stod noget høiere end de andre og derfor kun kunde efterlade et lidet Spor af sig.

Man seer paa Figuren en Mængde runde Fordybninger, og kalder sædvanligt disse fossile Regndraaber, et ganske besynderligt Udtryk, som kunde bringe paa den Tanke, at Vandet muligviis var forstenet, og dette saameget mere, som Sporene af disse Draaber virkelig ere ophøiede. Men allerede Tegningen (som er taget af Mantells Medals of Creation) viser Uholdbarheden af denne Mening. Draaberne maae nemlig have havt et Gjennemsnit af 2 til 3 Tommer, som man kan slutte sig til af Forholdet mellem dem og Tæernes Brede, som paa deres tykkeste Sted beløber

sig til 6 Tommer. Fremdeles er Indtrykket i det bløde Leer og følgelig ogsaa Reliefaftrykket af den derpaa aflagrede Sandsteen virkelig kuglerund; en faldende Regndraabe frembringer i Dyndet, naar det har erholdt nogenlunde Fasthed, vel et Indtryk, dog ingenlunde et kugelrundt, og en Mængde af faldende Draaber forstyrre selv deres Spor, saa at det af Regnen pidskede Sand ikke viser Huller men tydelige Bølger.

Hvad der her foreligger er Følgende. Ethvert Dynd og altsaa ogsaa det, hvoraf efter Bortdunstning af det overflødige Vand det seigeste Leer bliver tilbage, indeholder Luft i betydelig Mængde, om det end er fordeelt i meget smaa Luftblærer, ligesom ogsaa et Glas med Vand, som ikke synes at indeholde et Spor af Luft, dog efter en Times Forløb paa hele den indre Glasflade er bedækket med Luftblærer; saameget mere maa dette være Tilfældet med Dyndet paa Grund af de Gjæringsstoffer, der indeholdes deri. En eller anden større Blære stiger op, river paa sin Vei de mindre fordeelte, som den træffer paa, til sig, bliver derved forstørret og naaer endelig Overfladen, naturligviis kun saalænge denne endnu ikke er afhærdet. Men eftersom denne Overflade lidt efter lidt bliver fastere, saa mister ogsaa den lille Hinde af Leer, som i Form af en Halvkugle stod frem over det flade Leerlag, Vandet og den derved bevirkede bindende Fasthed, og det første dygtige Vindstød feier alle Leerhylstre bort, kun efterladende de tilsvarende Fordybninger under dem. At disse, saavelsom de i det bløde Leer aftrykte Spor give en fortræffelig Form til Aftryk for de efterfølgende Kalk- og Sandmasser, som lidt efter lidt hærdes til Skifer eller Qvadersteen, er utvivlsomt og forklarer fuldkomment Tilgangen med de saakaldte forstenede Regndraaber.

Nordamerikanerne (skjøndt de, som de selv forsikkre, ere „et høist moralsk Folk") lyve dog over ethvert Begreb. Overdrivelser af enhver Art er en Sædvanslast, hvortil de hengive sig med en vis Behagelighed, hvorfor man ogsaa kun meget vaersomt kan fæste Lid til de fra dem kommende videnskabelige Efterretninger. Saaledes nærede man længe en slig Mistro til Fuglesporene og Regndraaberne fra Fortiden, og nærer den endnu med Rette mod de mange Species af Fugle, af hvilke ikke een eneste lille Knokkel er funden; men at Sporene og Blærerummene dog ere virkelige og ikke blot et saakaldet Humbug, fremgaaer saavel af deres Mængde, som ogsaa deraf, at man endnu hvert Dieblik kan see disse Spor opstaae.

Den store Halvøe Ny-Skotland bliver ved Fundy-Bai adskilt fra Nordamerikas Fastland og saaledes afskaaret, at den kun ved et smalt Bjergstrøg hænger sammen dermed mellem Picton og Cumberland. Baien har mod Sydost en bred Aabning og trækker sig stedse mere sammen, indtil den ved Bjergkjeden Cobequid bliver deelt i to smalle Bugter, Chiquittos- og Scotts-Bai.

Bølgegangen, som allerede ved Mundingen af Fundy-Bai ved sit eiendommelige Forhold til Havstrømningen er meget stærk, stiger i sammes Baggrund indtil 70 Fod over Havets laveste Standpunkt. Herved oprører Vandet stærkt Bunden, vasker Sandsteensklipperne, afskyller de leerede Kyster og fører til Baiens inderste Dybder en Masse af Dynd, som der bliver liggende paa Stranden fra den ene Springflods Tid til den anden. I disse 12 til 14 Dage, som dette varer, har Dyndet havt Tid til at sætte sig og stivne paa Overfladen. Egnene deromkring ere endnu kun lidet bebyggede, hvorfor de ere stærkt besøgte

af Dyr, og saaledes seer man paa dette Dynd Spor indtrykte af Strandløbere i uhyre Mængde; ligeledes skal Regnen gjøre lignende Indtryk i det røde, bløde Leer, som de ere fundne i Connecticut ɔ: der opstiger af Dyndet lignende Blærer, som Tilfældet er andre Steder.

Vi behøve ikke at gaae til Amerika for at overbevise os om, at denne Tilgang i og for sig er mulig; ethvert Andekjer viser os det samme Phænomen; hvad der satte os i Forundring, var kun Sporenes mægtige Størrelse, Skridtviden og den deraf uddragne Slutning til selve Fuglens uhyre Størrelse, hvortil vi blandt de nulevende ikke have noget Analogt. Imidlertid er denne Størrelse ingen Grund til at mistænke Angivelserne overhovedet, thi vi have seet, at Forverdenens Dyr, om ikke i Almindelighed, saa dog sikkert i de enkelte Species, langt overgaae Nutidens i Størrelse. Den Omstændighed, der gjør enhver Angivelse tvivlsom, er, at vi slet ikke finde egentlige Rester af dem. Dette ligger vel i den Slægts Natur, hvorom vi tale; Fuglene formaaede langt mere end Landdyrene at holde sig paa Jordens Overflade; de bleve ikke af de overskyllende Bølger drevne ind i Huler, hvorhen kun de lysskye Fugle, som Ugler og deslige, maaskee have trukket sig tilbage; de toge tilsidst deres Tilflugt til Bjerge, Klipper, høie Træer, og hvad der døde i Bølgerne, gik ikke under, men forraadnede paa Overfladen, og da bliver der ikke ret meget tilbage; men paafaldende er det, at dog ikke eet af Dyrene ere nedsunkne i Dyndet og saaledes blevet bevaret til Efterverdenen.

Fra Tertiairformationen staae endnu kun Insekterne tilbage at betragte, og vi vilde sandsynligviis kun have havt Lidet at sige om dem, naar ikke Ravet var kommet os tilhjælp. Dette har opbevaret os hele Rigdommen af Insektfauna'en, idetmindste af de mindre Dyr og af dem, der tilhøre Diluvialformationen. En flittig Samler og Forsker, Dr. Berendt, Læge i Danzig, har, som allerede bemærket, i sit Værk: „de i Ravet værende organiske Rester fra Forverdenen" opført og paa det nøiagtigste videnskabeligt beskrevet en overordentlig Mængde Species. Materialet, hvori disse Rester befinde sig, tidligere en flydende Balsam, men derefter størknet, er mere end noget andet egnet til at indeslutte de fine Dele, hvoraf de fleste Insekter bestaae, uforandrede; dertil kommer dets store antiseptiske Egenskab (Evne til at modstaae Forraadnelse), hvorved det som alle egentlige Planteharpixer bevarer de indesluttede Gjenstande for enhver chemisk Opløsning. Der gives intet saa Fiint, som ikke Ravet kunde bevare, man har endog fundet Spindelvæve, med deres krystalklare Smaadraaber af Fugleliim (hvori Insekterne blive fangne) i disse Dyrs Næt, og ved deres Bestræbelse for at blive fri stedse indvikle sig mere, indtil de ganske omsluttes og lænkes af den rovbegjærlige Beboer; paa andre Traade sade Dugdraaber, der ere blevne omgivne af den flydende Harpix og saaledes opbevarede.

Man har troet at turde paastaae, at de fangne Dyr have befundet sig meget vel i deres Fængsel, fordi man meget hyppigt træffer Insekter i Forplantningsøieblikket; men dette turde dog være en Vildfarelse, som kun hviler paa Insekternes i og for sig meget faste Forbindelse. Dyrene ere henviste til Luften, og kunde, omsluttede af en saa tung og seig Substants, som Harpixet er, sikkert ikke have befundet sig vel; tvertimod maae de meget hurtigt være døde. Ethvert Insekt, selv om det kun var fængslet med de yderste Fodspidser, arbeidede sig i sin Angst efter at befrie sig stedse dybere deri, indtil det enten ganske var sunket i eller blev bedækket af den tilflydende Træsaft. I Dødsøieblikket fulgte ikke sjeldent Afgang af Excrementerne, som man tillige med Insektet finder indesluttet i Ravet. Alt er saa klart og skjønt vedligeholdt, som om Omgivelsen var af Glas; man har endog ladet Stykker af Rav med Indhold slibe optisk og derved kunnet betragte det i samme indesluttede Insekt som igjennem et Forstørrelsesglas. Vel forekommer ogsaa meget dunkelt, uigjennemsigtigt Rav (dette er endog det i Handelen høist skattede) og de i samme indesluttede Dyr unddrage sig da for Betragtningen og man veed derfor Intet om dem. Værre er det, naar man seer dem og dog ikke kan betragte dem tilbørligt. Vare nemlig Insekterne besugtede af Regn, saa blev ogsaa Vandet indesluttet, og dette gjør Billedet fuldkommen utydeligt, idet det enten er

formet til Kugler eller det, strax efter Bedækkelsen forvandlet til Damp, omgiver den indesluttede Gjenstand i Tusinder af smaa Blærer. Man kalder, skuffet af Ligheden, sædvanligt dette Skimmel, men det er det ikke, skjøndt det virkelig seer saaledes ud. Men ogsaa Skimmel forekommer. Var nemlig Insektet, da det blev bedækket af Harpixet, allerede i Begreb med at forraadne og bedækket af Skimmel, saa er dette ogsaa meget godt, og ved Hjælp af Mikroscopet tydeligt, at kjende som Skimmel med alle dets Dele.

Vi have allerede antydet, at den overordentlig talrige og sikkert langt fra endnu ikke fuldkommen bekjendte Classe af Insekter, som udgjør de 4/5 af alle Dyr, falder i tvende, nemlig de med ufuldstændig og de med fuldstændig Metamorphose.

Meget mærkeligt er det nu (siger Oswald Heer i sine høist interessante Afhandlinger om Forverdenens Insektfauna) at, som af Planterne de blomsterløse, saaledes af Insekterne de ametaboliske først optræde paa vor Jord. De ældste Tiders Skove bleve dannede af træagtige Bregner og Eqviseter (kjæmpestore Skavgræsse) og i dem levede kun Insekter, Græshopper og Faarekyllinger. Endnu idag herbergere vore vanslægtede Bregner og mosagtige Lycopodier og Eqviseter ingen eller idetmindste kun faa Insekter. I de yngre Formationer komme til de fornævnte nogle Fluer, Biller og Myrer, hvorimod Blomsterinsekterne, Bierne og Sommerfuglene, ogsaa synes at have manglet i disse.

Først i den tredie antidiluvianske Epoche synes med Løvtræerne, som bære Blomster, og med Urterne, som ere prydede med Blomster, Insekterne at være skabte i alle, ogsaa i de høieste og skjønneste Formers Mangfoldighed. Medens vi af de tidligere Epocher kun kjende 126 Arter, er alene fra de to Steder, Skiferbruddene ved Oeningen i Søekredsen i Storhertugdømmet Baden, og den croatiske Flække Radoboy, hvor man har fundet de fleste fossile Insekter, 423 blevne bekjendte. Steenarten, hvori de ere opbevarede, tilhører ganske den tertiaire Formation, og de indeholde alle Ordener af Nutidens Insekter i utvivlsomme Exemplarer, men ogsaa her kun i et Talforhold, som erindrer om, at Tertiairformationen endnu stedse kun stod paa et lavere Udviklingstrin end Diluvialformationen.

Som nye, de tidligere Formationer ikke eiendommelige Skikkelser, fremtræde i Tertiairsteenlagene Sommerfuglene og Bierne, dog kun i faa, enkelte Former. Det synes, som om Jordbunden dengang endnu ikke har baaret den Fylde af honningrige Blomster, som var nødvendig for disse Insekters Liv i deres fuldendte Udvikling. Sommerfuglene behøve vel for deres korte Tilværelse liden Næring, men da ogsaa Blomsternes Nectar, og Bierne ere ene og alene henviste til den samme.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

V. Perikles og Alcibiades.

Alcibiades.

1.

Alcibiades nedstammede fra en rig og ædel Slægt, som naaede op til Telamonieren Ajax, og han var beslægtet med Perikles, der efter hans Faders Død havde Formynderskabet over ham. Naturen havde udstyret Alcibiades med de meest glimrende Legems- og Sjælsgaver; han besad et smukt Ydre, en levende, gjennemtrængende Forstand og en indsmigrende Stemme, som ved en let Læspen med Tungen, — han kunde ikke udtale Bogstavet R — kun blev saameget mere indtagende. Men derimod besad han ogsaa hiin Letsindighed og hiin overgivne Kaadhed, der ibethele var et Træk i det atheniensiske Folks Characteer. Med slige Gaver var det intet Under, at han alt som Dreng tiltrak sig Athenienfernes Opmærksomhed, og mange vittige Yttringer, mangen munter Streg blev fortalt om ham.

Engang øvede han sig med en stærkere Dreng i Brydning og for ikke at ligge under, bed han ham i Armen. Da hans Mod-

stander bebreidede ham dette med de Ord: „Alcibiades! Du bider jo som Qvinderne!“ svarede denne: „Siig hellere som en Løve.“ En anden Gang spillede han med flere andre Drenge Tærninger paa en Gade, og han skulde netop kaste, da en Vogn kom kjørende. Alcibiades bad Kudsken om at vente et Dieblik; men da denne ikke hørte paa ham, lagde han sig midt paa Veien tværs for Hestene og sagde: „Saa, kjør nu til, hvis Du vil!“ Kudsken maatte da vende om. Alcibiades var lærebegjærlig og lydig mod sin Lærer, kun imod Fløitespil viste han en stor Uvillie, fordi det fordreiede Ansigtet og ikke tillod den Spillende at synge dertil. „Lad Thebanernes Børn — meente han — blæse Fløite; thi de forstaae ikke at tale.“ Han meddeelte sine Kammerader sin egen Afsky for dette Instrument og bragte det fuldkommen i Miscredit. — Engang vilde han besøge sin Formynder Perikles, men erfarede ved Døren, at han var beskjæftiget og netop tænkte paa, hvorledes han skulde aflægge Regnskab for Folket. „Var det ikke bedre“ — svarede Alcibiades — „at tænke over, hvorledes han ikke behøvede at aflægge noget Regnskab.“

Som Yngling havde han sluttet sig med et inderligt Venskab til Sokrates, der i den Grad forstod at vinde den ellers letsindige og overmodige Alcibiades for sig, at han begjærligt hørte paa hans Lære og roligt taalte Mesterens Dadel. Saalænge Alcibiades var hos Sokrates, fattede han de bedste Forsætter, men kom han blandt Folket, slog han alle gode Lærdomme hen i Veir og Vind. Dog blev han sin Kjærlighed til den vise Mand tro. Paa Toget mod Potidæa, som han og Sokrates gjorde med, faldt Alcibiades engang saaret til Jorden; da dækkede Sokrates ham med sit Skjold og reddede hans Liv. Da efter Slaget Prisen for Tapperhed skulde tilkjendes Sokrates, bad denne Dommerne om at tilkjende Alcibiades den. — I det for Athenerne uheldige Slag ved Delium saae Alcibiades, selv allerede paa Flugten, hvorledes Sokrates blev haardt forfulgt af Fjenden. Alcibiades sprængte tilbage — thi han var tilhest — adsplittede Fjenderne og reddede sin Lærers Liv.

I et lystigt Selskab indgik engang den unge overmodige Mand et Væddemaal, at han vilde give Hipponikus, en riig og anseet Athenienser, et Ørefigen, og han udførte det virkeligt paa aaben Gade. Enhver var oprørt over denne Frækhed. Den næste Dag begav Alcibiades sig til Hipponikus, bad ham ydmygt om Forladelse og blottede sin Ryg for at modtage den velfortjente Revselse. Hipponikus tilgav ham og blev snart saa indtagen af ham, at han gav ham sin Datter tilægte.

Ved slige ubetænksomme Streger gjorde han sig til Gjenstand for Omtale i hele Staden, og det var netop det, han vilde. Han kjøbte en smuk Hund for over 1000 Rdl. Hele Staden talte kun om Hundens Skjønhed og om den høie Priis. Da lod han Halen hugge af Hunden, og nu blev dette en Gjenstand for Byens Snak. — Engang gik han over Torvet, da der netop blev uddeelt Penge blandt Folket. Athenienserne modtoge deres Yndling med Fryderaab; da lod han en Vagtel flyve, som han havde baaret under sin Kappe, og strax løb Alle efter Fuglen for at fange den; men Alcibiades smiilte.

Sine Medborgere søgte han at overgaae i Opfindsomhed og glimrende Pragt. Ved de olympiske Lege viste han sig med 7 Vogne, hvilket endnu ingen Konge havde gjort, og med de tre af dem vandt han Prisen.

2.

Den fordærvelige Krig mellem Athen og Sparta blev afbrudt, men ikke endt ved en Fred i Aaret 422 f. Chr. F. Alcibiades, der brændte af Begjærlighed efter at erhverve sig Berømmelse som Feldtherre, anvendte alle Kunstgreb for at bringe Krigen paany til Udbrud.

Fremfor Alt søgte han at overtale Folket til et Tog mod Sicilien, hvortil der dengang frembød sig en gunstig Leilighed. Indbyggerne i Byen Segesta paa Sicilien bleve haardt trængte af de mægtige Syracusanere. De bade Athen om Hjælp og lovede i deres Nød at ville betale 60 Talenter om Maaneden til Bemandingen af 60 Skibe. Alcibiades vidste ved sin indsmigrende Veltalenhed saaledes at bedaare Folket, og fremstille Erobringen af hele Sicilien som saa vis, at det bevilgede Segestanerne den forlangte Bistand. Begeistret ved Alcibiades' Taler, svælgede Fol-

ket alt forud i Seiersruus og drømte endog om Afrikas og Carthagos Erobring, hvorpaa Italiens og Peloponnes' Underkastelse skulde følge. Den prægtigste af alle Flaader blev udrustet med store Omkostninger og Overbefalingen lagt i Hænderne paa Nicias, Lamachus og Alcibiades.

Endnu førend Flaaden udløb tildrog sig i Athen en Hændelse, som havde de fordærveligste Følger for Alcibiades. I en Nat bleve alle Hermesstøtter (Statuer, der vare helligede Guden Merkur, Hermes), der stode foran Athenienserncs Huse, omstyrtede og ødelagde, sandsynligviis af en Skare berusede og kaade unge Mennesker. Folket saae heri et Angreb paa dets Religion og et Forsøg paa at omstyrte Friheden. Hele Mistanken faldt paa Alcibiades, hvis Fjender ikke tøvede med at puste til Folkets Forbittrelse, tilmed da det Rygte var i Omløb, at han med sine Venner hemmeligt havde efteraget og bespottet Atheniensernes religiøse Ceremonier. Hans Fjender truede med en Anklage og Alcibiades trængte paa, at denne Sag skulde afgjøres forinden hans Afreise til Sicilien. Men hans Modstandere vidste, at de Intet kunde gjøre ham, saa længe han var i Athen; thi han stod i altfor stor Yndest hos Folket og Hæren. De lode derfor foreløbigt Anklagen hvile og trængte paa Afreisen.

Alcibiades afseilede. Flaaden landede ved Siciliens Kyster (415), og allerede holdt Feldtherrerne Raad om Krigsplanen, da et Skib ankom fra Athen, som afhentede Alcibiades for at han skulde indstille sig for Retten. Under hans Fraværelse havde man anklaget ham for at fordærve Religionen, og Mange af hans Medskyldige vare allerede som Offre for Folkeraseriet blevne henrettede.

Alcibiades adlød Befalingen og besteeg Skibet; men underveis fattede han den Beslutning hemmelig at undflye sine Bevogtere, thi han stolede ikke paa Atheniensernes Vankelmodighed. Da En spurgte ham: „Stoler Du ikke paa dit Fædreland?" svarede han: „ikke engang paa min egen Moder; thi hun kunde af Vanvare kaste en sort Kugle istedetfor en hvid i Urnen." Han undslap til Elis, og da han hørte, at Athenienserne havde dømt ham tildøde og forbandet hans Minde, sagde han: „Jeg vil dog vise dem, at jeg endnu lever!" Af Hævngjerrighed gik han til Sparta, hvor man naturligviis modtog ham med stor Glæde. Fra nu af bestræbte han sig for at skade Athenienserne paa enhver Maade, og han meddeelte Lacedæmonierne de bedste Raad, hvorledes de kunde føre Krigen paa den for Athenienserne skadeligste Maade. Paa hans Raad befæstede de det nær ved Attikas Grændser beliggende Decelea, og foretoge fra dette faste Punkt aarligt de ødelæggende Indfald paa det attiske Gebeet. Fremdeles gav han dem det Raad at sende Syracusanerne paa Sicilien Hjælp, for saaledes at tilintetgjøre Atheniensernes Foretagende der. Dette skete og med stigt Held, at det for Athen i Begyndelsen lykkelige Feldttog tog den værste Ende. Efter mange Tab maatte Athenienserne overgive sig til Syracusanerne, de Fangne bleve kastede i Steenbruddene ved Syracusæ, hvor de ynkeligt vansmægtede. Nicias blev tilligemed sin Medcommanderende offentligt halshugget paa Torvet i Syracusæ. Nu vare Atheniensernes Hjælpekilder udtømte og Fortvivlelse bemægtigede sig alle Gemytter. — Alcibiades var hævnet.

Denne Mand, der kunde rette sig efter alle Forhold, antog i Sparta det spartanske Folks Sæder; han badede sig i Eurotas, blev afholdende og spiste den sorte Suppe som en ægte Lakonier. Snart var han ogsaa her en Yndling af Gamle og Unge. Dog snart fattede Regjeringen Mistro til ham, og da han desuden havde fornærmet den spartanske Konge Agis, var han ikke længer sikker i Sparta og gik til Asien til den persiske Statholder Tissaphernes. Ogsaa denne vidste han i den Grad at vinde for sig, at denne ikke mere som tidligere lovede Lacedæmonierne sin Hjælp, men derimod Athenienserne. Herved udsonede Alcibiades sig igjen med sine Landsmænd og bevirkede, at han blev kaldt tilbage. Men førend han vendte tilbage til sin Fædreneby, vilde han først udrette berømmelige Bedrifter; kun som bekrandset Seierherre vilde han holde sit Indtog i Athen. Han begav sig da først til Samos, hvor den atheniensiske Flaade laa, og med ham vendte Lykken tilbage til Athenienserne. De sloge Spartanerne tilvands og tillands, og tilbageerobrede alle Stæder og Øer, som de havde mistet. Navnet Alcibiades udbredte blandt Vennerne Tillid til Seiren,

blandt Fjenden Skræk og Mismod. De ydmygede Spartanere skreve med deres sædvanlige Korthed hjem: „Vor Lykke er borte, Anføreren falden, Soldaterne hungre, vi vide ikke, hvad der er at gjøre." I denne Nød sendte Sparta Gesandter til Athen, som ydmygt bade om Fred; men det overmodige Folk viste alle Andragender derom stolt tilbage.

Alcibiades seilede nu, beladt med rigt Bytte og med Trophæer fra flere end 200 ødelagte Skibe tilbage til sin Fædreneby. Da han nærmede sig Piräeus, ventede en talrig Folkemængde paa ham; dog steeg Helten ikke iland, førend han havde faaet Øie paa sine Slægtninge paa Strandbredden. Folket rettede kun sit Blik paa ham og syntes slet ikke at have Øie for de andre Feldtherrer, som ledsagede ham. Alcibiades gik til Folkeforsamlingen og forsvarede sig her mod alle Beskyldninger, som vare lagte ham til Last, men anklagede dog ikke Folket, men kun sin slette Skjæbne, og i Slutningen af sin Tale opfordrede han Folket til kraftigt at fortsætte Krigen. Folket tilbagegav ham hans Formue, tilbagekaldte den over ham udtalte Forbandelse og udnævnte ham til uindskrænket Anfører tilsøes og tillands. Grædende modtog Alcibiades Beviserne paa sine Medborgeres Velvillie, og under Mængden var der Mange, der ligeledes fældede Taarer over hans Vanskjæbne.

Dog Alcibiades skulde for anden Gang erfare, hvor usikker og vaklende Folkegunsten er. Han vendte tilbage til Samos, og opstillede sin Flaade ved Forbjerget Notium i Nærheden af Staden Ephesus, medens Lysander med den peloponnesiske Flaade laae i denne Stads Havn. Engang bortfjernede Alcibiades sig en kort Tid fra Flaaden og overgav Anførselen til en Underbefalingsmand, dog med den udtrykkelige Ordre ikke at indlade sig i noget Slag. Men Lysander vidste klogt at benytte sig af Alcibiades' Fraværelse, seilede ud af Havnen og overfaldt den atheniensiske Flaade, hvis Mandskab ikke havde forberedt sig paa noget Angreb. Da Alcibiades vendte tilbage, saae han det skrækkelige Nederlag, som hans Flaade havde lidt og som han ikke kunde oprette. Det atheniensiske Folk geraadede ved Efterretningen om dette Nederlag i et saadant Raseri, at det afsatte ham, der var aldeles uden Skyld, fra hans Feldtherreværdighed. Saaledes sank den Mand, der for kort Tid siden havde været sit Folks Afgud, atter hurtigt ned fra Lykkens Tinde.

Han gik til Thracien, hvor han allerede tidligere havde bygget sig en Borg. Dog aldrig udslukkedes hos ham Kjærligheden til hans Fædreneland. Da den atheniensiske Flaade laae ved Ægospotamos (405) og Soldaterne tiltrods for Lysanders faretruende Nærhed tøilesløst styrtede i Land for at gjøre Bytte, begav Alcibiades, der indsaae det farefulde ved deres Stilling, sig til den atheniensiske Feldtherre og lovede ham i kort Tid at ville tvinge Fjenden til Slag, naar han vilde overlade ham endeel af Commandoen. Dog denne afviste ham med det Svar: „Alcibiades har Intet mere at befale!" Saaledes lede da Athenienserne hiint frygtelige Nederlag ved Ægospotamos, som gav Athen til Priis for Lacedæmoniernes Hævn.

Spartanerne troede dog ikke at være visse paa deres Seir, saalænge Alcibiades levede. De efterstræbte ham, og han maatte flygte til Asien til den persiske Statholder Pharnabazes. Han var i Begreb med at reise fra denne til Persiens Konge, for hos ham at søge Bistand til sit Fædrenelands Redning. Dog Lysander forlangte saa haardnakket af Pharnabazes hans Udlevering, indtil denne endelig udsendte to Mordere for at dræbe ham. Men de vare for feige til at dræbe ham i aaben Kamp, og de antændte derfor Huset, hvori han sov. Vækket ved Ildens Knittren, sprang Alcibiades op, bevæbnede sig med en Dolk og styrtede ud gjennem Flammerne. Da nedlagde Mændene ham i Afstand med deres Pile, afskjar hans Hoved og bragte det til Pharnabazes. Hans Veninde Timandra, som levede hos ham, bedækkede hans Lig med et Klæde og kastede det i Flammerne af det antændte Huus.

(Fortsættes.)

Killy og Kathrine.

Fortællingen om Hero og Leander gjenfinder man i ethvert Lands Sagnkreds. Hver Nat svømmede Leander over Strædet ved Abydos; Killys Foretagende var ikke saa farligt; han seilede hver Nat i en lille Baad over Søen Ben-Lomon i Skotland; til denne lille Reise var det ham umuligt at betjene sig af Seil, da den bestandige Storm, der farer ned fra Arthur-Hills snebedækte Toppe og om Vinteren raser ved de fugtige Kyster af Søen, vilde knuse den stærkeste Mast fra Tømmerpladserne i Chatam. Han maatte roe Baaden frem og kjæmpe mod Bølgerne, der hvert Øieblik skyllede over det skrøbelige lille Fartøi.

Alle disse Besværligheder overvandt Killy med modig Glæde, fordi han i Cold-Stream paa den anden Side af Søen skulde gjensee sin unge Trolovede. Med Øiet fæstet paa et af Qviste antændt Baal, der skinnede som et Fyrtaarn fra den nærliggende Kyst, smilede Killy ad Søens Farer, og øste under Anstrengelsen ny Kraft af sin Kjærlighed.

Killy var ikke udsat for de samme Farer som Leander; hans Baad truedes rigtignok med at blive skjult under Bølgerne, men selv under den voldsomste Storm fulgte den dem i deres heftige Bevægelser og viste sig igjen paa Toppen af dem. Midt om Vinteren var imidlertid Kulden engang saa stærk paa Søen, at den unge Killy trods sin hærdede Opdragelse blev nødt til at bedække sine Skuldre med en Kappe af skotsk Uld, hvilken Vinden trods Knuder og Kramper rev af med uimodstaaelig Styrke og førte hen over Bølgerne som et tørt Blad, saaat Killy ved sin Ankomst til Strandbredden var langt værre medtaget end Leander; han var ikke gjennemblødt, men han var stiv og bleg som den, der ligger paa sit Yderste.

Kathrine, Rosen fra Cold-Stream, lagde nye Qviste til Ilden, saasnart hun saae Killys Baad komme frem i en Lysning mod Nord; men hvor fortræffelig end denne Forsigtighedsregel var, skaffede den dog først Midler mod Ondet, naar dette var paa det høieste. Morgenrødens første Straaler fandt ofte Killy endnu bleg og stum foran de halv udslukkede Gløder.

Killy havde saaledes lidt efter lidt overladt Stormen paa Søen alle de Kapper og Plaider, han havde arvet efter sine Forfædre; som alle Høiskotter var han kun lidet begunstiget af Lykken, og var bleven ødelagt ved de Tab, de natlige Vinterstorme havde tilføiet ham. Endnu værre var det, at han umuligt kunde fortsætte sine Reiser over Søen, naar hans sidste arvede Kappe havde forenet sig med de andre i Ben-Lomons dybe Bølger. I alle Egne af Jorden forfølger en umild Skjebne de Elskende, som misbruge Nattens beskyttende Mørke til ved deres Lykke at haane de fornuftigere sovende Dødelige. Leander druknede ved Taarnet Abydos; Dhéran blev opslugt af en Panther ved Ruinerne af de 11 Pagoder; Killy berøvedes sin Kappe paa Ben-Lomons Bølger. Moralen heraf synes at være, at Gud har bestemt Natten til at sove i.

„Nu har jeg kun een Kappe tilbage, sagde Killy til Kathrine, og hvad vil der blive af mig, naar Stormen, som den pleier, ogsaa river den fra mig? Jeg maa da opgive at see Dig; thi, som Du veed, ligge vore Familier i Strid med hinanden ligesom alle andre Familier i Skotland for at efterligne Lucie Lammermoors og Edgar af Rawenswoods Slægtninger; det er umuligt for os at komme sammen om Dagen; det vilde gaae os ilde, hvis Din Fader overraskede os; denne Puritaner kunde maaskee falde paa at gjentage Israeliten Jephtors Handling. Lad mig redde Dig; lad mig reise bort; vi ville gjensee hinanden under heldigere Omstændigheder; engang skal Du tilhøre mig; Intet kan forandre vor Bestemmelse eller sønderrive vor Forbindelse."

„Men, bemærkede den unge Kathrine med uskyldig Aabenhed, da Du efter Dit eget Sigende endnu har een Kappe tilbage, hvorfor siger Du mig da allerede denne Morgen et saa høitideligt og sørgeligt Farvel?"

„Den tiloversblevne Kappe, sagde Killy, er en hellig Levning fra Fortiden; en af mine Forfædre bar den i Slaget ved Bothwell-Broen; den gjemmes i en Fyrretræes Kuffert, der er heelt gjennemtrukken af Kampher, og det ældste Medlem af Familien ta-

ger den kun frem een Gang om Aaret for at smykke sig med den St. Valentins Aften. Hvis Stormen paa Ben-Lomon frarøvede mig denne Kappe, maatte jeg følge den i Dybet, og jeg vilde ikke mere hæve mig til Overfladen af Søen, ikke engang for at gjensee min Trolovede, min smukke Kathrine."

„Hør mig, Killy, udbrød den unge Pige, idet hun betragtede Morgenrødens første Straaler, ligesom man seer paa et Uhr for at blive sikker paa, om der er Tid til at forlænge en farlig Underholdning, hør mig! ... Vi Piger i Cold-Stream have Hemmeligheder, som vore Mødre have lært os og som vi først aabenbare for vore Mænd, fordi Ægteskabet forener to Væsner til eet, og fordi det ikke er Manden tilladt at være uvidende om hvad hans Hustru veed. Imidlertid vil jeg fremskynde denne Bekjendelsens Time, idetmindste med Hensyn til een Hemmelighed; thi da vi ere Trolovede, ere vi Ægtefæller."

„Ere vi Ægtefæller — gjentog Killy som et ømt Echo."

„I Stenene saavelsom i Blomsterne, fortsatte Kathrine, er der hemmelighedsfulde Egenskaber, som Tilfældet eller en guddommelig Indskydelse lader os opdage; vi vide Alle, at Magneten tiltrækker Jernet, Ravet Straaet; Virkningen viser sig, Aarsagen er ubekjendt og vil vedblive at være det; Aanden vil aldrig trænge ind i de skjulte Forhold, der sammenknytte to livløse Gjenstande, og Mennesket vil bestandig hændelsesviis lære nye Forhold af samme Slags at kjende og vil saaledes føie en ny Gaade til de Hemmeligheder, der omgive og forvirre dets Aand. Har Du muligviis, min kjære Killy, lagt Mærke til den Steen, der tjener til at fastholde mit Tørklæde?"

„Jeg betragtede den netop i dette Dieblik," svarede Killy.

„Nu vel, vedblev den unge Pige, denne Steen er en skotsk Topas. Der er tre Slags Topaser; denne har ikke den livlige straagule Skjær som den østerlandske, ei heller den rødgule Glands som den brasilianske; man seer, at den er dannet under Indvirkningen af en koldere Sol, og at den har det samme rolige Skin som Morgenrødens Straaler i de nordlige Egne; ligesom Magneten og Ravet har denne Steen en hemmelighedsfuld Kraft, hvilken Hyrderne i Høilandene godt kjende, men kun bekymre sig lidet om at forklare; thi de Mennesker, der leve i Naturens Skjød, ere saa kloge, at de betjene sig af dens Virkninger uden at granske efter Aarsagerne. Den skotske Topas afvæbner Uveirets Vrede; den synes at dæmpe Vindenes Rasen; den medfører en bestandig klar Himmel; tag denne Ædelsteen, Killy; jeg skjænker Dig den; lad den tjene til at sammenholde dine Forfædres Kappe, og forsynet med denne Talisman kan Du trodse alle de natlige Storme, som Bjergkjeden Arthur sender ned over Ben-Lomon. Din ældgamle Klædning skal aldrig blive reven bort fra dine Skuldre, saalænge den forsvares af denne grøngule, stumme, hemmelighedsfulde Steen, der er ligesaa mægtig som Magneten og Ravet, hvis Søster den er."

Tro og Tillid ere en væsentlig Bestanddeel af den sande Kjærlighed. Killy modtog den skotske Topas og nærede ingen Tvivl om dens kraftige Egenskaber.

Den følgende Nat kastede Killy med en vis Ærefrygt sine Forfædres Kappe over sine Skuldre og hegtede den sammen med den skotske Topas uden et eneste Dieblik at tvivle om Virkningen af denne hemmelighedsfulde Forsigtighedsregel. Derpaa besteg den unge Elsker den skrøbelige Baad, som han ved Hjælp af Aarerne drev afsted i Retningen af Cold-Stream.

Ikke et Vindpust kunde man mærke noget til; Søen var galt som et Speil; alle Arthur-Hills larmende Røster bleve indsluttede i deres tangede Huler; Killy bemærkede klogeligen, at denne Stilhed i Naturen ikke kunde tilskrives Topasen Egenskaber; det kan ikke storme bestandig, og den uroligste Himmelegn hviler sig undertiden ligesom et Orchester, der er udmattet af sine Anstrengelser. Killy savnede endogsaa de foregaaende Nætters voldsomme Kastevinde; han vilde have følt sig lykkelig ved at prøve den kostelige Ædelsteens Kraft og vise sig for sin Trolovede med en Kappe, der endelig var bleven agtet af Søens Luftaander.

Der blæste en Landvind fra Cold-Stream, som efter Midnat drev Baaden tilbage; Aarerne førte den fremad med uafbrudt Bevægelse, Killy var fortvivlet.

„Om end Arthur-Hills Vrede berøvede mig mine Kapper, sagde han til sig selv, slyngede den mig idetmindste som en Piil henimod Cold-Streams elskede Strandbred, og dette Blikstille synes at holde min Baad fast paa enhver af Søens smaa krusede Bølger. Vaagner op, I Spøgelser i Fingals Huler! Lader Eders Røst høre, og fører mig ved Eders Kastevinde hen til Kathrines Lyngheder!"

Spøgelserne i Fingalshulen vaagnede ikke.

En bleg Stribe opklarede allerede Østens Taage, og endnu havde Killy en stor Strækning af Søen at tilbagelægge. Lysningen fra Baalet blegnede i Synskredsen ligesom en Lampe ved Dagens første Straaler. Kathrine var uden Tvivl vendt tilbage til sin Faders Huus med en Hemmelighed og Fortvivlelse i Hjertet.

Endskjøndt Solen ikke var synlig, var den dog staaet op for over to Timer siden, da den unge Killy landede ved Bredden. Ingen Stemme svarede ham; en Bunke lunken Aske bevidnede alene Kathrines standhaftige Aarvaagenhed og en lang qvalfuld Ventetid, henrunden uden Vidner.

Killy spurgte ikke den almindelige Forsigtighed tilraads; han bandt sin Baad ved nogle Lyngrødder og begav sig hurtig til Augustus Hartwoods Bolig, Kathrines vilde Fader.

Den unge Killy var i Sandhed besynderlig at see til i sin fra Forfædrene arvede Dragt; den ærværdige Kappe, han bar, gav hans Udseende et Præg af Lehnstiden, der nu er aldeles tabt og som man nu kun finder paa Malerierne i de gamle Borge.

I det Øieblik, da Killy traadte ind i den Allee, der endte ved Bagtrappen, drog Kathrines Fader ud paa Jagt, og Mødet var saa pludseligt, at de begge bleve staaende ubevægelige. Augustus Hartwood betragtede Killy med en paafaldende Opmærksomhed og blev overrasket af den unge Mands Dragt og den raske Ynde, hvormed den blev baaren. Da han derpaa i ham kjendte Sønnen af en fjendtlig Familie, lagde han Haanden paa sin Jagtkniv for at forsvare sig mod et uventet Angreb.

Killy lagde Armene overkors paa Brystet og indtog en rolig og værdig Holdning, uden Frygt, uden udfordrende Trods.

„Hvis jeg var kommen her for at dræbe Dem eller for at slaaes med Dem, vilde jeg holde et Vaaben i min Haand eller bære det i mit Belte. Men hvis De, Augustus Hartwood, vil dræbe mig, er Leiligheden gunstig. Vi ere alene, her er mit blotte Bryst, jeg er Deres Fjende ved mine Fædres Had, stød til."

Menneskets Hjerte er udsat for heftige og uforklarlige Forandringer. Augustus Hartwood lod Haanden glide ned ad sit Vaaben, som om han kun havde villet kjærtegne det, og modtog Killys Ord med et Smiil. Den Vredesstorm, der rasede i den vilde Skottes Bryst, lagde sig pludselig ligesom Uveiret, naar Solen gaaer ned; han rakte Haanden til Killy og sagde med Venlighed:

„Hvis Du ikke kommer for at slaaes med mig eller myrde mig, hvad vil Du her da i denne ældgamle Dragt, der idetmindste ikke har seet Dagens Lys i 300 Aar?"

„Augustus Hartwood, sagde Killy, jeg har prydet mig med denne Kappe for at fremstille mig for Dem med mine Forfædres Tanker; de have talt til mig fra deres Grave; De seer dem, idet De seer mig, hører dem, i det De hører mig, jeg er dem, de mig. Jeg kommer da som en Høilænder fra de gamle Dage for at sige Dem, at Krig er et Onde, og at der ikke er noget større Gode paa Jorden end Freden; modtager De Freden?"

Augustus Hartwood smiilte, og gjorde en godmodig Bevægelse, der var Forløber for et Forlig mellem de to Familier.

„Mig er det ligemeget, sagde han; jeg svigter maaskee de gamle Løfter; derover maae de Døde trøste sig; de Levendes Sag er det at ordne Familieanliggenderne. De Døde have Uret, da de ere fraværende; jeg modtager Freden; lader os give hinanden et trofast Haandtryk, det er bedre end et Dolkestik."

Augustus og Killy forsonede sig med hinanden, og et Øieblik efter sadde de ved et Bord som gamle Venner; thi Intet er varmere end Had, der pludselig omskiftes til Kjærlighed.

Da de skiltes ad, gav Augustus Hartwood Killy en Ring med en Ædelsteen i og sagde til ham;

„Det er til Erindring om mig; det er

en Forsoningsring; giv nu ogsaa mig en Foræring!"

Killy havde ikke Noget at give til Bytte og nølede, idet han gjorde en Bevægelse, der udtrykte: jeg er i stor Forlegenhed, jeg har ikke Noget at byde Dig.

„Du har der, sagde Augustus, en smuk skotsk Topas, der har fortryllet mine Øine lige fra det Øieblik jeg mødte Dig i Alleen."

Ved en saadan Leilighed var det umuligt at afslaae at give en Foræring, hvorom der blev bedt med saa aaben en Ligefremhed. Killy løste Topasen af og skjenkede den til Kathrines Fader.

Efter dette Bytte, en Gjentagelse af hvad Homers Helte gjorde paa Valpladsen, tog Killy Afsked med Augustus Hartwood, og søgte med et frygtsomt Blik efter sin Trolovede, uden at opdage hende, hvorpaa han vendte sine Skridt ned mod Søen.

Man gjetter let, at dette første Besøg ikke blev det sidste. Killy seilede ikke mere over Søen om Natten, men begav sig ved høilys Dag til Augustus Hartwoods Huus, og for at afkorte den lange Række af mellemliggende Begivenheder ville vi skynde os med at sige, hvad Læseren venter som den forudsete Opløsning, at Killy ægtede Kathrine.

„Min Ven, sagde Kathrine til Killy Aftenen efter deres Bryllupsdag, vor Forening og vor Lykke skylde vi min Topas."

„Ja, Kathrine, Du har Ret; jeg har ligesom Du bemærket dette Sammenstød af lykkelige Omstændigheder, der stige tilbage til Topassen og som første Gang bragte mig herhen til din Fader; men jeg vilde dog gjerne have prøvet din Ædelsteens gode Egenskaber under en af de vældige Storme, jeg har døiet saa mange af her paa Søen."

„Killy, svarede Kathrine smilende, vær forvisset om, at jeg ikke har tilløiet den disse Egenskaber; de skotske Qvinders Klogskab kan ikke tage feil i at studere Naturens Hemmeligheder. En Storm paa Søen er Intet, det er kun Vind, men en Storm i Menneskets Hjerte er Meget, det er Had. Min Topas har gjort Mere, end der er forudsagt; den har beroliget, udryddet min Faders Had. Hvad forlanger Du mere?"

„Kun at din Kjærlighed skal vedvare evigt."

„Det er ikke ret Meget; det skal Du faae."

Den vise Bramin Kosrou faldt i Tanker efterat have hørt denne Fortælling, rystede paa Hovedet med et sørgmodigt Smiil og bemærkede:

„Ja, af dem, der have seet Meget, har jeg hørt sige, at der virkelig er Lande, hvor Mennesket lever i Taage, Regn og Snee uden nogensinde at skue den blaae Himmel eller den gyldne Sol. Min Søn, vogt Dig vel for at besøge de Lande, der aldrig have modtaget et Smiil fra Himlen."

„Vise Bramin, svarede Fyrsten, en Dag besøgte jeg den Provinds, hvor Jellalabad hæver sig; Sneen faldt paa den Fattige, der var nærved at døe af Sult, og holdt den Rige inde, der var nærved at døe af Kjedsomhed. Man underrettede mig om, at denne Aarstid kaldes Vinter, og at denne varede 100 Dage, undertiden længere. Hvorledes gaaer det til, sagde jeg til disse Ulykkelige, at I kunne finde Eder i at leve en tredie Deel af Eders Liv i streng Kulde, naar Asien har Plads i Solen for alle Guds Børn?"

De Ulykkelige svarede:

„Vi ere fødte i Jellalabad, og vi forblive der, fordi vort Fødeland er os dyrebart."

„Ja, sagde jeg, Fødelandet er kjært, naar det er smukt, men naar det er raat og koldt som Eders, forstaaer jeg ikke, hvor for I elske det."

De hævede Hovedet i Veiret, men sagde ikke Mere, de havde sagt Alt.

Det var den eneste Bemærkning, den vise Bramin vilde meddele Zeb-Sing efter Fortællingen om Topasen. Det syntes, at den vise Hindu var bleven greben af Skildringen af Skotlands Clima og at alt det Øvrige forekom ham ligegyldigt.

Sagnet om Agstein.

I en af den skjønne Donauflods meest maleriske Egne, paa et Sted hvor en lille Bugt

kaster sig venlig til Flodens Bred, seer man en Ruin kaldet Agstein. Denne Borgs oprindelige Fasthed og Uindtagelighed lyser endnu igjennem de kjæmpeagtige Levninger, som kun bestaae i nogle Steenvægge og et Taarn. En smal Vei som paa stenet ujevnet Grund førte til Borgens Vagttaarn, var alene tilgjængelig for dem, som maatte forsøge at indtage denne Røverrede. — Thi Agstein var bekjendt i hele Landet og fyldte mangt et Bryst med Angst og Skræk, ja! naar Flodskipperen saae, blot et Glimt af det forgyldte Spir, saa greb han som lynslaaet til sin Rosenkrands og bad et Fadervor. — Her husede engang Ridder Schreckenwald. — Han bar sit Navn med Rette; thi Skræk betegnede overalt hans Færd. For ham var Dyd naragtig, Godhed Svaghed, og ædle Gjerninger tomt Væv. De vildeste Lidenskaber flød i ham som Bække, der skummende nedad Bjerget, stræber efter den store Flod som til en større Virkekreds, de flyde og stræbe bestandig uden at kunne mætte sig. — Hans Borg, var bygget paa en af de høieste Bjergpynter, fra Vagttaarnets Kighuller kunde han oversee Donauens mangfoldige Bøininger, hvorved han itide kunde træffe Forberedelser naar et Skib nærmede sig. Hersfra førte en smal Gang ud imellem Klipperne, som endte med en dyb Kløst og var forsynet med en Jerndør. Her voxte intet Træe, ingen Blomst, en Stilhed herskede som i Graven, som i Fængselets mørkeste Bolig, som nu og da kun blev afbrudt af de Ulykkeliges Suk, som her smægtede efter Død eller Frihed, eller naar deres Sukke overdøvedes af Rovfuglenes Skrig, som med Begjerlighed ventede paa deres Bytte. — Dette Sted kaldte Schreckenwald sin Rosenhave, Roserne deri vare hans Fanger, som her vare visse at tømme Skjæbnens Malurtbæger, dersom ikke en Løsepenge reddede dem.

Det var en skjøn Sommermorgen; Solen kastede netop, hilset af det bevingede Chor, sine første Straaler paa Bjergenes Tindinger. Til denne tidlige Tid saae man allerede et lille, men ziirligt Skib glide henad de smaae Bølger og efter det kraftige Aaretag kunde man dømme, at de havde et bestemt Maal, som de agtede at naae før Dagens Ende. Foruden Mandskabet til Skibets Betjening, befandt sig i Baadens Agterdeel et Par, som med Ømhed lænede sig til hinanden. Det var den unge Ridder Theobald, der havde hentet sin Brud i det nærliggende Baierland, og nu vilde føre hende til sin Fædreneborg. Med det blideste Smiil fra hendes Rosenmund, med hendes som lysende Stjerner klare Øine, saae den engelskjønne Rosamunde til sin nysviede Ægtemand; den høieste Fred og Lykke syntes at boe i begges Hjerter. Dog uforstyrret blomstrer aldrig Lykken her i Livet, i Glæden blander sig ofte den bittreste Smerte; Stormen knækker selv det stærkeste Træe og Livets Storme selv det troeste Hjerte. Omendskjøndt hendes Fødeland tilhørte Syden, saa lignede hendes milde Øies rene Blaae, som det guldlokkede Silkehaar mere en Datter af Norden. Ei saae man hos hende den stive Etikette, ikke den stolte affecteerte Unaturlighed, som i Almindelighed er den Aandsfattiges, eller den af Fordomme Befangenes Nødanker, nei! som den blide Sneeklokke blomstrede hun i den første Foraarstids rene hvide Klædebon. Mildt saae hun op til sin Theoblad, dog laae i dette Øiekast som et mat Skin af Veemodighed som Sneen, der endnu i Kløsterne leire sig i grønne Skov, eller som den fine Støvregn medens Solen skinner. Maaskee var det den lange Adskillelse, maaskee den hede Længsels matte Gjenskin; thi hun talte: Ikke sandt min Theobald; nu ville vi aldrig mere skilles.

Men see! En Ravn svævede skrigende over Skibet. Dette gjaldt Flodskipperne som et uheldigt Forvarsel. Og da man kom Agstein nærmere og nærmere, saae man selv Ridderens Pande rynke sig, dog, han byggede paa sin lille Skare, paa sit gode Sværd og paa sin Guds Beskyttelse. Med den Christne Hær i Hedningernes Land havde han gjort mangt et dristig Tog; til alle Tider fægtede han i Spidsen for de Tappre, bekrandset af Laurbær var han vendt tilbage. — Nu krummer Donauen paa engang sit Løb, og Bugten ved Agstein bliver tydelig for Dem, enhver trækker sig kraftig sammen og Ridderen ordner sin troe Skare. Hvad man befrygtede skeete snart, fra Bredden tordnede, et Holdt! to velbemandede Baade stødte fra Land, Magten var kun at vige ved Magten. Kampen begyndte, Sværdene klang,

modig fægtede Theobalds Svende, han selv svang sit Sværd med en Dristighed, der forhindrede Enhver fra frivillig at nærme sig ham, dog langt overlegne vare Schreckenwalds Knægte i Antal. Allerede farvede Donauen sig med Blod, endnu var Intet afgjort, endnu var Ingen vegen for den Anden, men nu, — bliver Skibet besteget. Men hedere og vildere brændte nu Kampen, enten at seire eller døe! saa var Løsenet; Blodets Damp steeg til Himlens Haller. — Det blev stille, kun Klagetoner sank ned i den gule Flod, mat, næsten lydløs Dødsstønnen afløste Kampens vilde, blinde Bulder. — De leiede Banditter syntes i dette Øieblik, som vare de udmattede af den fortvivlede Modstand; med mørk Mine, i dybe Drag droge de Aande og stirrede Alle hen paa et Par som endnu stod ubeseiret. Med Ryggen lænet til en Væg stod Theobald saaret blodig. Med den venstre Arm holdt han sin Brud omslynget, i den høire svævede hans Vaaben endnu truende. Med Lynets Hurtighed fløi hans Øiekast snart til Uhyrerne, snart til det ham evig dyrebare Væsen.

Hun knælede fromt paa det haarde Skibsdæk, med Øiet vendt mod Himlens Blaae, for som hos Faderen deroppe at søge Trøst og Hjælp, og dog udtrykte sig en vis Hengivenhed i Forsynets Villie, i hendes stedse blide Aasyn. Men hvilke Ord formaae at skildre, hvilken Pensel istand at male denne Scene; om Engle Lyst og Engle Klage kun de himmelske Harper tone.

Men den vilde Skare stod som forstenet og betragtede denne Scene. Det syntes, som om Naturens hendøende Stemme igjen begyndte at røre sig. Den Ene, saae til den Anden, men Ingen lavede sig til at fuldføre det afgjørende Slag. Den vilde Tiger var bleven tam, og saae beskjæmmet til sine Kløer. — Dog det gik her som med Ilden, den man qvæler i et sluttet Rum ved at afspærre Luften, giv blot den mindste Aabning og som vækket af Dvale blusser den frem med fornyet Kraft.

Ved Flodens Bred stod Schreckenwald og loe med djævelsk Glæde over Kampens Udfald og Følger, og det var ham kun saa ubegribeligt, at hans Knægte alle stode der saa ledige foran det sikkre Bytte. — Hvad! raabte han: skrækker Eders Gjerning; naar saae jeg Eder plante Feigheds Banner. — En rig Belønning den, som erhverver sig den Roes at bringe mig hiin smukke Tøs. — Dette var nok! Intet mere behøvedes der for at vække den vilde Unatur, nu styrtede Alle sig løs paa Ridderen, hvad nyttede her alt Heltemod, hans Skjæbne var snart afgjort. — Skibet blev nu undersøgt, Skattene førte bort og det derpaa givet til Priis for Strømmen. — Saaledes drev Skibet et Stykke, men stødte snart paa en Sandbanke, hvor netop nogle Fiskere vare i Færd med at trække deres Garn. Med Forundring stege de ombord, men Rædsel betog dem da de overskuede den hele blodige Scene. De undersøgte imidlertid Ligene, men kun hos eet af dem, meente de at opdage matte Livstegn. Da de af hans Klædning kunde dømme at den tilhørte en Riddersmand, saa bragte de ham til en nærliggende Borg, som tilhørte Ridder Bruno af Felsenberg. —

Det var i Efteraaret, Markerne laae tømte, Skoven begyndte allerede at antage lysere Farver og Bladene formerede sig ved Træernes Fod. Det bestandig strømmende Sollys trak sig mere til fjerne Verdensdele, ikke mere saa stikkende vare dets Straaler, kun Skyggen formerede sig. Fuglene sang deres Afskedssange og samlede de Unge om sig for at drage til det nye Hjem. — Det var i Efteraaret! — Ned fra Felsenberg travede et kjæmpeligt Tog. At Dagen var dem kostbar, forraadte deres hurtige Fart. Dog snart førte Veien dem igjen mod Høiene, og Hestene kunne ikke mere komme saa hurtig fremad. Nu først kunde man tydelig overskue de enkelte Ryttere. I Spidsen for den hele harniskklædte Skare, saae man de andres Førere. Svendenes alvorlige, men dog frimodige Holdning vidnede om, at de tænkte paa en ædel Gjerning. — Spor Eders Heste! raabte Ridder Bruno! Dagen er kort, Veien lang og førend Solen ophører at beskinne Agsteins Spir, maae vores Krigssang tone derved. Nu gik det over Stok og Steen, Høi og Dal, Eng og Krat, intet standsede deres flyvende Fart.

Paa Tindingen af Agstein stod Hubertus, Borgherrens Castellan. Idet hans Ørneblik fløi over Landet, syntes det at bemærke

en støvet Sky som stedse kom nærmere. Herre! raabte han: Seer I hiint Tog i det Fjerne, det skulde dog ikke have isinde at aflægge os et Besøg. Dumdristige! haanede Tyrannen. Endnu vovede ingen at trodse min Borg. Velan! Schreckenwald leer kun af dem. — Dog Herre betænk! at vores Hovedbesætning er paa et Streiftog i Böhmerskoven, og uden overdreven Vurdering synes mig hine, alle stærke og velbevæbnede. — Saa træk Broen, stil Posterne ud, raabte Schreckenwald med Tordenstemme, da skulle de i deres overmodige Ruus løbe Panderne blodige paa mine Borgmure. — Allerede lyde Trompeternes Skrald, Hestene sætter over Kløft og Klippe, Mars' Sal aabner sig, og Pilene gjennemflyve Luften. Modigen angribe de Borgen, dog længe varer Kampens Hede, paa den klippede ujevne Bane, thi ogsaa hine forsvarede sig med Kjækhed. — Da traf et Spyd Schreckenwald. Han segnede til Jorden og Bestyrtelse greb hans Knægte. Lettere blev nu Opgaven, Dieblikket benyttes. Man iler ad Veien til Taarnet, og før end de Bestyrtede bleve det vaer, trænger Brunos Skare frem til dristig Storm. Nu var Seiren snar, Murene bleve bestegne, foran ilede Theobald. — Rosamunde! min tilbedede Rosamunde! Saa tonede det i de underjordiske Gemakker. Men Lyden hensmeltede koldt. Fra ingen Mund tonede det igjen. Kun Echo svarer, og fylder Veemodsbægeret. — Da vender han tilbage med dyb Smerte, for at spørge de Døende, men Ingen var mere mægtig at fortælle ham, om levende eller død, fangen eller frie. —

Sort er Natten og stille, naar Skyerne hæve sig til Gudernes Throne, dunkel og tilhyllet Forsynets Villie, hvad enten Glæden eller Smerten omgiver Aanden. Men see! paa engang deler Skyerne sig og Maanen træder frem i sin fulde Glands. — Det var Midnat, de trætte Kræfter udhvilede sig fra Dagens Hede, for at vaagne med fornyet Kraft, men baade den overvættes Glæde og den ubøielige Smerte mildnes ved Søvnen. — Dog ikke alle sov. — I et af Borgens Gemakker lænede sig Theobald i det aabne Vindue. Kun han drak ikke af Morpheus Bæger, for ham var hele Verdens Goder som tillukkede. Mørk stirrede han ned i den gule Flod, dog saae han ikke deri Maanens Sølvlys, ikke hvorledes Stjernerne blinkede til hinanden, hans Aand var vaagen, men Sandserne sov, Tankerne fløi fra Sted til Sted med Længselens lette Vingeslag, snart hvilende sig her og der, ved foregaaende skjønne Dages Erindringer. Hvorfor! sukked han: Blev jeg dog reddet? For nu at tømme denne bittre Kalk! Var jeg ikke allerede lænket ved Søvnens evige Magt! Hvad glæder mig nu Verden med al dens Pragt. Ei søgte jeg at forhindre det dræbende Stød; kun for at beskytte hende hævede jeg Armen. Hvor salig var ikke den Tanke, at vore Sjæle i Forening skulde svinge sig op til Guddommens Throne. — Da hørte han. — En salig Bæven gjennemtrænger ham. — Smeltende Toner klinge underfuld, ned fra høie nøgne Klippe. — Han lytter skarpt. —

Stille Ahnelse fylder Brystet, Hjertet slaaer høit i Glædens Ruus, og Diet straaler fuld af hellig Lyst. — Hun er det! raaber han og iler ud. — Som Søvngjængeren paa det høie Tag bevæger sig hen og her med sikkre Skridt, fordi han ikke seer Afgrundens aabne Svælg, saaledes iler han sorgløs fremad. Han stiger fra Klippe til Klippe, hvor endnu ingen Fod har traadt, uden at agte Faren, kun den Elskedes Toner opfyldte hans Sjæl. Og han naaer lykkelig den høie Bjergtinde, og som han seer sig om, staaer hun for ham i hvide Klæder med opløst Haar, som en Gestalt fra et Feerige. En Gysen gjennemtrænger hans hele Legeme, zittrende kalder han Rosamunde, min Rosamunde! Men intet Svar lyder igjen. Da træder han nærmere over smalle Kløft. — Kjender du mig ikke, jeg er din Theobald! — Veninden skjærende Tone skaffer sig Løb. Jeg kjender dig, du er Schreckenwald. — Han vil hende længselsfuld omfatte. — Umenneske! — raaber hun: Maae jeg endnu tjene dig, min Theobald til Haan! Kan din Ondskab aldrig give mig Fred! Der — tag din retfærdige Løn! — Et Skrig gjennemfarer Luften, han styrter ned i den dybe Afgrund. Men om Morgenen grov man tvende Grave ved Klippens nøgne Grund, hun maae senere være kommen til Besindelse og fulgt efter ham. —

Nu staaer Borgen øde og forladt, forfalden til Ruin, hvor kun Rovfugle boe. For

den saakaldte Rosenhave vil man endnu kjende Stedet, naar engang imellem en Fremmed besøger det triste Sted. Og endnu gaaer det Sagn i Egnen, at ved Midnatstide to Gestalter vise sig paa Klipperne i hvide Klæder.

M. F. Pingel.

Diamanten med de mangfoldige Slibninger.

(Af Mery).

Kongeriget Solo, der ligger midt inde paa Øen Java, har ikke nogen betydelig Udstrækning, men er et yndigt Land, især siden den frygtelige Vulcan Maca Api, Ildens Vrede, er fuldkommen udslukket.

Det er ikke den eneste Lighed mellem Java og Sicilien; ligesom Grækenland har efterladt Levningerne af Segesta, Taormina, Agrigent paa Ætnas Ø, saaledes har Bengalen overleveret til Efterverdenen ligesaa mærkelige Levninger paa Maca Apis Ø.

Zeb-Sing, Kongen af Solos Søn, var begavet med en Indbildningskraft, der ikke var at ligne med Andet end med en indisk Solstraale. Naar en Digter har den Lykke at være Fyrste, hvilket er sjeldent i Europa, hengiver han sig til alle sine Drømmerier og Luner og søger strax at sætte dem i Værk; men er denne Digterfyrste fra Indien, erkjender han ingensomhelst Skranker for Virkeliggjørelsen af sine Indfald. Er det nødvendigt at stikke Ild paa en Skov for at udrydde en Panther, der har Vandskræk, antænder man den uden videre. Maa man udtørre en Sø for at skaffe en Riismark, skeer det strax. Skulde tyve Kobberporte opbrydes for at bortføre en Præstinde, behandles Ertset, som om det var chinesisk Porcellain. Intet standser disse Mennesker, der tilskyndede af deres Lunefuldhed sprængte Bjerge for at opføre et Tempel til Ære for deres Guder.

Da Zeb-Sing en Dag mødte en Fakir, der var nær ved at døe af Sult, tilkastede han ham en Diamant med de Ord:

„Denne vil ligetil din Død kunne forsyne Dig med Riis, Arekanødder og Bjørneskinke."

Fakiren samlede Diamanten op og sagde til Fyrsten:

„Du er ædelmodig som Aureng-Zeb og fortjener paa din Finger at bære Diamanten Beabib, der ved Solopgang meddeler Dig alle de Fortællinger, Du forlanger af den, og igjennem sine Slibninger viser Dig Billedet af Verdens berømteste Qvinder."

„Siger Du sandt?" spurgte Fyrsten.

„Jeg sværger Dig det til," svarede Fakiren.

Ved denne Ed spillede et Glædessmiil paa Fyrstens mørkladne Ansigt.

„Er denne Diamant Beabib smukkere end Diamanten Couriz?"

„Couriz veier kun 137 Karat."

„Det er Sandhed," bemærkede Fyrsten.

„Den Diamant, fortsatte Fakiren, som Keiser Baber bemægtigede sig 1526 i Ayra, har en Vægt af 672 Karat, Aureng-Zebs Diamant af 900."

„Saaledes forholder det sig. Hvormeget veier da Beabib?"

„Det er det Vidunderlige ved den, at det ikke er dens Vægt, der giver den Værd. Beabib veier kun 32 Karat, og dog vilde jeg, hvor fattig jeg end er, gjerne give Babers og Aureng-Zebs Diamanter for den."

„Hvor kan man finde denne Diamant."

„Hos Braminen Kosrou i Hyderabad foran Ten Taulis Pagode."

„Denne Fakir er en grundig Kjender af Diamanter, tænkte Fyrsten; hans Ord maa være sandt, siden han har svoret ved den Guddom, der ti Gange er bleven Menneske."

Zeb-Sing sagde til sin Fader, Kongen:

„Jeg er ung og veed endnu ikke noget; jeg vil reise for at indsamle Kundskaber; jeg vil besøge Ceilon, der er berømt ved Slaget mellem Rama og Ravana; jeg vil see Taranganbour, Byen ved Havets Bølger, hvilket Navn fremmede Reisende have forandret til Tranqvebar, Caveri og dens blaae Vande, Elora og dets underjordiske Templer, Hyderabad og dets Diamantgruber, Malabar og

Coromandelkysten, Gudernes yndede Opholdssteder. Min Fader, luk op for dine Skatte, og jeg reiser.

De vilde Konger ere meget gavmilde; Zeb-Sing blev rigelig begavet af sin Fader, og reiste afsted, rig som to Nabober.

Han besøgte hverken Ceilon, Caveri eller Elora; hans Skib seilede langs med Kysten af Mysere og landede i den lille Havn Elmin. Dersra begav han sig til Hyderabad, det eneste Maal for hans Reise. Ved sin Ankomst til Diamanternes By forklædte Fyrste Zeb-Sing sig som en armenisk Kjøbmand, og begav sig til Braminen Kosrous Bolig, der laa ligeoverfor Ten Taulis Pagode.

Fakiren havde talt Sandhed.

Fyrsten og Braminen havde en meget lang Samtale, ved Slutningen af hvilken denne sidste, en meget from Hindu, fortalte, at han nu i tyve Aar havde arbeidet paa at samle en tilstrækkelig stor Formue, hvis Anvendelse efter hans Død skulde aabne ham Adgang til Haven Madana, hvor han evigt kunde beskue Gudinden Indra, der sad under et Træ ved Siden af sin Yndlingselephant Trivalti.

„Og hvorledes, sagde Fyrsten, agter Du at anvende denne Formue for efter din Død at nyde saa mange og saa store Glæder?"

„Ved at istandsætte anden Etage af Ten-Taulis Pagode, som en ugudelig Mahratterfyrste har ødelagt."

„Hvad behøver Du for at udføre dette Arbeide?"

„En uhyre Sum, 10,000 Zechiner, eller deres Vægt i Guld."

„Hvis Du handlede med Diamanter, som saa mange Andre i din By, kunde vi slutte en lille Handel, og Du vilde strax faae Guld nok til efter din Død at komme ind i Haven Mandana."

„Jeg har kun en eneste Diamant; men den sætter jeg mere Priis paa end Dagens Lys, da det ikke saameget er en Diamant som en Ven, der trøster mig, taler til mig, glæder mig, henrykker mig. Denne Diamant skjuler en Hemmelighed i enhver af sine Staaler; Solen har anvendt 20,000 Aar til at danne den i en Flintesteen fra Bjerget Ni-Kiou, og i dette lange Tidsrum ere alle de Begivenheder, der ere foregaaede i Verden, gjennem Solstraalerne afspeilede i denne Diamant, saa at Du kan gjøre Dig en Forestilling om de utallige Ting, den kan berette. Med den trænger jeg ikke til Noget, uden den til Alt."

„Vise Bramin! Guderne frie mig fra at nedsætte din Diamant! Men Du er tilaars og selv om Du blev 100 Aar gammel som Eders berømte Konge Soudraka, vil Du aldrig blive rig nok til at udbedre anden Etage af Ten-Taulis Pagode. Alle de Glæder, din Diamant forskaffer Dig, ere tomme og forfængelige; de kunne maaskee endogsaa lukke den blaae Guds Have for Dig og aabne en Port til de syv Helveder, hvor de onde Aander opholde sig. Hvis Du derimod frasiger Dig de jordiske Nydelser og istandsætter den nærliggende Pagode, vil Du nyde de evige og uudsigelige Glæder i Haven Mandana. Vise Bramin Kosrou! i dit Sted vilde jeg ikke betænke mig et Dieblik."

„Hvad vilde Du da gjøre, unge Mand?"

„Jeg vilde sælge Diamanten for 10,000 Zechiner."

„Er det muligt, sagde Braminen efter et Diebliks Betænkningstid, skulde det være muligt for mig at finde en Kjøber."

„Du vil finde en Kjøber," afbrød Fyrsten ham levende.

„Det vil falde vanskeligt."

„Nei, og Beviset er dette, at Kjøberen er funden; jeg vil have Halvparten af din fromme Handling! jeg er ligesom Du en ivrig Tilhænger af Sivas Sect: læg Mærke til den hvide Stribe i min Pande; jeg slutter mig til dit Værk og kjøber din Diamant til den forlangte Priis. Guldet skal blive Dig overleveret imorgen."

Braminen betragtede den blaae Himmel med et saligt Smiil; han skuede Indra, det hellige Træ og Elephanten Trivalt.

Næste Dag blev Handelen endeligen afsluttet; Fyrsten udbetalte Guldet, Braminen overleverede ham Diamanten.

„Jeg ønsker, sagde Braminen, at Diamanten i dine Hænder maa beholde sine vidunderlige Egenskaber, og jeg har en Bøn til Dig."

„Hvilken, vise Bramin?"

„Hvergang Du i min Diamant Beabibs glimrende Straaler har seet Noget, der er værd at meddeles eller et Billede, der for-

tjener at leveres, nærer jeg det Haab, at Du ikke forholder mig det."

Den unge Fyrste lovede at meddele ham alt det Mærkværdige, Beabib fortalte ham, alt det Herlige, den lod ham skue.

Strax efter denne Samtale lod Braminen Kosrou bekjendtgjøre i Hyderabad, at Istandsættelsen af Ten-Taulis Pagode skulde begynde næste Dag, og han opfordrede Billedhuggere, Metalstøbere, Architecter og Haandværksfolk til at indfinde sig ved næste Solopgang paa Pladsen foran Pagoden.

Samme Dag ventede Zeb-Sing med Utaalmodighed paa, at Solen skulde staae op; aldrig var nogen Nat forekommen ham saa lang. Han holdt den mærkelige Diamant med sine to Fingre og betragtede Toppen af Bjergkjeden Ni-Kiou mod Øst. Solen stod op, og Fyrsten slugte med Øinene de uendelige Billeder, der i samme Øieblik dannede sig af Beabibs Straaler.

Denne mærkelige Egenskab ved Diamanten Beabibs vil maaskee lettere forklares eller synes mindre overnaturlig, naar man sammenligner den med Afrikas Luftspeilinger, som den har meget tilfælles med. Denne Verdensdeels store Ørkener indeholde tillige ikke faa Oaser, der ere rige paa skyggefulde Træer og rindende Vand. Palme- og Figenmorbærtræerne, der ere omgivne af den brændende hede Ørken, fremstille sig i Skyerne som i et Speil, naar visse Betingelser ere tilstede i Luften, og forsvinde igjen derfra, idet de beskrive en stor Bue over Synskredsen af en anden fjern Ørken, hvor Luftspeilingen ender.

Denne første Gang blev Fyrsten fuldstændig blændet, og hvad han saae gjorde en utrolig Virkning. Hans Blik fordybede sig i en ny og uendelig Verden, hvor mellem hverandre hvirvlede omkring i broget Blanding alle de Farver og Schatteringer, som Solen frembringer paa Klippesiderne ligesom en Alchymist i sin Smeltedigel.

Zeb-Sing troede at see alle Himlens Stjerner smelte sammen og glide afsted som Floder; pludselig standsede dette flydende Lys, og der udfoldede sig, saalangt Øiet kunde række, uhyre Krandse af Jaspis, Smaragder, Porphyr, Topaser og Saphirer, hvilke førte med sig smukke Folkeslag, glimrende Hære, gyldne Vogne, babylonske Festoptog, Marmorbygninger, yndige Feehaver, sølvklare Søer, Lysthuse, prydede med Blomster og Qvinder, Buegange af Rubiner, Purpurtelte, Udsalgssteder med de prægtigste Stoffer fra Kachemir og Ispahan, en vidunderlig Blanding af alle de Gjenstande, der henrive Øiet, og som Solens Pensel farver paa sin evige Vandring.

Disse lysende Floder, disse fortryllende Marker bleve derpaa Skuepladsen for alle de Optrin, Asien har skuet ligefra Sagntiden. Karavanerne droge med deres Hjorde og Dromedarer forbi i Baggrunden af den Skueplads, der oplystes af Diamantstjerner. Det blaae Ormudsstræde befolkedes med nøgne Qvinder, der legede paa den med Perler bestrøede Strandbred. Alle Havets Nympher saaede Blomster paa de maledivíske Øer, hvor den indiske Havgud svingede sin Koraltrefork og hidkaldte en Skare unge Tritoner, der stege ned af deres Baade af Perlemoder og vare smykkede med Perlekrandse. Undertiden bøiede Havet sit blaae Tæppe tilside, og aabenbarede for Øiet sine hemmelighedsfulde Dybder, sine perlebeklædte Huler, sine Afgrunde, der vare fyldte med Skatte fra Skibbruddene, sine ubekjendte Uhyrer, sine Skatter, bedækkede med kæmpemæssig Tang, Aabningerne af udbrændte Vulkaner, Søiler af Basalt, Bjerge af Perlemoder, Pyramider af Conchylier, store Buske af Koraller, kort sagt, alle de Herligheder, det indiske Hav skjuler i sit Skjød, hvilke Solens Øie ikke engang har skuet, der dog ellers seer Alt.

Den unge Fyrste, der frygtede for en Øiensvaghed, standsede denne vidunderlige Straalebrydning ved at gjemme Beabib i sin hule Haand.

Med hvilken Medynk betragtede han ikke den almindelige Verden, der udbredte sig omkring ham! Han befandt sig i samme Stilling, som en Beboer af Stjernen Ibis, der vilde stige ned paa vor Jord en Nat, naar Maanen var i første eller sidste Qvarteer.

Skjøndt han var en Fyrste, glemte han ikke sit Løfte. Han begav sig til Braminen Kosrou og fortalte ham sit første Syn i det velklingende Sprog, Siva talte, da han forførte Menneskenes Døttre mellem Rosenbu-

skene ved de syv Pagoder, i det jordiske Paradiis, de Fremmede kalde Ceylon.

Den vise Bramin lyttede til Fortællingen, og hans Øine, der straalede af salig Glæde, fulgte Synet paa Fyrstens Læber.

„Min Søn! sagde han; i mange Aar har jeg lagt Mærke til Beabibs Hemmeligheder men jeg har aldrig kunnet glæde mig ved et saadant Syn. Det er Guderne, som have belønnet Dig. See om paa den anden Side af min Bolig, og bemærk, hvor ivrigt Arbeidsfolkene i Hyderabad ere beskjæftigede med at istandsætte Ten-Taulis Pagode. Det er dit Værk, min Søn."

I Virkeligheden prydede allerede en prægtig Gesims det Nederste af anden Etage og viste en smuk Række Elephanthoveder med kort Snabel og Løvemanker. Tusinde Billedhuggere arbeidede, siddende paa talrige Stilladser under store Skjerme af Baniantræets Blade.

Næste Dag ventede Zeb-Sing igjen paa Solens Opgang, og dens første Straale gav igjen hans Diamant Liv.

Fyrstens Øie var faldet paa en Slibning, der pludselig antog et smaragdagtigt Skjær, derpaa udvidede sig og fremstillede et Optrin af Makidaernes Liv, et lykkelig Folk, der boer ved Bredderne af en yndig Sø ikke langt fra Algoabugten. De menneskelige Væsener; der viste sig paa denne afrikanske Kyst, underholdt hinanden med en saa udtryksfuld Pantomine, at selv Ord ikke vilde have meddeelt Tilskuerens Øre Mere.

Zeb-Sing gav selv Personerne Navne, og idet han fortalte Braminen dette Syn, kaldte han det: L u f t s p e i l i n g a f M a k i d a e r n e s S ø.

Anvendelse af Kartoffler til Meel og Brød saavelsom i Kjøkkenet.

En ny og fortinlig Slags Kartoffelbrød er følgende. En Skjeppe skrællede og i Tærninger skjaarne Kartofler, hvoraf man har ladet Jordfugtigheden udtrække 24 Timer i Vand, tørrer man haarde i Ovnen, og maler dem derpaa med en Skjeppe Rug, af hvilket Meel man da erholder et fortræffeligt Brød. Kartofflerne faae ved denne Behandling den Egenskab, at Deigen ikke flyder ud i Deigtruget; Blandingen med Rugen gaaer bedre for sig og Gjæringen befordres mere.

Naar Landmanden om Efteraaret tørrer sine Kartoffler først i Solen og siden i Ovnen, saa behøver han ikke at gjemme dem for Frost om Vinteren, og vinder i Rum. Til denne Tørring egner sig især Tørreovnene, som man da bruger hertil, naar man er færdig med Frugttørringen. Naar man til dette blandede Kartoffelmeel tager Hvede istedenfor Rug, gjør det de deraf bagte Pandekager, Supper og andre Spiser mere velsmagende; — hvo der ikke veed det kommer ikke let paa den Tanke at der kan være blandet Kartoffelmeel derimellem. Thi jo nøiere Blandingen imellem to Gjenstande er, destomere gjennemtrænge de gjensidigen hinanden. Kartoflerne blive ved Malningen i Møllen langt finere, fordøieligere og mere nærende end sædvanlig, og ved at komme de rene Kartofler i Vand og lade den jordagtige Fugtighed trække ud af dem, bliver deres Velsmag betydelig formeret.

Fabler.

(Efter det Tydske ved **N. F. N.**)

1.

Voxnæsen.

Der var engang en stakkels Mand,
Jeg troer det var i Frankenland,
Som maatte den Ulykke friste
Sin Næse reent at miste.
Og kjære Læser!
Hvad var vi Mandfolk vel forudden Næser?

Det samme som et Huus foruden Skorsteen,
Det samme som en Hest foruden Forbeen,
Det samme som en Elephant foruden Snabel,
Det samme som en Fægtemester uden Sabel,
Det samme som et Brænderi foruden Gradestok,
Det samme som et tomt Gevæhr foruden Ladestok,
Det samme som foruden Tagdrypp Taget,
Det var vi Mænd, hvis Næsen blev borttaget,
Og dette
Dybt følte han, hvorom jeg mon berette,
Han derfor siger til sin Hustru „Mette!
Maaskee det kan min tunge Skjæbne lette,
Hvis jeg en Næse ny mig la'er paasætte."
„Det Indfald var sku ikke af de slette"
Gjenmæled Mette.
Og nye Næser strax blev fabrikeret,
Først en af Pap, saa en af Træ, poleret,
Saa en af Glas — men alle ham skamfered.
Tilsidst blev en af Vox ham expederet,
Hvori han strax og ganske blev charmeret;
Thi Intet i dens Farveskjær mankered'
„Ja den er kjøn, dog bi, lad mig den rette,
Den helder lidt mod Høire" — siger Mette.
„Nu er det godt." „Nei lille søde Fatter!"
Udbrød hans Datter
Ved Navn Pernille,
„Lad mig ved Tippen pille,
Den peger mod Nordvest.
See saa!" „Du er et Bæst!"
Saa siger Claus, hans yngste Søn,
„Før var jo Næsen skjøn
Men Du den dreied' mod Syd øst."

Han retted' den igjen.
„Nu" siger Faderen,
„Sig mig nu til min Trøst
Om den er rigtig kjøn."
„Ja! den er yndig!" svarede Madammen,
„Ja! den er yndig!" sa'e de Allesammen.

I samme Dieblik hans ældste Søn
Kom ind i Stuen, og han siger da:
„Ja! den er upaaklagelig Papa,
Men jeg kan pynte den lidt meer endnu."
Og han tog fat og — brak den reent itu!

Og derfor siger Tydsken „Allzu scharf macht schärtig."
Og dermed Fabel og Moral er færdig.

2.
Fiskene.

„Her paa Jorden
Nu saa tørt er vorden"
Sagde engang Hovmodsdjævelen;
„Uden Møie
Alle her mig føie
Saa mit Værk er overflødigen.
Jeg maa øve
Mine Kunster, prøve
Mine Kræfter iblandt Strandens Dyr.
Havets Bølge
Nu min Krop skal dølge."
Og saa sprang han ud, den Pokkers Fyr.
Paa sin Throne
Med sin søde Kone
Sad Kong Hvalfisk, Havets milde Drot,
Og det høie
Par mon sig fornøie
Som det kunde bedst udi sit Slot,

Da fremfarer
Kongens Seglbevarer,
Bøier sig for Drotten med stor Flid,
Og han siger:
„Nu fra alle Riger
Strømme Eders Undersaatter hid?
Drotten svarer:
„Godt, min Seglbevarer,
Vi vil give Audients i Dag.
Vi dem alle
Een for Een fremkalde
At hver tale kan for os sin Sag,
Dog, de Største
Være maa de Første
Og de Mindste Noget bie maa,
Ellers triller
Fra os Thronens Piller
Og det vi dog grumme nødigt saa."
Nu de Alle
Een for Een nedfalde
Med en ydmyg Bøn for Kongens Fod:
Om den Ære
Han dem vil beskjære
At han dem en Titel bære lod.
Og den høie
Hvalfisk lod dem føie,
Gav dem Titeler i Overflod,
Og med Vanddyr,
Vandluus, Kryb og Skaldyr
Dronningen dem huldt beværte lod.

O Muser ni! o hjælp mig nu at male
Den Fryd, som da i Dybet herstet har,
Om Fiske der ei længere var Tale,
Nei! Rangspersoner de jo alle var
Her gjennem Bølgen en Assessor piler
Fulgt af en General krigscommisair,
Hist stolt afsted en Jægermester iler
Og nær ved ham en Ordens-Secretair.

Her sees en Flok af lærde Directeurer,
Og hist en Stab, hvor hver er General,
Og her en Sværm af høie Gouverneurer,
Og hist den kongelige Hofmarskal.
Af Kammerraader sees en navnløs Vrimmel,
Der fro sig skyder gjennem Bølgen hen,
Vel var det før ikkun en Sildestimmel,
Men — Kongens Naade har forvandlet den.

Men hist, dybt nede i den dunkle Vove,
Der sad en Torsk med Sorg udi sit Bryst,
Han havde ikke været med til Hove,
Endskjøndt ham ikke fattedes paa Lyst,
Men da de Andre fyldt med Haabets Lue
Rask drog afsted til Kongens Gaard i Fleng
Da sad han bange i sin lille Stue;
Thi — Konen skulde just i Barselseng!

(Med Saadant maa man rigtig aldrig spøge,
Sligt har bragt Sorg ei blot i Havets Eng,
Husk Rigsdagscandidaten, som i Kjøge
Gik reent reject — blot ved en Barselseng!)
Det var forbi, men Sorgen var tilbage,
Endskjøndt ham skjænktes 100,000 Børn,
At leve uden Titel alle Dage
Det var vor Torsk dog alt for haard en Tørn.

„Jeg dyer mig ei, med Kongen vil jeg tale."
Udbrød han pludselig, og foer afsted,
Og Slægt og Venner i de dybe Sale
Han træffer paa sin Reise mangt et Sted,
Men Ingen mere vil den Stakkel kjende,
De pege Finger ad ham alle Mand,
Og med Foragt de til ham Ryggen vende,
De Rangspersoner var — en Torsk kun han.

Og han svam fort, hos Drotten lod sig melde
Og i hans Øie stod det salte Vand
Da al sin Sorg han Kongen mon fortælle
Og bad om Hjælp den fyrstelige Mand.
Og Kongen mæled Du, vor største Digter!
Du skulde glemmes! Du, som skrevet har
Det bedste Kroningsdigt! Vi aldrig svigter
Dem slig Loyalitet beviist os har.

Du er en Torsk. Velan! behold den Kittel,
Hvori Du hidtil virkede med Held,
Men Torsk nu være skal den største Titel
Næst efter Hvalfisk. Vi har talt, Farvel.
Glad foer han hjem, men Rygtet gjennemtrængte
Det ganske Hav, hver Torsk nu hedde gad,
Og Havbeboernes talløse Mængde
Nu ydmygt om hiint Navn Kong Hvalfisk bad.

Om de blev bønhørt la'er jeg usagt være,
Men glemmer ei Moralen til vort Gavn:
Gav Æslet man Berømmelse og Ære
Da søgte hver at faa af Æslet Navn.

Øen Ischia.

(See Lithographiet.)

Ischia, som synes at vugge sig midt i det himmelblaae Hav, ligeover for de smilende Landskaber, hvoraf Virgil har dannet de elyseiske Marker, den skjønne, poetiske Ischia ligger kun nogle Miles Vei borte fra Neapel; det er den største Ø i Havbugten. Tilforn kaldte man den Pythecusa; Grækenlands og Roms Digtere have anført den under Navn af Inarima. Det er neppe tre Hundrede Aar, at man har kaldt den Ischia. Erithreenserne have været dens første Beboere; men de hyppige og frygtelige Udbrud af Epomea, en vulcanisk Kegle, hvis Høide er lig Vesuvs, affolkede den, og den forblev ubeboet indtil Aar 450 før Christi Fødsel. Paa denne Tid stiftede Romerne Etablissementer der, og beholdt den indtil Keiser Augustus Regjeringstid. Denne Fyrste byttede den med Neapolitanerne imod Øen Capri. Fra den Tid af har den bestandig hørt til Neapel.

Aar 1302 blev Byen ødelagt ved et nyt Udbrud af Epomea. Da i Aaret 1441 Alphons af Aragonien havde bemægtiget sig Øen, jog han alle Mandfolk bort, og ved et afskyeligt Tyranni fyldte deres Plads i Familierne ved catalonske og spanske Soldater.

Nuomstunder er Ischia Samlingsstedet for Neapels beau-monde. Dens varme Kilder, dens Søbade, dens Dampbade, dens milde Clima, dens pragtfulde Vegetation har gjort den til et Hvile- og Forlystelsessted, hvor Alt hvad der i Neapel findes af Elegante og Forretningsfrie strømme hen i Mængde paa ilende Barker, der ere prydede med Løv og blomster.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Formationerne.

Den vanskeligste Deel af Jorden at udforske er Landet, den faste Deel af samme; de tvende andre Elementer, som danne den til et Hele: Luften og Vandet, frembyde ikke saa uovervindelige Hindringer, men er det ogsaa vanskeligt at trænge gjennem Luften og Vandet til en Dybde af een Miil, saa er det dog muligt, men ved Jordens faste Deel er det umuligt, og vore Forskninger om Jordens Indre have næsten noget Komisk. Vi svæve fuldkommen i Taage, ja selv til en Dybde, som man ikke skulde ansee det for vanskeligt at naae, til en Dybde af nogle tusinde Fod kunne vi ikke komme, paa Grund af Vandet, som iler forud til de møisommeligt borede Steder og alt ved Bjergværker af langt ringere Dybde stiller uovervindelige Hindringer iveien.

Desuagtet synes det, som om man Aartusinder igjennem ikke har erkjendt eller begrebet denne Ufuldkommenhed i den menneskelige Viden, thi man har allerede for 600 Aar tilbage for vor Tidsregning fremsat Læresætninger om Jordens Tilbliven og Dannelse og om dens Indre, og glædet sig over „hvorvidt man dog havde bragt det.“ Men det var netop derfor ikke meget langt, fordi man efter den gamle Tids almindelige Retning forsømte Erfaringen, ikke kjendte Empirien, men lod sig nøie med Speculationer (og det ikke sjeldent meget phantastiske), og derfor ikke drev Geognosie og Geologie — en reen Erfaringsvidenskab — men derimod Geogonie eller noget meget Lignende, sikkert paa anden Maade end man opfatter denne Videnskabs Begreb i Tydskland; thi denne støtter sig dog paa den ved Erfaringen vundne Viden, selv om der hyppigt gjøres Slutninger og Combinationer, som ere i Strid (om ikke i Modsigelse) med Erfaringen. Men hine Læresætninger, som skulde erstatte den manglende Viden, havde næsten ganske deres Oprindelse fra Østerlændernes frugtige Indbildningskraft og manglede enhver Begrundelse.

Herom vidne alle Kosmogonier, alle Efterretninger eller Lærer om Verdens Oprindelse, som især hvad Forvandlingsperioderne angaaer ere tilskaarne efter Menneskelivet, for hvilket vistnok et Par Tusinde Aar maatte synes at være meget, uagtet det i Sammenligning med Verdens Alder er noget meget Ringe.

Mosebog giver for Verdens Skabelse 3 Dage og ligesaameget for sammes Befolkning, hvorhos Jorden og Verden stedse ere identiske, og Jorden ikke viser sig som en Deel af Verdenen, idet Himmel, Stjerner, Sol og Maane ere Jorden tjenlige.

Selv om nu disse 3 eller 6 Dage ogsaa betegne Perioder, saa er dog Jordens (Verdenens) Varighed, saaledes som den der bliver opfattet, overordentlig ringe eller lidet betydende; thi den omfatter selv nu ikke 6000 Aar; men dette stemmer aldeles ikke med vor Erfaring, idet vi f. Ex. have levende Individer af Planteriget, som allerede paa Abrahams Tid maae have været favntykke Træer, som Dragetræet paa Teneriffa, ja, der gives andre, hvis Levetid er idetmindste 3 Gange saa lang, som Jorden efter Mose Beretning maa have staaet, for ikke at tale om de undergaaede Planteslægter, som dog utvivlsomt maae have tilhørt en før den nuværende Tid tilværende Urverden, hvorved Jordens Alder saaledes stedse længer kan udstrækkes i det Uendelige.

Tiltrods for dette og vidunderligt nok efter at Forverdenens rige Archiver vare aabnede, var man i England med en ubegribelig Egensindighed bleven staaende ved Biblens Talangivelser, og store Lærde, som have erhvervet sig overordentlige Fortjenester af Geognosien, have ikke frygtet for at gjøre sig latterlige, ved at tage Alt, hvad vi i Historiens ældste Efterretninger finde anført symbolsk og som Myther, bogstaveligt og tilbageføre hele Theorien om Jordbannelsen til de bekjendte sex Dage og tilskrive det hundredetusind Fod dybe Kullag, de forstenede Urskove, Dyreverdenens Colosser en saa ringe Alder, som den første Mosebog gjør. Dette hænger nøie sammen med den langtfra religiøse Retning (Ceremonievæsen er ikke Religion)

men med Etiketten, under hvis Tryk den engelske Menigmand som de fornemste Folk nu engang er vant til at leve. Denne Etikette forlanger, at man kun gaaer i Theatret med Kjole og i Glaceehandsker og med friseret Haar, at man om Søndagen kun i høieste Galla gaaer i de forpestede Lighuse, som man i England kalder Kirker, at om Søndagen intet Forretningslocale, heller ikke Posten, er aabent, at derimod Skjænkeboutikkerne udvikle sig i deres fulde Glands for at plyndre den fattige Mand, der ellers er afskaaren fra enhver Forfriskning, for hans Ugeløn mod en Anviisning paa Delirium, denne Etikette forlanger ogsaa, at Forskeren — han maa studere Menneskenes eller Jordbdannelsens Historie — nøie skal holde sig til Biblen, hvad saa end levende Træer eller Stenene som døde Vidner tale nok saa høit derimod.

Hvo der vil anstille Forskninger om Jordens eller vort Verdenssystems Oprindelse, maa befrie sig for disse Etikettens Baand, som dette ogsaa endeligt skete i England selv, og han maa aabne Øinene for at see. I Naturvidenskaben gjælde ikke Autoriteter, men Beviser; ikke fordi Pythagoras har sagt det, men fordi han har beviist det, er Hypothenuseus Qvadrat saa stort som begge Kathedrers Qvadrater.

Naar man ikke phantaserer, som det vel kunde hændes, men seer Tingen, som den er, saa finder man, at Mineralierne, som Bjerg- og Klippearterne, ere udbredte over hele Jorden, uafhængig af den geographiske Beliggenhed, Clima eller Høide over Havfladen. Ved Planter og Dyr er dette ingenlunde Tilfældet; Palmetræer og træagtige Bregner, Pisang og Cactus, saavelsom Bæltedyr, Elephanter, Aber og Kjæmpeslanger finder man kun i Tropelandene eller nær ved deres Grændser, derimod skyer Violen og Grannen, Tusindskjøn og Birken de varme Jordstrøg; Isbjørnen og Rensdyret, saavelsom Vandrerotten og Zoblen høre kun hjemme i Polaregnene.

Drager Naturforskeren til fjerne Egne, finder han Tusinder af Planter og af Dyr, ja ikke enkelte Species, men hele store og talrige Familier, som ere ham ganske fremmede, og hvis vidunderlige Former og Farvepragt han betragter med Studsen; derimod gjenfinder han Klippearterne, deres gjensidige Forhold ja endog deres Rækkefølge saaledes, som han kjendte dem i Hjemmet. Granit, Skifer, Porphyr, Kalksteen ere de samme og leirede paa samme Maade i Karpatherne Alperne, de skandinaviske Bjerge som i Caucasus, Cordilleras eller Himmalaya.

Naar Naturen ved at udpynte Jordoverfladen med Planter og Dyr har udviklet en til det Vidunderlige grændsende Mangfoldighed, saa har den derimod ved Jordlegemets Bygning været desto simplere. Vi kjende næsten 80,000 Planter, men kun 400 Mineralarter, og af disse tage kun omtrent 20 Deel i Dannelsen af Bjergmasserne, som Granit, Kalk og Skifer; alle de øvrige forekomme vel i alle Zoner, dog kun enkeltviis adsplittede i Gange og Aflagringer.

I Planteverdenen er der desuden forsaavidt en Lighed at finde, selv om det kun er enkelte Species, der forekomme i saa stor Mængde, at de bestemme en Egns Characteer; dertil høre Skovtræer, Græsarter og Eriker, der ofte bedække Flader af mange, ja indtil Tusinde Qvadratmile; men desuagtet er Ligheden i Tilstedeværelsen ogsaa indskrænket hertil, idet Mangfoldigheden forresten er saa stor, at Planterne i Tal overgaae Mineralierne med næsten det Tohundreddobbelte, og Tilstedeværelsen er ordnet efter Clima og Landets Beliggenhed over Havfladen saa fuldstændigt, at en dygtig Botaniker, hensat af en Troldmand i en ubekjendt Verdensdeel, af de ham omgivende Planteformer vil vide, om han befinder sig i Tropelandene, de tempererede eller Polarzonerne, eller paa Grændsen af dem, ja om han er i den østlige eller vestlige Deel af samme; thi det tropiske Amerika har ganske andre Former (f. Ex. Cactus, træagtige Bregner) end det tropiske Afrika (Euphorbier, Mesembrianthemer, Adansonier) eller Australien. Ikke saaledes lykkes det Geognosten ved Betragtningen af Steenarterne at bestemme sit Standpunkt; man finder Diamanter ikke blot i Indien men ogsaa i Brasilien og i Siberien, man finder Guld ikke blot der men ogsaa i Californien, Nyholland og i Ungarn, i Hartzen, i Spanien; Steenkul og Jern ere ikke alene indskrænkede til England, Kridtet til Rügen, Jurakalken til Schweits; de tage Deel i hele Jordkuglens Dannelse.

Jordens Form viser sig, naar vi affee fra dens Kugleform og nærmere betragte dens Overflade, som høist uregelmæssig; her dyb og steil, hævet i Tinder, der flad og jevn, som var den glattet med en Spade, her hvælvet til bølgeformige Høie, hvælvede Kuppler, der igjen sønderrevet i Spalter og Svælg; vi iagttage enkeltstaaende Bjerg- og Klippetoppe, sammenhængende Bjergrækker og Bjergkjeder, vi see Gradationer fra Lavland til Høislette, fra Høislette til Overgangsbjerge, fra disse til Urbjerge; men vi see i Alt det tidligere Tilstedeværende forskudt, omstyrtet, forstyrret ved det senere Paafulgte. Der er umiskjendeligt lidt efter lidt indtraadt en Rækkefølge af Begivenheder, som mægtigt have forandret en Urtilstand.

Et Exempel for mange maa tjene til at forklare Forfatterens Mening.

Nordtydskland har til Underlag for sit i det hele meget givtige Agerland, som er bleven tilbage paa Jorden fra Urskovene, Sand og Leer (begge Dele i afvexlende Forhold sammenblandet til en meer eller mindre bindende Leerjord) og runde Steenklumper fra en Cubiktomme til en Cubikfavns Indhold i enhver mulig Størrelsesgradation. Disse Substantser danne et temmeligt eensformigt Lavland fra den finske Bugt til Belgien og omfatte mange Tusinde Qvadratmile.

Paa mange Steder træder Sandet frem, som i Lüneborg, i Mark, i Polen og yder Næring for de uhyre Skove af 150 Fod høie Fyrretræer, hvoraf de fleste Landes Mariner hente deres Fornødenheder, eller for de lavere Eriker og Genister, som i Lüneborger Heden; paa andre Steder, hvor Leeret er det Fremherskende, staae prægtige Egetræer, som forvandlede til Staver blive udførte og atter vende tilbage fra Malaga, Sicilien, Madeira eller fra Bordeaux som Fade, fyldte med kostelige Vine.

Dette Leer-, Sand- og Steenlag var neppe fra Begyndelsen af Jorddannelsen paa dette Sted, heller ikke er det, vi nu see, den oprindelige Form. Naar vi see nøiere til, saa bliver denne Formodning til Vished, thi vi finde, at disse Substantser ligge paa andre Steenmasser, som dog tidligere maa have været tilstede, altsaa maae have været ældre (thi ellers kunde jo Intet have ligget ovenpaa), og hvad endelig Rullesteenslaget angaaer, da finde vi, at det bestaaer af Levninger af ældre Steenlag; Stedet, hvor det er leiret, er altsaa ældre end det, og Steenarten, hvoraf det fremkom, ligeledes ɔ: det er en nyere Formation.

Disse ældre Bjergmasser, af hvilke dette Lag, dette Bundfald har aflagret sig fra et af Vandet bortført Dynd, ere endnu tilstede ved den sydlige Rand af denne Slette; det er Karpatherne, Riesingebirge, Fichtelwald, Erzgebirge, Hartzen, Thüringerwald o. s. v. Der ligger Feldspath og Granit, som i forvittret Tilstand giver Leer og Sand, der ved Bække og Floder, ja selv ved Regn- og Sneevandet skylles bort og føres til lavere liggende Egne og endeligt der aflagres.

Hvad vi iagttage at være skeet i den store nordtydske Slette og paa utallige andre Steder for Aartusinder tilbage, det see vi endnu overalt og det dagligt foregaae; enhver Bæk fører Sand bort med sig, enhver Flod Klumper og Rullesteen, Stykker af den Steenart, hen over hvilken den flyder, og som da, enhver efter sin oprindelige Form, blive slebne tavleformigt eller til ægformede, kugledannede Legemer, idet den ene Steen stødes mod den anden; det Afslebne er Sand, Leer, Kalk eller Mergel.

Det Grovere bliver først liggende, Sandet føres videre bort, endnu længere Leeret; hvad der farver Floderne gule og mørke, er netop dette Leer og Kalk, som de føre med sig til deres Udmunding i Havet og lade falde der, hvor deres Strømning ophører, hvilket sammenhobes til en Øe, ja mange Øer, som da i det Hele danne et Delta.

De samme Substantser forekomme, som Sand og Leer, ogsaa som faste Masser. Sand, med noget Leer som Bindemiddel, giver Sandstenen, hvoraf vi have ganske ordentlige Bjergstrøg, og som adskiller sig efter sine meer eller mindre fine Korn, og anvendes til Slibning og til Bygning. Er Leeret fremherskende med lidt Kieseljord, er det Leerskifer, der ligeledes findes i Bjerge i betydelige Strækninger.

Vi finde her utvivlsomt Virkninger af Vandet, og det er Noget, vi dagligt see foregaae. Antagelsen, at en Masse af Tusind Cubikfod af den fasteste Steenart skulde være

skudt fremad ved Bølgegangen, er Noget, der modstrider den menneskelige Forstand, omendskjøndt vi ved Gletscherlavinerne see det foregaae; her er vel den bevægende Vandmasse indesluttet i en snever Dal; udøvede altsaa et uhyre Stød, idet Intet kunde slippe ud til Siden; men anderledes forholder det sig paa fladt Land. Hertil kommer, at utvivlsomt de store Granitblokke i Nordtydskland ingenlunde skrive sig fra Karpatherne, Sudeterne eller Harzen, men fra Skandinavien, hvor den samme Steenart findes i mægtige Bjergstrækninger. Naar disse Stene ikke ere rykkede fra Syd mod Nord, men omvendt fra Nord til Syd, saa have de ikke lagt en Vei tilbage nedad, men ere gjennem Østersøens Dybder blevne skudte opad indtil 4 à 500 Fods Høide, ja de i Fichtelbjergene sammenhobede 3 til 4000 Fod.

At Bølgegangen, selv den mægtigste, skulde kunne bevirke dette, er vanskeligt at forstaae, men vi have en anden Potents, som om muligt er mægtigere end Vandet, nemlig Isen. Naar i Begyndelsen af Vinteren Floderne begynde at bedækkes med Iis, saa seer man en Art deraf, som er bekjendt under Navn af Grundiis, temmelig hyppigt komme tilsyne. Staaende ved Bredden af en klar Flod, kan man med Sikkerhed iagttage Dannelsen deraf. Jordoverfladens lavere Temperatur forplanter sig fra Bredden af nedunder Vandet, der stivnes til blæreagtige Skiver, som, saasnart de have erholdt nogenlunde Styrke, løsnes fra Bunden og drive svømmende nedad Floden.

Ved disse Iisskoller sees Kies i stor Mængde hænge fast; saaledes blive de smaa Stykker flyttede; de større fryse først fast sammen med Isen, førend de hæves, men da er Isens Kraft forbausende. Forfatteren kjender et Exempel, som er mærkeligt nok. En af hans Venner havde et Landgods, hvis Enge laae i de lave Egne om Weichselen; disse vare afdeelte med Grændsestene, noget, som sjeldent skeer i hine Egne, hvor Steen ere sjeldne. De, der vare benyttede hertil, vare sprængte af nogle Høie og bragte ned til de lavere Egne, det var uregelmæssige Mangekanter, fordetmeste pyramidale, som det fordetmeste bliver ved Sprængning af Krudt; de vare sænkede idetmindste fire Fod ned i den fede, leerede Jordbund og stode kun omtrent 6 Tommer over Jorden.

I det næste Foraar vare de forsvundne, og rundt om de Steder, hvor de havde staaet, fandtes Huulninger, som om Stenene vare udgravede, og tillige en større Masse Jord var borttaget.

Godseieren formodede, at man havde stjaalet Stenene, som der havde en vis Værdi; men dog var det Isen, som havde forøvet denne Gjerning; thi man fandt dem hist og her liggende paa Engen nedenfor deres forrige Standpunkt; Vandet, som staaer over slige lave Egne, fryser, naar det ikke er for høit, lige til Bunden; derved vare Spidserne af Stenene blevne indesluttede i Isen. Da nu i Foraaret Floden begyndte at stige, hævede den det hele flere Fod tykke Iisdække, og dette drog formedelst sin Fasthed og Bærekraft Stenene med hele Klumper Jord ud af deres Plads og førte dem saa langt med sig, indtil Isen brødes og ikke mere var stærk nok til at bære Byrden; der, hvor dette skete, laae her en Steen der en anden. — Otte Heste havde ikke været nok til at rive Stenene af Jorden — Isen alene havde formaaet det.

Vi mindes en Angivelse af Capitain James Roß om en Granitblok, som en Iisskolle bar i Nærheden af Sydpolar-Continentet; ogsaa denne var formodentlig løftet fra Grunden og ved Iisskollens Omvæltning kommen for oven. Sligt skeer ikke enkeltviis, men uendeligt ofte. Ogsaa paa andre Maader belæsses Iisklumper med Steen.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

VI. Kritias og Theramenes. — Thrasybul.

Kritias og Theramenes.

Efterat Athenienserne vare blevne slagne af Lysander, drog den spartanske Hær mod Athen

og besatte den ulykkelige Stad. Dens Mure bleve nedrevne under Fløite- og Basunklang og Fjendens forhaanende Jublen; alle endnu tilbageværende Skibe bleve bortførte og kun 12 smaa elendige Fartøier bleve levnede. Folkeherredømmet blev ophævet, alle banlyste Aristokrater vendte jublende tilbage. Det frie Athen skulde nu regeres efter spartansk Mønster; tredive spartanskſindede Borgere erholdt uindskrænket Magt og bleve af Borgerne kaldt de „tredive Tyranner". Disse, som bleve understøttede af den spartanske Besætning, myrdede og plyndrede Folket efter Vilkaarlighed.

Hovedet for disse Tyranner var Kritias, der i Begyndelsen gik Haand i Haand med Folkevennen Theramenes; men da Kritias' Rasen endelig blev den Sidste for slem, gjorde han Indsigelse derimod, men forgjæves; Kritias besluttede nu ogsaa at styrte Theramenes. Til dette Diemed opstillede han en Fortegnelse paa 3000 Borgere, som „de Bedste af Folket". Disse „Bedsteborgere" skulde alene have Ret til at bære Vaaben og beklæde Statsembeder. Alle de andre Borgere maatte udlevere deres Vaaben. Imod denne Forholdsregel talte Theramenes i heftige Ord: „Er det dog ikke taabeligt at ville statuere, at kun disse 3000 Borgere skulle være brave og alle de andre slette?" Men det frugtede Intet. Henrettelserne bleve fortsatte og traf ikke blot Folkets Venner, men Alle, som besade en Formue, hvorefter Tyrannerne tragtede. Ogsaa Theramenes blev opfordret til at tage Deel i dette Uvæsen, men han vægrede sig standhaftigt og indvendte: Skulle da vi, som selv kalde os „de Bedste", begaae slige Uretfærdigheder? Fra denne Tid af betragtede de Tredive Theramenes som en Mand, der var farlig for deres Herredømme, og de besluttede at styrte ham.

En Raadsforsamling blev sammenkaldt; men iforveien havde Vagten erholdt Befaling at være tilstede med skjulte Vaaben. I Tilstedeværelse af Theramenes reiste Kritias sig, og anklagede ham som en Fjende af Forfatningen, ja, som Ophavsmand til alt det Onde, der fandtes i Staten. Da han havde endt sin Anklage, tog Theramenes Ordet for at forsvare sig, og strax hævede sig i Forsamlingen flere Stemmer til hans Fordeel. Da indsaae Kritias, at, naar man overlod Raadet Afgjørelsen, vilde Theramenes undgaae Domfældelsen. Han raadførte sig derfor hemmeligt med de Tredive. Derpaa bortfjernede han sig og befalede Vagten at træde til Skrankerne, som omgave de Forsamlede. Ved sin Gjenindtrædelse sagde han til Raadet: „Disse Mænd her give tilkjende, at de ikke ville tilstede, at vi frikjende Theramenes, da han uden Skjul har forhaanet Regjeringen. Da vore nye Love forbyde at straffe nogen Borger, som er i de Tretusindes Tal, uden Eders Dom, saa stryger jeg med Eders Tilladelse Theramenes ud af denne Fortegnelse. Da er han i de Tredives Magt og vil ikke undgaae sin Straf."

Efter disse Ord sprang Theramrnes hen til Alteret og sagde: „Jeg bønfalder Eder, I Mænd! om at yde mig, hvad jeg med Rette kan fordre af Eder. Vel veed jeg, at dette Alter ikke vil beskytte mig, men Hine skulle dog vise, at de ikke blot synde mod Mennesker, men ogsaa mod Guderne. Men I Mænd fra Athen! ville I ikke hjælpe Eder selv, og see I ikke, at man ogsaa efter Behag kan udslette Eders Navne?"

Kritias lod de elleve Mænd, hvem Opsigten med Fængslerne og Henrettelserne paalaa, komme; til disse sagde han: „vi overgive Eder Theramenes, der efter Loven er dømt tildøde; fører ham til Fængslet og besørger det Øvrige." Derpaa reve Tjenerne Theramenes, der paakaldte Guderne og Menneskene om Bistand, fra Alteret. Men Raader forblev roligt af Frygt for de Bevæbnede, og Folkevennen Theramenes maatte tømme Giftbægeret.

* * *

Efter Theramenes' Henrettelse vedbleve de Tredive deres Færd og berøvede Athens meest anseete Borgere deres Liv og Formue. Mange forlode deres Fædreland og gik frivilligt i Landsflygtighed. Theben, Megaris og Argos optoge venskabeligt Flygtningerne. Dog snart skulde Befrielsens Dag komme for Athen.

Thrasybulus, der engang tilligemed Alcibiades havde ført Befalingen over den atheniensiske Flaade, og nu befandt sig i de Udvandredes Tal, besatte fra Theben af tilligemed 70 andre Fordrevne den paa Grændsen

beliggende Fæstning Phyle, og gjorde den til et Tilflugtssted for de Flygtende. Daglig formeredes deres Antal, og snart indgjød han de Tredive Bekymring. De droge mod Phyle for at erobre Fæstningen; dog, Forsøget mislykkedes, og de maatte trække sig tilbage med Tab. Nu foretog Thrasybulus sig mindre Streiftog fra Fæstningen, hvilke stedse faldt heldige ud og oplivede hans Folks Mod.

Kritias ansaae sig med sine Lige ikke mere sikker i Athen og drog til Eleusis. Der lod han Alle, som forekom ham mistænkelige, dræbe. Men Thrasybulus rykkede om Natten indtil i Nærheden af Athen og leirede sig med sin lille Hær, hvis Antal var steget til 1000 Mand, foran Havnen Piræus. De Tredive skrabede saa meget Mandskab sammen, som de kun formaaede, men det manglede deres Folk paa Mod. Det kom derpaa til en afgjørende Træfning, hvori Thrasybulus gik af med Seiren. Men han viste den største Maadeholdenhed og gjengjældte ikke Blodsudgydelse med Blodsudgydelse; Borgerne, som flygtede, bleve ikke forfulgte, de Faldne ikke plyndrede; Seirherrerne toge kun Vaaben og Levnetsmidler. Nu blev der underhandlet med Borgerne i Staden, de Tredive bleve afsatte og i Aaret 403 f. Chr. fik Athen sin tabte Frihed og Forfatning tilbage; dog den gamle Glands og Herlighed var for stedse borte.

VII. Pelopidas og Epaminondas.

1. Pelopidas.

Efter Athens Fald kjendte Spartas Overmod ingen Grændser; midt under Freden overfaldt dets Feldtherre Phabidøs med sin Hær Theben, hvor der var udbrudt indre Tvistigheder mellem Aristokrater og Demokrater, og besatte Borgen Kadmea. Dog ikke længe skulde Spartanerne glæde sig over dette Rov. Blandt de Fordrevne, som vendte sig til Athen, var ogsaa Pelopidas, en adelig thebansk Yngling. Han hvilte ikke, saalænge hans Fædrenestad var i Fjendens Haand, og indledte en Sammensværgelse. En Nat skulde alle spartanske Befalingsmænd myrdes og den spartanske Besætning udjages, Alt var til dette Øiemed nøie aftalt med Venner, som opholdt sig i Theben. Da den til Fuldbyrdelsen bestemte Dag kom, begav Pelopidas sig tilligemed 11 Staldbrødre tidligt om Morgenen paa Veien. De vare forklædte som Jægere og forsynede med Hunde og Jagttasker for ikke at vække Opsigt. Seent om Aftenen kom de til Theben og begave sig ind i Byen gjennem forskjellige Porte. I Charons, en Medsammensvorens, Huus kom de efter Aftale sammen. Alle Forbundne vare her forsamlede, Vaaben laae i Beredskab og Alle rustede sig til den blodige Daad.

Imidlertid smausede Archias og Philippus, de to fornemste Spartanere, hos Philidas, som var en af de Sammensvorne. Ogsaa dette laae i Aftalen. Philidas nødte sine Gjæster til flittigt at drikke og ventede saaledes paa sine Hjælpere. Pludseligt traadte et Bud ind, og overrakte et Brev fra Ypperstepræsten i Athen, der gav Oplysning om hele Sammensværgelsen. Den drukne Archias smilte og nikkede med Hovedet, da Budet overgav ham Brevet. „Det er Sager af Vigtighed — sagde Budet — Du maa strax læse Brevet." „Sager af Vigtighed ville vi opsætte til imorgen," fremstammede Archias og lagde Brevet tilside. „Saaledes skal det være," udbrød Philidas, „nu er det Tid til at drikke og være lystig; ogsaa Dandserinder har jeg bestilt, og de ville strax komme." De kom kun altfor snart. Det var Sammensvorne, som under deres Qvindedragter havde skjult Dolkene. De nærmede sig de tvende jublende Spartanere, droge deres Vaaben frem og stødte dem ned. Paa samme Tid bleve ogsaa de andre spartanske Anførere myrdede.

Ved denne Tumult vaagnede Borgerne. Enhver tændte Lys, men holdt Dørene fast tillukkede. Alle ventede ængsteligt Dagens Frembrud. Da viste Befrierne sig høitideligt ledsagede af Præsterne, som hævede Fredskrandse iveiret, paa Torvet, hvor hele Folket var strømmet sammen. Epaminondas optraadte og skildrede i en gribende Tale for Mængden Pelopidas' Daad. „Hvo der endnu har et Hjerte for sit Fædreland," sagde han, „han gribe til Vaaben for at forsvare Friheden." Glade fulgte Folket dette Opraab. Ogsaa Athenienserne, som ikke lode nogen Leilighed

gaae forbi, hvor de kunde skade deres Arvefjende, sendte Hjælpetropper. Borgen Kadmea blev snart beleiret og allerede efter et Par Dages Forløb maatte den spartanske Besætning overgive sig. Saaledes blev Theben atter fri.

2. Epaminondas.

Det var at forudsee, at de stolte Spartanere ikke roligt vilde finde sig i, at Byttet saaledes reves dem af Hænderne. De udrustede en frygtelig Hær og droge mod Theben. Enhver, der saae det truende Hærtog, holdt den stakkels By fortabt. Men Thebanerne, som vare blevne modige ved Pelopidas' heldige Bedrift, rustede sig til tappert Forsvar for den tilkjæmpede Frihed, og stillede tvende herlige Mænd i Spidsen for deres Hær, Pelopidas og Epaminondas. Ved dette herlige Vennepar blev det ret aabenbart, hvorledes enkelte store Mænd ere et heelt Folks Velsignelse; med Pelopidas og Epaminondas sank Thebens Berømmelse og Storhed.

Epaminondas nedstammede fra en ædel men forarmet Familie, der dog ikke havde forsømt hans Opdragelse. I Videnskaberne havde Ynglingen gjort saadanne Fremskridt, at han kunde kappes med de berømteste Mænd i Grækenland. Desuden forskaffede hans ligefremme, redelige Væsen ham mange Venner, blandt hvilke Pelopidas. Denne havde gjerne deelt sin Rigdom med ham, men aldrig var han at formaae til at modtage det Mindste, hvor trykkende end ofte hans Stilling var. Han havde kun en eneste Frakke og kunde engang i flere Dage slet ikke forlade Huset, fordi den netop var i Vadsk. Æerespladser søgte han aldrig, men saasnart Fædrelandet forlangte hans Tjeneste, var han beredt. Hvad enten man anviste ham en høi eller lav Post, forvaltede han den stedse med den høieste Samvittighedsfuldhed. Hans Grundsætning var, at Manden skulde gjøre Embedet æresuldt, ikke Embedet Manden. En persisk Gesandt, der kom til ham med en Pose med Guld for at bestikke ham, gav han til Svar: Min Ven, dersom Din Konges Hensigter ere fordeelagtige for Fædrelandet, behøves ikke Dine Penge, men ere de det skadelige, vil Dit Guld dog ikke kunne gjøre mig til en Forræder af Fædrelandet. Men hvad Dig angaaer, skal Du strax forlade Staden, for at Du ikke skal forføre Andre. Da han senere anførte Hæren, erfarede han, at hans Vaabendrager havde givet en Fange Frihed mod Penge. „Giv mig mit Skjold tilbage," sagde han da uvilligt til denne, „efterat Du har besmittet Dine Hænder med Guld, kan Du ikke længer være min Ledsager i Faren."

Denne retskafne Mand stod nu i Spidsen for den thebanske Hær og rykkede dristigt imod Spartanerne. Hans Ven Pelopidas commanderede en særskilt Afdeling af thebanske Ynglinge, som kaldtes den hellige Skare; disse havde ved en høitidelig Ed forbundet sig til enten at seire eller døe. Ved den lille Stad Leuktra, nogle Mile fra Theben, stødte begge Hære sammen. Mønsterværdigt opstillede Epaminondas sin lille Hær mod den overlegne Fjende. For ikke at blive overfløiet af det større Antal, lod han sin rykke frem i en skraa, kiledannet Slagorden. Ved denne skraa Slagorden bliver Fjenden angreben af al Magt paa eet Punkt, og han kan dog ikke benytte nogen stor Hærmasse. Saaledes gjennembrød den thebanske Kile de spartanske Træfninger; deres kongelige Feltherre blev nedhugget og med ham hans Trofastes Skarer. De vege bestyrtede for Fjenden og søgte Redning i Flugten. Ved denne herlige Seier, som Thebanerne tilkjæmpede sig i Aaret 371 f. Chr., bleve de paa engang det største og anseteste Folk i Grækenland. Som saadant ordnede de endog Kongevalget i Macedonien.

Da Efterretningen om dette Nederlag kom til Sparta, bleve Mødrene til de Sønner, som havde reddet sig ved Flugten, yderst bedrøvede; af Skam lode de sig ikke engang see. Men de Koner, hvis Sønner vare faldne, viste sig glade, smykkede med Blomsterkrandse, paa Torvet, omarmede hinanden og lykønskede hverandre til at have født tappre Sønner. Man var nu i stor Forlegenhed med, hvorledes man skulde fare frem mod Flygtningerne; thi Lykurgs Love dømte dem til de haardeste Straffe. Men i denne Nødens Stund trængte man formeget til Krigere, hvorfor den ene Konge sagde: Lad Loven hvile for idag; imorgen kan den igjen vaagne i al sin Strenghed. Herved havde

det sit Forblivende, og de, der vare flygtede, bleve benaadede.

3. Heltenes Ende.

Den kjække Epaminondas opsøgte snart Spartanerne i deres eget Land. Han faldt ind i Peloponnes og indtog her den ene Stad efter den anden. Ogsaa Messenierne opfordrede han til at kjæmpe for deres Frihed og glad reiste sig det forkuede Folk. Spartanerne geraadede i den største Nød og anraabte endog deres gamle Fjende Athen om Hjælp. Og virkelig forbandt disse sig ogsaa med dem af Misundelse over Thebens voxende Magt. Dog Epaminondas tabte ikke Modet, han foretog sig endog et endnu dristigere Vovestykke og angreb selve Sparta. Allerede var han trængt frem indtil Torvet, men det lykkedes det spartanske Folks fortvivlede Modstand igjen at trænge ham tilbage, og Epaminondas drog sig tilbage til Mantinea. Ved denne Stad kom det i Aaret 362 f. Chr. til et blodigt Slag. Spartanerne fægtede som fortvivlede, men desuagtet maatte de vige. Thebanerne, anførte af Helten Epaminondas, trængte uimodstaaelige gjennem deres Rækker og kastede Alt overende. Da blev Feldtherren truffen af et fjendtligt Kastespyd, hvis Jernspids blev siddende i Brystet. En blodig Kamp opstod nu om den Saarede, men hans Landsmænd reddede ham ud af Fjendens Trængsel.

Efterretningen om, at Epaminondas var saaret, udbredte Smerte og Forskrækkelse i den thebanske Hær; Slaget blev afbrudt, og Seiren ikke forfulgt. Men Æren for Seiren tog Helten med sig hiinsides Graven. Lægerne havde erklæret, at han vilde døe, saasnart Jernet blev trukket ud af Saaret; Epaminondas lod det blive siddende saalænge, indtil man meldte ham, at Slaget var vundet og hans Skjold reddet. Man overrækkede ham det, som han kyssede. Da sagde han: „Jeg har levet længe nok, thi jeg døer uovervunden." Og da hans Venner beklagede, at han ikke efterlod Staten nogen Søn, gjensvarede Epaminondas: „Jeg efterlader Eder to udødelige Døttre, Slagene ved Leuktra og Mantinea!" Derpaa lod han Jernet trække ud af Saaret og udaandede sin Heltesjæl.

* * *

Medens Epaminondas havde kjæmpet mod Lacedæmonierne, havde Pelopidas ført Krig i Thessalien mod Alexander, Tyran i Pherä, som søgte at underkaste sig hele Thessalien. Ved et Baghold blev han fanget af denne. Da Enhver havde Tilladelse til at tale med ham i Fængslet, talte han aabent og frit mod Tyrannen og lod denne sige: „Jeg undrer mig over, at Du lader mig leve saalænge; thi slipper jeg ud, vil jeg strax tage Hævn over Dig." Alexander lod ham spørge, hvorfor han saa gjerne vilde lide Døden. „For at Du, gjensvarede Pelopidas, kan blive Guderne saa meget mere forhadt." Men snart kom Epaminondas i Spidsen for en thebansk Hær og befriede sin Ven. Ikke længe derpaa blev Pelopidas paany kaldt til Thessalien mod Alexander. Denne listige Mand havde endog med Penge vundet Athenienserne for sig og truede med at blive Theben farlig. Da Pelopidas rykkede ud med Thebanerne, indtraadte pludselig en Solformørkelse. Derover blev den thebanske Hær urolig og vægrede sig ved at rykke frem. Da hvervede Pelopidas af sin egen Lomme 300 Ryttere, og drog frem med dem. Nu forstærkede han vel sin lille Hob underveis, men kun faa Thebanere vare med ham. Dette gav Tyrannen Mod, og han gik mod Pelopidas med en stærk Hær. Dog Pelopidas gjorde sit sammenskrabede Mandskab til Helte og slog Alexander, der under Slaget havde søgt Skjul blandt sine Drabanter. Da Pelopidas i Seiersrusen ganske alene var trængt ind blandt Fjenderne, blev han afskaaret fra Sine og nedhugget. Derover opstod en slig Sorg i Hæren, som om den havde lidt det største Nederlag. Ikke blot Menneskene afskjare deres Hovedhaar, ogsaa Hestene bleve klippede.

(Fortsættes.)

En Røverhistorie.

Det var en deilig maaneklar Vinternat i 1852. Jeg havde været i Besøg hos mine Forældre og reed nu i et rask Trav paa Veien til mit Hjem. Pludselig hører jeg et gjennemtrængende Skrig og ved at vende mig mod den Kant, hvorfra det var kommet seer jeg to Mænd, der i stærkt Løb slæbte afsted med en qvindelig Skikkelse. Uden Betænkning gav jeg min Brune af Sporene. Den steilede og foer som et Lyn henimod de tvende Qvinderøvere. Da de saae mig flygtede den Ene, idet han med pibende Røst opfordrede den Anden til at følge sig, hvorimod denne afventede mig i en Stilling, der tydelig gav tilkjende at han ikke vilde gaae glip af sit Bytte uden Kamp. Paa engang gjør han et Kast og — en Kniv foer hvinende tæt forbi min Kind! Nu blev jeg varm for Alvor, greb en Pistol som jeg ganske tilfældig havde hos mig, og forkyndte ham med høi Røst Alternativet: Fangenskab eller Død! „Reis til Helvede" brølede han med dyb Gravstemme og en Kniv blinkede atter i hans Haand. Da skjød jeg og — Skurken faldt efter at have løbet vel et halvt Hundrede Skridt. Jeg steg nu af Hesten og fandt at den, hvorom Striden havde dreiet sig, en ungdommelig, skjøn Skikkelse, laa udstrakt afmægtig paa Jorden. Efter megen Møie fik jeg hende bragt til Live igjen og op foran mig paa Sadlen, og nu først kom jeg til at tænke paa, hvad jeg skulde foretage mig med den fældede Røver. Dog — jeg kunde spare al Overveielse i den Retning; thi han var nu hverken at see eller høre. Formodenlig kun let saaret, havde han klogelig benyttet Tiden til at bortfjerne sig medens jeg var beskjæftiget med Damen, som jeg nu i et jevnt Trav bragte hjem til min beskedne Bolig i G. Nu saae jeg først rigtig den, til hvis Ridder jeg havde gjort mig, men ak! hendes Ansigt var Intet mindre end smukt! En stor Vorte prydede Næsen, Haaret havde et stærkt rødligt Skjær og Øinene lignede Leas, idet Mindste deri, at de vare kantede med Rødt. Men om Leas har havt et saadant Udtryk af inderlig Hjertensgodhed som min Ubekjendtes, det maa jeg lade være usagt. Da hun havde nydt nogle Forfriskninger og for 3die eller 4de Gang takket mig for sin Redning, sagde hun: „Det forundrer Dem vist at jeg ikke allerede har fortalt Dem hvem jeg er, samt hvorledes jeg kom i den fortvivlede Stilling, hvori De traf mig, og dog maa jeg bede Dem tilgive at jeg ogsaa fremdeles lader det blive en Hemmelighed, idet Mindste for det Første." Hvad jeg svarede erindrer jeg ikke saa nøie, det har vel sagtens været et „Aa jeg beer" eller et „Ja Gud bevares," men saameget er vist at jeg var overordenlig nysgjerrig. Hun var klædt med særdeles Elegance og Smag, samt viste den største Dannelse i sin Opførsel, deraf sluttede jeg at hun tilhørte en af Samfundets høiere Klasser, men det var ogsaa Alt, hvad jeg kunde faae at vide. Endnu samme Aften kjørte jeg hende op til Posthuset i S. og forlod hende ikke før Deligencen fra K., hvormed hun fulgte, rullede afsted.

Det var første Gang i mit Liv, der havde mødt mig en slig romantisk Begivenhed, og da jeg reed fra Kamppladsen med Armen om den unge Dames slanke Skikkelse, tænkte jeg ved hendes Træk at faae det elskelige Drømmebillede, det Ideal, der i saa mange Aar har foresvævet mig, beklædt med Kjød og Blod. Vel var nu denne Illusion forsvunden og jeg igjen overladt til de vage Længsler, der opfylde enhver Yngling, som ingen Ankerplads har fundet til sit Hjerte, men i flere Maaneder beskjæftigede mine Tanker sig dog meget med det natlige Overfald, uden at kunne gjennemtrænge den Hemmelighedsfuldhed, hvori det var indhyllet.

Vinteren var imidlertid gaaet hen og havde givet Plads for en af de yndigste Sommere, jeg kan mindes at have oplevet. Jeg benyttede Ferietiden til en Reise i det nordlige S., deels for at besøge en Ven fra Studenteraarene, deels for at glæde mig ved den yppige Natur, som her viser sig i en overordenlig Skjønhed og Fylde. Paa en af mine eensomme Vandringer i de omliggende Skove blev jeg pludselig overrasket af et heftigt Uveir, hvis Aarsag jeg søgte Ly i et nærliggende, temmeligt uhyggeligt Gjæstgiversted. Den forreste Stue var fuld af brændeviinsdrikkende Bønder, der larmede og loe

umaadeligt. Jeg vilde just begive mig op i et andet Værelse, da begyndte Scenen at blive comisk. En af Bønderne greb sin Nabo ved begge Skuldre og stødte af al Magt det øverste af sit Hoved mod den Andens Pande. Høist forbittret herover vilde nu denne fare løs paa sin Modstander, og da han hindredes derfra af Værten, drog han sin — Tegnebog, slog med samme i Bordet og raabte: „Kommer Du her og giver mig Egeskaller og jeg har maaskee over 200 Rdl. i min Lomme."

Neppe var jeg kommen ind paa mit Værelse før jeg hørte en pibende Stemme i et Kammer oven over, hvor Vinduet stod aabent, sige: „Der kjører han den stolte Nad, som vi kunne faa til at række Hals naar vi ville," og en Anden sagte svare: „Stille Du! husk paa at naar hans Knap skal springe maa vor springe med." „Ja det er Noget, som er." „Og det har Du vel ikke mere Lyst til end jeg Poul?" „Nei det er en given Ting." „Og saa var det vel derfor bedst at tale saa jevnt om den Sag." „Ja det er saa ligefrem." Dialogen hørte derpaa op, men jeg blev dyglig nysgjerrig, og fik Lyst til at faae noget Mere at vide om disse Personer. Kort efter gik jeg ind i Dagligstuen og gav mig i Snak med Værten: „Det var da et Par deilige Skimler, der vare for den Vogn, som nylig kjørte forbi," siger jeg. „Ja det maa De nok sige. Jægermesteren har ogsaa givet 600 Rdl. for dem." „Naa, saa det var Jægermesteren, hvad er det nu han hedder?" „Nei det var Sønnen. Faderen hedder Y. og det kalder de da ogsaa Sønnen for, men hans Navn er ellers Sophus." „Ja saa!" udbrød jeg „er det den unge Y., det er altsaa ham, der bliver sagt saameget om." „Ja Folk siger jo saameget, men Vor Herre skal vide om det er sandt eller hvad det er." „Det med Kokkepigen er da sandt," tog en af Stamgjæsterne Ordet, „for den Gang tjente jeg paa Gaarden som Staldkarl." „Hvad var da det?" spurgte jeg. „Aa ikke Videre end som saa, han slog hende bare ihjel." „Hør Vært! lad os faa en Bolle Punsch," raabte jeg, og indbød de 3—4 Stamgjæster, der endnu sadde i Stuen, til at drikke, hvilket Tilbud de gik ind paa med den største Beredvillighed, skjøndt de i Forveien vare ordenlig tiltaklede. Snart fik jeg den forhenværende Staldkarl til nærmere at oplyse det, hvortil han havde hentydet:

„Hansine heed hun" begyndte han, „og kjøn var hun saa det kunde blive til Noget, og De kan troe hun kunde bruge Mundlæderet til Nedelighed. Men, hvordan det nu gik, saa fik da den unge Y. snakket hende for og — ja saa blev hun da frugtsommelig. Ellers pleiede hun at gaae med saamange Klokker og Skjørter som en Prinsesse, men nu tog hun Ingenting paa sig endskjøndt det var midt om Vinteren. Men vi mærkede alligevel at det var galt fat og der faldt jo sommetidens et Ord, hvoraf hun nok kunde tænke at vi vidste hvad Klokken var slaaet. Skaal Deres Vellærdthed! Jeg synes ellers Øinene blive saa stive i Hovedet paa Dig Niels Jochum, og der er langt til Bunden endnu! Naa! saa var det en Morgen kort før den unge Herre skulde bort at hun kom oppe fra hans Værelse, og grædt havde hun, det kunde vi see, for Øinene vare ganske røde og græde gjorde hun, det saae vi hele Dagen, men hun talte ikke et Ord til noget Menneske. Om Aftenen da Klokken var henad 11 og kort efter at Junkeren var kommen hjem stod jeg just og førte mig af, og mit Kammer var ikke saa farlig langt fra det Værelse, hvor han laa, saa hører jeg paa engang saadan en underlig Tummel deroppe, ligesom Nogen tog Tag, og der var nok ogsaa flere end jeg, der mærkede det, for jeg hørte ligesom et Vindue blive smækket i der, hvor Frøken Sophie boede, hende, som saa siden rendte bort med en Liniedandser. Alarmen varede rigtignok kun kort, men det Mærkeligste var at jeg fik en svær Ængstelse over mig og kom ordentlig til at rystes. Men saa loe jeg ved mig selv og tænkte: han tumler vel med sine Jagthunde deroppe, og kort efter faldt jeg i Søvn.

Næste Morgen hørte jeg at Hansine var — — — Men hvad gaaer der dog af Dig Niels Jochum?" Denne Afbrydelse blev foranlediget ved at den saaledes tiltalte holdt begge Hænder præssede for Munden og udstødte en uarticuleret Stønnen i Forbindelse med en gurglende Lyd og tillige lød det som om han sank Noget. „Hvad er der paa

Færde med Mennesket?" raabte jeg ængstelig; thi han var saa bleg som et Lig. „Intet, slet Intet," sagde min Fortæller, „han (det er ikke mine, men Staldkarlens Ord!) brækker sig bare uden at lukke Munden op, formedelst at han skenerer sig ved at lade det faae Luft over det at Deres Vellærdthed er tilstede. Skeneer Dig inte Niels." „Aa Gud bedre mig arme Menneske" klagede Patienten og saa — fik han Luft, til stor Forargelse for Opvartningspigen, der nu kom i Activitet.

Derefter fortsatte Søren Hansen (saa heed min Fortæller,) sin Beretning saaledes. „Ja næste Morgen saa heed det sig at Hansine var druknet, men jeg troer, mellem os sagt, at hun var qvalt. Hun blev rigtignok funden død i Parken, som ikke ligger ret langt fra Indgangen til den unge Herres Værelser, men det Mærkeligste var at hun krampagtig holdt fast paa en Pidskesnor af gult Safian med den ene Haand, og, nu kommer Humlen! Stupigen fandt næste Dag nogle Stumper forbrændt Safian blandt Asken i Junkerens Kakkelovn. Det kunde være Levningerne af et Smule Pidskeskaft, der havde mistet sin Snor, ikke sandt! Men jeg fik Stumperne af Stupigen, for hende kunde jeg nu faae det med ligesom jeg vilde, og tilsidst fik jeg hende til Kone og har hende da endnu, kan jeg troe, og saa gik jeg hen til Dommeren, for naar man talte til ham var det ligesom man talte til en Guds Engel, og det gamle Puds til Districtslæge kunde snart hverken høre eller see. Og saa fortalte jeg da Herredsfogden hele Nedeligheden, lige fra først til sidst, og viste ham Stumperne. Saa blev han ligesom en kalket Væg og siger til mig „„Men for Guds Skyld min Ven! veed Du slet ingen flere Beviser?"" „Nei Hr. Herredsfoged!" „„Ja saa vil jeg oprigtig raade Dig at tie stille, for alene ved det Du har sagt, kunne vi ingen Veie komme."" Ja hvad saa! saa gik jeg min Vei og sagde Tjenesten op til Maidag, men tie stille, det er jeg nu eengang ikke skabt til."

Beretningen var endt, og min Fortæller henvendte sig nu med adskillige drøie Puf og udvalgte Talemaader til Niels Jochum, der blidelig var indslumret, imidlertid gik Døren, der førte til Kammeret over mit Værelse, op og nu traadte først en hvidhaaret og hvidskjægget Mandsling, dernæst en muskuløs Mand med sort krøllet Haar og Skjæg, ret en Kjæmpeskikkelse, ind i Stuen. Den Lille henvendte med pibende Stemme, uden at bryde sig om de Tilstedeværende, nogle Ord til Værten. Kjæmpen derimod betragtede med korslagte Arme den ene efter den anden af os med sine mørke, lynende Dine. Jeg kunde ikke rive mig løs fra Betragtningen af disse to Personers skumle Aasyn og høist forskjellige Skikkelser; uden at jeg gjorde mig selv Rede derfor, satte min Indbildningskraft den i Forbindelse med det natlige Qvinderov, som jeg beskrev i Begyndelsen af denne Fortælling.

Jo mere jeg tænkte derover desto mere Lighed fandt jeg mellem hine Røvere og disse Personer, ja jeg erindrede nu tydeligt at den samme Hanekyllingstemme, der strax havde gjort mig opmærksom, ogsaa lod sig høre idet den Røver, der først flygtede opfordrede den Anden til at følge sig, ligesom ogsaa dennes dybe, hule Stemme levende mindede mig om den Røver, der bad mig „reise til Helvede." I Kinden havde den Store et dybt Ar, som meget godt kunde hidrøre fra mit Pistolskud; kort sagt: jeg var næsten moralsk overbeviist om, at disse vare Udøverne af hiin Gjerning, men — hvad var herved at gjøre? til at lade dem sætte fast udfordredes solidere Beviser, og jeg maatte altsaa finde mig i at see dem bortfjerne sig, efter en hemmetig Samtale med Værten. „See saadanne Fugle har han sit „Maskenpi" med deroppe paa Gaarden," udbrød Søren saasnart de havde lukket Døren efter sig. „Den Lille har selv pralet af at han kan faae saa mange Penge af den unge Y. som han vil, og jeg tør række mine tre Fingre i Veiret paa, at det var de to jeg saae, der gik og skar Halerne af Smedens Bæster i Fjor Sommer."

Pludselig fik jeg den Idee at anvende hiin mistænkelige Samtale de havde ført som et Vidnesbyrd imod dem, hvilket i Forbindelse med Sørens Udsagn om Hestehaarstyveriet vist vilde være tilstrækkeligt til at faae dem arresterede. Fik man først rigtig Fingre i dem, hvo veed da, tænkte jeg, hvilke Forbrydelser, der kunne komme for Dagen! Jeg

spurgte altsaa Søren om han ogsaa havde fortalt Tyveriet af Hestehalerne til Herredsfogden. „Nei det syntes han ikke var værdt at rende nogen Steder for." „Men troer Herren det kan hjælpe Noget," føiede han til, „saa skal jeg saamænd gjerne „besvare" hvad jeg har sagt der, hvor Ord koste Penge," „Ja men nu ere jo Fuglene fløiede, Gud veed hvorhen." „Aa! ikke andet end det, de komme snart igjen? Dette er nok noget nær den eneste Rede de have. Sandt at sige havde jeg farlig god Lyst til at faae noget mere op om den Historie med Hansine, for, tilføiede han sagtere, idet han forsigtig saae sig om i Stuen, hvor der dog foruden os nu kun befandt sig Niels Jochum, fra hvem der hørtes en stærk, harmonisk Snorken, „mellem os sagt, de 5 første Aar jeg tjente paa Gaarden var hun min Kjæreste, men ved det hun havde den Fandens Kjæve saa fik jeg engang i Munden at bede hende om at gaae Pokker i Vold. Og saa blev det da forbi," tilføiede Søren og lod Hovedet synke, „men jeg gjorde dog sælt meget af hende eløvl."

I det samme kom Værten ind. Søren og jeg gik da kort efter, og fulgtes ad et Stykke Vei for at aftale Et, og Andet.

Begivenhederne fulgte nu Slag i Slag, og jeg skal meddele Læserne dem uden nogen ufornøden Udtværing:

Den følgende Dag gik den af mine Venner, hos hvem jeg var i Besøg, til Kroen, kaldte Værten tilside og foregav at komme fra Junkeren med et hemmeligt Budskab til de to Personer, som han da fik at vide vare at træffe her næste Dags Aften. Jeg gik saa der hen paa den aftalte Tid, ledsaget af en Retsbetjent og et Par Vægtere, og traf meget rigtig Fyrene, der efter en kort Modstand bleve overvældede og førte i Fængsel. Længe nægtede de haardnakket Alt, dog snart opdagedes det at den Lille var flygtet hertil fra Færøerne, hvor han havde begaaet et Mord. Nu afgav han en fuldstændig Bekjendelse, hvorved da oplystes at han i Forening med sin Staldbroder havde tilfredsstillet Junkerens Hevngjerrighed paa en Nabo, ved at afbrænde dennes Herregaard, at det samme Par forrige Aar havde drevet den Industrigreen at skjære Halerne af Folks Heste og endelig, at de den 9de Januar 1852 havde paataget sig at myrde Junkerens Pleiesøster, hvilken Gjerning blev forhindret ved min Mellemkomst. Ved en skrækkelig Eed havde de tilsvoret Junkeren at de, naar Daaden var fuldbragt og Liget nedgravet, for bestandig ville forlade Landet. De havde imidlertid fundet det beqvemmere at blive her og benytte den unge Y. som en gylden Malkeko.

Efter denne Bekjendelse blev der strax givet Ordre til at belægge Junkeren med Arrest, men da Rettens Betjente kom til Buret var Fuglen fløiet. Paa samme Tid optraadte dog et Vidne, der gav Sagen større Klarhed, nemlig Junkerens Pleiesøster Frøken Sophie. Hun havde bestandig været Pleiebroderen en Torn i Øiet, da han vidste at Faderen havde testamenteret hende en betydelig Sum. Dengang Søren Hansen hørte hiin underlige Tummel stod hun just ved et aabent Vindue. Forbauset slog hun dette i og ilede hen mod det Værelse, hvorfra Lyden kom. Da blev en Dør reven op og — hun stod ligeover for den unge Y., der kom bærende med Liget af den myrdede Kokkepige. Afmægtig faldt hun til Jorden, og da hun atter kom til sig selv, sad hun med bundene Hænder og tilstoppet Mund i en lukket Vogn, der foer afsted som en Piil. Omsider holdt den. Voldsomt blev hun nu revet ud af de tvende Skurke, der førte hende hen mod en nærliggende Skov, hvor Mordet skulde have været udført. Vel ahnede hun allerede dengang Sammenhængen, men for sin Velgjørers, den gamle Herremands Skyld, ønskede hun ikke at aabenbare det. Hun flygtede derfor til en Veninde i F. og denne bevægede hende til at skrive et Brev til vedkommende Herredsfoged, i hvilket hun fortalte ham hvad hun havde seet. Men dette Brev har han aldrig modtaget, og da det samme Postbud bragte Breve til Gaarden og til ham, saa har Junkeren formodentlig mærket Uraad ved at see den bekjendte Skrift, og seet Leilighed til at tilintetgjøre det og derefter udspredt det Rygte, at Frøken Sophie var løbet bort med en Liniedandser, som kort tilforn havde gjestet Egnen.

Imidlertid var den unge Y. kommen til C. og gik nu op paa Pascontoiret for at faa Pas til Hamborg. Forsynet hermed ilede han ned paa Dampskibet, der laa klar til

Afdeling. Her modtoges han af — to Politibetjente, der førte ham i Fængsel, hvor han endte sin sørgelige Bane ved at skjære Pulsaarerne over paa sig med sin Penneknív. Af de to andre Forbrydere, jeg har omtalt, saae den Store Leilighed til at flygte til Californien, medens derimod den Lille blev halshugget for et Par Maaneder siden.

Der staaer nu kun tilbage at fortælle Læserne lidt om Frøken Sophie. Det Snildeste var det maaskee om jeg berettede at vi havde giftet os med hinanden, min Fortælling vilde derved blive til en af „de saameget efterspurgte" Røverhistorier, „hvor de ta'er hinanden i — — Slutningen," men den var saa ikke bleven sandfærdig og det skulde den just være. Jeg vil derfor nøies med at nedskrive Facta:

Den stakkels gamle Y. er nylig død, og har efterladt Frøken Sophie hele Godset, paa hvilket hun overalt viser sig som en mild Herskerinde og velgjørende Fee.

Skulde endelig Nogen ønske at vide Lidt om mig selv, saa kan jeg berette; at jeg endnu bestandig boer i G, hvor jeg har en Post som Adjunct, og hvor jeg, den 8de Juni forrige Aar, seilede ind — i Ægteskabets rolige Havn.

N. F. N.

Diamanten med de mangfoldige Slibninger.

Martyrinden.

En anden Gang sagde Fyrst Zeb-Sing til den vise Bramin: „Jeg har seet et uhyre, rundt Theater, som erindrede mig om de af Aureng-Zeb i Tinnevelg opførte Bygninger, hvor 100,000 Hinduer overværede Kampene mellem Bøfler og Tigere. Dette Theater har fire Stokværk, der alle ere byggede i forskjellig Stiil, men uden at noget af dem erindrer om de alvorlige Søilegange i Doumar-Leyne, eller de yndige Forhaller til de gamle Templer i Solo.

„Et heelt Folk sad paa Pladserne i dette Theater; det saae ud som fire Floder, der førte Menneskehoveder og skinnende Øine om i en Kreds.

„De bedste Pladser vare optagne af unge Qvinder, hvis Bluferdighed syntes glemt i Vuggen, og som erindrede mig om vore Dandserinder; deres lange, bølgende Haarfletninger gjorde alene Fordring paa at tilsløre deres nøgne Skuldre og Bryst.

„Mændene sad ikke stille, heldede sig ud over Kamppladsen og syntes ikke at beskjæftige sig meget med Qvinderne; de ventede paa et Skuespil, der uden Tvivl havde været dem lovet i lang Tid; thi deres Utaalmodighed viste sig i deres Miner, Bevægelser og Blik.

„Ved Enden af Kamppladsen var der et Jerngitter, hvorpaa Alles Øine vare fæstede; en modig Haand aabnede det, og jeg saae træde frem en af disse prægtige Løver, Mysore huser i sine Skove.

„Alle Hænder kom i Bevægelse for at hilse dette Dyr, der indtager saa høi en Plads i Skabningens Række. Den saae ikke ud til at bekymre sig synderligt om denne smigrende Modtagelse, men bevarede sin kongelige Værdighed; den rystede stærk med sit store Hoved, der altfor længe havde været holdt nede af et Fængsels lave Loft; den traadte stolt paa sine fire Fødder og gik majestætisk omkring paa Kamppladsen, idet den fra neden af og opad kastede et roligt, foragteligt Blik paa Tilskuerne, der tilklappede den Bifald. Jeg har aldrig, ikke engang i Kongens, min Faders Haver, seet en smukkere Løve, og han elsker dog lidenskabelig alle vilde Dyr, hvilket hos en Konge tyder paa Tænkning og Aand.

„Stil et Menneske, sagde jeg til mig selv, i denne Løves Sted, et ene, nøgent, svagt, fangent Menneske midt paa denne Kampplads; man vilde have seet et mere forlegent Væsen. Det vilde opvække Alles Medlidenhed; man vilde nøde det til hurtigt at vende tilbage til sit Fængsel for ikke at nedværdige sine Medskabninger ved Ubehændighed og Dumhed. En Løve opfører sig ganske anderledes. Alene midt imellem 100,000 Mennesker, ydmygede den dem alle

med sin rolige Foragt, ved sin stolte Ligegyldighed. Den standsede midt paa Kamppladsen, som om den ved Hjælp af et Compas havde fundet Midtpunktet af den uhyre Kreds; den strakte langsomt sine Forsødder frem, trak sine Bagbeen til sig og antog samme Stilling som den store hemmelighedsfulde Ting, der bevogter Indgangen til Desavantars Tempel.

„I denne Stilling lod den sit Blik løbe rundt fra Bunden til Toppen af Theatret, og som om den ikke havde fundet Noget, der var dens Opmærksomhed værdigt, strøg den sig ligesom i lunefuld Behagelighed med sin høire Forpote om Munden; med sin Hale pidskede den Sandet, lukkede Øinene og sov ind.

„Ved et af Diamanten Beabibs, vidunderlige Indfald forandredes Skuepladsen for Begivenhederne.

„Det uhyre Theater formindskedes i et Øieblik, og antog Størrelse af og Skikkelse som et Fængsel.

„Der saae jeg en ung Pige i en Klædning af hvid Uld, hvis Form svarede til Blufærdighedens Love; hendes Ansigt havde et Udtryk af Adel, der er ukjendt i vore dumme Egne; hun mindede mig om den himmelske Skjønhed, hvormed vore Billedhuggere fremstille den kydske Sita, der sidder ved høire Side af Indra under den blaae Hvælvings gyldne Træ.

„En Lysstraale trængte ind i Fængslet, Døren aabnede sig, en Olding traadte ind, der omtrent var klædt som en Præst; han nærmede sig den unge fangne Qvinde, der skjælvede af Glæde, som om man kom for at befrie hende.

„Oldingen var uden Tvivl en af de Trøstere i Nøden, den menneskelige Retfærdighed sender til dem, der skulle døe; af Folderne paa sin Kjole trak han med Forsigtighed en lille Flaske frem, fyldt med en rød Vædske; han rakte den til den unge knælende Pige, mumlede nogle Ord og forsvandt i Fængslets Mørke.

„Fangen, der før dette Besøg lod til at være meget nedslaaet, syntes i denne Flaskes Indhold at have hentet et overnaturligt Mod, næsten en mandig Begeistring. Hun saae op til Himlen som for at takke den for en vidunderlig Hjælp og Gunst, og paa hendes Ansigt traadte Modets Friskhed istedetfor Taalmodighedens Blegned.

„Et Lyn glimtede for mine Øine, Fængslet sank ned i Mørke, og jeg gjensaae Theatret, de 100,000 Tilskuere, Kamppladsen og den endnu bestandig hvilende Løve.

„En lav Dør aabnedes, og de fire Floder satte deres Masser af Hoveder i Bevægelse; den unge Pige fra Fængslet traadte frem; alle Hænder og Arme rørte sig, ligesom naar Nordenvinden paa Ceilons Kyster suser gjennem Palmetræernes Toppe.

„En Regn af Stene faldt fra det Øverste af Theatret ned over Løven for at ophidse den imod den unge Pige; men det ædle Dyr værdigede næppe at ryste sit Hoved for at beskytte sig mod sine feige Fjenders Kastevaaben; den forlod ikke sin rolige Stilling og sin spottende Ubevægelighed; rasende Skrig fra 100,000 Munde gjorde intet Indtryk paa den; den vaagnede et Øieblik, men sov ind paany eller lod idetmindste saa, idet den lagde sit store Hoved langs med sine vældige Forpoter.

„Over den unge Piges Aasyn hvilede endnu den heltemodige Fasthed, hun nylig havde øst af den lille Flaske; Intet formaaede at give hendes Holdning noget Vaklende, hverken Synet af det vilde Dyr, eller Brølene af de andre usynlige Uhyrer, eller Tilskuernes forbittrede Raab, der endnu vare frygteligere end Løven. Hun gik med faste Skridt ligetil Midten af Kamppladsen, foldede Hænderne, og saae op til Himlen som for at søge en Beskytter.

„Løven hævede Hovedet med stolt Værdighed, aabnede sine Øine og betragtede den unge Pige med et Udtryk af Godhed, blandet med Medlidenhed, hvilket fremkaldte et nyt Udbrud af Raseri fra alle Theatrets Pladser.

„Det var i Sandhed et mærkeligt Skuespil; 100,000 Mennesker ophidsede Løven, og Løven, der var viis som en Bramin, vedblev ikke at bekymre sig derom.

„Endnu mere, den unge Pige bøiede sig smilende over det vilde Dyr og lod sine smukke Fingre glide gjennem Manken paa sin frygtelige Modstander. Løven syntes at finde Behag i dette barnlige Lune og lod sig falde om paa Siden. Theatrets Vrede

kjendte ingen Grændser, da det pludselig saae dette uventede Venskab udfolde sig mellem Slagtofferet og det vilde Dyr; man var forberedt paa et blodigt Skuespil og overværede en barnlig Leg. Alle almindelige Regler vare krænkede.

„I en rummelig Afdeling af Theatret med Elphenbeens Tremmer saae jeg reise sig flere Høvdinger fra Byen eller Ledere af de offentlige Lege, der syntes at være bleven enige om at gjøre en Ende paa denne uskyldige Leg, som afveg saa meget fra Dagens Bestemmelse.

„Det saae ud til, at der var taget en Beslutning, og at den var bleven hilset med ivrige Bifaldsraab. Gitteret til Burene aabnede sig igjen og der viste sig en meget smuk Tiger, der var kommen fra Ravanes Bjergkløfter eller fra de Huler, der støde op til Søen ved Tinnevely.

„I Luften mærkede Løven Lugten af en Kat, der for dens fine Næse var fuldkommen tydelig midt imellem 100,000 Menneskers brændende hede Aandedrag; den værdigede ikke sin Fjende at dreie Hovedet, som om den frygtede for at bevise ham for megen Ære ved at skynde sig med at betragte ham; men fra sit vældige Bryst lod den udgaae en dump Lyd ligesom et Vredesbrøl og lod venligt Øinene hvile paa den unge Pige som for at sige hende, at denne Trudsel ikke gjaldt hende. Tigeren forstod den virkelige Mening af dette Brøl, og dens Ører hang slappe ned, dens lange Hale blev trukken ind under Bugen, da den midt paa Kamppladsen bemærkede det frygtelige Dyr, der er dens naturlige Fjende ifølge Overleveringer i Kattefamilien og Loven for vilde Dyrs Følelser.

„Alt hvad en Tiger kan gjøre for at undgaae en ulige Kamp, udførte denne med en mærkelig Kunst.

„De Jernpigge, der fandtes rundt om Kamppladsen, viste Umuligheden af at undvige; Tigeren bedømte med eet Øiekast sin falske Stilling og forsøgte at bore sig et Skjul i Kamppladsens haarde Bund, men den kunde knap skjule Halvdelen af sit Hoved, og alle de hurtige Anstrengelser af dens Kløer prellede af mod den haarde Jordbund, Sandet bedækkede; derpaa tænkte den paa at formindske sig og at gjøre sig usynlig, idet den bestræbte sig for at trække sig sammen ligefra Bringen til Enden af Halen. Da dette ikke lykkedes den, antog den et beskedent Udseende, en ydmyg Mine som for at skaffe sig Tilgivelse for sin Herkomst ved en tilsyneladende oprigtig Fortrydelse; det var et godmodigt Dyr, der viste stor Sorg over, at Naturen havde dannet det til Tiger, og ved sit nye Udseende og sine uskyldige Bevægelser lovede at hellige sit Liv til en anden Stand og at nære Had til sine forrige stribede Kammerater og dyb Ærefrygt for Løven.

Alle dens listige Paafund nyttede den ikke noget; den kongelige Fjende reiste sig op og kastede med sine Bagbeen hule Sandbølger henimod Tigeren, ved hvilken Øvelse og Bevægelse den tydelig tilkjendegav, at de fredelige Forslag ikke vare blevne hørte, og at der maatte skee Forberedelser til Kampen.

„Den unge Pige kastede sig paa Knæ paa Sandet og bad med foldede Hænder til sin Gud, der upaatvivlelig er den samme i alle Lande.

„Nu betjente man sig ligesom ved vore Kampe i Indien af lange spidse Jernstænger, med hvilke man opirrede Tigeren, idet man jog den bort fra Gitteret, hvortil Frygten havde holdt den bunden ligefra dens Indtrædelse. Imod sin Villie gjorde Tigeren et vældigt Spring, hvilket Løven betragtede som Forspil til Kampen. Denne Gang udgik ikke et dæmpet Brøl af Løvens Bryst, men et, der fortsattes som en Række Tordenskrald og blev hilset af 200,000 klappende Hænder.

„Tigeren saae nu ingen anden Udvei end den, der staaer aaben for de Feige, nemlig at gjøre sig modig, og den svarede med et Brøl, der vilde have forskrækket enhver Anden end en Løve. Den unge Pige vedblev at bede, og hendes Tanke vendte sig tillige med hendes Blik til Himlens blaae Hvælving, hvor han troner, der seer og hører Alt.

„Løven gjorde en hurtig Bevægelse og skred frem med opløftet Hoved, reist Manke, aabent Svælg, færdige Tænder, Tungen beredt til at slikke Blod.

„Tigeren tog en Stilling som en Drage, idet den satte sig paa Bagbenene og gjorde et Spring, hvorved den beskrev en uhyre Bue i Luften.

„Dets Hurtighed var saa vel beregnet, at det havde al Sandsynlighed for at ramme ligesaa sikkert som Lynet; alligevel blev Maalet forfeilet; Løven fulgte med Øiet den beskrevne Bue og styrtede sig over sin Fjende i det Øieblik, denne faldt ned paa den anden Side af Kamppladsen. Strax reiste de to Uhyrer sig i Veiret ligesom to Mennesker, der brydes, og blandede imellem hinanden deres skummende Gab, deres Kløer, deres Brølen, deres frygtelige Bugtninger af Legemet. Løven, der var stærkere end sin Modstander, greb ham i sine jernstærke Kløer, kastede ham til Jorden og knækkede Rygraden ved at lade sit uhyre Hoved og sine skarpe Tænder falde over ham som en Lynstraale. Det overvundne vilde Dyr udstødte sit sidste Skrig; dens Poter laae stive paa Kamppladsen, en sort Blodstrøm fløb ud af Næseboerne og det reiste sig ikke mere.

Med sin Seier antog Løven igjen sin beskedne Holdning og stillede sig hen ved den unge Pige som for at tilkjendegive hende, at for hende, var der ingen Fare, og at den opkastede sig til hendes Forsvarer. Derpaa lagde Løven sig som en Sphinx, og idet den førte sin høiere Forpote hen under sine Læber for at væde den, bragte den igjen med Omhyggelighed sin Manke i Orden.

„Den unge Pige afbrød et Øieblik sin Bøn for af Taknemlighed at kjærtegne sin uforfærdede Befrier.

„Løvens Øine straalede af Glæde; man skulde have sagt, at den følte sig lykkelig ved at have gjort sig en menneskelig Skabning forbunden, der ikke betalte en Velgjerning med Utaknemlighed.

„Ved en af disse pludselige Omvexlinger, der ere saa almindelige i alle Folkeslags Sæder, lode Raab om Barmhjertighed sig høre over hele Theatret; Taarer fløde ned over Alles Kinder, Blomster og Myrthekrandse regnede ned over den unge Pige, de 100,000 Stemmer, der nylig havde forlangt hendes Død, fordrede nu, at hun skulde leve; tusinde Hænder pegede hen til den Dør, der skulde aabne sig til hendes Befrielse.

„Den skjønne Martyrinde takkede ydmygt først Himlen og derpaa Menneskene, og uden at skynde sig, hvilket vilde have vidnet om altfor stor Kjærlighed til det Liv, hun nylig havde været forberedt paa at miste, skred hun hen imod Udgangen, bestandig ledsaget af Løven; efterat hun endnu engang med Haanden havde klappet sin stolte Ven, bøiede hun sig ind under den Hvælving, hvorigjennem de døde Martyrer ellers føres ud, og forsvandt for at vende tilbage til Livet."

„Dette er, bemærkede den vise Bramin Kosrou, et Syn fra de forbigangne Tider; det er en Fortælling, Solens Straaler have opbevaret, og som viser sig paa en af Diamanten Beabibs Floder ligesom en Gjenstand i et Speil. Disse Hemmeligheder ere fuldkommen forklarede i et Capitel af Liki. Hvert Folk, hvert Aarhundrede har havt sine Martyrer; det er en Opoffrelse af Legemet, der bringer Sjælen Seier. Indien har ogsaa havt sine frivillige Martyrer; den berømteste var den store Konge Soudraka, der i en Alder af 100 Aar besteg et Baal, som han selv antændte og hvorpaa han opbrændte sit Legeme for at lade sin Aand leve.

„Vise Kosrou! svarede den unge Fyrste; dine Ord ere søde som Honning fra Kerana og duftende som Blomster fra Bengador. Jeg takker Dig, fordi Du er saa redebon til at høre paa mine Fortællinger."

Zeb-Sing ledsagede Braminen til Taulis Pagode og forlod ham, idet han hilsede ham med en Bøining af Legemet.

Da de nogle Dage efter igjen samledes for at underholde hinanden med Diamanten Beabibs Hemmeligheder, sagde Zeb-Sing til Kosrou:

„Imorges bad jeg efter min Sædvane Beabib om et Syn, men Ordene, Tankerne, Billederne, Navnene og mange andre Ting vare mig ubekjendte, saa at jeg ikke vilde kunne fremstille min Fortælling med den sædvanlige Tydelighed. I min Forlegenhed henvendte jeg mig til en ung Reisende, der boer i samme Gjæstgiversted og hvem jeg tager med paa mine Spadseretoure, fordi jeg har fundet, at han er kundskabsrig og i Besiddelse af sund Fornuft."

„Sund Fornuft er det almindelige Sprog og den almindelige Videnskab."

„Ja, men det er et Sprog og en Videnskab, kun faa Folk besidde, skjøndt de findes overalt."

„Hvad hedder den unge Reisende?"

„Dhervilly."

„Og hans Fædreland?"

„Frankrig.',

„Jeg har hørt tale om Frankrig; det er et lille Land, hverken bredere eller længere end Madagascar. Jeg har endogsaa i mit Liv seet 2—3 Franskmænd. Det er Folk, som af Stolthed kun reiser lidet, som om det ikke lønnede Umagen at besee den øvrige Verden."

„Lader os være overbærende mod de Folk, der ere saa ulykkelige ikke at blive oplyste af Likis Viisdom og Indiens Sol."

„Du har Ret, min Søn!"

„Den Reisende Dhervilly gjør mig væsentlige Tjenester; jeg fortæller ham og maler for ham paa Elphenbeensplader hvad jeg seer i Beabib, naar jeg ikke forstaaer det, fordi det uden Tvivl tilhører en mig fremmed Verden. Dhervilly synes greben af den meest levende Beundring, naar han betragter mine Malerier og hører mine Fortællinger; han gjetter meget let de Begreber, jeg mangler for at kunne forstaae visse Syn, og han udfylder alle Huller, idet han fuldstændiggjør mine Beretninger og leverer mig dem næste Dag, skrevne af ham selv med de Ord, Navne, Betegnelser, Sætninger, Lande, hvorom jeg aldrig havde hørt tale."

„Paa den Maade har den Reisende Dhervilly saa at sige oversat paa Fransk et Syn, som han selv har kaldt „Trylleftaven." Vise Bramin, tillad mig at læse for Dig den Oversættelse, jeg har forfattet deraf paa Hindostansk."

Læs, min Søn! om end det er en Uvidende, der taler, kan han altid lære den Lærdeste noget."

Og Fyrsten oplæste følgende Fortælling.

(Fortsættes.)

Suenostenen i Skotland.

Et af de ældste og mærkværdigste Mindesmærker fra Fortiden, som er i Nærheden af Staden Forres i Grevskabet Elgin i Skotland, er Suenostenen, som staaer tæt ved den Vei, som fører fra Elgin til Devernez. Den er 25 Fod høi og tilligemed Basis omtrent 4 Fod bred, gjort af een eneste stor Granitblok, af den haardeste Slags, som man finder i Skotland. Stenen, eller Støtten er en Fiirkant med to smalle Sider, og to brede Sider, og begge de Sider afdeelt i syv Etager, som er forziret med Sculpturarbeide. Den mærkværdigste Side er den østlige, paa Grund af de her anbragte Figurers Mængde og smukke Udførelse. Den øverste Etage paa denne Side forestiller 9 Heste med deres Ryttere; men skjøndt disse Figurer have lidt meget af Regnen, ere de dog tydelige nok til at man kan see, hvad de forestille. Paa den næste Etage eller Afdeling sees flere Mænd, alle i krigerisk Stilling; nogle af dem svinge deres Vaaben, andre holde deres Skjold i Veiret, som om de vilde udtrykke deres Glæde over en eller anden lykkelig Begivenhed, atter andre give hinanden Haanden, som om de vilde slutte Forbund, eller som Tegn paa Forsoning. Den tredie Etage forestiller en Tvekamp mellem to Krigere, ved Siden af dem staae deres Krigskammerater og give deres Deeltagelse i Kampen tilkjende. Derunder (i den fjerde Etage) er en Gruppe af Mænd, som see til, hvorledes en af deres Kamerater halshuggede nogle Krigsfanger. Ved Siden af denne Scene er opreist en Slags Baldachin, under hvilken de Halshuggedes Hoveder ligger, og ligesom til at bevogte disse Levninger staae 3 med Landser bevæbnede Krigere; ved den ene Side ligge de Dræbtes Kroppe. Trompeterne blæse sandsynligviis en Seierssang over de overvundne Fjender. Den femte Etage forestiller en Trop Ryttere, som ere jagne paa Flugt af et Antal Fodfolk, der ere bevæbnede med Bue, Sværd og Skjold. I den nederste Etage ere de samme Heste fremstillede, men uden Ryttere, som man just staaer i Begreb med at halshugge. Paa den modsatte Side af Stenen er der udhugget et stort Kors, ved hvis Fod Krigere ere fremstillede, som hilse hinanden og række hinanden Haanden.

Om den egentlige Betydning af dette mærkværkge Mindesmærke, som mange Oldtidsforskere have forsøgt at forklare, har man

mange og forskjellige Gisninger. Nogle, og de støtte sig paa det Kors, som findes paa Stenen, ere af den Mening, at det var opreist til Minde om Christendommens første Indførelse i Skotland. Men dette er dog meget usandsynligt, da de derpaa fremstillede Krigs- og Henrettelsesscener aabenbart tyde paa en anden Foranledning. Andre paastaae, at Støtten var opreist til et Mindesmærke om Slaget ved Mortlach, hvor Skotterne overvandt de Danske, hvilke sidste derpaa maatte forlade Landet. Men dette er ligesaa usandsynligt, da dette Slag forefaldt 4 eller 5 Miil borte fra det Sted, hvor Støtten staaer. At en Nationalbegivenhed af stor Vigtighed gav Anledning til Opførelsen af dette Mindesmærke, er vist, og man gjør vist bedst i at antage, at Opførelsen heraf skete i det 10 eller 11 Aarhundrede. Allersandsynligst er den lærde Oldtidsforsker Cordiners Mening, som antager, at denne Steen var bleven oprettet til Minde om Fordrivelsen af de skandinaviske Eventyrere fra Skotland, som i det 9de Aarhundrede, i Forbindelse med flere Smaafyrster fra Kysten af Caithneß, havde nedsat sig paa Forbjerget Burghrad, (den nordligste Spids af Skotland), og derfra anrettede, i de 150 Aar de huserede der, store Ødelæggelser rundt om i de nærmeste Egne. Disse skandinaviske Røvere vare Briter, og det var derfor det gamle Caledoniens Hovedhensigt, at fratage dem hvor de kunde faae dem i deres Magt, deres Heste, for at de kunde være mindre frygtelige, og dette maatte naturligviis fremstilles paa et Mindesmærke, som blev opført af Glæde over deres Fordrivelse. Iøvrigt fortælle de fleste Historieskrivere om et Indfald af Olaus, Prinds i Norge, i Skotland og endog om en Colonie, som flere af hans Folk anlagde paa Nordkysten omtrent Aar 1000 efter Christus. Derimod fortælles der i den ældre Historie om flere Fredsslutninger mellem Skandinavien og Skotland, og saaledes er det muligt, at Korset og de paa hinanden hilsende Krigere paa Vestsiden af dette Mindesmærke, tyder hen paa et Venskabsforbund mellem Malcolm, Kongen af Skotland, og Kanut eller Sueno, Konge af Norge, da Indvaanerne i den Egn, hvor Stenen staaer, knytte til den fremstillede Begivenhed Navnet Sueno, og heraf er ogsaa Navnet paa Mindesmærket.

Ruinerne af en undergaaet Stad i Amerika.

Den mærkværdigste af de i Amerika forhen blomstrende, nu igjen fundne Stæder er Copan. Ruinerne af denne Stad ligge begravne i de Skove, som ere paa den venstre Bred af Floden Copan i Provindsen Honduras, og bestaae af en Mængde pyramideformede Bygninger. Staden strakte sig langs med Floden af samme Navn i en Miils Udstrækning, thi saavidt naaede de forfaldne Bygninger. Hovedbygningen er Templet, som staaer ved den østlige Kant af Byen og er opført fra Flodbredden omtrent 40 Favne høit i lodret Stilling. Det er 250 Favne høit og 200 Favne bredt. Fra Landsiden fører Steentrapper opad og derfra igjen ned til en fiirkantet Plads i Midten af Bygningen, maaskee 20 Favne over Flodsladen. Derfra fører et 4 Fod høit og 2½ Fod bredt Gallerie til Templets høieste Deel, hvorfra man har en herlig Udsigt. Indgangen til dette Gallerie maatte Galindo først grave, hvorved han kom 12 Fod under en Gravhvælving, som er 6 Fod høi, 10 Fod lang og 5½ Fod bred; denne Hvælving har paa hver sin Side 2 Nischer, som, ligesom Jorden overalt, var fuld af Leerskaale og Leerfade. Galindo talte flere end 50, og mange af dem vare fyldte med Menneskebeen.

I og rundt om Templet staae endnu 7 velvedligeholdte Obelisker; man kan see, at der har været en stor Mængde af dem, da flere Stene med indhuggede Figurer endnu ligge hist og her adspredte. Disse Obelisker ere 10—11 Fod høie, 3 Fod brede og omtrent lige saa tykke. Paa den ene Side er der anbragt menneskelige Figurer i halvophøiet Arbeide, med en Hætte paa Hovedet, Sandaler paa Fødderne, i smukke prydede Klæder, som naae til Knæene, ofte ogsaa i lange Beenklæder. Ligeoverfor disse Skik-

kelser, omtrent 3—4 Favne dersfra, staae sædvanlig en Steentavle. Ryggen og Siderne af Obelisken indeholder sædvanlig alleslags hieroglyphiske Tegn. I Templet findes en meget mærkværdig Steentavle, som er 2½ Fod høi og indeholder over 4 Fod i Quadrat. Dens horizontale Flade er deelt i 49 Etager med Hieroglypher, og dens 4 lodrette Flader indeholder 16 Menneskefigurer i halv ophøiet Arbeide, som sidde paa Puder med korslagte Been og holde en Slags Vifte i Haanden. Under Ruinerne er der bleven funden mange Uhyrer af fremstillede Figurer f. Ex. et Colossal Hoved af en Alligator, som har et Menneskehoved, men et Dyregab; desuden en Kæmpetudse i opreist Stilling med Menneskearme og Tigerkløer. Paa den nærliggende Høi staae to Obelisker blot med Hieroglypher. De ere, som næsten alle i denne Stad, rødt overmalede og foroven tykkere end forneden. Gjennem hele det nærliggende Land findes Steenhobe af undergaaede Bygninger.

Fabler.

(Efter det Tydske ved N. F. N.)

1.

Et Underværk.

Høistærede Læser!

Med spidse Næser
Der leved' et Folk i Swabenland.
Regjert af en Mand med stor Forstand.
Han var Præsident og det med Ære;
Sit Folk han vilde saa vel oplære
Og derfor dets unge og frodige Skud
Han sendte til fremmede Lande ud,
Og naar de saa atter kom hjem igjen
Saa blev de fortrinlige Rigsdagsmænd.
Dog, aldrig i Lande, hvor der vare Katte
Et Fodtrin de haabfulde Ynglinger satte;
Thi, gunstige Læser!
De spidse Næser,
Den høie og velvise Præsident
Tilhørte et Folk, som er velbekjendt,
Som boer under Jorden i Sand og Gruus
Og hedder — Muus,

Paa den Tid da min Fortælling begynder
Der var stor Fryd i det ganske Land.
Hvorfor? O hør da! Trompeten forkynder:
En Yngling hjemkommer fra fjerne Strand,
Og ham til Ære
Der nu skal være
Et prægtigt Bal
Paa Raadhusets Sal.

Orchestret lyder,
Sig Ungdommen fryder,
Og Bordene bugne af Fleskesværde,
Af Ostegnallinger, Brødskorpetærte.
Sligt maa vel fryde hvert Musehjerte.

Men hist, hvor sig samler alt Ædelt og Stort
Der sidder han, for hvem Gildet er gjort.
Det største af alle de Underværker
Hans Øie skued' i fremmed Land
Han nu beskriver, Enhver sig mærker
Hvert Ord af den vidt bereiste Mand.

„Langt herfra" saa mon han mæle,
„Hvor man let kan faa at stjæle
Flesk og Ost og Fløde sød,
I et Land, hvor ei man finder
Spor af vore Arvefjender,
Og hvor Ingen lider Nød,
Der jeg saae et Folkeslag,
Som jeg Eder vil afmale:
Just som vi de kunne tale,
Lignede os for og bag.
Øren havde de som vi,
Ja selv vore brune Klæder,
Sprængt med Graat paa somme Steder,
Var hiin Slægt indhyllet i,
Og dog! Sand min Tale er!
Hine Væsner saae jeg flyve;
Tro mig! jeg vil ikke lyve:
Vinger havde de Enhver."
„O hvor Du dog er en Nar!"
Lød en Procurators Stemme,
„Af de Dyr er nok herhjemme,
Ikkun Flagermuus det var."

Saaledes Mange bortreise et Lehn
Blot for at skue paa Fransk
Det han herhjemme foruden Meen
Kunde betragte paa Dansk.

2.

Den unge Irisk.

Det var den unge Irisk
Han drog i Verden ud;
Han vilde sig forskaffe
En Rede og en Brud.

Han var en fager Yngling,
Høit svulmede hans Bryst
Af fyrig Kraft og Stolthed,
Af Ungdoms Liv og Lyst.

Og snarlig paa sin Reise
Han kom til Skoven hen,
Der længe havde vinked'
Ham som en kjærlig Ven.

Her Egetræet hæved'
Sig rank og stolt mod Sky,
Og tætte Buske blomstred'
Saa sødt i Bøgens Ly.

„Her vil jeg bo og bygge"
Han brød med Glæde ud,
„Og har jeg først en Rede
Saa faaer jeg nok en Brud.

Og der, hvor Egen hæver
Mod Himlen stolt sin Top,
Der vil jeg som en Konge
Min Bolig føre op."

Saa gjorde han den færdig,
Og ud at beile foer,
Men, da han kom tilbage
Var ei af Bolig Spor;

Thi knust ved Lynets Flamme
Var Egens høie Green,
Hvorpaa hiin Yngling haabed'
At bo foruden Meen

Da byggeb han sin Rede
I Jordens lune Skjød,
Hvor huldt Violer dufted'
Og Bækken sagte fløb,

Og bort han drog at hente
Sin søde Brud. Ak vee!
Da Parret kom til Stedet
Var Reden knap at see.

Hvor Brudesengen svulmed'
I Mosset blød og varm
Der Orme nu sig vælted'
„I Dynd, med hæslig Larm.

Det var hiin unge Qvinde
Hun sagde til sin Mand:
„Hist i de dunkle Buske
Et Ly vi finde kan

I deres tette Skygge
Os Lynet truer ei,
Og høit vi dog er hæved'
Fra Ormens fule Vei,

Og der de bygge Reden
Med Haab og freidig Hu,
Hvori tilfreds og trygge
De finde Ly endnu.

Thi glade Dage finder man
I usel Hytte ei.
Mon da paa Thronen? Nei!
Men ene udi Middelstand.

De vilde Indianere i Nordamerika.

(See Lithographiet.)

Ved Foden af Bjergstrækningen „rocky mountains," som man har kaldet Nordamerikas Høiryg, udstrække sig nøgne ufrugtbare Sletter, dannede af Granitaffald, og som de Reisende anføre under Benævnelsen den store Ørken. Paa hiin Side og indtil de forenede Staters Vestgrændse herske umaadelige bølgende Sletter, som vandes af store Floder; det er de Enge, som ere beskrevne af Fenimore Cooper i hans Romaner og af Waschington-Irwing, og senest af George Catlin, en modig Reisende og nøiagtig Maler. Han har levet otte Aar iblandt de Vilde, og har forestillet deres forskjellige Physionomier, deres Skikke, deres Boliger, deres Sæder i en Række Malerier, der danne et heelt Museum. Han har med den største Nøiagtighed fortalt det nomadiske og eventyrlige Liv af disse Levninger af de indfødte Folkeslag, der efter al Sandsynlighed ville være forsvundne før Aarhundredets Ende. Han har ogsaa medbragt til Paris nogle Individer af de forskjellige Stammer.

(Fortsættes.)

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Gletscherne bære ligeledes Steen fra Bjergsvælgene ned til Dalene; her er det de øvre Iisflader, hvorpaa Stykker af Bjergene falde ned; de føres som Moräner til Foden af Gletscheren til den Dæmning, der dannes foran enhver af dem. Dette frembyder ingen Tvivl; det er ingen Hypothese, men en Kjendsgjerning, hvorom der tales; man veed, at Moränerne bestaae af Steenblokke, som falde ned paa Iisfladerne; bleve disse liggende paa Plads og Sted, saa maatte man overalt finde kun den Steenart, som rager frem over Findestedet, men man seer dog alle Bjergarter af hele Gletscherdalen udbredte langs sammes Vægge, et sikkert Tegn paa, at disse Steenmasser vandre.

Hvad paa Landet Alpernes Gletscher og Isen i Floderne bevirke, det gjør i Søen Polarzonernes Gletschere, som naturligt strække sig ud i Havet.

Som Gletscherne overalt overskride Sneegrændsen, saaledes skeer det ogsaa med Polaregnenes Iismarker; Gletscherne stige fra de høiere Regioner til de lavere; Polarisen rykker fra den høiere Bredegrad til den lavere.

Naar der nu i Norden gives Iisskrænter af 2 til 3 Miles Brede, som beklæde hele Kyststrækninger af hundrede Miles Udstrækning, naar de nu, ganske som Gletscherne i den tempererede Zone, bære Moräner og saaledes naae Havet og endelig brydes og Steenblokkene, svømmende paa Iisklumperne, følge Polarstrømningerne og drage til den 40 Bredegrad, saa er det intet Under, naar man der finder Steenmasser, som tilhøre Grønland og Island. Sligt skeer ogsaa paa de flade Kyster af Holland og Frankrig, og saaledes er det da vel forklarligt, naar vi midt i Nordtydskland finde Steenmasser, som tilhøre Norge. Rigtignok maa man ikke forglemme, at hine Klippemasser, hvorom her er Tale, ikke ere flyttede did for et Par Aartiere, men for mange Aartusinder siden, paa en Tid, hvor Vandet overhovedet har indtaget et langt høiere Standpunkt, og at dette ikke er nogen Hypothese, er mangfoldige Gange og ved de meest paafaldende Kjendsgjerninger blevet beviist. Havde man intet andet Beviis derfor end selve Blokkene og deres Tilstedeværelse paa Steder, hvor lignende Bjergarter opad (som det maatte have været, naar de skulde være skyllede ned af Vandet) slet ikke existere, saa var dette egentlig allerede tilstrækkeligt; thi Ingen vil neppe falde paa at troe, at det skulde være Projectiler, ved vulkanske Kræfter udkastede, Stene, men der gives desuden Beviser i Mængde; vi behøve kun at betragte den nuværende beboede Overflade af Jorden, saa paatrænger sig os overalt den Vished, at mange Vande paa Jorden engang have staaet tusinde Fod høiere end nu, og det ikke, fordi der 4000 Fod over Havfladen findes forstenede Muslinger og Fiske (Terrainet kunde jo længe efter være blevet hævet), men fordi der paa alle Dalrande og Bjergskraaninger findes de utvivlsomste Spor af en Forandring ved Hjælp af Vandet i den meest storartede Maalestok, saa at, som Cotta meget skarpsindig bemærker, Overfladeforholdene paa den nordlige Halvkugle engang have været lige med dem, der nu herske paa den sydlige Halvkugle. Et 500 Fod høiere Standpunkt af Havet vilde gjøre alle de Egne paa Jorden, som vi sammenfatte under Begrebet Lavland, til Havbund.

Klippestykker saa store som Huse, saakaldte erratiske Blokke, tilhørende den inderste Alpekjede, finder man aflagrede paa Jurabjerget indtil en Høide af 3000 Fod; at slige Blokke ikke kunne være skubbede derhen af Vandet, men af Isen, er indlysende for enhver Uhildet. Vistnok maa da antages, at det mægtige Dalindsnit imellem de egentlige Alper og Jurabjergene fordum har været en Havbugt, som den mellem Grønland og Labrador, eller mellem Sverrig og Finland; men dette er ogsaa muligt, naar Havet overhovedet har staaet saa meget høiere paa den nordlige Halvkugle. Da det imidlertid utvivlsomt fremgaaer, at Vandet har naaet en Høide af 2600 Fod over dets nuværende Niveau, fordi erratiske Blokke af Norges Granit findes paa Fichtelbjergene, saa var da tillige Aar-Dalen til dens fjerneste Kroge o: langt over Genfersøen, som slutter samme, sat under Vand, uden at man derfor behøver at antage, at

den smukke Dal, det saakaldte schweitsiske Lavland, har været en sammenhængende Gletscher; det kunde blot, som i Grønland af de mægtige Jisskoller, saaledes her fra Berner-Oberlandets Kløfter og fra Montblanc være skudt ud i Havet og drevet hen til den Halvøe, som Jura dannede. Hvad disse Brudstykker af Gletscherne bragte med sig, blev liggende der, hvor Jismasserne satte sig fast og smeltede. Enten det Ene eller det Andet maa være skeet; thi Granitstykkerne, som man seer i Mængde langs med Siderne af det kalkrige Jurabjerg, tilhører Alpernes Midtpunkt, hvilket Hugi i sit høist interessante Værk: „Die Gletscher und die erratischen Blöcke" næsten uigjendriveligt har beviist. Men paa mange Gletschere seer man tydeligere, end det kan bevises af enkeltstaaende Kjendsgjerninger, Sporene af et tidligere høiere Standpunkt.

Ved Betragtningen af denne Gjenstand i andet Bind af Zimmermanns „Erdball" er allerede omtalt den mægtige Steendæmning, der som ostest ligger i flere Rader foran Gletscherne, og som beviser, at Gletscherne engang have havt en langt større Udstrækning end nu; men ikke alene dette, men ogsaa en langt større Opfyldning af Dalene lader sig godtgjøre.

Moränerne reve som uhyre Rasper og File stadigt løs paa Dalrandene. Stene, Kies og Sandkorn, der nu ikke mere ligge ovenpaa Gletscherne, men derimod ere indfrosne i Isen, udøve en utrolig Magt, idet Gletscheren rykker nedad. Heraf opstaae Striber, Huulkeelinger, Indsnit i Klippevægene, som tydeligt vise, hvorledes der er blevet arbeidet paa dem. Det er ikke Lag og Leier af forskjellige Steenarter, som man ved det første Syn næsten skulde troe; heller ikke dybere førende Spalter og Spring, men enkeltviis indkradsede Ridser, som en haardere i Isen indesluttet Steen gjorde, idet den blev skudt forbi en maaskee blødere Klippevæg.

Disse Spor lade sig næsten paavise i alle Alpedale, forsaavidt de have Gletscher, i en Høide, som sætter En i Forbauselse og som viser, at fordum var hele den lavere Deel af Schweits imellem Alperne og Jura bedækket af Gletscheriis, hvilken især deleshed brød frem fra Rhonedalen og Aardalen ɔ: fra Montblancs og Jomfruens Jismarker.

Naar her fortrinsviis er blevet talt om Forandringer paa Jordoverfladen som bevirkede ved Vandet, maa derfor Ingen kalde Forfatteren en Neptunist, det vil sige: En, der, som alle Systematikere, vil tvinge de foreliggende Phænomener ind i sit System, enten de passe dertil eller ikke, En, der — i det her foreliggende Tilfælde — vil erklære alle Tilsyneladelser derved, at de ere frembragte ved Hjælp af Vandet.

Forfatteren er ligesaalidt en Neptunist som en Vulcanist ɔ: En, der paastaaer, at Jorden er omdannet alene ved Ilden. Nutiden har udjevnet disse tvende, tidligere hinanden stærkt modsatte Systemer og viist, at ingen af begge havde Ret, men begge to, at Jorden ikke er omdannet ved Vand eller Ild, men ved Vand og Ild.

Vi see i det Smaa Ildens Virkninger paa Kysterne af Neapel og Sicilien, vi see det Samme i en større Maalestok, naar en Jordrystelse hjemsøger Syrien og Portugal, vi see det Samme i videste Maal ved de uhyre Ødelæggelser, som Cotopaxi i Sydamerika anretter, ved Limas og Riobambas Tilintetgjørelse ved Jordrystelser, hvorved Floder udtørres og Søer opstaae, Bjerge forvandles til Dale og Sletter hæves til Høie. Vi see Jordoverfladen forandres ved Lavastrømme, ved Askeregn, som favntykt tildækker Stæder og Lande, vi see Pimpsteen og andet Skum ophobes, Øer opstaae, ja Hundrede af Qvadratmile hæve sig af Havet.

Intet er naturligere, end at det kortsynede Menneske, der, som en Livegen, klæber ved Pletten og saa gjerne anseer sig selv som Verdens Midtpunkt, antager det ham nærmest Liggende for det Sande og alene Rigtige; det gaaer lige til vor Tid paa samme Maade, og dog ere vi blevne bevægeligere end man tidligere var. Først have de slette Veie der, hvor tidligere ingen var, aabnet Muligheden af Samfærdselen, disse Veie bleve fulgte af Chausseer, og nu udstrække sig Netter af Jernbaner over alle Mellemeuropas Lande og Nordamerika. Man kan i Timer komme derhen, hvorhen man ellers brugte Uger, i Dage, hvortil man ellers anvendte Maaneder, og desuagtet finder man

saakaldte dannede Folk, som ere ude af Stand til at hæve sig ud over de med Modersmælken indsugede Fordomme eller Anskuelser. Hvad Under da, om Beboerne af Nildalen eller Gangesdelta, hvorfra maaskee Ægypternes hele Viisdom stammer, vare Neptunister? De saae jo Vandet virke uophørligt, de saae det vedvarende danne en ny Jordbund, bedække og befrugte den gamle. Vandet var for dem en velgjørende Guddom, et skabende, velsignelsesrigt Princip. Hvad Under, om Beboerne af Jonien, om deres Afkom i Stor-Grækenland ɔ: i Sicilien og Italien, vare Vulcanister? For deres Øine laa jo saa mægtige Ildbjerge som Aetna og Vesuv; de saae Ildens skrækkelige Virkninger for deres Øine, de fandt Spor af disse Virkninger, som i Aartusinder gjentages, under deres Fødder. Naturlig var Anskuelsen, men taabeligt og eensidigt var det, at Enhver forkastede dens Andens Mening, og at Bekjenderne af de forskjellige Anskuelser paa den bittreste Maade førte Krig mod hinanden. Paa den Maade var det ikke muligt, at en Videnskab skulde uddanne sig, og Geologien blev en Sammenhobning af de dristigste og besynderligste Hypotheser indtil Slutningen af det forrige Aarhundrede, hvor man alvorligt begyndte at beskjæftige sig med Forskningen af det hidtil Bestridte, og hvorved der da ved Siden af Geologien uddannede sig en nye Videnskab, Geognosien, Kundskab til Jordens indre Bygning. Man forlangte ikke længere, at Naturen skulde føie sig efter et System, der støttede sig paa faa og undertiden slet begrundede Kjendsgjerninger, da dog en usædvanlig Mangfoldighed af det Tilstedeværende havde maattet føre til den Tanke: til alle disse Phænomener kan een Virksomhed umueligt have været Aarsag. Man erkjendte, at ligesaa mangfoldige Phænomenerne vare, ligesaa mangfoldigt forbundne, enkeltviis, paa hinanden følgende eller gjensidigt krydsende Aarsager vare optraadte, man erkjendte, at Jorden havde gjennemgaaet en lang Udviklingsproces, og at denne Proces ingenlunde var afsluttet, men endnu vedvarer uafbrudt i tvende modsatte Retninger, at Vandet stadigt bortskyller, nivellerer det Hævede, at derimod Ilden vedvarende hæver det Lave, og at, selv om Ilden ogsaa virker hurtigere og mægtigere, Vandet dog ved sin Udbredelse og sin langsomme, men uafbrudt fortsatte Virksomhed overalt holder lige Skridt med Ildens.

Det, hvorpaa Forfatteren flere Gange i disse Blade har gjort opmærksom, er i Almindelighed i de sidste Aarhundreder og for denne Videnskab i de sidste 70 Aar blevet erkjendt som den eneste gode, den eneste rette og til Maalet førende Vei: Jagttagelse! Ikke udtænke, hvorledes det kunde og skulde være, men see det, som det er.

Saasnart man var kommen til dette Standpunkt, maatte man finde (og ved mangfoldige Sammenligninger lod dette sig ogsaa paavise som fuldkommen hævet over enhver Tvivl), at Steenarterne, som vi see leirede over hele Jorden i store Masser og Lag, fra oven og nedad indeholde en vis Rækkefølge, hvorved de øvre Lag i Almindelighed vise en Beskaffenhed, som om de vare opstaaede af Bundfald, medens de nedre Lag bære Spor af at være smeltede og stivnede af en Ildstrøm.

Der gives vel Undtagelser fra denne Regel; man seer undertiden det Omvendte og Modsatte foreligge, men ved nøiere Undersøgelse viser denne Undtagelse sig kun som tilsyneladende og ikke virkelig, og tjener saaledes netop til at bekræfte det forhen Yttrede; thi man finder, at det øvre Steenlag, som har været smeltet, er sprudlet frem af Jordens Indre.

Vi have i Begyndelsen af disse Blade fremsat det Hypothetiske om Verdensdannelsen; vi kunne hertil ubetænkeligt slutte det Visse om Jorddannelsen og sige: Har det med alt det Tidligere forholdt sig som det vilde, et Øieblik kunne vi dog betragte som det ikke meer hypothetiske, men faktiske Begyndelsespunkt for Jordlegemet, det nemlig, da Jordlegemet fra sine tidligere Stadier — man give dem hvad Navn man vil — er sammensunken til en Draabe smeltet Steen.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

VIII. Philip af Macedonien. Demosthenes og Phocion.

1.

Da Pelopidas kjæmpede i Thessalien, greb han ogsaa ind i det macedoniske Riges Anliggender og befæstede Kong Alexander, den ældste af Amyntas' Sønner, paa Thronen; den yngste, Philip, tog han med sig som Gidsel til Theben. Her levede Philip i Epaminondas' Huus og havde Leilighed til efter denne store Thebaners Forbillede at uddanne sig som Feldtherre og Kriger, men fremfor Alt lærte han i Theben at kjende den Forvirring og Spaltning samt sædelige Fordærvelse, som herskede i de græske Stater.

Efter den macedoniske Kong Perdikkas' Død gjorde Philip Fordring paa den ledige Throne; dog befandt han sig i Begyndelsen i en vanskelig Stilling, da Flere fremstode, som gjorde Fordring paa Thronen, og Riget fra alle Sider truedes af mægtige Fjender. Desuagtet tabte Philip ikke Modet; han besad Selvtillid nok til at kunne overvinde alle sine Fjender. Vistnok var ogsaa ethvert Middel ham godt, naar det kun førte til Maalet, og naar han paa den ene Side udmærkede sig ved Klogskab, Tapperhed og Feldtherretalent, saa var han paa den anden Side ikke mindre troløs og listig. Stedse underholdt han for store Summer i enhver af de græske Stæder Forrædere blandt Borgerne, som, vundne ved hans Bestikkelser, solgte deres Fædrelands Frihed til den fremmede Erobrer.

Ved sin List og Klogskab slog Philip alle andre Thronprætendenter af Marken, og saasnart han var bleven Konge, drog han mod Barbarerne, der fra Nord og Vest truede hans Rige, og bibragte dem blodige Nederlag. I disse Krige dannede han en øvet og frygtelig Hær, som han gjorde uovervindelig ved den eiendommelige Slagorden, som han havde lært af Epaminondas og da selv forbedret. Denne Slagorden blev kaldet den macedoniske Phalanx. 8000 Mand tungtbevæbnede Krigere stode 16 Rækker høi bag hinanden, og de 5 første Geledder holdt deres 14 til 16 Fod lange Spyd frem; Massen havde Udseende som en Kile og dannede en uigjennemtrængelig Skov af Spyd.

Først søgte Philip at underkaste sig de græske Plantestæder paa den macedoniske og thraciske Kyst; han erobrede Amphipolis, besatte Pydna og fravev Thracerne Staden Kronidos; denne Stad befæstede han stærkt og kaldte den Philippi. Med den faldt ogsaa de rige Guldbjergværker ved Pangäus i hans Hænder; han lod disse Miner saa ivrigt bearbeide, at de aarligt indbragte ham 1000 Talenter. Saaledes vandt han Guldet til de talrige Bestikkelser, hvorved han kjøbte sig Forrædere i de græske Stæder. Hans Grundsætning var, at ingen Muur var saa høi, at jo et Æsel, belæsset med Guld, kunde skride over den.

Thi Philip, ikke tilfreds med sit Kongerige Macedonien, havde gjort det til sin Opgave at underkaste sig de ved Tvedragt og Sædernes Fordærvelse svækkede græske Stater. For at naae dette Maal, havde han vundet Thessaliernes Venskab, hvem han beskyttede mod Anmasselserne fra Pheræs Tyran, der truede med at underkue hele Thessalien. Saaledes var Gjennemmarschen gjennem Thessalien til Grækenland sikkret ham, og han ventede kun paa en gunstig Leilighed til at blande sig i dette Lands Anliggender. En Anledning fandtes snart.

Phocierne, i hvis Gebet Delphi, den hellige Stad og berømt ved Apollos Tempel og Orakel, laa, havde bebygget et Stykke Land, som var viet til Apollo. For denne Forseelse blev der paalagt dem en svær Pengestraf, som de ikke kunde betale. De allerede længe Phocierne fjendtligtsindede Thebanere begyndte Krigen, som blev kaldt den „hellige," fordi Paaskuddet for den var Beskyttelsen af det Guden indviede Stykke Land. Phocierne, som vare meget fattige, overfaldt i deres Fortvivlelse det delphiske Tempel og anvendte de røvede Tempelskatte til dermed at betale en Leiehær. Fire Feldtherrer stillede sig efter hinanden i Spidsen for dem og førte Krigen ikke uden Lykke. De seirrige Phocier trængte lige til Thessalien, men Thessalierne kaldte Philip tilhjælp; han kom og slog Phocierne i en stor Træfning. Gjerne

var han allerede nu trængt igjennem Passet ved Thermopylæ ind i Grækenland, men her traf han paa en atheniensisk Hær og maatte for denne Gang opsætte sin Plan. Derfor erobrede og ødelagde han i det følgende Aar (348) den af Athenienserne understøttede Stad Olynth paa den chalcidiske Halvøe.

2.

Grækerne holdt i deres Forblindelse ikke den lille Konge fra Norden for farlig; kun een Mand gjennemskuede tidligt Philips Plan, at tvinge hele Grækenland under sit Herredømme, og bestræbte sig af al Magt for at advare sine Medborgere for den farlige Fjende. Denne Græker heed Demosthenes. Han var Søn af en Vaabensmed i Athen og lod selv dette Haandværk drive ved Hjælp af Slaver. Sin Fader mistede han alt som syvaars Dreng. Da han var svag og sygelig, kunde han ikke tage Deel i de øvrige Drenges Legemsøvelser og maatte derfor finde sig i mangen en Spot. Ingen anede dengang i ham den fremtidige store Taler, thi han besad et svagt Bryst og stammede, og kunde ikke udtale Bogstavet R. Engang havde han hørt en Tale af Taleren Kallistratos, og blev saa greben deraf, at han fattede den Beslutning selv at studere Veltalenhedskunsten. Han læste nu med stor Flid de græske Skribenters Værker, for at tilegne sig deres Fremstillingsmaade, og et stort Værk, Thucydids Historie, afskrev han 8 Gange. Ogsaa hørte han den berømte Vise Plato og Taleren Isæos.

Først optraadte han med en Anklage mod sine Formyndere, der af Egennytte havde skilt ham ved hans Formue. Han vandt Sagen, men erholdt kun en ringe Deel af Pengene tilbage. Nu vovede han at fremtræde offentligt for det atheniensiske Folk, men hans Tale blev udpebet og latterliggjort. Samme Skjæbne havde han ogsaa ved et andet Forsøg. Fuld af Mismod løb han hjem og beklagede sig for en af sine Venner, Satyros, der var Skuespiller, bittert over Folkets Uretfærdighed, da det gjerne hørte paa saamange udannede Mennesker og dog behandlede ham, der havde anvendt saamegen Flid og Iver, saa skammeligt. „Du har Ret,“ sagde Satyros; „dog er Ondet maaskee til at afhjælpe, naar Du vil fremsige mig et Sted af Sophokles eller Euripides.“ Demosthenes gjorde det, og nu gjentog Skuespilleren det samme Sted med et saa levende Foredrag og saa udtryksfuldt Minespil, at Demosthenes troede at høre et ganske andet Sted. Da indsaae han, at der endnu stod ham Meget tilbage at lære, og uden at lade sig afskrække, gik han med fordoblet Flid til sin videre Uddannelse.

For at styrke sin Stemme begav han sig til Strandbredden og søgte at overstemme Brændingens Larmen. Derpaa tog han Smaasteen i Munden og forsøgte desuagtet at tale tydeligt. Han gik op ad steile Bjerge og fremsagde Taler for at styrke sit Aandedræt. For i længere Tid at afskjære sig Udgang blandt Folk, lod han Hovedet rage paa den ene Side. Under denne frivillige Forviisning øvede han sig i et underjordisk Gemak foran et Speil i Legemets Holdning og i Minespillet. Efter slige forudgangne Øvelser optraadte han paany for Folket og høstede almindeligt Bifald. Ingen Mand har havt slettere Anlæg til at blive Taler end Demosthenes, og ingen har været saa berømt og saa fuldkommen den største Taler, som Demosthenes.

Sin med saa heltemodige Anstrængelser tilkjæmpede Duelighed viede Demosthenes ganske til sit Fædrelands Vel. Allerede vare Grækerne fordærvede i sædelig Henseende, men med utrættelig Iver søgte Demosthenes at oppuste det gamle Mod og den gamle Dyd i det letsindige Folk. Han mindede Athenienserne om Miltiades' og Themistokles' Heltebedrifter, formanede dem til ikke at bøie Nakken for Undertrykkeren, ikke at overlade Forsvaret af deres Frihed til Leiesvende. Han opfordrede de Rige til at yde Bidrag til Krigen og forsage den lade Ro og tilvante Beqvemmelighed. Men desværre havde hans bedste og meest begeistrede Taler ingen Fremgang; thi der gaves i Athen ikke blot mange fordærvede Folk blandt de Simplere, ogsaa blandt de bedre Borgere vare der Mange, som mistvivlede om Fædrelandets Redning, og som til enhver Priis vilde kjøbe Freden med den macedoniske Konge. Denne Anskuelse deelte ogsaa Phocion, og han blev derfor en Modstander af Demosthenes.

Phocion skal have været en Søn af en Skeemager. Hele hans Levetid var han i

stor Armod, og viste i sit hele Væsen en dyb Alvor; thi Ingen saae ham nogensinde lee eller græde. Aldrig besøgte han et offentligt Bad, og stedse holdt han sine Hænder skjulte under Kappen, hvilket hos Grækerne ansaaes for et Tegn paa Anstand. Paa Feldttogene gik han stedse barfodet og let klædt, saa at Krigsfolkene betragtede det som Tegn paa en streng Vinter, naar han gjorde en Undtagelse herfra. Hans Udvortes var mørk og knarvurrent, hvorfor heller Ingen søgte hans Omgang. Da en Spøgefugl engang spottede over hans mørke Mine, og Athenienserne hævede en Latter derover, sagde han: „Min Mine har endnu ikke tilføiet Nogen noget Ondt, men disse Omstaaendes Latter har allerede kostet Staten mangen en Taare." Uagtet sin Armod modtog han aldrig nogen Foræring, og macedoniske Sendebud, som vilde overbringe ham en Gave af 100 Talenter, kom netop i det Dieblik, da hans Kone æltede Deig og han selv bar Vand. I Phocions Huus herskede den største Simpelhed; Athenienserne kaldte ham „den Retskafne." Medens Demosthenes raadede til Krig mod Philip, formanede Phocion stedse i korte, skarpe Udtryk til Fred. Naar Phocion reiste sig, pleiede Demosthenes stedse at sige til sine Venner: „mine Talers Banemand er der!" Og denne Banemand frygtede Demosthenes mere end nogen anden Taler. Da de engang geraadede heftig Strid angaaende deres forskjellige Meninger, udraabte Demosthenes uvilligt: „Phocion, Athenienserne ville bestemt dræbe Dig, naar de engang geraade i Raseri." — „Og Dig," svarede Phocion, „naar de ere ved Forstanden." Da Phocion med bitter Dadel bebreidede Athenienserne deres Feil, navnlig deres Letsindighed, saa maatte han da ogsaa sædvanlig høre, hvorledes hans Forslag bleve forkastede. Da hans Ord engang vandt Bifald, undrede han sig derover og udbrød: „Har jeg maaskee sagt noget Dumt?" I Aaret 348 f. Chr. blev Phocion af Athenienserne anklaget for Forræderi og maatte tømme Giftbægret. Da en af hans Venner sagde: „Hvilken uværdig Skjæbne træffer Dig dog Phocion!" svarede han roligt: „men ingen uventet; thi den har endnu hidtil truffet alle store Mænd i Athen."

3.

Medens Philip stedse videre udbredte sit Herredømme i Illyrien og Thracien, blev den hellige Krig fortsat af Grækerne med den største Forbittrelse. Phocierne havde borttaget de sidste Tempelskatte, for at leie Soldater, og Thebanerne saae sig atter nødte til at anraabe Philip om Hjælp. Philip forstod ved listige Underhandlinger at skuffe Athenienserne og bedaare dem ved glimrende Løfter, da drog han igjennem Thermopylæ mod de ulykkelige Phocier, hvis Stæder, 20 i Tallet, alle bleve erobrede og ødelagte af de seirrige Macedonier med skrækkelig Grusomhed.

Philip var forøvrigt klog nok til for Dieblikket igjen at trække sig tilbage; kun Passet ved Thermopylæ holdt han besat. Listigt afventede han en ny Leilighed, hvor han igjen kunde blande sig ind i Grækenlands Affairer, og hans Sendebud vandrede imidlertid fra den ene græske Stad til den anden for at bestikke de indflydelsesrigeste Mænd. Den bekjendteste af dem, der vare slette nok til at sælge deres Fædreland, er den atheniensiske Taler Aeschines. Denne og Andre af samme Slags, bevirkede, at snart igjen en anden hellig Krig blev besluttet mod Indbyggerne i Staden Amphissa i Lokris, som havde bebygget en Apollo helliget Eng ved Navn Krissa. Efter den bestukne Aeschines' Raad blev Philip valgt til Overfeldtherre (339).

Vel lykkedes det Demosthenes' Bestræbelser at bevæbne Athenienserne, dog kunde disse ikke hindre, at Philip erobrede Staden Amphissa og besatte Elatea i Lokris. Nu havde Macedonieren fast Fod i Lokris og Overgangen til Bøotien var let.

Nu blev det Athenienserne indlysende, at den afgjørende Kamp for deres Frihed forestod dem det næste Aar. Med rastløs Iver formanede Demosthenes sine Landsmænd til Eendrægtighed og Kamp mod den fælles Fiende. Thebanerne, som ogsaa indsaae Faren, forbandt sig med Athenienserne, og i Aaret 338 f. Chr. drog den forenede græske Hær til Bøotien til Sletten ved Chäronea, Macedonierne imøde. Philip stod ligeoverfor Athenienserne, hans attenaarige Søn Alexander ligeoverfor Thebanerne. Tappert sægtede Grækerne, men Thebanernes hellige Skare,

400 Mand stærk, blev nedhugget, Athenienserne vege for den macedoniske Phalanxes Fremtrængen, og snart var Grækerhærens Flugt almindelig.

Sjeldent maa en Feldtherre have glædet sig saameget som Philip over denne glimrende Seir ved Chäronea. Men det geraader ham til Ære, at han viste stort Maadehold og virkelig Ædelmodighed. Da man raadede ham til at ødelægge Athen, viste han Forslaget tilbage med de Ord: „Hvorledes, jeg har gjort saa meget for at erholde Berømmelse, og skulde nu selv forstyrre Skuepladsen for samme?" Vistnok mistede Athen Chersones, næsten alle Øer og sit Herredømme tilsøes, men det fik dog ingen macedonisk Besætning. Strengere bleve Thebanerne behandlede, fordi disse i Begyndelsen havde holdt med Sparta. Deres Borg Kadmea blev besat af Macedoniere, deres Stad stillet under Befaling af 300 macedonisk sindede Tropper og mange af Philips Fjender forjagede eller henrettede. Theben havde kun en kort Tid været mægtig, og Pelopidas og Epaminondas havde arbeidet forgjæves.

Philip vilde ikke bryde Grækernes Kraft; han vilde meget mere benytte den til et Feldttog mod det persiske Rige i Asien. Derfor viste han saamegen Skaansomhed og Mildhed, som kun var muligt, for at Grækerne skulde finde sig i at staae under deres Konges Eneherredømme. Da der i Korinth afholdtes en almindelig Forsamling af Afsendinge fra forskjellige Stater i Grækenland, valgte man ham eenstemmigt til Overfeldtherre mod Perserne, der nu skulde tugtes for deres tidligere Indfald i Grækenland. Kun Sparta vilde Intet vide af den Fremmede, og undslog sig for enhver Understøttelse dertil. Vred skrev Philip til dem: „Naar jeg kommer til Sparta, skal ikke Een af Jer faae Lov at blive i Landet!" — „Naar," skreve Spartanerne ham tilbage, og ellers intet Videre. Philip lod først sin Strid med Sparta hvile og rustede sig mod Perserne. Da han imidlertid feirede sin Datters Formæling i Macedonien, blev han myrdet af Pausanias, en Officeer af hans Livvagt. Morderen blev greben og henrettet; han havde lidt en Uret af Kongen og af Hævn begaaet denne Misgjerning.

Philip havde kort iforveien forespurgt hos det delphiske Orakel om sit Feldttog til Asien, og erholdt til Svar:

„See, bekrandset er Tyren, dens Ende nær, og nær er og Præsten!"

Dette Udsagn anvendte Kongen paa Perserne; men nu var han selv blevet Offret, som faldt for en Snigmorders Haand.

(Fortsættes.)

Diamanten med de mangfoldige Slibninger.

(Fortsat.)

Tryllestaven.

Hvis Du kjendte Irland, „denne Jordens Blomst," „denne Havets Perle," som dets Sange benævne det, vilde Du uden Tvivl have beundret de yndige Egne omkring Søen Killarney i Grevskabet Kerry. Det er en herlig og smuk Natur, der ikke har sin Lige i Verden; der findes Klipper, dyngede ovenpaa hinanden, som for at understøtte Himlen, store, stille Søer i Bunden af Klippekløfterne, vidtstrakte Udsigter, hvor Bjergenes takkede Tinder aftegne sig paa den blegblaae Himmelhvælving.

Denne Natur gjør Sjælene tilbøielige til mørke Drømmerier til alvorlige Tanker, endogsaa til fabelagtig Overtro.

Da Forpagter Patrick havde giftet sig med en fattig Bondepige, ved Navn Augusta, raadspurgte han 8 Maaneder efter deres Bryllup en duelig Spaaqvinde i Killarney for at faae at vide, hvad Skjebne der var bestemt det Barn, hans Hustru snart skulde føde ham.

Spaaqvinden, hvis Forudsigelser vare ufeilbarlige, gav følgende Svar:

„Der skal fødes Dig en Datter, som skal blive gift med Vicekongen over Irland."

Patrick forbausedes over dette uventede Svar og vilde fremkomme med nogle Ind-

vendinger, men Spaaqvinden vilde ikke høre noget derimod. Denne Spaaqvinde var styg som den Qvinde i Helvede, der har opfundet Dødssynderne. Patricks Hustru gjorde Korsets Tegn, hilsede Spaaqvinden og fulgte sin Mand.

Da Naboerne om Aftenen bleve underrettede om denne Spaadom, forsikkrede de, at den upaatvivlelig vilde gaae i Opfyldelse, og uden at spilde Tid anbefalede de sig til den tilkommende Vicedronnings høie Beskyttelse. En Maaned efter fødte Patricks Hustru en Datter; man ilede til fra Landsbyen for at see hende; hun var meget styg, og Faderen selv tilstod sukkende, at han aldrig havde seet et grimmere Barn.

Naboerne begyndte at tvivle om den lovede Høihed, og deres stærke Tro blev en Smule rokket i sin Grundvold. Kun Forpagtersken satte sig op imod den almindelige Mening i Egenskab af Moder, og paastod, at de Alle, endogsaa hendes Mand, vare blinde.

Flere Maaneder henrandt og Barnets Styghed tiltog; hver Dag lod et eller andet nyt beklageligt Træk vise sig paa dets Ansigt, saaat Moderen tilsidst maatte indrømme sit Barns fabelagtige Grimhed.

Paa denne Tid talte man i Grevskabet Kerry meget om Menai-Woolf, Dronningen for alle Spaaqvinder; Midtpunktet for sine natlige Besværgelser havde hun henlagt i en øde Dal ved Blake-Devil, der førte til den store Sø ved Killarney. Patrick og hans Kone, der begge tænkte bestandig paa Spaaqvindens Forudsigelse, besluttede at bringe nye Gaver og en ny Anmodning til Spaaqvinden Menai-Woolf, der nød ubetinget Tillid hos alle Grevskabets Beboere.

Vi ville snart faae at see, sagde Patrick, om de to Spaaqvinder stemme overeens i deres Forudsigelser.

Menai-Woolf var en Irlænderinde af overordentlig Skjønhed; en Billedhugger kunde have taget hende til Mønster for at frembringe Figurer, værdige den olympiske Jupiters Tempel paa Sicilien. Hun havde den fyldige og glindsende Haarvæxt, der er saa almindelig i Egne med en frodig Plantevæxt; hendes Øine skinnede med den dunkle Glands, man om Sommeren beundrer ved Vandene i Bugten ved Dublin; hendes overordentlig regelmæssige Ansigt erindrede om de skjønneste Forbilleder, Penselen eller Meiselen har gjort udødelige.

Det er en meget almindelig Vildfarelse, at Spaaqvinder altid have været gamle og stygge Fruentimmer; Circe, denne hemmelighedsfulde Slægts Stammemoder, skildres af Homer som meget smuk, og de Qvinder, der i Oldtiden indviede sig til de hemmelige Videnskaber, enten i Sibylletemplet i Rom, eller i Helligdommen i Eleusis, eller i Ægypten, vare alle af en sjelden Ansigts- og Legemsskjønhed. Ingen vilde have henvendt sig til gamle og stygge Spaaqvinder; man vilde ikke sat den mindste Lid til dem, da de ikke havde kunnet gjøre sig selv smukke, det vil sige, give sig selv Qvindernes sande og eneste Rigdom. Derpaa kom de Tider, da Menneskene ved en utrolig Forværrelse, idet de begjerligt tragtede efter at trænge ind i Fremtidens Hemmeligheder, toge deres Tilflugt til Spaaqvinder, der vare nedtrykkede af Alderdom og Styghed; det er sandt, at de skjønne Qvinder siden have fundet mere indbringende Beskjæftigelser og trukket sig tilbage fra en Bestilling, der omgav dem med det christne Helvedes skjebnesvangre Flammer.

Irlands berømte Sandsigerske Menai-Woolf udførte sine Besværgelser i en Afkrog, der rimeligviis blev besøgt af de Aander, som uden selv at sees blande sig i den synlige Verdens Anliggender. Omkring hendes Sæde var Græsset tyndt, Planterne forkrøbne, Buskene forknytte i Væxten, Blomsterne blege, som om Djævlenes Fødder havde betraadt denne forbandede Jordbund, disse uhyggelige Klipper under den ildevarslende Indflydelse af Løverdagsmaaneskin, eller som om Svovldunster, udsendte fra Dybet, i denne Dal havde udtørret Alt, hvad Jorden ellers i Omegnen af Killarney frembringer i saa stor Overflødighed.

Forpagteren og hans Kone tiltraadte deres Vandring, og da de imidlertid vare blevne rige, ansøgte de ikke forgjæves om Spaaqvindens Gunst; hun modtog dem den første Aften lidt efter Solens Nedgang.

Menai-Woolf udførte sit Kald med iøinefaldende Samvittighedsfuldhed, hvorved enhver Mistanke om vindesygt Bedrageri udelukkedes. Det var en Spaaqvinde, lige-

overfor hvilken man ikke kunde Andet end være alvorlig, om man end havde Lyst til at tvivle eller spotte. Paa den Tid var forresten Troen fast, og Ingen tænkte paa at tvivle om Trylleriets Magt; saasnart Tvivlen og Spotten fremtraadte, forsvandt Spaadomskunsten fra Jorden. Da Troen udslukkedes, forstummede Spaamænd og Spaaqvinder. Voltaire, den Mand, der meest har bidraget til at nedbryde Troen paa alle disse Ting, har selv i et Anfald af Samvittighedsnag sagt: „At bruge sin Forstand skaffer en sørgelig Berømmelse; man løber efter Sandheden; ak, tro mig, Vildfarelsen har ogsaa sin Fortjeneste."

Sandelig, det var nok værd at skrive 50 Bind mod Vildfarelsen, for i en Alder af 80 Aar at gjøre en lignende hæderlig Afbigt.

Hvorledes dette nu end forholder sig, ere Tryllestavene sønderbrudte og Spaaqvinderne ville ikke mere komme igjen, hvilket alligevel ikke kan forhindre, at man gjerne beskjæftiger sig med Fortidens Spaaqvinder.

Forpagtersken ventede i Dalen at træffe paa en gammel og styg Spaaqvinde, og hun havde forberedt sig, sine Øine og sit Mod paa et eller andet frygteligt Syn; men hun blev meget overrasket ved at befinde sig Ansigt til Ansigt med den smukkeste Qvinde i Grevskabet Kerry. Forpagtersken lagde ydmygt sine Hænder overkors, som hun vilde have gjort ved at skue sin Skytshelgen, og hun kunde ikke lade være at udbryde: hvilken smuk Qvinde! Dette Udraab modtog Spaaqvinden med Kulde, hvilket vidner om, at hun aldeles havde løsrevet sig fra denne Verdens Ting, og hæver hende over hendes Kjøn ved den fuldkomne Mangel af qvindelig Egenkjærlighed.

Forpagteren forklarede Troldqvinden Grunden til deres Besøg; hans Hustru var derimod bestandig hensunken i en begeistret Beundring og vedblev at staae med foldede Hænder.

Menai-Woolf hørte paa Forpagteren uden at see paa ham, og da han var færdig, bøiede hun majestætisk sit smukke Hoved til Beviis paa, at hun havde forstaaet ham, og gjorde Tegn til begge Bønderfolkene, at de skulde trække sig lidt tilbage for ikke at forstyrre hende i hendes Overveielser.

Patrick havde Møie med at trække sin Kone bort paa Grund af den Beundring, Spaaqvindens høitidelige Skjønhed havde fremkaldt hos hende.

Menai-Woolf sad paa en Throne og aabnede den hemmelighedsfulde Bog, der fortrinviis kaldes „Bogen," den eneste, der undgik Omars Ødelæggelser, da den var skreven paa Blade, Kalifens Fakkel ikke kunde fortære. Troldqvinden læste det berygtede Capitel Tetragrammaton, hvilket Ord Munden ikke kan udsige uden Fare for at blive stum; hun læste baglænds, ligesom Djævelen læser et Haabets Vers, hvorved det forandres til et Fortvivlelsens Skrig; med sin venstre Haand plukkede hun en Deel Jernurter, tre Blade af en Stikpalme og en vild Blomst; Alt dette lagde hun bag sit Hoved og raabte syv Gange: „Sorte Djævel, kom hid!" Derpaa greb hun sit Scepter, eller rettere sin Tryllestav, et prægtigt Trolddomsredskab, som en hemmelighedsfuld Arbeider havde forfærdiget i en Grotte i Blue-Hill; med den beskrev hun en Kreds omkring sig, hvorved Sandet forvandledes til lysende Gnister, der lignede Øine, spillende med Regnbuens Farver.

I samme Øieblik buldrede Tordenen mellem Killarneys Bjerge, og Gjenlyden rullede i det Uendelige gjennem de steile Kløfter, i hvis Dyb findes Søernes mørke, blyfarvede Vande.

Menai-Woolf gjorde et Tegn med sin Tryllestav, og begge Ægtefolkene nærmede sig igjen for at modtage hendes Orakelsvar. Hun rystede krampagtig sit skjønne Hoved, som om hun gjorde en kraftig Anstrengelse for at fravriste Fremtiden dens dybeste Hemmeligheder, og hun udbredte sine Arme i hele deres ophøiede Værdighed, ligesom Condoren sine Vinger i den tropiske Sols Straaler.

„Qvinde! sagde hun med en Røst, der syntes at komme fra et Metalinstrument, Qvinde, bøi dit Hoved for Aabenbarelsen af det Ubekjendte!"

Forpagtersken, der endnu bestandig beundrede Spaaqvindens Skjønhed, adlød Befalingen og Trykket af Tryllestaven og bøiede sig ned.

„Qvinde, vedblev Sandsigersken, hør vel efter og glem det ikke i 16 Aar. Hvor ringe end den Stilling er, hvori Du for Øieblikket befinder Dig, skal din Datter dog blive gift med Vicekongen over Irland. Jeg har talt."

De have begge To forudsagt os det Samme, tænkte Forpagterfolkene; endskjøndt Forudsigelsen synes umulig, vil den dog gaae i Opfyldelse.

Efterat de havde hilset Spaaqvinden og med Ærbødighed kysset Tryllestaven, vendte de tilbage til deres Forpagtergaard. Da de kom hjem, betragtede de deres Datter for at see, om ikke Spaaqvindens Forsøg havde udslettet de stygge Træk af Datterens Ansigt. Den stakkels unge Pige var desværre endnu ligesaa styg, som da hun skreg i Vuggen. Hvem kunde saa være sikker paa Irlands Vicekonge?

Vi forbigaae de mellemliggende Enkeltheder og de kjedelige Begivenheder, der udgjøre Fortællingens Baglast, og springe over et kort Tidsrum af 6 Maaneder. Vi finde Forpagtersken som Moder til en anden Datter, men denne Gang syntes Spaaqvindens Forudsigelse at have rimelig Udsigt til at opfyldes med Hensyn til den nye Vugge.

Edith, saaledes kaldte man dette Pigebarn, blev hilset med Udraab af Beundring, saasnart hun saae Dagens Lys. Irlændernes Børn ere i Almindelighed smukke ved Fødselen, men Edith gjorde en Undtagelse fra Regelen, da hun var af en uforlignelig Skjønhed; hendes Skikkelse var meget udviklet hos hende som nyfødt Barn; man kunde strax efter Fødselen have antaget hende for at være eet Aar gammel. Naboerne, der bleve indbudne til hendes Daab, forudsagde, at hun vilde blive den yndigste og smukkeste Qvinde i England, maaskee i Verden.

Forpagteren og hans Hustru vexlede et Blik, der tilkjendegav, at de forstode hinanden. Kun talte de ikke til Nogen om Spaadommen, ibet de tænkte paa det almindelige Ordsprog: „En forudsagt Ting skeer ikke."

Fra alle Kanter af Grevskabet kom man til Patricks Eiendom for at see dette Vidunder af barnlig Skjønhed, og alle Mødre bade Gud om ved første Leilighed at skjenke dem en Edith. Der kom endog Mødre, som boede ved det atlantiske Havs Kyster, og som havde hørt tale om den lykkelige Forpagters smukke Datter.

Edith tiltog i Skjønhed, skjøndt det næsten syntes umuligt; hver Dag udstyrede det smukke Barn med nye Yndigheder; den eneste Feil, man muligen kunde opdage paa det herlige Ansigt, var, at Smilet udeblev saa længe; i en Alder af 6 Maaneder havde Edith et altfor alvorligt Udseende.

Var det en virkelig Feil? Derom deelte Naboerne sig i to bestemt adskilte Partier. Faderen saae med Glæde denne tidlige Alvor, der antydede den tilkommende Vicedronning i Dublin. Naboerne, der ikke vare indviede i Hemmeligheden, modsagde ham, men han taug stille med et Smiil som en Mand, der er skinsyg over sin Hemmelighed.

Vi ville lade Edith voxe og udvikle sig midt under den bestandig vedvarende Beundring, og nærme os til det Punkt i Historien, hvor hun begynder at træde ud af en Forpagtergaards Dunkelhed for at glimre paa høiere Steder.

I en Alder af 15 Aar var Edith af en saa vidunderlig Skjønhed, at alle Forpagterne uagtet deres Forkjærlighed for Agerdyrkningen lydeligt indrømmede, at denne Kjærlighedens Sol ikke var paa sin Plads i en Hytte, og at Forældrene begik en Slags Forbrydelse ved at holde Edith skjult i Killarneys Taage.

Disse Bebreidelser foraarsagede Patrick og hans Kone den største Fornøielse; de vare begge meget kløgtige og kjendte tilstrækkeligt deres Naboer.

„Det var netop, hvad jeg ventede," sagde Patrick til sin Hustru, „og vi have handlet meget klogt ved at fremkalde disse Bebreidelser. Hvis vi havde sagt til vore Naboer: Vor Datter Edith er altfor smuk til at forblive i en Forpagtergaard, og vi ville klæde hende som en Dame og lade hende vise sig i Dublin, i Alleerne i Phønixparken; hvis vi havde yttret os saaledes, vilde vore Naboer ikke have undladt at dadle vor Opførsel i lidet venlige Udtryk, medens vi nu kunne handle efter Godtbefindende; det seer nu ud, som vi lægge Vægt paa deres Bebreidelser og rette os efter deres Raad. Naboerne ville være fornøiede med sig selv og os."

„Det Samme har jeg just tænkt," sva-

rede Konen; „jeg kjender Naboerne, de ligne alle hinanden; man maa altid give sig Mine af at gjøre, hvad de ville have, naar det, de forlange, ikke er Andet, end hvad vi selv ønske at sætte i Værk."

Denne Slutning antyder tilstrækkeligt de to Landfolks iagttagende og kløgtige Charakteer. Den, der iagttager, er altid skarpsindigere end den, der bliver iagttaget. Maleren har mere Aand end Lærredet.

Patrick anstillede sig, som om han gjorde Vold paa sin Forkjærlighed for Landlivet, han solgte sin Gaard, for, som han sagde, at opgive sin personlige Lykke og tænke paa sin Datters, overeensstemmende med sine forstandige Naboers velvillige Raad. Alle Naboerne gave deres Bifald tilkjende med Landmandens heltemodige Beslutning.

Efter Salget befandt Patrick sig i Besiddelse af 2000 Guineer, der efter hans Bestemmelse skulde tjene til at skaffe Edith Vicekongedømmet over Irland.

Ved sin Ankomst til Dublin anbragte Patrick sin ældste Datter i et Kloster, hvis Nonner ikke vare begunstigede af verdslig Skjønhed, og tog Bolig i Sakeville-Street Nr. 17. Han klædte sig selv, sin Kone og Datter efter den nyeste Mode, og den første Søndag indfandt han sig stolt tilligemed sin Familie blandt de Spadserende i Phønixparken efter Aftenmessen i St. Patricks Domkirke.

Edith saae ud til at være 25 Aar gammel, thi hendes Skabning havde hendes Kjøns meest fuldendte Former; en Hat sad paa hendes glindsende Haar uden at bedække dem; Gyldne Lokker faldt ned paa hendes Skuldre og indhyllede et guddommeligt Ansigt, hvis naturlige Stolthed i Træk og Blik formildedes ved den ungdommelige Friskhed, ved de svulmende Læber, ved de skinnende hvide Tænder.

I det Dieblik, da Edith tog sin Plads i Kirkestolen, beskinnede en Solstraale, der trængte sig ind gjennem Domkirkens gothiske Vinduer, hendes livlige blaae Dine og gav hendes Aasyn at udsletteligt Præg af Høihed og Festlighed. Moderen betragtede hende og faldt i Tanker.

Man gik ud af Kirken, Edith først, et Par Skridt foran sin Fader og Moder.

„Min Ven, sagde den forrige Forpagterske til sin Mand med bevæget Stemme; har Du lagt Mærke til Ediths Ansigt?"

„Hvorledes? svarede hendes Mand; jeg seer kun dette Ansigt, jeg er ligesaa stolt deraf som en Konge af sine Skatte."

„Og erindrer dette Ansigt Dig ikke om Noget, min Ven?"

„Min kjære Veninde! Det Ansigt erindrer mig ikke om nogen bestemt Person. Du seer, hvilken Opsigt vor Datter gjør her i Phønixparken."

„Alt det svarer ikke paa mit Spørgsmaal; Du er saa beruset af din Datters Lykke, at Du ikke hører hvad jeg siger."

„Det er sandt."

„Nu vel! jeg vil hjælpe Dig; vor Datter ligner som den ene Draabe Vand den anden hiin berømte Troldqvinde i Dalen Blake-Devil, af hvem vi erholdt den betydningsfulde Forudsigelse."

„Edith!" — raabte Faderen for at faae sin Datter til at vende sig om.

Edith hoppede let tilbage til Forældrene og viste sit Ansigt for Faderen, der syntes at betragte hende for første Gang.

„Det er godt," sagde Faderen med et Smiil; „Du kan fortsætte din Gang; jeg vilde blot see Dig."

Derpaa saae han hen til sin Hustru og tilføiede et Dieblik efter med sagte Stemme:

„Du har Ret, Edith ligner hende, kun er hun meget yngre og friskere."

„Ja, ja, men Trækene ere ganske de samme; Edith er kun 15 Aar, og Spaaqvinden var idetmindste 30, da vi sidst var hos hende."

„Idetmindste 30 Aar" — sagde Manden for altid at være af en Kones Mening, der havde skjenket ham saa smuk en Datter.

„Jeg gad dog vide, vedblev Ediths Moder, hvorfra denne paafaldende Lighed kan hidrøre."

„Det er let forklarligt; det kommer af det stærke Indtryk, Spaaqvindens mærkværdige Skjønhed gjorde paa Dig, førend Edith blev født."

„Det maa vel være saa, bemærkede Moderen eftertænksom. Min Indbildningskraft kom virkelig i meget stærk Bevægelse ved Synet af Sandsigersken; jeg kunde have tilbragt

en heel Dag med at beskue hendes Ansigt, Væxt og Legeme. Det var et lykkeligt Indfald af os for 16 Aar siden at besøge Dalen Devil-Blake, og vi kunde maaskee havt to Døttre som Edith, hvis jeg ikke havde seet den første Spaaqvinde."

„Det er muligt; lader os imidlertid være glade ved hvad vi have."

Under denne Samtale vare de komne ind i Phønixparken. Paa denne smukke Spadseregang var Dublins sine Verden forsamlet; der var flere Qvinder end Mænd, og de udmærkede sig alle ved den medfølende Skjønhed, der lyser frem af det irlandske smukke Kjøns Ansigter. Edith viste sig; der indtraadte en fuldstændig Formørkelse; Stjernerne slukkedes for Solen; Alt blev Ramme, der fandtes kun eet Maleri.

Begeistringen skaffede sig Luft; Mængden kom i Bevægelse som et Hav, der pidskes af Stormen; Alle ligesom slugte Edith med Dinene. Mændene sagde: „Min Gud! hvor hun er smuk!" og Fruentimmerne vare ligesaa henrykte som Mandfolkene, hvilket er Toppunktet af en Skjønheds Seier.

Patrick bød sin Kone Armen og slog med Beskedenhed Dinene ned for ikke at ydmyge de andre Fædre. Edith holdt med ophøiet Mod Beundringen paa dens feberagtige Høide; Gudinden lod med Stolthed sit Blik glide hen over sine Tilbedere. En Qvinde, der har Bevidstheden om sin overordentlige Skjønhed, frygter ikke Begeistringens Udbrud, selv paa offentlige Steder.

Imidlertid indsaae Ediths Moder med sin jevne sunde Forstand, at dette Optrin ikke var ganske passende, gav sin Mand et tydeligt Vink og tog Veien henimod Parkens Udgang.

En levende Misfornøielse greb Mængden, da den saa hurtig blev berøvet den vidunderlige Gjenstand for sin Beundring. Der lod sig endog høre Stemmer, som sagde:

„Det er ikke tilladt at trække sig tilbage fra en Spadseregang, førend Tiden er forbi; vi ere bestjaalne; man burde lukke Porten; vi ville klage til Vicekongen."

Patrick saae paa sin Kone som for at bede hende om at gaae rundt een Gang endnu; men Moderen var ubønhørlig, og med faste Skridt gik hun først gjennem Porten med Edith under Armen.

En Uge henrandt, og den unge Edith blev holdt inde i Værelserne paa Grund af sin overordentlige Skjønhed; hun længtes efter Søndagen for at nyde en ny Triumph, men Moderen førte hende til den tidligste Messe i Domkirken; mørk Nat hvilede over Byen, og Gudstjenesten endtes ved Morgenrødens Frembrud. Hele Dublin sov.

„Hvis vi ville have, sagde Manden til sin Kone, at Forudsigelsen skal gaae i Opfyldelse, at Edith skal blive Vicedronning over Irland, troer jeg, at vi slaae ind paa en gal Vei. Naar vi indeslutte vor Datter i de mørke Værelser, kan Vicekongen ikke faae hende at see og ægte hende."

„Min kjære Mand! sagde den listige Landboerske, idet hun trak paa Skuldrene af Medlidenhed; Du veed ikke hvad Du selv siger."

Hun forklarede ikke sin Mening, men hun havde Ret.

Følgende Søndag fandtes der endnu flere Mennesker i Phønixparken. Nyheden var bleven udbredt i Byen, og selve Vicekongen havde klædt sig som en simpel Soldat og blandede sig mellem de Spadserende for at see det Vidunder, hvorom Byen havde talt i de sidste 6 Dage. Skuffelsen var almindelig; hele Dublin ventede, at Skjønheden skulde vise sig, men Edith indfandt sig ikke.

Vicekongen betragtede alle qvindelige Ansigter; han kjendte alle Dublins Skjønheder, han saae ingen ny, og til den bestemte Tid steg han ligesom alle Andre til Hest udenfor Indgangen og vendte sørgmodig tilbage til sit Pallads.

Imidlertid blev Ediths Opholdssted opdaget af nogle af disse ledige og dristige unge Mennesker, hvis Arbeide er at følge bagefter Fruentimmerne og mærke sig Huusnummerne. Man spadserede nu forbi og standsede udenfor det Huus i Sakeville-Street, der gjemte den deilige Pige, men haardnakket blev holdt lukket. Det hørte nu til god Tone hver Dag at tilbringe nogle Timer udenfor Ediths Vinduer; man haabede paa den Maade at faae en Nysgjerrighed tilfredsstillet, der hver Dag pirredes mere og mere. Efterhaanden blev denne Mode temmelig for-

uroligende. Ediths Moder greb det gunstige Dieblik til paa en passende Maade og med saa faa Ophævelser som muligt at gjøre en fordeelagtig Opsigt.

Hun lukkede endnu omhyggeligere Edith inde og begav sig tilligemed sin Mand til flere fornemme Øvrighedspersoner, hvem det var overdraget at vaage over Byens Sikkerhed.

Disse hørte paa Ægtefolkenes Klage og gave alle det samme Svar:

„Borgerne have Frihed til at spadsere og opholde sig, hvor de ville, og ingen Edith kan berøve dem denne Frihed."

„Nu vel, sagde Madam Patrick, vi ville fremføre vor Klage for Vicekongen, da de Underordnede ikke ville høre os."

„Ja gjør det, lød Svaret."

Patrick ansøgte om en Audients hos Vicekongen. Dengang bleve Audientserne øieblikkeligt tilstaaede de Ansøgende.

Moderen førte Ordet for denne høie Embedsmand; hun berettede Husets Blokering og tilføiede:

„Vi bestride i Sandhed ikke vore Medborgeres Ret til at gaae og staae, hvor de have Lyst, men een Families Frihed bør heller ikke utilbørligen indskrænkes af den Alle indrømmede Frihed; vi, min Mand, min Datter og jeg selv, bør ikke være Slaver af Folkets Frihed i Dublin, hvilket dog er Tilfælbet; vi ere Fangne i vort eget Huus i Sakeville-Street, vore Rullegardiner ere nedladte; det er os ikke engang forundt at indaande den Luft, Gud skjenker alle sine Børn.

Vicekongen hørte med Bevaagenhed paa hendes Besværinger.

„Madam, sagde han smilende, Deres Klage beviser, at De er den lykkeligste af alle Mødre; hvilken Qvinde vilde ikke være i Deres Sted! Denne ydre Vold, som Dublin udøver mod Deres Families Frihed, er den meest smigrende Anerkjendelse, et Folk kan vise Deres skjønne Datters Ynde. Skjøndt jeg er beklædt med ikke ringe Magt, befinder jeg mig dog i stor Forlegenhed og, efter moden Overveielse troer jeg, at Irlands Vicekonge kun har eet Raad at give Dem."

„Hvilket, min Herre? spurgte Moderen i stærk Bevægelse."

„Et meget simpelt Raad, nemlig at forlade Dublin og vælge til Deres Opholdssted en stor By som London, hvor den Enkelte forsvinder eller bliver upaaagtet i den almindelig Hvirvel."

Dette Raad svarede ikke til Moderens ærgjerrige Planer og stred mod den erholdte Forudsigelse.

„Min Herre, svarede hun derfor med agtelsesfuld Fasthed, Handelsanliggender have kaldt os til Dublin; vor ikke ubetydelige Formue er anbragt i denne Byes Industri, og for Dieblikket kunne vi ikke reise til London, hvor vi Intet have at gjøre."

Vicekongen, der aldrig havde seet Edith og som ved Familiens Bortreise frygtede for at miste Leiligheden til at see det Vidunder, hele Dublin beskjæftigede sig med, fandt paa et meget naturligt Middel til at tilfredsstille sin Nysgjerrighed.

„Madam, sagde han, jeg har i dette Dieblik meget vigtige Forretninger; Courerer fra London vente paa mig, og jeg kan ikke paa staaende Fod udgive en Lov, hvorved Borgernes og Deres Frihed kan forenes. Hør nu, hvad jeg vil foreslaae Dem. Ved min Spisetid vil jeg sende min Vogn efter Dem, ledsaget af 4 Ryttere af min Livvagt. De kommer da til mig med Deres Mand og Datter, og vi skulle tilbringe Tiden ret behageligt med hinanden, det kan De være overbeviist om."

Ediths Moders Aasyn skinnede af stolt Glæde; hun hilsede Vicekongen med Ærbødighed, og hendes Mine udtrykte tydeligere end hendes Ord, at Indbydelsen blev modtaget med den meest uskrømtede Glæde.

Timen kom, og Patricks Familie blev ført ind i Vicekongens Spisesal. Ved en heldig Indskydelse havde Edith valgt en meget simpel Dragt, men de store venetianske Speile i Vicekongens Pallads havde aldrig gjengivet Billedet af en mere straalende Skjønhed.

Vicekongen førte hurtigt Haanden til Dinene, som om en blændende Solstraale pludselig var falden i dem. Moderen tabte ikke noget af det Skete af Syne, saae denne Bevægelse og glædede sig derover i sit Hjerte.

Edith blev opfordret til at tage Plads og satte sig med samme Lethed som den meest fuldendte Verdensdame; intet i hendes

Holdning forraadte Landsbypigen; paa Grund af sin Skjønhed var Edith uden sit Vidende bleven en fornem Dame; Vicekongen betragtede hende, ligesom en Kunstner beskuer et Mesterværk af Marmor, der er opgravet af Gruset, og idet han saae paa hende, glemte han sit Vicekongedømme, sin høie Rang, sine Adelsfordomme, sine anseete Familieforbindelser, alle de Vaner, der ere skrevne paa den stolte engelske Adels Diplomer.

Dette Besøg var et Vendepunkt i Vicekongens Skjæbne, og blev efterfulgt af andre, endnu farligere. Ikke et Tegn, ikke en Mine, ikke en Bevægelse af ham undgik Ediths Moder, og da hun ansaae Dieblikket for gunstigt, fortalte hun Vicekongen, at vigtige Forretninger kaldte hendes Mand til Fastlandet, ja at de maaskee alle Tre med det Første reiste til Indien, hvor et betydeligt Fabrikanlæg ventede paa dem.

Den Blegbed, hvormed Vicekongens Ansigt blev overtrukken, fyldte den forrige Landboerskes Hjerte med en unævnelig Glæde; hun skyndte sig med at tilføie, at Reisen var nigjenkaldelig bestemt til næste Dag.

Vicekongen, der som alle fornemme Herrer troede at være meget fiin, indrømmede ikke underordnede Væsener den samme Egenskab; han fæstede ubetinget Lid til Moderens Fortælling, bad om et Qvarteer til alvorlig Overveielse i Eensomhed og begav sig desaarsag ned i sin Have.

Vicekongen overveiede i en halv Time, men det nyttede ham ikke noget, Ediths enevældige Billede stod bestandig for hans Dine og syntes slet ikke tilbøieligt til at fjerne sig. Imidlertid maatte han tage en Beslutning, da Tiden rykkede frem. „Det maa saa være!" udbrød Vicekongen.

Dette „det maa saa være" tilkjendegav, at han maatte glemme sin altfor borgerlige Kjærlighed, og vedblive at være en ugift Vicekonge til Ære for en Familie, der talte saa mange Hertuger. Ved sin Indtrædelse i Salen antog den adelige forelskede Herre en sand malerisk Stilling, men idet han aabnede Munden for at sige Edith et evigt Farvel, tog han feil og forlangte hende til ægte af hendes Fader. Begge Ægtefolkene udtrykte deres Overraskelse som fuldendte Skuespillere.

„Hvorledes! De, Mylord? ... Er det muligt? ... min Gud!"

Moderen lod sig synke ned i en Lænestol og gjorde Tegn til at aabne Vinduet for at forebygge en nær forestaaende Besvimelse.

Midt under Alt dette iagttog Edith en værdig Rolighed; hun vilde have troet at fornærme sin Skjønhed, hvis hun et eneste Dieblik havde forundret sig over at blive gift med de mægtigste Konger og Keisere.

Sagen blev hurtigt bragt til Ende, og da en Vicekonge i et Dieblik fjerner alle de Skranker, der standse simple Undersaatter, blev Bryllupet bestemt til næste Dag.

„Nu vel, sagde Madam Patrick til sin Mand, er det nu saa forunderligt at see Spaaqvindens Forudsigelse blive til Virkelighed?"

„Ja, svarede hendes Mand smilende, men Du maa ogsaa indrømme, at vi selv have understøttet Spaadommen godt."

Uheldigviis havde Spaaqvinden ikke forudseet det engelske Ministeriums Luner. Ved Efterretningen om Vicekongens og Ediths Giftermaal bleve Ministrene forbittrede og nærede den meest levende Frygt for en Nedværdigelse af den engelske Adel. Man holdt Statsraad i Windsor. Alle Ministrene havde giftefærdige Døttre, og de havde alle haabet, at Vicekongen skulde ægte en af dem; da det imidlertid ikke er tilladt i Politiken at angive den sande, men hemmelige Grund til en Ting, afsatte de Vicekongen paa Grund af Misalliance og Angreb paa den engelske Adels Fødselsrettigheder. Vicekongen var endnu i Hvedebrødsdagene og brød sig kun lidt om sin Unaade. Edith var et heelt Kongerige!

Commerceraadens Svigersøn.

En Bedstefader-Fortælling.

Af Julian Hugo.

Jeg er nu en Mand, som halvt om halvt har fyldt den tredie Snees; min Døbeseddel

fortæller det idetmindste, skjøndt mit indre Jeg endnu rører sig med ungdommelig Lyst og Livet endnu har mange Tillokkelser for mig. Jeg har altsaa vandret mange Aar i Verden, seet mange gode og endnu flere slette Ting, og tripper nu saa smaat ned ad Bakke til det sorte Hul, der slutter al menneskelig Stræben og forfængelig Higen, naar det som en lille græsgroet Høi hvælver sig over vore afsjælede Levninger. — I fredelig Ro, fri for trykkende Sorger og ængstende Bekymringer, beklæder jeg en hæderlig Plads som Organist ved Hovedkirken i K... og præluderer saa smaat paa min Svanesang; min Sundhed er den bedste, og i en smilende Kreds af voxne Børn og Svigerbørn tilbringer jeg lutter Solskinsdage, der aldrig spaae om en evig Nat. Det Eneste, som imellemstunder gyder lidt Malurt i mit Nectarbæger, er de brede Rynker og det tynde hvide Haar, som det sandrue Speil nu og da viser mine svækkede Øine, og hvilke stærkt minde mig om, at Afskedsstunden snart maa være forhaanden. Men ikke desto mindre finder man mig altid veltilmode; Alderens Særkjender formaae kun at skræmme mig for en kort Stund, og til enhver Tid skal den kjære Freund Hein finde mig beredt til at vige Pladsen for den opvoxende Slægt.

Min bedste Tidsfordriv i ledige Timer er at tænke paa min Ungdom, og — hvad Herregud! — det kan jo være meget naturligt; thi Fortiden har altid en vis Magt over Alderdommens Tilværelse. De Gamle have intet fyrigt Haab til Fremtiden, ingen større Fordring at gjøre til Livet; de leve derfor kun i Erindringen og fornøie sig med at realisere Ungdommens Drømme. — Og troe mig, jeg har ogsaa været ung engang og betragtet Livet fra dets muntreste Side, Hvorvidt Fornuften da turde indblande sin Stemme, skal jeg lade være usagt; desuden behøver det ingen Oplysning, thi Alverden paastaaer, at Ungdom og Galskab ere uadskillige, og Enhver veed da nok, at Galskab og Fornuft ere svorne Fjender.

Da jeg var i en Alder af sexogtyve til tredive Aar var jeg en Verdensjunker, der i strængeste Forstand hyldede den gamle Grundsætning: „Leben und leben lassen!" — Jeg søgte Erfaring, hvor den lod sig finde, og ændsede ikke at jeg mangen Gang kjøbte den dyrt nok; thi i denne Henseende er Ungdommen ingen god Skolemester, og sjelden eller aldrig forklarer den os Betydningen af, hvad vi læse. Letsindig var jeg, det er sandt; aldrig sørgede jeg Dagen forud og af den flygtende Stund nød jeg hvert Minut. Paa denne Maade omhvirvledes jeg i Glæders og Forlystelsers Malstrøm! nu vinkede Kjærlighed mig, nu Venskab, — kort — jeg var ligemeget besvogret med Bachus, Venus og Epicur — hiint værdige Trekløver, som alene spiller paa at undergrave vor Sundhed og Formue. Den eneste Gene ved disse Udsvævelser var — den utallige Hær af Rykkere, som uafladelig dundrede paa min Kammerdør og i den tidligste Morgen jog mig ud af den varme Seng og paa Fart til salig Pedrin og Kehlet.

Saaledes var jeg et prægtigt Mønster paa „frische Jugendgesellen." Og Naturen havde da ei heller behandlet mig stedmoderligt, men skjænket mig et smukt og elegant Ydre, et tækkeligt Ansigt, hvis medfødte Ynde forhøiedes af en lille velpleiet koket Knebelsbart; min ravnsorte Toupee var altid blank fra Krøllejernet og Pomadekrukken, jeg besad Talenter, som glimrede hvor jeg kom, var udmærket hjemme ved Pianoet, havde et godt Snakketøi; — kort, i min lille Person forenedes Alt, hvad der udfordredes til at gjøre mig til en behagelig Herre i en Salon og til en beleven Elsker i en Piges Lønkammer. Kun een eneste Ting havde Skjæbnen nægtet mig, een eneste Ting, som for mit Vedkommende havde været høist nødvendig, nemlig — at lade mig være født Millionair. Men det hjalp nu ikke at anklage Skjæbnen for denne Ubetænksomhed, skjøndt min Stilling netop ved denne Mangel blev Dag for Dag piinligere. De Smaasummer, som jeg fortjente ved Informationer, vare neppe tilstrækkelige til mit anstændige Udkomme, endsige til at dække de store Huller, der opstode i mine Finantser, og saaledes fik jeg Aar for Aar flere Rykkere paa Halsen, flere Tilsigelser til at give Møde i Gjælds- og Forligelsescommissionen, hvor jeg tilsidst næsten var en stadig Gjæst.

I næsten alle de Aar, jeg opholdt mig i Kjøbenhavn, var jeg Contubernal med en

yngre Ven, Theodor Falk, der sagdes at studere Theologie, men efter mit Skjønnende snarere ligesom jeg selv, studerede Philosophie paa alle Byens Kneiper og Kaffehuse, i Conditorierne og i hine Damehoteller, som i Regelen besøges hemmeligt. Vi vare Venner med Liv og Sjæl og vor Stilling var, saa at sige, een og samme Skjæbne underkastet; thi vi havde ikke alene fælleds Værelser, men ogsaa fælleds Kasse, til hvilken vi tilskøde efter Evne og som vi bestyrede contant, eller med andre Ord, uden Hjælp af det italienske Bogholderi. Og deri vare vi To i Eet og Alt saa enige, aldrig hørtes et vredt eller blot missfornøiet Ord fra nogen af Siderne. Var Kassen fuld, holdt vi Gilder og Jubilæer uden at spørge om, hvem der pungede ud, og var den tom — ih naa, saa skrege vi Hurra med fastende Maver og passiarede ved en Pibe Tobak om den „gyldne" Tid.

Jeg og min Contubernal vare altsaa to Alen af et Stykke; unge og overgivne „Femværeligeladere," enten det saa gik op eller ned, trofaste Venner og Duusbrødre, naar det gjaldt Commersen, og enige, standhaftige Lidelseskammerater, naar det kneb. — Enhver kan derfor forestille sig min store Forundring, da jeg pludselig i Løbet af høist en Maaneds Tid sporede en paafaldende Forandring hos min Ven; en Forandring, som aldeles stred mod hans Characteer og syntes at true vort Venneforbund med en ødelæggende Storm. Hans sædvanlige Humeur gik ganske tabt; han blev modfalden, fortrædelig og tilsidst saa indesluttet i sig selv, at jeg og han ikke kunde vexle ti Ord sammen, uden at misforstaae hinanden. Han ophørte med sit Bygjængeri, og hjemme bestilte han dog ikke mere end sædvanligt; det Eneste skulde da være, at han hele Dagen igjennem laae paa Ryggen i Sengen med en Guitar i Hænderne og klimprede Elegier med og uden Text, alt eftersom Musen var tilstede eller ikke.

Denne min Vens Sindstilstand var for mig en virkelig Gaade, som der maatte en Guds Viisdom til for at udtyde. At spørge ham, hjalp ikke; thi i den Henseende var han taus som en Kampesteen. Jeg opbød alle mulige Kunstgreb for at faae ham omvendt til sin tidligere Levemaade; men Alt var forgjæves, hans Hjerte modstod alle Bearbeidelsesforsøg.

Til min store Sorg og Ærgrelse nødtes jeg omsider til at opgive ham som uforbedrelig. Vort Venskab havde lidt et Skaar, og for dog ikke at staae ganske ene i Samfundet, hengav jeg mig for fuldt Alvor til en Jomfru Marie Træsk (i Parenthese sagt, min salig første Kone), der, som jeg vidste fra paalidelig Kilde, allerede længe havde hast sine Garn ude efter min elskværdige Person. Det var et deiligt Pigebarn, denne Marie, livlig og overgiven, nydelsessyg og ubetænksom i sine Foretagender; — kort, ganske af samme Stof som jeg selv. I hendes Arme søgte og fandt jeg Trøst og Erstatning for Tabet af min værdige Contubernal.

Et Par Maaneder forløb imidlertid. Min Vens Tilstand var uforandret, for ikke at sige forværret, og jeg frygtede for, snart at maatte sende min forrige Sorg- og Glædesdeler til Daarekisten. Da førte min Fod mig en Dag op og ned ad Østergade, hvor jeg promenerede til Trods for en formaledid Skræder, der samme Formiddag havde stævnet mig for Gjældscommissionen og ovenikjøbet truet med at sætte mig paa fri Kost og Forpleining i Slutteriet. O, det var en Fornøielse, saaledes at kunne drille en pengemodig Hr. Philister og gaae hans Magazin forbi med en ægte Havannecigar paatværs i Munden, som om man vilde udæske ham til Kamp paa Liv og Død. Og i fuldt Maal nød jeg min Hævnfryd, da jeg just mødte den hovedrige Commerceraad, Grosserer Zwiebel, der som sædvanlig i sine commercielle Speculationer løb Godtfolk paa Armen. Forestil Dem en lille, gentil klædt Mand paa et halvhundrede Aar, med et venligt Physiognomi, med tyndt graat Haar og en fremstaaende Hage, der halvt forsvinder i et høit, meget stivt, hvidt Mousselins Halsbind, — saa har De et tydeligt Billede af Commerceraaden. Som sagt, denne Herre var det netop, som med et velmeent Puf i Siden forstyrrede mig i mine hævngløende Betragtninger. Han standsede strax for artigt at fremstamme en Undskyldning og blev ikke lidt forundret ved at bemærke mig.

„Hvad Pokker! Dem, min gode Hr. Simmerthal!" — studsede han, idet han efter mit Exempel hurtig rev Hatten af Hovedet. — „Om Forladelse! Stødte jeg Dem haardt?"

„Nei, hvor vil De hen, Hr Commerceraad ...“

„Til Børsen naturligviis!“

„Ja, tilgiv mig; ... men mine Ord gjaldt ikke Deres Ærinde ... det vilde være ugalant af mig. Jeg meente kun, De stødte mig ikke.“

„Ah, saa! ... Hahaha! ... Saa var det mig, der tog Feil! ... Ak ja, man bliver aldeles confus i denne Østergades Tummel, saa man snart hverken ændser eller sandser.“

„Hvorledes lever Hr. Commerceraaden ellers? ... Og Deres gode Frue og Frøken Datter?“

„O, Tak! Paa det Bedste! ... Men, godt at De minder mig om min Datter, der var Noget, jeg saa inderlig gjerne vilde tale med Dem om.“

„Med mig! ... Om Deres Datter?“

„Ja, ja! ... Men“ — (og Commerceraaden saae paa sit Uhr) — „Klokken er allerede Tolv! ... Jeg tør ikke forsømme mig ... Hundrede Stykker Gros de Naple staae til Auction ... Men hvis jeg turde bede Dem ...“

„Min Person staaer ganske til Deres Tjeneste!“

„Nu vel da! Hvis vi turde see Dem til Middag hos os ...“

„Meget forbunden!“

„Tak, Hr. Simmerthal! ... Klokken fire præcis spiser vi ... Endnu engang Tak for Artigheden, jeg har saameget at tale med Dem om.“

Og Commerceraaden rakte mig Haanden og anbefalede sig. Som et forvildet Faar stod jeg der og overtænkte Grunden til denne sælsomme Indbydelse. Han vilde tale med mig, sagde han, tale med mig angaaende sin Datter. Hvad havde det at betyde? ... Vilde han maaskee give mig hende til Hustru? ... Jeg turde ikke troe det; thi mit hele Bekjendtskab til Familien bestod i, at jeg en fire Aar før den Tid havde informeret den omtalte Datter i Pianospil. Men ligemeget, var det Commerceraadens Plan, saa ... Ja, jeg var rigtignok forlovet, men det var ikke at spørge om, at jeg da strax vilde „slaae op“ med Marie; en Grossererdatter burde altid have første Prioritet i en fattig Musiklærers Hjerte.

Ganske opfyldt af mine Tanker ilede jeg paa Haabets Vinger hjem, for at meddele min Contubernal denne Nyhed og gjøre et passende Toilette. Jeg fandt som sædvanligt Theodor liggende i Sophaen med begge Benene paa en Straastol og dampende stærkt paa sin Pibe. Med faa Ord indviede jeg ham i alle de nærmere Omstændigheder og undlod ikke tillige at deelagtiggjøre ham i mine Formodninger om Sagen. Men havde jeg berettet ham, at Gulvet under vore Fødder var geraadet i Brand, kunde det ikke have gjort større Indtryk paa ham eller sat ham i høiere Extase end Fortællingen om mit Møde med Commerceraaden. Hurtig som en Stormvind foer han op af sin magelige Stilling, saa Stolen fløi langt hen i Stuen, og som et glubende Rovdyr maalte han mig med Blikke, der uvilkaarligt tvang mig til Taushed.

„Og Du vil gaae derud?“ — støiede han med en Stemme, der bævede af Forundring og Vrede.

„Naturligviis!“ — svarede jeg. — „Hvor troer Du, at jeg skulde have Mod til at afslaae en saa velmeent og galant Indbydelse? ... Desuden er et godt Middagsmaaltid ikke at foragte.“

„Men han holder Dig kun for Nar!“

„Hvem? Commerceraaden? ... Nei, min Ven, dertil er han altfor pæn en Mand.“

„Det er en hoven, pengestolt Karl, der foragter Alt, hvad der ikke kan gjøres i Sølv. Troe mig, jeg kjender ham!“

„Idetmindste vil Du lade saaledes! ... Men saa siig mig da, hvorfra stammer ellers Dit Bekjendtskab til den Familie?“

„Fra mine Børneaar, da mine Forældre levede i Velstand og Ære. Dengang var Commerceraaden kun en fattig Klædekræmmer, som boede til Leie i min Faders Huus.“

„Ah saa!“

„Men Tiderne forandrede sig ...“

„Jeg veed det; Dine Forældre døde, og Commerceraaden blev en rig Grosserer. Men desto større Priis fortjener han, eftersom han har arbeidet sig op med Lidt.“

„Bah! Lykken har været med den Karl, og det har gjort ham hovmodig.“

„Ligemeget! Lad Manden være, som han være vil; jeg kjender ham kun fra den Tid, jeg informerede hans Datter, og i mine Dine er han Artigheden selv."

„Virkelig?"

„Jeg er kun nysgjerrig efter at erfare, hvad han har paa Hjertet angaaende sin Datter. Hvem veed, maaskee har han udseet mig til sin tilkommende Svigersøn."

„Dig?"

„Ja, hvorfor ikke? ... See paa mig!" — (og jeg strøg mig kjækt om Hagen med den hule Haand) — „Kan jeg ikke nok passere?"

„Nei, min Gode! der slaaer Du paa en falsk Streng! ... Var Du rig eller af Stand, kunde det endda være tænkelig; men ..."

„Dog Du sagde nylig, at han foragter Alt, hvad der ikke lader sig gjøre i Sølv. Nu for Pokker, maaskee Manden da vil gjøre mig i Sølv. For mig gjerne, det har jeg slet Intet imod."

„Ja, ja! Jeg siger Dig blot ..."

„Siig Ingenting, min værdige Ven! ... Jeg har lovet Manden at komme, og jeg vil holde Ord."

„Du vil?"

„Ja! Jeg vil! ... Og dermed Basta!" ...

Jeg var nødt til med en Trumf at gjøre Ende paa Samtalen for at afskjære de mange Indvendinger og Modsigelser, jeg mødte fra min Contubernals Side. Saasnart det var mig muligt, rev jeg mig løs og begav mig med en ypperlig Appetit og tusinde rige Forventninger ud til Commerceraadens, som laae paa Sommerleilighed i Frederiksberg By.

Commerceraaden modtog mig personlig og forestillede mig ufortøvet for sin lille Familie, og saavel hos Fruen som hos Datteren, den smukke Josephine, mødte jeg al den Forekommenhed, som en Fremmed turde vente. Næsten strax efter gik vi tilbords. Jeg fik Plads ligeover for Frøken Josephine, og havde nu ret Leilighed til at beundre den lille Skabning, som laae Faderen saa haardt paa Hjertet. Det var, som sagt, en fire Aar siden, at jeg havde informeret hende; det trettenaarige Barn havde i den Tid udfoldet alle sine Dyder og stod nu for mig som en rank og fager Ungmø paa sytten Aar, som jeg neppe var istand til at gjenkjende. Hendes skjønne Ansigt sprudlede af Aand, Uskyldighed aabenbarede sig i hendes frimodige Blikke, og i hendes Dine luede en heel Verden af Kjærlighed. I Sandhed, var det Commerceraadens Hensigt at hverve mig til Svigersøn, da var min Lod sød og misundelsesværdig, og det vilde være grusomt at afslaae et saa galant og smigrende Tilbud. Jeg blev mere og mere fortrolig med denne Tanke, saa jeg tilsidst næsten ganske tabte Sands og Samling og glemte det egentlige Diemed for Maaltidet, hvilket den kostelige Dyreryg kunde bevidne, da min Portion kom næsten ligesaa heel ud i Kjøkkenet, som jeg havde faaet den.

Da Bordet var hævet, trak Commerceraaden mig med sig ind i sit „Røgeværelse" — som han behagede at benævne et Kabinet, der vendte ud til Haven — og ved Røgen af et Par diverse Regalies opstod snart en ret gemytlig Underholdning om Vind og Veir, By- og Land- luft, og tusinde andre Ting, indtil vi endelig saa successive avancerede til det egentlige Thema for vor Samtale, Commerceraadens Frøken Datter. — Jeg spurgte om hendes Fremgang i Musiken, og Faderen begyndte nu strax vidtløftig at udbrede sig over hendes brillante Egenskaber, hendes Forstand og Indsigt i Alt, hendes Flid og Huuslighed, indtil han omsider slog rask paa den vibrerende Streng ved at udtale Ønsket om, med Tiden at see hende ordentligt gift med en Mand, der forstod at vurdere hende. Jeg blev mere og mere hyggelig stemt og undlod ikke nu og da at kaste et ubemærket Blik ind i Speilet paa Bagvæggen, for at sende mit eget lille smigrede Jeg en flygtig Hilsen, bemærke Ansigtets Folder og forvisse mig om Personens Ypperlighed. Længe vedblev Commerceraaden saaledes at udbrede sig over sin Yndlingsidee og jeg at sande med. Jeg saae mig allerede i Aanden besvogret med den rige Mand, da denne pludselig udrev mig af mine Illusioner ved paa en tvetydig Maade at spørge mig om — min værdige Contubernal.

„Men à propos!" — sagde han — „Saavidt jeg veed, er De Ven med en Student Falk ..."

„Jo, Hr. Commerceraad! vi ere Contu-

bernalar;" — svarede jeg, ikke lidt studsende over denne Vending i Samtalen.

„Kjender De forøvrigt noget til denne Herre? ... Jeg mener, om De har havt Leilighed dertil?"

„Aa jo! Vi have været Venner og Brødre i mange Aar."

„Ah, seer, man det! ... Forøvrigt skal det nok være en sløv Characteer, som over Dit og Dat forsømmer sine Studeringer. Er det sandt?"

„Bevares, nei!"

„Udsvævende er han ogsaa ..."

„Nei, tilgiv mig, Hr. Commerceraad!". Det er en syndig Beskyldning. I den Henseende er han virkelig altfor stille og indesluttet i sig selv, hænger altid hjemme over sine Bøger ..."

„Han skal ellers være Forfatter, siger man ..."

„Ja, han har skrevet adskillige Romaner og Noveller."

„Og de due vel ikke?"

Jeg kunde ikke bare mig for at smile over disse paafaldende Angreb paa min Ven, og holdt det for min Pligt at forsvare ham.

„At bedømme hans Værker er en Smagssag, Hr. Commerceraad! ... Damerne finde dem nu fortrinlige, men Herrerne ..."

„Finde dem slette?"

„Det mener jeg just ikke. Men, seer De, min Vens Arbeider smage i høi Grad af det Sentimentale."

„Ah see! Nu forstaaer jeg Dem!"

Og Commerceraaden vedblev at gjøre mig Spørgsmaal om min Contubernal, hvilket jeg besvarede, uden ret at vide, hvortil det skulde føre. Denne Vending i vor Samtale, som mere og mere fjernede mig fra min Yndlingsillusion, behagede mig imidlertid ikke synderligt, og, da en lille Pause i vor Underholdning opstod, tog jeg Mod til mig og vovede at spørge Commerceraaden om Grunden til at han saa varmt udfrittede mig om min mangeaarige Ven og Contubernal.

Den rige Mand trak paa Smilebaandet og paatog sig en hemmelighedsfuld Mine.

(Fortsættes.)

De vilde Indianere i Nordamerika.

(Sluttet.)

Nogle Dage efter vor Ankomst hos „Siouerne," siger Catlin, blev der bekjendtgjort, at en høitidelig Fest skulde holdes til Ære for „de Hvides store Overhoveder." I denne Anledning forenede de to Overhoveder deres Telte i en Halvcirkel, hvor der forsamlede sig et Hundrede og halvtredssindstyve af de mest ansete Anførere og Krigere. De Hvide bleve anviste Plads i Midten af Halvcirkelen paa ophøiede Sæder. De Andre bleve indbudne til at sætte sig paa Jorden med Benene overkors.

I Midten af Cirkelen var der opreist en lang Stang; paa Spidsen af denne Stang vaiede et hvidt Flag; man havde ligeledes heftet Fredspiben dertil. Nedenunder fandtes sex til otte Gryder, som vare hermetisk tillukkede, hvori man kogte Kjødmaden. Nærved Gryderne havde man sat et vist Antal Trækar, hvori disse Kjødspiser skulde præsenteres for Gjæsterne. Tilsidst havde endelig to eller tre Vilde faaet Ordre til at holde sig færdige til at tænde Fredspiberne og at anrette Maaltidet. Den øvrige Deel af Befolkningen vrimlede omkring Teltet, og kunde ikke see sig mæt paa os.

I denne Mellemtid reiste Ha-wan-te-jah sig op; han var iført sin kostbareste Dragt. Henvendende sig til Hr. Stanford, den indianske Agent, sagde han til ham: „Min Fader, jeg er fornøiet over at see Dem her idag. — Mit Hjerte er altid opfyldt med Glæde, naar min Fader kommer iblandt os. Vor store Fader, som sender ham, er meget riig, og vi ere fattige. — Vi ere ogsaa meget lykkelige over at see Hr. M'Kenzie; vi kjende ham godt, og vi ville blive bedrøvede, naar han skal reise. — Vi kjende ikke vor Ven den hvide Troldmand (det var mig, han betegnede saaledes), som sidder ved Siden af Dem. — Han er kommen iblandt os som en Fremmed, og han har malet mig meget lignende. — Alle Fruentimmerne ere af den Mening. — Vi ere henrykte over at see ham. — Min Fader, vedblev han, jeg haa-

ber at De vil have Medlidenhed med os, vi ere meget fattige. — Vi give vore Hjerter ved denne Fest; — vi have dræbt vore troe Hunde, for at tjene Eder til Føde. — Den Store-Aand skal besegle vort Venskab. — Jeg har talt."

Da han havde talt saaledes, aftog han sit prægtige Krigshovedtøi af Ørnefjer, sin Skjorte, sine Pantaloner, sit Halsbaand af Ørnekløer og sine Mokkasiner; og idet han bandt det sammen nedlagde han det med Anstand for Agentens Fødder som en Foræring, han gjorde ham; efterat han havde tilføiet en meget smuk Pibe, begav han sig til det nærliggende Telt, hvor han bedækkede sine Skuldre med en Bøffelhud; derpaa kom han og indtog sin Plads igjen.

Major Stanford reiste sig; han takkede Chefen for hans Foræring og for hans Tale især: han tilbød ham til Gjengjæld Tobak og andre Artikler, som han vidste vare efter de Vildes Smag. Nogle andre Overhoveder henvendte sig derpaa til Majoren, og aftog ligeledes deres Klæder for at tilbyde ham dem. Endelig tændte en af de Vilde, som havde det Hverv at vedligeholde Ilden, en smuk Pibe, og bragte den til Ha-wen-te-jah. Denne tog den; og efter at han havde vendt Røret imod de fire Himmelegne udtalende Ordene „How-how-how!" trak han to eller tre Drag Tobak; derpaa, holdende Hovedet paa Piben med den ene Haand og Røret med den anden, nærmede han den efterhaanden til Læberne af enhver af os, og vi røg den Ene efter den Anden, hvorpaa Piben gik fra Mund til Mund indtil at Tobakken, som den indeholdt, var røget op; en anden Opvarter holdt sig færdig med en anden Pibe, derpaa en anden med en tredie, indtil at enhver af Gjæsterne havde røget. I al den Tid saavelsom under Resten af Festen maa den største Taushed strængt iagttages. Fra det Dieblik af at Piben er stoppet og tændt indtil at Overhovedet nyder Røgen af den, bliver det mindste Ord betragtet som et meget ugunstigt Forvarsel. Dersom i den Tid Tavsheden bliver brudt, endog blot ved den mindste Hvisken, kaster Overhovedet Piben strax til Jorden, og disse Folks Overtro er saa stor, at Ingen vover at tage den op og bruge den; man bringer en anden. Dersom der ikke indtræffer noget Uheld, begynde Tjenerne med at dele Maden om, som man ikke er længe med at fortære.

Ved denne Leilighed gik Alt ordentligt til; Enhver iagttog den strængeste Taushed: Laagene bleve tagne af Gryderne til almindelig Glæde. De vare fyldte med Hundekjød, og en meget behagelig Lugt steg op af dem. Man satte for Enhver af os et stort Fad af Træ fyldt med en Slags Suppe, hvori der svømmede et Stykke Hundekjød; en Skee af Bøffelhorn var der i ethvert Fad. — Det var ikke uden Møie at vi fandt os i at gjøre Besked ved denne mærkelige Fest. — Vi kunde imidlertid kun nedsluge nogle Mundfulder, og satte Fadene igjen foran os; de bleve strax tagne bort og bragte rundt. Mindre vanskelige Gjæster havde snart tømt Gryderne og nedslugt Indholdet. Derpaa reiste Enhver sig, og gik ud uden at sige et Ord. Festen var tilende.

Protestantforfølgelserne i Frankrig under Ludvig XIV.

(See Lithographiet.)

Efter Tilbagekaldelsen af det nantiske Edikt (1685), som sikkrede Protestanterne fri Religionsøvelse, begyndte Forfølgelserne imod dem igjen med fornyet Styrke. Omspændte fra alle Kanter vare de nødte til at søge Tilflugt i Skovene eller i Hulerne i de mest assides Steenbrud; og naar de catholske Soldater, førte af Munke, overraskede dem, bleve Præsterne førte til Baalet og de Andre til Galeierne. I lang Tid mødte Protestanterne alle disse Forfølgelser med den fuldstændigste Resignation. Det var først tyve Aar senere (1705) at de, drevne til det yderste, besluttede sig til at gribe til Vaaben.

Medfølgende Lithographi fremstiller en Scene af disse grusomme Forfølgelser, og er efter et ypperligt Maleri af den protestantiske Maler K. Girardet.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Jordoverfladens Afkjøling.

Vi have alt tidligere omtalt Nødvendigheden af, at et i Verdensrummet svævende bevægeligt Legeme, som bestaaer af forrykkelige Dele, antager Kugleformen, og følgende Tiltrækningens, den almindelige Gravitations Love, bevæger sig i en Bane om et eller andet Centrallegeme og tillige om sig selv, om sin egen Axe, og deraf erholder sin Form. Herom kan ingen Tvivl herske, ligesaalidt som om Temperaturen, som maa have oversteget Alt hvad vi af Hede kjende paa Jorden, saa at 3000 Grader over Nul utvivlsomt er altfor lidt, naar vi tage Hensyn til Fortætningsprocessen af en saa uhyre Udstrækning, som Jordens Dele havde.

Men naar et varmt Legeme befinder sig i et koldere Medium, afkjøles det, og dette desto hurtigere, jo varmere det selv og jo koldere Mediet er. Var Legemet flydende, saa er Følgen af denne Afkjøling stedse Stivnen, og det først paa Overfladen; vi kjende indtil nu kun eet flydende Legeme, som vi ikke kunne bringe til at stivne, og det er absolut Viinaand, alle øvrige selv Æther blive ved behørig Afkjøling forandrede fra flydende til faste Legemer.

Er et sligt glødende-flydende Legeme meget stort, varer det meget længe, førend det stivner. Er det saa stort som Jorden, have vi intet Maal for Tiden, som udfordres dertil. Vi ere vante til at maale Veiens Længde efter en Deel af vort Legeme, efter Foden, fordi vi, gaaende for Exempel herfra til Paris, bruge saa og saa mange Skridt à 2 Fod, og saaledes er det ogsaa ganske i sin Orden. Vi sammenfatte da 12,000 slige Skridt til Eet og kalde det en Miil og siger Paris ligger 160 Mile herfra, hvilket i ethvert Fald er beqvemmere, end om man sagde: det ligger 2,400,000 Fod borte fra os; men allerede naar vi maale Solens Afstand fra Jorden, bliver dette Maal os for lille; vi anvende da som Eenhed Jordens halve Diameter, for at maale Planet- og Kometafstandene Jordbanens halve eller hele Diameter, og endelig for at sammenligne Fixstjernernes gjensidige Afstande, selve Fixstjerneafstanden, og vi tilstaae endelig, naar vi ville være oprigtige, at for den største Afstand, for det uendelige Verdensrum, er selv dette Maal ikke tilstrækkeligt, netop fordi det er uendeligt.

Men hvad der for Rummet er uendeligt, det er for Tiden evigt. Vi maale, hvad der skeer paa Jorden, efter en Deel af vort Livs Varighed, Dieblik, Sekund; vi hobe disse til Dage, Aar, Aartusinder; men hvad er et Aartusinde, hvad en Million af Aartusinder for Evigheden? Vilde vi sige: de (en Million af Aartusinder) staae i samme Forhold til Evigheden, som et Sekund til Mennеskelivet, saa vilde dette dog stedse føre til en Endelighed; thi omendskjøndt der gaaer 86,400 Sekunder paa een Dag og Mennesket kan leve 100 Aar, saa faaer dette dog en Ende men Evigheden aldrig; thi ellers var det ingen Evighed.

Hvormange Millioner af Aartusinder Jorden har brugt for ved Udstraaling i Verdensrummet at afkjøles, indtil den stivnede, er ganske ligegyldigt; det er skeet, Tiden dertil har været tilstede og er forbi.

En naturlig Følge af denne Stivnen var Jordoverfladens Bedækkelse af en Skorpe, var den end saa tynd som Papiir.

Dreiende sig omkring sig selv, ledsaget af en Deel af den Masse, som engang dannede Dunstsphæroiden, hvoraf Jorden trak sig sammen, og ledsaget af Maanen gaaer den den fra Begyndelsen foreskrevne Vei omkring Solen, og da nu Maane og Sol stadigt droge Jorden til sig, ligesom de paa den anden Side efter deres gjensidige Størrelse tiltrække hinanden, saa var naturligviis Ebbe og Flod tilstede ved den ganske flydende Jord, ja var der netop, fordi den var ganske og aldeles flydende, tilstede i en langt høiere Grad end nu, da den forstørstedelen er stivnet.

Flodens mægtige dobbelte Bølgegang, som dengang uhindret omkredsede Jorden, kunde umuligt hindres af det svage Hylster af stivnet Substants; alt som Skorpen dannedes, tilintetgjordes den igjen; men der dannede sig et nyt Dække, for paany at tilintetgjøres, og saaledes gik det fort, indtil der lidt efter lidt af slige mange tusinde hærdede og paany

blødgjorte Masser dannede sig en Skorpe, stærk nok for at yde Vandets Magt Modstand.

Miletykt maa dette Lag have været, for at besidde en saadan Kraft, men hvor svagt dog i det Hele! Forestille vi os, at Jorden var saa stor som et smukt udvoxet Æble, saa vil Skallen, som vi ville betragte som det fastblevne ydre Dække, dog allerede have en Tykkelse af hundrede Mile, hvilket sandsynligviis er tregange saameget, som Jorden selv i dens nuværende Tilstand har af fast Masse, og ville vi tilbageføre en Miils Tykkelse paa Forholdet med Æblet, saa vilde den dueligste Sønderlemmer sandsynlig ikke finde nogen Kniv, for af Æblet at afskrælle en Hud, der var tynd nok til ved sin Styrke at betegne dette Lags Tykkelse.

Er engang et Dække tilstede, som Floden ikke mere formaaer at forstyrre, saa gaaer naturligviis Afkjølingen meget langsommere for sig. Omstyrtningerne ved den roterende Bevægelse bragte stedse nye smeltede Stoffer til Overfladen, altsaa Substantser af den høieste Varmegrad; disse afgive, som vi allerede vide, langt hurtigere deres Temperatur end de mindre varme; men ogsaa dengang var Jorden endnu stedse, om just ikke i flydende Tilstand, saa dog maaskee glorød, og Afkjølingen skred utvivlsomt fremad: indvendig af den anførte Grund langsommere, ud ad til af netop den samme Grund hurtigere. Saalænge Jorden var flydende, kom stedse nye Dele fra det Indre til Overfladen; dette er nu ophørt, efterat den er stivnet. Paa Grund af de slette Varmeledere, Steenarterne, trænger Heden indvendig fra kun langsomt frem, idet Heden udadtil stedse mere taber sig, uden at blive erstattet paany.

Den nødvendige Følge heraf er Skorpens Sammentrækning; men da denne ikke er elastisk og til Underlag har et flydende Legeme, der ikke kan sammentrykkes, saa vil Skorpen briste, erholde brede Spalter, og det indre Flydende vil træde frem. Vi have saaledes en Spalte, som bliver fyldt med den glødende Materie, som ved Trykket af den sig sammentrækkende Jordskorpe træder op over dens Rande, danner Forhøininger, de første Bjerge, der dog ikke, som man skulde formode, ere Vulcaner, men som kun blive dannede paa samme Maade som ved Lavastrømme.

Saalænge Jordlegemet endnu var ganske flydende, saalænge blev hele dets Masse ved Ebbe og Flod voldsomt rystet imellem hinanden, paa en Sondring af de forskjellige Substantser, der dannede den, var ikke at tænke. Saasnart Jorden var stivnet rundtomkring, var omgivet af et fast Hylster, maatte disse Bevægelser i det flydende Indre nødvendigt tempereres, maaskee ganske ophøre, og Muligheden af en Sondring af de forskjellige Bestanddele og en Leiring af samme efter deres Tyngde eller en anden Egenskab, som adskille dem fra hverandre, frembød sig i Løbet af de Millioner Aar, som denne Tilstand udfordrede. Vore Læsere ville behage foreløbigt at beholde dette Punkt i Minde, som staaende uden videre Følger; vi ville nødtvungent komme tilbage til samme.

Hvad der dannede den faste, stivnede Jordskorpe vide vi ikke; det maa have været Ursteen i den ret egentlige Forstand. Dog pleier man ikke at kalde samme saaledes, vel hovedsageligt, fordi man ikke kjender det, men dernæst ogsaa, fordi man kaldte de Bjergarter, som længe bleve ansete for de ældste, Granit, Porphyr, Basalt, Grønsteen med Benævnelsen Ursteen, deres Hovedmasse Urbjerge. Men de nævnte Steenmasser ere netop dem, som udfyldte de mægtige Spalter i Jorden, bleve hævede ved Eruptioner og leirede oven paa den egentlige Ursteen; man kalder dem derfor nu meget rigtigere Eruptivsteen.

Naar Vandet først er optraadt paa Jorden — før eller efter disse Eruptivmassers Fremkomst — formaaer man ikke at udgrunde; men der foreligger en Formodning for, at dette er skeet, forinden der gaves Eruptivstene; thi de Steenarter, som vi ere berettigede til at ansee som de ældste, som Bundfald af Vandet, have en høist simpel Sammensætning (Leerskifer, Glimmerskifer).

Vandet opløser næsten alle Substantser eller forandrer dem, indgaaer Forbindelser med dem, og selv Metaller ere ikke undtagne derfra. Ilten i Vandet forbinder sig med dem til Oxyder, og optager Metallerne i denne Forvandling. Heden befordrer i de fleste Tilfælde denne Proces, Tilstedeværelsen af Kulsyren i Vandet endnu mere.

Men Jordens Atmosphære var i den tidligste Periode over alt Begreb langt videre udbredt, og den var ureen, overvættes fyldt med Kulsyre. Naar Vandet koger ved den 100 Grad C., saa skeer dette kun under det ringe Tryk af Luften, som den nu er tilstede; naar man siger, at Vandet ikke kan bestaae ved en høiere Temperatur end 100 Grader C., at det fordamper, saa skeer dette kun i fri Luft og under det nuværende bekjendte Tryk af samme.

Forhøier man dette Tryk, saa kan Vandet meget vel bestaae ved en høiere Varme end 100 Grader; ja vi have Midler til at beholde det i Form af Vand med 2 ja 300 Grader, ved Glødhede som Kanonmetallets, som den Peskinske Dampmaskine beviser.

Vi kunne ikke have Tvivl om, at Atmosphæren i Urtiden har været saa høi, har omleiret Jorden saa massefast, at der har været Vand tilstede selv ved en Varme af 3 til 400 Grader, vi kunne ikke betvivle, at dette Vand ingenlunde kogte, og vel var istand til at optage Kulsyre (hvilket nu ikke finder Sted, naar det ophedes til et Kogepunkt af kun 80 Grader) hvormed det, i Forbindelse med den høie Temperatur, var istand til at opløse særdeles mange Substantser, som nu ere uopløselige i Vand. Vi see jo ved den papinske Potte, hvis Indretning tilsteder i fri Luft at forhøie Vandets Temperatur over Kogepunktet, at 10 Grader ere meer end tilstrækkelige til af de haardeste Knokler at uddrage en kraftig Bouillon, at løsne Limet fra Kalken i Knoklerne, hvilket ikke skeer, naar man koger dem i fri Luft. Hvor langt større Opløselighed maa da et Vand med en Temperatur af 200—300 Grader have havt isærdeleshed, naar det var stærkt svangert med Kulsyre, som det var istand til at fastholde ogsaa ved den høieste Temperatur under det uhyre Tryk af den langt høiere Atmosphære.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

IX. Alexander den Store.

1.

Philips Død gav Plads for en endnu Større, hans Søn Alexander.

Alexander var en Prinds med de fortræffeligste Anlæg. Intet laa hans Fader mere paa Hjerte end at uddanne ham paa bedste Maade ved allehaande Legemsøvelser og ved en fortræffelig Underviisning. Han kaldte derfor Grækeren Aristoteles, Datidens meest udmærkede Viismand til sit Hof for at paatage sig Opdragelsen af hans forhaabningsfulde Søn. „Jeg glæder mig, — skrev han til Aristoteles — at Drengen er født medens Du lever, for at kunne undervise ham og danne ham til en god Konge." Aldrig har en større Opdrager havt en større Elev. Men Alexander hang ogsaa af ganske Sjæl ved sin Lærer.

Allerede tidligt længtes Drengens Sind efter at udføre høie og roesværdige Bedrifter. Han ønskede at være Konge over den hele Verden og den Eneste, som var i Besiddelse af alle menneskelige Kundskaber. Selv sin Fader misundte han hans Bedrifter. Saa ofte et Seirsbudskab bragte Efterretning om, at Philip havde indtaget denne eller hiin Stad, betvinget dette eller hiint Folkeslag, blev Drengen bedrøvet og sagde med Taarer i Øinene: „Ak, min Fader vil endnu erobre hele Verden og ikke lade mig noget tilbage at udføre." Helst hørte han, naar hans Lærer fortalte ham om de gamle Heltes Bedrifter, om Krige og Slag. Homer var derfor hans Yndlingsbog. At være en Helt som Achilles var hans største Ønske, men han ønskede ogsaa at blive besunget saa herligt som denne. Homers Sange vare blevne ham saa kjære, at han om Natten lagde dem under sin Hovedpude, for at kunne læse i dem, saasnart han vaagnede. Ogsaa paa sine Feldttog bar han Bogen hos sig og bevarede den i et gyldent Skriin. Som Helten Achilles, saaledes var han ogsaa en Mester i alle legemlige Øvelser, især i Behændighed. „Vil Du

da ikke — spurgte ham engang en af hans unge Venner — kjæmpe om Prisen ved Grækernes offentlige Væddekampe?" „O, ja!" svarede han stolt, „naar Konger ere mine Medbeilere." Engang blev der tilbudt hans Fader en prægtig men meget vild Stridshest, ved Navn Bucephalus, for den uhyre Priis af 13 Talenter (10,000 Daler). De bedste Ryttere forsøgte deres Kunst paa samme, men den lod ingen komme paa Ryggen af sig. Kongen befalede at føre Dyret bort, da dog intet Menneske kunde bruge den. Da bad Alexander om, at man vilde tillade ham at gjøre endnu et Forsøg. Med stolt Tillid nærmede han sig Hesten, greb Tømmen og førte den mod Solen. Thi han havde lagt Mærke til, at den var angst for hans Skygge. Derpaa strøg og klappede han den, idet han hemmeligt lod sin Kappe falde. Et Spring og Ynglingen er oppe. Piilsnart flyver Hesten afsted med ham; Philip og alle de Omstaaende zittrede for den Dristiges Liv. Men da han jublende vender om og tumler Hesten snart til Høire og snart til Venstre ganske efter Villie, som var det det tammeste Dyr af Verden, da griber Studsen Alle. Philip græd af Glæde og omarmede Alexander med de Ord: „Min Søn, søg dig et andet Kongerige, thi Macedonien vil være for lille for Dig." Persiske Gesandter, som saae Drengen i Macedonien, studsede og frygtede allerede nu for hans kommende Riges Kraft og Magt.

I sit attende Aar fægtede han tappert med i Slaget ved Chäronea, ved hvilket de græske Folkestammer bleve undertvungne. Seiren var hovedsagelig hans Værk. I sit 20de Aar blev han Konge. Vanskelig var for den unge Konge Begyndelsen af hans Regjering. Rundtomkring reiste sig de undertvungne Folkeslag; Alle tænkte paa at erholde Friheden. Athenienserne spottede over den unge Konge, kaldte ham snart en Dreng, snart en uerfaren Yngling, af hvem man Intet havde at frygte. „Under Athens Mure — sagde Alexander — vil jeg ret snart vise dem, at jeg er en Mand." Strax brød han op med sin Hær. Det hjalp, og Alle hyldede ham. Nu iilte han tilbage og undertvang efter haarde Kampe Folkeslagene i Nord og Vest. Pludseligt udbredte sig det Rygte, at Alexander var falden. Da blev der Jubel i hele Grækenland, thi det macedoniske Overherredømme var de frihedselskende Grækere forhadt. Fester bleve afholdte og Offringer anstillede; Thebanerne dræbte endogsaa den macedoniske Befalingsmand i deres Stad og forjagede Besætningen. Men hurtigt som Lynet stod Alexander for deres Porte og viste dem, at han endnu levede. Thi da de paa hans Opfordring om at underkaste sig gave et kjækt Svar, erobrede han Staden med Storm og ødelagde den i Grund og Bund. Kun Digteren Pindars Huus skaanede han, fordi denne i saa smukke Vers havde besunget Seirherrene i de græske Kamplege.

Et saa frygteligt Exempel paa Strenghed udbredte Skræk over hele Grækenland, Alle bøiede sig for den mægtige Seirherre og lovede ham Lydighed. Alexander tilgav Alle og gik til Korinth for der, hvor der holdtes en almindelig Forsamling af Grækerne, ligesom sin Fader at lade sig udnævne til Grækernes Anfører mod Perserne. Spartanerne vare de eneste, som Intet vilde vide af hans Commando. „Vi ere vante til — lode de ham sige — at føre Andre, men ikke til at lade os føre!" De toge derfor ingen Deel i Toget.

2.

I Korinth levede dengang en meget viis men ogsaa en meget original Mand, ved Navn Diogenes. Den Grundsætning, at Mennesket maatte behøve saa Lidet som muligt, drev ham til det Latterlige. Han bar et langt Skjæg, en sønderreven Kappe, en gammel Randsel paa Ryggen og boede i en Tønde. Som Alexander vilde besidde Alt, saaledes vilde Diogenes Intet besidde, og kastede endog et Træbæger bort, da han overbeviste sig om, at man ogsaa kunde drikke af den hule Haand.

Alexander fik Lyst til at see denne Særling og gik, ledsaget af et glimrende Følge, til ham. Han sad netop foran sin Tønde og solede sig. Da han saae den Mængde Mennesker komme hen imod sig, reiste han sig en Smule op. Alexander hilste ham venligt, underholdt sig længe med ham og fandt hans Svar meget aandrige. Tilsidst spurgte han ham: „Kan jeg vise Dig nogen Gunst?" „O, ja! — svarede Diogenes — gaae lidt

bort fra Solen." Herover opsloge Alexanders Ledsagere en høi Haanlatter; men Alexander vendte sig om og sagde: „Havde jeg ikke været Alexander, vilde jeg nok være Diogenes!"

Ogsaa Kunstnerne besøgte Alexander meget flittigt; thi han haabede at blive foreviget ved græske Malere og Billedhuggere. Men i alle disse Ting, som han ikke forstod sig paa, viste han sig for høirøstet og maatte da døie mangen Spot. Engang dadlede han paa et Maleri den urigtige Tegning af Hesten og befalede for at anstille en Sammenligning, at føre hans egen Hest frem. Den kom og vrindskede strax ad den malte Hest. „See der! — sagde Maleren — Din Hest forstaaer sig meget bedre paa Kunsten end Du." — Da den unge Konge en anden Gang med megen Anmasselse og lidet Kjendskab fældte Dommen over et Maleri, stødte Mesteren Apelles til ham og sagde: „Hør dog op, Alexander! See blot hvor Drengene der, som rive mine Farver, lee af Dig."

(Fortsættes.)

Ørnen.

(Af A. Grube).

Ørnen kan ikke maale sig med Strudsen hverken i Størrelse eller Styrke, og dog er den og ikke Strudsen Fuglenes Konge. Hvis raa Kraft og betydelig Størrelse var nok til at beklæde med den kongelige Værdighed, maatte Hvalfisken være Konge blandt Pattedyrene. Uagtet sin Styrke og Størrelse kan Strudsen ikke gjøre Fordring paa kongelig Anseelse blandt Fuglene af den Grund, at den mangler Evne til at flyve. Den er ikke istand til at hæve sig op i den lette Luft, der fortrinsviis tilhører Fuglene. Den er bunden til Jorden, hvor den maa leve og døe, medens Ørnen i dristig Flugt hæver sig over Skyerne, bygger Rede paa de høieste Klippetinder og kun sjelden lader sig see paa den flade Jord. Dens Flugt er saa majestætisk, at ingen anden Fugl kommer den nær i den Henseende. Med tilbagetrukken Hals og udbredt Hale svæver den næsten uden Vingeslag i smukke Kredse og stolte Svingninger stedse høiere og høiere, indtil den taber sig for Øiet som et lille sort Punkt. I hele Timer hænger den med udspændte Vinger i denne umaadelige Høide paa Himlen, skyder derpaa ned med Lynets Hurtighed, griber sit Bytte med Heftighed og bærer det flere Mile uden Anstrengelse gjennem Luften til sin Klippeborg. Ligesom Flugten saaledes indgyder Fuglens hele Holdning Respect.

Sætter den sig, lader den med ædel Ynde sine Halefjer hænge lidt ned, piller i Fjerene paa det smukt hvælvede Bryst og løfter Vingerne en Smule i Veiret uden at lade dem hænge skjødesløst ned. Saaledes sidder den i stolt Rolighed paa sit Vagttaarn og lader sit Øie svæve hen over Dale og Høie i Bevidsthed om, at den er Herre og Hersker. Øiet er glødende og gjennemborende, Hovedets Holdning ædel, Forholdet mellem alle dens Lemmer ligeligt. Den er det fuldkomneste Billede paa et smukt Fuglelegeme, medens Strudsen med sin lange Hals og sine lange Been er lige det Modsatte.

I aandelige Egenskaber kan Strudsen endnu mindre maale sig med Ørnen; hiins Dumhed er jo bleven til et Ordsprog, medens man derimod hædrer Ørnen i Tale og Billeder. Vil man billedlig betegne en dristig Menneskeaands høie Tankeflugt, tager man sin Tilflugt til den kongelige Ørn, og vil man prise det menneskelige Aasyns Aand og Skjønhed, sammenligner man gjerne Øiets Udtryk og Næsens Skikkelse med Ørneblik og Ørnenæse. Ørnen er ogsaa en Yndlingsfugl i Bibelens Lignelser. Snart er den et Billede paa store Regenter og Riger (5 Mos. 28, 49; Ezechiel 17, 3. 7), snart paa Lærere og Propheter. Guds faderlige Omsorg fremstilles ofte under Billedet af en Ørn. Saaledes hedder det 2 Mos. 19, 4: „Jeg opløftede Eder paa Ørnevinger," og 5 Mos. 32, 11 siger Moses til Folket: „Som en Ørn opvækker sin Rede, svæver over sine Unger, saaledes udbredte Jehova sine Vinger, tog Eder, bar Eder paa sine Slagfjer."

Denne Fugls simple, mørke Beklædning

passer til dens Væsen, der er fuldt af Værdighed; broget Flitterstads vilde kun klæde den daarligt. Dens Dragt har sædvanlig en behagelig mørkebruun Farve; desuden er hele Legemet bedækket med Fjer, medens enkelte Dele deraf hos Strudsen ere nøgne og blottede. Kun det blaaagtige Næb og de lysegule Tæer ere ikke beklædte med Fjer.

Sit Maaltid holder den i stolt Afsondrethed paa de høieste Klippespidser og æder ikke sit Bytte med den Begjerlighed og Graadighed, hvormed Strudsen tager sin Næring til sig. Paa Jagt efter sit Bytte lader den sig ikke afskrække af nogen Hindring og bliver meget opbragt, naar den maa afstaae fra sin Forfølgelse. „Engang, saaledes fortæller den bekjendte Reisende Kohl, havde en Fiskeørn faaet fat paa en stor Fisk i Thunersøen, just som Dampskibet kom i Nærheden af den. Fisken var aabenbart Ørnen for stærk; thi vi saae Fuglen kæmpe med den halvt over, halvt under Vandet. Den maatte have hugget Kløerne fast; thi den kunde strax ikke komme løs da den blev bange for vor Nærmelse, og Kampen varede ikke saa kort. Et Skud fra vort Skib, der iøvrigt ikke ramte den, nødte den endelig til at give Slip paa sit Rov. Den rev sig løs, lod Fisken fare, og svingede sig langsomt fra Vandet op i Luften. Der blev sendt et andet Skud efter den, men med ligesaalidt Held. Den rystede sine Fjer af Uvillie og dreiede rask til Siden, idet den høit over Søen beskrev en stor Bue. Vi fulgte den med Øinene i den Tro, at den vilde blive borte for os mellem Bjergene; men til vor Forundring saae vi den pludselig vende om og piilsnart flyve tilbage til vort Skib. Den kom saa hurtigt og saa nær hen, at den et Øieblik svævede i Røgen fra Skorstenen og næsten forskrækkede hele Reiseselskabet da det saae ud til, at den havde udseet een af os til sit Bytte. Her opførte Dyret sig paa en mærkelig Maade, og vi beundrede dets Dumdristighed. Det holdt sig flere Secunder i Luften ligeover Skibsskorstenen og rystede gjentagne Gange sine Fjer, saaat vi tydelig saae, hvorledes den spilede dem ud og ligesom reiste Børster. Havde vi havt endnu et Skud i Bøssen, kunde vi med Lethed have fældet den. Fuglen vilde uden Tvivl give sin Forbittrelse Luft imod os, fordi vi havde jaget den bort fra dens Bytte, og den forglemte sig i den Grad, at den ikke tænkte paa Flinteskuddene, der dog let kunde have gjentaget sig. Besynderligt var det imidlertid, at denne Vrede, denne Forbittrelse først kom over den, da den allerede havde taget Flugten. Ved vore Flinteskud havde Skrækken vist faaet Overhaand; men da den besindede sig og følte sig uskadt, vandt Vreden igjen Seier, saaat den vendte tilbage."

Man har ofte stridt om, om Ørnen ligesom Lammegribben drister sig til at støde ned paa Mennesker. Den har Mod og Styrke dertil; imidlertid er kun eet sikkert Tilfælde bekjendt fra Graubünden. „I en Bjerglandsby i dette Canton slog en Ørn ned paa et toaars Barn og bar det bort. Faderen, som blev hidkaldt ved dets Skrig, forfulgte Røveren ind imellem Klipperne, og da Byrden var temmelig tung, lykkedes det ham efter mange Anstrengelser at tvinge den til at slippe det ilde tilredte Barn, hvis Øine vare saaledes haggede til Skamme, at det snartefter døde. Længe lurede Faderen efter Morderen, der stedse opholdt sig der i Egnen. Endelig lykkedes det ham at fange den levende i en opstillet Rævefælde. Han ilede til og i sin Forbittrelse tog han saa uforsigtigt fat paa den, at den saarede ham med den frie Fod og med Næbet. Nogle Naboer dræbte derpaa den fangne Ørn med Stokke."

Ørnen, især Steenørnen, efterstræber fornemlig Harer, for hvilke den synes at have stor Forkjærlighed. Iøvrigt ere de andre Dyr heller ikke sikkre for den; endog Katte, Ildere og Ræve forstaaer den at overvælde og gjøre værgeløse, idet den griber dem om Hovedet med Kløerne og saaledes holder Kjævebenene sammen. Med stor Dristighed anfalder den uventet Hyrdernes Hjorde; ja udenfor Stalde og Huse henter den dristigt og uforfærdet unge Geder og Lam, Gæs, Ænder og Høns. Derved hænder det sig undertiden, at den forregner sig med Hensyn til sine Kræfter og griber Dyr, den ikke kan faae Bugt med; Følgen heraf er en haard Kamp. Dens Øiestene blive blodrøde, Fjerene paa Hals og Hoved reises i Veiret, den slaaer af al Magt omkring sig med Vingerne, og i Kampens Naseri trænge Kløerne ofte saa dybt ind i Modstanderens Kjød, at de

kun med Besværlighed kunne trækkes ud igjen. I et saadant Dieblik bliver den ikke sjelden et Bytte for de tililende Mennesker, der efterstræbe den med Lidenskabelighed og ofte vove deres eget Liv for at faae den i deres Magt. I Sweits er det især Gemsejægerne, der ikke vige tilbage for nogen Fare. De klattre op ad de steileste Klippevægge, naar de der have opdaget en Ørnerede, ja de lade sig endog ved lange Toug hidse ned til Reden, hvis de ikke paa anden Maade kunne komme til den. Dette Vovestykke er især farligt, fordi de Gamle, naar de komme til, med megen Heftighed forsvare deres Unger, og med Næb, Kløer og Vinger anfalde Røveren, for hvem der da ikke bliver andet tilbage end at tiltræde det farefulde Tilbagetog. Af følgende Fortælling, som Kohl meddeler i sin Alpereise, kan man see, hvorvidt Gemsejægeren gaaer i sin Stræben efter at bemægtige sig en Ørn, hvorledes han i den øiensynligste Dødsfare ikke kan undertrykke sin Lyst til at jage efter dette Dyr:

„En af vore Venner havde paa en Gemsejagt den Ulykke i sin Iver for at forfølge et saadant Dyr at springe ned paa et smalt Fremspring af forvittret Skifersteen. Den „raadne Steen" smulrede ved hvert Skridt bort under hans Fødder, og vor Ven saae sig nødt til at lægge sig ned, saa lang han var, fordi han kun saaledes kunde fordele Trykket af sin Byrde og formindske Hensmulringen. Fremspringet var kun 1 Fod bredt. Foroven steg en steil Væg i Veiret og forneden gik det 1000 Fod lodret ned i Afgrunden. At vende samme Vei tilbage kunde der ikke tænkes paa, fordi han ikke kunde dreie sig om og heller ikke gav den skjøre Steen foran sikkert Fodfæste til at gjøre det frelsende Spring. Han besluttede derfor med Forsigtighed at krybe langs med det lange „Baand," for at see, om der slet ikke var nogen Udvei. „Baand" kaldes her smalle Klippeafsatser, der i Almindelighed med temmelig eensformig Brede strække sig som lange Gesimser hen langs med Klippevæggene. Disse „Baand" benytte Gemserne ofte til at undslippe, og Gemsejægerne løbe henad dem som paa Gallerier. Vor Ven havde en kort Stok med en Øxe paa hos sig, saaledes som man hyppig seer hos Gemsejægerne. Saagodt som muligt slog han de løse Steenbrokker tilside, og krøb derpaa et lille Stykke videre, saasnart han nogenlunde traf paa et fast Underlag. Da dette Arbeide imidlertid skred meget langsomt fremad, maatte han undertiden standse nogle Minutter for at samle Kræfter og laae da stille paa Kanten, indtil en Steen af sig selv gik løs under ham, og han saaledes igjen blev jaget fra det ene usikkre Sted til det andet. Da han saaledes havde skubbet sig fremad i halvanden Time, bemærkede han paa een Gang en flaggrende Skygge svæve forbi paa Klippevæggen. Han dreiede Hovedet en lille Smule opad og saae indenfor Skudvidde en stor smuk Ørn, der nærmede sig ham i stedse mindre Kredse og syntes at have udseet ham til sit Bytte. Disse Dyr have Die paa Alt hvad der rører sig paa Klipperne, og ere beredte til at angribe alt Levende, der et eller andet Sted befinder sig i Nød eller i en værgeløs Tilstand, om muligt i Flugt imod det ved Skræk og Vingeslag at styrte det ned i Afgrunden og bemægtige sig det. Ørnen, der saae et Menneske krybe som en Orm paa Klippen, har vist havt noget Lignende i Sinde. Da Jægeren fik Die paa dette store Dyr, ombyttede han sine Dødstanker med Mordplaner, og skjøndt han ingenlunde var sikker paa sin egen Redning, tænkte han dog paa, hvorledes han kunde nedlægge Ørnen. Forsigtigt og med stor Besværlighed bragte han lidt efter lidt hele sit Legeme om paa Ryggen, og efter 10 Minutters Arbeide fik han ogsaa sin Bøsse i skudfærdig Stand i sine Hænder. Med Baghovedet klemte han sig fast til en lille Ophøining paa Klippen; med den venstre Albue trykkede han ligeledes imod Klippen, hvor han kunde komme til, og det venstre Been slyngede han ligeledes omkring Klippen og klamrede sig fast dertil med Hælen. Den høire Side hang mere eller mindre ud over Afgrunden. I denne Stilling, i hvilken alle Legemets Muskler vare i en stærk Spænding, betragtede han Fuglen et Quarteers Tid. Jeg vilde ønske, jeg kunde tilføie, at han havde skudt den; men Dyret kom desværre ikke mere nær til ham, forlod Jægeren og tog en anden Retning, maaskee opskræmmet ved en eller anden fjern Allarm. Vor Jæger saae længe efter den, i det Haab,

at den skulde vende om, men maatte endelig beqvemme sig til at være betænkt paa sin egen Frelse. Efter tre Timers fortvivlet Arbeide havde han endelig med sønderrevne Hænder og Klæder skubbet sig hen til Enden af „Baandet," hvor han fik fat i nogle Buske, ved hvis Hjælp han kom op paa en fremommelig Strækning og tilsidst reddedes af sin Dødsfare."

Det er allerede antydet, at der gives flere Slags Ørne; den ædleste af alle er Kongeørnen; ingen af de andre ligner den i simpel Skjønhed, i ædel Holdning, i det herlige Syn af Bevidsthed om Kraft og berettiget Selvtillid. Dens Længde er omtrent 4 Fod. Høiden ligesaastor, Vingestrækningen 9 Fod; dens mørkebrune Fjerbedækning, der mange Steder næsten er ganske sort og ligesom overtrukken med et gyldent Skjær, giver den et ærværdigt Udseende; de vældige Kløer, det stolt krummede, 5 Tommer lange Næb indgyde uvilkaarligt Respect. Den forekommer hyppigst i det sydostlige Europa og i det nordlige Afrika, hvor den synes at træde istedetfor Steenørnen, der fortrinsviis hører hjemme i Sweits og har megen Lighed med hiin. Begge ere befjerede ligeud til Tæerne, have store sorte Kløer, gule Tæer og en guul Voxhud ved Roden af Næbet. Hos Kongeørnen er derimod Næbet noget bredere, og Fjerenes Farve er ogsaa hist og her forskjellig; de give ikke hinanden noget efter i Dristighed og Mod, i Klogskab og Skarpsindighed.

Med stor Udholdenhed jage de efter Raadyr, Harer, Gjeder, o. s. v. ligenedtil Muus; de forfølge ligeledes større og mindre Fugle, Trapgaasen og Agerhønen, Storken og Bogfinken; kun Uglen ere de bange for. Haren har ingen Nytte af sine hurtige Fødder, Sneppen af sin urolige Flugt; de forstaae at trætte de hurtigste Dyr og at jage dem, indtil de ere fuldkommen udmattede. De mindre Dyr overlade de imidlertid mere til Høge og Ugler, der opholde sig længere nede i Dalene, og Aadsler, Gribbenes Yndlingsnæring, æde de kun i Nødstilfælde, naar Hungeren plager dem meget. Naar de jage efter Vildtet, lyder deres Skrig langt bort gjennem Luften; fulde af Skræk dukke de smaa Dyr og søge rystende at skjule sig. Kongeørnens Skrig lyder snart som kra-kra-kra, snart som krau-krau-krau, eller rha-rha-rha og i — kra. Ved Siden heraf lader den ogsaa dybe Bastoner høre, der i Frastand ligne en Hunds Gjøen. Steenørnens Stemme er klarere og lyder sædvanlig hia-hiah eller giiah. Idet den griber sit Bytte, udstøder den et hurtigt kik-kak-kak eller kek-kek-kek, saaat man kan kjende begge Ørne paa deres Skrig.

Mere udbredte end Steen- og Kongeørnen ere Fiskeørnene. De forekomme i den tempererede og kolde Zone baade i den gamle og nye Verden. De flyve fortrinligt, og i en let, stadig, overordentlig smuk Flugt trække de fra den ene Sø til den anden eller svæve fra den ene Flod til den anden. Saasnart de bemærke en Fisk i Vandets Overflade, flaggre de en Tidlang sigtende over Stedet, og styrte derpaa pludselig med tilbagetrukne eller i Veiret løftede Vinger og langt udstrakte Fødder næsten lodret ned i Vandet, som pladskende slaaer sammen over dem og holder dem skjulte nogle Dieblikke. Derpaa hæve de sig ved kraftige Vingeslag op af Vandet med deres Bytte, ryste ved en stærk Bevægelse Vanddraaberne af Fjerene og bære deres Rov til et sikkert Sted for at kunne æde det i Ro. De hugge med Omhyggelighed Kjødet løs fra Benene og sluge ogsaa kun faa Skjæl. Deres Fødder ere ikke forsynede med Fjer, hvorved deres Nedbukken under Vandet lettes. Ved en Slags Torne, der findes paa den ene Side af Tæerne, og ved deres ujevne, skruppede Fodsaal, der er at føle paa som den skarpeste Fiil, holde de store Kløer med Lethed selv den glatteste Fisk fast. Disse Fugles Fjer erholde ved en meget udbannet Fedtkjertel, som næsten intet Landdyr og især ingen Rovfugl har saa stor og udviklet, en rigelig Fedtelse, der skyer Vandet. Fiskeørnene i de nordlige Egne maae, naar Vinteren indtræder, drage til de sydligere Lande, hvor Søer og Floder holde sig frie for Iis.

Langt nædlere og plumpere end Fiskeørnen er Havørnen, der i sin Opførsel, i Skikkelse og Størrelse har mere Lighed med Gribben, Den udmærker sig ved sit store Næb, et lille, smalt, tilspidset Hoved, en lang Hals, brede Vinger, der, naar den sidder, hænge dorskt ned, og en afstumpet, kiledannet

Hale. Ligesom Gribbene forsmaaer den ikke Aadsler, selv om disse ere gaaede i stærk Forraadnelse. Den æder gjerne Vildtets bortkastede Indvolde og opsøger med Begjerlighed de ved Bredderne af Vandet opskyllede Lig; her indfinde de sig stundom i Flokke, medens de ægte Ørne undgaae al selskabelig Berørelse. Den er Fiskeørnen overlegen i Størrelse og Styrke, og ved sin Overmagt indjager den denne en saadan Skræk, at den igjen slipper det grebne Bytte, som den da bemægtiger sig paa en beqvem Maade. Endskjøndt den foretrækker Fisk for enhver anden Føde, have dog Pattedyrene og Fuglene i den en stærk og dristig Fjende, især Stødbykkerne blandt Svømmefuglene, hvilke den pludselig griber, naar de komme op igjen af Vandet, eller jager trætte ved udholdende Forfølgelse. De hurtigtflyvende Fugle have mindre at frygte af den, da den ikke er behændig og hurtig nok til at indhente dem. Dens Lugt er overordentlig fiin, hvilket ogsaa viser dens Slægtskab med Gribbene. Den opholder sig helst ved Havet og findes især i den nordlige Halvkugle. Den kommer sjelden ned til Vendekredsene, kun om Vinteren trækker den sydligere og længere ind i Landet.

De fleste Ørne bygge deres Reder paa høitliggende Steder; de vælge dertil enten utilgjængelige Klipper eller skjult staaende Træer, helst Ege og Naaletræer. Reden selv bygges uden Kunst og bestaaer af sammenbaarne Grene, Urter, Haar o. s. v. De bringe Ungerne alt Slags Vildt og hugge det istykker for deres Øine. Næppe gryer Morgenen, førend de flyve ud efter Bytte, og førend Morgenrøden farver den østlige Himmel, er den graae Klippe, hvorpaa deres Rede hviler, farvet af en Blodstrøm, som Morgenvinden tørrer. De Ørne, der fanges unge, lade sig tæmme, især Steenørnene, der ere de meest lærvillige og endogsaa kunne afrettes til Jagt. I tam Tilstand jage de ikke alene efter de Dyr, som de anfalde i Frihed, men ogsaa Gazeller, hvilke de holde fast ved Hovedet, indtil den hidilende Jæger dræber dem, ja som det i Almindelighed paastaaes, selv Ulve. De afrettes til Jagt især af Kirgiserne og andre mellemasiatiske Folkeslag. En Englænder, som levede i forrige Aarhundrede, skal endogsaa have indøvet et Antal Ørne til at bære ham igjennem Luften. I et Brev til en Ven yttrer han sig derom paa følgende Maade:

„Da jeg engang stod i min Huusdør, saae jeg en Ørn fare ned fra Skyerne og gribe et Lam, der hoppede omkring paa en Plads en Snees Alen fra mig. Noget Lignende havde jeg seet flere Gange, men min Bekymring over det stakkels Lams Skjebne havde hver Gang forhindret mig i at tænke paa noget Andet. Denne Gang forholdt Sagen sig anderledes; istedetfor at beklage den uskyldige lille Skabning faldt mine Tanker paa Fuglens vidunderlige Styrke, ved hvilken den førte det saa hurtigt bort, at jeg inden faa Minutter havde tabt dem begge aldeles af Syne.

De mangfoldige Forsøg, Menneskene have anstillet for at kunne flyve, faldt mig ind, og jeg begyndte at troe, at om end Mennesket ikke kunde lære at flyve, kunde det dog forene saamange af disse Fugles Kræfter, at de kunde føre det gjennem Luften, hvilket vilde være det Samme.

Jeg sluttede saaledes: naar en Ørn kan flyve med eet Lam i Kløerne, saa kunne ti Ørne flyve med ti Lam, saaat ti Ørne, naar det var muligt at lære dem til at flyve sammen og paa den Maade forene deres Kræfter, vilde være istand til at føre en Byrde med sig, der var ligesaa tung som ti Lam, og saaledes bestandig en større Byrde, eftersom deres Antal forøgedes.

Med disse Tanker morede jeg mig i nogen Tid, og da jeg forestillede mig de mangfoldige Glæder, en saadan Reisemaade vilde forskaffe mig, kom min Indbildningskraft i Bevægelse, og jeg besluttede mig til at vove et Forsøg. Imidlertid opsatte jeg Udførelsen af mine Planer længere og længere, i det jeg tænkte paa Vanskelighederne ved at afrette Ørnene og finde paa Midler til at forene deres Kræfter til fælles Virken.

Den første Indvending fjernede jeg ved at overveie at de vildeste Dyr paa Jorden ved Menneskets Kunst kunne tvinges til at fuldbyrde dets Villie og Befalinger; Falkene ere f. Ex. af Natur ligesaa vilde som Ørnene og lære dog at adlyde Falkenerens Tegn. Den anden Hindring var vanskeligere at overvinde; imidlertid opfandt jeg dog tilsidst en

Maskine, der godt syntes at svare til mine Hensigter.

Da Alt dette var ordnet i mine Tanker, skrev jeg til forskjellige Venner i forskjellige Egne af Landet og bad dem om saa hurtigt som muligt at skaffe mig et Antal unge Ørne, da jeg godt vidste, at gamle Fugle slet ikke kunde tæmmes. Med megen Møie skaffedes 18 tilveie, hvoraf to døde ganske unge. De øvrige ere endnu ilive og have havt saa god Nytte af min Underviisning, at de ere mig fuldkommen lydige. Jeg har været aldeles utrættelig i at arbeide paa deres Oplærelse, og ved Omhyggelighed og Opmærksomhed bragte jeg det efter flere Maaneder dertil, at de førte mig gjennem Luften med ligesaa megen Regelmæssighed og god Orden, som mine Heste trække mig henad Landeveien. Jeg agter med det Første at meddele Dem nøiagtig Underretning om den Maade, hvorpaa jeg har afrettet dem. For Øieblikket vil jeg indskrænke mig til det Almindeligste desangaaende.

Da jeg fik de unge Ørne, der bleve mig tilskikkede, førend alle Fjerene vare voxede ud, bleve de satte ind i et til deres Optagelse bestemt Aflukke og overgivne til min Jægermesters Omsorg, der var en erfaren Falkeafretter. Det blev ham paalagt, saasnart de vare gamle nok dertil, at bibringe dem Begyndelsen af hvad Falkene lære, hvilket han udførte saa heldigt, at de inden 6 Maaneder adløde ham ligesaa godt som mine Falke. De maatte adlyde hans Piben og følge med ham ud paa Marken; han red flere (engelske) Miil bort, og Ørnene vedbleve at flyve over Hovedet paa ham. Han befalede saa uindskrænket over dem, at om endog en af dem havde fjernet sig 100 Alen fra de andre, vendte den strax tilbage ved Lyden af hans Fløite.

Fra den Tid tog jeg mig af dem og begyndte min egen Fremgangsmaade med dem, da de nu vare ganske tamme. Først vænnede jeg dem til at flyve med Blylodder paa to Pund, hvilke jeg bandt ved Fødderne; Loddernes Vægt forøgedes lidt hver Dag, og tilsidst maatte enhver af dem flyve med 15 Pd. hvilket endnu ikke er saameget, som et Lam veier. Denne Indøvelse beskjeftigede mig i tre Maaneder, i hvilken Tid jeg red ud hver Morgen; mine Ørne svævede over mit Hoved, og de fik ikke Lov til at hvile paa hele Reisen, uagtet den sædvanlig beløb sig til 10 (engelske) Miil frem og tilbage.

Da jeg saae, at de vare fuldkommen vante til den paahængte Byrde, begyndte jeg at lære dem at flyve parviis, idet jeg bandt dem sammen ved et langt Reb og kun passede paa, at de fik Rum nok til frit at røre deres Vinger. Efter at de havde gjort dette nogle Maaneder, bandt jeg to Par sammen, derpaa tre, herefter fire, og tilsidst dem allesammen. Jeg binder dem saaledes sammen, at deres Vinger ikke kunne indvikles i hinanden under Flugten, saaat man ikke er udsat for, at der skal opstaae Forvirring imellem dem. Dette lærte jeg dem i een Maaned, i hvilken Tid jeg som før red ud hver Morgen. Jeg lod undertiden min Hest gaae i Skridt, undertiden i Trav, men for det meste i fuld Gallop, og de holdt sig hele Tiden ligeover Hovedet paa mig.

Nu saae jeg, at de vare heelt tillærte, og vovede at sætte mig selv i Blyloddernes Sted. Dette skete ved en særegen Fletning af Snore, som vare saaledes sammenbundne, at jeg meget beqvemt kunde sidde deri, og at hver Ørn fik sin Deel af Byrden at bære. Hele Maskinen er meget let, og tilligemed min Person veier den ikke saameget som alle Blylodderne, til hvilken Vægt Fuglene allerede vare vante.

Det syntes at behage Ørnene, og de hævede sig lystig op i Veiret med mig. Hvorledes jeg var tilmode under denne Luftreise, skal jeg fortælle, naar vi sees; nu siger jeg Dem kun, at mine Fugle vare mig ligesaa lydige som nogensinde før, og da jeg havde fløiet en Time, vendte jeg tilbage til mit Hjem som det lykkeligste Menneske i Europa.

Siden den Tid flyver jeg ud hver Dag, og om faa Uger tænker jeg at kunne besøge Dem i Hovedstaden. Reisen er rigtignok noget lang, hvorfor jeg vil tilbagelægge den i to Dagsreiser. Det er min Agt at dale ned i Hydepark, og for at Enhver kan vide min Ankomst, vil jeg flyve nogle Gange over Byen, førend jeg sætter mig ned."

Det er meget tvivlsomt, om det er skeet; det hele Foretagende har et saa eventyrligt Præg, at man ikke ret kan fæste Lid til det.

De ægte Ørne flyve, som allerede er

bemærket, fortrinligt, hvilket de især skylde deres lange Vinger. Jo videre Fuglen kan udbrede disse, jo flere Støttepunkter erholder den derved under Flugten, jo færre Vingeslag behøver den at gjøre for at holde Legemet svævende og svømmende i Luften, især naar dette, som Tilfældet er hos Ørnen, ikke er overordentlig tungt. Svingfjerene i Ørnens Vinger ere af en særegen Beskaffenhed; hvor de ere korte og svage, er Flyveevnen kun ringe; hos Ørnen ere de lange og kraftige, og Fanerne slutte tæt sammen, saaat de kunne modstaae Luften. Ligsaa hensigtsmæssigt er denne Fugls Bryst bygget; det indtager den største Deel af Legemet og fylder dette saaledes med Luft, at det stiger og synker som en Ballon. Det stærkt udviklede Brystbeen bærer paa sin Flade en ophøiet Kam, hvortil de kraftige Flyvemuskler ere heftede, der bestandig sætte Vingerne i Bevægelse. Hos alle Fugle, der ikke kunne flyve som Strudsen og Kasuaren, er Brystbenet kun lidet udviklet, idet Kammen mangler og da tillige de egentlige Flyvemuskler. Betragter man saaledes Ørnens fortrinlige Flyveapparat, Indretningen af dens Fødder, dens stærke Nakkemuskler, saaat den med eet Hug af sit Næb kan kløve Hjerneskallen paa Pattedyr, finder man det let forklarligt, at denne Fugl har en saa stolt Bevidsthed om Kraft, Sikkerhed og Mod. Den indtager derfor med Rette den første Plads blandt Fuglene.

De gamle Folkeslag, især Græker og Romere, have endogsaa indrømmet den en Plads paa Olympen, hvor den hvilede i umiddelbar Nærhed af Jupiters Throne. Den blev snart fremstillet paa Spidsen af hans Herskerstav, snart staaende ved Siden af ham og bærende Tordenkilen. Med vaagent Øie agtede den paa den olympiske Guds Befalinger og fuldbyrdede dem med Lynsnarhed. Saaledes maatte den engang paa sin Herres Bud bortføre den unge Ganymedes, en Søn af den troiske Konge. Jupiter elskede nemlig denne, den skjønneste af de Dødelige, saa meget, at han besluttede at optage ham til Himlen. Da derfor den skjønne Yngling vogtede sin Faders Hjorde paa Bjerget Ida, svævede Ørnen, eller som Andre fortælle, Jupiter selv i en Ørns Skikkelse ned og bar Ganymedes op til Olympen, hvor han maatte gjøre Tjeneste som Gudernes Mundskjenk. Jupiter skjenkede den utrøstelige Fader et Spænd udødelige Heste til Sonoffer.

Da Ørnen som Gudernes Sendebud stedse befandt sig i den olympiske Herskers Nærhed for at kunne udføre hans Befalinger, søgte Augurerne (Spaamændene) fortrinsviis at udforske Jupiters Villie af Ørnens Flugt. I deres Embedsdragt begave de sig til en bestemt Plads, efterat de i Forveien høitideligt havde offret og bedet, deelte med en Stav Himlen i 4 Dele og ventede i Taushed paa de Tegn, der vilde vise sig. Lode Ørnene sig see, troede de allerede deri at see et Beviis paa Jupiters Bifald; dog lagde de især Mærke til deres Flugt. I Rom var det Skik ved Kongers og berømte Heltes Ligbegængelse at lade en Ørn flyve op af det brændende Baal, for billedlig at antyde, at Sjælen hævede sig til Himlen. Da Keiser Augusts Lig med stor Høitidelighed blev opbrændt paa Marsmarken, gjorde man det Samme, og da bevidnede en smigrende Raadsherre endelig, at han havde seet August, hvem man allerede i levende Live havde gjort til en Gud, stige op til Himlen.

I den nordiske Sagnkreds træder Ravnen paa mange Steder i Ørnens Sted. To Ravne, Hugin og Munin, ledsagede bestandig Gudernes Øverste, Odin; de sade paa hans Skuldre og fløi afvexlende ud i Verden for at eftersee, hvad der havde tildraget sig, og bringe Efterretning om hvad de havde seet. Imidlertid savnes Ørnen dog ikke ganske; saaledes sad i Spidsen af Verdenstræet Ygdrasils Grene en Ørn og imellem dens Øine en Høg. Ygdrasil var efter den gamle nordiske Gudelære en uhyre Ask, der sammenknyttede Himmel, Jord og Helvede, hvis Grene strakte sig over hele Verden og naaede ud over Himlen. Det fik sin Næring fra tre Rødder, der bredte sig til tre Sider. Den ene Rod strakte sig derhen, hvor Ginnungagap forhen var, den anden til Nifsheim og den tredie til det Sted, hvor Guderne holdt Thing. Fra hver Rod udvældede en vidunderlig, hellig Kilde; ved den tredie Rod var Urdas Brønd, der meddeelte Alt, som nedduppedes deri, en sneehvid Farve; her sidde Nornerne, Skjebnens Gudinder, og øse Vand, hvormed de forfriske Askens Grene; ved den

første Rod var Mimers Brønd, og fra den anden fremvælder den sæle Brønd Hvergelmer. Dette vidunderlige Træ var foruden af den alvidende Ørn beboet af andre Dyr, navnlig af et Egern og af Bier, der nærede sig af den Dug, som dryppede ned af Træets Grene. Heelt nede ved Roden laa Slangen Nidhøgg, der gnavede paa Træets Rødder for at fælde det. Egernet løb imellem den og Ørnen for at sætte Splid imellem dem.

I de nordiske Sagn fortælles ofte, at Guder og Kæmper iførte sig en Ørneklædning, naar de hurtigt vilde begive sig fra et Sted til et andet; ligeledes sad Kæmpen Hræsvelger i Skikkelse af en uhyre Ørn paa Himlens yderste Nordgrændse og frembragt Luftens Bevægelse ved at slaae med sine Vinger.

Siden Guderne ere fordrevne fra Olymp og henviste til Sagnets Rige, har Ørnen heller ikke længere Plads der. Til Gjengjæld er den optaget blandt de himmelske og jordiske Stjerner og er bleven sat ind i mange Landes Vaaben. Det Stjernebillede, der fører dens Navn, er et af de ældste; det findes paa den nordlige Himmel og forestiller Jupiters Ørn eller efter Andres Mening Kong Merops, hvem Juno forvandlede til en Ørn og gav Plads blandt Stjernerne; af Sorg over Tabet af sin Gemalinde vilde han nemlig dræbe sig selv, hvorfor Juno af Medlidenhed foretog den omtalte Forandring med ham; dette Stjernebilledes Plads er i Mælkeveien nærved Himmelæqvatoren. Det kan kjendes paa tre Stjerner, der staae i en lige Linie eens langt fra hinanden. Imellem de jordiske Stjerner, hvilke man bærer paa Brystet, gives der ogsaa røde Ørne; de hvile enten paa et Kors eller ere omgivne af en ottekantet Sølvstjerne og vise Navnetrækket F. W. Høiere i Rangen staaer den sorte Ørn; denne Orden blev stiftet af Churfyrst Frederik 3die, der ophøiede Preussen til et Kongerige. Som Billede i Vaabner har Ørnen vel fundet den største Udbredelse; den pranger snart som hvid Ørn, skinner snart som gylden Ørn, snart forekommer den halv, snart dobbelt. I denne sidste Skikkelse forekommer den i det hellige tydske Riges Vaaben; det ene Hoved skuer mod Øst, det andet mod Vest, som om dermed skulde antydes, at Tydsklands Grændser til disse Sider maae vogtes med Ørneblikke. Genf, der fordum var en fri tydsk Rigsstad, fører endnu Rigsørnen i sit Vaaben; desuden underholder den i et særegent dertil indrettet Buur nogle levende Ørne paa Stadens Bekostning, som om den vil have Vaabnets Symbol levende for sine Øine.

Commerceraadens Svigersøn.

(Sluttet.)

„Ja, seer De, min gode Hr. Simmerthal!" — tog han endelig tilorde — „det er strængt taget en Hemmelighed. Men Dem anseer jeg for en fornuftig Mand, til hvem en Fader vel nok tør udtale sig."

Jeg satte naturligviis strax et helligt Ansigt op og forsikkrede Commerceraaden om min ubrødelige Taushed, og han var ogsaa redebon nok til at troe mig paa Kavaleerparole.

„Deres gode Ven, Student Falk," — optog han atter Traaden — „er mig bekjendt fra tidligere Dage. Jeg var dengang kun en simpel Handelsmand og havde min Boutik i hans Forældres Eiendom. Da var Deres Ven ikke større end som saa, og Josephine og han vare intime Legekammerater."

„Ah saa!"

„Det er nu endeel Aar siden . . . otte Aar om ikke mere . . . Tiderne have forandret sig; Begge have rystet Barnet ud af Ærmet og ere blevne voxne Mennesker, der skulle stræbe frem i Livet. Imidlertid er jeg kommen efter, at Børnenes Kammeratskab har vedligeholdt sig i den modnere Alder."

„Hvorledes, Hr. Commerceraad?"

„Kort og godt, jeg har bemærket, at hverken Falk eller min Datter have glemt deres Barndom, men at de Begge endnu trofast bevare det Venskab, som dengang knyttede dem til hinanden."

„Hvad for Noget? ... De mener da vel aldrig ...“

„Jeg mener, at Studenten elsker min Datter ...“

„Og Frøken Josephine?“

„Elsker ham igjen!“

Ak, der laae mine skjønne Illusjoner sammenstyrtede som et Korthuus! ... Det var altsaa min Contubernal, og ikke mig, at Talen var om. Grusomme Skuffelse! ... Og jeg, som allerede halvveis havde drømt mig ind i Commerceraadens Familie ... Jo, jo, der sad jeg kjønt!

Commerceraaden blev ved:

„Det havde længe ahnet mig, og min Ahnelse fik yderlig Stadfæstelse, da jeg en Dag ... det kan vel være nogle Maaneder siden ... modtog et Besøg af Deres ærede Ven. Han kom stiv og pyntet som en Frier ..“

„Ah, hvad maa jeg høre!“

„Med faa Ord tilstod han mig sin Kjærlighed til min Datter ... en Kjærlighed, som allerede længe i al Hemmelighed var bleven besvaret ... og bad mig om mit faderlige Samtykke.“

„Og De?“

„Afbryd mig ikke! ... Det var endeel Aar siden, at jeg havde seet ham, og han stod saaledes for mig som en complet Fremmed. Hans Ydre behagede mig vel, men hvad hans Indre indeholdt, var mig ubekjendt, og da min Datters Vel ligger mig formeget paa Hjertet, til at jeg uden videre kan give hende til den Første den Bedste, gav jeg ham naturligviis kort Besked.“

Det faldt som Skjæl fra mine Øine. Min Contubernal var forelsket, men elskede uden Haab; ulykkelig Kjærlighed var altsaa Grunden til hans gaadefulde Melankoli, til den sygelige Stemning, hvori han uophørlig vandrede. O, hvor havde jeg ogsaa haft min Forstand henne, at jeg ikke før var faldet paa det!

„Det var mig lidt paafaldende“ — vedblev Faderen — „at høre slig Tilstaaelse af en Fremmeds Mund. Min Datter besvarede hans Kjærlighed! ... Det var mere, end jeg kunde faae i mit Hoved; idetmindste holdt jeg den hele Historie for lutter Barneværk. Dog snart maatte jeg erfare, at der var mere Alvor med i Spillet, end som saa; min Datter blegner hen, hun græmmer sig uden dog at ville tilstaae det ... kort! Alt hos hende er siden den Tid blevet saa forandret, at jeg halvt om halvt frygter for Følgerne.“

„Virkelig? ... Hun elsker ham altsaa høit?“

„Det maa hun sikkert gjøre! ... Og for ikke ved en unyttig Haardhed at lægge mit eneste Barn i Graven, har jeg besluttet at give mit faderlige Samtykke til deres Forbindelse, saafremt det kan forenes med Fornuft. I denne Anledning har jeg vovet at bemægtige mig Deres Person. De kjender den unge Mand, kalder ham Deres Ven, og ... ikke sandt? ... De vil ikke nægte mig at meddele Alt, hvad De veed om ham, og erklære, hvorvidt De troer ham værdig til min Datter?“

„Bravo!“ — tænkte jeg ved mig selv. — „Paa mig beroer det altsaa, om min Contubernal skal hjemføre Josephine som sin Brud eller ikke!“

Og med en Deeltagelse, som kun en Broder kunde føle, fortalte jeg Commerceraaden alt det Gode, jeg vidste at sige om min Ven. Jeg var ikke i mindste Maade fortrydelig over, at maatte bidrage til hans Forfremmelse paa Lykkestigen; ... Noget, hvortil jeg forøvrigt kunde være berettiget, da det skete paa mine Illusjoners Bekostning. Taus og tankefuld hørte den rige Mand til, og da jeg havde udtalt, trykkede han hjerteligt min Haand.

„Tak, min Herre!“ — sagde han. — „De har idag viist mig en væsentlig Tjeneste, for hvilken jeg vil være Dem evig forbunden. De er en Mand af Ord, og jeg troer Dem i alle Henseender. Saa vil jeg være rolig for min Datter med det Valg, hun har truffet. Dog intet Mere om den Sag! ... Imorgen haaber jeg atter at see Dem hos os, og beder Dem da tillige medtage Deres Ven, at Sagen kan jævne sig selv.“

Vi vendte tilbage i Dagligstuen, og jeg tilbragte nogle behagelige Timer i Familiens Skjød. Intet Ord vexledes om Familieanliggender, og foruden jeg og Faderen vidste Ingen, hvilke Anstalter der vare trufne for Josephines Lykke. Det skjønne Barn viste sig saa venlig og forekommende mod sine

Forældre, og neppe skulde man have formodet, at den fine Blegbed, som bedækkede hendes Kinder og forhøiede hendes Skjønhed, var et Sorgens Spor, Tegnet paa lønlige Lidelser, der fortærede det unge Hjerte. Commerceraaden var idel Opmærksomhed, og vidste ikke ret, hvorledes han skulde yttre sin Taknemmelighed. Til Slutning inviterede han mig endog til med Familie at besøge Theatret, hvor nogle udmærkede Pladser i Parkettet vare dem forbeholdte. Jeg tog med sand Glæde mod Tilbudet. Rigtignok havde jeg givet min Forlovede Løfte om at gjæste hende samme Aften; men bevares, hvor kunde Sligt komme i Betragtning under disse Omstændigheder?

Klokken henved sex toge vi til Byen i aaben Wienervogn; thi i hiin Tid brugte Folk ikke, som nutildags er Tilfældet, at skjule deres Personer omhyggeligt i lukkede Kasser, naar det gjaldt om at besøge Theatret. Det var endnu temmelig lyst, og vor Vei faldt til al Ulykke gjennem den Gade, hvori min dydzirede Forlovede boede. Jeg saae hende i Frastand at sidde i al sin Herlighed ved Vinduet, og, da jeg ikke kunde undgaae hendes speidende Øine, gjorde jeg en Dyd af Nødvendigheden og nikkede til hende saa venligt som muligt. Gud veed forresten, hvad min Elskværdige tænkte ved at see mig sidde tilvogns ved en ung Frøkens Side og nok saa familiair underholde mig med de Gamle! ... Jeg husker kun, at hun tilkastede mig et Blik, der udtalte ligesaa megen Forbauselse som Bebreidelse, eller, med andre Ord sagt, laante mig et Øie, der trængte mig til Marv og Been. Imidlertid troer jeg ikke, at de Andre bemærkede denne stumme Meningsvexel; jeg rystede derfor Flauheden af mig, og lykkelig og vel ankom vi til Theatret.

Jeg skulde ikke omtale vort Besøg i den gamle Skuespilbygning, hvis dette ikke havde dannet Indledningen til andre Hændelser, der endnu faae mig til at lee, medens jeg nedskriver dem. Neppe havde jeg i Ro og Mag indtaget min Plads hos Familien og faaet afpudset min Lorgnet i Frakkeforet, før jeg fik Øie paa den fordømte Rykker, som endnu samme Morgen havde haft mig i Netten, og nu fra sin tarvelige Portnerplads betragtede mig med Øine, der neppe vilde troe sig selv. Jeg hilste ham med en Slags søgt Fornemhed og trak derpaa Hovedet til mig for med en vigtig Mine at gjøre en Bemærkning til Frøken Josephine; men krum og smidig i Ryggen som en Hofjunker besvarede min Creditor min Hilsen med samme Anstand, som om jeg havde været en Konge og ikke en stakkels forgjældet Musiklærer. Hvor det gottede mig! ... Jøden tænkte vist Sit om dette Theaterbesøg med en hovedrig Commerceraad, og det var Vand paa min Mølle; Skinnet havde for mig omtrent samme Værd som Virkeligheden.

Hvad der spilledes hiin Aften, har jeg nu forglemt. Jeg erindrer blot, at det var den første Opførelse af et fransk Lystspil, — een af hine mange Affødninger af en driftig Phantasi, som omplantede paa dansk Jordbund gaae nogle Gange over Scenen, for derpaa at blive henlagte til Føde for Møl og Bogorme. Imidlertid havde jeg Phantasi nok til ikke at kjede mig over det „kjedelige Drama;" jeg glemte Scene, Stykket, Skuespillere, Alt over min skjønne Elev, der i dette Øieblik sad som en venlig Engel ved min Side paa den udstoppede Bænk. Omsider var da Forestillingen tilende; Forældrene gave deres Jaord, de Elskende jublede, Publicum peeb, Choret gratulerede, Tæppet faldt, — og jeg bød min Dame Armen for at føre hende ned til Vognen.

Med virkelig beklemt Hjerte ønskede jeg det deilige Væsen Godnat og takkede hende oprigtigt for de skjønne Timer, jeg havde tilbragt i hendes Nærhed. Commerceraaden mindede mig gjentagent om mit Løfte for næste Dag, og efter at alle Afskedsceremonier vare tilende, anbefalede jeg mig og ilede lynsnart hjem i mit eget beskedne Ungkarlehjem. Min Contubernal var hjemme og laae i Mørket paa Sophaen og spillede Guitar. Jeg vilde strax rykke ud med Alt, hvad der laae mig paa Samvittigheden, men da min gode Theodor denne Aften befandt sig i en særdeles utaalelig Stemning, holdt jeg klogelig Mund og lovede ham til Straf, at skulde faae Lov til at vente til imorgen med at erfare sin smilende Skjæbne, hvorpaa jeg trak mig tilbage for i Sengeskjærene at drømme tilgavns om den Lykke, hvis Nydelse var en Anden forbeholdt.

Dog jeg drømte desværre slet ikke. Mit Hoved var for overfyldt, og jeg faldt snart i en blytung Søvn, hvoraf jeg først vaagnede, da den næste Formiddags Sol skinnede klart ind i Værelset til mig. Jeg hørte det sædvanlige Klimperi paa Guitaren og vidste nu strax, at min Ven var paa Benene og især med at øve sine gamle Meriter. Hurtig svøbte jeg Slobrokken om mig og gik ind i Stuen til ham. Den første Godmorgenhilsen, jeg modtog, var en lille forseglet Billet; jeg aabnede den — det var fra min deilige Forlovede, og Skrivelsen indeholdt kun disse Linier:

„Sidste Gang, Du var hos mig, berammede Du en Skovtour til idag; dog for den vil jeg fritage Dig, da jeg vel kan tænke, at Du har Andet at tage vare, end at tjene Din hengivne Veninde

Marie Træsk."

Jeg kom uvilkaarligt til at lee høit over dette Træk af qvindelig Jalousi, der dømte efter Skinnet, uden engang at gjøre sig den Uleilighed at undersøge Grunden. Min Contubernal, som fandt denne Opførsel meget paafaldende, spurgte naturligviis strax om Aarsagen dertil, og istedetfor andet Svar rakte jeg ham min Forlovedes Billet.

Han læste den, dog uden at fatte Meningen.

„Ja, hvad vil det sige?" — spurgte han. — „I ere dog vel aldrig ragede uklare?"

„Nei, hvor kan Du troe det?" — svarede jeg. — „Hvorledes kunde jeg saa beramme en Skovtour sidste Gang, vi taltes ved?"

„Det er ogsaa sandt! ... Men saa kan jeg ikke løse Gaaden."

„Den hører ogsaa med til en lang Historie, som jeg vilde have fortalt Dig iaftes, naar Du blot havde været bedre oplagt til at høre mig."

„Naa, fortæl da!"

„Du erindrer nok, jeg var hos Commerceraaden igaar ..."

„Naa ja!" — afbrød han mig urolig — „jeg veed det."

„Der tilbragte jeg en meget behagelig Dag, og iaftes var jeg i Theatret med Familien."

„Du?"

„Ja, netop jeg! ... Men Veien faldt uheldigviis forbi min Donnas Hjem, og det arme Pigebarn, som saae mig i saa gentilt Selskab med en lille Frøken ved Siden, har gjort sine Betænkninger over den Sag. Som Du seer af Brevet, er hun bleven jaloux, og Jalousi ... uha, det er en græsselig Ting."

Jeg saae paa min Contubernal, der taus og modfalden stirrede hen i Vind og Veir. Et vist Træk om Munden viste hvor stærkt det gjærede i hans Hjerte, og at han gjerne vilde have en Vished, som han selv holdt sig for stolt til at affordre mig. Af Medlidenhed vedblev jeg derfor at slaae paa den Streng, jeg eengang havde berørt.

„Det er en sjelden Mand, denne Commerceraad, og saa venlig og forekommende, at det er en Lyst. Sikke Rariteter han opvartede med ... Men Du lader mig saa løierlig, trækker saa mistroisk paa Læben!"

„Nei, jeg mistroer Dig ikke! ... Manden kan jo være meget agtværdig i sin Stilling."

„Men saa Frøkenen! ... Ja, hun er nu allerkjærest! ... Hvor skjælmsk og munter hun er; men bleg, rasende bleg! ... Det maatte være en Kampesteen, der ikke blev indtaget i sligt Pigebarn. Jeg smigrer mig nu med det bedste Haab; Faderen giver mig gjerne sit Jaord, og Frøkenen seer mig ikke i saa ilde et Lys endda, hun har ikke glemt sin gamle Musiklærer. Idag er jeg atter inviteret ud til Commerceraadens ..."

„Idag igjen?

„Ja, som tilkommende Svigersøn maa jeg jo have min Gang i Huset."

Min Ven foer op saa vred som nogen Tydsker.

„Svigersøn, Svigersøn!" — støiede han. — „Lad os nu blot være fri for Dit Brøvl!"

„Hvad! Troer Du ikke, jeg er vis i min Sag? ... Forældrene ere paa mit Partie, og Pigebarnet ... Men à propos, hvilken fiin Haand, hun har ... Det var som om jeg førte en Honningkage til mine Læber, da jeg kyssede den i et Øieblik, hvori vi heldigviis befandt os ene."

Falk gjorde en utaalmodig Bevægelse.

„Ja, fik jeg ikke Lov til Andet" — vedblev jeg — „fik jeg dog Lov til at kysse

hendes Haand, og fra Haanden til Munden er kun et lille Trin."

„Du lyver!" — faldt min Ven mig i Ordet.

„Hvad behager? Du troer altsaa ikke, at jeg har kysset hende ... hendes Haand, vilde jeg sige?"

„Nei!"

„Ja, ja! Saa kjender Du mig kun daarligt! ... Var det maaskee formeget forlangt af min tilkommende Forlovede? ... Men siig mig engang, hvorfor tager Du ellers saa stærkt paaveie med den Sag? ... Kan det ikke være Dig det Samme, enten jeg kyssede Josephine eller ikke?"

„Nei, det kan ikke!"

„Ikke det? ... Saa tillader Du mig vel i al Ærbødighed at spørge Dig, om det er sandt, hvad man fortæller, at denne omtalte Frøken ... hm, hm! ... skulde være en Gjenstand for Dine Tanker og Din Tilbøielighed?"

„Hvem siger det?"

„Folk i Byen. Men er det Tilfældet?"

Min Conterbunal, der saa pludselig saae sig røbet, betænkte sig nogle Dieblikke; det var synligt, at han kjæmpede en Strid med sin Stolthed og sit Hjerte.

„Ja, min Ven!" — tilstod han endelig. — „Ligesaa godt tilstaae det nu som siden. Spot Du mig saa kun!"

Jeg gav mig høit til at lee.

„Der har vi det! ... Hahaha! ... Mod Forældrenes Villie; ... ikke sandt? ... Ja, det vil da sige hendes, for Dine vil vist neppe gjøre sig den Uleilighed at reise sig af Graven for at modsætte sig Dit Giftermaal. Hahaha! Det fornøier mig virkeligt! ... Dog, Du er vel ikke længere vred, fordi jeg viste en saa galant Opførsel mod Din lille Brud?"

„Nei, jeg mærkede nok, Du var i Dit muntre Hjørne. Dog, ... min Brud, siger Du? . . ."

„Naa ja! Hæng nu ikke saadan med Næbet! ... Jeg skal saamæn ikke staae Dig det Mindste i Veien; thi vel er Frøken Josephine en heel Engel mod min Marie, men Venskabet bør respecteres, og desuden vil jeg vænne mig til Stadighed. Et ypperligt Valg har Du gjort, det maa man lade Dig, idet Alt er forenet i hendes Person, Skjønhed, Rigdom . . ."

„Ak, just dette sidste Punkt er imod vor Forbindelse. Det er naturligviis taabeligt af en stakkels fattig Djævel, at ville tænke paa et Partie med en Millionairs Datter!"

„Ja, Du har friet om hende hos Faderen, veed jeg."

„Hvad? Veed Du det?"

„Ja, jeg er alvidende! ... Forresten fik jeg det at vide igaar af Din tilkommende Svigerpapa. Den bedste Besked fik Du just ikke . . ."

„Jeg kunde ikke vente bedre."

„Men der er dog Haab endnu."

„Ikke for mig!"

„Siig ikke det, Theodor! Faderen har kun viist sig haard for at prøve Din Kjærligheds Styrke. Idag er jeg, som sagt, atter inviteret ud til Commerceraadens, og jeg har dyrt maattet love, at bringe Dig med."

„Mig med?"

„Ja! Du undslaaer Dig vel ikke?"

„Jo, eftersom jeg Intet har at gjøre der."

„Aa, gjør nu bare ingen Snak, men spadseer med. Frie blot igjen, min Ven! og ... min Sjæl, det gjælder et Præstekald! ... Faderen slaaer til."

„Troer Du da, at jeg paany vil kunne nærme mig den Mand, som formelig viste mig Foragt, da jeg bad ham om hans faderlige Samtykke."

„Gjør Dig ingen Betænkning!"

„Jeg kan ikke!"

„Jeg beder Dig, Theodor! følg en gammel Vens Raad, som vil Dit Vel."

„Nei!"

Og min Contubernal vendte mig Ryggen, styrtede ind i Soveværelset og lod mig staae alene med mine gode Raad. Jeg vilde gaae efter ham og anbringe mine Ord med endnu mere Alvor; men i det Samme bankede det paa Døren, og denne aabnede sig for en galloneret Tjener, der bragte et Brev. Jeg modtog det og saae, at det var adresseret til „Stud. theol. Theodor Falk." Bravo! Det var en Damehaand, det var udentvivl fra Frøken Josephine. Glad blev jeg paa min Vens Vegne, da — o, sorte Skjæbne! — fik jeg i samme Nu Øie

paa et Menneske, der lynsnar fløi op ad Trappen, et Menneske, der var mig vederstyggeligere end Djævelen selv; — kort! — ingen Anden end min fordømte Rykker, Skræderen Benjamin Meyer, som under Gaars Dato havde truet mig med Svæltekjælderen i Gjældsarresten.

„Guten Morgen, guten Morgen!" — stønnede Jøden, da han aandeløs trippede ind i Værelset. — „Undschuld ich verstöret Sie, aber ..."

„O, de forstyrrer mig aldeles ikke;" — svarede jeg, i mit stille Sind ønskende Jøden paa Sprogø.

„Aber das ist paa ein Art og Deres eigen Schuld ..."

„Jeg beder!"

„Man sollte næsten glaube, Sie vilde mir Deres Søgning ganz unddrage, und dertil hat Sie gar keine Ursache; thi ich habe Sie immer artigt und forekommende behandlet ..."

Jeg kom uvilkaarligt til at tænke paa Gaarsdagen, der især kunde opvise et Træk af judæisk Forekommenhed.

„O, ich habe mich sehr wundert over den ... den Gleichgyltighed, De udviser mit Ihre Toilette. Gotts Wunder! Ein Edelmann soll man auf den Kleidern kennen, og Sie mit Ihre Talente, bist Sie inte ein Edelmann? ... Ja, wahrlich! ... Ach, Gott! Ich saae Dem iaftes mit den Hr. Commerceraad und seine allerliebste Datter. Ich kan nok denken ..."

„Hvad kan De tænke?"

„O, Inte, Inte! Sie versteth mir freilich nok. Hehehe! Aber see hier!" ...

Og Jøden gjorde et dybt Greb i sin Brystlomme, og jeg kom ubevidst til at tænke paa et vist Slags stemplet Papiir, der ingenlunde skaber en frisindet Yngling fornøielige Udsigter.

„Undskyld mig nogle Dieblikke; men jeg skulde blot give min Contubernal dette Brev."

„Aber disse Prever; ... hehehe!" — grinede Jøden.

Prøver! ... O, det lettede! ... Hurtig kastede jeg Brevet ind i Sovekammeret og stillede mig derpaa ganske til min Rykkers Naadighed.

Denne var idel Opmærksomhed, udbredte sig vidt og bredt over Moderne og Alt, hvad der hørte under hans Profession, og tilbød mig endelig at completere min Garderobe med det allernyeste Tilbehør. Saamegen Artighed forbausede mig naturligviis, og jeg slog derfor saa smaat paa den Streng, som endnu klang fra igaar.

„Men de Penge, De har tilgode, Hr. Meyer, og som ..."

Dog jeg fik ikke Lov til at tale ud.

„Ak, Gott!" — afbrød Jøden mig. — „Hos Dem behøver man inte bange zu sein for sine Penge."

Naa, det var Ord, der lode sig høre! ... Med en Opfordring til snart at bestemme mig, anbefalede Jøden sig bukkende og skrabende. Men Maalet var endnu ikke fuldt; thi i den aabne Dør geraadede han i ubehagelige Conflicter med en corpulent Mand, der just trængte sig ind og hilste mig med et plumpt Buk. Det var en anden Rykker, en Huusvært Søren Klem, med hvem jeg havde et rigt Mellemværende fra en tidligere Periode.

Jøden, der boede tilleie hos bemældte Herre, vendte sig hurtig om og studsede ikke lidt ved at træffe sin Vært i Kisteklæderne og paa samme Galei, som han selv. Jeg beredte mig paa en ubehagelig Scene, bød Hr. Klem en Stol, paa hvilken han strax bredte sig med spidsborgerlig Anstand, og for at sige Noget, begyndte jeg at tale om de ubehagelige Trapper. Men Klem havde for gunstige Tanker om mig til at ændse Sligt; han tørrede Sveden af Panden med sit tærnede Tørklæde og rykkede uden alle Omsvøb frem med sit Ærinde.

„Seer De, min gode Simmerthal!" — sagde han — „jeg har en deilig Leilighed, som De rigtig kunde være tjent med."

„Jeg?"

„Ja vist! De fandt Dem dog godt i det, dengang De logeerte hos mig; ... naa, flyt saa hen til mig igjen, og lad det gamle være glemt! ... De kan faae hele første Sal, den er paa sex Værelser med Kjøkken, Kjælder, Loft, Qvister og Staldrum. Ja, min Fa'er! det er en Leilighed, De kan bruge."

„Jo, men Gud bevares, hvad skal jeg gjøre med saamange Værelser og Beqvem-

meligheder? ... To Værelser ere tilstrækkelige for mig og min Contubernal."

„Men De maa dog boe lidt efter Standen; De skal jo ogsaa holde mange Folk, og hun er vel godt vant, siden hun er af fiin Familie."

„Hun! ... Hvem taler De om?"

„Ih, om hende ... Deres Con ... Conbertunal, som De kalder det."

„Min Contubernal, mener De! ... Men det er jo Studenten, jeg boer med her."

„Nei, Gu' er det vel ei! Det veed jeg bedre; siig De det kun reentud, det er bekjendt nok."

„Det maa være en Misforstaaelse, min Herre! Maa jeg bede Dem om en nærmere Forklaring!"

„Nærmere Forklaring?"

„Ja! ... Hvad er Deres Mening?"

„Ih, min S'æl, Meningen er da solelklar nok. Jeg mener, De skal giftes med det Første."

„Jeg giftes! ... Hehehe! ... Hvem siger det?"

Den corpulente Mand pegede paa Meyer, som stod der og maabede som et forvildet Faar.

„Spørg ham derom!" — sagde Klem. — „Han har boet i mit Sted i samfulde sexten Aar, og jeg kjender ham som en Mand, der ikke farer med Løgn."

„Ja!" — stammede Jøden — „Er De denn inte mit den Commerceraad Zwiebels Datter forlovet?"

„Nei!"

„Var De denn inte in den Theater med hende iaftes?"

„Jo, det nægter jeg ikke; ... men ..."

„Naa, der har vi det!" — afbrød Klem mig. — „Saa er' vi jo paa det Rene med hinanden!"

„Men, for Pokker!" — udbrød jeg — „Kan man da ikke besøge Theatret med en ung Dame, uden at man absolut skal være hendes Forlovede? ... Har De bygget derpaa, mine Herrer! har De gjort Dem en slem Streg i Regningen."

I samme Dieblik kom min Contubernal sjæleglad dandsende ind med det aabne Brev i Haanden.

„O, jeg er saa glad!" — jublede han, uden at ændse de Nærværende. — „Om en Time gaaer jeg med Dig."

Og han gav mig Brevet til Gjennemlæsning; men for hurtigt at komme ud af denne ligesaa komiske som piinlige Situation, tog jeg min Ven ved Haanden og forestillede ham for Herrerne.

„Her seer De min Contubernal og Hr. Commerceraadens rette Svigersøn!"

„Ham der!" — studsede Jøden.

„Det er jo vores gamle Student!" — maalede Huuseieren. — „Fy, Meyer!" — vedblev han, henvendt til Jøden — „der har De narret mig stygt."

Men Jøden tvivlede endnu, og med en hemmelighedsfuld Mine tog han mig under Armen og trak mig hen i en Krog af Værelset.

„Har den Commerceraad aber inte mere end ein Datter?"

„Nei!"

„Ak, Gott! So habe ich mig selbst barbiert!"

Og han løb hen til sin Vært, der imidlertid havde reist sig.

„Lad uns gaae! Das ist ein Misforstand;"

Søren Klem satte et ærgerligt Ansigt op og fulgte uden alle Ceremonier efter Jøden, som slog sig for Panden og mumlede halvhøit:

„Gott verfluche mir! Bist Du inte ein dum Karl, Benjamin!"

Min skraldende Latter forhaanede de Flygtende, og jeg ilede med at indvie min Contubernal i de nærmere Omstændigheder ved denne Sag.

„To Rykkere paa Flugt!" — triumpherede jeg — „Hør, Theodor! Din Brud gjør Mirakler. Ikke nok med, at Synet af hende har gjort min Kjæreste jaloux; men Jøden er blevet ligesaa taabelig, og har derved sat sig selv og sin Vært en Voxnæse paa. Han saae mig i Theatret iaftes, og strax er den Tanke faldet ham ind, at jeg var Commerceraadens tilkommende Svigersøn. Han tilbyder mig derfor idag med det venligste Ansigt af Verden sit Arbeide, som om det slet ikke var ham, der stævnede mig igaar. Men ikke nok dermed; han har tillige meddeelt sin Gisning til Værten, og denne

bestormer mig nu med sin Leilighed. Bravo! To Nykkere narrede! ... Hahaha! Hvad siger Du dertil?"

„Aa, det er jo snurrigt nok, men interesserer mig alligevel kun lidt for Dieblikket, Dette Brev ... læs det! ... O, hvilken Lykke bebuder det mig ikke!"

Jeg læste Brevet. Saamæn, det var en mere lovende Skrivelse end min Forlovedes Morgenhilsen, og indeholdt følgende Linier:

„Min elskede Theodor!

Flyv i mine Arme, nu er jeg Din for bestandig! — Din nye Roman, af hvilken Du overlod mig et Exemplar, har jeg læst for min Fader, og han, som har fundet sig selv skildret i den haardhjertede Baron, har samtykket i vor Forbindelse. Din Contubernal, min gamle Musiklærer, som besøgte os igaar, har ogsaa indlagt et godt Ord for os. Kom! Med Længsel venter Din Josephine."

En Time efter vare vi paa Veien til Commerceraaden. Skjøndt mine Been ellers skyder ganske god Fart, maatte de dog rappe sig betydeligt for at holde Skridt med Theodors, der glede afsted som om de havde laant Mercurs Vinger. — At fortælle den glade Overraskelse, hvormed Frøken Josephine med blussende Kinder og bankende Hjerte kastede sig i sin Vens Favn, og hvorledes derpaa Fader og Moder rørte lagde deres velsignende Hænder paa Parrets Hoveder, — det vilde sagtens fremlokke formange Taarer i Læserens Dine, og kan desuden tænkes lettere end beskrives. Nok er det, at fjorten Dage senere declareredes min Contubernals Forlovelse med Frøken Josephine.

Maa jeg nu spørge Enhver, om det ikke var en morsom Historie? ... Skulde Nogen formaste sig til at tvivle om dens Sandhed, da spørg blot min værdige gamle Ven, Pastor Falk i *** bjerg, derom. Han sidder nu med sin bedagede Ægtefælle (forrige Frøken Zwiebel) i et fedt Præstekald, er bleven tyk som en Forpagter i bedste Velgaaende, og minder mig endnu ret ofte i sine Breve om hiin Tid, da jeg i Nykkerens Dine passerede for — Commerceraadens Svigerson.

Zigeunere i Frankrig.

(See Lithographiet.)

I Begyndelsen af det femtende Aarhundrede viste sig i Europa de første nomadiske Stammer, som ere bekjendte under Navn af Zigeunere, Tatere (fransk **Bohemiens**, endskjøndt de Intet have tilfælles med Indbyggerne i Bøhmen). Efter den sandsynligste Formening og den, som er mest almindelig antaget, nedstamme de fra et Folkeslag, der blev fordrevet fra Indien imod Slutningen af det fjortende Aarhundrede ved Tamerlans Indfald. De viste sig først i Valakiet og i Moldau, hvorfra de udbredte sig i det øvrige Europa. Man har en Beretning af 1427 om en Bandes Ankomst til Paris paa 126 Personer.

Men baade før og efter den Tid ere talrige Bander trængte ind i Frankrig. De formerede sig hurtig i de paafølgende Aarhundreder, og maatte til forskjellige Tider udstaae haarde Forfølgelser. Dog, uagtet de strenge Forholdsregler, der ere tagne imod dem fra det sextende Aarhundrede af, for at fordrive dem fra det franske Territorium, seer man endnu i vore Dage Zigeunere i smaa Tropper vandre om i de østlige Departementer, i Cevennerne, og især i Langedoc og Provence, hvor de drive alle de Haandteringer, som kunne bestaae med deres omflakkende og eventyrlige Liv. Man har aldrig kunnet opdage noget Tegn paa religiøs Dyrkelse hos dem; og i Valakiet, hvor de findes i Mængde, siger Folket i Almindelighed, at „Zigeunernes Kirke har været bygget af Flesk, derfor har Hundene spiist den."

Det er at formode at Zigeunernes Bander ofte ere blevne recruterede af Eventyrere og Mænd, som af deres Regjering havde erholdt hemmelige Hverv. „I Juni-Maaned i Aaret 1676," siger Grellmann, „antændte Zigeunerne den lille By Pattek i Øvre-Ungarn. Man arresterede syv af disse Vagabonder, hvoriblandt der befandt sig en fransk Ingenieur ved Navn Pierre Durois. Denne Mand havde reist med dem ni Aar igjennem, og fandtes forsynet med Planer over alle Fæstninger i

det tydske Rige og i Keiserens Arvelande, med Bemærkninger over de Steder, hvor disse Pladser lettest kunde angribes."

(Indsendt.)

Han kom forkeert af Byen.

Jens Pæsen sad op paa sin blakkede Mær,
Til Staden han hen skulde drage.
Vor Mo'er stod ijævne og siger: „See her
Er Smørret. Kom ædru tilbage."

Jens griner i Skjægget, med Kurven paa Arm
Han ridet fornøiet „a Gaare."
Mod Kjælderstuernes muntre Alarm
Hans Længsler de hige saa saare.

Og Smørret blev afsat og blev godt betalt
Med 9 Mk. og 11 Skilling,
Og Jens reent forglemmer hvad Else har talt,
Og solder foruden Bevilling.

Han solder og snapser og drikker sig fuld
I Værtshuus, i Kjælder og Stue,
Og bandser paa Gaden og river om Kuld
En Skriver, en Mops og en Frue.

Omsider han naaer hen til Kjøbmandens Led
Og raaber i Gaarden: „Hei Ole!
Haloi Ole Gaardskarl! nu skal jeg afsted.
Rask frem med den blakkede Fole!

Men Ole er just for Madammen hos Trok,
Der Ligtorne skulde afpille;
Thi kom stakkels Jens da i Kast med en Flok
Af Skjælmer, der vilde ham ilde.

De sætte ham op paa den blakkede Mær
Med Næsen mod Halen af Øget;
To Totter af denne hans Mile nu er,
Men Jens han er heelgodt fornøiet.

Han raaber Hurra og han svinger sin Hat
Da Øget begynder at rende,
Han føler sig „salig" og mærker ei at
Det gaaer mod den bagvendte Ende.

Afsted lunted Øget, og da det kom hjem
Det gnider sin Bagdeel mod Porten,
Og Else hun aabner saa „Løven" paa Klem,
Men nær var hun sunken i Jorden.

Men Jens dog „hun siger" hvordan er det fat?
Du Fredsens! jeg knap meer Dig kjender."
Ak „svarer han" Else min kjæreste Skat!
Jeg var udi Røvernes Hænder.

De tog Dine Penge og sloge mig saa
At død jeg alt længe mig troede,
Og saa at jeg hverken kan gaa eller staa
Men er ganske ør i mit Ho'ede.

Saa fik da de Slyngler mig givet min Rest,"
Han vedblev med grædende Stemme,
„Og at de og Halsen af min stakkels Hest
Har skaaret, jeg nu kan fornemme."

N. F. N.

Anecdoter.

En Privatlærer vilde tydeliggjøre for sin Elev Forskjellen imellem fattig og rig. „Hvorledes kalder man," begyndte han; „de Folk, som ingen Penge eie, have slette Klæder og Intet at spise, ja endog ofte maae tigge?" „Fattige Folk," svarede Drengen. „Godt," vedblev Læreren, „men hvad hedder saadanne Folk, som besidde smukke Klæder, mange Penge, Heste og Vogn, drikke de bedste Vine, spise otte Retter, Kaviar, Østers, Posteier og endog Fuglereder?" „Fy, Det er jo Svinehunde! svarede Drengen hurtig."

En Landsbypræst spurgte engang en Bondedreng: „Hvad har Du fortjent med Dine Synder?" — „Hr. Pastor, jeg forlanger Intet derfor;" svarede Drengen ganske troskyldig.

To Matroser halede et Toug ind ombord. „Naa, hvad er da det?" sagde den Ene, „Enden vil jo slet ikke komme?" — „Den har vel En skaaret af," svarede den Anden.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Et Vand af denne Beskaffenhed maatte have en mægtig Virkning paa de tilstedeværende Steenarter, og vi finde Sporene af den anrettede Forstyrrelse og Opløsning af den stivnede Jordoverflade i Sedimentair- og Steenlagene. Hvad heraf blev opløst, blev senere, maaskee paa Grund af den større Afkjøling og deraf følgende ringere Opløsningsevne ved Vandet, igjen afleiret og dannede de store Masser af Steenlag, som, da de vare afsatte af Vandet, utvivlsomt fra Begyndelsen havde en horizontal Stilling, der først ved senere indtrufne Begivenheder blev forvandlet til en skraa eller vel endog lodret. Herhid høre mange af Sandsteens- Kalk- og Skiferdannelserne, som man sammenfatter under den almindelige Betegnelse af Graaskifer, og de adskille sig derved fra alle lignende, at man i dem kun sjelden og kun i de øverste Lag finder Spor af en Organisme.

Man bemærker ved disse gjennembrudte og hævede Steenlag en paafaldende Besynderlighed: de ere undertiden krystalliske og man kan paavise, at nogle Lag paa den ene Side ganske have den Textur og indre Ordning af Delene, som alle af Vand aflagrede Steen, og at de samme Lag i deres videre Forløb lide en paafaldende Forandring og endelig blive krystalliske.

Man pleier at forklare denne eiendommelige Tilsynеladelse saaledes, at de ovenpaa den stivnede, men endnu stedse hede Jordskorpe, leirede Steenlag have forhindret den indre Varmes videre Udstraaling, og at derved den indesluttede Varme her har ophobet sig og er drevet til den Grad, at Sedimentairstenene bleve bragte til en glohed Flod, hvorefter de ved den paany stedfundne Afkjøling bleve faste i Krystalform.

Denne Forklaring har noget Tilsvarende i den Kjendsgjerning, at en Kjelder om Vinteren er varm, og om Sommeren kold. Da nemlig Jorden er frossen om Vinteren, kan Jordvarmen ikke komme ud, men samler sig under det stivnede Dække, medens Varmen derimod om Sommeren slipper bort igjennem den løse Jord.

Man indseer ikke, hvorfor noget Andet skal være skeet, end at Sedimentstenene maae være blevne opvarmede tilligemed den yderste Jordskorpe, men utvivlsomt var til den Tid Glødnings- eller Smeltningsprocessen i Jordens Indre langtfra tilende; de glødende Masser bleve forskudte — hvo kan vide af hvilke Aarsager; Steder af Jordoverfladen bleve atter smeltede, ligesom endnu den Dag idag lignende Forandringer forekomme ved Jordbrand, ligesom de hovedsagelig i langt senere Perioder, end der for Øieblikket tales om, ere forekomne. Ved slige locale Temperaturforhøielser smeltede Sedimentstenene og stivnede senere til krystalagtig Skifersteen, som Gneis, Glimmerskifer og andre.

Det er meget begribeligt, at Sedimentstenene ved slige tumultuariske Processer ikke forbleve i deres oprindelige Leie; de have vel lidt efter lidt maattet bedække den hele Jordoverflade, men ere ved de underliggende smeltede Steenmasser paa den mangfoldigste Maade blevne forstyrrede i deres Stilling. Den er blevet opreist, meer eller mindre steil, ja endog næsten lodret, saa at de, som man pleier at sige i Bjergmandssproget, staae paa Hovedet.

Ved alle Lag adskiller man det Liggende, Lagets Grundvold, det Hængende, som ligger ovenpaa, og endelig det, som naar man lodret gjennemskjærer Laget, danner dets Ende, det Udgaaende, hvilket ogsaa kaldes Hovedet. Et Lag kan fremdeles ligge ganske horizontalt, og kaldes da glatsaalen, eller have en eller anden vilkaarlig Bøining, og kaldes da derefter, eller det kan staae opreist, paralelt med den verticale Linie, og kaldes da staaende. I Bjergmandssproget have iøvrigt de tvende Udtryk „det Liggende" og „det Hængende" endnu en anden Betydning; de bruges ikke alene for at betegne Laget selv, men ogsaa paa Nabolaget derover eller derunder, og det, som ligger over et vist Lag, kaldes dets Hængende (det hænger over det andet) og det, hvorpaa hiint Lag netop ligger, kaldes dets Liggende (det ligger under det).

Naar det oprindelige Lag stivnede og kunde bedækkes med Vand, naar dette Vand deels opløste deels kun mekanisk formindskede en Deel af den stivnede Masse, og idet det

deels afkjøledes, deels bortdunstede og saaledes blev mindre istand til at indeslutte den hele opløste Masse i sit Skjød, endelig lod den falde, saa var dette det først affatte ɔ: Sedimentsteen, og naar Jordskorpens Sammentrækning, der var en nødvendig Følge af Afkjølingen, havde en Bristen af den paa mange Steder og en Fremsprudlen af de derunder liggende, smeltede Masser til Følge, saa maatte ligesaa nødvendigt den indre smeltede Masse trænge frem igjennem alle Spalter, og dette var da de første Eruptivstene.

Vi have allerede bemærket, at en Aflagring af de smeltede Masser høist sandsynligt foregik i det Indre af den stivnede Jordskorpe; det vil da være begribeligt, at, naar maaskee den Masse, der laae nærmest ved Jordskorpen, ligeledes stivnede, og nu et under den liggende endnu flydende Lag bryder sig en Bane opad til, saa ville andre Stoffer komme tilsyne; men det vil da ogsaa være begribeligt, at Vandet, som intet Øieblik aflader med sin Virksomhed nu efter sligt fornyet Gjennembrud, opløser andre mangfoldige Stoffer, som nu blandes med det, og at følgelig de af Vandet affatte Steenmasser, saavel have en forskjellig Beskaffenhed som overhovedet ogsaa have en mindre enkelt Sammensætning.

Hvad vi her forudsætte som sandsynligt, det maa, naar det er rigtigt, bekræftes ved Iagttagelse, ved Erfaring, og saaledes er det ogsaa. De krystalliske Skifersteen danne et fast Punkt, fra hvilket man, enten op- eller nedad, stedse opdager nye Steenmasser; opad til, over dem Sedimentsteen af meget forskjellig Sammensætning og det jo høiere de ere, desto mangfoldigere; under dem Ursteen, saaledes som de udpressedes af den sig stedse mere afkjølende Jordmasse ved dens Stivnen og dermed forbundne Sammentrækning. Kalder man de førstnævnte aflagrede Masser neptunske, saa kalder man de andre, der tilhøre Jordens Indre, plutoniske.

Forestiller man sig et Gjennemsnit af Jordskorpen paa et eller andet Sted, hvorret mange Formationer fremtræde over hinanden, saa vilde et saadant Gjennemsnit (vel at forstaae, naar det indeholdt alle Steenlag, som overhovedet blive fundne, hvilket dog af meget nærliggende Grunde ikke kan være Tilfældet, efterdi Aflagringerne, Hævelserne og Sænkningerne, Udbruddene fra det flydende Indre ikke over hele Jorden foregik paa lige Maade, med lige Styrke og paa samme Tid) stille sig saaledes.

Først vil man finde det, som næsten overalt bedækker den yderste Jordoverflade, frugtbar eller ufrugtbar Jord, Sand, Leer; dette betegner man med Navnet Alluvium, opskyllet Land. Man kommer nu, skridende fra Overfladen ned i Dybden, til en Blanding af meget grovt Sand, Kies og Granitklumper, deels afrundede, deels ligesom afslebne, hvilke man kalder erratiske Blokke; de ligge navnlig i de ved Havet nærliggende Lavlande hyppigt ovenpaa og savne der enhver Bedækkelse.

Under dette Kieslag hviler nu Diluvialdannelsen, som er blevet frembragt ved den store Vandflod umiddelbart før de historiske Tider; det bestaaer som de andre forhen nævnte Lag af Sand og Leer, af Huledynd, af Knokkelbreccie ɔ: Knokler af Dyr fra Tiden før Syndfloden, hvilke Knokler ved en leeret eller kalkagtig Masse ere forbundne.

De hidtil nævnte Lag betegner man sædvanligt med Fællesnavnet „Ovaternair-Formation;“ alle skylde de Vandet eller Isen deres Oprindelse, deres Sammenhobning; Høiden, hvori de findes, tillader ikke altid den Slutning, at Havet har naaet op til denne Høide; Aflagringerne kunne godt være foregaaede i lavere liggende Sletter, i Havdalene, og disse Strækninger ere da efter mange tusinde Aars Forløb blevne hævede ved underjordiske Kræfter.

(Fortsættes.)

Ræven.

(Af et tydsk Folkeskrift).

Da Tydskland endnu var en sumpig Urskov, listede mangt et rovbegjerligt Dyr sig gjennem Krat og Rør, og i de Dale og paa de

Bjerge, hvor Vandringsmanden nu drager sorgløs afsted, skuede mangt et funklende Øie trodsigt og ondskabsfuldt frem af det grønne Buskads. Overalt hørtes Ulvenes Tuden; i Klippekløfterne brummede Bjørnen og fra Skovens Grene lurede Lossen. Nu er det bleven stille, næsten altfor stille i Tydsklands Skove, og den, der gjerne engang gad høre en Ulveconcert, maa begive sig til Nabolandet Polen. Der opfylde disse Røvere, især Vinternætterne, endnu stedse Luften med deres Hyl, hvormed Rævenes Bjæffen blander sig, saaat der er en forfærdelig Larm i Skoven. Disse Toner lyde slet ikke behageligt i de polske Bønders Ører; de tillægge den i Almindelighed en ildevarslende Betydning, gaae ud i Gaarden med en lang Stok i Haanden, slaae tre Gange paa hver Dør, hænge et Helgenbillede op paa deres Bolig, knæle derfor, opsende Bønner dertil, og lægge sig ikke til Ro, førend Solen staaer op. De have ogsaa Aarsag dertil; thi de vilde Røvere ere meget dristige. Ere de plagede af Hunger, gaae de ved høi lys Dag ind i Byerne, og røve ikke alene Huusdyr, men ogsaa Børn, som om de vidste, at det er forbudt den polske Bonde at have en Bøsse. Paa Polens sumpige Skove passer bestandig det gamle Vers: „Den dumdristige Ulv aad i Polen Snedkeren tilligemed hans Vinkelmaal."

I Tydsklands Skove behøver man ikke mere at frygte for saadanne slemme Røverbander. I dette Land findes Ulven kun i Billedbøger eller slæbes omkring i Menagerier og fremvises som en Sjeldenhed. Dens Fætter Ræven sniger sig derimod endnu gjennem Skov og Mark, seer vel ogsaa ind til Dueslag, Hønsegaarde, Gaasestier, men lader Mennesket urørt. Den har vidst at holde sig trods Jagt og Fælder. Den spiller endnu sine Rævestreger, narrer endnu bestandig Markens og Skovens Dyr med samme List og Snuhed, og som en Mester i Rænker og Forstillelse veed den endog at skuffe Mennesket selv. Herom vide Jægerne god Besked, og af deres Fortællinger meddeles her et Par Stykker. En Vinterdag blev en Ræv i en skovrig Egn i Harzbjergene omringet af Jægere og Klappere. Man havde allerede længe været paa Spor efter den, men den Listige havde stedse med beregnende Klogskab vidst at unddrage sig sine Forfølgere. Med dristigt Mod havde den stjaalet mangen en Høne, med stor Frækhed var den brudt ind i mangen en Gaasesti. Ved sin Snedighed havde den bestandig undgaaet de lagte Fælder og Snarer. Nu skulde den have Gjengjæld. Jægernes og Klappernes Kreds blev stedse snevrere og snevrere omkring den, og de blinkende Ildrør kom den bestandig nærmere og nærmere paa. Mikkel sad ganske rolig mellem det tørre Egebuskadses gulnede Blade, og havde ingenlunde opgivet Evret, men ventede kun paa, om der ikke i den forhadte Kreds kunde aabne sig en Udsigt til at bryde igjennem, og den havde ikke forregnet sig. Næppe havde dens skarpe Øie opdaget en gunstig Udvei, førend den sprang op og i et Nu var den ude af Kredsen, og da den kjendte Egnen udmærket godt, valgte den den mindst farlige Retning til Flugt. Flere Skud bleve sendte efter den, for at den ikke skulde undslippe for saa godt Kjøb. Blodige Spor i Sneen beviste, at den var bleven haardt saaret. Bagefter Hundene gik nu Jægerne efter de blodige Draaber, der tilsidst tabte sig ved Indgangen til en Rævehule, hvor den Saarede maatte have søgt Tilflugt. Man sendte en Grævlingehund derind, der ogsaa strax ved at gjøe gav tilkjende, at den havde fundet den Undvegne i dens underjordiske Bolig. Efter kort Tids Forløb taug Hunden stille, hvilket man med Rette holdt for et Beviis paa Rævens Død, enten det nu var en Følge af Skudsaarene, eller Hunden havde bidt den ihjel. Nu trængte Klapperne med Hakke og Spade ind i Hulen. Der laa Mikkel uden at røre et Lem, med lukkede Øine og udstrakt Legeme. Man undersøgte Saarene og dreiede Synderen snart paa den ene, snart paa anden Side. Mangt et Hagel var trængt ind i dens Skind; Grævlingehunden havde ogsaa tilføiet den flere Saar. Ved denne Undersøgelse saae en Hønsehund nysgjerrig til, der i sit Liv havde hentet mangen en Agerhøne og Hare. Man kunde see paa dens skinnende Øine, hvor stor Glæde det vilde gjøre den ogsaa en Gang at apportere en Ræv. En af Jagtselskabet opfyldte dens Ønske og kastede den døde Ræv nogle Skridt bort; Hunden bragte den tilbage med en stolt Mine. Man kastede den igjen bort,

og Hunden kom glad springende tilbage med den. Da man tredie Gang slyngede den længere bort end de forrige Gange, vendte Hunden tilbage uden Ræven. Denne havde ikke været død, kun anstillet sig saaledes, og med standhaftig Udholdenhed oppebiet det gunstigste Dieblik til Flugt. Da dette kom, løb den bort, og Jagtherrerne saae forbløffede paa hverandre. Ræven var ude af Sigte, førend de kom sig af deres Overraskelse. En lydelig Latter endte Eventyret, men endnu længe talte man derom og mange Aar spurgte Jægeren, naar de droge ud paa Rævejagt, hinanden spøgende, om man ikke havde glemt Reb til at binde de døde Ræve fast med, at ingen af dem igjen skulde smutte bort.

Det har fundet Sted, at Ræven som død har rolig ladet sig putte i Jægerens Taske og ladet sig bære omkring, indtil den uden Fare kunde undvige. Dens Aandsnærværelse forlader den ikke et Dieblik, selv under de vanskeligste Omstændigheder. Om den end trænges nok saa meget, finder den dog altid paa en Udvei. Engang gjemte en Ræv, i hvis Hule man var trængt ind fra to Sider, sig i en Gang i en lodret staaende Jordvold. Den havde haabet at kunne blive ubemærket og smutte bort i det gunstigste Dieblik. Hunden havde imidlertid lugtet den og gjøede ind i Aabningen. Ræven trak sig lidt tilbage, men da Gangen ikke var bred nok, kom dens Hale tilsyne. Man havde med Lethed kunnet trække den ud og slaae den ihjel; men Mikkel skulde ikke døe som en simpel Tyr, den skulde have en ædel Død. Jægeren stillede sig derfor skydefærdige lidt tilside, i den Forventning, at Ræven vilde komme baglænds ud og søge sin Redning i Flugten. Den viste imidlertid ingen Lyst til at opgive sin Stilling, og da man endelig var kjed af at vente, tog en af Jagtselskabet fat i den nedhængende Hale, medens de andre kaldte paa den gjøende Hund, til hvem man vilde trække Ræven ud og som man vilde lade kæmpe med den. Aldrig saasnart mærkede imidlertid Ræven, at Veien fortil var bleven fri, førend den med utrolig Behændighed snoede sin Hale ud af sin Fjendes Haand, som den pludselig var bleven forvandlet til en slibrig Aal. Endnu førend Jægerne kunde gribe til deres Bøsser, som de uforsigtigviis havde sat tilside, viste den sig paa en nærliggende Høi, dreiede sit Hoved en Smule til Siden og tilkastede dem et haanligt Afskedsblik.

Da det koster Møie og er forbunden med mange Omstændigheder at udgrave Ræve, og heller ikke har noget Tillokkende for Jagtelskere, opsøger man dem hellere i Mark og Skov. Jægeren gaaer sædvanlig ud før Daggry, stiller sig i Nærheden af Rævehulen og passer nu paa, om han kan komme den fra den natlige Jagt Hjemvandrende paa Skud, det er ikke saa let en Sag; thi Intet undgaaer de smaa graagrønne Dine, der saa listigt løbe rundt i Hovedet, og det fine, tilspidsede Øre fornemmer den sagteste Lyd, selv om det kun er et Blad, der falder til Jorden. Jægeren forholder sig ganske rolig, og venter ofte hele Timer uden at røre sig, hvert Dieblik beredt til at skyde. Endelig viser Mikkel sig langt borte uden endnu at ane noget. I overmodig Veltilfredshed, glad over sine natlige Streger, traver den med vandret hængende Hale hen til sin Hule i Skoven for at udhvile efter sine Bedrifter og finde paa nye Pudser. Lige med Eet staaer den stille og rører ikke et Lem. Hoved, Fod, Hale, enhver Muskel forbliver i samme Holdning og Stilling, som om Dyret pludselig var bleven forvandlet til Steen. Den har mærket Uraad, enten nu den har faaet Die paa Bøsseløbet, eller dens fine Næse har lugtet Krudtet. Saaledes bliver den staaende nogle Dieblikke uden at give Livstegn fra sig. Derpaa trækker den ganske sagte og langsomt først den ene, saa den anden Fod tilbage, uden at vende Diet bort fra den Egn, hvorfra Faren truer. Har den gjort nogle Skridt tilbage, vender den pludselig hele Legemet til Flugt, men vogter sig vel for at opsøge den Hule, hvortil den vilde begive sig for at udhvile sig fra sine natlige Streiftog. Som en klog Røver har den i Nødstilfælde flere Boliger. Ad de længste Omveie begiver den sig til den, som er længst fjernet fra Fjenden.

Bønderne, hvis Hønsegaarde og Dueslag den jevnlig besøger, især om Vinteren, naar Hungeren plager den, søge sædvanlig at bemægtige sig den ved Fælder. Her viser dens Snuhed sig i sin største Glands, idet den ikke alene veed at undgaae dem, men

ogsaa at tage den henlagte Lokkemad uden at blive fangen, saaat der hører megen Sagkundskab til at lægge Fælderne rigtigt. Er den alligevel bleven overlistet og dens Fod kommen i Fælden, viser den i sin Ulykke større Rolighed end noget andet Dyr. Ingen Lyd af Smerte kommer over dens Læber, ingen Piben eller Stønnen forraader dens trøstesløse Stilling, ja med samme Koldblodighed som **Mucius Scævola** bider den ikke sjelden den Fod af, der er kommen i Fælden, og hinker i Stilhed hjem til sin Hule paa tre Been.

I England, hvor man den Dag i Dag sætter megen Priis paa ridderlige Øvelser og navnlig er lidenskabelig hengiven til Ridning, anstilles endnu ofte store Rævejagter til Hest, hvor der ikke løsnes et Skud. Man jager Dyret, indtil det styrter til Jorden. Hertil yndes især store, udstrakte Sletter, paa hvilke man kan følge Vildtet med Øinene; dog maa der heller ikke mangle Høie og Dale, for at tilveiebringe Afvexlinger i Vildtets Forsvinden og Kommen tilsyne igjen. Ogsaa Hækker, Gjerder, Grøfter og Floder ere velkomne, idet de frembyde den bedste Leilighed til at prøve Hundenes, Hestenes og Jægernes Duelighed, hvorpaa det fornemlig kommer an ved denne Fornøielse. Det er sædvanlig rige Lorder, der foranstalte slige Jagter, og Medlemmerne af det kongelige Huus deeltage ikke sjelden i dem. Et saadant Jagtselskab bestaaer ofte af flere hundrede Personer, der alle ere iførte purpurrøde Trøier og ride paa smukke, kraftige Heste. Hundene, hvis Antal overgaaer Menneskenes og Hestenes, streife omkring til alle Sider for at opjage Fjenden. Rytterne speide og lytte, fordeelte i en stor Kreds, indtil Dyret viser sig. Et almindeligt Glædesskrig bryder ud, saasnart man seer Vildtet, og Alle sætte sig i Bevægelse. Nu gaaer man den stakkels Mikkel haardt paa Livet; hvorhen den end vender sig, spærrer en Rytter Veien for den; den løber snart til denne, snart til hiin Side, springer over brede Grøfter og svømmer over Floder, Alt forgjeves. Efter den iler man over Grøfter og Gjerder, over Bække og Floder, over Bjerge og gjennem Dale. Har den fundet et Smuthul, opsnuse Hundene den, har den vundet et Forspring, indhente de hurtige Heste den igjen. Stedse vildere, stedse higsigere bliver Jagten, saaat Alle, Hunde, Ræv og Ryttere, springe og løbe tilsidst med Dampvognens Hurtighed paa kryds og tvers. Saaledes gaaer det fra Mark til Mark, fra Høi til Høi flere Mile, indtil det jagede Dyr styrter omkuld. Den, der er saa lykkelig at være nærmest, faaer som Seierstegn Rævens Hale, der overrækkes ham med Høitidelighed. Det er let begribeligt, at ved en saa voldsom Jagen Hunde, Heste og Mennesker ligesaa ofte komme galt afsted som det jagede Vildt, og dog tage endogsaa Damer Deel i saadanne Jagter.

Ogsaa i Polen ere Adelsmændene lidenskabelige Elskere af den Slags Rævejagter. Hele Aaret igjennem, fortæller en Reisende, fanger den polske Adelsmand Ræve, kjøber dem endogsaa, for om Efteraaret at holde sine Jagter, der dog udføres anderledes end i England. Naar de til denne Fornøielse indbudne adelige Naboer ere samlede, nydes først et rigeligt Maaltid, hvorpaa Alle stige til Hest. Det er Indbyderens Forrettighed at styre Hundene, hvorfor han rider midt i en stor Flok Mynder. Nu begiver man sig til Rendebanen, en jevn, af Skov begrændset Mark- eller Engstrækning. Rytterne besætte Skoven med Undtagelse af Værten og nogle Medhjælpere. Nu bringes Rævene parviis i store Kurve eller Sække, og første Optrin begynder med at lade Hundene lugte til dem og vække deres Begjerlighed. Den høie Vært kommer derved undertiden i Klammeri med sine Hunde, og det skeer ikke saa sjelden, at de ved Linen trække ham af Hesten og slæbe ham med sig. Endelig slipper man to Ræve ud af deres Fængsel; et Øieblik staae de forbausede, men pludselig gribe de Flugten, og efter dem styrte de rasende Hunde. Ræven iler naturligviis ad Skoven til, men saasnart den nærmer sig dertil, spærres Veien af en Rytter; den løber i en anden Retning, hvor der møder den en ny Hindring. Saaledes drives de stakkels Dyr en Tidlang omkring paa Sletten, indtil Indbyderen slipper Enden af en Line, og 6—8 Støvere ile efter Rævene, hvilket betegner Fornøielsens Høidepunkt. Alt er i den stærkeste Bevægelse, Rævene for at slippe ind i Skovene, Hundene for at faae fat paa dem,

Rytterne for at forhindre dem i at bryde gjennem Linien, Lederne af det Hele for ikke at tabe Oversigten og for i fornødent Tilfælde at kunne slippe endnu et Kobbel Hunde løs. Det ender sædvanlig med, at Rævene gribes og sønderslides af Hundene. Dog indtræffer det ikke sjeldent, at en eller anden Ræv slipper bort. I den største Nød ere de ængstede Dyr vel ogsaa istand til at vise et Slags Heltemod, idet de vende sig om og styrte sig over Hundene, undertiden endog over Hestene. Saaledes skete det engang, at en Ræv bed en Hest; denne steilede og faldt bagover, saaat Hest og Rytter væltede sig omkring paa Jorden; i deres blinde Raseri kjendte Støverne dem ikke og bed dem slemt; dog slog Hesten bedre end Rytteren, der næsten blev sønderslidt. Imidlertid havde Hundene tabt Ræven af Syne, og den undslap lykkelig.

Man seer heraf, at disse Jagter ikke ere uden Fare, hvilken ofte truer fra Myndernes Side, der ere meget dumme, saasnart deres Begjerlighed efter at gribe Noget er bleven sat i Bevægelse. Vee det levende Væsen, der tilfældigviis kommer imellem dem og deres Maal; thi i deres Forbittrelse skjelne de kun daarligt, hvad de støde paa.

Ræven boer vel i en Hule, men holder dog altformeget af det frie omstreifende Liv til, at den skulde opholde sig længe i sin mørke, underjordiske Bolig. Denne er sædvanlig anbragt i en Høi, hvorfra dens Øie kan skue vidt omkring. Som sagt, har den Listige fordetmeste mere end een Hule, saa at man aldrig er sikker paa, om den imorgen er der, hvor man idag saae den gaae ind. Den er ogsaa som en rigtig Røverridder ved Bygningen deraf betænkt paa at slippe bort ved List, hvis den engang skulde blive beleiret, idet den anbringer flere Udgange og lader dem krydse hinanden. Dem maa Jægeren kjende nøie og iforveien tilmure og tilstryge dem, hvis han vil fange den i dens Hule. Naar den kan slippe derfor, gjør den ikke selv det første Arbeide ved Boligen, da den anseer det under sin Værdighed at holde af et saa simpelt og kjedsommeligt Værk som at grave og kradse. I Almindelighed maa Kaninen og Grævlingen rømme deres Hule, hvilken den da indretter efter sin Smag og Beqvemmelighed. Med Kaninen gjør den ikke mange Omstændigheder; med sin Fætter Grævlingen maa den omgaaes mere varsomt, at den ikke skal mærke Planen. Ved forskjellige Pudser og listige Paafund søger den at gjøre den vrantne Eneboer kjed af den med Møie og Omhyggelighed anlagte Bolig, saa at den forlader den af sig selv fuld af Uvillie. Saasnart den er draget ud, flytter Ræven ind. Tyven holder Intet for helligt, hverken Eiendom eller Liv, Intet er sikkert for den, hverken Levende eller Dødt. Den stjæler Kramsfuglene af Jægerens Doner, Rødkjelkerne bort fra Liimstængerne; i Viinbjergene henter den søde Druer, i Bistaderne den lækkre Honning. Den gjennemroder Myretuerne, og mangen En, som deri nedlagde en død Muldvarp eller et andet Dyr, for at lade det afgnave af de flittige Insecter og forvandle til et smukt Skelet, søger forgjeves derefter; Ræven har været der tidligere og slæbt det med Hud og Haar til sin Bolig, der er en sand Røverbule og Morderhule, hvor den daglig udøver de samvittighedsløseste Streger, der alle havde fortjent Galgen. I den blegne Benene af de uskyldigste Skabninger, Hjerneskalle af Harer og Fødder af unge Raadyr, ja selv Knoklerne af de Kaniner, hvis Bolig den har taget i Besiddelse. Om den endogsaa, som Nogle ville have bemærket, i Begyndelsen skaaner dem, er dens Hukommelse i denne Retning dog for kort og dens Rovbegjerlighed for stor til, at den for bestandig skulde have skjenket dem Livet. Med fuld Ret henregnes den derfor ogsaa til de værste Rovdyr, hvor uskyldig den end seer ud ved første Øiekast. Den, som ikke kjender den nøiere, troer, at den ikke kan tælle til Fem; men seer man den kun rigtig ind i Øinene, vil man overbevises om, hvor megen List og Ondskab, Myrdelyst og Hykleri der ligger i disse smaa, skjæve Katteøine, ja allerede de tæt sammenknebne Læber forraade Skjelmen og antyde, at man ikke kan stole paa den. Al Tvivl forsvinder imidlertid, naar den heelt aabner sit dybt kløftede Gab og viser sine spidse Tænder.

Foruden 26 spidse knudrede Kindtænder vise sig 4 stærke Hjørnetænder, der ere krumme som Kløer og skarpe som Naale. Hvad de engang have faaet fat paa slipper ikke løs

igjen. Til disse Tænder passer fuldkommen den langstrakte Snude, som er rigelig udrustet med Lugtenerver og opsnuser det skjulteste Spor, naar Diet ikke kan hjælpe den i Nattens Mørke eller i det tætte Buskads. Dens hurtige Fødder bære den forsigtigt, behændigt og uden Larm henover Jorden, og dens tykke rødgule Pels beskytter den ikke alene mod Veirliget, men kan endogsaa udholde en dygtig Ladning Hagel. Forfølges den, kan den med utrolig Udholdenhed løbe 15—18 Miil i Eet væk. Den lader sig da ikke standse hverken ved Grøfter eller dybe Afgrunde, ved Vande eller steile Klippevægge; langs med disse sidste løber den med en Kats Behændighed og styrter uden at tage Skade ned ad bratte Skrænter. Med stor Behændighed svømmer den over Floder, og med overordentlig Lethed springer den over brede Grøfter.

Man kan tænke sig, at de mindre, værgeløse Dyr ere meget udsatte ligeoverfor en saa behændig og forslagen Fjende. Skjult i Buskene lurer den allerede fra den tidlige Morgen paa, at Smaafuglene skulle vaagne, hvilke den da med et sikkert Spring snapper ned fra Grenene, naar de ville istemme deres Morgensang; sildig om Aftenen sniger den sig langs med Randen af Skoven for at passe paa Raakalvene, der muntert og sorgløst hoppe omkring Moderen. Ganske sagte lister den sig ligesom en Kat stedse nærmere til sit Slagtoffer uden at vende Dinene bort fra den forsigtige Gamle. Naar denne løfter Hovedet, standser den, dukker sig saa dybt som muligt ned i Græsset og kryber først videre, naar Moderen igjen begynder at græsse. Saaledes kommer den stedse nærmere og beregner allerede med blodtørstigt Die Afstanden. Dens Gavtyvansigt udtrykker Rovbegjerlighed, dens Hale bevæger sig op og ned af Utaalmodighed. Der høres en Piben; den Gamle har lugtet Røveren og givet Raakalven et advarende Tegn, hvilket denne strax har adlydt. Hurtigt springer den hen til Moderen, der er ganske ude af sig selv over Røverens Frækhed, og vee denne, hvis han nærmer sig. Med Forfødderne slaaer og trommer den saaledes om paa Rævens Skind, at der ikke bliver et Støvgran deri. Mikkel forglemmer snart den modtagne Afstraffelse; ofte gjør den endnu samme Aften et nyt Forsøg paa at bemægtige sig det undslupne Bytte. Ad en lang Omvei nærmer den sig igjen dertil mere listigt og forsigtigt end første Gang; men nu er den aarvaagne Gamle ogsaa bleven mere forsigtig og opmærksom. Den taber ikke sit Barn af Sigte, alle Rævens Rænker nytte ikke noget denne Gang, istedetfor Dyresteg maa den tage til Takke med en Marknuus, der ikke vil smage den rigtig godt.

Hvor megen Behag Ræven finder i Raakalve og i hvor høi en Grad den bidrager til at formindske dem, kan man see deraf, at man for ikke længe siden i en Rævehule i Harzen fandt Benene af syv Raakalve. Disse Vildttyve, der ikke agte nogensomhelst Jagtlov, ødelægge endnu flere Harer, hvilke de med Lethed bemægtige sig. Dette gaaer undertiden til paa en ret pudsig Maade. Haren er som bekjendt ingen Helt; overraskes den, bliver den saa betaget af Skræk, at den taber Fatningen og ikke kan komme af Stedet. Paa Jagten kan det derfor skee, at den forskrækket bliver liggende i sit Skjul, naar Jagthunden pludselig staaer for den, saa at Jægeren uden videre kan trække den frem ved Ørerne. Kommer en Ræv uventet over den, er dens Skræk naturligviis ikke mindre. Den er som forhexet, kan hverken komme frem eller tilbage, stiller sig i sin Angst paa Bagbenene, og uden at komme af Stedet arbeider den omkring i Luften med Forbenene, som om den havde lært at tromme. Ræven, hvem det synes at more, lader den ikke sjelden dandse og tromme en Tidlang uden at angribe den, fjerner sig endogsaa et lille Stykke, lader Haren løbe lidt bort, springer hurtig som Lynet til for paa ny at glæde sig over Dandsen, indtil den bliver kjed af Legen og giver Staklen det dræbende Bid. Da Haren er meget nysgjerrig, benytter ogsaa Ræven denne Dyrets svage Side til at faae det i sin Magt. Dertil vælger den især maaneklare Vinternætter, i hvilke den med Lethed ubemærket kan nærme sig Haren. Den sidder da i Udkanten af Skoven og gjør alleslags underlige Fagter. Næppe bemærker den nysgjerrige Hare dette, førend den nærmer sig, og da Gavtyven fortsætter sine Spilopper, bliver Harens Nysgjerrighed tilsidst saa stor, at den endelig falder som Offer for den.

Skjelmen sidder allerede skjult hos Ræven lige fra Ungdommen af, og den, der har havt Leilighed til at iagttage en ung, legende Rævefamilie, vil glæde sig endnu mere over dens uudtømmelige Lune end over Hunde- og Kattekillingers Leg, der dog ogsaa er ret pudsig at see paa. Enhver Rævehule frembyder Leilighed til at nyde dette Syn, da Ungerne gjerne ligge udenfor den og more sig, især naar de Gamle ere borte. Det er en kaad Leg, et overgivent Drilleri. Snart løbe de rundt efter hinanden, snart vælte de sig omkring og støde Kulbøtter; den ene trækker den anden i Halen eller kravler henover den, hvorved det kan hænde, at der nappes for stærkt, trædes for haardt. Den, det gaaer ud over, bliver fortrædelig, kradser sig bag Øret, knurrer, spiller den Fornærmede, og vil ikke have mere at gjøre med de andre. Disse lade den imidlertid ikke have Ro, og inden ret længe vender den Fornærmede tilbage, og nu leges der muntert videre uden Frygt og Ængstelse. Flyver en Græshoppe op, sætte de efter den, farer en Bille henover Hovedet paa dem, springe de alle iveiret, den ene høiere end den anden. Pludselig holde de inde med deres kaade, ustyrlige Leg, strække Hovederne frem og spidse Ører. Moderen har langt borte givet Tegn til sin Ankomst, og snart staaer hun midt i den haabefulde Flok og uddeler de Gaver, hun har bragt hjem. Der er baade Dødt og Levende, for at Ungerne paa dette sidste kunne lære at fange og ligge paa Luur, at pine og fortære. Snart er det en Muus, snart en Fugl, paa hvilken de øve sig. Med kaad Glæde gribe de det sprellende Dyr, slippe det igjen, snappe det paany, kaste det til hinanden, nappe, bide og pine det, indtil det døer. Den Gamle lægger Mærke til Alt hvad der foregaaer, og ved den sagteste mistænkelige Lyd flygter hun med Ungerne ind i Hulen.

Er Moderen borte, kan det vel nok lykkes at fange et eller andet af hendes haabefulde Børn og holde det fanget i Gaarden, ja vænne det til den; imidlertid er dog den bedst tæmmede Ræv en falsk Spidsbub, som man ikke kan troe. Saaledes havde en Student engang opfødt en ung Ræv, der var bleven saa tam, at han kunde lade den løbe frit omkring. Kom han hjem, sprang Dyret omkring og logrede med Halen af Glæde ligesom en Hund. Selv imod Studentens Venner opførte den sig maneerlig og var især venlig mod dem, der af og til bragte den en Lækkerbidsken. Havde en af disse ikke ladet sig see i længere Tid, peb den ordentlig af Glæde og logrede med Halen som en Hund, naar dens Velgjører kom igjen. Uagtet Dyret blev pleiet og passet og aldrig led Nød, maatte dens Herre dog altid have et vaagent Øie med Sko, Støvler og desligė. Kunde Ræven ubemærket faae fat paa dem, rev og gnavede den dem aldeles i Stykker. Dens Hengivenhed var heller ikke af Varighed; en Dag smuttede den bort og vilde ikke have gjort sig nogen Samvittighed af ovenikjøbet at bestjæle sin tidligere Herre.

Hvor meget man end efterstræber Rævene, tage deres Antal dog ikke mærkeligt af. Hyppigst træffer man dem i den kolde Zone, saavel i den gamle, som i den nye Verden; Beboerne i disse Egne drive en ikke ubetydelig Handel med deres Skind. Mange Skind ansees for saa fortrinlige, at de betales meget høit, især de sorte Rævės; thi i de kolde Lande gives der ikke blot røde Ræve, men ogsaa sorte, hvide og blaae. Nordligst findes den lille Fisræv, der om Sommeren er blaagraa, om Vinteren hvid. Den lever fornemlig i Siberien, men forekommer ogsaa paa Island, i Grønland, paa Spitsbergen, sætter endogsaa paa Iisstykker over til Beringsøerne og de aleutiske Øer, i hvis Nærhed ligge Ræveøerne, der have faaet Navn efter den. Den fanger især Fisk og Fugle, efterstræber dog ogsaa Muus, og bliver sjelden hele Aaret paa eet Sted, da den følger efter, hvor dens Bytte trækker hen. Den lever i saa store Flokke, at de kunne i tusindviis slaaes ihjel med Knipler. Den er ikke saa listig som den europæiske Ræv og derfor lettere at faae Bugt med.

De mange Fortællinger, der om vor Ræv ere i Omløb blandt Folket, hidrøre tildeels fra meget gamle Forfattere. Saaledes fortæller Plinius, en gammel romersk Forfatter, at Ræven, førend den gaaer over Isen, lægger Øret til for at slutte sig til Isens Tykkelse; den skal ogsaa for at befrie sig fra Lopper, tage en Tot Hø i Munden, med Halen i Vandet gaae baglænds dybere og

dybere ud i dette, og naar dens Plageaander have reddet sig ud paa Høet, kaste dette fra sig. Disse og mange andre Fortællinger bevise kun, at man allerede i den tidlige Alderdom ansaae Ræven for det listigste af alle Dyr. De Gamle have heller ikke meget Godt at berette om den. Selv i den berømte Aristomenes's underfulde Redning, hvor den spiller en Rolle, viser den sig som det graadige Dyr, der ikke engang skaaner Menneskelig, Aristomenes, Spartanernes dristige, ufortrødne Fjende, var bleven saaret haardt i Hovedet af en Steen i en Kamp mod sine overlegne Modstandere; det sortnede for hans Øine og han faldt afmægtig til Jorden. Strax styrtede Spartanernes Skarer sig over den Faldne og toge ham til Fange, hvilken Skjebne han deelte med 50 af sine Landsmænd. Ved den langvarige Krig og ved smertelige Tab vare Spartanerne ophissede til Raseri og besluttede at styrte de Ulykkelige i en Afgrund, hvilket var den Dødsmaade, hvormed dette Folk pleiede at straffe de største Forbrydelser. Aristomenes skulde først see paa sine Venners Død og derpaa følge dem; hine omkom alle, Denne blev af Guderne reddet paa en vidunderlig Maade. En Ørn, saaledes meddeler Sagnet, der fløi opunder ham, bar ham sagte ned paa sine Vinger, saaat han uskadt naaede Bunden af Afgrunden. Herved syntes han kun at være opbevaret til en endnu rædselsfuldere Død. Dybt nede i et mørkt Svælg, hvorfor der ingen Udgang var, omringet af knuste Lig, den eneste Levende i Dødens Hule, ønskede han en hurtig Død, lagde sig ned og tilhyllede sit Ansigt med sine Klæder. Den tredie Dag vækkede en Larm ham, han tog Dækket bort fra sit Ansigt og opdagede en Ræv, der gnavede af Ligene. Han spurgte sig selv, ad hvilken Vei Dyret var kommen ind, og forholdt sig rolig, indtil Dyret nærmede sig til ham. Da dette skete, greb han den rask ved Halen, og naar den vendte sig om for at bide ham, holdt han sin Kappe henimod den. Af det ængstede Dyr, der søgte at undkomme, lod han sig saaledes vise Veien, indtil han kom udenfor en Huulning, hvorigjennem Ræven smuttede ud i det Frie. Aristomenes udvidede den med sine Hænder og naaede den frelsende Udgang. Paa den Maade kom han, hvem man allerede havde regnet til de Døde, tilbage til Sine, og snart skulde Spartanerne erfare, at den Døde var gjenopstanden; thi kort efter overfaldt han om Natten Corinthernes slet bevogtede Leir, der vare komne Spartanerne til Hjælp, dræbte Mange, deriblandt fire Anførere, erobrede Feltherrens Telt, og gav ved dette dristige Anfald Fjenderne Vished om, at ingen Anden end Aristomenes havde udført det.

Denne Fortælling, henhørende til den græske Historie, er næsten den eneste, der lader Ræven spille en historisk Rolle, medens andre Dyr f. Ex. Ørnen, ja selv Edderkoppen, optræde langt hyppigere i Sagnhistorien, Desto større en Rolle spiller den i Fabelen; her er den Helten, her er den det kløgtigste af alle Dyr, og har i rigeligt Maal givet alle Folk uudtømmeligt Stof til Digtninger og Sagn. En af de ældste Digtninger og tillige den skjønneste er „Reineke Fos.“ Dette Digt er paa en vidunderlig og hemmelighedsfuld Maade fremvældet af de germaniske Urskoves dunkle Dyb paa en Tid, da Forfædrene levede i Skovene, jublede med Foraaret og Sommeren, sørgede med Efteraaret og Vinteren, færdedes med Dyrene som med deres Ligemænd. Vi lytte til dette Dyresagns Toner, men Ingen svarer, hvorfra det er kommen, hvem der først har sunget dem. Endnu stedse glæder man sig ved den uforstyrrelige Skalks Lune og List; i den nyere Tid har en berømt Maler Kaulbach fremstillet Reinekes Rænker og Spilopper i Billeder, der indtage en ligesaa høi Rang som selve Digtet.

Digtets Hovedindhold er i Korthed følgende: Løven har forkyndt en almindelig Fred og befalet alle Dyr at komme til sit Hof; en smuk Maidag indfinde de sig alle, kun Reineke ikke. Ulven og andre Dyr føre Klage over hans Ondskab og Ugjerninger, hvorimod Grimbart, Grævlingen, søger at forsvare ham. Kongen beslutter at stevne ham for sig og assender derfor Bruun (Bjørnen) og Hinz (Hankatten), men Reineke narrer dem; han benytter den enes Begjerlighed efter Honning, den andens efter Muus, og forleder dem derved til at forsømme deres Hverv og tilfredsstille deres Lyster. Da de endelig ville gjøre sig tilgode, maae de ved Reinekes List bøde for deres Begjerlighed;

slagne og ilde tilredte komme de tilbage til Hoffet uden Ræven. Nu afsendes Grævlingen, med hvem Ræven begiver sig til Hoffet. Vel forsvarer han sig ypperligt mod alle Anklager af sine Fjender, men bliver dog overbeviist og dømt til at hænges. Allerede staaer han paa Stigen; som tilfældigviis aabenbarer han Kongen, at han har nedgravet en Skat, hans Fader havde samlet, og paa en fiin Maade, som om Betydningen af Rigdommen ikke var ham rigtig klar, vækker han Kongens Lyst til denne Skat, ligesom han før havde lokket og narret Bjørnen og Katten. Lige ved Indgangen til Døden veed han ikke alene at undgaae sin Straf, men ogsaa ved sin List at vinde Kongen for sig. Han kommer igjen for, Bjørnen og Ulven maae endogsaa lade lidt af deres Skind slaae af, hvoraf der gjøres Sko og Handsker til den fromme Mand, forat han dermed kan drage som Pilegrim til det fjerne Rom. Lampe (Haren) og Ballin (Vædderen) ledsage ham; den første tager Reineke med til sin Hule, hvor han dræber den; derpaa maa den eenfoldige Ballin uden at vide det bære den døde Hares Hoved i en Randsel til Hoffet. Kongen bliver høist opbragt over Misgjerningen, og da Ballin synes at være deelagtig i Forbrydelsen, bliver han med hele sin Slægt overgivet som Sonoffer til Bjørnen og Ulven.

En følgende Retsdag fornyes Dyrenes, især Fuglenes, Klager mod Reineke. Grævlingen henter igjen sin Fætter, og da Vædderen er død, veed han at snakke sig fri med Hensyn til Haren og med stor Veltalenhed at fortælle om en Ring med Ædelsteen og et vidunderlig skjønt Speil med alleslags Billeder, hvilke Herligheder han havde tiltænkt Kongen og Dronningen, saaat Alle ere lutter Øre. Denne Gang kan imidlertid hverken List eller Veltalenhed redde ham; Ulven tilkaster ham Handsken til Kamp og nu frelser han sig ved sin snedige Tapperhed. Ulven maa bukke under; derpaa overantvorder Kongen den kloge Mand Rigets Segl og gjør ham til sin Kantsler; et stort Følge ledsager ham til hans Borg Malpertuis (Ulykkesborg).

Det hele Digt er inddeelt i fire Bøger, disse igjen i flere Capitler. (De af dette Ugeskrifts Læsere, som kunde have Lyst til nøiere at gjøre sig bekjendt med dette underholdende Digt, tillade vi os at anbefale en vellykket Oversættelse af Professor Christian Winther, udkommen 1849 paa C. A. Reitzels Forlag).

Kongevalg hos de nordiske og germaniske Folkeslag i Oldtiden.

Medfølgende Lithographi forestiller et Kongevalg i Oldtiden. Den Udkaarne løftedes op paa et omvendt Skjold, og blev saaledes paa to stærke Krigeres Skuldre baaren tre Gange Forsamlingen rundt. Folket tilkjendegav sit Bifald ved Glædesraab og ved at slaae paa Skjoldene. Efter Christendommens Indførelse afløstes denne Skik af Kongesalvingen.

(Indsendt.)

Til en Confirmand.

(Confirmationssøndagen 1855.)

Høitidsfuld og stille ganger
Du til Herrens Tempel hen,
Lidt beklemt vel Hjertet banker,
Vide Tankerne vel vanker,
Samles ved Din Sjæleven.

Endt for Dig er Barndomstiden,
Som et Minde den kun staaer,
Snart for Dig begynder Striden,
Hvor Din egen Kraft er liden,
Men fra Herren Hjælp Du faaer.

Engle tre Dig Herren sender,
Tro og Haab og Kjærlighed,
Hvordan saa sig Skjæbnen vender
Du ved dem saa klarligt kjender
Hvad der fører Dig til Fred.

Andagtsfuld Du Løftet giver,
Lover Gud at være tro, —
Herren give Du det bliver,
Selv han lønne vil Din Iver
Hisset, der hvor Engle bo.

Bliv Forældres Haab og Glæde,
Som i Barndoms skjønne Tid, —
Lad Dem aldrig for Dig græde:
Hos Dig Freden tager Sæde,
Og Din Skjæbne vorder blid.

Herren give Held og Lykke
Til den Pagt saa alvorsfuld, —
Og paa Herren maa Du bygge,
Verden Dig fra Ham ei rykke,
Evig da han bli'er Dig huld.

V. L.

(Indsendt.)

Klokkerhullet.

Dernede
I Neersløv Smedie
Der levede engang en Mand
Ved Navn Hr. Essing, han
Var snild som Pokker,
Og støbte Kirkeklokker.
Og det begav sig i de samme Dage,
Som vistnok er i Tiden langt tilbage,
At Herremanden, der kom kjørende
Saae en af sine Bønder gjørende
Sig skyldig udi Dovenskab,
Og for at lære Flid den Flab
Sprang „Naadigherren" af Karethen
Og snurte Bonden paa Planeten
Saa Sjælen fløi sin Vei
Og saa den Bonde ei
Kom meer paa Hoveri,
Og saa — ja saa var den Staahei
Forbi.
Hjem kjørte Herremanden med sit Sleng.
Til Sengetid see saa gik han i Seng
I Sovestuen
Hos „Naadigfruen."
Men, aller bedst som nu han laa
Og snorked', der en Angest greb ham
For det var ligesom Man kneb ham
I Øret, og han vaagned', saae
Et Syn, hvorved sin Søvn han glemte:
At det var Pokker selv, der klemte.
Uh! det var farlig.
Der stod den Onde nu skinbarlig
Og svandsed' med sin lange Hale,
Og saa begyndte han at gale,
Og viste sine lange Tænder,
Der var som Ild, og sine Hænder,
Der ligned' Ravnekløer, og sparked' mod
Den Naadigherres Seng med Hestefod,
Og stanged' med de Horn, der sad i Panden
Og var saa lange som den bare Fanden.
(Her kan jeg ikke undgaae at berette
At Hornene var meget lette
At skrue af, som viste sig
Derved at Fanden snildelig
Aftog den ene lange Torn
Og brugte den til — Tudehorn.)
Da kom i Synet paa Herren susende
En Flok af Smaadjævle, flere Tusinde,
Der paa ham dandsede,
Og med ham svandsede,
Og med blaa Mærker hans Krop bekrandsede
Mens Fanden grined' som han var alave,
Og holdt med Hænderne paa sin Mave.
Og Herren døiede ubeskrivelig
Den hele Nat, det er jo begribelig.
Men næste Morgen saasnart det dagedes
Reed Herremanden, som saadan plagedes
Til Præsten hen, og saa siger han „Ole!
Det gjælder Din Krave, gjælder Din Kjole;
Thi hvis Du ei hjælper mig er det besluttet
At Du i mit Hundehul bliver nedputtet."
Og saa fortæller han hele Tragedien
Og siger „Nu skaffer Du Raad mod Comedien,
Og kommer Fanden igjen i Nat
Du bliver i Hundehullet sat."

Da satte Ole sig til at læse
Og lagde Fingeren paa sin Næse,
Og sagde „Vil I Fanden fordrive
I maa til Kirken en Klokke give,
Den maa være lavet af Sølv og Messing,

Og maa være støbt hos min Svoger: Essing.
Endnu i Dag I den maa bestille
Saa skal nok Fanden sig fra Ier skille." –
Og Herren gjorde som Præsten sagde,
Og Sølv og Messing til Smeden bragte,
Og slog ei Bønderne meer paa Panden
Saa strax de døde, og blev af Fanden
Ei meer forstyrret i Søvnen sød
Indtil sin Død.

Og Kirkeklokken blev saa støbt,
Men ei af det den skulde støbes,
Og kort derefter blev den døbt;
Thi Præsten sagde: „Den skal døbes."
Og da nu af de To, der var tilstede
Den ene heed Johanne og den anden Stine,
Saa kom den nye Klokke til at hede:
Catrine.
Og den kom op i Taarnet, og næste Søndag saae
Man Alleverdens Mennesker til Kirke at gaae;
For seer De vel: Catrine blev prøvet første Gang,
Og Alle vilde høre hvor deilig hun sang.
Og dengang saa at Præsten kom gaaende med Madammen
Sprang Degnen og hans Drenge op for at ringe sammen.
Og De kan tro Catrine ei glemte Munden hjemme,
Men aldrig havde Nogen dog hørt en saadan Stemme,
Og aldrig havde Nogen dog hørt saa stærk en Sang;
Thi Jorden slog en Revne og alle Ruder sprang.
Og Texten som af Krøniken os opbevaret er
Optegnes her:

„Sølvet og Messing
Glemte Hr. Essing,
Ding Dang,
Kobber og Bly
Han satte udi,
Ding Dang.
Johanne og Stine
Vil I med? Nu flyver Catrine."

Og dermed fløi Catrine af Klokketaarnet ud,
Og fløi igjennem Luften ½ Snees Bøsseskud,
Ud til en Eng, hvor Essing just hvilte sig i Heden
Og der den lod sig dumpe paa Hovedet af Smeden.
Saa fik han da en Blyhat han inte kunde bære;
Den gjennem Engens Grønsvær sig monne med ham skjære,
Den danned „Klokkerhullet" udi den samme Stund,
Og i det Hul man aldrig har fundet nogen Bund.
Endnu den Dag i Dag er, i Jørgen Jensens Eng
Det Hul Dig let kan vise hver lille Skoledreng. —

N. F. N.

(Indsendt.)

Foraaret.

Vaarens Genius paa gyldne Vinger
Hæver sig, udbreder Liv og Lyst,
Over Belt og Sunde den sig svinger
Hid til Herthas moderlige Bryst.
For dens Smiil maa Snee og Kulde vige,
Ved dens Aande tusind' Blomster stige
Frem paa hver en Plet. Det kolde Nord
Gjenfødt smykkes ved dens Trylleord.

Mellem grønne Bredder Bækkens Bølger
Risle i den blomsterklædte Dal,
Fisken, som i Voven fro sig dølger,
Muntert tumler sig i dens Krystal.
Lærken vugger sig i Luftens Strømme,
Nattergalen sine Elskovsdrømme,
Sine Længsler efter Kjærlighed,
Tolker sødt i Nattens dybe Fred.

Solen stiger gjennem Purpurhavet
Paa sin Throne. Jordens skjulte Kraft,
Som i Vint'rens Dvale laa begravet
Skjænker nu hver Spire Marv og Saft.
Lifligt derfor Eng og Kjæmpegrave
Grønnes i Naturens store Have,
Hvor Skylærken, Blomsten ved Din Fod,
Alt forkynder Dig at Gud er god.

N. F. N.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

De næste Steenlag betegner man med det fælles Navn af Molasgruppen, regner dem vel ogsaa (som Vogt) til den qvaternaire, men dog sædvanligst til den tidligere tertiaire Formation, og adskiller dem nedenfra og opad i den eocene, miocene og pliocene Dannelse; eocen (af 'Ηώς Morgenrøden) betegner den tidligste, miocen den mellemste og pliocen den sildigste Aflagring, som franske og engelske Geognoster have adskilt fra hinanden saaledes, at den sidstnævnte, altsaa den øverste, Nutiden nærmest liggende Formation opbevarer Levninger af Dyr, som i den Grad stemme overeens med de nulevende, at man kan sige, at idetmindste 70, ja vel endog 90 Procent af alle de fundne Skabninger tilhøre de Slægter, som endnu befolke Jorden. I det dybere liggende Miocenlag synker Antallet af disse ned til 30 Procent, hyppigt finder man endog neppe 20 Procent af de endnu levende Arter, det underste, Eocen-Laget, har kun 10 Procent at opvise, ja ofte endnu mindre. Da imidlertid Naturen forsmaaer at efterkomme slige vilkaarligt antagne Love, da frembeles disse tre Led ingenlunde vise sig bestandigt og langtfra eensformigt leirede, saa har man, idetmindste i Tydskland, ganske forladt denne Betegnelsesmaade.

Under denne Qvaternair- og Tertiairformation ligger i talrige Lag Secundairformationen, hvis øverste Led er Kridtet med mange isprængte Flintestene. Dog vilde man tage meget feil, dersom man antog, at man for at komme til Kridtet maatte gjennembore eller bortskaffe alle de tidligere nævnte Lag; dette er ingenlunde Tilfældet. Meget hyppigt træde de tertiaire Formationer for Dagen uden at være bedækkede af Diluvial- eller Alluvialdannelserne, meget hyppigt fremtræder Secundairformationen, uden at et eneste Led af Tertiair- eller Qvaternairformationen ligger ovenpaa den, saaledes som Tilfældet er paa Øerne Rügen og Sjelland og paa Sydkysten af England; ja det gaaer undertiden længere nedad, idet i Schweits Juraformationen, i Würtemberg Liasformationen, i Thyringen det Rødtliggende træder frem. Vi have allerede tidligere talt herom, men man kan ikke ofte nok fremhæve det, idet den i denne Videnskab Uindviede meget let lader sig forføre til i ethvert enkelt Tilfælde at antage det som nødvendigt, hvad der er blevet uddraget som Regel af mange tusinde Tilfælde, da det dog kun er Resultatet af en ideal (aldrig virkelig sammenhængende, men kun gruppeviis forekommende) Sammenstilling.

Havde vi nu virkelig en slig for os, saa vilde vi, efter at de sex øverste Lag vare gjennembrudte, støde paa Kridtet som det øverste Led i Secundairformationen; derunder ligger Qvadersandstenen, under dette følger Neocomie- og Skovgruppen, Benævnelser for sandet Skifer med faa Forsteninger, for graa Kalksteen, blaagraat Mergel, grønt Mergel, mørkt Skifer og Mergelsandsteen, alt eftersom Søvandsbundfald (i Neocomielaget) eller Ferskvandsaflagringer (i Skovlagene) forekomme. De danne hyppigt, dog ikke altid, Underlaget for Kridtet. Endnu dybere ligger Juraformationen, saaledes kaldet efter Jurabjergene, hvori den er ganske besynderlig fremherskende; den omfatter Granit- og Koralkalken, den egentlige Jurakalksteen, lithographisk Kalksteen, bruun Sandsteen med Jernerts og forskjellige Leer- og Mergelarter.

Under Juraformationen ligger Liasformationen, ligeledes bestaaende af Kalk-, Sand- og Leersteen, og under denne Keuperformationen, som indeholder Kalk, rødt Leer, hvid og graa Sandsteen, Gibs og saavel Bruunkul som andre Kul. Her møder man først Levninger af Forverdenens Planter i saa stor en Mængde, at de danne Kulleier.

Stedse dybere ned ad følger nu Muslingkalken (saaledes kaldet, fordi der i dens Masse forekomme Muslinger i stor Mængde, der enkelte Steder ganske synes at have dannet den), da broget Sandsteen, et fortræffeligt Bygningsmateriale, sædvanlig af skjøn lyseguul Farve med lysere eller mørkere Striber, der næsten seer ud som Marmor, men ikke kan poleres som dette. Under Muslingkalken finder man bituminøs Kalksteen, Gibs, Steensalt, Mergelskifer, Kobberskifer og hvid eller graa Sandsteen.

Under denne Formation finder man det Rødtliggende, derunder den egentlige, mæg-

tige Kulformation, da Kulkalksteen og endelig Graaskifer, der atter falder i 3 Lag, øvre-, mellem- og nedre-Graaskifer, og som tilsammen udgjør Primärformationen.

Hvad der nu ligger dybere, er Jordens Kjerne, den uforandrede plutoniske Steen, hvis Beskaffenhed vi ikke kjende, og som i sine Blandinger i vulkanske Egne endnu kommer tilsyne som Granit, Porphyr, Basalt, Lava, deels staaer frem i Urbjergene, som engang for Millioner Aar siden have gjennembrudt, forrykket og omdannet den ikke færdigblevne Jordskorpe.

Have vi nu her paa de sidste Sider opstillet et Schema for Aflagringerne, saa maae vi nu gjennemgaae de enkelte Lag og Formationer og vise, hvorledes disse adskille sig fra hverandre, og hvorledes de ere til at kjende; hertil leder — da Steenarterne meget hyppigt ere af næsten ganske eens Beskaffenhed — de organiske Levninger, og da disse for størstedelen ere Muslinger, saa kalder man slige Forsteninger, der meget letter Bestemmelsen af Lagenes Alder, „Ledemuslinger,“ selv om det ikke altid er Muslinger eller Snegle.

De øverste Lag, Alluvium eller opskyllet Land, indeholde sædvanligviis ingen egentlige Forsteninger, men vel organiske Levninger af Nutidens Planter og Dyr. Tørvemoserne, Humuslagene ere saadanne Lag; alle Deltadannelser, alle Lag fra Havet høre hertil. Ogsaa de erratiske Blokkes Lag savner Forsteninger fra sin Tid; forekomme slige, som vistnok undertiden skeer, saa tilhøre de langt ældre Tider, ligesom de erratiske Blokke ingenlunde ere Frembringelser fra Tiden for Alluvialdannelsen, men kun i den Tid ere blevne rullede did.

Anderledes forholder det sig med Diluvialdannelserne; om de erratiske Blokke ere førte hid- eller didhen ved Syndfloden eller andre Kræfter, er ligegyldigt; men mærkes maa det, at Diluvialleret allerede indeholder Forsteninger i Mængde, og det med faa Undtagelser Levninger af slige Dyr, der tilhøre Nutiden, hvoraf der altsaa vilde kunne bevises, at vore Dyr alt for det Meste befolkede Jorden, da Syndfloden indtraadte og hidførte den sidste store Omdannelse af Jorden. Kun faa Slægter, som Kjæmpehjorten, Kjæmpedovendyret og andre, ere uddøde. Jorden havde følgelig allerede dengang en Skikkelse, der kommer den nuværende meget nær, og Luft-, Vand- og Landsforholdene maae have været de nuværende ganske lige, da vor Dyre- og Planteverden næsten fuldstændigt svarer til den daværende. Hovedforskjellen bestaaer i Jordskorpens høie Temperatur, hvorved samme blev mere beboelig mod Polerne.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

IX. Alexander den Store.

3.

I sit treogtyvende Aar — det var i Foraaret 334 — brød Alexander op med en Hær af forbundne Grækere og Macedoniere mod Perserne. Sin Feldtherre Antipater lod han tilbage som Statholder i Macedonien for at holde de fjendtligt sindede Folkeslag, især deleshed Spartanerne, i Skræk. Selv satte han ved Sestus over Hellespont (det nuværende Stræde ved Dardanellerne), sprang i fuld Rustning først iland paa Asiens Bred og udraabte glad: „Asien er mit, det skal ikke ødelægges; jeg tager det som erobret i Besiddelse.“ Paa Kamppladsen ved Troia besøgte han de gamle Heltes Grave, især deleshed Achilles'. Han smykkede den med Blomster og ønskede Intet mere, end at engang en Digter som Homer skulde forherlige hans Bedrifter. „O, lykkelige Achilles“ — udbrød han — „Du som i Livet har fundet en tro Ven og i Døden en Besynger af Dine Bedrifter.“ Hephästion, Alexanders Ven, bekrandsede Patroklus' Grav. Derpaa gik det videre indtil den lille Flod Granikus, nu Ouswola kaldet. Langs den anden Bred stod en mægtig persisk Hær under Anførsel af flere Satraper (Statholdere) for at forbyde

Grækerne Overgangen. Alexander holdt Krigsraad. Hans erfarne Feldtherre Parmenio raadede ham til at afvente Fjendens Fortrækken. „Hellespont maatte jo skamme sig" — udbrød Alexander — „naar vi vare bange for denne Flod." Han sprang ud og hans Macedoniere efter ham; de Tappre vadede over, angrebe og sloge Perserne paa Flugt. I Slagets Tummel havde den heltemodige Yngling nær mistet Livet. To persiske Feldtherrer, der kjendte ham paa hans høitbølgende Hjelmbusk og paa den blinkende Hjelm, sprængte løs paa ham. Han forsvarede sig tappert, men erholdt dog et Hug over Hovedet, saa at Hjelmen sprang af, og da han vendte sig mod den, der havde ført Hugget, hævede allerede den anden Perser sit Sværd for at give ham Dødshugget; men i dette Øieblik iilte Klitus, en tapper Macedonier, hid og slog med et frygteligt Hug den ene Persers Arm og Sværd til Jorden, medens Alexander fældte den anden.

Ved denne Seir blev han Herre over Lilleasien; med sin jublende Hær iilte han fra Stad til Stad, hvad der ikke frivilligt underkastede sig ham, blev taget med Storm. I Tarsus var hans Liv i Fare. Midt igjennem Staden slynger sig den smukke Bæk Cydnus, hvis klare Vande indbød ham til et Bad. Bedækket med Støv og Sveed steg han derned. Da overfaldt en pludselig Zittren alle hans Lemmer, han blev liigbleg og maatte lade sig bære ud af Badet. Lægerne opgave ham; de havde ikke Tillid nok til dem selv til at forordne ham Noget. Kun En, ved Navn Philippus, besluttede sig til i denne Nød at bruge et farligt men afgjørende Middel. Kongen var netop i Begreb med at tage det forordnede Lægemiddel, da et Brev indtraf fra Parmenio med den Advarsel: „Troe ikke Philippus, han skal være bestukket af Perserkongen til at give Dig Gift." Kongen leverede roligt sin Læge Brevet, og medens denne læste det, tog han Medicinen. Hans ædle Tillid blev herligt belønnet ved en hurtig Helbredelse. Allerede tredie Dagen derefter stod han i Spidsen for sin, sin elskende Anfører tiljublende Hær. Han trængte gjennem de ubesatte Passe i Cilicien og kom til Issus. Her, paa den yderste Kyst, hvor det middellandske Hav trækker sig mod Syd, stod Perserkongen Darius Codomannus med en Hær paa 600,000 Mand, beredt til Kamp. Som en tung Uveirsskye kom den macedoniske Hær uforsagt fremrykkende, saa at en Skræk overfaldt Perserne trods deres umaadeligt overveiende Antal. De vege tilbage for det første Angreb og snart opløste hele Hæren sig i den vildeste Flugt. Skrækkelig var Nederlaget; over 100,000 Perser bleve paa Pladsen. Darius' Vogn kunde ikke komme af Stedet paa Grund af Mængden af de om den ophobede Lig. Han sprang ud, lagde Kappe, Skjold og Bue, kastede sig paa sin Hest og jagede afsted Dag og Nat uden at standse. Hans Moder, en af hans Hustruer, to Døttre og en umyndig Søn faldt i Seirherrens Hænder. De udbrøde i høie Veeklager, fordi de troede, at Darius var falden. Men Alexander trøstede dem med den Forsikkring, at han endnu var i Live. Han behandlede de høie Fanger med den største Deeltagelse og Høiagtelse, som om det havde været en Vens Slægtninge. Da Darius senere erholdt troeværdig Efterretning derom, strakte han Hænderne mod Himlen og udraabte: „I Guder, opholder mit Rige, for at jeg kan vise mig taknemmelig, men have I besluttet sammes Undergang, saa giv det ikke til nogen Anden end til Alexander af Macedonien."

4.

Det hæderlige Slag ved Issus blev vundet i Aaret 333 f. Chr. Nu drog den unge Helt, uden at bekymre sig om Darius, langs med Havbredden mod Syd. De enkelte Stæder underkastede sig ham frivilligt, fordi de saae, hvor mildt Seirherren behandlede de erobrede Lande og Folkeslag. Men for de Gjenstridige skulde Staden Tyrus' Ulykke tjene til Advarsel. Sammes Borgere forbøde ham Indgangen og forsvarede sig tappert, men efter en Beleiring af 7 Maaneder maatte de overgive sig, og den rige Handelsstat blev ganske ødelagt.

Herpaa blev Palæstina erobret, hvorester Alexander drog over Landtungen ved Suez til Ægypten. Han seilede ned af Nilen indtil Memphis; Veien igjennem dette Land lignede et Triumphtog; kjed af det persiske Aag modtog Befolkningen Seirherren med Jubel.

Ved en af de vestlige Nilmundinger grundede Alexander, som en Opreisning for det ødelagte Tyrus, en ny Handelsstad, som efter ham blev kaldt Alexandria og snart blev Sædet for Verdenshandlen.

Vestligt for Ægypten i den store lybiske Sandørken laae en Oase, en velvandet Plet med skyggefulde Palmer og Oliventræer, ved Navn Ammonium, det nuværende Siwah. Her stod fra gammel Tid et Tempel for Jupiter Ammon. Denne Guds Præster stode, ligesom dem i Delphi, i Ry for Viisdom og for at Guden igjennem deres Mund forkyndte Fremtiden. Perseus, Herkules og andre Alderdommens Helte havde her efter Sagnet erholdt Spaadomme. Alexander, der ikke vilde være nogen ringere Helt end disse, foretog sig den høist besværlige Reise derhen. De tvende første Dagsreiser gik taaleligt; men slige Ørkener havde man endnu aldrig seet. Eftersom man kom dybere ind i Sandørkenerne blev Heden stedse utaaleligere; intet Træ, intet Grønt, intet Spor af Planteliv var at see. Vandforraadet, som Kamelerne bare, var udtømt, og i det glødende Sand ingen Draabe at finde. Heldigviis faldt der lidt Regn, og begjærligt greb man efter denne Vederqvægelse, idet man opfangede Vandet, der faldt ned fra Skyerne, i Munden. Man brugte 4 Dage for at drage igjennem Ørkenen. Da man nærmede sig Maalet for Touren, tjente en Sværm Ravne Alexanders Hær som Fører. Endelig naaede han Oasen, kom til det i en skyggefuld Lund byggede Tempel og saae sit Ønske opfyldt. Præsterne erklærede ham for Jupiters Søn.

5.

Nu vendte Alexander, efter at han igjen havde gjort sin Hær fuldtallig, tilbage til Asien, for paany at forfølge Darius. Fra denne kom underveis Gesandter imøde, der tilbøde ham en uhyre Sum som Løsepenge for de høie Fanger, fremdeles den kongelige Datters Haand og endelig hele Landet fra Euphrat indtil Hellespont. „Hvad mener Du?" spurgte Alexander Parmenio. „Jeg vilde gjøre det, naar jeg var Alexander," svarede denne. „Jeg ogsaa, dersom jeg var Parmenio," yttrede Alexander smilende. Han tilbageviste med stolt Foragt Fredstilbudet; dog lovede han Kongen en ærefuld Behandling, dersom han vilde komme til ham. Ellers vilde han opsøge ham. Endnu engang vilde den betrængte Perserkonge forsøge sin Lykke, og opstillede sine Skarer ved Gaugamela i Assyrien (ikke langt fra Arbela). De macedoniske Feldtherrer bleve overraskede over Fjendens store Antal og raadede deres Konge Aftenen før Slaget til heller at angribe Perserne om Natten. Men Alexander svarede med stolt Tillid: „Nei, jeg vil ikke stjæle mig til Seiren" — og lagde sig med største Rolighed til at sove. Den næste Morgen vækkede Parmenio ham og sagde forundret: „Du sover saa fast, o Konge! som om Du alt havde seiret." — „Og have vi ikke det," var Kongens Svar, „da vi endelig have Darius for os." Kampen var meget hidsig, Perserne kjæmpede som fortvivlede, men Alexanders Krigskunst seirede.

Ved denne Seir ved Gaugamela blev Alexander Herre over det store persiske Rige. En besynderlig Vexel! Hvo havde for 150 Aar tilbage, paa Miltiades' og Themistokles' Tider, tænkt, at det græske Folk engang skulde berede det store Perserrige den Skjæbne, som Perserne havde tiltænkt Grækerne. Paa Modstand tænkte nu Ingen meer, Alexanders Soldater gjennemdroge det udstrakte persiske Land i alle Retninger og opførte sig efter Behag. Byttet, som de gjorde i de gamle Kongesæder Babylon, Susa, Persepolis og Ekbatana, var umaadeligt.

Imidlertid flygtede den ulykkelige Darius, stedse opjaget og forfulgt, fra et Sted til et andet. Ved Forfølgningen kom engang Alexander tilligemed sin Hær i stor Fare. Han drog igjennem en Sandørken, hvor der slet intet Vand fandtes. Endelig havde en Rytter fundet noget og bragte Kongen det i sin Hjelm. Men da denne saae, at hans Krigere smægtede ligesaameget efter Vand som han selv, udbrød han: „Skal jeg være den Eneste, der drikker?" og kastede dermed Vandet paa Jorden. Da Soldaterne saae en slig Afholdenhed hos deres Konge, udraabte de begeistrede: „Før os kun videre, vi ere ikke trætte, ikke tørstige, ja, heller ikke dødelige, naar en saadan Konge fører os."

Den flygtende Darius blev endelig taget tilfange af sin egen Statholder i Baktrien —

Bessus var den Troløses Navn — og ført afsted. Denne Elendige lod sig endog udnævne til Konge. Alexander erfarede dette, og satte strax med en Trop Ryttere efter ham. Da Forræderen mærkede, at hans Forfølgere vare i Nærheden, tilføiede han sin Konge flere Dolkestik og ilede derpaa afsted med sine Folk paa raske Heste. Alexanders Ryttere fandt den Ulykkelige, bedækket med Støv og Blod, i sit sidste Aandedræt. Han bad om en Drik Vand, og en Macedonier bragte ham noget i sin Hjelm. Vederqvæget sagde den Ulykkelige: „Ven, det gjør mig meest ondt, at jeg ikke kan gjengjelde Dig Din Velgjerning, dog, Alexander vil nok gjøre det. Guderne belønne ham for den Høimodighed, hvormed han har behandlet min Moder, min Dronning og mine Børn. Her rækker jeg ham ved Dig min Haand." Efter at have yttret disse Ord, udaandede han. Netop nu kom Alexander til. Rørt betragtede han de afsjælede Levninger af den Mand, hvem han uden at hade dog saa ivrigt havde forfulgt, og uden at ville det, havde gjort saa ulykkelig. Han bredte sin Kappe over ham og lod ham bringe til Persepolis, hvor han høitideligt blev bisat i de persiske Kongers Begravelse. Derpaa brød han hurtigt op for paany at forfølge den skjændige Morder, og han hvilede ikke, førend han havde faaet fat paa ham. Bessus blev henrettet.

I Spidsen for den jublende Hær drog Alexander nu igjennem Arien, Hyrkanien, Baktrien og Sogdiana; det var et uafbrudt Triumphtog. Soldaterne kunde ikke slæbe deres uhyre Bytte med sig, og havde gjerne ønsket Ro. Da de ikke saae nogen Ende paa Toget, bleve de modvillige, og knurrede høit. Alexander behagede det saa godt i Persien, at det slet ikke havde Udseende af, at han igjen vilde gaae tilbage til Macedonien. Han ægtede en Perserinde, lod sig opvarte paa østerlandsk Viis, fordrede, at man paa østerlandsk Maneer skulde kaste sig paa Knæ for ham, og klædte sig som en Perser. Ja, han blev endog grusom som en Despot, og hørte gjerne, at man smigrede ham over al Maade. Da Talen engang ved et Gjæstebud faldt paa Alderdommens Helte, sagde Smigrerne, at det var intet at regne mod Alexanders Bedrifter. Kun Klitus tilstod frimodigt, at hans Fader Philip dog overgik ham. Da hævede Alexander sig mørkt fra sit Sæde, hans Øine funklede af Vrede; Alle sittrede for Klitus' Liv, og man førte ham skyndsomt ud. Dog forgjæves advaret traadte han ind paany og paastod endnu stærkere Sandheden af sit tidligere Udsagn. Da sprang Alexander rasende op, rev Landsen fra en Drabant og gjennemborede ham, der ved Granikus havde reddet hans Liv. Neppe var den blodige Daad fuldbragt, saa kom han til Besindelse. Han forfærdedes, græd høit og raabte uophørligt: Klitus, Klitus! Han forbandede sit Liv, og indesluttede sig, uden at nyde det Mindste, tre Dage og tre Nætter i sit Telt. Hans Soldater bleve urolige og klagede: „Hvo skal igjen føre os tilbage, naar Alexander ikke er mere." Endelig trængte hans Venner ind til ham i Teltet, trøstede ham med, at Klitus' Skjæbne forud var saaledes bestemt af Guderne og bad ham om at vise sig for den sørgende Hær. Da kom han atter frem, men hans Anger var kort, hans Overmod blev tilbage. Han vilde æres som en Gud.

6.

Men paa et Tilbagetog var der ikke at tænke; stedse videre mod Østen gik Toget, ogsaa Indiens rige Guldlande vilde Alexander erobre, ja trænge frem til den bekjendte Verdens Ende. Indien var et rigt, velsignet og meget befolket Land. Indvaanerne vare ligesom Ægypterne deelte i Kaster, blandt hvilke Præsterne og de Lærde, der kaldtes Braminer, vare den vigtigste Kaste og besad de høiere Kundskaber. De stode under flere Konger og Fyrster. Flere af disse kom ham imøde med Gaver og Foræringer, da han satte over Indien. Alexander rykkede videre frem til H y d a s p e s, det nuværende Dschilum. Her fandt han Modstand. Paa den anden Bred stod Kong Porus med en stor Hær, for at forbyde ham Overgangen over den rivende Flod. I en frygtelig Nat, under Torden og Lyn, blandet med Skylregn, satte den dristige Helt over, og slog Porus' Hær paa Flugten. Denne kjæmpede som en Løve og var den Sidste, som forlod Valpladsen. Udmattet af Saar, overgav han sig til Alexander. Denne gik ham imøde, undrede sig over hans Størrelse, Skjønhed og ædle Anstand og spurgte

ham, hvorledes han vilde behandles: „Som en Konge!" svarede denne. „Forlanger Du ellers Intet af mig?" spurgte Alexander paany. „Ellers Intet — var Svaret — hiint indbefatter Alt." Hans Ønske blev meer end opfyldt; han erholdt ikke alene sit eget Kongerige tilbage, men ogsaa flere andre nye Besiddelser.

Nabofolkene, skrækkede ved Porus' Nederlag, forlode deres Land og flygtede bestyrtede over Hyphasis, nu kaldet Bejahs. Ogsaa over denne Flod vilde Alexander sætte. Men da bleve hans Macedoniere urolige og gjorde Oprør. De vare endelig kjede af uden Ophør at lade sig hidse saa paa det ene Folk, saa paa det andet; de længtes efter Hjemmet, hvorfra de vare over 600 Mile bortfjernede. Alexander vilde opmuntre dem, men forgjæves. Der hævede sig en dump Mumlen; Mange græd endog. Da sagde Kongen fortørnet: „Jeg vil drage videre, der skal nok findes nogle, som ville følge mig; Hvo der ikke vil, kan vende om og fortælle hjemme, at han har forladt sin Konge." Derpaa indesluttede han sig tre Dage i sit Telt, og Ingen turde komme ham for Øie. Men da han mærkede, at Hæren blev ved sit Forsæt, erklærede han, at han vilde vende om; da gjenlød hele Leiren af jublende Glædesraab. Alle trængte sig om Kongen for at takke ham. Muntre Vaabenlege bleve anstillede og store Offre bragte. Til Minde byggede man 12 taarnhøie Altre paa det Sted, hvorfra Tilbagetoget begyndte.

Størstedelen af Hæren indskibede sig paa Indus, for derfra at seile til den persiske Havbugt og saaledes gjennemforske Søveien til Indien. Alexander selv vendte med den øvrige Deel af Hæren under usigelige Vanskeligheder gjennem Gedrosiens og Karamaniens Sandstepper tilbage til Babylon, hvor han atter traf sammen med de Soldater, der havde foretaget Reisen tilsøes. Babylon skulde være Hovedstaden i hans Verdensrige; thi han havde den Plan at forene alle underkastede Folkeslag til eet stort Rige og bringe dette paa det høieste Trin af menneskelig Dannelse. Men midt i sine store Planer blev han syg; de mange Anstrængelser, men ogsaa hans yppige Levnet, til hvilket han havde hengivet sig, styrtede ham i en hidsig Feber, der ikke mere stod til at helbrede. Hans Feldtherrer stode nedslaaede ved hans Sygeleie og rakte ham Haanden. Han hævede sit Hoved, saae betydningsfuldt paa Enhver og sagde: „det aner mig, at der efter min Død vil opstaae blodige Kampe!" Man spurgte den Døende, hvem han bestemte til sin Efterfølger, thi selv havde han ingen Børn. Han svarede: „til den Bedste." Herefter udaandede han i sit 33te Aar, efter kun at have regjeret i 12 Aar 8 Maaneder. Hans tidlige Død var et uerstatteligt Tab for Menneskeheden, thi han efterlod en Verden i Ruiner.

(Fortsættes.)

De Forviste.

(Af E. Souvestre).

I.

Byen Jekatherinenburg ligger paa det Sted, hvor Veiene til den nordlige og sydlige Deel af Siberien dele sig, og synes ligesom at være Indgangen til dette mærkelige Land. Uagtet man befinder sig i Asien fra det Øieblik, man er kommen over Uralbjergene, bemærker man her endnu Spor af Europa, men det er ogsaa de sidste. Paa den anden Side mærkes ikke noget til den Civilisation, der hidtil har vist sig; hvorhen man vender sig, naar man forlader Jekatherinenburg, gjenfinder man Siberien i hele dets Oprindelighed; thi overalt boe vilde og raae Folkeslag, mod Syd Kirgiserne og Kalmukerne, mod Nord Ostiakerne og Samojederne, mod Øst Tunguserne og Koriakerne.

I denne By, der støder lige op til de siberiske Egne, begynde de Begivenheder, hvoraf vi ville give en Skildring.

Det var midt i September Maaned 1766. Solen skinnede med den skuffende Glands, der i de nordlige Lande tilkjendegiver Vinterens Nærmelse; dens sidste Straaler forgyldte Vinduerne paa Kjøbmændenes og Bjergværksbrugernes store Steenhuse, og

kastede lange Purpurstriber paa de mosbegroede Tage af Arbeidernes smaa Træhuse.

En talrig Befolkning, dels i Landets Nationaldragt, dels i forskjellige europæiske Klædninger, gik op og ned af de Træfortoug, der paa begge Sider omgave de snorlige, men ikke brolagte Gader, da der pludselig opstod en stor Bevægelse i en af Gaderne. De Forbigaaende standsede og Raabet: Fangerne! Fangerne! kom nærmere og nærmere.

Saasnart Kjøbmændene hørte disse Raab, kom de ud af deres Huse; i Vinduerne saaes Koner og Børn, og Alles Øine vendtes til samme Side.

Næsten i samme Øieblik viste sig i Enden af Gaden en Flok Mænd, der vare lænkede sammen to og to og bleve bevogtede af Kosakker; det var Forviste, som den russiske Regjering sendte til Siberien for at arbeide i Bjergværkerne eller befolke Sletterne.

Nogle af dem lede en velfortjent Straf for deres mod Samfundet begaaede Forbrydelser; andre af dem vare politiske Domfældte, enten skyldige i Sammensværgelser eller Offere for en eller anden Forfølgelse; det største Antal bestod af Landstrygere, hvem Regjeringen gav et Fædreland mod deres Villie. Disse sidste kunde man let kjende paa deres pjaltede Klæder og skjødesløse Gang, saavelsom paa det letsindige og dyriske Udtryk i deres Ansigtstræk.

Afdelingen bestod af omtrent 200 Forviste, Halvdelen af det Antal, der hver Maaned sendes til Siberien; den standsede foran et Huus, som beboedes af en militær Befalingsmand, og hvori Anføreren for Eskorten gik ind for at modtage videre Befalinger. Flere Fruentimmer, der havde blandet sig mellem Tilskuerne, gik hurtig hjem og kom snart igjen med røget Fisk, Bedekjød og Brændeviin, som de først bøde Kosakkerne for at stemme dem gunstigt, dernæst de Forviste. Nogle Kjøbmænd nærmede sig til dem for at tilbyde dem Penge.

Denne Uddeling afbrød den Orden, hvori de Dømte hidtil havde fulgt efter hverandre. De samlede sig i Grupper, eller satte sig enkeltviis paa Fortouget, uden at deres Vogtere tænkte paa at modsætte sig det.

En af disse Ulykkelige blev dog staaende opreist paa det Sted, hvor han havde gjort Holdt, med sænket Hoved og sine Arme korslagte over Brystet. Det var en ung Mand paa omtrent 30 Aar, hvis Ansigt havde et aabent og bestemt Udtryk. Han bar de russiske Skarers Dragt; men hans hvide Hænder; der ikke vare mærkede af noget grovt Arbeide, hans frimodige Udseende, hans lette og behagelige Bevægelser tilkjendegav tydeligt nok, at han havde indtaget en høiere Stilling i Samfundet.

Han blev udreven af sine Betragtninger ved den Oldings Stemme, hvem han var lænket sammen med, og som uden Tvivl var mere træt, hvorfor han havde sat sig ned ved hans Fødder ved Siden af en Pudelhund, der syntes at være hans Ledsager.

„Dette er altsaa Jekatherinenburg, Hr. Nicolai? spurgte han paa russisk, men med en Betoning, der forraadte hans franske Herkomst. — Ja, svarede den unge Mand; nu ere vi ved Maalet af vor Reise, eller idetmindste tæt derved. Det er meget heldigt, bemærkede Franskmanden; thi jeg er inderlig kjed af Eders Naaletræesskove og Eders med Træstammer belagte Veie; hvis jeg endda var ligesaa rørig som min Pudelhund; thi den brave Vulcan synes ikke at være mere træt nu, end da vi begyndte Reisen; men en Lærer i Skjønskrivning har større Styrke i Haanden end i Benene, og dog ere mine Lemmer for Øieblikket saa stive, at jeg ikke vilde være istand til at skrive et eneste smukt Bogstav."

Ved disse Ord beskrev Oldingen nogle Figurer i Luften med Haanden, som om han vilde overbevise sig om sine Musklers større eller mindre Bevægelighed. Nicolais Blik hvilede paa den gode Mand med et Udtryk af Medlidenhed, og han sagde: „Stakkels Fader Godureau! Hvorfor har De forladt Frankrig?" Oldingen trak paa Skuldrene med et Suk.

„De har Ret, Hr. Rosow!; men man talte til mig om Petersborg som om Peru; der, sagde man, kunde jeg gjøre Lykke med Ingenting. Jeg lod mig forlede og forlod mit Fædreland tilligemed Vulcan i en Alder af 55 Aar. Det var en utilgivelig Daarskab, hvorfor jeg ogsaa er bleven straffet, som De seer. Jeg havde afskrevet et Brev, hvoraf jeg ikke forstod et Ord; nu anklagede man

mig for at have havt Deel i en Sammensværgelse mod Staten; man gjorde mig til en Sammensvoren. Forstaaer De det, min kjære Nicolai? Pierre Godureau, en Mand paa 55 Aar og Lærer i Skjønskrivning, mistænkt for at tragte efter at spille Brutus's Rolle. Havde jeg blot kunnet faae Ministeren i Tale, skulde jeg have overbeviist ham om hans Vildfarelse. — Hvorledes det? — For Pokker! jeg vilde have bedt ham om at betragte mig rigtig."

Nicolai kunde ikke lade være at lee. Den gamle Skrivelærers Udseende var virkelig saaledes, at det tilstrækkelig godtgjorde hans Uskyldighed. Han havde et af disse smilende og veltilfredse Ansigter, der kunne betegne et eenfoldigt Menneske, men ikke en Deeltager i en Sammensværgelse. Hans store, kortsynede Øine, hans lange, blege Næse, hvorpaa hans Briller bestandig efterlod en rød Streg, hans brede tandløse Mund og hans nedhængende Hage gave endogsaa hans Ansigts Udtryk noget Pudsigt, der kunde fremkalde Latter. Han var klædt halvt som Skolelærer, halvt som Klokker: en kaneelfarvet Kjole, en Vest, der engang havde været hvid, og hvis falmede Blomster vare blevne erstattede af alle Slags Pletter, sorte Beenklæder og violette Uldstrømper. Et stort Pergamentskrivertøi med Penneholder stak ud af Lommen tilligemed en Rulle Papiir, der var omhyggelig indsvøbt.

Da Godureau saae sin unge Ulykkeskammerats Smiil, gjentog han med en triumpherende Mine: „Ja, jeg vilde have anmodet Hans Excellence om at betragte mig rigtig, og det samme vil jeg gjentage til den første militære Befalingsmand, vi træffe paa. Det er aabenbart, at der finder en Feiltagelse Sted."

Nicolai rystede paa Hovedet og sagde: „Vent i ethvert Tilfælde ikke at faae den rettet; de her befalende Militære skulle bevogte de Forviste, ikke undersøge Grunden til deres Straf. — Nu vel, jeg vil sende et Bønskrift til Keiserinden. — Det gjælder om at finde Udvei dertil. De har seet, hvorledes Kosakkerne optoge Deres Forslag i den Retning.

Det er, fordi de staae i Regjeringens Sold; men jeg vil henvende mig til uafhængige Folk; det er umuligt andet, end at man maa tage Deel i min Stillings Ulykker. Hvis jeg endda var en Landstrygger eller en Tyv, som de fleste af vore Medfanger, kunde det være hvad det var; men jeg er et politisk Offer, og jeg haaber at benytte vort Ophold her."

Han standsede pludselig. — „Hvad er der paafærde? spurgte Rosow, som under den gamle Skrivelærers Tale havde tændt sin Pibe og begyndt at ryge. — See dog den Mand, der er standset i nogle Skridts Afstand og som betragter os, svarede Godureau." Nicolai vendte sig om.

„Efter hans Klædebragt at dømme, sagde han, maa det være en rig Kjøbmand fra Beresow, — Det saae ud, som om han vilde tale med os, og ikke vover at nærme sig til os. — Nu seer jeg, at han er bange for Røgen af min Pibe. — Hvorledes det? — Han er en gammel Dags Troende, et religiøst Parti, for hvilket det gjælder, at „Alt hvad der gaaer ud af Munden, gjør ureent," og som deraf har sluttet, at Tobaksrygning er en Synd. — Er det muligt? — De skal strax faae det at see."

Den unge Mand lod Piben gaae ud og stak den i Lommen; strax nærmede Kjøbmanden sig. „I har tilbagelagt en lang Vei, stakkels Folk! sagde han. — Regn ud, hvor mange Miil der er fra Petersborg hertil, sagde Nicolai. — Eders Pung er uden Tvivl tom, udbrød Kjøbmanden, idet han bød nogle Smaapenge."

Rosow rødmede. „Behold dine Penge!" sagde han med Stolthed; vi have ikke bedt om Noget. — En Lærer i Skjønskrivning modtager ikke Almisse, tilføiede Godureau med en værdig Tone. — Undskyld mig! bemærkede den Fremmede, idet han puttede sine Penge i Lommen; idetmindste kan I modtage nogle Levintsmidler."

Uagtet de frabade sig det, trængte Kjøbmanden dog paa, at de skulde modtage noget Rensdyrkjød og en Flaske Viin. — „Gud vil belønne Dig for din Menneskekjærlighed, ytrede Rosow; men vore daglige Portioner ere tilstrækkelige. — Jeg vilde gjerne have lindret Eders Nød i Et eller Andet; thi jeg veed af Erfaring, hvad I have lidt paa denne lange Reise. — Har Du da ogsaa tilbagelagt den? spurgte Nicolai. — For 20 Aar

siden; jeg kom hertil med Lænker om Fødderne ligesom I; men Gud har været med mig og min Gjerning, og den Dag i Dag regnes Daniel Oldorh blandt de rigeste Kjøbmænd i Beresow. — Hvorfor blev Du forviist? spurgte Rosow igjen. — Fordi jeg havde begaaet et Mord, da jeg var ung. — I det Tilfælde befinde vi os, Gud være lovet, ikke; bemærkede Godureau; vi have ikke gjort os skyldige i nogen Forbrydelse. — Ere I da ikke dømte af Lovene? — Ingenlunde, min Herre! — Det havde jeg troet efter Eders Udseende at dømme, svarede Kjøbmanden i en koldere Tone, som om denne Opdagelse havde fjernet det Broderskab, han nylig gjorde gjældende; ere I da Landstrygere? — Heller ikke, min Herre, oplyste Godurean ham om med en Slags Stolthed; hverken Forbrydere, eller Landstrygere ...; vi ere forviste paa Grund af Politik."

Al den Deeltagelse, Kjøbmandens Ansigt hidtil havde udtrykt, forsvandt og gav Plads for en iøinefaldende Frygt og Uro; dette bemærkede Godureau ikke, men nærmede sig til ham og sagde: „Jeg er Offer for en skjændig Vildfarelse."

Daniel saae sig omkring uden at svare. Den gamle Lærer tilføiede: „Det vilde være tilstrækkeligt at underrette Keiserinden om Sandheden." Russeren begyndte at vige tilbage; men Godureau vedblev med dæmpet Stemme:" Da De viser Dem saa rørt over vor Stilling, kunde De gjøre mig en stor Tjeneste. — Jeg! Hvorledes det? stammede Oldorh. — Franskmanden tog et Papiir op af Lommen: Ved at lade dette Bønskrift komme til .."

Kjøbmanden hørte ikke mere, satte et forfærdet Ansigt op, vendte dem Ryggen og skyndte sig bort. Godureau blev staaende med en lang Næse og sit Bønskrift i Haanden.

„De har gjort ham bange, bemærkede Rosow smilende. — Fordi jeg viste ham dette Brev. — Han kunde ikke besørge det uden at udsætte sig for svær Straf. Jeg har allerede sagt Dem, at Siberien er et Helvede, hvorfra Hoffet ikke vil høre Skrigene. Der er taget alle mulige Forholdsregler, at ingen Indsigelse, ingen Bøn skal komme ud derfra. Er man der engang, maa man finde sig i sin Skjæbne for bestandig. — For bestandig, gjen!og Godureau; det er umuligt, min Herre, aldeles umuligt. Man maa gjøre den Uretfærdighed, der er begaaet imod mig, god igjen, og det strax, da jeg allerede er 55 Aar gammel. — Jeg er kun 24, sagde Rosow med et tungsindigt, men fast Udtryk, og De seer, at jeg underkaster mig uden at knurre."

Godureau betragtede ham og svarede: „De har Ret; paa hele Veien har jeg beundret Deres Mod, jeg kunde tilføie Deres Ædelmodighed; thi hvis De ikke havde hjulpet mig, ... — Hvad saa? afbrød den unge Mand ham muntert; det var kun min Pligt; har jeg ikke sagt Dem, at De erindrer mig om min franske Lærer? En ærlig Geistlig, der rigtignok ikke kunde lære mig noget, men hvis Godhed imod mig jeg aldrig skal glemme; forresten maatte Ligheden i vor Stilling nærme os til hinanden; thi ogsaa jeg er forviist paa Grund af en Feiltagelse. — Sig snarere en Forbrydelse! udbrød Godureau med morsom Forbitrelse; at lade en Slægtning føre til Siberien for at bemægtige sig hans Arv! Deres Fætter, Grev Passig, er en Skurk. — Maaskee, men da han er almægtig ved Hoffet og jeg kun en ubekjendt Officier, vil han kunne nyde godt af sit Bytte, uden at Nogen tænker paa at angive ham, og for mig er der ikke Andet tilbage end med Rolighed at finde mig i min nye Stilling. Jeg har ogsaa opgivet alle Forhaabninger for Fremtiden, alle Planer om Forfremmelse. Med denne Slavedragt har jeg forsøgt at iføre mig dens Aand, og det Klogeste for Dem, Fader Godureau, vilde være at gjøre ligesaa. Vulcan foregaaer Dem med et godt Exempel."

Denne Omtale af hans Hund syntes at udrive den gamle Skrivelærer af hans Betragtninger. Han vendte sig om mod sin Pudel, der i nogle Skridts Afstand sad paa sine Bagbeen med Øinene stiift heftede paa sin Herre.

„Stakkels Vulcan! hvorledes skal han vænne sig til dette frygtelige Land? en Hund, der er født i Midtpunktet af den dannede Verden; thi en Dame i Paris har foræret mig den efterat have opdraget den med den

største Omhyggelighed. Men hvortil kan denne Opdragelse nytte den her i dette Land?"

Denne Tanke førte den gode Mand tilbage til hans sørgelige Betragtninger, og med et Suk lagde han Haanden paa Hundens Hoved.

I dette Øieblik kom Officiererne tilbage; man befalede de Forviste at stille sig i Orden, og de bleve førte til de Boliger, hvor de skulde opholde sig, saalænge de bleve i Jekatherinenburg.

Næste Dag fik de deres Skjæbne at vide. Flere bleve sendte til Urals Miner, Andre til Stepperne for at nedsætte sig der som Colonister. Nicolai og hans Kammerat maatte reise til Beresow, hvor de skulde have deres endelige Bestemmelse at vide. Saasnart de ankom dertil, modtoge de Besøg af Skattekræveren Michel Kitzoff, der ansaaes for at være Gouvernørens Raadgiver og Medhjælper.

Kitzoff var en lille tyk Mand med et Ansigt, der glindsede som Fedt, med et skjelende Blik, med tynde glatte Haar, som afbrød alle sine Ord med en skrattende Lyd, og hvis snevre, luslidte Klædedragt vidnede om smudsig Gjerrighed.

Han gav sig tilkjende for de to Forviste og begyndte at udfritte dem paa en meget behændig Maade; men ligesfra det første Øieblik følte Nosow en instinktmæssig Modbydelighed for ham og svarede kun kort paa alle hans Spørgsmaal. Endelig spurgte Skattekræveren, hvilket Opholdssted der var bestemt for ham og hans Kammerat.

„Vi vente paa Befalingen desangaaende, ytrede Nosow. — I kan da blive sendte mod Øst, svarede Michel, til Tunguserne maaskee, hvor man drikker Brændeviin af Svampe og spiser Jord*) istedetfor Smør, hi, hi, hi!"

Skattekræverens krampagtige og ondskabsfulde Latter fik Nicolai til at gjøre en utaalmodig Bevægelse; men han undertrykkede den strax og sagde tørt: „Et Menneske kan leve overalt, hvor andre Mennesker leve. — Saa! svarede Kitzoff leende; siden Du er saa kjæk paa det, min Dreng, kunne vi sende Dig længere mod Nord til Samojederne. De kunne lære Dig at gaae paa alle Fire og efterligne alle Isbjørnenes Bevægelser for at faae dem til at troe, at Du hører til deres Slags, og saaledes lokke dem hentil Dig. — Lokke Isbjørne! udbrød Godureau forskrækket; i hvad Hensigt, min Herre? — For at dræbe dem med Knivstik og spise dem, min Kjære, hi, hi, hi! Isbjørnene ere Samojedernes Vildt; de leve kun af Bjørne, raa Lax og Mosser, tillavet med lidt Tran for bedre at kunne fordøie det."

*) En Masse, der flyder ned af Klipperne og kjendes paa sin skarpe Smag; Indbyggerne i Siberien holde meget af den.

Skrivelæreren udstødte et Suk af Rædsel.

„Forresten, vedblev Kitzoff, kunne I ikke beklage Eder, hvor I end komme til at opholde Eder; Colonisterne ere frie og arbeide efter deres eget Godtbefindende. Man kunde sende Eder til Minen Bolchoisaved, hvor man i 6 Maaneder arbeider for et heelt Aar, hi, hi, hi! Den stærkeste Mand kan kun holde det ud i tre Aar. — Vil man da myrde os, udraabte Godureau, hvem de af Skattekræveren meddeelte Oplysninger havde fyldt med Forfærdelse; det er en skammelig Misbrug; vi ere ikke dømte til at døe paa Bunden af Minerne eller midt imellem Isbjørnene; man kan ikke sende os noget af de Steder hen, De har nævnet, min Herre. Hverken jeg eller Vulcan ere stærke nok til at udholde saadanne Besværligheder. Er det da umuligt at gjøre Indsigelse, og findes her Ingen, som vil beskytte os. — Jeg kunde tale til Gouvernøren, lovede Kitzoff, idet han blinkede med Øinene. — I Sandhed! udbrød Godureau. — Paa min Anbefaling vil han anvise Eder det Opholdssted, I kunne foretrække. — De vil være vor Frelser, udbrød den gamle Skrivelærer, idet han med Taknemlighed greb Skattekræverens smudsige og laskede Haand."

Denne afbrød ham med sin sædvanlige skrattende Latter: „Ja, Ja, jeg har allerede frelst mange Andre, der have takket mig, som de burde, hi, hi, hi!"

Af en Sælhundeskinds Tegnebog havde han udtaget flere Stykker Papir, som han gav Skrivelæreren. Denne tog et af dem og læste: „Jeg tilstaaer at skylde Michel Kitzoff 12 Rubler, som jeg forpligter mig til at betale . . ."

Godureau saae paa ham med en forbauset Mine. „Tolv Rubler, gjentog Skattekræveren, som troede, at den gode Mand faldt i Forundring over Summen; kun for denne Priis kan jeg anvende min Indflydelse. — Det er altsaa en Handel, De foreslaaer os? spurgte Godureau, der endelig begyndte at forstaae ham. — Hvor hele Fordelen er paa Evers Side. — Maaskee, sagde Godureau, idet han gav ham hans Papirer tilbage; men jeg kan ikke love at betale en Sum, som jeg ikke har. — Jeg paatager mig at skaffe den baade for Dig og din Kammerat."

Rosow trak paa Skuldrene. Godureau spurgte: „Forstaaer De ham da? — Fuldkomment, svarede den unge Mand; disse 12 Rubler holder han tilbage af den Pension, Keiserinden giver os. — Giver Keiserinden os Pension? — Og vi behøve ikke at frygte hverken for Arbeidet i Minerne, eller for at sendes til de fjerne Egne, hvormed denne Mand truer os. — Af hvad Grund? — Fordi de politiske Forviste ikke forlade Byerne. — Er De vis derpaa? udbrød Godureau trøstet og glad; men hvad meente da denne Herre? — Denne Herre, gjentog Rosow med spottende og haanlig Tone, haabede at erholde 24 Rubler af vor Frygt eller af vor Uvidenhed, som han uden Tvivl har gjort med mange Andre; men denne Gang skal han idetmidste have løiet til Unytte."

Skattekræveren blegnede; hans skjelende Øine antoge et Udtryk af feig Vrede, som det er umuligt at beskrive, og hans Latter blev krampagtig.

„Fornærmelser mod mig, stammede han, meget godt! hi, hi, hi! Vi ville faae at see, hvem der først kommer til at fortryde det; jeg vil opsøge Gouvernøren. — Jeg haaber ogsaa at see ham, bemærkede Nicolai, og jeg vil gjøre ham bekjendt med dit Forslag.',

Kitzoff gav sig til at lee høit: „Gjør det! gjør det! især da Du er godt anbefalet til ham. — Jeg? — Af din Fætter Passig, hi, hi, hi! Commandant Lersosbourg, hvem Greven beskytter, har Befaling til at passe paa Dig, berøve Dig ethvert Middel til at gjøre Indsigelse, hi, hi, hi! Jeg kunde have formildet Befalingen, men Du har ikke villet."

Derpaa gik Kitzoff bort. Det varede ikke længe, inden hans Trudsler bleve udførte. Uagtet de vare politiske Forviste, og uagtet deres Indsigelser bleve Godureau og Rosow næste Dag sendte til de nordlige Egne som frie Colonister.

Førend deres Afreise aflagde de deres egen Dragt og iførte sig Ostiakernes. De bleve først iførte Læderbeenklæder, der naaede til Knæerne, Gamascher, der bleve bundne til Beenklæderne med en Læddерrem, Sko af Rensdyrklove, syede sammen med Baand; dernæst en Skjorte af Rensdyrskind med Haarene indad og en Handske syet til hvert Ærme. Ovenpaa denne toge de en Bedækning af Pelsværk, og derovenpaa en Kappe, hvis Slag var prydet med Ørerne af Rensdyr og kantet med langhaaret Hundeskind. Paaklædningen fuldendtes af et Bælte med Knapper, og i dette hang en Kniv med Træskaft i en Læderskede.

Saaledes indhyllede lignede de i den Grad to Bjørne, at Vulcan trak sig gjøende tilbage for dem. Man gav dem hver en Bue, der var sex Fod lang, halvt af Birk, halvt af Fyr, og et Kobber med Pile, af hvilke nogle vare forsynede med en Tinspids, andre uden Od til Zobler og Egerner.

Efterat de havde sagt hinanden Farvel, hvilket Nicolai Rosow forsøgte at gjøre med saa stor Munterhed som muligt, begav hver af dem sig paa Veien til den Egn, der blev ham betegnet.

II.

Hvad vi hidtil have berettet om Nicolai Rosow maa have været tilstrækkeligt til at lade Læseren forstaae denne Characteers Kraft og Elasticitet; han lod sig ikke nedtrykke af denne nye Stilling, men søgte at drage al mulig Fordeel af den.

Saasnart han ankom til sit Bestemmelsessted, udleverede man ham Værktøi og gav ham Tilladelse til at hugge Tømmer i den nærliggende Fyrreskov for deraf at bygge sig en Hytte. Han fik ogsaa Sædekorn, nogle Rensdyr og Beder. Hermed var den keiserlige Ædelmodighed med de Forviste udtømt; men det var ogsaa nok. Hans Behændighed og Virksomhed maatte skaffe det Øvrige tilveie.

Han begyndte med at jage Bjørne, Ræve, Egerner, Elsdyr, hvis Skind han solgte til Kjøbmændene i Beresow. Da han havde lært at gjøre Snører og Garn af Brændeneldens Trevler, lagde han sig efter at fiske Lax i Floderne; men hans fordeelagtigste Erhvervskilde var at fange Svaner paa Breddene af Ob. Henimod Efteraaret udspændte han store Garn lodret paa de aabne Steder i de Skove, der begrændsede Floden; dernæst benyttede han en stærk Taage, steg i en Baad og jog Svaneflokkene foran sig; disse søgte Ly i Skovene, hvor de stødte paa Garnene og bleve hængende med Halsene i de bevægelige Masker. I Skovene samlede han alle Slags Bær. De fleste af disse Levnetsmidler tog han med til Beresow, naar han begav sig derhen for at betale sin Afgift til Michel Kitzoff.

Denne havde ikke forglemt den Foragt, hvormed den unge Mand tidligere havde afslaaet hans Forslag, og prøvede i Begyndelsen paa at forfølge ham; men Nicolai gjorde hans onde Planer til Intet ved stadig Lydighed mod Lovene og ved samvittighedsfuldt at opfylde alle de Forpligtelser, der vare paalagte Colonisterne. Endelig syntes det, som om Skattekræveren opgav sin Hevn og nøiedes med nogle Drillerier, naar han mødte den unge Mand.

Denne sidste forlod en Morgen sin Hytte med flere kostbare Pelsværk, som han vilde sælge til Daniel Oldorh, og tog Veien til Beresow, hvor han ikke havde været i lang Tid.

Det var i Enden af September Maaned. Birkens Blade hvirvledes omkring paa Markerne af en iskold Nordenvind; Vildgjæssene fløi i store Flokke mod Syd; Forsamlingerne i Landsbyerne under aaben Himmel vare ophørte og afløste af Sammenkomster om Aftenen; Alt tydede paa Vinterens Nærhed. I Siberien vexle Aarstiderne iøvrigt saa hurtigt, at man i nogle faa Timer kan gaae over fra de skjønneste Efteraarsdage til den strengeste Vinter; to Dage efterat man har endt Byghøsten, ere Markerne bedækkede med tyk Sne.

Nosow fulgte den Vei, hvis Retning var angivet ved Fyrregrene, der ligesom Landmaalerstokke vare opreiste i en vis Afstand fra hinanden. Hvert Dieblik kom han igjennem Landsbyer, midt i hvilke fandtes høie Stænger med Stumper Papiir paa, beskyttede af fremspringende Tage, og hvorpaa man endnu kunde stave sig til nogle Levninger af keiserlige Befalinger; ligeledes gjennem Birkeskove, ligesom besaaede med Hytter, der enten vare halvt nedgravede i Jorden, eller saa høie, at man maatte stige op til dem ad en Fyrretrappe. Undertiden blev et af deres smaa Vinduer med Fiskeblære istedetfor Ruder sagte aabnet, og et Fruentimmer stak Hovedet ud med en nysgjerrig Mine; men som oftest bemærkede han kun Mænd, der afskrabede de svampede Udvæxter paa Birketræerne, som de blandede i deres Tobak, eller Hunde, der reiste sig i Veiret for at see ham gaae forbi.

Da han nærmede sig Beresow, saae han, at Beboerne forberedte sig paa Vinterens Komme. Næsten ved hver Dør holdt Kjøretøier med Korn eller Bælgfrugter; de forspændte Rensdyr ventede med Utaalmodighed paa det Dieblik, de skulde vende tilbage til deres Mosgræsgange. Gaderne vare fulde af russiske Bønder, der bragte Forraad af nedsaltet Kaal; af Samojeder og Ostiaker med Fisk eller Rensdyrkjød til Borgerne, der opbevarede det i deres Iskjældere hele Vinteren uden nogen Tilberedelse; endelig af Colonister fra Obs Bredder, der falbøde Vildandeæg og saltede Svaner.

Efterat have gaaet gjennem flere Gader kom Nicolai endelig til Daniel Oldorhs Bopæl. Det var et stort, høit, varigt bygget Træhuus, hvortil der førte en bred Trappe. Ved Siden deraf befandt sig lavere Bygninger, af hvilke nogle vare bestemte til Bade, andre til Forraadshuse. Bagved strakte sig en Række Plankehytter, der sluttede sig saaledes til Hovedbygningen, at de dannede en meget stor Gaard. Disse Hytter aabnede Kjøbmanden om Vinteren for fattige Familier, der til Betaling for Ly og Føde gave ham deres Tid og Arbeide.

Daniel Oldorhs Huus var ligesom de andre rige Kjøbmænds deelt i flere Rum, hvoraf hvert havde sin faste og uforanderlige Bestemmelse. Nicolai traadte først ind i Gjæsteværelset; her var et Sted bestemt til Helgenbillederne, der altid vare omgivne af

hellige Voxlys og kunstige Blomster. Her modtog man de mere udmærkede Fremmede. Derpaa kom han forbi det Værelse, hvor man bevarede europæiske Vine og andre kostbare Levnetsmidler; endelig gik han igjennem Sale med Rensdyrskind og andre Kjøbmandsvarer og kom til Daniel Oldorhs eget Værelse.

Dette var meget stort, men bepakket med alle mulige Gjenstande, saaat det mindre saae ud som et Beboelsesværelse end som en Marskandiserboutik. Der laae Pelsværk, som skulde sendes til Rusland, ved Siden af Skjorter af Brændeneldstrevler og Blouser af Fiskeskind; Frugter fra Buchariet ved Siden af Poser med Bævergel; Kasser med Thee ved Siden af Mammuthtænder, Tobak ved Siden af Kobberkjedler, Rosenkrandse og rustne Sabler. Det Hele var blandet sammen med Fruentimmerklæder, Kar og Kjøkkenredskaber, spredte omkring paa Lykke og Fromme.

Imellem Alt dette banede Rosow sig Vei hen til det Bord, hvorved Daniel Oldorh sad og ordnede nogle Regninger med Skattekræveren Kitzoff. Denne dreiede Hovedet om og gjenkjendte den unge Mand.

„Der er den ubøielige Nicolai, sagde han med sin sædvanlige spottende Latter; Du skulde vel ikke hændelsesviis komme for at betale din Afgift? — Den har Du modtaget. — Og Du er ikke den Mand, der betaler to Gange, hi, hi, hi! Har Du nogle Varer at tilbyde Daniel? —"

Istedetfor at svare fremtog Rosow af sit Belte en lille Trækasse, som han aabnede og hvoraf han udtog nogle Skind.

„Zobelskind! udbrød Michel, hvis skjelende Øine kom til at skinne; Du har endnu Zobelskind tilbage, medens de fleste Colonister ikke engang kunne skaffe tilveie, hvad de skylde Keiserinden. Hvorfor sagde Du mig ikke det, da Du betalte mig din Afgift? Jeg vilde have kjøbt dem af Dig. — Jeg sælger ikke til dem, der kunne negte at betale. — Hvorledes? Hvad mener Du dermed? raabte Skattekræveren, der vilde paatage sig en fornærmet Mine; forklar Dig nærmere, Knegt! — Hvis Du ikke forstaaer mig, hvorfor bliver Du saa vred, svarede den unge Mand koldt. —"

Skattekræveren kom lidt ud af Fatning og gjorde en foragtelig Bevægelse; men snart blev han Herre over sig selv, gav sig til at lee og sagde: „Den ubøielige Nicolai bliver altid den samme; men, som Ordsproget siger, kun Narren bekymrer sig om Tossens Ord, hi, hi, hi! Kjøb hans Zobelskind af ham, Daniel! Men læg Mærke til, at Dyrets Ophold i en tæt Underskov har givet Skindet et gulagtigt Skjær og berøvet det Halvdelen af dets Værdi. —"

Som Kjøbmanden var isærd med at undersøge Skindet, lod en stærk Støi sig høre ved Indgangen til Værelset. Man gjentog flere Gange Skattekræverens Navn, der stod op og gik ud til de Folk, der søgte efter ham. Det var Kosakker fra Garnisonen, der førte en Colonist med sig, man havde befalet dem at arrestere. Han gik midt imellem sine Bevogtere og ledsagedes af en Hund, i hvilken Nicolai ved første Øiekast gjenkjendte Vulcan.

Ved det Udraab af Forundring, den unge Mand udstødte, vendte Skrivelæreren — thi ham var det — sig om.

Hr. Rosow! Fader Godureau!

Disse to Udraab bleve fremførte samtidigt. Den unge Russer gik frem mod den gamle Skrivelærer med aabne Arme, medens denne efter fransk Skik, som han havde bevaret trods sin forandrede Dragt, førte Haanden op til Hætten paa sin Kappe og stillede sig i Positur til at hilse. Rosow omfavnede ham.

„De her, Fader Godureau? — Jeg var langt fra at vente at træffe Dem her, sagde den gode Mand med Glæde; jeg er heller ikke kommen her frivillig, som De seer."

Ved disse Ord saae han hen til Kosakkerne.

„Hvad er der da hændet Dem, min stakkels Kammerat? spurgte Nicolai med Deeltagelse; er De endnu Offer for en Feiltagelse? — Feiltagelse! gjentog Michel Kitzoff; hvem taler om Feiltagelse? Denne Olding er en Oprører. — Jeg? udbraabte Godureau, hvis store Øine udtrykte en forskrækket Forundring. Har Du ikke forsømt at betale Afgiften? — Jo. — Og veed Du ikke, at de, der negte at betale de to Zobelskind til Keiserinden, skulle behandles som Oprørere? — Det er umuligt, sagde Godureau med Fast-

hed. — Hvorledes, har Du Dristighed til at modsige Lovene? — Jeg siger, at det er umuligt, gjentog Skrivelæreren i en afgjort Tone; Eders Keiserinde har sund Fornuft, ikke sandt? — Vover Du at tvivle derom, Elendige? — Tvertimod, og netop derfor anseer jeg hende ude af Stand til at forlange Zobelskind af mig, Lærer i Skjønskrivning. Jeg er ikke Jæger, og i min Alder, 56 Aar, lærer man ikke at fange Ræve og Egerner. Da nu Eders Keiserinde efter Deres egen Tilstaaelse har sund Fornuft, maa De ligeledes være i Besiddelse deraf, siden De er hendes Repræsentant. Forlang af mig hvad De vil med Hensyn til Skrivning, Slanger uden Ende, Fuglehoveder, Vedbendeblade; men hvad Skindene angaaer af dette Lands Kaniner, som I kalde Zobler, vilde det være ligesaa fornuftigt at forlange af mig en Elephant eller en Melon fra Mentreuil. —"

Skrivelæreren havde fremført dette Forsvar med heltemæssig Værdighed, og som en Mand, der er vis paa at knuse sine Modstandere under Vægten af deres egen Dumhed. Michel Kitzoff syntes i Virkeligheden ogsaa at antage, at der ikke var noget at svare derpaa; thi han vendte sig om mod Kosakkerne og befalede dem at føre den gamle Skrivelærer i Fængsel. Denne skjælvede.

„Hvorledes? Det er ikke noget Svar, min Herre! jeg har givet Dem Grunde. — Og jeg forlanger Zobelskind, afbrød Skattekræveren ham haardt; der er intet Valg, Afgiften eller Fængsel. —"

Oldingen vilde endnu gjøre Indsigelse, men Kitzoff gav hans Vogtere et Tegn, og disse vilde just til at føre ham bort, da Rosow lagde sig derimellem.

„Tag hvad der tilkommer Keiserinden, sagde han, idet han bød Skattekræveren den Æske, der indeholdt hans to Zobelskind, og giv denne Olding sin Frihed. —"

Kitzoff betragtede Rosow med Forbauselse.

„Vil Du betale for ham? — Er der noget i Veien derfor? — Nei, nei! udbrød Skattekræveren med Liv; thi da han allerede havde opført Godureau blandt de Colonister, der ikke kunde erlægge Afgiften, agtede han alene at drage Fordeel af denne uventede Betaling. —"

I Begyndelsen vilde den gamle Skrivelærer gjøre nogle Indvendinger mod sin forrige Kammerats Høimodighed, men Rosow afbrød ham med den Erklæring, at den Regning senere kunde opgjøres mellem dem.

„Den Regning er snart gjort, sagde Godureau bevæget; jeg vil ligesaa lidt være istand til at betale Dem som Keiserinden. Lige siden jeg kom til dette Land, har jeg forgjæves bestræbt mig for at antage dets Sædvaner; jeg er 56 Aar, alle mine Forsøg ere faldne uheldigt ud. Min daarligt byggede Hytte blev aldeles ubeboelig efter et Par Maaneders Forløb; det Korn, jeg havde saaet, slog feil, de Rensdyr, man havde givet mig, bleve opædte af Ulvene. Derpaa vilde jeg tage min Tilflugt til Jagt og Fiskeri; men jeg kunde knap see Elsdyrene i 10 Skridts Afstand og Fiskene slog altid ud af mine Garn; da jeg endelig mærkede, at min Ubehændighed og Uerfarenhed tilintetgjorde mine Anstrengelser, opgav jeg Alt. — Hvorledes har De da opholdt Livet? — Om Sommeren levede jeg af Træernes Frugter, Mælken af mine to tiloversblevne Rensdyr og Vildandeæg. — Men om Vinteren? — Saa ansøgte jeg om en Fattigbolig hos en af Kjøbmændene i Beresow, og det Samme var jeg i Begreb med idag, da jeg blev sat fast." — Rosow betragtede Oldingen med Medfølelse. Hans Ansigt havde ikke længere den pudsige, men velvillige og ærlige Alvorlighed, der udbredte noget Lyksaligt over hans Styghed. Lidelserne havde paatrykt hans Ansigt en Slags urolig, ligesom skamfuld Sørgmodighed. Nicolai bemærkede rørt denne Forandring.

„Stakkels Fader Godureau! sagde han, idet han venligt lagde sin Haand paa Oldingens Skulder; De har maattet lide meget i det sidste Aar? — Om Vinteren, min Herre, især om Vinteren, svarede Oldingen med en let bevæget Bøining i Stemmen. En Lærer i Skjønskrivning er ikke vant til at spise Almissebrød. Desuden maa man betale Kjøbmændenes Gjæstfrihed med anstrengt Arbeide, og da dette Arbeide er af en Olding som mig, indbringer det kun lidt, hvilket man faaer at høre. Havde jeg været alene, havde jeg endda taalt Alt med Taalmodighed; jeg vilde uden videre have modtaget Levningerne af Fisk og fordærvet Rensdyrkjød; men Vul-

can er opdraget i et civiliseret Land, min Herre; han faldt af med hver Dag, og naar jeg bad om en mere christelig Næring til ham alene, svarede Borgerne mig, at jeg var en Nar ... en Nar, fordi man ikke kan taale at see en gammel Tjener lide. Men hvad nytter det at tale derom? Guds Villie skee, og jeg burde ikke trætte Dem med mine Fortællinger. —"

Ved disse Ord gjorde Godureau en Anstrengelse, som om han vilde undertrykke sin Bevægelse, og spurgte Rosow, om Oldorh var villig til at beholde ham i den tilstundende Vinter.

„De vil da igjen begynde dette Trælleliv, fuldt af Savn? — Ak! jeg har kun Valget mellem Fattigboligerne og min egen Hytte uden Levnetsmidler. — De tager Feil, bemærkede Rosow venligt; en halv Dagsreise herfra ligger en Hytte, hvor der er en Plads til Dem. — Hvilken Hytte? — Min, Fader Godureau. — De vil ... — Tage Dem i Kost tilligemed Vulcan for at see, om mit Kjøkken vil smage Dem bedre end Kjøbmændenes."

Godureau vilde tale, men kunde ikke; alle hans Træk vare ligesom stivnede, og to store Taarer trillede ned af hans Kinder. Han greb den unge Mands Haand med levende Erkjendtlighed og førte den til sine Læber. Rosow trak den rødmende tilbage.

„Skam Dem! Fader Godureau, tager De mig for en Fyrste, der er vant til Haandkys? Det, jeg foreslaaer, er ligefrem en Overenskomst." Da han saae, at Oldingen vilde svare, vedblev han hurtigt: „Kom! Kom! De modtager det, det er en afgjort Sag. Har de noget at bestille i Beresow. — Nei! — Lader os saa begive os paa Veien."

Rosows Hytte var stor nok til uden videre at modtage en ny Gjæst. Den unge Mand anviste Vulcan Plads ved Ildstedet, overlod Skrivelæreren det beqvemmeste Kammer og opfordrede ham til at hvile sig. Men Godureau erklærede, at han vilde have sin Deel af det fælles Arbeide, og paatog sig den indvendige Gjerning, medens Nicolai vedblev at jage og fiske. Af denne Deling af Arbeidet fulgte en Orden og et Velbefindende, der overraskede Rosow og hvorfor han tilskrev sin Kammerat hele Æren.

Dennes Anstrengelser for Rosows Velvære udgjorde forresten den mindste Deel af hans Bekymringer; han ønskede og haabede at kunne give ham et stærkere Beviis paa sin Erkjendtlighed. Som Vidne til den Sørgmodighed, der undertiden greb den unge Mand uagtet alt hans Mod, og da han gjættede de ufrivillige Erindringer, der til visse Tider førte ham tilbage til hans Fædreland, midt iblandt hans Venner, tænkte han bestandig paa Midler til at faae den mod ham begaaede Uretfærdighed gjort god igjen.

Uagtet man havde sagt ham det, og uagtet han selv havde gjort mere end een Erfaring, kunde han dog ikke opgive sin Plan at faae et Bønskrift sendt til Petersborg. Uden at sige det til Rosow udfærdige han en udførlig Ansøgning til Gunst for ham; han begyndte over 20 Gange paa den for at gjøre den tydeligere, mere uimodstaaelig, og han anvendte alle sine Færdigheder paa at skrive den smukt. Da den var færdig, gjemte han den omhyggelig i en Læderpung, som han altid bar hos sig, og ventede af Hændelsen en gunstig Leilighed til at faae den sendt til Keiserinden.

Imidlertid var Vinteren kommen og Sneen bedækkede Jorden. Nicolai, der ofte reiste til de nærliggende Byer, vendte engang hjem med en Befaling til Godureau, som en af Gouvernørens Kosakker havde overleveret ham. Skrivelæreren skulde møde i Beresow for at give Forklaring over sit forandrede Opholdsted, hvortil han havde forsømt at ansøge om Tilladelse. I Begyndelsen blev han forskrækket over denne Indstevning; men Nicolai forsikrede ham om, at det Hele kunde jevnes hos Commandant Lerfosbourg ved Hjælp af nogle Skind, og det blev bestemt, at de allerede næste Dag i Forening skulde reise til Beresow.

Næste Dag iførte de sig ogsaa begge deres Vinterdragt for at tiltræde Reisen. Paa Fødderne toge de et Par Sneeskoe, dannede af 2 Brædder, der vare 5 Fod lange og 6 Tommer brede, lidt krummede nedad mod Jorden og spidse i begge Ender. I en Rem over Skuldrene stak de en Øxe for dermed at bane sig en Vei gjennem Skovene

eller ophugge Isen; de forsynede sig med en Træskovl for at skuffe Sneen bort og i en Pose af Størskind toge de vindtørret Fisk, der var knust til Meel. I Haanden havde de en jernbeslaaet Stok, der 6 Tommer fra Jorden var omgivet med en rund Træskive, som forhindrede den fra at synke ned i Sneen. Saaledes forsynede med alt Nødvendigt begave de sig paa Veien, fulgte af Vulcan, der gik stille og med ludnende Hoved.

De vare ikke komne ret langt, førend det begyndte at snee stærkt; Luften var stille og kold; Murmeldyrene peb og skjulte sig i Klippekløsterne; naar de kom forbi Ostiakernes Boliger, gjøede Hundene ikke. Rosow blev urolig over disse Tegn paa en forestaaende Storm.

„Vi havde gjort bedre i at opsætte vor Reise, sagde han, idet han iagttog den blege og matte Himmel; jeg er bange for, at vi faae en Sneestorm. — Maaskee kan vi dog først naae Beresow. — Det tvivler jeg om; betragt Synskredsen; i ethvert Tilfælde maae vi skynde os; thi hvis Natten overrasker os paa aaben Mark, ere vi udsatte for ikke mere at see Dagen rinde op."

De fremskyndede nu deres Gang; men kom dog kun langsomt frem og med stor Besværlighed. Overalt var der stille og øde; det var næppe nok, at de lukkede og under Vinterens Liglæde begravede Hytter forraadte deres adspredte Tilværelse ved en let Røg. Det varede iøvrigt ikke ret længe inden de heller ingen traf af dem. Sneen faldt bestandig tættere og dannede en Slags Sky, der formindskede Dagens Klarhed. To eller tre Gange troede vore Reisende i Mørket at bemærke forbisarende Slæder, trukne af Heste eller Rensdyr; men det var hurtigt forbi og usikkert ligesom et Syn.

Deres Gang blev langsommere og langsommere; tilsidst forsvandt Dagslyset aldeles og Vinden begyndte at hæve sig. Den tætte og kolde Snee hvirvlede omkring. Godureau, der hidtil havde gaaet stille fremad, standsede stønnende, og idet han førte Hænderne op til sit halvt frosne Ansigt, sagde han til Rosow: „Jeg kan ikke mere. — Endnu en Smule Mod; ved det første Fyrretræ ville vi gjøre Holdt. Hurtig, hurtig, Fader Godureau! thi Stormen er i Hælene paa os." — Oldingen gjorde en kraftig Anstrengelse og gik nu i nogen Tid ved Siden af Nicolai. Imidlertid var det bleven Nat og Nordenvinden blæste med Heftighed. Vore to Vandringsmænd fulgte Randen af en Bjergkløft, idet de støttede sig til deres jernbeslagne Stokke, da et Skrig hørtes gjennem Stormens dumpe Brusen. De standsede begge To.

„Hørte De det? spurgte Rosow. — Det var et Raab om Hjælp. — Fra denne Side. — Næsten ved vore Fødder. — Hør!"

Nu lød det samme Skrig paany.

„Det er et Menneskes Stemme, sagde Rosow med Liv. — Seer De ikke noget ved Siden af denne Birk? føiede den gamle Skrivelærer til."

Rosow gik henimod den betegnede Gjenstand.

„Det er en Slæde, hvis Skagler ere sprungne. — Den Reisende, der har siddet i den, maa være styrtet ned i Kløften. — Vi maae see at faae ham op deraf. — Hvorledes skulle vi komme ned til ham?"

Da Godureau havde gjort dette Spørgsmaal, gav Vulcan, der heldte sig ud over Skrenten og snusede i Luften, sig til at gjøe.

„See, Deres Pudel lugter Nogen, sagde Nicolai. — Man skulde virkelig troe, at den vil derned. Her, Vulcan! — Lad være, den kan føre os. —"

Hunden skyndte sig i Virkeligheden med at bane sig en Vei ned ad Kløftens Skraaning med nogle Spring, og de to Reisende fulgte efter den. Da de kom midt ned paa Siden, standsedes de af en steil og glat Isvold, som det var umuligt at stige ned ad; de maatte med Øxen hugge en Trappegang deri. Endelig naaede de Bunden, hvor de bemærkede et Menneske, halvt skjult under Sneen, og de gjenkjendte Skattekræveren Michel Kitzoff. Denne blev næsten forskrækket ved Synet af sine Redningsmænd; imidlertid kom han snart til sig selv igjen, da han saae deres Iver for at frelse ham. Hans Fald havde været saa heldigt som muligt, og han var kun bleven stødt, ikke saaret. De to Forviste reiste ham i Veiret og hjalp ham med at komme op; da de naaede den øverste Rand, havde en Sneehvirvelvind nær kastet dem ned i Dybet igjen. I dette Øieblik var selv Nicolai ubestemt og forskræk-

ket. Stormen rasede i sin hele Styrke, og Mørket var saa tykt, at Ingen kunde see sin Sidemand, selv om han rørte ved ham. Michel Kitzoff udstødte Angstskrig, blandede med Klager og Bønner; men Rosow, der næsten øieblikkelig havde gjenvundet sin Aandsnærværelse, paalagde ham Taushed.

„Bliv imellem os og tistille! Klager kunne ikke nytte noget, og Du er ikke udsat for større Fare end vi Andre. — Hvis vi vendte tilbage til Kløften, kunde den tjene os til Ly, bemærkede den gamle Skrivelærer. — Snarere til en Grav; imorgen vilde Sneen have fyldt denne Afgrund og ingen menneskelig Magt kunde drage os op deraf. — Hvad skal vi da gribe til? — Naae en Skov, hvis vi kan støde paa en saadan. — Lader os prøve derpaa, sagde Godureau, hvem Faren havde givet nye Kræfter."

De begave sig alle Tre paa Veien. Stormens Heftighed var langt fra aftaget; den syntes snarere at tiltage med hvert Øieblik, men stille og saa at sige uden at meddele Underretning derom. Man hørte ikke Vindens Susen, eller Tordenens Rullen, eller fjerne Bjergstrømmes Brusen; Alt var stumt, trykkende, ubevægeligt.

De to Forviste og deres Ledsagere vedbleve i nogen Tid at gaae videre paa Lykke og Fromme, næsten qvalte af Sneen. Pludselig standsede Nicolai, der gik forrest. „Vi nærme os et Ly, raabte han. — Hvoraf veed Du det? spurgte Kitzoff. — Mærker Du ikke, at Hvirvelvinden her er mindre voldsom? — Jo! — Til Høire maae vi have et Bjerg eller en Skov, som beskytter os. — Lader os da hurtig dreie til Høire. —"

De havde næppe gjort nogle Skridt i denne nye Retning, førend de aandede mere frit. Efterhaanden som de kom længere frem, faldt Sneen mindre tæt; tilsidst hørte den ganske op. De befandt sig nu ved Kanten af en tyk Fyrreskov. Et Lys, som de bemærkede gjennem Træerne, fik dem til at skynde sig i Haab om at finde en Bolig. De kom til et frit Sted, midt paa hvilket der virkelig stod en forfalden Hytte. Den var aaben og oplyst af Levningerne af en næsten udgaaet Ild; men af Manglen paa Bohave kunde man see, at det var en Hytte, bestemt til Tilflugtssted for de Reisende, der fore vild eller bleve overraskede af Stormen.

Nicolai glædede sig over en Opdagelse, der tillod dem at oppebie Dagens Komme i Ly og uden Fare; men Godureau, der hidtil havde behøvet hele sin Opmærksomhed og alle sine Kræfter for at følge de Andre, kom nu til at huske paa Vulcan og bemærkede, at den ikke var med dem. Denne Opdagelse gjorde den gamle Lærer reent fortvivlet. Han løb til Udkanten af Skoven og kaldte paa sin Hund med alle de Bøininger i Stemmen, som Hunden pleiede at kjende; det var forgjæves. Den trøstesløse Olding vilde uagtet sin Træthed vende samme Vei tilbage, hvilket Rosow paa det bestemteste modsatte sig og førte ham næsten med Magt tilbage til Hytten. Her havde Michel Kitzoff allerede sat sig foran Ilden paa en Seng af Grene; uagtet hans Fald kunde mærkes i alle hans Lemmer, følte han sig dog oplagt til at tage nogen Næring til sig og bad Rosow om lidt Meel af tørret Fisk, som han udblødte med Snee i en Skaal af Læder. Den unge Mand opfordrede Godureau til det Samme; men Tabet af hans Hund havde berøvet denne Madlyst og Mod. Nicolai prøvede paa at trøste ham med, at Vulcan kunde findes næste Dag; derpaa udbredte han Fyrregrene paa Jorden, lagde sig ved Siden af Skattekræveren og sov ind.

(Fortsættes.)

Ruiner af Geslers Slot i Canton Uri.

(See Lithographiet.)

Ved Bredderne af de fire Waldstæders Sø lige over for Grutli, det sikkre Mindesmærke om den helvetiske Uafhængighed, viser man endnu andre Steder, hvortil der hefte sig andre Sagn, der ere endnu mere berømte men mindre uomtvistelige. Tell har, siger man, mærket sin Vei over disse Klipper,

hvorfra han har stødt Geslers Baad ud i de oprørte Vande. Ved den ene Ende af Søen, siger man, har han trodset og beskjæmmet den keiserlige Landfogeds Overmod; ved den anden Ende har han berøvet ham Livet. Baadføreren gjentager disse Fortællinger, der i hans Oine overgaae i Interesse Forbundet i Grutli; Poesien har bemægtiget sig dem, den har helliget og foreviget dem i et Drama af Schiller, et af den nyere Tids skjønneste Aandsproducter. Den maa nu have støttet sig til sandfærdige Erindringer eller kun paa fabelagtige Fortællinger, den har opfyldt sin Mission, som er at samle og ophøie til et idealt Udtryk de Sagn, hvori Folket nedlægger sine Følelser og sine Forestillinger. Men Kritiken har en anden Pligt at opfylde, og Historien, i det den omhyggeligen holder Regning med Aanden i de folkelige Legender, tør ikke antage de deri omtalte Facta, uden den samvittighedsfuldeste Undersøgelse. Den har havt Anledning til at drøfte det Spørgsmaal, om Vilhelm Tell virkelig har været til, eller om han kun var et poetisk Drømmebillede, et Foster af de frigjorte Schweitzeres Indbildningskraft.

Saxo Grammaticus, som skrev i det tolvte Aarhundrede, henfører Tildragelsen med Skytten, som skyder Æblet af Sønnens Hoved, til Danmarks Historie. Gesler levede halvandet Seculum efter den Tid. Men at den keiserlige Landfoged har ladet opreise en Stang med en Hat paa Spidsen som Tegn paa Overherredømme (siger en fransk Forfatter), og at han har befalet alle Forbigaaende at hilse den, kan man ikke undre sig over fra Østerrigernes Side i det 13de Aarhundrede, siden Østerrigerne i det nærværende Aarhundrede endnu true de Folk, der ikke tage Hatten af for deres Keisers malede Billede.

(Indsendt.)

En Moder.

Hellige Navn! du fylder min Sjæl med Begeistring,
Og saa frydfuld og let mit Hjerte banker derved;
Thi jeg eier den Skat, hvis Priis jeg nu vil udsjunge,
Lytter end til den Røst, der klinger sødest af Alt,
Der i Barndommens Aar lød stedse lifligst for Sjælen,
Og mellem Ynglingens mægtig berusende Drøm
Lød dog bestandig saa reen og saa hellig for Hjertet.
Ynglingsdrømmene svandt! Nu staaer jeg i Manddommens Aar.
Men endnu bestandig min Moders velsignede Stemme
Lyder som Æolsharpens bløde Klang for min Sjæl,
Og naar jeg sidder i Kammerset eensom og stille
Tankerne sysle med Drømmenes brogede Flok,
Men fremfor alle eet Billed de ville fremtrylle:
Billedet af min Moders de kjære ærværdige Træk. —

Ja jeg stedse mindes min Moders elskede Stemme
Har i Sjælen indpræged hendes elskede Træk,
Skuer end hendes mørkeblaa sjelfulde Oie
Med hiin himmelske Glands af Moderkjærligheds Ild.
Moderkjærligheds Ild! O Læser! Du selv har fornummen
Hvad hiin Følelse er og hvad den virker paa Jord;
Thi fra den Stund Du fødtes med usigelig Smerte,
Og Din Moder Dig skued' med usigelig Lyst
Var hiin Ild jo Dit Værn, Dit trofaste Forsyn,
Og var næst efter Gud Din bedste Tilflugt paa Jord.
Tænk Dig tilbage til Barndommens smilende Alder:
Hvem var det vel, der især den gjorde venlig for Dig?
Hvem tilbragte for Dig saamange søvnløse Nætter?
Hvem beredte Dig Fryd, tidt med utallige Savn?

Hende, der straffed med Blik, belønned med Smiil og med Kysse,
Hende, Din Barndoms Engel, ene Din Moder var.

Og da fra hjemlige Arne Du førstegang bortdrog,
Husker Du end hendes Smiil dengang hun sagde Farvel?
Ak! om jeg Hundrede Leveaar havde tilbage
Ei jeg dog glemte hiint Udtryk i de hellige Træk;
Thi det tolked' en dyb, en sønderrivende Smerte,
Der skulde skjules af Smiil for ei at svække mit Mod.
Husker Du end den Tid da Du af pestsvangre Sygdom
Bævende henstrakt paa Leiet laa i den fremmede By?
Dengang da „Vennerne" flygted' af Frygt for Din Aande,
Da hun flygtede ei, i Vintrens bittreste Kuld
Ilte hun strax paa den lang besværlige Reise,
Og ved Dit Leie hun stod som en Engel fra Gud,
Og af den Sum, der var hendes Alderdoms eneste Tilflugt
Udgav hun sidste Skjærv, for blot at mildne Din Nød.
Troer Du hun frygted' at Sygdommen og skulde ramme
Hende med sin bedøvende, rædsomme Kraft?
Ja vel! hun bæved' ved Tanken om hvem, der da skulde pleie,
Vederqvæge og trøste hendes dødsyge Barn.
Derfor, men ogsaa kun derfor, stedse hun frygted';
Thi hendes eneste Tanke var kun Din Sundhed, Dit Vel.
Og om end Barnet betynged' med Brøde og Skjændsel
Blev af Verden forstødt, forviist fra Samfundets Kreds,
Eet Sted det modtog os dog med Kjærlighed, Taarer og Kysse,
Eet Sted endnu: i Moderens aabne Favn.

Faderen trofast for Barnet vil Livet opofre,
Moderen opofrer Alt, sin Ære, sit Saligheds Haab.
O! vov dog ikke en Moder forstrengt at bedømme,
Er hun end svag saa er hendes Kjærlighed stærk,
Og hvo meget elsker, den skal og meget forlades,
Det er Faderens Ord, ved Sønnen til Svagheds Trøst.
Faderens Ord, hvori han sin Kjærlighed tolker,
Som er uendelig høi og ubegribelig stor,
Og med en Moders Kjærlighed selv han den ligner,
Det er den høieste Grad vi Mennesker kunne forstaa.

Lykkelig derfor Du er, som end stundom kan hvile
Ved en elsket og kjærlig Moders trofaste Barm,
O men glem aldrig at hun, efter Gud, bør Dig være
Hjertets helligste Eie, Hjertets dyreste Skat,
Og glem aldrig at kun til den, der elsker sin Moder
Giver Herren sin Fred, blomstrer sand Glæde paa Jord.
Og Du Arme, der ikkun det hellige Minde
Har tilbage af den, der var Dig kjærest af Alt,
Du, der saae hendes Støv blev overgivet til Mulde,
Hvor Cypresserne staae, hvor Taarepilene groe
O hvor mit Hjerte, min Tanke Dig svulmer imøde
Af Medfølelse fuld, og at formilde Din Sorg,
Om blot et flygtigt Minut, jeg inderlig ønsked',
O see lad da Din Sjæl erindre med Trøst og Haab
At om end Alt, hvad af Verden beundres som herligt
Spredes som Avner i Stormen, ved den Høiestes Kraft,
Og om alt Andet forsvandt som Sneen ved Solens Straaler,
Kjærligheden dog af faldt aldrig i Evighed!
Og det var jo dog den, der til Din Moder Dig knytted',
Og ved dens mægtige Kraft Du hende skal skue paa ny.
Frydfuld og salig i Sandhedens herlige Rige
Allerede Du i Gjenfødelsens Morgengry

Hvise skal ved hendes Bryst, og gjennem umaalte Tider
Stedse fuldkomnere føle Kjærligheds salige Lyst.

F.

Anecdoter.

Ved Bestormelsen af Bastillen, hvor Folket i det første Raseri myrdede alle Soldater, vilde Pøbelen ogsaa nedsable en stakkels firsindstyveaarig gammel Invalid. En ung Mand af god Herkomst vilde redde ham, og tiltalte Pøbelen: „Det er jo grusomt at myrde en saa gammel Mand. Han gjør jo kun hvad der er bleven ham befalet. Det vil være ædelmodigere at skjenke ham Livet." Neppe havde han sagt disse Ord, førend Pøbelen faldt over ham, kastede ham ned, rev Haarene af Hovedet paa ham, og lod strax hente en Strikke, for at hænge ham op. Sømmet var allerede slaaet i Muren, og han skulde just hænges, da en af hans Venner, som commanderede en Patrouille, endnu til Lykke kom til, og med Nød og Neppe ved de vemodigste Forestillinger kunde redde ham. Saa stor var det franske Folks blinde og rasende Blodtørst paa hiin Tid.

Ved Enden af det 16de Aarhundrede vare Silkestrømper endnu meget sjeldne i det Brandenborgske. Markgrev Johan af Küstrin sagde endnu i Aaret 1569 til sin Geheimeraad Berthold von Mandelsloh, da denne engang paa en Søgnedag lod sig see i italienske Silkestrømper: „Berthold, jeg har ogsaa Silkestrømper, men jeg bær dem kun om Helligdagene."

Under den almindelige Rebellion i Frankrig 1789 forsamlede ogsaa Bønderne i en elsasisk Landsby sig, og droge hen til deres Foged. „Hør," tiltalte de ham, „hør Hr. Foged, man har sagt os, at Alle rundt omkring rebellere og gjøre Tumult, og altsaa ville vi ogsaa rebellere, saa at vi ikke behøve at skamme os for vore Naboer!" „Ih, for Guds Skyld, hvorfor ville I rebellere? I have jo slet Intet at klage over? Hvortil skal da en Tumult tjene?" „Kort og godt, vi ville nu rebellere, paa det at vi ikke, som ellers bestandig, skulle komme bag efter som Julenat i Fasten, og dersom han ikke vil gjøre Tumult med, Hr. Foged, saa kan han have Spotten og Skaden alene, fordi han ikke har rebelleret med os." De droge afsted, og nedreve med stormende Haand deres Vagthuus og Hyrdehuus, jublende over, at de nu ogsaa havde rebelleret, og — byggede begge Huse op igjen.

En Samtale.

Madam A
Siger til sin Mand „Papa!
Vores Pige skal nok ha'
Sig et Baren, hva'?"

A i Mag
Ta'er af Piben et Par Drag,
Svarer „Det er hendes Sag!
— Sikken Vind i Dag!" —

Madam A
Siger atter „Hør Papa!
Pigen nylig til mig sa'
Det var Din Skyld, hva'"

A i Mag
Tager et Par lange Drag,
Svarer „Det er sku min Sag!
— Sikken Blæst i Dag!" —

Madam A
Siger sluttelig „Papa!
Men saa sig, hvad troer Du da
At jeg tænker? hva'?"

A i Mag
Damper fort med stort Behag,
Svarer „Det er sku Din Sag!
— Sikken Storm i Dag!" —

F.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Tertiairformationen, som omfatter den pliocene, miocene og eocene som Underafdelinger, frembyder endnu kun meget faa Pattedyr, men blandt disse ganske vidunderlige, uhyre Former, som de tidligere anførte Tykhudede, Mastedon, Dinotherium, Siwatherium og andre, men desto flere Saurier, fiirbeenagtige Amphibier, med en frygtelig Bevæbning til Forsvar og Angreb, pantsrede fra Spidsen af Snuden til Spidsen af Halen. Det tidligere med nærværende Blad følgende Lithographi „et Landskab fra Urverdenen" viser tvende slige Uhyrer i deres formodede Skikkelse, saavidt man har kunnet udlede denne af deres meget vel vedligeholdte Skeletter. Det Uhyre, som befinder sig paa Landet, er Hyläosaurus, den dette forsølgende Fjende i Vandet med Svanehalsen er Plesiosaurus; Skelettet af den sidstnævnte have vi afbildet Side 143; det førstnævnte ligner meget Ichtyosaurus, som vi have omtalt Side 305, men adskiller sig dog fra dette ved sine Fødder, der ere indrettede til Gang (medens Ichtyosaurus kun har haandagtige Finner) og ved et Horn paa Næsen. Den i mægtigt Oprør værende Jordskorpe viser os i Baggrunden Vulcaner, i Midten lignende vulcanske Eruptioner i Havet, Jordskorpens Forhøielser til Bjerge, hvorved de undersøiske aflagrede Stene naae op til Overfladen og man nu finder Havdyr, Muslinger, Snegle, Fiske og Amphibier flere Tusinde Fod over Havfladen, medens Forverdenens vidunderlige Planter, prægtige, høie Bregner skyde frem som Palmetræer paa den af de mægtige Jordrystelser ikke berørte Forgrund.

Hvad der er leiret under Tertiairformationen indtil Steenkullene kalder man sædvanlig Secundairformationen, og inddeler hele Massen af Steenlagene fra oven og nedad i Kridt-, Jura-, Muslingkalk- og Steenkulsgruppen.

Ogsaa her træder som overalt Steenarten i Baggrunden som noget Underordnet; Kalk, Leer, Kiesel gjentager sig i de forskjelligste Former som Kridt, Jurakalk, Grovkalk, Muslingkalk, som Skifer og Sandsteen; man vil altsaa heller ikke her kunne bestemme Steenlagenes Alder af Stenene selv, men meget mere af Ledemuslingerne, og disse ere for det øverste Led af denne Formation, for Kridtet (det yngste, Nutiden nærmeste Lag af kulsuurt Kalk) fortrinsviis overordentligt mange Flintestene, men dybere nede særdeles mange Søemuslinger (hvoraf man seer, at Kridtet sædvanligt ikke er Ferskvandskalk).

Som vi af det tidligere angivne Schema have seet, saa følger sædvanligt under Kridtet Qvadersandstenen; men den findes dog hyppigt uden den fornævnte Bedækning, ligger ganske frit, eller har kun et eller andet Lag over sig. Særdeles smuk findes Qvadersandstenen i det sachsiske Schweits, hvor den ligger ganske aabenlyst; i Westphalen og Belgien ere mange lignende Dannelser, Grønsandstenen i England og Frankrig slutter sig hertil og i de schweitserske Alper finder man mægtige Leier deraf.

Kridtet, Qvadersandstenen og Neocomiedannelsen (guul Kalksteen, blaagraat Mergel og sandet Skifer) tilhøre, inderlig sammenhængende, en og samme Gruppe, Kridtformationen, saaledes kaldet, fordi Kridtet er et Hovedled i denne Dannelse. Muslingerne som forekomme i disse ganske forskjellige Steenlag, vise, at disse forskjellige Lags Dannelse var samtidig.

Under Kridtgruppen hviler en Ferskvandsformation: Skovgruppen. Den blev først opdaget i England; men er dog meget vidt udbredt og findes leiret i Westphalen, Sachsen, i Omegnen af Wien og flere andre Steder. De mange Ferskvands- og Landorganismer, som forekomme deri (især deleshed er det talrige velvedligeholdte Landplanter) antyde, at paa den Tid, dette Lag dannedes, stod Egnen, hvor de fandtes, hævet over Havet, kunde bedække sig med Vegetabilier og optage Landdyr, hvorfor man i denne Formation ogsaa finder Kul og bearbeider disse Gruber f. Ex. i Westphalen.

De under disse Lag hvilende Steenarter danne en ny Gruppe, den efter Jurabjergene benævnte Juraformation. De nævnte Bjerge indeholder den fuldstændigst, og ere i sine øvre Dele sammensatte af lysfarvet Kalksteen og Dolomiter, i sine nedre af brunt Leer og

Sandsteen. L. v. Buch har adskilt trende Dele: hvidt, bruunt og sort Jura og paa denne berømte Mands Autoritet har man med endnu større Egensindighed fastholdt denne Inddeling, jo mindre den svarede til de praktiske Resultater. Bruun og sort Jura kan ikke adskilles efter Farven, og den hvide Jura er graa, ligesom de forskjellige Juraformationer ingenlunde følge paa hinanden efter en bestemt Regel.

Den øverste saakaldte hvide Jura bestaaer fordetmeste af Coralkalk; den falder i Underafdelinger, af hvilke den schwabiske og frankiske Alp smukkest fremviser den yngste, medens den derunder liggende ældre Underafdeling indbefatter saavel Coral- som Spongitkalk, og den ældste Kalkmergel frembyder deels tynde deels dybe Kalkbanker og Leerkalk. Den saakaldte hvide Juras Lag er hyppigt over 1000 Fod tyk, og deri ere især Coraller og Echinodermater fremherskende.

Den brune Jura ligger under den hvide, er imidlertid ældre end denne, men dog i sig selv ingenlunde af samme Alder eller stammer fra een og samme Tid, hvorfor man ogsaa ved den maa adskille flere Lag. Det øverste danner Ornamentleeret, saaledes benævnt efter de forstenede Ammonshorn, der see ud som architectoniske Forziringer; derunder leires feed sort Leersteen, derpaa følger mørkt Mergel med mange Belemiter og blaa Kalksteen, som paa Grund af sin Haardhed afgiver et fortræffeligt Materiale til Steenbro og Fundamenter ved Bygninger; underst ligger Sandsteen, som, temmelig blød i Jorden, i Luften meget let hærdes.

Den tredie Hovedafdeling af Jura, som L. v. Buch kalder den sorte, har først meget bituminøs Mergelskifer, i hvilke de store Amphibier forekomme saa hyppigt, at der, hvor Steenbrud i nogenlunde Udstrækning findes, neppe hengaaer en Dag, hvori man ikke opdager et Skelet af en Ichtyosaurus. En dybere liggende Afdeling danner den graa Steenmergel eller ogsaa meget lystfarvet, næsten hvid Kalksteen, som paa mange Steder i den würtembergske Alp i den Grad træder frem uden nogensomhelst Bedækning, at man bliver tilbøielig til at betragte den med sine næsten regelmæssige Kløftninger, hvor Jord og Leer har sat sig fast, som en meget kunstig Brolægning. Markerne ere af den Grund meget ufrugtbare og yde neppe en sparsom Græsning for Faarene.

Det underste Led af den saakaldte sorte Jura danner Liasformationen, Leerskifer, bituminøs Skifer og Mergellag, haarde blaae Kalkmasser ofte af 30 til 40 Fods Dybde, overvættes rig paa Forsteninger især deles hed af Planter, hvorfor der ogsaa i Liasformationen findes Kuldannelser, som man i Tydskland, Frankrig, Schweits, Polen og Rusland finder udviklede i den Grad, at de godt kunne drives som Værker; selv den nordlige Halvdeel af Amerika viser en Kulformation, som er samtidig med Liasformationen.

Til disse Lag slutter sig Muslingkalkformationen, som i den øvre og nedre Afdeling har meget muslingrig Kalksteen (hvoraf den har erholdt sit Navn) og i Midten Leer, Gibs og Steensalt.

Den under Muslingkalken liggende brogede Sandsteen danner, da den næsten stedse forekommer i Forening med Muslingkalken og Sandstenen, med disse den saakaldte Triasgruppe; selv har den, meest af bruunlig eller guulagtig Farve, kun faa Forsteninger, men viser derimod hyppigt Spor af Forverdenens Dyr. Endnu fattigere paa Spor af tidligere Organismer er det den brogede Sandsteen ledsagende Dække af rødt eller grønt Leerskifer.

Hele Triasgruppen er meget almindelig i Europa, i Tydskland selv overordentligt smukt og characteristisk udviklet, og udbreder sig ogsaa over Asien og Amerika, men dog med mange andre Mellemled. I Nordamerika træder New red sandstone (ny rød Sandsteen) istedet, men omfatter dog under denne Benævnelse de tvende følgende Formationer. For imidlertid ikke at trætte vore ærede Læsere med en altfor videnskabelig og detailleret Beskrivelse over de følgende Formationer, ville vi tillade os at forbigaae disse, og derimod gaae over til at omtale de Forandringer, Jordskorpen har undergaaet ved Ildens og Vulcanernes Virkninger.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

A. Rom under Konger.

I. Romulus og Numa Pompilius.

Romulus.

1. Romulus og Remus.

Efter Trojas Ødelæggelse flygtede Æneas med Sine til Italien og landede ved Tibermundingen i Landskabet Latium. Der, hos Latinerne, grundede Ascanius, Æneas' Søn, Staden Albalonga, som snart blev Hovedstaden for et lille Rige, hvorfra det stolte, verdensbeherskende Roma skulde fremgaae.

Trehundredeogtredssindstyve Aar havde der hersket Konger i Albalonga, da hændtes det, at Kong Prokas døde og efterlod to Sønner, Numitor og Amulius. Den ældste, Numitor, var godmodig og blid af Characteer, den yngste Amulius ærgjerrig og raa; denne stødte sin Broder Numitor fra Thronen. Men for at ikke engang i Tiden Numitors Søn skulde tilbageforore sin Ret af den herskesyge Onkel, lod denne ham dræbe og indviede tillige Numitors Datter, Rhea Sylvia, til Vestalinde. Disse vare Præstinder ved Gudinden Vestas Helligdom og turde aldrig gifte sig. Saaledes meente Amulius at være sikker paa, at ingen Efterkommere af Numitor skulde blive ham farlige. Men nu hændtes det, at da Jomfruen engang øste Vand i Krigsguden Mars' hellige Lund, udslukkedes pludselig Solens Lys og en Ulv skræmmede hende ind i en Hule, hvor Guden Mars indesluttede hende i sine Arme. Under Dødsstraf turde ingen Vestalinde have Omgang med en Mand, dog Ulykken var engang skeet, og Rhea Sylvia fødte tvende Drengebørn, Romulus og Remus. Derover forskrækkedes Onklen og befalede at kaste Moderen i Fængsel og Børnene i Tiberen. Kongens Tjenere lagde Tvillingerne i en Kurv og satte denne paa Tiberens Vande, der tilfældig netop var traadt over sine Bredder, saa at Strømmen ikke førte det lille Skib bort med sig. Kurven blev hængende ved et vildt Figentræ, og da Vandet var faldet, stod den paa det Tørre. Men Guden Mars forbarmede sig over sine Sønner og sendte de ham helligede Dyr til deres Redning. En tørstig Ulvinde kom til Floden, hørte Børnenes Jamren, bar dem til sin Hule, slikkede dem, beredte dem et blødt Leie, og gav dem Die. Senere fløi ogsaa Træpikken, Mars Fugl, til og bragte dem Kjød. Saaledes bleve Drengene nærede med kraftig Spise.

Dette Underværk opdagede Faustulus, Kongens Hyrde, og hans Hjerte forbarmede sig over Drengene. Han bragte dem til sin Kone, der havde mistet sin lille Søn ved Døden, og Acca Laurentia pleiede Tvillingerne som en Moder. Romulus og Remus voxede op og tumlede sig dygtigt omkring med 12 andre Hyrdebørn. Da de tilligemed deres Legekammerater voxede til, byggede de sig selv Hytter paa det palatinske Bjerg; Ynglingerne kjæmpede modigt mod Rovdyr og tappert mod Røvere, enhver i Spidsen af en lille Skare. Undertiden førte de vel ogsaa Krig indbyrdes, oftere geraadede de i Klammeri med andre Hyrder, navnlig med Numitors, der førte deres Hjorder paa Græs paa Aventinerbjerget. Ved en slig Feide blev Remus engang fangen og bragt for Numitor. Den kraftige Ynglings ædle Holdning var denne paafaldende og han spurgte om hans Herkomst. Da begav Faustulus sig med sin Pleiesøn Romulus til Albalonga og aabenbarede Numitor Alt. Med Glæde erkjendte denne dem for sine Dattersønner, og fortalte dem, hvad Ondt Amulius havde udført. Strax brøde Romulus og Remus op med deres Kammerader, dræbte den slette Kong Amulius og satte den gode Numitor paa hans Throne. Derpaa grundlagde de paa det Sted, hvor den hellige Tiber havde drevet dem hen til Figentræet, med deres Venner en egen Stad, idet Romulus i Aaret 754 f. Chr. F. forspændte en Plong med to hvide Oxer, drog en Fure i en Fiirkant om det palatinske Bjerg, og ved Siden af denne Fure lod han opkaste en Jordvold. Paa det Sted, hvor der senere skulde være en Port, blev Plougen løftet op. Men i det indre Rum bleve usle Leerhytter byggede, som kummerligt vare bedækkede med Siv og Straa.

Da Bygningen var endt, opstod der Strib

mellem Brødrene om, hvem af dem der skulde give den nyanlagte Stad Navn og være Konge og Hersker over den. Paa deres Bedstefader Numitors Raad besluttede de at udforske Guddernes Villie ved Fuglenes Flugt, og den skulde da være Konge, hvem et lykkeligt Tegn først blev tildeel. Længe ventede de dette paa forskjellige Bjerge. Endelig viste sig for Remus 6 Gribbe; han bragte den lykkelige Efterretning til sin Broder Romulus, da der netop under Torden og Lyn fløi 12 Gribbe hen over ham. Remus paastod, at han maatte have Fortrinet, da de skjæbnesvangre Fugle først havde viist sig for ham; men Romulus gjorde Fordring paa at ville være Konge, fordi det dobbelte Antal Fugle havde viist sig for ham. Dog Remus spottede sin Broder og sprang over den lave Stadmuur, for at gjøre sig lystig over den usle Stad. Da forbittredes Romulus og dræbte sin Broder. „Saaledes døe Enhver, der efter Dig springer over mine Mure." — Denne Forbandelse udtalte Romulus og nu blev Staden opkaldt efter ham.

2. Den første Konge.

Romulus var nu Konge og Herre i den nygrundede Stad. For at erfare Antallet paa sine Undersaatter, lod han foranstalte en Optælling, og der fandtes da 3300 kraftige, vaabendygtige Mænd, der deels bestode af hans Kammerater, deels af indvandrede Albanere. De boede nu paa deres Høi som i en velforskandset Leir, og Naboerne saae med Skræk det krigslystne Folk, som anførtes af en kraftig og dristig Hersker.

Til Tegn paa sin Kongeværdighed omgav Romulus sig med en Livvagt af 300 Ryttere, af hvis Efterkommere senere uddannede sig en egen Stand, Ridderstanden. Saa ofte han viste sig offentligt, skrede 12 Retstjenere, der kaldtes Liktorer, bevæbnede med Øxer og Riisknipper, foran ham i Rækker, deels for at overholde Orden og Ro blandt Folket, deels for paa Stedet at fuldbyrde de nødvendige Straffe. Af de anseteste og erfarneste Mænd valgte han sig et Raad af Gamle (Senatus), der i Begyndelsen bestod af hundrede Medlemmer, men senere blev betydeligt formeret. Senatorerne skulde i Fællesskab med Kongen raadslaae om det fælles Bedste; de skulde være Fædre (Patres) for Menigmand. Derfor kaldte man ogsaa deres Efterkommere, der udgjorde en arvelig Adelstand, Patricier til Forskjel fra de menige Borgere, der bleve kaldte Plebeier.

Staden deelte Romulus i tre Kredse, der kaldtes tribus, og hver tribus igjen i 10 Curier, saa at der i det Hele var tredive Curier. Efter disse Curier maatte alle Borgere forsamle sig paa Folkepladsen (forum) for at raadslaae og fatte Beslutninger om de fælles Anliggender.

For at formere sine Undersaatters Tal, aabnede Romulus et Fristed (Asyl), hvorhen enhver forfulgt Ulykkelig, men ogsaa enhver banlyst Forbryder kunde søge Redning. Ved dette Middel erholdt Staden en betydelig Tilvæxt af Mænd. Men nu manglede det paa Qvinder. For at erholde disse, sendte han Gesandter til Nabofolkene og lod dem venskabeligt bede om at give de romerske Mænd deres Døttre tilægte. Men Naboerne tilbageviste spottende Gesandterne, og Ingen vilde have noget at gjøre med Vildttyve og Røvere.

3. Sabinerindernes Rov.

Nu foranstaltede Romulus en glimrende Fest til Ære for Neptun og glimrende Festlege skulde da afholdes. Dette hidlokkede Beboerne af de nærliggende Stæder, som ved denne Leilighed ogsaa engang ønskede at see den smukke Stad paa Høien. Især deleshed indfandt sig talrigt Sabinerne med deres Koner og Døttre. Romerne havde festligt udsmykket deres Hytter, og nødte de Fremmede til at tage Alt i Øiesyn. Derpaa begyndte Legene, men medens Alles Øine vare rettede paa Skuespillet, styrtede paa et givet Tegn de romerske Ynglinge ind iblandt Tilskuernes Hob, og Enhver rev en Pige til sig, som han paa Armene bar til Staden. De bestyrtede Forældre flygtede skrigende til alle Sider fra hinanden.

De røvede Sabinerinder lode sig let formilde i Rom af deres Mænd, men deres Fædre i Hjemmet tænkte paa blodig Hævn. Og vare nu alle Folkeslag i Forening dragne mod Rom, saa havde det været ude med den unge Stat. Men da de i deres Raseri ikke kunde afvente en almindelig Rustning,

saa bleve de enkeltviis som de kom blodigt tilbageviste af de romerske Sværd.

4. Titus Tatius.

Men den største Fare truede Rom fra det krigerske Sabinerfolk, der nu under sin Konge Titus Tatius drog vel rustet mod det. Efter flere Fægtninger kom det til Slag mellem dem i en Dal imellem to Høie. Medens de tvende Hære stode forbittrede overfor hinanden, medens Pilene fløi frem og tilbage og fældede Mændene, styrtede pludselig de røvede Sabinerinder med udslagne Haar midt imellem de fjendtlige Rækker og bønfaldt her deres Mænd, hist deres Fædre og Brødre om ikke at gjøre dem til Enker og Faderløse.

Dette Syn rørte Hærene og deres Anførere. Der paafulgte en dyb Stilhed. Nørte traadte begge Kongerne frem i Midten og sluttede Fred under den Betingelse, at begge Stater skulde være forenede, Regjeringen føres i Fællesskab af Romulus og Titus Tatius i Rom, men Romerne i Fremtiden føre Navn af Qviriter efter Hovedstaden i Sabinerlandet, Cures. Ved denne Fred blev Roms Magt betydeligt formeret. Den nærliggende Høi Qvirinalis blev draget med ind i Gebetet og besat af Sabinerne. Dog den herskesyge Romulus, der ikke engang havde kunnet taale sin Broder ved Siden af sig, vilde endnu mindre dele Magten med en Fremmed; efter nogle Aars Forløb ryddede han denne afveien og regjerede igjen alene.

5. Romulus' Endeligt.

Alle de svagere Naboer maatte bøie sig for Romulus, alle de stærkere frygtede ham. Det tappre Folk i Veji blev ogsaa beseiret, og i et Slag ved Fidenä skal Romulus alene have nedlagt flere Hundrede. Saa stor en Lykke gjorde ham overmodig, og han blev stedse mere despotisk mod sine Undersaatter, mere stolt mod Patricierne. Han bar en purpurfarvet Underbeklædning og en purpurbræmmet Toga. Ved alle offentlige Forretninger saae man ham sidde paa en Throne med et Rygstød. Stedse omgav ham en Skare af Ynglinge, der kaldtes celeres eller de Hurtige, paa Grund af den Hurtighed, hvormed de udførte hans Befalinger. Liktorerne (af ligare=binde) grebe og bandt Enhver, som havde opvakt Kongens Utilfredshed.

En slig uindskrænket Magt opvakte Patriciernes Uvillie og Had og de sammensvergede sig for hemmeligt at overfalde og ombringe Romulus. Engang holdt Kongen en stor Folkeforsamling, da der pludseligt opstod et heftigt Uveir. Himmelen blev mørk, Tordenen rullede, Alle løb fra hinanden for at søge Beskyttelse mod Uveiret. Dette Dieblik af almindelig Forvirring benyttede Senatorerne til at udføre deres Hævnplan. Romulus var pludselig forsvunden. Folket samlede sig igjen og forlangte at see sin Konge. Da reiste sig Julius Proculus, en anseet Patricier, og svoer en høitidelig Ed, at Romulus havde viist sig for ham skjønnere og større, end han nogensinde før havde seet ham, og smykket med prægtige, flammende Vaaben. Bestyrtet over dette Syn havde han spurgt ham: „O, Konge! hvormed have vi krænket Dig, at Du forlader os og lader den hele Stad sørge?" Derpaa havde Romulus svaret: „Det var Gudernes Villie, o Proculus, at jeg atter skulde vende did tilbage, hvorfra jeg stammer, efterat jeg har fuldbragt mit Værk paa Jorden. Sig Romerne, at de ville naae den høieste Spidse af menneskelig Magt, naar de beflitte dem paa Maadeholdenhed og Tapperhed. Men jeg skal være dem en naadig Skytsgud." En vidunderlig Bevægelse greb alle Gemytter, og Romulus blev i Fremtiden æret som en Guddom under Navn af „Qvirinus."

Numa Pompilius.

1. Valget.

Efterat Romulus var død, besluttede Patricierne, 150 i Tallet, selv at føre Regjeringen. Enhver af dem skulde sex Timer om Dagen og sex Timer om Natten være beklædte med den øverste Magt, bære Purpurklædningen og Sceptret som Tegn paa den kongelige Værdighed og bringe Guderne de brugelige Offre. Denne Indretning behagede Senatorerne meget; thi de kunde et Par Gange hvert Aar vise sig som Konger, men Folket knurrede over, at det nu istedetfor een havde erholdt 150 Konger, og forlangte, at man igjen skulde vælge en eneste Konge.

Men Valget var meget vanskeligt, thi Sabinerne, som havde befolket Rom og gjort det mægtigt, vilde have den nye Konge udvalgt blandt sig, og Romerne vilde ikke gjerne adlyde en Sabiner. Endelig kom man overeens om, at Romerne alene skulde vælge, men at den nye Konge dog skulde tages af Sabinerfolket. Længe raadslog man i Folkeforsamlingen, men endelig erklærede de fleste Stemmer sig for Numa, den vise Mand fra Cures, Sabinernes Hovedstad. Man sendte nu de Fornemste af begge Folkeslag til ham som Gesandter med Bøn om, at han vilde overtage Regjeringen.

2. Numas Tænkemaade.

Numa var Søn af en agtet Mand og den yngste af fire Brødre. Ved en guddommelig Tilskikkelse var han født netop paa den Dag, da Romulus havde grundlagt Staden Rom. Hans Hjerte var modtageligt for alt Godt og Skjønt og han havde forædlet det endnu mere ved Læsning, Flid og Eftertanke. Han holdt sig fjern fra al Rovsyge og Voldsgjerning og satte den ægte mandige Dyd i at beherske Lidenskaberne ved Fornuften. Al Pragt og Yppighed var banlyst fra hans Huus og beredvilligt tjente han sine Landsmænd som Fredsmægler og Dommer. Sine Hviletimer offrede han ikke til Nydelser, men brugte dem til at anstille Betragtninger over Gudernes Væsen og Virksomhed. Derfor var han ogsaa høitæret af alle, og Tatius, der tilligemed Romulus sad paa den romerske Throne, gav ham sin eneste Datter tilægte. Denne høie Forbindelse kunde ikke bevæge Numa til at drage til sin Svigerfader, men han blev i Sabinerlandet for at pleie sin gamle Fader.

Undertiden forlod Numa Stadens Larm og begav sig ud til Landlivets Stilhed og Eensomhed. Da saae man ham ofte ganske alene vanke om i de hellige Skove og Enge, hvor Nymphen Egeria, der havde ham kjær, viste sig for ham. Af denne Gudinde lærte Numa den høiere Viisdom, og mangen en Ting blev ham aabenbaret, hvad der forblev skjult for andre Mennesker.

3. Hans Regjering.

Romerne havde aldrig kunnet vælge en bedre Mand end Numa. Da han havde besluttet sig til at modtage Kaldet til Kongeværdigheden, bragte han Guderne Offre og begav sig paa Reisen. Senatet og Folket droge ham glad imøde. Qvinderne modtoge ham med lydelige Lykønskninger, i alle Templer blev der offret, overalt herskede Jubel. Da Tegnene paa den kongelige Værdighed blev bragt ham, bad han om Opsættelse, da han endnu først maatte have et samtykkende Tegn fra de høie Guder. Han tog Augurer, der af Fuglenes Flugt forudsagde Fremtiden, og Præster med sig til Kapitoliet, som dengang endnu heed den tarpejiske Høi. Her lod den første Augur ham vende det tildækkede Ansigt mod Syd, traadte da bag ved ham, berørte hans Hoved med den høire Haand, udtalte derpaa en Bøn og skuede sig da om til alle Sider, om Guderne ved et Tegn vilde give deres Mening tilkjende. Imidlertid herskede den dybeste Stilhed paa Pladsen mellem den store Mængde; thi Alle ventede spændte paa Udfaldet. See, da viste sig gunstige Fugle der kom flyvende fra Høire. Da gjenlød et lydeligt Fryderaab, og Alle bød ham, som den frommeste Mand og Gudernes Yndling, velkommen.

Det Første Numa gjorde, var, at han afskedigede de 300 Drabanter, hvormed Romulus havde omgivet sig. Med Tillid og uden Tilbageholdenhed vilde den fredelskende Konge vandre blandt sit Folk, der elskede og agtede ham. Det var ingen let Sag at vinde de rov- og krigslystne Romeres Sind for Freden og Retfærdigheden; dog lykkedes det ham at mildne Folkets raae Sæder, fordi han fremfor Alt holdt paa at vise Ærefrygt for Guderne. Derfor ordnede han Gudstjenesten, ledede selv Offringerne og Festoptogene, og forbandt dermed ogsaa festlige Brydekampe, hvorover Folket da fornøiede sig. Han byggede nye Altre og et nyt Tempel, Janustemplet, der kun skulde staae aabent i Krigstid, for at man deri kunde bede om Fred. Dernæst bestemte han Festdagenes Rækkefølge og de præstelige Værdigheder. I Albalonga bestod allerede længe de vestalske Jomfruers Orden, og denne blev nu ogsaa indført i Rom.

De vestalske Præstinders Pligter bestod især deri at vedligeholde den hellige

Ild paa Gudinden Vestas Altar. Ligesom der i ethvert Huus paa Arnen i Forgaarden var en stedse brændende Ild, saaledes skulde ogsaa for Staten Ilden i Vestas Tempel være det hellige Middelpunkt. At lade denne Ild slukkes, ansaaes for en stor Ulykke for Staten, og den Vestalinde, ved hvis Skyld dette skete, leed en haard Straf. Heller ikke turde nogen Vestalinde gifte sig; overtraadte hun sit Løfte om Kydskhed, blev hun levende begravet. Ved den kollinske Port var en Høi, hvori man gravede en dyb Hule. Her satte man en Seng og et Bord med Brød, Vand, Mælk og en Smule Olie og stillede en brændende Lampe ved Siden. Den Dømte blev nu baaret herhen i en tillukket Bærestol. Hvo der mødte det sørgelige Tog, gik stille forbi, eller fulgte det taus med bedrøvede Blikke. Ved Hulens Indgang forrettede Overpræsten en Bøn, løstede da den tæt tilslørede Vestalinde af Bærestolen og stillede hende paa den Stige, hvoraf hun skulde stige ned. Denne blev da strax trukket tilbage, og den Ulykkelige var indesluttet i sin Grav. Men paa den anden Side nøde Vestalinderne den høieste Ære, og Folket vidste at skatte deres strenge Afholdenhed. Paa Gaden skred en Liktor foran dem; mødte de af en Hændelse et Menneske, som man førte til Døden, saa blev Henrettelsen ikke fuldbyrdet.

Numa grundede fremdeles F e t i a l e r n e s Præsteordeu. Fetialerne anvendtes ved Krigserklæringer og Fredsslutninger. Naar et Folk havde fornærmet Romerne og ægget dem til Krig, blev der først fordret Fyldestgjørelse af disse Præster, og naar denne ikke ydedes, viste de sig atter paa Grændsen og erklærede Krigen under visse Ceremonier. Denne høitidelige Fremgangsmaade skulde lægge et Baand paa Udbrudet af de raae Lidenskaber.

Til et lignende Øiemed tjente ogsaa den guddommelige Dyrkelse af Jupiter Terminalis eller Guden Terminus (Grændse), hvem alle Grændsestene vare helligede. Ved denne Leilighed blev aarligt bragt ublodige Offre, deels for stedse at holde Grændserne i frisk Erindring, deels for at en Krænkelse deraf skulde betragtes som en Fornærmelse mod Guddommen. Og ligesom disse Grændsestene ikke blot adskilte Romernes Gebeet fra Nabofolkenes, men ogsaa de enkelte romerske Landeiendomme fra hinanden, saaledes skulde sammes Dyrkelse ikke blot forhindre Krig med Nabofolkene, men ogsaa tjene til at vedligeholde Fred og Enighed mellem Roms Borgere.

Numas Regjering forløb i stille Lykke, uden Forstyrrelse og uden Krig. Janustemplet forblev tillukket. Havde Romerne under Romulus været frygtede og forhadte, saa bleve de under Numa ærede og agtede; kun da, naar milde Sæder knytte sig til den raa Kraft, er Mennesket værdigt vor Kjærlighed og Beundring.

(Fortsættes.)

De Forviste.

(Sluttet.)

III.

Efterat en Deel af Natten var hengaaet, maatte Godureau endelig give efter for sin Træthed, strakte sig ud paa Jorden ved Siden af sine Reisekammerater og blev overvældet af Søvnen. Imidlertid havde Erindringen om Vulcan ikke forladt ham og han vaagnede flere Gange pludselig op, da han troede at høre dens Gjøen. Skuffet af sin Indbildningskraft, aabnede han maaskee Øinene for 10de Gang, da han saae, at Hytten var oplyst af et stærkt, rødligt Skjær. Han reiste sig overende, og spurgte sig selv, om han ikke igjen blev skuffet af en Drøm; men Lyset blev mere skinnende og et brændende Pust trængte pludselig ind i Hytten. Godureau udstødte et Skrig, der vækkede de to Andre.

„Hvad er der paafærde? spurgte de paa een Gang. — See! raabte Godureau, idet han viste dem den oplyste Hytte."

De stode hurtig op og ilede hen til Døren; hele den ene Side af Fyrreskoven stod i Lys Lue. Deres første Bevægelse var at styrte ud til den modsatte Side; men saasnart de kom ind i Underskoven, mødte de ligeledes Flammer, der tvang dem til at

vende om. Derpaa løbe de i en anden Retning, saa i en tredie; Ilden var overalt, og efter utallige unyttige Vendinger befandt de sig paa den aabne Plads tæt ved Hytten.

Nicolai havde ofte hørt tale om disse uhyre Ildebrande, der opstaae i Siberiens Skove ved Træernes Gniden mod hinanden, Lynilden, eller en Gløb, som Jægeren glemmer; men det var første Gang, han var Vidne til en saadan Ulykke, og han blev ligesaa betaget ved Synet deraf som hans Kammerater. Stedets naturlige Beskaffenhed gjorde forresten deres Stilling saaledes, at Erfaring og Eftertanke kun kunde tjene til at vise dem Umuligheden af at blive frelste. Skoven, der var antændt i hele sin Omkreds, syntes kun at danne en eneste Ildring omkring de Reisende. Et eneste Sted var bleven forskaanet af Ildebranden; men der hævede sig nogle ubestigelige Klipper, ved hvis Fod den Hytte var bygget, til hvilken Nicolai og hans Kammerater vare komne tilbage, Denne utilgjængelige Vei var den eneste, ad hvilken de kunde haabe at undslippe de dem omgivende Flammer, og saaledes kunde de ikke engang vove noget Forsøg. Man maatte hengive sig til den Skjebne, at oppebie Døden i denne Ildkreds, der med hvert Øieblik blev snevrere og snevrere. Rosow erklærede, at der ikke var noget Haab, og at Enhver kun skulde tænke paa sin Sjæl.

Godureau underkastede sig stille og satte sig ved Foden af Klippen med mere Fasthed, end man skulde ventet af denne fredelige Mand. Michel Kitzoff hengav sig derimod til en Fortvivlelse, der grændsede til Vanvid. Som en Afsindig løb han hen til de Klipper, der spærrede Gjennemgangen, idet han prøvede paa at klatre op af dem og udstødte Skrig af Smerte og Raseri; derpaa overbeviist om sin Afmagt vendte han tilbage til Rosow med foldede Hænder og skjælvende Læber; han bad ham om at frelse sig; han lovede ham Rigdomme og Frihed; han omfavnede hans Knæ og skreg, at han vilde leve. Denne Feighed indgjød Nicolai en Modbydelighed, han ikke kunde skjule.

„Henvend dine Bønner til Gud, for hvem Du snart skal fremtræde, og tænk ikke paa at kjøbe dit Liv, men paa at faae Tilgivelse for det. — Er det da sandt? stammede Kitzoff forvildet; er der intet Haab mere? — Intet. — Men jeg vil ikke døe, jeg er ikke forberedt paa at døe; Rosow, i Guds Navn, i din Moders Navn, skaf mig ud herfra! forsøg idetmindste noget! jeg vil ikke vendte saaledes paa Døden; det kan jeg ikke."

Den unge Mand svarede ikke, men satte sig hos den gamle Skrivelærer. Denne havde bøiet Hovedet og bad sagte; men da han hørte Nicolai nærme sig, hævede han det igjen i Veiret, og rakte den unge Mand Haanden. Nicolai greb den bevæget.

„Jeg har havt Uret i at lade Dig reise, Fader Godureau; jeg burde have viist mere Forsigtighed. — Tænk ikke paa mig, Rosow; af min Levetid ere de tre Fjerdedele forbi; jeg er 57 Aar gammel; men De havde en Fremtid; Dem alene ønskede jeg borte herfra, og idet han kastede et Blik paa Klippen, vedblev han med en blød Stemme: Er De vis paa, at det er umuligt at komme op ad den. De er ung og behændig; maaskee, naar De forsøgte derpaa. — Det er aldeles umuligt; desuden kunde De ikke følge mig. — Om mig er her ikke Tale; min Beslutning har jeg taget; men De, Rosow, jeg beder Dem om at gjøre et Forsøg; disse Grene, der hænge ud over Klipperne, kunde hjælpe Dem." — Med disse Ord nærmede Oldingen sig Klippen; pludselig standsede han med udstrakte Arme og fremrakt Hoved.

„Hører De ikke Noget? — Intet uden Ildens Knitren. — Der, inde i Klippen, nok engang, jeg tager ikke Feil. — Hvad er det da? — Det er ham, jeg er vis derpaa. — Hvem, i Himlens Navn? — Vulcan. — Deres Hund? — Hør, det er hans Røst."

Nicolai lyttede og troede at høre en dump Gjøen.

„Den maa have forvildet sig i Skoven og er bleven overrasket af Ilden." — „Nei, Nei, afbrød Godureau ham, hvem hans Kjærlighed til Vulcan begavede med en ganske særegen Fiinhed i Hørelsen, Stemmen kommer ikke fra Skoven, men fra Klippen; hører De?"

Lyden kom virkelig nærmere, endskjøndt den endnu var forvirret og ligesom qvalt; men pludselig blev den ganske tydelig. Nicolai og Godureau sloge samtidig Øinene op;

Vulcans Hoved kom tilsyne mellem det Ellekrat, der bedækkede en af Klipperevnerne.

„Det er ham! raabte den gamle Skrivelærer med en glad Bevægelse; men hvorledes har han kunnet komme til os igjen.“

Nicolai, der betragtede Klippen, blev overrasket af en Lysning og udstødte et Glædesskrig.

„Nu forstaaer jeg det; see, see, Fader Godureau! disse Buske, mellem hvilke Vulcan staaer, skjule en Aabning. — Ja! — Betragt disse Iisstøtter underneden; det er en tilfrossen Flod, der kommer fra den høiere liggende Slette; vi ere frelste. — Hvorledes det? — Den Gjennemgang, deres Hund har fulgt fra Stepperne, kan rimeligvis tjene os til at vende tilbage dertil; i ethvert Tilfælde kan vi der finde Ly mod Ildebranden. — Men hvorledes komme vi derop? — Det skal jeg nok skaffe Midler til.“

Han løb hen til Hytten, tog en af de Bjælker, der understøttede det faldefærdige Tag, og gjorde med Øxen Indsnit deri lige langt fra hinanden; idet han derpaa stillede den op mod Klippen og satte Foden i Indsnittene, naaede han en fremspringende Kant og derfra den Aabning, i hvilken Vulcan vedblev at gjøe. Kitzoff, hvem Hundens Gjøen havde udrevet af hans Fortvivlelse, styrtede efter den unge Mand, og efter nogen Anstrengelse kom ogsaa Godureau op til dem. Den af Ellekrattet skjulte Revne var, som Nosow formodede, en frossen Flodseng. Uagtet Indgangen kun var lav og snever, nøiedes den unge Mand ikke med at vove sig ind deri. Vulcan syntes at forstaae hans Hensigt og vendte tilbage til den mørke Rende for at tjene som Veiviser. Strax maatte Nosow følge ham krybende paa alle Fire; men efter nogle Minuters Forløb aabnede Hvælvingen sig og lod ham see Himlen; han befandt sig i en dyb og snever Kløft, som ad en jevn Skraaning førte op til Toppen af Bjerget. Da vore tre Reisende vare komne op til den, begyndte Dagen at grye, Stormen havde lagt sig og ved Morgenrødens første Straaler gjenkjendte Nicolai det Sted, hvor de befandt sig.

Den foregaaende Dags Anstrengelser og Nattens Besværligheder havde udtømt deres Kræfter; Skattekræveren var aldeles ude af Stand til at fortsætte Reisen. Nosow besluttede da at begive sig til en ham bekjendt Ostiaks Hytte, hvor han var vis paa at finde Alt hvad han og hans Ledsagere behøvede. Den var bygget nærved Ob paa en skovløs, men græsrig Slette. Da han kom derhen tilligemed sine Kammerater, reiste alle Hundene sig, der som sædvanlig laae ved Indgangen i de Huller, der vare dannede af deres Legems Varme, og gjøede sagte, som om de vilde underrette deres Herre, Eter Nocob, om de Fremmedes Komme. Disse Hunde høre alle til den spanske Jagthunderace, ere for største Delen hvide med sorte opstaaende Ører, korte Haar, en lang og busket Hale. Da Godureau saae disse troe, magre Dyr, der altid ere forsultne, uden Ly og dog underkastede en streng Tjeneste for Slæderne, kunde han ikke holde et Suk tilbage, hvilket han ledsagde med et venligt Blik til Vulcan.

Imidlertid standsede vore tre Reisende paa Dørtærskelen for efter Ostiakernes Skik med deres Knive at bortskrabe Sneen af deres Pelsstøvler. Da de vare færdige dermed, aabnede Eter Nocob Døren for dem og ønskede dem Velkommen.

Hytten var deelt i flere smaa Rum, der alle aabnede sig ud til det, de vare traadte ind i. Dette dannede det egentlige Beboelsesværelse og blev opvarmet af et Leerildsted med en Jernkjedel over; et Rør af flettet Riisværk gik som en Tragt ned til Arnestedet og modtog Røgen. Rundt om Hytten strakte sig langs med Væggen en bred Træbænk, hvorpaa man sov om Natten og arbeidede om Dagen. Paa den ene Side af Døren var en Slags Trætrug, hvori fandtes de Levnetsmidler, man benyttede om Dagen; paa den anden Side hang en Sæk af ugarvet Læder, hvori man lod Mælken blive suur for deraf at lave den daglige Drikke. To Fruentimmer, hvis Hoved var indhyllet i et Stykke Tøi af Brændeneldetrevler og hvis Belte var besat med de fine Lærketræesspaaner, der i Siberien til grovere Brug træde istedetfor Lærred, vare tæt ved Ildstedet beskjæftigede med at lave Brændeviin af Mælk. I den fjerneste Krog var et Dusin unge Hunde, hvis Pelsværk man agtede at

benytte, bundne til en af de Stolper, der understøttede Hytten.

Eter Nocob bød sine tre Gjæster Skamler og hentede i Truget to Fiske, som han fremsatte for dem paa et Træfad. Rosow fortalte ham, hvilken Fare han og hans Kammerater havde været udsatte for, og ved hvilket vidunderligt Sammenstød af Omstændigheder de havde undgaaet den visse Død. Han spurgte dernæst Bonden, om han ikke kunde skaffe Skattekræveren Midler til at komme til Beresow. Nocob svarede, at han vilde leie ham Slæde med 12 Hunde for. Man blev enig om Prisen og Ostiaken bad Michel Kitzoff om at gjøre et Indsnit i Hyttens Hovedbjælke som Beviis for denne Gjæld. Det blev dernæst bestemt, at Rosow skulde ledsage Skattekræveren, der frygtede for, at han ikke kunde styre Slæden, og at Godureau, naar han havde hvilet sig lidt, skulde tage afsted tilfods, ledsaget af Eter Nocob, der havde Forretninger i Byen. Medens man gjorde Alt istand overensstemmende med disse Bestemmelser, var Michel Kitzoff bleven alene med Godureau.

„Om nogle Timer vil jeg endelig være sund og frisk i Beresow, sagde Skattekræveren, der ikke kunde tænke paa Andet end sin uventede Frelse. — Takket være Vulcan, sagde Godureau smilende, idet han med en Slags Stolthed klappede Pudelens Hoved. — Ja, din Hund har viist os Veien, men Nicolai har gjættet den; uden ham havde vi nu været en Hob Kul og Aske; Nicolai har reddet vort Liv. — De kan sige, at han har reddet det to Gange; thi han trak Dem op af Kløften, førend han frelste Dem fra Ilden. — Det er Sandhed, bekræftede Skattekræveren, hvem Glæden over at være frelst næsten havde gjort taknemlig; endskjøndt en anden Reisende kunde have gjort mig samme Tjeneste. — Forudsat, at der havde været Nogen paa Steppen, medens Stormen rasede. — Uden Tvivl, uden Tvivl; under alle Omstændigheder har den unge Mand været mig nyttig, hi, hi, hi! saavelsom Dig; thi han har ligeledes reddet dit Liv. — Jeg er ogsaa beredt til at ofre ham mit, sagde Oldingen med Følelse. — Vistnok, maa man ikke være utaknemlig, og for mit Vedkommende vilde jeg ønske, at jeg kunde finde en Leilighed til at bevise den unge Mand en Tjeneste. — Er det sandt? — Lad ham sætte mig paa Prøve, naar det kun er noget Muligt, og som ikke ødelægger mig. — Og hvis man nu bad Dem om en Tjeneste, der ikke kostede Dem noget? — Der ikke kostede mig noget; jeg haaber ikke, at han tvivler om min Erkjendtlighed; jeg kunde gjøre Alt for ham."

Godureau syntes at tænke efter nogle Øieblikke; derpaa sagde han med sænket Stemme: „Nu vel, De kan give ham ligesaa meget, som han har givet Dem, og det uden videre Uleilighed, uden Omkostninger. — Hvad skal jeg da gjøre?"

Den gamle Lærer betragtede Fruentimmerne, der vare blevne staaende ved Arnestedet og syntes at høre efter.

„Kom, sagde han, og De skal faae det at vide."

Han tog nu Skattekræveren ved Haanden og førte ham ind i et tilstødende Kammer. Deres Fraværelse varede ikke længe; men da de vendte tilbage, havde Godureaus Ansigt et særeget Udtryk af Glæde og Henrykkelse.

„Nu er det afgjort, raabte han og gned sine Hænder; det kommer nu kun an paa at fremskynde Eders Afreise.

Ved Indgangen til Hytten fandt de Eter Nocob og Nicolai, der havde fuldendt deres Forberedelser. Man havde givet hver Hund en Slags Læderseletøi, hvortil var spændt en Læderrem, der gik hen til Slæden; denne var blot gjort af nogle Tværstykker Tømmer, bedækkede med Brædder. Herpaa satte Rosow og Skattekræveren sig paa Hug, og da Hundenes Herre havde udstødt det sædvanlige Tilraab, satte de sig gjøende i Bevægelse, og det varede ikke længe, inden de forsvandt paa Marken.

IV.

En dyb Stilhed herskede i Beresows Gader, og hvis der ikke overalt havde hævet sig Røgsøiler i Veiret, kunde man have anseet Byen for at være forladt af dens Indbyggere. Den overordenlige Kulde havde afbrudt al Forbindelse mellem Naboerne. Selve Gouvernøren efterlignede det almindelige Exempel og holdt sig hjemme, indtil en

milbere Aarstid tillod ham at begynde sine Inspectionsreiser. Han trak sig tilbage til det varmeste Værelse i Huset, hvor han sad i en uhyre Læderlænestol og i Rolighed røg sin Pibe, med Albuen hvilende paa et lille Bord, paa hvilket man saae nogle Papirer og en næsten tom Flaske Kirsebærbrændeviin.

Commandant Herman Lerfosbourg, der var født i Tydskland, var traadt ind i den russiske Garde som Skoleofficier; her havde han gjort Bekjendtskab med Capitain Passig, der havde indviklet ham i Sammensværgelsen til Gunst for Catherine. Da denne var kommen paa Thronen, ønskede hun at fjerne de underordnede Medhjælpere i hendes Ophøielse. Paa Passigs Anbefaling udnævnte hun ham til Commandant i Beresow, hvilken Post han havde beklædt i flere Aar.

Det var en Mand paa omtrent 50 Aar, meget høi og stærkt bygget, men overordenlig godt ved Magt. Hans nedhængende Kinder og slappe Øienlaag antydede en Dyriskhed, der fandt sin tilstrækkelige Grund i den Flaske Kirsebærbrændeviin, som altid stod hos ham. I længere Tid havde Gouvernøren i Virkeligheden befundet sig i en vedvarende halv beruset Tilstand, hvilket gjorde alle hans Iagttagelser usikre og forvirrede. Imidlertid syntes Gjerrigheden at have overlevet hans udslukkede Evner; naar der var Tale om Fordeel, fik hans sløve Øie Liv og en vis smudsig Kløgt oplivede alle hans Træk.

Han var uden Tvivl behersket af et af disse Indtryk i det Øieblik, vi fremstille ham for vore Læsere; thi medens han paany stoppede sin udrøgede Pibe, fremmumlede han paa en opbragt Maade forskjellige Forbandelser, blandede med en besynderlig Grynten og ufuldendte Sætninger.

„Tretusinde Skind, gjentog han; Prisen paa en heel Ladning Brændeviin og Kirsebær. — Skurk! det skal han betale mig."

I dette Øieblik afbrød en Kosak ham med at melde Skattekræveren Michel Kitzoff. Commandanten tabte sin Pibe.

„Ham? raabte han; lad ham komme ind, lad ham komme ind!" Skattekræveren traadte over Dørtærskelen, idet han hilsede paa en ydmyg og ærbødig Maade.

„Jeg haaber, at vor brave Gouvernør ikke lider under denne fordoblede Kulde. Denne Kakkelovn varmer for tre Sole, ikke at tale om den klare Sol i denne Flaske, hi, hi, hi, hi!"

Lerfosbourg betragtede ham uden at svare. Skattekræveren bemærkede denne tause Ubevægelighed og standsede.

„Der er dog ikke mødt Commandanten noget Ubehageligt? spurgte han urolig. — Undskyld mig! svarede denne. — Hvad er det da? — Et Tyveri."

Kitzoff skjælvede.

„Et Tyveri, gjentog han, af tretusinde Skind."

Skattekræveren blegnede og stammede: „Jeg forstaaer Dem ikke." — Lerfosbourg udstrakte sin Kjæmpearm, greb fat i Michel Kitzoff, trak ham hen til sig, saaat han kunde see ham ind i Øinene og raabte med Tordenrøst: „Du har stjaalet tretusinde Skind fra mig. — Jeg? fremstammede Skattekræveren rystende; hvem har sagt det? hvem har indbildt Dem det? — Denne Regning over hvad Du har solgt til Kjøbmanden Daniel."

Kitzoff kastede et hurtigt Blik paa Papiret og kunde ikke undertrykke en Bevægelse af Overraskelse.

„Tretusinde Skind! gjentog Lerfosbourg, idet han slog paa Regningen; og jeg, som forundrede mig over, at man havde saa liden Fordeel af Afgiften og de Forviste. Den Skurk beholdt Alting selv, han vilde plyndre mig, ødelægge mig, bringe mig til at drikke Vand."

Denne Tanke syntes at bringe Commandanten til at gyse; han fyldte sit Glas og tømte det i eet Drag. Kitzoff vilde tage Ordet for at forsvare sig.

„Jeg vil ikke høre noget, afbrød Lerfosbourg, idet han slog i Bordet med knyttet Næve; Du har villet stjæle tretusinde Skind fra mig; jeg vil lade Dig hænge. — Commandant! — Du skal gjøre Regnskab for alle dine Tyverier til Skade for Bønderne og de Forviste. — Men, Commandant, De havde tilladt det: — Paa Betingelsen af lige Deling. — Jeg ved ... — Og Du har narret mig. — Det vil sige. — Narret mig for tretusinde Skind, din Røver! ingen Naade! jeg maa hevne mine Undergivne; deres For-

deel er min; Du skal hænges, siger jeg Dig, og det uden lang Opsættelse; thi jeg har underrettet Dommeren derom. — Sorman! — Han vil strax være her."

Kitzoff kom til at skjælve endnu mere. — Han havde Alt at frygte af denne Mand, der var hans Fjende, og som paa en saadan Angivelse med Lethed kunde ødelægge ham. Gouvernørens Deltagelse i hans Forbrydelse kunde ikke skaffe ham fri; den kunde desuden ikke bevises, da han alene havde udført alle Forretninger, og Lersosbourgs vindesyge Overbærenhed kunde gjælde for Uvidenhed. Michel fattede hele Faren i sin Stilling, og hvormeget det vilde gavne ham, hvis han kunde undgaae denne Retsforfølgelse. Da han ikke kunde tænke paa at overbevise eller formilde Lersosbourg, hvem Vrede og Drukkenskab gjorde uskikket til at høre noget, tog han strax den Beslutning at gjøre ham bange. Han hævede Hovedet med sin sædvanlige Frækhed, lod sin fortrolige Latter høre og udbrød:

„Velan, Commandant Lersosbourg, De kan lade mig dømme, men det samme Slag vil ramme os begge; thi uden mig kan De ikke beholde Gouvernementet Beresow. — Hvorledes? Hvad siger han? — Jeg siger, gjentog Kitzoff med Sikkerhed, at jeg alene veed hvad der foregaaer omkring Dem. — Du? — Hvem har opdaget Planerne til Rømning blandt Deres Kosakker? — En Hændelse havde skaffet Dig det at vide. — Hvem har underrettet Dem om den Inspectørs Ankomst, der blev sendt af Keiserinden. — Nok en Hændelse. — Lad gaae! men der forberedes andre Farer, Commandant Lersosbourg, og vi skulle see, om Hændelsen vil ligesaa heldigt hjælpe Dem med at undgaae dem."

Tydskeren vendte sit sløve Blik mod Kitzoff. Bevidstheden om hans Udueligheb havde gjort ham mistænkelig og han blev forskrækket over Skattekræverens Sikkerhed.

„Andre Farer! gjentog han; Løgn! Løgn! — Vel, sagde Michel; Udfaldet vil vise, hvem der tager Feil, hi, hi, hi! Lad kun Begivenheden indtræffe."

Lersosbourg betragtede endnu engang Michel og gyngede hostende frem og tilbage i sin Lænestol.

Begivenheden! mumlede han; der kan ingen Begivenhed indtræffe. — Hvem veed det? hi, hi, hi; De Forviste kunne for Exempel gjøre Oprør. — De Forviste? raabte Gouvernøren, idet han sprang op. — Det er kun en Gisning. — Har Du virkelig erfaret, at ... — Hvad kommer det Dem ved, Commandant? Hændelsen vil underrette Dem derom. — Jeg befaler Dig at udsige ... — Intet, Commandant; forresten kommer den største Fare maaskee ikke fra de Forviste; den kan komme fra Petersborg. — Hvorledes? — Beskytter Grev Passig Dem ikke? — Jo! — Jeg forudsætter, at han ved Deres Feil bliver udsat for Unaade. — Han? — At den Slægtning, han har sendt herhen, og med hvem han har bedt Dem have Øie, skulde være saa heldig at faae et Bønskrift sendt til Keiserinden. — Det er umuligt! raabte Lersosbourg forskrækket. — Det er skeet, sagde Kitzoff bestemt. — Hvorledes? et Bønskrift til Keiserinden? — Det er paa Veien; men De kan endnu forhindre dets Ankomst. — Hvad skal jeg gjøre? Siig mig det strax! Red mig! — De forglemmer, at jeg er en Anklaget, der venter paa sin Dommer."

Lersosbourg skjælvede; derpaa gjorde han en Anstrengelse og sagde: „Det skal vi nok bringe i Orden; Du betaler mig de tre tusinde Skind tilbage og jeg siger ikke noget. — Lover de det? — Her er Regningen, som kan tjene til Beviis imod Dig."

Han gav ham Papiret.

„Men, i Himlens Navn! dette Bønskrift? — Det er kun en Time siden Slæden med Depescherne afreiste. — Ja! — Lad den ind hente! den havde Nicolai Rosows Bønskrift med sig."

Da Skattekræveren af Godureau modtog det Bønskrift, der var stilet til Keiserinden til Gunst for Rosow, var det ikke hans Hensigt at overgive det til Commandant Lersosbourg, og Beviset herfor er, at han havde lagt det mellem de Breve, der skulde til Hoffet; men den farlige Stilling, hvori han pludselig var bleven bragt, havde bevæget ham til dette Forræderi.

Kosakkerne, der vare blevne udsendte for at føre Coureren tilbage, naaede ham snart og bragte ham tilbage tilligemed Depescherne, blandt hvilke Gouvernøren fandt Bønskriftet. Han lod strax Nicolai opsøge, der var kom-

men til Beresow med Skattekræveren og først skulde reise noget senere.

Imidlertid havde Godureau efter Bestemmelsen hvilet sig nogle Timer i Eter Rocobs Hytte, hvorpaa han paa et af dennes Rensdyr var reden til Byen. Her var det hans første Forretning at begive sig til Gouvernøren; han traf denne med et Papiir i Haanden, især med at uddele Befalinger til to Kosakunderofficierer.

„Ingen Naade, brølte han rasende; jeg vil en exemplarisk Afstraffelse. I ere ansvarlige for Alt."

Kosakkerne hilsede paa militær Maneer og gik bort. Godureau var bleven staaende ved Døren, i sin Vrede bemærkede Gouvernøren ham ikke.

„Vi ville see, om han vover at begynde igjen; et Bønskrift, der kunde ødelægge Greven; thi det var kommet afsted hvis denne Skurk Kitzoff ikke havde underrettet mig derom."

Skrivelæreren kunde ikke holde en Bevægelse tilbage, der bevirkede, at Gouvernøren bemærkede ham.

„Hvem der? Hvad vil Du? sagde han, idet han dreiede sig om. — Undskyld mig! stammede Godureau, der saa godt som muligt søgte at faae det Papiir at see, Lersosbourg holdt i Haanden; det forekom mig, min Herre, at De talte om Skattekræveren? — Nu vel! — Og om et Bønskrift? — Her er det! — Det er det samme, udbrød Godureau. — Du kjender det altsaa? — Til Gunst for Nicolai Rosow? — Netop, en Skurk, der vover at anklage Grev Passig. — Min Herre! — Der udsætter mig for Unaade. — Min Herre! — Men han skal føle, hvad det koster at angribe den, der er stærkere end han. Ethvert Ord i dette Bønskrift betales ham i dette Øieblik med et Slag Knut." — Den gamle Lærer udstødte et Skrig og lod den Pelshue falde, han holdt i Haanden.

„Det er ikke muligt, min Herre, min Herre! Det er mig, der har skrevet dette Bønskrift. — Du? — Uden hans Vidende og af Taknemlighed; thi ham skylder jeg Alt. — Hvem er Du da?"

Godureau navngav sig, forklarede med faa Ord hvad der førte ham herhid; derpaa kom han tilbage til Nicolai og fortalte Commandanten, hvorledes Alt var gaaet til og hvorledes Michel Kitzoff selv havde paataget sig Bønskristets Besørgelse. Tydskeren begreb, at han havde været holdt for Nar, og udbrød i Forbandelser. Godureau forsøgte forgjæves at afbryde ham for at bede ham, at han vilde spare Nicolai for den befalede Straf; den rasende Lersosbourg løb op og ned af Værelset, idet han slog Møblerne istykker og udtømte hele sit Forraad af Skjeldsord. Endelig standsede han og nedslugte to Glas Kirsebærbrændeviin, der syntes at dæmpe hans Vrede; men da han mere opmærksomt hørte paa Oldingens Bønner, kom Kosakkerne igjen og meldte, at det Hele var forbi. Godureau udstødte et fortvivlet Suk og lod sig falde ned paa en af Bænkene ved Døren.

„Hvorledes udholdt han Straffen? spurgte Lersosbourg. — Uden at sige et Ord. — Have I ladet ham bringe til Militærhospitalet? — Det afslog han. — Hvordan det? — Der var en Ostiaker, som syntes at kjende ham; han lod sig lægge paa hans Slæde og reiste bort med ham. — Jeg vil til ham, raabte Godureau, idet han reiste sig op. — Vent et Øieblik, sagde Gouvernøren, der gav Kosakkerne et Tegn, at de skulde lukke Døren; vi have en Regning at opgjøre med hinanden. Du har skrevet dette Bønskrift? — Det har jeg nylig erklæret. — En udmærket Skrift, tilføiede Tydskeren, idet han betragtede Papiret; lader jeg Dig reise, kan Du skrive nok et. — Nei, det lover jeg ikke at gjøre. — Løfter af en Forviist! Du er en farlig Mand, hvem jeg ikke vil tabe af Sigte. — Hvad siger De, min Herre? raabte Godureau; De vil holde mig tilbage? — Jeg har en Secretær, hvem jeg betaler en høi Løn, og som bestiller noget. — Nu da! — Jeg giver Dig hans Bestilling, vel at mærke uden Løn; Du faaer Kost og Ophold. — Det vil jeg ikke; jeg vil tilbage til Nicolai. — Hvad siger Du? Veed Du ikke, at jeg kan lade Dig knutte ligesom din Kammerat. — Gjør det! jeg er beredt til at taale Alt; slaa dette gamle Legeme, sønderslæng mit Kjød! jeg ønsker kun saa meget Liv, at jeg kan gjensee min Velgjører, omfavne ham endnu engang og derpaa døe."

Oldingens rørte Stemme trængte endelig ind til Commandantens hærdede Hjerte. „Adlyd først, sagde han med en blidere Stemme, og vi ville senere see, hvad vi kunne gjøre. — Min Herre, vær barmhjertig, lad mig reise strax, mumlede han med foldede Hænder. — Nei, udbrød Tydskeren utaalmodig, idag behøver jeg Dig; da Coureren er kommen tilbage, vil jeg benytte Leiligheden til at sende nogle kostbare Pelsværksskind til Hoffet; Du skal skrive det medfølgende Brev."

Godureau løftede rask Hovedet i Veiret og sagde: „Et Brev til Keiserinden? — Til hende selv. — Hvad skal jeg skrive? — Hvad Du vil; naar Brevet er færdigt, kan Du læse det for mig." — Den gamle Lærer antog pludselig en næsten glad Mine og sagde til Commandanten med en ydmyg Tone: „Jeg er ganske til Deres Tjeneste."

V.

I tre Maaneder havde Godureau været Secretær hos Commandanten i Beresow, der ganske havde overdraget sin Brevvexling til ham. Han udfærdigede Befalingerne, aabnede Brevene og svarede paa dem. Gouvernørens Arbeide indskrænkede sig til hver Morgen, som oftest uden at læse dem, at underskrive de Arbeider, der bleve ham forelagte. I sin Gjerrighed glædede han sig hver Dag over at have fundet en Secretær, der gjorde alt hans Arbeide uden at koste ham noget.

Vinteren var forbi; Siberien havde mistet sin Sneklædning og fremtraadte i hele sin korte Sommers Skjønhed. Byg og Rug bølgede paa de mere høitliggende Stepper, medens de lavere Enge omgave Obs Bredder ligesom et bredt Baand, hvori der var vævet Blomster; Høiene vare ved Foden beklædte med Blomster, men paa Toppen ligesom i Etager bekrandsede med blomstrende, vilde Kirsebærtræer, Valbirk, Birk og Fyr. En mild og behagelig Vind kom fra Lærketræesskovene og førte stødviis til Byerne Duften af de mange forskjellige Slags Bær, som voxede der. Ostiakerne færdedes syngende paa Marken, klædte i Lærred af Brændeneldetrevler eller i Fiskeskindsdragter, og Veiene vare opfyldte af Kjøbmænd, der reiste til de fjernere Boliger.

Selv de før saa fast tillukkede Huse syntes at mærke den smukkere Aarstids Indflydelse; de tilstoppede Vinduer vare blevne aabnede; Forstuerne vare befolkede og overalt herskede livlig og larmende Glæde. Paa den Tid var Gouvernørens Bolig bleven gjenaabnet ligesom alle de andre. I det Dieblik, vi gjenoptage Fortællingens Traad, vare de fleste af Kronens Officierer forsamlede hos ham. Lerfosbourg havde ladet dem kalde til sig for at meddele dem flere Efterretninger, han havde modtaget Aftenen i Forveien.

Godureau, der skulde læse dem op, sad ved et lille med Papirer bedækket Bord. Den gamle Lærers i Almindelighed saa rolige Ansigt syntes den Dag aldeles forstyrret. Man kunde deri læse et mærkeligt Udtryk af undertrykket og dog urolig Glæde. Han kunde ikke blive rolig paa eet Sted; han gik fra Bordet til Vinduet, mumlede en Deel uforstaaelige Ord mellem Tænderne, saae hvert Dieblik til Stueuhret og kunde ikke skjule sin Utaalmodighed som om han ventede Nogen.

Endelig underrettede Gouvernøren ham om, at alle de sammenkaldte Embedsmænd vare tilstede og befalede ham at begynde Oplæsningen af Depescherne. Denne Befaling lod Godureau gjentage to Gange, betragtede paa ny Uhret og gjorde nogle Bevægelser af Fortvivlelse.

„Han har ikke faaet mit Brev, mumlede han, og Gud veed, naar en lignende Leilighed tilbyder sig."

Paa en ny Opfordring af Gouvernøren tog han endelig et Brev og begyndte at læse det langsomt. Det handlede om nye Indskrænkninger for Ostiakernes Brændeviinshandel. Godureau, der læste maskinmæssigt og uden nogen Opmærksomhed for Indholdet, standsede pludselig og lyttede.

„Hvad er der i Veien? spurgte Gouvernøren. — Det er Vulcans Gjøen. — Skulde den have kjendt ham? spurgte Godureau, skjælvende af Uvished. — Hvem?"

Imidlertid var Godurean staaet op og havde fæstet sine Dine stift paa Salsdøren; denne sprang pludselig op og Nicolai Nosow traadte ind. Den gamle Lærer udstødte et Glædesskrig.

„Hvad vil den Knegt her? raabte Gouvernøren; hvem har ladet ham kalde? — Jeg, afbrød Godureau ham. — Og med hvad Ret? — Efter Keiserindens Befaling. — Keiserindens!"

Alle Officiererne reiste sig op.

„Ja, raabte Oldingen med en begeistret Kraft, hører Alle!" Derpaa trak han et Papiir frem og læste:

„Jeg, Catharina 2den, Keiserinde over alle Russer, befaler ifølge den Indsigelse, der er henvendt til mig af François Pierre Godureau i Nicolai Rosows Navn.

„Hvorledes? raabte Gouvernøren; Du skulde have vovet ... — Under Deres egen Forsegling, min Herre, sagde Oldingen med en spottende Tone; men ville De ikke behage at høre mig ud."

„... i Nicolai Rosows Navn, der er sendt til Siberien formedelst Grev Passigs skjændige Rænker, og da jeg har erfaret, at nysnævnte Godureau og Rosow, uagtet de vare politiske Forviste, ere blevne sendte paa Landet som civile Domfældte og blevne berøvede den Hjælp, jeg tilstaaer Dem, at de begge skulle være frie Mænd, og at indesluttede lukkede Brevskab skal aabnes af Rosow i Nærværelse af alle Officierer og Embedsmænd i Beresow."

„Og denne Befaling havde Du skjult for mig, Elendige, raabte Gouvernøren, bleg af Skræk og Vrede. — Jeg var bange for, at min Herre skulde glemme at bringe den i Udførelse. Med Hensyn til den omtalte Depesche, saa er den her."

Han gav Rosow en forseglet Pakke, som denne hurtigt aabnede. Alle Officierer omgave ham stumme og ubevægelige. Da han havde læst den, gik han med ædel Anstand hen mod Gouvernøren og sagde: „Vi have byttet Roller; Keiserinden har overdraget den forhenværende Forviste, Nicolai Rosow, Gouvernementet Beresow. — Gud! og jeg? — De skal tage min Plads i min fjerne Hytte; her er Befalingen."

Han rakte ham Papiret; der hørtes et Udbrud af Forundring, hvori Godureaus glade Udraab blandede sig. Lersosbourg vilde tale, men Tungen klæbede fast ved Ganen, hans Been rystede og han maatte sætte sig ned. Nogle Officierer nærmede sig til ham og vilde trøste ham, medens de fleste omgave Rosow for at lykønske ham; men denne trængte sig hurtigt igjennem dem og kastede sig i Armene paa den gamle Skrivelærer, der tørrede sine Briller, som vare blevne ganske vaade af hans Glædestaarer.

„Er De nu fornøiet? spurgte den gode Mand efter en lang Omfavnelse. — Hvorledes skal jeg gjengjælde hvad Du har gjort for mig? udbrød den unge Mand rørt. — Det kan De, det kan De. — Ved at sende Dig fri og rig hjem til dit Fædreland. — Nei, det er for sildigt nu; jeg kunde døe paa Veien, da jeg er 57 Aar gammel; desuden er jeg vant til Siberien og til Dem. — Hvorledes kan jeg da komme ud af min Gjæld? — Ved at beholde mig hos Dem.

Ave Maria.

(Et historisk Livsbillede.)

Klosterets Klokker ringe til Ave Maria; Baaden standser sin Fart, den fromme Munk sænker Hovedet og folder sine Hænder til Bøn, ogsaa den qvindelige Skikkelse foran ham foldte med stille Andagt sine Hænder, selv den barske Gondolier lader Aaren synke og blotter sit Hoved; enhver Beskjæftigelse, hver Sorg og Kummer, Glæde og Lyst hviler, kun til Gud alene taler i dette Øieblik Jordens Pilgrim, men Klokketaarnene fortabe sig i lette Bølgebevægelser, Baaden glider atter hen over Søens blanke Speil, Pigen har atter hævet sit smukke Ansigt, og hendes Blikke hvile paa de herlige Omgivelser, paa de fjerne Bjerge, som allerede begyndte at forsvinde i Aftendæmringen; endnu ligger Klosteret klart og tydeligt for hende, over hvis Mure Taarnet og Trætoppene rage frem. Det ligger der saa fredelig og rolig, som om Smerten ei formaaede at finde Vei dertil, som maatte indenfor samme hvert Hjerte blive befriet fra Kummer og Sygdom. Men Munken har endnu ikke hævet sit Ansigt, han be-

der endnu; hans Kundskaber hans Erfaringer om Livet og Døden sige ham; at under Kirkeklokkens Klang, under den almindelige Bøn, er den Syge død, fra hvem han netop vender tilbage og ved hvis Leie han endnu for saa Øieblikke siden havde staaet. Kan dette imidlertid bevæge ham saa dybt? hans Pligt har vel ofte kaldet ham til en Døende; han er selv gammel og livstræt, hans egen Afskedsstund kan ikke være fjern, tænker han maaskee herpaa i dette Øieblik? thi from og gudhengiven svæver endnu paa hans Læber „Ave Maria!" — Nei, det er ikke det, der beskjæftiger hans Tanker! Hine fromme Ord af den catholske Christen traadte saa ofte ledende og betydningsfulde frem i hans Liv; de frelste ham engang fra den visse Død, alle Erindringer fra hans vidtbevægede Fortid knytte sig til disse Ord og saa blive de vel engang hans sidste her i Livet!

Ferdinand den Syvende, Konge af Spanien, var død, han havde til Gunst for sin Datter Isabella ophævet den Saliske Lov, som udelukker den qvindelige Linie fra Thronen, da udspandt sig hiin skrækkelige Borgerkrig, som ødelagte det herlige Land, og under hvis blodige Svøbe Indvaanerne forarmedes og nedsank i Anarchiets forvirrede Tilstand.

Zavala, en velhavende Adelsmand fra Biscaya, havde draget Sværdet for Don Carlos; De fjendtlige Skarer brøde ind paa hans Besiddelser, som de plyndrede og ødelagde, nedbrændte hans Huus og førte hans tvende Døttre, to uskyldige Børn bort med sig. Faderens Hjerte bævede, den blodige Kamp blev ført uden Barmhjertighed og hos dens Modstander vare alle helligere Rettigheder udslukte og tilintetgjorde; Desuagtet, skjøndt Zavala vidste, hvilken Skjæbne hans Børn truedes af, vaklede han ikke i hvad han ansaae for Ret og vedblev med ubøieligt Mod at kæmpe for Don Carlos? Han var den af Christinerne mest frygtede Guerillaførér, alle Anstrængelser for at bekæmpe ham og tilintetgjøre hans Skarer vare forgjæves. Seirende eller beseiret trak han sig efter enhver blodig Kamp tilbage i sine Klippehuler, hvorhen Fjenderne ikke turde følge ham. Disse toge imidlertid nu deres Tilflugt til en exempelløs Grusomhed. Naar de droge ud imod Zavala, slæbte de dennes Børn med sig; de stillede disse i de forreste Rækker som et Værn imod ham. Naar nu hans Guerillaer hævede det dødbringende Vaaben, maatte Faderen frygte for at dræbe sine Børn; da sank Mandens haarde Sind, han begyndte, for ikke at true sine Børns Liv, at undgaae Kampen med hans Modstandere. Men Guerillaens Lydighed er kun betinget paa hans Anførers personlige Mod. Zavalas Skarer begyndte at knurre og han blev af dem beskyldt for Feighed. Aldrig vilde den stolte Mand have taalt nogen Plet paa sin Ære. Denne Forsmædelse gav ham hans Daadkraft tilbage; han forlod sit Skjul og førte derpaa sine Guerillaer mod Fjenden. Men denne ventede ham, de tvende fangne Børn i Spidsen. Han kunde gjenkjende deres blege Ansigter; det forekom ham, som om deres ængstlige Stemmer bedende tilraabte hans Øren. Hans Modstanderes Antal var ham overlegen, dog skrækkede ham ikke hans Fjendes Mængde, men den skrækkelige Overbeviisning at de første Kugler fra hans Kampfæller skulde gjennembore hans Børns Hjerte. I nogle Øieblikke stod han uden Bevægelse i den frygteligste Strid med sine Følelser; nogle Guerillaer som endnu følte menneskeligt, traadte hen til ham og tilhviskede ham: Lader os vige tilbage, for stort er Fjendens Antal. Zavala forstod, hvad de med disse Ord vilde betyde ham; atter funklede hans Blikke som i forsvundne Dage, han vendte sig mod den utaalmodige Skare, og med fast Stemme commanderede han Fyr.

Adlydende hans Befaling blinkede Guerillabandens Geværer og deres Kugler sloge ind i Christinernes Rækker,. Krudtdampen tilhyllede et Øieblik de blodige Følger.

Det er ingen Opdigtelse, jeg her nedskriver, for nær ligge os endnu Borgerkrigens blodige Rædsler, Historiens Udsagn vil bekræfte mine Ord.

Carlisterne vare, efterat have fyret, trængte frem med Kaarden i Haanden, Christinerne havde strax feigt trukket sig tilbage, og vare adspredte til alle Sider. Paa Valpladsen befandt sig kun Døde og Saarede. Faderens Blikke søgte Ligene af sine Børn. Han fandt dem ikke! Et høiere Væsen havde ledet Kuglernes Løb; den Mand, der havde

ført de tvende Børn frem laae med halv brustne Blikke paa Jorden, fra hans Bryst strømmede det varme Blod; men Børnene vare uskadte. Da var Faderens haarde Hjerte brudt, Sværdet faldt ham ud af Haanden, hede Taarer styrtede frem af hans Øine, han sank paa Knæ, trykkende til sin Favn de tvende Børn, hvem ikke han, kun Gud havde forskaanet, og hans Læber stammede; Ave Maria:

Og hans vilde Skare, var som han, faldne paa Knæ og bade som han: Ave Maria!

Da rørte sig endnu engang den, der havde ført Zavalas Børn Faren imøde; uden at aabne sine Øine stønnede ogsaa han: Ave Maria.

Zavala gyste: den Døende, der havde handlet saa grusom imod ham, var en Ungdomsven; han havde elsket ham med sin hele Sjæl! Det var ikke ualmindeligt, i denne Kamp at Brødre stode fjendtlige ligeoverfor hverandre og at Sønnen hævede Sværdet mod Faderen, men aldrig havde Zavala følt Tvedragtens Følger saaledes som nu og skjøndt hans Børn vare frelste, forlod han dog aldeles modløs Kamppladsen.

Flere Aar vare henrundne; Zumalacarregua, Spaniens anden Cid, var død, med denne Feltherre, havde Don Carlos tillige mistet Kronen. Kampen for hans Sag blev bestandig mere haabløs; mange af hans Tilhængere havde, ligesom Lykken, forladt ham. Men Zavala var forbleven ham tro, Udmattet af Hunger og Søvn, maatte han med de faa Trofaste, der endnu fulgte ham, vove sit Liv for at tilbetle sig en Drik Vand og en Bid Brød. I en saadan Fortvivlelsens Kamp blev han engang adskilt fra sine Kamerater og fangen af Christinerne.

En halv Time efter stod Zavala for en Krigsret; han vidste, hvad der forestod ham; han den frygtede Guerillafører turde ikke nære Haab om nogen Formildelse. Hvad han havde ventet, skete, efter en kort Beraadslaaen raabte Rettens Præsident un Consesso luego! Med disse Ord; „En Skriftefader til ham," var hans Dødsdom fælbet. Rolig, uden at forandre et Træk; fornam Zavala Afgjørelsen og spurgte kun: Hvornaar?

En halv Time, før Aftenmessen svarede Dommeren, har I ellers noget Ønske før Eders Død, Sennor?

En Cigarillo! var Zavalas rolige Svar, og den Mand, der for et Dieblik siden havde udtalt hans Dødsdom, rakte ham med ridderlig Høflighed sin egen Cigar.

To Timer var forbi: Aftenen nærmede sig; Vagten vækkede Zavala af sin dybe Slummer, for at føre ham til Døden. Rolig, næsten munter gik han sin Skjæbne imøde. Paa Gaderne forsamlede sig den nysgjerrige Menneskemasse, der vilde see den frygtede Carlist dø. Trængselen blev stedse stærkere; Toget maatte ofte holde stille, endelig var Maalet naaet, Retterpladsen laae for Zavalas Blikke. Kredsen blev sluttet, Soldaterne stode skudfærdige og ventede paa deres Officeers Commandoraab. Zavala viste Bindet bort, der skulde bedække hans Øine. Jeg har, sagde han rolig, saa ofte seet Døden imøde, jeg vil heller ikke nu blegne for den. Da traadte Officeeren tilside og commanderede: Læg an! — Befalingen udførtes; syv Geværløb sigtede mod Zavalas Hjerte. Officeren aabnede atter sine Læber for at commandere Fyr, da Kirkeklokkerne begyndte at ringe til Ave Maria. Læseren erindre vel, at disse Klokketoner i Spanien øieblikkelig afbryde enhver Beskjæftigelse, saaledes skete det ogsaa her: Soldaterne sænkede atter deres Geværer Officeren blottede sit Hoved, og Zavala sank, dybt bevæget paa Knæ, for endnu engang før sin Død at bede til Gud. Den nysgjerrige Mængde fulgte hans Exempel, og Folket, som endnu for faa Øieblikke siden med glødende Had havde forhaanet og bespottet ham, bad nu med ham til den hellige. Guds Moder.

Og da Klokkeklangen forstummede, Bønnen var tilende og Zavala atter reiste sig for at lide Døden, sprængte en Rytter frem, som svingede et hvidt Tørklæde. En glad Jubel hævede sig fra den tætte Folkemasse; thi Partihad og Hævngjerrighed vare nedslukte i from Bøn!

Zavala var bleven benaadet; aldrig erfarede han hvem der havde været hans Redningsmand. Otte Dage efter denne Begi-

venhed knælede en Piligrim paa det Sted, der adskiller Spanien fra Frankrig. Det var Zavala, hans Dagværk var tilende, dybt, som i en Grav nedsænkede han paa spansk Jordbund sit Sværd, thi han havde givet sit Æresord paa, ikke mere at kæmpe imod Christinerne, endnu engang kyssede han den fædrene Jord og vandrede derpaa videre ud i Verden, en Flygtning uden Huus og Hjem, som han havde været det i sit Fædreland.

Og som han længe var flakket omkring hvilede han sig en Aftenstund i Nærheden af et Kloster, der i stille Fred laae for ham. Han havde dybt nedbøiet støttet sit Hoved i Haanden og spurgte netop sig selv; hvor kan jeg have Fred, og hvor skal jeg engang finde min Grav. I samme Øieblik kaldte Klosterets Kirkeklokker til Ave Maria! dette syntes ham at være en Antydning, et Tegn fra Gud. Efterat Bønnen var tilende, bankede han paa Klosterporten, forlangte Adgang og bad, om at maatte blive optaget blandt de fromme Brødre. Hans Bøn blev opfyldt, og han blev efter Prøvetiden indlemmet. Om han i Cellens Ensomhed har fundet den Fred, han i sit Livs Storme aldrig havde kjendt, veed kun Gud alene og han selv, men hans Brødre agtede og elskede ham, thi han var kun streng mod sig selv men mild imod Andre.

Han var en omhyggelig Sygevogter, derfor bade de Lidende ofte om hans Bistand og Hjælp; saaledes blev han en Dag kaldt til en Syg, som befandt sig i et Herberge paa den anden Side af Floden. For ofte havde Zavala dvælet ved et Dødsleie, til ikke at kunne spore den sidste Times Komme; paa denne Lidendes Aasyn udprægedde sig allerede Dødens Febergys. Øiet var halvudslukt, de magre foldede Hænder vare sunkne ned paa Skjødet. „Ave Maria!" hvidskede Zavala medens han bøiede sig ned mod den Døende; da oplivedes atter de blege Ansigtstræk, Øiet aabnede sig og en Stemme, velbekjendt fra lykkelige Ungdomsdage udbrød næsten glad: Zavala, er det Dig, hvor godt er det, at jeg endnu her paa Jorden gjenseer dig. Du har vel miskjendt mig. Den Skare, hvis Anfører jeg var, tvang mig at føre dine Børn i den blodige Kamp, men da dine Guerillaer gave Fyr, bedækkede jeg de tvende Smaae med mit Legeme og modtog de dybe Saar, der vel lægdes men hvoraf jeg siden skrantede indtil denne Stund.

Hvilket Gjensyn! den gamle Munk og den Døende saae hinanden længe tause i Øiet; alle deres Forhaabninger og Glædesdrømme, selv Livet var gaaet under, og dog vare de saa vel tilmode, thi de turde atter elske hinanden som i de skyldfrie Barndomsdage.

Og da Zavala skiltes fra Alvares, medtog han den Overbeviisning, at samme ikke mere vilde opleve den næste Time; og dog var han veltilmode, thi han havde den Trøst og Beroligelse, at hans Ven var forsonet med ham, og ved sit eget skrøbelige Legeme følte han at Skilsmissen kun kunde være kort og Gjensynet nær.

Van-der-Helst.

Medfølgende Lithographi efter et Maleri af Van-der-Helst i Louvre i Paris forestiller Borgemestrene eller Cheferne for Borgermilitsen, i Færd med at uddele Prisen for Bueskydningen. Fire Personer sidde omkring et Bord, der er bedækket med et kostbart Tæppe; de have paa Hovedet Filtehatte med brede Skygger, og ere klædte i hollandsk Dragt med Kappen paa Skuldrene. Tre af dem tage fat paa og undersøge de kostbare Gjenstande, Sølvtøi og Kjæder, som de skulle til at uddele til Seierherrerne. Den Fjerde, som er den fornemste Figur i Maleriet, vender Hovedet bort med et Smiil, og viser os en heel forskjellig Typus fra hans Medcollegers, der ere alvorlige Hollændere, sande Borgemestre, hvis Ansigtstræk aande Godmodighed og national Phlegma.

I Baggrunden, ved Indgangen til Teltet, hvorunder Cheferne sidde, seer man Seierherrerne med Buen i Haanden og utaalmodigen ventende paa den Priis, de have fortjent; endelig staaende bag ved Cheferne brin-

ger en Kone et Horn med riig Cicelering, og som ikke er den ringeste Priis, der skal uddeles.

Van-der-Helsts berømteste Arbeide er hans store Maleri, der forestiller Borgergardens Banket i Amsterdam i Anledning af Fredsslutningen til Münster 1648. Efter dette følger i Rangen det her omtalte. Originalen hertil findes i Amsterdam. Kunstneren har selv udført det i formindsket Maal, og det er dette som hænger i Louvre, og hvorefter Lithographiet er udført. Alt hvad der udmærker det store Maleri gjenfindes i det mindre; dog gjør det Første mere Effect ved sine Figurer i naturlig Størrelse.

Van-der-Helst havde tidlig nedsat sig i Amsterdam; han forlod ikke mere denne By, giftede sig der i en allerede fremrykket Alder, og døde der henimod Enden af det syttende Aarhundrede, efterladende en eneste Søn, hvem han selv havde givet den første Underviisning i Malerkunsten, og som paa sin Side blev en god Portraitmaler.

(Indsendt.)

Fabler.

(Efter det Tydske ved **N. F. N.**)

1.

Aandsnærværelse.

Og Bageren kom i sit Bageri,
Og Bageren kom i vildt Raseri,
Og Bageren skreg „Din Tyvemær!"
Og Bageren greb et ladt Gevæhr.
Og Musen kom i den største Nød;
Thi Musen sad paa hans Hvedebrød.
Men Musen svarede Det er ei Net
At sætte paa retskafne Folk en Plet.
Isald jeg nu var en Tyveknægt
Saa var det en Skam for mig, min Slægt
Og for vort Afkom i tusind Led,
Men Du det siger i Hidsighed.
En Fremmed jeg er, kan jeg sige Dig,
Og Folkeretten beskytter mig."
„Ja Katten skal give Dig Folkeret
Saadan som Du bedst fortjener det."

Men da nu Musen det kan forstaae
At fagre Ord kunne ei forslaae
Saa siger den „Bager har Du da seet
Hvad her i Huset i Dag er skeet?"

„Hvad da, hvad da? Nu svar lidt fort!"
„Din Svend — —" „Hvad har den Slyngel gjort?"
„Din Kone —" „I Djævelens Skind og Been!
Nu ud med Sproget og vær ei seen."
„Kun Bagateller det er, hun nys
Her Svenden gav blot et lille Kys."
„Saa skal jeg kunse dem Led for Led?"
Udbrød den Bager og foer afsted,
Men Musen listig i Skjægget lo
Og gik til Hullet i Fred og Ro.

Vil Du ikke op i Dine Øine narres
Da lad stedse Vreden med Forstanden parres;
Thi er denne borte og kun hiin tilbage
Kan det mindste Barn Dig let ved Næsen tage.

2.

Det slette Klæde.

„Kom, kjøb af dette Tøi til nye Klæder!
Det er som Silke blødt og seigt som Læder —
Kjøb blot deraf saameget saa
At De kan til en Frakke saae.
Til evig Tid, ja meget mere
Det vare kan, vil jeg parere,
Og Prisen er dog saare let:
For Røverkjøb jeg sælger det."

Saa Jøden skreg i sin Boutik,
Og skreg sig hæs, men Alle gik
Dog reent forbi: „Hør hvor han raaber!"
Saa sagde man, „vi vare Taaber
Hvis vi det kjøbte, ja alave
Selv skjænket vi det ei vil have."
Men hør
Nu blot hvad Jøden gjør:
Han mon til Borgermester gaae
Og siger da som saa:

„Hvis Eders Folk I vil forbyde
At kjøbe af mit Klæde skal jeg fryde
Jer Sjæl med tredive Rigsdaler."
Strax Borgermesteren befaler
At Ingen maa
Sig understaae
Med den Slags Tøi at gaae,
Og at deraf ei findes maa en Snuus
I noget Huus,
Og at enhver man vil mulctere,
Der ei hiint Bud vil respectere.
Knap var det vitterligt før strax man saae
Den ganske Stad til Boden gaae,
For af det Tøi at faae.
Men Jøden svared' „Nei,
Jeg tør Gud straff' mig ei.
Ak vai, ak vai!"
Det var det rette Kneb:
Man dybt i Lommen greb,
Man veied' Tøiet op med Guld,
Saa Jøden fik sin Pose fuld,
Og solgte rask imens han skreg:
„Ak vai, ak vai!
Jeg tør Gud straff' mig ei."
Saa Klædet blev for Staden en vigtig Helligdom,
Man Reisende det viste naar de til Byen kom
„Her kan De see" man sagde i dyb Fortrolighed,
Et ægte Stykke Klæde af det, som De nok veed
Af vores Borgermester, for Alle og Enhver,
Forbudet er.

„De stjaalne Vande ere søde, det skjulte Brød er nydelig." (Sal. Ordspr.)

(Indsendt.)

Hæv dig! du stolte, du modige Hav
Afkast Vinterens spottende Kjæder
Brug nu de Kræfter Naturen dig gav
Afkast det Iisaag, som om dig sig breder.
Hør hvilket Bulder med tordnende Larm
Modig til Kampen Havet sig hæver,
Bølger sig reise; med fraadende Larm
Styrte de fremad, Tyrannen alt bæver.
Endt er nu Kampen; mod smilende Land
Bølge paa Bølge saa længselfuldt iler,
Kaster sig op mod den elskede Strand,
Solen saa venlig fra Himlen nedsmiler;
Skibene atter rolig og tryg'
Seile mellem de yndige Kyster,
Vugge sig stolte paa Bølgernes Ryg,
Som elskovsfuldt kysse de plankede Bryster.

J. D.

Anecdoter.

I en snever Gade i Paris lød det: Tyve! Tyve! Vagten iler til. Hold ham fast, den Spidsbub! raabte en beskjenket Arbeidsmand. Der staaer han! Man søger og finder Ingen. — Han peger paa Skyggen, som en Søile kaster fra sig. Underofficeren seer Skuffelsen, og siger med sædvanlig Fiinhed:

Fordrukne Slyngel! gaa han hen og læg sig, hvis han ikke, som han fortjener, vil overnatte i Fængsel.

„Hvad skjænder han for, Hr. Soldat — hvad er der da for stor Ulykke herved? — Det er dog vel en Borger i Paris tilladt at være bange."

En ærlig Borgermand spadserede paa Boulevarden i Paris, og bar sin Søn paa Armen. Ved en Spraders Arm gik en ung Dame forbi med en Bologneserhund paa Armen. Hun lo over den borgerlige Figur i gammelfransk Paryk og med gammeldags Sæder.

Han stod stille, og sagde ganske koldsindig: „Madam, De bærer Deres Hund og jeg min Søn."

Man foreslog En, at han skulde ægte en Enke paa 36 Aar. „Ak," svarede han, „naar det endelig skal være sexogtredive Aar, saa tager jeg hellere to Piger, hver paa atten Aar."

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Den plutoniske og vulcanske Virksomhed.

Efter et første flygtigt Blik paa forrige Capitel vil man spørge: „Er det da alle Steenlag paa Jorden? Ere vi da nu færdige med dens Skorpe? Der mangler jo dog dette og hiint, som jeg, den saakaldte Lægmand, kjender, og hvor mange maa da ikke Kjenderen savne?"

Læseren har fuldkommen Ret til at tale saaledes, naar han anseer Capitlet om Bygningen af den faste Jordskorpe her for afsluttet; men det er det ikke. Tidligere havde vi kun at gjøre med Bundfaldsmasser af Salt- eller Ferskvand; vi maae nu ogsaa betragte Ildens Virksomhed, og det saavel forsaavidt samme mangfoldigviis har forskudt og forandret de aflagrede Steenlag, som ogsaa forsaavidt den selv har dannet nye Steenarter; vi ville have at betragte Eruptivstenene i eet og Gangstenene og Bjergene i et andet Capitel, og først da ville vi have et fuldstændigt Billede som Grundlag for det, der forekommer paa samme, da først vil dette Grundlag vise sig beboelig for Planter, Dyr og Mennesker.

Hvad vi hidtil have betragtet, var Jordens Aflagring udenfra, ikke netop af Himmel- eller Verdensrummet, men dog af Atmosphæren; hvad vi nu af Steenlagene ville betragte, kommer fra Jordens Indre. Det Første viste sig enten som Product af Forstyrrelse af det alt Forhaandenværende: Sand, Leer, eller som et Værk af flittige Skabere, Coraller, Svampe, eller endelig som en Sammenhobning af Organismer af vidunderlig smaa Arter, som Kalkskaller (i Kridtet), som Kieselpantsre (i Flintestenen) af Trillioner og Qvadrillioner fine Dyr, der alle engang levede og bevægede sig, og hvis Klædemon, der nu er sammenhobet, danne hele Bjerge.

Hvad vi nu ville betragte, savner ethvert Spor af Organisme, blev ikke skabt af Organismer, indeholder heller ikke Rester af noget Organisk, det er krystallisk, haard Steen, der tidligere har været smeltet. Ildens Magt alene har virket paa de ved chemisk Affinitet forenede Elementer, og dannet dem saaledes og anderledes, efter deres Dannelse deelviis og i meget forskjellige Proportioner igjen omsmeltet og ombannet dem, og heraf ere de plutoniske og vulcanske Steenarter, Eruptivsteen, som man ellers kaldte Ursteen, opstaaede.

Naar vi spørge: Hvorledes har Jorden maattet gestaltet sig under Tyngdens og Rotationens Indflydelse? saa er Svaret meget let, forudsat, at man er berettiget til at antage denne Planet for engang flydende; rund og kugeldannet med indtrykte Poler, ophøiet Æqvatorialegn, men ellers fuldkommen rund, som dreiet med Meiselen.

Men naar vi nu ikke kunne nægte, at en Meisel, som skulde omfare den paa en Dreiebænk spændte Jord, dog vilde støde paa betydelige Bukler i Alperne og Pyrenæerne, i Andes og de indiske Bjerge, naar vi maae tilstaae, at Jorden ikke viser sig som afdreiet af en Mester, neppe af en Lærling, men langt snarere af en Dilettant og Fusker, ganske imod Tyngdens og Bevægelsens Love, saa er det klart, at endnu andre Kræfter end Centralkræfterne maae have været fremherskende ved Jordens Dannelse. Humboldt kalder den Virksomhed, som Jorden skylder sin uregelmæssige Skikkelse: det Indres Reaction mod den faste Skorpe og Jordoverfladen, og Resultatet af denne Virksomhed kalde vi Bjerge. Dette er kun stedlige Svulster, Bylder paa Jordhuden; ligesom disse indvendig fra gjøre den glatte Hud paa det menneskelige Legeme ujevn, saaledes ogsaa Bjergene.

Men hvor lige de tvende Kræfter, Plutonismen og Vulcanismen, end ere hinanden, finder der dog en stor Forskjel Sted imellem dem. Ikke alene er den første langt ældre, den er ogsaa langt mere udstrakt; thi den behersker enhver Deel af Jordmassen, og fremfor Alt har dens Fremtræden paa Overfladen andre Grunde, og af de samme Grunde ere dens Phænomener langt mere udbredte, saa at den Adskillelse, som Geologerne gjøre imellem den vulcanske og plutoniske Virksomhed, er fuldkommen berettiget.

Jordskorpen er saavidt stivnet, at den ikke mere kan blive forandret, eller sønder-

brudt ved det smeltede Indres Bevægelser. Karret, hvori de smeltede Metaller og Jordarter ere indesluttede, er tilstrækkelig stærkt, til ikke at ligge under for dets Indres Vaklen, ligesom Oxehovedet taaler Transporten, skjøndt det er fyldt med Viin eller en anden Vædske. Men nu indtræder en anden Omstændighed, som vi ogsaa allerede have omtalt. Kunde vi bringe en smeltet Blymasse i en Leerkugle, der var huul som en Bombe, og som, omhyggelig tillukket, blev udvortes afkjølet, medens Muligheden var tilstede for, at det Indre forblev ophedet, saa vilde det sig sammentrækkende Hylster ikke mere yde Plads for den indesluttede Vædske, denne vilde sprænge Karret, og saameget Metal vilde rinde frem af Spalten, som der indeholdtes for meget i det formindskede indre Rum af Kuglen.

Slige heterogene Experimenter kunne vi ikke anstille; men tilfældigviis tilbyder Naturen os et Middel til med en og samme Kraft at bevirke Formindskelse og Forstørrelse ved to forskjellige Legemer.

Alle Legemer blive mindre ved Kulden; de trække sig sammen, blive tættere, jo lavere den Temperatur er, hvorfor de udsættes. Kun Vandet gjør en Undtagelse derfra, det formindsker vel ogsaa ved Afkjøling sit Volumen, men kun til en vis Grændse, som er 3½ Grad over Frysepunktet.

Bringer man nu Vand af denne Temperatur, hvor det er tættest, i en Bombe, som er indrettet til at lukkes omhyggeligt ved Hjælp af godt sluttende Skruer, fylder man den ganske dermed, saa at der intetsteds findes en Luftblære, og bliver den tilskruede Bombe udsat for en koldere Luft, saa springer den ganske bestemt med et frygteligt Knald (dog uden Fare for Experimentatoren) og det overflødige Vand trænger ud af Spalten.

Bliver Forsøget ikke udført med den tilbørlige Omhu, lykkes det vel ogsaa, men dog først, efter at Temperaturen er sunket betydeligt under Frysepunktet, og da er det ikke det flydende Vand men den faste Iis, som sprænger Bomben, noget, som er almindeligt bekjendt, og altsaa ikke sætter Folk i Forundring, men dog er begrundet paa det Samme, nemlig at et ikke eftergivende Legeme, der ved lavere Temperatur er blevet for lille til at kunne omspænde et deri indesluttet større Legeme, springer og lader sit Indhold strømme ud.

Dette fremstrømmende Indhold af den store Bombe, som vi kalde Jorden, er det nu, som vi see i de plutoniske, i Urstenene, og i den plutoniske Virksomhed see vi den dannende Aarsag til Bjerge og Bjergstrøg paa Jorden.

Men førend vi tale om disse, maae vi søge at gjøre os det tydeligt, hvad et Bjergstrøg da er. Man kan ikke nægte, at, saameget ogsaa Enhver troer at vide hvad et Bjerg eller en Bjergkjæde er, saa forvirrede og overfladiske ere dog Begreberne derom. Efter den almindelige Maade at betragte dette paa, er endeligt enhver Muldvarpehøi et Bjerg, og sex slige ved Siden af hinanden ere en Bjergkjede. Men ikke enhver Ophøining er et Bjerg, og ikke enhver Sammenhobning af Bjerge en Bjergkjede. Geologen forstaaer under dette sidste Navn kun „locale Svulster paa Jordoverfladen, hvis indre Bygning staaer i en vis Harmonie med den ydre." Derfor ere Sammendyngninger ingen Bjerge, men kun Jordhobe; en Klump Leer, tørret fast paa Haanden, vilde ikke være noget Bjerg for den, men vel det betændte opsvulmede Sted, som skjuler en Byld. Her finder Anatomen alle Huddele, Zellevævet, Fidtlaget og endeligt Muskellaget, som tjener til Underlag for denne Hud, og i et Bjerg finder Geologen, der følger med Bjergmanden, saavel paa Toppen som ved Foden, øverst Sand, Leer eller frugtbar Jord, derunder de yngste Aflagringer af Fersk- som ogsaa af Saltvandet, under disse Kridtet og Juraformationen og saa fremdeles, indtil han kommer til de masseagtige Lag af Jordlegemet, de krystalliske og halvt smeltede Steenarter, Granit og andre lignende.

Et enkelt Bjerg i denne Betydning er noget meget sjeldent. Det forekommer ikke let, at et meget lille Rum, hævet ved en indre Virksomhed, staaer isoleret og frit til alle Sider; Jordens indre Magt indskrænker sig ikke til smaa Steder; hvor dette synes at være Tilfældet, ved Øer, der staae fjernt fra ethvert Fastland eller fra andre Øer i Verdenshavet, kan man dog ved Lodbet meget godt udfinde, at Bjerget, som vi kalde Øe, og som kun er et undersøisk, lidt over

Havfladen hævet Bjerg, har en Mængde andre staaende rundt om sig, som kun ikke naae Havfladen, men som i Forhold til den Dal, hvorfra de hæve sig, eller i Forhold til Havbunden maaskee ere ligesaa store og større end Montblanc og Dhawala Giri, thi deres Basis ligger ikke blot 12 til 24,000, men 43,000 Fod under deres Top; dette er nemlig den største Dybde, som man med Lodbet har fundet i det atlantiske Ocean.

Da Geologen maa gjøre mange af sine Bestemmelser, ja de fleste, efter det ydre Udseende, saa giver han ogsaa Gjenstandene for sin Betragtning Navne efter den ydre Skikkelse, fra den mindste Krystal indtil de største Bjergmasser, og saaledes kalder han da ogsaa et Centralbjerg et saadant, hvis Fod i alle Retninger har temmelig lige Forhold, og enten nærmer sig Kredsformen eller den korte elliptiske Form; det største af Bjergene i en slig Gruppe bliver da kaldt Centralpunktet; et saadant Centralbjerg er Brocken med Blocksbjerg, Corsica med Monte rotondo, Olymp med sin eensbenævnte Top, og mange andre større som mindre, men stedse er det en Sammenhobning af Bjerge, en Bjergkjede, og ikke et enkeltstaaende Bjerg.

Ere Grupperne langstrakte, saa opstaaer deraf Bjergkjeder, og de Bjergrækker, man betegner som de høieste i denne Gruppe, kaldes Bjergkammen eller Bjergryggen. Ved slige Bjergkjeder fremtræde ogsaa Sidebjerge og Bjergstrøg, og man adskiller da Hovedbjergkjeden fra dens Forgreninger. Pyrenæerne og Alperne give os herom et Begreb efter den meest storartede Maalestok; dog ogsaa i Thüringen, især deleshed i det nordvestlige Strøg af samme, endnu tydeligere i Erzgebirge, som danne Grændsen mellem Sachsen og Bøhmen, i Riesengebirge, som gaaer mellem Preussen og Bøhmen, i Bøhmerwald, i Schwarzwald, i Vogeserne finder man Bjergstrøg, Bjergkjeder eller Bjergrygge lige saa tydeligt fremtrædende, som i Italiens Apenniner.

En tredie Afdeling af Jordoverfladens Ophøininger vilde man meget træffende kunne betegne med Navn af Plateaubjerge; det er vidtstrakte, paa alle Punkter temmelig ligeligt hævede Flader, hvorpaa der ikke staae Bjerge, men hvori Dale ere indsunkne. Sydtydskland frembyder i de würtembergske Alper et paafaldende smukt Billede paa et ret udviklet Plateaubjerg. Det er en Flade paa omtrent 40 Qvadratmile, paa hvilken Hundreder af Landsbyer og enkelte Smaastæder ligge, som alle drive Agerdyrkning og Qvægavl, og hvis Beboere slet ikke vilde vide, at de leve paa et Bjerg, naar ikke Traditionen havde overleveret dem det, og naar ikke Mange af dem, der have deres Hjem paa den nordlige Side, derfra skuede ned paa de dybere liggende Marker, og til enkelte Tider droge ned til det saakaldte „Underland" for der at sælge deres Produkter.

Alpen er flad og kun forsaavidt ujevn, som der forekomme bølgeformige Høie paa 50 til 100 Fod; kun eet Bjerg, Sternberg, maaler en Høide af 400 Fod. Man kan ret fornærme Beboerne der, naar man med Ringeagt taler om deres „Bjerge," thi Hr. Pastoren veed ret vel fra Universitetet, at Sternberg er 3,400 Fod høit; han forglemmer dog, at han selv boer 3,000 Fod i Veiret, og at saaledes Sternberg, trods sin absolute Høide af 3,400 Fod, dog kun hæver sig 400 Fod over Alpen.

Denne eiendommelige Skikkelse har hele Høisletten utvivlsomt lidt ved en partiel Hævning af de Klippemasser, som danne den, og denne Hævning var noget ulige, saa at den mod Nord værende Deel er den steileste og høieste, hvorimod den sydlige Deel sænker sig noget; derfor løbe alle Bække og Smaafloder til Donau i sydlig Retning, og ikke til den nordligt forbistrømmende Neckar.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

A. Rom under Konger.

II. Tullus Hostilius og Ankus Martius.

Tullus Hostilius.

1. Horatierne og Kuriatierne.

Kuriernes Valg faldt efter Numas Død paa Tullus Hostilius, der i Tænkemaade lig-

nede Romulus og fandt stor Lyst i Krig. Han foretog paany Streiftoge i Omegnen, og ophidsede Roms Moderstad, Albalonga, til Krig mod Romerne. Albanerne droge under deres Feldtherre Mettus Fuffetius frem med en velrustet Hær. Allerede stode begge Parter i Slagorden overfor hinanden, da Mettus traadte frem i Midten af begge Hære, og indbød Tullus til en Samtale. „Er det ikke taabeligt" — saa talte den albanske Feldtherre — „at tvende beslægtede Folk ville angribe og svække hinanden af blot Skinsyge? Ville de ikke Begge da blive et Bytte for deres Fjender? Førend vi udgyde saameget Blod, maa hellere en Tvekamp mellem Enkelte afgjøre Sagen!"

Forslaget blev antaget, og Skjæbnen selv syntes at begunstige det; thi i den romerske Hær tjente trende Sønner af Horatius, efter ham kaldede „Horatierne," og i den albanske Hær ligeledes trende Brødre, ved Navn „Kuriatierne." Disse bleve fra begge Sider udsete til Kampen, Fetialerne bekræftede ved deres Offringer Fordragets Gyldighed, og de tvende Hære opstillede sig forventningsfuldt som Tilskuere rundt om de Kjæmpende.

Tegnet blev givet og med dragne Vaaben styrtede Ynglingerne imod hinanden. Efter en lang og rasende Kamp styrtede endeligt en Romer, og dernæst endnu en Romer til Jorden. De trende Albanere vare ogsaa svært saarede, men stode dog nu tre imod een. Et Jubelskrig tonede fra den albanske Leir, og den dybtbøiede romerske Stolthed vovede ikke mere at nære noget Haab. Da flygtede pludselig Horatieren, endnu ikke svækket ved noget Saar, og nødte de tre Kuriatier til at forfølge sig. Saaledes deelte han den tredobbelte Magt, idet han forudsaae, at de tre saarede Fjender kun vilde kunne forfølge ham ulige efter Forholdet af de meer eller mindre svære Saar, de havde modtaget. Efter en kort Flugt blev han staaende, skuede tilbage og saae de tre Albanere skilte langt fra hinanden. Kun een var tæt ved ham; over denne kastede han sig med al Magt, gjennemborede ham og styrtede da løs paa den anden. Over hele Marken gjenlød Romernes Jublen, der havde fattet nyt Mod; ogsaa den anden Kuriatier faldt. Romernes Skrig fordobbledes, da den tredie, haardest saarede Kuriatier stønnende nærmede sig. Med Lethed fældede den tappre Romer ogsaa denne; da løb alle hans Kampfæller og Krigsøverster hen til ham, omarmede ham og hilste ham som Seirherre. Men Albanerne underkastede sig det romerske Herredømme.

Stolt gik Seirherren Horatius, med Triumph bærende de tre Kuriatiers Rustninger, i Spidsen for den romerske Hær tilbage til Rom. Ved Porten mødte ham hans Søster; hun var forlovet med en af Kuriatierne, og da hun nu fik Øie paa dennes Klædning, hun selv havde tilvirket, blandt sin Broders Seierstegn, begyndte hun lydeligt at jamre; hun vred Hænderne, opløste sit Haar og raabte den ene Gang efter den anden paa sin Elskedes Navn. Dette oprørte Broderens vilde Sind; slige Veeklager midt under Seiersrusens Glædestoner syntes ham at være en Forbrydelse. Vildt foer han mod Søsteren og nedstødte hende med sit endnu blodige Sværd. „Far hen til din Boler" — udraabte han — „med din utidige Kjærlighed! Uværdige Du er, som kan glemme dine døde og den endnu tilbageværende Broder tilligemed Fædrelandet. Og saaledes døe fremtidigt enhver Romerpige, der vil begræde en Fjende!"

Dette Søstermord nedstemte den almindelige Jubel, og hvor fortjent end Horatius havde gjort sig af sit Fædreland, blev han dog stillet for Retten og dømt tildøde. Den sidste Afgjørelse blev dog overladt til Folket, og dette, der rørtes ved Faderens ydmyge Bøn om, ikke at berøve ham sit sidste Barn, eftergav ham Dødsstraffen. Dog maatte der bringes Renselsesoffre, og den Skyldige blev af Liktorerne ført med tilhyllet Aasyn under en paa tvende Pæle hvilende Bjælke — en Art Galge.

2. Albalongas Ødelæggelse.

Albanerne bare med Uvillie det romerske Aag, og Fuffetius, deres Feldtherre, tænkte paa Midler til igjen at befrie sin Fædrenestad. Han ophidsede Fidenaterne og Vejenterne, tvende af Roms Naboer, til Krig mod denne, og lovede dem, naar det kom til Slag, at gaae over til dem med alle sine Albanere. Kong Tullus rykkede imod Fjenden og opfordrede Albanerne til at yde ham Hjælp og

stillede dem under Fuffetius paa den høire Fløi af sin Hær. Træfningen begyndte, Tullus styrtede sig mod Vejenterne, men Fuffetius, istedetfor at hugge ind paa Fidenaterne, trak sine Albanere mod Høire, men vovede dog ikke offentligt at forene sig med Fjenden; thi han vilde først afvente, til hvilken Side Seiren vilde vende sig. En Rytter sprængte hen til Tullus og meldte ham Albanernes Bevægelse. Tullus forskrækkedes, men fattede sig hurtigt, og raabte med forstilt Glæde saa høit, at Vejenterne hørte det: „Albanerne omringe Fidenaterne paa min Befaling.“ Ved disse Ord sank Modet hos Vejenterne. Kong Tullus lovede at bygge Frygten og Skrækken et Tempel, dersom det lykkedes ham at udbrede Frygt og Skræk blandt Fjenden. Det lykkedes ham ogsaa; Vejenterne flygtede, de skuffede og vaklende Fidenater bleve revne med af de Slagne, og Romerne tilkægtede sig en glimrende Seir.

Efter Slaget skyndte Fuffetius sig at bringe Tullus sin Lykønskning. Denne anstillede sig venligt og takkede ham. Den følgende Dag sammenkaldte han begge Hære til en Forsamling; Albanerne trængte sig nysgjerrige om Kong Tullus, hvem Romerne, der paa Kongens Befaling vare bevæbnede, omgave. „Romere“ — saaledes talte nu Tullus — „igaar have Guderne synligt staaet os bi i Slaget, thi — I vide det endnu ikke — I have ikke alene kjæmpet med Fjenden, men ogsaa med vore Venners Forræderi. Ikke paa min Befaling droge Albanerne bort fra vor Side; det var deres hemmelige Plan at gaae over til Fjenden. Dog, ikke Hæren tilskriver jeg Skylden; den fulgte kun sin Førers Befaling. Men jeg tænker ikke, at Nogen efter det skrækkelige Exempel, jeg vil statuere, herefter igjen skal vove noget Lignende.“ Bevæbnede omringede nu strax Fuffetius, medens Kongen vedblev: „Jeg har besluttet at føre hele Albanerfolket til Rom, og af de to Stæder danne een, ligesom de jo ogsaa ere opstaaede af een.“ Albanerne, som vare ubevæbnede og omgivne af Bevæbnede, taug; men til Fuffetius talte Kong Tullus saaledes: „Ligesom Du tvetydigt har vaklet mellem Romerne og Albanerne, saaledes skal ogsaa Dit Legeme blive deelt i to Dele.“ Han gav det skrækkelige Vink, og Fuffetius blev levende sønderrevet af forspændte Heste. Enhver bortvendte Øinene fra det skrækkelige Skuespil.

Imidlertid var Rytteri allerede blevet sendt til Alba for at føre Mængden til Rom. Da rykkede romerske Legioner frem for at ødelægge Staden. Sørgmodig droge Indbyggerne afsted, Tullus indrømmede dem en ny, hidtil ubebygget Høi, den cæliske, og denne blev indesluttet i Roms Ringmure. Saaledes blev Staden stedse større og større.

Endnu andre Krige førte Tullus lykkeligt tilende, men han forsømte Gudernes Dyrkelse, og derover vaktes Himlens Vrede; allehaande Jertegn skete og smitsomme Sygdomme udbrød. I sin Skræk tog Tullus sin Tilflugt til allehaande overtroiske Skikke, men midt i en Besværgelse foer en Lynstraale ned, der opbrændte ham med hele hans Huus.

Ankus Martius.

Ankus Martius, der nu blev valgt til Konge, var et Barnebarn af Numa Pompilius, og, som det syntes, havde han arvet dennes fromme og fredelige Sindelag. Han bragte den under Tullus Hostilius i stor Forfald geraadede Gudstjeneste igjen paa Fode, og øvede sig i Fredens Værker. Men Rom var allerede formeget indviklet i krigerske Forhold til at Kongens fredelige Tænkemaade havde kunnet trænge igjennem. Sabiner, Vejenter, Latiner og andre Nabofolk tvang Kongen til at gribe til Vaaben og til at kjæmpe for sin Stats Existents. Han gjorde det med Held og efter den nedarvede Skik maatte de overvundne Folk nedsætte sig i Rom og blive Romere. Paa den aventinske Høi opstod et nyt Stadqvarteer, som blev forbundet med Rom.

For at den stedse mere voxende Befolkning stadigt kunde blive sikkert forsynet med Levnetsmidler, søgte Ankus at sikkre sig Tiberfloden og Skibsfarten paa samme. Han fratog Vejenterne Havnen Ostia ved Mundingen af Tiberfloden, tilligemed de ved den beliggende Saltkilder. Ogsaa befæstede han det hiinsides Tiberen beliggende Bjerg, Janikulus, der nu dannede en Formuur, som beskyttede Staden og Floden mod Etruskerne. Til større Beqvemmelighed blev Bjerget for-

bundet med Staden ved en Træbro, pons sublicius, der af Romerne lige til den seneste Tid blev betragtet med Ærefrygt som et af de ældste Værker af den Art. Saaledes føiede denne Konge i sin 24-aarige Regjering Krigens Roes til Fredens Velgjerninger til Roms Forherligelse.

III. Tarquinius Priscus og Servius Tullius.

Tarquinius Priscus.

1. Hvorledes Tarquinius blev Konge.

Under Ankus' Regjering var en rig Fremmed, ved Navn Lukumo, dragen til Rom. Hans Fader, en græsk Kjøbmand, var flygtet fra Korinth paa Grund af borgerlige Uroligheder, og havde nedsat sig i Italien hos Etruskerne i Staden Tarquinii og der ægtet en etruskisk Dame. Efter sin Faders Død besluttede Lukumo at drage til Rom, i den Tro, at han der kunde gjøre Lykke; og hans Haab blev ikke skuffet. Kongen og Folket optoge gjerne den rige, rundhaandede Fremmede, og denne forandrede sit Navn til Lucius Tarquinius.

Paa Grund af sin Klogskab og finere Dannelse blev Tarquinius oftere taget med paa Raad af Kongen, men han viste sig ogsaa som tapper Kriger, og blev snart æret høit af det romerske Folk. Ankus Martius overdrog ham derfor kort før sin Død Formynderskabet for sine tvende endnu umyndige Sønner. Dog, Tarquinius var en uredelig Formynder; da Dagen til Kongevalget kom, sendte han de tvende Kongesønner paa Jagt, og overtalte Folket til at vælge ham selv til Konge.

Iøvrigt havde Romerne Grund til at være tilfredse med deres Valg; thi Tarquinius var lige erfaren i Krigens Haandværk og i Fredens Sysler.

2. Hvad Tarquinius gjorde for Rom.

Først drog Tarquinius mod Sabinerne og Latinerne og kjæmpede saa helbigt, at Rom i lang Tid var sikkret for deres Angreb. Fredstiden forstod den virksomme Mand godt at benytte. Istedetfor Jordvolden lod han opføre en fast Stadmuur omkring hele Staden. Da der paa Grund af de mange Høie ved Regnveir samledes meget Dynd og Smuds i de lave Dele af Byen, vare Afløbskanaler høist nødvendige. Tarquinius lod mure store Kloaker, hvori alle Ureenligheder fra Gader og Huse fløb, og dernæst ledebes i Tiberen. Man maa imidlertid ikke tænke sig, at disse Kanaler vare lave og trange; det var tvertimod store Hvælvinger af en saadan Fasthed, at de endog efter Aarhundreders Forløb vare istand til at bære de massiveste Taarne. For offentlige Kamplege og Legemsøvelser blev anlagt en stor Plads, der kaldtes Circus maximus. Rundt om løb terrasseformige Sæder, som vare inddeelte efter Kurierne; Omfanget var saa stort, at Circus formaaede at rumme 150,000 Mennesker, ja efter Andre endog 250,000. Endelig lagde den byggelystne Konge endnu Grunden til det berømte Kapitolium, Jupiters mægtige Tempelborg paa den kapitolinske Høi.

3. Hvorledes Tarquinius døde.

Ankus Martius' Sønner kunde ikke glemme, at Tarquinius havde bedraget dem for Faderens Throne. Kongen holdt dem med Flid fjernt fra alle Regjeringsforretninger, og havde den Plan at lade sin Svigersøn Servius Tullius vælge til sin Efterfølger. Da tragtede begge Brødre ham efter Livet. De vandt tvende Hyrder, som bevæbnede med deres Skovøxer, skulde trænge ind i Kongens Bolig og der komme i Tvist og gjøre Larm. Det var endnu dengang Skik, at Kongerne personligt udøvede Dommerembedet, og saaledes kom da ogsaa den gamle Tarquinius ud af sit Huus for at standse Trætten. Men medens han hørte paa den ene Hyrdes opdigtede Fortælling, sneg den anden sig bag ham, og slog ham med sin Øxe til Jorden. Derpaa flygtede begge Hyrder derfra.

Servius Tullius.

1.

Servius var født i Rom, hvor hans Moder som Fange og Slavinde var kommen

i Tarquinius' Huus. Da Servius endnu var et Barn, brændte engang hans Haar, saa fortæller Sagnet, i klar Flamme, uden at Ilden fortærede det. Tarquinius' Gemalinde, Dronning Tanaquil, som var velbevandret i etruskisk Viisdom, erklærede dette Under som et Tegn fra Guderne paa Drengens tilkommende Storhed. Paa hendes Raad blev nu Servius opdraget som en Kongesøn til de høieste Værdigheder. Han udmærkede sig snart fremfor Alle ved Aand og Tapperhed; Tanaquil og Tarquinius gave ham deres Datter tilægte og snart tillige Andeel i Regjeringen.

Folket ærede og agtede den saa lykkeligt og værdigt hævede Mand, og derpaa byggede Tanaquil det Haab engang at see den elskede Svigersøn som Konge i Rom. Da nu Tarquinius var myrdet, Liktorerne satte efter Morderne og Folket nysgjerrigt og bestyrtet stimlede sammen, lod Tanaquil strax Kongeborgen lukke og sendte Bud efter Servius. Hun viste det afsjælede Lig og besvoer ham at hævne Mordet paa sin Svigerfader. Tillige opflammede hun hans Ærgjerrighed. „Ikke Morderne skulle herske, men Dit er Riget, naar Du er en Mand." — Derpaa tilraabte hun fra et Vindue i Borgen det omstaaende Folk, at Kongen blot var saaret og endnu levede; han havde bestemt Servius til sin Repræsentant, og dennes Befalinger skulde Enhver adlyde.

Servius viste sig nu i kongelig Kappe, afgjorde Stridigheder, og anstillede sig i andre Ting, som om han først maatte indhente den syge Konges Mening, og vænnede saaledes Folket til sit Herredømme. Endelig blev Kongens Død gjort bekjendt, Kurierne forsamlede sig og bekræftede Servius i hans Kongedømme. Ankus' Sønner havde allerede strax ved Efterretningen om, at Tarquinius endnu levede, grebet Flugten.

2.

Servius blev sit Folks Velgjører og den egentlige Stifter af det romerske Statsvæsen. Han inddeelte hele Folket efter Formuen i sex Klasser; disse efter Formuesansættelse (census) dannede Klasser faldt atter igjen i Centurier.

Borgerne i den første Klasse vare de fornemste og rigeste; de maatte besidde 100,000 romerske As (eller saamange Pund Kobber), efter vor Møntfod omtrent 3000 Daler. Man kaldte disse Borgere fortrinsviis classici, og heraf stammer endnu hos os Udtrykket „klassisk," det Fortrinlige, Udmærkede. Borgerne i 2den Klasse maatte have 85,000, de i 3die 50,000, de i 4de 25,000, de i 5te 11,000 As. Til den sjette Klasse hørte de mange Fattige, som Intet eller næsten Intet besad.

Efter denne Census rettede sig ogsaa Borgernes Andeel i Regjeringen og Krigstjenesten. Den første Klasse bestod af 80 Centurier Fodfolk og 18 Centurier Rytteri, stemmede altsaa ogsaa i Folkeforsamlingen med 98 Centurier, medens den anden Klasse kun bestod af 22 Centurier, den tredie af 20, den fjerde af 22, den femte af 30, den sjette af een eneste Centurie. Naar det altsaa kom til Afstemning, kunde classici opstille 98 Stemmer mod 95, og saaledes beholdt Patricierne vedvarende den høieste Magt.

For Bevæbning og Underholdning maatte dengang enhver Kriger selv sørge. Derfor kunde de Sværtbevæbnede kun tages af den første Klasse; thi til denne Udrustning hørte Beenharnisk, Pantser, Spyd, Sværd, Hjelm og rundt Skjold; hos Rytterne naturligviis desuden en Hest og dennes Udrustning.

Den anden Klasse havde lignende Vaaben; kun manglede den Pantsret, og Skjoldet var ikke rundt. Til disse hørte 2 Centurier Vaabensmede og andre Haandværkere.

Den trrdie Klasse havde hverken Pantser eller Beenskinner; den fjerde Klasse blot Spyd, Sværd og Skjold, og til disse sluttede sig to Centurier Trompetere og Hornblæsere.

Den femte Klasse dannede de lette Tropper med Spyd og Slynger, men den sjette var ganske fri for Krigstjeneste og de Fattigste af den ogsaa frie for Skatter.

Da den enkelte Borgers Formue kunde af- og tiltage i nogle Aars Forløb, saa forordnede Kongen hvert femte Aar en ny Ansættelse (census), der begyndte med et Renselsesoffer (lustrum). Ved den første Mønstring fandtes der allerede 83,700 vaabendygtige Borgere. Disse bleve efter deres Bopæle deelte i 30 Districter eller Tribus, af hvilke 26 kom paa Landet og kun 4 paa

Byen; thi de rigere Borgere foretrak Agerdyrkningen og Landlivet.

Under Servius bleve ogsaa de tvende sidste romerske Høie, den viminalske og esquiliniske, bebyggede og besatte med undertvungne Folk fra Omegnen. Saaledes thronede da Hovedstaden Roma paa 7 Høie!

3.

Som Tak mod Guderne for den lykkelige Tilendebringelse af saa mange vigtige Ting, opreiste Servius Tullius Lykken to Templer. Men desuagtet forlod Lykken ham, og Medlemmerne af hans egen Familie beredede ham en sørgelig Ende. Tarquinius havde efterladt sig to Sønner, Lucius og Aruns. For at trøste disse for Tabet af deres Herredømme og stemme dem venligt, formælede Kongen dem med sine tvende Døttre. Den Yngste, Tullia, var vild og herskesyg; denne gav han den sagtmodige Aruns. Den Ældre, som ogsaa heed Tullia, var langt godmodigere og blidere, og denne gav Faderen til den hidsige og ærgjerrige Lucius, for at mildne hans Sindsart. Dog Servius havde forregnet sig; hans altfor blide og sagtmodige Gemalinde blev Lucius forhadt, og den yngre Tullia havde hellere levet med den fyrige og kjække Lucius Tarquinius. De gjorde sig forstaaelige for hverandre, og hun dræbte sin Mand, medens Lucius ombragte sin Kone og ægtede Tullia. Nu fattede begge den Plan ogsaa at rydde Kong Servius afveien og selv bemægtige sig Thronen. Ved smukke Ord og store Gaver bragte de endeel Senatorer paa deres Side og opæggede ogsaa Alle, der ikke vare ret tilfredse med Kongens Regjering, mod denne. En Dag viste Lucius, tilskyndet af sin onde Kone, sig i Krigskappe paa Forum, gik ind i Raadsforsamlingen og satte sig paa den kongelige Throne. Den gamle Konge, hvem man meldte dette, iler til og vil støde den trodsige Lucius fra Thronen; dog den unge Mand er stærkere end Oldingen, styrter denne ned ad Steentrapperne, og da han blødende reiser sig for at flye, sender han nogle af sine Folk efter ham, der myrde ham. Den unaturlige Datter kommer triumpherende kjørende i en Vogn for at hilse sin Gemal som Konge; hun seer sin graahaarede Fader ligge paa Gaden og kjører med Haanlatter hen over Liget, saa at Vognhjulene rødme af Faderens Blod. Gaden, hvor denne Udaad skete, heed fra nu af den „berygtede."

(Fortsættes.)

Diamanten med de mangfoldige Slibninger.

(Fortsat.)

Mutzi fra Mandosa.

Nogle Dage efter meddeelte Zeb-Sing følgende Fortælling:

Skibet Solide, ført af Capitain Marchand, udrustet af det berømte Huus Elisa Baux fra Marseille, satte Seil til for at gaae til Sydhavet. Efterat have opdaget de saakaldte Revolutionsøer kastede Capitain Marchand Anker udfor Marqvis Mandosas Øer, hvilken Øgruppe dengang næsten aldeles ikke blev besøgt af Europæerne. De Indfødtes Smaabaade (Piroguer), der vare ligesaa talrige som Marsviin, forlode Strandbreden, og omgave Skibet med de fredeligste Hensigter af Verden.

Skibet Solide laa altsaa tilankers, Havet var roligt, Matroserne modtoge Piroguerne med de utvetydigste Beviser paa Velvillie og Venskab. De unge Fruentimmer fra Øen kastede sig i Havet, svømmede ud til Skibet, klattrede op paa det gjennem Stykportene, viste sig paa Dækket som en Skare Havnymphen i Havgrotternes Dragt.

Marchand, en meget berømt, men for nærværende Tid aldeles forglemt Mand, fordi vi desværre nu have altfor mange berømte Mænd, har i sin Reisebeskrivelse omtalt denne qvindelige Entring af hans Skib i Udtryk, som upaatvivlelig ere hentede fra Datidens Sværmeri for Mythologien, men som dog ikke mangle en sydlig Begeistrings naturlige Varme. „Solides tjærede Mast,

siger han, fra Grunden til Toppen bedækket med alle disse unge Fruentimmer, lignede det fortryllede Træ i Skoven ved Cnidus."

Vi vide ikke, hvor Capitain Marchand har seet dette Træ; thi selv dets Tilværelse forudsat er det vanskeligt at finde nogen Lighed mellem et Træ og en Mast, besat med nøgne, vilde Fruentimmer.

Forresten bemærke vi foreløbig, at Matroserne bortskjænkede en stor Mængde smaa Speile og Glassager, for at fortjene de entrende Mendoserinders Venskab. Denne Rundhaandethed ødelagde Ingen og glædede i høi Grad Øgruppens hele smukke Kjøn.

Iblandt alle disse Havnympher fandtes een, næppe fjorten Aar gammel, som hed Mutzi (Aftenens Blomst) og ikke syntes at ville tage nogen Deel i den Uddeling af Glaspynt og smaa Speile, hvortil de Andres Pyntelyst tilskyndede dem med en overordentlig Livlighed. Mutzi var klattret op ad et Ankertoug i Bagstavnen, sad sørgmodig paa en Bunke Seil og betragtede sine Søstre.

Hun udgjorde ligesom en levende Indsigelse af Kydskheden mod den vilde Lystighed ombord paa Solide.

Capitain Marchand, hvis Overbærenhed var beundringsværdig, undskyldte sine Søfolks temmelig frie Opførsel og skjenkede dem sin faderlige Tilgivelse.

Den unge Mutzi holdt rimeligviis en Samtale med sig selv, som vi gjerne vilde have gjengivet; men Søvinden førte den bort med sig, ligesom den har gjort med saa mange andre Klager, disse Øer have hørt.

Masse, efter hvis ikke meget smukke Navn en Ø er opkaldt, var Næstcommanderende paa Solide, og spadserede med den tilbørlige Alvor omkring mellem Matroserne og Mendoserinderne, ligesom en Lærer, der bliver bestormet af sine Lærlinges Spilopper, hengiver sig med Taalmodighed i sin Skjebne og lader til hverken at kunne høre eller see. Capitain Marchand foregav Nødvendigheden af at blive i sin Kahyt for at rette de Feil i Længden, og Breden, hans Forgjængere havde begaaet; det er gammel Skik paa Havet og naaer lige op til Euthymenes og Pytheas, Havets Castor og Pollux. Enhver Skibsfører anseer sig forpligtet til at bevise, at den, der før ham har landet paa en Kyst eller er seilet forbi en Klippe, har feilet een eller flere Grader i Angivelsen af Stedet. I dette Øieblik beskjæftigede Capitainen paa Solide sig rigtignok aldeles ikke med at rette Noget, men han lod kun saa for at undskylde sin Fraværelse i Matrosernes Øine.

Imidlertid foraarsagede Salget af Glassager, smaa Speile og rustne Søm tilsidst saa stor Allarm paa Dækket, at Marchand begav sig derop for at tilveiebringe en Smule Orden i denne Bazar.

Matroserne raabte: Leve Capitainen! og fortsatte deres Handel med endnu større og ivrigere Mangel paa Lydighed.

Capitain Marchand lukkede Øinene, og idet han nærmede sig til Masse, der studerede et Landkort af Bougainville, sagde han:

Min kjære Masse, i Aften ville vi lette Anker.

Hvorledes! svarede denne; vi ere komne herhen for at skaffe os Levnetsmidler, og vi skulle seile bort uden at komme til Kysten eller sende en Baad i Land.

Men betænk, min Ven, betænk dog ...

Nu vel, ja, det gjør jeg ... Efter?

Efter hvad De her seer behøver De dog vel ikke mere, min kjære Masse? Skal jeg blive her, indtil alle disse forsorne Søfolk fra det Sydlige styrte sig i Havet og undløbe for at følge alle disse Cleopatraer til de blaae Bjerge, De seer der ligefor?

Min kjære Capitain! bemærkede Masse efterat have undertrykt et Udbrud af Latter; vore Matroser elske Dem alle som en Fader, og løbe ikke bort som Marcus Antonius for derefter at leve som Robinson Crusoer; vær ikke bange derfor!

Det er jeg alligevel, min kjære Masse, det er jeg, fordi en god Capitain bør frygte og forudsee Alt hvad der kan hænde selv det Umulige.

Nu vel, dette er umuligt.

Een Grund mere til at frygte det; hvis Solide tilhørte mig, kunde jeg udsætte mig for at lide et Tab, der kun gik ud over mig selv; men jeg er beæret med Tillid af de hæderligste Rhedere, og jeg bør vise mig den værdig. Der er endnu Meget tilbage for os at gjøre, inden vi blive færdige med vor Reise; vi skulle sørge for at bringe en Handel med Peltsværk istand paa Chinas Kyster,

og jeg er bange for, at den beleilige Tid allerede er forbi; det vilde være en Ulykke for mig, hvis jeg forfeilede Monsunen i det indiske Hav. Derved vilde alle mine Planer kuldkastes.

Men, Capitain, een Dag tilbragt her kan ikke bringe alle disse Ulykker over os.

I Sandhed, Masse, jeg forstaaer Dem ikke i dette Øieblik, paa Ære om jeg gjør.

Hvorledes! Capitain, forklar Dem!

Det er første Gang efter vor Afreise fra Frankrig De ikke er enig med mig.

Men ... Capitain! Det forekommer mig ...

Masse søgte efter et passende Udtryk, men fandt ikke noget.

Nuvel, lader os see, giv mig en antagelig Grund! De har i Almindelighed let ved at udtale Dem; hvorfor vænner De Dem til at stamme?

Fordi ... Seer De, Capitain; jeg troer, naar jeg skal tale reent ud, at Matroserne knurrer.

Min Gud, det gjøre Matroser altid; de knurre nu een Gang mere, det er det Hele.

Tag Dem iagt, Capitain; denne Gang ville de gjøre Optøier.

Troer De?

Ja jeg gjør, og jeg frygter for ... min kjære Capitain; vore Matroser have lidt meget og udholdt alle Besværligheder uden at klage; vi have havt Skørbug ombord; Folkene trænge til at komme i Land og drikke Kokosmælk, det bedste af alle Midler derimod, som Bougainville og Cooti med Grund forsikre.

Godt, godt! det veed jeg ... hvad saa?

Hvad saa! Seer De, Capitain, vi have lovet Mandskabet nogle Dages Landlov. De Stakler have døiet meget uden at beklage sig. — Det er nu overstaaet; vi seile i et herligt Farvand og ville inden ret længe komme til Selskabsøerne, hvor der er langt mindre Fare for vore Folk.

Undskyld mig, Capitain, at jeg ikke er af Deres Mening. Vore Matroser ville paa alle Øgrupper finde de samme Farer, for hvilke de her ere udsatte, forudsat at her virkelig er Fare paafærde

Tilsidst, min kjære Masse, sagde Capitainen smilende, ere vi To komne til at holde et Slags Krigsraad. Jeg vil imidlertid ved denne Leilighed give efter for Dem, dog paa een Betingelse.

Hvad er det for en Betingelse Capitain?

Jeg vil blive liggende for Anker ved denne Ø i tre Dage.

Godt, Capitain!

Og hver Dag vil jeg sende den ene tredie Deel af Mandskabet i Land.

Det ladet sig høre, Capitain.

Jeg selv vil ikke forlade Skibet, hvortil min Pligt holder mig surret ligesaa fast som en Kanon. De, De, min kjære Masse, skal have Anførslen over dem, der gaae i Land, og jeg gjør Dem ansvarlig for Deserteringerne. Gaaer De ind derpaa?

Ja, Capitain, og vær forvisset om, at Ingen skal løbe bort.

Gid det var saa vel!

Capitain Marchand, der aldrig havde seet sin Lieutenat holde fast paa en Mening med saa stor Haardnakkethed, formodede, at der stak en Hemmelighed bag ved, og besluttede at komme paa Spor efter den.

Han vendte tilbage til sin Kahyt med en Mine, som om han havde forsømt en heel Deel; men nogle Øieblik efter listede han sig igjen op paa Dækket, hvor Hemmeligheden strax kom for Dagens Lys.

Den unge Mutzi sad endnu bestandig med smuk kreolsk Ligegyldighed paa de sammenrullede Seil, og hun lagde med et forstandigt Blik Mærke til den stumme Erklæring, Masse henvendte til hende.

Marchand saae ud over Rælingen ned i Havet, for at skjule et frembrydende Smiil for Matroserne, der aldrig maae see deres Capitain lee. Masse fortsatte sin mimiske Høflighed, men dog med en Slags Tilbageholdenhed, da han maatte holde paa sin Værdighed som Næstcommanderende. Capitainen bekymrede sig ikke om at faae mere at vide. Efterat have forladt Dækket skrev han et lille Brev til Masse, og lod det overbringe ved sin Opvarter:

Lieutenant Masse sætter tre Baade i Vandet med en tredie Deel af Mandskabet. Man skal være ombord igjen ved Solens Nedgang. **Marchand.**

Masse læste Seddelen og glædede sig inderligt over dens Indhold; han gav strax Befaling til at sætte Baadene i Vandet, og udvalgte dem, der skulde gaae i Land først. Da de unge Mendoserinder saae disse Forberedelser, styrtede de sig næsten alle i Havet, for at ledsage Baadene ligesom Nereider. Idet Masse var i Begreb med at stige ned af Rebstigen, saae han paa den unge Mutzi og gjorde Tegn til hende, at hun skulde efterligne sine Søstres Exempel, men hun svarede med et benegtende Smiil.

Masse blev som lynslaaet.

Alle tre Baades Aarer ventede kun paa et Tegn fra Lieutenanten for at sænke sig i Vandet og føre Søfolkene til Strandbredden, men dette Tegn udeblev. Masse havde indladt sig i en levende Forstaaelse med den unge Pige, der uforstyrret vedblev sin Vægring.

Pludselig fik Masse et heldigt Indfald; han tilbød Mutzi to Armbaand, to Ørenringe, to Speile, to Halsbaand af Glasperler og et Pandesmykke af forgyldt Messing; men hun betragtede alle disse herlige Gaver med et foragteligt Blik og vedblev at være ubevægelig.

Imidlertid gave Matroserne i Baadene Tegn paa Utaalmodighed. Aarerne berørte den rolige Havflade og forvandlede den himmelblaae Farve til sneehvide Draaber; Alles Blik vare vendte mod Kysten, hvor der ventede dem ferskt Vand og velsmagende Frugter, og de unge Piger, Havets Døttre, svømmede spøgende omkring i hvide Skumhvirvler og svingede med den ene Haand over deres Hoveder de rige Gaver, de nylig havde modtaget.

Capitain Marchand, der ikke havde gjort Regning paa denne Standsning, kom op paa Dækket, og hans første Øiekast faldt paa hans Lieutenant, der gjorde det sidste Forsøg paa ved Miner og Tegn at udrive Mutzi af hendes lidet lovende Ubevægelighed.

Saasnart Matroserne i Baadene fik Øie paa deres Capitain, hilsede de paa ham ved at svinge med deres begede Hatte, og for at stemme ham til deres Gunst, begyndte de en gammel provençalsk Sang, der stiger ligeop til de romerske Søfolks Hymne til Bacchus. I Søsproget tilkjendegav dette, at de indskibede Folk ventede paa et Tegn til Afreise, der blev givet.

Da Masse saae sin Capitain, gik han nogle Skridt henimod ham og blev modtaget med følgende lidt drillende Spørgsmaal:

De har ikke sat fra Borde endnu?

Capitain, sagde Masse, og pegede med Fingren ud mod den nordlige Horisont; seer De ikke Noget derude?

Nei, og De, hvad seer De?

Jeg seer det lille sorte Punkt ved Cap.

Men det forekommer mig, at vi ikke ere i Vandene ved Cap, og at vi ikke have noget at frygte af en lille Sky som der.

Capitain, jeg har seilet 5 Gange over det stille Hav, og jeg forsikkrer Dem paa min Ære, at efter min Erfaring er den lille sorte Prik i Horisonten ligesaa farlig i disse Farvande som under den 34te Bredegrad ved det gode Haabs Forbjerg.

Ah, sagde Marchand med et spottende Smiil, det er Noget, jeg forstaaer.

Capitain, bemærkede Masse, jeg gjør ikke Fordring paa at lære Dem Noget; jeg indskrænker mig til at gjenkalde i Deres Erindring.

Lad saa være; men indrømmet, at denne sorte Prik bebuder os en voldsom Storm, hvad vil De da gjøre? Vi ville holde nok et Skibsraad.

Hvad jeg vilde gjøre er ganske simpelt; jeg vilde lade Folkene gaae ombord igjen og benytte den sagte Vind, der netop begynder at blæse, til at komme omkring Øen og ankre paa den sydlige Kyst, hvor Bjergene i Nat ville beskytte os mod det Uveir, vi kunne vente fra Nord.

Hvorledes, udbrød Capitainen smilende, efter at De saa ivrig har talt for Ophold og Landgang, vil De lige med Eet gaae under Seil? Min kjære Masse, jeg forstaaer Dem ikke.

Jeg er gaaet over til Deres Mening, Capitain, da jeg saae den lille mørke Sky, der er et ubedrageligt Varsel om en stor Fare.

Nu vel, sagde Marchand med en Betoning, hvorigjennem man kunde spore en bidende Spot, jeg vil ikke være Dem imod, min kjære Lieutenant, og vi ville lade vore Folk gaae ombord igjen.

Ja, svarede Masse med vel vedligeholdt Godmodighed, De skal see, Capitain, at De ikke vil fortryde at have fulgt mit Raad.

Marchand greb med Glæde denne Leilighed til at spille en lille Comoedie, hvilket altid er meget morsomt under Kjedsomheden ombord, slog som hændelsesviis Dinene op og lod, som han første Gang bemærkede den unge Mutzi, den uskyldige Aarsag til denne Opsættelse og Samtale.

Hvad seer jeg derhenne? udbrød han med forstilt Forundring, idet han med Haanden skyggede over Dinene.

Masse lod, som han fulgte Capitainens Pegefinger og viste sig ligesaa forundret.

Ah, svarede han ligegyldigt, hende havde jeg ikke lagt Mærke til.

Hvorfor er hun ikke fulgt med de andre? spurgte Capitainen.

I Sandhed, det er ret mærkeligt, sagde Masse, hvorfor hun ikke har gjort det.

Velan, raabte Capitainen, med en bydende Stemme hun skal strax kastes i Havet; de indskibede Matroser skulle kaldes tilbage og vi seile bort for at kaste Anker ved den sydlige Kyst. De seer, at Deres Capitain udfører sin Lieutenants Befalinger.

Ah, ja — jeg seer det, svarede Masse med en morsom Forlegenhed og Noget, der skulde være et Smiil, men ikke var det.

Mine Børn, raabte Capitainen, der fra Rælingen hælte sig ud over de tre Baade; mine Børn, I maae ombord igjen, vi skulle lette Anker.

En Knurren, der dæmpedes af Lydigheden, hørtes blandt Mandskabet, og Aarerne rystede i Matrosernes Hænder.

Capitain, sagde Masse, jeg seer nu, at vi ville bringe disse stakkels Folk til Fortvivlelse.

Men min kjære Masse, lad os dog engang forstaae hinanden, svarede Capitainen, idet han slog Armene overkors og saae sin Lieutenant stivt i Ansigtet, hvergang De giver mig et Raad, bifalder jeg det, og naar jeg vil udføre det, sætter De Dem derimod. See til, at De bliver enig med Dem selv!

Masse var en udmærket Sømand; han opdagede en Klippe 10 Fod under Vandet, men Intet under et listigt Menneskes spottende Ord. Hans Capitains bratte Vending var ikke langt fra at sætte ham i Forlegenhed.

Han maatte imidlertid svare paa en saa billig og bestemt Opfordring; imidlertid var han for alvorlig til at tilstaae for Capitainen sin vaagnende Tilbøielighed for den unge Mutzi, hvem Intet kunde faae bort fra Skibets Dæk, og vilde derfor hellere gjælde for vankelmodig og ufornustig end overlade den unge Mandoserinde i de Søfolks Hænder, som ikke kom i Land.

Ja, svarede han, De vil maaskee ansee mig for et Barn, men min kjære Capitain, efter rigtig at have tænkt mig om er jeg gaaet over til Deres Mening; forresten er den sorte Sky forsvunden og vi trues ikke af nogen Storm; jeg vil føre Folkene i Land.

Gjør det, bemærkede Marchand med godmodig Lunefuldhed; men Alle maae vise Velvillie mod Dboerne; lader os huske paa Cook, der blev myrdet i disse Egne.

Ah, udraabte Masse i sin inderlige Glæde, vi skulle behandle de Vilde som Venner.

Og for at begynde paa vor menneskekjærlige Opførsel, henkastede Marchand med en ubekymret Mine, har jeg faaet andre Tanker. Jeg lader den unge Pige blive ombord, da hun synes at befinde sig saa vel her. Vi ville ikke udøve Vold mod Nogen, og yde denne unge Pige Gjæstevenskab, hvorom hun synes at bede ved sin drømmende og indtagende Taushed, og det saalænge hun ønsker det.

Masse gjorde store Dine og kastede et hurtigt Blik paa Horisonten for at opdage endnu et sort Punkt, men han fandt ikke den mindste Undskyldning, da den tropiske Himmel var smuk blaa og aldeles fri for Skyer.

Nu vel, sagde Marchand; stiger De ikke ned i Baaden?

Men, men ... begyndte Masse i den høieste Forvirring.

Det er for meget, udbrød Marchand i en alvorlig Tone, De har vel igjen skiftet Mening!

Ja, siden De endelig vil have det, Capitain.

Hvorledes, siden jeg vil have det, raabte Marchand, det er Dem selv, som hvert Dieblik er ulydig mod Dem selv.

Vi gaae i Land, sagde Masse med en Tone, som om han skulde bestige Skaffottet.

Han saae hemmeligt hen til Seilbunken og gik med langsomme Skridt henimod Nedgangen.

Børn, raabte Capitainen, værer ordentlige og velvillige; husker paa, at de Vilde ere Eders Brødre, saalænge de ikke tilføie Eder noget Ondt!

Folkene i alle tre Baade raabte: Capitainen leve! Masse, der var fortvivlet over at have faaet sin Villie, satte sig sørgmodig paa sit Sæde i den tredie Baad, og Aarerne pløiede Havets Overflade. Søfolkenes Sang lød hen over det stille Hav, og de unge Havnympher ledsagede Baadene, som om det var Thetis's Triumphtog.

Den unge Mutzi havde fattet Alt; den naturlige Forstand trænger ikke til Sprogene. Denne Pige, der tilsyneladende ligegyldig sad paa Dækket, gik ikke glip af noget af Samtalen mellem Marchand og Masse; hun begreb, at hendes Skjønhed og Ynde ikke var ligegyldig for en af de Samtalende, og om de end havde talt hendes Modersmaal, vilde Indholdet ikke have været klarere og tydeligere for hende.

Saasnart Baadene havde stødt fra Borde, stod hun op, let som en Fugl styrtede hun sig i Havet og skyndte sig at forene sig med sine Søstre, ligesom en Fugl, der er bleven tilbage, gjør overordentlige Anstrengelser for at indhente det Forsømte og naae den øvrige Flok.

Masse havde ikke havt Øinene fra hende, saae hende styrte sig i Vandet, forsvinde under det og komme op paa dets Overflade dryppende af Oceanets Perler. En uventet Glæde opklarede Lieutenantens Aasyn, og han strakte Haanden ud mod den ungdomsfriske Nereide som for at takke hende for hendes Beslutning.

Efter nogle faa Aareslag landede man ved Strandbredden i en Bugt, der var meget smuk, halvt beliggende i Skygge, halvt i Solen; Sandet var blandet med glimrende Conchylier, Palmetræer voxede mellem Tamarinther, en lille Bæk rislede muntert ud i Havet, gjennem enkelte aabne Steder kunde man see Øens dyrkede Marker, yndige Høie, fløielsagtige Grønsvær.

Matroserne vare, som Virgil ved en lignende Leilighed udtrykker sig, berusede af Glæde over Landjorden, og udførte strax en sydlig Dands for at vise de Indfødte deres uskyldige og fredelige Hensigter. Den Erobrer er kun lidet farlig, der dandser, naar han betræder det erobrede Land. Attila og Theoderich dandsede aldrig.

I Egenskab af Næstcommanderende tog Masse ingen Deel i denne betegnende Lystighed, og han benyttede sin Værdighed til med Øinene at følge een efter een alle de unge Mendoserinder, efterhaanden som de kom op af Vandet og rystede deres lange Haar under Palmetræerne paa Strandbredden.

Masse valgte det beleiligste Øieblik, og da han havde meget let ved at kjende Mutzi blandt alle de andre Fruentimmer, fordi hun allene ikke havde Glassmykker i sit Halsbaand og et lille Speil i Haanden, nærmede han sig til hende og gjorde en Pantomime, han havde laant af Balletten Poul og Virginie, et Sprog, der forstaaes overalt og som bestaaer i at sætte den høire Fod frem, lægge begge Hænderne paa Hjertet, betragte Himlen med et saligt Smiil. Lieutenanten fra Solide vilde dernæst vise sig mere gavmild; thi han begreb nok, at hans Hjerte ikke kunde udgjøre en ung vild Piges Lykke, og lovede hende derfor ved udtryksfulde Bevægelser, at han vilde fylde et Værelse med en saadan Overflødighed af Glasprydelser og Speile, at selv Øernes Konge skulde blive skinsyg derover.

Mutzi saae, eller rettere hørte denne Pantomime med et foragteligt Smiil, der var meget ydmygende for Masse, der kun havde fundet meget faa ufølsomme Skjønne i Sydhavsøernes Fruerstuer.

Han maatte nu tage sin Tilflugt til andre Midler og sang en Arie med denne brægende og falske Stemme, vore Fædre holdt saa meget af; Mutzi truede Sangeren med at tage Flugten, hvis han blev ved dermed.

Masse viste derpaa ti blanke Piastre inde i sin hule Haand og bad Mutzi om at modtage denne lille Gave. Et haanligt Blik og en afslaaende Mine tjente istedetfor Svar.

Dreven til det Yderste truede han nu Mutzi med at lade hende gribe af 4 Matroser og føre som Fange ombord paa Solide.

Den unge Pige brød ud i Latter, og idet hun med Knæer og Hænder klamrede sig fast til Stammen af et Palmetræ, svingede hun sig med tre lette Sæt op til Toppen af Træet; en Fugl kunde ikke have gjort det bedre.

Masse nærede stor Frygt for at blive seet af sine Matroser under dette Minespil, der ikke sømmede sig for en Befalingsmands Værdighed; han gjøs ved Tanken om at see alle disse Enkeltheder af sit private Liv offentliggjorte i en Beretning i den franske Mercur. Han havde ikke længer Mod til at vedblive med at ville gjøre Indtryk paa den unge Pige; han vendte tilbage til sine Folk for at give dem nogle ophøiede Forskrifter om Dyd og Sædelighed.

Solide blev liggende tre Dage ved Øen, og Masse anførte tre Gange de Folk, der skulde i Land. Da den sidste Time var kommen, gjorde han endnu engang et sidste Forsøg paa at vinde Mutzis Yndest og havde i den Hensigt hemmelig forsynet sig med tre Glasperlehalsbaand, smukkere end Alt hvad der hidtil var skjænket Beboerinderne af Sydhavsøerne. Han antog dernæst en blid Mine og en ydmyg Stilling for ikke at forskrække den unge Pige, og efter ved Tegn tydelig at have tilkjendegivet, at dette Forsøg var det sidste, da Skibet snart skulde lette Anker, lod han de tre vidunderlige Halsbaand spille for Mutzis Øine.

Denne Gang lod den unge Mendoserinde paa sit Ansigt see et blidt Udtryk, fordi hun var rørt over den europæiske Officiers udholdende og velvillige Opmærksomhed, især i Adskillelsens Øieblik, og da Masse, opmuntret ved denne pludselige Forandring i Ansigtets Udtryk, trængte paa med sine Foræringer, stødte hun de tre Halsbaand tilbage med den ene Haand og pegede med den anden paa en hellig Amulet paa Brystet, der skulde udgjøre hendes eneste Prydelse. Masse ønskede at kjende dette hellige Klenodies Historie, og Mutzi, hvis Miner vare tydeligere end Ord, fortalte, at det var en Foræring fra hendes Moder, og at det ikke skulde afløses af noget andet vanhelligt Smykke. Hendes Moder havde været et Offer for en europæisk Eventyrer, og ved sin Død overlod hun sin Datter Mutzi denne Amulet for at bevare hende for at blive skuffet og forført.

Denne Fortælling, der blev udtrykt med Varme, fremkaldte en levende Bevægelse i Lieutenantens Sjæl; han strakte Haanden ud imod den unge Pige med alle Tegn paa en dyb Agtelse, og idet han pegede paa Havet og Skibet, lod han ved Tegn forstaae, at han vilde reise bort, men at han aldrig skulde glemme hende.

Afskeden var rørende: Masse steg ind i den sidste Baad, og idet han seilede langs med de guulagtige Klipper ved Kysten, der vare fulde af Huler, saae han den unge Mutzi, der lod Blikket hvile paa den sidste Baad og sin første Kjærlighed.

Zodiakallyset.

(Af E. v. Bibra).

Kun faae af vore Læsere, der ikke just have havt Leilighed til at foretage sig større Reiser, have vel seet Zodiakal- eller Dyrekredselyset med egne Øine. Jeg har idetmindste aldrig været saa lykkelig, omendskjøndt der næppe er nogen Time af Natten eller Aften- eller Morgendæmringen, som jeg ikke har tilbragt i det Frie med Opmærksomheden henvendt paa hvad der viste sig paa Himlen. Dog skal Zodiakallyset vise sig under vore Bredegrader, i Begyndelsen af Foraaret efter Aftendæmringen i Vest, ved Slutningen af Efteraaret i Øst. Paa den ene Side er imidlertid dets Forekomst saa svag, at den let kan undgaae selv et ikke uøvet Øie, paa den anden Side kan et levende Ønske om at have iagttaget Dyrekredselyset have forledet Mange til at ansee en usædvanlig Aften eller Morgendæmring derfor. At for flere Aar siden paa forskjellige Steder i Tydskland en Comethale af ikke Uerfarne holdtes for Zodiakallys, viser iøvrigt tydeligt, hvor lidet dets egentlige Udseende er bekjendt.

Det virkelige Zodiakallys, som det for-

trinsviis sees i Egne, der ikke ere altfor langt fjernede fra Vendekredsene, viser sig som en lysende Pyramide, hvis Grundflade er omtrent 30°, medens Høiden beløber sig til 36°—40°.

Omtrent tre Qvarteer eller en Time efter Solens Nedgang begynder det at blive mere synligt; Midtpunktet af Grundfladen dannes ikke af det Sted, hvor Solen tilsyneladende er gaaet ned, men der, hvor den befinder sig for Øieblikket, saaat det følger dens Gang.

Længere nede vil jeg anføre de forskjellige Maader, hvorpaa man har søgt at forklare Zodiakallysets egentlige Væsen, Grunden til det, og man vil deraf see, hvor godt dette stemmer med hvad nylig er anført. Først være det mig imidlertid tilladt nærmere at skildre selve Phænomenet.

Det er uden Tvivl Luftens større eller mindre Klarhed, der under samme Bredegrad lader Zodiakallyset fremtræde med forskjellig Styrke. Jeg selv har for det meste seet det skinne med det milde, blide Lys, der er særegent for Mælkeveien, dog saaledes, at endogsaa mindre Stjerner kunde iagttages derigjennem; idetmindste var dette stedse Tilfældet paa Havet og i det atlantiske Ocean, hvor vi hyppig kunde iagttage det. Paa de høie Cordillerbjerge, omtrent 10,000 Fod over Havet, har jeg derimod mangen en Nat seet det lyse saa stærkt, at kun større Stjerner kunde sees tydeligt. Alexander v. Humboldt, den Mand, der har seet Alt og ikke ladet Noget upaaagtet, bemærkede ligeledes en forunderlig Styrke i Zodiakallyset, og det ikke blot en saadan, som kunde være en Følge af en større eller mindre Høide over Havfladen, men af Forandringer i de øverste Luftlag, af deres Fortætning, hvorved Gjennemsigtigheden eller Lysets Tilbagekasten forandredes paa en for os ubekjendt Maade. Paa Sydamerikas udstrakte Græssletter saae Humboldt det snart vise sig med klar og stærk Glands, snart betydeligt svagere, og da det var kraftigst, troede han at bemærke en vis Flammen og Glimten.

Mairan taler om at kaste Gnister omkring, om et rødligt Skjær og en bueformig Formørkelse ved den nederste Deel, ved Grundfladen af Zodiakallyset; men saavidt mig bekjendt, har ingen anden Jagttager kunnet finde dette. Det er imidlertid muligt, at ved det Gaadefulde, hvormed hele Phænomenet er omgivet, og ved den ringe Leilighed til at iagttage det, endnu kan opdages meget Nyt og Eiendommeligt derved, hvilket i Begyndelsen kun Faa lægge Mærke til, men senere Flere blive vaer, og som maaskee kan give Udgangspunkter for en Forklaring.

Jeg befinder mig selv i det Tilfælde, at jeg med Hensyn til Zodiakallyset kan meddele Beretning om en eiendommelig Maade, hvorpaa det fremtræder; jeg iagttog den daglig paa Toppen af Andesbjergene, men har ikke fundet den omtalt af Nogen. Allerede ovenfor har jeg bemærket, at Dyrekredselyset paa hine Høider viste sig for mig med stor Styrke. J alle klare og skyfrie Nætter, naar Maanen ikke skinnede, i hvilke Lyset var synligt i sin fulde Herlighed, bemærkede jeg omtrent i den halve Høide af den lysende Pyramide, men udenfor den paa Himlens mørke Bund, lyse Pletter, som lignede de magelhanske Skyer. Den ene af disse Pletter fremtraadte mod Syd og var den største; den havde omtrent samme Størrelse som den magelhanske Sky og stod i samme Afstand som sit Gjennemsnit fra den yderste Rand af Zodiakallyset.

Mod Nord og i samme Høide kunde man see to mindre lignende Pletter, der stode over hinanden. Disse tre Pletters Lysstyrke var ligestor og noget svagere end Dyrekredselyset selv. J Begyndelsen ansaae jeg det for en tilfældig let Skydannelse, men er bleven overbeviist om det Modsatte, da det vendte tilbage hver Nat, naar Zodiakallyset overhovedet havde en betydelig Lysstyrke. De første Nætter, i hvilke jeg bemærkede disse lysende Pletter, troede jeg at turde antage en Sammenhæng med Vulkanernes saakaldte Lysen, hvilket hidtil kun er bleven iagttaget ved Chilis virksomme ildsprudende Bjerge, idet jeg formodede, at det maaskee hidrørte fra et eller flere Krateres Gjenskin paa den natlige Himmel. Men afseet derfra, at de lysende Pletter stedse optraadte og forsvandt tillige med Zodiakallyset, og fra dets stadige Lysstyrke, medens Vulkanernes egentlige Lysen kun er et øieblikkeligt Glimt paa Himlen, maatte hiin Formodning falde

bort af den Grund, at der i den Retning, i hvilken de lysende Pletter bleve seete, slet ingen Vulkaner fandtes, idet Jagttagelsen fra Andeskjeden skete fra Øst til Vest.

Man kan maaskee antage, at hine lysende Pletter betegne en høi Grad af Styrke ved Zodiakallyset, ligesom Nordlysets saakaldte Krone antyder dettes fuldstændigste, hidtil bemærkede Udbannelse. Maaskee udtaler jeg herved, at jeg har seet Zodiakallyset skinne med større Styrke end nogen anden Jagttager; imidlertid vil jeg hellere synes en Smule ubeskeden end ikke udtale Sandheden.

Zodiakallyset har unegtelig et storartet Præg og Udtrykket af en stille hemmelighedsfuld Ro, hvilket er særegent for kosmiske Phænomener, som vi blot see, og om hvilke vi maaskee ane, at de kunne have Indflydelse paa os og paa vore Planeter, men i Kamp med hvilke vi ikke engang kunne maale vore Kræfter, som med vor Jords oprørte Elementer med den brusende Storm og de skummende Bølger.

Uagtet denne Storartethed kan Synet af Zodiakallyset alligevel kaldes meget yndigt og henrivende, naar det i Tropelandenes stille, rolige Nætter viser sig med sit sagte skinnende Lys, og lette Skyer drage forbi den glimrende Pyramide. Jeg har for det meste seet mørke Skyer paa den lysende Bund, men Alexander v. Humboldt har iagttaget farvet Lysskjær, og jeg vil meddele hans Bemærkning herom ordret, et Sted af hans Dagbog paa Reisen fra Lima til den vestlige Kyst af Mexico: „I tre til fire Nætter har jeg paa 10°—14° nordlig Brede seet Zodiakallyset i større Pragt end nogensinde før. Efter Stjernernes og Taagepletternes Glands at dømme er Luftens Gjennemsigtighed vidunderlig stor i denne Deel af Sydhavet. Fra den 14de til den 19de Marts var meget regelmæssig, 3 Qvarteer efterat Solen havde sænket sig i Havet, intet Spor af Dyrekredselyset at see, endskjøndt det var aldeles mørkt. En Time efter Solnedgang viste det sig pludselig i stor Pragt mellem Aldebaran og Pleiaderne; den 18de Marts naaede det en Høide af 39° 5′. Smalle, langstrakte Skyer viste sig hist og her paa det yndige Blaae, dybt nede ved Synskredsen som foran et guult Tæppe; de øverste spillede fra Tid til andet i brogede Farver, saaat man kunde antage det for nok en Solnedgang. Henimod denne Side af Himmelhvælvingen syntes Nattens Klarhed at tiltage, næsten som naar Maanen staaer i første Qvarteer. Henimod Kl. 10 var Zodiakallyset her i Sydhavet sædvanligt meget svagt, ved Midnat øinedes kun Spor deraf. Da det den 16de Marts skinnede stærkest, var imod Øst et mildt Gjenskin synligt deraf."

Have nu end Humboldt og andre Naturforskere været heldige i sande og træffende Skildringer af Dyrekredselyset, er det dog hidtil ikke lykkedes Astronomerne at give en Forklaring deraf, som kunde holde Stik.

Man har troet at kunne finde Aarsagen til Zodiakallyset i en skinnende Solatmosphære; men det har viist sig, at denne ikke kan have en saadan Udstrækning, at den kan sees af os under en saadan Form. Læseren skjænker mig vistnok de Talstørrelser, der bekræfte dette. Derimod fortjener det at anføres, at efter Videnskabens nuværende Standpunkt synes det rimeligst at antage, at en dunstagtig Ring bevæger sig frit indenfor Grændserne af vort Planetsystem, hvilket er bekræftet af Laplace, Schubert, Arago, Poisson og Biot. Denne Ring skulde bevæge sig indenfor Banerne af Mars og Venus, og maatte være meget fladtrykt. Om den virkelig er dunstagtig eller bestaaer af en Masse, som ligner Aerolitherne, maa forblive uafgjort, omendskjøndt man har villet bringe den i Forbindelse med de hyppige Stjerneskud, der indtræffe til visse bestemte Tider. Var Ringen blot dunstagtig, vilde efter Herschel en Forstørrelse af den være mulig ved det uendelige Antal Cometer, der komme i Nærheden af Solen; herom kan dog siges ligesaalidt Bestemt som om Aarsagen til Lysningen selv, idet der er en Mulighed for, at Ringen kan være selvlysende, men ogsaa for, at den modtager sit Lys fra Solen.

Som man seer, har det hidtil været vanskeligt at finde en fuldkommen tilstrækkelig Forklaring af dette Phænomen; paa den anden Side er det en paafaldende Kjendsgjerning, at dette selv er bleven iagttaget saa sildigt.

Giovanni Domenico Cassini, født 1625 i Perinaldo, død 1712 i Frankrig, var den

første, som 1683 gav en nøiagtig og for hiin Tid tilstrækkelig Beskrivelse af Zodiakallyset, skjøndt der allerede tidligere vare skete Angivelser deraf. Saaledes er der i Childregs Britannia Baconica allerere 1661 givet en tydelig og umiskjendelig Beskrivelse af det, og Jagttagelsen af det synes at være gjort nogle Aar tidligere.

De Angivelser, man finder spredte omkring i forskjellige ældre Skrifter, og som synes at tyde paa et Lysphænomen, der lignede Zodiakallyset, kunne vist for største Delen henføres til usædvanlig store eller under eiendommelige Forhold optrædende Kometer. Saaledes blev jo endogsaa i vore Dage Halen af Kometer fra 1843 paa forskjellige Steder i Europa holdt for Zodiakallys.

Iblandt de ældre Angivelser, der virkelig vidne om Jagttagelsen af Zodiakallyset, maa mærkes et Brev fra Bothmane til Tycho Brahe, der synes at antyde, at den sidste allerede i Enden af 16de Aarhundrede har seet dette Phænomen, men anseet det for en usædvanlig Aftendæmring. Ligeledes har Humboldt i et gammelt Haandskrift fra Paris's Bibliothek fundet en Beskrivelse af et Phænomen, som 1509 blev iagttaget paa den mexikanske Høislette 40 Nætter efter hinanden. Lyset hævede sig næsten til Zenith, og det siges at have været funklende og tæt besaaet med Stjerner. Humboldt holder det for meget sandsynligt, at dette Phænomen maa ansees for at have været Zodiakallys. Under alle Omstændigheder er det Cassinis Fortjeneste først at have rigtig opfattet og tilstrækkelig bedømt dette Phænomen.

At denne Anerkjendelse af Zodiakallyset som et eiendommeligt, for sig afsluttet Phænomen, der stadig kommer igjen, skete saa sildig lader sig tildeels forklare deraf, at det sjelden viser sig i den største Deel af Europa og navnlig næsten aldrig i nogenlunde betydelig Grad, og at i tidligere Tider lærde Reisende hørte til Sjeldenhederne, i Forhold til den nærværende Tid.

Maaskee gives der ogsaa større Tidsrum, i hvilke Phænomenet optræder stærkere eller svagere end i andre, og Humboldt har gjort opmærksom paa, at kun en flereaarig uafbrudt Jagttagelse i Tropelandene kan føre til et nogenlunde tilforladeligt Resultat, da man i Europa undertiden flere Aar i Rad slet ikke har seet Spor til Zodiakallys.

Det er ganske eiendommeligt, at Jagttagelsen af et Phænomen, der i Tropelandene er tydeligt nok, aldrig er bleven gjort af simple Folk, og det synes næsten, at dette endnu er Tilfældet; thi alle Søfolk, med hvem jeg er kommen sammen og med hvem jeg har talt om Zodiakallyset, naar det skinnede, lade paa en mærkværdig Maade uvidende om det. Det er Intet, sagde de, kun et Skin, og da jeg spurgte om, hvorfra dette Skin kom, fik jeg enten slet intet eller kun et undvigende Svar. Og Sømanden seer fjernt i Horizonten den mindste Sky, som Passageren ikke kan faae Øie paa, han bestemmer Skibets Rang, om det er et Barkskib, en Skonnert eller en Brig, førend den Reisende har nogen Anelse om, at der overhovedet er Noget i Sigte.

Under mit Ophold høit oppe paa Andesbjergene havde jeg ofte Leilighed til at overbevise mig om mine chilensiske Tjeneres skarpe Syn; de kunde bestemme de forskjellige Slags Dyr ligesaa hurtigt og i ligesaa stor Afstand som jeg med mit temmeligt øvede Jægerøie. Disse Folk have ogsaa en vis Jagttagelsesgave, og naar de engang vare gjorte opmærksomme paa en eiendommelig Steenform, et Dyr, en Plante, kunde de let kjende og finde Arten igjen; de vare heller ikke uimodtagelige for Naturskjønheder, men Zodiakallyset bekymrede de sig ikke om. Da jeg først viste dem det, som det smukt skinnende stod for os, og spurgte dem hvad det var, svarede de: „Intet,“ og Spørgsmaalet, om de før havde seet det, benegtede de, og havde ikke noget Navn for Phænomenet. Engang gjorte opmærksomme derpaa saae de det daglig og viste mig det. Dette er vistnok særegent og indtræffer sjelden ved saa iøinefaldende Naturphænomener, som Zodiakallyset, men det er dog alligevel den rene Sandhed.

Skamstøtten i Mailand.

(See Lithographiet.)

I Aaret 1630 hærjede en frygtelig Pest Byen Mailand. Historieskriverne angive Indbyggerne, som bleve et Offer for den, til 140,000. Grev Pietro Verri, Forfatter til en meget energisk Beskrivelse af denne Plage og dens Ødelæggelser, tilføier nogle Betragtninger, som kunne tjene som Indledning til Skamstøttens Historie.

I almene Ulykker, siger han, er den menneskelige Svaghed altid tilbøielig til at fatte Mistanke til extravagante Aarsager, istedetfor deri at see naturlige Virkninger af Naturlovene. Saaledes seer Man undertiden Landboerne, naar Haglen ødelægger deres Marker, ikke at tilskrive det de atmosphæriske Love, men troe at Hexe ere Skyld deri. Det gik ligesaa i Mailand i 1630. Midt i den store og gruelige Elendighed søgte Folket Kilden til det Onde i Menneskenes Ondskab, og ansaae den Ødelæggelse, der truede dem, som en Virkning af smittende Salver. Enhver Smudsk, som bemærkedes paa Murene, blev betragtet med Rædsel; ethvert Menneske, som af Uagtsomhed udstrækkede Haanden for at røre ved en Muur, blev slæbt i Fængsel under en rasende Folkemasses Skrig, undertiden endog massakreret paa Stedet. Da tre franske Reisende, der standsede for at betragte Façaden paa Domkirken, havde rørt ved Marmoret, bleve de voldsom slagne og førte i Fængsel. Da en stakkels fiirsindstyveaarig hæderlig Borger med sin Kappe havde astørret Støvet paa den Bænk, han vilde sætte sig paa i Kirken S. Antonio, blev han strax omringet, grebet, slagen; Man slæbede ham ved Skjæget, Man styrtede sig over ham, og i nogle Minuter gjorde Folket ham til et Cadaver. Langt fra at dæmpe disse Vildfarelser og undertrykke disse Voldsomheder, gjorde Øvrighederne sig til Medskyldige heri.

Saaledes var Gemytternes Stemning i Mailand, da de følgende Tildragelser fandt Sted, der ere blevne fortalte af Verri og i den nyere Tid af den berømte Manzoni.

Den 21de Juni 1630 henimod Klokken halvfem om Morgenen befandt sig en Kone af ringe Stand, ved Navn Katrine Rosa, hændelsesviis i Vinduet ved en Buegang, der dengang var ved Indgangen til la Vedra de' cittadini, paa den Side, som gaaer ud til Veien til Tessinerporten, næsten lige over for Colonnerne til S. Lorenzo. Denne Kone saae en Mand nærme sig, klædt i en sort Kappe, med Hatten ned over Øinene, holdende i den ene Haand et Papiir, hvorpaa han støttede den anden som for at skrive. Hun blev vaer, at han ved Indgangen til Gaden nærmede sig langs med Husene, og nu og da gned Hænderne paa Muren.

Da faldt det denne Kone ind, at denne Mand var maaskee en af dem, der kom Gift paa Murene. Bevæget af denne Mistanke gik hun ind i et andet Værelse, hvor hun kunde see Gaden i hele sin Længde, for ikke at tabe den Ubekjendte af Syne. Denne gik bestandig sin Vei, og hun saae at han havde altid sine Hænder paa Muren.

Nu var der ved Vinduet i et Huus i samme Gade en anden Tilskuerinde, ved Navn Ottavia Buono, som havde den samme latterlige Mistanke.

Det er sandsynligt at den omtalte Mand astørrede sine Fingre, der vare smudskede af Blæk, paa Muren; iøvrigt regnede det, hvilket forklarer, hvorfor han gik bestandig tæt op ad Murene, for at dække sig saameget som muligt under de fremstaaende Tage.

Men de to Fruentimmere standsede ikke ved denne naturlige Forklaring; de kaldte paa hinanden og meddeelte hinanden deres Tanker; maaskee den ene af dem fremkaldte Mistanken hos den anden, der ellers ikke havde tænkt derpaa. Det være som det vil, de stillede sig paa ny for at gjøre Iagttagelser, og de saae at den Ubekjendte iforbigaaende blev hilset af En, som gik i en modsat Retning. Da denne kom forbi under Katarines Vindue, skyndte hun sig med at spørge ham, hvem den var, som han nylig hilste. Den Forbigaaende svarede, at han ikke vidste hans Navn, men at det var en af Sundhedscommissærerne. Katarine tilføiede strax, at hun saae ham gjøre nogle Bevægelser, der ikke hovede hende.

Nogle Minuter efter løb denne Tildragelse fra Dør til Dør, og blev til Omtale i hele Ovarteret. Alle Beboerne gik ud af

deres Huse, de gik hen for at betragte Murene, og de kappedes om at opdage de fleste Pletter. Det fattedes ikke at Man jo virkelig fandt nogle, som sandsynligviis havde været der i adskillige Aar uden at Man havde lagt mindste Mærke til dem. Men for Dieblikket var der Ingen der tvivlede om, at det jo var et Værk af den Ubekjendte. Folkestimlen skyndte sig at antænde Fakler af Halm og at røge Murene, for at rense dem.

(Fortsættes.)

(Indsendt.)

De to Hugorme.

Ved Nuds Vedby er mange Moser,
Hvor Peiter med de røde Hoser.
Saasnart han er til Egnen kommen
Gaaer ud og putter Frøer i Vommen.
Men der er Noget som han ei kan lide,
For jeg skal sige Dem at det vil bide;
Men hvis De ønsker at jeg og skal sige Dem
Hvad det vel er, ja saa er det ligesrem
At De maa gjøre Dem den Bemøielse
At læse dette,
Hvorom jeg nu vil med stor Fornøielse
Berette:

I Aaret 1705
Peer Olsen reed fra Kroen til sit Hjem,
Og eftersom hans Kone nu hørte til de strænge,
Og Manden havde været paa Kroen lovlig længe,
Saa, for at komme snarere og slippe fri for Gloser,
Saa reed han lige „gratis" ud over Vedby Moser.
Nu skulde det just træffe sig at der hvor han kom ridende
Laa af Hugorme tvende i Græsset heftig stridende
De hvidsled', reiste „Børster" og spyttede og fnyste,
Og gjorde et Nabalder saa hele Mosen gyste.
Men Peer, som havde siddet saalænge „jævne" Disken
At han var bleven modig, han hæved' Nidepidsken,
Og da han saae den Underste var ved at tabe „Været"
Saa smurte han den Øverste en rigtig En „paa Læret,"
Den sqvat, hiin „unnerendte" og det var jo dog harmelig
Og derfor denne ogsaa skreg ganske erbarmelig,
Men derpaa sprang den op og beed Bonden i hans Been,
Og skjulte sig derefter iblandt en Bunke Steen.
Nu Touren var til Peer, han skreg gudsjammerlig,
Og dermed fik da Ende det hele Klammeri.
Og han begyndte atter mod Hjemmet at stævne,
Men snart hans ene Strømpe begyndte at revne,
Og derpaa Permisionerne; tilsidst som en Tromme
Hans hele Krop udspændtes, saa knap ham kunde rumme
Den store blaa „Senellie." Omsider kom han hjem
Men kunde ikke røre et eneste Lem.
Hans Kone hjalp just Folkene at lægge en „Casine,"
(Det er, udlagt for Lægfolk, det samme som Faschine.)
Dengang Peer Olsen ankom med Hævelse og Pine.
Og de fik ham i Sengen,
Og Drengen
Afsted de sendte
For Kloge=Nille i Hast at hente
Hun kom og saae. „Hvordan blev han spoleret?"
Hun spurgte strax, og Alt hvad var passeret
Blev hende sagt, hvorefter hun en Bog
Af Lommen drog.
Og da hun havde lidt i den studeret,
Hun sørged' for at hver en Kjæst marschered'
Til næste Nabogaard, hvorpaa hun tog
Hvert Vindu' af og Dørene opslog,
Og sagde til Peer Olsen: „Lig nu stille!
I hvad, der skeer
Saa rør Dig ei, men stol paa Nille."

Derpaa hun gik. Og nu den stakkels Mand
Laa ganske ene. Men da Maanens Rand
Kom frem paa Himlen, han en Puslen hørte
Og mærked' noget Klamt og Slimmet rørte
Hans Legem', og ved Maanelyset saae
Han tydelig en Hugorm paa sig gaae.
I Munden den et Blad medbragte.
Som den paa Mandens Lemmer lagde,
Og syslede dermed saa rolig
Som om den var i egen Bolig.

Og Bonden følte sig saa let om Hjertet,
Og mærkede ei meer det smerted',
Og faldt snart i en Søvn saa sød
Som Barnets, paa sin Moders Skjød.
Og dengang saa han vaagned' op
Da var han rask i Been og Krop.
Men den, der frelste ham fra Døden
Var just den Hugorm, som af Nøden
Og fra sin stærke Fjende reddet blev
Derved at Bonden drev
Den, der laa ovenpaa, en riglig En i Nakken,
Hvorfor den Anden ogsaa ærlig bragte Takken.

F.

Anecdoter.

En Mand, som havde megen Gjæld, laa og skulde døe. „Kunde jeg dog kun leve saalænge," sukkede han, „til jeg fik min Gjæld betalt!" — „Ja, vil De da leve evig?" sagde Lægen, som var nærværende.

En Mand, hvem aldrig Noget vilde lykkes for af det, han foretog sig, udraabte fuld af Fortvivlelse: „Hvis jeg havde været Hattemager, vare visinok alle Børn komne hovedløse til Verden."

Hr. Mads.

Der var en Præst ved Navn Hr. Mads,
Som havde 17 slemme Drenge,
Der gjorde ham saa grov en Spads,
At han var nær ved sig at hænge.
De Confirmander var,
Og Spadsen jeg berette vilde
Den selv fortalt mig har
Hr. Madses Dotter Jomfru Nille.
Bemeldte Præst man altid saae
I „Prækestolen" heftig slaae.

(Men misforstaa mig ei
Og tro det er af Spot jeg siger „Præke"
Og ikke „Prædike;" thi Ingen meer end jeg
Velsigner Prædiken bag Kirkens Vægge.
Hiint Ord for Verset bedre passede
Derfor jeg brugte det — nu videre!)

Saa vared' det da ikke længe
Før disse 17 slemme Drenge
Af Belzebub det Indfald fik,
At skaffe deres Pastor Stik
Af Knappenaale, til den Ende
De heelt behænde
12 Naale i den Pude jog
Hvorpaa Hr. Mads han slog

Til første Søndag efter
Hr. Mads anstrængte alle sine Kræfter
For Talen ret at gjøre god;
Thi Herskabet ham melde lod
(Naturligviis af bare Ydmyghed!)
At da de kom i Kirken ned.
Og de holdt Ord; thi Fru Merville
Med Kammerjomfruen Pernille
Præcis i deres Stol gik ind
Da Præsten steg paa sin.

Derpaa
Hr. Mads begyndte saa:
„Hvem skabte Himlens Hal
Med Stjerner uden Tal?
Og hvem har ved sin Magt
Vor skjønne Jord frembragt?
Og hvem udfried' Israels Børn af Vaanden
Og aabned' Havets Bølger som en Port?"
Her Præsten kraftig slog til Lyd med Haanden
Og skreg — „Det har de Satens Drenge
gjort."

V. V.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Hvo der med fordomsfrit Øie betragter og forfølger Fordelingen af Bjergene over Jorden, kommer til den Slutning, som selve Bjergenes Oprindelsesmaade lader forudsætte, til den Slutning, at der ingen Regelmæssighed er at finde deri. Rigtignok har, forinden man besad rigtige Kaart over de forskjellige Dele af Jorden, mange Geographers Phantasie behaget at skabe et System paa Sandhedens Bekostning; selv den nyeste Tid er ikke fri derfor, og Elie de Beaumont er ikke bedre end Gatterer; men Sandheden trænger tilsidst igjennem, om end først efter svære Kampe med de ulykkelige Systematikere.

Hvilket vidunderligt Næt af Overtro den Sidstnævnte udbredte, udgivende det for et Bjergnæt, derpaa maa det Følgende være en lille Prøve.

En Bjergæqvator omgiver hele Jorden; „den begynder med Andes under den 20de Grads sydlige Bredde imellem Amazonflodens og La Platas Strømgebet, og gaaer tversigjennem Sydamerika til Cap Augustin," 8 Graders sydlig Bredde ikke langt fra Pernambuco. Men mærkværdigt nok ligger der hverken Maranons eller La Platas Kilder, heller ikke findes der overhovedet nogen Bjergkjede; tvertimod strækker sig fra Patagonien til Staten Venezuelas Grændser en Dalslette, som, gaaende fra Pampas over i Llanos, afbryder al Forbindelse mellem Andes og de brasilianske Kystbjerge, og disse sidste, som Gatterer omtaler, løbe ikke fra Øst mod Vest, men fra Syd mod Nord.

Bjergæqvatoren „gaaer nu over Øen Fernando de Noronna (tæt ved Kysten af Amerika) til Cap Tagrin (Sjerra Leone) i Afrika (ɔ: igjennem den store Fordybning af det atlantiske Ocean, som er endnu lavere end Amerikas Pampas og en heel Deel bredere, nemlig paa dette Sted 350 Mile), gjennemskjærer hele Afrika i dets største Bredde indtil Centrummet af Maanebjergene (som endnu Ingen kjender), løber da ned ad paa begge Sider af Nilen (atter engang til Forandring fra Syd til Nord, istedetfor hellere at sætte lige over til Arabien og Nordindien, hvad sikkert havde været lettere end Vandringen over det atlantiske Hav), over Landtungen ved Suez (hvor der atter ingen Bjergkjede findes) til Sinai, Libanon, gjennem Persiens nordlige Grændser, omslutter Indus' og Sihon's Kilder, støder til de sydlige Dele af Altai, de sajanske Bjerge, Æblebjergene (Jabloni Chrebet) og ender endeligt ved Tschuktschio Nos." En Æqvator under 64 Grads nordlig Bredde ved Behringsstrædet! Overgangen fra Afrika ved Arabiens Kystbjerge til Beludschistan og derfra ovenfor Pendschab til Himalaya vilde dog nogenlunde have svaret til en Æqvator; men de ovenfor anførte Bestemmelser streife dog, hvor alvorligt de end ere fremsatte, hovedsageligt over i det Latterlige.

Men det forrige Aarhundredes store Geograph vedbliver med at opstille Bjergparalleller, og det tre nordlige og tre sydlige, som løbe næsten lige med denne Æqvator.

Den første gaaer fra Gallopagosøerne (Vestsiden af Nordamerika) over Forbjerget del Salina, ved Øen Trinidad, over Pico paa Teneriffa, Forbjerget Bojador, Gibraltar, til Vestsiden af Bugten ved Ob. (Der ender Ural, altsaa en Paralelkreds, der løber fra Nord til Syd, ligesom forhen Æqvatoren gjorde paa nogle Steder; at Polen og Rusland, et uhyre stort Lavland fra det sorte og caspiske Hav til Ishavet, fra Karpatherne til Ural, ligger derimellem og afbryder Bjergparalellen, hvad skader i Grunden det?)

Den anden med Æqvator paralelle Bjerglinie „gaaer fra Yukatan over den mexikanske Havbugt til Florida paa Østsiden af Missisippi, Sydsiden af St. Lorenzofloden (hvilke Bestemmelser!) til Ny-Skotland, over Cap Breton til Newfoundland, de skotske Øer og Lindesnæs paa Sydspidsen af Norge hvor den lange Bjergkjede begynder at hæve sig, der under Navnet Langefjeld styrer lige mod Nord til den 62 Grads nordlige Bredde (hvilken Bjergparalel Forfatteren her maa have tænkt sig ved denne Beskrivelse, er ikke godt at vide), da fra Sydvest til Nordost til den 63 Grad, hvilken Strækning indbefatter Norges høieste Bjerge, og da gaaer i nordlig Retning til den 70 Grad og ender i Nordcap.

„Den tredie Paralel begynder paa Sydspidsen af Californien med Cap St. Lucas, løber igjennem hele Halvøen, vender sig imod Nordost med nogle Krumninger igjennem Missisippis Flodgebeet og de vestlige canadiske Søer til Wagersbay."

Dette Maal naaer det med Æqvatorens paralelle Bjergstrøg, som først streifer fra Sydost til Nordvest og da fra Nordvest til Sydost, efter at det beqvemt har krydset de for Datidens Geographer slet ikke existerende Klippebjerge og i Nord Hudsonsbugten paa en Vei gjennem Missisippis og de canadiske Søers Lavland, hvor der paa en Strækning af 500 Mile ikke findes høiere Bjerge end Windmühlenberg ved Berlin eller Schneckenberg ved Leipzig.

Omtrent af samme Beskaffenhed ere de paralelle Bjergstrøg paa den sydlige Halvkugle, af hvilke den ene løber forbi Amerikas, Afrikas og Asiens fremragende Spidser, den anden gjennem de indiske Øer, Nyholland og Nyseeland.

„De Bjergrækker, der have en næsten lodret Retning med Bjergæqvatoren og dens Paralleller, kunne kaldes Bjergmeridianer. Den første Bjergmeridian er i Amerika Andeskjeden fra Cap Frowardon (et Forbjerg i det sydlige Patagonien, der ogsaa kaldes Cap Avance, og det er vanskeligt at sige, hvorfor — da Gatterer med saa stor Lethed gjennemskjærer Lavlande og Have med sine Bjergparalleller — han ved sine Bjergmeridianer lader sig opholde ved slige Bagateller som det Magellanske Stræde) indtil Nordvestsiden af den californiske Havbugt og den anden Halvdeel paa vor Halvkugle (den anden faktiske Halvdeel, denne Bjergkjedes Fortsættelse gjennem Nordamerika i Klippebjergene op til Polarhavet, kjender Gatterer slet ikke) den Bjergkjede nemlig, som gaaer fra Cap Romania midt gjennem Halvøen Malacca, Siam, den sydvestlige Grændse af Sina, Mustay, Uraltag, den ingoriske Bjergkjede til Weigaz."

„I en Afstand af 90 Grader fra denne Bjergmeridian paa den nordlige og sydlige Halvkugle antager man den anden Hovedmeridian, der gaaer igjennem Afrika, over de canariske og azoriske Øer, den store Newfoundlandsbanke og Øen Terre neuve (hvilke begge ere Eet og det Samme med engelsk og fransk Benævnelse) til Kysten af Labrador (den anden Halvdeel af denne Meridian synes at være gaaet tabt; thi Gatterer omtaler den slet ikke). Imellem disse tvende Hovedmeridianer, og i en Afstand af 45 Grader fra hver af dem, antager man tvende Bimeridianer."

Det er begribeligt, at alle disse Drømmerier, som beroede paa slette Kaart og Lyst til at lave Systemer, faldt hen i Intet, saasnart Mænd af Faget besattede sig med Gjenstanden, og man ikke mere kunde sætte sin Fod under en stor Geographs og Geologs Skriverbord. L. v. Buch og Humboldt have aabnet den Bane, som Werner har antydet, og de schweitserske, franske og engelske Geognoster have med roesværdig Iver fulgt det Exempel, som de Tydske have givet, og de have sat Iagttagelse istedetfor Theori, Kjendsgjerninger istedetfor Hypotheser. Et virkeligt Tilbageskridt kan man i denne Henseende kalde den ellers velfortjente Elie de Beaumonts Bestræbelser, hvormed han søger at bestyrke sin Mening, at alle Bjergstrøg lade sig bringe i et Antal af Kredse, og at Hævningen for enhver af disse Kredse tilhører en særegen Tidsalder for Jorden, hvilket allerede gjendrives derved, at man finder Stene og Forsteninger fra alle Jordomvæltningsperioder udbredte over den hele Jord, og at intet Mineral er udelukkende eiendommeligt for nogen enkelt Zone.

En Slette af nogen Udstrækning er vanskelig at oversee. Sletten, hvorpaa Slaget ved Leipzig forefaldt, har en Udstrækning, hvorom man intet ret Begreb kan gjøre sig, skjøndt man næsten overseer den fra Toppen af Pleißenburg, og hvad er den i Sammenligning med Lüneborg, Hannover, Oldenborg, Holland, hvad i Sammenligning med Polen og det europæiske Rusland, hvad først i Sammenligning med Sydamerikas og Nordasiens Sletter.

Anderledes forholder det sig med Bjerge; disse falde i Øie, og jo fladere et Land er, desto tilbøieligere ere sammes Beboere til at beære et Muldvarpeskud med Titel af „Bjerg." Würtembergeren kalder sit „Unterland" og sine Marker for Lavland, Ostfriseren og Hollænderen vilde ansee det for meget bjergfuldt; men for Würtembergeren forsvinder ved Siden af hans Alper Høiene paa hans

Marker, og for Beboeren af selve Alpen forsvinder hans Districts Høider fuldkommen ved Siden af de ham stadigt for Øiet svævende Schweitseralper.

Men naar ved Slettelandet en Undervurdering finder Sted, saa er der ved Bjergene stedse en Overvurdering, og omendskjøndt man af de fleste Bjerge slet ikke overseer deres hele Høide, fordi man er steget 1000 Fod iveiret, førend man kommer til deres Fod, ja vel endog, som i Amerika flere Steder er Tilfældet, staaer langt høiere over Havet end Bjerget over Beskueren, (Pichincha maaler over 14,000 Fod; i Quito befinder man sig ved dens Fod over 9000 Fod høit, og overseer dog ikke mere end en Trediedeel af dens Høide, af Cotopaxi neppe Halvdelen, af Chimborazzo ikke meget meer end Halvdelen), saa er den Tilbøielighed dog fremherskende hos Enhver, at vurdere det for Øie værende Bjerg langt høiere, end det egentligt er. Man sammenligner ikke Bjerget med Jorden, men med sig selv, med Beskueren.

Dolomieu siger: Jordens Bjerge frembyde ikke engang slige Ujevnheder som en Appelsin- eller Æggeskal; denne Sammenligning er uhyre hyperbolisk, saa overdreven, at den giver et ganske falsk Billede; han siger vel „ikke engang saa store," men deri synes dog at ligge en Indrømmelse af, at Ujevnhederne vare næsten saa store. Forfatteren besidder den smukke nye Globus af Adami af 14 Tommers Gjennemsnit. De høieste Bjerge paa Jorden vilde, naar de skulde fremstilles paa Kortet i Relief, ikke engang rage frem over det Fernislag, hvormed Globusen er overtrukket. En Kugle af 11 Fods Gjennemsnit, som med største Omhu var dreiet af Leer, vilde ved Tørring blive langt mere ujevn end Jorden er, navnlig ved Fremtrædelsen af Sandskornene af det hensvindende Leer, og et Sandskorn af 1/4 Linies Tykkelse vilde staae i det samme Forhold til denne Kugle (som ikke vilde kunne faae Plads i de fleste af vore Værelser) som Montblanc til Jorden.

Af disse Antydninger see vi, at hvor ujevn Jorden ogsaa synes at være, saa er den i Virkeligheden og betragtet som et Hele det dog ikke; vi maale kun Jorddelene efter Dele af vor Person, omtrent som naar vi vilde maale vor egen Størrelse efter en Myggefod; sammenlignet med os selv, er det første Led af Tommelfingeren omtrent 1/60 saa langt som vort Legeme; sammenlignet med Breden af en Myggefod ville vi vistnok maatte sige: det er 1200 Gange saa langt som dette Maal. Saaledes har Jordens høieste Bjerg, Kintschinginga, kun 1/1400 af Jordens Diameter til Høide, Dhawala Giri 1/1540, Nevado de Sorato (Sydamerika) 1/1742 og Montblanc 1/2642 af Jordens Diameter.

Bjerge og Sletter ere saa uregelmæssigt fordeelte over Jorden, at man til de mange Love, som ere blevne udfundne derfor, maaskee med største Ret kan føie den Lov, at der ikke gives nogen Lov derfor.

Bjerge fremtræde overalt tydeligt nok, men Sletter maa man adskille i Høisletter og Lavlande; saaledes falde de af Havet fremtrædende Landdele paa det Naturligste i tre Underafdelinger; Lavland, Høiland og Bjerge. Lavlandene maa man fordetmeste søge ved Søekysten, og selv om de ogsaa strække sig langt ind i Landet, maa man dog stedse søge deres Udgang ved Havet. Et Lavland er f. Ex. i Europa ikke alene Holland eller Lombardiet, omendskjøndt de ere det i fortrinlig Grad, men Lavland er hele Strækningen af det nordlige Europa fra Holland gjennem Oldenburg, Hannover, Mecklenborg, Preussen, Rusland, Finland til Nordsøen, Østersøen og det hvide Hav paa den ene Side, til Uralbjergene paa den anden, til det caspiske og sorte Hav paa den tredie, og endelig til Karpatherne, Riesen-, Erz-, Harz-, Thüringer-, Rhøn- og Ardennerbjergene paa den fjerde Side.

Lombardiet bestaaer uden Sammenhæng med andre Lavlande for sig, og er indesluttet af Appenninerne og Alperne, og kun aaben mod det adriatiske Hav; men det er saa fuldstændigt Lavland som noget, trods de det omgivende Bjerge, da det kun er libet hævet over Havfladen.

Andre Lavlande af saa betydelig Udstrækning har Europa ikke; thi Landene i det sydlige Frankrig, Maremnerne og de pontinske Sumpe i Italien og enkelte, ja mange enkelte Strøg af lavtliggende Lande kunne dog ikke stille sig i et saadant Forhold til de for-

nævnte Landstrækninger, at man om dem kunde sige, at de bestemme Characteren af den Verdensdeel, ja kun af det Rige, de tilhøre.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

A. Rom under Konger.

IV. Tarquinius Superbus (den Stolte) og Junius Brutus (den Dumme).

1. En overmodig Konge.

Tarquinius, der paa en saa skjændig Maade havde bemægtiget sig Thronen, kunde umuligt vinde Folkets Kjærlighed og Tillid. Ved ham blev Kongedømmet, hvis Sæde to Gange efter hinanden var beplettet med Blod, Romerne forhadt. Da Tarquinius heller ikke troede Nogen, dannede han sig en Livvagt af Fremmede, hvem han betalte med store Pengesummer. Han var en tapper Feldtherre og erobrede flere Stæder, men om sine Undersaatters Rettigheder vilde han Intet vide; han undertrykkede baade Patricier og Plebeier. Hvo der modsatte sig, lod han henrette, saa at tilsidst hverken Senatet eller Folket vovede at sige ham imod. Man kaldte ham superbus ɔ: den Overmodige, den Stolte. Selv sine egne Slægtninge skaanede han ikke, og kun een af dem, Lucius Junius, senere kaldt Brutus, vidste at unddrage sig hans Rasen derved, at han anstillede sig afsindig. Tarquinius kaldte ham derfor spottende „den Dumme" (brutus) og fattede ingen Mistanke til ham. Men snart blev Navnet Brutus et Æresnavn.

2. En Fædrelandsven.

Tarquinius beleirede netop Ardea, en fast Stad i Rutulernes Land, kun faa Mile borte fra Rom. En Aften red hans Søn Sextus bort fra Leiren til det nærliggende Kollatia, og besøgte der den ædle Lucretia, Kollatinus' Kone, hvis Skjønhed havde vakt en strafværdig Lyst i Ynglingens Bryst. Da Kollatinus var i Leiren, troede Sextus, at han ustraffet turde mishandle Konen, men Lucretia vilde ikke overleve sin Skam. Hun lod i Hast sin Mand og nogle andre Venner hente fra Leiren, fortalte dem grædende den lidte Krænkelse og i Overmaalet af sin Smerte greb hun en Dolk og gjennemborede sig for Mændenes Øine.

Da reiste sig til Alles Forbauselse den tidligere af Alle spottede Brutus. Medens Faderen og Moderen beklager den ulykkelige Lucretia, river han den blodige Dolk af Saaret, lader Liget offentligt udstille paa Torvet, holder en gribende Tale og sværger Niddingen og hele den kongelige Familie bitter Hævn. Strax bleve alle Porte lukkede, medens den utrættelige virksomme Brutus iler til Leiren og der fortæller Kongesønnens nye Udaad. Da bliver ogsaa Hæren forbittret paa Kongen, den forlader Leiren og vender tilbage til Rom.

Tarquinius blev sat i Ban med sin hele Familie, og han turde ikke mere vende tilbage til Rom. Han bad, han truede; Intet hjalp. Forbittret flygtede han til Etrurien, for at ophidse Roms Fjender og med Magt tiltvinge sig Thronen. Men Romerne afskaffede for bestandigt Kongeværdigheden, og feirede hvert Aar den forhadte Tarquinius' Flugt ved en Folkefest. Tohundredefemogfyrreogtyve Aar havde Roms 7 Konger regjeret.

3. Consulerne.

Nu var Rom en Republik. Af Patriciernes Midte blev aarligt to Mænd med kongelig Anseelse valgte, der regjerede Folket i Spidsen for Senatet, ledede Folkeforsamlingerne og havde Overbefalingen i Krigen. Men for at ingen af Consulerne, saaledes kaldte man dem, skulde misbruge sin Magt til Skade for Folkefriheden, blev deres Regjerings Varighed fastsat til eet Aar. Heri laae en Grund til Romernes mange Krige. Enhver Consul søgte at forherlige sit Aar ved en eller anden glimrende Vaabendaad, for derved at erhverve sig et roesværdigt Minde hos Efterkommerne. Af Taknemmelighed valgte det romerske Folk de tvende Mænd, hvem det skyldte sin Frihed, nemlig Brutus og Kollatinus, til de første Consuler.

4. Den strenge Fader.

Saa streng Brutus var imod Kongefamilien, lige saa streng retfærdig var han mod sine egne Børn. Den romerske Ungdom var blevet forført ved Tarquinius' Sønner, til at gjøre et Forsøg paa at aabne Roms Porte for den fordrevne Konge. Anslaget blev opdaget og to af Brutus' Sønner vare mellem Forbryderne og tillige to Brodersønner til Kollatinus. De tvende Consuler forsamlede Folket paa Forum og lode de Anklagede føre frem. Først kom Brutus' Sønner. Faderen afsagde Dødsdommen over dem og vinkede til Liktorerne. De løsnede deres Riisknipper, pidskede de Dømte med Riis og afhuggede derpaa deres Hoveder med Øxen. Brutus blev siddende og saae derpaa med ufravendt Blik. Derpaa kom Kollatinus' Slægtninge. Denne ønskede at redde deres Liv og stillede derfor det Forslag, at de skulde udjages af Rom. Men Brutus stemte for Døden. Da bleve ogsaa disse tvende fornemme Ynglinge halshuggede og efter dem alle de andre Sammensvorne. Men Kollatinus syntes paa Grund af sin Blødhjertethed for udygtig til Consul og for svag til at beskytte Republikken; derfor maatte han nedlægge sit Embede og fjerne sig fra Rom.

B. Rom en Fristat.

I. Hoi Fædrelandskjærlighed.

Horatius Kokles, Mucius Scævola, Kloelia.

1. Horatius Kokles.

Nord for Rom laa Etruskernes frugtbare Land; en mægtig etruskisk Konge, Porsenna, var af Tarquinius blevet overtalt til et Krigstog mod Rom. Denne trængte seirrigt frem med en stor Hær og det lykkedes ham at indeslutte Staden. Kun Tiberfloden skilte ham fra Rom; med sine kamplystne Skarer rykkede han mod Broen, som forbandt begge Flodbredder. En lille Skare af Romere, som havde Vagt paa Broen, flygtede. Blot een Mand, Horatius Kokles var hans Navn, blev staaende ved Indgangen til Broen; tvende Andre, opmuntrede ved hans Exempel, sluttede sig til ham, og disse 3 Mænd spærrede Passagen over Broen og holdt med deres Skjolde og Sværd Fienden tilbage. Imidlertid bliver Træbroen afbrudt bag dem; da man kommer til det sidste Brædt, raabe Romerne til dem, at de nu kunde sørge for deres Redning. De to gaae tilbage, men Horatius bliver staaende alene og kjæmper saalænge, indtil Broen styrter ned bag ham. Saaledes falder han i fuld Rustning ned i Strømmen; men modigt svømmer han over til Sine, der modtage ham med Jubel. De fjendtlige Kastespyd havde ikke tilføiet ham noget Saar.

2. Mucius Scævola.

Kunde nu end den fjendtlige Konge ikke komme ind i Staden, saa holdt han dog alle Tilgange besatte, og truede med at udhungre det ængstede Rom. Da besluttede en ædel Yngling, Mucius, sig til en dristig Daad, for at sætte Skræk i Fjenden. Han gik alene til Fjendens Leir med en Dolk skjult under sin Kappe. Uanfægtet kom han foran det kongelige Telt, hvor Krigsfolkenes Lønning netop blev udbetalt. Mucius, som ikke kjendte Kongen, styrtede sig mod den, hvem de fleste Soldater omgave, og gjennemborede Kongens Secretair. Strax grebe Soldaterne den Ubekjendte, afvæbnede ham og førte ham hen for Kong Porsenna. Uden at vise mindste Tegn paa Frygt, talte den kjække Yngling: „Mit Navn er Mucius; jeg er en romersk Borger og vilde myrde mit Fædrelands Fjende. Da jeg har taget feil, vil jeg tilstaae Dig, at jeg ikke er den Eneste, som stræber Dig efter Livet." Kongen forskrækkedes og truede med at lade ham opbrænde, naar han ikke vilde opdage hele Sammensværgelsen. Men Romeren yttrede intet Ord til Svar herpaa, men blottede sin høire Arm, gik til et nærstaaende Bækken, hvorpaa brændte en Ild, og holdt sin Haand uden at forandre en Mine i Flammen og lod den langsomt forbrænde. Da greb Studsen og Skræk de Omkringstaaende, og Kongen udraabte: „Gaa! Gaa Din Vei ustraffet; Du har handlet værre mod Dig end mod mig. Jeg vilde ønske, at slig en Kjækhed ogsaa streed for mig!"

Men Kongen havde faaet Skræk i Blo-

det for slige Mænd og han rækkede nu selv Romerne Haanden til Fred. Rom maatte stille Gidsler og tilbagegive nogle tidligere fra Etruskerne erobrede Landstrækninger.

Horatius Kokles og Mucius bleve høipriste og rigeligt begavede af Folket. Mucius erholdt det hæderlige Tilnavn „Scævola" ɔ: Keithaand, og dette Navn nedarvedes til hans Efterkommere.

3. Kloelia.

Blandt de romerske Gidsler, som bleve førte til Etrurien, befandt sig ogsaa en adelig Dame ved Navn Kloelia. Strax den første Nat overlistede hun sine Bevogtere, flygtede med de øvrige Piger og styrtede sig i Tiberen. Lykkeligt svømmede hun over til den anden Bred og kom atter til Rom. Hendes Ledsagersker vare fulgte efter hende og havde ligeledes naaet Staden. Dog, Romerne sendte strax de bortflygtede Piger tilbage til Porsenna. Denne roste og beundrede Kloelia og skjænkede hende Friheden, idet han tillige tillod hende at udbede sig Frihed for en af de øvrige Gidsler. Kloelia valgte den yngste Pige og vendte med denne glad tilbage til Rom.

(Fortsættes.)

Diamanten med de mangfoldige Slibninger.

(Fortsat.)

Sultan Achmed og Dilara.

Ravet er et hemmelighedsfuldt Stof som Jorden danner, og som Solen meddeler Egenskaber, vi med vor svage Forstand ikke kunne forklare os.

Man gjør saa ofte Indsigelese mod det Vidunderlige og Usandsynlige, og dog ere vi omgivne af uforklarlige Hemmeligheder, hvilke selv den kløgtigste Videnskab aldrig vil trænge ind i.

En Dag traf man paa en sortagtig Steen, der trak Jernet til sig. De stærke Aander vilde ikke vide noget af denne Opdagelse at sige, og de syntes at have Grund dertil. Hvorledes, raabte man, Materien, det Døde, det Livløse skulde have Magt til at bevæge et Søm i nogen Afstand? Man gjorde et Forsøg, Sømmet bevægede sig henimod Magneten; men denne Hemmelighed vil aldrig blive forklaret.

En anden Dag erklærede man, at Ravet udøvede den samme Indflydelse paa et Halmstraa, hvilket de Vantroe som sædvanlig negtede; man gjorde imidlertid nok et Forsøg, Ravet befalede, Straaet adlød.

Hvem vil efter det tale om Usandsynligt? Der er ikke mere noget Vidunderligt, eller rettere Alt er vidunderligt.

I Seraillet, som ligger paa den lille Halvø ved Constantinopel, er der et prægtigt Værelse, hvilket Sultan Achmed III. beklædte med de Speile, Republiken Venedig sendte ham ved en Freds Undertegnelse. Her hvilede Sultanen sig, naar han havde overværet en Mønstring i Terapia, eller besøgt Tøihuset i Topchana, eller bedt altfor længe i den hellige Sophiemoskee. Det var et yndigt Hvilested; Vinden fra Rheden viftede gjennem de aabne Vinduesskodder; de smaa krusede Bølger nynnede, idet de brødes mod Muren; Havens Blomster fyldte Luften med Vellugt.

En Dag lod Sultanen sig bringe en pragtfuld Pibe, en Foræring fra Paschaen af Laodicea. Denne Pibe var smykket med talrige Ædelstene, men hvad der især gav den et overordentligt Værd var en stor og overordentlig fiin Ravspids. Man havde aldrig seet en saa smuk Ravspids mellem Læberne paa de Troendes Beherskere.

Denne Dag havde Sultanen paa Sletten ved Terapia ramt 20 Strudseæg med en Riffel i 500 Skridts Afstand. Denne Øvelse havde trættet ham meget, især paa Grund af de uendelige Lovtaler, Hoffolkene overøste ham med for hans Behændighed efter hvert heldigt Skud.

Sandheden byder imidlertid at tilføie, at en troende Tyrk, der stod bagved en Jordvold, knuste Ægget med en Stok, hver Gang Sultanen trykkede Riffelen af; men efterat denne Kjendsgjerning engang er draget frem

for Dagens Lys, ville vi ikke videre omtale den.

Sultanen betragtede med Velbehag sin Navpibespids og rakte Hovedet til en ung Slave, der antændte Tobakken fra Laodicea, efter Kjenderens Dom den behageligste og meest velsmagende af alle Sorter. En let Røgsky steg sagte i Veiret op under det speilblanke Loft, og Sultanen indaandede med Glæde den fine og forfriskende Duft.

Denne mægtige Mand halvt laae, halvt sad paa en Divan, og for bedre at nyde sin Lykke afskedigede han alle Slaver og Opvartere med en barsk Stemme og blev alene.

Hans Øine straalede af uudsigeligt Velbefindende; han aabnede og lukkede dem ved hver Indaanding og fulgte med sit Blik de blaaagtige Figurer, Røgen beskrev paa den venetianske Republiks Speile. Under Jagttagelsen af dette lunefulde Spil troede han pludselig at bemærke Noget i Loftets Speile, som ikke var ham selv. En saadan Opdagelse har noget Forfærdeligt ved sig; man gyser ved den blotte Tanke om, at man en Aften naar man sætter sit Lys foran Speilet, kan deri opdage en fuldkommen ubekjendt Skikkelse der betragter En med spottende Øine; der paastaaes, at det er seet.

Sultanen saae eller troede i Begyndelsen at see i Loftets Speile en ung letklædt Europæer, der røg en Pibe paa en Divan ved Siden af en Slavinde.

Sultanens første Tanke var at see sig om i Værelset for at opdage de levende Originaler til de af Speilene tilbagekastede Billeder; men han var alene, ganske alene; et eneste Blik var tilstrækkeligt til at overbevise ham derom.

Endnu engang betragtede han Loftet, idet han tog Navspidsen ud af Munden, og denne Gang saae han ikke Noget, eller rettere sagt, han saae sig selv siddende ned og skuende opad.

Godt, sagde han, det er et Syn, der bevirkes ved den svævende Røgs lunefulde Bevægelser; det vilde i Sandhed være temmelig meget, om et Speil fandt paa at fremstille Gjenstande, der ikke befinde sig foran det.

Efter disse Ord blev han igjen rolig og gav sig til at suge paa Navspidsen med sine smukke Læber. I samme Øieblik vendte hans af Mathed fugtige Øie sig mod Loftet, og han saae igjen Slavinden og Europæeren, der sladdrede sammen med en vis Fortrolighed.

Han tog Spidsen ud af Munden, og Synet forsvandt; han omfattede den igjen med sine Læber, og nu iagttog han ikke alene det samme Optrin, men han kjendte Slavinden, det var den skjønne Dilara, hvilket Navn betyder „Hjertets Reenhed."

Saalænge han havde Navspidsen mellem Tænderne, viste Billedet sig i Loftet; saasnart han slap den, blev det borte.

I sin Tjeneste havde Sultanen to lærde Østerlændere; da de bleve raadspurgte, svarede de, at de Troendes Behersker uden Tvivl havde været udsat for et Sandsebedrag, og at han havde røget Opium i den Tro, at det var Tobak. De to Videnskabsmænd bleve afskedigede og øieblikkelig indesluttede i de syv Taarne.

Her udtalte de Forbandelser over Videnskaben og lovede hinanden at være mere uvidende en anden Gang.

Det forekom dog Sultanen nødvendigt at gjøre nok et Forsøg med Piben og med Navet; dette anstillede han den næste Dag, efterat han paa samme Maade som tidligere havde ramt tredive Strudsæg.

Forsøget faldt tilfredsstillende ud, om det end ikke videre glædede den blødagtige Sultan; Slavinden Dilara var nemlig en af hans Yndlingsslavinder, og i dette nye Optrin viste hun sig langt mere indtaget af Europæeren end af Sultanen.

Allah! udbrød Storherren og slog sig for Panden; hvad betyder dette her? hvis jeg var en Christen, vilde jeg troe, at Djævelen blandede sig deri; men som en Rettroende troer jeg ikke paa Noget, og jeg veed hvad jeg skal gjøre for at berolige mit Sind.

Han lod hemmelig Anføreren for sin Livvagt kalde til sig og sagde:

Vaager Du altid med Opmærksomhed og Iver over min Slavinde Dilara?

Jo, Deres Majestæt!

Nat og Dag?

Hvert Minut af Døgnet!

Hvad bestille mine Slavinder midt om

Dagen, naar jeg begiver mig til Terapia for at skyde?

Nogle gaae i Bad, andre musicere, andre sove paa Divanerne eller under Figenmorbærtræerne i Seraillets Haver.

Og Dilara? Dilara? afbrød Sultanen ham heftigt.

Himlens Stjerne, Havets Perle, som Deres Majestæt kalder Dilara, begiver sig til Speillysthuset for at læse i Koranen, saaledes som Deres Majestæt har tilladt hende.

Det er rigtigt, sagde Sultanen, ja, jeg havde forglemt, at jeg havde givet hende denne Tilladelse ... Du kan trække Dig tilbage ... Tal ikke derom til Nogen! Forstaaer Du mig? ...

Anføreren bukkede sig til Tegn paa Lydighed.

Nu skal Du kun, vedblev Storherren, bekjendtgjøre for hele Haremet, at jeg imorgen Middag sidste Gang vil øve mig i at skyde med Riffel paa Sletten ved Terapia ... for sidste Gang, hører Du? Spørger man Dig om Grunden, skal Du blot sige, at de Troendes Behersker holder op med denne Øvelse, fordi hans Færdighed nu er saa stor, at hans Øies Sikkerhed ikke kan blive større.

Anføreren kastede sig ned paa Jorden, og efterat han havde feiet Støvet af Gulvet med sin Pande, stod han op og gik bort.

De Troendes Behersker havde saaledes fattet en udmærket Plan. Hvis Dilara, sagde han til sig selv, begiver sig til Speillysthuset for at modtage, jeg veed rigtignok ikke paa hvad Maade, en eller anden Christen, vil hun sikkerlig være der imorgen, naar hun erfarer, at jeg imorgen Middag tager ud for sidste Gang. Jeg længes efter at komme paa Spor efter Sandheden.

Den næste Dag drog ganske rigtig lidt før Middag efter Sædvane et meget talrigt og glimrende Ryttertog ud af Palladset, og begav sig i Gallop henad Veien til Terapia.

Men denne Dag tjente Toget ikke til Bedækning for Nogen. Sultanen havde skjult sig imellem de brede Gardiner i en Bærestol, og stillet sig paa Post i den mørkeste Krog af Speillysthuset.

Det var midt om Sommeren, Heden var næsten utaalelig. Alle Søfolk paa de Skibe, der laae for Anker paa Reden ligeud for Tøihuset i Topchana og for Enden af Seraillet, sov og havde hengivet sig til dyb Hvile; der hørtes ikke et Skrig, ikke en Sang; selv Bølgen havde ligesom begivet sig til Ro paa Strandbredden. Denne Stilhed lignede meget den, der hersker i Vinternætterne, naar Sneen bedækker Markerne; kun at istedetfor Snee skinnede blændende Solstraaler over Hav, By og Mark.

Ved denne Middagstid, der saa meget lignede Midnat, forsøgte en ung Søcadet et Foretagende, der var uhørt i det keiserlige Harems Aarbøger. I en lille Baad landede han ved den yderste Pynt af Seraillet, klatrede ved Hjælp af Hænder og Fødder over Muren, som om det havde været en Skibsmast, smuttede bagved de nedrullede Solgardiner og vovede sig ind i Achmed den 3dies Speillysthuus.

Naar han vendte tilbage, brugte han ikke engang Jollen; den dristige Cadet svømmede da ud til Briggen Spak, som laae for Anker paa Rheden.

Idag tog Cadetten, der upaatvivlelig som sædvanlig havde faaet Underretning ved et eller andet Tegn, den vante Vei og naaede lykkelig Lysthuset.

Dilara var der allerede og røg af Paschaen af Laodiceas udmærkede Pibe, den samme, som henrykkede Sultanen, førend han saae Billederne i Speilet.

Den unge Englænder faldt paa Knæ for Slavinden; derpaa tog han Plads paa en Pude og røg ogsaa af den berømte Pibe til Trods for Sultanen, der skjød efter Strudsæg i Terapia.

Pludselig udstødte Slavinden et Skrig og besvimede; Englænderen slap Pibespidsen af Munden, sprang rask op med Piben i Haanden istedetfor en Kaarde og bemærkede Sultanen, hvis Øine udslyngede Lyn.

Det var et frygteligt Øieblik, hvoraf der er i London udkommet et Kobberstik efter et fortrinligt Maleri af Gavarini med Underskrift „Fornøielse;" hvilken Fornøielse!

De Troendes Behersker var i Grunden en hjertensgod Mand, men han begyndte altid med at blive meget opbragt og gribe til en Dolk.

Dette gjorde han ogsaa nu og vilde lige

til at dræbe det unge Menneske, ikke for Slavindens, men for Pibens Skyld (hvem har nogensinde kunnet kjende en Sultans hemmelige Tanker?), da et kløgtigt Indfald holdt ham tilbage.

Jeg er en Englænder, raabte den unge Mand med en meget stolt Betoning.

Det Ord „Englænder, betyder, at jeg er ukrænkelig; Ingen, ikke engang Sultanen, har Ret til at røre ved mig; jeg kan elske hans Slavinder, ryge hans Piber, drikke hans Kaffe, trænge ind i hans Harem, det er min Rettighed, vee den, der lægger Haand paa mig."

Sultanen fattede hele Betydningen af de fire Ord: Jeg er en Englænder.

Med Spidsen af sin Dolk pegede han hen paa Vinduet og gav Søcadetten Tegn til at forføie sig bort, hvilket denne ogsaa strax udførte med et Egerns Behændighed og uden at bekymre sig synderlig om hvad der ventede den skjønne Dilara.

Slavinden var besvimet, idetmindste lignede hendes Tilstand en Besvimelse; thi Slavinderne kunne forstille sig.

Sultanen, der var vant til, at dette overgik hans Slavinder, lod Dilara ligge i hendes Uvirksomhedstilstand, og gav sig til at tænke over en langt alvorligere Gjenstand end en Qvindes Utroskab; thi denne ædle Sultan tænkte fremfor Alt paa Videnskabernes og Kunsternes Fremskridt. Han grundede over Ravets hemmelighedsfulde Egenskaber ligesom den, der først havde opdaget Magnetens skjulte Kræfter. Efterat han havde siddet i lang Tid med Panden støttet mod begge Hænder ligesom Alchymisten, der søger de Vises Steen, fandt han en Løsning af dette vanskelige Spørgsmaal; den var rigtignok ikke fuldkommen tilfredsstillende, men i Mangel af en bedre kunde man tage tiltakke med den.

Ravet, sagde den grublende Sultan, er et porøst Legeme, der opsluger Lysstraaler, og dets Tiltrækning er større og staaer paa et høiere Trin end Magnetens; det tiltrækker og beholder: en Gjenstand, der afspeiles i det, bevares ligesom en Luftspeiling, hvilken de varme Læber og Tobakkens Forbrænding gjenfremstille i et Speil.

Man er altid tilbøielig til at finde det godt, man selv har opfundet. Sultanen tilkjendte sig selv Bifald og var meget fornøiet med sig selv over, at han havde fundet en Løsning, der beroligede hans Sind. Da han løftede Hovedet for at see, om Dilara blev ved at være besvimet, fandt han sig alene i Lysthuset. Dilara var forsvunden.

Der blev givet Befaling til at opsøge hende, men man kunde ikke finde hende.

Heldigviis var der for Sultanen stor Trøst i denne Ulykke, for det Første i en Mængde andre Slavinder, der vare ham troe, og dernæst i hans Fremstilling af Ravets Egenskaber, hvilken han strax lod oversætte paa Fransk og som noget meget Vigtigt sende til Academiet i Paris, der aldrig svarede ham derpaa.

Efter denne Fortælling fik Diamanten Beabib nogle besynderlige Luner; en Diamants Luner ere Lynglimt.

Imidlertid kunde Beabib ikke beskyldes for Ufrugtbarhed; man kunde have spurgt i et Aarhundrede, og den var ikke bleven udtømt for Svar; men den vilde rimeligviis hvile sig engang imellem.

Dens første Skin kunde kaldes Haiva; Prinds Zeb-Sing og den vise Bramin Kosrou førtes hen til skjønne Egne i Indien.

Haiva.

En Nat havde den vise Hindu Arzeb en herlig Drøm; han troede at see, eller rettere sagt, han saae Roudra, Dødens Gud, der for ham aabnede den blaae Port til det skjønne Slot Kailaca, hvis Buegange, der vare prydede med Ædelstene, førte til den med Bajaderer opfyldte Have Mandana. Siva, den mægtigste af Guderne, sagde til ham: Arzeb, Du har været retfærdig, og jeg vil belønne Dig derfor; jeg udnævner Dig til Konge over de malediviske Øer, der ligge i det arabiske Hav og hvis Antal er 12,000; paa dem alle findes Huler smykkede med Perler og Ædelstene og i hver Hule er der en Dronning, skjøn som Lachmi, Glædens Gudinde; disse 12,000 Dronninger skulle være dine Hustruer, og dit flydende Harem vil være smukkere end den store Konge Sevadigis, Grundlæggeren af Maratternes Herre-

dømme. I Drømme forlod Arzeb Himmelhvælvingen paa en Stige af Guld og Indigo, og da han var kommen til Skyernes lavere Egne, opdagede han sit Kongerige, der lignede 12,000 Conchylier, som svømmede under Palmeblade. Idet han landede paa Øerne, forekom det ham, at Havet opførte en himmelsk Musik, da det deelte sig 12,000 Gange i smaa, livlige rislende Saphirbække imellem de mange Øer.

Med den Hurtighed til at bevæge sig, som Drømmene give, sprang Arzeb let fra den ene Ø til den anden, og hver Gang saae han skinne mellem Palmebladene to sorte Øine under bølgende Ravnelokker, i et Ansigt, blidt og smilende som den skjønne Nadas.

Iblandt andre uudgrundelige Hemmeligheder, som tilhøre Drømmenes Verden, er ogsaa den, at de lade os glemme enhver Bevidsthed om Tid og Rum; da Arzeb vaagnede, havde han saaledes i sin Erindring flere lykkelige Aar, der vare henrundne mellem de 12,000 Dronninger i det arabiske Hav i Slotte, der vare bedækkede med Rav, Perler og Koraller.

Han vendte tilbage til sin egen Have og saae den skjønne Haiva, der ventede paa ham mellem Rosenbuskene og sagde til ham:

Arzeb, vil Du give mig, hvad jeg har bedt Dig om og hvad Du har lovet mig?

Skjønne Haiva, Du har bedt mig om hvad Du ikke burde bede om; jeg har lovet hvad jeg ikke burde love, vi have begge To havt Uret.

Jeg vil da overgive mig til Fortvivlelse.

I Sivas Navn, min yndige Haiva, fortvivl ikke endnu. I Aften vil jeg opsøge Troldmanden Sanali, der kjender alle Naturens Hemmeligheder, alle indiske Planters Egenskaber. Han kan maaskee lære mig den Hemmelighed at tvinge hele det arabiske Hav ind i en Naal; men det forekommer mig meget vanskeligt at opnaae.

Kjærligheden kan opnaae Alt.

Man siger det, mumlede Arzeb bekymret.

Om Aftenen bragte Arzeb efter Skik og Brug Troldmanden Sanali rige Gaver; derpaa fortalte han ham ligeledes efter hinduisk Sædvane den sidste Drøm, han havde havt.

Sanali hørte paa ham og sagde:

Arzeb, hvorlænge har Du i din Drøm levet med de 12,000 Dronninger? Jeg troer idetmindste 12,000 Aar.

Og i hvor mange Timer?

I sex Timer.

Det er godt, og sig mig nu, hvad Du ønsker jeg skal gjøre for Dig.

Gode og vise Troldmand, jeg elsker Haiva, og denne yndige Pige tager sin Død, hvis jeg ikke skaffer hende en Naal, som i sin Indfatning rummer det arabiske Havs Vande. Det er et Fruentimmerindfald.

Arzeb, Du har skjenket mig rige Gaver og jeg vil ikke være utaknemlig.

Hvorledes! Kan Du skaffe mig den vidunderlige Naal, der vil holde den skjønne Haiva ilive?

Upaatvivlelig, Intet er lettere.

Derpaa førte Sanali Arzeb op til Toppen af en Bjergspids, der var høiere end alle Mysores Bjerge, og sagde til ham:

See Dig omkring!

Dette gjorde Arzeb; under deres Fødder udfoldede det arabiske Hav sig i en oval Skikkelse; det var glat som et Speil og havde den skjønneste himmelblaae Farve.

Derpaa tog Sanali frem af sin Klædnings Folder en Brystnaal med en Saphir, hvis Indfatning var oval, og tiltalte ham saaledes:

Alle Folk fra vort Land have en Egenskab, som hedder Indbildningskraften; den indskrænker ikke Noget, formindsker det ikke; den forøger, forstørrer Alt, efter en uendelig Maalestok, thi den kjender ingen Grændser.

Det er sandt, bemærkede Arzeb.

Saa sandt, at Du i een Nat troer at have levet 12,000 Aar.

Du, der spiller saa godt Schak, der har lært Præsten Niaprus ved Templet i Jagrenat den høiere Regnekunst, Du maa vide, at det er ligesaa vanskeligt at troe at have levet 12,000 Aar i sex Timer, som at see det arabiske Hav indsluttet i en Saphir; Forholdet er det samme.

Ganske det samme.

Du har en Indbildningskraft, der er antændt af den indiske Sols Straaler. Betragt Havet og derpaa Saphiren, og sig mig saa, om Du finder nogen Forskjel i deres Forhold.

Nei, slet ingen.

Nu kommer det kun an paa at faae den samme Forestilling ind i den smukke Haivas Hjerne.

Det vil være vanskeligere.

Ingenlunde; hør nu, hvorledes Du skal bære Dig ad. Tag denne Naal med en Saphir i, og naar Du viser Haiva den, saa sig, at Du bringer det arabiske Hav i din Haand. Hun vil lee deraf, lad hende kun det og vedbliv at være alvorlig. Derpaa skal Du forære hende to meget værdifulde Øren ringe, besatte med Diamanter fra Hyderabad.

Godt! dernæst?

Skal Du fortælle hende, at hun har en livligere Indbildningskraft end den Digter, der har skrevet Ramaiana.

Hun vil være modtagelig for en saadan Roes.

En Qvinde bliver altid sat i Bevægelse ved Lovtaler og Diamanter.

Det troer jeg.

Derpaa skal Du forære hende Naalen med Saphiren i, og ved første Blik vil hun troe at see Skibene fra Surato og Sacotora seile forbi.

I Naalen?

Ja, i Naalen, det forsikkre jeg Dig om, Arzeb.

Denne bukkede sig, tog Naalen, betragtede den med Opmærksomhed og sagde:

Hvad mig selv angaaer, troer jeg der er to arabiske Have, og at jeg holder det ene med Enden af mine Fingre.

Arzeb tog Afsked med Troldmanden og udførte nøiagtigt hans Befalinger.

Sanali var en virkelig Viismand, hvad han havde forudseet maatte indtræffe. Haiva modtog Diamanterne og Lovtalen, og da hun saae Naalen med Saphiren i, udraabte hun:

Det er Solen selv, som i en Naal har aftegnet det arabiske Hav for at opfylde Haivas Ønske. Min kjære Arzeb, Du fortjener at blive elsket.

Det er Alt hvad jeg forlanger, svarede denne.

Haiva holdt Ord, hun levede og elskede. Indbildningskraften er Sjælen, Livet, Legemets nærende Lue. Den store Konge Soudraka, Indiens og Verdens digteriske Prydelse, levede i 100 Aar, og Ingen har nogensinde havt en mere levende Indbildningskraft end denne Konge.

I det Øieblik da Kongesønnen endte denne Fortælling, udbredte en stor Nyhed sig i Hyderabad. Under Lyden af forskjellige Instrumenter bekjendtgjorde man, at Ten Taulis Pagode var bleven prægtig istandsat af den ædle Bramin Kosrou, som paa dette Arbeide havde anvendt alt det Guld, han havde faaet for Diamanten Beabib.

Lykkelige Bramin! udbrøde Sivas fromme Tilhængere; han har bortskjenket alt sit jordiske Gods; han har solgt Alt for at ære Dyden og Guderne; men hans Plads er ogsaa allerede beredt i Haven Mandana paa Himmelhvælvingens Stjerner.

Den unge Prinds Zeb-Sing sagde Farvel til den vise Bramin, og efterat have fragtet et Skib styrede han over det arabiske Hav til Java. Af Frygt for at blive kjendt paa den fædrene Strandbred, gik han i Land, forklædt som en armenisk Kjøbmand. Da Natten imidlertid var falden paa, tog han ind paa et Gjæstgiversted, der endnu er til, idetmindste af Navn; det hed „Guldkorset."

Værten var en Araber, der som alle hans Landsmænd var meget snaksom.

Efter Aftensmaaltidet vilde Prindsen benytte sin Forklædning til at lære Skikke og Sæder at kjende i en By, der hørte til hans Faders Kongerige, hvilket han troede bedst at opnaae ved at indlade sig i en Samtale med Værten i „Guldkorset."

Efter at have omtalt mange rigtige og mindre rigtige Ting, anmodede Fyrsten Araberen om nogle Oplysninger om hans Eiendom, og han ønskede navnlig at vide, hvorfra Navnet hidrørte.

Ah, sagde Araberen, det er en Historie.

Og han gjorde en Bevægelse der er eiendommelig for alle Araber, nemlig at kaste Hovedet tilbage og see op imod Himlen.

Ved Ordet Historie fik Prindsen, der var begjerlig efter Fortællinger, Lyst til at vide noget Mere end den korte Indledning, han nylig havde hørt.

Araberen saae, at han havde en rig og gavmild Reisende for sig, lod sig derfor ikke bede to Gange og fortalte, som følger:

Guldkorset.

Der var her en ung Pige, hvis Stemme var ligesaa blid og behagelig som Lyden af den indiske Fløite; derfor havde man ogsaa opkaldt hende efter dette Instrument og givet hende Navnet Arinda.

Man veed ikke, til hvilken Religion den unge Pige bekjendte sig; hun havde ikke paa sin Pande hvide Striber som Sivas Tilhængere; hun gik aldrig ind i nogen Pagode og knælede aldrig for Ganeska, Gudinden for Hinduernes Arnested.

Nogle sagde, at Arinda var en Jødinde, men det var en Feiltagelse.

Hvorfra var hun kommen? Det vidste Ingen, og hun aabenarede ikke sin Hemmelighed for Nogen. Imidlertid paastod man, at hun var født hiinsides Ormusstrædet og i et Land, hvor en Viismand havde hædret Galgen ved sin Død. Efter denne mærkelige Død blev nemlig denne Galge, der var bygget i Skikkelse af et Kors, ikke betragtet som vanærende; tvertimod ansaae endogsaa Konger det for en Ære at bære denne Galge i deres Kroner imellem Ædelstenene.

Arinda seilede med sin Moder paa et Skib, der led Skibbrud paa denne dengang ubeboede Kyst.

Alle Folkene omkom, Skibet knustes, men ved et sandt Under blev Bagstavnen, hvorpaa Arinda og hendes Moder befandt sig, revet løs fra Skroget, og af en Bølge kastet op paa Land, hvor den blev siddende fast i den bløde Jordbund. De to Fruentimmer frelstes fra Døden og slap derfra med nogle voldsomme Stød.

Den unge Pige bar et Guldkors om sin Hals og sagde til sin Moder:

Dette Kors har frelst os; hvad der er skeet er et sandt Mirakel. Lader os takke Himlen.

Og hun trykkede med Andagt sine Læber mod Korset.

Efterat disse to Fruentimmer vare undslupne Skibbruddet, vare de udsatte for at døe af Hunger paa den øde Strandbred. Lykkeligviis opdagede de snart, at de vare strandede i Nærheden af en Skov af Brødfrugttræer, hvor de mættede sig ligesaa godt som i det bedste Gjæstgiversted i Tschinapatnam.

Arinda kyssede anden Gang sit Guldkors for at takke Himlen for dette nye Under.

To Dage efter stødte en rig Kjøbmand fra Solo, der med et talrigt Følge jagede i denne Egn, paa de to Fruentimmer, som sad under et Brødfrugttræ. Da han havde hørt deres uheldige Skjebne, tog han dem med til sin Bolig, der ikke laa langt fra Strandbredden, og de nøde der den venligste og omhyggeligste Gjæstfrihed.

Den rige Kjøbmand var ved første Øiekast bleven indtaget af Arindas Skjønhed, og ikke længe efter forlangte han hende til Ægte af hendes Moder.

Min Taknemlighed, sagde den unge Pige, gjør mig det til Pligt at ægte min Befrier, men paa den Betingelse, at jeg kan blive istand til at opfylde det Løfte, jeg har aflagt.

Og hvad er det for et Løfte? spurgte Kjøbmanden.

Jeg vil bygge et Værtshuus paa det Sted hvor vi have lidt Skibbrud, og der skal alle Fattige have Ophold og Føde, saalænge jeg lever. Jeg er beredt til at skjenke min Haand og min Hengivenhed til den Mand, der vil hjælpe mig til at opfylde mit Løfte.

De indseer nok, at den skjønne Arindas Giftermaal ikke gik overstyr for saa Lidt. Kjøbmanden indvilligede i Alt, byggede Værtshuset og kaldte det „Guldkorset.“ Det var det første Huus i den lille By, De er kommen til idag.

Prinds Zeb-Sing blev meget rørt over denne Fortælling og lønnede Fortælleren med stor Gavmildhed. Da han var bleven ene paa sit Værelse, sagde han til sig selv: Denne Fortælling om Guldkorset er just ikke meget interessant, og dog har den rørt mig mere end alle Diamanten Beabibs glimrende Historier. Jeg har reist langt omkring for at finde Viisdom, og det lykkes mig først ved at vende tilbage til mit Hjem.

Ved sin Ankomst til sin Faders Hof i Solo fortalte den unge Fyrste kun denne sidste lille Historie, og Kongen aabnede sit Skatkammer og udbetalte en betydelig Sum til at opbygge et stort Asyl for Fattige med Navnet „Diamanten Beabib.“

Imidlertid holdt Zeb-Sing ikke op med af og til at adspørge sin kostbare Ædelsteen, og hvergang hentede han nye Fortællinger hos den. Det er dem, der skulle blive meddeelte i det Følgende.

Om Havets Farve.

(Af E. v. Bibra.)

Mangen En, der har hørt meget tale om „Havets mørkeblaae Vover“ og derpaa gjort en Reise over Kanalen f. Ex. fra Hamborg til London, har vistnok i Stilhed undret sig over ikke at have seet noget til hiin kostelige blaae Farve. Fremførelsen af Klager over denne Skuffelse er vel ikke sjelden bleven forhindret af en Fjende, alle Landkrabber ikke kunne modstaae, Søsygen; den Søsyge er nemlig Alt ligegyldigt med Undtagelse af det længselsfuldt forventede Dieblik, da han igjen skal sætte Foden paa det faste Land; han forglemmer Digtekunst og Romantik Dannelse og det Passelige, det er altsaa intet Under, at han kun bekymrer sig lidet om, om Havet er blaat eller rosenrødt.

Den derimod, som har overvundet hiin Plage eller har været saa lykkelig at blive aldeles forskaanet derfor, forundres og henrykkes, naar han under Reisen bemærker de glimrende Farver, med hvilke Havet er prydet, det lysende Blaae, det mørke Grønne eller hiin Schattering deraf, som de gamle nederlandske Malere saa hyppig anvendte paa deres Søstykker og som man fortrinsviis kalder Søgrønt (Aqvamarin).

De to Hovedfarver, man iagttager paa Havet, ere de nylig nævnte, Blaat og Grønt, og der er igjen to Hovedbetingelser, som paa den ene Side indskrænke dem, paa den anden lade dem træde mere eller mindre tydeligt frem.

Det kan i Almindelighed antages, at paa betydelige Dybder viser Havet sig blaat, paa lavere Grunde grønt. Overalt paa det atlantiske Hav, langt fra Kysten, hvor Havet har en stor Dybde, er Vandets Farve dyb og glindsende blaa, saaat man kan troe at have en Indigoopløsning for sig. Denne pragtfulde Farvetone forhøies endmere, naar man seer paa Vandet gjennem et Rør eller blot igjennem den hule Haand. Undertiden strækker denne Farvning sig ligetil Bølgernes Top, og maae man næsten forundre sig over, at et Glas med det samme Vand viser sig klart og farveløst, medens de smaae Draaber i Nærheden af Skibet funkle og sprøite omkring som blaae Perler. Dette er især Tilfældet under lave Bredegrader. De hede Landes gløbende Sol og endnu mere Himlens mørkeblaae Farve ere Betingelserne for en lignende Farvning af Havet. Bliver Himlen overtrukken af Skyer, taber Havets Farve strax i Glands og Friskhed; den bliver smudsig blaagrøn, ja graaagtig, naar Alt er bedækket med Skyer og Solen forsvunden. Da denne Afvexling mellem Vendekredsene indtræder hurtigt, om end ikke hyppigt, og for det meste kun varer kort, er Forandringen mere øinefaldende, og det bliver let den Jagttagende klart, at Skyernes graae Farve nu kastes tilbage fra Vandet, ligesom før Himlens smukke Blaae speilede sig i Bølgerne.

Ved Cap Horn, Egnen for vedvarende Nedslag, hvor Snee, Regn, Hagel, Taage vexle bestandig med hverandre, og hvor kun sjeldent et guulagtigt svagt Skjær vækker en dunkel Erindring om Solen, svarer Havvandets Farve ligeledes til Himlens. Den er for det meste smudsig graae, undertiden guulagtig, saaat man troer at seile gjennem tyndt Dynd, medens til andre Tider Havet ligner en uhyre Kjedel, fyldt med smeltet ureent Bly.

Selv i det klareste Solskin fremtræder næsten altid nær ved Landet Havet med et grønt Skjær. Herhen hører Vandets grønagtige Farve i Kanalen og ved de tilgrændsende Kyster; den er ubetinget en Følge af den ringere Dybde, ligesom det samme, kun mere livlige Udseende under sydligere Bredegrader. Ved Kysten af Brasilien er saaledes Havet af en mørk grøn Farve. I Begyndelsen kunde jeg ikke holde den Tanke borte, at dette bevirkedes ved Landets Afspeiling i Van-

det, men Jagttagelser i Algodonbugten i Bolivia have overbeviist mig om, at det blot hidrører fra, at Havet ikke er saa dybt.

Tæt ved Landet har Vandet der den samme pragtfulde Farve, som ved den brasilianske Kyst ofte strækker sig temmelig langt ud; men allerede i kort Afstand fra hiin øde klippefulde Kyst indtræder det aabne Havs mørkeblaae Farve klart og tydeligt, og vi kunde endnu længe see Kysten efterat vi vare komne ind i det blaae Havvand. Her havde Havet ogsaa allerede en betydelig Dybde, og vi kunde ikke naae Bunden med 80 Favne; af de derværende Bjerges terrasseformige Skraaning kan man slutte sig til, at Dybden rimeligviis maa være ikke lidet større.

Blaat og Grønt findes undertiden tæt op til hinanden og meget skarpt begrændsede. I det stille Hav, med Kysten af Chili i Sigte, under 33° sydlig Brede er Havets Farve ganske smaragdgrøn, og det endogsaa i en Afstand af 15 (engelske) Miil fra Land, hvor den lige med Eet bliver mørkeblaa. Der seilede vi i det smukke blaae Vand og saae den skarpt begrændsede grønne Stribe strække sig langs med Kysten. Idet vi fortsatte vor Reise parallel med denne sidste, kom vi snart ind i det grønne Vand, der paa nogle Steder gik længere ud i Havet end paa andre. I 50 Skridts Afstand var Farveforskjellen tydelig at skjelne, derpaa kom en ligesaa lang grønblaa Strækning, men da Skibet havde en rask Fart, seilede vi efter faa Secunders Forløb i aldeles Grønt Vand, medens vort Kjølvand viste sig stærkt blaat.

Ogsaa for Sømanden er Havets grønne Farve et Tegn paa Udyb og Grunde, og saaledes kan det da ansees for sikkert, at dybt Vand betinger den blaae, lavt den grønne Farve, at smukt Solskin og klar skyfri Himmel forstærke begge Farver og gjøre dem mere livlige, men at de derimod ved skyfuld eller ganske overtrukken Himmel dæmpes, maaskee endogsaa fuldkommen ophæves.

Det kan neppe afgjøres, hvilken af de to Farver, naar de fremtræde i deres fulde Styrke, man maa give Fortrinnet, da enhver af dem har en eiendommelig Skjønhed. Paa aaben Sø og mellem Vendekredsene forhøies Vandets glimrende Farve ved Tusinder af levende Skabninger, der prange med de pragtfuldeste Farver. Som Exempler herpaa kunne nævnes: Carcinium, et lille nogle Linier langt Dyr, der blinker, skinner og funkler, saaat det kan bemærkes i temmelig stor Afstand; en eventyrlig dannet Havsnekke af en Tommes Længde, der rigtignok selv er blaa, men dog godt kan skjelnes fra Havet, da den glimrer som en Juveel; Physalierne, hine pragtfulde Dyr, der kunne bruge en Deel af deres Legeme som Seil til at komme afsted med Vinden, medens deres lange Fangearme hænge ned og brænde Fingrene paa den Nysgjerrige eller Videbegjerlige, der vil bemægtige sig den.

Ikke blot mindre Dyr smykke Havet og hæve dets Farve, ogsaa Fiske og Søpattedyr oplive det og vise sig med et laant, skuffende Skjær. Det er tilstrækkelig bekjendt, at de fleste Hvaler ingenlunde udmærke sig ved smukke Farver. Den smudsige graabrune Farve hos disse Havets Kæmper bliver til den pragtfuldeste blaagrønne, naar de svømme forbi i en vis Dybde; noget Lignende finder Sted ved Marsvinene, der tumle sig omkring Skibet, eller ved Fiskene, der følge med det for at snappe hvad der falder overbord. Om nu end Havet i Nærheden af Kysten er oplivet ved mangfoldige Skikkelser maa jeg dog tilstaae, at jeg kun foretrækker den grønne Farve for den blaae, som man træffer tæt ved Landet eller i stille, indesluttede Bugter. Enten nu steile og nøgne Klippevægge danne Kysten, eller der findes en yppig Plantevæxt, er det dog det Tillokkende ved Ensomhed, Ro og stille Afsondrethed, der udøver et saadant Trylleri over Indbildningskraften. I nogen Afstand vugger maaskee en Søfugl sig paa de klare, rolige Bølger eller en Søstjerne udbreder sin besynderlige Skikkelse ved en af Vandet beskyllet Klippe; man er alligevel alene og afsondret, man hører kun Aaretagene fra sin egen Baad, i de dybe mørkegrønne Bølger opdager man undertiden hemmelighedsfulde besynderlige Skikkelser, der tilbagekalde gamle, længst forglemte Eventyr fra Drengealderen i Erindringen og i det vilde fremmede Land minde om Hjemmet.

Ved Siden af disse Hovedfarver, hvilke Havet fremviser, optræde, som det navnlig i nyere Tider er bleven oplyst ved grundige Arbeider, mangfoldige andre Farvninger, der

imidlertid altid ere mere eller mindre locale og betingede ved Dyre og Planteskikkelser, der paa visse Steder leve sammen i uhyre Antal. Ikke langt fra Rio Janeiro har jeg lagt Mærke til Havvandets røde Farve, som hidrørte fra en lille rød Krebs, der opfyldte Havet i saa stor Mængde, at man i et eneste Glas Vand kunde trække Hundreder af dem op paa Skibet. Som berørt ere disse ved Dyr og Planter frembragte Farver blevne tilstrækkeligt undersøgte i den senere Tid, og til Slutning vil jeg derfor omtale nogle Farvetoner af optisk Natur, hvilket ogsaa er Tilfældet med det Grønne og Blaae. Ved det grønne Havvand har jeg fundet de Farver, der udfylde hinanden. Paa aaben Sø spillede Bølgernes hurtigt opstaaede og ligesaa hurtigt igjen forsvundne Skum i det Rødlige, og enkelte i Veiret kastede Draaber viste sig ikke sjelden ganske rosenrøde. Ved det blaae Havvand opdagede jeg imidlertid aldrig den tilsvarende gule Farve paa Bølgernes Skum og Toppe.

Under hine henrivende Solnedgange, som saa hyppig træffes i de varme Lande, synes Havets hele Overflade undertiden at bestaae af flydende Guld, og denne Farve er ligesom den blaae af Himlen et Speilbillede af den glødende Aftenrøde, der pryder Himlen og kastes tilbage af Vandet.

Ikke sjelden viser Havet sig fuldkommen kobberfarvet, og det ved skyfri Himmel og ved Solnedgang, imidlertid kun paa Skibets Skyggeside, naar Seilene i Læ ere hidsede op. I disse Tilfælde er Skuffelsen fuldstændig, og Kobberfarven tydelig fremtrædende og reen metallisk ligetil den øverste Top af hver Bølge; den naaer kun lidt ud i Havet og er en Følge af de hvide Seils Gjenskin paa Vandet og af den Skygge, Skib og Seil kaste paa den af Solen beskinnede Vandflade.

Dette lille Udkast om Havets Farve slutter jeg med at omtale et Syn, der vel ikke strengt taget hører herhen, men kan kaldes et af de skjønneste, Naturen viser os efter en mindre Maalestok, nemlig den Regnbue, der undertiden kan sees paa Bugsprydets Læside.

Dette vidunderlige deilige Syn fremtræder, naar ved fuldkommen klar Himmel, og medens Solen ikke staaer altfor høit paa Himlen, der pludselig hæver sig en svag Vind, saaat Skibet føres rask frem gjennem det endnu ikke stærkt bevægede Hav. Solen maa befinde sig paa den Side, hvorfra Vinden kommer. De ved Bugsprydet i Veiret kastede smaa Vanddraaber driver Vinden over til Læsiden, og den Regnbue, som opstaaer der, bliver synlig, naar man stiller sig saaledes, at man har Solen i Ryggen.

Ved Vandfald og større Springvand forekommer det Samme, og det maa vel ogsaa kunne sees ved Dampskibenes Hjul, men den nysomtalte Regnbue har den Eiendommelighed, at den ved Gjenskin synes at fortsætte sig lige ned til Havets Bund. Saaledes seer man egentlig ingen Bue, men en farvet Ring, der synes at staae fast, da den ikke følger det Skibs gyngende Bevægelse, paa hvilket vi befinde os, skjøndt den vedbliver at drage med ved Siden af det.

Den lysende Kreds synes at trænge heelt ned i Dybet, men forsvinder pludselig, naar Støvregnen et Øieblik ophører, for strax efter at vise sig, naar en ny Bølge slynges i Veiret af det neddukkende Skib og forvandles til Støv af Vinden. Jeg vil gjerne tilstaae, at jeg har tilbragt mangen en halv Time ombord med at betragte disse vexlende Taagebilleder, et Syn, Regnbuen ikke forskaffer os.

Skamstøtten i Mailand.

(Fortsat.)

Imidlertid udbredte Rygtet sig fra den Ene til den Anden, og naaede snart over hele Byen. Før Aften talede Man i hele Mailand ikke om Andet end om den Skurk, som havde gnedet salveagtige dødbringende Stoffer paa Murene og Dørene i la Vedra de' cittadini.

Senatet befalede Politimesteren at begive sig til Stedet og anstille Undersøgelser. Politimesteren forenede sig med Criminaldomme-

ren: Begge befandt at Murene havde været røgede, og optoge Vidneforhør. Man udledte af denne første Undersøgelse, at Sundhedscommissæren, som om Morgenen den 21de Juni var bleven seet af Catharina Rosa og Ottavia Buono, hed Guiglielmo Piazza.

Ordrer til at arrestere denne Ulykkelige lod ikke længe vente paa sig, og han blev ført i Fængsel. Hans Huus blev gjennemsøgt i alle Retninger, for at forvisse sig om, om han havde Salvekrukker eller Penge, men Man fandt Intet der.

Det første Spørgsmaal, som Man henvendte til ham, var dette, er det kommet til deres Kundskab, at Man har fundet visse Smudspletter paa Murene af Husene i denne By, især ad den Kant henimod Tessinerporten? —

Jeg veed Intet derom — svarede han — fordi jeg ikke har at bestille i Nærheden af Tessinerporten.

Det er ikke sandsyligt, bemærkede Øvrigheden.

Det andet Spørgsmaal gik ud paa, hvorledes han havde tilbragt sin Dag den 21de Juni.

Han svarede, at han havde befundet sig med de Deputerede fra Sognet, som havde det Hverv at vaage over Udførelsen af Sundhedstribunalets Ordre.

Man spurgte ham om Navnene paa disse Deputerede.

Jeg kjender dem af Udseende, svarede han, men jeg veed ikke deres Navne.

Det er ikke sandsynligt, bemærkede atter Øvrighedspersonen. Han tiltalte derpaa Piazza strengere, og befalede ham at tale mere aabenhjertig, hvis han ikke vilde at Man skulde anvende Strikken, for at faae Sandheden ud af alle disse Usandsynligheder.

Dersom Deres Excellencer endog ville bringe Strikken om Halsen paa mig, da staaer det Dem frit for at gjøre det; thi jeg veed Intet af det, De have spurgt mig om.

For Øieblikket blev dette Svar betegnet som en Uforskammenhed. Man bragte Piazza paa Pinebænken, og opfordrede ham til at beslutte sig til at sige Sandheden.

Under Skrig, Jamren og Bønner svarer han: — Jeg har sagt den Herre. — Man bliver ved. — Ak, for Guds Skyld, raaber den Ulykkelige, deres Naade lad mig løse, og jeg skal sige Alt, hvad jeg veed, ak! lad mig faae lidt Vand.

Man løser ham og sætter ham paa en Stol. Adspurgt paany, svarer han: — Jeg veed Intet; vil Deres Excellence lade mig give lidt Vand.

Til Pinebænken! gjentager Øvrighedspersonen. Man binder Piazza, idet Man vedholdende opfordrer ham til at sige Sandheden, og han svarer: — Jeg har sagt den, — først under høie Raab, siden med svag Stemme, indtil det Øieblik, da Dommerne, som saae, at han snart paa ingen Maade kunde svare mere, lode ham føre tilbage i Fængslet.

Da Sagen efter Forhøret den 23de var bleven forebragt Senatet, decreterede denne øverste Domstol: „at Piazza, efterat være raget, iført Husets Klæder og efterat have laxeret, skulde bringes paa den overordentlige Pinebænk, med bundne Lemmer, og saa ofte som Øvrighedspersonerne befalede det, det Hele formedelst adskillige Løgne og Usandsynligheder, der fremlyste af Processen." Det synes at denne Skik, at rage de Anklagede, at give dem andre Klæder paa, og at give dem ind at føre af paa, kom fra den Overtro, at der i deres Haar, i deres Klæde ja nedslugt i deres Indvolde kunde være skjult en Amulet eller Pagt med Djævlen, som Forsiglighed bød at skille dem ved.

De nye Pinsler aftvang den Ulykkelige kun nye Smertens Skrig: — „Ak! min Gud! Hvilken mordisk Behandling! Ak! Hr. Fiscal! Ak! lad mig idetmindste hurtig blive hængt ... Lad Haanden hugge af mig eller gjør Ende paa mig. Tilstaae mig idetmindste et Øieblik Pusterum ... Ak! Hr. Præsident! ... for Guds Skyld! Lad mig give Noget at drikke ... Jeg veed Intet, jeg har sagt Sandheden."

Disse gruopvækkende Scener kunde have været fornyede i det Uendelige uden videre Resultat. Forgjæves affordrede Man ham Tilstaaelsen af Forbrydelsen; Fortællingen af Omstændighederne derved, Navnene paa hans Medskyldige, Piazza bevarede endog, selv naar hans physiske Kræfter forlode ham, Styrke til at bekræfte sin Uskyldighed. Man tog sin Til-

flugt til et andet Middel. Efter Senatets Ordre lovede Fiscalauditeuren ham, at han skulde blive aldeles fri for Straf, paa det Vilkaar, at han vilde sige Sandheden heel og holden. Dette Løfte om Fritagelse for Straf, som Man paa ingen Maade havde isinde at holde, blev ikke stadfæstet ved en formelig authentisk Act; og skjøndt den saaledes burde indgyde liden Tiltro, havde den dog sin Virkning.

Modløs, lidende og overbeviist om, at dersom der var ham en eneste Udvei aaben til Frelse, da var det ved at efterkomme hans Dommeres Ønsker, skulde det end skee paa Ærens og Sandhedens Bekostning, bukkede Piazza under for Fristelsen og løi.

Hvo kan fatte, siger med Veltalenhed Manzoni, denne Sjæls Kampe, hvem den friske Erindring om hans Piinsler udentvivl lod føle vexelviis den gruelige Frygt for at komme til at udstaae dem paany, og Rædslen for at faae Andre til at lide dem; for hvem Haabet om at undslippe en frygtelig Død kun fremstillede sig i Forbindelse med Skrækken for at bringe en Uskyldig til at lide den? Thi han kunde ikke troe, at de vilde forlade et Bytte uden idetmindste at have sikkret sig et andet, eller at de vilde ende uden en Dødsdom. Han gav efter, han greb dette rædsomme Haab, hvor usikkert det end var; hvor skrækkeligt, hvor vanskeligt Forehavendet end var, besluttede han at bringe et Offer i sit Sted. Men hvor skulde han finde det? Hvilken Traad skulde han knytte sig til? Hvorledes skulde han vælge der, hvor der Ingen var? Hvad ham selv angik, da var det en virkelig Handling, som havde givet Anledning og Paaskud til at anklage ham. Han var gaaet ind i Gaden la Vedra, han var fulgt langsmed Muren, han havde rørt ved den; et ulykkeligt Fruentimmer havde seet ham, hun havde vistnok seet feil, men dog seet Noget. En ikke mindre uskyldig, ikke mindre betydningsløs Handling var det, der gjorde at han faldt paa følgende Person og Opdigtelse.

Nogle Dage førend hans Arrestering havde han kjøbt af en Barbeer ved Navn Giangiacomo Mora, som boede netop i Gaden la Vedra, en Salve, som skulde bevare imod Pesten, hvilken Salve denne Mand lavede og solgte offentlig. Siden Man vilde have en Fabel, hvori der var Tale om en Salve, om Sammenrottelse, om Gaden la Vedra, kunde ingen Person naturligere frembyde sig for Fangens Forestilling.

Piazza offrede altsaa Mora for sine Rædsler. Han angav ham først frygtsom som sin Medskyldige; siden lod han dem udfritte af sig enkelte Angivelser, som vare slet forbundne indbyrdes, ubestemte, for største Deel absurde, men som alle skulde sigte til at gjøre Medskyldigheden sandsynlig. Han svarede, at da han en Dag gik forbi Barberens Dør, havde denne kaldt paa ham og sagt til ham: — Jeg har noget Vist at give Dem — Jeg spurgte ham, tilføiede Piazza, hvad det var for Noget; og han sagde til mig: — Det er en vis Salve. — Jeg sagde til ham: — Ja, godt, jeg skal komme og hente den længere hen. Og to eller tre Dage derefter gav han mig den.

Dette var ikke nok for Øvrighedspersonerne; de opfordrede Piazza til at være mere nøiagtig, og de dicterede ham paa en Maade de Svar, som de forlangte af ham. — Hvad sagde Barberen til Dem, da han gav Dem Krukken med Salven? — Han sagde til mig: — Tag denne Krukke med Salve, gnid Murene her omkring dermed; kom derpaa tilbage til mit Hjem, og De skal faae en Haandfuld Penge.

Den Ulykkelige opdigtede saaledes med stort Besvær og ligesom nødtvungen. Øvrighedspersonerne lode sig denne Gang ikke opholde med at opdage Usandsynlighederne i hans Fortælling. De lode Piazza føre tilbage i Arresten, og sendte strax Betjentere ud at bemægtige sig Barberens Person.

Man kan letteligen gjøre sig en Forestilling om Barberens Overraskelse og Skræk, da man kom og forkyndte ham den falske Anklage der var frembragt imod ham, en skjændig Løgn, som Dommernes grusomme Haardnakkenhed, Rædslen for Pinebænken og Frygten for Døden havde ene aftvunget den ulykkelige Piazza.

(Fortsættes.)

Det første Korstog.

(See Lithographiet.)

Dette Foretagende var vistnok den mærkværdigste Tildragelse i det ellevte Aarhundrede. Peter Eremit havde vandret igjennem en stor Deel af Christenheden, og fortalte overalt de Troendes Elendighed i Palestina, og paakaldte overalt deres vestlige Brødres Medlidenhed for dem. Europa og især Frankrig var saaledes allerede ganske opfyldt af Korstogenes Aand, da Pave Urban den 2den sammenkaldte Conciliet i Clermont i Auvergne (November 1095). Ypperste Præstens Stemme nød en vældig Gjenlyd. Tretten Erkebisper, to Hundrede og fem og tyve Biskopper, næsten et lignende Antal Abbeder tilligemed adskillige Tusinde Riddere og en utallig Mængde Mænd og Qvinder af enhver Stand strømmede til i Hjertet af Vinteren under Auvergnes strenge Himmel, og ventede med Utaalmodighed paa Forkyndelsen af den hellige Krig. Peter Eremit fortalte da igjen for denne umaadelige Mængde, hvad han havde sagt særskilt til Størstedelen af dem i deres Slotte eller deres Hytter. Han opildnede mægtig deres Indbildningskraft ved følsomme Skildringer af de Forurettelser og Forfølgelser, som de Troende, som boede nærved de hellige Steder eller Pilegrimme, som besøgte dem, maatte lide af Muselmændene. Man hørte da kun et Raab: Gud vil det! Gud vil det! Munke og Lægfolk, store Herrer og ringe Vasaller, alle kappedes om at indføre deres Navne i den hellige Milits, og lode sig indlegne til den store Overfart; Alle mærkede deres Skuldre med Korsets hellige Tegn, og antoge deraf Navn af Korsfarere.

(Indsendt.)

Jesus i Templet.

Nattens lyse Stjerner blegne,
Solen stiger! Fjernt og nær
Over Jødelandets Egne
Spreder den sit Farveskjær;
Straaler fra den rene Himmel
Over Zions Herlighed,
Over Mængdens travle Brimmel,
Over Templets høie Fred.

Og da Jordens Lys er kommen
Med sit Guld og Purpurskrud,
Verdens Lys i Helligdommen
Spreder andre Straaler ud;
Straaler, der vort Hjerte give
Imod Synd og Sorg et Hegn,
Straaler, der for Sjælen blive
En velsignet Gyldenregn.

Men som nu han Hjerter rører
Ved sin Tale mild og from
Man en Qvinde for ham fører,
Og afæsker ham en Dom,
Og hun staaer i Zions Tempel
Med Bevidsthed om en Synd,
Der borttager Reenheds Stempel,
Fører ned i Lastens Dynd,

Fører bort fra Herrens Rige,
Lammer Sjælens Vingeslag,
Naar i Bønnen den vil stige
Op til Gud med Hjertets Sag.
Ind paa Jesus Ondskab trænger,
At han Qvinden dømme maa,
At han ei bør tøve længer,
At hans Ord man venter paa.

Og sit ædle Hoved hæver
Da vor Frelser, paa den seer,
Og hvert Hjerte lønlig bæver,
Læben ei kan hykle meer.
O min Jesus! jeg i Aanden
Seer dit Aasyns Herlighed,
Seer dig stille hæve Haanden,
Seer dit Øies dybe Fred,

Hvormed alvorsfuld og kjærlig
Du paa Hyklerskaren saae;
Hører Røsten, høi og herlig,
Fra de kjære Læber gaae.
„Den blandt Eder som i I finde,
Der er syndeløs, lad først
Kaste Stenen paa hiin Qvinde;
Thi hans Ret dertil er størst."

Atter Hovedet mod Støvet
Bøied' han og skrev i Muld
Indtil ene og bedrøvet
Qvinden stod saa angerfuld,
Da han reiste sig og sagde:
„Hvor er de, som nylig frem
Førte dig og Klage bragte?
Blev du ei fordømt af dem?"

„Nei o Herre!" Qvinden talte,
Atter Jesus Stemme lød,
Synderinden mild husvalte,
Klang som Aeolsharpen sød:
„Jeg ei heller dig vil fælde,
Qvinde o gak bort i Fred,
Men ei mere Syndens Vælde
Drage dig i Laster ned."

Verdens Lys med Viisdoms Fylde,
Med den rige Kjærlighed,
Lad din Straaleglands forgylde
Jordelivets Bitterhed.
Straal da fra din rene Himmel,
Fra din høie Herlighed
Ned til Jordens travle Vrimmel,
Giv vort Hjerte af din Fred.

Lad din Viisdom Snekken følge
Under Livets Strid og Savn,
Gjennem Tidens dunkle Bølge,
Hist til Evighedens Havn.
Lad din Kjærlighed tilsmile
Troen Kraft og Hjertet Trøst,
Da vi trygge skulle hvile
I din Himmel, ved dit Bryst.

N. F. N.

(Indsendt.)

Fabler.

(Efter det Tydske ved N. F. N.)

1.

Tulipanerne.

Gjennem Havens Gange
Nordenvinden bruser,
Mellem Træer og Blomster
Hvirvelvinden suser.

Og i Nattens Mørke
Lynene de flamme,
Deres Vælde knuser
Træets stærke Stamme.

Og den næste Morgen
Gartneren bedrøvet
Seer sin hele Næring
Være sig berøvet.

Alle Handelsplanter
Stormen har oprevet,
Hvert et ædelt Frugttræ
Ødelagt er blevet.

Stille han med Taalmod
Søger sig at væbne.
Men hans Tulipaner!
Fik de samme Skjæbne?

Hurtig han som Tanken
Hen til Bedet iler —
Ak! reent ødelagte
De paa Jorden hviler!

Da forgik hans Taalmod;
Bittert han sig harmer,
Og med høie Klager
Vildt og heftigt larmer.

Kold ved store Sorger,
Hed ved Bagateller:
Det til alle Tider
Om os alle gjælder.

2.

Taarerne.

Ved Nilen i Aegyptens hede Sand
Laa Krokodillen ventende paa Bytte,
Da gik et Barn henover lave Strand.
Ak! Ingen kan dets unge Liv beskytte!
Med aabent Gab Uhyret springer til
Og sluger Barnet op med Hud og Klæder,
Og derpaa — men hvordan gaaer det dog til?
Derpaa Uhyret høit og heftigt græder.
En Flodhest hører det forundret, den
Kan ei begribe hvad hiin Røver saarer;
Omsider troer den det er Angeren,
Der nu afpresser hiin de salte Taarer.

Den siger derfor „Ja det tænkte jeg
Jo nok, at Himlen har Dig ei opgivet.
Bliv ved med Anger og forlad den Vei
Hvorpaa Du gik, da skal Du gaae til Livet."

„Ha! spar Din dumme Snak, Vorherres Qvæg,
Som kun er modig naar det gjælder Tungen.
Hvorfor jeg græd, det skal jeg sige Dig:
Fordi der var saa lidt af Suul paa Ungen."

Ei altid Taarer er et Tegn paa Dyd,
Tidt Hykleriet ene dem forvolder,
Tidt bruges de alene kun til Pryd,
Tidt er de Vredes, Bitterheds Herolder.

3.

Rhinen.

For Tydsklands Mandstal kraftigt at forøge
Til Værge for „das große Vaterland"
Beslutted Rhinen sig en Viv at søge,
Og Bodensøen snart hans Hjerte vandt,
Og han vandt hendes. Nu et Bryllupsgilde,
Som vidt kan spørges der besluttet blev.
Til Neckar, Aar, Main, Mosel om de vilde
Ved Festen møde, man Billetter skrev.

Nu Dagen kom! Og Silkekaaben bølged'
Ei Brudens Ynde ved sit dunkle Blaa,
Bag grønne Sivkrands rige Lokker bølged'.
En fager Dronning for vor Rhin at faae;
Men han var ogsaa kjøn, den gamle Herre:
Hans Krone var en mægtig Borgruin,
Og Kjolen gjorde ham den største Ære:
Den var af klart og sjeldent Hermelin.

Nu Flodgudinden sig fra Dybet hæved',
Oplæste Pagten paa den grønne Strand,
Og holdt en Tale saa hvert Hjerte bæved',
Og Brudeparrets Øine stod i Vand.
Saa var de gift! Basunens Lyd forkyndte
Det for den hele Egn, og Lystighed
For Alvor nu blandt Gjæsterne begyndte,
Der ingen Mangel paa det Vaade leed.

Snart saae man Mosel allerlystigst vorde,
Tilsidst han drak sig overstadig fuld,
Saa da han gik fra Gilde 15 Gaarde
Og 16 Huse rev han reent omkuld.

Og Bryllupet fik Ende, som alt Andet,
Men først det gjorde; „salig" hver en Mand.
Vel sagde Ondskab at det var „lidt vandet."
Men det er noget man ei regne kan.

Da Vint'ren trende Gange havde lænket
De stride Strømme i sin kolde Favn,
Da havde Bodensøen Rhinen skjænket
3 Sønner og det søde Fadernavn.
Da de blev store Faderen begaved'
Dem alle med stor Ære og stor Magt,
Saa fra hans Skjød indtil de faldt i Havet
Den hele Strækning var dem underlagt.

„O stærke Støtter for min gamle Throne!
I gjør mig stolt og vældig som en Gud,
Og frydsuld hører jeg den Kraftens Tone,
Hvormed I bruse gjennem Landet ud."
Saa talte Rhinen, og blev ved at skjænke
Dem af sin egen Kraft, sin egen Marv,
Men i sin Glæde glemte han at tænke
Paa een Ting, og det var sin egen Tarv.

Og derfor blev kun kort hans Magt og Glæde,
Snart ei engang han kunde ene gaae,
Men maatte som et Barn sig lade lede,
Ved Grave ud i Havets Bølger blaae.

Hvis Dine Børn Du giver til Du tigger
Da handler Du slet ikke viselig,
At saa Du skulde bankes til Du ligger
De maaskee selv vil eengang sige Dig.

Anecdote.

Augustinus Carrachio, en Broder til Hannibal Carrachio, havde holdt en høi Tale til Roes for den beundringsværdige Laocoons Gruppe; da man forundrede sig over at Hannibal ikke sagde Noget for at rose dette Mesterværk, tog han et Blyant, og aftegnede det paa Muren i Salen lige saa nøiagtigt som om han havde havt det for Øinene. „Digterne," sagde han derpaa, idet han vendte sig om imod sine Brødre, „male med Ordet, og Malerne tale med Penslen."

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Anderledes er det med Lavlandene i Syd- og Nordamerika. Her er Udstrækningen af en saa uhyre Art, at de ret egentlig vise, hvorledes den synlige Jordflade langt mere er Sletteland end Bjergland. Fra Patagonien til forbi Buenos-Ayres, imellem Andeskjeden og Brasiliens Kystbjerge, gjennem hele La Platas og dens Bifloders Strømgebet, gjennem Sletterne om alle de Floder, der strømme til den mægtige Orinoco, altsaa fra Ildlandet under 50 Grads sydlige Bredde indtil den sidstnævnte Flods Munding under 10 Grads nordlig Bredde, løber uafbrudt en fortløbende Slette, en viid Græsørken, gjennemskaaret af 1000 større og mindre Floder, kun paa Vestkysten begrændset af Cordilleras de los Andes og paa Østkysten af det mægtigt udstrakte Fastland afbrudt ved et Par enkelte fremtrædende Bjergpunkter, det større ved Pernambuco og det mindre ved Guyana.

Et ganske lignende Folhold viser os Nordamerika; man kan kalde samme Missisippis og Missouris Lavland, og St. Lorenzflodens eller de canadiske Søers Lavland. Thi fra Florida til Texas, i den mexikanske Havbugts hele Længde til den 45 Breddegrad, findes de førstnævnte Floders Lavland, og derfra (uden noget mellemliggende Bjerg eller kun Høidebrag, uden nogen Høi saa stor, som Menneskehænder kunde frembringe den) indtil det nordlige Iishav strækker sig uafbrudt et uhyre Lavland, som paa den ene Side er begrændset af Klippebjergene, paa den anden Side afbrudt ved en Bjergøe, nemlig Alleghany, en Bjergstrækning, som vel i enkelte af dens Forgreninger bærer det stolte Navn af det amerikanske Schweits, men iøvrigt ikke er større end de schlesiske Bjerge og heller ikke synderligt høiere end disse.

Lavlandene i Afrika kjende vi meget lidet til, Ægypten er sikkert et saadant; Mundingerne af Senegal, Niger, Congo ere vel blevne besøgte, men alle Expeditioner til det Indre af Afrika ere hidindtil faldne saa ulykkeligt ud, at hele denne Verdensdeel endnu stedse er et terra incognita.

Dog har Erobringen af Algerien ved Franskmændene bragt os mange Resultater over Atlas og Sahara. Det store Lavland, som er ni til ti Gange saa stort som Tydskland og næsten tre Gange saa stort som Middelhavet, bestaaer efter Undersøgelser af Daumas (en fransk Oberst) Fournel, Renon og Carette af mange enkelte Bække, og Antallet af Oaserne og deres Beboere er betydeligt større end man hidtil har formodet, naar man kun lærte at kjende den skrækindjagende Strækning mellem Insalah og Timbuctu, eller fra Fezzan til Bilma Tirtuma og Søen Tschad. Kun en lille Deel af Lavlandet er bedækket med Sand. Af store vilde Dyr finder man i Oaserne kun vilde Æsler, Gazeller og Strudser. „Ørkenens Løve" (saaledes fortæller Carette i sine Undersøgelser over Algerien) er en blot Fabel, udbredt af Malere og Digtere, og existerer kun i deres Phantasie. Dyret viger ikke fra sine Bjerge, hvor det finder sit Leie, sin Næring og frisk Vand. Naar man taler med de Indfødte om dette Rovdyr, som Europæerne give En som en Ledsager paa hans Tog i Ørkenen, saa svare de med deres vanlige aldrig forstyrrelige Rolighed: „Gives der da hos Eder Løver, som drikke Luft og spise Støv? Hos os behøve de frisk Vand og levende Kjød. De vise sig i Sahara kun der, hvor der findes Trægrupper og fersk Vand. Vi frygte kun de giftige Slanger og Muskitos."

De tydske Geographer giver den inderste Deel af Sahara en Høide af 2500 Fod. Dr. Oudney, som reiste fra Tripolis til Tschadsøen, slaaer fulde 1000 Fod af, og Ingenieuren Fournel har ved omhyggelige Barometermaalinger, som grunde sig paa correspondereude Iagttagelser, godtgjort, at ogsaa dette er 2/3 formeget (Høiden naaer altsaa neppe 500 Fod) og at en stor Deel af den nordlige Ørken endog ligger under Havspeilet.

Den Deel af Ørkenen, som siden den franske Erobring bliver kaldt Zahara d'Algerie, træder frem ved Foden af Atlas indtil Høiene ved Matilli, til den 31 Grads nordlige Bredde, hvor den meget store, dadelrige og tillige den nordligste af Oaserne udbreder sig over et Fladeindhold af over 600 Qvadratmile. Denne algierske Ørken er især deles hed lav og frygtelig heed, fordi Solen, kastet tilbage fra et

vidtudstrakt Kridtlag, opheder Luften ved i en vis Forstand dobbelt Straalebrydning. Paa mange Steder, hvor man ingen Høi har for sig begrændser Horizonten, saa uendelig udbredt som Havet, Ørkenen. Ved Biskraen Aul, som ligger paa Grændsen af Ørkenen under 35 Graders n. B., er Sahara kun 220 Fod over Havfladen, derfra sænker den sig betydeligt mod Syd og Øst, og det er meget sandsynligt, at Vandspeilet af de Søer, hvortil Wad Djedi løber, ligger under Havspeilet. Den Lethed, hvormed Fournel paa Veien fra Biskra indtil det 30 Mile sydligere beliggende Turget kunde lade bore en Række artesiske Brønde, beviser alene ogsaa uden Nivellement (hvilket forøvrigt bekræftede denne Angivelse) Jordbundens overordentlige Lavhed. De reisende Arabere ere velbekjendte med dette Factum og vide at benytte samme paa deres Vandrertog. Naar de geraade i Trang for Drikkevand, og de netop ikke befinde sig paa Klippe- men paa Sandbund, tage de deres Tilflugt til Bahr loht el erd (Havet under Jorden), som ved deres levende Phantasie forvandler sig til en virkelig Vandbeholdning af samme Udstrækning som hele Ørkenen, hvorpaa Sahara svømmer, medens Physikeren deri kun seer filtrerede Vandlag, som spændte ved et hydrostatisk Tryk, staae over Leerlagene og saaledes gjennemtrænge det derpaa leirede Sand, at Vandet viser sig ved Eftergravning i en Dybde, hvorhen Solstraalerne ikke længer kunne lade deres Brænden virke. Ere de gjennemborede Lag Kridt eller Kalk og ikke løst Sand, saa erholder man ret egentlige Vandspring.

Ogsaa den uhyre Rigdom paa Salt tyder paa Havet. Den sydligste (altsaa den høieste) Deel af Ørkenen er saa riig derpaa, at man der bygger Huse af Steensaltblokke, som andre Steder af Qvadersteen. F. Hoffmann troer, at disse Steensaltleier ere sammenhængende med dem paa Sicilien og i Palästina, og at Middelhavet og Sahara kun ere Indsænkninger (den sidste ikke saa dyb som den første), under hvilke Saltleiet i uafbrudt Sammenhæng strækker sig.

I hele Saharas Overflade udpræges Diluvial- og Tertiairdannelserne utvivlsomt. Jordskred, især tilhørende de sidstnævnte, forekomme intetsteds hyppigere end i Sahara og de have dertil en Udstrækning af flere Hundrede Qvadratmile. Sammes Jordbund er stedse fugtig og begunstiger især Dadelculturen, og herpaa samt paa Saltrigdommen beroer hele Samqvemmet mellem Beboerne af Ørkenen (ɔ: i Oaserne) og det store i Afrikas Midte sig udbredende Land Sudan, hvor Sahara ophører. (Navnet Sudan skriver sig fra de gamle Geographier og er blevet beholdt til den nyeste Tid. Da Landet indtager den største Deel af Afrikas Bredde, dele Geographerne Rummet paa 900 Mile i Vest-, Central- og Østsudan. Derunder maa man dog ikke tænke sig eet Land, eet Rige eller vel endog tre; Kredsen af de beboelige Lande, som begrændse Ørkenen mod Syd, omfatter efter vort kun overfladiske Bekjendtskab til disse Egne allerede 15 i Sæder og Sprog forskjellige Folkeslag og Riger, og dette Tal turde, naar det skulde lykkes at gjøre sig bedre bekjendt med disse Egne, blive betydeligt formeret).

Af Floder har Ørkenen kun faa at fremvise. Fra den sydlige Skraaning strømmer en Mængde smaa Bække til Slettelandet; men de fleste udtørres i den tørre Aarstid, saavelsom ogsaa de fleste af dem, der løbe til Wad Djedi, som vi senere skulle komme til at berøre, og de fleste af dem, der flyde i den større tidligere berørte Oase i det sydlige Algerien og der forsyne Søerne Warega og Neguſa med Vand og tabe sig i dem, uden at der dog paa Grund af den stærke Fordunstning, indtræder en Forstørrelse af dem, ja uden at de derved stedse ere fyldte; thi Flodernes Vandforraad aftager i samme Forhold som Fordunstningen tiltager.

Endnu en Flod har den vestlige Rand af Sahara fra den marokkanske Atlas' Skraaning. Den hedder Wadi Dra og skal være en Fjerdedeel længere end den mægtigste Flod i Vesteuropa, end Rhinen, dog ogsaa kun den er det under og efter Regntiden, ellers er den største Deel af dens Leie en stor Deel af Aaret uden Vand, naar undtages den Deel, der løber paa Afrikas Vestkyst. Wadi Dra strømmer i Begyndelsen fra Nord til Syd, men gjør under den 9 Grads Længde og 29 Grads Bredde en næsten retvinklet Bøining, for under den 5 Grads Længde at falde i Havet Syd for Cap Nun.

Denne Egn er nutildags noget mere bekjendt end tidligere, da den efter de portugisiske Opdagelser (maaskee med Villie) var indhyllet i et uigjennemtrængeligt Mørke. Kyststrækningen af Afrika ligeoverfor de canariske Øer er uafhængigt af Marokkos Behersker, hedder Scheich Beirouks Land og blev meget omhyggeligt undersøgt i Sommeren 1840 paa Louis Philipps Befaling af Grev Bouet Villaumez. Den officielle Beretning herom kom før dens Trykning Humboldt for Øie som Manuscript, og det fremgaaer af samme, at Mundingen af Wadi Dra, som fører hele Vandmængden fra det halve Atlas' Skraaning til Havet, er saa tilstoppet med Sand, at den i den tørre Aarstid kun har en Bredde af 180 Fod; i Regntiden forholder det sig vel anderledes, men paa den Tid lader sig ingen Reise foretage der.

I samme Havbugt og næsten i den samme Flodmunding udgyder sig ogsaa den fra Syd kommende Saguiel el Hamra, som skal være 150 geographiske Mile lang, men dog endnu er meget ubekjendt, saa at man ikke veed stort Andet om den end om de andre afrikanske Floder, nemlig, at den er til og at den den største Deel af Aaret er uden Vand.

Man vilde forbauses over den usædvanlige Udstrækning af disse, fordetmeste tørre Flodleier, naar ikke Humboldt havde viist, at de ere gamle, dybe Furer i den uligt hævede Jordbund, af hvilke han fandt lignende i de peruanske Ørkener ved Foden af Cordilleras, og som ligeledes (skjøndt vistnok i meget formindsket Maalestok) forekomme hos os i Skovbækkenes Leier.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

B. Rom en Fristat.

II. Strid mellem Patricier og Plebeier.

1. En Debitor.

Da Patricierne ikke mere havde nogen Krig at befrygte, bleve de stedse overmodigere mod Plebeierne, og især deleshed behandlede de Rige de Fattige, som stode i Gjeld til dem, haardt og grusomt. Lovene beskyttede ikke de Fattige mod slige Undertrykkelser; thi Patricierne havde selv affattet dem, og saaledes vare de blevne affattede med en frygtelig Strenghed. Naar en Skyldner ikke betalte, havde Patricieren Ret til at gjøre ham til sin Træl, sælge ham til Andre, ja endog til at dræbe ham. Plebeierne hadede derfor Patricierne af ganske Hjerte og ventede kun paa en Leilighed til at befrie sig for dem. Alt i Rom var i Uenighed og Forbittrelse, og til den Søndersplittelse i det Indre kom ogsaa store Farer fra Uden.

Volskerne angrebe Rom, og Plebeierne bleve af Consulerne kaldte til Vaaben. Nu, i Farens Tid gav man Plebeierne gode Ord. Da hændtes det, at en gammel, af Gjeldsfængslet undsluppet, Mand i Pjalter, med forpjudsket Haar og blodige Mærker af svær Mishandling, styrtede frem paa Torvet og raabte om Hjelp. Han fortalte, hvorledes han havde fægtet i otteogtyve Slag, hvorledes hans Huus og Gaard, medens han kjæmpede i Feldten, var blevet udplyndret og afbrændt, hvorledes Krig og Hungersnød havde tvunget ham til at sælge Alt, hvorledes han da havde maattet laane, men at Aagerkarlene havde drevet hans Gjeld op til en Størrelse, han ikke kunde udrede. Folket stimlede sammen, og man gjenkjendte virkelig i ham en fordums brav Høvedsmand. Da knurrede Plebeierne, og afsloge at gjøre Krigstjeneste mod Volskerne. Dog, Consul Servilius beroligede Folket, idet han udtalte, at for Fremtiden kunde en Skyldner frit drage i Feldten, og Ingen skulde saalænge Krigen stod paa, kunne gjøre Udpantning i hans Familie og Eiendom.

Det taalmodige Folk var tilfredsstillet, rykkede nu ud til Slag og seirede; men vendt tilbage, fandt det sin gamle Nød. En stolt Patricier, Appius Claudius, modsatte sig enhver mildere Forholdsregel og sendte alle sine Skyldnere i Fængsel.

2. Dictatoren Valerius.

I det følgende Aar opstod et nyt Oprør. Det stakkels Folk fordrede en Eftergivelse af sin Gjeld. Da raabte Appius Clau-

dius paa, at Pakket havde det for godt, man maatte knække dets Overmod. Faren, hvori Staden svævede, var stor, thi allerede droge Sabinerne og Volskerne med deres andre Bundsforvandte mod Rom. I denne Nød valgte Senatet en Dictator. Dette skete kun i store Farer; thi en saadan Dictator havde uindskrænket Magt over Liv og Død, han stod over Loven og Enhver maatte bøie sig for hans Villie. En Folket venligsindet Patricier, Valerius, blev valgt til Dictator, og denne lovede Plebeierne, at deres Byrder skulde blive lettede. Med ti Legioner drog han ud og overvandt i tre Træfninger Sabinerne, Æqverne og Volskerne. Med Triumph vendte han hjem, men da Faren var forbi, holdt de Rige ham ikke deres Ord og indespærrede igjen deres Debitorer. Opfyldt af retmæssig Vrede nedlagde Valerius nu sit Embede, men Folket drog ud af Staden til det hellige Bjerg, hvor det forskandsede sig i en Leir.

3. Menenius Agrippa.

Nu geraadede Patricierne i Angst. De udsendte ti Gesandter af Senatets Midte, som skulde underhandle med Folket om, at det igjen maatte vende tilbage til Staden. Blandt Gesandterne var ogsaa Menenius Agrippa, en Yndling af Folket; denne førte Ordet for de Andre: „Hører — saaledes talte han — hvad jeg har at fortælle. Engang havde alle Lemmer sammensvoret sig mod Maven, thi de vilde ikke længer taale, at kun denne ene stedse i behagelig Ro vilde nyde, hvad Lemmerne havde erhvervet ved strengt Arbeide. De opsagde den derfor deres Tjeneste og hengave sig ogsaa til Rolighed. Hænderne førte ikke mere nogen Spise til Munden, Munden bevægede sig ikke for med Tænderne at knuse Føden, og saaledes blev Maven tom. Snart skrumpede denne ind; men ogsaa hele Legemet blev mat og sygt, Armene tabte deres Kraft til Arbeidet, Munden sin Lyst til Talen. Da mærkede Lemmerne, at det dog i Grunden var Maven, fra hvilken Kraft og Munterhed strømmede til Legemet, de opgave deres taabelige Forsæt og udsonede sig igjen med Maven."

Plebeierne forstode Lignelsen og hørte nu forsonligt paa Fredsforslagene, som Menenius Agrippa overbragte. Alle Skyldnere skulde frigives, men de ganske Fattige erholde Eftergivelse af deres Gjæld, og Folket skulde for Fremtiden erholde en rigtig Ret. Hvert Aar skulde det have Lov til af sin egen Midte at vælge tvende Embedsmænd, der kaldtes Tribuner; disse skulde være ukrænkelige, Ingen maatte tilføie dem Vold. Hvervet, som Tribunerne havde, var at vaage over, at der ikke skete Folket Uret. For at forhindre det, havde de Magt til ved enhver Senatsbeslutning, der forekom dem fordærvelig for Folket, at raabe et Veto eller et Nei ind i Salen; da var Senatsbeslutningen ugyldig. Paa disse Betingelser vendte Plebeierne tilbage til Rom.

4. Marcius Koriolanus.

Patricierne havde kun af Nød og meget ugjerne indrømmet dette; men fremfor Alle forbittredes en ung Patricier, Marcius, med Tilnavnet Koriolanus over Plebeiernes nye Rettigheder. Han var en stolt og tapper Mand; i den sidste Krig mod Volskerne havde han erobret Staden Korioli med Storm og derved erholdt det ærefulde Tilnavn „Koriolanus." Da der nu i det følgende Aar opstod en Hungersnød, raadede han Senatorerne til at sælge deres Korn dyrt, og derved igjen gjøre Plebeierne til Patriciernes Skyldnere og Trælle; thi ene Patricierne skulde herske, saaledes havde det været fra Begyndelsen af og saaledes skulde det vedblive.

Da Tribunerne hørte dette, sammenkaldte de en Folkeret og banlyste Koriolanus af Staden. Da svoer den krænkede Patricier at ville hævne sig paa disse Plebeier og tugte dem for deres Overmod. Han gik til Volskerne, Roms Fjender, og lovede at ville føre dem til Seir over Romerne. De gjorde ham til deres Feldtherre, hvorpaa han trængte ind paa det romerske Gebeet, ødelagde alle Plebeiernes Marker og leirede sig i Nærheden af Rom. Folket var ikke rustet til Krig; imellem Plebeier og Patricier herskede stor Uenighed og ingen Hær kunde bringes paa Benene. Da sendte Senatet Gesandter for at bede om Fred, hvilke skulde tilbyde Koriolanus Gjenindsættelse i alle sine Værdigheder og Rettigheder som romersk Borger. Dog, den opbragte Mand tilbageviste dem med stolt Haan.

Nu sendte det romerske Senat et andet Bud, Præster og Augurer i deres hellige Dragt, bærende de hellige Kar foran sig; de udrettede ligesaalidet. Da forsamlede en ærværdig Matrone, Valeria, alle adelige Romerinder, gik med disse til Marcius' sorgfulde Moder Veturia og hans nedbøiede Kone Volumnia, og alle droge samlede ud til den fjendtlige Leir. Den gamle Moders Knæfald, den elskede Kones Bønner, hvis Børn grædende omslyngede den haarde Faders Knæ, kunde Manden ikke modstaae, og da endelig hans elskede Moder vred spurgte ham, om hun havde født en Fædrelandsforræder, da blev Mandens stolte Hjerte beseiret. Han styrtede sig i hendes Arme og udraabte: „O, Moder, Moder! Rom har Du reddet, men mistet din Søn!"

Marcius gav Volskernes Hær Befaling til at trække sig tilbage, men denne ihjelslog Romeren af Harme over, at deres Feldttog var glippet.

5. Timændene og Appius Claudius, deres Formand.

1.

Neppe aandede Romerne igjen frit, saa begyndte igjen de gamle Stridigheder, der nu bleve saameget heftigere, jo mere Folket havde lært sin egen Magt at kjende. Nu vilde det ogsaa vide, efter hvilke Grundsætninger Patricierne, som vare dets Dommere, afsagde Retten, hvilket disse tidligere omhyggeligt havde fortiet dem. Da optraadte Tribunen Terentilius Arsa med det vigtige Forlangende, at bestemme alle Borgeres ligelige Ret efter skrevne Love. Men denne billige Fordring modsatte Patricierne sig med den meest ubegribelige Haardnakkenhed. Paany opstod Borgertvist i Rom, og paany benyttede fremmede Folkeslag, fornemmelig Sabinerne, sig af det gunstige Tidspunkt til at overfalde Rom. Fjenden trængte endog ind i Staden og besatte Capitolium. Kun fra een Mand haabede man Redning, og ham valgte man til Dictator. Denne Mand var Qvintus Cincinnatus. Da Budskabet kom til ham for at melde ham hans Valg til den høieste Værdighed, fandt de ham paa hans Mark bag Ploven, efter Landmændenes Viis kun iført et Skjødskind. Hans Huusfrue rakte ham skyndsomst Togaen, for at han værdigt kunde modtage Senatets Befalinger. Cincinnatus iilte til Rom paa Forum. Alle Boutikker bleve lukkede, alle Retssager suspenderedes, Udskrivningen begyndte, og Soldaterne droge modigt mod Fjenden. Men Sabinerne havde allerede trukket sig tilbage, og Æqverne bleve afgjørende slagne.

2.

For anden Gang truede Sabinerne og Æqverne; da vægrede Folket sig for at gjøre Krigstjeneste, thi alle havde man afspiist dem med tomme Løfter om de skrevne Love. Nu besluttede endelig Patricierne sig til at sende tre Senatorer til Grækenland, især deleshed til Athen, som dengang blomstrede under Perikles, for der at samle de bedste Love. Derpaa valgte man ti Patricier (decem viri), som af de fremmede Love og indenlandske Vedtægter skulde udarbeide en Lovgivning for den romerske Stat. Under denne Tid blev den høieste Statsmagt overdraget Timændene, og foran enhver Decemvir skrede 12 Liktorer. Efter Forløbet af det første Aar vare allerede 10 Lovtavler færdige, men de vare endnu ikke tilstrækkelige; saaledes blev Decemvirernes Virksomhed forlænget paa andet Aar. Appius forstod at lede Valget paa sig og sine Tilhængere, dog kom der dennegang ogsaa 5 Plebeiere imellem. Efter at endnu to Tavler vare beskrevne med Love, kunde man slutte Lovgivningen.

3.

Timændene havde imidlertid ingen Lyst til saasnart igjen at nedlægge deres Embede, som gjorde dem til de første og mægtigste Herrer i Rom. Uden derfor at bekymre sig om Folkets og Senatets Bifald, beholdt de ogsaa i det tredie Aar deres Embede. Ja, Appius Claudius, Formanden for Decemvirerne, syntes ogsaa at have lagt an paa at tilrive sig Eneherredømmet. Sligt et Overmod oprørte Alle, Patricier som Plebeier. Endelig kom den længe tilbageholdte Harme til Udbrud ved en Skjændselsdaad af Appius. Denne vilde med Magt frarive en af Roms Borgere, Virginius, hans Datter Virginia, da den smukke og sædelige Pige Intet vilde

høre af den frække Mands Tilbud. Han paastod frækt, at Virginia var en Datter af en af hans Slavinder og altsaa hans Eiendom; ved sine Tjenere lod han hende gribe paa aaben Gade og slæbe for Domstolene, som under Rettens Skin skulde tilkjende ham hende.

Da den ulykkelige Fader saae, at Ingen kunde beskytte ham mod den Mægtige, fremkom han med den Bøn, endnu engang at turde tage Afsked med hende, han saalænge havde anseet for sin Datter. Han traadte tilsiden med hende, greb en Kniv fra en Slagterbod og stødte sin Datter den i Hjertet. Med den blodige Kniv iilte han, som fordum Brutus, igjennem Folkehobene, og anraabte Guder og Mennesker om Hævn. Hele Folket geraadede i Oprør; Appius blev greben og kastet i Fængsel, hvor han aflivede sig selv; hans Staldbrødre flygtede fra Rom. Saaledes fik Decemvirernes Regjering en Ende, og Consulerne og Tribunerne indtraadte igjen i deres Rettigheder. For anden Gang fremgik Roms Frihed af en ædel, mishandlet Romerindes Blod!

6. Camillus og Manlius.

1.

Saasnart Romerne igjen havde samlet Kræfter, vilde de endelig udkjæmpe den allerede Aarhundreder gamle Kamp med Veji. Denne var den største og mægtigste Stad i Etrurien; den laae paa en Høi ved den høire Tiberbred. Fremragende Klipper og Mure syntes tilstrækkeligt at beskytte mod ethvert fjendtligt Angreb. Desuagtet foretoge Romerne en Beleiring (i Aaret 406); de opkastede Volde, opreiste Stormtage, og afstode ikke engang om Vinteren fra Beleiringen. Dog blev Staden først indtaget i det 10de Aar, ligesom fordum Troja. Helten, hvem Erobringen lykkedes, var Dictatoren Camillus. Denne lod grave en underjordisk Gang under Murene, og medens en Storm blev forsøgt udvendig fra, trængte harniskklædte Mænd indvendig fra frem i Staden og overrumplede Indbyggerne. Umaadeligt var Byttet, som man fandt i Veji. Triumphtoget overtraf Alt, hvad af Lignende tidligere var seet. Dictatoren kjørte i en med 4 hvide Heste forspændt Vogn til Capitolium. Dette syntes Mange at være en strafværdig Hovmodighed; thi hvide Heste vare helligede Jupiter og Solen. Virkelig blev Camillus ogsaa inden lang Tid overmodig og skjulte en Deel af Byttet. Derfor blev han anklaget af Folketribunen Apuleius, men unddrog sig Straffen ved frivillig Landsforviisning til Ardea. Ved sin Bortgang fremsatte han det uædle Ønske, at Romerne snart maatte geraade i Nød og længes efter hans Hjælp. Saaledes havde Fædrelandsvennerne Aristides og Demosthenes ikke handlet.

2.

Camillus Ønske blev kun altfor snart opfyldt. I det nordlige Italien, der hvor Landet begrændses af de høie Alper, boede en vild Stamme af Gallier, Sennonerne. Disse maae vel være blevne i Lysten efter Italiens rige Viin- og Kornlande, og de trængte med 30,000 stridbare Mænd ned mod Syd til Clusium (Chiusi) i Etrurien. De forskrækkede Clusier kaldte i Hast Romerne tilhjælp. Disse sendte, for foreløbigt at udspeide Fjenden, tre Gesandter, som spurgte Brennus, Galliernes Overfeldtherre, med hvilken Ret han faldt ind i frie Mænds Gebeet? „Retten dertil — svarede den tappre Mand — føre vi paa Sværdspidsen. Verden tilhører den Tappre og Stærke." Gesandterne harmedes over det kjække Svar; de stillede sig selv i Spidsen for Clusierne, gjorde et Udfald og en romersk Yngling dræbte med egen Haand en gallisk Anfører.

Rasende over en slig Krænkelse af Gesandtretten, drog Brennus mod Rom. Ved Floden Allia, to Mile fra Staden, kom det til Slag. Ved Synet af de vilde galliske Mænd med deres barbariske eiendommelige Bevæbning, overfaldt Skræk hele den romerske Hær; Soldaterne flygtede til alle Sider fra hinanden. I Rom fandtes ikke mere nogen Hær; da fattede man paa Manlius' Raad den Beslutning at opgive Byen, der ikke kunde holdes, føre Skatte, Levnetsmidler og Helligdommene til det faste Capitolium og besætte dette med de dygtigste Forsvarere. Hvad man ellers havde blev nedgravet; hvo der vilde flygte, gjorde dette. Kun 80 Oldinge og Præster, som ikke vilde overleve

Rom og som ved pontifex maximus (Overpræsten) havde ladet sig indvie til Døden, satte sig i hvide Togaer og med Stav i Haand alvorlige og ubevægelige ned paa Torvets Sæder. Gallierne studsede ikke lidet, da de trængte ind af de aabne Porte, fandt Gaderne tomme og ankomne til Forum der saae en Række ærværdige Oldinge sidde. De meente i Begyndelsen, at det var Gudebilleder. Nysgjerrige efter at vide, om de ubevægelige Skikkelser ogsaa havde Liv, nærmede en Gallier sig en af Præsterne og rykkede ham i Skjæget. Den forbittrede Olding giver den Forvovne et Slag med sit Elphenbeensscepter. Da hugger Gallieren ham ned og strax bleve de alle ombragte. Nu blev der stukket Ild paa Staden og denne forvandledes til en uhyre Ruin. Dog Stormene mod Capitolium bleve modigt slaaede tilbage af Forsvarerne; Brennus besluttede nu at udhungre Besætningen og sendte imidlertid sine Skarer til Latium og Apulien for at opdrive Levnetsmidler.

3.

En Deel af den sprængte Romerhær havde samlet sig i Ardea, hvor Camillus levede som Landsforviist. Den tappre Kriger vidste at indgyde de Forsagte nyt Mod, stillede sig i Spidsen for dem og slog flere galliske Afdelinger, som droge plyndrende omkring, paa Flugten. De romerske Soldater meente, at Camillus ikke længer var nogen Landsforviist, da intet Fædreland existerede mere; han skulde igjen tage Overbefalingen over Hæren. Men Camillus forlangte først Samtykke indhentet fra de Øverste paa Capitolium. Den dristige Publius Cominius vovede at indhente Senatorernes Samtykke. I daarlige Klæder, under hvilke Kork var skjult, naaede han om Natten Tiberen, svømmede en Strækning ned af den, sneg sig midt igjennem de fjendtlige Poster til den karmentalske Port, hvor Capitolium blev holdt for utilgjængeligt, og det lykkedes ham virkeligt at klattre op ad den steile Høide. Der meldte han Camillus' Seire og Soldaternes Forlangende, og Camillus blev udnævnt til Dictator.

4.

Men Cominius' Fodspor bleve opdagede af Gallierne og benyttede til et Overfald. I en stille maaneklar Nat klattrede Fjenden op til Capitolium. Der laae Alt i Søvn, Skildvagterne ja selv Hundene sov. Allerede var en Gallier næsten kommen op, da pludselig Gæs, som vare helligede Juno og derfor trods Hungersnøden ikke bleve slagtede, begyndte en saa stærk Snaddren, at Senatoren Manlius vaagnede derved. Denne iilte hurtigt til det truede Sted, afhuggede den nærmeste Gallier hans høire Haand, stødte med sit Skjold den Næstfølgende ned i Afgrunden, saa at ogsaa de Efterfølgende tumlede efter, og Capitolium var reddet. Vagterne, som havde holdt saa slet Vagt, bleve den følgende Morgen styrtede ned af den tarpeiiske Klippe. Men for Manlius afknappede Enhver sig selv noget Meel og Viin. Af den sidste Rest Korn bagte man nogle Brød, og kastede dem ned mod Fjenden, da denne stormede. Da sank Galliernes Haab om at kunne udhungre Romerne, saameget mere som det Rygte udbredtes, at Camillus nærmede sig med en Hær.

Brennus viste sig beredvillig til at slutte Fred, under den Betingelse, at Romerne skulde udbetale ham 1000 Pund Guld. Ved Guldets Veining øvede Gallierne Bedrageri, og da Romerne besværede sig derover, kastede han endnu sit Sværd og Sværdbælte paa Vægten med de Ord: „Vee de Overvundne!“ Men medens man saaledes veiede og kivedes, viste Dictatoren sig. Romerne gjorde ærbødig Plads for ham; men Camillus kastede Guldet fra Vægtskaalen hen til Sine med de Ord: „Ikke med Guld men med Jern betale Romerne; Forliget er ugyldigt, thi det er sluttet uden Dictatoren.“ Nu kom det til en Fægtning og Brennus blev slagen paa Flugt.

5.

Camillus var en Fjende af Manlius, som blev kaldet Capitolinus og var høitæret af Folket. Da Camillus havde et stort Parti blandt Patricierne, blev han overvældet med Belønninger, medens Manlius forblev ubelønnet. Dette opvakte hans Harme og han traadte over paa Folkets Side, hvis Undertrykkelse og Plager gik ham redeligt til Hjerte. En som Skyldner af en Aagerkarl fængslet

gammel Høvidsmand og Krigskammerad blev strax løskjøbt af ham. Folket tiljublede ham Bifald. Da solgte han sit bedste Landgods og svoer, at Ingen skulde, saalænge han besad en Skilling, blive fængslet som Skyldner. Han laante de Fattige uden at forlange Renter. Snart blev hans Huus en Samlingsplads for de Utilfredse; for dem klagede han over, at de galliske Penge vare blevne understukne. Til Bedste for Folket fordrede han en ny Fordeling af Agrene og Salg af Almindingerne for at betale de Fattiges Gjeld, som ved Gjenopførelsen af de ødelagde Huse ganske vare faldne i de Riges Kløer. Da blev der ved Patriciernes Indflydelse udnævnt en Dictator, der lod Manlius fængsle som en Republiken farlig Mand, som en Urostifter og Bagvadsker. Plebeierne anlagde Sorg for deres Patron, sønderreve deres Klæder og leirede sig ved Dørtærskelen til hans Fængsel. Folkeopløbet blev stedse betydeligere, og Senatet saae sig nødsaget til at give det den Forhadte fri.

Det varede ikke længe, før Tribunerne anklagede Manlius for, at han stræbte efter Eneherredømmet. Man haabede, at ene vilde han af sig selv drage i Landsflygtighed; men ubøielig og frygtløs afventede han Dommen. Han pegede paa sine Saar, paa Tropheerne af 30 nedlagte Fjender, paa det reddede Capitolium; han anraabte Guderne, retfærdigere end Menneskene, om at forbarme sig over hans Nød. Da blev han atter løsladt. Men da hans Tilhængere beredte sig til at forsvare Capitolium med væbnet Haand og vilde formaae ham til fuldkommen Oprør, da blev hans Fjende Camillus fjerde Gang valgt til Dictator og Manlius paany erklæret for en Fjende af Fædrelandet. Klogeligt forsamlede Patricierne sig dennegang i en Lund, hvor man ikke kunde sees fra Capitoliet af. Der udtalte man Dødsstraffen over den Ulykkelige, slæbte ham hen til den tarpejiske Klippe, hvorfra han nedstyrtedes i Afgrunden. „Der er kun faa Skridt fra Capitolium til den tarpejiske Klippe" er siden blevet til et Ordsprog.

6.

Endnu stedse blev Retten forholdt Plebeierne; da hævede sig tvende brave Folketribuner, Licinius og Sextius og Camillus var høihjertet nok til at understøtte dem. Senatet indsaae endeligt, at det var paatide at give efter for Folket, og lykkeligt bleve de licinske Forslag satte igjennem og ophøiede til Love:

1. Af Gjelden maatte en Deel eftergives Plebeierne.
2. Ved Fordeling af Agre maatte Ingen besidde mere end 500 Dages Pløieland, og Plebeierne skulde ogsaa betænkes derved.
3. Af de tvende Consuler skulde fremtidigen den ene tages blandt og vælges af Plebeierne.

Da disse Love vare antagne, opfyldtes Camillus' Løfte; Romerne byggede Eendrægtigheden (Concordia) et Tempel. Halvandethundrede Aar havde Plebeierne uafladeligt stræbt efter at erholde Deel i Statsstyrelsen; meget Blod var udgydt for denne Ret; mange Tribuner og Folkevenner vare dræbte, og udvendigt fra havde Romerne lidt mangen en Ulykke og ofte staaet paa Tilintetgjørelsens Rand, fordi de indbyrdes vare uenige. Men nu, da der herskede Fred og Eendrægtighed i det Indre, og Folkets Rettigheder vare sikkrede, tiltog den romerske Republik med hvert Aar i Kraft. Ingen nægtede længer at gjøre Krigstjeneste, og Folket havde Lyst til at fuldføre store Gjerninger, fordi det elskede sit Fædreland.

(Fortsættes.)

Vandringen til Huusbjerget.

(Et schlesisk Sagn, efter det Tydske.)

Ved den mægtigt og vildt fremstrømmende Bober ligger en af Schlesiens vigtigste Bjergstæder, engang berømt ved sin store Lærreds- og Kniplingshandel, nemlig Hirschberg. Vest for den, over Zakkens og Bobers Sammenløb, hæver Huusbjerget sig, som frembyder en henrivende Udsigt og hvor nu et velindrettet

lille Værtshuus forsyner Naturens Venner med de nødvendige Forfriskninger. Fordum stod paa denne Top „Huset Hirschberg,“ af hvilket Staden senere fik Navn og som blev opbygget 1111 af Hertug Boleslaw men ødelagt 1433 og aldrig er bleven opbygget igjen. Endnu erindre dybe Grave og Steensætninger paa Nordsiden af Bjerget om hiin Ridderborgs Tilværelse, og Folketroen siger at i det Indre af Bjerget blive store Skatte bevogtede af mægtige Jordaander.

Denne Tro var ogsaa engang kommen en fattig Borger i Staden, en Parykmager ved Navn Kilian, for Øre, og da oftere Sorg og Nød, end en glad Dag gjæstede hans Hytte besluttede han trøstig i Julenatten, hvor i Timen fra 12—1 det underjordiske Skatkammers Porte skulde være aabnede, at forlade Staden og vandre til Huusbjerget. Kun i denne Time, i hvilken Stadens katholske Indvaanere samledes til Gudstjeneste i deres Sognekirke, vare de misundelige Aander hvert Aar engang tvungne til at aabne Indgangen til deres hemmelighedsfulde Gebeet for det menneskelige Øie, og en Dør skulde da paa det Sted, hvor, som man formoder, Ruinerne af den ødelagte Ridderborg ere, over hvilken forlængst er groet Græs og Mos, tilstæde den Modige Indgang til Underverdenens Hemmeligheder.

Kilian var ellers en flittig og duelig Arbeider, men allehaande Ulykker havde hjemsøgt ham, og hvad der var værre end dette, Tilfredshedens Aand var ikke i hans Sjæl, thi han vilde for alt i sit Liv gjerne være riig. Naar han om Aftenen udhvilede fra sit Arbeide, da stode kun dampende Kartofler med Salt paa hans Bord, og selv i kolde Aftener brændte kun faae Træsplinter i hans Ovn. Hvor skjønt vilde det dog være, tænkte han, naar Du og Din Kone og Dit Barn kunde have en varmere Stue, gode Senge og kraftig Næring, ja nu og da et Kruus Øl og et Par Piber af den ædle Art „Es blühe Sachsen“ (en bekjendt Tobaks-Etikette). Og han udmalede sig Billedet af et sligt Vellevnet bestandigt skjønnere, hvorledes hans Jakobe da kunde bage ham Julekager til Julehøitid, og hvorledes han kunde forære Børnene saa meget Skjønt, saa at han endelig trøstig besluttede at opsøge Bjergaanderne i deres mørke Rige og at begjære den Lykke af dem, som hans Hjerte higede efter.

Da der for Klokkeren i St. Pancratz begyndte at ringe til den natlige Gudstjeneste, og fromme Christine gik i Kirke med Bønnebøger og Lys, tog Kilian efter gammel Vane Qvast og Puderpung under Armen, og steg opad Bjerget. Og see! allerede langtfra syntes det ham som et lyst Punkt glimtede paa den meest raae og øde Side af Bjerget, og stedse mere glødende, mere broget straalede det vidunderlige Lys gjennem den mørke Nat, jo nærmere han kom Maalet for sin sildige Vandring. Endelig stod han med bankende Hjerte og tungt Aandedrag ved de vidt aabnede Porte, som han aldrig tilforn havde seet paa det velbekjendte Bjerg, og en lang klart belyst Gang viste sig bag samme, men rædsomme Spøgelsegestalter syntes at bevogte Indgangen, hville snart forvandlede sig til tænderskjærende Dyr, snart til gyselige Uhyrer med Ildøine og Dragehoveder, snart tilgrinede den blege Haarkunstner som vanskabte Dverge.

Men bag Kilian stod Nøden, foran ham laae en fagert drømt Lykke og Vellevnet, og den stakkels Haarkunstner vovede ikke at komme tilbage til sin Kone og sine Børn med tomme Hænder. Derfor begyndte han med Fortvivlelsens Mod, at støve en tæt Pudersky af sin Qvast imod de græsselige Skyggegestalter og modig at trænge frem ved Indgangen. Da forsvandt de skrækkelige Vogtere sporløst, og uhindret steg nu den dristige Seirer ned i det Indre af det vidunderlige Bjerg.

Men hvilken en Pragt, hvilken aldrig-anet Rigdom viste sig da for ham. Det var en kostbar Sal, i hvilken han var indtraadt, hvis Vægge vare opmurede af de sjældneste Ertser, og tykke Søiler af Krystal bare det høie Loft, der syntes at være hvælvet af en eneste Kjæmpesaphir, og fra hvilket store Karfunkelstene, afrundede til Kugler nedsendte et trolddomsagtigt og tusindfoldigt Lys. Paa Gulvet vare rige Blomsterforziringer af brogede, pragtfulde Ædelstene indlagte i det blændende hvide Marmor, og enhver af dem udbredte deres naturlige Duft; store St. Hansorme sværmede omkring paa denne kun-

stige Blomsterflor og syntes at være berusede af dens Duft.

Ogsaa vor modige Kilian følte sig beruset og tumlende af al den Pragt, han skuede i Jordaandernes Rige, og fæstede med begjærlige Blik sine Oine paa dette Steds uhyre Skatte. Han prøvede paa, at fange en af de omsværmende Ildorme, som trods den blændende Klarhed, som Karfunkelkuglerne udbredte, dog straalede saa fyrigt, som Kilian aldrig, selv i de dunkleste Sommernætter, havde bemærket hos deres Brødre i Oververdenen, og see! de smaae bevægelige Orme vare af Guld, og syntes kun at kunne bevæge sig ved et kunstigt Uhrværk i det Indre, hvilket gav dem et skuffende Liv. Allerede vilde Kilian fylde sin Puderpung med disse kostbare Smaadyr, men Fangsten af disse røvede ham for megen Tid, thi naar han allerede troede at holde en af dem i sin Haand, glede paa engang Føddерne fra ham paa de speilglatte Marmorplader, og han faldt temmeligt ublidt paa Gulvet, og derved var let den eneste Time gaaet tabt, i hvilken Tilbagegangen til Oververdenen var tilstædet ham.

Han besluttede sig altsaa til, at gaae videre og forsøge sin Lykke. Men hvor forfærdedes han, da han intetsteds kunde see nogen Udgang af denne kostbare Sal; Væggene omsluttede ham paa alle Kanter i deres ligeformede Skjønhed, og han fandt ikke engang, selv med den største Opmærksomhed, den Indgang igjen, gjennem hvilken han var kommen.

Hans Stilling blev derved meget ængstelig, thi naar Tiden var omme inden han kunde forlade det skrækkelige Bjerg, maatte han vendte et heelt Aar paa sin Befrielse. Al den Pragt, som omgav den bævende Fange, tabte paa engang alt Værd og al Glands for hans ængsteligt søgende Oie.

Men da der intetsteds viste sig nogen Dør ikke engang en Ridse i Væggen, da rendte den fortvivlende Parykmager med Raserie mod de glimrende Erzvægge. Men istedetfor at knuse sit Hoved imod dem, kunde han uhindret gaae igjennem den kostbare Muur, som pludselig til Høire og Venstre skjød sig til Side, hvor Kilian berørte den, og saaledes naaede han atter gjennem en smal, men dunkel Gang til en Grotte, foran hvis Indgang han blev staaende som blændet, men med Haaret reisende sig paa Hovedet.

Der strakte sig i Rad, langs hen ad Væggene, som vare sammenføiede af grønne Stene, utallige Kandelabrer af gediegent Guld og af underskjønt Arbeide, paa disse hvilede store Skaaler af Topas og rosenfarvede kosteligt duftende Flammer brændte deri. Men i Midten af denne Grotte stod et sortbedækket Bord, og et Selskab af Gnomer eller Jordaander sadde i afskrækkende Hæslighed rundt om Samme. De vide mørke Gevandter, de store hvide Halskraver, de pudrede Parykker bidroge kun lidet til at skjule deres gruelige, vanskabte Former. De vare Alle overordentlig smaae og toge sig sælsomt og latterlig nok ud i disse ældgamle Dragter. Den Ene bar et heelt Juvelbjerg som Pukkel paa Brystet, en Kjæmpenæse som naaede over det brede Bord og forulempede den ligeoverfor Siddende, vanzirede den Anden; atter en Anden kunde naae fra den ene Ende af Bordet til den anden med sin lange Arm, for at faae en Priis Spaniol af den første af de 24 Gnomers Daase, en Fjerde havde endog saa frygteligt store Øren, at de ragede frem over den lille Skabning som to Taarne; men denne saae alvorligst ud, og bar en Slags Stjerne af hvide Perler paa det smalle Bryst. Atter En havde en tøndeliig Bug, som beskrev et større Omkreds, end dens Eiermands hele Længde, eller rettere Korthed udgjorde.

Kilian havde vist til en anden Tid og paa et andet Sted leet ret hjerteligt over disse pudseerlige og dog saa alvorligt udseende Smaafolk, men Knæerne rystede under ham af Frygt og Grue da han nu ganske saae sig i disse Utyskers Vold, som betragtede ham med frygtelige Blikke.

Han vovede neppe at kaste et Blik til de to store Hobe prægede Guld- og Sølvmynter, som laae optaarnede paa begge Sider af Bordet; han holdt ydmyg sin gamle Hat i Hænderne, og bragte ingen Lyd ud af den sammensnørede Strube. Men til Lykke for ham vare Jordaanderne just i godt Humeur, de udhvilede sig netop nu fra deres Arbeide, som bestod i at slibe de sexkantede Krystaller, som derfor ogsaa kaldes Dvergsmedestænger, og om hvis regelrette Kanter og jevne Flader Menneskene tro, at de forme

sig selv saaledes i Urbjergene. Gnomerne vare altsaa i det gode Hjørne, de tilraabte den forsagte Kilian, og spurgte om hans Begjæring.

„Ak, strænge Herrer Aander," sagde han frygtsomt, jeg er en fattig Parykmager som Nøden har drevet til Eders underjordiske Bolig; maaskee I have en Haandsfuld Guldtilovers hvoraf jeg med Kone og Børn da kunde leve uden Sorger.

Kilian vovede neppe at slaae Øinene op under denne Tale, og ventede forsagt de Alvorliges Dom. Men En af dem bød ham at fortælle sin Levnetshistorie, og da Parykmageren nu fremstillede sig som et af Ulykken efterjaget Vildt, og afslørede menneskelige Sorg- og Nøds-Comik for Jordaanderne, da loe de Alle, og atter befalede En ham at frisere deres Formands Paryk, hvorfor han da skulde blive godt belønnet, naar han gjorde sine Sager godt.

Da fik Kilian nyt Mod og gik med faste Skridt hen til Mandslingen med de lange Ører, lod en tyk Pudersky regne ned paa Sammes lille Hoved, og lavede sig til, at betjene den alvorlige Lille efter alle Kunstens Regler. Da skreg Han med den uhyre Næse til ham og spurgte: „Hvorledes Ven Pudergvast! har Du dog kunnet vide, at netop denne værdige Broder var vort Overhoved?"

Kilian, som Udsigten til den lovede Belønning havde gjengivet sit hele Mod, svarede kun „Strænge Herre, paa Ligheden, som han har med Magthavere i Oververdenen," og derved gjorde Ven Kilian en saa forslagen Gebærde, at man var uvis, om han med Sammenligningen meente det friskpuddrede Overhovedes Orden eller de lange Ører.

Mange af Jordaanderne loe umaadeligt, og Spørgeren greb sig fortrædelig ved sin voldsomme Næse. Imidlertid var Kilian, som aldrig tilforn havde forrettet sit Arbeide saa flinkt, færdig med den Høiæredes Paryk, og holdt ydmygt sin Pudderpung frem, for at modtage den belovede Løn.

Gravitetisk stod Gnomefyrsten nu op og fyldte Pungen med de gamle Guldmynter, idet han dog tillige advarede den lykkelige Parykmager om ikke for anden Gang at faae det Indfald, at gjøre et Besøg her, og derpaa gav han ham en saa uhyre Næsestyver, at den arme Kilian i et samme Nu fløi ud af den vidunderlige Grotte og paa engang befandt sig udenfor Bjerget.

Han gned endnu sin ømme Næse med et trøstende Blik paa den svære Pudderpung da slog Klokken 1 paa Hirschbergs Taarne, og med den første Klokkelyd fløi Døren til de underjordiske Gemakker i med et frygteligt Skrald, og da Kilian saae hen til Stedet, hvor et Minut før endnu et glimrende Lys havde været at see, da fandt han kun endnu gamle Steendynger og grønt Mos bedækkede det ligesom tilforn.

Og hurtig begav nu den Rigtbegavede sig paa Hjemveien; men da han kom til Staden, mødte de Andægtige, som kom tilbage fra Kirken, ham igjen, og han saae endnu Lys i et Værtshuus, hvor lystige Soldebrødre vare forsamlede om en rygende Ponschebolle. Kilian gik ogsaa derind, og kjøbte for et af sine Guldstykker, som han foregav at have funden, en dygtig Bedekølle og en Flaske Viin, hvormed han begav sig til sin Bolig. Der brændte en Lampe endnu svagt, ved hvis tarvelige Lys hans Kone Jakobe mismodig sad og spandt. Hun kunde paa ingen Maade forklare sig sin Mands usædvanlige Udebliven og ventede fortrædelig paa hans Hjemkomst.

Kilian saae derfor just ikke det venligste Ansigt da han traadte ind i den lave Stue, ganske udmattet af den tunge Byrde, som han havde baaret. „Kald paa Børnene, Jakobe, vi ville nu ogsaa holde Juul, ligesom de rige Folk", raabte han lystig til hende, men skjulte dog endnu de medbragte Spisevarer ligesaa omhyggeligt, som den tunge Pudderpung. Jakobe saae ham ind idet ophidsede Ansigt! „Naa det manglede blot endnu," sagde hun halv grædende, „at Du blev en Svirebroder midt i al vor Fattigdom, og hentede Dig en Ruus i Værtshuset, men jeg og Børnene lide Nød."

Kilian vidste i sin Glæde ikke ret hvorledes han skulde meddele sin Kone den store Lykke, og hans forlegne Modsigelse, at han ikke var drukken, tilintetgjorde hun strax heftig.

„See blot engang paa Den røde Næse" sagde hun vred, „den har Du saamæn ikke hentet Dig i Kirken, thi vi have jo en Juul,

som om det var Paaske. Ak jeg arme Kone! maa jeg nu ogsaa opleve dette?"

Hun vilde netop til at græde, men da havde Kilian allerede stillet den duftende Steg paa Bordet tilligemed Vinen, og lagt en heel Haandfuld Guld ved Siden af. Hvad for ganske andre Øine gjorde da ikke den fortørnede Jakobe! „Mand, hvor har Du dog al den Guds Velsignelse fra? spurgte hun forundret og lykkelig, men Kilian nøiedes, med at sige hende, at det intet uretfærdigt Gods var, og at han havde faaet det for sit Arbeide.

Og nu bleve Børnene vækkede, og den lykkelige Parykmagerfamilie jublede og smausede lige til den lyse Morgenstund. Saaledes gik det hele Festen igjennem, og mange Dage ind idet nye Aar, thi Kilian og hans Kone tænkte, at Guldet i deres Pudderpung kunde aldrig faae Ende. Den stakkels Parykmager havde paa eengang fundet en Mængde gode Venner, som stadig svirede med ham, lokkede ham i dette eller hiint Værtshuus, saa at Kilian mistede alle sine Kunder, men hvad brød han sig om det! han var jo nu selv en riig Mand. Jakobe førte det samme Levnet; hun sad ved Kaffe og Kager med Fadderske og Naboersker, og overlod Huusholdningen til en bedragerisk Pige som hun havde antaget fra den Tid af, hun holdt sig for riig, og saaledes var det naturligt, at endnu førend Vinteren atter kom, var Bjergaandernes rige Gave reent forødt, og Mester Smalhans atter Kok hos Parykmageren.

„Du maae skaffe Penge igjen," plagede nu den slette Kone daglig; „Du har sviret dem op og skulde have vidst, hvor vidt vi kunde gaae, nu maa Du hitte paa Raad." Jakobe handlede deri, som alle Koner der trykke et Øie til for deres Mænds Ødselhed, for ogsaa at have deres Deel deri. Men den arme Kilian blev næsten vanvittig, naar han tænkte paa Nødvendigheden af, at gjøre et andet Besøg hos de skrækkelige Jordaander, thi endnu lød Advarselen i hans Øren. „ikke at komme igjen for andengang" — Men han havde allerede vænt sig formeget til det frie,ørkesløse Liv, det blev ham suurt, at arbeide igjen, og han havde ogsaa i sin korte Velstandsperiode mistet alle sine tidligere Kunder. Han havde allerede maattet gjøre Gjæld hist og her hos Bager og Slagter, ja selv i Værtshuset stod han slemt paa Brædtet, hvori rigtignok hans Svirebrødre havde mere Deel, end han selv. Og saaledes tvang Nøden og Fortvivlelsen ham endelig til at forsøge det farlige Vovestykke endnu engang.

Da derfor Juleaften kom, paa hvilken han og hans Familie knap havde en Bid tørt Brød at putte i Munden, sneg han sig med bankende Hjerte og vaklende Knæ ud af Staden, da Klokkerne just igjen kaldte til Kirke. Den gamle, ærværdige Pudderpung fra hans nødtørftige, men dog skyldfrie Stillings Tid, var for længe siden revet itu og kastet i en Krog. Kilian havde derfor anskaffet sig en nye, af stærkt Læder og dobbelt saa stor som den Forrige, for at kunne rumme flere Guldmynter deri, og saaledes tiltraadte han sin Vandring for anden Gang.

Atter lyste det klare Punkt ham imøde, og han fandt den bekjendte Dør; men hans Dristighed var ikke mere den samme, da han traadte ind i den oplyste Gang, og endelig gjennem Pragtsalen ind i Gnomernes Grotte. Dennegang havde han ikke havt at kjæmpe med nogen Vanskeligheder, ingen Kobolder havde vanskeliggjort ham Indgangen, og brede Fløidøre førte ud af Salen med Marmorbordet i Midten, der var udstyret med den samme Pragt og Skjønhed som ellers.

Men da han kom til den skjæbnefulde Grottes Indgang, sank han paa Knæ, og forebragte den gamle Klagesang meget ynkelig for de forsamlede Jordaander. Men istedetfor den skraldende Latter, som han engang havde hørt, gjenlød Salen pludselig af de hæftigste Skjældsord, og der regnede hageltætte Slag ned paa ham, saa at han laae ganske mørbanket, vridende sig af Smerte, paa Jorden. Endelig holdt Gnomerne inde med deres eftertrykkelige Lection, forbarmede sig endnu engang over den Mørbankede, og tillode ham at fylde sin Pudderpung af Sølvhoben.

Derpaa sagde En af det skrækkelige Selskab: „Hold, hvis Du kan, bedre Huus med denne sidste Gave, thi Du er uden Redning fortabt, naar Du end en Gang vover at betræde vort Rige. Vi have allerede tilforn advaret Dig, samt ogsaa vist Dig, at Du kun ved Flid kan fortjene de Underjordiskes

Gunst, derfor lode vi Dig først frisere vor Fyrstes Paryk, før vi belønnede Dig. Du har ikke forstaaet hiin Lære, mærk Dig den idag; men iil nu, thi Timen er snart forbi, og vi ville ikke taale Dit forhadte Menneskeansigt et heelt Aar iblandt os."

Kilian lod sig ikke sige dette to Gange, han gjorde sin Taksigelses-Compliment, saa godt det vilde lykkes, thi alle hans Lemmer vare som sønderbrudte; derpaa løb han saa hurtigt derfra, som den svære Pengesæk tillod, som han havde fyldt lige til Randen, og da han havde naaet Udgangen, lukkede Bjerget sig og Kilian sank ned paa det kolde Græs, en Afmagt nær. „Dennegang vil jeg holde bedre Huus med min Rigdom," tænkte han; „jeg vil kjøbe mig et Værtshuus og fortjene saameget dermed at jeg kan leve behageligt. Men nu er jeg en riig Mand og behøver ikke mere at begjære de uhøflige Bjergmandslingers Hjælp!"

Men hans Pudderpung var saa tung og fuld, at Kilian ikke, med sine sønderslagne Lemmer kunde bære den; han udtømte derfor det Halve i en tæt Busk, som han omhyggelig mærkede sig, og lagde endnu som særeget Kjendetegn en Kam ved Siden, for ogsaa ganske vist at kunne gjenfinde Stedet. Hans Kone ventede allerede med Længsel paa den belovede Løn, og modtog ham med lydelig Glæde, da han udrystede de mange Sølvpenge for hende. Men Dagen efter laae Kilian tilsengs og kunde ikke forlade denne i lang Tid, saa slet havde Gnomerne tracteret ham, og da han endelig efter mange Dages Forløb igjen kunde staae op, og nu sneg sig op paa Bjerget, for at hente den anden Halvdeel af sin Skat, fandt han vel Busken og Kjendemærket, men Jordaanderne havde forvandlet deres Gave til usle Kul, og slukøret gik den Bedragne hjem, ikke uden Nag til de ondskabsfulde Kobolder, som han kaldte sine underjordiske Velgjørere.

Men onde Vaner ere vanskelige at vænne sig af med. Det følte Ven Kilian ogsaa, thi førend han tænkte det, levede han atter i Suus og Duus. Først fandt han det rimeligt, at maatte pleie sig efter den udstandne Sygdom, derpaa vilde han dog endnu engang ret nyde sin Lykke, og tilsidst fandt han saa stort Behag i at leve som riig Mand, at han letsindig forødte eller udlaane store Summer, uden at betænke, at hans Rigdoms Kilde dog ikke var uudtømmelig. Vel kjøbte han, da han bemærkede sine Skattes synlige Bortsvinden, et lille Værtshuus, men maatte derved gjøre betydelig Gjæld, thi hans Contanter vare nu allerede ikke mere tilstrækkelige til dette Kjøb. Hans Svirebrødre og Venner vare de, der søgte meest hos den nye Vært, og da deres vilde Levnet tilmed fordrev de faae fremmede Gjæster, saa var det kun altfor snart ude med Kilians indbildte Velstand. Hans Kone, som var mere ude af Huset end hjemme i det, bidrog Sit dertil, og Børnene, forførte af det slette Exempel, som de dagligt havde for Øie, bedroge Faderen, ved enhver Leilighed, for at kjøbe sig Lækkerier, eller at gjøre sig en anden Fornøielse derfor.

Saaledes skeete det da, at da de første Sneeflokker faldt, maatte Kilian igjen forlade Hjemmet, og meget fattigere, end tilforn. Han havde vel udlaant mange Penge, men overalt hvor han vilde gjøre sine Fordringer gjældende, udloe man ham, thi han havde uden al Forsigtighed laant til saadanne Folk, som havde villet bedrage ham paa en fiin Maade, og aldrig kunde betale ham noget igjen. Saaledes stod det sig altsaa nu med den rige Kilian, saa at han atter maatte arbeide som Svend hos en Parykmager, for allene at kunne frelse sig og sin Familie fra Hunger.

Nu kom rigtignok Angeren for silde, men havde kun hans Villie været stærk nok til at bære Arbeide og Savn, saa vilde han dog ærligt have fundet sit Udkomme, om end meget kummerligere end før hans første Gang til Huusbjerget. Men han havde nu mange flere Nødvendigheder, end tilforn, og det lystige, ledige Liv havde berøvet ham al Kraft til Arbeidet. Og saa piinte Jakobe ham ved Trætte og Bebreidelser, og paa denne Maade tog Fortvivlelsen saaledes Overhaand, at han besluttede for tredie Gang, at vandre til Bjerget.

Fuld af mørk Forbittrelse mod sin Skjæbne, som han dog selv havde forskyldt, gik Kilian atter, netop som det ringede i Sognekirken, udaf Porten og op ad Huusbjerget. En gammel Mand, som mødte ham og kjendte Ki-

lian tiltalte ham med Anmodning om, at gaae med i Kirken; men den Ulykkelige lukkede Øret for denne advarende Stemme; han higede mere efter Rigdommens Afguder, end efter Religionens luttrede Guld, og han ilede frem imod det uhyggeligt glimtende Lys paa Huusbjerget med begjærlige Ønsker i sin Barm. Klokkerne advarede bagved ham med alvorlig Stemme, han hørte dem kun med dump Følesløshed. Ved det skjæbnesulde Bjergs Fod forlade vi Kilian; hans Kone sad og ventede paa hans Gjenkomst til den lyse Morgen, — men Dagen efter fandt man den Ulykkeliges lemlæstede Liig imellem Bjergruinernes Stene og Gruus.

Om Middelalderens Folketro paa Djævleri og Trolddom.

(Af J. H.)

1.

Mennesket har af Naturen et ubevidst Hang til Overtro, eller rettere, til Tro paa det Over- og Unaturlige. Som Børn, næres allerede vor Indbildningskraft ved Fortællinger og Æventyr, grundede paa slige Forestillinger, og vi blive saaledes efterhaanden modtagelige for det Usandsynlige og Ideale paa en Tid, da vi endnu ikke ahne noget Bedrag og Fornuften endnu ikke er moden nok til at række os Vaaben, hvormed vi kunne bekjæmpe vor og Andres Lettroenhed. Og selv Fornuften er mangen Gang neppe nok istand til at bekjæmpe de overtroiske Forestillinger, som engang have rodfæstet sig hos os; selv den meest Forstandige er kun et skrøbeligt Menneske, som ofte vil sande Horats' Ord, „at, med hvormegen Foragt vi end tilbagestøde visse Følelser, som ere fælleds for Alle, saa gives der dog stedse Øieblikke, da de umærkeligt overliste os." Dette erklærer ogsaa en anden Forfatter. „Hvor Naturen har blottet Mennesket," — siger han — „der saares han let, om han" end væbnede sig med syvdobbelte Staalplader. Gjengangere, Elementaraander, Sylpher, Gnomer og Undiner, hiin hele Skare af usynlige Væsner, der indgribe i den synlige Verden, finde altid en Talsmand i Menneskets Phantasi og selv i dets Hjerte, som umuliggjør deres fuldkomne Bandlysning. Skjøndt overbeviste om, at det hele Væv af Guders og Aanders Aabenbarelser, af Trolddom og Forvandlinger, som indeholdes i de gamle Digtninger, kun er Fosteret af en glødende Indbildningskraft, saa vil dog enhver Fortælling af denne Art, Alt, hvad der giver et Billede af Aandeverdenen, møde Interesse hos de Fleste og i vor Sjæl stundom nære et hemmeligt Ønske om, at alle disse Syner maatte kunne realiseres. De gamle Digtere, som i det Undersulde fandt en uudtømmelig Kilde til Opfindelse og Interesse, have saaledes overordentligt bidraget til at nære og styrke denne Tilbøielighed, som endmere fandt Stadfæstelse i de gamle Religioner, som lode Guderne fødes som Mennesker og først overstige den Skranke, der skilte dem fra de Dødelige. Ogsaa Philosopherne begunstigede Overtroen, idet de alle, især de pythagoræiske, platoniske og alexandrinske, byggede deres Systemer paa Aandetheorien.

Men med Menneskeslægtens Fremvæxt maatte Overtroen fæste dybere Rødder, da det Overnaturlige, ligesom de gamle Mysterier, skjulte sig i et helligt Mørke, som det kun var den Indviede forbeholdt at gjennemtrænge. Dog jo større Hindringer her lagdes i Veien for Folket i Almindelighed, desto herligere Fordele viste sig da for den Lykkelige, der kom i Besiddelsen af denne Viisdom. Den magiske Philosophi lovede intet mindre end Menneskehedens høieste Forædling, Naturkræfternes og de medfødte Evners voxende Fuldkommenhed og Forening med Guddommen; den foregav at besidde Nøglen til den usynlige Verden, der forholdt sig til den synlige og materielle, som Tanken forholder sig til Ordene, som det levende Menneske til det døde Marmorbillede. Ikke nok med, at den kjendte alle Aanderne efter deres forskjellige Rang, Kræfter, Virkekreds, Egenskaber og Forhold, men den besad tillige Midlerne til at træde i Forbindelse og Samqvem med

disse ulegemlige Væsner, til at betvinge dem, og ved deres Bistand frembringe de forunderligste Virkninger.

Dette romantiske Lærebegreb, som indeholdtes i Plotinus' kun lidt forstaaelige Skrifter, tabte sig i Aarhundredet efter det romerske Riges Fald, men selve Begreberne og Drømmene om Elementaraanderne og magiske Kræfter, hvormed Norden og Orienten vare opfyldte, sloge stedse dybere Rødder, nærede ved Munke og Digtere. Saaledes hævdede denne Skyggephilosophi stedse sin Anseelse; thi Vildfarelser, som i Aartusinder have behersket Menneskene, fortrænges kun med Vanskelighed. I Tidernes Løb antog den alle mulige Skikkelser og betjente sig af mangehaande Kunstgreb, hvormed den førte de mindre Oplyste bag Lyset. — Munkene og Digterne, som havde næret Folkeovertroen, fandt nu Medhjælpere i Læger, Philosopher, Naturforskere og Chemikere, som samtlige forsvarede den hvide og sorte Magies Undere. — Saa udbredt var Troen paa prophetiske Drømme, Varsler og Ahnelser, paa Sympathier og Antipathier, Palingenesier og Metamorphoser i det 16de Aarhundrede, at Historien neppe opviser en eneste berømt Mand fra hiin Periode, som ikke mere eller mindre var smittet af denne aandige Sygdom.

Aarsagerne til det Foregaaende maa søges i Tiden selv; Middelalderen var Menneskeslægtens Gjæringsperiode, hvori Følelsen viste sig som det fremherskende Princip. „Romantiken" — siger W. L. Møller — „tilhørte med Rette vore Forfædre, naar vi gaae tre Aarhundreder tilbage, da den gamle Krafts og Storheds Aand tabte sig i Riddertiden. Maria med Barnet, Korset som Sindbillede paa Guddommen, gothiske Kirketaarne, Vievand og brogede Glasruder, romerske Hvælvinger med nordiske Zirater, Basunengle, Apostler, Helgener og gamle pjaltede Reliqvier, — Alt sammenæltedes i een Deig og kaldtes ei blot Religion, men var tillige Centrummet for denne Tidsalders hele Stræben og Virksomhed."

Maa denne Skildring end for en Deel ansees som eensidig, er den dog i Hovedsagen vigtig; thi Middelalderens Religion var ingenlunde den oprindelige rene Christuslære, men et Sammenspind af Urimeligheder og Modstrid. Folket i Almindelighed besad vel en dyb religiøs Følelse, men af Mangel paa sund Næring maatte den let udarte til Overtro. Den vindesyge Geistlighed bidrog ikke lidt til at bestyrke de overtroiske Forestillinger hos den vankundige Almue, som blindt troede paa Munkelegenderne om Helgenerne og deres Mirakler, og viste de udskaarne Billeder og Reliqvier en guddommelig Tilbedelse. Gudsdyrkelsen var et sandt Afguderi, man bad til Helgener istedetfor til Gud, og tilsidst steg Mængden af Skytshelgenerne saaledes, at de hver, ligesom Hedenskabets Guder, fik en egen Virkekreds, som det hedder i det gamle Vers:

„For Tandværk er St. Appellonis stærk
Og Sanct Lucie for Øienværk,
Sanct Gjertrud skal Herberg bestille
Øster og Vester eller hvor de ville.
Sanct Lodvig kan vel røgte en Hest,
Sanct Deyens tager Fæet vare bedst.
Sanct Antonius skal røgte vel Sviin,
De Andre have hver Gjerning sin."

Denne Overtro var fælleds for det hele katholske Europa. Derimod havde de enkelte Folkeslag hver især andre Forestillinger om overnaturlige Væsner, hvilke vare Levninger fra Hedenskabet eller senere dannede af Folkets eiendommelige Phantasi; saaledes troede f. Ex. den danske Almue stærkt paa Havmænd og Havfruer, Nisser, Trolde og Dværge. Men stærkere og mere skadelig var Troen paa Hexeri, Troldboom og Forbindelser med Djævelen, og til Skam for Oplysningen og Lovgivningen vedligeholdt Hexeprocesser sig endog til henved Slutningen af det 17de Aarhundrede. — Kun seent opfyldtes Viismandens Udsagn: „Troldbommens Koglespil svigtede, og der blev en haanlig Overbeviisning om, at de havde været for stolte i deres Klogskab." (Viisd. 17, 7.)

Forinden vi nærmere udvikle de Former, under hvilke Overtroen skjuler sig, vil det være Stedet for at meddele nogle Bemærkninger om dens Væsen og Yttringer. — At Uvidenhed, Forstandssvaghed og Ubekjendtskab med Naturen er Overtroens rigeste Kilde, fremlyser af sig selv; men, som tidligere anført, findes tillige en Spire dertil i ethvert Menneskes Bryst og udvikles næsten ved en-

hver Lidenskab. Ærgjerrighed, Hevnsyge, Had og Kjærlighed, enhver trykkende Nød, hvert levende Ønske ængster Hjertet og bevæger os til at gribe overnaturlige Midler, hvor de naturlige slippe. En heftig Følelse og levende Indbildningskraft lader os troe det Ubegribelige og haabe det Umulige, hvormeget end Fornuften modsætter sig. Den bekjendte Hobbes, fortæller man, frygtede i Mørke for Gjengangere, som hans Forstand udlo ved høilys Dag, og Rousseau kastede en Frugt efter et Træ, for eftersom han feilede eller traf, at forudbestemme et Foretagendes heldige eller uheldige Udfald. Vistnok spottede disse Mænds Fornuft over deres egen Svaghed, men formaaede dog ikke at forjage Overtroen af sit Vaghold.

„Overtroen" — siger Hottinger — „finder i de sædvanligste Naturbegivenheder en skjult Hentydning til vigtige Hændelser." — Den russiske Keiserinde Elisabeth skulde engang underskrive en Alliancetractat; i samme Stund satte en Bi sig paa hendes Haand og hun vovede ikke at fuldende sit Navns Underskrift. — „Overtroen skuffer sig selv, idet den antager Tilfældets Virkninger eller en ophidset Phantasies Produkt for Opfyldelsen af sine Ahnelser." Den franske Konge Frants hentæredes af en snigende Feber, men havde tillige den Grille, at kun en jødisk Læge kunde helbrede ham. Forgjæves søgte man en saadan, og forklædte endelig en Christen, der traadte ind til den høie Patient, men denne opdagede Forklædningen og vægrede sig ved at modtage hans Hjælp. Langt om længe fik man endelig en jødisk Læge fra Constantinopel og — Kongen blev helbredet. Rimeligviis havde den Christne bevirket det Samme, hvis Bedraget ei var blevet opdaget.

„Overtroen griber overnaturlige Midler, lader de naturlige ubenyttede, og gjør derved et lille Onde større." — I en katholsk Stad opkom saaledes en Ildebrand. De protestantiske Naboer ilede til Hjælp med Sprøiter, men bleve afviste af Indbyggerne, der lukkede Portene for dem, og derpaa i Procession bar deres Skytspatron gjennem Gaderne. Men desværre bønhørte denne dem ikke før — den halve By var lagt i Aske.

„Overtroen boer ofte under Tag med sin svorne Fjende — Vantroen. „Man har et mærkværdigt Exempel derpaa i Marquis d'Argens; han forlod øieblikkelig Taflet, naar tretten Mennesker sad tilbords, og svedte Angstens kolde Sved, naar Nogen spildte Salt paa Dugen. En Dag havde han med utrættelig Iver arbeidet paa sit Værk: Histoire de l'esprit humain, men neppe havde han sat sig tilbords, før han erindrede sig, at Dagen netop var — den første Fredag i Maaneden. Ufortøvet stod han op og kastede sit Manuskript i Luerne.

Ved slige Exempler kan man atter og atter bevise, hvorlidet Fornuften ofte er istand til at bekjæmpe de overtroiske Forestillinger, som uvilkaarlig ere opstegne i vor Sjæl. En sund Philosophi er og bliver det eneste Lægemiddel mod Vildfarelser af slig Natur.

(Fortsættes.)

Forposten.

(See Lithographiet.)

— Ja, gjentog Trompeteren efterat have tømt sit Glas, jeg siger at Cavalleriet og Infanteriet godt kan stilles jevnsides, og forat bevise denne Sag kan jeg fortælle Eder en Historie, hvor jeg selv var med.

— I Afrika? spurgte Infanteristerne.

— I Atlasbjergene.

— Lad os høre Din Historie, Trompeter.

Han støttede sig med Albuen paa Værtshuusbordet, syntes at samle sig et Øieblik, og tog derpaa Ordet igjen.

— Nu den Gang da befandt sig vort Compagni, — der var smeltet sammen til Halvdelen, — med en Afdeling af „Afrikas-Jægerne," og trak sig tilbage foran Araberne, der vare idetmindste tyve imod een, og som havde tvunget os til at tage Veien over Bjergene, for ikke at blive omringet. Cavalleriet *) marscherede foran med de Saarede,

*) Afrikas-Jægerne.

og havde nok at bestille med at passe paa ikke at brække Halsen, og overlod til Infanteriet at sørge for at holde Fjenden i Respect ved Bagtroppen. Men henimod Aften nægtede Hestene at gaae videre, og de maatte campere paa en Slette.

Lykkeligviis kunde Man kun komme dertil igjennem et Slags Defilé, der var temmelig langt derfra, og hvor man lod en Forpostvagt blive, hvortil jeg hørte. Capitain Raimond kom selv til at commandere os. Han var kommen overeens om, at Jægerne skulde sende os Underretning saasnart de kunde begive sig paa Vei igjen, og at vi indtil da skulde holde Vagt ved Defileet.

Natten tilbragtes da med Gevær ved Foden skjøndt uden Fægtning, da Araberne havde villet nyde Søvnens Behageligheder. — Endelig, saasnart Solen aabnede sit Øie gjorde vi vore Tilberedelser og haabede at man snart vilde sende Ordre til at bryde op. Men det blev høit op paa Dagen, Araberne begyndte igjen at vise os deres Burnusser fra den anden Side af Overgangen, uden at der ankom Noget. Capitain Raimond blev urolig; han drog afsted med en anden Voltigeur og mig, for at faae at vide, hvor vore Cavallerister vare blevne af. Men da vi naaede Indgangen til Sletten, standsede vi Alle med et Udraab: Cavalleriet havde brudt op og med det Resten af vort Compagni.

— Man har forladt os! raabte den Voltigeur, som befandt sig med os.

— Der maa være indtruffet Noget, bemærkede Capitainen.

I dette Dieblik standsede mine Blikke ved en Afgrund, der stødte op til Veien, og jeg blev vaer nede i Grunden Cadaveret af en Jæger, som var styrtet derned med sin Hest. Jeg viste Oficeren det. Han lod til strax at begribe det Hele. Denne Cavallerist havde uden Tvivl været affendt om Natten, for at give os Tegn til Afmarsch, og Resten af Afdelingen havde begivet sig paa Marschen i den Tanke, at vi fulgte efter.

Som Enhver af os afgav sin Mening om denne Capitainens Formodning, begyndte Geværskuddene fra den Kant, hvor Defileet var, og vore Folk kom tilsyne, trækkende sig tilbage foran Araberne. Man var for faa til at kunne tænke paa at gaae over Sletten: Capitain Raimond lod gjøre en halv Svingning til venstre og følge en Huulvei, der dannede en Slags bedækket Vei, der steg ned mod Sletten.

I vide Alle hvad det har at sige med disse Marscher i Bjergene, naar Man har nogle hundrede Vilde i Hælene paa sig, som raabe og sende Eder sine Kugler ved enhver Omdreining. Læg hertil at Terrainet blev mere aabent efterhaanden som vi stege ned, og at Arabernes Skud traf bedre. Ved hver Etage lode vi en af vore Kamerader bag ved os: vi vare allerede ikke mere end ti. Imidlertid blev Capitainen urokkelig, han sagde ikke Andet end: — Hold godt Huus med Krudtet! eller: — tag godt Sigte!

Saaledes kom vi til Udgangen fra Bjergene; men der standsede Capitainen selv betagen.

En Trop fjendlige Cavallerister havde gjort en Omvei, og bevogtede Indgangen. Vi befandt os indesluttede imellem en dobbelt Ild.

Officeren vendte sig om, for at tælle sit Mandskab; vi vare nu ikke mere end fem!

— Vel! sagde han med et Slags dumb Raseri, det er her, at vi skal opskyde vore sidste Patroner!

Jeg saae paa de Andre ... Jeg veed ikke hvad de følte: hvad mig angaaer, da var det mig trangt om Hjertet, ikke for Faren, men for den Ydmygelse at være fangen som i en Rottefælde, og at døe uden at seire. Imidlertid stillede jeg mig ved Siden af Capitainen, der med Armene overkors og sin Sabel knuet op til Brystet kastede et rasende Blik paa Sletten.

Men pludselig udstøder han et Skrig.

— Cavallerister! siger han.

— Hvor det? spørger Man.

— Der nede, tilvenstre.

En Støvsky hævede sig virkelig paa den Kant, og en Trop ankom i stærk Galop.

— Ah! For tusind Djævle! begyndte Capitainen igjen, der var gaaet længere hen, for at see dem, det er vore Jægere!

— Vore Jægere! gjentog jeg; de have da faaet Forstærkning.

— Nei.

— Men de ere kun Halvtredssindstyve.

— De komme for at lade sig hugge ned.

I Sandhed Afdelingen i Sammenligning med Arabernes Trop saae ud som en Chaluppe nær ved en Trædækker. Men de vare blevne os vaer; de svingede deres Sabler, udstødte et Skrig, og huggede ind paa Beduinerne.

Det var Noget, som var værd at see. Den lille Peloton af Franskmænd trængte ind i Arabernes Trop som en Kanonkugle. Men Støvet og Røgen forhindrede os fra at skjelne Noget i kort Tid. Man hørte kun Raab og Skud. Endelig da Skyen faldt, saae jeg Franskmændene ved Indgangen til Overgangen. De Halvtredssindtyve Jægere, som nu kun udgjorde tredive, havde slaget de tre Hundrede fjendtlige Ryttere paa Flugten!

Vi stege op bag ved dem paa Hesten uden at takke dem, og de bragte os til det nærmeste Blokhuus.

Der først erfarede vi, at Alt var gaaet saaledes til som Capitain Raimond havde tænkt. Vore Kamerader havde først bemærket vor Fraværelse om Morgenen, da de ankom til Sletten. De havde først ført de Saarede til Blokhuset, og derpaa vare de vendte tilbage ad samme Vei, de vare komne fra, fast besluttede paa at lade sig nedsable indtil den sidste Mand, for at befrie os. I have seet, hvorledes de have holdt Ord.

Infanteristerne gave deres Bifald.

— Og det er fra den Tid af, tilføiede Trompeteren, idet han fyldte sit Glas, at jeg, uagtet jeg bær Navn af Voltigeur, har erklæret for mig selv, at Cavaleristen er ligesaa god som Infanteristen, og at Beggeto godt kunne stilles jevndsides.

(Indsendt.)

Jeg vil drømme!

Jeg kalder Eder, hulde Drømme!
Kom! hæv mig over Støv og Muld,
Lad Sjælen atter henrykt svømme
I et Hav af Purpur og Guld.

Jeg vil glemme min vilde Længsel,
Plukke Glædernes gyldne Frugt.
Ei skal Tidens og Rummets Fængsel
Hæmme Tankens dristige Flugt.

Idealet som Hjertet savner,
Men som aldrig jeg fandt paa Jord,
Jeg i Drømmene salig favner,
Hører Haabets gjøglende Ord:

„Idealet du nu skal finde,
Og dit Hjerte skal finde Fred,
Hun er din, den himmelske Qvinde,
Din gjennem Tid og Evighed!

Og jeg finder Golcondas Smykke
I Drømmenes brogede Karm:
Velsignelse, Glæde og Lykke
Jeg udspreder med gavmild Arm.

Men det, som meest Tanken forlyster
Er dog Ærens grønnende Skud,
Det henrykt til Hjertet jeg kryster
Som en Beiler favner sin Brud.

Vel spirer det for mig i Livet,
Er en Voldborg for hvert mit Fjed,
Men det som mig Drømmen har givet
Det skjænker mig Herlighed.

Jeg har druknet hvert bittert Minde
I Lethes velgjørende Strøm,
Og kun Glædernes blaa Kjærminde
Tilsmiler mig gjennem min Drøm. —

O! hvergang i Fremtidens Dage
At Kummer vil bøie mit Mod,
Kom, venlige Luftsyn! tilbage,
Kom, Drømmenes gyldne Flod!

Og naar engang Døden mig minder,
O! tilvist mig Lise og Fred
Til hisset jeg Eder gjenfinder
I salig Virkelighed.

F.

(Indsendt.)

Til Pintsen.

Mel. Im Lauterbach hab' ich mein Herz verlorn.

Til Pintse naar Skoven bli'er rigtig grøn
Da maa derud hver en Bondesøn,
Og saa er det Skikken nu hertillands,
At svinge de Piger i lystig Dands.
Tralalala o. s. v.

Der saae jeg en Pige forgangen Vaar,
Aa gid hun var der igjen i Aar!
For Alle og Hver var hun ei tilfals,
Jeg fik hende dog til en Wienervalts.
Tralalala.

I Ansigtet var hun saa glat og trind,
Og rød og deilig var hendes Kind;
Og aldrig en pænere Krop jeg saae,
Og tærnet Kjole hun havde paa.
Tralalala.

Den Pintse den kommer saa seent i Aar,
Den galt vist i Almanakken staaer,
Og længe det varer med Storm og Slud,
Mon Skoven aldrig vil springe ud?
Tralalala.

Hver Morgen naar jeg til mit Arbeid gaaer
Jeg seer hvorledes at Skoven staaer;
Hver evige Aften jeg kommer hjem
Saa tager jeg Almanakken frem.
Tralalala.

Men kommer saa eengang den glade Tid,
Da skal jeg krølle mit Haar med Flid,
Og træffer jeg saa paa min raske Tøs,
Ja saa skal Dandsen gaae rigtig løs.
Tralalala.

Svetonius.

(Indsendt.)

Fabler.

(Efter det Tydske ved N. F. N.)

1.

Ayella.

Da Som'ren hvilte sin gyldne Arm
Ved Nordens svulmende Moderbarm
Da stod Ayella for første Gang
I Floras herlige Blomstervang.
Det var en Have, hvor tusindtunget
Man hørte Sommerens Lov udsjunget
Af Fuglenes fulde Bryst.
Selv Nattergalen bag Buskens Grene
Sang med i Toner saa milde, rene
Om Elskovs salige Lyst,
Og bag sit Løvtag, det mørkegrønne,
Sig vugged Rosen, den underskjønne,
Ved Zephyrs lustige Ord.
Og Bækken risled' blandt Blomsterklynger,
Og gyldne Frugter paa Træet gynger.
Alt var som et Syd i Nord.

„O her jeg bestandig vil blive!"
Udraabte den Lille saa fro.
„Hver Morgen jeg vil mig begive
Hertil, og om Dagen her bo."
Saa gik hun i Haven med Glæde,
Og svælged' i Sommerens Lyst.
Hun glad sine Sange mon qvæde,
Og hvilte ved Blomsternes Bryst.

Imidlertid voxede Aaret,
Men Dagene bleve saa smaa,
Og Sangfugleskaren blev baaret
Langt bort under Himmelens Blaa,
Og Efteraarsstormene brused',
Og Blomsterne segned i Muld,
Og Løvet af Træerne sused',
Og Bækken reent stivned' af Kuld.
Da lille Ayella fra Haven
Bortvandred' med Graad paa Kind.
Nu var hendes Fryd jo i Graven,
Og — dog var saa let hendes Sind;
Thi endnu hun havde tilbage
En Stjerne i Sorgernes Nat:
Et tryggere Sted at hendrage
Var nu hendes høieste Skat.

I Ungdoms Tid er Livet skjønt og herligt,
Foraar og Sommer favne os saa kjærligt,
O hvor vi ønske altid her at blive,
Tanken om Døden vi med Had bortdrive;
Men kommer Alderdommens mørke Dage
Da bliver Livet ofte kun en Plage,
Da bliver Døden os en Ven i Nøden,
Der os vinker lislig som Morgenrøden.

2.

Svalen og Spurven.

I sildig Høst den lille Svale
Beredte sig til Reisefærd,
Da sagde Spurven „Disse Dale
Og os Du snart ei meer er nær.
Men sig mig dog min kjære Ven,
Hvor er Du vel om Vinteren?"

Gjenmæled Svalen „Snart jeg hviler
Foruden Liv i Jordens Skjød
Til Sommersolen atter smiler,
Og kalder mig fra Søvn og Død,
Og vinker ved sit milde Bud
Til Livets Lyst mig atter ud."

„Ak" sagde Spurven „da Du lægger
For evig Dig i Graven ned;
Thi at man Dig af Døden vække
Det er en reen Umulighed."
„Vi da til næste Sommer, saa
Du selv skal Syn for Sagen faa."

Saa talte Svalen og bortilte,
Og da den atter kom igjen
Den fløi mod Spurvens Bo og smilte
Ved Tanken om den vantro Ven.
Ak! da den hen til Huset kom
Var Spurven død og Reden tom.

Fritænker! lad Dig overtyde
Ved Herrens Ord til Hjertets Trøst,
At ei „For sildig" eengang lyde
Skal for Din Sjel med Tordenrøst.
See Svalen leve, Kjærnen gro,
Læs i Naturens Bog og tro!

Anecdoter.

Da Admiral Dundas ombord paa Dampfregatten Fury paa Hjemfarten til England forlod Kamieschbugten ved Sebastapol og foer forbi Agamemnon, hans Efterfølger i Kommandoen, Admiral Sir Edmund Lyons Flagskib, lod den Første signalisere de Ord: „Gid Held maa følge Dem," hvorpaa den Sidste vilde svare: „Gid Lykken maa vente Dem." Men ulykkeligviis have Ordene „Lykke" og „Galgen" som i det daglige Liv ere saa høist forskjellige, i Signalsproget en stor Lighed, og saaledes forvexlede Officeren, hvem Signaliseringen var overdragen, ihast det sidste Tegn med det første. Feilgrebet blev snart opdaget og forbedret, men var dog allerede blevet bekjendt ombord paa Fury, og havde afgivet Stof til almindelig Latter.

En Candidat af et meget uanseligt Udvortes begyndte sin Præken med de Ord: „Frygter ikke!" men gik fra Concepterne, og begyndte adskillige Gange paany: „Frygter ikke!" — Da raabte en Bonde fra Menigheden: „Ja han var mig ogsaa en Karl, man skulde blive bange for!"

Beskedenhed. Skolemesteren: Fremfor Alt, mine Børn, maa Mennesket være beskeden! Men, ville I maaskee spørge, naar er et Menneske beskeden? Det vil jeg sige Eder mine kjære Børn! Jeg sætter det Tilfælde, jeg kom til Hr. Pastoren; Hr. Pastoren byder mig et Glas Øl, det tager jeg imod; han byder mig et andet Glas, det tager jeg ogsaa imod, men et tredie, et fjerde det tager jeg ikke imod. Jeg sætter det Tilfælde, at Hr. Pastoren ogsaa byder mig et Glas Viin, det tager jeg imod, et endnu, det tager jeg ogsaa imod; men et tredie og et fjerde kan jeg ikke mere tage imod; han byder mig maaskee endog Punsch, ogsaa deraf tager jeg imod et Glas; men et andet og tredie tager jeg ikke imod. — Hvad er jeg altsaa da, mine kjære Børn? Nu, hvad er jeg da? — be—be— Børnene (i Halsen paa hverandre): beskjenket, Hr. Skolemester, beskjenket!

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

En meget vigtig Bestanddeel af Ørkenen danne Oaserne, om hvilke man i Reglen gjør sig et ganske falsk Begreb, saavel med Hensyn til deres Størrelse, som til deres Tal, Jordbundens Beskaffenhed, Frugtbarhed o. s. v. „Oaserne ere frugtbare Der i det ufrugtbare Sandhav" pleier Læreren sædvanligt at sige, og som Definition i en ABC Skole er den ogsaa tilstrækkelig; men saasnart man betragter Sagen fra et videnskabeligt Standpunkt, kan man ikke længer underskrive hiin Definition. Der ere Forhøininger af Havbunden, Oaser ere lige saa ofte Fordybninger og sjelden eller aldrig Forhøininger, men kun af Høie indesluttede Dale.

Man kalder fremdeles Oaserne „smaa frugtbare Pletter i Ørkenen," og de fleste Læsere, som endog tage Kaartet i Haanden og see, at de kunne bedække den største Oase med en Kobbertoskilling, give sig fuldkommen tilfredse med den Forsikkring, at det er smaa Pletter, og naar de have ret megen Phantasie, tænke de sig vel endog, at disse Pletter ere saa store som en eller anden anseelig Provindsby. Men disse smaa Oaser ere saa store som de større Fyrstedømmer i Tydskland, mange af dem større end de mindre Kongeriger, og de see paa Kaartet sikkert kun for de i Geographien Ukyndige smaa ud. Hvo der seer, at den lille Oase ved Wad Afalesseles (en Flod) som han kan bedække med det sidste Led af sin Lillefinger, dog er 45 Mile lang og 15 bred, han siger sig selv: denne lille Oase er doppelt saa stor som Kongeriget Wirtemberg.

Nu ere Oaserne vistnok meget forskjellige i Størrelse, dog gives der kun enkelte, som ikke ere et Par Dagreiser lange og ligesaa brede og har en Oase saaledes dog altid en Størrelse af 64 Qvadratmile, hvilket, skjøndt ringe i Sammenligning med hele Afrika, dog altid vilde være et ret anstændigt Landgods. Hele Riger, som ligge i Ørkenen, ere ret egentlige Oaser; saaledes imod Nord Fezzan og imod Syd Dar el for (Dar Fur).

Under disse Oaser maa man ikke tænke sig i Ørkenen nedfaldne Paradiser. Fezzan, som aarligt maa betale Deyen af Tripolis 15,000 spanske Dollars, har en Længde af 60 og en Bredde af 40 Miil, er bjergrig, men ellers forstørstedelen sandet som Sahara. Langs Høiene, som strække sig gjennem hele Fezzan, og hvorimellem Længdedale strække sig, finder man en meget frugtbar men kun maadelig fugtig Jordbund; Vædsken synes imidlertid ikke saameget at hidrøre fra Vand, der løber fra Bakkerne, som at trænge frem af Jordbunden selv. Der, hvor dette er Tilfældet, viser Barometret et saa høit Standpunkt, at man med Rette har opstillet den Mening, at Fezzans Bjerge ikke saameget ere Forhøininger over Jordfladen, som Dalene ere Indsænkninger under den. Dette Vand er meget hyppigt saltagtigt (dog gives der mange Kilder med meget godt Drikkevand) og derfor er Vegetationen temmelig sparsom; dog voxe Vandmeloner og nogle andre Frugter der, hvilke, som Græskarret, have en meget kort Udviklings- og Livsperiode. At Dadler, hine Landes Hovedernæring, blive dyrkede der, er vist, men om, som Belzoni siger, Riis, Hvede og Viin dyrkes, er mere end tvivlsomt.

Heller ikke Dyreriget er stærkt repræsenteret, og det er vanskeligt at sige, hvormed Løverne og Hyænerne, som her forekomme i Mængde, friste deres Liv; det skulde da være, som Digterne sige, det Ørkenen gjennemvandrende Menneske og hans troe Kameel der blev dets Bytte, hvoraf de leve; men skjøndt vistnok slige Tilfælde forekomme, saa ere de dog ikke saa hyppige, at de foraarsage Karavanehandlen mindste Afbrud. Strudser forekomme i Mængde, farlige Slanger og mangt et giftigt Kryb, blandt hvilke Skorpionen og Tusindbenet staae øverst. Det lade, kun til Schakkren og Tyveri oplagte Pak, som beboer denne store Oase, lever i de usleste Leerhytter som Negrene i Mellemafrika.

Kun lidet bedre seer det ud med Riget Dar Fur, som ligger ved Nilens Kilder, vestligt for Sennaar, skjøndt det, beliggende paa Grændsen af den tropiske Regn, af og til erholder noget af denne.

De bedste Efterretninger om Oaserne i Almindelighed have vi fra den allerede forhen nævnte Belzoni, en ung italiensk Munk,

som besad ualmindelige sproglige og antiqvariske Kundskaber, en sjelden mandig Skjønhed og en Legemsfylde og Kraft, som gjorde ham Livet i Klostret uudholdeligt, hvorfor han ogsaa, da de Franske i Aaret 1803 besatte Italien, forlod sit Kloster, tog sig en ung og smuk Kone, med hvem han dog geraadede i en saa yderlig Armod, at han, for at friste Livet, drog omkring som „stærk Mand,“ lod smede Hesteskoe paa sit Bryst og da sønderbrød dem som Træsplinter. Saaledes kom han ogsaa til England, hvor han i Begyndelsen drev omkring, derpaa gav Kraft- og Kunstprøver paa Asthley-Theatret, lod sig beundre som Apollo og Herkules, indtil han fandt Leilighed til at gjøre Brug af sine Sprogkundskaber. Han gik nu til Ægypten, trængte ind i den store Pyramide ved Gizeh og i flere andre, som han først lod aabne, trængte ind i Templet Ypsambul, gjorde en Mængde høist vigtige antiqvariske Opdagelser, og, hvad der for os er det Vigtigste, bereiste ogsaa Jupiter Ammons Oase, som allerede var høit berømt i den graa Alderdom.

Et kort Udtog af denne Reisebeskrivelse turde ikke være uinterressant, fordi det er skikket til at vise os Ørkenens Characteer, som vi i Reglen udmale os ganske falsk og med altfor eensformige Farver, nemlig som en uafbrudt Sandflade; men ligesaalidt som et udtørret Flodleie er jevnt, ligesaalidt er en udtørret Havbund en Slette.

Belzoni drog med sine faa beduinske Ledsagere fra El-Soff ved Nilen mod Vest og traf alt den første Dag Ruinerne af Naweje Toton, en stor ægyptisk Stad med nogle Fundamenter af Granit, ellers heelt opført af Teglsteen. Fortræffeligt vedligeholdte, i Kalkstenen indgravede Hieroglypher antydede Ruinernes Alderdom, hvoraf en Landsby, en Miilsvei fra Staden, syntes at være opført. Belzoni overnattede i en anden Landsby, hvor han forefandt en temmelig frugtbar Jordbund og en omfangsrig Kløverdyrkning. Her blev Landet endnu bevandet af en Arm af Bahr Yussuf (Josephs Flod, en Green af Nilen, som løber ovenfor Hermopolis til Lagunen ved Alexandrien, paralelt med Nilen, med hvilken den staaer i uafbrudt Forbindelse ved utallige Smaafloder og Canaler), men allerede den næste Dag, da Belzoni betraadte Ørkenen, forandrede sig Landskabets Characteer; lave Klipper og Sandhøie omgave ham overalt. Efter faa Miles Reise traf han den øverste Deel af en tyk Muur, som han holdt for Levninger af en Ringmuur, og tillige vare andre Rester tilstede, tillige med mange Træstammer og Viinranker, som vare ganske fortørrede og næsten forkullede i Solen, saa at de faldt hen i Støv, naar man berørte dem. Den tredie Dag gik Veien igjennem en udstrakt Dal hen over Klipper og Sand. Om Aftenen naaede han Nejen el Cassar, tidligere godt befolket men nu i Forfald, fordi Ørkenen havde overstrøet alle Marker med Sand. Høie Klipper omgave de Reisende paa alle Sider; Dadler fandtes i Mængde, men de vare ufrugtbare, fordi der manglede dem den nødvendige Cultur (Palmetræer ere enkeltkjønnede; Træet med Hunkjønsblomster bærer ikke, naar ikke Blomsterstøvet af et Hankjønstræ ved et Insect, ved Vinden eller ved kunstig Befrugtning bliver det tilført).

Allesteder finder man i Jordbunden i en ringe Dybde Vand, dog er det fordetmeste salt eller brakket.

Den fjerde Dag drog Belzoni over en meget bred Banke, gjennem en deri fordybet Dal og over en stor Slette, hvor han traf paa mange Beenhobe, „sandsynligviis Levninger af Cambyses' Hær“ (eller snarere høist usandsynligt; thi Erobringen af Ægypten fandt Sted Aar 525 f. Chr. Fødsel, og strax derefter det ubesindige Tog gjennem Ørkenen; altsaa maatte Knoklerne dengang, da Belzoni saae samme, allerede have ligget 2300 Aar i fri Luft og udsatte for Solen. Da de herved tabe det dyriske Liim, henfalde de i Støv, og de forefundne Knokler kunne altsaa ikke skrive sig herfra).

Den femte Dag gik Veien over en stor med sorte og brune Kieselstene bedækket Slette; paa den sjette naaede han Bahr Selame, et tørt Flodleie, hvori en Mængde større og mindre Ophøininger betegnede Øerne. Paa en forskjelligt farvet Stribe langs begge Bredder og Øerne kunde man tydeligt kjende Høiden, til hvilken Vandet var steget; desværre veed Belzoni ikke, om denne tørre Flod aarligt fyldes med Vand som Nilen, eller om den overhovedet ganske er blottet for Vand.

Araberne forsikkrede, at denne tørre Flod eller rettere Dalseng fortsatte sit Løb langt mod Nord til Natronsøerne. Efter den Reisendes Angivelser laae i Dalen flere forstenede Træstammer. Paa den syvende Dags Morgen førte Veien forbi mange isolerede Klipper og Sandhøie og om Middagen fik man bag en stor Høi Oie paa El Wahs Klipper (Wah eller Oah kalde Araberne endnu den Dag idag, ligesom Ægypterne 1000 Aar f. Chr. Fødsel, slige beboelige Pletter i Ørkenen, og deraf har det græske Oasis og vor Oase sin Oprindelse).

Den nærmeste Deel af dette beboelige Sted var en mellem Klipper dybt indsunken Dal af omtrent 4 Miles Længde og 1 Miils Bredde (Mileangivelserne ere her førte tilbage til de geographiske, af hvilke man sædvanlig tæller 15 paa en Meridiangrad; denne Dal er altsaa dobbelt saa stor som Fyrstendømmet Lichtenstein). Kun Vestsiden er bedækket med Palmeskove; den øvrige Deel er sandet. Om Aftenen naaede man bag en slig Skov Landsbyen Zabu, hvor Belzoni traf betydelig Riisavl; Jordbunden, stærkt svanger med Salt, vædedes af en klar Bæk med ferſk Vand.

Ved den videre Reise i Oasen selv fandt han mange Strækninger med ganske ufrugtbar Jord, bedækket med Salt, hvorigjennem Bække med ferſk Vand strømmede. Jordbunden, Bækkenes Leie, var lidt efter lidt blevet alcalisk, saa at det ferske, fra Kilder stammende Vand ikke mere fandt Noget, hvormed det kunde forbinde sig. Der traf man tydelige Spor af en fordums Stad, i Nærheden udhulede Klipper, som lignede de ægyptiske Grave og tillige Kister af Leer, med raa udarbeidede Figurer, som indeholdt Been 2c. Beboerne troe, at disse Huler ere Djævelens Boliger, og ere ved Intet at bevæge til at nærme sig dem. Ucultiverede Landstrækninger, men som ere istand til at dyrkes, vilde kunne ernære Tusinder af Mennesker. Men Beboernes Indolents er saa stor, at de ikke engang ordentligt dyrke Risen, som er deres Hovedernæring, hvorfor denne ogsaa er slet og saa værdiløs, at ikke engang de gjennemdragende Caravaner complettere deres Forraad med den.

Hiinsides Klipperne, som indeslutte Dalen, ligge Sandhøie, dernæst store Sletter med Ruiner af et Tempel og nogle Huse, hvorpaa atter følger en Indsænkning, der atter indesluttede udstrakte Palmeskove og en talrigere Befolkning end den nys forladte Oase. Dalen var bredere og, som det ved et Blik fra Høiderne syntes, vel ogsaa længere. Hiinsides Dalen hævede sig atter Klipper indtil henimod Ørkenen, og imellem dem løb Dalen paa forskjellige Steder jevnt opad, og forenede sig saaledes ved de andre Skraaninger med Ørkenen.

Templer, Catacomber, Sarkophager og Mumier viste uimodsigeligt, at her tidligere har levet en Befolkning, som maaskee havde en ikke ganske udannet Kunstfærdighed. Ørkenens Sand har imidlertid taget Overhaand, bemægtiget sig Terrainet og fordrevet Beboerne.

Ved El Cassar, en Landsby i denne Deel af Oasen, befinder sig en 60 Fod dyb Brønd, som har den Egenskab at være varm om Natten og kold om Dagen. Da Herodot fortæller, at der har været en saadan Brønd ved Jupiter Ammons Tempel, saa antager Belzoni dette Sted for at være det, hvor det berømte Tempel har ligget, en Hypothese, som dog har viist sig at være ligesaa urigtig som Antagelsen af den forskjellige Kilde-Temperatur. Her er nemlig det Samme Tilfælde med Kilden, som med vore Kjeldere, om hvilke endnu de Ukyndige paastaae, at de om Sommeren ere kolde, om Vinteren varme, hvorom man forgjæves vilde søge at oplyse ham, da hans Følelse er ham et bedre Beviis „end en Stuelærds dumme Snak" eller en saa skrøbelig Ting som Thermometret.

Nætterne i Tropelandene ere paafaldende kolde; ved fuldkommen Vindstille og klar Luft kan Temperaturen synke ned til henimod Frysepunktet, næsten stedse falder den til + 8 Grad; Dagen har sædvanlig + 36, + 40 ja vel endogsaa derover. Naar Brønden nu har en Temperatur af 20—22 Grader, saa viser den sig naturligviis om Natten varm, men om Dagen 20 Grader koldere end Luften, altsaa „kold."

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

B. Rom en Fristat.

III. Republikens Heltetid.

1. Curtius. Manlius. Decius.

1. Curtius.

Efter at Camillus havde tjent Republiken i 64 Aar, døde han af Pest. Frygteligt rasede Smitsoten, og bortrev mange brave Borgere. Nøden formerede sig, da et Jordskjelv rystede Staden og dannede paa Torvet en dyb Afgrund, der slet ikke lod sig fylde. Augurerne spaaede, at Sprækken først da vilde blive tillukket, naar den Stærkeste og Mægtigste i Byen blev kastet derned. Da satte den unge Curtius sig i fuld Rustning paa sin prægtigt optømmede Hest, indviede sit Liv til Guderne og sprængte modigt ned i Afgrunden, der slugte ham, men da ogsaa strax tillukkedes.

2. Manlius.

Latinerne forlangte at danne eet Folk med Romerne og at de ligesom Romerne skulde vælge en Consul. Romerne vare for stolte til at de skulde indvillige deri; de vilde vedblive at være Romere og herske alene. Altsaa droge de i Marken under Consulen Titus Manlius. Denne befalede under Dødsstraf sine Soldater, at Ingen uden hans Tilladelse maatte indlade sig i Kamp med Fjenden; thi streng Mandstugt maatte herske i Romerhæren. Nu red en Dag hans Søn ud med nogle Ryttere for at recognoscere; han mødte Anføreren for det latinske Rytteri. Denne udfordrede den unge Manlius til en Tvekamp. Den tappre Romer holdt det for skammeligt at flygte, han tænkte ikke paa Forbudet, modtog Tvekampen, dræbte Latineren og vendte triumpherende tilbage til Leiren med den erobrede Rustning. Han kunde ikke nægte, at han havde vovet Kampen tiltrods for Forbudet, dog alle Soldater glædede sig over hans Seir og bade lydeligt Consulen om at eftergive ham Straffen. Men Manlius gav Liktorerne et Vink; de grebe Sønnen og afhuggede hans Hoved, for at alle Romere kunde vide, at Loven stod over Alle.

3. Decius.

Dernæst førte Manlius Hæren mod Latinerne; ved Bjerget Vesuv begyndte Slaget. Den ene Fløi af den romerske Hær commanderede Manlius, den anden Fløi den anden Consul Decius. Før Slaget viste et guddommeligt Syn sig for begge Feldtherrer, som forkyndte dem, at den ene Feldtherre og den anden Hær vare offrede til Underverdenens Guder. Saaledes besluttede da begge Consuler, at Feldtherren paa den Fløi, som først veeg, skulde offre sig selv og dermed indvie den fjendtlige Hær til Undergang.

Decius befalede paa den venstre Fløi, hvis første Træfning veeg. Da lod den modige Feldtherre sig indvie af Overpræsten. Han tilhyllede sit Aasyn og bad til alle Over- og Underverdenens Guder om Seir for Sine, om Frygt og Elendighed for Fjenden. Derpaa udtalte han de frygteligste Forbandelser over sig og Fjenden. Nu styrtede han sig som en Fordærvelsens Genius paa sin skummende Hest midt ind mellem Latinernes Legioner; som et Liig faldt han til Jorden. Romerne vilde hævne deres Feldtherre, Latinerne bleve bestyrtede og kunde ikke modstaae det frygtelige Anfald; de maatte flygte og neppe en Fjerdedeel undkom. Deres Leir og Decius' Liig, som blev høitideligt bragt til Jorden, faldt i Seirherrernes Hænder.

2. Pyrrhus. Fabricius. Curius.

1.

I hele Mellemitalien vare Romerne nu blevne Herrer, og snart fandt de til deres Glæde en Leilighed til at føre Krig i Nedreitalien. Der var Tarent den mægtigste Stad. Grækerne, som beboede den, vare rige og levede yppigt; det var letsindige og overmodige Folk. Engang borttoge de uden al Grund 4 Skibe fra Romerne, og da romerske Gesandter i den Anledning bleve sendte til Tarent, bleve de forhaanede og bespottede af Folket, fordi de ikke talte det Græske rigtigt. Men da nu Romerne rykkede frem med en stærk Hær, kaldte Tarentinerne Kong Pyrrhus af Epirus tilhjelp, som var

vidt og bredt berømt ved sine store Krigsbedrifter.

Epirus var et halvgræsk Land, som laae Vest for Macedonien, og Pyrrhus behøvede kun at drage over det adriatiske Hav, for at være i Italien. Han var en fortræffelig Feldtherre, havde indrettet sin Hær paa bedste Maade og var fuld af Begjærlighed efter at erobre og herske, ligemeget hvor det var. Først havde han ført Krig i Macedonien og Grækenland, thi der var Alt i Uorden, efter at Alexander den Stores Rige var faldet sammen.

Nu, da Tarentinerne kaldte ham, tænkte han strax at kunne erobre hele Italien og Sicilien. Hurtigt kom han til Tarent med en udvalgt Hær og med 20 Elephanter.

Tarentinerne havde i deres Stolthed sagt, at Romerne vare udannede Mennesker og sande Barbarer, som han let kunde betvinge. Men da Pyrrhus fra en Høi ved Heraklea saae den romerske Hær rykke frem, sagde han strax, at disse Barbarers Slagorden ingenlunde forekom ham barbarisk, men tvertimod ganske fornuftigt udtænkt. Endnu mere beundrede han Romerne, da de uforsagte gik over Floden Liris og forberedte sig til Angreb. De stormede nu løs paa Pyrrhus' Hær for at gjennembryde den; syv Gange fornyede de Angrebet uden at det lykkedes dem. Da nu til Slutningen Elephanterne, med Taarne, der vare besatte med Soldater, paa deres Rygge, rykkede frem, bleve Romerne bestyrtede, deres Heste forfærdedes, afkastede deres Ryttere og Forvirringen og Flugten blev almindelig. Dog alle de faldne Romeres Liig laae med Hovedet mod Fjenden; ikke een eneste var nedhugget flygtende og Pyrrhus udbrød: „Havde jeg slige Soldater, vilde Verden være min!"

Han antog, at Romerne efter dette Nederlag vel vilde modtage Fred og sendte derfor sin Ven Cineas til Rom. Denne bød Gaver, som man ikke modtog, men hans kloge, indsmigrende Tale bedaarede Enkelte, som meente, at man skulde antage Pyrrhus' Forslag. Da reiste sig en gammel, blind Raadsherre, der ellers ikke kom i Forsamlingen, men som dennegang havde ladet sig bære derhen i en Bærestol. „Hidtil," saa talte han, „har jeg beklaget Tabet af mit Syn, men nu ønskede jeg tillige at være døv, saa at jeg ikke behøvede at høre paa de Forslag, Eders Feighed fremkommer med. I sittre for en Hob Mennesker, der stedse have været et Bytte for Macedonierne, for en Eventyrer, der har beilet om en af Alexanders Tjeneres Gunst." Dette virkede. Forsamlingen besluttede eenstemmigt ikke at tænke paa Fredsunderhandlinger, førend Pyrrhus havde rømmet Italien. Da Cineas overbragte sin Konge Efterretningen herom, yttrede han, at det romerske Senat var forekommet ham som en Forsamling af Konger.

2.

For at udløse Fanger sendte Romerne Cajus Fabricius som Gesandt til Pyrrhus. Han havde tidligere været Consul, men han var vedblevet at være en ligefrem Mand og ganske fattig. Han havde kun sin Ager, som han selv dyrkede. Pyrrhus tilbød ham en stor Gave, ikke for at forlede ham til noget Urigtigt, men kun som et Tegn paa sin Høiagtelse. Men Fabricius viste Gaven tilbage med de Ord: „Jeg behøver ingen Penge." Den følgende Morgen satte Pyrrhus ham paa en Prøve. Han lod hemmeligt den største Elephant føre bag ved det Telt, hvor han samtalte med Gesandten. Paa et givet Vink blev pludseligt Forhænget draget bort, og med et frygteligt Brøl strækkede Elephanten sin Snabel frem bag Fabricius' Hoved. Men denne sagde ganske roligt til Kongen: „Saalidet Dit Guld igaar lokkede mig, ligesaalidet skrækker mig Din Elephant idag." Pyrrhus kunde ikke noksom undre sig over dette. Fangerne vilde han vel ikke frigive, men han tillod dem dog at gaae til Rom i Anledning af en Fest under den Betingelse, at de frivilligt igjen indstillede sig som Fanger. De gik og høitideligholdt Festen, men paa den bestemte Dag viste de sig alle igjen i Pyrrhus' Leir. Senatet havde sat Dødsstraf paa, naar Nogen blev tilbage.

3.

I det følgende Aar, 279 f. Chr. Fødsel, kom det atter til en Træfning. Pyrrhus seirede vel, men tabte saamange af sine Soldater, at han udbrød: „Vinder jeg endnu et saadant Slag, er det ude med mig." I Krigens tredie Aar førte den ædle Fabricius

Romerne mod Kongen. Forinden Hærene nærmede sig hinanden, erholdt den romerske Feldtherre et Brev fra Pyrrhus' Livlæge, hvori denne tilbød sig at ville forgifte Kongen imod at erholde en Belønning derfor. Fabricius læste Forslaget med retfærdig Harme og meldte Pyrrhus Lægens Forræderi. Pyrrhus udbrød opfyldt af Beundring: „Før kunde Solen afvendes fra sit Løb end denne Romer fra Rettens Vei." Han lod Lægen henrette, tilbagesendte af Taknemmelighed alle de romerske Fanger uden Løsepenge og lod dem atter tilbyde Fred. Han erholdt derpaa det samme Svar: han maatte først have rømmet Italien, førend der kunde tænkes paa Fredsunderhandlinger. For de tilbagesendte Fanger sendte Romerne lige saamange Fanger tilbage. Imidlertid undgik Pyrrhus en tredie Træfning, og da det syntes ham skammeligt at vende hjem uden at have endt Krigen, kom et Andragende fra Sicilianerne ham meget beleilig, idet de kaldte ham tilhjelp mod Carthagerne. Han lod en Besætning blive tilbage i Tarent og satte over til Sicilien.

4.

Her udrettede Pyrrhus heller Intet og efter to Aars Forløb vendte han paa de ængstede Tarentiners indtrængende Bøn tilbage til Italien. Romerne udrustede en stor Hær imod ham. En af de tvende Feldtherrer var den berømte Manlius Curius, i Aandskraft som i Armod Fabricius' Lige. Da han den første Gang beklædte den høieste Værdighed i Rom, Consulatet, sendte et Folk i Nedreitalien Gesandter til ham, for at erholde Fred. De fandt ham siddende paa en Træbænk ved Arnestedet i Begreb med at koge sig en Ret Roer. De tilbøde ham en stor Sum Penge, men smilende svarede han: „Kan den, som lader sig nøie med Roer, endnu forlange Penge? Jeg vil hellere herske over rige Folk end selv være riig!"

Denne Mand var nu Feldtherre imod Pyrrhus og havde indtaget en fordeelagtig Stilling. Da det kom til Slag, forsøgte Pyrrhus atter at indjage Romerne Skræk ved sine Elephanter; men hine havde nu lært at skrække dem. De kastede brændende Begkrandse paa Uhyrerne, og disse bleve saa rasende, at de vendte sig mod deres egne Herrer og bragte Alt i Forvirring. Romerne tilfægtede sig en fuldstændig Seir, og Pyrrhus tabte ikke alene 20,000 Mennesker, men maatte ogsaa give sin Leir til Priis for Seirherrerne. Dette Sidste var for Romerne en prægtig Vinding, thi de lærte nu den Kunst, hvorledes de skulde befæste en Leir regelmæssigt.

Pyrrhus drog nu bort fra Italien, men Curius holdt med 4 Elephanter triumpherende sit Indtog i Rom. Hele det sydlige Italien havde nu underkastet sig Romerne.

5.

Som Fabricius og Curius levede dengang næsten alle Romere, simpelt og holdende paa den gamle Skik. Hvert Aar blev blandt dem, der alt havde været Consuler, valgt to Censorer; disse havde det Hverv at vaage over, at Enhver ordentlig bestyrede sin Formue, ikke gjorde nogen Gjeld og levede uden Prunk (Luxus). Saaledes — saa tænkte de — sømmede det sig en Republikaner, det vil sige, en Borger i en Fristat. Da Fabricius var Censor, udstødte han en fornem Patricier af Senatet, fordi han i hans Huus fandt 10 Pund Sølvtøi. De fornemste Romere holdt det ikke for nogen Skam selv at dyrke deres Mark, og ved Arbeidet holdt de sig sunde og stærke. Om studeerte Folk og om Lærdom vidste man dengang endnu intet; Romerne læste faa Bøger, og af Malere, Billedhuggere og Skuespillere vidste de slet Intet; men de forstode at styre Staten ogsaa uden slige Kunster, og at udbrede deres Herredømme over alle Nabofolk. De havde kun faa Pragtbygninger, men opførte varige Bygninger og deres Landeveie vare uforgjængelige.

3. De romerske Legioner.

Den romerske Hær var fortræffeligt indrettet. Den var inddeelt i Legioner; enhver Legion bestod af 6000 Mand Fodfolk, bevæbnede med Spyd, Kastespyd og Sværd. Istedetfor Faner havde hver Legion som Feldttegn en Sølvørn paa en Stang. Til de 6000 Mand Tungtbevæbnede kom næsten ligesaamange letbevæbnede Bundsforvandte og desuden Rytterie. En fuldstændig Legion bestod igjen af 10 Kohorter.

Saa ofte Romerne dannede en Leir, opkastede de Skandsegrave, indenfor disse bleve da Teltene rækkeviis opslaaede, og Veiene mellem disse vare saa nøie afstukne, at de lignede Gader. Sædvanlig commanderede Consulerne Hæren; deres Underbefalingsmænd kaldtes **Legater**; naar Republikken var i Fare og Consulen netop ikke var den bedste Feldtherre, blev den Dygtigste valgt til Dictator. Stedse overholdtes den strengeste Mandstugt. Naar En var ulydig, blev han enten pidsket med Riis eller halshugget; men vare hele Kohorter eller Legioner flygtede eller havde de gjort Oprør, saa blev hver tiende Mand af dem henrettet (dette kaldtes at decimere). Den, der havde udmærket sig i Krigen, blev høitideligt belønnet. Havde Nogen reddet en Borgers Liv, erholdt han en **Borgerkrone**; den, der først besteg en beleiret Stads Mure, fik en **Muurkrone**, og for at undsætte og befrie en beleiret Stad skjænkedes der en **Beleiringskrone**. Alle disse Kroner vare forskjelligt udarbeidede og turde kun bæres om Festdagene.

Naar en Feldtherre havde tilsægtet sig en Seir, hvorved idetmindste 10,000 Fjender vare faldne, udraabte Soldaterne ham til **Imperator**, og saaledes blev han derefter stedse benævnt. En Imperator ansøgte da om en Triumph i Rom, og naar samme blev ham tilstaaet, drog han i høitideligt Optog med de erobrede Rustninger og Fanger ind i Hovedstaden. Soldaterne pyntede sig med grønne Grene og sang muntre Sange, ja vel endog Spotteviser om Triumphatoren selv, for at denne ikke skulde blive for overmodig. Denne drog, staaende paa en aaben Vogn, frem i Midten af Toget. Denne Ære var hans Løn, og hans Smykke en Laurbærkrands.

Fordi de romerske Legioner vare saa fortræffeligt indrettede, og følte sig som romerske Borgere, bleve de de berømteste og tappreste Soldater i den gamle Verden.

(Fortsættes.)

Om Middelalderens Folketro paa Djævleri og Trolddom.

2.

Allerede i den bibelske Oldtid møde vi en stærk Tro, paa det Overnaturlige, og **Hexen i Endor**, som fremmanede Propheten **Samuel** for Kong **Saul**, viser sig ikke blot for os som Spaaqvinde, men med Besværgelser fremkalder hun ydermere en Afdød, for at lade hans Mund forkynde den uvisse Fremtid. At der allerede i hiin Tidsalder, Menneskehedens Barndomsperiode, vare mange forskjellige Maader, hvorpaa slige kyndige Folk viste deres beundrede Kunster, fremgaaer klart af **Moses** Lovbud til Israeliterne om ikke at følge Hedningernes afgudiske Vederstyggelighed (5 Mosebog 18, 40—11): „Hos Dig skal ikke findes Nogen, som lader sin Søn eller sin Datter gaae gjennem Ilden, som omgaaes med Spaadom, eller er en Dagvælger, eller agter paa Fugleskrig, eller er en Troldkarl, eller som omgaaes med Manen, eller som adspørger en Spaamand, eller er en Tegns Udlægger, eller som gjør Spørgsmaal til de Døde."

Begreberne **Hexeri**, **Trolddom** og **den sorte Kunst** betyde vel omtrent det Samme; idetmindste vil det falde vanskeligt at definere dem særskilte og give de Taageskikkelser, hvori de svæve ind i hverandre, bestemte Omrids. Men fra **Hexeri** og **Trolddom** bør man nøie skjelne, hvad Oldtiden tænkte sig under Benævnelserne **Magi** og **Theurgi**. — Magien var i Orienten nemlig ei alene en tilladt Kunst, men skaffede tillige sine Udøvere al tænkelig Hæder og Anseelse, hvilket bedst sees deraf, at de vare Hoffets og Statens Præster og Lærde. **Magierne** vare i Ordets Forstand kun naturkyndige Mænd, som vidste mere end Andre og kunde udrette Ting og Gjerninger, der vakte almindelig Forundring. De dannede en Slags Forening, havde visse Regler, hvorefter Alle maatte rette sig og ifølge hvilke alle Udygtige, som udøvede deres Kunst, bleve straffede. De maatte udmærke sig ved Afholdenhed og Kydskhed, eller idet-

mindste bevare den udvortes Anseelse, men de maatte tillige kunne besvare ethvertsomhelst Spørgsmaal, der forelagdes dem. Dette Punkt synes at være det Vanskelige ved Sagen; dog da Spørgsmaalene som oftest vare af en meget eenfoldig Natur, men bleve fremsatte af mægtige Folk, som det var farligt ikke at besvare, saa følger deraf, at man svarede som man kunde og blandede Tvetydighed i Svaret. Var det end oprindeligt ikke Magiernes Hensigt at skuffe og bedrage, saa bleve de dog nødte dertil af „Vankundighed, forenet med Magt," hvorpaa Oldtidens Historie frembyder mange Beviser.

Ved nogen Kundskab om Tingenes naturlige Egenskaber og Kræfter, om disses Forening til et bestemt Maal, kunde der frembringes Virkninger, som for den Ukyndige maatte see ud som Mirakler. Saalænge nu Magierne forstode at bevare deres Anseelse, fik en Deel af deres Gjerninger Navn af Mirakler; men saasnart Anseelsen tabtes, blev deres hele Færd stemplet som — Hexeri og Trolddom. Vil man derfor antage, at Magien blot bestod i ualmindelige Kundskaber, var den ikke alene hæderlig, men endog nødvendig til at styre og gavne den vankundige Mængde; men naar de Mægtige i Staten fordrede, at Magierne især skulde virke for dem, og at de ydermere skulde udrette mere end menneskelig Kundskab og Kraft ere istand til, da maatte der selvfølgelig blande sig Forvirring og Bedrag i den hæderlige Kunst.

Magien maa saaledes ansees som den ældste af alle Videnskaber i Verden, som flittig øvedes af Oldtidens berømte Mænd. Men da den i Tidens Længde udartede, deelte den sig i to Grene, og man maa derfor skjelne mellem den naturlige og den overnaturlige, den tilladelige og den djævelske, den hvide og den sorte Magi. At den første Art kunde bestaae som Videnskab, indlyser af det Foregaaende, om den sidste dømte man kun som den Blinde om Farverne. — Det hele magiske Væsen begyndte imidlertid snart at blive forhadt og mistænkt; men da man kun ugjerne vilde opgive Forestillingen om en mulig Forbindelse med Aandeverdenen og en derved forøget Kraft til Tingenes Iværksættelse, blev det Hele støbt om i en anden Form og kaldet Theurgi. — Magi og Theurgi ere altsaa forsaavidt eenstydige Begreber, som den sidste kun er at ansee som en renere Igjenfødelse af Oldtidens Kunst og Videnskab. — Den berømte Jamblichus kalder i sit Værk om de gamle Mysterier Theurgien „de guddommelige Gjerningers Kunst" og paa et andet Sted „**Theagogia**," hvilket sidste Ord udtrykker den Forestilling, man dannede sig om denne Kunst, nemlig derved at kunne styre de mægtige Guders Magt efter sin Villie. I Almindelighed tænkte man sig ved Theurgien en Anvendelse af visse Midler, ved hvilke man traadte i Forbindelse med gode Aander og derved sattes i Stand til at udrette overordentlige Ting; dog maatte det, som man vilde udrette, ogsaa være noget Godt — eller, med andre Ord — „Hensigten maatte hellige Midlet." I denne Betragtning kunde Theurgien i sig selv ikke ansees mere utilladelig, end Magien i sin oprindelige Skikkelse. Men længe undgik denne Kunst ikke en ængstlig Mistanke, og Kirkefaderen Augustinus, som selv i Begyndelsen havde forsvaret den, advarede tilsidst i sin Bog de civitati **Dei, l. X.**, cap. 10 mod Theurgiens Anvendelse, eftersom den var farlig for Udøveren, „da Satan ofte paatager sig Skikkelse af en Lysets Engel." Imidlertid blandte sig snart fremmede Elementer ind i denne Kunst, som senere fik Navnet Goeti, hvilket hentyder paa bedrageriske Midler, og det er derfor ikke at undres over, at man undertiden støder paa Phænomener, som det er meget uvist, om man tør henregne dem til Theurgi, Goeti eller til — simple Taskenspillerkunster.

Spørger man: „hvad vilde man opnaae ved de magiske Kunster?" — da lyder Svaret: „Alt uden Undtagelse; Alt, som kunde være en Gjenstand for menneskeligt Ønske, især for jordisk, sandselig Begjærlighed." — Kunde end mangt et Ønske opfyldes ved naturlige Midler, saa troede man dog at opnaae det vissere og snarligere ved Magiens Hjælp. Hvor klog og virksom endog enhver menneskelig Bestræbelse synes, saa kan den dog mislykkes, standses af uforudsete Hindringer; desuden krævede den Tid for at udvikles, og Øieblikket er Alt for den Levende. Den frygtsomme Tvivl maatte hæ-

ves, den utaalmodige Attraa skulde tilfredsstilles.

Men der vare ogsaa Anliggender, som med Vanskelighed lode sig ordne, Ting, som ikke syntes at kunne opnaaes ved de til Menneskets Raadighed staaende Midler, og der maatte Magien især vise sin undergjørende Kraft. Det raae og uforstandige Menneske betragtede de himmelske Magter fra et eiendommeligt Standpunkt; hans hele Gudsdyrkelse, hans Bøn og hans Offer var kun en Slags Magi, hvorved han vilde bevæge Guderne til at lempe sig efter hans underordnede Villie og gjøre en lille Forandring i Naturens Gang, en Afvigelse fra Skjæbnens lydende Lov. Blev hans Bøn ikke opfyldt, gjorde hans Offer ingen Virkning, da faldt han i sin lidenskabelige Dristighed paa den fortvivlede Tanke, at tvinge Himlen til Eftergivenhed. Vi ville nærmere undersøge nogle af disse Gjenstande for Ønskerne.

Man vilde opvække Elskov hos en Person af det andet Kjøn; den kjødelige Drift vilde tilfredsstilles, den sandselige Lidenskab næres paa et Sted, hvor den mødte Uvillie. Oldtidens Folk havde stærk Tro paa, ved Amuletter og visse Drikke at kunne opvække Elskov hos den Paagjældende, og anvendte ofte disse Midler. Hvori hine Elskovsdrikke har bestaaet, veed man ikke, dog allerede Ovid advarer derimod, da de vare farlige for Sundheden; naturligviis have de været Afkog paa stærke Planter, der irritere Sandselysten. — Slige Drikke bleve meest anvendte af Qvinderne, der i Østerland behandledes som en Handelsartikel og kun havde det taaleligt, saalænge de stode i deres Elskers eller Herres Yndest. I de gamle nordiske Sagaer og Viser tales om Runer (Bogstavskrift), som kunde lægges og skjæres saaledes, at en Andens Kjærlighed blev vakt og vedligeholdt; men var Runemesteren ikke rigtig duelig i sin Kunst, da kunde hans Besværgelser let paaføre den Person, de anvendtes mod, Sygdom og Død. Vore jødiske Forfædre havde allerede i Patriarken Jacobs Tid en Elskovsvækker i en Plante Dudaim, med hvilken Lea vakte sin Mands Kjærlighed, saa hun undfangede sin Søn Isaschar. Salomon udbryder i sin Høisang (7, 13): „Dudaim give Lugt, og allehaande kostelige Frugter voxe for vor Dør. O, min Kjæreste! jeg haver gjemt dem til Dig!"

Et andet Ønske, man søgte at opnaae ved magisk Bistand, var det menneskelige Livs Forlængelse. Hvormange oprigtige Klager hørtes ikke over Jordlivets Korthed! — Medens Helten trodsede Døden og den Ulykkelige søgte den, fandtes Tusinde, der frygtede denne „sidste Fjende" og ved alle optænkelige Midler, søgte at undfly den. Et langt Liv betragtedes som en Gunst, en Belønning af Guddommen. Menneskelivet blev tidlig sat under guddommelige og menneskelige Loves Beskyttelse, men Lovene kunde ikke beskytte mod dem, der foragtede Budene, endnu mindre mod Legemets Affældighed og endelige Opløsning. Lægekunsten fremtraadte vel som en barmhjertig Smertestillender og bød den Dødelige Haanden, men den var mangelfuld og visse Ting formaaede den aldeles ikke at udrette. — Formaaede den vel at give Jordlivet den Udstrækning i Tiden, som den Levelystne attraaede? At give det forlængede Liv Befrielse fra legemlige Smerter, som omsider gjøre Livet til en Byrde! Og endelig, ved visse Midler at vedligeholde Sundheden og Kræfterne, uden at Mennesket dertil behøvede at anvende Virksomhed og Tarvelighed? — Man vilde ikke alene leve, men ogsaa leve for sine Lyster, uden at lide for sin Ladhed og sine Brud paa Naturens Orden. Men da dette ikke kunde bevirkes ved naturlige Midler, saa maatte man søge Raad hos en usynlig Natur, der ikke kan iagttages af alminbelig Erfaring. Ved Livselixirer og Udødeligheddsdraaber søgte man at raade Bod herpaa, og opfyldte disse endog kun slet deres Bestemmelse, saa mangler der dog ikke Beviser for, at dumdristig Qvaksalveri altid fandt mange Beundrere og mægtig Beskyttelse.

Ved magiske Midler vilde man endvidere sætte sig i Besiddelse af jordiske Skatte. Den fordærvelige Rigdomsstræben opfandt Guldmagerkunsten, ved hvilken man ad chemisk Vei vilde frembringe Guld af uædle Ting og Bestanddele; men da slige Veie ikke førte til Maalet, søgte man ved magisk Gjøgleri at bøde paa Kunstens Utilstrækkelighed. — Alt i de ældste Tider antog man, at Jordens Elementarkræfter styredes af visse Aan-

der eller Underguder, som bevogtede Jordens skjulte Skatte. Ved at træde i Forbindelse med disse, kunde man altsaa paa en let Maade komme i Besiddelse af Rigdomme; men Elementaraanderne vare onde Væsner, som maatte betvinges, og dertil udsfordredes magiske Kræfter.

Ved Anvendelsen af Magien vilde man ligeledes skaffe sig sikker Kundskab om Fremtiden. Seerne, de guddommelige Vates, om hvilke Horats taler, nøde stor Ære og Anseelse paa Grund af deres Spaadomsgave, som man siden med Uret har tillagt Mange, som ikke bestode Prøven. — Man taler saa dagligt om Ahnelser, og i Virkeligheden røbe de ogsaa et Anlæg, der synes nærbeslægtet med Spaadomsevnen, men da disse gjerne støtte sig paa en Sandsynlighed, fortjene de ikke med Rette af henregnes til Spaadomme. Ikke heller kan det kaldes en Spaadom, naar en Statsmand forudsiger Følgerne af en slet Politik, eller naar en Digter spaaer et vankundigt og lovløst Folk idel Elendighed. Nei, en virkelig Spaadom, saaledes som den her bør tænkes, maa ganske være fjernet fra Sandsynligheder, maa være som en Syllogisme uden Præmisser. Kommer en Spaadom af guddommelig Inspiration, hører den heller ikke under denne Betragtning; thi den maatte have sit Udspring fra blot menneskelig Evne og Kunst. — Nogle have paastaaet, at der ligger i Menneskeaanden en Evne til at forudsee tilfældige Begivenheder, men at den kun udvikles og viser sig under særegne Omstændigheder; Andre derimod nægte ganske denne Evnes Tilstedeværelse i vor Aand, men sige dog, at der er en Disposition til at modtage den. Hvad man end kan indvende mod dette, saa antoges dog Magerne at være i fuldkommen Besiddelse af Nøglen til Fremtiden, og Folk undlode da ikke heller hos dem at hente denne Kundskab og derved finde en Beroligelse.

Som en femte Aarsag til at betjene sig af magiske Kunster, kan man antage Ærgjerrighed eller Herskesyge. De store Affecter, Vellyst, Gjerrighed, Hovmod og Hævn bringe Mennesket til at vove utilladelige og farlige Foretagender. Forfængeligheden har forledet til de største Naragtigheder; men Lysten til at herske over Andre, til at gjøre sin uindskrænkede Villie til en Lov, hvoraf Alt er at haabe og frygte, har ofte bevæget til de skjændigste Misgjerninger. Ærgjerrigheden og Herskesygen sætter Himmel og Jord i Bevægelse for at naae sit Maal, indgaaer gjerne et Forbund med Dybets værste Aander og vover sig altfor villig over de forbudne Grændser. Med Rette lader derfor Seneca sin Medea sige: „Der er ingen Misgjerning for stor for at vinde en Krone!" — thi for at herske et Aar, opoffres tusinde Aars Ære og Lykke.

3.

Alt, hvad der kunde være Gjenstanden for menneskelige Ønsker, tænkte man saaledes at kunne opnaae ved Anvendelsen af Magien, og den hele Middelalder kan neppe opvise een Person med fortrinlig Lykke eller udmærkede Kundskaber, som er undgaaet Mistanken om, at være i Besiddelse af overnaturlige Hjælpemidler. Enhver, som i hiin Tidsalder befattede sig med chemiske Operationer, mathematiske Figurer eller astronomiske Instrumenter, betragtedes af den uvidende Mængde som en Mand, der enten stod i Forbindelse med Aanderne eller tragtede derefter. Denne Forestilling er meget gammel, og saasnart den var vakt, maatte Begjærligheden nære Ønsket om at deeltage i denne Forbindelse og benytte dens Fordele.

Forestillingen om Aandernes Tilværelse ligger begrundet i Menneskenaturen selv, beroer paa en Følelse, som ingen Lærdom kan udslette, intet Mod kan trodse. Naar Mennesket saae noget Ubegribeligt eller Overordentligt, var det i sin Ukyndighed om Naturens Virkekraft stedse tilbøielig til at tænke sig en Virkning af et mægtigt aandeligt, fra Menneskenaturen aldeles forskjelligt Væsen. I alle Religioner findes denne Forestilling om Forbindelse med Aanderne, og saaledes opstod tidligt Tanken om at benytte den til Ønskernes Opfyldelse, — med andre Ord — bringe Aanderne til at tjene sig.

Vistnok gjorde det gode Menneske sig i Begyndelsen Forhaabninger om de gode Aanders Bistand; men denne Bistand kunde ikke synes tilfredsstillende, naar den ligesom

skjulte sig i Naturens almindelige Gang; den hjælpende Kraft maatte blive følelig eller synlig, maatte fremskynde Tingenes Gang, saa at Ønsket blev hurtigt og fuldkommen opfyldt. Forbindelsen maatte være saa inderlig, at Mennesket erholdt en sandselig Fornemmelse af Aandens eller Englens Bistand. — Man betjente sig af visse Midler, som Afhold fra alle Sandseglæder, fra alle Selskaber og al Omgang, som kunde afdrage Sindet fra dets Betragtning og faste Forestilling; men da disse Midler sjeldent førte til det forønskede Maal, forsmaaede man snart disse for at gribe andre, der vare mere virksomme, og herved komme vi atter indenfor Theurgiens Grændser.

Forestillingen om onde Aander opkom snart; enhver Mythologi har sine Typhoner. Naar Naturen var uvillig til at opfylde Menneskets Ønsker eller traadte det fjendtligsindet imøde, formodede man strax en uvenlig Aand; paa anden Maade kunde de uvidende Hyrder og Jægere ikke forklare sig Tilværelsen af et physisk Onde. Da nu Mennesket tillige ofte følte en Bevidsthed om, at dets Ønsker i deres Opfyldelse vilde være skadelige og ubehagelige for Andre, — altsaa vare syndige — og derfor fandt Mishag hos de gode Aander, saa antog det snart, at der maatte være andre Væsner, som vilde og kunde befordre dets hovmodige, løsagtige og hævngjerrige Ønsker, — ja, gik endog saavidt at formode, at selv den sletteste Attraa havde en Aand, som vilde bidrage til dens Tilfredsstillelse. Selv der, hvor den menneskelige Aand i en fortrinligere Grad udviklede sine speculative Evner, kunde man ikke forklare sig det moralske Ondes Tilværelse, uden ved Indflydelsen af et ondt Væsen, der finder sin Glæde i Andres Ufuldkommenhed og Lidelser. Dette Væsen kaldtes en **Djævel**, og ved dette Navn standser man som ved et Culminationspunkt, hvorom alt Hexeri dreier sig.

I den christelige Theologi gjør man Forskjel paa onde Aander og paa Djævelen. Den hellige Skrift siger, at alle disse Væsner vare skabte af Gud, men ved deres Frafald fra ham have de styrtet sig selv i Fordærvelse og Ulyksalighed. Beelzebub og Satan ere de øverste onde Aander, og tænker man sig nu den Værste blandt de Onde, Prototypen, som en ond og skadefro Aand, da er dette det ene Væsen, som kaldes Djævelen. — Vil man gjøre sig en Forestilling om dette Ideal af al Ondskab, da tænker man sig et ulegemligt Væsen, der glæder sig ved at stifte Ondt, ved at paaføre legemlige og aandige Smerter, uden selv at have nogen Fordeel deraf; dette Væsen lider en uophørlig Qval, uden dog at yttre Anger og fatte Lyst til Forbedring, og føler kun sin Tilværelse ved en uafbrudt Opposition mod det høieste almægtige Væsen.

Læren om Djævelen finder Stadfæstelse i Christendommen selv; men i Historien viser denne Tro sig under meget forskjellige Skikkelser. Saaledes paastode Nogle, at Djævelen var et Væsen ligesaa mægtigt som Gud; der var altsaa en evig Strid som mellem Orientalernes Ormuzd og Ahriman, mellem Lyset og Mørket. — Andre sagde: at Djævelen, mindre mægtig end Gud, forbittret af Misundelse over hans Magt, søgte at forstyrre eller forhindre hans Værk og især var fjendtlig stemt mod Mennesket som Guds ypperste Skabning, hvilket han derfor synlig og usynlig søgte at ængste, forvirre og skade. Denne almindeligere Mening deelte sig atter i to Antagelser, idet Nogle paastode, at Christus havde tilintetgjort Djævelens Magt, hvorimod Andre blot indrømmede, at Frelseren vel havde svækket Djævelens Magt, men derfor ikke ganske ophævet hans Indflydelse, især naar Mennesket befattede sig med Noget, der stred mod Guds Villie. — Atter Andre gik endnu videre ved at erklære: at Djævelen var eller kunde være Aarsag til Menneskets onde Tanker og kunde tvinge det til at begaae syndige Gjerninger. Deraf fulgte, at man kunde indlade sig i et Forbund, slutte en Pagt med Djævelen og ved hans Bistand opnaae adskillige behagelige Hensigter, især erhverve sig jordisk Rigdom og Herlighed. — At samtlige Meninger vare forkastelige, behøver neppe nogen Forklaring; thi ved at antage tvende modstræbende Væsner (Dualisme), maatte det hele System blive vaklende, og umuligt turde man haabe noget Godt af det gode Væsen, naar man brugte det onde til Undskyldning for sin Slethed.

Læren om modstræbende Aander ligger

tildeels begrundet i Oldtidens Hedenskab. — Hedningernes Guddomme svævede mellem hverandre i uklære Taageskikkelser, i en regelløs Uorden; vel antoge de vilde Barbarer i Almindelighed en Overgud, men selv denne var efter deres Forestilling et tvetydigt Væsen med lave, farlige Lidenskaber. De uncultiverede Folkeslag kunde ikke danne sig et fast og bestemt Begreb om nogen Guddom, og i Tidens Længde fremtraadte Afguderne i en Dobbelthed og som en Forbindelse af to modsatte Væsener. Det var ikke Ærbødighed eller Tillid, som oprindelig førte Tanken paa noget Høiere, men det var Frygten, som skabte de første Guder, og en Zeus uden Lynstraale havde aldrig fundet nogen Dyrker. Enhver hedensk Guddom var at ansee som en personificeret eller legemliggjort Naturkraft, der viste sig baade velgjørende og forstyrrende, god og ond. To Benævnelser med forskjellige Attributer kunne derfor have hentydet paa een og samme Guddom, som først i den senere Gudelære er bleven deelt i tvende. Saaledes vare Balbog og Gilbog (hvid, lys eller god Gud) hos Venderne ikke Egennavne for nogen særskilt Guddom, men Tillægsnavne til forskjellige, selv onde Guder, der afbildedes med gabende Løveslab og stærke Tyrehoveder. I Venden fik enhver god Guddom ligesaa ofte Tilnavnet Zernebog (sort eller ond Gud) og enhver ond Fællesnavnet Nazo (Raadgiver); det hele Gudechor benævnedes Zernitra eller Troldomskunstnere. Som Zernebog eller Pye var Guden den frygtelige Hersker over Barstukkerne eller Svartalferne, hvis Bistand Troldmændene maatte søge. — Det Samme spore vi i vor skandinaviske Gudelære. Ikke blot den lumske Loke var een af Odin fortrængt Guddom, der siden spottede det Gode og hindrede dets Fremme; men Odin selv, den øverste Guddom, blev mistænkt for Misbrug og skadelig Anvendelse af sin Magt, maatte selv anvende Seidkunster og spiller ofte en meget lav og underordnet Rolle. Det faldt derfor ikke de første christne Missionairer vanskeligt, at faae slige Afguder henstillede i Djævelskabets Rækker.

Det almindelige Menneske kunde altsaa ikke danne sig nogen klar Forestilling om Aandeverdenens Dualisme, om dens Grader og Skikkelser; det hele Gudechor svævede om som Taageskyer og formede sig da, liig de indianske Afguder, i Billeder, der mishagede og indgjød Rædsel ved deres Vanskabning. Dog fremstillede det Onde sig i Reglen for Folkets Indbildning som en isoleret Person; ved Ganges som Ahriman eller Mørket, hos Ægypterne som Typhon eller Ilden, hos de gamle Nordboer som Hel eller Vanmagt og hos de ældste Christne som Djævelen eller Skadesryd. Christendommen mødte i sin Udbredelse overalt Forestillinger om de onde Aanders Indflydelse, deels paa Naturen, deels paa Menneskene, og det følger af sig selv, at efterhaanden som den fortrængte de gamle Religioner, maatte den optage mange gamle Lærdomme i sine.

4.

De fleste Nationer antoge, at Menneskets Forbindelse med Aanderne var af en dobbelt Art, en naturlig og en selvbevirket, Den naturlige Forbindelse var nødvendig, kunde ikke undgaaes; Menneskene havde fra Barndommen deres Fylgier, Genier eller Skytsaander, der beskjærmede dem, ligesom de ogsaa vare omsvævede af Dæmoner, der søgte at skade og vildlede dem. Dog dernæst beroede denne Forbindelse og dens Inderlighed ogsaa paa Menneskets frie Villie, idet man troede ved visse Midler, Ceremonier, Tryllesange og Besværgelser at kunne sætte sig i en venligere, mere udstrakt Forbindelse med Aanderne, saa at disse maatte lempe deres Kræfter efter Vedkommendes Villie. I denne Henseende gik man endnu videre. Med en mistænkelig Frygt saae man hen til de Kræfter, der ligesaa vel kunde gavne som skade, saameget mere som man ikke altid var sig de bedste Hensigter bevidst; man vilde derfor undgaae det Ubehagelige og tilkunstle sig det Behagelige, og deri bestod den egentlige Kunst.

Ligesom man fra den absolute Dualisme kom til at drage Slutninger om Hexeriets Mulighed, ligesaa let og vist kom man til samme Forestilling hos de Folkeslag, der i deres Religion satte det onde Væsen, som Skabning eller mindre mægtigt, under det

gode Grundvæsen. Man seer Exempler derpaa hos Celterne, Germanerne og Nordboerne, der slet ikke antoge to lige mægtige, hinanden modsatte Grundvæsner, men blot hyldede eet Grundvæsen, skjøndt de ikke havde meget ophøiede og rene Begreber om samme. De meente nemlig, at det høieste Væsen ikke altid befattede sig med at styre Verden og Begivenhederne, men undertiden overlod Herredømmet til Halvguder, Dæmoner og andre Mellemvæsner, hvilke man ansaae for at staae i en mere umiddelbar Forbindelse med Menneskeslægten end det gode Grundvæsen.

Denne Forestilling overførtes i Christendommen, ja sammensmeltedes saa at sige med denne, saasnart man antog de tvende Hypotheser: at Menneskene have et vist dominerende Hang til det Onde, og at de onde Dæmoner kunne have Indflydelse paa de menneskelige Tanker. Saaledes blev Læren om Hexeriets Mulighed ikke alene conseqvent, men Modsigelsen maatte endog betragtes som en kjættersk Fornægtelse af de antagne Læresætninger. „Man antager aldrig en Vildfarelse, uden derved at fremkalde syv andre."

Indrømmer man Djævelen den mindste Magt til at standse, hindre eller forvanske det moralske Gode, da nærmer man sig ganske til den absolute Dualisme; man sætter da en Opposition mod Gud, som indskrænker hans Magt. — En Missionair, Peter Charleroit, fortæller, at da han engang underviste en omvendt Irokeser og talte med denne om al den Elendighed, som Djævelen har bragt over Skabningen, der fra Begyndelsen levede i Uskyldighedens Paradiis, og hvorledes denne onde Aand søgte at hæmme og tilintetgjøre de guddommelige Foranstaltninger, saa afbrød Disciplen ham med Uvillie; „Men hvorfor slaaer Gud da ikke Djævelen ihjel?" — Pateren bekjender oprigtigt, at han i Dieblikket ikke kunde besvare dette Spørgsmaal. Vistnok har der ikke manglet Svar paa dette og meget mere; men hvormange Irokesere vilde have forstaaet Svarene, der kunde synes dunkle nok for en mere oplyst Forstand?

I sin tidligste Barndomsperiode kunde Mennesket endnu ikke nære nogen Tanke om onde Aanders Indflydelse paa Verdensstyrelsen. Først da det slap nogle Skridt udaf sin raa og vilde Tilstand, da det fik Tid til noget Mere, end at søge Føde og Beskyttelse, gav Mennesket sig til at anstille Betragtninger over sig selv og sine Omgivelser. Det erfarede da, at mange af de frygtede Naturphænomener i sig selv ikke vare farlige, men kunde anvendes og styres til dets Gavn; Fordelen lokkede, Videlysten ansporede, og man anstillede Undersøgelser og Prøver. Resultaterne vare vel smaa i sig selv, men overgik Forventningerne, og vistnok maatte de synes betydelige for den Uvidende, der manglede Lyst og Evne til at deeltage i Undersøgelserne og bemærke deres Fremgang. — Naar nu et saadant uvidende Menneske saae sin Naboes Planter staae i frodigere Væxt og bære bedre Frugter end hans, faldt det ham ikke ind, at Flid og Kyndighed kunde have udrettet Sligt; — nei, den Lykkelige maatte i hans Dine være traadt i Forbindelse med Jordens og Luftens Aander. Lykkedes en vanskelig Helbredelse, da var det ikke Erfaring og Eftertanke, der havde blandet Lægedrikken; det var Planternes Aand, som havde virket, betvunget ved Incantationer og Besværgelser. Skipperen, der først styrede sit skrøbelige Fartøi med Færdighed mod Strøm og Storm, blev betragtet med samme Dine, og man dømte strax at han maatte staae i Forbund med Vindens og Vandets Dæmoner, for at kunne udrette Sligt, som ikke stod i Alles Magt.

Saaledes vare de almindelige Forestillinger, og snart blandede Forfængeligheden sig deri. Den, som vidste Noget, gav sig Mine af at vide Mere; naar han blev raadspurgt af den Vankundige, maatte han svare, for ikke at røbe Uvillie eller Ukyndighed. Utallig ere de Dumheder og Usandheder, som ere sagte, for at vedligeholde Anseelse og Tillid; Eenfoldighed og Lettroende forenes som oftest, og jo mere enfoldigt et Menneske er, desto dristigere venter og fordrer det Forklaring om Alt. Det var Vankundigheden, som fremtvang Charletaneriet, og nødte det til at opfinde Bedrag og Blændværk; men da det først var kommen i Gang, saa vedligeholdt det sig af Egennytte. Uden oprindeligt selv at ville det, blev den Kyndige holdt for en Magus eller Troldmand, men snart fandt han sin Regning derved. Han svarede,

naar han blev adspurgt, og hans Svar var gjerne en Tvetydighed, der indeholdt to Meninger; hjalp hans Raad ikke, saa heed det sig, at man havde anvendt det urigtigt, og gik hans gode Løfter ikke i Opfyldelse, saa maatte han skyde Skylden paa Aanderne, der vare vrede og maatte forsones med rige Gaver.

Saavidt gik Alt nogenlunde vel, men undertiden indtraf det Tilfælde, at den Person eller det Selskab, som havde overbudt sig selv i Kundskaber, maatte dele sin Indflydelse med den physiske Styrke og saae sig forlegen med at opfylde dens Fordringer. Det blev farligt for Magierne ikke at føie sig efter de Mægtiges Ønsker, og Jupiter Ammons Præster maatte svare Alexander saaledes som denne vilde. Gik Spaadommene ikke i Opfyldelse, hjalp Lægemidlerne ikke, vare Varslerne og Drømmene saa utydelige, at de ikke kunde udlægges, var Forlangendet saa urimeligt, at det ikke kunde opfyldes, — saa stod Magernes Anseelse, ja selv deres Liv i Fare. — Indtraf ydermere det Tilfælde, at to Magere kom i Collision indbyrdes og deres Interesse slet ikke kunde forenes, da blev den svagere beskyldt for at staae i Forbindelse med onde Aander, medens den seirende Part derimod paastod, at hans Magt og Kundskab var en Indgivelse af Lysets Aander. „Overmagten praler altid med Guds Bistand."

I Apostlernes Gjerninger 19, 19. læse vi, at Paulus i Ephesus fik Mange, som havde befattet sig med ulovlige Kunster, overtalte til at brænde deres Bøger offentlig paa Torvet. Saaledes bevirkede Apostelen Mere ved sine milde Ord, end Tvang vilde have udrettet; hans alvorlige Forestillinger bekjæmpede Vildfarelsen, medens Tvang kun bidrager til at give den ubeskyttede Mening større Anseelse, hvorpaa Historien opviser mange Exempler. Da Keiser Karl christnede de hedenske Saxer, befalede han at Afguderne skulde ansees for Djævle; men netop denne Befaling bidrog til at bevare Afgudernes Anseelse og skaffede Efterverdenen Sagnene om Djævlefesterne paa Bloksbjerg. Maurerne i Spanien, Hugenotterne i Frankrig, Valdenserne, Hussiterne, — kort, ingen af de forfulgte Religionspartier undgik Beskyldningen for at staae i Forbindelse med den onde Aand. Beskyldningen fandt almindelig Indgang, Frygten forøgedes, og Indbildningskraften begeistredes derved til at troe paa Forbindelsens Virkelighed.

Magien spredte sig altsaa ud i alle menneskelige Videnskabers Grene. I dens Begyndelse syntes den uskyldig, hæderlig i sine Forskninger, hensigtsmæssig og ofte gavnlig i sin Anvendelse; men efterhaanden som Bedrageri indsneg sig deri, tabte den sin Hæderlighed og alvorlige Hensigt, — kort, blev et Gjøglerie, der blot kunde tjene til Morskab og Forblændelse. Magien hos Chaldæerne og andre gamle Folkeslægter var kun at ansee som en Slags Physik, hvori kun Faa vare indviede; man gjorde ufornuftige Fordringer til dens Dyrkere, og Physikerne maatte love Mere, end de kunde holde, og bleve følgelig nødte til at bedrage.

(Fortsættes.)

Diamanten med de mangfoldige Slibninger.

(Fortsat.)

Familiesmykket.

I.

Paa Theatret i Nantes havde man nylig spillet en meget gammel Opera, Zemire og Azor; det var 18**; for ikke at begaae Feil i Tidsregningen udelader jeg de to sidste Tal, hvilke man tilføie efter Behag.

Madam St. Saulieur sagde til sin Mand:

Du skal altsaa reise imorgen, min kjære Gaetan?

Desværre, det er en Nødvendighed, svarede denne; det er mit Kald at reise, da jeg fører Skibet Adamaster. For mig er der kun eet Middel til at blive tilbage, nemlig at opgive min Stilling som Sømand.

I den nysnavnte Opera forekommer en Herre, hvis Navn, saavidt jeg husker, er Sander, og som foretager sig en lang Reise; ved sin Afreise spørger han sin Datter:

Mit Barn, hvad skal jeg have til Dig, naar jeg kommer tilbage?

Og Datteren svarede: En Rose.

Denne Rose, bemærkede Hr. St. Saulieur, vil ikke være meget frisk, naar den gode Fader Sander kommer hjem.

Jeg, for mit Vedkommende, yttrede hans Kone, vilde heller ikke nøies med at bede om en Rose.

Hvad vil Du da, min kjære Veninde, have, at jeg skal bringe med fra min Reise, spurgte Manden med en Ømhed, der var naturlig for den, som bereder sig til at seile til Indien.

Jeg vil have en Perle, men den skal være smuk, og den vil jeg som en Dronning anbringe midt i et Halsbaand; den vil forskjønne de andre, naar Du vælger den med Smag.

Min kjære Hustru, jeg skal netop løbe ind til Ceylon, de skjønne Perlers Land, og jeg skal medbringe een, der kan være den yngre Søster til Cleopatras Perle.

Jeg kjender Fortællingen om denne Perle; Cleopatra lod den støde til Pulver og drak den i et Bæger Viin, da hun spiste til Middag med Antonius.

Min Perle vil ikke faae en lignende Skjebne.

Du vil idetmindste ikke glemme den, sagde den unge Kone, idet hun hævede sin Elphenbeenspegefinger op til sine skjønne Øine.

Forglemme en Erindring om Dig? Du gjør mig Uret, min Kjære; forglemte Sander Zemires Rose?

Men Zemire, lød Svaret med et let Anstrøg af Ironie, var ikke Sanders Hustru, hun var hans Datter. En Fader forglemmer aldrig sin Datter, men en Mand ...

Jeg forbyder Dig at vedblive, afbrød Manden hende i en blid Tone, der formildede det Strenge i Befalingen.

Hustruen bøiede sig ned og man talte om andre Ting; der var ikke længer Spørgsmaal om Perlen fra Ceylon.

Næste Dag afseilede Adamaster for god Vind, hvilket de Skibe gjerne gjøre, som lette Anker Kl. 5 om Morgenen.

Det er ikke vor Agt at følge Adamaster under alle de Omvexlinger, det var udsat for paa sin lange Reise. Vi ville blot standse med det een Dag paa Ceylon, hvor der indtoges friske Levnetsmidler.

St. Saulieur havde maattet udholde flere Storme; han havde mistet en Mast, to Ankere og 5 Matroser. Under sit Ophold paa Ceylon havde han nok at gjøre; han maatte see at faae sit Tab oprettet; og fremfor Alt være betænkt paa at bevare Skib og Mandskab. En Qvinde vilde i hans Sted først have tænkt paa Perlen, men med Mændene er det nu een Gang anderledes, og dem faae vi vel at tage, som de ere.

Adamasters Reise varede 7 Maaneder og 12 Dage. St. Saulieur gjensaae sin tilbedte Hustru med en meget naturlig Glæde; han vilde med samme Følelse have hilset paa sine Børn, hvis han havde havt nogen.

Efter Reisendes Sædvane fortalte Manden om alle de Storme, han havde maattet udstaae, og al den Vindstille, der havde opholdt ham. Hans Kone hørte roligt paa ham ligetil Enden, derpaa sagde hun med sin blideste Stemme:

Og min Perle fra Ceylon?

Ved dette Spørgsmaal gjorde Manden en Bevægelse, som om der var kommen Ild i Krudtkammeret paa hans Skib.

Han saae op paa Loftet, betragtede sin Kone, sig selv og søgte efter en passende Udflugt; denne kunde han imidlertid ikke finde, og Madam St. Saulieur rystede paa Hovedet med et bebreidende Udtryk, der var nærved at faae hans Hjerte til at briste.

Den ulykkelige Sømand sad i en Lænestol som en Anklaget foran sin Dommer, slog med sin høire Haand paa sit Knæ og bevægede Foden imod Gulvet, hvilket altid giver en vis Holdning, naar man ikke har noget at sige til sit Forsvar.

Men hvad tænkte Du da paa, da Du opholdt Dig ved Ceylon? spurgte hans Kone med en Bøining i Stemmen, der var værd at lægge Mærke til. Jeg tænkte ... jeg tænkte, svarede Manden uden at vide, hvad han skulde sige; jeg tænkte paa mit Skib ... paa mine underveis mistede Matroser ...

paa en Mængde Ting. Min Kjære, en Skibscapitain har altid et stort Ansvar paa en saa lang Reise. Et Skib er som et Kongerige, der skal regjeres.

Min Ven, det er nok, lader os ikke mere tale om den glemte Perle, og lader os bestræbe os for at glemme den for bestandig.

Imod det Sædvanlige ved slige Samtaler, hvor man bliver enig om ikke at berøre en Sag, der stadig bringes paa Bane igjen, talte man virkelig ikke mere om den lovede Perle, og fra dette Øieblik af fordoblede Manden sin Ømhed for en Kone, der havde været saa ædelmodig med en saa glemsom Ægtefælle.

Denne Forglemmelse indgav St. Saulieux et besynderligt Indfald; han søgte om sin Afsked og opgav Havet for ikke mere at være fjernet fra sin Hustru i saa lang Tid.

Jeg har nu været gift i 5 Aar, tænkte han, jeg har ingen Børn at sætte i Vei, min Formue er tilstrækkelig for min Kone og mig; af hvad Grund skal jeg saa arbeide til Fordeel for nogle fjerne Slægtninger?

Man kan kun billige en saadan Beslutning. Madam St. Saulieux var fuldkommen tilfreds dermed, og da hun elskede sin Mand, tænkte hun med Glæde paa, at hun nu ikke længere skulde svæve i den Dødelige Angst, der i en Hustrues Hjerte begynder med Skibets Afreise og først ender med dets Hjemkomst.

St. Saulieux flyttede med sin Hustru til Paris og valgte til Ophold et lille Huus midt i en stor Have ved Templeboulevarden, ved Siden af Pavillonen Beaumarchais. Naar en Sømand har opgivet at færdes paa Søen, vil han i Reglen ikke befinde sig vel ved Larmen i en Hovedstad; han foretrækker et roligt Tilflugtssted, en stille Bolig, skyggefulde Træer, yndige Blomster. St. Saulieux lignede saaledes en lykkelig Mand, da han havde taget Bolig paa Grændserne af den parisiske Tummel, i en smuk Have, med en ung og yndig Hustru; han kunde visselig ogsaa have været, hvad han syntes at være, hvis ikke Erindringen om den glemte Perle bestandig havde forfulgt ham; thi saasnart hans Kones Ansigt antog et drømmende Udtryk, sagde han til sig selv: Hun tænker paa Perlen, og denne Forestilling formørkede hans Lykke.

Et uventet, skjøndt meget naturligt Tilfælde kunde have bidraget til at fortryde en Beslutning, der maaskee var fattet noget letsindigt; men St. Saulieux takkede Himlen derfor og angrede ikke noget. Hans Kone meddeelte ham en af de Nyheder, der bringe Glæde i Familierne, nemlig at han snart skulde være Fader.

Da den lykkelige Mand var bleven Fader til en lille Datter, forrettedes hendes Daab med en vis Høitidelighed, og Gudmoderen, der tilfældigviis heed Margrethe, overførte sit Navn paa Barnet.

Efter en ufeilbarlig Regning var den lille Pige bleven født ni Maaneder, efterat Adamaster var vendt tilbage fra Indien. Den Slags Tidsregning, der hører til Husenes indre Historie, forglemmes aldrig; den er ligesom skreven paa alle Vægge i et Huus, og Ingens Hukommelse er svag, naar der er Tale om at anføre dens enkelte Datoer.

II.

Ovenstaaende Tal, der deler Fortællingen i to Dele, betegner et Tidsrum af 18 Aar, og fritager Forfatteren for mange unyttige Enkeltheder.

St. Saulieux og hans Hustru sad i deres Have og betragtede med glædestraalende Øine en ung Pige paa 18 Aar, der med Utaalmodighed ventede paa, at Aftenen skulde indfinde sig, og spadserede omkring mellem Blomsterbedene.

Det var deres Datter Margrethe, deres eneste Barn.

Himlen alene kjender Hemmeligheden ved Ægteskaber med mange, faa og ingen Børn, og havde kun skjenket Madam St. Saulieux dette ene Barn, hvis Nærværelse bragte En til at glemme, at der ikke var andre. Margrethe var smuk og straalende at see til som en Solstraale gjennem de gyldne Ax i Juni Maaned; hendes Skabning havde den yndige Lethed, der synes at være eiendommelig for de unge Pariserinder; paa hendes Ansigt spillede et af de Smiil, der tilkjendegive stadig Høitid i Hjertet; hendes blanke Haar bølgede ned over hendes blændende hvide

Skuldre uden Kunstens Hjælp og lignede en naturlig Krone, der var steget ned paa hendes Pande fra Himlen.

Faderen og Moderen udbrøde, efterat have seet sig mæt paa hende: Hvor vor Datter Margrethe er smuk! og den, der havde hørt dette Udbrud, vilde have givet dem Ret deri.

Den Dag gav Marineministeren et Bal, hvortil han havde indbudet St. Saulieux, hans Kone og Datter. Endelig oprandt den saa længe ventede Time, og man tog afsted.

Det var første Gang, Margrethe overværede en lignende Festlighed, og i sin meget naturlige Utaalmodighed havde hun bevæget sin Fader til at begive sig derhen lidt for tidligt. Da man traadte ind i Ministerens Sale, vare de næsten aldeles tomme; man saae en og anden ældre Søofficier, der havde taget sin Afsked og som med Forsæt var kommen saa tidlig for med det Samme at kunne afgjøre et Besøg og gaae bort førend alle de andre Indbudne.

Endnu var der ikke ankommen nogen Dame.

Det er meget ubehageligt at være den første i en Balsal, bemærkede St. Saulieux.

Alligevel, yttrede Margrethe smilende, maa dog Nogen komme først.

Ja, mit Barn, men jeg holder ikke af, at denne Nogen skal være mig.

Lader os imidlertid more os med at betragte Malerierne paa Væggene, sagde Margrethe og trak sin Moder med sig hen til dem.

De tre Medlemmer af Familien St. Saulieux valgte da en i lignende Tilfælde almindelig Fremgangsmaade, nemlig at besee alle mærkelige Gjenstande i den Sal, man er kommen for tidlig ind i, og de gjorde det med en Iverighed, der kunde stemple dem som Folk fra Provindserne.

Ah! raabte Margrethe og pegede med Fingeren paa Indskriften paa en Ramme, see der dit Navn, Fader, med forgyldte Bogstaver. Hvilket smukt Maleri! Lader os læse Indskriften! Adamaster, ført af Capitain St. Saulieur, ødelægger malaiiske Sørøverbaade i Nærheden af Ceylon. Det er dit Skib, kjære Fader!

Ja, min Pige, sagde St. Saulieux, idet han nærmede sig Maleriet, det er min gamle Adamaster, solid og dog let, den lystrede Seil og Ror som et Barn.

Er det ikke længere til, dyrebare Fader?

Det er lige saa bart og nøgent som en Bro, og ligger i Tøihuset i Brest; jeg hørte fra det forrige Aar. Det var ret et smukt Skib!

Men, Fader, ere alle Skibe ikke smukke?

Jo, mit Barn, men det, vi befale over, er altid smukkere for os end alle andre. Saaledes vil Du snart i mine Øine være den skjønneste Pige paa dette Bal, fordi jeg er din Fader.

Margrethe slog Øinene ned og rødmede; derpaa antog hun barnlig Enfoldigheds spørgende Tone og sagde:

Du har fortalt mig mange af dine eventyrlige Begivenheder paa dine Søtog. Hvoraf kommer det, at Du aldrig har berørt disse malaïiske Sørøvere, som Du overvandt ved Ceylon?

Fordi, fordi, stammede Faderen med nogen Forlegenhed, seer Du, at overvinde Sørøvere er ikke nogen videre mærkelig Begivenhed.

Men, kjære Fader, naar dette ikke er Tilfældet, hvorfor har da Regjeringen, som man just ikke kan beskylde for Ødselhed, ladet dette smukke Maleri udføre? Ah, Du har Ret, nu veed jeg det, see, læs hvad der med smaa Bogstaver staaer nede i dette Hjørne: Skjenket den franske Sømagts Malerisamling af Madam van Oberken.

Ah, udbrød Mad. St. Saulieux med en Slags tilbageskuende Skinsyge, jeg har aldrig hørt tale om den Madam van Oberken, som har ladet Adamaster male.

Virkelig ikke? bemærkede Manden med en noget mistænkelig Ligefremhed; jeg erindrer næppe selv dette lille Søeventyr; jo, nu troer jeg, jeg kommer paa det.

Han lagde den høire Haand paa Panden og vedblev:

Der var nogle Sørøvere, som ødelagde den sydlige Kyst af Ceylon, hvor der var en riig hollandsk Plantage, og jeg troede til Ære for mit Flag at burde vise Menneskeligheden denne Tjeneste i Colonien; Sørøverne tilintetgjorde jeg i to Angreb; det Hele var et Øieblikks Sag.

Og hvad sagde Madam van Oberken

efter denne tappre Bedrift? spurgte hans Kone med et stærkere Udtryk af Skinsyge.

Madam van Oberken, svarede Manden, idet han ledte efter Ord oppe under Loftet. Min Tro, det seer ud til, at dette lille Tog har fundet Naade for hendes Øine, siden hun har villet forevige Erindringen derom ved dette Maleri.

Kom herhen og see, udraabte Margrethe, der nylig havde opdaget en anden Indskrift paa et andet Maleri.

Nu komme vi, sagde Madam St. Saulieux og førte sin Mand hen til sin Datter.

Dette holder jeg mere af, vedblev Margrethe, fordi det forestiller et smukt Bal under herlige Palmetræer ved Strandbredden. Læs Indskriften: En Fest til Ære for Capitain St. Saulieux under hans Ophold paa Ceylon, foranstaltet af Madam van Oberken efter Sørøvernes Ødelæggelse.

Konen saae paa sin Mand og denne betragtede Maleriet med et Menneskes Udtryk, der ikke fæster Øinene paa noget Bestemt.

Hvorfor har Du aldrig talt til mig om denne Fest, Fader? spurgte Margrethe.

Det forekommer mig dog, at jeg har fortalt om den; men det er meget længe siden; Du var saa ung, at ...

Nei, nei, sagde hans Kone i en Tone, der afbryder alle Indvendinger, denne Fest har Du aldrig berørt i vort Huus, og nu forstaaer jeg meget godt, at Du glemte Alt, endogsaa Perlen fra Ceylon.

Ved Erindringen om det, der ikke havde været ymtet et Ord om i 19 Aar, foran et anklagende Maleri, skjælvede St. Saulieux fra Issen til Fodsaalen, som om han var bleven gjennemisnet af en kold Nordenvind; derpaa tog han med en hurtig Bevægelse sin Datters Haand og sagde:

Margrethe, see, nu strømme Folk i stor Mængde ind i Salen; vi ville ikke blive staaende foran Malerierne, som om vi vare Ballets Invalider.

Madam St. Saulieux blev ved at betragte Festen paa Plantagen og sagde derpaa i en bitter Tone:

Er Madam van Oberken ligesaa smuk, som hun er fremstillet paa dette Maleri?

Min Gud, min Gud, udbrød Manden med kjendelig Utaalmodighed, det er nu 20 Aar siden; jeg er 56 Aar gammel og Du 43; skulle vi trættes som Børn for et Maleries Skyld?

Margrethe gjorde store Øine og saae studsende snart paa Faderen, snart paa Moderen.

Du kan nok ikke forstaae Noget deraf, min Datter, sagde Moderen til hende og førte hende ind i Salen, jeg vil forklare Dig det Hele, fordi ...

Da hun begyndte paa Fortællingen om Perlen fra Ceylon, hvilken hun vilde meddele under en spøgefuld Form af Hensyn til sin Datters Ungdom, viste Ministeren sig, kom hen til St. Saulieux og trykkede ham venligt i Haanden.

Min kjære Capitain, sagde han, De kommer ikke meget ud, og deri gjør De Ret; hvorfor skal man begive sig til Andre, naar man som De er den lykkeligste Mand og Fader. I Sandhed, jeg havde hørt tale om Deres Datter som om en fuldendt Skjønhed, men man er dog i Beskrivelsen bleven tilbage for Virkeligheden.

Hun gjør idag sin Indtrædelse i Verden, bemærkede Madam St. Saulieux.

Det er en stor Smigrelse for mit Huus, svarede Ministeren.

Derpaa bød han Moder og Datter Armen og førte dem ind i Balsalen, hvor Dandsen allerede var begyndt.

Paa dette Bal var der Overflødighed af smukke og yndige Qvinder; der var hele Qvadriller, hvori der dandsede fuldkomne Skjønheder, hvilke vare anerkjendte derfor i de ministerielle og i Pengemændenes Kredse.

Margrethe dandsede, som en ung Pige dandser første Gang; Glæden straalede ud af hendes Øine og stod malet paa hendes Pande.

Kl. 3 om Morgenen gjorde St. Saulieux et ægteskabeligt og faderligt Tegn, hvilket Fruentimmerne altid forstaae paa Bal; Moder og Datter stode op og fulgte med hjem.

I det Øieblik, Familien var i Begreb med at forlade Huset, blev en Dør aabnet, og Ministeren reiste sig for at udstede nogle Befalinger.

De tager meget tidlig bort, sagde han til St. Saulieux, og derved begaaer De en

stor Synd, da De berøver mig Jomfrue Margrethe, hvem man har kaldet Perlen paa mit Bal. Der er endogsaa en af vore Digtere, der har forfattet nogle Vers til Ære for Deres skjønne Datter; han anvender det samme Tilnavn, som de øvrige Damer eenstemmig have tilkjendt hende, hvilket er meget hæderligt.

Man verlede nogle Ord; derpaa gik Ministeren tilbage til Balsalen, Familien St. Saulieux steg i Vognen og naaede til sit Hjem.

Paa Veien sagde Magrethe til sin Moder: Da Ministeren tiltalte os første Gang, begyndte Du paa en Fortælling, hvoraf jeg kun fik et Par Ord at høre. Jeg beder Dig om at fortsætte den nu, da Ingen vil afbryde os.

Moderen fortalte derpaa om Opførelsen af Zemire og Azor og om Perlen fra Ceylon.

Hvorledes kan Du, min kjære Moder, sagde Margrethe, efterat Fortællingen var endt, være fortrydelig paa Fader for en saadan Forglemmelse; uagtet al den Agtelse, jeg skylder Dig, maa ieg dog tilstaae, at din Anklage ikke er fri for Ubillighed.

Forklar mig det nøiere! udbrød Moderen smilende; jeg vil gjerne høre Faderen blive forsvaret af Datterens Mund; Du vil altsaa idag vinde en Sag, der har været tabt i 19 Aar?

Den er vunden, Moder, svarede Margrethe; min Fader har bragt Dig en Perle fra Ceylon, nemlig din Datter Margrethe; tæller Du Aarene og Maanederne efter, vil Du finde, at han har holdt sit Ord.

St. Saulieux udstødte et Glædesskrig og trykkede Margrethe i sine Arme; han omfavnede ogsaa sin Hustru, der mumlede nogle formildende Ord, hvorimellem der hørtes Tilgivelse for Madam van Oberkens Fest.

Hun har mere Ret, end hun selv veed af; ikke sandt? bemærkede Faderen, idet han saae paa sin Kone med en betegnende Mine.

Moderen sænkede Øinene for at skue tilbage i Fortiden og dvæle ved dens behageligste Erindringer.

Nitten Aar, sagde Manden.

Det er, som var det igaar, svarede hans Hustru.

Den lille Taler.

(See Lithographiet.)

Marcus gik omkring i Salen, der blev oplyst af Aftensolen, og gjennemlæste ganske sagte den Tale, som han nylig var bleven færdig med; denne Tale skulde oplæses næste Dag i det store Raad, og skulde uden Tvivl afgjøre et Spørgsmaal, der i nogen Tid blev forhandlet i Genf; thi endskjøndt Marcus var en af de yngste Raadsherrer, gav dog hans dybe Indsigter ham en ubestridelig Overvægt over alle de Andre.

Uagtet hans høie Forstand var han ikke fri for at lade sig paavirke af Lidenskaben: hvad Marcus yndede forhindrede ham fra at vide, hvad der var ret, og da han ikke tog sig nok iagt for sine personlige Interessers Indskydelser, forverlede han dem med det almene Vel.

Denne Gang havde han ogsaa i den Tale, der var forberedt af ham, antaget sine Ønsker for Fornuftens Tilsagn; men han vidste det ikke, thi Egoismen kan ikke see nærved, den bliver ikke sig selv vaer.

Marcus var bleven færdig med at gjennemgaae sin Tale, da et Udbrud af Latter og munter Sang naaede til hans Øre igjennem en Dør, som pludselig blev aabnet. Hans tankefulde Pande blev lysere; han begav sig som ved Instinct til Naboværelset, og standsede paa Dørtærskelen, bevæget ved det Syn, han havde for Øie.

Midt i et Værelse, der var overstaaet med Legetøi, laae hans Kone paaknæ, holdende et af sine Børn i sine Arme, medens de to Andre baltrede sig ved hendes Fødder; lidt længere henne sad Søsteren hos sin Forlovede og saae smilende paa dem.

Moderen vuggede paa sit Skjød et halvtnøgent Barn, som hun stræbte at faae til at sove; men Barnet stred imod, og udstødte et Glædesskrig ved Synet af Marcus, og udstrækkede sine smaa Arme imod ham.

— Fritz vil ikke iseng, sagde han; Fritz er jo stor, han vil blive oppe og vaage som Fader.

— Fader vaager for os Alle, for vor Rolighed, svarede den unge Kone, idet hun

kastede et stolt og ømt Blik henimod Marcus; seer Fritz ikke det Papiir, som Fa'er holder i Haanden?

— Og hvad staaer der paa det Papiir? spurgte Barnet.

— En Tale, som skal holdes imorgen i det store Raad.

— Det store Raad ... det er dette Værelse som er rødt overalt, hvor der er et Bord, som er saa langt og Mennesker som tale meget høit? Vi have engang fulgt med Fader til Døren. Men hvad siger Man da i det store Raad?

Man siger, hvad Man maa foranstalte, for at gjøre alle Folk i Genf lykkelige.

— Er det derfor at Fader gjør Talen?

— Ja det er.

Den lille Dreng antog en vigtig Mine.

— Da kan Fritz ogsaa gjøre Taler! sagde han alvorlig.

Marcus og den unge Kone kunde ikke tilbageholde deres Latter.

— Og hvad vilde Fritz da vel sige? spurgte Faderen oprømt.

— Man skal bare føre mig hen i det store Raad, og Fader skal nok faae at see, sagde Barnet i en selvtillidsfuld Tone.

— Vel! nu ere vi der, svarede Marcus, idet han løftede ham op i sine Arme, og satte ham paa en af disse Dragkister, som endnu vare i Brug i det sidste Aarhundrede; Lad os see! Fritz er paa Talerstolen.

— Vi ere ikke i den store røde Sal! bemærkede Barnet.

— Ligemeget, gjensvarede Marcus, vi høre til Fritz; han vil holde sin Tale for os; nu maae Alle tie stille.

Han havde lagt sig paa Knæ ved Dragkisten, for at understøtte den lille Dreng med sin ene Arm; de to andre Børn havde afbrudt deres Leg og løftede Hovedet iveiret; Moderen, hendes unge Søster og Kjæresten saae smilende til; Fritz stod opreist paa Møblet og holdt med sin ene Haand et af disse uformlige Træbilleder, som Nürnbergs Værksteder dengang forsynede hele Europa med, og kastede omkring sig et selvtillidsfuldt Blik.

— Nu vel, tog Marcus tilorde igjen, hvad vil Fritz sige til det store Raad? Fritz har Ordet.

Barnet løftede sin ene Arm iveiret, saaledes som han havde seet Faderen gjøre, naar denne læste over paa sine Taler.

— Store Raad! sagde han med en klar Stemme, siden I ere her, for at foranstalte, hvad der skal gjøre alle Mennesker lykkelige, beder Fritz Eder om at nedsætte Prisen paa Krydderbrød, at brænde alle Alfabeter, og at give ham en lille hvid Gjed som den, Borgemesterens lille Datter har.

Man lo, og Barnet standsede i sin Tale.

— Hvad mere? hvad mere? raabte Moderen, Tanten og Kjæresten.

— Dernæst, begyndte igjen den lille Dreng, vilde Fritz bede det store Raad om at sende Smeden og hans store Hund bort fra Byen, fordi Fritz er bange for dem.

Til Slutning? faldt alle Stemmer ind.

— Til Slutning, store Raad! beder Fritz, at Man vil tillade de smaa Børn at gaae saa sildig tilsengs som de lyster, og saa vil alle Mennesker blive lykkelige, siden Fritz har, hvad han ønsker.

En almindelig Latter reiste sig, og alle toge Ordet næsten paa samme Tid.

— Det er politisk Veltalenhed!

— Fritz er allerede Egoist som et voxent Menneske!

— Hans Tale kunde tjene til Underviisning for mere end et Medlem af Raadet!

— Ah! I have Ret! afbrød Marcus dem med Varme; vi burde Alle efterligne Christus, og l a d e d e s m a a B ø r n k o m m e h e n t i l o s; thi hvadenten de minde os om det Gode eller det Onde, deres naive Ord ere en Underviisning!

Han kyssede ømt den lille Dreng, uden at føie Noget til; men en Deel af Natten blev anvendt af ham til at affatte en ny Tale, og ved Hjælp af hans Indflydelse blev Dagen derpaa det omdebatterede Spørgsmaal, istedetfor at han først havde villet at det skulde afgjøres til Fordeel for et lidet Antal, afgjort ved det store Raads Beslutning til Bedste for Alle.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Blandt de Reisende, som foruden Belzoni have givet os Efterretninger om disse og andre Oaser, staaer Browne øverst.

I det Hele ere hans Angivelser overeensstemmende med hvad vi nylig have fremsat, men vigtig er dog den Tilføining, han gjør, idet han nemlig anseer alle disse Oaser for een, eller om man hellere vil, for en stor sammenhængende Kjede af Oaser, som strækker sig fra Nordost til Sydvest igjennem Ørkenen til de beboede Negerstater. Dette holdes saa hemmeligt som muligt, fordi Oasens Beboere frygte ethvert Samqvem med Beduinerne, af hvem de stedse blive plyndrede, og fordi Beduinerne besværliggjøre og afskjære dem Communicationen indbyrdes.

Paa den nordlige Rand af Sahara befinder sig et ganske lignende Strøg af Oaser, der ligesom det østlige er besøgt af Browne, men ogsaa — hvilket er af stor Vigtighed for det nøiere Kjendskab — af Ehrenberg. Ogsaa Hemprich og Minutoli have undersøgt dette Strøg. Fra Dalen ved Natronsøerne, tolv tydske Mile nordvest for Cairo, strækker sig lige mod Vest et lavt bølgeformigt Land, som mod Nord udbreder sig til Havet, men som mod Syd, mod Ørkenen, har en temmelig stærk Skraaning. Ehrenberg fandt, at disse Høie bestode af Kalk i forskjellige Forbindelser, saavel kul- som svovlsuurt, og af Leerskifer. Ikke alene Kalkstenen, men ogsaa Gibset og Leeret indeholdt mange Forsteninger, navnlig Coraller, Echinodermater og Mollusker. Fordybningen, som løber langs med Sydranden, indeholder mange Vandsfald og Brønde; ofte er Jorden bedækket med en tyk Saltskorpe, men ved Eftergravning finder man overalt Vand i faa Fods Dybde.

Det vigtigste Punkt i dette Strøg er den store Oase Siwah, som man med mere Ret anseer for Jupiter Ammons, end den sydligere af Belzoni besøgte. Fra denne gaaer Høidedraget stedse videre mod Vest og paa sammes Skraaning imod Havkysten gives der et stort Antal af betydelige Søer. Bjergstrøget selv bestaaer af rene Kalkklipper uden nogetsomhelst Dække af Sand eller frugtbar Jord. Forsteningerne forekomme saa hyppigt, at Klippen selv næsten kun synes at bestaae af dem. I en Afstand af omtrent 36 Mile fra Siwah ligger Oasen Augila, et vigtigt Rastpunkt for de fra Cairo til Fezzan dragende Caravaner, og som allerede paa Herodots Tid var bekjendt under det samme Navn. Oasen er tilsyneladende meget frugtbar, men er dog kun en Sandslette, der er rigelig forsynet med Vand, af hvilken Grund Jordbunden ogsaa kan frembringe maaskee langt mere, end den gjør det i de dovne Tyrkers Hænder, hvilke kun leve af Handel og Bedrageri. Dadlerne fra denne Egn (som vist neppe trænge til megen Pleie) ere vidtberømte som de bedste og sødeste; de udgjøre ogsaa den vigtigste Erhvervskilde for de fire Landsbyer, som ligge i den een Dagreise brede og fire Dagreiser lange Slette.

Høideryggen, som fra Natronsøerne løber langs med Havet til Fezzan, har stedse den samme Retning fra Øst mod Vest og er stedse steil mod Syd. Efter et Løb af omtrent 100 Mile skjærer et andet Høidedrag den næsten lodret, og her, hvor de krydse hinanden, altsaa paa det høieste Sted, er mærkværdigt nok Overgangsstedet. Den anden Kjede, som gjør en Ende paa den østlige, løber langt mod Syd ind i Ørkenen og ligeledes ved dens Fod ere Vandsamlinger i stor Udstrækning under Jordoverfladen, og, som det synes, kan man komme til det uden stor Anstrengelse.

Oaserne lade sig forfølge i forskjellige Retninger igjennem Tunis indtil henimod Atlas og Marokko, idet de fra Atlas strømmende Floder, om de end til visse Aarstider ganske udtørres, dog i Regntiden have Vand nok til at fremdrive hine tropiske Landes yppige Vegetation.

I hiin Egn ligger ogsaa det halvt fabelagtige Rige Bileldulgerid eller Bileh al Scherid (Daddellandet), som har saa vidtstrakte Grændser, at Ingen egentligt veed, hvor det er at finde, begrændset mod Nord af Tunis, Tripolis og Atlas og af Ørkenen mod Syd, en Angivelse, der er lige saa god som ingen, idet man heller ikke veed, hvorvidt Tunis og Tripolis strækker sig. Man paastaaer om dette Land, at mange af de fra Atlas kommende Floder forsvinde i Sandet og senere

komme frem paa andre Steder, hvilket ikke vil sige andet, end at Vandet fra Bjergene forsvinder i det tørre Sand og i den gløbende Luft, men at man ogsaa finder mange andre lave Steder, hvor Grundvandet træder frem.

Langt bedre bekjendt end Afrika er os fortiden Asien. Der have Englænderne ved deres Erobringer banet os Vei til de uhyre Lavlande ved Indus, Ganges, Bramaputre, Irawaddi, Menam og Cambodja, det vil sige til For- og Bagindien, fra den persiske Havbugt til Chinas Grændser. Ogsaa om det himmelske Rige — hvilket stolte Navn Chineserne give deres Land — vide vi, at de Dele, som støde til Havet, ibethele ere Lavlande, og sluttelig er ogsaa det under russisk Herredømme staaende Nordasien opskyllet Land eller Lavland, en Slette fra Ural til de kamschatkiske Bjerge.

Om det Indre af Nyholland vide vi endnu mindre end om Afrika; Reiserne, som enkeltviis ere foretagne mod dets Centrum, give overhovedet Rum for den Formening, at det er et vidtstrakt Lavland, som kun har Bjerge ved Kysten, et Land af Paradoxer, med sorte Svaner og hvide Ravne, med Fugle uden Fjer og Træer uden Blade, med firføddede Dyr med Fuglenæb og Fiskeskjæl, med Pattedyr, som føde deres Unger to Gange og med flere andre Mærkeligheder, som f. Ex. at dets Floder løbe fra Kysten mod det Indre, og at overhovedet det hele Land, saavidt man kjender det, har sine Bjerge paa Kysten og ikke i Midten (hvori det vistnok har nogen Lighed med Sydamerika).

Af det Anførte vil en fordumsfri Læser let indsee, at der ikke lader sig opstille nogen Regel for Fordelingen af Lavlandene. Vel viser den overfladiske Betragtning, at Lavlandene ere at søge ved Flodmundinger (Holland, Hannover o. a.). Men gaaer man nøiere ind paa Sagen, viser det sig, at denne Anskuelse ikke altid holder Stik, selv om man tilsyneladende kunde understøtte det ved Exempler fra Indien og Egypten; thi allerede Europa modbeviser en saadan Anskuelse, da Lavlandet strækker sig fra det sorte til det hvide Hav over den bredeste Deel af Continentet.

Ved at betragte Høilandene og deres Fordeling, ville vi finde ganske det Samme; heller ikke de eller deres Stilling lade sig, ligesaalidt som Bjergene, bringe i noget System; thi ligesaameget som Menneskene elske Systemer, ligesaalidet gjør Naturen det.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

B. Rom en Fristat.

III. Republikens Heltetid.

4. De puniske Krige.

1. Duilius Regulus.

1.

Blandt de Plantestæder, som den berømte phøniciske Handelsstad Tyrus havde anlagt ved Middelhavets Kyster, var **Carthago** blevet den mægtigste og meest blomstrende. Denne Stad laae paa en fremragende Spidse af Afrika mod Nord der, hvor Tunis nu ligger, ligeoverfor Sicilien. Carthago drev ikke blot Handel, som fordum Sidon og Tyrus, men førte ogsaa Krige og gjorde Erobringer. Saaledes havde det erhvervet sig ikke alene det omliggende Gebeet i Africa, men ogsaa Øerne Sardinien og Corsica og underlagt sig en stor Deel af Øen Sicilien. Desuden havde den mange Colonier, dens Flaader seilede paa alle bekjendte Have, dens Handel var blomstrende, dens Rigdom umaadelig. **Punierne** eller **Carthagenienserne** selv vare kun et lidet Folk, men med deres Penge leiede de fremmede Tropper, som maatte erobre Landene for dem.

Saasnart Romerne gik udenfor Italien, kunde det ikke feile, at de maatte støde sammen med Punierne paa en fjendtlig Maade; thi begge Folkeslag havde isinde at tilkjæmpe sig Verdensherredømmet. Romerne satte over til Sicilien, sloge de carthagiske Leietropper, som sandtes der og erobrede i faa Aar meer

end 60 Stæder paa Sicilien. Nu udsendte Carthagenienserne en Krigsflaade. Romerne, som vare gaaede over til Sicilien paa en slet sammentømret Flaade, kom i stor Forlegenhed. Dog, de forstode at hjelpe sig. Tilfældigviis var et carthageniensisk Krigsskib strandet. Dette bemægtigede Romerne sig og byggede efter dette Mønster med ubeskrivelig Anstrængelse i 60 Dage deres første Krigsflaade af 120 Krigsskibe. Disse vare vel meget klodsede og kunde kun drives frem med stor Møie. Men den romerske Feltherre Duilius vidste ogsaa her at finde paa Raad; han opfandt en Art Vindebroer, som man lod falde over paa det fiendtlige Skib, som nærmede sig. Modhager holdt da begge Skibe sammen; de romerske Soldater sprang op paa Broen og fegtede nu som paa fast Land. Under den tappre Duilius' Anførsel tilfægtede Romerne sig en glimrende Seir over 150 fjendtlige Skibe, og de bleve saa glade over denne første Søeseir, at de for Feltherren opreiste en Ærestøtte af Marmor, hvorpaa Skibssnablerne fra de fjendtlige Skibe bleve befæstede. Tillige bevilgede de Duilius, at han, saa ofte han om Aftenen vendte hjem fra et Gjæstebud, maatte lade sig ledsage af Fakler og Musik — en Ære, som andre Seirherrer kun nøde den Dag, de holdt deres Triumphtog i Rom.

2.

Efter denne Seir erobrede Romerne Øerne Sardinien og Corsica, og Regulus vovede endog at sætte over til Africa og angribe Fjenden i hans eget Land. Han erobrede en carthageniensisk By efter den anden, gjorde meget rigt Bytte og stod allerede foran Carthagos Porte. Da landede græske Leietropper; Regulus, der troede sig altfor sikker paa Seiren, blev slagen og selv tagen tilfange med 200 Romere.

I de følgende Aar vare Romerne ikke heldigere; flere Stæder paa Sicilien bleve tilbageerobrede af Carthagenienserne og to romerske Flaader ødelagte af Storm. Men Romerne tabte ikke Modet; de byggede atter nye Flaader, og ved en glimrende Seir, som de vandt over den carthageniensiske Hær paa Sicilien, bleve Carthagenienserne saa forknytte, at de sendte Regulus med endeel andre Fanger til Rom for at udvirke Fred. Men Regulus maatte sværge, at han atter vilde vende tilbage til Carthago, naar han Intet udrettede. Skjøndt han vidste, at den største Marter ventede ham ved hans Tilbagekomst, tilraadede han dog ikke at slutte Fred, men viste Romerne, at Nøden tvang Carthagenienserne til at bede om Fred. Gesandternes Forslag bleve derfor forkastede og Regulus, som hverken Senatets Forestillinger eller hans Familles Bønner kunde holde tilbage, gik tro mod sin Ed tilbage til Carthago. Der blev han henrettet af de forbittrede Fjender.

3.

Hvad Regulus havde forudsagt, skete. Carthagenienserne bleve atter afgjørende slagne i et blodigt Søeslag, og da Uroligheder paa samme Tid vare udbrudte i Carthago, maatte de modtage Freden paa de Betingelser, som Romerne opstillede. De maatte ganske rømme Sicilien og betale Romerne en uhyre Sum Penge i Krigsomkostninger. Sicilien, denne rige og frugtbare Øe, blev nu en romersk Provinds. En Provinds maatte betale Skatter og Afgifter til Rom, stille Soldater, saamange og saaofte Rom forlangte det, og afgive det Bedste af deres Gods til Romerne. Havde en Romer været Consul, da blev han for et Aar sendt som Statholder eller Proconsul til en Provinds og kunde her frit skalte og valte. Kun maatte han siden aflægge Regnskab for Senatet og Folket for sin Virksomhed. Da Romerne havde erobret Sicilien, erfarede de, hvor herligt det var at beherske erobrede Lande. Og da de havde overvundet Carthago, vare de stolte af deres Kraft og frygtede nu ikke mere for noget Folk. Deres Erobringssyge var nu blevet saa stor, at ikke engang nogen Fredsslutning var dem hellig. Saaledes borttoge de, medens Carthago var beskjæftiget med at dæmpe indre Uroligheder i Afrika, ovenikjøbet Øerne Sardinien og Corsica, og da Carthagenienserne besværede sig derover, truede de med Krig og forlangte desuden, at hine endnu skulde betale de Omkostninger, som Erobringen af disse Øer havde foraarsaget. Det var derfor intet Under, at Carthagenienserne pønsede paa Hævn.

2. Hannibal.

1.

Hamilkar, en adelig Carthagenienser, satte med sin Hær over til Spanien for der at erobre et Gebeet, hvorfra de engang i Tiden kunde komme til at angribe Rom. I Spanien fandt Carthagenienserne meget Sølv i Bjergværkerne, og snart hævede deres Handel sig igjen. Paa Kysten af det middellandske Hav grundlagde de Ny-Carthago paa det Sted, hvor Carthagena nu ligger. Da Hamilkar afreiste til Spanien, bad hans elleveaarige Søn Hannibal ham om Tilladelse til at reise med. Faderen tillod det, men førte Drengen først til et Alter og lod ham sværge, at han stedse vilde være en Fjende af Rom. Aldrig er nogen Ed bleven troligere holdt.

Efter sin Faders og Svogers Død overtog Hannibal Commandoen over den carthageniensiske Hær, en Feldtherre, hvis Lige i Aandsstorhed og Heltemod Historien kun har Faa at opvise. Han var høi og velvoxen, havde et fyrigt Blik, en værdig Gang og en ædel, kraftig Stemme. Ingen Fare kunde rokke hans Aandsnærværelse, ingen Anstrængelse trætte hans Legeme; han var uømfindlig mod Frost og Hede, ligegyldig for Vellevnets Ynde. Han kunde hungre og tørste, gjennemvaage Nætterne uden at det mærkedes paa ham. Han forlangte ikke at have Noget forud for den simpleste Soldat. Ofte sov han paa den blotte Jord, kun indhyllet i sin Kappe. I Slaget var han den Første og Sidste. Men Soldaterne hængte ogsaa ved ham som ved en Fader; de sletteste Leietropper bleve under ham til de tappreste Krigere.

Da Romerne hørte Tale om de Erobringer, som Carthagenienserne gjorde i Spanien, bleve de urolige; og i deres Herskesyge satte de Floden Ebro som Grændse for Carthagerne; heller ikke maatte de angribe Byen Sagunt, som laa paa Vestsiden af Ebro. Men Hannibal agtede ikke paa disse Betingelser; han beleirede Sagunt. Indbyggerne sendte Bud til Rom om Hjelp, men forgjæves; da de ikke længer kunde forsvare sig, stak de deres Huse i Brand og opbrændte sig tillige med deres Koner og Børn. Romerne erklærede Erobringen af Sagunt for et Brud paa Freden; de sendte Gesandter til Carthago og forlangte Hannibal udleveret. Da Raadet i Carthago ikke kunde blive enigt, foldede den romerske Gesandt, der var kjed af den lange Snak, sin Toga sammen og sagde: „Her er Krig og Fred; hvad ville I have?“ „Giv os, hvad Du vil,“ svarede En ham. „Saa lad det være Krig,“ svarede Romeren og lod sin Kappe falde. Og nu begyndte en Krig mellem Rom og Carthago, som bragte det overmodige Rom nær sin Undergang og varede i 18 Aar (fra 218—201 f. Chr. Fødsel).

Romerne ventede et Angreb til Søes og lagde den Plan at angribe Fjenden i Spanien; men førend man var færdig med at udføre den, stod Hannibal alt med sine Elephanter, afrikanske Ryttere og Fodfolk i Italien. Hvad intet Menneske ansaae for muligt, havde Hannibal udført. Med en Hær af Soldater, som kun vare vante til et hedt Clima, med et Følge af Elephanter, der kun kunne bruges paa Sletter, med Tusinder af Heste, der maatte føres ved Tømmen over Klipper og Iisstykker, som ofte styrtede ned og reve Førerne med i Afgrunden — dernæst omgiven af vilde rovbegjerlige Folk, der lagde Baghold for Hannibals Hær, og endelig i den sletteste Aarstid, i November Maaned — trods alle disse Hindringer steeg Hannibal over to af de høieste Bjergkjeder i Europa, over Pyrenæerne og Alperne. Over Pyrenæerne gik det hurtigt, i ti Dage drog man igjennem hele Gallien, men da man kom til Alperne, syntes Kulde og Hunger at ville sætte den Dristige en Grændse. Men Hannibal skrækkedes ikke tilbage. Mænd og Dyr maatte klattre op ad de steile med Iis bedækkede Høider. Hele Dage maatte Vei og Sti først jevnes, og naar da Førerne meente at have naaet Høiens Top, sank de pludseligt ned i en Afgrund eller bleve begravede af Laviner. Overalt var Feldtherren selv tilstede, overalt ordnede, arbeidede, kjæmpede han selv. Endelig, efter ni Dages Klattren, hvorved flere Tusinder af Mennesker og den største Deel af Lastdyrene vare omkomne, naaede Hannibal Alpernes Top, og her over Skyerne, paa de evige Snee- og Iismarker, lod han sin Hær hvile i to Dage. Dog, Nedstigningen var endnu vanskeligere end

Bestigelsen; hele Skarer styrtede i Klippespalter og Afgrunde, ofte kunde man hverken komme frem eller tilbage. Da Hæren naaede Italiens skjønne Marker, var kun den mindre Halvdeel tilstede; af 59,000 Mand fandtes kun 26,000 tilbage; de andre vare dræbte, ihjelfrosne eller sunkne i Afgrunden.

2.

Nu viste Hannibal sit Feldtherretalent. En romersk Hær rykkede imod ham; han slog den ved Floden Ticinus. Nu opfordrede Hannibal Gallerne til at gjøre Oprør mod Romerne, og forbandt sig med dem. Men hurtigt havde Romerne samlet en anden Hær; dog, han var en Mester i at føre Krig, og han vidste at stille sin Hær saaledes, at en kold Storm drev Regnen og Sneen lige i Romernes Ansigter, og næsten hele den romerske Hær blev opreven. Hele Øvreitalien gik nu over til Seirherren, og denne vandt ved skaansom Opførsel mere, end han gjorde ved sine Vaabens Held.

Næste Foraar trængte Hannibal frem til Mellemitalien. Floden Arno havde oversvømmet den hele Egn, men dette opholdt ikke Hannibal. Tre Dage og tre Nætter maatte Soldaterne uden at standse vade i Vand, Lastdyrene bleve siddende i Dyndet og Hannibal selv mistede ved Forkjølelse et Øie. Men neppe kommen paa det Tørre, vidste han ved en forstilt Flugt at lokke den nye romerske Feldtherre i et Bagholt, og nu begyndte Slaget ved den thracimenske Søe (lacus thracimenus). Sex Tusinde Romere bleve fangne, 15,000 dræbte og Consulen, Flaminius, dræbte sig selv.

Hannibal drog videre, bagved Rom, udplyndrede Alt og gjorde først Holdt i det sydlige Italien. Da valgte Romerne en gammel, yderst betænksom Mand, Fabius, til Feldtherre. Denne lod sig ikke skuffe ved Hannibals Krigslist; han besatte omhyggeligt alle Høie og søgte at afskjære Fjenden Flugten. De romerske Soldater vare imidlertid utilfredse med denne Frem- og Tilbagegang, og kaldte Fabius spottende „Nøleren" eller cunctator, hvilket Navn han senere beholdt som Hædersnavn; thi han lod sig ikke skuffe, men blev sin Plan tro. Og nær havde han fanget den snu Carthagenienser. Hannibals Veivisere førte ham vild; han saae sig pludseligt indesluttet i en af Bjerge omringet Dal og Fabricius paa Høiderne. Men om Natten lod Hannibal binde Riisknipper paa 2000 Oxer, Riisknipperne antænde og Oxerne drive mod Fjenden. Denne, som troede, at hele den fjendtlige Hær var i Anmarsch, og som overalt saae Flammer, vidste ikke, fra hvilken Side han først vilde blive angreben, og i denne almindelige Forvirring fik Hannibal Tid til at redde sig ud af sin ubeqvemme Stilling.

Herefter drog Hannibal forbi Fabius' Landgodser; han lod Alt rundt omkring ødelægge, men skaanede omhyggeligt Fabius' Eiendom. Hans Hensigt lykkedes. De utilfredse Soldater begyndte at fatte Mistanke om, at Fabius stod i hemmelig Forstaaelse med Fjenden, og da den dristigere Minucius, Legat ved Hæren, vandt en mindre Fordeel over Carthagenienserne, blev Commandoen over Hæren deelt mellem ham og Fabius. Neppe saae Minucius sig befriet fra den byrdefulde Tvang, førend han strax forlod Høiderne for at angribe Hannibal. Men af denne blev han lokket i et Bagholt, omringet og vilde ikke være sluppen derfra med en eneste af sine Soldater, var Fabius ikke kommen ham tilhjelp. Da Hannibal saae denne komme, drog han sig tilbage, idet han sagde: „Jeg har stedse sagt, at Skyerne fra Bjergene engang vilde bringe os et Uveir." Efter Slaget sammenkaldte Minucius sine Tropper: „Børn — sagde han — den er den Første, der raader godt, dernæst kommer den, der følger det gode Raad; men den, der hverken forstaaer at give eller at følge et godt Raad, fortjener almindelig Foragt. Fabius har reddet os. Op! Lader os gaae til ham og hans Krigere, hilse ham som vor Fader og Redningsmand og saaledes vise, at vi idetmindste besidde taknemmelige Hjerter." — Alle gik de tilbage til Fabius og bade om atter at optages i hans Afdeling. De omarmede hinanden, Bekjendte og Ubekjendte bøde hinanden til Gjæst, og den Dag, der kort iforveien havde været en Sorgens og Fortvivlelsens Dag, endte som en Festens og Glædens Dag.

(Fortsættes).

Om Middelalderens Folketro paa Djævleri og Trolddom.

5.

Troen paa Trolddom og paa Djævleriets Tilværelse taber sig i den fjerneste Tidsalder, men minder især om Kraft i Midelalderen, i hiint Tidsrum, da Religionen selv spaltede sig i flere Meninger. — Adskillige Beretninger i den hellige Skrift synes at tale om Aandernes, ja selv om Djævelens Indflydelse paa Menneskene. Denne yttrede sig enten ubevidst, som hos de Besatte og hos de Ulykkelige, hvilke en ond Aand søgte at føre i Fristelse, eller bevidst, med det Menneskes Villie, som derved søgte Anseelse eller Vinding. For denne sidste Klasse af Folk fastsatte den mosaiske Lovgivning Dødsstraf — Hvor stærk Troen paa Hexeriet senere blev, sees bedst deraf, at næsten alle Øvrighedspersoner vare fuldkomment overtydede om, at de under deres Jurisdiction behandlede Troldmænd og Hexe havde staaet saavel i aandig som legemlig Pagt med Djævelen. Alle den Tids Lovkyndige erkjendte Virkeligheden i denne Sag, og saavidt gik endog Overbeviisningen, at man ikke engang tog i Betænkning at dømme de Anklagede til Døden ved Ild og Sværd.

Hvad der især støttede denne Overbeviisning og lod Folk forblive i slig sørgelig Vildfarelse, vare de Vidnesbyrd, som aflagdes af de anklagede Hexe og Troldmænd. De ikke alene tilstode, at have staaet i Forbund med Djævelen, men gave endog under Retsforhandlingerne Oplysninger, som overgik alle Forventninger. Om end mange af disse Udsagn røbede en dyb Eenfoldighed, en forvirret Phantasi, saa syntes dog Tvivlen igjen at svinde ved den Overeensstemmelse, som syntes at ligge i deres Forklaringer. Tillige vise Retsakterne, at mange af deres Tilstaaelser traf sammen med adskillige tilfældige Omstændigheder og Tildragelser, som yderligere bekræftede deres Troværdighed. De Anklagede havde fremviist Mærketegn, som den onde Aand havde sat paa deres Legemer, fremviist Gaver, som de havde modtaget af deres Djævelske Patron.

Andre Vidnesbyrd om Djævleriets Tilværelse har man troet at finde i skrevne og trykte Anviisninger til, hvorledes man skulde forholde sig, hvilke Formularer, der skulde anvendes, for at komme i ret gavnlig Forbindelse med Djævelen. At der i disse Manuskripter neppe fandtes Spor af sund Sands, kom kun lidt i Betragtning i hiin Tid, da Dommerne selv vare ukyndige Folk og smittede af Almuens overtroiske Forestillinger.

Saavidt de historiske Efterretninger og Sagn gaae tilbage i Tiden, har man overalt troet paa Djævleriets Tilværelse, benyttet sig af Trolddommens Kunster, seet dens Virkninger og frygtet dens Kræfter. Vel har man søgt at modvirke Hexeriet ved Love, men paa den anden Side forstaaet at illudere disse, og selv Lovgivere have ikke altid været conseqvente i deres Forbud eller endog selv overtraadt dem. Saul er ei den eneste Regent, som har forbudt Hexeriet, og dog ved visse Leiligheder selv raadført sig med en Spaaqvinde. Endog i vor oplyste Tidsalder, da man med saa høi Røst erklærer sig mod al Overtro og Tillid til Hexeriet, yttrer der sig dog et temmeligt almindeligt Hang til at gjenoptage denne Tillid, saasnart blot en Cagliostro eller Gasner paany vilde optræde. Med Rette tør derfor en nyere Forfatter paastaae: „Troen paa Hexeriet har ikke alene været almindelig, den er det endnu, og det langt mere end man vil tilstaae."

Men hvormange Vidnesbyrd, der end kunde fremlægges til Beviis paa Djævle- og Hexeriets Mulighed, var der dog tillige Meget, som kunde give Anledning til Tvivl om sammes Gyldighed. — De Vidnesbyrd, som hentes i den hellige Skrift for de onde Aanders Indflydelse, ere meget utydelige og uklare. Naar der i det gamle Testamente tales om Hexeri, saa berettes dette som skeet ved Kunster, der aldeles ikke vidnede om nogen Forbindelse med Djævelen. Hos Israeliterne var Trolddommen en Art Afgudstjeneste, som af denne Grund straffedes meget haardt. Fortolker man den hellige Skrift efter de rette Regler og indrømmer Sagnene og Poesiens Allegorier og Billeder deres Rettigheder, saa finder man vel Vidnesbyrd om, at Jøderne saavel som Hedningerne have

troet paa Hexeri, men ikke et eneste gyldigt Beviis for, at denne Tro var velgrundet.

De Bud i den mosaiske Lovgivning, der kunde synes at vidne om Trolddommens Virkelighed og Strafværdighed, vare alle stilede mod Børns Offring til Molok*) og andre Afguder, mod alle Forsøg paa Sandsigeri, Trolddom og Nekromanti, som en Vederstyggelighed for Herren. Udlagde de gamle Jøder disse Bud som en Pagt og Samqvem med onde Aander, var denne Udlæggelse aabenbart falsk; thi her meentes ikke en Troldmand som en Person, der virkelig kunde udrette overnaturlige Ting, der sigtedes blot til dem, der udgave sig derfor og ved deres hemmelige Kunster søgte at bedrage og skade Andre. Slige Bedragere burde hindres, forfølges og straffes, især da deres Kunster udøvedes ved forskjelligt Afguderi, hvorfra Moses vilde afholde alle Israeliter. Hos Jehovas Præster skulde de alene søge Raad og Trøst.

Ville vi følge de bedste nye Fortolkere, ansee vi den Satan, som plagede Hjob, for en Personification i et Digt, som ved denne Antagelse aldeles ikke taber det mindste af sin skjønne og hellige Betydning. — Ligeledes den Satans Engel, over hvis Hjemsøgelse Apost. Paulus klager (2 Cor, 12. 7), som alt af Hieronymus blev anseet for en Art Hovedsmerter, hvorpaa Apostlen leed i lang Tid. Ifølge Almuens Forestilling var nemlig i hans Tid enhver Sygdom et Værk af onde Aander (Kakodæmoner).

Naar Jøderne sigtede til Djævelen som et aandeligt Væsen, saa tænkte de sig derved Overhovedet for de fjendtlige Aander, ogsaa kaldet Beelzebub**). Denne Aand meentes, ei alene at stræbe efter Menneskets moralske Fordærvelse, men ogsaa efter at plage Legemet. Men hverken Jesus eller hans Apostle have optaget denne Forestilling i deres Lærdomme.

I den hellige Skrift vil man altsaa ikke finde fuldgyldige Beviser for, at Mennesket er udsat for Djævlenes Paavirkning. Al Synd og Elendighed kunde vel forklares paa anden Maade, og de Talemaader, der lægge denne Elendighed til de øvrige, synes at være læmpede efter de Vankundiges Overtro. Naar slig Forestilling gik fra Uchristne over i Christendommen, kan man tildeels forklare sig dette af den hedensk-antikvariske Tid, der gik foran Reformationen, og af den polemisk-barbariske Tidsalder, der til stor Skade for Christendommen fulgte derpaa. — I Middelalderens Folketro spiller Troen paa Djævleriet en vigtig Rolle, og en klar Forestilling om hiin Tids Meninger faaer man især af et Skrift (Theatrum tragicum) af Franc. Rosset, der udkom 1600, og læstes med stor Begjærlighed. „Fanden" — hedder det deri — „frister Menneskene paa mange Maader; som Qvinde besøger han Mænd, som Mand besøger han Qvinder, og, hvad det Værste er, — han avler Børn med dem." — Troen paa Djævleriet maa have slaaet dybe Rødder, naar Sligt kan vinde Tiltro.

Den gamle Historie fortæller om enhver mærkværdig Mand, Helt eller Lovgiver, at han „fik Raad og Bistand af Guderne." — Her møde vi strax Spor af Foreningen med Aandeverdenen, men denne viser sig kun i sine Udartninger, i den Overtro og Frygt, som derved vaktes. Skjøndt Magien tidligt udartede, blev Troen paa dens Kraft dog usvækket, trods de Kyndiges og Forstandiges Advarsler, trods Lovgivernes Forbud og Trudsler. Plinius erklærede sig i sin Hist. nat. meget haardt mod Magien, især mod dens Virkning paa underjordiske Aander; dog Mængden troer hellere det Utrolige end det Mulige, hører hellere Bedragets tvetydige Tale end Viisdommens klare Ord. Tillidsfuld stirrer den som Barnet paa Enhver, der lover at hæve Forhænget for den skjulte Fremtid, for det Usynlige.

Hos Østerlænderne formede Religionslærdommene sig efter deres despotiske Stats-

*) Molok, ogsaa Molek, Milkom og Malkom var en Afgud hos Moabiterne og Ammoniterne. Navnet betyder Konge og betegner Solguden; dens Billede var en huul Kobberstatue med en Oxes Hoved og udstrakte Mennesk earme. Til denne Afgud offredes levende Børn, som lagdes i Støttens Arme og langsomt opbrændtes ved den i dens Indre antændte Ild. Afgudsbilledet var reist i Dalen Kinnom, S. O. for Jerusalem.

**) Beelzebub, udledt af Baal-Sebub (Fluebaal), en Spaadomsgud hos de afgudiske Philister.

forfatning; en mystisk Glands maatte omgive Aandeverdenen, hvor Trældommens Frygt skulde vækkes. Christendommen modarbeidede denne Frygt; Christus lærte Menneskene indbyrdes Kjærlighed, grundet paa Tillid til den evige Kjærlighed. Men snart begyndte hans Bekjendere at indblande fremmede Elementer i den rene Lære, at forene østerlandsk Mysticisme med den sande Christendom. En vis Proclus med Flere søgte at indblande forældede Traditioner i alle Videnskaber, og et Samfund, som tilegnede sig Navnet, den rettroende Kirke," bidrog til at udbrede Sværmeri og Overtro. I Lærens Dogmaer indflettedes Troen paa Aandernes Magt, saa de Christne i deres Vildfarelse snart saae hele Naturen umiddelbart staae under Aandernes Indflydelse. Origenes' Lærdomme blev snart en almindelig Mening; Dæmonerne tilskreves Magt til at bevirke Hungersnød, Ufrugtbarhed, forpestet Luft og Uveir; de svævede i Taageskyer i den laveste Atmosphære, og man troede at kunne kalde dem til sig med Blod og Røgelse, som Hedningerne offrede deres Guder. Alle de Christnes Sygdomme kaldtes Dæmonernes Værk. Sand Lægekunst og endnu mere sand Moral leed derunder; thi denne Mening førte til et legemligt og aandigt Qvaksalveri. „Djævelen" — siger en vis Forfatter — „fik for vigtig en Rolle i Guds Huusholdning her paa Jorden."

I de nordligere Lande var Aandetroen ikke mindre almindelig i Hedenskabets Tid. Hos de gamle Germaner og Skandinaver blev Qvindekjønnet anseet for bedst skikket til at omgaaes Dæmonerne; Qvinderne spaaede og lægede Sot og Saar. Men da Christendommen banede sig en Vei herop, faldt de gamle Afguder; Missionairerne talte med Afsky mod de hedenske Fordomme, men de vakte oftere Frygt end Overbeviisning. Frygten drev Præstinden fra Templet til dunkle afsides Steder; i sit mørke Skjul samlede hun sine Urter og tilberedte Lægedomme; der i dunkle Lunde, under hellige Ege forkyndte hun Fremtidens Skjæbne. Folket søgte endnu hendes Raad, og hun viste sig da ei alene fjendsk mod Christendommen, men spottede endog dens Forkyndere og fratog dem Anseelse og Fordele, der var dem vigtige. Af dette spændte Forhold udsprang meget naturlig Beskyldningen for Omgang med onde Aander; det blev en Forbrydelse at hente Raad og lade sig helbrede af slig hedensk Qvinde. Navnet Hex*), som hun før havde baaret med Hæder, blev hende nu en Skjændsel. Om Hexene fortaltes de rædsomste Ting; enhver Ulykke paa Marken eller i Huset blev tilskrevet hendes Ondskab, døde et Barn, blev et Kreatur sygt, da heed det sig strax at være et Spil af Hexen. Kort, disse Qvinder vare altformaaende, og — det uvidende og overtroiske Folk fæstede Lid til disse Beskyldninger.

En Fordom bliver snart en Folketro, naar Videnskabens Lys endnu straaler for svagt til at svække den. Det Middel, hvoraf Christendommen havde betjent sig til at vinde fuldkommen Seier, blev nu Spiren til en Fordom, der næredes hos den opvoxende Slægt og slog dybe Rødder hos Folket. Snart sporede man de skadelige Følger deraf. Den berømte Agobard, Erkebisp i Lyon paa Ludvig den Frommes Tid, klager over, at de Christne troede de urimeligste Ting, som Hedningerne selv neppe havde ladet sig indbilde. „Det var", siger han, „en næsten almindelig Mening, at nogle visse Folk kunde frembringe Uveir og Hagelbyger." — En saadan Person kaldtes Tempestarius, og Keiser Karl forbød under streng Straf flere Gange, at befatte sig med slige Kunster**). — „De fleste Folk" fortæller Agobard endvidere — „troe forvist, at der gives et Land, kaldet Magonia, fra hvilket der gjennem Skyerne komme Skibe, bemandede med Folk, som indtage de Frugter, Uveiret har ødelagt; thi disse Skibsfolk staae i Forbund med Tempestarierne og tilhandle sig Kornet af dem for visse Gaver. — Engang kom tre ubekjendte Mænd og en Qvinde til Egnen om Lyon; Almuen ansaae dem for Indbyggere af Magonia og var ivrig ifærd med at stene dem, da han (Agobard) just til deres Lykke kom og fik dem reddede." — Foruden Tem-

*) Hex, et Ord, som stammer enten af det islandske hagur (lyndig) eller af det græske hagios (hellig).

**) Agobard feilede imidlertid ved at frikjende Hedningerne for Tro paa Uveirsstiftere; alle ældre Folkeslag troede derpaa, og i de gamle nordiske Sagaer tales oftere om sligt opvakt Uveir.

pestarierne fandtes ogsaa Andre, saakaldte Defensores, der for et billigt Vederlag paatoge sig at beskytte Marker og Haver mod Magonierne. Agobard klager der over, „at de Folk, som ikke vilde give Præsterne Tiende eller yde deres Skjærv til Enker og Faderløse, derimod meget beredvilligt betalte Defensorerne.“ Men det er mindre underligt; Mængden betaler altid hellere Charlataner end Læger.

At endnu Flere vare ophøiede over deres Tidsalders Fordomme, see vi deraf, at Bisp Burchard af Worms ansaae Troen paa Hexe for en Synd imod Christendommen. „Troer Du derpaa,“ — siger han — „da skal Du et heelt Aar gjøre Bod derfor.“ — At slig Trudsel ikke var unødvendig, viser han selv. „En utallig Mængde“ — tilføier han — „afvige ved slige Meninger fra den sande Tro og forfalde til Hedningernes Vildfarelse, da de troe noget Andet guddommeligt end den sande Gud.“ — Hos Saxerne var denne Fordom især stærk, og Forfølgelser af mistænkte Troldmænd hørte til Dagens Orden, indtil Keiser Karl strengt forbød det og fastsatte Dødsstraf for Mordet af slig Mistænkt. Dog det var kun de færreste Regenter og Bisper, som saae Sagen i et klarere Lys; Fleertallet hældte til den modsatte Mening, som endog havde Medhold hos Augustinus og andre Kirkefædre samt hos Paverne.

Saaledes hos Pave Gregor 9. (1227—40), der i en udstædt Bulle taler en heel anden Tone end Agobard og Burchard. „En Stemme er hørt i Rama, fuld af Graad og Klage;“ — hedder det deri — „Rachel begræder sine Børn, som Djævelen slagter. Hun vil ikke lade sig trøste, fordi hendes Sønner paa Hugormes Viis sønderreve Moderens Indvolde og ville hendes Død. Mangfoldige ere de Smerter, hvormed Moderen i sine Veer er omgivet, og de nøde hende til at skrige med Propheten: „Min Bug har Smerter!“ Thi da alle Kreaturer hidtil, efter Apostlen, sukke og have Fødselssmerter, saa er ogsaa Kirkens hellige Uterus forstyrret af Smerterne i sine Indvolde, som sønderrives af et glubende Dyrs Bid. Thi hiin sig krummende Slange, der, som vi læse, ved Herrens gjordemoderlige Haand er udtrukket af sine Huler, af Menneskenes kjødelige Hjerter, strider nu udenfra med dem, over hvilke hun indenfra har tabt sit Herredømme. Hun fornyer altsaa en gjentagen Forfølgelse mod Christi Kirke, eller mod Brudgommen Christus*) ved sine Tjenere, som gjøre det Onde. Thi han selv, der fra Begyndelsen ikke bestod i Sandhed, men søgte at forvende Sandhed til Løgn, higer nu efter at fordærve de svangre Sjæle, for endnu videre at udbrede sit Bedrageries Forgift, paa det at Troens Fostre, som de (Sjælene) have undfanget af guddommelig Kjærlighed, ikke fuldkomment skulle modnes til Fødselen. Vi altsaa, der maae drage Omsorg for deres Frugtbarhed, sønderskæres med den skarpe Vantroens Dolk, idet vi angribes af en ny Vildfarelses og en uhørlig Skarpheds forgiftede Pile, hvorved Kjætterne sønderrive Indvoldene i deres Uterus. Vor Lever er udgydt over Jorden, vor Sjæl er meget forstyrret og vor Bug opfyldt med Smerter.“

Hvad skal man dømme om slig pavelig Veltalenhed, der paa en saa tvetydig, ja forargelig Maade legede med de hellige Propheters Ord? — Rigtignok tilsigtede denne Bulle ikke et reent kirkeligt Øiemed, der blandede sig politiske Elementer deri. Nogle mægtige Herrer truede med at unddrage sig Pavens Overherredømme; derfor maatte Gemytter ved sligt Skrift sættes i Skræk, trues med Band og Baal. Paven henvendte sig derfor ydermere til sine Brødre, Erkebispen af Mainz og Bispen af Hildesheim, samt til sin Søn, Magister Konrad af Marburg, og opfordrede dem til at modsætte sig den nye Art Kjættere, der havde anstukket Tydskland „for dets mange og store Synders Skyld.“ Han omtaler de kjætterske Afskyligheder; „hvorledes der kommer en Tudse tilsyne, som Kjætterne kyssede paa Bagen, medens Andre tage dens Tunge og Spy i Munden, — i Reglen lignede denne Tudse en almindelig Tudse, men stundom ogsaa en Gaas, en Ba-

*) Brudgommen Christus, et bibelsk Udtryk, laant af Salomons Høisang, hvis Indhold sædvanligt udtydes allegorisk og forstaaes om Christus og hans Kirke, idet han tænkes som Brudgom, denne som Brud.

gerovn!!" — Til Slutning minder Paven om Moses' hellige Iver, idet han paa eengang dræbte 23,000 Afgudsdyrkere. — Pave Gregors Opfordring faldt i frugtbar Jord: Magister Konrad viste sig navnlig saa ivrig i at forfølge, fængsle, dømme og henrette Kjættere. at han tilsidst, almindelig forhadt, selv maatte bestige Baalet.

En følgende Pave, Innocents 8., udstædte ved Aar 1484 en Bulle, hvorved en stor Masse Mennesker inddroges under Hexeprocessens Behandlinger. „Mange Folk" — hedder det blandt Andet deri — „afvige fra den sande katholske Tro, have kjødelig Omgang med Djævelen, fordærve og ødelægge ved Troldddomskunster, ved Hexeriets Laster og Ugjerninger Qvindernes Foster, Dyrenes Unger, Agrenes, Viinbjergenes og Træernes Frugter; foraarsage Mennesker og Qvæg de ulideligste Smerter og Plager, og — hindre Mænd og Qvinder i at opfylde deres ægteskabelige Pligt (!!)." — Det forbødes Alle, Geistlige som Verdslige, at modsætte sig Inqvisitorerne, hvilke de tvertimod skulde staae bi i deres Iver. —

Denne Bulle staaer aftrykt i et Skrift (Malleus malificorum), der udkom nogle Aar senere. Pavens Mening finder heri ivrig Forfægtelse. Bogen viser først, hvorledes Gud kan tillade Hexeri, lærer dernæst, hvorledes man skal vogte sig for sammes Virkninger og afværge dem, og til Slutning, hvorledes geistlige og verdslige Dommere skulle anstille en Hexeproces. — Blandt de Sætninger, der forekomme i denne Bog, fortjener nogle at fremhæves. „Den verdslige Magt skal altid hjælpe, men aldrig modsætte sig den geistlige Magt. — Qvinden er et ufuldkomment og ondt Dyr og derfor mere hengiven til Trolddom end Manden. — Det er Kjætteri, at tvivle om Trolddommens Mulighed. — Naar en Hex har været paa Torturen og ikke bekjender, saa maa Torturen ikke gjentages, men dog fortsættes."

Pave Innocents 8., Bulle udøvede saa god Virkning i Tydskland, at hans Efterfølger, Alexander 6., udgav en lignende for Lombardiet. — Den næste Pave, Julius 2., klagede over, at denne mødte megen Modsigelse, men fornyede og indskjærpede ikke desmindre sin Formands Sætninger, hvorhos han lovede Alle, der stode Inqvitorerne bi med Raad og Daad, sin faderlige Belønning og de samme Friheder, som tilstodes Korsfarerne. Inqvisitorernes Fuldmagt stadfæstedes yderligere af Paverne Leo 10., og Hadrian 6., og endelig af Klemens 7., ved Aaret 1524.

Disse Bullers Indhold fandt megen Modsigelse hos mange Geistlige og Verdslige, som aabent modsatte sig deres Udøvelse. Enkelte Præster vovede endog aabent at erklære deres Menigheder, at der ikke gaves Hexe, at intet Samqvem med Djævelen kunde finde Sted; nogle Lovkyndige og Øvrighedspersoner modsatte sig Hexeprocessen og afsloge at fordømme de Anklagede. Dog forgjæves var al Modstand; de enkelte Stemmer, som vovede at drage tilfelts mod hiin Tids Fordomme, bleve bragte til Taushed ved Pavebuller og Normalbogen, som truede Enhver, der ikke forfulgte Djævelen og hans Samfund, med Band og Baal.

6.

Troen paa Djævleriet kan udelukkende siges at tilhøre Middelalderen og er i visse Maader at ansee som en Udartning af Oldtidens Personification af Elementerne, hvori indblandede sig forvirrede Begreber, tildeels Frugter af en dum Phantasie. Middelalderens overtroiske Forestillinger vakle frem og tilbage i ubestemte Former, som dæmrende Taageskikkelser i et mystisk Halvmørke. Det er derfor vanskeligt at oplyse, hvilke Forestillinger man i Almindelighed gjorde sig om Forbindelsen med Djævelen, da Enhver vistnok har dannet sig en egen Forestilling derom, lempet efter sine Lidenskaber og Kundskaber, og der derfor let forekommer Modsigelser i Beretningen om slige Anliggender. Man maa desuden ganske sætte sig ind i en vankundig Almues Tankegang eller selv leve i en sørgelig Uvidenhed, for ikke at finde Beretningen høist usandsynlig.

Naar en Christen fattede det Forsæt, at opgive sin Forbindelse med Gud og derimod slutte en Pagt med Djævelen, saa var dette

Forsæt jo selv saa djævelsk, at Vedkommende alt kunde siges at tilhøre den onde Aand. Men Christendommen lærer os, at enhver Synder ved at omvende sig, angre og gjøre Bod kan blive deelagtig i den os af Christus forhvervede Naade og Salighed; ved altsaa itide at omvende sig, kunde man undgaae Djævelens Kløer. Dette, meente man, blev forekommet ved Oprettelsen af en skriftlig Pagt med den onde Aand. — Vedkommende, som ønskede at indgaae dette Forbund maatte først og fremmest indgive et Andragende eller Bønskrift til Djævelen, hvilket under visse Omstændigheder skulde være skrevet med Ansøgerens eget Blod. Det gjældte nu om at faae Brevet befordret; det maatte afleveres ved Midnat, men ikke i Nætterne mellem Fredag og Søndag, thi i dette Mellemrum havde Frelseren ligge i Jorden. Brevet blev da lagt under en Galge eller paa et skummelt Sted, undertiden blev det ogsaa stukket ind i Nøglehullet paa en Kirkedør. Ansøgningen var nu indgivet, og Fanden — saa haabede man — vilde da nok selv sørge for at afhente den. Der var intet Spørgsmaal om, at hans djævelske Majestæt jo selv vilde indfinde sig til en Samtale, skjøndt han ogsaa undertiden overlod Sagens Afgjørelse til en Troldmand eller en Tjener paa Jorden. Personlig eller ved sit Sendebud modtog Mephistopheles nu Vedkommendes Forpligtelse, skrevet med hans eget Blod, og Forbundet var derved sluttet. Dog fandt den skriftlige Forpligtelse ikke altid Sted, især synes Qvinderne at være blevne troet paa deres blotte Ord; Mange kunde desuden ei heller i hiin Tid føre en Pen, og Sagen var for vigtig til at man turde bruge en Trediemand eller nøies med et „Bomærke" eller Underskrift med „paaholden Haand. Men Djævelen var ikke raadvild; i saa Tilfælde sagdes han at betegne Vedkommende med et Mærke paa hans Legeme, saa man ikke skulde tage Feil af, til hvilken Hjord den Optagne hørte. Med en beundringsværdig Færdighed vidste Inqvisitorerne at opsøge disse Djævlemærker.

Det skriftlige Dokument, som i de fleste Tilfælde sagdes at være oprettet mellem Mephistopheles og Mennesket, indeholdt Forpligtelser for begge Parters Vedkommende. Med Hensyn til den i Djævlesamfundet Optagne vare Vilkaarene først og fornemmelig: at han skulde opgive sin Daabspagt og ganske frasige sig al Forbindelse med Gud og Frelseren; som Følge deraf maatte han aldrig gaae i Kirke eller deeltage i noget Sacramente, ikke nævne Gud eller noget Helligt ved Navn, og overhovedet ikke foretage sig nogen gudelig eller god Handling. Dog meente man, at dette for en Deel kunde blive den Optagne tilladt, for at han ikke skulde lide Skaar i sin borgerlige Stilling, ligesom han ogsaa under Hykleriets Maske bedre kunde virke for den fælleds Sag. Endvidere forpligtede Personen sig til, ved alle Leiligheder at vise Djævelen den skyldige Ærbødighed; dette gjaldt navnlig, naar den onde Aand sammenkaldte sine Tjenere til høitidelige Sammenkomster. Befordringsmidlet var gjerne en Kappe, et Deigtrug eller blot et Kosteskaft, hvorpaa Hexen i St. Hansnatten fløi fra Thisted til Bloksbjerg og hjem igjen om Morgenen; dog maatte man berede sig til Farten ved Indgnidning af visse narkotiske Salver. Fra slige Sammenkomster turde Ingen udeblive; intet Forfald kunde gjælde, ingen Undskyldning tages gyldig, medmindre Vedkommende var udsendt i et specielt Ærinde af Patronen.

Enhver Qvinde, især naar hun var ung og smuk, maatte tillade sin djævelske Patron al mulig Frihed. Denne Omstændighed kaster et eiendommeligt Lys over disse Foreninger. Augustinus tvivlede aldeles ikke om denne Sag, man ansaae endog slig Tvivl for ugudelig; Chrysostomus og Cyrillus af Alexandrien benægtede derimod dens Mulighed, men deres Stemme blev ikke hørt. Luther selv troede paa dette djævelske Galanteri og har saaledes givet Troen derpaa en vis Anseelse. Den berømte Merlin sagdes endog at være Frugten af sligt Elskovsæventyr, saa det, ifølge denne Antagelse, ikke er usandsynligt, at der endnu findes Folk, der i lige Linie nedstamme fra Djævelen. Imidlertid var Følgen af denne kjødelige Omgang ikke altid et Barn; undertiden var Fosteret en Rotte, en Tudse, en Snog eller andet Uhyre.

En almindelig Forpligtelse for Alle, saavel Mænd som Qvinder, der optoges i Djæ-

velens Samfund, var det, at de maatte hverve Mennesker for deres Overherre, søge ved Forførelse og Forargelse at svække alle gode Anlæg hos Næsten og besmitte Andres Sjæle med onde Tanker og heftige urene Lyster. Endelig maatte den Optagne vide, at hans Sjæl efter visse Aars Forløb ganske skulde være hjemfalden Djævelen. Heri kunde ingen Undtagelser finde Sted; dog fortælles det Tilfælde, at Vedkommende skulde være befriet fra denne Forpligtelse, naar han skaffede syv fremmede Sjæle i sit Sted. Læseren dømme derom, hvad han vil.

Imidlertid skulde slige Vilkaar ikke let friste Nogen til Djævleforbindelse, saafremt der ikke var andre store Goder at opnaae. Mephistopheles forpligtede sig derfor for sin Part til, i visse Aar at tilfredsstille Vedkommendes samtlige Ønsker, hvad enten de vaktes af Hoffærdighed, Vellyst, Gjerrighed eller Hævn. Dette maatte skee ved hurtige Midler, der laae udenfor Naturens sædvanlige Gang, men desuagtet maatte det have Skinnet af, som om Alt skete ved naturlige Tilfælde, for at Forbindelsen kunde forblive en Hemmelighed for Naboer og Øvrigheden. Hvorledes Sligt kunde bevirkes, maa Læserens Skarpsindighed udfinde; Diabologien er en dunkel Videnskab, der trodser al Granskning.

De almindelige Forestillinger om Djævelen og om Forbindelse med ham antage utallige, næsten usynlige Schatteringer. „Det gode Menneske" — siger en nyere Forfatter, som omhandler denne Gjenstand — „kan umuligt forestille sig noget Væsen saa ondt, som en vis theologisk Strenghed viser os Djævelen. Den Gode slaaer Noget af heri; han ynker dette Væsen, ønsker og haaber dets Redning. Den Onde derimod tænker sig Djævelen saa ond som muligt; han er rigtignok bange for dette Væsen, men finder det dog brugtbart for sin Egoisme. Og hvormange Grader ere der ikke mellem Den, vi kalde god, og Den, som vi tør kalde ond? — Hexene selv have neppe forestillet sig Djævelen saa grum, som de fandt deres Dommere og Bødler."

Naar Almuen vilde forestille sig en Aand, havde den intet Billede at holde sig til, ingen Plads at anvise den. Hedningernes Loke, Ahriman og Typhon havde en bestemt Form og visse Attributer; men den Skikkelse, hvori Fanden afbildes med Klumpfod og Rævehale, hører til de nyere Opfindelser. En sandselig Anskuelse af Djævelen er aldrig givet os; han svæver i ubestemte Omrids for Indbildningskraften, en Grund til at hans Personlighed indhyldes i Formen af en Slange, en Ravn, en Buk, en Tudse, eller af en Drage eller andet Fabeldyr. Hvad der saaledes ingen bestemt Skikkelse har, maa nødvendig tabe en Deel af sin Frygtelighed og levne Haabet om mindre Fare ved at indlade sig med samme. — Alle ældre Philosopher tænkte sig de onde Dæmoner i meget forskjelligt Forhold, som en Trinfølge af Magt, og troede deri at finde Medhold af den hellige Skrift og de hedenske Myther. Besluttede Nogen at indlade sig i Forbindelse med Dæmoner, da henvendte han sig ikke til Mephistopheles selv; denne Mørkets Fyrste var for mægtig og skadesro til at man turde vove et Forbund med ham. Man henvendte sig derimod til en underordnet, mindre ond og mægtig Aand; derved levnedes dog endnu Haabet om, ved visse Midler og Kunster at tvinge og lede dette Væsen efter sine Hensigter, for siden igjen ved andre Midler og Omsvøb at kunne bryde Forbindelsen og bevare Sjælen, Forbindelsens Priis. Forbundet med Aanderne fik i slig Betragtning en Art Lighed med en Kompagnihandel, hvis Formaal først var at bedrage Kjøberne og tilsidst at bedrage hinanden indbyrdes.

Af denne Tanke om Aandernes Trinfølge i Magt og Ondskab, findes endnu mange Spor hist og her paa Landet; endnu synes Bonden at tænke sig Satan, Djævelen og Fanden som tre forskjellige Personligeheder. Satan er Indbegrebet af al Ondskab, et Væsen, fra hvilket man beder Gud bevare sig. Djævelen er nok et listigt Væsen, men med samme tør man dog indlade sig, naar man ellers bruger Forsigtighed. Fanden derimod er hverken saa ond eller stærk som Satan, ei heller saa listig som Djævelen; Faren er ikke saa stor ved at indlade sig med ham, og der fortælles adskillige Exempler paa, hvorledes han har ladet sig

narre og bedrage*). I Folketroen er han kun — for at tale med den vittige Digter — „Vorherres Abekat." — Naar man saaledes kan og vil nedlade sig til Almuens Forestillinger, sætte sig ind i dens Tankegang, faaer den hele Diabologi et vist komisk Udseende, som lader os troe, at vore Forfædre have taget Sagen med Hexeforfølgelser altfor alvorligt.

(Fortsættes.)

Diamanten med de mangfoldige Slibninger.

(Fortsat.)

Mahia.

Denne Fortælling begynder ligesom alle Eventyr.

Der var engang i en af Bengalens hellige Byer ved Gangesflodens Bredder en ung Fyrste, hvis Sæder vare rene, en meget sjelden Begivenhed i Asien. Denne Fyrste havde intet Harem, eller rettere sagt, det bestod kun af en eneste Qvinde, hvis Skjønhed vilde have fordunklet alle Skjønheder i Jellalabab.

Denne Qvinde, der var skjønnere end et fuldstændigt Harem, heed Mahia, hvilket betyder „smuk" i det gamle Sanskritsprog.

Mahia var født paa Øen Ormus; hun havde yndige Øine, der aabnede sig som 2 Mandler fra Arabien, naar de modnes i Solens Straaler; hendes Ansigtsfarve havde den blændende Friskhed, der henriver Øiet; hendes Mund var som et Koralskrin med fine smaa Perlerader; men hendes meest fortryllende Prydelse var hendes Haar, hvilket Landets Digtere sammenlignede med Floden Gouroul, hvis Vande ere mørke som Ibenholdt. Digternes Skildring var maaskee overdreven efter Østerlændernes Skik, der aldrig kunne nøies med en almindelig Sammenligning; for at blive nærmere ved Virkeligheden, Mahias Haar kunde sammenlignes med Berenices, der har opnaaet den Ære at optages blandt Stjernebillederne.

Naar Mahia om Aftenen langt borte fra de Vanhelliges Blikke badede sig i en frisk lille Bugt af Ganges under Fyrstens Lysthuus, bedækkede hendes Haar hende som et bølgende Slør, og naar hun steg op af Vandet, indhyllede hun sig i denne naturlige Klædning som i sin Blufærdigheds Tunica.

Fyrsten var som saadan ogsaa Digter og havde forfattet en Mængde Vers om Mahias Haar; han blev aldrig kjed af at lege med hendes lange Fletninger, hvilke han slyngede i alle mulige Skikkelser efter de i hans Digte forekommende Samligninger. Han havde især skrevet en Mængde „Pantouns," dette Lands Sonnetter.

Hvert Folk har sine Sonnetter, men Italienerne have flere end alle andre, og Hinduerne have igjen langt flere Pantouns. end Italienerne have Sonnetter.

Vi ville meddele en Forestilling om Fyrstens digteriske Smigreri ved i ubunden Stiil af oversætte den første den bedste af hans Pantouns:

„Til Mahia!

Jemidar høster Riis paa Sletten ved Triplicam og tumler med de bølgende Neg i sine Hænder.

Mahia, Du er en Kjærlighedens Riismark, og din Fyrste ligner Meieren, idet han samler dine smukke Haar som et Neg.

Høstkarlen bevæger Axene i sine Hænder og lader Vinden vifte dem frem og tilbage.

Saaledes holder din Fyrste, Mahia, af at lade dit udslagne Haar blive overgivet til den hellige Flods balsamiske Vindpust."

Vore vesterlandske Digtere forfatte ikke saadanne Vers til Qvinderne, da Mændene vilde spotte over dem. Qvinderne forstaae Alt og gjøre sig ikke lystige over Kjærlighedsanliggender; de have een Sands mere end vi, nemlig den digteriske; vi have een mere end de, nemlig Spottesandsen, eller med andre Ord den sunde Fornuft.

*) Jeg henviser blot til Thieles Folkesagn, som leverer flere Fortællinger af denne Art.

Undertiden fremstillede Kjøbmænd fra Persien eller Armeninen sig ved Slottets Indgang og falbøde udmærket smukke Slavinder; af en vis dorsk Nysgjerrighed betragtede Fyrsten nogle Øieblikke disse levende Kjøbmandsvarer, og sendte derpaa Kjøbmændene bort ved et Tegn med Haanden. Deres Haar naaede knap ned til Skuldrene; det var et ynkeligt Syn.

Paa deres Vandring gjennem Byen sagde Kjøbmændene:

Fyrsten maa have et smukt Harem, siden han ikke har villet kjøbe vore Slavinder.

Man svarede dem:

Fyrsten har kun een Hustru, den skjønne Mahia med Haaret uden Ende.

Dette var Mahias Tilnavn.

En armenisk Kjøbmand ved Navn Koeb eller Koreb, Navnet er forresten ligegyldigt, var to Gange bleven sendt bort af Fyrsten uden at faae solgt og besluttede derfor at tage en frygtelig Hævn for denne Ringeagt.

Han knyttede inderligt Venskab med Fyrstens Tjenestefolk og lærte saaledes snart Husets hemmeligste Vaner at kjende. En Aften kort før Solnedgang havde Koeb lidt en ny Krænkelse, da hans smukkeste Slavinde ikke var bleven antaget af Fyrsten; han klædte sig derpaa aldeles af og styrtede sig i Ganges som en Fakir, der drukner sig for at naae Himlen ad Vandveien. Koeb vilde imidlertid ikke drukne sig; han svømmede under Vandet hen til den lille Bugt, hvortil Fyrstens Lysthuus vendte ud, og da han ikke bemærkede Nogen paa Altanen, skjulte han sig mellem de tætte Vandplanter.

Den hevngjerrige Armenier holdt i sin Haand en skarp tveegget Kniv. Hvem der havde seet ham med dette Vaaben i en saadan Stilling, vilde have paastaaet, at han tænkte paa et Mord; dette vilde imidlertid som næsten alle Gisninger have været en Feiltagelse.

Mahia aabnede en lille Laage af Acasiatræ, der var anbragt i et levende Hegn af bengalske Roser, og viste sig ved Bredden uden at være bedækket med Andet med en let Klædning; denne lod hun strax falde og satte den høiere Fod frem for at prøve Varmegraden af Vandet i Ganges, ligesom en Europæerinde gjør ved Søbadene.

I samme Øieblik følte Mahia sin Mund spærret af en kraftfuld Haand og saae en Dolk lyne foran sine Øine.

Ikke et Skrig, eller Du er dødsens, lød en Stemme i hendes Øre.

Mahia besvimede, ganske som en Europæerinde vilde have gjort under lignende Omstændigheder.

Da hun kom til sig selv igjen, udstødte hun et Smertesskrig; hendes skjønne Haar var borte, hun var skaldet; hun havde nu kun sin Skjønhed tilbage, en meget almindelig Herlighed, som man finder i alle Haremmer.

Den armeniske Kjøbmand havde været over al Forventning heldig: thi han havde ikke regnet paa en Besvimelse, der fritog ham for at bruge Vold.

Intet kan overgaae Fyrstens Fortvivlelse, da han saae den skaldede Mahia, der lignede en af Phøniciens tusindaarige Cedere.

Jeg vil hævne denne Frækhed, raabte han; jeg vil ødelægge Landet med Ild og Sværd for at straffe den Syldige. Mine Vaaben, mine Soldater, mine Heste!

Mahia fik en heldig Indskydelse.

Min milde Herre, sagde hun, denne Beskjæmmelse er ikke tilføiet mig af Mennesker, men af Guderne, hvorfor enhver Tanke om Hævn maa opgives. Jeg har sænket mit Hoved ned i Flodens hellige Vande, og det med en Følelse af Forfængelighed, som Guderne uden Tvivl have villet straffe; mit Haar er bleven mig berøvet af de usynlige Væsner, der udføre Myhassors Befalinger.

Ved Navnet Myhassor skjælvede Fyrsten som et ungt Palmetræ i Søndenvinden.

Mahia gav derpaa nye og bedre Grunde for, at intet Menneske havde berørt hende med sine vanhellige Hænder, og at det Skete var Gudernes Værk. Ved at bevise dette udsatte Mahia sig ikke for at blive forskudt; det var Myhassor, der havde afskaaret hendes Haar, men paa ham kunde da Ingen tænke at hævne sig.

Fyrsten trøstede den skjønne Mahia paa det Bedste, og lovede at elske hende ligesaa varmt, som da hun havde sit smukke Haar.

Ak, han gjorde dette Løfte med saa svag en Stemme, at Mahia frygtede for denne Kjærligheds Fremtid.

Imidlertid have de østerlandske Qvinder Hjælpekilder i et Coqvetteri, der næsten altid skaffer dem Seier.

En Dag dannede Mahia sig en Hovedpynt af saa fiin og let Uld, som om den var sammensat af Kolibriens Fjer; med den omgav hun Pande og Tindinger og anbragte den med udsøgt Ynde. Hun saae ned i Kildens speilkalre Vand og smilte til sig selv som den første Qvinde, der satte den første Rose i sit Haar for at behage den første Mand i Paradisets skjønne Have.

Da Fyrsten saae Mahia smykket paa denne Maade, udstødte han et Glædesskrig og fandt hende langt smukkere end før; det var ham forresten en kjær Skuffelse, og han forlangte intet hellere end at blive saaledes ført bag Lyset.

Mahia havde en beundringsværdig Smag til 5—6 Gange om Dagen at forandre sin nye Prydelses Form, Farve og Anordning. Efter hver Forandring smilte hun til Fyrsten, der tilsidst erklærede, at Haar vare utaalelige at see paa, og befalede, at alle Landets Qvinder skulde optage den Haarpynt, den skjønne Mahia havde opfundet.

De østerlandske Qvinder rette sig meget villigen efter Bestemmelser, der paabyde dem nye Prydelser til deres Haar. Der hengik kun nogle Dage, og det smukke Kjøn, enten det var indsluttet i et Harem eller selv kunde raade for sine Handlinger, smykkede sig med Smag og Ynde efter den nye Mode, der kaldtes Dashour eller Turban.

Alle Moder have en ligesaa hemmelighedsfuld Oprindelse som Turbanen.

Hermed er Fortællingen imidlertid ikke forbi.

Et Aar efter underrettede man den ophøiede Fyrste om, at en Slavehandler falbød ham en ung Pige, hvis Lige i Skjønhed ikke fandtes hverken paa Fastlandet eller paa Øerne.

Fyrsten loe heraf, og da han efter Kongers og Sultaners Sædvane kjedede sig, gjorde han et skjødesløst Tegn, hvilket skulde betyde: Lad hende komme ind.

Kjøbmanden var eller syntes at være en enfoldig 80 aarig Olding, der var bleven gammel under Handelen med hvide, sorte og farvede Slavinder; saasnart han bemærkede Fyrsten, kastede han sig næsegruus paa Jorden og kyssede Støvet under hans Fødder.

Fyrsten bød ham smilende at reise sig op og idet han satte sig paa en Stabel af Puder, forlangte han at see Slavinden. Kjøbmanden stødte Døren op og sagde i en bydende Tone:

Kom herind, Navurah (Dinenes Lykke).

Navurah var et Mesterværk af Naturen; hendes Hud syntes at være dannet af Solens Straaler; hun lignede en af de Havnympher, om hvilke Ramaianas guddommelige Digter taler.

Fyrsten lod være at smile, som en Mand, der bereder sig til at elske, hvilket altid er en meget alvorlig Sag; han betragtede Navurah, og „hans Blik vankede omkring og døde hen,“ som den alvorlige Montesqvieu siger i sit noget frie Digt, Templet i Cnidus. Ak, der er ingen altid alvorlige Mænd, ikke engang Montesqvieu. Vi Franskmænd gjøre jo ogsaa Revolutioner hvert femte Aar.

Det var imidlertid ikke blot den unge Slavindes Skjønhed, der havde blændet Fyrsten; hendes fine Hænder udfoldede en riig Haarvæxt, sortere og fyldigere end den, Mahia bar førend Turbanens Opfindelse.

Et smukt Haar! udbrød Fyrsten; jeg har ingensinde seet det smukkere.

Heldigviis hørte Mahia ikke dette trøstesløse og lidt uhøflige Udraab.

Kjøbmanden bøiede Hovedet med et enfoldigt Udtryk og saae ganske ud som et Menneske, der kun lagde liden Vægt paa et smukt Haar.

Fyrsten var henrykt og hans østerlandske Indbildningskraft udtømte alle de Billeder og Sammenligninger, et smukt Haar kan indgive. Skjøndt Kjøbmanden havde forlangt en betydelig Sum, blev Kjøbet hurtigt sluttet. Fyrsten betalte og fortrød ikke at have givet sine Penge ud, idetmindste ikke for Dieblikket.

Den nye Slavinde blev fremstillet for Mahia, der modtog hende meget godt, hvilket strider mod vore europæiske Sæder, fordi Skinsygen er en Følge af en høiere Dannelse.

Mahia viste Naourah Fyrstens Palads og Haver, og denne betragtede alle disse Herligheder med uskrømtet og barnlig Glæde.

Hvorledes tilbringer man Tiden her? spurgte den unge Slavinde med uskyldig Aabenhed.

Man spiller paa Luth.

Det holder jeg overordentlig meget af, og saa?

Man broderer.

Meget vel; det sværmer jeg just ikke for; endvidere?

Man lærer at dandse af en berømt Dandserinde.

Det glæder mig; jeg vil ogsaa lære at dandse: og dernæst?

Man laver vellugtende Sager af Roser.

Det vil jeg ogsaa beskjeftige mig med: er det Alt?

Man bader sig i et yndigt Bassin under et af Palladsets Lysthuse.

Det er min Yndlingsfornøielse; jeg svømmer som en Fisk, udbrød Slavinden og klappede i Hænderne med barnlig Glæde; jeg vil bade mig strax, hvis det er muligt. Hvad bestiller vor Herre og Ægtefælle i dette Dieblik?

Han beskjeftiger sig med Statssager.

Hvad vil det sige?

At han sover i en Hængematte, der bliver gynget af en Slave. Dette varer i fire Timer; men førend han hengiver sig til denne Ro, lader han bekjendtgjøre overalt, at han vil beskjeftige sig med Statssager.

Der er følgelig Intet til Hinder for, at vi kunne bade os.

Ingenlunde; jeg vil føre Dig til Bassinet; følg mig!

Mahia viste Slavinden Veien til Flodbredden og blev selv i Lysthuset for at overvære en Svømmeøvelse, der tegnede til at ville blive ret morsom.

Slavinden gik ind mellem en Samling høie Buske, som om hun paa dem vilde hænge de Klædningsstykker, hun tog af sig, førend hun steg ned i Vandet, og Mahia greb en Luth for at synge en Pantoun.

En Time hensvandt, og der hørtes ikke en Lyd fra Bassinet.

Mahia blev utaalmodig og urolig; hun havde allerede sungen tre Pantouns, og endnu viste der sig Intet paa Vandets Overflade.

Hun havde glemt at spørge den unge Slavinde om hendes Navn, og da hun følgelig ikke kunde kalde paa hende, forlod hun Lysthuset og søgte efter hende overalt, men fandt hende ikke.

Idet hun gjennemsøgte alle de tætte Buske ved Bredden, saae hun noget flagre paa en af dem; det var en smuk Haarvæxt, der unegtelig ikke hørte til Planteriget. Strax veg Mahia tilbage for dette mærkelige Syn; derpaa nærmede hun sig dertil og vovede endogsaa med Enden af sine Fingre at røre ved disse lange Haar, der havde forladt deres oprindelige Plads. Efter en lang Undersøgelse kjendte hun endelig sit eget Haar igjen, uagtet der var en lille Forskjel i Farven; hun saae ogsaa, at Haarskjæreren med sjelden Kunst havde gjort hvert Haar fast til et fælles Midtpunkt, i Skikkelse af en let Hue, eller retter til et huult, overordentlig fiint Net.

Mahia besluttede sig til strax at gjøre et Forsøg; hun tog sin Turban af og prydede sig med sit forrige Haar, der paa en meget naturlig Maade indtoge sin tidlige Plads, takket være den ubekjendte, men meget sindrige Kunstner.

Den unge Qvinde hengav sig til et Udbrud af næsten afsindig Glæde; hun kunde nu igjen fremtræde i sin oprindelige Skjønhed, og skjøndt hun ikke var meget skinsyg. var hun dog lykkelig over ikke at skulle frygte for en med Haar prydet Medbeilerinde og ikke mere at skulle have en foruroligende Deeltagerinde i Fyrstens Kjærlighed.

Da hun om Aftenen viste sig for Denne, bølgede frem under hendes Turban de lange sorte Haar, der før havde gjort hende saa kjær for ham, og det faldt hende ikke vanskeligt at overtyde ham om, at Ganges's Guddom, der havde berøvet hende hendes Haar, havde givet hende det tilbage, og at den nye Slavinde i et Anfald af Fortvivlelse over dette Vidunder havde styrtet sig i den hellige Flod og rimeligviis ikke mere vilde komme tilbage til Paladset.

Fyrsten var lettroende som de østerlandske og selv som Vestens Elskere; han velsignede Ganges's Guddom og lovede, at han vilde nøies med Eenhed i sit Harem.

Kjøbmanden Koeb, der var henrykt over sin Handel, som tillige var en Hævn, belønnede Slavinden ved at skjænke hende Friheden.

Saaledes ere næsten alle Paaklædningens enkelte Dele blevne opfundne ved en Mangel.

En Qvinde, som havde stygge Hænder, har opfundet Handsker; af en anden Grund har en anden opfundet Halstørklæder; en tredie har fundet paa andre Midler for at rette en Mangel; en skaldet Sultaninde har opfundet Turbanen, hvilket ikke har forhindret, og aldrig vil forhindre, at disse kunstige Opfindelser bæres af Qvinder, til hvem der kan siges, hvad der blev sagt til Zaire: Kunsten er ikke for Dig, Du behøver den ikke.

Skamstøtten i Mailand.

(Fortsat; see Pag. 169.)

Barberen Mora var en fattig Mand, som levede kummerlig af sin Haandtering. Han havde en Søn og tre Døttre; een Datter paa 14 Aar, een paa 12; den Tredie var idethøieste sex Aar. I det Dieblik da Auditeuren og hans Sbirrer gik ind i hans Huus arbeidede han rolig med sin Søn i Boden. Man arresterede dem Begge, og Man gav sig til at undersøge alle Ting. Mora tilstod strax i Begyndelsen, at han solgte et Specificum, som han selv lavede, imod Pesten, og at han havde lovet at sælge Commissæren Noget deraf. „Deres Høivelbaarenhed behøver kun at see," sagde han til Auditeuren. „See her er netop den lille Krukke med Salve, som jeg holdt paa rede Haand, for at give den til Commissæren, men han er ikke kommen efter den. Gud være lovet! jeg har intet Ondt gjort. See Dem kun om overalt; jeg har intet Ondt gjort, Man behøver ikke at sætte mig fast."

Man søger overalt, siger Manzoni; man mynstrer Karrene, store og smaa, Flaskerne, Krukkerne af alle Slags. (Den Tids Barberer udøvede den lavere Chirurgi, og derfra var kun et Skridt til at agere lidt Læge og lidt Apotheker. To Ting syntes mistænkelige; og med Læserens Tilladelse maae vi vel tale derom; thi den Mistanke, som de vakte i Løbet af denne Undersøgelse, var det som senere tjente imod den Ulykkelige som Indicium, som et Middel til at faae ham til at anklage sig selv under Pinslerne. Iøvrigt er der Noget i denne Historie, der er stærkere end Væmmelse).

I Pestens Tid var det naturligt at en Mand, som havde at bestille med mange Folk og især med Syge, holdt sig saameget som muligt afsondret fra sin Familie. Dernæst havde Pesten selv gjort at denne forknytte Befolkning følte endnu mindre Trang til Renlighed, der desuden var maadelig nok til andre Tider. Man fandt i et lidet Værelse bagved Boden duo vasa stercore humano plena, siger Processen. En Sbirre forundrer sig derover, og gjør den Bemærkning, at der er en Ledning til Etagen ovenpaa. Mora svarer: „Jeg sover hernede, og jeg kommer ikke ovenpaa."

Den anden Ting var, at Man opdagede i en liden Gaard en muret Ovn med en Kobberkjedel indeni, hvori der var uklart Vand og paa Bunden et klæbrigt guult og hvidt Stof, som kastet imod Muren blev hængende der. Mora svarede: „Det er til Lud." Man vilde ikke troe det. Men dersom denne Gift var saa mægtig og mystisk, hvorledes turde Man da røre ved den, og foretage de Undersøgelser, som Beretningen omtaler?

Iblandt Papirerne fandt Man en Recept, som Auditeuren overleverede Mora, for at han skulde forklare ham, hvad det var. Mora rev den istykker, da han i denne Forvirring havde taget den for Optegnelsen paa sit Specificum. Stykkerne bleve strax opsamlede.

Da Mora gik ud af sit Huus, hvor han aldrig mere skulde sætte sin Fod igjen, fra dette Huus, som skulde nedrives til Grunden og gjøre Plads for en Skamstøtte, sagde han: „Jeg har intet Ondt gjort; men foruden dette Electuarium har jeg ikke gjort Noget. Overalt dersom jeg har feilet i Noget, beder jeg om Forladelse derfor."

Man forhørte ham samme Dag og især angaaende den Lud, som fandtes i Huset, og

om hans Forbindelser med Commissæren. I Henseende til det første Punkt svarede han, at Man maatte henvende sig til hans Kone og hans Døttre. „Det er dem, som have ladet Luden lave; Man skulde kun spørge dem, og de ville sige det. Jeg vidste ikke mere af at de lavede denne Lud, end jeg ventede at jeg idag skulde blive bragt i Fængsel.“

Moras stakkels Kone blev ogsaa forhørt, og svarede at hun havde ladet Luden lave for ti eller tolv Dage siden.

Med Hensyn til Commissæren angav Mora Ingredientserne i den lille Salvekrukke, som han skulde overlevere ham; han bekræftede, at han aldrig havde havt anden Forbindelse med ham, med Undtagelse af at Commissæren omtrent et Aar iforveien var kommen i hans Huus og forlangt en Tjeneste, som hørte til hans Hverv.

Man lod Luden undersøge af to Vadskerkoner og tre Læger. Vadskerkonerne sagde, at det var Lud, men som var fordærvet; Lægerne, at det ikke var Lud. Man veed at Chemien saaatsige ikke var til paa den Tid. Dersom Man havde havt de Kundskaber og de Midler til at analysere, som vi nu ere i Besiddelse af, vilde der ikke engang have været Anledning til at begynde en Proces.

Efter den hurtige Rettergangsmaade, der dengang var i Brug, og hans Dommeres Forudindtagenhed havde Mora al Grund til ikke at nære noget Haab. Ikkedestomindre vilde Man, inden at kaste ham i Lænker, have nøiagtigere og tydeligere Forklaringer af Commissæren. Man spurgte Denne, om det, han havde deponeret, var den rene Sandhed, og om han ikke erindrede Andet. Han bekræftede sin første Forklaring, men uden at han kunde finde Noget at tilføie. Da sagde Man til ham, „at det var meget usandsynligt, at der imellem ham og den nævnte Barbeer ikke skulde have fundet anden Forhandling Sted end den, som han havde angivet ... Derfor, dersom han ikke vilde beslutte sig til at sige den hele Sandhed, saaledes som han havde lovet, da indestod Man ham ikke for den Straffrihed, som der var ham lovet, især naar han i mindste Maade svækkede sine foregaaende Tilstaaelser, og ikke sagde i al Oprigtighed Alt, hvad der var foregaaet imellem ham og den forhennævnte Barbeer; ligesom han i modsat Tilfælde, naar han sagde Sandhed, kunde gjøre Regning paa den Fritagelse for Straf, som var ham lovet.“

Ved denne frygtelige Trudsel anstrængte Commissæren i høi Grad sin Forstand, for at understøtte sin Beskyldning; men han kunde kun gjentage sin første Historie. „Jeg skal sige Eders Herlighed: to Dage førend han gav mig Pengene befandt Barberen sig med tre andre Personer foran Pladsen ved Tessinerporten, og da han saae mig gaae forbi, sagde han til mig: — Commissær, jeg har en Salve at give Dem. — Jeg sagde til ham: Vil De give mig den nu? Han svarede mig nei, og han sagde mig ikke den Gang hvortil den nævnte Salve skulde bruges; men senere, da han gav mig den, sagde han mig, at den var til at gnide Murene med, for at faae Folk til at døe.“

Hvad vare det for Personer, der stode hos Barberen? spurgte Man ham, og hvorledes vare de klædte? Piazza svarede, at han erindrede det ikke mere.

Man bragte ham paa ny paa Pinebænken, men kun for at „drive Ondskaben ud af ham,“ og for at hans Ord kunde have mere Beviiskraft imod den Ulykkelige. Under sine Lidelser vedblev han sin Løgn. Han gik endnu videre; og for bedre at sikkre sig den Gunst, som Man gav ham Haab om, standsede han, da han skulde føres tilbage til Fængslet, og sagde: „Jeg har endnu Noget at bekjende.“ Og han angav som Moras Venner og Medskyldige En ved Navn Baruello og to Skjærslippere, Girolamo og Gaspare Migliavacca, Fader og Søn. Disse Ulykkelige bleve arresterede; men de spilte kun en underordnet Rolle i Processen.

Touren at forhøres kom nu til Mora, der var bragt i Fængsel. Man spurgte ham, i hvad Hensigt han havde forfærdiget sin Salve? — Jeg har gjort det for Forbeels Skyld, svarede han aabenhjertig. — Om han vidste, hvem der havde kunnet besmudske Murene i Byen? — Han vidste Intet derom. — Om han vidste, hvem der havde formaaet Commissæren til at gnide Murene i la Vedra de' Cittadini? Jeg veed Intet derom, svarede atter Mora med nedsænkt Hoved og sagte Stemme. — Maaskee begyndte han da først

rigtig at indsee til hvilket rædsomt, frygteligt Maal disse forviklede Spørgsmaal sigtede. Endelig kom Dommeren til det directe Spørgsmaal, og spurgte: „Om han, den Anklagede, ikke havde opfordret den ovennævnte Guiglielmo Piazza, Sundhedscommissær, til at bestidte Murene rundtomkring i Nærheden af la Vedra de' Cittadini, og om han dertil havde givet ham en Glasflaske, hvori den Smørelse var, som han skulde anvende, med Løfte om at give ham desforuden mange Penge?"

Mora raabte med en Stemme, der udtrykkede den skrækkeligste Forfærdelse: „Herre! nei! Herre min Gud! nei! Nei! aldrig! aldrig! — Jeg skulde kunne gjøre Sligt!"

Man spurgte ham, hvad han vilde sige, naar Piazza vilde bekræfte Sandheden heraf lige i hans Øine?

Mora svarede: „Naar han vil sige mig det i Øinene, vil jeg sige ham, at han er en Ærelos, og at han ikke kan sige det, fordi han aldrig har talt til mig derom, og Gud bevare mig for Sligt." — I samme Dieblik gik Døren op, og Barberen saae Piazza træde ind.

(Fortsættes.)

Ny Granada.

Medfølgende Lithographi, som viser Overgangen over en Strøm i Ny Granada og Maaden at bære de Reisende paa der i Landet, er taget af „de Lattres" Portefeuille. Han er Maler og Naturforsker, og gjorde i 1846 en Udflugt til de mindst bekjendte Dele af ovennævnte Land. Iblandt hans Reiseæventyr vidner følgende interessante Tildragelse om hans beundringsværdige Aandsnærværelse og Mod. Vi lade Forfatteren selv fortælle.

„En Dag, da jeg var ene ved Bredden af Floden Potayaco, som var steget ud over sit Leie, tilligemed en Indianer, der tjente mig som Opvarter, og forfulgte en yndig lille Fugl, der var ny for mig, var jeg nærved at sætte Foden paa en Klapperslange, der med opspilet Svælg forkyndte, at den havde ondt isinde med mig. Jeg var den iøvrigt saa nær, at det vilde have været vanskeligt at gaae af Pletten uden at sætte Foden paa Grene, der efter al Rimelighed vilde have berørt den. Forsigtigheden bød mig derfor at handle saaledes, som det allerede var hændtes mig ved mange lignende Omstændigheder: jeg greb Dyret med Haanden om Halsen; det snoede sig strax omkring mit Legeme, og knugede mig saa stærkt, at det standsede mit Aandedrag. Jeg gjorde Tegn til en Indianer, at han skulde komme mig tilhjælp, men istedetfor at nærme sig tog han Flugten, og jeg saae ham aldrig mere igjen. Jeg kjæmpede med dette Dyr i omtrent et Qvarteerstid, og det trykkede mig netop paa det Sted, hvor jeg havde min lille Flaske med den Gift, som skulde give det Døden. Endelig lykkedes det mig at faae fat paa den lille Fiole, jeg aabnede den, og jeg gjød nogle Draaber i det gabende Dyrs Svælg, og det døde øieblikkeligt.

Denne Gift, der er saa virksom, at den strax giver Døden, er ikke andet end en stærk Tobaksinfusion i Brændeviin.

Da mine Indianere saae mig medbringe denne Slange, og de havde erfaret paa hvod Maade jeg havde dræbt den, udtrykkede de en stor Forundring; fra den Dag af havde de en stor Agtelse for mig."

(Indsendt.)

Høimodig Taknemmelighed.

Saa tidt er Heltes Storbedrift
Lovpriist i Tale eller Skrift,
Saamangen Kjæmpes møre Been
Er dækt med kostbar Mindesteen,

Tidt klinger Skjaldens Sølverstreng
Om Blod, som flød paa Mark og Eng;
Mens ædel, fredelig Idræt
Af Verden ændses ei saa let.

Jeg agter vel det vilde Mod,
Der kan udgyde Strømme Blod
Og storme frem trods Skud og Brand
Og Hug og Slag fra Hest og Mand;
Men skjøndt jeg agter saadant Værk,
Min Muse er dog ei saa stærk,
At den kan qvæde med Besked
Om Sligt, som Tanken gyser ved.

Nei! jeg vil synge om en Daad,
Som ikke kosted' Enker Graad,
En ædel Handling uden Pral,
Hvis Lige neppe findes skal,
Et Fredens Værk paa Kampens Dag,
En Fromheds Id i blodigt Slag.
En Bondekarl, Naturens Søn
Udførte denne Daad i Løn.

I Kjede stod en ung Soldat,
En 1ste Bataillonskrabat.
For sikkre Skud han var bekjendt,
Tidt Tydsken Død han havde sendt.
Han staaer og lader sin Musket,
Da føler han en Smerte let;
I Nakken under blonde Haar
Han først den at fornemme faaer.

Han ændser ei den Smerte der,
Og lader trøstig sit Gevær;
Men da den stedse større blev,
Tilsidst han om i Nakken greb.
Nu Sviens Aarsag blev ham klar;
Thi der han fandt — hvad mon det var?
En lille, graa, sexbenet Fyr,
Forresten meget velskabt Dyr.

Hvis en sædvanlig Hverdagssjæl
Var bidt med Tand og traadt med Hæl,
Og derpaa fik sin Plager fat,
Da blot et Knæk med Negl — Godnat!
Men her var Høimod, Riddersind,
I Bondehjertet dragen ind.
En værgeløs Medskabnings Blod
Ei at udgyde han forstod.

Han bukker sig forsigtig ned
Mod Engens grønne Blomsterbed,
Og sætter saa det lille Kræ
Paa Græsset hen i Lye og Læ;
Men som han saadan bøiet staaer
Fra Tydsken just en Kugle gaaer,
Som havde ramt det unge Blod,
Hvis han som forhen opret stod.

Den Tanke strax bli'er Helten klar
Hvem, der fra Død ham reddet har.
Han sætter Knægten paa sin Haand,
Udbryder med bevæget Aand:
„Du lille Dyr, som frelst mig har,
Da Døden i min Nærhed var,
Du skal nu nyde Naadsensbrød
Hos mig indtil din egen Død."

I vilden Skov af blonde Haar
Hans Redningsmand sin Plads nu faaer.
Ham offrer han sit varme Blod,
Og la'er sig træde af hans Fod,
Og om end Fyren traadte haardt
Vor Krigsmand aldrig jog ham bort.
Saaledes Danmarks ædle Søn
For Hjælp i Nøden giver Løn.

Svetonius.

Stjernorna.

Lilla Fanny såg så glad
Upp åt stjernorna och sad':
„Med hvad många ögon ser
Gud på Fanny ner!" —

„Gud också här nere är,
Fanny! ser du blomstren der?
Som Guds ögon äfven de
Vänligt på oss se."

„Mamma! nu först skön och klar
Står han för mig, vet du hvar?
Der! i dina ögon ser
Gud på mig och ler."

Franzén.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Høilandet (ikke Bjerge) bestaaer for en stor Deel ogsaa af Sletter, ligesom Lavlandet; kun ere hine ikke ganske saa flade som disse; de adskille sig væsentligt fra dem ved deres Hævning over Havfladen, og naar man hovedsageligt maa betragte Lavlandet som Bundfald af Floderne, naar det er opstaaet derved, at Regn, Snee og Storm har ført de ved Forvittring løsrevne Dele af Bjergene ned i Jordens Fordybninger og derved opfyldt disse, saa kan man paa den anden Side betragte Høilandet (Høisletter, Plateau's) som det Tilbageblivende efter hine Bortskylninger, hvorfor ogsaa tvende Mærkeligheder lade sig tilsyne ved dem. Floderne, som gjennemstrømme dem, have en langt dybere indskaaret Seng end i Lavlandene (hvorved deres Vandspeil ofte staaer betydeligt høiere end de dem omgivende Sletter) og Agermuldet, den frugtbare Jord, er langtfra saa dybt som i Lavlandet; her naaer man med Dobbeltploven, med tvende Spadestik, ikke den golde Bund, ja ofte har Muldet en Dybde af 20 til 50 Fod; paa Høisletterne derimod naaer det sjeldent mere end 6 Tommers Dybde. Meget driftige Landmænd fra Badens Høisletter have forsikkret Forfatteren, at de ikke kunde pløie een eneste Tomme dybere end sædvanligt; thi de vilde da bringe aldeles ufrugtbar Jord frem, og dette vilde i den Grad indskrænke deres Gevinst, at de neppe fik en Fjerdedeel af deres sædvanlige Indtægter; vistnok vilde den ufrugtbare Jord ved fleeraarig Gjødning og Bearbeiden blive frugtbar, og der vilde da rigtignok blive en dybere Agerskorpe end før, men dette vilde dog ingenlunde opveie de Tab, som de vilde lide ved i flere Aar at bearbeide Jorden uden at kunne høste Noget.

Sligt kjender man ikke ved Lavlandene, naar Agerskorpen er udpiint, pløier man dybere, og bringer bedre, ny og frugtbar Muldjord op, man anvender Dobbeltploven og pløier en heel Fod dybere, ja Havejord rajolerer man to til tre Fod og har stedse den fortræffeligste Jordbund. I sumpige Strækninger i Lavlandene kunde man grave favnedybt, førend man kom til ufrugtbare Lag; Weichsel- og Rhindalen vise i deres nedre Løb allerede dette, men Ganges, Orinocco og Missisippi give det tydeligste Beviis derpaa; intet Sted kan man naae til Grunden, til Klippen, Boringer ere anstillede flere hundrede Fod dybt i det af Floderne hidførte Dynd, uden at man derved kom til et Lag, som ydede den mindste Modstand.

Høilandenes Beboere have stadigt at kjæmpe med denne Flodernes Bestræbelse efter at nivellere Alt. I Viinbjergene søger Enhver at fordybe en Grube paa det laveste Sted, for at opfange Regnvandet, som afskyller hans Høie; det fører den frugtbare Jordbund ned med sig, og efterlader det der efter sin Bortdunstning, og herfra bærer Viingaardsmanden Jorden stadigt op paa Bjerget igjen, et Sisyphusarbeide, som aldrig faaer Ende. Langt mere end der samles, strømmer ned i Dalsvælgene, i Bækkene, og ved dem i Flodleierne, som derfor efter hver Regn have et mørkt, ofte chokoladefarvet Vand, hvilket ikke er Tilfældet med Lavlandsfloderne, saalænge de kun løbe igjennem disse. Spree, Netze, Brahe og mange andre have f. Ex. stedse klart Vand, Rhinen og Weichselen derimod, som fra Bjergene strømme igjennem Høilandet, have fordetmeste muddret og ureent Vand; det Samme er Tilfældet med Missouri, medens Missisippi indtil sin Forening med Missouri er ganske klar. Den sidste Flod strømmer fra Bjerge og gaaer gjennem et Høiland, medens Missisippi i Ordets egentligste Forstand er en Lavlandsflod; dens Udspring i Nærheden af de canadiske Søer, som selv tilhøre Nordamerikas Lavland, beviser dette fuldkommen nok.

Deltalagene opstaae af det fra Høilandet bortskyllede Jord; derfor blive Flodmundingerne stedse rigere paa Jord, medens det Modsatte er Tilfældet med Høilandene.

Et slaaende Beviis for Høilandenes ringe Jordbeholdning leverer Omegnen af München. Da den af Baiern høitfortjente Oberst Thomson, senere Grev Rumfort, vilde smykke Residentsen med en Park, manglede det paa den nødvendige Jord, for at Træer der kunde trives; flere hundrede Fod dybt ligger der Rullestenen, som den vilde Isar fører ned

fra Bjergene, men dette Lag kan trods det lidet mellem Rullestenen værende Leer ikke yde noget Træ en Vært, som udfordres til at holde det frisk. Den af Hertug Carl Theodor anlagte og af hans Efterfølger Maximilian, senere Konge af Baiern, udvidede Park — som har Navn af den engelske Have — vilde paa Grund af denne Omstændighed være forblevet et sygeligt Foster, dersom ikke den practiske Rumfort havde tilraadt og anordnet Hidskaffelse af Jord. Mange Tusinde Tønder Agerland maatte imidlertid kjøbes, for at skaffe den engelske Have blot een Fod Agerskorpe.

Et os nærmest liggende Høiland er Mellemtydskland, et andet er Castiliens; Madrid ligger endnu 500 Fod høiere end München, nemlig 2012 Fod over Havet. Toledo har en Høide over Havfladen af 1750, Guadalaxara af 2200 og Molina af 3250, og de ligge dog paa Sletteland. Endnu mere udstrakte og høiere ere Plateauerne i Mexico og Sydamerika, men især ere Centralasiens Høisletter de høieste og meest udstrakte, hvor de indtage Hundredetusinde Qvadratmile.

Disse Høilande eller Plateauer ere stedse kun at betragte som Fodstykket til de paa samme sig hævende Bjerge; saaledes stiger fra det tydske Høiland Alperne, fra det amerikanske Andesbjergene, fra det asiatiske de thibetanske Bjerge op, og det desto høiere, jo høiere Plateauet er. Det europæiske Plateau i Gjennemsnit af 2000 Fod udsender Alperne med 12 à 14,000 Fod, det mexikanske paa 6000 Fod frembringer Høider paa 18,000 Fod, det sydamerikanske paa 9—10,000 Fod støtter Bjerge af 22,000 Fod, og det asiatiske bærer Bjerge paa 26,000 Fod. Mærkeligt nok er det, at trods den stedse stigende Høide er Bjergenes Forhold til Plateauet et omvendt, idet nemlig jo lavere Plateauet er, desto høiere ere Bjergene i Forhold til Plateauets Høide; saaledes bærer det tydske Høiland Bjerge, som ere 6 Gange saa høie som det selv, det mexikanske kun tre Gange saa høie, Perus og Quitos 2½ og Asiens kun 1 Gang saa høie. Bjergene paa 24—26,000 Fods Høide staae paa Høiflader af 12—14,000 Fod.

Udentvivl kan dette kun tilnærmelsesviis vises, men ingenlunde bringes i System; om det ogsaa hyppigt er Tilfældet, maa man dog vogte sig for at opstille almindelige Regler; vi støde ellers paa Tilfælde, i hvilke den egensindige Natur omstødte vore skjønneste og meest glimrende Theorier.

Bjergkjedernes Hævning har overalt fundet Sted paa en meget eiendommelig, usymetrisk Maade, saa at en Bjergkjedes Dannelse ingenlunde er eens paa begge Sider. Carpatherne løbe meget langsomt henimod Weichselens og Oders Kilder, og falde skarpt og steilt af mod Syden mod Theiß' og Donaus Lavlande. Alperne frembyde det samme Billede; paa den ene, den nordlige Side, løbe de over i det saakaldte nedre Schweits, Basel, Constanz, Neufchatel, Zürich og fra disse over i Würtembergs og Baierns Høiland, idet de stadigt og langtsomt falde af mod Nord; paa den sydlige Side styrte de steilt og pludseligt ned mod Lombardiet.

Et langt mere udstrakt Bjergstrøg, det skandinaviske, falder mod Vest og Nordvest skraat og steilt ned, dannende Fjorde og Forbjerge, medens det mod Øst strækker sig i jevn Skraaning ned til Havet.

I en mere storartet Maalestok finder dette Sted i Amerika; Anderne, med deres Fortsættelse gjennem Tangen ved Panama og igjennem Klippebjergene til Behringsstrædet, strække sig mod Øst igjennem vidtstrakte Høilande, der lidt efter lidt gaae over til Lavland; paa hele Vestsiden derimod styrte de fra en Høide af 22,000 Fod i det korte Rum af neppe 15 Mile ned i Havet, som de begrændse med lodrette Klipper.

Men her, som overalt maae vi gjøre opmærksom paa, at der ingenlunde er fundet en bestemt Norm, og at det Anførte ingenlunde lader sig bringe i et gjennemgribende System; Pyrenæerne falde næsten lige steilt ned til Ebro og til Garonne; Caucasus er lige steil mod Terek og Cuban og Alleghanibjergene er ikke mere steilt skraanede mod Ohio end imod Havet. Om disse Bjerge har man i det Hele taget et ganske falsk Begreb; man troer sædvanligt, at de løbe fra Florida til Ny-Brunsvig tæt ved Havet, hvilket hidrører fra slette Kaart. Florida, Georgien, Syd- og Nord-Carolina, Virginien og Pensylvanien ere kun bjergfulde i Hjertet af Landet, men

ved selve Havet, i en Brede af 40 til 60 Mile, ganske flad, altsaa Lavland, hvilket tilstrækkeligt fremgaaer af den i disse Stater (med Undtagelse af Pensylvanien) stedfindende Niisavl.

Sydlig for disse Bjerge ligger Alabama og Missisippilandet, mod Øst Tennessee og Kentucki, Ohiostaten og de canadiske Søer; den største Deel af disse Lande er udstrakt Lavland med Missisippis og Ohios Flodgebeter, og Alleghanibjergene falde til begge Sider lige steilt og lige jevnt af.

Af alle disse Exempler see vi, hvor lidet tilbøielig Naturen er til at være Mennesket til Behag og rette sig efter hans Systemer.

(Fortsættes.)

Diamanten med de mangfoldige Slibninger.

(Sluttet.)

To assyriske Nætter.

De alvorlige Forfattere, der tilbringe deres lange Liv med at forklare hvad deres Forgjængere ikke have skrevet, forsikkre, at Belus har opfundet den kongelige Krone. Belus, der levede omtrent 2000 Aar før Christi Fødsel, skulde saaledes have været den første Konge, hvis Hoved til Tegn paa hans Værdighed blev prydet med en Guldring med Spidser eller Takker.

Første Gang Belus viste sig offentlig med sin Krone, maatte han bemærke mange spottende Smiil paa Babyloniernes Ansigter. Folket ved Euphrat fandt i Almindelighed, at „det hellige Baand" var en langt større Prydelse for en Konges Pande. „Det hellige Baand" var efter gamle Mindesmærker et Purpurbaand, som blev knyttet i Nakken og omsluttede de første Kongers bølgende Haar.

Ved sin Tilbagekomst til Paladset speilede Belus sig i en Kildes klare Væld, den Tids Speil, og var meget tilfreds med sig selv trods Folkets spottende Vittigheder; han opgav derfor aldeles „det hellige Baand," om hvilket endnu alle vore Sørgespil tale.

Efter Kongesønnernes Sædvane paa den Tid dræbte Ninus sin Fader, og for at bringe dette Fadermord i Forglemmelse grundlagde han Ninive og ægtede Semiramis.

Som Dronningerne i hine Tider pleiede, ryddede Semiramis sin Gemal af Veien og besteg Babylons Trone.

Hendes Kongerige indbefattede Medien, Bactrien, Lilleasien, Syrien, Ægypten og udstrakte Ørkener. Babylonierne knurrede over, at en Qvinde besteg Tronen; thi, sagde de, Tronen fordrer en værdig, majestætisk Holdning, og en Qvinde kan aldrig være i Besiddelse af den Majestæt, der sømmer sig for en Konge.

Rygtet herom kom for Semiramis's Ører.

En Dag sammenkaldte hun de meest udmærkede Babyloniere i Belus's Tempel, en uhyre stor og meget pragtfuld Bygning. Tusinde Musikere, der vare opstillede langs med Euphrats Bredder, spillede den yndige Musik, som Rossini har draget frem for Lyset og anvendt i sin guddommelige Semiramis.

Den store Dronning steg ned fra sine hængende Haver og gik forbi sit Folk under de udstrakte Buegange, der erstattede Mangelen af Træer og meddeelte Middagens brændende Timer kjølig Friskhed.

Semiramis bar en Kjole af overordentlig Fiinhed, der var vævet i Tyrus; men alle fornemme Damer i Babylon havde Klæder af samme Stof, og hvis Dronningen kun havde havt denne Prydelse, vilde hun ikke have vakt nogen Opsigt. Lykkeligvis havde Semiramis ved at lede mellem gamle Familieefterladenskaber fundet den Krone, Belus ikke kom godt fra at bære, og hun satte den paa sin Pande, der var reen og hvid som parisk Marmor. Tag en af Lilierne fra Sarons Sletter og sæt den i en numidisk Soldats Kobberhjelm; anbring derpaa denne paa en caucasisk Piges sorte, bølgende Haar, og dette Syn vil vexelviis fremkalde Latter og Beundring; det er ikke Blomstens, men Valgets Skyld.

En Guldkrone med Spidser er et latter-

ligt Smykke for en Konges Hoved; dette er saa iøinefaldende, at Kongerne selv have erkjendt det og ikke bære den mere. Herskere, der ere forsynede med dette Tegn paa deres Værdighed, finde vi kun paa de gamle Malerier og paa Kaartbladene.

Ludvig Philip bar 1830 en graa Hat til 12 Francs, der ovenikjøbet var fuld af Buler.

Den samme Krone, der havde opvakt saamegen Munterhed, da den sad paa Belus's ærværdige Hoved, gav Anledning til, at Semiramis blev modtaget med Beundring og Begeistring.

Da Dronningens majestætiske Skikkelse viste sig under Templets første Søilegang, bleve Rossinis Fanfarer overdøvede af Folkets Jubelraab.

Ved Solen! ved Mithra!, raabte man paa Babylonisk; hvor hun er smuk! hvor hun er stor, en sand Dronning! hvor denne Krone klæder hende godt! hvor denne Prydelse hæver hende over alle andre Qvinder! hvor Mændene blive smaae og falde igjennem ved Siden af denne yndefulde Majestæt!

Derpaa lød mellem Belustemplets Søilegange et Chor, dannet af alle Stemmer, af lutter Lovtaler, af idel Kjærlighed; det var et heelt Folk, der udtalte sin glade Henrykkelse. Der manglede uden Tvivl kun de hensmeltende Toner, som lyde fra Rossinis Orchester, naar Choret understøtter den Kjærlighedshymne, der istemmes ved Foden af Semiramis's Trone. Den herlige Dronning skred hen igjennem den hele lange Række Søiler, og ved hvert Skridt hørte hun de samme begeistrede Udraab, modtog hun Beviser paa den samme Kjærlighed; Babylon brændte for en eneste Qvinde, og Luftningerne fra Euphrat, Blomsternes Vellugt, Kildernes Rislen syntes endnu blidere under de hængende Havers grønne Buer.

Der var kommen Konger fra den persiske Havbugt, fra Æthiopiens Grændser, fra det indre Afrika, ja endogsaa fra Landene ved Indus; de vare alle ydmyge som Slaver mod den ophøiede Dronning, og da hun gik forbi, bøde de hende Myrrha, Aloe, kostbare Salver og vellugtende Røgelse i Kurve af Nelliketræ.

Tre Fyrster af Ninus's Slægt havde netop valgt denne Fest til at myrde Semiramis, bestandig efter de Tiders Skik og Brug, da Fyrsterne gjerne bleve ryddede afveien ved høitidelige Leiligheder; men deres Plan strandede. Fyrsterne og deres Medskyldige kastede Dolkene i Euphrat, da de saae den gyldne Krone straale paa Semiramis's Pande. Endnu mere, det var almindelig bekjendt i Babylon, at Semiramis havde myrdet sin Gemal, og skjøndt en saadan Begivenhed hørte til Dagens Orden, var de gode Indbyggeres sædelige Følelse ikke desto mindre bleven saaret derved; Meget vidnede tvertimod lydeligt om den Uvillie, denne Handling havde vakt hos dem.

Saasnart Semiramis viste sig, forsvandt dette ulmende Had; lagde denne Uvillie sig; ved at see en saa ophøiet Værdighed kunde man ikke længere troe paa saa stor en Forbrydelse.

Kronen kastede en mild Skygge over Dronningens Pande og Ansigt og udslettede Sporene af Forbrydelsen og Samvittighedsnagene.

Nu begyndte den hæderligste Regjering, Historien har bevaret Erindringen om; den varede næsten et halvt Aarhundrede, og var ganske helliget Orientens Hæder. Dannelsen har sjelden hævet sig saa høit hos et Folk, hvorom Kunstens skjønneste og betydningsfuldeste Mindesmærker den Dag i Dag aflægge Vidnesbyrd. Semiramis udmærkede sig ved to hæderlige Ting, af hvilke den anden dog er den hæderligste, nemlig ved Krig og ved Fred.

I et Rige, der bestod af flere Dele, talte denne store Dronning kun een Fjende; „iblandt saamange Konger og saamange Folk," som Semiramis's italienske Digter udtrykker sig, kun een Fjende, det var ikke meget; Kongerne, ja selv Dronningerne have i Almindelighed langt flere. Denne enkelte Fjende hed Osroes; han var Ypperstepræst og troede i lige Linie at nedstamme fra Solen, hvilket gjorde ham hovmodig og retfærdiggjorde hans ærgjerrige Planer i hans egne Øine.

Semiramis var bestandig beskjeftiget med sine hængende Haver, med at bære Omsorg for Babels Taarn, med at opføre Søilegange, skjænkede ikke Ypperstepræsten Osroes synderlig Opmærksomhed, tilsidesatte ham endogsaa

paa en haanlig Maade, hvorover han hævnede sig.

Han lod forfærdige en Kasse af Figenmorbærtræ, hvori han indesluttede et falsk Brev, en falsk Kaarde og et falsk helligt Baand; derpaa lod han Ninus's Søn, Ningas, hente og sagde til ham:

Dette er din Arv efter din Fader.

Ningas læste Brevet fra sin Fader, hvori der stod:

„Min Søn, omgiv din Pande med mit hellige Baand, tag min Kaarde og hævn mig paa Semiramis, som har berøvet mig Livet."

Og da Ningas vaklede, forklædte Osroes sig som Ninus og viste sig om Natten for den ubestemte Søn, til hvem han talte med en Røst fra Gravene:

Gaae, mit Barn, og dræb din forbryderske Moder Semiramis.

Dreven til det Yderste adlød Ningas, blev Konge og bandt det hellige Baand om sit Hoved.

Nu begyndte Riget at gaae tilbage. Tredive Konger, alle prydede med det hellige Baand, regjerede efter Semiramis fra Ningas til Sardanapal; for at rette sig efter den overleverede Skik dræbte hver af dem sin Forgænger.

I denne Tid forfaldt Kunster og Videnskaber, det ene Lag Muurværk faldt ned af Babels Taarn efter det andet, Templerne sank i Gruus og de hængende Haver styrtede ned i Euphrat.

I Aaret 759 f. Chr. blev Sardanapal styrtet af en Ypperstepræst i Babylon ved Navn Belesis, dræbte sig selv og Semiramis's uhyre Rige blev adsplittet.

Den Guldkrone, Semiramis bar, var dannet efter Solen; ligesom Østens herlige Stjerne havde den frugtbargjort Euphrats Bredder og fremkaldt Liv i disse udstrakte Egne; da den formørkedes, viste to Landeplager sig, nemlig Barbari og Død.

Det Samme vilde vi faae at see efter en større Maalestok, hvis Solen forsvandt fra Himlen.

Lilia fra Havanna.

Vise Kosrou, sagde Zeb-Sing, jeg har endnu en Fortælling, som vil more Dig; jeg meddeler Dig den saaledes, som den er opskreven af den franske Reisende, der tillige med mig beskuede Diamanten Beabib.

Cuba er en af de smukkeste Øer i alle bekjendte Have; den ligner en Kurv, fuld af vellugtende Blomster, af Havets Gudinder ladt tilbage paa Bølgerne, hvilken Gud for bestandig har lagt for Anker ligesom et Skib, der har opgivet sine Reiser.

Paa denne Ø er der en afsides Dal ved Navn Ginestas; det er et skyggefuldt Sted, hvor Luften er opfyldt med Duften af hundredaarige Citrontræer; i det Fjerne viser Havet sig som et uhyre, skinnende Saphirspeil, hvor de hvide Seil drives frem af den sagte Vind, der blæser fra Azorerne ind i den mexicanske Bugt. Den rige Plantage i denne Dal tilhørte Familien Figuerva d'Elbonza, der endogsaa har skjenket Cuba Gouverneurer.

Det vakte megen Opsigt i Hovedstaden Havanna, da Lilia, en ung Pige af vidunderlig Skjønhed, blev gift med Grev d'Elbonza. Festlighederne varede i 22 Dage, man dandsede i 22 Nætter; Creolerne ligne Hinduerne, de alene forstaae at leve; Glæden river dem hen, og de sætte ikke nogen Grændser for den; et Bal paa een Nat sætter dem næppe i Bevægelse, men naar de først have begyndt, kunne de næsten ikke holde op igjen.

Lilia og hendes Mand kunde have vakt Misundelse hos det jordiske Paradises første Ægtefæller, endog førend de spiste af det skjebnesvangre Æble. Hvedebrødsdagene forløb og syntes bestandig at ville glimre paa deres ægteskabelige Himmel. Intet kunde være behageligere for Øret end de Ord, Grev d'Elbonza udtalte midt paa Dagen, naar det nære Hav sendte sin Luftning ind i Dalen, og Træernes Kroner udbredte kjølig Friskhed over Grønsværet.

Een Dag især maatte indprente sig uudsletteligt i Lilias Erindring. Havets blaae Farve var saa besat med gyldne Stjerner, hvilke Solen frembragte paa de krusede Bølger; Aloer, Jasminer, chinesiske Roser frembragte den behageligste Vellugt, og fra de blomstrende Træer drysede forskjelligtfarvede

Blomster ned i den lykkelige Dal som de varme Landes Snee.

Den unge og skjønne Lilia indaandede denne Vellugt med creolsk Sandselighed, og i sin barnlige Tro ansaae hun sig for hensat lige midt i Paradiset.

Hendes unge Ægtefælle sagde til hende.

Min inderligt Elskede! jeg har hørt fortælle, at min Bedstefader engang reiste fra Spanien for at erobre et Rige med Overflødighed af Guld; han landede i Havnen St. Yago og vandt Slaget ved Ottumba mod 80,000 Mexicanere; han indtog Byen i Spidsen for 600 Spaniere og 1000 Mand Hjælpetropper fra Tlascala; ingensinde har et Menneske erhvervet sig større Hæder, eller samlet flere Laurbær om sine Tindinger. Nu vel, min tilbedede Lilia, hvis man den Dag i Dag vilde tilbyde mig min Bedstefaders Hæder, vilde jeg sige: Hvad bekymrer jeg mig om forfængelig Ære, om Erobringen af en Verden; lad mig leve ved Lilias Fødder, indaande samme Luft som hun, elske hvad hun elsker, træde paa den Grønsvær, hvorpaa hun sætter sine Fødder; lad mig være uvidende om Alt hvad Verden indeslutter med Undtagelse af Lilias Skjønhed.

Læg til disse ømme Ord Kjærlighedens uforklarlige Betoning og Bøiningerne i Castiliens melodiske Sprog, og Du vil maaskee kunne fatte den Henrykkelse, der fyldte den unge Grevindes Hjerte.

Lilia fik et herligt Indfald, en Datter af Sydens Indbildningskraft.

Denne skjønne Dag, sagde hun, vil svinde hen som den meest almindelige, og alle vore Anstrengelser ville ikke kunne standse den et Øieblik paa dens Skraaning ned mod Fortidens Svælg; men af denne Dag vil jeg bevare Alt hvad jeg kan bevare, en virkelig og iagttagelig Erindring, der altid kan tale til mine Sandser, en Udstrømning af denne guddommelige Stund, som Vinden fører til os, og denne Erindring vil jeg plukke med fromme Følelser.

Derpaa plukkede hun een af hver af de forskjellige Slags Blomster, der prydede Dalen Ginestas, og bar dem med Omhyggelighed til sin Svigerfaders Bolig, hvor den lærde og berømte spanske Chemiker Padoas i dette Øieblik arbeidede paa at tilberede vidunderlige Essentser af Antillernes Flora. I dette Indfald af en ung Kone saae Padoas kun en Leilighed til at vise sin Færdighed som udmærket Forfærdiger af vellugtende Sager. Ved Hjælp af sin mægtige Lampe tilberedte han en sødt duftende Essents, der kaldtes „de 20 Blomsters," og som senere har gjort stormende Lykke hos Damerne i Sevilla og Cadix.

Lilia fordeelte den i 20 smaa Lugteflasker, af hvilke 19 bleve lukkede med Omhyggelighed og opbevarede til Fremtiden, saa at Erindringen om denne skjønne Dag var bleven forandret til en vellugtende Vædske og gjemt i 20 nydelige Opbevaringssteder for Fortidens Minder.

I denne Verden varsler altfor megen Lykke om Ulykke, hvorfor man maa tage sig iagt for denne Yderlighed. De usynlige Væsner ere skinsyge og hævne sig.

Efter denne korte, men sørgelige Indledning er det for at forstaae denne Fortælling nok at tilføie, at den unge Grev d'Elbonza to Aar efter sit Giftermaal blev angrebet af en Sygdom, der ofte raser paa de store Artiller, og døde pludselig paa Plantagen i Dalen Ginestas.

I sin Fortvivlelse udgjød Lilia ikke de bittre Taarer, der formilde Sorgen, flyde tilligemed Smerterne og aftørres kortester tilligemed disses Ophør; Lilias Holdning var mørk og indesluttet som en Mindestøtte paa en Gravhøi; hendes Øie forblev tørt som den Marmorfigurs, der er indhugget paa et Gravmæle. Man saae strax, at denne Enke ikke vilde lade sig trøste.

Dage og Maaneder medførte ingen Forandring i Lilias Stilling. Først efter to Aars Forløb lagde hun det sidste Tegn paa Sorg og vovede sig til at smile for at glæde den Familie, som bad hende derom.

En Dag sagde hendes Svigerfader til hende:

Min kjære Datter Lilia, alle Sorger maae have en Ende; naar Fortvivlelsen ikke dræber, bør vi takke Gud, der har skjenket os den Naade at leve, og vi bør igjen begynde at tage Deel i selskabelige Glæder.

Det forekommer mig, svarede Lilia med et Smiil, at jeg nu fuldkommen er til Selskabslivets Raadighed og at jeg ved min

Beslutning at leve og smile tilstrækkelig viser, at jeg skjønner paa Forsynets Gunst og Naade.

Min Datter, det er ikke nok; Samfundet paalægger de adelige Familier Pligter og Hensyn . . .

Hvilke Hensyn, hvilke Pligter? spurgte Lilia med en Qvindes Betoning, der veed, at hun synes at være uvidende, og som er aldeles beredt til at svare.

Men, min kjære Datter, det trænger ikke til nogen Forklaring.

Tvertimod, forklar mig det kun tydelig.

Nu vel, hvad vilde Du svare, hvis Du fik et rigt og fordeelagtigt Tilbud.

At jeg er Enke.

Du vilde altsaa modtage det min Datter!

Nei, min kjære Fader, jeg vilde afslaae det.

En Enke gifter sig dog altid igjen, naar hun er ung, riig og trøstet ved to Aars Enkestand.

Og jeg, min Fader, er en Enke, der ikke vil gjøre det.

Du er altsaa uvidende om dens Navn og Rang, som forlanger Dig tilægte.

Det er jeg, men jeg vilde endogsaa give Kongen af Spanien og Gouverneuren i Havanna et Afslag; De seer altsaa, at Navn, Rang og Formue ikke friste mig.

Det er mit Sødskendebarn, hvis Bekjendtskab Du gjorde for 3 Aar siden, der bereder sig til at forlade Madrid for at ægte Dig.

Min kjære Fader, skriv endelig til ham om at blive i Madrid, med mindre han holder af at reise forgjæves ombord paa et Skib.

Du vil nøiere overveie det, min Datter. bemærkede Svigerfaderen, smilende.

Deri tager De feil; jeg vil ikke tænke derover, min Beslutning er fattet.

Hvem veed? Ens Tanker forandres i et, to, tre Aar; bind Dig dog ikke for Fremtiden.

Jeg er sikker paa mig selv og frygter ikke for Fremtiden; vær forvisset om, at jeg om 10 Aar er Enke ligesom idag. Jeg er fast i mine Beslutninger, og vil ikke forandre hvad jeg anseer for en Dyd.

Svigerfaderen bukkede sig som en overvunden Modstander, men han gik bort fra den seirende Lilia med den Vished, at han vilde være heldigere en anden Gang.

Jo længere Lilia havde været Enke, jo flere og dristigere bleve Frierne, i hvis Række efterhaanden alle unge Adelsmænd paa Cuba stillede sig; tilsidst indfandt Gouverneuren selv sig som for at gjøre det sidste Anløb mod et uindtageligt Fort. Han blev imidlertid behandlet paa samme Maade som de øvrige, da Lilia slet ikke vilde høre paa nogetsomhelst Tilbud.

Denne Kraft til at gjøre Modstand hentede Lilia hver Dag i en af de Lugteflasker, som erindrede hende om en af hendes lykkeligste Dage. Naar Havet funklede med Sydens eiendommelige Skjær, naar Blomsterne regnede fra Træerne ned paa Græsset i Ginestas, satte vor unge Enke sig deri, og den indaandede Vellugt gjenkaldte hende Hvedebrødsdagenes Glæde og Lykke; hvilken besynderlig Hemmelighed ligger der dog ikke skjult i Blomsternes Duft?

Hvorledes gaaer det til, at Indildningskraften paa Duftens Vinger kan fare over Fortidens Afgrunde, bringe Liv i dette Lig og i et Dieblik omgive os med Alt hvad der dengang var os Glæde, Lykke, Kjærlighed, som om vi igjen levede i den forbigangne Tid?

Saaledes førte Lilia hele sin tilintetgjorte Lykke med sig, og kunde vilkaarlig kalde den tillive ved at indaande Duften af Blomsterne i Dalen Ginestas, ja ved at lugte til den af dem tilberedte Essents. Hun skilte sig aldrig ved den Helligdom, den indsluttede den kosteligste af hendes usynlige Skatte. Naar hendes paatrængende Svigerfader, der altid blev overvunden, men stedse reiste sig op igjen, meddeelte Lilia Navnet paa en ny Frier, aabnede den unge Kone sin Helligdom og fattede strax Uvillie mod Personen uden at kjende ham; thi i samme Dieblik lyttede hun til sin Mands blide Ord, som han talte til hende under Dalens Træer, i Blomsternes berusende Dunstkreds. Hvilken fornuftig Qvinde, tænkte Lilia, vilde opoffre sin rene Begeistring, der fornyes hver Dag, for en ubekjendt Elskers Fordringsfuldhed, som maaskee aldrig vil kunne gjøre sig elsket?

Det vilde i Sandhed have været Daarskab at opgive denne vedvarende Gjentagelse

af en behagelig Fortid for at opnaae en Fremtid, ganske tilhyllet i ægteskabelig Uvished, og fuld af uundgaaelige Ubehageligheder, hvis Uerfarenhed ikke tager Feil.

De talrige skuffede Beilere vare ikke farlige for Lilias Ro, hvem hendes Familie beskyttede mod Vrede og Spot; men Gouverneuren i Havanna var ikke den Mand, der uden at tænke paa Hævn vilde finde sig i en saadan Beskjæmmelse.

Det var en virkelig Adelsmand af den gamle Slags, 46 Aar gammel; han havde været gift 3 Gange, var bestandig tilbøielig til at indgaae et nyt Ægteskab, og troede at hædre de Qvinder, han valgte.

Denne Gouverneur sendte sin redelige Fordring til Lilias Familie, og hans Brev endte med disse Ord:

„D'Elbonzas unge Enke har ingen gyldig Grund til at afslaae mit Tilbud. Jeg nedstammer fra Pizath, er beslægtet med Saldanhaerne, modtager hvert Aar et spansk Krigsskib, har 12 Billeder af mine Forfædre i min Vaabensal, er i min bedste Alder, har Anførslen over Land- og Sømagten, og hvis jeg forlangte en kongelig Prindsesse tilægte, vilde denne med Glæde modtage mit Tilbud. Ifølge Ovenstaaende forlanger jeg at ægte den adelige Dame Lilia, d'Elbonzas Enke, St. Hansdag den 24de Juni."

Den unge Kone læste Budskabet, smilte, aabnede Gjennemstedet for sine Erindringer, indaandede disses Sødhed og affendte Svar:

Min Herre!

„Kongen i Aragonien og Castilien, den mægtigste Hersker i Verden, da Solen ikke gaaer ned i hans Rige, kunde aldrig falde paa ved en kongelig Befaling at tvinge den ringeste Hyrdinde til at gifte sig med ham. De er upaatvivlelig en høi og mægtig Herre, men Kongen af Aragonien og Castilien staaer over Dem, og hvad han ikke vilde vove at gjøre, vil De heller ikke fordriste Dem til. Læs vore gamle Sange, og De vil see, hvilke Ulykker der hærjede Spanien, da en ung Konge vilde bruge Vold mod Cava. Denne Fornærmelse hidførte den sidste gothiske Konges Fald og det frygtelige Slag ved Guadalqvivir.

Tillad mig at forblive i min frie, hellige Enkestand, og bed Gud bevare Dem for daarlige Planer." Lilia.

Gouverneuren blev naturligviis, hvad enhver Gouverneur vilde være bleven, meget opbragt herover, sønderrev Lilias Brev og spadserede i 2 Timer i en Allee af Taarepile for at finde paa en Hævn, den eneste Trøst for mægtige Mænd, naar de ere uheldige i Kjærlighed.

Beklædt med uindskrænket og overordentlig Magt, forviste han for bestandig Enken Lilia d'Elbonza og hele hendes Familie fra Cuba og alle andre spanske Besiddelser. Man indrømmede kun de Landsforviste en Frist af 24 Timer.

Svigerfaderen kastede sig paa Knæ for sin Svigerdatter der løftede ham i Veiret med Ynde og sagde:

Jeg reiser; vil De følge mig, saa gjør Dem færdig.

Ved den hellige Jacob af Ottumba, en besynderlig Stivsindethed! raabte Svigerfaderen, idet han børstede Støvet af sine Knæer; hvorledes? Du foretrækker Landsflygtighed for den Ære at blive Gouverneurens Gemalinde? Det forstaaer jeg ikke.

Men jeg forstaaer det, hvilket er nok, svarede Lilia koldt.

Kjære Datter, Du driver Kjærligheden til de Døde altfor vidt; hvis min elskede Søn i dette Dieblik vendte tilbage fra de Døde, vilde han raade Dig til at ægte Gouverneuren, og jeg, din salig Mands Fader, troer at skulle træde i hans Sted og befaler Dig i hans Navn at gifte Dig igjen.

En morsom Befaling, yttrede Lilia smilende; min Mands Fader raader mig til en Utroskab.

En Utroskab! Ved alle de Helliges Bug, min Bugge, jeg har aldrig hørt et morsommere Udtryk! Taler Du alvorligt, min kjære Datter?

Meget alvorligt, min kjære Svigerfader.

Hvorledes kan Du begaae en Utroskab ved at ægte Gouverneuren i Havanna tre Aar efter din Mands Død.

Ja, en Utroskab efter hans Død.

Godt, Lilia, det er et udmærket Indfald, hvorover jeg maa lee.

Ja, lee De kun, saameget De vil.

Det kunde gotte mig i hele 20 Aar.

Og jeg vil gjentage det samme Ord for Dem om 20 Aar.

Utroskab efter en Mands Død.

Min Svigerfader, om Enkestanden har jeg andre Tanker end De.

Og andre end hele Verden, min Datter.

Er det min Feil, hvis hele Verden har urigtige Forestillinger herom.

Skulde hele Verden have Uret undtagen Du, Lilia?

Kjære Svigerfader, vil De tale fornuftigt et Dieblik?

Ja, vi faae forresten Tid nok til at tale ufornuftigt.

Kjender De Grevens Hemmeligheder?

Kalder Du det at tale fornuftigt?

Ja, min Svigerfader. svar mig blot!

Nu vel, nei, jeg kjender dem ikke og det gjør Du ligesaalidt som jeg.

Det veed jeg, og det gjør mig netop meget forsigtig med Hensyn til Alt hvad der angaaer min afdøde Mand. Er jeg vis paa, om min Mand i en usynlig Skikkelse ikke følger mine Skridt? Veed jeg, om de Døde eller Sjælene virkelig forlade denne lave Verden efter det sidste Suk? Er det umuligt, at de, der have elsket os, vedblive at elske os hele vort Liv igjennem, og at deres Dine, vi troe lukkede for bestandig, vedblive at iagttage vore hemmeligste Handlinger?

Og hvad følger saa deraf Lilia?

Det kan De spørge om? Fatter De ikke det Øvrige, min kjære Svigerfader? Vil De have mig til at sige en Dumhed?

En Dumhed? Jeg indrømmer Lilia, at din Mand, endskjøndt han er død, bestandig elsker Dig og følger Dig Skridt for Skridt...

Det indrømmer De, og kan forlange, at jeg skal vise den stakkels Døde det forargelige Syn ... O, lad mig ikke vedblive, jeg har allerede sagt alt for Meget; Rødme bedækker min Pande.

Lilia, Du er ikke ved din fulde Fornuft.

Det kan være, men jeg holder fast ved mine Tanker om Enkestanden og reiser i Landflygtighed med mine Erindringer til Underhold paa Reisen.

Er det dit sidste Ord, Lilia?

Ja.

I dette Dieblik traadte den hellige Hermandads Betjente ind i Huset for at føre Familien d'Elbonza bort, da den var meget mistænkt for Høiforræderi mod Gouverneuren i Havanna, Kongen af Spaniens Repræsentant.

Det er en skammelig Bagvadskelse, raabte Svigerfaderen, Kongen har ingen mere hengivne Undersaatter end vi.

Betjenterne havde Ordre til ikke at høre paa nogen Forklaring, hvilket sparer mange Forlegenheder.

Lilia tog sit Juveelskrin og sine Helligdomme med de lugtende Sager og begav sig paa Veien til Havnen, hvor Skibet laae færdigt med lettet Anker, heisede Seil og Styrmanden ved Roret. Horizonten var fuld af mørke Skyer, hvilket ikke lovede Søfolkene nogen rolig Nat; det var Orkanernes Tid, der ere saa heftige, at de rykke Træer op med Rode, kaste Skibene op paa Sletterne og oprøre Havet lige fra Dybet.

Inden en Time vil der bryde en heftig Storm løs, sagde Capitainen til Svigerfaderen, der steg op af Rebstigen tilligemed Lilia.

Hvorfor vil De da seile? svarede denne og standsede paa det øverste Trin.

Det er Gouverneurens udtrykkelige Befaling.

Gid Pokker havde Gouverneuren!

Lilia holdt med begge Hænder fast paa Gjemmerne for sine Minder og saae med et Smiil ud mod Horizonten uden at høre paa Capitainen og sin Svigerfader.

Stormens Udbrud nærmede sig; de kobberfarvede Skyer havde antaget et blygraae Skjær; en svovlagtig Lugt opfyldte Luften og var til Besvær for Aandedrættet; ikke en Vind rørte sig, Vimplen hang slap ned fra Mastetoppen og gjennem Tougværket løb ligesom en dump Klage. Det blege og dødstille Hav skjælvede af og til, som om Kratere aabnede sig i dets Dyb uden at kunne hæve dets Bølger, der vare tunge som smeltet Kobber.

Capitainen blegnede ved dette Syn og paakaldte alle Helgener i sin Almanak; Matroserne bandede ikke mere; Styrmanden gjorde hyppig Korsets Tegn; Passagererne indesluttede sig i deres Kahytter for ikke at

see Uveiret, ligesom Strudsen stikker Hovedet under Vingen for ikke at see Jægeren.

Lilia befandt sig bestandig i sine Erindringers jordiske Paradiis og havde sat sig ved Stormasten paa en Bunke Seil.

Den øvrige Familie vankede omkring paa Dækket ligesom Skyggerne ved Bredden af Underverdenens Floder.

I dette Øieblik traadte en Officier, der stod i nøie Forbindelse med Gouverneurens Huus, op paa Dækket og spurgte efter d'Elbonzas Enke. Svigerfaderen skjælvede af Glæde og førte Sendebudet hen til sin Svigerdatter i Forventning om et heldigt Udfald.

Uveiret begyndte; Vanddraaber, næsten ligesaa store som spanske Dalere, faldt larmende ned i Havet og varslede om et Skybrud; i Horizonten aftegnede sig bleggraae Striber, hvorfra der udfore hyppige Lyn, og dumpe Tordenskrald syntes ligesom at prøve deres Styrke hen under Himmelhvælvingen, ligesom et Orchester giver et Forspil, førend det falder ind med de samlede Instrumenter.

Vi ere fortabte, mumlede Matroserne alle som een, og Capitainen satte ikke Mod i dem.

Madam, sagde Officieren til Lilia, Hans Excellence, den høie og mægtige Herre, Gouverneuren i Havanna sender mig uagtet sin dybe Uvillie til Dem for at føre Dem til Land og unddrage Dem de uundgaaelige Nødsler ved den forestaaende voldsomme Storm.

Den herlige Gouverneur! raabte Svigerfaderen i sin overvættes Henrykkelse; staae op, Lilia, og lader os skynde os med at takke den værdige Gouverneur! vi ere Gud være lovet frelste, men det var ogsaa den høie Tid. Derefter rakte Svigerfaderen sin Svigerdatter Haanden, men denne udstrakte ikke sin igjen.

Og hans Excellence, spurgte Lilia, har ikke tilføiet Mere?

Ah, der er een Ting, jeg forglemte, Madam, svarede Officieren, her er et Blad Papiir, som De vil være saa god at sætte Deres Navn under med Deres smukke Haand.

Det er ikke mere end billigt, yttrede Svigerfaderen, det skal strax blive underskrevet.

Vent et Øieblik, udbrød Lilia, jeg underskriver aldrig Noget uden at læse det; vil De behage at lade mig see Papiret.

Vær saa god, Madam.

Lilia tog det, løb det hurtigt igjennem, smilte foragteligt og kastede det i Havet.

Saaledes underskriver jeg en slig Forpligtelse, tilføiede hun. Bring Gouverneuren dette Svar!

Denne Qvinde er besat af en ond Aand, sukkede Svigerfaderen.

Det gjør mig ondt ikke at have været heldig, udtalte Officieren, og jeg begiver mig bort med Bevidstheden om at have kunnet frelse Deres Liv, og at De har vægret Dem ved at blive reddet.

Derpaa vendte han sig til Capitainen med den Befaling: Let Anker og gaae under Seil. Han steg ned i sin Baad og forlod Svigerfaderen ubevægelig af Fortvivlelse, medens Lilia var rolig som Haabet selv ved Indgangen til Graven.

Skibet lettede Anker og stak i Søen for idetmindste at undgaae Faren ved Kysten og de i Nærheden af den værende Skjær. Stormen brød snart løs med en saadan Voldsomhed, at man skulde have troet, at Verden var ved at gaae under, og at Skibet skulde begraves imellem Bølgerne. Matroserne lagde sig heelt ned paa Dækket og overlode deres iøvrigt unyttige Arbeide til Forsynet; Capitainen gik ned i sin Kahyt for at studere Kaartet; Familien d'Elbonza samlede sig i Agterdelen af Skibet, og Lilia, der ikke engang værdigede Stormen at betragte den, gav sig til at leve sin Fortid om igjen.

Forsynet, under disse Omstændigheder den eneste og bedste Capitain, styrede Skibet med moderlig Godhed og holdt det oppe over alle de Bølger, der truede med at opsluge det.

Undertiden have Stormene det Gode ved sig, at de føre Skibet frem med større Hurtighed, end en jevn god Vind kan give det. Stormen tog denne Nøddeskal paa sine Vinger og førte den med en Fart af 15 Miil i Timen til fjerne og lidet bekjendte Egne. Næste Morgen sattes Havet kun i Bevægelse af en almindelig Storm, som enhver Sømand saa ofte oplever.

Den spanske Capitain, der var bleven forfremmet ved Begunstigelse, befandt sig meget vel under den uregelmæssige Orkan, der

trodsede de fortrinligste Sømandsegenskaber; under en rasende Orkan er enhver Capitain lige god; men under en Storm kan man styre Skibet, og det meget urolige Skibsmandskab bemærkede hos Capitainen en Usikkerhed, der ikke kunde indgyde Tillid. I Morgendæmringen saae man Land i en foruroligende Nærhed; en Matros erklærede det for at være Halvøen Yucatan. Capitainen takkede ham og opsøgte Navnet paa Kaartet og i et geographisk Lexicon, hvor han derom læste: en Kyst, der ikke hidtil er beboet af Europæer; Yucatan har Overflødighed af Farvetræ, Kokostræer og Menneskeædere.

Den stærke Strøm og den heftige Storm førte Skibet mod en Egn, der havde faaet et saa daarligt Skudsmaal i de geographiske Haandbøger. Efter Matrosens Raad udstedte Capitainen Befaling til at rebe Seilene, men ikke desuagtet blev der Seil nok tilbage til at lade Vinden virke i. Landet var ganske nær, hvis man med dette Navn kan betegne en frygtelig Blanding af sorte, takkede og øde Klipper, der syntes at trække Skibet til sig som Magneten Jernet og true med at knuse det, som om det havde været af Glas.

Alle Mand paa Dækket, skreg Capitainen gjennem en gammel hæs Raaber.

Mandskabet og Passagererne havde ikke oppebiet denne Befaling; de fyldte Dækket og betragtede de fjendtlige Klipper, som bleve oversprøitede af de skummende Bølger.

Matroserne forsøgte alle Slags Manøvrer for at gjøre Skibbruddet saa lempeligt som muligt; det kom især an paa at klare et Forbjerg, der havde tilintetgjort saamange Skibe ligefra Columbus's Dage, og rimeligviis vil knuse mange flere, med mindre der danner sig et engelsk Selskab for at sænke disse Klipper 20 Favne under Vandet, de forsigtige Sømænds fælles Ønske.

Svigerfaderen saae paa sin Svigerdatter med en Mands Blik, der har udtømt hele sit Forraad af klagende Beskyldninger og indskrænker sig til med forbittrede Øiekast at anklage en assindig Qvinde som den egentlige Aarsag til saamange Ulykker.

Lilias Ansigt viste ikke noget Spor til Anger; hun stod opreist og støttede sig til Rælingen; hvergang Bølgernes Skum faldt som Støvregn ned paa hendes hvide Pande, rystede hun smilende sine Lokker, der vare komne i Uorden. Denne Leg syntes endog saa at more hende, og naar Bølgen lod vente for længe paa sig, blev hun utaalmodig og syntes at anklage Havet, fordi det ikke var stadigt i at indfinde sig hos hende.

Svigerfaderen kunde ikke holde sig længere; han ravede hen til sin Svigerdatter, satte sig hos hende og sagde i en meget bitter Tone:

Vilde Du i dette Øieblik modtage Havannas Trone, hvis man tilbød Dig den?

I dette Øieblik vilde jeg afslaae den to Gange.

En uhyre Bølge slog ind over de Talende og skyllede som en Sneeslod hen ad Dækket. Lilia var et Øieblik skjult af den, men kom derpaa igjen tilsyne, skjøn som Kjærlighedsgudinden, da denne steg op af Havet; ned over Brystet hang hendes Haar som to Ibenholtsguirlander, flettede af det lunefulde Hav.

Et Skibbrud vilde dog have været uundgaaeligt selv for den meest prøvede Capitain; Styrmanden gjorde sig al mulig Umage for at komme forbi Forbjerget og lade Skibet løbe fast paa en Sandbanke i en lille nærliggende Bugt; Forsynet lod hans Bestræbelser krones med et heldigt Udfald; i det Øieblik, da Skibets Forstavn rørte ved den frygtelige Klippe, benyttede han et roligt Secund til ved et Sæt med Roret at føre Skibet forbi Klippen og lige ind paa en Sandbanke, der ved Bjergene beskyttedes mod den voldsomme Storm fra det aabne Hav.

Stødet var saa heftigt, at Skibet stiltes ad i sine Sammenføininger. Capitainen raabte: Baadene i Vandet.

Skrækken gav Svigerfaderen Mod; han greb sin Svigerdatter i sine kraftige Arme og bar hende ned i en Baad; de øvrige Medlemmer af Familien d'Elbonza forglemtes i Forvirringen, og førtes uden Tvivl til andre Egne; et heldigt Vindstød førte Baaden bort fra Skibet og bragte d'Elbonza og hans Svigerdatter henimod en Strandbred, hvor Træerne og Solen smilede, som om der slet ikke rasede nogen Storm paa Havet.

I store Ulykker viser Egenkjærligheden sig i hele sin Styrke; Svigerfaderen og Lilia glemte alle deres Ulykkesfæller for kun at

tænke paa sig selv. – I Sikkerhed under Strandbreddens smukke Træer bekymrede de sig ikke om at see, hvad der foregik paa Havet; deres Dine vendte sig imod den venlige, gjæstfrie Skov, der havde modtaget dem, og da de allerede vare beskjeftigede med deres Fremtid, lagde de ikke videre Mærke til de Andre, hvilket iøvrigt under lignende Omstændigheder er meget naturligt og menneskeligt, om det end ved første Diekast kunde synes det Modsatte.

Urskovene ere altid mistænkelige paa Grund af, at Ingen nogensinde har betraadt dem; man vil gjerne see dem malede, men i Virkeligheden yde de ikke den Skibbrudne eller Vandringsmanden nogen Sikkerhed. D'Elbonza vovede sig nogle Skridt fra Kysten ind i Skoven og gav Tegn til Uro; Lilia var urokkelig i sin Fasthed og fandt Fornøielse i at see de brogede Araer og de grønne Papegøier hæve sig op over Trætoppene, efterhaanden som menneskelige Skridt krænkede Skovens Hemmeligheder.

Det er ikke meget forsigtigt, hviskede d'Elbonza, saaledes at vove sig ind i denne Skov, hvor der enten er Mennesker eller Dyr, i ethvert Tilfælde Fjender. Min Gud, min Gud, hav Medlidenhed med os! Du har frelst os fra Havet, lad os nu ikke omkomme paa Landjorden!

Mennesket er i Sandhed et besynderligt Væsen; det begaaer Dumheder hele sit Liv igjennem, og naar det befinder sig i Fare, vil det bevæge Himlen til at hjælpe det, en underlig Fordring, der dog ofte faaer et heldigt Udfald; det kan imidlertid ikke nægtes, at i dette Dieblk var d'Elbonza et ufrivilligt Offer for et Skibbrud, Lilia derimod ved sin heltemodige Fasthed et frivilligt.

Hun tog sin Svigerfader under Armene som om det gjaldt en Spadseretour i Prado, og sagde til ham:

Dette Sted er smukt; ikke sandt? det erindrer mig om den smukke Dal Ginestas tæt ved Havet.

Dieblikket er godt valgt til at gjøre Sammenligninger, bemærkede Svigerfaderen; nu vel, min kjære Datter, mig erindrer det om Robinson Crusoes Ø, og det faaer mig til at gyse.

Hvorfor det? Kan man ikke leve her ligesaavel som andre Steder? Climaet er fortræffeligt, Luften behagelig at indaande under disse Træer, her er Alt hvad man kan ønske sig for at leve, fersk Vand og velsmagende Frugter; hvad behøves der mere?

Alt Øvrigt, og naar man som jeg er vant til at leve i menneskelige Boliger midt i Overflødighed, kan man ikke holde det ud i en Skov som en Urangutang.

Min kjære Svigerfader, De hører til de Mennesker, der altid klage og aldrig ere fornøiede med deres Skjebne.

Jeg finder det morsomt, at Du gjør mig Bebreidelser og endogsaa bedømmer mig strengt. Du, som ved din Stivsindethed er Skyld i alle mine Ulykker.

De bliver ogsaa ved at gjentage Et og det Samme.

Det er meget naturligt; ved hvert Skridt synker jeg dybere i Afgrunden for Din Skyld, og det skulde ikke være mig tilladt at beklage mig? Vær nu alvorlig! hvis man med god Vind og et nyt Skib kom og tilbød Dig den Ære at ægte Gouverneuren i Havanna, skulde jeg da haabe, at Du vilde indvillige.

Nei, min kjære Svigerfader, mindre end nogensinde.

Uagtet Du er udsat for at blive sønderrevet af en Tiger eller nedslugt af en Menneskeæder.

Det vilde kun vare et Dieblik, med Gouverneuren skulde jeg være gift hele mit Liv.

Men hvorfor vil Du da saa bestemt være Enke?

Jeg er tro mod Erindringen om min Mand, Deres Søn, og hvis hans Skygge hører paa os, vil den blive oprørt over Deres en Castilianer uværdige Opførsel.

Svigerfaderen, der ellers ikke blev noget Svar skyldig, standsede pludselig og lyttede til en Larm, der hørtes inde i Skoven.

Hører Du ogsaa Noget? spurgte han med dæmpet Stemme.

Ja, jeg hører en forvirret Mumlen af Menneskestemmer.

Hvis det er Mennesker, ere vi fortable; jeg haaber, det er Tigere.

Tigrene tale ikke med hinanden i Skovene, de brøle, og jeg kan tydelig skjelne Stemmer.

De, der tale i Urskovene, ere farligere end de, der brøle.

Ah, sagde den unge Kone roligt, det er Mennesker, nu kan jeg see dem.

Lader os standse, lød Svigerfaderens Svar med skjælvende Stemme, og søge at unddrage os deres Blik. Min Gud, kjære Lilia, at Du ogsaa kunde falde paa at afslaae Gouverneurens Tilbud.

Skal det da være Deres evige Omqvæd?

Ja, saalænge jeg lever, hvilket nok ikke vil være ret lang Tid. Jeg har seet forfærdelige Skikkelser bedækkede med Fuglefjer. Dernede ... paa et aabent Sted ... i Ørkener fører Gjenlyden Stemmerne til os i en stor Afstand ... det er Vilde, en Stamme, som fra et eller andet fremragende Punkt har seet vort Skibbrud, og nu efter disse Landes grusomme Skikke kommer for at plyndre og opæde de Skibbrudne.

Ja, jeg har læst alle disse Enkeltheder i Coutures Reise.

Og denne Couture blev selv fortæret.

Nei, det var ham, der nedslugte sin egen Neger.

Jeg veed, at en af dem blev opædt; forresten er det et daarligt Øieblik til at bevise Sandheden af vor Erindrings Angivelse. Hvor vi kunde have været lykkelige i Gouverneurens Palads i Havanna! jeg haaber nu, min kjære Datter, at Du ikke længere er saa forgabet i din ægteskabelige Troskab ligeoverfor de vilde Menneskeædere, der drage imod os.

I den Henseende er der ikke skeet nogen Forandring med mig.

Det er altforgalt; kom, Lilia, gaa sagte! til Venstre opdager jeg en Grotte, beskygget af Slyngplanter, hvor vi kunne skjule os og lade Stammen rykke forbi.

Det er for silbig og altsaa unyttigt; disse Mennesker have seet os; lader os ikke give os Mine af at flygte, hvilket vilde være en Fornærmelse imod dem! lader os gaae dem imøde, som om de vare vore Venner!

Min kjære Datter, sagde d'Elbonza med rystende Knæ, vi have kun et Qvarteer tilbage at leve i; før Middag ville vi være opædte. Nu kan jeg godt kjende Dem, det er Rødhuder. Du Daare, Du kunde nu have været gift med Gouverneuren i ...

Min kjære Svigerfader, afbrød Lilia ham heftigt, jeg vilde hellere see Dem levende fortæret strax end endnu en Gang høre Dem fremføre de samme Ord.

Min kjære Lilia, kun disse Ord kunne bringe mig nogen Trøst i min Ulykke.

Saa tænk dem, men udtal dem ikke.

Ja, men hvis man nu i disse Rødhuders Nærværelse foreslog Dig strax at gifte Dig med Gouver ...

Bliver de ved?

Læg Mærke til, at det ikke er ganske de samme Ord.

Jo det er; thi de kjede mig ligesom de, men vil De endelig vide det, saa vilde jeg ogsaa i dette Øieblik give et afslaaende Svar;

Ligeoverfor disse Rødhuder?

Farven gjør ikke noget til Sagen. Er De nu tilfreds?

Nu vare de kun et lille Stykke fjernede fra den vilde Stamme, der hørte hjemme i disse Skove; dengang var den berømt, men nu er den tilintetgjort af Civilisationens Fortropper; Kongen hed Kiou-Tavai; hans Haar-Hovedprydelse var stor og smykket med Fjer af Araer; paa sin venstre Skulder bar han et Pilekogger og i Haanden svingede han sin Bue med Ynde og Lethed.

Bagved Kongen gik Prindserne af hans Familie med mindre Hovedsmykker, derpaa Hoffolkene og Anførerne for den berømte Stamme Liqvidambar, idethele taget 25 Vilde hvis rødlige Hud var forfærdelig bemalet, og hvis Tænder vare blændende hvide som hos alle kjødædende Skabninger i Dyreriget.

D'Elbonza foldede sine Hænder, hældede Hovedet ned paa den høire Skulder og antog et godmodigt Udtryk for at vinde de Vilde. Lilia betragtede dem med rolig Nysgjerrighed, og længtes ikke efter Havannas Trone.

Alene Qvinderne ere istand til ikke at føle nogen virkelig Sorg over en heltemodig Beslutning, de have fattet, selv om den bringer dem i den yderligste Fare. Under lignende Omstændigheder forsikkre Mændene undertiden, at de ikke fortryde det, men de ere ikke saa ærlige som hine; de lyve og prale. Kiou-Tavai gav Tegn til at gribe de to Fremmede, og for at indgyde dem Ære-

frygt antog han en værdig Holdning og støttede sig med den høire Haand paa sit Kogger.

Lilias Skjøndhed syntes at gjøre et stærkt Indtryk paa Kongen; han gjorde flere tydelige og en Pantomimiker værdige Tegn til hende for at spørge hende, om de øvrige Skibbrudne vare blevne paa Strandbredden. Lilia forstod dette Sprog ved første Øiekast og svarede med en mærkværdig Lethed. Kongen vendte sig om til sine Hoffolk og tolkede dem sin Tilfredshed over at see Lilias Skjønhed og hendes Lethed i at forstaae hans Tegn.

En af Prindserne mumlede nogle Ord, der rimeligviis skulde betyde: Siden her ikke ere andre Skibbrudne, er det bedst, at vi begive os tilbage til vort Palads.

Kongen smilede med en Vilds Godmodighed, og idet han hævede sin Bue som et Scepter, viste han med Enden mod Midten af Skoven. D'Elbonza og hans Svigerdatter bleve anbragte mellem Høvdingerne og droge nu deres hemmelighedsfulde Skjebne imøde.

Af og til kastede Svigerfaderen et Sideblik til Svigerdatteren, der tydeligt nok udtrykte: Nu, fortryder Du ikke, at ...

Lilia trak yndigt paa Skuldrene, hvilket tilkjendegav: ingenlunde. Derpaa saae d'Elbonza op imod Himlen og udstødte et Suk, hvis Mening var: Det er en ubegribelig Halsstarrighed.

Kongen og Fyrsterne syntes ikke paa Veien at bryde sig synderligt om deres Fanger; de vexlede nogle faa Ord, idet de med Fingerne pegede paa en Udsigt, et Træ, en Bæk, en Blomst. Svigerfaderen indbildte sig hvert Øieblik, at den hungrige Konge udsøgte et gunstigt Sted til at holde sit frygtelige Maaltid paa.

Lilia, henrykt over Egnens Skjønhed, havde aabnet et af Gjemmerne for hendes Erindringer og nød ret Livet med Glæde for at kunne hensætte sig endnu engang i sin uforglemmelige Fortid, førend hun blev overleveret til Døden.

En Times Tid gik Reisen gjennem blomstrende Krat, bølgende Slyngplanter, over rislende Bække, hvorpaa man kom til en mørk Korsvei, ved hvilken der saaes omtrent 100 Hytter; her var Kongerigets Hovedstad. Indbyggerne kom ud for at see Fangerne og lagde tydelig deres Glæde for Dagen lig sultne Gjæster, der saae lækre Retter blive baarne frem.

Kongens Hustruer og Prindsesserne viste sig derpaa og gave sig til at undersøge Lilia med smaalig Omhyggelighed. Endelig saae det ud til, at de forenede sig om en Dom angaaende den unge Europæerinde. Udfaldet var iøvrigt ikke gunstigt for denne; alle Rødhudernes Qvinder erklærede eenstemmig, at Lilia var meget styg, og at hendes Ankomst ikke kunde vække Skinsyge i Kongens eller Prindsernes Haremmer.

Denne Mening deelte aabenbart Kong Keou-Tavai ikke: han skilte sig ved sin Hovedprydelse, sin Bue og sit Kogger, og idet han gik hen imod Lilia, spurgte han, om hendes Ledsager var hendes Mand. Lilia forstod ham strax og svarede: Min Mand er død.

Hun troede at burde sige Sandhed, endogsaa til en vild Konge.

Lilias Svar syntes at foraarsage ham megen Glæde; han smiilte, og ved endnu mere udtryksfulde Tegn tilkjendegav han den unge Enke, at han vilde ægte hende.

Svigerfaderen, der overværede denne Underholdning, gjorde en uvilkaarlig Bevægelse, og hans Blik udtrykte den ham forbudte Sætning, som nu vilde have været end mere paa urette Sted. Dette Ægteskabstilbud kom Lilia uventet; forresten hører det til de menneskeædende og uindskrænkede Kongers Sædvaner; hun gjorde en let krampagtig Bevægelse, ligesom Gazellen, naar den ved Vandstedet lugter Sporene af en Løve; men da denne første Gysen var forbi, tog hun sig vel iagt for at vise nogensomhelst Overraskelse, og Kongen maatte gjentage sin Pantomine, da han troede, at han ikke var bleven forstaaet; Lilia slog undseelig Øinene ned som en Ungmø, der første Gang hører Tale om Ægteskab ved Klosterets Talegitter.

Kongen var som alle Vilde meget forfængelig og udlagde denne beskedne Taushed til sin Fordeel; derpaa vendte han sig om til sine Ledsagere med en kort Befaling, idet han pegede paa den største Hytte, det kongelige Palads.

Skjøndt Kongens Hustruer sad i stor Afstand fra Samtalen, havde de dog forstaaet Alt, og de vexlede nogle Ord sammen, der visselig ikke indeholdt nogen Roes over Kongens gode Smag.

Krigerne førte Lilia til Kongens Palads med de hendes nye Værdighed tilkommende Æresbeviisninger. D'Elbonza gjorde nogle Skridt for at følge sin Svigerdatter, men andre Krigere bragte ham til en Hytte, der tjente til Fængsel i de Krige, Stammen Siqvidambar førte med Slange-Indianerne.

Kongens Serail laae meget smukt, saaat man, om end efter en meget indskrænket Maalestok, kom til at tænke paa det i Constantinopel. Det indeholdt 5—6 Koner og ligesaa mange Maatter; det var bygget paa en Klippespids ved Bredden af en lille Flod, der udspringer i det Indre af Halvøen og falder i Havet i Nærheden af Theresinas, et ubetydeligt, af Hvalfiskefangere grundet spansk Anlæg.

Yndlingssultaninden modtog Lilia i Haremmet, og det er begribeligt, at Modtagelsen ikke kunde være den bedste; hun var meget styg, temmelig gammel og rystede bestandig med Messingringene i Næsen og Ørerne. Herskeren lukkede altid Øinene for disse naturlige Feil, og aabnede dem kun for hendes gode Egenskaber i øvrigt besad hun en Færdighed, der rostes meget af alle Stammens Qvinder; ingen Dronning, ingen Prindsesse, ingen fornem Dame kunde saa godt som hun forfærdige Jagtstøvler med Naale af Fiskebeen, Trevler af Bomuldstræet og Gedeskind.

Sultaninden udøvede en betydelig Indflydelse paa sin kongelige Ægtefælles Aand; det var endogsaa lykkedes hende at fjerne fra Haremmet to unge Medbeilerinder, der havde opvakt hendes Skinsyge; ved Synet af den hvide Europæerinde kom hendes vilde Blod i Kog, og hun fattede strax sin Stillings Farer; Lilia viste sig for hende i hele sin farlige Skjønhed.

Denne Verdens Sjæl, alle endelige Væsners Aand, febersyge Skinsyge, Du er i Bevægelse under alle Himmelstrøg, Du taler i alle Tungemaal, Du lyder gjennem alle Skrig og Brøl; Du bevæger Fuglen paa Qvisten, Løven i dens Hule, Den Vilde i hans Hytte, den sløve Fisk paa Havets Bund.

Ved at see Lilia træde ind gjorde Sultaninden en Bevægelse, der udtrykte: Hvad vil Du her?

Lilia svarede, at Kongen havde fundet for godt at kaste sine Øine paa hende, men at hun haabede, at det Hele vilde indskrænke sig dertil.

Du kjender ikke Kongen, bemærkede Sultaninden med en Qvindes Mine, der kjendte ham.

Jeg bekymrer mig heller ikke meget derom, svarede Lilia.

Sultaninden saae stivt paa Lilia for at trænge ind i hendes egentlige Tanker; hun kunde ikke forstaae, at en Qvinde ikke skulde bryde sig om saa mægtig en Konges Kjærlighed.

Du er altsaa bedrøvet over at være kommen hertil? spurgte Sultaninden, bestandig ved Tegn, der vare ligesaa udtryksfulde som et Sprog.

I meget høi Grad, lød Lilias Svar.

Du elsker altsaa ikke Kongen? spurgte Sultaninden med en uskyldig Mine.

Nei, svarede den spanske Enke og lo høit uagtet sin fortvivlede Stilling.

Sultaninden udtrykte sin Forundring derover og lagde Hænderne overkors paa sit tattoverede Bryst.

Forstaae mig ret, udbrød Lilia og greb Sultanindens ene Haand, som hun trykkede kraftigt, jeg elsker Eders Konge saa lidt, at jeg er fast bestemt paa at knuse mit Hoved mod et Træ eller drukne mig i Floden, hvis han vil ægte mig imod min Villie.

Sultaninden smilte vantro.

Det er en meget listig hvid Qvinde, tænkte hun, men hun skal ikke narre mig. Er det muligt, at en Qvinde skulde for Alvor tænke paa Selvmord, fordi Kiou-Tavai, den mægtigste af alle Konger, agter at optage hende i sit Harem.

Paa hvilken Tid af Dagen kommer Kongen herhen? spurgte Spanierinden med paataget Ligegyldighed.

Ved Solnedgang, svarede Sultaninden og pegede med sin Finger mod Solen, der stod midt paa Himlen, idet hun tillige udstrakte Haanden mod Vest.

Og hvad bestiller Kongen for Øieblikket?

Han øver sig i Bueskydning, jager, sover, modtager Gesandter fra fremmede Nabokonger, beder til den store Aand, anstiller Lege med sine Hoffolk.

Alle disse Beskjeftigelser beskrev Sultaninden med den største Anskuelighed; Lilia smilte til Tegn paa, at hun havde forstaaet det Hele.

Spanierinden udstødte et sørgmodigt Suk, hvilket forstaaes overalt, og saae bedrøvet op imod Himlen.

Naar Skinsygen er fjernet, ere Qvinderne gode i alle Lande; Sultaninden hørte Lilias Suk og bemærkede hendes Blik; igjennem begge aabenbarede sig tydeligt en dyb Fortvivlelse; det er ikke alle Hjertets Tanker, der trænge til Sprogets Hjælp; de kunne ogsaa læses i Ansigtet og Øinene.

Den vilde Qvinde greb Lilias Haand og mumlede nogle Ord, hvilke Blidheden og Betoningen gjorde forstaaelige for den Fremmedes Øren; Lilia svarede paa samme Maade; denne Gang benyttede de sig, ikke af Tegn og Mimik, og det indiske og castilianske Sprogs velklingende Ord, der bleve udtalte af de to Qvinders Læber, traadte istedetfor den forrige venskabelige Underholdning. Man forstod godt hinanden; paa den ene Side Sorg, paa den anden Trøst; Rossini har skrevet den samme Vexelsang mellem Arsace og Semiramis, og før ham have mangfoldige Qvinder sunget den.

Solen, der ingen Følelse har for Dagens Smerter, der bestandig er nødt til at skjule sig under den vestlige Synskreds for at overlade det til Stjernerne at beskinne Nattens Bekymringer, den ubarmhjertige Sol sank stedse dybere og dybere og forøgede Lilias Angst.

Den vilde Qvinde rørtes til Taarer og slog sig for Panden som for at tilkjendegive, at hun havde faaet et heldigt Indfald, derhos saae hun glad paa Floden, der strømmede forbi Hytten. Lilia greb begge hendes Hænder, og hele hendes Aasyn bad med spændt Nysgjerrighed om Forklaringen af en Tanke, der syntes at love Frelse.

Sultaninden lagde Fingeren paa Lilias Mund, og idet hun viste paa en oprullet Maatte i Kongens Sovekammer, betegnede hun hende, at hun skulde sætte sig ned og vente nogle Øieblik. Derpaa gik hun ud med et glædestraalende Aasyn. Lilia fik et svagt Haab.

Da den stakkels Sultaninde kom igjen, udtrykte hendes Ansigt noget mere Haab; hun tog Lilia ved Haanden og førte hende bag ved Hytten til en Gruppe Buske, hvis Nødder strakte sig hen under den lille Flod, og hvor der laae nogle Baade bundne ved Sivtoug.

I en af dem sad en gammel Neger, der syntes at vente for med Samvittighedsfuldhed at adlyde sin Herskerindes Befalinger. Den vilde Indianerinde omfavnede Spanierinden, pegede mod Himlen, hvor alle Skabninger skulle samles, og efterat have opmuntret hende ved de meest udtryksfulde Tegn tilkjendegav hun hende, at hun uden Frygt kunde betroe sig til denne Neger og følge ham, hvorhen han førte hendt.

Lilia hoppede af Glæde som en Gazel, der opdager en Kilde, kjærtegnede ømt Indianerinden og forærede hende to Diamantsørenringe, hvorover Sultaninden blev ude af sig selv af Henrykkelse; derpaa sprang hun let i Baaden og rev selv Sivtouget over, hvorpaa Strømmen med Hurtighed førte hende og Roerkarlen med sig.

Den Vildes Piil er ikke lettere end hans i Vandet bevægede Baad; efter en Times Forløb var Lilia langt borte fra det farefulde Sted; hun var nær ved at besvime af Glæde, naar hun tænkte paa sin underfulde Befrielse, da hun lige med Eet slog sig for Panden og udstødte et smerteligt Skrig. Ak, der er Leiligheder, hvor Egenkjærligheden er tilladt, og hvor den personlige Sikkerhed bringer til at glemme Alt, selv en Slægtning og Ven. Lilia erindrede sig temmelig sildigt sin Svigerfader, der egenkjærligt var ladt tilbage blandt de vilde Indianere. Hvad skulde hun gjøre? Igjen seile op af Strømmen? det var umuligt med den Slags Floder; lande i en eller anden Bugt og tilbagelægge en lang Vei gjennem Urskovene for at befrie sin Svigerfader? Det var endnu mere umuligt. For Lilia var der ikke Andet tilbage end at bøie sig for Skjebnen, hvilket hun ogsaa gjorde og anbefalede sin Svigerfader til Himlens Varetægt.

Om Aftenen lidt før Solens Nedgang

standsede Baaden ved en Havnedæmning af Træ ved den fattige Landsby Theresinas og det lige ud for Indgangen til et usselt Hvalfangerværtshuus, hvis Skildt bar Overskriften „Guldharpunen."

Lilia beholdt Negeren i sin Tjeneste og kjøbte ham fri til sin egen Slave for 500 spanske Dalere, der erstattedes af to Diamantringe.

Man kan let komme bort fra en Havn, naar man har Penge eller Ædelstene; den næste Dag gik et Skib under Seil til Cuba. Denne Afreise betragtede Lilila som et Vink af Forsynet, og ganske opfyldt af en ny Tanke, af menneskekjærlige Betragtninger, tog hun to Kahytter i Brug paa Hvalfangeren og oplivede sin Overreise ved at tye til sine Erindringer.

Lilias Tanke var hæderlig og smuk, værdig en Spanierinde, eller rettere værdig ethvert Lands sande Qvinder.

Paa Havanens Rhed stillede hun sig under det portugisiske Flags Beskyttelse og skrev følgende Brev til Gouverneuren:

„Deres Excellence!

Reisen og Ulykken have aabnet mine Øine.

Jeg havde været for kort Tid Enke til at modtage en saa mægtig Herres Hjerte og Haand; selv for Øieblikket fortryder jeg ikke min første Bestemmelse, men jeg forandrer den, eller rettere modificeerer den til fælles Lykke.

Jeg har aflagt et Løfte til vor Frue i Havanna, og De er altfor god en Christen til at ville have, at jeg skal bryde det. Jeg har lovet ikke at ville gifte mig igjen førend syv Aar og 7 Gange 40 Dages Faste efter min Mands Død. Jeg har endnu fire Aar at være Enke i, og naar den Tid er forløben, vil jeg adlyde Forsynets Villie, og bidrage til Havannesernes Lykke ved at sætte mig paa høire Side af Dem i Gouvernementspaladset.

Hvis dette Forslag skulde vinde Deres Bifald, er De nok saa god at underrette mig derom; jeg venter Deres Svar ombord paa Nordstjernen, der bliver liggende paa Rheden i to Dage. Lilia."

Efterskrift. Jeg har forglemt at sige Deres Excellence, at jeg sætter en Betingelse for vort Ægteskab. Min Svigerfader, Hr. d'Elbonza, befinder sig i Fangenskab hos Stammen Liqvidambar, hos Rødhuderne paa Halvøen Yucatan; jeg haaber, at De sender et Skib og nogle Soldater for at befrie en ædel Spanier, der ikke har fortjent sin Skjebne. Dette er Betingelsen for min Haand.

Nogle Timer erholdt Lilia følgende Billet til Svar:

„Madam!

Jeg har giftet mig efter Deres Afreise; det er Dem tilladt at vende tilbage til Øen.

H. S. Gouverneur i Havanna."

Denne Billets Indhold glædede og bedrøvede paa een Gang den unge, altfor trofaste Enke. Hun havde fattet sin Beslutning, og nu saae hun sig berøvet den eneste Leilighed til at redde sin Svigerfader fra de Vilde, hvis han overhovedet endnu var ilive.

Fast besluttet paa for enhver Priis at frelse sin Svigerfader, fandt hun et andet Middel, der ikke krænkede de hende hellige Enkepligter; hun gik ned i Capitainens Kahyt og sagde til ham.

Capitain, hvormange Mand har De ombord?

Tresindstyve, Madam.

Haaber De at dræbe mange Hvalfisk iaar?

Jeg troer ikke, at Fiskeriet bliver heldigt iaar, da der ere saa mange Deeltagere; jeg vilde være tilfreds med et Udbytte af 30 Fade Tran.

Vil De udføre et Foretagende, jeg foreslaaer Dem, og som skal indbringe mere?

Med Fornøielse, Madam.

Jeg giver Dem Smykkerne i dette Skriin, der af Juvelererne ere vurderede til 6000 spanske Dalere, naar De vil befrie min Svigerfader af hans Fangenskab hos Rødhuderne.

Capitainen saae med forlibte Øine til Juvelerne.

Veed De nøiagtigt Stedet, hvor man skal lande?

Jeg vil vise Dem det paa Kortet, svarede Lilia, og hendes smukke Finger angav strax det greographiske Punkt.

Min Tro, det er ikke langt herfra, og hvis Deres Svigerfader ikke allerede er aflivet, indestaaer jeg for hans Frelse med mit Hoved.

Lad os da komme afsted, jeg har gjort min Pligt.

Nordstjernen lettede strax Anker og seilede henimod den angivne Egn. Børn, raabte Capitainen til Matroserne, vi staae i Begreb med at fange en Hvalfisk, der vil indbringe hver af Eder 3 Unzer Guld.

Mandskabet udførte alle Slags Dandse paa Dækket; de kjendte nemlig Deres Capitain som en Mand, der altid holdt Ord.

Nogle Dage efter landede man efter den unge Enkes Angivelse paa det Sted af Strandbredden, hvor de havde lidt Skibbrud; men i dette Dieblik var Havet roligt. Lilia gjenkjendte let de Egne og Skove, hvorigjennem man skulde drage; hun stillede sig i Midten af Toget og anmodede om kun at gjøre Brug af Vaaben i yderste Nødstilfælde, af Frygt for, at en uheldsvanger Kugle skulde ramme hendes gode Frelserinde i den kongelige Hytte.

Da Toget kom til den Korsvei i Skoven, hvor Stammens Hytter vare byggede, sov Kongen, Prindserne, Hoffolkene, Garden, Skildvagterne paa Græsset i Træernes Skygge.

Bevæbnet med to Pistoler, vækkede Capitainen fortroligt Kongen, der sprang op og udstødte Krigsskriget. Søfolkene brast i Latter ved at see de pludselig vækkede Vildes krigerske Holdning.

Kongen indsaae godt, at al Modstand var unyttig ligeoverfor 60 Ildvaaben, lod sin Bue falde, bøiede Hovedet og tilbød sig selv som Sonoffer for sit Folks Frelse. Kun vilde Konger ere istand til en saadan Opofrelse

Capitainen gav Kongen et Tegn, at han skulde hæve Hovedet, og rakte Haanden til ham, idet han pegede paa Lilia.

Iblandt andre eiendommelige Egenskaber have de Vilde en kløgtig Opfattelsesevne, der lader dem gjette Alt.

Ved at see Lilia fattede Kongen strax Diemedet med dette væbnede Tog og gjorde et venskabelig Tegn, hvoraf Meningen var: Vent blot et Dieblik.

Han løb hen til sit Palads og førte den adelige spanske Fange tilbage i en meget udmagret Tilstand, der maaskee havde reddet hans Liv.

Den ulykkelige d'Elbonza, der rimeligviis hver Morgen beredte sig til at blive spiist inden Aften, kastede sig om sin Svigerdatters Hals med det Udraab: Jeg tilgiver Dig.

Det var et rørende Optrin.

Capitainen forærede Kongen en dobbeltløbet Bøsse samt Krudt og Kugler. Alle de Vilde kyssede Matrosernes Hænder, og Lilia pillede Perler af et Halsbaand og uddeelte dem til Prindserne og Hoffolkene.

Man kan let gjette sig til, uden at jeg behøver at sige det, at d'Elbonza og hans Svigerdatter efter dette heldigt endte Tog vendte tilbage til deres Eiendomme paa Cuba; men man kan ikke uden videre vide, at Lilia blev Enke hele sit Liv, og at hun selv i sin høie Alderdom foryngedes hver Dag ved Duften af sin Ungdoms Erindringer, og at hendes fremrykkede Alder ikke havde ladet hende glemme hendes første Ægteskabs lykkelige Dage.

Qvinderne, sagde hun ofte, burde altid have Ædelstene og Perler; det er deres Penge; i Besiddelse af dem behøve de ikke at lade sig kjøbe og kjøbe selv Alt.

Rigtignok er det sandt, lagde Fortælleren til, at man altid maa have meget Guld for at kunne skaffe sig saamange Perler og Diamanter.

Leopardjagt i Indien.

Jagten bliver af Europæerne dreven med megen større Iver i Indien end i Europa, sandsynligviis fordi den frembyder flere Afvexlinger og lokkende Farer.

Naar en Jæger paa sin Elephant kommer ind i de store udstrakte Skove og kommer paa Spor efter en Tiger eller Leopard, da sætter han hver Tanke om Frygt tilside, og venter utaalmodigt paa det Dieblik, da hans glubske Fjende styrter frem imod ham. — Leoparderne blive ikke efterjagede saameget som Tigerne, fordi Jægeren i det Hele taget har mindre Underholdning derved, og man kan gjerne gjennemsøge Krattet flere Dage, uden at finde en Leopard, som dog opholder

sig der. Den er listigere end Tigeren og ikke nær saa modig. Den opholder sig i det Tætteste af Skoven, som den kan finde. Den lader sig ikke see om Dagen, men om Natten lister den sig om og anfalder Faar, Kalve o. s. v. Den sluger sit Bytte med Graadighed og bruger ligesaameget sine Kløer som Tænder til at sønderrive sit Bytte. Den klattrer bedst af alle de til Katteslægten hørende Dyr, og den søger sit Skjul i Træerne mod sine Angribere. Leopardens Skind er meget smukt, glindsende, med runde mørkebrune eller sorte Pletter, der sidde i Grupper omkring paa Legemet. Den har en Længde fra Snuden til Begyndelsen af Halen paa 4 Fod. Selve Halen er mellem 2 og 3 Fod.

En i Indien reisende Englænder fortæller, at han engang fik at vide, at en Leopard opholdt sig i en nærliggende Skov. Han besteg strax en Elephant, og begav sig, væbnet med sin Bøsse, paa Veien. Da Leoparden mærkede hans Ankomst, krøb den op i et Træ og skjulte sig der, saa at man ikke kunde see Andet end Hovedet. Englænderen var saa heldig at træffe den lige mellem Øinene, og med et frygteligt Brøl styrtede den til Jorden. — Ligesom Tigeren er Leoparden overordentlig vild, naar den kjæmper for sit Liv. Dens store Behændighed gjør den frygtelig under saadanne Omstændigheder. Bliver den angrebet, og seer den Leilighed til at undsly, da gjør den det. Mennesker angriber den sjeldent, og kun naar den er meget hungrig.

En Englænder, som reiste i det sydlige Indien, opslog en Aften, ved Nattens Frembrud, sit Telt ved et tæt Krat. Lige ved Teltet blev hans Hund bundet ved et Træ, og i Nærheden deraf opslog 2 Palankinbærere deres Natteleie. Midt om Natten blev Englænderen vækket ved Hundehyl og saae nu, at en Leopard havde angrebet hans Hund. Han hentede sin Bøsse, men Leoparden flygtede ind i Krattet. Den næste Dag gav han sig, ledsaget af 12 Bevæbnede og flere Hunde, til at søge efter den. Hundene fandt snart dens Spor, og opjagede den. En af Følget skjød og traf det ene Been. Rasende kastede Leoparden sig over ham og sønderrev ham. Et andet Skud traf den i Ryggen, og den forlod sit første Offer for at vende sig mod sin ny Angriber, men et tredie Skud strakte den død til Jorden.

Man seer kun sjeldent Leoparden om Dagen, og de Reisende gjennemstreise derfor Skovene om Dagen uden Frygt for den. Kun Tigerne ere frygtede baade Dag og Nat, fra deres Leie true altid Farer de Reisende.

Det er forresten en mærkværdig Omstændighed, at alle Rovdyr i Indien, som angribe Mennesker, foretrække de Sorte for de Hvide. Erfarne Jægere paastaae det, og ovennævnte Englænder forsikkrer, at han engang blev angreben af en Tiger, da han var i Følge med en Indfødt, og at Tigeren først anfaldt denne.

Skamstøtten i Mailand.

(Sluttet. See Pag. 231.)

Da Piazza var bragt i Barberens Nærværelse, spurgte Man ham, om Alt, hvad han havde bekjendt de foregaaende Dage, var sandt. Han svarede: „ja, Herre, det er sandt.“ Den stakkels Mora raabte da: „Ak! Du barmhjertige Gud! det er Noget, han aldrig vil kunne bevise.“

Commissairen Piazza. Her seer Du den Tilstand jeg er bragt i, fordi jeg har hjulpet Dig.

Mora. Han vil aldrig kunne bevise det; De vil aldrig kunne bevise, at De er kommen i mit Huus.

Commissairen. Gud give at jeg aldrig var kommen i Deres Huus, saa sandt det er, at jeg er kommen der. See hvad jeg har maattet lide for Deres Skyld.

Mora. De vil aldrig kunne bevise, at De er kommen i mit Hjem.

Derpaa førte Man enhver af dem tilbage til sit Fængsel.

Efter hvad der var foregaaet med Piazza aner Man hvad Øvrigheden havde bestemt for Mora: det var Pinebænken. Han havde ikke sin Bagvadskers stærke Constitution. Han modstod nogen Tid; men naar Pinslerne toge Overhaand, sagde han Alt, hvad Man forlangte, for at slippe løs, men gjenkaldte

det naar han var bleven fri. Saaledes tvang Dommerne ham til at angive andre Uskyldige, blandt andre et ungt Menneske ved Navn Padilla, en Søn af Commandanten paa Fæstningen i Mailand. Padilla blev arresteret, men senere løsladt: han var af Adel og rig, Adelen interesserede sig for hans Sag, og en duelig Advocat var bleven rundelig betalt, for at tage sig af ham. Men hans Fader døde af Græmmelse. Baade Mora og Piazza lode af Geistlige nedskrive en Tilbagekaldelse af de Anklager, som Smerten eller Haabet havde aftvunget dem.

De bleve paa en Kærre førte igjennem Byen til Retterstedet under almindelig Forbandelse af Folkemassen, der troede dem skyldige. Paa denne Tour bleve de knebne med gloende Tænger, deres høire Haand blev afhugget foran Moras Bod, de bleve radbrækkede og levende lagte paa Steile, og saaledes udstillede i sex Timer. Endelig gav Man dem Dødsstødet. Deres Legemer bleve brændte, og deres Aske kastet i Floden.

De udholdt Begge denne lange og frygtelige Straf med Resignation og en beundringsværdig Standhaftighed.

Barberens Huus blev nedrevet. Paa den Plads, det havde indtaget, blev Skamstøtten opreist, og det blev forbudet nogensinde igjen at bygge paa samme Sted.

Støtten forblev staaende indtil Natten før den 1ste September 1778. Et Vindstød eller en ukjendt Haand havde væltet den og knust den i Mørket. Ingen tænkte paa at lade den opreise igjen.

Siden 1630 havde allerede Cardinal Frederik Boromeo yttret Tvivl om Forbrydelsens Realitet. I 1777 hævnede Grev Pietro Verri de to Uskyldiges Minde ved at skrive sit Værk under Titel: „Jagttagelser angaaende Torturen og især over de Virkninger, den frembragte, i Anledning af de skadelige Salver, som man tilskrev Pesten, der ødelagde Mailand i Aaret 1630." I denne Bog danner Skamstøtten kun en Episode, i Manzonis Værk er den Hovedgjenstanden.

„Lad det gaae til din Nabo!"

(See Lithographiet.)

Hertug Carl Vilhelm af Brunswig, som levede for en halvfjerdssindstyve Aar siden, holdt strengt over Jagttagelsen af Fest- og Søndagene. Engang fik han at vide at Bønderne i en Bondeby havde for Skik at forsamle sig under Gudstjenesten, og istedet for at gaae i Kirken og høre Prækenen og synge Psalmer, gik de i et Værtshuus og tilbragte hele Tiden med at drikke. Præsternes Formaninger, selv Øvrighedens Forestillinger havde ikke kunnet afholde disse forvovne Drankere fra deres fordærvelige Hang. Hertugen, iført en grov Overkjole, der var knappet lige til Hagen, begiver sig en Søndag i Værtshuset, som Man havde betegnet ham. I det Øieblik da Klokken kaldte de Troende til Bøn ankommer en Flok af de Ugudelige med en stor og svær Person foran, som Man paa hans røde Næse og illuminerede Ansigt lettelig kunde kjende at være Præsident for den glade Bande. Han satte sig øverst ved Bordenden, og lod, uden at sige et Ord, Hertugen sidde ned ved Siden af sig, aligevel ikke uden at kaste et mistroisk Blik paa denne nye Gjæst, som Ingen erindrede at have seet før indenfor det kjære Værtshuus's Enemærker. Imidlertid bringer Værten et umaadeligt stort Kruus fyldt med Brændeviin til Præsidenten. Denne griber det med begge Hænder, nedsluger en god Dosis deraf, og giver det til Hertugen sigende: „Lad det gaae til din Nabo." Kruset gaaer saaledes Bordet rundt, og kommer derpaa tilbage igjen til Præsidenten, som efter at have taget en dygtig Slurk deraf, paany sætter det i Circulation. Enhver af Gjæsterne griber det med Henrykkelse, og giver det fra sig igjen sigende: „Lad det gaae til din Nabo." Ved det henrivende Kruus's tredie Omgang reiser Hertugen sig i rasende Forbittrelse, og i det han knapper Overkjolen op og viser for Alles Øine sin velbekjendte Uniform og fyrstelige Insignier, giver han af al sin Kraft Præsidenten et Ørefigen, og siger til ham: „Lad det gaae til din Nabo." Da denne betænkte sig, griber Hertugen sin Kaarde, og raaber: „den iblandt Eder, som slaaer for sagte eller for langsomt, han vogte sig, thi jeg skal gjøre kort Proces med ham."

Ved disse Ord løftede Alle Armene iveiret, og Ørefigene regnede ned fra den ene Ende af Bordet til den anden, indtil Hertugen omsider var tilfreds med den Tugtelse, han havde tildeelt denne uforbedrelige Flok Drankere. Man siger, at den følgende Søndag følte Ingen af dem sig fristet til at vende tilbage til Værtshuset.

6te Juli.

„Mens Solen dukked' op i Øst
Og smiled' over Vangen,
Mens Vinden fra den kolde Kyst
Haardt sused' mod det kjække Bryst,
Der tappert slog; mens Sangen
Forkyndte klart den danske Aand:
Da stod en Helt med Sværd i Haand,
Med Ridderkors, med Ordensbaand
Og førte fremad Skaren.

Og Skaren gik med Stormskridt frem,
Og Alting maatte vige,
Men den, der stedse førte dem
Med Held og Lyst til Seirens Hjem,
Med Kraft og Mod tillige:
Det var vor Helt, vor Olaf Ry,
Som slog med Sværd i Vaabengny,
Som svang sig op til Himlens Sky
Med Krandsen om sit Hoved.

Og Krandsen vorder evig grøn
Med friske Laurbærblade,
Thi Mindet om Dig, Norges Søn,
Der stred en Død, vel haard, men skjøn
Med Blikke klare, glade:
Det vil blandt Nordens Folkeslag,
Saalænge Aaren tømmer Drag
Af Hjertets Kilder, paa den Dag
Med Tak velsignet være."

E. F.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Vende vi tilbage til en nærmere Betragtning af de tre store Afsnit af Jordoverfladens over Vandet hævede Dele, saa finde vi, at „Jordens Skelet," som en fransk Naturforsker fra det forrige Aarhundrede, Buache, kalder Bjergene, ingenlunde har en bestemt Sammenhæng; at det paa nogle Steder fremtræder som Skulderblade eller Hofteknokler, paa andre som en Rygrad ligesom ved et organisk Væsen (hvortil man i hiin Tid ikke sjelden gjorde Jorden); man finder, at Bjergene ikke ere regelmæssigt fordeelte Centralpunkter, ikke have Forbindelseslinier, saa at der ikke kan være Tale om noget regelmæssigt Sammenhæng.

En Anskuelse om denne vigtige Deel af Jordlæren, som stemmede overeens med Naturen, indførte først to berømte Geognoster, og, hævdende sin Plads ved deres Side, vor Tids største Geographer, nemlig A. v. Humboldt, L. v. Buch og C. Ritter. De Første vare ved egen Beskuen af forskjellige Lande og Verdensdele, den Sidste ved en sjelden Belæsthed, ganske særdeles istand til at bevirke en Omdannelse af den physiske Geographie og en Tilbageføren af samme til de naturlige Tilstande. De tvende førstnævnte Lærde havde gjort en dyb, begrundet physikalsk Viden, et nøie Kjendskab af den nye Wernerske Lære om Geognosien til Basis for deres Studium, og ved Erfaring paa deres mange Reiser kunnet føre Bygningen videre til dens Fuldendelse; Ritter, der ikke var saa meget begunstiget af Lykken som de tvende andre Lærde, kunde alene i Egenskab af Hofmester, i sin Elevs Følge, bereise Frankrig, Tydskland, Schweitz og Tyrol saavelsom Italien; dog hvad der manglede ham i egen Beskuelse, erstattede han ved det meest omfattende Kjendskab til alle nogenlunde betydelige Reiseværker, aabenbart det bedste Grundlag for Geographien, som den virkelig er (ikke som den kunde være eller som Buache og Buffon vilde indbilde sig selv og deres Læsere).

Hvad der ikke var skeet tidligere, nemlig Hensyntagen til Bjergenes indre Bygning,

deres Steenarters Beskaffenhed, deres Lags Retning, det indførte disse Mænd, fordi alt dette maatte staae i en gjennemgribende Sammenhæng med hinanden, en Kjendsgjerning, som, skjøndt saa gammel som Jorden selv, dog var undgaaet alle tidligere Forskere, netop fordi de ikke vare Forskere efter dette Ords ophøiede og ædle Betydning.

Gik man ud fra dette Standpunkt, stod man ikke mere i Fare for at adskille det, som hørte sammen, og at forene det, som intet gjensidigt Tilknytningspunkt havde. Men hvor vanskeligt det er at hæve sig til en i Sandhed almindelig Betragtning, hvor let man lader sig forføre til at see Regler der, hvor ingen findes, beviser den store Humboldts Exempel; thi han erklærede, støttende sig paa sine Forskninger i Alperne og i Andeskjeden i Sydamerika, at alle Bjerge i deres Hovedudstrækninger vare deelte i Parallelstrøg og dannede en Vinkel af 45 til 57 Grader med Jordens Axe, og han gjorde sig megen forgjæves Møie med at eftervise Aarsagen til dette Phænomen i Materiernes gjensidige Tiltrækningskraft og i Jordens Omdreiningshurtighed ved deres første Dannelse. Forgjæves Møie! thi videre udstrakte Forskninger, som understøttedes ved de af hans Ven L. v. Buch anstillede, viste, at denne Lov ikke lod sig holde, ligesaalidt som den af Saussure opstillede: at et Bjergs Hovedstrækningslinier forholdt sig i Hovedsagen til hinanden, som Linier af lige magnetisk Kraft. Tilsidst saae man bort fra alle disse phantastiske Biting, og ethvert Bjerg fik Ret til at have en egen, fra andre uafhængig Retning og til at characterisere sig selv ved sin Bygning; ja man udfandt, at næsten ethvert Bjerg ikke strengt bibeholdt sin egen Retning (naar man netop ikke vil ansee Betegnelsen „fra Øst mod Vest“ som lige passende paa Atlas, Pyrenæerne, Alperne og Caucasus) og at Bjergenes Forgreninger ligesaa lidt lade sig bringe i Norm, idet Hovedkammen hos enkelte udsender Grene til begge Sider, ligesom Ribbeen fra Rygraden, andre kun gjøre det til een Side, som Haandens Fingre, og atter andre løbe i flere parallele Strøg med eller uden Sidegrene.

Lavlandet, som først hæver sig over Havet, omgiver med enkelte Undtagelser Continentet paa alle Sider; det Modsatte fremtræder ret grelt kun i Norge og i Sydamerika, ellers finder man fordetmeste selv der, hvor Bjergene rykke Kysten temmeligt nær, disse Bjerge omgivne af en lavere Strækning, men paa andre Steder har dette lavere Forland igjen en Bredde af Hundrede Mile, som f. Ex. fra Østersøens Kyst til Carpatherne og til Ural, eller som fra La Plate til Anderne.

Bjergenes afvexlende Afstande fra Kysten giver Landet dets Physiognomie, dets ydre Væsen og Dannelse, og jo stærkere udpræget denne er, ɔ: jo hyppigere Bjergene træde frem og tilbage, desto længere er Landets Kystlinie, desto mere er Jordstrøget istand til at cultiveres.

Alle Europas Kyster ere dybt indskaarne, saa at det egentligt kan betragtes som en stor Halvøe med mange derved hængende mindre Halvøer. Kun ved Ural hænger det sammen med Asiens store Continent, ellers har det paa alle Sider det mangfoldigt indtrængende Hav til Naboe, og det i en Længdeudstrækning, som sætter En i Forbauselse. Det nordlige Iishav beskyller Europa, fra Urals Forbjerge mod Nord eller fra Petschoras Munding, i en Længde af 780 Mile, det atlantiske Ocean med Østersøen og den finske samt bothniske Bugts i en Længde af 1820, og Middelhavet med Dardanellerne og det sorte Hav i en Længde af 1700, altsaa ialtheele en Kyststrækning af 4300 Mile.

Europa har et Fladeindhold af 154,000 □ Mile, men Afrika er næsten fire Gange saa stort, det indeholder nemlig 552,000 Ovadratmile. Naar man nu erfarer, at denne Verdensdeel har en Kyststrækning mod Atlanterhavet af 1460, mod Middelhavet af 600, mod det røde Hav af 340 og mod det indiske Hav af 1100, altsaa i det Hele af 3500 Mile, saa studser man over et Forhold, hvorefter den fire Gange mindre Verdensdeel har en Trediedeel mere Kyst end den større, og heraf afhænger Evnen til at modtage Cultur, Handelen, Omtuskning af Produkterne og Landets Rigdom; denne gunstige Stilling af sine Landsdele til Havet skyldte først Grækenland, senere Italien, sin Dannelse, hvormed det foregik alle andre Folk, denne Stilling skylder England sin Rigdom

og hele det nordlige Europa sin mægtigt fremskridende Viden, sin høie Industrie, sin uddannede Technik, medens Continentets Midte, det europæiske og asiatiske Rusland, er blevet langt tilbage, ja, man kunde sige, skammeligt tilbage, naar man turde kalde en ugunstig Beliggenhed en Skam. Men af hvor stor Betydning en slig Beliggenheds Indflydelse er, seer man af meget nærliggende Exempler. Bonden fra Mellemtydskland, den fra Havet fjerne Ungarer, adskiller sig meget til sin Skade fra de hannoveranske eller hollandske Bønder, eller fra Walacherne, paa hvem den stolte Magyarer gjerne seer ned med Ringeagt, skjøndt han bliver langt overgaaet af denne i Duelighed, Ydrethed og Kunstfærdighed.

Asien har 822,000 Qvadratmile, Amerika 789,000, men Asien har kun en Kyststrækning paa 7700 Mile, Amerika derimod paa 9400 Mile (Asien nemlig ved Middelhavet og det sorte Hav 650, ved det indiske Ocean 3400, ved det store Ocean 2100 og ved det nordlige Iishav 1550 Mile; Amerika har ved det Sidstnævnte 750, ved det store Ocean 3500, ved det atlantiske Ocean, ved sine fremspringende Vinkler, den mexikanske Bugt og de mange Halvøer og Indskjæringer paa den nordlige Halvdeel 5100 Mile) og den store Kyststrækning i Forhold til dets mindre Fladeindhold har givet Handelen og Menneskenes Virksomhed i alle mulige Retninger — ogsaa de sletteste — et saa stort Forspring, at Asien derved bliver paa uberegnelig Maade overtruffen. Skjøndt det portugisiske, hollandske, franske og engelske Sydamerika har staaet i længere Berøring med den europæiske Civilisation end Nordamerika, saa har dog dette ved sin heldigere Beliggenhed for Handel langt overgaaet sin sydlige Broder.

Slettest behandlet ved denne Fordeling af Kysterne er Nyhollands Continent; det har med et Fladeindhold af 146,000 Qvadratmile — altsaa næsten lige saa stort som Europa — dog langtfra Halvdelen af dettes Kyststrækning, nemlig kun 1900 Mile.

Som allerede bemærket have de fleste Kyster i deres umiddelbare Nærhed Lavland (men aldrig kan dette — det være her gjentaget, fordi man ikke ofte nok kan gjøre opmærksom paa, at der i ingen, den physiske Geographie vedkommende Angivelser lader sig opstille nogen uden Undtagelse faststaaende Regel — fremsættes som almindeligt og som en Lov) og dette strækker sig ofte langt ind i det Indre af Landet. Det har, da bestemte Grændser ingenlunde kunne drages med skjellig Grund, en meget forskjellig Høide over, ja vel endog under Havfladen, hvilket sidste f. Ex. er Tilfældet i Holland, hvorfor Beboerne ere nødte til ved uafladelig Arbeiden først at gjøre deres Jord saa vidt mulig fri for Vand, og dernæst at holde det borte.

Allerede af disse Angivelser vil man see, at der ikke lader sig udfinde en bestemt Grændse. Enhver veed, hvad en stor og hvad en lille Mand er, men Enhver vilde komme i Forlegenhed, naar han i et Regiment, hvor hele Mandskabet er opstillet i een Linie, skulde sige, hvor de Smaa holdt op og hvor de Store begyndte, og var han kommen til Hans, som han vil kalde stor, saa vilde Peter, hans Sidemand, sige: „Hvorfor regner Du ikke ogsaa mig med blandt de Store? Er jeg ikke en Fjerdedeel Tomme større end min Nabo?"

Ligesaa umærkeligt gaaer, i Henseende til Høiden, Høilandet over til Lavland. Man har temmelig vilkaarligt sagt; at Lavlandet strækkede sig indtil 500 Fod over Havfladen, men utvivlsomt er det, at der gives store Strækninger paa Jorden, som langtfra ligge 500 Fod over Havfladen, og som Ingen vil nægte at erkjende for Høiland, netop fordi de ved deres hele Udseende høist paafaldende adskille sig fra det nærliggende Lavland.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

B. Rom en Fristat.

III. Republikens Heltetid.

4. De puniske Krige.

2. Hannibal.

3.

Det næste Aar, 216 f. Chr. Fødsel, valgte Romerne to nye Feldtherrer, af hvilke den

ene var en uforsigtig og fremstormende Mand. Hannibal ønskede intet mere end et Slag, og den ubetænksomme Romer indrømmede ham det kun alt for snart. Den romerske Hær angreb Centrum af den carthagenienfiske Slagorden; denne veeg tilbage, Romerne fulgte efter, men de tvende Fløie holdt ikke alene Stand, men trængte endog frem. Saaledes blev lidt efter lidt næsten hele den romerske Hær indesluttet og leed et frygteligt Nederlag. 50,000 Romere laae døde, blandt dem den ene Consul, mod hvis Raad Slaget var blevet leveret; alene af Senatorer vare 80 omkomne og saamange Riddere — af hvilke Enhver som Tegn paa sin Herkomst bar en Fingerring — at Hannibal kunde sende en heel Skjæppe af Ringe til Carthago. Ved Cannä i Apulien stod dette blodige Slag. Efterretretningen derom udbredte stor Sorg i Hovedstaden, hvor der neppe var noget Huus, som ikke havde mistet en Fader, en Søn eller en Slægtning. Rom syntes fortabt og havde sikkert ogsaa været det, dersom Hannibal havde erholdt Forstærkning fra Carthago. Thi hans Hær havde lidt meget ved de mange Slag, og i de udplyndrede Egne kunde han ikke mere opdrive Levnetsmidler. Men i Carthago vare de havesyge Kjøbmænd utilfredse med, at han stedse kun forlangte Soldater og Penge istedetfor at hjemsende det Sidste. Men selv i den høieste Nød stolede Romerne paa sig selv og vare som frie Mænd faste og ubøielige. Da den forsigtige Consul havde samlet Levningerne af Hæren sammen og i ordnet Tog drog med dem til Rom, gik Senatet ham imøde og takkede ham, fordi han ikke havde tabt Tilliden til Republikken.

4.

Hannibals Leietropper fægtede ikke som Romerne for Frihed og Fædreland, men for Penge; det var sammenløbet Pak fra alle Kanter. Han søgte derfor at styrke sig ved Forbund med Sicilien og Macedonien. Men Marcellus, en tapper og klog Feldtherre — Romerne kaldte Fabius deres Skjold, Marcellus deres Sværd — slog Hannibal i flere Træfninger og erobrede Sicilien. Hovedstaden paa Øen, Syracus, holdt sig længst mod Romernes Angreb, især delesheb paa Grund af de sindrige Opfindelse af en Mand, Archimedes. Denne var et yderst opfindsomt Hoved, havde opfundet mange vigtige mekaniske Værktøier, hvormed man med en ringe Kraft kunde hæve de tungeste Byrder: han havde forfærdiget Maskiner til Kastevaaben, hvormed man kastede Stene og gloende Kugler paa Fjenden og hans Skibe; ja man fortæller, at han med store Huulspeile skal fra Murene af have stukket de romerske Skibe i Brand. Endelig, efter en toaarig Beleiring, maatte Staden overgive sig. Marcellus, den romerske Feldtherre, havde vel befalet at skaane Archimedes. Men denne, der ikke havde hørt Noget til at Staden var indtaget, sad fordybet i Tanker foran sit med Sand bedækkede Bord, hvori han tegnede Kredse og andre Figurer. En romersk Soldat trængte ind for at søge efter Skatte; Archimedes tilraabte ham ængstelig: „Forstyr blot ikke mine Cirkler!" Da gjennemborede Soldaten ham med sit Sværd uden at ane, hvem det var.

5.

Endeligt havde Carthagerne besluttet at sende Hannibal Hjelp. Hans Broder Hasdrubal skulde fra Spanien af tilføre ham en ny Hær, og denne var allerede lykkeligt kommen over Pyrenæerne og Alperne, da han blev slagen i Øvreitalien af Romerne. En Morgen kastede Romerne et Hoved over Volden paa Hannibals Leir til ham — det var hans Broders. Da forsagede den store Mand. „Nu seer jeg Carthagos Skjæbne!" udbrød han.

I Spanien havde en udmærket Feldtherre, Publius Cornelius Scipio, en Yngling paa 24 Aar, atter bragt Romernes Sager paa Fode. Han havde erobret Ny-Carthago, slaget den fjendtlige Hær og ved sin Venlighed og Mildhed vundet Spaniernes Hjerter. Da fattede han den dristige Plan at angribe Charthago i selve Afrika. Med en stor Flaade satte han derover; uden at finde Modstand drog han igjennem det fjendtlige Land, erobrede den ene Stad efter den anden og nærmede sig Carthagos Porte. Da blev Hannibal kaldt tilbage. Sørgmodig, som om han forlod sit Fødeland, tog han Afskeed med Italien, det Land, der havde været Skuepladsen for hans Seire, som han

havde erobret og nu maatte opgive, fordi hans Medborgere havde ladt ham i Stikken.

Han landede i Afrika og drog mod Scipio. Dog snart erkjendte han, at hans Modstander var ham overlegen og at han med sin sammenskrabede Hær ikke kunde modstaae Romerne. Paa Sletten ved Zama skulde det afgjørende Slag staae. Hannibal tilbød Fred, og i begge Hæres Paasyn traadte Datidens tvende største Feldtherrer sammen for at samtale. Scipio, den unge Helt, blomstrende og ungdomsfrisk, talte med Hannibal, og saae her dennes af Græmmelse og Sorg furede Aasyn. Dog Underhandlingen var forgjeves; Romeren fordrede fuldstændig Underkastelse. Slaget begyndte. Hannibal opbød alle sine Kræfter, al sin Erfaring og Aandsnærværelse; hans Hærs Stilling var mesterligt beregnet, men hans Soldater vare enerverede, hans gamle Krigere fra Italien vare faldne. 20,000 Mand bleve fangne og ligesaamange nedhuggede. Da maatte Carthagenienserne overgive sig paa Naade og Unaade og Fredsbetingelserne vare haarde. De maatte afstræde Alt, hvad de besade udenfor Afrika, til Romerne, Spanien, Sicilien, Sardinien; alle romerske Krigsfanger maatte de udlevere gratis, aflevere alle afrettede Elephanter og love aldrig oftere at afrette slige Dyr; alle Krigsskibe, paa 10 nær, maatte de opbrænde, betale Romerne Krigens Omkostninger (over 10 Millioner Daler) og endelig love aldrig at begynde nogen Krig uden Roms Samtykke.

Da der til Betaling af de uhyre Krigsomkostninger blev paalagt en Kopskat, fældede Alle i Carthago Taarer; men Hannibal smiilte bittert og udbrød: „Dengang skulde I have grædt, da I flygtede for Romerne, da Vaabnene bleve Eder fratagne og Eders Skibe brændte."

6.

Hvormeget Carthago end var blevet ydmyget, kunde Hannibal dog ikke tilendebringe sit Liv i Uvirksomhed. I Syrien herskede dengang en erobringssyg Konge, Antiochus. Til denne sendte Hannibal hemmeligt Gesandter, der skulde opmuntre ham til at forbinde sig med de utilfredse Grækere mod Romerne, og angribe disse i deres eget Land. Men Underhandlingen blev forraadt, romerske Gesandter viste sig i Carthago og fordrede Hannibals Udlevering. Carthagenienserne havde vel maattet føie sig i dette Forlangende; men Hannibal undkom om Natten, besteeg et Skib, som han alt længe havde holdt i Beredskab for sligt et Tilfælde, og satte over til den lille Øe Cercina. Her laae nogle carthageniensiske Coffardieskibe. Man modtog ham med Jubel, men undrede sig dog over at see ham her. Dog undgik han enhver Mistanke ved at foregive, at han gik som Gesandt til Tyrus, Carthagos Moderstat. Imidlertid kunde et Skib let afseile og bringe Efterretning til Carthago om Hannibals Ophold der. „Hører — sagde han derfor til Skipperne — rykker Eders Skibe sammen og udspænder Seilene, for at vi kunne drikke i Skyggen, beskyttede mod Aftensolen." Forslaget fandt Bifald, man foranstaltede et Maaltid og Hannibal nødte dem flittigt til at drikke. Da Alle laae berusede i fast Søvn, løsgjorde Hannibal sit Skib og roede bort med sine faa Trofaste over til Asien til Antiochus. Denne besluttede strax Krig mod Rom, men ihvorvel han var meget ærgjerrig, var han dog ingen stor Mand. Da Romerne rykkede frem, blev han vaklende, agtede ikke paa Hannibals Raad og lod den bedste Leilighed til at seire gaae tabt. Da blev han slagen og maatte slutte en skammelig Fred, hvori det ogsaa blev gjort ham til Betingelse at udlevere Hannibal til Romerne. Antiochus samtykkede, men Hannibal flygtede til den nordvestlige Deel af Lilleasien til Kongen af Bithynien. Ogsaa til denne sendte Romerne Gesandter og erklærede det for en fjendtlig Handling mod Rom naar han ydede denne Roms bittreste Fjende Beskyttelse. Den forknytte Konge lod Hannibals Huus omringe af Bevæbnede; Veien til Flugt var saaledes spærret for den Ulykkelige; kun et eneste Middel stod ham endnu aaben til at undgaae den Skjæbne at føres som Slave til Rom. Allerede længe havde han baaret en Flaske med Gift hos sig; da de Bevæbnede trængte ind til ham, trak han den frem og tømte den. Saaledes døde den gamle Verdens største Feldtherre.

3. Censoren Cato.

Romerne havde i Asien vænnet sig til Svælgeri og Yppighed. Jo større Skatte

Republikken og de enkelte Borgere vandt, desto mere tænkte Enhver kun paa, hvorledes han kunde leve bedst, og ikke paa, hvorledes han bedst kunde tjene Staten. Derved bleve de Rige stedse mægtigere, med Guld kunde man nu udrette mere end før, og slige Mænd som Fabricius og Curius bleve stedse sjeldnere. En Mand af den gamle Kjerne var Censoren Cato, der med al Magt vilde gjenindføre de tidligere gamle Sæder. Han frygtede, at Nogen let skulde kunne opkaste sig til Tyran, naar Borgerne havde hengivet sig til et qvindagtigt Levnet, naar de byggede smukke Paladser, opstillede Kunstværker og vilde efterabe Grækerne. Paa disse havde den strænge Mand især kastet sit Had, thi af dem kom Mange til Rom for at undervise de unge Romere i græsk Kunst og Videnskabelighed. Mange af disse Grækere vare vistnok slette Subjecter og udsvævende Mennesker, som ikke kunde behage en Republikaner som Cato. Fiinhed, Ynde og Kunst, meente denne, passede sig kun for Slaver, som intet Fødeland havde. Saaledes forsøgte han da at fordrive alle græske Talere, Lærere og Kunstnere fra Rom, og deri stode mange af Folketribunerne ham bi. Scipio, den ærekronede „Afrikaner" — som han blev kaldet efter sin Seir over Hannibal — var ogsaa disse Mænd forhadt, fordi han fandt Behag i græsk Dannelse og Kunst, men ogsaa fordi de meente, at det var farligt for en Fristat, naar En havde for stor Betydning og Indflydelse. Saaledes anklagede de tvende Tribuner denne fortjenstfulde Mand, under det Paaskud at han paa sine Feldttoge havde understukket Penge, som tilhørte Staten, og beholdt dem for sig selv.

Paa den Dag, da Sagen skulde forhandles, kom Scipio paa Forum, med en Laurbærkrands om Hovedet. Han sagde: „Idag, I Romere, er det den Dag, paa hvilken jeg engang vandt en herlig Seir over Hannibal i Afrika. Kommer, lader os gaae til Capitolium og takke Guderne." Da jublede Folket og fulgte ham; om Anklagen var der ikke længer Tale. Men Scipio maatte efter den Tid ikke mere opholde sig i Rom, han drog til sit Landgods og levede der i stille Tilbageholdenhed til sin Død, som indtraf i det samme Aar, hvori Hannibal berøvede sig selv Livet.

Censoren Cato vedblev imidlertid at revse de Prunksyge og ivre mod de Riges og Mægtiges Udpresninger; dog kunde han ikke sætte nogen Dæmning for den stedse mere tiltagende Tøilesløshed. Men hvergang, saa ofte Cato havde holdt en Tale i Senatet, tilføiede han regelmæssigt disse Ord: „Forøvrigt mener jeg, at Carthago maa ødelægges."

4. Carthagos Ødelæggelse.

Catos Ønske var ogsaa det romerske Folks Villie; det ventede kun paa en Leilighed til atter at kunne overfalde Carthago. Da skete det, at en Nabokonge til Carthago fratog det et Stykke Land. Carthagenienserne turde ikke uden Romernes Samtykke begynde nogen Krig, hvorfor de sendte Gesandter til Rom og bade om Hjelp; men de fandt ingen. Carthagenienserne fornyede deres Klager og Bønner, og endelig afsendtes der nogle Romere, som skulde undersøge Sagen. Deres Kjendelse faldt ud imod Carthagerne. Kongen blev nu mere overmodig, og Carthagenienserne grebe til Vaaben for at værge sig selv. Dette erklærede Romerne for et Brud paa Freden og sendte en Hær over til Sicilien. Carthago forskrækkes, afsender Gesandter og underkaster fuldstændigt Landet og Folket. „Saa sender os da 300 Gidsler som Tegn paa Eders Underkastelse!" 300 Ynglinge bleve revne fra deres Forældre og sendte til Rom. Desuagtet sætter den romerske Hær under Scipio den Yngre over til Afrika og man befaler Carthagenienserne at udlevere alle Vaaben og alt Krigsforraad. De adlyde. Men da nu den Befaling kommer at sløife Carthago og fæste Bolig et eller andetsteds i Landet 3 Mile fra Havet, da bleve Carthagenienserne bragte til Fortvivlelse. De opbyde deres sidste Kraft for idetmindste ikke at falde æreløst.

Carthago havde en fortræffelig Beliggenhed paa en Halvøe og var stærkt befæstet. Indgangen til Havnen kunde spærres Romerne ved Hjelp af en Kjæde, og en Landhær var opstillet saaledes, at Staden stadigt kunde forsynes med Levnetsmidler. Ung og Gammel arbeidede nu paa Forsvaret; man nedrev Huse for at erholde Skibstømmer; alt Metal, alle Kostbarheder af Guld og Sølv bleve sammenbragte for deraf at smede Vaaben; paa

Gaderne, i Templerne saae man tømres, hamres, smedes. Der var Mangel paa Buestrænge; Fruentimrene afskare deres lange Haar dertil. Saaledes forsvarede Carthagenienserne sig med den yderste Fortvivlelse to hele Aar mod Romerne. Endelig, i det tredie, Aar 146 f. Chr., stormede de romerske Soldater Murene. Dog maatte de gradeviis tilkjæmpe sig Byen; og den rasende Myrden i Gader, Stræder og Huse varede i 6 Dage. Af 700,000 Indbyggere bleve kun 59,000 ilive, hvilke solgtes som Slaver. Staden var bleven stukken ibrand paa flere Steder og den brændte i 17 Dage igjennem.

5. Erobringen af Corinth.

Grækerne havde Intet lært af deres tidligere Historie. Paa Grund af deres Uenighed vare de tidligere blevne et Bytte for Philip af Macedonien, og af samme Grund bleve de ogsaa nu et Bytte for Romerne. Sparta stod i Feide med Corinth, denne ophidsede igjen andre Stater mod Sparta. Der fandtes blandt Grækerne mange Forrædere, som holdt med Romerne og lokkede disse ind i Landet. Da drog Consul Mummius mod Corinthierne og deres Forbundne, slog dem og erobrede deres Stad i det samme Aar, hvor Carthago blev ødelagt. Efterat Soldaterne havde plyndret den rige Stad, stak de den ibrand. De herligste Paladser gik op i Røg; en Mængde værdifulde Billedstøtter og Malerier sendte Erobreren til Rom; men han var saa uvidende i Kunstgjenstande, at han sagde til Matroserne, at de ikke maatte sønderbryde Støtterne, da de ellers selv skulde gjøre andre istedet. Han holdt Kunsten for et simpelt Haandværk.

Indbyggerne i Corinth og mange andre Grækere bleve bortførte som Slaver, ved dem kom græsk Lærdom og Kunst til Rom, og udbredte sig derfra over alle Lande paa Jorden. Saaledes have Grækerne virket for Menneskehedens Dannelse længe efter, at deres Forfatning var tilintetgjort og deres Kraft brudt.

6. Roms Verdensmagt.

Da Romerne havde tilintetgjort Carthagenienserne, ansaae de sig for Verdens Herrer, og Frygt og Skræk betog Folkeslagene, naar de hørte Romerne nævnes. Antiochus af Syrien vilde føre en Krig mod Ægypterne, Senatet sendte en Gesandt til ham og forbød det; Antiochus adlød. Da Kong Prusias af Bithynien gjorde et Besøg i Rom, iførte han sig Slavedragt og kyssede Dørtærskelen, førend han traadte ind i Senatet. Kong Masinissa af Numidien, af hvem Romerne havde kjøbt Korn, sendte sin Søn til Senatet og lod melde: Han følte sig ganske skamfuld over, at Romerne havde givet ham Penge derfor, da jo han selv, hans Land og Alt tilhørte Romerne.

Efter at Romerne næsten til samme Tid havde ført Krig i Spanien, i Grækenland, i Macedonien og Afrika, og seiret overalt, rørte sig Ingen mod dem. Kong Attalus i Lilleasien testamenterede dem ved sin Død hele sit Rige og alle sine Skatte. Saaledes syntes Romerne at have opnaaet den sikkreste Magt og største Lykke paa Jorden. Begge Dele, deres Magt og deres Rigdom, bleve med hver Dag umaadeligere; derom talte de gjerne og roste sig af deres Storhed med ægte romersk Stolthed.

(Fortsættes.)

Om Middelalderens Folketro paa Djævleri og Trolddom.

(Sluttet; see Pag. 225.)

7.

Den høieste Komik grændser til det Tragiske, den stærke Latter saavelsom den heftige Graad opløses i Sukke; to forskjellige, hinanden modsatte Aarsager frembringe saaledes een og samme Virkning, eller — for at bruge en almindelig Talemaade — Extremerne berøre hinanden. — Samtlige Skikkelser, hvori Middelalderens Djævletro fremtraadte, ere at ansee som en Sum af Latterligheder, et Speil for Tanken, hvorved den fryder sig, indtil den pludselig gyser tilbage; thi alle disse Latterligheder have en alvorlig, ja rædsom

Skyggeside. Djævletroen var en Art vild Fanatisme, der foer frem med Ild og Sværd; ved de gamle urimelige Fordomme klæbe Blod, tusinde og atter tusinde Menneskers Blod. Latterligheden bør derfor træde i Baggrunden; thi mere end alvorlig bliver Sagen, naar vi erindre os Nettergangen ved Hexeprocessen. — Det Urimelige i at kunne indgaae en Forbindelse med Djævelen kom ikke i Betragtning; Folketroen gjorde Fornuften blind, og næsten alle Vederstyggeligheder bleve anseete og bedømte som Trolddomsværk. Blandt de Ulykkelige, som man henregnede til Hexe og Troldmænd, fandtes Adskillige, som aabenbart havde lagt an paa at bedrage og skade Andre, ja der fandtes endog Nogle, som befattede sig med Giftblanderi, med at forhandle Successionspulver. At slige Forbrydere bleve afstraffede, vil Enhver finde juridisk rigtigt; men herved blev ingenlunde taget Hensyn til det Strafskyldige ved Bedrageri og Giftblanden, men ene og alene til Trolddom, til Forbund med Djævelen. I den danske Lov (6. Bog 1. Kap. 9 Art.) omtales dette Forbund som en Forbrydelse, der straffes ved „levende at kastes paa Ilden og brændes;" men dette Lovbud hører nu til de forældede, som ere ude af Kraft, Ussing siger derfor med Sandhed, at nuomstunder vilde Vedkommende blive betragtet som et Menneske, der ikke er ved sin rette Fornuft og Forstand, — altsaa sendt til Anstalten for Sindssvage. — Dog da hiint Lovbud blev givet, tvivlede man aldeles ikke om sligt Forbunds Mulighed, men antog tvertimod at det undertiden virkelig havde fundet Sted. Det Mislige ved slig Antagelse fattede hiin Tids Vankundighed ikke. De Mistænkte eller Anklagede stilledes for Retten, en Tilstaaelse blev aftvunget dem, og det var tilstrækkeligt, det var Grund nok til at udtale Dødsdommen over dem.

Middelalderens Dommere vare i Reglen ustuderede Mænd, stærkt smittede af Mængdens Fordomme og Overtro, kaldede til deres vigtige Embede ved Lehnsherrer, der vare ikke mindre overtroiske og blinde for Ret og Retfærdighed. Man kan derfor ikke undres over, at slige Dommere ofte vare et blindt Redskab for Geistlighedens Anmasselser eller for egen og Andres private Hævn. Naar en saadan Inqvisitor desuden ikke viste stærk Iver i Forfølgelse af Djævelskabet, blev han ikke sjelden selv beskyldt for at være i Ledtog med den onde Aand. Mange Steder havde Inqvisitoren ikke megen anden Lønning end Sportlerne, der faldt for Hæftelsen af Hexe og Troldmænd; for at have et taaleligt Udkomme maatte han selvfølgelig ikke spare paa Anklage, Tortur og Baal. Allerede ved Aaret 1689 viste den danske Regjering Mistro til slige Dommeres Conduite, og befalede, at der i Trolddomssager ikke maatte skee Execution, idetmindste ikke naar Straffen var Livsstraf, forinden Sagen havde været indstævnet for Rigets høieste Domstol.

Mod den Værd, som man tillagde Vidnesbyrdene af de Anklagede, maa man fatte en grundet Mistro, naar man erindrer, at disse ikke sjeldent vare melankolske Folk eller hysteriske Qvinder, med forvirrede Begreber og en af Overtro og Fordomme omtaaget Forstand. — Djævleriets Arkanum, de saakaldte Hexesalver, virkede saa inddyssende, bedøvende og berusende paa Phantasien, at Forstanden aldeles maatte formørkes. De hedenske Theurger betjente sig af Indgnidninger med Salver af Bulmeurt og Belladonna*), Røgelser med narkotiske Planter, Tincturer af Opiater, for at forberede Folk paa Syner og Aabenbaringer, og man finder Spor af de samme Midlers Anvendelse i Middelalderen paa Folk, der vilde indvies i Trolddomskunsten, ja at Hexene maatte anvende dem paa sig selv, forinden de kunde erholde deres Syner eller foretage deres Luftreiser. At slige Midler maatte fremkalde Bevidstløshed, Vildelse og Delirier, er indlysende. Deres Bekjendelse beroede altsaa kun paa en Illusion; de anførte som Virkelighed, hvad de blot havde seet i en Ruus eller Drøm.

I Østerland betjener man sig endnu af disse Indgnidelser og Røgelser, og meget tidligt har man kjendt deres Virksomhed. Naar Nogen vilde raadspørge Troptonius eller andre Orakler, blev hans hele Legeme først

*) Bulmeurt og Belladonna (Natskygge) giftige Planter med en bedøvende Lugt, især den sidste, der dufter stærkt om Natten og foraarsager Svimmel, Hovedpine og Bedøvelse.

indgnedet med en Salve. Saaledes maatte Apollonius og hans Reisefælle forholde sig, forinden de fik Adgang til de indiske Vises Mysterier; Salven var saa stærk, at det forekom dem som om de bleve vadskede med Ild. Om Præsterne i Mexiko fortælles, at de salve deres Legemer med en stinkende Salve, inden de samtale med Guddommen. Florente beretter i sin Inqvisitionshistorie, at Hexene have tilstaaet, at før de gjorde Reisen til Satansfesten paa Bloksbjerg, maatte de toe Fødderne og Haandsladerne med det Vand, som en opirret Tudse lod gaae fra sig, — naturligviis et Foregivende, som skulde synes at skjule Hemmeligheden ved den ægte Salves Tilberedelse.

Mangfoldige Kjendsgjerninger berettige os til at tvivle om Sandheden af Hexenes Vidnesbyrd. — I Florents blev engang en Qvinde fremført for Øvrigheden og anklaget som Hex. Hun tilstod strax, at staae i Forbund med Djævlen, og erklærede, i den kommende Nat at ville gjøre en Reise til Djævlesabbathen, saafremt man tillod hende at gaae hjem og træffe sine Foranstaltninger. Dette tillod Dommeren; den foregivne Hex forføiede sig hjem og salvede sig. Hun sov strax ind; man bandt hende til Sengen, og Slag, Stik og Brænding formaaede ei at forstyrre hendes dybe Søvn. Først den anden Morgen vaagnede hun endelig og fortalte meget omstændeligt hvorledes hun havde bivaanet Sabbathen; dog havde hun under sin Drøm haft smertelige Fornemmelser af den Behandling, hun havde lidt. Dommeren lod det forblive ved denne Straf; men saaledes tænkte kun de færreste Dommere. — Den berømte Gassendi vilde overbevise de Ulykkelige, som udgave sig for Hexe, om deres Vildfarelse. Han udforskede Hemmeligheden om Salvens Tilberedelse og anvendte den paa nogle Qvinder. Disse opvaagnede først efter en lang Søvn, og med fuld Overbeviisning fortalte de ham at have været tilstede ved Djævlefesten, udbredte dem vidt over de Glæder, de havde nydt, og — hvad der var det Farligste — nævnede endog andre Folk, hvis Bekjendtskab de havde gjort ved Festen, hvilken Angivelse under andre Omstændigheder strax kunde have ført til Fængsling og Tortur. — I Ingolstadt angave nogle Hexe sig for Retten som skyldige i Drab og bleve ikke lidt forundrede, da de dræbte Personer stode levende for dem. — I Würzburg blev i Aaret 1750 en Nonne anklaget for Hexeri. Retten vilde skaane hende, men hun forblev fast ved sin Paastand, at hun var en Hex, og nævnede endog adskillige Personer, som hun havde dræbt ved sine Trolddomskunster. Disse Personer levede, men ikke desmindre blev Nonnen dog brændt. — I Tusindviis kunne slige Exempler anføres, som alle bære Spor af hiint sørgelige Sværmeri og sin Tids Fordomme og Vildfarelser.

Dog endnu mindre paalidelige vil man finde de Anklagedes Vidnesbyrd, naar man nærmere undersøger, ei blot Hexeprocessen, men overhovedet Middelalderens hele Rettergang. Fængslerne vare i sig selv Marterhuler, mørke, fugtige og rædsomme Celler, mere Opholdssteder for Slanger og Kryb end for levende Mennesker. „Naar Fængslets Dør lukkedes," — siger Digteren — „da forlod Haabet den Ulykkelige." — Om end den Anklagede strax, naar han kom for Retten, bekjendte sin Brøde, saa blev han dog underkastet Torturen, for at aftvinges en yderligere Tilstaaelse eller for at angive sine Medskyldige. Bekjendte han under Torturen, var han Døden vis; bekjendte han ikke, udlagdes det som Tegn paa, at Forbindelsen med den onde Aand ret havde hærdet ham. Man forandrede, skjærpede, gjentog Torturen, ja indtil tyve Gange, indtil den Anklagede enten døde under Piinslerne eller tilstod, hvad man ønskede, at han var en Varulv, eller at hun havde haft kjødelig Omgang med Djævelen, eller at man ofte havde bivaanet Hexesabbathen o. m. desl. — Var den Anklagede for stærk i sine Lidelser eller for standhaftig til at give efter, da gav man ham berusende Drikke, og Alt, hvad han fremstammede i sin piinlige Ruus, blev holdt for en Bekjendelse. — Den Ulykkelige, som skulde fordømmes, var uden Redning. Udholdt han Smerterne under Torturen, sagdes det at være ved Djævelens Bistand, skreg han, da var det Forstillelse, skreg han ikke, var det Forstokkelse; døde han under Marterne, da havde Mephistopheles selv qvalt ham, for at han ikke skulde røbe Hemmeligheden, tabte han Mælet, havde den djævelske Overherre

gjort ham stum eller forhærdet. — Det bedste Beviis paa Djævleforbindelse holdt man det for at være, naar den Anklagede talte forstandigere og klogere end man kunde vente, især naar han talte paa Vers.

Maaskee synes dette at klinge utroligt, men mangfoldige af hiin Tids Retsakter bekræfte det. „Man fristes" — siger en viis Mand med Sandhed — „til at troe, at det var Dommerne og ikke de Anklagede der vare besatte af Djævelen."

Underliden blev en Troldqvinde kun underkastet Torturen, for at hun skulde angive Andre, til hvem man havde „et ondt Øie," eller hvis Eiendomme fristede Begjærligheden. Saaledes i Flanderen ved Aaret 1459. Eisenhart fortæller om Rettergangen mod en Pige, som 1650 blev anklaget for at have sat Ild paa sin Hosbonds Huus. Under Sagen troede man at mærke, at der stak mere derunder; hun blev underkastet Torturen, hvor hun blev greben af Epilepsi, og gjort til en Hex, der angav sig selv og mangfoldige Andre, som hun neppe kjendte. Skjøndt der neppe var Mening eller Sammenhæng i hendes Tilstaaelse, blev hun dog efter et juridisk Facultets Erklæring brændt som Hex, ikke overbeviist om den Brøde, for hvilken hun egentlig var anklaget.

Hvorvidt en Folketro kan udarte og i fanatisk Iver rase mod ulykkelige Mennesker, der Intet eie uden Livet og Smertensskrig, og underkaste dem Tortur og Baal, derom leverer Historien mangfoldige Vidnesbyrd. Dog naar Forfølgelserne ydermere i helligt Sværmeri gaae ud over uforstandige og uskyldige Børn, da standser Talen ved en Handling uden Navn. Og dog have vi Exempler paa sligt Barbari, hvori Menneskene selv overgaae Skovens vilde Dyr i Grumhed. Jeg vil kun anføre et eneste, der berettes os af en Samtidig; den bekjendte Kappelius.

„Huden gyser paa mig," — skriver han — „naar jeg betænker, at i Aaret 1657 og nogle følgende, da Hans Høifyrstelige Durchlautighed af Hessen Homborg paa Opfordring af den fortræffelige Theolog og strenge Prædikant salig Mauritius Soldon heftigt forfulgte Troldmændene i Bingenheim, at der i den eneste Flekke Echzel endog af den Aarsag blev henrettet — over 40 til 50 Personer, hvoriblandt var en Mand, ved Navn Kaubenmacher, der for Trolddoms Skyld døde og ødelagdes med sit hele Huus. Sørgeligt var det at see, da og til samme Tid ti smaa Børn, alle over 10 og under 14 Aar, efter at man frugtesløst havde anvendt et heelt Aar paa deres Omvendelse, i en Time (een efter anden, gaaende mellem tvende Præster, og vel i fuld Gang, dog saa at Ingen saae den Andens Exekution) i sluttet Kreds bleve henrettede med Sværdet! — Med eet Ord, Satan var dengang og paa bemældte Sted ret løsladt!"

Hvad bør man dømme derom, naar selv svage Børn ikke engang undgik Beskyldningen for Troldom, men maatte bestige Skafottet med de Ældre? — I Sandhed, Fanatismen sløver Hjertets blidere Følelser og gjør blind for Ret og Retfærdighed!

8.

Reformationen kom. Luthers Tordenrøst vakte Folket af den Dvale, hvori det i flere Aarhundreder havde ligget; Oplysning og Videnskabelighed blev fremkaldt, der grundedes Forbedringer i Skolen og Samvittighedsfrihed i Kirken. Det skulde synes som om denne store Omvæltning nødvendig ogsaa maatte frembringe andre og mildere Forholdsregler mod de Forvildede, der i vankundig Overtro styrtede sig selv og Andre i Fordærvelse. Men at dette ingenlunde blev Tilfældet, er alt viist ved nogle Exempler i det Foregaaende. Den rene Lære havde mange Kampe at bestaae, inden den endelig vandt sin herlige Seier; Vankundigheden var for stor til strax at kunne hæves, og de gamle overtroiske Forestillinger, Troen paa Djævleri og Trolddom, Djævlebesættelser o. desl. gik over i den nye Lære, og frembragte ofte de skrækkeligste og sørgeligste Virkninger.

Den katholske Kirkes Dogmer om Sjælemesse og Helgentilbedelse bleve heftigt angrebne af Reformatorerne som uforenelige med den sande Christendom. I den 21de Artikel af den augsburgske Confession hedder det, „at af den hellige Skrift kan ikke bevises, at man skal paakalde eller søge Hjælp hos Helgener." — At disse Dogmer vakte Uvillie, er ikke underligt, da de af katholske Præster

og Munke kun anvendes til Overtroens Bestyrkelse og til Vinding for Kirken; men Ondet var ikke hævet, forbi man forkastede en Vildfarelse. Naar vi fjerne Misforstaaelse og Misbrug fra hine Sætninger, ere de i sig selv mindre forkastelige; thi de vise da en venlig Forbindelse mellem Jordens Fornuftvæsner og den Aandeverden, hvori de engang skulle optages. Det er en glædelig Forestilling for de Efterlevende, at kunne indflette deres Kjærlighed til de Afdøde i deres Bøn og Andagt; det er en oplivende, trøstende Tanke, at forestille sig den elskede Afdøde som et Væsen, der erindrer sig de Tilbageladte med Velvillie og beder for vort sande Vel; vi føle da mindre Dødens Bitterhed, naar vi paa en vis Maade kunne sige at staae i en Forbindelse med de Forudgangne. Disse Forestillinger røre sig mere eller mindre i ethvert Menneskes Hjerte, fremtræde klart for vor Sjæl i Sorgens og Veemodens Timer; derfor besøge vi Forældres, Børns og Elskedes Gravhøie, derfor offre vi deres Minde en hellig Taare og udmale os Tilstanden, hvis de havde levet. Men det vilde være en smertelig Tanke for de Sørgende, naar de i ingen Henseende kunde, for at bruge et bibelsk Udtryk, „vise Barmhjertighed mod de Døde; Døden er et bittert Savn, naar den tænkes som en evig Skilsmisse, naar man seer en uoverstigelig Skranke reist mellem denne og hiin Verden, saa at den Levende ikke kan virke paa den Døde, ikke modtage nogen Fornemmelse fra hiin salige Aandeverden. — Dette Sidste antog den ivrige Protestantisme, den benægtede ganske ethvert Samqvem mellem de Levende og de Døde. Men skjøndt man saaledes stærkt afsondrede denne Verden fra hiin høiere Aandeverden, saa forkastede man dog ingenlunde den ældre Tro paa de onde Aanders Indflydelse paa Mennesket; man vedblev tvertimod at paastaae, at de Levende vare udsatte for Djævelens Anfægtelser. Endog det udøbte spæde Barn sagdes at være besat af den onde Aand, som først ved dets Daabspagt kunde uddrives ved Oplæsningen af en fra den gamle Kirke nedarvet Formular, den saakaldte Exorcisme*). — Paa denne Maade lukkede man Døren for de uskadelige, og trøstende Forestillinger, men aabnede Porten for de frygtelige og ængstende. Saaledes gaaer det i Almindelighed, naar man i Iveren „vælter Vognen til den anden Side."

Mod Djævelens Indflydelse satte man den eneste sande Guds Bistand, men denne var utilfredsstillende for den vankundige Mængdes Forstand og Følelse. Naar man indrømmede en ond Aand saa stort Herredømme i Verden, burde man ogsaa have tilladt Forestillingen om gode Mellemvæsner, hos hvilke Bistand var at haabe; thi den simple Mand kunde i sin Uvidenhed ikke hæve sig til Forestillingen om det høist fuldkomne Væsen, saaledes at han med fuld Tillid kunde vente Alt af Een. „Man forbød ham at bede til Helgener," — siger en vis Forfatter — „og han bad til Djævlene."

Hvormeget Gode end saaledes Reformationen bevirkede, saa betog den dog ikke de Christne deres Frygt for Djævelens Indflydelse, og gjennem hele det 16de og 17de, ja indtil Midten af det 18de Aarhundrede virkede denne Frygt meget uheldigt paa Indbildningskraften og Nettergangen. Luther selv nærede denne Frygt, og Papisterne beskyldte ham for, at han til Kirkens Fordærvelse stod i Pagt med Djævelen — en Beskyldning, som han rigelig gav dem tilbage med en streng Protest. Men saameget fremgaaer dog af hans Yttringer, at han gav Djævelen Skyld for visse Sygdomme, og bebreidede Lægerne, naar de vilde forklare dem af naturlige Aarsager. Ligeledes paastod han ogsaa, at den onde Aand ofte viste sig for ham med Syllogismer, samt at den blandede sig i hans huuslige Anliggender, for at forstyrre og hindre ham i hans store Foretagende. Bekjendt er ogsaa Historien om Blækhornet, hvilket han kastede mod Væggen, i den Tro at Djævelen stod for ham, da han arbeidede paa Oversættelsen af Bibelen. Dog er denne Frygt ikke latterlig eller una-

*) Efter mange Forhandlinger derom, blev Exorcismen først afskaffet i den danske Kirke ved en kongelig Forordning af 7de Mai 1783, fordi den — som det hedder — „var uden Grund i Skriften, modbydelig, overtroisk, og længe havde været til Anstød og Forargelse for Mange."

turlig for hans Vedkommende. Luther var en ivrig Mand, omgivet af mange mægtige og snedige Fjender; han var derfor ofte i en exalteret Sindsstemning, hvori han saae Ting, der ikke vare virkelige, brugte Udtryk, der ikke bør forstaaes bogstavelig; Men at hans Mening burde optages som en Bestanddeel i Troen af hans Troesbrødre, følger ingenlunde deraf; Luther har aldrig erklæret den for ufeilbar, og det har ligesaalidt været hans Hensigt at begunstige en Overtro, bygget paa Usands og Vankundighed. Feilen maa søges i Tidsalderen, ikke hos ham, der havde til Formaal at udbrede sand Religiøsitet og Oplysning.

Hos de fleste Præster, der ansattes efter Reformationen, fandt Troen paa Djævleriet kun altfor megen Næring. De første evangeliske Lærere vare udrundne af Folket og slet forberedte til deres Kald, beskikkede af uvidende Lehnsherrer og slet lønnede; nogle havde blot ombyttet Munkekutten med Præstekjolen og lært at messe i Modersmaalet. Videnskaberne laae i en Barndomsperiode og vare kun tilgjængelige for de Færreste, og hos de mindre oplyste Mennesker ytrer sig altid det stærkeste Hang til Overtro. Reformationsaarhundredet kan derfor opvise de fleste Exempler paa Besættelser, dæmoniske Sygdomme, Hexekunster og Spøgelsehistorier; Overtroen udartede navnlig efter at man ophørte med Pillegrimsreiser, paa hvilke mange melankolske Mænd og hysteriske Qvinder vare bleven helbredte for deres legemlige Onder, som havde saa stor Indflydelse paa deres Aandstilstand.

Ligesom tidligere bleve mange Mennesker Offere saavel for Geistlighedens som for Folkets Overtro. Forfølgelserne mod Hexe og Troldmænd vedbleve; efter Reformationen faldt endnu flere Offere end i selve Barbariets Tid, ja Protestanterne lagde endnu større Iver for Dagen ved at oprette Hexebaal end Katholikerne. — Hellig Vankundighed og vanhellig Egennytte hos Magthaveren vedbleve at vise sig. I Frankrig, England og Skotland sammenblandede man Kjættere, Troldmænd og Hexe, fordømte og brændte dem; men intet Sted brændte man med mere Iver end i Tydskland. Fra Aaret 1590 til 1600 hørte i Brunsvig Henrettelser til Dagens Orden, og hyppigt bleve 10 til 12 Menneskeliv offrede paa een Dag. Paa et Sted foran Lechelnholze i Wolfenbüttel, hvorhen ogsaa Hexene fra Kahlenberg bragtes, fandtes saamange Brandpæle, at disse udgjorde en lille Skov.

Ogsaa Danmark kan opvise Exempler fra denne Periode; skjøndt Antallet er forholdsviis mindre end i andre Lande. I Aaret 1548 bleve i Roeskilde to Qvinder, hvoraf den ene endog var Enke efter en Borgermester, beskyldte for Hexeri og underkastede Vandprøven; da de ikke strax kunde synke, bleve de dømte som skyldige til Baalet. Samme Skjæbne havde nogle gamle Koner i Kjøbenhavn 1567. Den ene af disse, en bedaget Enke, holdt i Nikolai Kirke Bryllup med en ung Mand; dette Særsyn havde lokket mange Mennesker til Kirken og formodentlig tillode Nogle sig spottende Bemærkninger; thi opbragt vendte den sølvhaarede Brud sig mod Mængden og sagde, at næste Søndag skulde der blive en Trængsel af anden Art i Kirken. Dette indtraf ogsaa virkeligt, idet der midt under Gudstjenesten indtraf et pludseligt Mørke, der fyldte de Tilstedeværende med en panisk Skræk, saa de styrtede til Kirken og Mange lemlæstedes i Trængselen. Uagtet dette Mørke nu gjerne kunde være en ganske naturlig Følge af en forbidragende Tordensky, blev det dog strax udlagt som et Værk af den gamle Qvinde, der blev dømt efter dette Beviis og trods sin høie Alder maatte bestige Baalet. Et Par Aar derefter (1569) led Degnen i Birkerød samme Død som Troldmand, og i Aaret 1573 blev ligeledes en gammel Kone i Fyen, efter to Vidners Udsagn om at hun havde „forhexet Folk," ved Underretten dømt til Baalet og virkelig brændt. For sildig blev Sagen indstillet til Kongen og Rigsraadet, som erkjendte den stakkels Kone for uskyldig. Denne Sag gav Anledning til, at der i Domslutningen blev skrevet, at „efterdi der findes stor Uskikkelighed i slige Trolddomssager, saa ville vi (Kongen) med det Første gjøre en Ordning og Skik, hvorledes her efterdags holdes skal."

I Aarhundredet mellem Reformationen og Trediveaarskrigen (1536—1618) gjorde Videnskaberne vel nogle Fremskridt, og mangt

et Ord blev rettet mod Astrologi, Guldmageri, Nekromanti og Diabologi; men disse Ord vare kun Lynglimt, der strax forsvandt i Mørket. Oplysningen stod paa den gamle Fod, og den lille Sum af Sandhed, man havde samlet, gik ganske tabt under den Forvirring, Jammer og Elendighed, som den trediveaarige Religionskrig kastede over største Delen af Europa.

Reformationen var et vigtigt Vendepunkt i den menneskelige Aands Historie; dens Deeltagere bare dens Møie og Farer, først Efterverdenen nød de Goder, som slig Omvæltning fremdrog. Reformationsaarhundredet var ikke Christendommens gyldne Tidsalder, under det herskede kun Lidenskaber, blind Iver og vanvittig Had mellem Partierne; men af det Gamle og Svundne vil stedse noget Bedre udvikle sig; Forstanden beriges ved de store og dyrekjøbte Erfaringer, den vinder Kraft ved at see tilbage i Tildragelsernes Speil.

9.

Troen paa Djævleri og Trolddom fandt tidligt enkelte Modstandere i ædle kyndige Mennesker, det vare ophøiede over Tidens Fordomme. Allerede den ældre Plinius talte med Ringeagt om Magien; Horats spottede Hexene og deres overtroiske Kunster. Gjennem hele Middelalderen, da man saa høilig frygtede og saa grusomt forfulgte alle Troldmænd og Hexe, hævede sig af og til adskillige forstandige Stemmer mod Troen paa Djævelens Magt, men disse vandt ingen Styrke, de maatte forstumme for Overtroens physiske Magt eller tale et tvetydigt, uforstaaeligt Sprog, for ikke at blive misforstaaede og givne til Priis for Inqvisitorerne. Det varede længe inden Sandheden kunde trænge ind i Domhusene og Kabinetterne, og selv længe efter at den var trængt derind, nærede dog Folket sin nedarvede overtroiske Frygt for Djævelens Magt og List.

Midt iblandt den store Hob af ivrige Forfægtere af Djævelens Forbindelse med og Magt over Menneskene, fremtraadte endelig en Mand, der vovede at byde Folketroen Spidsen. Det var Johan Wier, Forfatteren til **De præstigiis Dæmonum** (1563). Vel benægter han ikke ligefrem Djævelens Magt; thi der hører mere end Mod til at erklære sig mod sin Tidsalders Vildfarelser og Fordomme, naar man har Fængsel, Tortur og Baal for Øie; men han indskrænker dog Djævelens Virkekreds saameget at hans Indflydelse bliver høist ubetydelig. Han paastaaer, at Djævelen har ingen Skabermagt og formaaer ikke at frembringe det mindste Legeme; det er en taabelig Fordom at antage, at Mephistopheles betjener sig af Troldmænd og Hexe til at fremme sine onde Planer, thi han behøver ikke dem for at stifte Ondt. Om Hexene siger han, at de ere fjantede, tungsindige eller hysteriske Qvinder med en forstyrret Indbildningskraft, der kun skade sig selv med Hexesalverne, der virke som inddyssende, bedøvende og berusende Midler; de trænge til Lægedom, Underviisning og Trøst, men det er uretfærdigt at tilkjende dem Dødsstraf. Han forkaster aldeles Troen paa Varulve, ligeledes de sælsomme Fortællinger om Folk, der opkaste Naale, Tudser, Slanger o. s. v., om Kirsebærstene, der spire i Maven. Dette Værk, der danner Indledningen til den nyere Hexelitteratur, har Johan Wier tilegnet Keiseren og Rigetl og i Dedicationen henvender han sig til de Mægtige med Bøn om at forskaane de Uskyldige og Vildfarende for Inqvisitorernes skjændige Grusomhed.

Hexeprocessen fandt snart en anden Modstander i Englænderen Reginald Scot (1600); dog hans Bog (Discowery of Witchcraft) blev ikke blot confiskeret, men den engelske Konge Jakob den Første paatog sig endog at forfatte en Gjendrivelse mod ham. I Kong Jakobs Bog, **de Dæmonologia**, bliver Scot stemplet som en Sadducæer, men forøvrigt indeholder Værket Intet, som vidner om nogen fordomsfri Tænkemaade. — Ogsaa Johannes Baptista Porte skrev mod Hexeriet og forkastede det som Overtro, idet han forklarede, hvorledes der ved naturlige Midler, Kunst og Færdighed kunde frembringes Virkninger, som Bedragere udgave for overnaturlige. Men hans Skrift havde ingen Følger; Nogle forstode ham ikke, Andre vilde ikke forstaae ham, og Forestillingen om Dæmonernes Indflydelse paa Sygdomme,

om Djævlebesættelse og om Hexeriets Kræfter blev saaledes urokket.

Men saa faa Stemmer, der reiste sig til Gjendrivelse af de vrange Fordomme og Folkemeninger, saa behøvedes der en tyk Foliant til at omtale de Mange, der gjendreve dem og paastode Hexeriets sande Tilværelse, begrundede dets Virkninger paa Forbund med onde Aander og viste Retmæssigheden i at forfølge Hexe og Troldmænd med Tortur, Ild og Sværd. Først og fremmest maa man dog anføre Magister Sprenger, Forfatteren til „Malleus maleficarum.“ Hans Bog skulde tjene til en Norm ved Hexeprocesser, men var ikke desmindre skrevet i et Sprog, der røber en forbausende Uvidenhed. Man kan gjøre sig et Begreb derom, blot ved at anføre hans Etymologi paa Ordet „Diabolus.“ Han udleder det af „duo“ to og bolus,“ en Bid, fordi — som han siger — „Menneskets Sjæl og Legeme ere to Lækkerbidskener for Djævelen.“

— Næstefter Sprenger fik Hexeriet en ivrig Forfægter i Hieronymus Cardanus, en Læge og Astrolog, der 1570 blev kaldet til Danmark, men til alt Held blev borte, fordi han ikke kunde taale det nordligere Klimat. Som Beviis for Hexeriets Tilværelse anfører han Hexenes eget Vidnesbyrd. „Ingen“ — paastaaer han — „kan benægte Dæmonernes Indflydelse, eller at der gives Spøgelser og Gjengangere, uden tillige at benægte Sjælens Udødelighed.“ Han anseer sine egne Drømme for Inspirationer af onde Aander og fortæller en Masse Krøniker om Gjenfærd og Troldomskunster, som han havde samlet paa en Reise i Skotland (1552).

Men den tappreste Forkjæmper for Djævleriet var dog Jesuiten Martin Delrius*), der i Aaret 1599 udgav sin „Disquistionem magicarum libri etc.“ Han gik endnu videre end sine Forgjængere, der selv ansaae Taskenspillerkunster for Djævleværk og Øienforblændelse, idet han lærte, at siden Hussiterne, Bøhmerne og Lutheranerne overfalde Tydskland, var der med dem og ved dem kommen en stor Mængde Troldmænd, „der, som vilde Dyr i Menneskeskikkelse, som livagtige Djævle, bragte Fordærvelse overalt.“ I Erkebispedømmet Trier havde de fleste Anklagede tilkjendegivet Dommeren, at de først vare blevne anfængte af Hexeriet, da „Lutheranismens sorte og Helvedes Støtte, den for Trolddom selv saa berygtede Albret af Brandenborg“ havde gjort et Indfald i Landet med Ild og Sværd. Blandt Befolkningen ved Schweitseralperne vare de fleste Qvinder Hexe, fordi den sidste Rest af Valdenserne der havde søgt Tilflugt for deres Fjenders Efterstræbelser. Hvad der især havde ført denne Pest til England, Frankrig, Skotland og Nederlandene, var „Kalvinismens grusomme Gift“. Som vi see, drog han i dette Skrift især tilfelts mod de Reformeerte, idet han beskyldte alle Ikkekatholiker for Djævleri og Trolddom. — Til Beviis paa Djævelskabets vidunderlige Kraft fortæller han om de spanske Zahurier, at dette omflakkende Folk hver Tirsdag og Fredag kunde see Liig, Vandaarer og Metaller under Jorden (!). Til Slutning gaaer han endog saavidt, at han beskylder Johan Wier og Alle, der skrev mod Hexeriet, for Troldmænd, idet han anfører det som et Kjendetegn paa Deeltagelse i djævelske Kunster, „naar Nogen frivillig antager sig Hexenes Sag, understaaer sig at undskylde slige Lasters Afskylighed, og foregiver, at man ikke tør troe, hvad derom fortælles da det ikkun beroer paa tomme Indbildninger.“

Paa disse Forfatteres Grundsætninger byggede man, paa deres Meninger beraabte man sig, naar Talen var om Hexeriets Strafværdighed, paa slig Autoritet blev mangen Ulykkelig forfulgt, forjaget, fængslet, martret, dømt og henrettet. Det er ved Frygten man skal herske; enhver Tvivl blev besvaret med et Citat af Sprenger eller Delrius. — Hvor farligt det var at benægte Hexeriets Tilværelse og forsvare de Anklagede, maatte en Dokter Flaet bekjende. Da han engang havde tilladt sig at tvivle om Sandheden af Hexenes Tilstaaelser, blev han i en lærd Disputats modsagt af en Pater Beansfeld, og derpaa fængslet, anklaget og spændt paa Pinebænken saalænge, til han tilstod, selv at være en Troldmand. Denne Tilstaaelse, der

*) Delrius' egentlige Navn var Del Rio, hvilket et kløgtigt Hoved mener at burde omskrives til Delirius.

var aflokket ved grusomme Piinsler, var mere end nok til at fælde ham; kort efter blev han domfældt og brændt med stor Høitidelighed.

Historien leverer unaadelig mange latterlige, dumme og sørgelige Exempler paa Overtro og Ondskab ved Hexeprocesserne, saa man næsten maa forbauses derover. Saaledes var en spansk Hofskrædder nær bleven brændt 1692, fordi han i Dronningens Kjole havde indsyet nogle Blylodder, hvorpaa stod nogle Skriftegn, hvilke man tilskrev hendes Ufrugtbarhed. Anklaget for Retten tilkjendegav han, at bemældte Lodder vare nogle Marker, eller Fabrikstempler, som Kjøbmændene hæftede ved Tøiet; han havde kun indsyet dem i Ærmerne, for at faae Kjolen til at holde sig bedre. Men dette Forsvar var utilfredsstillende, og Skrædderen maatte smukt have besteget Baalet, saafremt ikke Dronningen havde taget sig af ham.

Paa samme Maade fortælles der om en Kunstner i Provence, som havde opfundet og dannet et Automat, der accompagnerede ham, naar han spillede paa Luth. Med Beundring og Frygt hørte Folk paa denne Concert, men længe varede det ikke, før nogle Parlementsherrer fandt denne Sag betænkelig. Paa Forespørgsel hos høiere Auctoriteter blev der anlagt Sag mod Kunstneren; denne beviste vel, at det hele Accompagnement beroede paa simple mekaniske Indretninger, men dette kunde Dommeren ikke forstaae, og Automatet blev derfor brændt, men — Kunstneren maatte dele dets Skjæbne.

Vankundigheden var for stor og for almindelig til at Oplysningen hurtig kunde fortrænge slige farlige Vildfarelser. Ligesom Luther var Reformatoren Melanchton heller ikke fri for Troen paa Djævleriet, men det Urigtige i Hexenes Behandling og Inqvisitorernes Fremgangsmaade var ham indlysende. I sit Værk „De anima" skrev han derfor, at Dommerne burde forhøre Hexene med mere Forstand, ikke være saa villige til at antage for Sandhed, hvad der daglig fortælles om Dæmonernes Kunster og Blændværk, og ikke fæste Lid til en eenfoldig Qvindes Bekjendelser om Djævlesabbather, natlige Dandse, som om disse virkelig og legemlig havde fundet Sted, da de dog ofte vare Frugter af Indbildning og Bedrag.

Men efterhaanden modnedes dog Tiden til at indsee det Forkastelige i den gamle nedarvede Folketro, og mærkeligt nok, skulde en Jesuit, Frederik Spe, først for Alvor gjøre opmærksom paa det Ugrundede og Grusomme i Hexeforfølgelser. Denne ædle Mand, der langtfra slægtede sin Ordensbroder Delrius paa, havde i lang Tid opholdt sig i Franken, hvor man da var meget ivrig med at oprette Hexebaal. Ved som Skriftefader at forberede de Dødsdømte og ledsage dem til Retterstedet, erfarede han, at de Ulykkelige deels vare uskyldige, deels at de fleste af dem egentlig slet ikke vidste, hvorfor de skulde bestige Baalet. Han kom derved paa Tanker om at skrive sit bekjende Værk „Cautio criminalis in processibus contra Sagas" (1642); men saa stor var dog hans Frygt, at han maatte lade den udgaae anonym, og først i Aaret 1710 blev Verden bekjendt med den hæderlige Forfatters Navn. Frederik Spe taler baade til Tanke og Hjerte; han lod sund Menneskeforstand opløfte sin Røst mod Hexenes inqvisitoriske Forfølgelse, og — han virkede ei forgjæves. Fra den Tid begyndte Ærkebispen af Mainz, Hertugen af Brunsvig og flere tydske Fyrster deels at afskaffe, deels at indskrænke Hexeprocessen i deres Lande. Dog var man endnu for ubekjendt med Naturvidenskaberne, for betagen af Frygt for onde Væsners Magt til ganske og overalt at laane Øre til Sandheden; desuden ansaaes hiin Frygt ogsaa for en væsentlig Deel af Rettroenheden.

Først ti Aar derefter blev Isen ganske brudt af Gabriel Naude, skjøndt denne efterlod Meget at rette og tilføie. Han udgav 1653 sin „Apologi," hvori han skildrer flere berømte Mænds Levnet, og viser hvorledes de uden Grund bleve mistænkte for Trolddom. Nogle af dem, meente han, havde ved Pral og Charlataneri selv villet tilegne sig Anseelse, men Misundelse og Had havde anklaget de Fleste. Magthavernes Uvidenhed, Overtro og Begjærlighed havde ogsaa forledt mange Læger, Astronomer og Naturkyndige til at prale med Kundskaber, som de ikke besadde, med Kunster, som de ikke forstode.

Til Slutning paastaaer han, at de taabeligste Usandheder kunne gjennem Aarhundreder blive anseete for sande ved Skribenternes Eftersnakken og Pralen.

I samme Tone som Naude skreve endnu Balth. Becker og Wieglieb, og mod Midten af det 18de Aarhundrede endte den hele Hexelitteratur med Philosophen Thomasius' Værker. Denne Sidste tilskriver den preussiske Konge Frederik den Anden den Fortjenste, „at de gamle Koner nu kunde leve i Sikkerhed og døe i Ro." — Efter Aarhundreders Kamp havde Sandheden endelig seiret og fortrængt de stærke Fordomme og blodige Vildfarelser, der havde krævet saa mange Offere.

10.

Troen paa Trolddom og Djævleri er nu forbi. Man vil vistnok længe søge forgjæves om et Menneske, der vilde love sig noget Godt eller Glædeligt af en Pagt med den onde Aand, og findes der virkelig slig Daare, vilde han naturligviis kun vinde Latter og Foragt. — Folket lærte efterhaanden at betragte denne Sag paa en mildere og forstandigere Maade, men de Anskuelser, der vare fremsatte af Thomasius og hans Forgjængere, vilde ikke have trængt gjennem Fordommens Taage og over Herskesygens Volde, hvis man ikke, vakt til Eftertanke ved Cartesius, Newton o. Fl., havde tillige lært, med et friere og klarere Blik at betragte Naturens Indretning og Menneskets Forhold til Gud. „Usandheden maa vige, hvor den ikke kan herske;" — det er en Sandhed, der gjælder overalt. En umiskjendelig Virkning frembragtes især ved den bittre Spot, hvormed Encyclopædisterne (Forfatterne til den franske encyclopædiske Ordbog, navnlig Diderot og Mathematikeren d'Alembert) angrebe Overtroen og Sværmeriet.

Men hvad der især bidrog til Sandhedens Seier, var den lykkeligere og af Love betryggede Forfatning, som fra Slutningen af det 17de Aarhundrede tildeels blev alle europæiske Stater til Deel. De stærke Storme, som Kirkeforbedringen havde fremkaldt, vare kun lidt gunstige for Oplysningen, og under Lovløshed og Elendighed trives Overtroen. Hvor et Folk lever under Lovenes Beskyttelse og ikke savner aandelig Dannelse, der maa Djævleriet forsvinde, i alt Fald spiller det kun en kort Tid en latterlig Rolle. Walter Scot siger: „Hexeriet har tre Perioder: een, da man frygter og ærer det; den anden, da man frygter og forfølger det; den tredie, da man udleer det." — Vi ere i det sidste Stadium, og skulle vi ikke lykønske os dertil?

Djævleriets Tidsalder er forbi, og vi bør glæde os derover; den lever nu kun i Sagnet og i Digterens Phantasi. Ikke destomindre tale adskillige Kjendsgjerninger for, at der endnu rører sig en Rest blandt Menneskene. Der hører kun Mod til at fremtræde som en Cagliostro*), for at vinde Tro og Beskyttelse i Paris' fornemste Kredse. — For neppe 80 Aar siden tilbød en vis Gaßner sig ved Djævlebesværgelser at helbrede Krampe og Epilepsi, og han fandt Tilløb af Borgere og Adelige, ja blev endog beskyttet af Bisper og Kirkelærere. — Samme Velvillie mødte en falleret Kromand fra Leipzig, Schröpfer, der tilbød sig at mane Aander og vise igjen. — Ligeledes en Fyrste, Alexander af Hohenlohe, der med en Hr. Martin Michel foregave at kunne gjøre Mirakelkure, og — som almindelig troedes — ved Trolddomskunst helbredte en syg Prindsesse. Disse Exempler, der kunne mangfoldigt forøges, vise tydeligt, at Verden altid bliver sig selv liig og gjerne vil troe mod sin Overbeviisning.

I Rom disputerede man i Aaret 1810 for fuldt Alvor om, hvorved Troldmænd vare afsindige eller besatte af Djævelen. Endnu videre gik man i Paris 1817, da der i denne Stad udkom to Værker, hvori man aabenlyst forsægtede Djævleriets Tilværelse, og roste de „lærde og dydige" Folks Iver, som i Mid-

*) Grev Alexander von Cagliostro, en listig Bedrager, der under dette Navn (hans egentlige Navn var Giuseppe Balsamo) i lang Tid spillede en glimrende Rolle og ved chemiske Blandinger og allehaande Gjoglerier vandt anseelige Summer, indtil han ved sin Deelagtighed i den bekjendte Halsbaandhistorie maatte romme Frankrig, hvorefter han blev fængslet af Paven som een for Religionen farlig Mand og holdt fangen paa Engelsborg til sin Død 1795.

belalderen lode Troldmændene døe Flammedøden. — I Amerika, hvorhen Colonisterne oftere have bragt Europas Laster end dets Oplysning, var endnu for en Snees Aar Troen paa Trolddom meget almindelig paa mange Steder. I adskillige Egne yttrede sig der hver Sommer visse Sygdomme, ikke blot blandt Heste og Hornqvæg, men ogsaa blandt Menneskene. Denne Smitte hidrørte væsentligt fra de stillestaaende Vande, hvoraf man var nødt til at gjøre Brug; men dette vilde Plantageeierne ikke indrømme, hvorimod de skjøde Skylden paa de sorte Slaver, som ved deres Trolddomskoglerier bevirkede Sligt. De Ulykkelige, der bleve mistænkte, maatte døe under skrækkelige Piinsler.

Men det meest slaaende Exempel har Baiern leveret. I Aaret 1826 døde en Biskop i Speier i sit 82de Aar; han havde testamenteret 20,000 Gylden til sin Kathedralkirke, og dog maatte han ikke som sine Forgjængere begraves i et af Kirkens Kapeller, og Geistligheden vilde aldeles ikke deeltage i den høiærværdige Prælats Liigfærd, fordi — den ansaae ham for skyldig i Trolddom. Man skulde tvivle om Sandheden, hvis ikke et fransk Blad (le Constitutionel af 26de August 1826) berettede det som Facta.

Dog alt Dette uagtet bør vi glæde os til Djævletroens Undergang; kan Overtroens Smitte end hist og her angribe en enkelt Mand, saa er dens Magt dog ganske brudt. Djævleriets Tid er forbi; den Tid er kommen, da vi med fuld Fortrøstning kunne udbryde med Viismanden: „Trolddommens Koglespil er svigtet, og der er bleven en haanlig Overbeviisning om, at de have været forstolte i deres Klogskab.“

Om Hvalerne og om Maaden, hvorpaa de fanges.

Hvalen er det største af alle Dyr, baade de i Havet og paa Landjorden. Den almindelige Hval, saaledes som den forekommer ved Grønland, har i Almindelighed en Længde af 60 Fod og et Omfang af 30—40 Fod. Dens Vægt kan omtrent tælles lige med 200 fede Oxers. Hvalernes Størrelse angives hos de gamle Forfattere meget større end nu. Efter deres Beretning skulde der gives Hvaler med en Længde af 150—200 Fod, ja Nogle af dem tale endog om saadanne, hvis Længde skulde have været 900 Fod. Disse Beretninger mangle imidlertid Paalidelighed, og nyere Forfattere tale aldrig om Hvaler paa mere end 70 Fod i Længden. Scoresby fortæller, at han har fanget c. 332 Hvaler, som i Længden aldrig oversteg 70 Fod. Den almindeligste Længde er 60 Fod. Blumenbach angiver deres største Længde til 70 Fod. Egede fortæller i sin Grønlandsbeskrivelse om Hvaler paa 80 Fod, men da han ikke selv har seet og maalt dem, lader denne Afvigelse sig let forklare. — Man hører undertiden Tale om en Fisk, ved Navn „Finnefisken,“ der skulde overgaae Hvalen i Størrelse. Men denne Fisk maa man regne til Hvalerne, og den har sit Navn af en Finne, der sidder langs Ryggen. Den efterstræbes mindre end den almindelige Hval, da den i Forhold til sin Størrelse kun indeholder lidt Spek. Af den egentlige Hval har man i den nyere Tid lært at adskille 2 Arter, der forholde sig til hinanden som den asiatiske Elephant til den africanske. Den ene Art lever ved Nordpolen, den anden ved Sydpolen.

Hvalerne benævnedes forhen Hvalfisk, og ved dette Navn betegnede man, at de hørte til Fiskene. Denne Vildfarelse er først i den senere Tid blevet opklaret. Hvalerne ere Pattedyr, idet de have alle disses Egenskaber. Den føder levende Unger, 1 eller høist 2 ad Gangen, som den lader die; den har varmt Blod og aander ved Lunger. Dens dunkle og sorte Hud er uden Skjæl, og heri ligne de altsaa heller ikke Fiskene.

Hvalens Skikkelse frembyder meget Mærkværdigt. Hovedet har en trekantet Form, paa Undersiden er det fladt og holder i Længde omtrent 16—20 Fod, i Bredden 10—12. Underlæben har en eiendommelig Form, idet den er krummet nedad. Naar Munden staaer aaben, kan en Baad med Mandskab seile lige ind i dens Gab. En saadan Størrelse har

det: 10—12 Fod i Høiden, og i Længden 15—18 Fod. Paa hver Side har den en Finne, der i Længden er 7—9 Fod og i Bredden 4—5 Fod, og altsaa frembyder ret gode Bevægelsesmidler. Paa Skelettet see disse Finner ud som forkortede eller forkrøblede Arme, som Naturen ikke har havt Tid til at fuldende. Dyrets Øine ere paafaldende smaa, ikke større end en Oxes, men den seer Gjenstandene i en meget lang Afstand. Istedetfor Næse har den Blæsehuller, hvorigjennem den sprøiter det slugte Vand. Dette seer da ud som et Vandspring og frembringer en Lyd, der høres i meget lang Afstand. Hvalen benytter sin Hale til Vaaben. Med denne kan den knuse en Baad; en saadan Kraft har den. Halen er af 6 Fods Længde, men paa det bredeste Sted er den 18—24 Fod. I Midten er den indknebet, men udvider sig derfra mere og mere, indtil den ender i 2 Flige eller Blade, der ligge vandret, medens Fiskens Hale er lodret i Vandet. De ydre Høreorganer ere næsten usynlige og bestaae af smaae Huller, som den kan lukke lige som med en Prop, naar den dukker under Vandet. Dyrets Spiserør er i Forhold til det store Gab meget lille. Men den nærer sig kun af Insecter og andre Smaadyr, som findes i Havet, og behøver altsaa ikke et stort Spiserør. Den har ikke Tænder, men de saakaldte Barder eller Fiskebeen, som de i Almindelighed benævnes; de sidde i 2 Rækker, idetmindste 300 i hver, efter Scoresbys Angivelse. Barderne ere besatte med Fryndser, og heri blive nu Smaadyrene hængende, medens Hvalen sprøiter det medfølgende Vand ud gjennem Blæsehullerne. Smaadyrene føres derpaa ved Hjælp af Tungen ned i Svælget.

(Fortsættes.)

Franske Emigranter i Amerika.

(See Lithographiet.)

Hvert Aar gaaer et stort Antal Familier i frivillig Landflygtighed fra Frankrig, i Haab om at finde en bedre Skjæbne i langtbortliggende Lande. Næsten altid følger Trang og Elendighed dem, farer med dem over Havene, og undertrykker dem grusommere paa den fremmede Jordsmond end i deres Fædrelands Skjød. Da det som oftest er dem umuligt at kunne vende tilbage, decimeres de af Sygdomme og Hunger; Hændelsen adsplitter dem, og deres Elendighed og Død forbliver ubekjendt, og tjener ikke engang til Advarsel paa de Steder, som de have forladt.

Indbyggerne i Havre have i Løbet af nogle Aar seet mangfoldige Tusinde Individer, Mandsfolk i enhver Alder, Fruentimmer og Børn, indskibe sig i deres Havn, for at søge Arbeide i Amerika. Størstedelen af disse Ulykkelige komme fra de nordlige Departementer fra Elsas og især fra Franche-Comté, Andre komme fra Rhinprovindserne og fra Sweitz. Det er et sørgeligt Skue, at see alle disse Familier leirede ved Havets Bred, udmattede af en lang Reise, indfaldne, bekymringsfulde, slet klædte, lappende deres Pjalter og tillavende deres Mad under aaben Himmel, ventende paa Afreisen, hvis sørgelige Følger man kun med al formegen Vished kan forudsige. Hvo har overtalt dem til saa uforsigtig at forlade den Landsby, hvor de ere fødte, at give Slip paa deres Traditioner, deres Skikke, deres Sæder, deres Fædrelands Love og Beskyttelse? Udvandringerne til Amerika skee som oftest under Indflydelse af private Speculationer. Compagnier, som besidde udyrkede Landstrækninger, eller Mæglere, der paatage sig at forskaffe Jordeiendomsbesidderne Arbeidere, sende Agenter til de Dele af Tydskland, Sweitz og Frankrig, hvor Folkemængden er talrigst. Disse Agenter bærer dem ofte ad som listige Hververe: de love „Guld og grønne Skove,“ let Arbeide, Overdragelse af Jord, som man aldrig erholder, høi Løn, Rigdom, Lykke; de benytte enkelte heldige Exempler, men de fortie de mange uheldige.

(Indsendt.)

Danmark, ved sine Sønners Minde.

Mel.: Dig elskte Frankrig mit Farvel jeg byder.

O Danmark dvæl, ved dine Sønners Minde;
Thi stolt Du være kan af Fædres Daad,
I Striden kjækt, de mødte dine Fjender,
Fandt høiest Glæde i for Dig at slaae,
Fra Øst, til Vest, blandt fremmede Nationer,
Med Ære nævner man dit gamle Navn;
Mens hver Din Søn, i alle alle Zoner,
Med Stolthed nævner Dig som Fødestavn.

Ja dvæl, ved fjerne Oldtids store Minder,
Da stolt Din Søn; paa Søen Herre var,
Mens kjækt, herhjemme ædelbaarne Qvinder,
Med Glæde værned om Dit Navn, de bar.
Fra Øst, til Vest, o. s. v.

Knuds, Waldemars, Margretes store Dage,
Der ret var Dine Sønners Blomstertid,
Da saae man store Førster til Dig drage,
Ærbødig kyssende, Din Klædesfliig.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Ja dvæl, ved Hovedet for Kongestammen,
Som endnu sidder paa Din gamle Stol,
Mærk Du dig at han ligned Skjolddung-
stammen
Der skjænkte Dig, saamangen Kjæmpe bold.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Vel dalede Din Hæder efter Disse.
Dog straalte end, det gamle stolte Navn,
Ja stolt, Du være kunde jo tilvisse.
Af Mænd som Rud, ja Trolle, Peder Skram.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Dvæl og ved fjerde Christians store Minde.
Der hæved Dig, til længe ukjændt Roes.
I Fred, som Krig Du altid kjæk ham finde,
Mens troe ham fulgte Mænd som Hvidfeldt,
Kaas.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Selv Du behøver ei dit Blik at sænke,
Om Dine Sønner end Vanlykke fik,
Da Høi som Lav, med Glæde for Dig kjæmpe,
Det saae man under tredie Frederik.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Gjenkald Dig femte Christians Bedrifter,
Hvor skjønt Han sørged for sit Folkets Vel,
Han værned om dets Ret, ved gyldne Skrifter.
Og deri trolig hjalp ham Griffenfeldt.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Ja tænk Dig Adler, Juul og mange flere,
Som hæved høit til Himmelen Dit Ry,
Ja tænk Dig Kingo, Borck som Folket lærte,
At øve Dyd, men Udyds Laster sky.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Tænk Dig, da fjerde Frederik regjered,
Og Krig, og Pest i Landet rasede,
Saae Du da ei, hvor Borgerdyd florered,
Og Retsind Kongen, Folket stæmplede.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Ja saae Du ei, hvor at i fjerne Riger
Din Søn med ædel Storhed kjæmpede?
Saae Du ei Tordenskold den tapre Kriger?
Der ret for Fjendens Ære tordnede.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Jo vidst Du saae Det, Du var stolt tilvisse;
Thi De Dig bragte Ære mangefold,
Og derfor sildigst Slægter Dem skal prise;
Mens høit Dit Navn skal straale bag en Sol.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Dvæl, og ved Schældrups Værk i fjerne Zoner.
Dvæl ved Hans Egedes den ædle Daad,
Thi Christlig Retsind begges Liv jo kroner,
Dem Vankunds Sønner, elske høit man saae.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Og end ved femte Fredriks elskte Minde
Du dvæle kan med Stolthed, Glæde, Lyst,
I gavnlig stræben for sit Folk Du finde
Ham altid; thi dets Lykke var hans Lyst.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Kong Christian den Syvende Du minder,
Sit Folkets Tarv hos ham var Hovedsagen,
I Hans Tid mange store Mænd Du finder
Som Rothe, Bernstorf, Schytte, Gerner,
Baden.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Dvæl længe Du, ved Frederik den Sjette,
Han Kongegubbe, med den lyse Sjæl,
Hans Minde aldrig Landets Søn forgjætte,
Nei klart og reent det staaer bag Kildens Væld.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Thi da Han kom, Din Søn i Trældom sukked,
Han løste Ham, og bød Ham fri at gaae;
Mens Kundskabs Have, Han for ham oplukked
Ja gav Ham Leilighed, dens Frugt at naae.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Ja siig: Du Danske i de stille Dale,
Siig, kan Du glemme Sjette Frederik?
Han talte kjæk, Din Sag i Keiser-Sale,
Og derved frelst af Faren Du udgik.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Nei ret med Stolthed Du ved Ham kan dvæle.
Thi høit ved Ham, dit Navn man straale saae,
Europas Førster, selv ved ham Dig æred,
Til sildigst Slægt, ved ham Dit Ry vil naae.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

End dvæle Du ved Viisdoms Drot hiin gjæve,
Kong Christian den Ottende, som nys
Fra Danas Slætter mon sig til Gud hæve
Der troner Han i et forklared Lys.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Ja Viisdomspræget, viste hver hans Handling,
Ham Norges Søn, med Glæde takke kan;
Thi Frihedstræet paa hans Fjæld han planted,
Og gav ham Magt, at styre selv sit Land;
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Og her blandt os, ved mangen Daad staaer tegned
Hans Minde med, en aldrigudslukt Glands;
Thi Viisdom, Kundskab, Retsind det besegled,
Og slyngtes om Hans Isse liig en Krands.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Dvæl, ved vor Nutids store Hærbedrifter,
Dvæl ved vor elskte, elskte Frederik,
Dvæl ved hans Færden mellem Lovens Skrifter,
Mærk Dig, at ved ham Frihed Hvermand fik.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Ja mærk Dig, at i Rækken ei Du finder,
Fra Oldtid, indtil Nutid, slig en Drot;
Nei Han paa Ærens Himmel høiest tindrer,
Og liig en Glori' straale skal hans Daad.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Thi Hvo er vel den Drot, som saa har givet
Sin Magt udeelt, i Folkets Hænder hen?
Nei ene af det Slags, Kong Fredrik bliver,
Kuns Ene Han, er Folkets sande Ven.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Derfor Din Søn Ham elsker høit tilvisse,
Ja Gud, skjænk Frederik mange mange Aar,
Gid Graa-Haarslokken krone maa hans Isse,
Dit Navn ved ham fornyet Glands jo faaer.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Og end ved Kunstens Sønners lange Række
Du dvæle kan med Stolthed i dit Blik;
Thi ikke een dit stolte Navn vanslægted,
Men høit Dig æred, hvor De kom, og gik.
Fra Øst, til Vest o. s. v.

Ja Danmark, Du kan ret med Glæde dvæle
Ved Fortids, Nutids kjække Sønners Daad,
Med Jernskrift risted De Dit Eftermæle,
Beskyttet Dit mod Tidens Tand vil staae;
Fra Øst, til Vest, blandt fremmede Nationer,
Med Ære nævner man Dit gamle Navn;
Mens hver Din Søn, i alle alle Zoner,
Med Stolthed nævner Dig som Fødestavn.

Ana Dorthea Jacobsen,
en Fyensk Bondepige.

Anecdoter.

En Sladdrer vilde lære Talekunsten hos Socrates. Denne Philosoph fordrede dobbelt saameget af ham, som han erholdt af Andre. Sladdreren spurgte ham om Aarsagen dertil. „Ja," gav Socrates til Svar, „jeg maa lære Dig at tale og at tie."

Den straffede Spotter. En saae engang en gift Kone, som drev adskillige Esler foran sig, og sagde til hende i en spottende Tone: „Gud være med Dem, Eselsmoder!" „Lev vel, min Søn!" var hendes Svar.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Lavlandenes Udstrækning er langt større end Høilandenes; de indtage, som allerede berørt, næsten uden Afbrydelse halve Verdensdele, og der mangler endnu Meget i, at al den for Cultur modtagelige Jord, som de forstørstedelen have, virkelig er cultiveret. Vi behøve ikke at gaae til Asien og Amerika for at overbevise os om Sandheden af denne Antydning, allerede Ungarn, Polen og Rusland vise os Strækninger paa 100 ja 1000 □ Mile, som maae vente paa Ploug og Spade maaskee i 100 ja 1000 Aar. Men der gives ogsaa ligesaa store og større Strækninger, som ikke kunne modtage Cultur, Klippe- og Sandørkenerne i Afrika, Græsørkenerne i Amerika, Iismarkerne i Nordasien; om de første og sidste troer man det gjerne, men om Amazon- og Orinoccostrømmenes Græsørkener (Llanos) vil det ikke let være indlysende, skjøndt det er lige saa utvivlsomt som med Klippe- og Sandørkenerne i Afrika. Beliggende i Amerika under et tilsyneladende lykkeligt Himmelstrøg, gjennemskaarne og bevandede af de tvende fornævnte mægtige Floder og af hundrede andre mindre, have disse Sletter Overflod af forskjellige velsmagende Græsarter, og ernære som Følge deraf talrige Qvæg- Heste- og Muuldyrhjorde, og atter som Følge heraf mægtige smidige Katte-arter, rovbegjærlige Alligatorer, smukt tegnede Slanger, Vampyrer rc., men Alt dette kun en Tid af Aaret; thi saasnart den lodret op- og nedgaaende Sols Brand har varet i nogen Tid, uddøe Græsarterne, Hjorderne opsøge da Flodleierne og Indsænkningerne, men ogsaa disse blive i den tørre Aarstid ikke mere forsynede fra de sparsomt flydende Kilder, og det af Hunger og Tørst qvalte Dyr fører et trængende skrækkeligt Liv og bliver, naar det nærmer sig de dybere liggende Steder, et let Bytte for de begjærlige Rovdyr, der tilsidst selv skjule sig i Dyndet for den brændende Sols Straaler, hvilket Boaen og Alligatoren stedse gjøre.

Nu viser sig en modsat Tilstand; Regntiden kommer; Græsarterne spire paany, voxe og yde Dyr rigelig Næring; men snart stige de fyldte Floder igjen frem af deres for kort Tid siden udtørrede Leier og gaae over deres Bredder, under det stedse voxende Vand skyder Græsset ikke op med lige Skridt, og snart er der, saa langt Øiet rækker, i alle Retninger intet Andet at see end Himmel og Vand, og Hornqvæget staaer nu i Fare for at drukne der, hvor det for faa Maaneder tilbage var nærved at døe af Tørst; i disse tvende Farer lade mange Tusinde af dem deres Liv, og det er i Sandhed beundringsværdigt, hvorledes disse Dyr trods alt dette dog ere istand til at formere sig, ja kunne voxe til utallige Skarer.

Men det er ogsaa den eneste Nytte, disse Græsørkener formaae at yde; af de anførte Aarsager er en Benyttelse af dem til andre Øiemed umuelig. Den tørre Aarstid virker ligesaa skadelig og ødelæggende paa de ædlere Græsarters, Cerealiernes, Rodvæxternes, Tobaksplantens og Bomuldens Vegetation som den vaade Aarstid, og saaledes ere de ikke istand til at modtage Cultur, medmindre man skulde være istand til at inddæmme Maranon og Orinoco, hvilket synes at være en Umulighed ved den store Vandmængde, som bliver hidført ved den tropiske Regn. Hvilke Dæmninger maatte det ikke være, som skulde tilbagetrænge et Hav af 30—40 Fods Dybde til en Strøm af nogle Mile? De maatte jo maale 500 Fod; og hvilket Værk af Menneskehænder vilde være istand til at modstaae det Tryk, en saadan Vandmasse udøver. Dæmningerne ved Weichselen, som ere 30 Fod høie og 20 Fod brede foroven, blive hyppigt hævede, og hvad vil det sige mod en sammentrængt Amazonstrøm, som ved laveste Vandstand kan kaldes et Hav, hvorpaa man, seilende i Midten, ikke kan opdage Bredden til nogen af Siderne.

Ogsaa Sahara er et saadant Lavland, men af andre Grunde ikke istand til at cultiveres. Landet er nemlig regnløs, fordi det er uden Planter. Kunde man ved Atlas', ved Røverstaten Marokkos og maaskee Tunis' Befolknings gjennem Aarhundreder fortsatte Bestræbelser begynde med at tilsaae den Jordbund, der tildeels lod sig cultivere, og dette skødes stedse længere og længere ind i Ørkenen, saa vilde den Zone, som langs Afrikas

Nordkyst har en Regntid to Gange aarligt, udbredes medens den regnløse Zone stedse vilde tabe mere Terrain, og Alt i Ørkenen vilde da blive istand til at frembringe Noget. Atlas, der er ligesaa sandet som Ørkenen, bærer der, hvor de indfødte Cabyler have indført en hensigtsmæssig Bevanding, en herlig Sommerhvede. Muligheden er altsaa tilstede, naturligviis med Undtagelse af de Steder, hvor flade Klipper danne Jordbunden. Med en saadan Tilsaaening vilde Opstigningen af den hede Luftstrøm ophøre, Søevindene vilde afsætte deres Fugtighed paa Landet og dermed vilde Spillet være vundet for Menneskene. Men Kaartene ere saaledes blandede, at alle Trumfer sidde paa den fjendtlige Side, og Mennesket slet ikke begynder denne Titankamp, og det vel med Rette. Hvad Følge vilde vel ogsaa kunde ventes, selv om 100,000 Mennesker arbeidede derpaa? Sahara har 150,000 Qvadratmile, og der kom da paa hver Mand 1½ Qvadratmiil, det vil sige 36,000 Tønder Land. Det udfordrede et Arbeide af idetmindste 12,000 Aar! Vi ville derfor hellere opgive dette Forsøg, saameget mere, som det selv i Hjertet af Europa ikke har været muligt at opdyrke egentlige Stepper, som f. Ex. Lüneborgerheden. Vel er der fremstaaet ved utrættelig Flid og Virksomhed Landsbyer af en ikke ringe Størrelse, hvis Beboere ere temmelig velhavende, dog ikke fordi Steppen er ombannet til Agerland, men fordi de benytte Steppen som Steppe. Den røde Hedeblomst ernærer Millioner Bistakker, som give en rigelig Fordeel, og under den tætte Lyng findes der sparsomt Græs nok til aarud og aarind at yde talrige Faarehjorder deres nødtørstige Næring.

Men i det sydøstlige Europa, umiddelbart i Nærheden af Jordens meest civiliserede Deel, ligge de ungarske Sletter imellem og paa begge Sider af Donau og Theiß. Græsmarker, som de i Sydamerika, som engang var en mægtig Ferskvandssøe paa 2000 Qvadratmile imellem Carpatherne, de mähriske og steiermarkske Bjerge, indtage nu det hele Rum, og i hvor egentlig Forstand det er Lavland, fremgaaer deraf, at man overalt ved Gravning finder Vand i nogle Fods Dybde, og at denne Flades høieste Hævning i en Afstand af 100 Mile fra Havet (hvormed den ved Donau staaer i Forbindelse) dog ikke beløber sig til mere end 200 Fod.

Dette Græshav i Hjertet af et Land, hvis Herrer ere de stolteste paa Jorden, bliver ikke cultiveret hverken af de i Dovenskab med hinanden kappende Magyarer og Slaver, eller af de arbeidsomme og nøisomme Tydskere; endnu stedse er Landet, som paa Attilas Tid, en Steppe, en Græsseplads for de vilde Heste- og Qvæghjorder; istedetfor de enkelte, med lave Volde omgivne hunniske Leirpladser er kommen ligesaa faa smaa og store Landsbyer, de nomadiske Telte have forvandlet sig til faststaaende, og dette er den eneste Forskjel; ogsaa Folket er blevet sig selv ligt, det forsmaaer ethvert Arbeide og ethvert Fremskridt, og holder Arbeide for en Skam, hvorfor ogsaa kun den Livegne arbeider. Men selv om alt dette ikke forholdt sig saaledes, saa maatte Befolkningen idetmindste formere sig til det Tredobbelte, og dog vilde Aarhundreder forgaae, førend Steppen kunde omskabes til et yppigt frugtbart Kornland af en Udstrækning som de tre Kongeriger Baiern, Würtemberg og Sachsen; endnu reiser man mange Mile uden at træffe en Landsby, uden at see Andet i den vide Horizont end en Hyrde ved Siden af sin Hjord, uden anden Udsigt paa den fjerne Synskreds, som ved de sig gjentagende Luftspeilinger synes at hæve sig mere end den skulde, end den egentlige Ørkens Characteer; thi denne Luftspeiling seer man i Maranons Græssteppper, som den i Sahara var en Tantalusqval for den franske Soldat.

Høist forskjellig fra disse Egne ved Clima, men i alt Øvrigt høist lige, ere Lavlandene i Nordasien og det egentlige Nordeuropa, Sverrig, Lapland, Finland og Rusland. Her gaaer umærkeligt, idetmindste uden nogen bestemmelig Grændse, det tempererede Clima over i den kolde Zone; Forholdet mellem Sommer og Vinter forandrer sig lidt efter lidt og med det Vegetationscharacteren, saa at der tilsidst i det Nordligste af Asien, paa Grund af Kulden, ikke voxer mere end der gjør i Afrika paa Grund af Heden. Ellers er Høiden over Havspeilet, Jordens Fladebeskaffenhed og Sammensætning overalt i alle Lavlande den samme; det vil sige, det er stedse fra Høiderne nedskyllet, forvittret Steen,

Kiesel, Kalk, Leer, enkeltviis eller sammenblandet til Leerjord eller Mergel og ved den i Begyndelsen sparsomme men senere tiltagende Vegetation ogsaa beriget med Humus, og saaledes dannende et Agerland, hvis Rigdom stedse characteriserer Lavlandene.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

B. Rom en Fristat.

IV. Den frie Stats Forfald.

1. De tvende Gracher.

1. Misforholdet mellem Patricier og Plebeier fornyes.

Den store Rigdom fordærvede Sæderne og Statsvæsenets Sundhed. Thi kun de Fornemme, som vare i Senatet og beklædte Embeder, kom i Besiddelse af de store Skatte. Den største Deel af Folket forblev fattig. Plebeierne havde vel for rum Tid siden Ret til i Forening med Patricierne at vælge Consulerne og de andre Embedsmænd; men naar en Plebeier blev riig, holdt han sig strax til de Fornemmes Partie, og Retten var ham da en Biting. Men da Folket var fattigt og udannet, lod det sig bestikke af de Rige og valgte til Statsembederne ikke de Værdigste, men dem, der betalte meest. Saaledes havde enhver Riig ikke blot en Mængde Slaver, men blandt Borgerne fandtes en stor Mængde, som vare ham hengivne og kaldte sig hans „Clienter." Disse maatte i Folkeforsamlingen stemme saaledes, som deres „Patron" forlangte det. Proconsulerne gik fattige til deres Provinds og kom rige tilbage; da kjøbte de Agre og Landeiendomme og lode disse dyrke af deres Slaver. Saaledes samledes al Eiendom hos Faa, og mange Tusinde Borgere vare brødløse. Den saaledes forarmede Pøbel saae ikke længer paa hvad der var ret og godt, og lovligt, men solgte sig til de Høistbydende og fulgte dem blindt, ligegyldig for om de fornemme Herrer vilde Statens Bedste eller virkede til Skade for Friheden. Men undertiden fremstode dog brave Mænd, hvem Folkets Nød gik til Hjertet; til slige ædle og sandhedskjærlige Mænd hørte Brødrene Tiberius Grachus og Cajus Grachus.

2. En ædel Moders tvende Sønner.

Deres Moder Cornelia var en Datter af den store Scipio Africanus og en af de ædleste og bedste Qvinder, Rom nogensinde har havt. Af tolv Børn vare hine tvende Sønner blevne ene tilbage; men hun kunde ogsaa være stolt af dem, thi af Naturen vare de udrustede med de herligste Anlæg. Disse forstod Moderen fortræffeligt at udvikle, hun lod sine Sønner undervise af de fortrinligste Lærere, og anvendte al mulig Omhu paa af dem at gjøre lige saa herlige Mænd, som engang Scipio var. En fornem Dame viste hende engang sine prægtige Smykker og Kostbarheder, men da Cornelia nu ogsaa skulde vise hende sine Skatte, kaldte hun paa sine to Sønner og sagde: „Her er min eneste og største Skat."

Brødrene udviklede sig meget forskjelligt, men betraadte dog tilsidst en og samme Bane. Tiberius var blid, rolig, beskeden næsten som en Qvinde; Cajus, ni Aar yngre, var rask og fyrig. Begge udmærkede sig som Talere, men den Ældste rørte og overbeviste, den Yngste rev sine Tilhørere med sig, og da han vel ogsaa engang imellem kunde yttre noget i Vrede og Hidsighed, havde en Slave i slige Tilfælde det Hverv med en Fløites Toner at falde beroligende ind. Tiberius levede simpelt og tilbagetrukkent; Cajus gjorde Opsyn og elskede et prægtigt Taffel og Husholdning. Men begge kjæmpede for Sandhed og Ret.

3. Tiberius Grachus som Folketribun.

Den ældste Broder fremtraadte først offentligt. Han omgikkedes med det simple Folk og antog sig de Fattige. Plebeierne elskede ham og valgte ham til deres Tribun, for at han skulde kjæmpe for Folkets Rettig-

heder. Det Første og Vigtigste syntes ham at være, at hver Borger maatte have en Besiddelse, hvoraf han kunde leve; thi saalænge En maa leve af en Andens Naade, kan han ikke være fri. Da traadte han frem i Forsamlingen med et Lovforslag; tillige skildrede han Folkets Nød. „Folket — saa talte han — har kun fægtet i saamange Krige for at skaffe de Fornemme Rigdom; Romerne blive kaldte Jordens Herrer, og dog besidde de Fleste af dem ikke en Fodsbred Land. Derfor raader jeg til at fornye Licinius' gamle Lov, efter hvilken ingen Borger tør besidde mere end 500 Dages Pløieland af Statseiendommene."

Da det var ham meget magtpaaliggende at bringe sit Forslag igjennem, saa gjorde han Alt, hvad han kunde, for at bevæge de Fornemme, der besade mere end tilladt var, til at give deres Samtykke. Alle, som maatte afstaae Noget, skulde derfor erholde en Erstatning af Statsskatten og Enhver turde desuden forvalte 250 Dages Pløieland for den ældste Søn.

Men de Fornemme vare slet ikke tilsinds at aftræde Noget af deres overdrevne Besiddelser. Da nu Tiberius Gracchus havde faaet de fleste andre Folketribuner paa sin Side, bragte Patricierne Tribunen Octavius paa deres Side, og da der i den næste Folkeforsamling skulde afstemmes over Forslaget, udtalte Octavius sit „Veto!" (jeg forbyder det!) Da udbrød Tiberius: „I Romere, fratager Tribunen hans Embede, som han misbruger til Eders Skade." Der blev skredet til Afstemning og Octavius afsat fra sin Værdighed som Tribun. Nu kunde Agerloven sættes igjennem, og dertil blev det bestemt, at Kong Attalus' Skatte yderligere skulde fordeles blandt de Fattige.

4. Folkevennens Endeligt.

Tiberius, hans Broder Cajus og endnu en anden Folkeven bleve valgte til at fordele de offentlige Agre; men det var en høist vanskelig Opgave at udfinde, hvilket Land en Rig besad som Arv eller hvad der hidrørte fra Staten. Patricierne vare rasende paa Folketribunen Gracchus, men de trøstede sig med, at hans Functionstid snart var forløben, og da vilde de opbyde Alt for at forhindre hans Valg paany.

Den afgjørende Dag kom; allerede tidligt om Morgenen forsamlede Senatet sig paa Capitolium. Tiberius kom ogsaa med en lille Skare af sine Tilhængere. Senatorerne forlangte af Consulen, at han skulde bruge Vaabenmagt, naar man igjen vilde vælge Tiberius. Dog Consulen svarede, at han ikke vilde udgyde Borgerblod. Da udbrød Ypperstepræsten Nasica: „Senatorer! Consulen forraader Staten; Hvo der vil redde den, følge mig!" Saaledes styrtede han til Folkeforsamlingen, Senatorerne efter ham og deres Tilhængere stode allerede bevæbnede udenfor ventende paa et Tegn for at hugge løs. Det ubevæbnede Folk blev omringet, Senatorerne og deres Hjelpere huggede ind med Sværdet, dræbte Tiberius med 300 Borgere, slæbte Ligene igjennem Gaderne og kastede dem endeligt i Tiberen.

5. Cajus Gracchus.

1.

Nu sørgede Patricierne for, at hele Loven om Agrenes Fordeling ikke kom til Udførelse; Cajus, hvem man frygtede, gav Senatet et Embede at forvalte paa Sardinien for at fjerne ham fra Rom. Han maatte adlyde og reiste. Men da hans Tid var omme, viste han sig pludseligt igjen i Rom, og ingen Bønner af hans Moder, der bad ham opsætte det, afholdt ham fra at søge om Tribunatet. Billedet af hans ihjelslagne Broder svævede ham Dag og Nat for Øie, men han vilde fuldende, hvad Tiberius havde begyndt, og ikke være utro mod sin ædle Broders Minde.

Folket valgte Cajus til Tribun og nu lod han sin stormende Veltalenhed frit Løb. Mindet om hans Broder, Folkets Nød, som han saae for sine Øine, og Vrede over alle de mange forgjæves Anstrængelser, som allerede vare gjorte for at afhjelpe Ondet — Alt dette bidrog til at gjøre ham lidenskabelig og vild, og naar han talte for Folket, var hans Stemme, hans Blik, hans Gebærder saa mægtigt henrivende, at selv hans Fjender bleve rørte til Taarer. Nu var han virksom, som ingen Tribun før ham; han

foreslog nye Love, hvorved Folket erholdt Magt og Fordeel, og hvad der blev besluttet, det gjennemførte han med beundringsværdig Bestemthed. En Lov var, at de fattige Borgere skulde have Kornet billigt, en anden, at ingen Borger turde dømmes til Døden uden ved Folkets Beslutning; en tredie, at Senatet ikke længere skulde dømme i Forbrydelser mod Staten. I Italien lod han bygge store og prægtige Landeveie, for at skaffe Folket Arbeide og Fortjeneste; i de erobrede Lande grundede han nye Stæder, for at de fattige Borgere der kunde nedsætte sig.

2.

Medens han befandt sig paa en slig Reise til Afrika for at begrunde en ny Stad, satte de Fornemme hele deres Magt i Bevægelse for at Cajus ikke skulde blive valgt til Tribun. De uddeelte Penge blandt Pøbelen, gjorde ogsaa Folket Meget til Behag og forsikkrede om, at **de** vilde Folkets Bedste, men at Cajus vilde hæve sig til Tyran, og det maatte Ingen taale.

Da Cajus nu vendte tilbage til Rom, var hans Aar som Tribun næsten tilende og da var han ikke længer en hellig, uantastelig Person. Saaledes søgte han da paany om en Folketribuns Værdighed, men han saae snart, at Mange vare faldne fra ham og han anede, hvad der forestod ham. „Hvorhen skal jeg vende mig?“ udbrød han i sin Smerte. „Paa Capitoliet? Det drypper endnu af min Broders Blod! Til mit Hjem? for at jeg der skal see min stakkels, ynkværdige Moder? Jeg er Eders Ven og I ere min eneste Støtte!“

Nu kom Valgdagen. Patricierne bevæbnede sig, deres Slaver og Tilhængere; Mange af Cajus' Venner gjorde det Samme; de holdt om Natten Vagt foran hans Huus. Om Morgenen, da han kastede sin Kappe om sig, skjulte han en Dolk derunder; ved Døren kastede hans Kone med sit Barn sig for hans Fødder og besvoer ham at blive hjemme. Men han rev sig løs af hendes Arme og gik til Forsamlingen. Saasnart Senatet erfarede, at Valghandlingen var begyndt, blev Consulen overdraget hele Magten med de Ord: „han skulde see til, at Staten ikke leed nogen Skade.“ Da iilte Consulen med sine Bevæbnede til den aventinske Høi, hvor Folket var forsamlet; ufortøvet angreb han og en blodig Kamp opstod. Cajus' Tilhængere bleve snart nedhuggede, de fleste flygtede og forlode ham. Da ønskede han i sin Fortvivlelse evig Trældom over det feige og utaknemmelige Folk, og stødte Dolken mod sit eget Bryst. To af hans Venner, de sidste som vare blevne ham tilbage, reve ham Vaabnet af Hænderne og trak ham med paa Flugt. Forfølgerne vare allerede ganske nær, den ene Ven, **Pomponius**, traadte dem imøde i Porten og opholdt dem; dog han blev nedhugget og over hans Lig styrtede de efter Cajus. Paa Tiberbroen blev den anden Ven, **Lætorius**, staaende, og værgede sig saalænge mod dem, som han formaaede; da stødte han sig Sværdet i Brystet og styrtede sig i Tiberen. Cajus havde saaret sin Fod; fra alle Huse paa Veien tilraabte Folkene ham: „Hurtigt, hurtigt;“ men Ingen bragte ham en Hest og Ingen hjalp ham.

Da sank han udmattet om; kun en Slave var hos ham, hvem han bad om at dræbe sig. Slaven gjorde det fuld af Smerte; derpaa dræbte han sig selv og Forfølgerne fandt kun Lig. Saaledes døde **Cajus Gracchus, den Største af alle romerske Tribuner.** Flere end 3000 Borgere fandt med ham deres Død. Alle de Dræbtes Godser bleve inddragne i Statsskatten, de Ulykkelige bleve brændemærkede som Fjender af Fædrelandet og det blev endog forbudt deres Enker og Børn at anlægge Sørgedragt.

Flere Aar efter opreiste Folket Billedstøtter for begge Tribunerne Cajus og Tiberius Gracchus og holdt det Sted helligt, hvor de vare faldne. Ogsaa for **Cornelia** opreiste de et Mindesmærke, hvorpaa stod: **Cornelia, Gracchernes Moder.** Thi kun altfor snart blev det indlysende, hvad Folket havde tabt i begge Brødre.

---

2. Marius og Sulla.

1. Jugurtha.

Penge formaaede nu Alt i Rom; med Guld kunde enhver Udaad tildækkes; dette

Forfald blev ret aabenbar ved Jugurtha, Konge i Numidien.

Den numidiske Konge Micipsa efterlod sig tvende Sønner, Adherbal og Hjempsal og desuden en Brodersøn, Jugurtha, en lumsk Afrikaner. Denne havde en Tidlang tjent i den romerske Hær, og vidste allerede, hvormeget man kunde bygge paa Romernes Slethed. Ved Snigmord ryddede han Hjempsal af Veien, men i Rom vidste hans Gesandter at stille nogle Senatorers Uvillie derover ved Hjelp af Guld.

Riget blev nu deelt mellem Adherbal og Jugurtha, dog denne begyndte strax en Krig med sin Fætter og lod ogsaa denne lumsk dræbe. Men hans Bestikkelse hjalp dennegang ikke Noget i Rom, fordi en redelig Folketribun modsatte sig. Dog Consulen, som man sendte imod ham i Spidsen for en Hær, modtog Jugurthas Penge og sluttede Fred med ham paa meget gode Betingelser. Derover blev det romerske Folk saa forbittret, at det forlangte, Jugurtha skulde selv komme til Rom. Denne kom, men med fulde Pengepunge, og var endnu saa forvoven at lade en Slægtning af den numidiske Kongefamilie, som ogsaa gjorde Fordring paa Thronen, myrde i Rom ved nogle leiede Banditter. Denne Misgjerning var for oprørende. Frit lod man ham — efter Løfte — drage over til Afrika, og han tog Afsked med de Ord: „Rom, Du er tilsalgs for den, der vil kjøbe Dig." Dog fulgte ham lige i Hælene en Consul med en Hær. Denne Hær bestod mindre af Krigere end af sammenløbet Pak og blev saaledes slagen af Jugurtha, at den maatte finde sig i at gaae under Aaget.

Nu først gjorde Romerne Alvor af Tingen; den fortræffelige Consul Metellus, bekjendt som en ubestikkelig Mand, indskibede sig med en udvalgt Hær til Afrika og drev Jugurtha foran sig, saa at han kom i den største Nød. Dog førend Consulen ganske havde endt Krigen, reiste hans Legat Marius, et raat og udannet Menneske af simpel Herkomst, men besjælet af utæmmelig Ærgjerrighed, til Rom, beskyldte Metellus for at han med Villie førte Krigen saa langsomt; dog naar man vilde give ham, Marius, Overbefalingen, saa skulde han snart fange Jugurtha enten død eller levende. Marius blev udnævnt til Consul og Feldtherre i Numidien; den Næstcommanderende, som blev ham medgivet, hed Sulla, en ung Mand af adelig Herkomst, stor Ærgjerrighed og Klogskab. Denne formaaede Bocchus, Konge i Mauritanien (Marokko), hvis Svigersøn Jugurtha var, til at udlevere sig sin Slægtning, der havde søgt Beskyttelse hos ham. Derfor erholdt Forræderen et lidet Stykke af Numidien, medens Resten blev en romersk Provinds.

Jugurtha blev nu i Triumph ført til Rom og maatte gaae lænket foran Marius' Vogn, forhaanet og mishandlet af Pøbelen. Man kastede ham derpaa i Fængsel, hvor han døde efter sex Dages Forløb af Hunger. Triumphen havde vel Marius erholdt, men Adelen hævede Sulla som den, der ene havde gjort Ende paa Krigen, og siden den Tid vare Marius og Sulla de bittreste Fjender.

2. Cimbrerne og Teutonerne.

En ny Triumph ventede Marius. Fra Norden vare fra Tydskland og Frankrig Cimbrernes og Teutonernes vilde Folkefærd brudte ind i de romerske Provindser. De droge mod Syd med Koner og Børn samt alt deres Gods. Flere romerske Hære havde de allerede tilintetgjort, da paakom Frygt Romerne og for første Gang søgte Ingen om at blive Consul. Marius fik da Consulatet og det tre Aar efter hinanden. Dog ogsaa Marius' gamle og tappre Soldater forekom disse i vilde Dyrs Skind indhyllede Barbarer saa frygtelige, at den kloge Feldtherre holdt sig flere Uger igjennem i sin forskandsede Leir, for at vænne Romerne til Synet af Fjenden. Da han derpaa havde indtaget en fordeelagtig Stilling ved Aix (Aquae Sextiæ) i det sydlige Frankrig, angreb Marius Teutonerne og vandt en fuldstændig Seir. Romernes overlegne Krigskunst formaaede Teutonerne ikke at modstaae. Da Romerne trængte ind i Fjendens Leir, forsvarede Qvinderne sig endnu med Løvemod fra deres Vognborg; de dræbte deres Børn og hængte sig selv i deres lange Haar for ikke at falde i Romernes Hænder.

Imidlertid vare Cimbrerne over de tyrolske Alper trængte ind i Italien; deres store Skjolde havde de benyttet som Slæder, for at fare ned over Snee- og Iismarkerne. De

havde løsrevet store Klippestykker og kastet Træstammer mellem Stenene for at komme over Floden Etsch. I Slag forbandt de den forreste Række med Kjeder, for ikke at blive adskilte. Consul Cattalus, som kastede sig imod dem, blev slagen. Da stødte den seirrige Marius til ham og begge i Forening sloge og tilintetgjorde hele den cimbriske Hær ved Verona i Øvreitalien (Aar 101 f. Chr. Fødsel). Frygteligt fægtede ogsaa her Qvinderne, og da de saae Alt tabt, kastede de deres Børn under Vognhjulene og lod dem søndertræde af Lastdyrene, hvorefter de dræbte sig selv. Kun faa Barbarer vare faldne i Marius' Hænder; da han triumpherende drog ind i Rom, vakte de til hans Seirsvogn fængslede Barbarer Romernes Skræk og Beundring; thi de havde en kjæmpemæssig Størrelse. Især fortælle Romerne om Teutobod, hvorledes han stolt og majestætisk ragede høit over alle Trophæer, og var saa kraftig, at han med Lethed kunde springe over 6 Heste. — Marius blev nu næsten forgudet af Folket.

3. Bundsforvandtekrigen.

Neppe var Faren, som truede fra de nordiske Barbarer, lykkelig forbi, førend der i Italien selv opstod en Borgerkrig. De italienske Bundsforvandte, som havde bidraget det Meste til alle de Krige, Rom havde ført, forlangte som billig Belønning Borgerret, som længe havde været dem lovet. Tribunen Drusus talte for de Bundsforvandtes Forlangende, men han blev paa Patriciernes Anstiftelse myrdet foran sit eget Huus. Nu opstod en blodig Krig, som varede i fire Aar, og som gav Romerne nok at bestille. Endelig vandt Sulla to store Slag og lod flere Tusinde Fanger nedsable. Da gave de oprørske Folkeslag efter og der kom en Fred istand, hvorved Romerne indrømmede dem de fleste af de forlangte Rettigheder.

4. Marius mod Sulla.

Paa denne Tid havde Kong Mithridates af Pontus (Landene om det sorte Hav) reist sig mod Romerne. Han var en Mand af stor Bestemthed og en svoren Fjende af Romerne. Snart havde han erobret hele Lilleasien og ved Hjelp af sin Forbundne, Kongen af Armenien, sammenbragt en Hær af 300,000 Mand, med 180 Stridsvogne og 400 Skibe. Sulla skulde kjæmpe imod ham og blev udnævnt til Consul. Det kunde Marius ikke taale. Ved Hjelp af Folkepartiet vakte han en Opstand i Rom; de fornemste Modstandere bleve dræbte og Folket overdrog Marius Overbefalingen.

Sulla flygtede til sin Hær, som endnu stod i Nedreitalien fra Bundsforvandtekrigen af. Han fortalte Soldaterne den Skjændsel, der var tilføiet ham, lovede dem ogsaa det rigeste Bytte, der skulde tilfalde dem under hans Commando. Da udraabte de: „Før os til Rom!“ og det var netop det, han vilde. Med sex Legioner rykkede han ind i Staden. Folkehobene, som Marius i Hast havde samlet, bleve sprængte fra hinanden og Sulla truede endog med at ville antænde hele Staden. Da blev Marius erklæret fredløs og maatte iilsomt flygte. Da han kom til Minturnä en lille Stad, greb Stedets Øvrighed ham og kastede ham i Fængsel. Man udsøgte en cimbrisk Slave for at dræbe ham; men da denne traadte ind i Fængslet med sit Sværd, tilraabte Marius ham med Tordenrøst: „Usle Slave! Tør Du lægge Haand paa Cajus Marius?“ Cimbreren blev saa forskrækket, at han skyndte sig derfra. Marius undkom og flygtede til Afrika, hvor han levede mellem Carthagos Ruiner og pønsede paa Hævn.

Snart indfandt sig en Leilighed. Saasnart Sullas Soldater atter havde forladt Rom, samlede Marius' Ven Cinna Folket sammen. En blodig Kamp opstod indenfor Byens Mure, Cinna blev fordreven af Staden, men flygtede til en Hær, som var ham og Folkepartiet hengiven. Soldaterne anerkjendte ham for den rette Consul og kaldte nu ogsaa Marius tilbage. Denne forlod øieblikkelig Afrika, satte over til Italien og brændte af Begjærlighed efter at hævne sig paa sine Fjender. I Sørgeklæder, som Tegn paa den Skjændsel, der var vederfaret ham, drog han gjennem Etrurien; han mindede Indvaanerne om, hvorledes han sex Gange havde været Consul, hvorledes han havde seiret over Jugurtha og reddet Republikken mod Cimbrerne og Teutonerne. Da samlede mange af hans Venner og Tilhængere sig

om ham, gamle Soldater, Slaver, sammenløbet Pak. Alt var velkommen, som blot vilde slaae løs mod de Fornemme, Sullas Parti. I Forening med Cinnas Hær rykkede Marius i Spidsen for en Baude, som kaldte sig „Marianere," ind i Rom. Consulen Octavius, som endnu befandt sig der, havde Cinna lovet Sikkerhed og Beskyttelse, men neppe var Magten i Marius' Hænder, førend denne allerede ikke agtede noget Løfte, men løslod sin Skare for endelig at tage fuldstændig Hævn over sine Fjender.

Nu droge de igjennem Gaderne, plyndrende, røvende, myrdende. Consulen, Octavius, nedstødte de først, dernæst dræbtes Enhver, som Marius udpegede; snart var det allerede tilstrækkeligt Tegn til at nedstøde Enhver, naar Marius ikke besvarede hans Hilsen. De største Skjændselsgjerninger bleve udøvede; fem Dage og Nætter varede Naseriet. I Gaderne laae Ligene hobede paa hinanden; thi Marius undte Ingen en ærlig Begravelse. Endelig forfærdedes selv Cinna og dennes Ven Sertorius over denne Myrden. Da de tøilesløse Hobe ikke mere lode sig styre, førte de i en Nat deres Hær mod Marianerne og nedhuggede dem alle 4000 til sidste Mand.

5. Sulla drager til Rom.

Sulla, der imidlertid havde kjæmpet heldigt mod Mithridat, sluttede hurtigt Fred, saasnart han erfarede Tildragelserne i Rom og marscherede med sin seirrige Hær mod Italien. Marius, den vilde Marius, sittrede af Angst og drak saa umaadeholdent, at han (over 70 Aar gammel) fandt sin Død. Cinna samlede en Hær for at drage mod Sulla, men hans Soldater gjorde Oprør mod ham og dræbte ham. I Spidsen for Folkepartiet stod nu den unge Marius og Sertorius; de bragte en Hær paa 300,000 Mand sammen, men som bestod af tøilesløse Skarer, der ikke formaaede at holde Stand mod Sullas veldisciplinerede Soldater.

Sulla landede (Aar 83 f. Chr.) i Italien, slog alle sine Modstandere, og holdt derpaa et prægtigt Triumphindtog i Rom, men begyndte nu ligeledes at rase. Sextusinde af Mariys' Slavetropper havde overgivet sig, fordi der var lovet dem Tilgivelse, men de bleve alle uden Undtagelse dræbte paa Circus. Medens dette skete, havde Sulla netop forsamlet Senatorerne i et nærliggende Tempel; da disse hørte de Ulykkeliges Skrig, sprang de forfærdede fra deres Sæder, men Sulla beroligede dem med de Ord: „Det er Intet, man henretter kun nogle Elendige!"

Frygtelig var den Proscription, som Sulla lod udgaae mod sine Modstandere. De fleste Rige og Fornemme stode paa de Proscriberedes Liste, og den, hvis Navn fandtes derpaa, var fredløs. Uger igjennem varede Myrderiet, medens Sulla svælgede med liderlige Qvinder, Dandsere og Gjøglere. Hvem vil Du endnu lade leve? spurgte en anseet Senator ham dristigt; „det er blot for at man kan komme ud af sin Uvished." Sulla yttrede, at det vidste han ikke ret selv; for Dieblikket stode endnu 80 paa hans Blad; Dagen derpaa gav han endnu en Liste paa 220 og den næste Dag en paa ligesaamange. Efter en omtrentlig Beregning vare 15 Consularer, 90 Senatorer, 2600 Riddere og over 100,000 Borgere blevne henrettede; thi ikke alene i Rom, men ogsaa i mange andre Stæder i Italien rasede den skrækkelige Myrden. Slaver myrdede deres Herrer, Slægtninge deres Paarørende, for at erholde den Præmie, som var sat paa de Proscriberedes Hoveder. Mange Godser bleve herreløse, som Sulla skjænkede til sine Yndlinge; hans Officeer Crassus kjøbte for en Spotpriis saa Meget, at næsten den halve Stad tilhørte ham som Eiendom. Sullas 120,000 Soldater bleve kongeligt belønnede.

Da Modpartiet var saa godt som tilintetgjort, roste Sulla sig af igjen at have tilveiebragt Ro og Orden i Romerstaten. Roligt var der rigtignok blevet, ingen Folkeven rørte sig, Ingen dristede sig til frit at sige sin Mening; Enhver sittrede for den mægtige Dictator og smigrede ham. Tribunernes Magt ophørte næsten aldeles, alle Love, som vare givne til Fordeel for Folket, bleve ophævede. Saaledes syntes Adelens Magt at være fast begrundet.

Efter at Sulla havde hersket i fem Aar med uindskrænket Magt, blev han selv kjed af Regjeringen; han nedlagde Dictaturet og drog sig tilbage paa sit Landgods. Der førte han med sine Smigrere og Venner et udsvæ-

vende Liv med Dandserinder og Skuespillere, men døde allerede efter et Aars Forløb af en væmmelig Sygdom, der var en Følge af hans Vellevnet.

---

3. Spartacus, Slavegeneralen.

1. Slaverne.

Der gaves en Mængde Slaver i Rom, i Italien og i hele den gamle Verden; Krigsfangerne, især deles hed blandt de barbariske Folkeslag, Afrikanere, Gallier, Germaner og Thracier bleve gjorte til Slaver og solgte og alle deres Børn vedbleve ogsaa at være Slaver. Alle mulige Arbeider bleve forrettede af Slaverne; de maatte dyrke Jorden og besørge alle huuslige Gjerninger. Mange af dem, især deles hed Grækerne bleve brugte som Lærere og Opdragere eller Skrivere og Forelæsere. Ofte skete det, at de paa Grund af ydede vigtige Tjenester bleve frigivne. En rig Romer havde vel et Par Hundrede Slaver, hvormed han navnlig drev sine Landeiendomme.

Men desuden bleve Slaverne ogsaa brugte som Gladiatorer eller Fægtere, som til det romerske Folks Fornøielse maatte kjæmpe med hinanden paa Liv og Død. De til blodig Kamp forvænnede Romere behøvede slige blodige Skuespil. Store runde Theatre bleve byggede under frie Himmel; i Midten var en med Sand bedækket Plads, Arena, hvor Fægterslaverne maatte kjæmpe med de forskjellige Vaaben. Naar En havde strakt den Anden til Jorden, kastede han sit Blik op til Folket og efter det Tegn, Tilskuerne gave, lod han ham leve eller gjennemborede ham. Vilde en Fornem eller en Rig gjøre sig yndet af Folket, kjøbte han sig en Mængde Fægterslaver og lod dem kjæmpe i Theatret.

2. Slavekrigen.

Ikke længe efter Sullas Død reiste sig i Fægterskolen i Capua Thracieren Spartacus. Han havde engang gjort Krigstjeneste under Romerne, var geraadet i Fangenskab og blevet solgt som Fægterslave. Han overtalte omtrent 70 af sine Kammerader til hellere at vove deres Liv for Friheden end give det til Priis for et blot Skuespils Skyld. I Forening med dem overmandede han Vogterne, bevæbnede sin Skare med Knipler og Dolke, som man havde frataget Reisende og flygtede op paa Bjerget Vesuv. Her forstærkede han sin Magt med mange bortløbne Slaver og med mange Fribaarne, som havde Lyst til Rov og Plyndringer, og snart havde han samlet en ret anseelig Hob. De droge nu mod Rom, ødelagde Landet og plyndrede Stæderne. En romersk Prætor, der hurtigt havde skrabet en Hær sammen for at opholde dem, blev slagen; samme Skjæbne havde en anden af Consulen selv anført Hær.

Allerede paa tredie Aar havde denne Krig varet, som ved sin Begyndelse blev udleet som en simpel Fægterkamp. Ingen vilde lade sig vælge til Hærfører mod Slaverne: da overtog Licinius Crassus, der allerede havde udmærket sig under Sulla, Overbefalingen. Hans Legat Mummius, som imod sin Feldtherres Befaling havde indladt sig i en Træfning med Spartacus, blev slagen. Da lod Crassus af de 500 Romere, som først havde grebet Flugten, hver tiende Mand henrette. Dette virkede. Crassus førte nu selv sin Hær mod Røverbanden og bibragte den blodige Nederlag. Spartacus maatte flygte og vendte sig mod Brundusium; Crassus forfulgte ham og skyndte sig saameget mere for at levere ham et Slag, fordi Romerne havde valgt endnu en Medfeldtherre, Pompeius; Crassus vilde ene have Æren; han indesluttede Spartacus' Hær, Slaverne kjæmpede som fortvivlede og Slaget var blodigt. Da sank Spartacus, saaret i Hoften af et Spyd, i Knæ, men holdt de Paatrængende tappert bort og dækkede sig med sit Skjold saalænge, indtil han med hele den Skare, der dannede en Kreds om ham, var falden.

Pompeius, som nu ogsaa rykkede frem, faldt 5000 Slaver, der vare flygtede fra Slaget, i Hænderne, hvorved han ogsaa erholdt en Andeel i Seiren.

(Fortsættes.)

Madrid.

(Efter en Englænders Dagbog).

Det er en paafaldende øde Stilhed, der omgiver Madrid paa alle Kanter, saaat det næsten forekommer En ubegribeligt, hvorledes en Hovedstad har kunnet hæve sig paa et saadant Sted. Den samme Mangel paa Omgivelser (Landsteder, Haver og andre Plantninger) findes ogsaa ved de andre mindre Stæder mellem Ebro og Madrid. Den sørgelige Slette vandes ikke af nogen Flod eller Bæk, der er værd at omtale. Fra Miranda, hvor Ebro endnu kun er en lille Strøm, indtil Madrid, hvor den stakkels Manzanares bryster sig med Navn af en Flod, træffer man saa at sige ikke paa saa meget som en Halfuld Vand. Kommer man nærmere til Hovedstaden, er Landet bedækket med Klippeblokke af forskjellig Størrelse og Skikkelse, og man træffer kun sjelden Spor til Dyrkning af Jorden. Paa de faa Agre, der have baaret noget Korn, græsser, som man latterligt nok kalder det, smaa Faareflokke, der skatte sig lykkelige, naar de hist og her kunne finde et Græsstraa eller et frisk Blad.

I Forbindelse hermed staaer det, at der kun er en meget tynd Befolkning i Omegnen af Staden. „Ofte saae vi i Miles Omkreds ikke en Bondehytte, ikke et menneskeligt Væsen. I hele 5 Dage mødte vi ingen Anden paa Landeveien end en Deligence, der vendte tilbage fra Madrid. Lange Rækker belæssede Muuldyr vare de eneste levende Skabninger, der droge forbi os. Ikke engang en donqvixotisk Veirmølle afbrød Egnens Eensformighed. Det vilde have været et sandt Under at støde paa et herskabeligt Kjøretøi. Først i Byens umiddelbare Nærhed saae jeg eet, men ogsaa kun dette ene. Denne Dødsstilhed strækker sig næsten lige til Murene. Ingen Menneskevrimmel, ingen Larmen og Tumlen, som man ellers iagttager ved at nærme sig til andre store Stæder, forbereder den Fremmede paa Indtrædelsen i Dronningen af Spaniens folkerige Residentsstad. Saae han ikke de talrige Kirketaarne ligefor sine Øine, maatte han troe endnu at være i Ørkenen."

Det er unødvendigt at gjøre opmærksom paa Manglen af adelige Eiendomme i Provindserne, da den har givet Anledning til at Franskmændene gjengive Luftcasteller ved „Slotte i Spanien". Kun to Gange troede Forfatteren at opdage Noget, der lignede et Slot, først ved Vittoria, og senere omtrent 40 Mile fra Madrid; men hvergang underrettede Muuldyrdriveren ham om, at han tog feil. Det første var en Borgruin fra Carl d. 5.s Dage, det andet det berygtede Kloster Cabrera, der tidligere tjente til Statsfængsel. Først omtrent 20 Miil fra Byen viste sig virkelig et Slot, som tilhørte en spansk Adelsmand.

Det første Indtryk, Madrid gjorde paa ham, skildrer Forfatteren paa følgende Maade: „Vi ankom tilfældig paa en Festdag, d. 29de September 1840. Om Morgenen havde Espartero holdt sit høitidelige Indtog i Byen. Alle Vinduer og Altaner vare endnu behængte med Silketepper, Blomsterkrandse o. s. v. Det, som især er den Fremmede paafaldende ved Ankomsten til Staden, er Modsætningen mellem Fattigdommen og Snavset i Forstæderne og Rigdommen og Glandsen i de indre, skjønneste Dele af den egentlige Stad, skjøndt ogsaa her en i og for sig ubetydelig Omstændighed forstyrrer det gunstige Indtryk, Jerngitterne, der næsten ved alle Vinduer beskytte Vinduerne nærved Jorden, minder om Fængsler. Foruden Bygningernes Skjønhed og de livligt besøgte Gader, hvorved den indre Stad paa den Tid erholder et saa muntert Udseende, bidrager den altid skyfrie Himmel og den klare Luft ogsaa til at lokke Indbyggerne fra Husene ud paa Gaden, fra hvilke de kun trække sig tilbage, naar det bliver mørkt og daarligt Veir. Midt om Sommeren er det naturligviis anderledes, da den stærke Hede holder Beboerne om Dagen i Husene, og først efter Solens Nedgang opfylde de Spadseregangen Prado i stor Mængde til langt ud paa Natten."

Hele Madrid tæller omtrent 8000 Huse, der ere beboede af 212,000 Mennesker. Da Gader og Stræder krydse hinanden, deles hele Byen i 540 Afdelinger, hvoraf hver har sit særegne Nummer; de enkelte Huse ere ligeledes nummererede, dog ligetil den nyeste Tid ikke langs med Gaderne, men rundt omkring hver Gruppe, hvorved der opstod stor

Forvirring. Ved nogle faa Hovedgader var Navnet skreven ved Begyndelsen og Enden; dette er nu afhjulpen, men da mange Gader ere saa overordentlig lange, hjælper denne Forbedring meget lidt den Fremmede til at finde sig tilrette, naar han tilfældigviis kommer ind i Gaden paa Midten.

Mange ældre Gader have meget besynderlige Navne, af hvilke her meddeles nogle i Oversættelse: „Gaae til Djævelen", „Helvede", „Farernes Gade", „Gaae ud, hvis Du kan", „Saa sandt hjælpe mig Gud".

Den mærkværdigste og af den Fremmede meest beundrede Gade er Alcala Gaden, deels paa Grund af dens overordentlige Brede, deels formedelst den skjønne Port ved den øverste Ende, deels ved de pragtfulde Bygninger, der for det meste beboes af den høie Adel og Diplomater. Denne Gade er desuden prydet af to andre Paladser, Toldbygningen og Krigsmuseet; dette sidste tilhørte fordum Hertugerne af Alba og blev, da denne Familie var uddød, kjøbt af Staden og skjænket den bekjendte Fredsfyrste Godoy, men faldt igjen tilbage til Byen, da dennes samtlige Eiendomme bleve inddragne. Denne pragtfulde Gade bliver gjennemskaaren af den verdensberømte Prado, der i og for sig kun er en bred Gade med dobbelte Alleer og Spadseregange paa begge Sider. I Nærheden af Alcala Gaden udvider den sig til en stor kredsformig Plads, den saakaldte Salon, der er prydet med tre smukke Springvand, medens den rundtom er omgivet af en Kjørevei for den fornemme og skjønne Verdens Kjøretøier. Sin nuværende Skikkelse skylder Prado Kong Carl d. 3., en Konge, der med Undtagelse af de private Bygninger synes at have kaldt alle udmærkede Bygningsværker i Madrid tillive.

Det kongelige Pallads falder meget i Øine og frembyder et storartet Udseende; den forreste Side har en Længde af 400 Fod og en Høide af 100 Fod; Sidefløiene ere ikke heelt færdige; det Hele er rigt udstyret med Speiler, Gesimser o. s. v., og en smagfuld Altan, der skjuler Taget, løber rundt om den øverste Deel af Bygningen. Beliggenheden paa en temmelig betydelig Høi ved Bredden af Manzanares er en af de heldigste, Staden kunde frembyde. Her er Floden paa begge Sider beplantet med Træer, og den smukke Toledobro forbinder Staden med en ligeledes høit beliggende Forstad; en anden Bro fører fra Palladset til den kongelige Dyrehave, hvis Omkreds er tre (spanske) Miil. I sin nuværende Skikkelse er Palladset bleven opført under Kong Philip d. 4. 1737 af Neapolitaneren Jubar, men har uagtet sin betydelige Udstrækning kun en sjette Deel af den Størrelse, det skulde have efter den oprindelige Plan. Dette kan man kjende paa en pragtfuld, i Træ udarbeidet Model, der alene skal have kostet 45,000 Rdlr. Det Indre i de næsten utallige Værelser er kostbart udstyret; dog ere de fleste Malerier nu blevne bragte til Malerisamlingen.

Iblandt de Fornemmes Paladser kan med Udmærkelse omtales Hertugerne af Villa Hermosas og Medina Celis. Det sidste skildres af Forfatteren som den største Privatbolig, han nogensinde har seet paa sine Reiser. Nogle andre Palladser ligge i den Gade, som imellem de to nysnævnte gaaer ud fra Alcala Gaden; det smukkeste iblandt dem er Hertugen af Higars, hvor der blandt Andet findes pragtfulde gobelinske Tapeter, som Kong Ludvig d. 15. af Frankrig har foræret til den nuværende Hertugs Forfædre.

Nær ved den øverste Ende af Prados Rundkreds staae to andre af Carl d. 3. opførte Bygninger, paa den ene Side Porcellainsfabriken, paa den anden Malerisamlingen. Denne sidste er en overordentlig smuk, om end ikke fuldendt Bygning, da de for den bestemte Udsmykninger endnu mangle. Det Indre er høist pragtfuldt; over Hovedsalen hvælver sig en Kuppel, selve Salen er 378 Fod lang. Til denne Pragt svare de talrige Malerier af Spaniens, Italiens, Frankrigs og Nederlandenes største Mestere, især af Velasqves og Murillo, som her ere opstillede; intet andet Sted i Europa, ikke engang den franske Krigsminister Foults berømte Samling, kan opvise noget Lignende. De fornemste Værker af Murillo ere: Den hellige Anna, der lærer den hellige Jomfru at læse", „Himmelfarten", en eller to Madonnaer, „St. Johannes som Barn med Lammet", af Velasqves: „Vulcans Smedie", „Bredas Overgivelse" og flere Portraiter,

hvoriblandt Philip den 4de til Hest og Hertugen af Olivarez.

En anden offentlig Bygning er det naturhistoriske Museum, der især er rigt paa Mineralier, men derimod har store Huller i de for Dyr- og Planteriget bestemte Afdelinger. Et Exemplar af et Dyr fra Forverdenen, Megatherium, giver det Fortrin for alle andre videnskabelige Samlinger af lignende Art. Det er det største bekjendte fuldstændige Exemplar af den Slags Dyr og blev funden i Paraguay paa den Tid, da denne Deel af Sydamerica endnu stod under spansk Herredømme. Man kan gjøre sig et Begreb om dette Dyrs Størrelse, naar man erfarer, at det alene fylder et heelt, temmelig rummeligt Værelse. Skelettets Fod har en Længde af to (engelske) Fod. Forfatteren søgte fornemmelig efter gammel-mexicanske Mindesmærker men fandt kun et lille Værelse dermed, som kun indeholdt Lidet og af ringe Værd.

Har man forladt den Deel af Staden, hvor de nysnævnte Gader og Bygninger findes, træffer man for største Delen kun smalle, krumme, med forfaldne Huse besatte Gader. De fleste Udsalgssteder ere paa faa Undtagelser nær kun daarligt forsynede. Til enhver Aarstid, ikke alene om Sommeren, men ogsaa om Vinteren, lukkes de et Par Timers Tid om Middagen for den kjære Hviles Skyld (Siesta).

Tæt udenfor Staden ligger den store smukke kongelige Have Buen Retiro, der indeholder talrige Lysthuse, en lille Sø, et Menagerie o. s. v. Forhen stod her ogsaa et Pallads, et Theater, en Kirke, en Porcellainsfabrik tilligemed flere andre Bygninger, og Haveanlægene skulle have været langt betydeligere end de nuværende. Under de Franskes Herredømme forstyrredes de fleste af disse Bygninger og Anlæg, og hvad man nu seer, er i Hovedsagen den sidst afdøde Kong Ferdinand den 7des Værk. De Dele af Haven, der særligt ere forbeholdte den kongelige Familie, kunne ogsaa tages i Øiesyn af Fremmede, naar de have Adganskort, men de frembyde ikke meget Storartet og Smagfuldt. Saaledes er der en Bygning, som udvendig ligner en Hytte, hvor Stuen indeholder en Bondebolig med Dukker i Legemsstørrelse, forestillende dens landlige Beboere, medens der ovenpaa findes pyntelige Stadsværelser. Andre Bygninger udmærke sig ved lignende barnagtige Narrestreger f. Ex. en Smugler og hans Kone, begge til Hest og ikke over en Fod lange. Den største Bygning er et i chinesisk Stiil opført rundt Tempel med en Kuppel paa; det er i alle Regnbuens Farver smykket med Silke- og Fløielstæpper, Elephantsnabeler, Struds- og andre Fuglefjer, Ædelstene og Perler. Det eneste sande Kunstværk er en smuk Bronzestatue af Philip 4de til Hest, der er opstillet paa en Høi i Haven.

Der er ogsaa et andet kongeligt Landsted med en Park, hvor der ved Siden af meget Smagfuldt ogsaa er en heel Deel Latterligt. En Fjerdingvei fra Staden kommer man til den kongelige Besiddelse Monclou. Grevinde Beneventes Landsted og Park anprises ligeledes den Fremmede som Seeværdigheder. Ikke langt fra Porten Acocha, der danner den ene Ende af Prado, hæver sig det af Carl 3die byggede Observatorium, en smuk rund Bygning med en af Søiler baaren Forhal. Indenfor Stadens Mure imellem den nysnævnte Port og Museummet strækker den meget smukke botaniske Have sig langs med den ene Side af Prado. For at komme til den modsatte Ende af Prado maa man forbi det uhyre, nu ophævede Kloster, som Ferdinand den 6te stiftede for den hellige Franciscas af Sales's Nonner. Med dette Kloster var forbunden en Opdragelsesanstalt for adelige unge Piger; det og dets Kirke høre til de pragtfuldeste Bygninger i Madrid, da det indeholder en Overflødighed af Arbeider i Marmor, Søiler, Malerier, rigt udstyrede Gravmæler o. s. v.

Indbyggerne i Madrid forekom Forfatteren at være Folk, der ikke havde Noget at bestille. Tusinder af Mennesker af alle Klasser, med Undtagelse af de fornemme Damer, der kun forlade deres Værelser om Aftenen, drive hele Dagen omkring i Gaderne, og kun meget faa iblandt dem syntes at have Forretninger at gaae efter. Hertil høre de stakkels blinde Sangere, Udraabere af Skandskrifter, der overalt døve Folks Øren med deres „for 2 Skilling," og de Militære, hvis Musik underholdt de ledige Tilhørere i flere Timer. Det er en Selvfølge, at denne Livlighed i Gaderne kun hersker i den mindre

varme Tid; i de hede Sommermaaneder tager man regelmæssigt sin Middagshvile. Det er rosværdigt, at man kun træffer faa Tiggere paa Gaden.

Vindskibeligheden synes at indskrænke sig til at frembringe det, som Staden selv og dens nærmeste Omegn nødvendigviis skal bruge. Gjenstande til Omsætning blive slet ikke udførte, og der lader sig ikke let tænke en hurtig Opblomstring af Fabriker, da der mangler Vand, Brænde, raae Stoffer, lette Forbindelsesmidler, billige og dygtige Arbeidere. De eneste af Madrids Frembringelser, der gaae ud over Stadens Fornødenheder, ere de kongelige Fabrikers: Tobak, især som Cigarer, undertiden ogsaa Guld og Sølvarbeider, Glasvarer og Tapeter, maaskee af og til nogle finere Snedkerarbeider og garvede Sager, ved hvis Forarbeidelse flere herværende Værksteder udmærke sig.

Ved det til Tyrefægtninger bestemte Amphitheater er der paa en storartet Maade sørget for Indvaanernes Lyst til at see; det kan uden at være overfyldt rumme 15,000 Mennesker. Folkets Lidenskab for denne Forlystelse gaaer som bekjendt til Yderligheder og opsluger næsten ganske enhver Deeltagelse i andre offentlige Fornøielser. Der gives to Skuespilhuse for spanske Theaterstykker og eet for den italienske Opera. Et fjerde Theater, ikke langt fra det kongelige Pallads, var under Bygning 1840; det indeholdt store Bal- og Concertsale og blev indrettet paa det prægtigste. Paa Hoftheatret gives meest Oversættelser fra det Franske; Korsets Theater, som har dette besynderlige Navn af den Gade, hvori det ligger, er lille og uhensigtsmæssigt; her holdes Maskeballer i Fastelavnen. Den italienske Opera er meget middelmaadig; Sangere og Sangerinder ere Indfødte, og udmærke sig hverken ved Stemme eller Uddannelse eller dramatisk Færdighed. Een Undtagelse var der dog, Sennora Montenegro, som blev modtaget af Publicum med stormende Bifald, skjøndt hun endnu var en Begynderinde. Iøvrigt var Operaen altid talrigt besøgt, hvilket vidner om Indbyggernes Forkjærlighed for Musik.

I Aaret 1830 dannede der sig en Musikforening, som sørger for Uddannelsen af talentfulde Skuespillere og Sangere. Forfatteren overværede flere af denne Forenings offentlige Concerter og roser dem meget, kun Compositionerne behagede ham ikke. „Efter Alt at dømme, som jeg har hørt og kjøbt af Spaniernes musikalske Arbeider, mangle de sjælfuld Følelse. Overhovedet gives der kun liden ægte spansk d. e. Nationalmusik af nogen synderlig stor Ælde; idetmindste har jeg ikke truffet derpaa hos Musikhandlerne. Hvad man finder her, er nyere Sange, der ligne hinanden som det ene Æg det andet. Ordene ere sædvanlig det almindelige Omgangssprog, som Mandfolk og Fruentimmer tale i Andalusien, og Musiken har sjelden noget af det ubestemte Trylleri, den Fremmede er saa tilbøielig til at finde i de spanske Melodier. At samle sig spansk Musik vanskeligjøres ved den Omstændighed, at der kun bliver meget lidt deraf trykt. Componisterne sælge nemlig næsten Alt i Haandskrift. Den, der vil have noget, maa bestille et skrevet Exemplar i en Musikhandel; Afskriverne heraf danne en særlig Forening."

At det ikke gik Forfatteren bedre med at kjøbe Bøger, kan man ikke undre sig over, da den spanske Boghandel først for nylig har faaet fuld Frihed til at bevæge sig. I ethvert Tilfælde er der en mærkværdig Mangel paa alvorlige og almeennyttige Værker; thi kun med dramatiske Arbeider have talrige nyere Forfattere givet sig af, og kun deri have de udmærket sig. Af ældre classiske Skribenter holdes Forfatteren til den udødelige Don Quixote stedste høiest i Ære; ogsaa Gil Blas, som hele Europa pleier at ansee for et Værk af den franske Litteratur, gjøre Spanierne Fordring paa som deres Nationaleiendom, idet man paastaaer, at le Sage har laant Stoffet til det berømte Værk af spanske Haandskrifter. Som de fortrinligste af Nutidens Forfattere nævnes Campomanes, Jovellanos og Moratin, næst efter dem Toreno, Clorente, Quintana, Arguelles, Munnoz Maldonade, Roca og Martinez de la Rosa; navnlig har denne sidste gjort sig hæderlig bekjendt som Historiker, Digter, Politiker, dramatisk Forfatter og Kritiker. Af nyere Skuespildigtere kunde nævnes Breton de los Herreros, Gil y Zarate, Hartzenbusch, Gutierrez, Saavedra, Zorrilla, Escosura, Larra, Ochva og Antonio Gil.

I den senere Tid er den periodiske Litteratur taget ganske overordentlig til. Indtil 1835 gaves der kun 5 Tidsskrifter i Madrid; den eneste politiske Avis var Gaceta, som meest indskrænkede sig til indenlandske Anliggender, Regjeringsforanstaltninger og Politianordninger. „For Øieblikket skal der udkomme 40 Blade; sammenlignede med Londons og Paris's ere de imidlertid kun nogle usle Tingester, og mange befinde sig i Leiesvendes Hænder." Der udkommer ogsaa et satirisk Blad, som hvis Titel tjener en Vignet, forestillende en Taskenspiller i tyrkisk Dragt; han fremviser to tomme Bægere og raaber: I det ene var Tronen, i det andet Forfatningen; nu saa de selv, mine Herrer, er der Intet i dem.

Det selskabelige Liv i Madrid er ikke saa larmende som i London, Paris eller mange andre europæiske Hovedstæder. Det er næsten ubekjendt at holde store Middagsselskaber, hvortil der indbydes talrige Gjæster; det finder kun Sted i Anledning af vigtige politiske Begivenheder. Under Forfatterens Ophold gav blot Hertugen af Osuna et Middagsselskab, hvortil ogsaa Fremmede og Damer bleve indbudne. Grevinden af Montijo og endnu et Par Damer af Stand havde smaa Selskaber hos sig Søndag Aften. Større Sammenkomster som Baller, Concerter o. s. v. ere indskrænkende til Tiden før Fasten; ellers lukker Madrideren sig inde i sine Værelser, og nøies med at besøge eller modtage nogle gode Venner og andre Bekjendtere. Ved denne Indesluttethed bliver han dog hverken sneverhjertet eller uvenlig. Den, som besøger ham i det Øieblik, han sætter sig tilbords, maa tage Deel i Maaltidet, om end dette, hvilket i Regelen er Tilfældet, kun bestaaer af en Blanding af Suppe, Grønt og Kjød. Dog afhænger det af Indbydelsen, om det er alvorlig meent eller ikke. Siger Indbyderen Sæt Dem ned!' bliver det ikke afslaaet; men hedder det: Vil De ikke tage lidt til Dem?, er det kun en Høflighedsyttring, som Vedkommende heelt vel forstaae.

I Regelen bestaae de spanske Selskaber kun af Besøgende; ofte komme 6—12 Bekjendtere og Venner sammen om Aftenen uden at være indbudne, for at tale sammen, synge, spille paa Guitar eller fordrive et Par Timers Tid med Kortspil; disse Sammenkomster finde nu Sted hos den Ene, nu hos den Anden, men med Undtagelse af enkelte særdeles vel anbefalede Mennesker faae Fremmede kun sjelden Adgang til dem.

For den offentlige Opdragelse er der i det Hele sørget meget ufuldkomment; i Modsætning til mange andre Landes Hovedstæder er der Mangel paa Lærere, Bøger, Bibliotheker, Læreanstalter, offentlige Forelæsninger, lærde Selskaber og o. s. v.; endnu mere savner man private Skoler, dygtige Lærere og Lærerinder og alle litterære Hjælpemidler. Især i forrige Aarhundrede under Carl den 3die Regjering blev der dog oprettet mange offentlige Anstalter saavel i Madrid som i Provindserne. Man har Academier for spansk Sprog, Litteratur og Historie, for de skjønne Kunster, Landvæsenet, Læge- og Retsvidenskaben, den canoniske Ret, Theologie, Græsk og Latin o. s. v.; men kun faa Gymnasier til at udbrede almindelig Dannelse ere blevne grundlagte i det samme Tidsrum. En af de fornemste af den sidste Slags Anstalter er et adeligt Academi, i hvilket, som Navnet antyder, kun saadanne Lærlinge optages, der kunne godtgjøre deres adelige Herkomst, ligeledes at der blandt deres Forfædre ikke har været no-Maurer eller Jøde eller Kjætter, samt at Ingen i fire Slægtled tilbage har drevet en borgerlig Næringsvei. Disse strenge Fordringer ere dog 1834 blevne ophævede ved Lov. Foruden denne adelige Læreanstalt gives der endnu to andre af samme Slags fra forrige Aarhundrede, i hvilke der fortrinsviis foredrages skolastisk Theologie og Metaphysik. I en lignende, men af langt ældre Oprindelse end alle de andre, læres foruden de egentlige thelogiske Videnskaber ogsaa Naturlære, Tænkelære, Mathematik, Græsk, Latin og Hebraisk. Carl den 3die har ogsaa 1783 stiftet en Anstalt for Medicin og Chirurgie, der styres meget godt og indeholder en Samling anatomiske Voxafbildninger. Nyere Læreindretninger ere: Collegiet for Apothekere, for Naturhistorien fra 1815, Kunstacademiet fra 1824, Handelsskolen fra 1828, Musikforeningen fra 1830, de til Academiet St. Fernando knyttede Skoler for Maleri, Billedhugger- og Bygningskunst. Foreningen for Litteratur og Digtekunst af 1822 ophævede den sidste Konge

allerede 1823; efter hans Død blev den igjen kaldt tillive, men paany undertrykt, da den udartede til en politisk Club.

Uagtet de Fremskridt, Opdragelsen har gjort saavel i offentlige som i private Indretninger, forsømmes dog mange vigtige Grene af den almindelige Dannelse paa en beklagelsesværdig Maade. Andre Landes og Folkeslags Litteratur og Historie end Spaniens og Spaniernes, de høiere retsvidenskabelige Studier, Statsvidenskaberne, Naturvidenskaberne, naar de ikke staae i umiddelbar Forbindelse med Mathematiken, virkelig practiske Øvelser i at tænke, tale og skrive, alle disse Gjenstande synes ikke at være optagne i de forskjellige Collegiers og Skolers Underviisningsplan. Med Undtagelse af Fransk savnes ogsaa Kjendskab til fremmede Sprog, og selv hiint indskrænker sig kun til de høiere Stænder.

Hvad endelig det qvindelige Kjøn angaaer, saa holdes det i den Uvidenhedstilstand, der fra gammel Tid har været de spanske Qvinders Arvelod. Dette gjælder fornemmelig om de høiere Classer i Madrid; ved Folke- og Almueskoler er der næsten sørget bedre for de lavere Stænder; idetmindste forsikkrer Forfatteren, at han ikke har truffet paa noget qvindeligt Tjenestetyende, som ikke kunde læse og skrive. De høiere og mere velhavende Familier sende deres Døttre til Opdragelsesanstalter i Frankrig og England. Der blev meddeelt Forfatteren hartad utrolige Exempler paa den grove Uvidenhed, der hersker mellem de Fornemme.

Den fornemme Adel i Spanien synes ikke at staae paa noget høiere Trin med Hensyn til Formuesomstændigheder end til Dannelse. Mange Familiers vigtigste Besiddelser bestaae i ældgamle Palladser, en stor Skare Tjenestefolk, en umaadelig Stolthed og sparsomt fyldte Lommer. Landeiendommene have i Almindelighed en betydelig Udstrækning, men den største Deel af Indtægterne flyder i Forvalteres og underordnede Betjenteres Hænder, og at holde saamange som muligt af dem ansees for en Æressag. Under saadanne Omstændigher er den spanske Adelsmand værre faren end den simple Borger og Bonde, især da hans Stolthed ikke tillader ham at indrette sit Huusvæsen paa en beskeden Fod, skjøndt han lever tarveligt nok indenfor sine fire Vægge, hvor Ingen seer det.

Om Meteor-Stene.

(Ved Steph. Jørgensen).

Et af de allermærkværdigste Phænomener, om hvis Oprindelse man endnu er i den fuldkomneste Uvished, er den saakaldte Steen-Regn eller Nedfald fra Luften af et Slags Stene, som kaldes Meteor-Stene Det første man finder dette Særsyn omtalt, er hos Livius; han fortæller: „at under Tulli Regjering, efter at Krigen med Sabinerne var endt og den romerske Magt derved var tiltagen i Rigdom og Anseelse, omtrent 100 Aar efter Staden Roms Anlæg, eller 652 Aar før Christi Fødsel, blev det meldt for Kongen og Senatet, at der havde regnet Stene ned paa Bjerget Alba; og da det syntes utroligt, sendtes Nogle derhen for at tage dette Underværk i Øiesyn, hvilke berettede, at de havde seet Stene i Hobetal nedfalde fra Himmelen, ligesom Hagel nedhvirvles ved Vindene paa Jorden"*). I den nyere Tid, da denne Naturtildragelse atter og paa forskjellige Steder har ladet sig tilsyne, er man vel, ved flere Lærdes derover anstillede Undersøgelser, bleven enig om bemeldte Stenes Bestanddele, men hvorfra de komme, eller hvoraf de have deres Oprindelse, derom har endnu Ingen kunnet sige os noget Bestemt. Man antager nemlig, at de bestaae af følgende Dele: „gediegen Jern, Michel-Metal, sort Jern-Oxyd, bittersalt Jord, Brunnsteens-Oxyd, Svovl**). Om deres Oprindelse ere Meningerne deelte, af hvilke følgende (see nedenanførte Journaler) ere de vigtigste:

*) Livius. lib. I. c. 31 et c. 37, samt Plinius lib. II. c. LVI.

**) Neues allgemeine Journal der Chemie, herausgegeben von Hermbstädt, Klaproth, J. B. Richter, Scheren, A. J. Gehler. 1 Bd. 1 H. 1803.

„La Place troer at disse Legemer falde ned til os fra Maanen."

„Chladni antager, at det er saadanne grove Materier, som ere adspredte i det almindelige Verdensrum, hvori de, ved Hjælp af deres Svinge- og Tiltrækningskraft, bevæge sig saalænge, indtil de komme Jorden saa nær, at de falde ned derpaa, og da foraarsages derved en saa stærk Elektricitet og Hede, at de komme i Brand og smelte, hvoraf udvikle sig en Mængde Dunst- og Luftarter, som opblæse den smeltede Masse til en uhyre Størrelse, indtil de endelig springe itu ved den endnu stærkere Udvikling af de elektriske Fluida."

„M. v. Bieberstein er af samme Mening, alene med den Forandring, at han troer at det er Levninger af den Materie, hvoraf Verden er bleven til."

„Edward, Howard og Waugelin have blot befattet sig med deres Analyse."

„Dr. Albers i Bremen er af samme Mening som La Place."

„Lalande mener, at Aarsagen dertil maa søges hos vor egen Jordkugle og Atmosphære."

„William Beaufort holder det paa den ene Side muligt, at MeteorStene danne sig af vulkansk Aske, som maa findes i Skyerne; træffe de paa Kulsyre, Svovlsyre og andre Syrer, der tildeels fører jordagtige, af jordiske Legemer udtrukne, Stoffer med sig, som, efter at have blandet sig med hine, udbryde ved det electriske Fluidum i et Lyn, og adskilles fra alle vandagtige Dunster saaledes, at deraf fremkommer et fast Legeme*). Paa den anden Side troer han, at Meteor-Stene kan tilveiebringes uden Medvirkning af vulkanske Materier i Skyerne, efterdi kulstofholdige, svovlholdige og vandrige Dampe, som opstige af Bjergværker, Ovne, Moradser, af Planter og Dyr, samle sig med smaae kiselagtige og kalkagtige Jordarter i Skyerne, hvor de ved den elektriske Ild blive decomponerede og anderledes sammensatte, saa at derved frembringes Mineralier, der i Skikkelse af Stene falde ned."

„Dette Phænomen er seet i Egnen L'Eigle-Orne-Departementet i Frankrig den 6te Mai 1803. Der faldt, hedder det, en skrækkelig Steenregn, som blev foranlediget ved Explosionen af en Ildkugle, som saaes nogle Dieblikke før i Luften. Regnen strakte sig mere end 2 Qvadratmile. Antallet af de nedfaldne Stene beløb sig imellem 2 til 3000, deres Vægt fra 2 Lod til 18 Pund*). Den største Steen af dette Slags er opdaget i den sydamericanske Provinds Chaca-Gvalamba, og som Robin de Celis har undersøgt paa Stedet, og befunden 30,000 Pund svær. Det næst efter i Størrelse er den, som er funden af Pallas i Siberien, som veiede 1600 Pund.

Til de ældre Jagttagelser af dette Slags hører ogsaa den af vor Thomas Bartholin i hans Hist. Anatomiæ. centur. III et IV, pag. 337 omtalte Steen, der 1654 nedfaldt i Fyen, som skal have været sort af Farve og saa haard som Flintesteen, altsaa stemmende med Plinii Beskrivelse over de i hans Tid nedfaldne Stene.

For paa nogen Maade ved Erfaring at bekræfte Sandheden af sin Hypothes har ovennævnte William Beauford endvidere derover anstillet følgende Forsøg: „Han lod et Qvantum Gas, som var fremavlet af Jernfiilspaan ved Svovlsyre, fortyndet med Vand komme i et Glasfad, blandede det med Kulsyre af Dampen af Trækul, ligesaa med Svovlgas, og med fiint Støv af Kalk og Jord, saa at Blandingen havde Udseende af en tyk, mørk Sky. Saasnart han derpaa lod en elektrisk

*) Disse tvende sidstnævnte Naturkyndiges Meninger forekomme mig at have den største Sandsynlighed for sig. Ikke mindre mærkelige, men ogsaa ligesaa uforklarlige, ere de Ildkugler, som man til forskjellige Tider have seet nedfalde, og hvoraf nogle ved Faldet ere sprungne itu og have givet et stærkt Knald. Bergman, i hans physiske Beskrivelse over Jordkloden, oversat paa Dansk 1771, Pag. 434, siger, at deres Hoide over Jordfladen er undertiden 15 Mile; den, som blev seet i Florents 1676, sættes endog i det mindste til 25 tydske Miles Hoide. Jeg har selv, imedens jeg som Student opholdt mig i Kjøbenhavn, fra mit Vindue i en Gaard paa Nørregade ligeoverfor Frue Kirke, en Aften seet en saadan Ildkugle, af Størrelse omtrent, efter som den forekom mig, som et Barns Hoved, der nedfaldt i en skjæv Retning mod den derværende Kirkegaard, men forsvandt inden den naaede Jorden, dog uden Knald.

*) Guilberts Annalen der Physik XIII. 3. Pag. 321.

Funke gaae derigjennem, viste sig en klar Lynstraale, og derefter fulgte en stærk Detonation. Efterat dette var skeet, bleve Skyerne i Fadet gjennemsigtigere; noget Vand faldt ned, og paa Bunden viste sig et synligt, metallisk og med jordagtige Dele blandet graat Pulver*).

„Heinrich Gustav Flöske, Fortsætteren af der chemischen Encyclopedie, har derimod gjendrevet den hidtil foredragne Mening om disse Stenes Oprindelse, især den, at de komme fra Maanen, eller tiltrækkes fra Himmelrummet eller udkastes fra Vulkaner. Han viser, at den ringe Hurtighed, hvormed de falde, og de ubetydelige Spor af Ildens og Vandets Indvirkning paa disse Masser ikke tillade os at antage nogen af hine Meninger; men at de sandsynligen komme fra Nordpolen, hvor der efter al Formodning ligge store Jernmasser, som ikke angribes af Vandet, fordi dette er evig Iis. Til os komme de ved en elektrisk Explosion, som paa en kort Tid forglasser deres Overflade, og indtrykker i samme de elektriske Figurer, som Scherer har bemærket i Wien paa de Steiermarkske Meteorstene"**).

„Denne Idee, siger hans Recensent, hvortil Prowst har givet det første Vink, havde Flöske kunnet understøtte endnu mere, naar han havde viist, at disse Masser, som Lyskugler næsten altid drage frem i den magnetiske Meridian, og ved at springe i Stykker og falde ned beskrive en Elipse, hvis Axe er paralel med Meridianen; hertil hører ogsaa Steffens Theori om Jernets Opdyngning mod Nordpolen***). Kort, for Recensenten fremlyser denne Mening som den allersandsynligste"*).

Da den Materie, som her omhandles, vel kunde fortjene en nærmere Overveielse ved atter at bringes paa Bane, har jeg ladet disse Excerpter, fra min tidligere Alder, ogsaa faae Plads her.

„Man har — siger vor Mynther i hans Sammenligning mellem de Gamles Baetylier og de i de nyere Tider fra Himlen nedfaldne Steen — ved chemisk Analyse af Stenene selv fundet store Rimeligheds-Grunde for, at de ei høre til det jordiske Steenrige; den haarde og for endeel blødere Tilstand, i hvilken de komme ned, de meteoriske Phænomener, som ledsage deres Fald, have foranlediget adskillige Hypotheser om deres Oprindelse; og hvilken af disse end maatte være den sande, saa er dog i ethvert Fald Sagen vigtig og interessant nok til at Videnskabernes Dyrkere med forenede Kræfter maae søge at oplyse den"**).

*) Efr. forbemeldte Journal der Chemie.

**) Repertorium der neuesten und wissenwürdigsten aus der gesammten Naturkunde für gebildete Leser in aller Ständen. 1811. 2, 3.

***) Grunden til denne Theorie, som dog ikke tilhører bemeldte Steffens alene, er, at Magnetnaalen paa visse Punkter, nærmest Jordens Pol i den nordlige Hemisphære, dog ikke viser mod denne, men imod den saakaldte magnetiske Pol, hvorunder den formeentlige Jernmasse antages at være i større Mængde, eller ogsaa bøier sig imod samme istedetfor at holde sig horizontal. Det første kaldes Magnetnaalens Misviisning (Variation), det sidste dens Bøining (Inclination).

*) Udenlandsk Litteratur 1813. 3die Hefte. Allgemeine Litteratur-Zeitung. 1812. Mai.

**) Videnskabernes Selskabs Skrifter for Aar 1803 og 1804, 3die Bind. De saakaldte Baetylier have faaet dette Navn efter Betylos, en af de fire Sønner, som Guden Uranus avlede med Cybele eller Jorden; og Baetylierne betragtedes af Phoenicierne, der tillagde dem en religøs Dyrkelse, som nedfaldne Stjerner eller besjælede Stene.

Hvor laae Landet Gosen eller Goschen?

Under Forhandlingerne i Civilingeniørernes Institut, den 20de Mai 1851, angaaende Udførbarheden af at grave en Kanal fra Middelhavet eller fra Nilen til det røde Hav, for saaledes at bane sig en kortere og fordeelagtigere Søvei til Indien, kom der en Bemærkning paa Tale, som, hvis den skulde vise sig grundet, er af ikke liden Vigtighed. Det blev

nemlig gjort sandsynligt, at, i den historiske Tid, i Nærheden af det røde Hav en Hævning af Jorden har fundet Sted, og at den nuværende Natronsø oprindelig har dannet det røde Havs Spidse. Ruinerne af Serapeum og andre betydelige Stæder vise, at Distriktet tilforn har været meget frugtbart vandet ved den store sesostriske Kanal, som i Hovedsagen fylder Søen Temsah med fersk Vand, og formodenlig har været Landet Gosen.

I Forbindelse hermed ville vi fremhæve, hvad man hidtil ansaae som Resultater af Forskningerne over denne Gjenstand.

Som bekjendt, gav den ægyptiske Farao Osirtesen, der skattede sin Minister Josefs Fortjenester, den gamle Jakob med Familie Landet Gosen (1 Mosebog 47 Kap. 6 og fl. Vers, sammenlign 45, 10.; 46, 28 ff.), hvor denne Familie og dens Efterkommere boede i 430 Aar (2 Mos. 12, 40., sml. 1 Mos. 15, 13. Apostl. Gjern. 7, 6.) *). Ægyptens Inddeling, der gjennem alle Tidsaldre var den samme, hvilket grunder sig paa Landets naturlige Beskaffenhed, var følgende: 1) Overægypten, den sydlige Deel, eller Pathros (det er: Middagslandet; see: Jesaias 11, 11.; Jerem. 44, 15.; Ezek. 29, 14. 30, 14.; 1 Mos. 10, 14.), af Grækerne kaldet Thebais; 2) Mellemægypten (Heptanomis ɔ: Syvdistriktet), og 3) Nedreægypten eller Deltaet (Delta, d. e. det græske Bogstav D, hvis Figur her er omvendt ▽). Dette frugtbare Landskab, der udgjør den nordlige Deel af Ægypten og hvis Frugtbarhed hidrører især fra Nilflodens aarlige Oversvømmelser, hvorved et, ofte til 30 Fod dybt, Dyndjordlag afsættes, ligger mellem de to Hovedarme, som Nilen deler sig i nedenfor den nuværende Hovedstad Kairo, hvilke Arme dog, før Udløbet i Middelhavet, formere sig til de berømte „7 Mundinger af Nilen." I dette Delta, navnlig dets sydøstlige Deel, laae, efter den hidtil gjængse Mening, det Land Gosen, som Araberne nutildags kalde el-Scharkieh, d. e. det Østlige, da det ligger øst for dem. Andre betegne i den nyere Tid Beliggenheden saaledes, at Gosen laae paa den høire Side, altsaa øst op til den høire Arm af Deltaet. Den jødiske Historieskriver Josefus siger, at Farao gav Jakob med Familie Tilladelse til at boe i Heliopolis, hvor Kongens Hyrder havde deres Græsgange (sml. Mos. 47, 6.). Josefus har hermed rimeligviis villet betegne, at Gosen laae omkring On eller Heliopolis, Landets Hovedstad, hvilket ogsaa den lærde Cellarius mener. En anden berømt Lærd, Jablonski, har, i en Afhandling over Gosen, med Grunde søgt at bevise, at det var det samme Landskab, som af de gamle Grækere og Romere kaldtes Nomus Herakleopolitus, — et Navn, der hidrører fra, at man der tilbad Herkules eller rettere Solen under dette Navn, — og som nu af Araberne kaldes Fioum eller Fium, beliggende i Mellemægyptens frugtbareste Deel *). — Hvorom Alting er, saa synes den Mening, der sætter Gosen i Deltaets sydøstlige Deel og maaskee ialfald tildeels paa høire Side af den høire Nilarm, at have Meest for sig. Ægypterne nærede nemlig Afsky for Hyrder (1 Mos. 46, 34.),

*) De fleste Fortolkere, og navnlig selv jødiske, ere dog enige i, at Israeliterne, fra Jakobs Ankomst til Ægypten, beboede Landet ikkun i 215 Aar, og at deres Trængselstid kun var omtrent 90 Aar og det tilsidst under en Konge, hvis Navn skal have været Amenoptes eller Amenofis den 2den. Enkelte mene, at denne haarde Trældom foregik under en af de orientalske Hyksos (Hyk d. e. Konge; sos ɔ: Hyrde; altsaa: Hyrdekongen), hvoraf 6 regjerede efter hverandre, efterat de havde undertvunget Ægypten under dettes Konge Tumaos. Den Hyksos, som i saa Fald plagede Israeliterne, skal have været Salatis (see Holbergs jød. Hist. Tom. I. Pag. 105 f., Originaludg. af 1742). Men naar der tales om 400 Aar, saa regnes der fra Isaks Fødsel; og de 430 Aar udkomme saaledes:

Fra Abrahams Kald (1 Mos. 12, 4) til Isaks Fødsel (sammesteds 21, 5.) . .	25 Aar.	
— Isak til Jakob (s. St. 25, 26.)	60 —	
— Jakobs Fødsel til hans Ankomst i Ægypten (s. St. 47, 19.)	130 —	
— Jakobs Ankomst til Josefs Død	71 —	215 Aar.
— Josefs Død til Mose Fødsel	64 —	
— Mose Fødsel til Israeliternes Udgang	80 —	
	430 Aar.	

*) Josefi jød. Hist., dansk Udg. 1750 I. Pag. 170.

og derfor var denne assondrede Deel af Landet tjenligst for Hyrdelivet. Dernæst maatte denne Egn være Israeliterne desto ønskeligere, fordi den stødte til Ørkenen Suez eller Etham (d. e. Havets Ende, et Navn der kan have Hensyn paa Natronsøerne eller paa Suezbugten), hvor de kunde græsse deres Hjorder om Vinteren. Thi ligesom om den var afskaaren ophører den sorte Muldjord, hvor Nilen ikke kan virke, og et rødt Sandhav udbreder sig, hvorimod i de regnfulde Vintermaaneder ogsaa disse Sandørkener frembyde Græsning for Hjorderne.

Som Stæder, der have ligget i eller ved Gosen, anføre vi først On (d. e. Sol; see 1 Mos. 41, 45.; Ezek. 30, 17. [Aven]), paa Hebraisk: Bethsemes (Jer. 43, 13.), og paa Græsk: Heliopolis (ɔ: Solens Stad), fordi den var Hovedsædet for den ægyptiske Soltilbedelse. Her var den Potifera (ægyptisk: Petefre ɔ: Solens Tjener) Ypperstepræst, hvis Datter, Asnath, Farao gav Josef til Gemalinde og med hvem Josef fik de to Sønner, Manasse og Efraim (1 Mos. 41, 45.; 46, 20.). Den laae ved Begyndelsen af den østlige Nilarm. Det store, prægtige Soltempel blev ødelagt af Perserkongen Cyrus's Søn og Efterfølger, den grusomme Kambysus (regj. fra 529—525 før Kristi Fødsel), der slog den ægyptiske Konge Psammenit og underlagde sig hans Rige i en Tid af ½ Aar. — Dernæst var der Stæderne Pithom (ɔ: Fæstning) det Græske Patumos og Naemses, som Grækerne kaldte Heroopolis, to Stæder, som Israeliterne, i deres Trængselstid, maatte idetmindste tildeels bygge, udvide og befæste (1 Mos. 47, 11.). Pithom laae ved den østlige Nilbred, hvorved der gik en Kanal fra Pelusium (ved Middelhavet) til det røde Hav. Ved denne Kanal, ved Landsbyen Abu-Keischeid, ligge ogsaa Ruinerne af Naemses, der forekommer under Navn af Landet Naemses (1 Mos. 47, 11. sml. 2 Mos. 1, 11.), hvad der her er det samme som Gosen. Ved den nævnte Kanal laae ligeledes Fibeseth (Ezek. 30, 17.), Græsk: Bubastis; den var en Grændsestad for Gosen (Holb. jød. Hist. Tom. I. Pag. 93), og dens Ruiner hedde endnu Telbasta. Her dyrkedes i et Tempel Gudinden Pascht eller Beseth, Grækernes Artemis og Romernes Diana. — Ved Israeliternes Udgang af Aegypten samlede de sig ved Naemses, hvorfra de brøde op (2 Mos. 12, 37.; 4 Mos. 33, 5.). Paa Kong Josias Tid (regj. fra 642—611 f. Kr. F.) lod Farao Neko grave en Kanal fra Memfis, forbi Naemses til Suez. Nedenfor Naemses gik den gjennem en flere Mile lang Sø, der forlængst er udtørret og som hed Saltsøen, formodenlig fordi den stod i Forbindelse med det røde Hav. Thi at Havet i Egnen af Suez engang var bredere og dybere, og strakte sig længere mod Norden, end nu, er antaget af alle Reisende.

H. A. H.

Slottet i Oberwesel.

(See Lithographiet.)

Byen Wesel ligger 5 tydske Miil fra Cleve og 12½ Miil fra Achen, paa den høire Bredde af Rhinen ved Lippes Munding. Det var kun en Landsby ved Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede; nu er det en lille folkerig, livfuld og velhavende Stad. Den indeslutter over 12,000 Indbyggere, og den Handel, som den driver med Nederlandene, siger man, er stærk nok til hver Dag at lade et Skib ladet med Kjøbmandsvarer løbe ud af dens Havn paa Rhinen. De Naturens Skjønheder, hvormed den er omgivet, tempererer til en vis Grad det Tørre og Materielle, som man i Almindelighed finder i Udseendet af de industrielle Byer, som arbeide, blæse og ryge i Midten af Sletterne. Iøvrigt har Byen Wesel ogsaa et vist militairisk Udseende, som klæder den godt: den forsvares af Fortet „Blücher," som hæver sig paa Flodens venstre Bredde, og som, da det er bygget af Franskmændene; forhen kaldtes „Napoleons Fort."

Det er paa en af sine Naboerskers Bekostning, efter Skik og Brug, at Wesel har udvidet sig. Oberwesel, som ligger lidt høiere oppe ved Rhinen, var tilforn en keiserlig Stad;

nuomstunder indeslutter den ikke 3000 Mennesker. Den beherskes af et Bjerg, der bekrandser Ruinerne af et gammelt Slot. „Oberwesel er fortiden," siger Victor Hugo, „kun en gammel Soldat, der har givet sig til at være Viingaardsmand; dens Rødviin er fortræffelig."

Som næsten alle Byer ved Rhinen har Oberwesel paa Bjerget sit forfaldne Slot, „Schönberg," en af de mærkeligste Ruiner i Europa.

Hundemordet.

(Af Wessel.)

At Mennesker af Dyr saa tidt
Meer Væsen end af Næsten gjøre,
Det see vi dagligdags, og høre;
Moralen hos dem nytter lidt.
Jeg derfor mig opholder ei
Ved dem Bebreidelser at give;
Som de vil være, lad dem blive!
Moral skriv for dem, hvem som vil!
Jeg, for min Part, jeg passer, jeg,
Og min Propos strax skrive til.

Der var engang en Tømmersvend,
Mod ham en Slagterhund sig viiste ei som Ven.
Han vilde bide ham, og, som nu let kan vides,
En Tømmersvend ei meer end du og jeg kan bides.
Han derfor hævede sin Øxe rask,
Og kløvede sin Uvens Pandebrask.
Nu skulde det til Uhæld treffe,
At Hundens Eier kom
I Øieblikket, som
Hans Hund var ud af Stand at bieffe;
Han bieffede for ham.

Jeg holder det for Skam
For Læseren at repetere
Hvad Skieldsord, Trudsler, Eed, han bieffede, med mere.
Omsonst den kiere Mand, som havde Panden deelt,
Ham vilde forestille:
To halve Hoveder udgiør et heelt,
Den anden mod Raison ei tage vilde;
Og, skiønt han fandt sig noget slagen
Ved et saa syndigt Argument,
Han foranstaltede dog næste Dagen
Den Tømmersvend en Stevning sendt.

Ei denne lod sig forelægge.
For Dommeren de mødte begge.
Citanten mælede da først:
„Han kunde jaget bort min Hund med nogle Børst,
„Jeg selv da skulde sagt, han gjorde vel;
„Men slaae mig Hunden reent ihjel,
„Og med sin Øxe paa ham Panden kløve,
„Og mig min bedste Skat berøve!
„Det troer jeg vist, Hr. Dommer, straffes bør."
Hr. Dommer tog til Ords: „svar mig paa hvad jeg spør,
„Du Tømmersvend! hvorfor ei Skaftet tage,
„Og dermed Hunden fra dig jage?"
Han svarede (først rømmende med Tugt):
„Ifald han havde mig med Halen vildet bidt,
„Jeg Skaftet ei engang imod ham havde brugt,
„Men jaget ham med bare Hænder;
„Men Bestet faldt mig an med skarpe Tænder."
Da kiendte Dommeren, saasnart han hørte det:
„Skarpt imod skarpt! den Tømmersvend har Ret.
„Du, Slagter, som har yppet Trætten,
„To Mark erlægger her i Retten."

Jeg lovede vel i Fortalen,
At ikke røre ved Moralen;
Dog, Loven, siger man, er ærlig;
Men Holden er besværlig.
I Enden af mit Værk at strøe moralske Træk,
Derefter var jeg før, og er endnu en Giæk.
Moralen her skal kort, dog noget syndig gives:
Man ei om Bagatel maae med sin Næste kives.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

I mange Retninger forholder det sig anderledes med Høilandene. Naar man staaer paa Münchener Plateauet og ikke netop har Tyroleralperne for Øie, saa troer man at have en nordtydsk Slette for sig; men naar man erfarer, at vor sædvanlige Frugt kun bliver nydelig i beskyttede, i Stædernes Nærhed beliggende Haver, at selv Kirsebær og Blommer komme fra de varme Dale fra Tyrol Syd for München, at Druer aldrig modnes, naar man erfarer at Münchens Middeltemperatur er 7 Grader af Celsius' Thermometer, medens Swinemünde ved Østersøen har 9¾ Grad, saa spørger man med Forbauselse, hvoraf kommer dette ved en Breddeforskjel af 6 Grader til Fordeel for München og Svaret er: München ligger paa en Høislette, 1620 Fod over Havet, 1520 Fod høiere end Berlin. Naar slige Plateauer ligge saa høit, at deres climatiske Forhold skade deres geographiske Beliggenhed, saa miste de derved en stor Ynde: Plantevæxtens Yppighed og Mangfoldighed, som udmærker Lavlandene; Høisletternes Flora er i Almindelighed kun lidet forskjellig fra de nærliggende Lavlandes, men den er mere sparsom og mindre talrig. Paa Reutlingens Plateau dyrker man vistnok Viin, men man kan — som Würtembergerne sige for Spøg — ret godt skyde Vildt dermed; i det snævre Dalsvælg ved Stuttgart voxer paa den mod Syd vendende Skraaning en høist fortræffelig Viin, som kun mangler en god Behandling, for at ligne den bedste Rhinskviin. Paa Høiene ved Ofen, Oedenburg, Erlau, Tokay, under samme Breddegrad som München og Stuttgart, mellem den 48 og 49 Grad, voxer derimod en Viin, som ingen anden Viin paa Jorden (selv ikke Madeira og Capvinen undtagne) kommer lig i Fyrighed og Kraft. De nævnte Stæder ligge paa Grændsen af Lavlandet 200 Fod over Havet; Stuttgart ligger vel 800 Fod derover, men ogsaa 800 Fod dybt indesluttet i en Bjergkjedel, og saaledes begunstiger den ualmindeligt beskyttede Beliggenhed en Plantevæxt, som paa Grund af den absolute Høide over Havfladen i denne Bredegrad ellers ikke vilde naae til en saadan Fuldkommenhed; Reutlingen ligger over 1600 Fod høit og ganske frit, hvorfor man ogsaa der med Fordeel dyrker Hvede og af Frugter fortræffelige Kirsebær og Æbler; men Viin og fine Havefrugter kan man der ikke længer dyrke.

En endnu større Nødtørstighed vise de asiatiske Høilande. Medens i den mindste Verdensdeel, i Europa, eet Høiland hæver sig som et Mellemled mellem Lavland og Bjerge, ere der tvende slige Terrasser meget tydeligt udprægede og adskilte fra hinanden, begge tilsammen dobbelt saa store som Europa; de begynde vel ikke som Dr. Meyer angiver i sin Lærebog i Geographien, ved det sorte Hav (hvad der strækker sig derfra og fra det Caspiske Hav til Polarhavet er netop det meest afgjorte Lavland), men de have dog stedse en Længde af 900 og en afvexlende Brede af 200 til 400 Mile.

Det store Høiland, eller, som man sædvanlig kalder det, Asiens Bjergplateau, som indeslutter det lille Bucharie, Songariet, Tibet, Tangut og Mongoliet, ligger efter Humboldts specielle Angivelser imellem den 36te og 48de Grads Bredde og imellem den 79 og 116 Meridiangrad vestlig for Ferro. Feilagtig er den Anskuelse, hvorefter man forestiller sig denne Deel af Mellemasien som en eneste udeelt Bjergfæstning. Man characteriserede dette Plateau endnu stedse saaledes, som det for 2000 Aar siden blev skildret af Hippocrates: „som de høie og nøgne Sletter i Schyterlandet, som, uden at krones af noget Bjerg, forlænge sig indtil hen under Bjørnens Constellation." Men allerede Humboldt havde, ved sine Undersøgelser over Væxternes geographiske Udbredelse, fattet Tvivl om, at der laae et sligt uafbrudt Plateau imellem Himmelaya og Altaibjergene, og den yngre Klapproth har havt den udødelige Fortjeneste, at han først i den Deel af Asien, som mere end Kaschimir og Baltistan kan kaldes den centrale, har lært os at kjende den sande Beliggenhed og Udstrækning af tvende store og ganske adskilte Bjergkjeder, nemlig Küen-Lün og Thian-Schan. Rigtignok var allerede den sidstnævnte Bjergkjedes Vigtighed blevet anet af Pallas, uden at han dog kjendte dens vulkanske Natur. Men hildet i de paa

hans Tid herskende Hypotheser om en phantastisk Geologie, saae hiin høitbegavede Naturforsker i Bogdo-Oola (en i evig Snee begravet Top af Thian-Schan og sammes Culminationspunkt) en slig Bjergknude, hvorfra alle de andre Bjergkjeder i Asien udgik straaleformigt og som beherskede det øvrige Continent.

Den feilagtige Mening om en eneste umaalelig Høislette, som skulde opfylde hele Centralasien, opstod i Frankrig i den sidste Halvdeel af forrige Aarhundrede. Den var Resultatet af historiske Combinationer og et ikke tilstrækkeligt opmærksomt Studium af den berømte venetianske Reisende Marco Polo, som ogsaa af de naive Fortællinger af hine diplomatiske Munke, som i det 13de og 14de Aarhundrede (takket være Mongolrigets daværende Eenhed og Udstrækning) kunde drage gjennem Landet fra Syriens Havne til det af det store Ocean beskyllede Chinas Strande. Naar den nøiere Kundskab til det gammelindiske Sprog og Litteratur var ældre hos os end et halvt Aarhundrede, saa vilde Hypothesen om dette Centralplateau paa den vide Strækning mellem Himmalaya og det sydlige Siberien udentvivl have støttet sig paa en urgammel og ærværdig Autoritet. Digtet Mahabharata synes i det geographiske Fragment Bhischmakanda at kalde „Meru" ikke saa meget et Bjerg som en uhyre Opsvulmen af Jorden, som paa eengang forsyner Ganges', Bhadrasomas (Irtischs) og Oxus' Kilder med Vand. Med disse physikalsk-geographiske Anskuelser blandede sig i Europa Ideer fra andre Gebeter, mythiske Drømmerier om Menneskeslægtens Oprindelse. De høie Regioner, fra hvilke Vandet først skal have trukket sig tilbage, skulle ogsaa først have modtaget Civilisationens Spirer.

Det inderlige Sammenhæng mellem Tid og Rum, mellem den sociale Ordens Begyndelse og Jordoverfladens plastiske Beskaffenhed forlenede det som et uafbrudt Høiland anseete Plateau i Tartariet med en eiendommelig Vigtighed, en moralsk Interesse. Positive Kundskaber, som den sene Frugt af videnskabelige Reiser og directe anstillede Maalinger, saavel som et grundigt Studium af Asiens Sprog og Litteratur, især beleshed den chinesiske, have lidt efter lidt paaviist Unøiagtighederne og Overdrivelserne i hine vilde Hypotheser.

Centralasiens Bjergsletter blive ikke længer betragtede som den menneskelige Sædeligheds Vugge og som Udsædet for alle Kunster og Videnskaber. Det er forsvundet det gamle Folk, hvorom d'Alembert brugte det lykkelige Udtryk: „at det havde lært os Alt, sit Navn og sin Tilværelse undtagen."

For at fastslille det relative Begreb mellem Lavland og Høiland, giver Humboldt en Række af maalte Plateauhøider saavel i Europa som i Afrika og Amerika:

Auvergnes Plateau i det sydlige Frankrig har en Høide af	1020 Fod.
Baierns Plateau, hvorpaa München ligger	1560 —
Castiliens, i Mellemspanien . . .	2100 —
Mysores, i Forindien	2760 —
Caraccas, i Sydamerika	2880 —
Popajons, dito	5400 —
Abyssiniens, ved Søen Tzana .	5700 —
Oranieflodens, i Sydafrika . . .	6000 —
Aruns, i Abyssinien	6600 —
Mexicos, ...	7020 —
Quitos, under Æqvator	8940 —
Provindsen Pastos, ...	9600 —
og Omegnen af Titicaca-Søen i Sydamerika mellem de høieste Cordilleras	12060 —

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

B. Rom en Fristat.

IV. Den frie Stats Forfald.

4. Julius Cæsar og Pompeius „den Store."

1.

Det romerske Folk geraadede stedse mere i Forvirring og indre Tvistigheder, saa at endelig enhver bedre Borger længtes efter, at

der igjen maatte fremstaae en Mand, som ved sin Tænkemaade og Daadkraft kunde gjøre Ende paa Lovløsheden. Og en slig høitbegavet Mand, som fortjente at være det eneste Overhoved for den romerske Stat, fremstod virkelig, og det var Julius Cæsar.

Cæsar havde allerede i sit sextende Aar mistet sin Fader, hvis Søster Julia var Marius' Gemalinde; han døde som Prætor i Macedonien. Men hans Moder Aurelia besørgede hans Opdragelse og lod ham undervise af de dueligste Lærere. Især deles hed lærte han af hende Venlighed i Omgang, hvorved han senere vidste at gjøre sig saa yndet, og den blide indtagende Veltalenhed, som hævede ham blandt Roms første Talere.

Cæsar beviste snart, at der i ham levede en Villie, der ikke var vant til at give efter. Han ægtede Datteren af en Romer, som hørte til den dengang almægtige Sullas Modstandere. Cæsar erholdt Befaling til at skille sig fra hende, men han flygtede hellere fra Rom og gav sin elskede Gemalindes Gods til Priis. Til Folkets Jubel havde han endog offentligt opstillet Marius' Billedstøtte. Sulla erklærede ham fredløs og benaadede ham kun efter indstændig Beden af hans mange Venner og Vestalinderne, med de Ord: „Saa behold ham da, men han vil hidføre mange Partiers Undergang, thi i ham ligger flere Mariusser skjulte.“ Pompeius, en af Sullas Yndlinge, havde derimod føiet sig efter Despotens Villie og forstødt sin Gemalinde.

Ikke stor Legemsstyrke, men en velproportioneret slank Væxt udmærkede den unge Cæsar; han havde en Ørnenæse og sorte, levende Øine. Senere blev han mager og bleg og mistede sit Haar, dog tiltrods for den Sygelighed, hvoraf han ofter leed, havde han hærdet sig til enhver Strabadse og var en god Fægter, Rytter og Svømmer.

Under sin Landsforviisning gjorde han sin første Feldttjeneste i Asien og vandt Borgerkronen foran Mytilene. Efter Sullas Død vendte han hjem, men blev ikke længe i Rom, men gik til Rhodus for endnu mere at uddanne sig i Talerkunsten under den berømte Molo. Underveis toge Søerøvere Skibet, hvorpaa han var, og da de holdt ham for en fornem Mand, forlangte de 20 Talenter (over 24,000 Daler) i Løsepenge. „Hvad? udbrød Cæsar. For en Mand som jeg forlange I ikke Mere? I skulle have 50 Talenter.“ Han sendte sine Tjenere omkring for at bringe denne Sum sammen. Sex Uger maatte han forblive i Fangenskab, men forstod at sætte sig i saa stor Agtelse hos Søerøverne, at han syntes at være deres Herre og ikke deres Fange; naar han vilde sove, bød han dem at være stille; undertiden forelæste han dem ogsaa Digte og Fortællinger, han havde forfattet, og naar de ikke roste dem, truede han med at ville lade Alle korsfæste, saasnart han var bleven fri. Endelig bragte hans Folk Løsepengene, og neppe var han i Frihed, førend han forskaffede sig nogle stærkt bemandede Skibe, indhentede Søerøverne, erobrede deres Skib, tog sine Penge tilbage og førte Røverne til Lilleasiens Kyster, hvor de alle bleve korsfæstede.

2.

Efter at Cæsar atter var vendt tilbage til Rom, levede han her i flere Aar som en Straajunker, klædte sig smukt, duftede af Salver, tilbragte gjerne sin Tid blandt Damer og forstod ved sin Venlighed at vinde alle Borgeres Yndest. Tillige syntes han slet ikke at bekymre sig om Pompeius' glimrende Krigsbedrifter.

Først seent søgte han om Embede og gik som Statholder til Lusitanien, det nuværende Portugal. Han reiste sædvanligt i en Vogn, ledsaget af to Skrivere, hvem han paa samme Tid dicterede. Stridighederne i Provindsen afgjorde han med en slig Samvittighedsfuldhed og Troskab, at alle Portugals Stæder vare særdeles tilfredse med ham. I Gades, det nuværende Cadix, traadte han engang ind i et Tempel, som var smykket med berømte Heltes Billeder. Blandt disse faldt hans første Blik paa Alexanders Statue og Taarer styrtede frem af hans Øine. „Denne havde i min Alder allerede erobret Verden og jeg har endnu Intet udført,“ sagde Cæsar til sine Ledsagere.

Da han nu igjen kom tilbage til Rom, syntes han ganske at slutte sig til Pompeius, hvis Søster han endog ægtede. Endnu behøvede Cæsar en Støtte, og Pompeius var den meest ansete Mand i Staten. Men til-

lige skjænkede han uhyre Pengesummer til Folket med ubegrændset Gavmildhed. Blandt Andet lod han 320 Par Fægtere optræde til Romernes Morskab og alle vare iførte Rustninger af Sølv. Og i kort Tid havde han naaet sit Maal; Pompeius, der ansaae sig for den Første, havde faaet en mægtig Rival, Cæsar var allerede hele Folkets Yndling. Saaledes vovede han at ansøge om en Værdighed, der ellers kun tilstodes de ærværdigste og meest fortjente Senatorer, om Værdigheden som Ypperstepræst. Hans Moder ledsagede ham paa Valgdagen indtil Dørtærskelen, tvivlende og udgydende Taarer. „Moder" — udbrød han — „enten seer Du mig som Pontifex eller som en Landsforviist." Han gik og Folket valgte ham, til Forbauselse og Harme for alle Senatorer, som lidt efter lidt anede det Store, som laae skjult i Cæsars Aand, og som tydeligt erkjendte hans Ærgjærrighed. Nogen Tid efter skulde han gaae som Statholder til Provindsen Spanien, men hans Creditorer vilde ikke lade ham slippe bort fra Rom, hvor han skyldte over 12 Millioner Daler, Da vidste han ved sin Snildhed at vinde den rige Crassus for sig, saa at denne gik i Caution for ham. Han afreiste og havde snart i Provindsen erhvervet saameget, at han kunde betale sin Gjæld. Paa Reisen til Spanien kom han igjennem en smudsig lille By i Alperne. Hans Ledsagere opkastede det Spørgsmaal, om der vel ogsaa der herskede Misundelse og Rangstrid. „Sikkert," svarede Cæsar. „Jeg idetmindste vilde hellere være den Første her, end den Anden i Rom."

3.

Efter sin Hjemkomst fra Spanien opførte Cæsar sig allerede langt mere bydende, og Roms Store saae med Forbauselse, med hvilken Magt han ledede Folket efter sin Villie. Pompeius erkjendte snart, at han Intet formaaede uden Cæsar. Crassus, den Rige, som ved sin Caution havde reddet Cæsar, og som ved udlaante Penge havde gjort næsten alle Borgere til sine Skyldnere, saae nu Cæsar byde som en Herre. Men denne, der behøvede begge, viste dem i det Fjerne Verdensherredømmet og forenede sig hemmeligt med dem til et Triumvirat ɔ: de tre Mænd forbandt sig til at handle i Fællesskab. Saaledes traadte i disse tre Mand tre store Magter: Klogskab og Tapperhed (Cæsar) Lykke og Ære (Pompeius) og Rigdommen (Crassus) i et snevert Forbund. Cæsar stillede den rige Middelmaadighed i Midten mellem sig og Pompeius som det Kit, der skulde holde dem sammen, men kun Cæsar begreb, hvortil dette Forbund maatte føre og hvortil Rom var moden. Den nærmeste Følge af Triumviratet var hans Valg til Consul for Aaret 59 og hans Datter Julias Formæling med Pompeius. Under sit Consulat forstod Cæsar at gjøre sig meget yndet af Folket, idet han satte en Fordeling af nogle Marker igjennem, og da hans Embedstid var forbi, satte han igjennem, at man overdrog ham Forvaltningen af Provindsen Gallien for 5 Aar. Endnu aldrig var Nogen bleven valgt til Statholder for saa langt et Tidsrum.

Pompeius valgte sig Spanien, men blev siddende i god Ro i Rom; Crassus gik til Asien. Ufstridigt havde Cæsar valgt bedst; thi Gallien var for en stor Deel endnu et frit Land og maatte først erobres. Her kunde altsaa den fremadstræbende Mand skaffe sig krigerisk Berømmelse og en tro og hengiven Hær.

4.

Galliens Befolkning faldt i tre Hovedgrupper af Folkeslag, det aqvitanniske mellem Pyrenæerne og Garonne, det egentlige galliske fra Garonne til Seine og det belgiske indtil Nederrhin. Et indre Forbund havde disse Stammer ikke, der herskede lutter Adsplidtethed imellem dem. Efter 8 Aars Forløb kunde Cæsar rose sig af at have erobret 800 Stæder og undertvunget 300 Folkeslag.

Sin første Kamp havde Cæsar med Helvetierne imellem Rhin og Rhone. De havde brændt deres 12 Byer og 400 Landsbyer og vilde nu udvandre mod Vest til Galliens frugtbare Enge. Men de vare Cæsar ilde velkomne; han kastede sig imod dem og slog dem i to Træfninger. Den ene Halvdeel omkom, den anden tvang han til at vende tilbage til Helvetien, for at ikke Germanerne skulde besætte Landet og blive Italiens Naboer.

Snart derpaa brøde tydske Stammer ind i Gallien og angrebe Aeduerne, som holdt med Cæsar. Anføreren for hine Skarer var Ariovist, en meget bestemt og tapper Mand. Cæsar opfordrede ham til en Sammenkomst, men han meente, at naar Romeren havde Noget at sige ham, kunde han komme til ham. Da brød Cæsar op imod ham og hans Legioner fulgte ham dennegang med et tungt Hjerte, thi for Tydskerne havde Romerne en ordentlig Frygt. I Leiren hørte man intet andet end Affattelse af Testamenter eller Klager og Murren mod Feldtherren. De Fornemste, selv Cæsars Fortrolige, opsøgte alle mulige Paaskud for at kunne fjerne sig af Leiren, og de, hvem Skam ikke holdt tilbage derfra, kunde saalidet skjule deres Frygt, at man ofte saae dem udgyde bittre Taarer.

Med sjelden Overtalelsesgave talte Cæsar nu opmuntrende til Høvedsmændene og sluttede med, at naar Ingen vilde følge ham, da vilde han alene angribe med den tiende Legion og gjøre denne til sin Livvagt. Da forsvandt deres Frygt, man fulgte den dristige Feldtherre, som for længe siden havde prøvet, at for den, der Intet frygter, er der ingen Fare. Nu fandt en Samtale Sted mellem den tydske og romerske Hærfører, men den førte ikke til Noget. Da Cæsar erfarede, at Tydskerne, advarede af deres hellige Præstinder, ikke vilde kjæmpe før Nymaane, lod han deres Bolværker storme og tirrede dem saalænge, indtil de brøde frem opfyldte af Forbittrelse og modtoge Slaget. De strede mandigt, men bukkede under for Cæsars Krigskunst og de hærdede Legioners Udholdenhed. De gik tilbage over Rhinen, Cæsar fulgte efter dem til deres mørke Skove, men der blev det ham snart for uhyggeligt og gjerne vendte han atter tilbage til Gallien. Ogsaa til Britannien satte han over; Fanebæreren ved den tiende Legion satte først sin Fod paa den fremmede Kyst, og de Andre efter ham; dog holde sig kunde Romerne ligesaalidt i Britannien som i Germanien.

5.

Medens Cæsar syntes ganske beskjæftiget med Krig og Erobringer i Gallien, forsømte han dog ingenlunde Sagerne i Hovedstaden. Han havde Venner i Rom, som gave ham Efterretning om Alt, og hvem han fra Provindsen tilstillede Penge og Ordrer. Han laae i Baghold som en snu Fjende, beredt paa at bryde frem med rustet Magt til enhver Tid.

Pompeius skaltede og valtede imidlertid i Rom efter sin Vilkaarlighed og lod sin Provinds Spanien forvalte ved sine Sendebud. Crassus var fra Syrien af dragen til Parthernes Land og havde der ladet sig overraske af det tappre Folk saa at han blev slagen og fangen. 30,000 Romere dræbtes og for at der ikke skulde mangle den rige Gnier Penge i Døden, lod Parthernes Anfører ham gyde smeltet Guld i Munden. Pompeius anede vel, hvilken farlig Medbeiler han havde i Cæsar; men han meente at have Forspringet, saalænge han forblev nærværende i Rom. Derfor lod han, da hans Tid var omme, Statholderskabet i Spanien sig paany overdrage. Saasnart Cæsar erfarede dette, lod han ved sine Venner i Rom ligeledes anholde om Forlængelse af sit Statholderskab i Gallien, og da Pompeius stik imod Loven som Proconsul i Spanien beklædte Embeder i Rom, forlangte ogsaa Cæsar det Samme. Derimod reiste Pompeius sig med Heftighed, bragte Senatet paa sin Side, og der fattedes den Beslutning, at Cæsar skulde erklæres for en Fjende af Fædrelandet, naar han ikke strax nedlagde Vaabnene og viste sig i Rom. Denne Beslutning oprørte Cæsar paa Grund af sin Uretfærdighed og han adlød ikke. Han rustede sig for med sine troe Soldater at drage løs mod Rom, medens Pompeius tilbragte Tiden i stolt Uvirksomhed. Man spurgte ham, hvormed han vilde standse Cæsar. Han svarede herpaa: „Jeg behøver kun at stampe med Foden imod Jorden, og Legioner ville voxe frem af den.“ Men i Grunden troede den Kortsynede, at Cæsar med en saa ringe Magt ikke vilde vove at rykke mod Rom. Men Cæsar gjorde det alligevel; da han kom til den lille Flod Rubicon, som adskilte hans Provinds fra Italien, standsede han eftertænksomt. Men hurtigt fattede han sig og sagde: „Terningerne ere kastede!“ Med den ene Legion, han havde med sig, gik han hurtigt løs paa Rom. Senatet havde givet Pompeius Overbefa-

lingen; næsten alle Senatorer vare paa Pompeius' Side, der i Spanien endnu havde en stor Hær staaende, og som endnu stedse holdt sig for uovervindelig. Dog, da Cæsar saa uventet og hurtigt nærmede sig Hovedstaden, flygtede Pompeius fra Rom og med ham 200 Senatorer og hans øvrige Venner. De flygtede saa hurtigt, at de endog glemte at medtage Statskassen.

Cæsar havde i 60 Dage erobret hele Italien; næsten alle fangne Soldater traadte over til ham, da han viste sig gavmild og venlig mod Enhver. Pompeius samlede i Capua, hvorhen han var flygtet, sine Tropper; og da Cæsar forfulgte ham derhen, satte han skyndsomst over til Grækenland. Da vendte Cæsar atter om, thi han vilde først tage Spanien, Pompeius' Provinds, i Besiddelse. „Først vil jeg slaae en Armee uden Feldtherre," sagde han, „og dernæst en Feldtherre uden Armee."

Pompeius' 7 Legioner, som stode i Spanien, værgede sig tappert, men det manglede dem paa erfarne Anførere; saaledes bleve de endelig slagne og gik størstedelen over til Cæsars Faner. Da denne vendte tilbage til Rom med sin seirrige Hær, frygtede Mange, som ikke fra Begyndelsen havde holdt med ham, for at han nu vilde erklære dem fredløse og proscribere dem. Cæsars Tilhængere valgte ham til Dictator, men han viste sig saa skaansom og mild, at Alle forbausedes derover. Han ordnede Statens Anliggender, kaldte de fleste Landsforviste tilbage og lod Folket paa sædvanlig Viis vælge Consuler. Det valgte ham selv og en af hans Venner. Nu nedlagde Cæsar sit Dictatur og vandt derved Folkets Hjerter.

6.

Imidlertid havde Pompeius i Grækenland samlet sig en anseelig Hær og ventede paa Cæsars Ankomst. Denne satte over med en ringe Magt, for saa hurtigt som muligt at kunne byde sin Fjende Spidsen. Det første Sammenstød var ulykkeligt for Cæsar, han blev slagen og maatte trække sig tilbage til øde, ufrugtbare Egne, hvor han imødesaae en truende Hungersnød. Men Cæsar tabte ikke Modet; hans Soldater vare hærdede Krigere, vante til Feldtlivets Møisommeligheder og desuden havde han 6 Cohorter tydske Hjelpetropper, som ikke kjendte Noget til Salver og Pomader, medens de adelige Herrer i Pompeius' Hær vare meget blødagtige.

Pompeius lod sig overtale til et nyt Angreb og ved **Pharsalus** i Thessalien kom det (Aar 48 f. Chr.) til et afgjørende Slag, hvori Cæsar vandt en glimrende Seir. Han havde befalet sine Soldater, at de kun stedse skulde hugge efter de fornemme Herrers skjønne hvide Ansigter, da vilde disse nok tabe Modet. Og saaledes gik det ogsaa. I vild Flugt løb Alt fra hinanden, og Pompeius, som havde gjort sikker Regning paa Seiren, var saa forvirret, at han ikke formaaede at ordne Tilbagetoget. Hele Leiren faldt i Seirherrernes Hænder; Teltene vare smykkede med Epheu og indrettede som til en Fest. Alle Pompeius' Brevskaber faldt i Cæsars Hænder, men den høimodige Seirherre forsmaaede at erfare Navnene paa sine Fjender; han lod Brevene brænde, og skjænkede de fornemste Krigsfanger Friheden.

Med faa Trofaste flygtede Pompeius til Kysten og besteeg et Skib. Man vidste i Begyndelsen ikke, hvorhen man skulde flye; endelig blev det besluttet at seile til Ægypten, fordi Pompeius, da han førte Krig i Asien, havde forskaffet den nu regjerende Konge Thronen. Saasnart den 13aarige Konge hørte Gjæstens Ankomst, blev han bestyrtet; thi han var bange for Cæsar. Han raadslog med sine Ministre om, hvad der var at gjøre, og disse raadte ham til at dræbe Pompeius, hvilket vilde være det Sikkreste. Da den ægyptiske Baad nærmede sig Pompeius' Skib, tog denne endnu en smertelig Afsked fra sin tro Cornelia og sine Børn og Venner. Der anede ham en Ulykke, da han saae Mandskabets mørke Aasyn. Da Baaden stødte mod Bredden, faldt Ægypterne over ham og myrdede ham. De afskare hans Hoved og lode Legemet ligge, som en tro Tjener begravede. Saaledes endte den lykkelige Pompeius, hvem man kaldte „den Store."

(Fortsættes.)

Den elektromagnetiske Telegraph.

Elektriciteten er een af Naturens meest udbredte Kræfter. Den fremkommer paa mangfoldige Maader, ved Gnidning, ved Stød, ved Varme o. s. v. Tage vi til Exempel en Glasstang eller en Lakstang og gnider denne med et Stykke uldent Tøi, vil den blive elektrisk og være istand til at tiltrække smaa lette Legemer. Elektriciteten fremkommer ogsaa ved den blotte Berøring af to ueensartede Metaller. Den saaledes frembragte Elektricitet kaldes Galvanisme. At der virkelig frembringes Elektricitet paa denne Maade, kan man let overtyde sig om ved at lægge en Sølvstrimmel over Tungen, og en Kobberstrimmel under Tungen, naar nu Sølvstrimlen forbindes med Kobberstrimlen udenfor Tungen, vil man mærke en let Zittren i Tungen, hvilken hidrører fra den elektriske Strøm, som gaaer fra Kobberet gjennem Tungen til Sølvet og herfra tilbage til Kobberet.

Det er ikke gjennem alle Legemer, at den elektriske Strøm gaaer med lige stor Lethed, igjennem Metaller og nogle andre Legemer f. Ex. Træ, Linned Tøi, Jorden o. s. v. forplanter den sig med den største Lethed, disse Legemer kaldes de elektriske Ledere. Andre Legemer f. Ex. Glas, Harpix, Svovl, Silke, Elfenbeen o. s. v. modsætte sig Elektricitetens Gjennemgang, og kaldes Ikkeledere (Isolatorer).

Nedsænkes et Stykke Kobber og et Stykke Zink i en ledende Vædske, hvortil er sat en ringe Mængde Syre f. Ex. Svovlsyre og, forbindes Zinket og Kobberet ved en Kobbertraad udenfor Vædsken, opstaaer der en elektrisk Strøm, som gaaer fra Kobberet gjennem Vædsken til Zinket, herfra gjennem Kobbertraaden tilbage til Kobberet. Et saadant Apparat kaldes et Element. Forenes flere saadanne Elementer vil Strømmen betydelig forstærkes. Foreningen skeer paa følgende Maade; Tager man et hvilket somhelst Antal Glas f. Ex. 3, hvoraf ethvert indeholder en Zinkplade, en Kobberplade og en fortyndet Syre, og forbinder Zinkpladen i det første med Kobberpladen i det andet, Zinkpladen i det andet med Kobberpladen i det tredie og endelig Zinkpladen idet tredie ved en lang Kobbertraad med Kobberpladen i det første Glas, saa ville alle 3 Pladepar frembringe en lige stærk Strøm i samme Retning, og Kobbertraaden vil gjennemmenløbes af en næsten 3 Gange saa stærk Strøm. En Forening af flere saadanne Elementer kaldes et galvanisk Batteri, og den første Kobberplade fører Navn af den positive, den sidste Zinkplade af den negative Pol.

Denne Art af Batterier have den Feil, at de hurtig svækkes, da Metallerne angribes af Syren og ofte maa fornyes. Af denne Grund bruges de constante Batterier, som frembringe en Strøm, der ikke svækkes i nogen kjendelig Grad. Vi ville her omtale nogle af den meest hensigtsmæssige Construction.

Det Danielske Batteri bestaaer af en massiv Zinkcylinder, som nedsænkes i en med fortyndet Svovlsyre fyldt porøs Leercylinder, denne nedsættes i en Kobbercylinder, som er fyldt med en Kobbervitriolopløsning. Elementerne forenes nu paa sædvanlig Maade, nemlig Zinkcylindren i det første med Kobbercylindren i det andet o. s. v. Det Groveske Batteri er construeret af Zink og Platin. I et rundt Glaskar, som indeholder fortyndet Svovlsyre, staaer en huul Zinkcylinder, i denne atter en med Salpetersyre fyldt Leercylinder, i Salpetersyren er nedsænket en Platinstrimmel, som sættes i Forbindelse med Zinkcylindren i det andet Element o. s. v.

Hvor fortræffeligt dette Batteri end er, gjør Platinets høie Priis det for kostbart til praktisk Anvendelse.

Ved sin Priisbillighed staaer det Bunsenske Batteri langt over dette.

Det bestaaer af en huul Kulcylinder, som staaer i et Glas fyldt med concentreret Salpetersyre, inden i Kulcylinderen passer en porøs huul Leercylinder, som fyldes med fortyndet Svovlsyre. Om Kanten af Kulcylindren sættes en Zinkring, som ved en Bøile staaer i Forbindelse med en huul Zinkcylinder, denne nedsænkes i det andet Elements Leercylinder. Foreningen af Elementerne skeer paa sædvanlig Maade; ibet Kullet træder istedetfor Kobberet.

Stöhrer i Leipzig har construeret et Bat-

teri som, udmærker sig ved sin Simpelhed og Priisbillighed. I en Leerkrukke, som er fyldt med grovt Sand, sættes langs Kanten en Kreds Coaksstykker, som forenes ved en Kobbertraad. I Midten af Krukken sættes en Zinkplade. De enkelte Elementer forenes paa den tidligere, angivne Maade. Et saadant Batteri kan gjøre Tjeneste i flere Aar, naar det opbevares i et lukket Skab og en Gang maanedlig vandes med en Allunsopløsning.

Den galvaniske Strøm frembringer Varme og Lys. Ledet gjennem en Metaltraad opvarmer den denne saa stærkt, at den bringes til at smelte. Naar den ledes igjennem to med hinanden i Berøring staaende Kulspidser, vil den bringe disse i en saa stærk Hvidglødhed, at de frembringe et overordentlig stærkt, blændende Lys.

Den galvaniske Strøm har endvidere den Egenskab, at den ved at ledes igjennem Vand decomponerer dette i dets to Bestanddele Ilt og Brint.

Den Virkning, det her kommer meest an paa, er opdaget af Ørsted i Aaret 1820. Ledes en galvanisk Strøm fra Syd til Nord under en Magnetnaal, vil denne forlade sin oprindelige Stilling, og med sin Nordende pege mod Øst. Ledes Strømmen over Naalen, vil den med Nordenden pege mod Vest. Ledes Strømmen i modsat Retning, vil Naalen dreie sig til den modsatte Side. Denne Virkning, kan betydeligt forøges ved at vinde Ledningstraaden flere Gange om Magnetnaalen, først over, saa under, saa over igjen o. s. v. Hver Vindning vil da virke ligestærkt, og Virkningen vil forstærkes i Forhold til Vindningernes Antal. En saadan Indretning kaldes en Multiplicator. Ligesom den elektriske Strøm kan forandre Magnetnaalens Stilling, kan den ogsaa fremkalde Magnetisme i Jern og Staal.

Anbringes en Jerntraad paa tvers over Strømmens Leder, vil den blive magnetisk, saaledes at Nordenden vil vende mod den Side, hvorhen en bevægelig Magnetnaals Nordende vilde dreies. Den frembragte Magnetisme bliver meget stærkere, naar man vikler Ledningstraaden i en Spiral om det Jern, som skal magnetiseres. En paa denne Maade frembragt Magnet kaldes en Elektromagnet, disse kunne opnaae en saadan Styrke, at de ere istand til at bære flere tusinde Pund. En Elektromagnet forfærdiges som oftest af blødt Jern, bøiet i Form af en Hestesko. Dens Grene omvikles med en Kobbertraad, som er overspunden med Silke for at nøde Strømmen til at gjennemløbe alle Vindningerne. Saasnart de to Ender af Kobbertraaden sættes i Forbindelse med et galvanisk Batteri, vil Jernet blive magnetisk, men samme Dieblik som Strømmen afbrydes, forsvinder Magnetismen.

For at vise dette tydeligt tænke man sig en Jernstang bøiet i Form af en Hestesko som **N P S** (Fig. 1), om denne er viklet en Kobbertraad hvis Ender fører hen til et galvanisk Batteri. Nu vil en elektrisk Strøm gaae gjennem Traaden og gjøre Jernet magnetisk, dette vil da tiltrække et Stykke Jern a (Ankeret), som er anbragt paa den ene Ende af en toarmet Vægtstang. Naar nu Strømmen afbrydes, mister Jernet sin Magnetisme, og en Fjeder **F** anbragt paa den anden Ende af Vægtstangen, vil trække Ankeret tilbage i dets forrige Stilling.

Efter disse Indledningsbetragtninger gaae vi over til den egentlige Beskrivelse af Telegraphen.

Den, som hyppigst bruges, er opfunden af Professor Morse i Aaret 1832 paa en Reise med Paketbaaden Sully fra Europa til Amerika.

Morses Telegraph giver kun to Tegn, et Punkt, og en lige Linie, af disse kan Telegraphisten ved en let Haandbevægelse sammensætte de enkelte Ord. Tegnene indtrykkes paa en Papstrimmel paa den Station, hvortil der telegrapheres.

Morses Telegraph bestaaer foruden Batteriet og Ledningstraaden af.

1) Skriverapparatet med Uhrværket og
2) Nøglen.

Skriveapparatet er afbildet i Fig. 2. **M** er Elektromagneten, som bestaaer af to lige Jerncylindre fastskruede paa en Jernplade og omviklede med en tynd overspunden Kobbertraad. Den ene Ende **n** af Traaden staaer i Forbindelse med den positive Pol af det galvaniske Batteri, den anden Ende er fastskruet i Messingsøilen m. Elektromagnetens to Endeslader rage lidt frem over Traadvind-

ningerne. Ankeret a er fastgjort paa den ene Ende af en Vægtstang H c t, som har sit Omdreiningspunkt i c, paa den anden Ende af Vægtstangen er anbragt en Staalstift t. Det er denne som afgiver Signalerne: idet den trykkes op mod Valsen O, saalænge Ankeret er tiltrukket af Elektromagneten. Skruerne i, d i Forening med Spiralfjederen f tjene til at regulere Vægtstangens Bevægelser. Et System af Tandhjul er anbragt for at give Papiret en langsom og jævn Gang forbi Stiften.

I betegner Axen af en Valse, som dreies rundt ved en Nøgle, der passer paa en Fiirkant anbragt paa Enden af Axen, herved løstes en Vægt, som hænger i Snoren G.

Ved et Spærhjul og en Spærhage dreies et paa Axen af Valsen anbragt Hjul i Pilens Retning.

Dette Hjuls Tænder gribe ind i et Drev paa Hjulet II, dette Hjul griber atter ind i et Drev paa Hjulet III, ved et Drev sætter Hjulet III et Par Vinger i Bevægelse, som tjene til at regulere Hjulenes Gang. Tænderne paa Hjulet II gribe endvidere ind i Tænderne paa Valsen O', som bevæger en ligeovenover liggende Valse O.

Denne er forsynet med en lille Rende paa det Sted, hvor den berøres af Stiften t. Ved Gnidningsmodstanden føres en Papirstrimmel P P', som kommer fra en stor Valse, igjennem Valserne O' O, saasnart Uhrværket sættes i Bevægelse. Dette skeer ved at udtrække en Stift b, hvorpaa en af Hjulets Arme hviler.

Signalerne bestaae, som forhen sagt, af Punkter og Linier. Saasnart en galvanisk Strøm gaaer gjennem Elektromagnetens Traadvindinger, bliver Ankeret a tiltrukket, og Stiften t hævet iveiret op mod Papirstrimlen, hvorpaa den frembringer en Fordybning. Naar Strømmen afbrydes, ophæves Elektromagnetens Tiltrækningskraft, og Fjederen f trækker Vægtstangen tilbage i dens forrige Stilling. Varer den galvaniske Strøm altsaa kun et Dieblik, frembringer Stiften et Punkt, varer den længer derimod en Linie.

Stiftens forskjellige Bevægelser bevirkes ved Nøglen.

Nøglen (Fig. 3.), som er fastskruet paa Bordpladen tilligemed de andre Dele af Apparatet, er i Fig. 2. antydet ved D.

Nøglen bestaaer af en toarmet Vægtstang D, som har sin Axe i Metalstativet E, paa den forreste Halvdeel bærer Vægtstangen en Messinganſats v (Hammeren). Denne kan ved et Tryk paa Vægtstangen bringes i Berøring med den nedenfor liggende Messingambolt q. En Fjeder r driver Vægtstangen opad.

Ved Skruen d', som hviler paa et Elfenbeensstykke x, kan Vægtstangen D hæves og sænkes, hvorved v, og q kunne bringes i en fuldkommen Berøring. Denne Stilling indtager Nøglen, naar der ikke arbeides, man siger da, at Nøglen er lukket, naar v og q ikke berøre hinanden, siges den at være aaben. Den fra Elektromagneten M (Fig. 2.) kommende Traad staaer ved Søilen m og Mellemtraaden m' i Forbindelse med Metalambolten q (Fig. 3.). Enden w af den fra den ene Station til den anden løbende Traad er fastgjort i Søilen E.

Apparatet i Virksomhed.

I Fig. 4. betegne S og S' Telegraphliniens to Endestationer, B' Batteriet i den ene Station, M og M' Elektromagneterne med Uhrværket (Fig. 2.), E, E' Nøglerne (Fig. 3.), n n' Ledningstraaden og P P' Jordpladerne. P er forbunden med Batteriet B's negative Pol og P' med Omviklingstraaden af Elektromagneten M'.

Naar der ikke telegrapheres ere begge Nøglerne lukkede. Herved er ogsaa Batteriet lukket, og en galvanisk Strøm circulerer uafbrudt gjennem hele Ledningen og gjennem begge Elektromagneternes Traadvindninger. Ankerne a (Fig. 2.) ere altsaa stadig tiltrukne, og Stiften t trykket op mod Papiret.

Med Hensyn til Fig. 2., 3 og 4 er Strømmens Retning følgende: Fra den positive Pol igjennem n til M og videre til m, q, v, E, w w', E', v', q', m', M', n', P', igjennem Jorden til P og hersra tilbage til den negative Pol.

Tidligere ledebes Strømmen ikke tilbage gjennem Jorden, men gjennem en Traad. Paa Professor Morses Forlangende blev i Aaret 1844 anstillet en Række Undersøgelser for at prøve om Jorden kunne bruges som Leder for den galvaniske Strøm. Ved disse

Undersøgelser, som kronedes med stort Held, er megen Uleilighed og Udgift sparet.

Naar den ene Station f. Ex. S vil afsende en Depesche aabnes Nøglen E ved at løste Skruen d' (Fig. 3.) hvorved Strømmen afbrydes. Paa begge Stationer bliver nu Ankeret a løsrevet fra Elektromagneten ved Fjederen f (Fig. 2.) Ved hurtig at aabne, og lukke Nøglen D, ville flere galvaniske Strømme hurtigt ovenpaa hinanden ledes om Elektromagneten, og Ankeret a vil ligesaa ofte blive tiltrukket og frastødt af Elektromagneten.

Ved denne Klapren op og ned af Ankeret underrettes Telegraphisten paa den anden Station S' om Telegrapheringens Begyndelse.

Stiften b i Uhrværket trækkes da ud, hvorved dette sættes i Gang. Parpirstrimlen P P', der trækkes igjennem Valserne O' O, er nu færdig til at modtage Signalerne.

Disse gives fra S, derved at Telegraphisten trykker Nøglen D ned, og holder denne nedtrykt et Dieblik eller i længere Tid, eftersom han vil frembringe et Punkt eller en længer Linie.

Da Nøglen paa Stationen S, forbliver lukket, retableres Strømmen, naar Telegraphisten lukker sin Nøgle, den afbrydes derimod hvergang han aabner denne.

Paa denne Maade arbeider kun Uhrværket paa den Station, som modtager en Depesche; paa Stationen S staaer det stille, da Stiften b ikke er trukken ud.

Naar Nøglen er aaben saa lang Tid som udfordres til at frembringe 3 Punkter, fremkommer et kort Mellemrum imellem Tegnene, et saadant Mellemrum adskiller de enkelte Bogstaver.

Et Mellemrum af 6 Prikkers Varighed adskiller de enkelte Ord. Flere paa hinanden følgende Prikker eller en lang Linie tilkjendegiver, at Depeschen er færdig.

Nu indsættes Stiften b paa sin Plads i Stationen S', og Nøglen D lukkes paa Stationen S ved Skruen d'.

Morses Alphabet bestaaer af Punkter, korte og lange Linier samt korte og lange Mellemrum. Et enkelt hurtigt Tryk paa Nøglen D frembringer et Punkt, som betegner det saa hyppig brugte Bogstav E. Bogstavet T betegnes ved en Linie, som svarer til to Punkter, og en længere Linie svarende til 4 Punkter, betyder L og en til 6 Punkter svarende Linie 0 (Nul).

Alphabetet dannes altsaa af følgende Tegn:

.—	—...	.. .	—..	.	.—.	——.	....
A	B	C	D	E	F	G	H

..	—.—.	—.—	———	——	—.	. .	.....
I	J	K	L	M	N	O	P

..—.	. ..	...	—	..—	...—	.——
Q	R	S	T	U	V	W

.—..	.. ..	... .	....
X	Y	Z	etc.

.——.	..—..	...—.	....—	———
1	2	3	4	5

......	——..	—....	—..—	———
6	7	8	9	0.

Følgende Depesche: Nyborg den 13de Mai Kl. 10 45 M. De tre franske Skrueliniesk ibe og en Dampkorvet passerede under Salut herforbi Kl. 8.

—.	.. ..	—...	. .	. ..	——.	—..	.	—.
N	y	b	o	r	g	d	e	n

.——.	...—.	—..	.	——	.—	..
1	3	d	e	M	a	i

—.—	———	.——.	———	....—	———
K	l	1	0	4	5

——	—..	.	—	. ..	.	.—.	. ..	.—	—.
M	D	e	t	r	e	f	r	a	n

...	—.—	.	...	—.—	. ..	..—	.
s	k	e	S	k	r	u	e

———	..	—.	..	.	...	—.—	..	—...	.
l	i	n	i	e	s	k	i	b	e

. .	——.	.	—.	—..	.—	——	.....
o	g	e	n	D	a	m	p

—.—	. .	. ..	...—	.	—	.....	.—	...
k	o	r	v	e	t	p	a	s

...	.	. ..	.	—..	.	..—	—.	—..	.	. ..
s	e	r	e	d	e	u	n	d	e	r

...	.—	———	..—	—	....	.	. ..
S	a	l	u	t	h	e	r

.—.	. .	. ..	—...	..	—.—	———	—....
f	o	r	b	i	K	l	8.

Paa Grund af de Morseske Telegraphers Indretning kan man oprette Mellemstationer, hvilke alle maa forsynes med de samme Apparater som Hovedstationerne, nemlig et Skriveapparat og en Nøgle, og disse kunne saaledes indskydes i den samme Ledning. Det paa Endestationen anbragte Batteri er tilstrækkeligt til at sætte alle de Stationer, som befinde sig i Ledningen istand til at modtage og afsende Depescher.

Istedetfor Stiften b (Fig. 2.), som spærrer Hjulet II, kan anbringes en Hemsko paa Vinden af det første Hjul. Naar denne tages fra bliver Hjulet, og derved Gangværket frit.

Endnu hensigtsmæssigere er den Indretning ved hvilken Uhrværket gjøres frit ved Depeschens Begyndelse af den galvaniske Strøm, uden at Telegraphisten behøver at være tilstede.

Denne Indretning bestaaer af en Arm, som spærrer Vindfløien IV (Fig. 2.), saalænge Maskinen staaer stille, herved spærres ogsaa Gangværket, Armens anden Ende staaer i Forbindelse med Vægtstangen H t, naar denne førstegang bevæger sig, bliver Maskineriet frit. I Telegraphens Stilstand er Ankeret a. tiltrukket, og Stiften t trykket op mod Valsen O. Bliver nu Strømmen afbrudt ved Nøglens Aabning, falder Stiften ned og med den Sperhagen, som stopper Vindfløien, denne bliver da fri og herved ogsaa hele Maskineriet.

Den omtalte Sperhage kan staae i Forbindelse med en Klokke, saaledes at naar Sperhagen falder ned begynder Værket at gaae og Klokken at ringe, herved underrettes Telegraphisten om Telegrapheringens Begyndelse.

Efter mange Forsøg med forskjellige Materialier har det viist sig, at en af hærdet Staal forfærdiget Stift egner sig bedst til at afskrive Signalerne. Den bliver ikke stump, behøver ikke at skærpes eller renses, og giver, naar den er vel tilspidset, godt læselige Indtryk i Papiiret, uden at dette sønderrives.

Først efter 13 Aars udholdende, møisommelige og kostbare Forsøg, lykkedes det Morse at fremstille den ovenfor beskrevne Telegraph i sin Fuldkommenhed og Simpelhed, Den blev første Gang anvendt til en Telegraphlinie mellem Baltimore og Washington.

Fig. 4. viser Maaden paa hvilken Apparaterne vare opstillede fra dens første Virksomhed til Congressens Slutning i Juni 1844 Kobberpladerne P P' vare 5 Fod lange og 2½ Fod brede. Den ene af dem var nedlagt paa Bunden af Baltimores Dok i Nærheden af Baltimore og Ohio Jernbanens Banegaard i Scatt-street, den anden var lagt under Gulvet af Kjælderen i Capitolium i Washington.

Ved det omtalte Arrangement kan begge Stationerne ikke arbeide paa eengang, derfor maa Nøglerne være lukkede, naar der ikke telegrapheres, og Batteriet maa være istadig Virksomhed. Herved fremkommer den store Mislighed, at Batteriet udkræver megen Opmærksomhed og foraarsager store Omkostninger, da det stadig maa arbeide, uagtet dets Virksomhed kun benyttes under Telegrapheringen. Directeur-Assistenten ved de forenede nordamerikanske Telegrapher Alfred Vail har indført et nyt System, i hvilket der anvendes to Traadledninger og Jorden, hertil udfordres kun eet Batteri. Paa denne Maade kan der telegrapheres fra begge Stationer i modsat Retning paa samme Tid. Batteriet behøver kun at være i Virksomhed under Telegrapheringen.

De morseske Telegrapher udmærke sig især deles hed ved den Hurtighed, hvormed Tegnene afpræges paa Papiret. En øvet Telegraphist kan saaledes telegraphere 100—120 Bogstaver i Minuttet.

Som Exempel paa de i Amerika etablerede, navnlig New York Albany and Buffelo Telegraph Company, Telegraphers Hurtighed, tjener Gouverneur Young's Budskab til den lovgivende Forsamling i Albany. Oplæsningen begyndte i Albany den 5 Januar 1847 Kl. 11 og 42 Minutter og blev gjennem Telegraphen affendt til New York, hvortil den ankom Kl. 3. Budskabet indeholdt 5000 Ord med 25,000 Bogstaver, det blev telegrapheret af tvende paa engang arbeidende Telegrapher, hvorved der faldt 83 Bogstaver i Minuttet i Gjennemsnit.

Da den galvaniske Strøm svækkes betydeligt ved den lange Vei den maa passere, maa den retableres, hvilket skeer ved et Apparat, som kaldes Relaiet. Constructionen af dette Apparat er angivet i Fig. 5.

M M' er en Elektromagnet omvunden med en fiin Kobbertraad.

Ankeret A er fastskruet paa den længste Ende af en toarmet Vægtstang B B'. Vægtstangens Axe er conisk tilspidset og bevæger sig mellem to Skruer, som befinde sig i Stativet C.

Naar en galvanisk Strøm gaaer gjen-

nem Traadvindningerne, bliver Elektromagneten magnetisk og tiltrækker Ankeret A. Herved gaaer Vægtstangens ene Ende B nedad, den anden Ende B' opad. En Spiralfjeder f, som er udspændt mellem Vægtstangens ene Ende B' og en horizontal Plade g, trækker Ankeret tilbage i dets forrige Stilling, naar Elektromagneten taber sin Magnetisme ved Strømmens Afbrydelse.

I denne Stilling er Afstanden mellem Elektromagneten og Ankeret meget ringe omtrent som et Stykke Papirs Tykkelse, i Almindelighed retter Afstanden sig efter Strømmens Styrke.

Messingsøilen S er foroven forsynet med en horizontal Plade, hvorigjennem gaaer en Skrue h h i vertical Retning. Pladen hvorpaa Fjederne er fastgjort kan skydes op og ned ad Søilen S, og er forsynet med en Møtrik for Skruen h h, denne er fiinskaaren og hviler med sin Spids paa Foden af Messingsøilen S. Dens Dreining til Høire eller Venstre bevirker en stærkere eller svagere Spændning af Fjederen f.

Messingstativet E bærer to fiinskaarne Skruer D og D', mellem hvis Spidser Ankervægtstangens Ende B kan bevæge sig. Den øverste Skrues Spids D er af Elfenbeen eller af en anden isolerende Substants, hvorimod den nederste Skrue D' er af Metal. Spillerummet mellem disse to Spidser er kun ringe og retter sig ligeledes efter Strømmens Styrke.

Skruen D' er stillet saaledes, at dens Spids strax kommer i Berøring, med B, naar Ankeret A, tiltrækkes af Elektromagnet M M'. Saalænge ingen Strøm circulerer gjennem Traadvindningerne, svæver A over Elektromagneten, og B hviler op mod Skruen D.

Imellem E, C, S og Bordpladen P P' er lagt Elfenbeensplader for at holde disse fuldkommen isolerede fra hverandre.

Af de to under Bordpladen P P' løbende Traade staaer x i Forbindelse med Messingstativet E og y med Søilen S.

L betegner Localbatteriet, som idetmindste maa bestaae af 3—5 Elementer, den positive Pol staaer ved Traaden x i Forbindelse med Stativet E. Betegner R Elektromagneten paa den Station hvortil telegrapheres, bliver den ene Ende af Omviklingstraaden forbunden med Localbatteriets negative Pol ved Traaden u, den anden Ende sættes ved Traaden y i Forbindelse med Søilen S; Enderne m, m' af Traaden om Elektromagneten M M' forbindes med Hovedledningen, m med Ledningstraaden og m' med Jordpladen. Antages nu, at der skal telegrapheres direkte fra Hamborg til Kjøbenhavn uden Mellemstation, vil Strømmen, selv om Batteriet bestaaer af over 100 Elementer, blive saa svag ved Modstanden og de mange Forgreninger i den udstrakte Linie, at den ikke er istand til at bevæge Skrivestiften. Man indskyder da Relaiet i Kjøbenhavn og forbinder m med den fra Hamborg kommende Ledningstraad og m' med Jordpladen.

Strømmen fra Hamborg gjennemløber nu Relaiets Omvindinger i Kjøbenhavn og magnetiserer Elektromagneten ganske svagt, Elektromagneten har nu ikke andet at gjøre end at tiltrække det tæt over den svævende Anker A, hvortil der ikkun udfordres en ringe Kraft.

Saasnart dette skeer, træder Vægtstangsenden B i metallisk Berøring med den nederste Skrue D' og lukker derved Localbatteriet L. Dettes Strøm circulerer øieblikkelig i Retningen fra den positive Pol til x, E. D', B, B', f, S, y, R, u til den negative Pol, saaledes som Pilene antyde. Elektromagneten i Apparatet R bliver nu stærkt magnetisk og kan virke med den behørige Kraft paa Mechanismen til Stiftens Bevægelse. I det Øieblik Liniebatteriet aabnes i Hamborg og Hovedstrømmen afbrydes i m m' eller M M', trækker Fjederen f Ankeret A fra Elektromagneten M M' i Kjøbenhavn, Enden B af Vægtstangen vil da støde op imod Elfenbeensspidsen af Skruen D, herved aabnes Localbatteriet L og Magnetismen forsvinder fra R.

Formedelst den ringe Afstand hvori A befinder sig fra M M' og det lille Spillerum B har mellem Skruernes Spidser, er Spillet af Ankeret, A og Vægtstangen B B' saa livligt, naar Strømmen hurtig afbrydes og retableres i Hamborg, at man knap kan følge Bevægelsen af B A B' med Øiet, men kun kan iagttage denne ved Ankerets Klapren.

Paa Grund af Relaiet opnaaer den Morseske Telegraph en umaadelig udstrakt Virksomhed i Længden, og da den gjennem

Traadledningen circulerende Hovedstrøm, kun skal føre det let bevægelige Anker, kan Skrivestiften med stor Bestemthed paa meer end 100 Miles Afstand afpræge de vedtagne Tegn.

I Aaret 1845 medbragte Morse et efter dette Princip construeret Relais, som han deponerede i det Amerikanske Gesandtskabshotel uden at forevise samme.

Nøglen i Forbindelse med Relaiet i den Morseske Telegraph.

Fig. 6. viser Nøglen saaledes som denne bør construeres, naar der mellem denne og Skriveapparatet indskydes et Relais.

Nøglen maa være indrettet saaledes:

1) at den, naar Telegrapherne paa begge Stationer ikke arbeide, holder Linie og Localbatteriet aabne, saa at disse ikke virke uden Nytte.

2) at den i denne Stilstand holder Ledningskjæden lukket, for at der til enhver Tid kan føres en Strøm igjennem den fra den fjernede Station.

3) at den i denne Stilstand staaer i Forbindelse med Relaiet, det vil sige, at den strax leder den fra den fjernede Station kommende Strøm til Relaiets Elektromagnet **M M'** Fig. 5., for at denne ved Tiltrækningen af Ankeret **A** kan lukke Localbatteriet **L** og indvirke paa Elektromagneten i **R**.

4) at den til enhver Tid kan lukke det med den i Forbindelse staaende Liniebatteri og saaledes afsende Depescher til den anden Station, hvorved den samtidig maa hæve Forbindelsen med sit eget Relais, for at Strømmen kan gaa direkte fra Liniebatteriet til den anden Station.

Den af Halske i Berlin construerede Nøgle fyldestgjør paa det Fuldstændigste alle disse Fordringer.

A A er Træpladen, hvorpaa Nøglen er anbragt.

B B er et Messingstativ hvori den toarmede Vægtstang **H C i** hviler med Axen **n n**.

Vægtstangen **H C i** staaer altsaa altid i metallisk Berøring med Stativet **B B**.

I Stativet **B B** befinder sig lige under Vægtstangens nedadbøiede Ende en Messingskive **c**, som ved en Elfenbeenscylinder isoleres fra Stativet **B B**.

I Figuren er Elfenbeenscylindren hvid og Messingskiven skraveret.

Messingskiven **c** gaaer ned gjennem Pladen **A A** og staaer ved en Traad i Forbindelse med Skruehylstret **a**.

Messingstativet **B B** staaer ved en Traad i Forbindelse med Hylstret **b**.

Vægtstangen **H c i** har paa den ene Arm en metallisk Fremstaaenhed **C**, der fører Navn af Hammeren under denne befinder sig en lille Metalambolt **d**. Hammeren og Ambolten holdes adskilte fra hinanden, naar der ikke arbeides, ved en Fjeder **f**.

Vægtstangens anden Ende **i**, som er bøiet nedad, staaer i en inderlig Berøring med Messingskiven **c** og altsaa ogsaa i Forbindelse med **a**. Metalambolten **d** staaer ved en Traad i Forbindelse med Hylstret **g**.

Trykkes Vægtstangen **H c i** ned, ophæves Forbindelsen mellem denne og **a**, paa den anden Side bringes Forbindelsen mellem Vægtstangen og **g** tilveie. Ophæves Trykket, træder Vægtstangen atter formedelst Fjederen **f** i Forbindelse med **a**, hvorimod Forbindelsen med **g** ophæves, Nøglen aabner sig altsaa af sig selv.

Sammenhængen mellem Nøglen, Overdragene og Skriveapperatet vil blive tydeligt af det Følgende.

Morses Telegraph med Relais for to Stationer. Den morseske Telegraph i sin Fuldkommenhed, saaledes som den forfærdiges af Halske i Berlin. bestaaer for hver Station af:

1) Et Linie og et Localbatteri
2) Et Skriveapperat med Skrivestift (Fig. 2.)
3) Relaiet (Fig. 5.) og
4) Nøglen (Fig. 6.)

Opstillingen af disse 4 Dele paa begge Stationer er letfattelig af Fig. 7.

Den venstre Side henhører f. Ex. til Stationen Hamborg, den høire Side til Stationen Kjøbenhavn.

R betegner Skriveapperatet med Skrivestiften (Fig. 2.). **Ü** betegner Relaiet hvis enkelte Dele ere betegnede med de samme Bogstaver som i (Fig. 5.) **S c h** betegner Nøglen; Vægtstangen er ikke tegnet her. Det indenfor Elfenbeenscylindren liggende Metalstykke **c** staaer naar Telegraphen ikke arbeider i Forbindelse med Vægtstangsarmen **i** og

Axen n n, hvilket er antydet paa den høiere Side af Tegningen ved 3 punkterede Linier. I denne Stilling staaer Vægtstangen og dens Axe ikke i Forbindelse med d og g.

Over Relaiet tilhøire findes Localbatteriet L, hvis positive Pol ved en Traad x staaer i Forbindelse med Stativet E, den negative Pol staaer ved Traaden u i Forbindelse med den om Elektromagneten i Skriveapperatet gaaende Traad. Fra Søilen S, som tjener til Understøttelse for Fjederne f, gaaer en Forbindelsestraad y til den anden Ende af Traaden om Elektromagneten i Skriveapparatet.

Saalænge Vægtstangen B' B i Relaiet Ü ikke er i Forbindelse med Stativet E, er Localbatteriet L aabnet, da den positive Strøm ikke kan komme fra E til B. Træder Vægtstangsenden B ved Ankerets Tiltrækning af Elektromagneten i Relaiet Ü i Forbindelse med E, lukkes Localbatteriet, og Localstrømmen tager følgende Retning: fra den positive Pol til x, E, B, B', S, y, R, u til den negative Pol.

Enderne m m' af Traaden om Elektromagneten i Relaiet Ü ere forbundne ved Skrueklemmerne a' z (i Hamborg) og a' K (i Kjøbenhavn) saaledes, som de punkterede Linier angive.

I Skruerne z og K er endvidere paa hver Station Enden af Ledningstraaden indskruet, endvidere staaer Polen z' paa den ene Station (Hamborg) og Polen k' paa den anden Station (Kjøbenhavn) af det ved Siden af Nøglen S c h staaende Liniebatteri i Forbindelse med de samme Skruer z og K. De andre Poler i Batterierne forenes med Klemskruen g og Ambolten d ved en Traad.

Skrueklemmen a' i Relaiet staaer ved en Traad i Forbindelse med Skruen a og altsaa ogsaa med Metalstykket c. Endelig gaaer paa begge Stationer fra Skruen b en Traad ned til Kobberpladerne K K, de saakaldte Jordplader, som ere nedgravede i Jorden. Disse erstatte som bekjendt den halve Ledning, da Strømmen gaaer fra den ene Plade gjennem Jorden til den anden. Traaden som fører fra b til K kaldes Jordtraaden, den fra z til K Ledningstraaden.

Naar der ikke telegrapheres ere Nøglerne paa begge Stationer aabne; Vægtstangen staaer da i Forbindelse med Metalstykket c, og er adskilt fra d, som Tegningen S c h viser (i Kjøbenhavn).

Baade Linie og Localbatteriet ere aabne; thi Liniebatteriets Strøm finder ingen Udvei ved d og Localstrømmen standser ved E.

Relaiets og Skriveapperatets Ankere ere tiltrukne.

Hamborg afsender nu en Depesche til Kjøbenhavn.

Telegrahisten i Hamborg lukker nu Nøglen ved at trykke paa Haandgrebet H (Fig. 6.), hvorved Vægtstangen og dens Axe træder i Forbindelse med Ambolten d, som de tre punkterede Linier antyde, hvorimod Forbindelsen mellem den yderste Ende i og Metalstykket c ophæves. Herved lukkes Liniebatteriet i Hamborg, og Strømmen tager følgende Retning:

Fra den positive Pol k" til g, gjennem Nøglens Vægtstang til dens Axe n n, herfra til b, gjennem Jordtraaden til Pladen K. Nu ledes Strømmen gjennem Jorden til den anden Plade K og gjennem Jordtraaden til b paa den anden Station, herfra til Nøglens Axe n n, da Nøglen staaer aaben, gaaer Strømmen videre igjennem Metalstykket c til a og træder ved a' ind i Kjøbenhavns Relais, gjennem m gaaer den nu til Elektromagneten M M' gjennemløber Traadvindninger og ledes gjennem m' ud til K.

Da Strømmen ikke kan komme videre gjennem k', z", g, d, da Ledningen er afbrudt ved d, gaaer den fra K gjennem Ledningstraaden tilbage til Hamborg, hvor den træder ind i Relaiet ved z. Herfra kan den ikke følge Retningen m', M M', m, a', a, c, da Forbindelsen er afbrudt ved c, og den nødes da til at gaae fra z til Hamborgs Liniebatteries negative Pol z' og har saaledes fuldendt sit Kredsløb.

Strømmen fra Hamborg har altsaa gjennemløbet Relaiet i Kjøbenhavn og gjort Elektromagneten M M' magnetisk, denne tiltrækker da Ankeret A, og bringer B i Berøring med E. Kjøbenhavn Localbatteri lukkes derved, og Localstrømmen circulerer i følgende Retning. Fra den positive Pol gjennem x til E, gjennem B B', til S og y, omkring Elektromagneten i Skriveapparatet og herfra gjennem u til Localbatteriets negative Pol.

Skriveapparatets Elektromagnet M (Fig. 2.) magnetisires saaledes af Kjøbenhavns Localstrøm, Ankeret a tiltrækkes, Stiften t hæves iveiret og gjør et Indtryk i Papiret.

Hovedstrømmen fra Hamborg omgaaer altsaa Relaiet og Skriveapperatet dersteds og ledes ved Nøglen til Relaiet i Kjøbenhavn hvor den ved at magnetisere Elektromagneten, lukker Localbatteriet, og frembringer en Localstrøm, som bevæger Skrivestiften.

Efterat Telegraphisten i Hamborg har trykket Nøglen ned, og derved frembragt et Punkt paa Papiret i Kjøbenhavn, slipper han Grebet H (Fig. 6.), og Fjederen f aabner atter Nøglen, hvorved Forbindelse mellem C og d ophæves og bringes istand imellem i og c. Herved kommer Telegraphen igjen i Stilstand, og Skrivestiften i Kjøbenhavn synker igjen ned fra Papiret. Naar Telegraphisten i Hamborg holder Nøglen lukket, forbliver Stiften trykket op mod Papiret i Kjøbenhavn og frembringer, naar dette er sat i Bevægelse, en lige Linie.

Naar der skal telegrapberes aabner og lukker Telegraphisten Nøglen gjentagne Gange. Ankerets Klapren op og ned er saa lydeligt, at det er tilstrækkeligt for at henlede Telegraphistens Opmærksomhed. Saasnart Telegraphisten bliver opmærksom herpaa, sætter han Maskinen og derved Papiret i Gang.

Telegraphisten i Hamborg afsender nu Depeschen ved Hjælp af Nøglen. Tegnene indpræges paa Papirstrimlen i Kjøbenhavn, og det staaer nu i Telegraphisten Magt at aflæse Depeschen af denne.

Naar Ankeret hører op at klapre og der viser sig en Mængde Punkter eller en lang Streg paa Papiret er Depeschen færdig. Telegraphisten i Kjøbenhavn standser Maskinen og giver ved et Signal med Nøglen tilkjende, at han vil svare, eller blot at han har forstaaet Depeschen. Telegraphisten i Hamborg sætter nu sit Apparat i Gang og er færdig til at modtage Svaret.

Nu lukkes Nøglen i Kjøbenhavn, og Axen n n træder i Forbindelse med d, medens Forbindelsen med c ophæves. Strømmen fra Liniebatteriet i Kjøbenhavn tager da følgende Retning: Fra den positive Pol k' til K og da den ikke kan tage Retningen m', M' M, m, a', a, c, da Forbindelsen er afbrudt ved c, gaaer den gjennem Ledningstraaden og ind i Relaiet ved z, herfra gjennem m' til M, M', m, a', a og da Nøglen staaer aaben gjennem c, Nøglens Axe n n, til b gjennem Jordtraaden til Pladen K i Hamborg, gjennem Jorden til Pladen K i Kjøbenhavn og følger da Retningen b, Nøglens Axe n n, Vægtstangen, gjennem d til g og herfra tilbage til Batteriets negative Pol z'', hvor den ender Kredsløbet Paa denne Maade gjentages nu i Hamborg hvad der før gik for sig i Kjøbenhavn. Relaiet og Skriveapparatet staae nu stille her, medens begge Dele arbeide i Hamborg.

Man kan bevæge Nøglen saa hurtigt, man vil, Signalerne ville, endog i flere hundrede Miles Afstand afpræges med en beundringsværdig Regelmæssighed og Nøiaglighed.

Edderkoppen, Græshoppen og Myren.

(Efter C. Gude).

I.

I gamle Dage levede i Grækenland, fortæller Sagnet, en Prindsesse ved Navn Arachne. Hun var blendende skjøn og saa færdig i at væve, at hun overgik Alle og Ingen kunde maale sig med hende i denne Kunst; hendes kunstforstandige Hænder vævede de fineste og smukkeste Tepper, hvori der var udarbeidet Slag og Jagtstykker, Dyr og Blomster. Hele Grækenland var stolt af den ungdommelige Kunstnerrinde, ja hendes Berømmelse strakte sig endogsaa langt ud over Landets Grændser; men jo videre hendes Roes udbredte sig, jo større blev ogsaa hendes Stolthed; jo skjønnere det Vævede var, jo styggere blev hendes Hjerte. Nu bristede hun sig endogsaa til at udfordre den kunstfærdige Gudinde Pallas Athene til en Væddestrid i at væve, da hun troede, at Ingen hverken i Himlen eller paa Jorden kunde komme hende nær i

denne Kunst. Gudinden viste sig med en Væverskytte i Haanden; høi og ærværdig, med alvorligt Aasyn stod hun pludselig foran Arachne, hævede den Haand, hvori hun holdt Væverskytten og berørte dermed den hovmodige Prindsesse; denne forfærdedes, og den før saa skjønne Pige skrumpede øieblikkelig sammen til en hæslig Edderkop; hensat iblandt Dyrene, maa hun nu væve til Verdens Ende. Hun, der før boede i Paladsets gyldne Sale, lever nu paa Jorden og i Stalde, paa gamle Mure og i Skove, men kan endnu ikke taale noget andet Væsen ved Siden af sig. I sin Ensomhed skræmmes den op ved den sagteste Berørelse af Væbet, og er saa pirrelig, saa ømfindtlig, som om den gamle Stolthed endnu ikke havde forladt den. Istedetfor Fingre har den 8 til alleslags Kunster behændige Fødder, hvilke den forstaaer at bruge paa bedste Maade. Fodspidsen er forsynet med saa fine og beundringsværdige Redskaber, at den derved overgaaer alle Skabninger paa Jorden. Man maa rigtignok tage et Forstørrelsesglas til Hjælp, naar man vil see, at hver Fod bærer to Kamme og en Børste, saaat 16 Kamme og 8 Børster ere i Virksomhed, naar den arbeider. De smaae Kamme have de fineste Takker, de smaa Børster de fineste Haar, og ligne ofte en Busk bløde Fjer. Man kjender nu omtrent 1000 Arter af Edderkoppe, men hos enhver er Kammens Skikkelse, Spidsernes Antal, Børsternes Form forskjellig, ja hos een og samme Edderkop har hvert Fodpar ikke sjelden smaa Afvigelser fra de øvrige, saaat vi ville høiligen undre os, om en Haarskjærer i forstørret Maalestok vilde udstille alle en Edderkops Kamme og Børster. Saae vi nu dertil disse Kunstnerinders forskjellige Væv, vilde denne Mangfoldighed blive os ret klar. De have nemlig ikke alle Skikkelse af Rør og Skiver, men ogsaa af Æg og Flasker, og medens nogle ere enkelte og løse, ere andre tætte og lagviis ordnede. Den haarrige Vandedderkop, hvis ægformige Væv befæstes til Planter under Vandet med fine Traade, maa man tilkjende Prisen med Hensyn til Arbeidets Fiinhed. Aabningen er vendt nedad, Ægget frit for Vand, og Edderkoppen udhviler deri som en Dykker i sin Dykkerklokke. Mange Edderkoppe nøies ikke med Kamme og Børster, men behøve endnu Hager og taudede Børster, der ligeledes findes paa Fødderne. Udrustede med dette Værktøi, tilberede de Vævestoffet, der bliver til i det Indre af deres Legeme og er tilstede i stor Mængde, naar der ikke mangler Næring. Det træder som en seig, gummiagtig Draabe udaf Spindevorterne, hvis Antal er 4—6. Enhver af dem er fuld af fine Huller som en Si og har ikke sjelden 1000 smaa Aabninger, saaat det gummiagtige Stof siver igjennem 4000 Huller, naar Edderkoppen paa eengang aabner dem, hvilket ganske staaer i dens Magt. Uagtet sin Fiinhed er saaledes enhver Traad sammensat af omtrent 4000 enkelte Traade. En saadan Traad holder ikke alene langt bedre, end om den strax var spundet heel, men den hefter ogsaa langt sikkere, hvor den bliver befæstet, idet den berører Væggen eller Bjælken som en straaleformig udbredt Pensel i utallige Punkter. Edderkoppen kan med Sikkerhed hæve og sænke sig ved Hjælp af den; den er stærk nok til at fængsle smaa Insekter, som uagtet alle deres Anstrengelser ikke kunne sønderrive den. Med stor List og Snuhed veed den at bemægtige sig disse Dyr, og enhver Edderkop gjør det paa sin egen Maade. Korsedderkoppen udspænder et fritsvævende, hjuldannet Næt, bestaaende af talrige Kredse, der stedse blive mindre indad mod Midtpunktet. Nat og Dag sidder den rolig midt i Nættet og venter paa, om ikke et stakkels Dyr skal blive hængende deri paa sin Flugt. Næppe har en Flue eller en Myg paa et eller andet Sted berørt det opstillede Næt førend den Lurende med vild Begjerlighed fra sit Skjul skyder løs paa sit Bytte, og i faa Øieblikke har den saaledes omviklet og bundet Fangen med sine Traade, at han ikke kan røre et Lem. I daarligt Veir holder den sig skjult i et i Nærheden anbragt Vagthuus. Paa samme Maade bærer Vinduesedderkoppen sig ad; den sidder i et Hjørne af sit Næt, og derhen slæber den sit Bytte og fortærer det. Springedderkoppen, der gjerne kryber omkring paa solbeskinnede Mure, sniger sig langsomt frem ligesom en Kat, naar den opdager et lille Insekt, hæver Hoved og Forbeen iveiret og springer pludselig løs paa sit Slagtoffer. Listigst gaaer dog en Edderkop i det sydlige Europa frem; den

opholder sig imellem Bjergene, hvor den i Kløfter og Revner bygger et 6 Tommer langt Rør, som den udforer med sit Silkespind; oventil er det forsynet med et Laag, der aabner sig indad som en Falddør. Som en Røverridder sidder den rolig i sit Taarn, indtil en Intet anende Vandringsmand skrider over Falddøren og synker i Afgrunden, hvor Edderkoppen venter med sine frygtelige, giftige Mordredskaber. Disse bestaae af to som Kløer Bøiede Fangearme, der støde sammen foran Hovedet som en Tang og ende i en Spids. Begge Tænder ere hule og ved Roden have de en Giftblære, hvorfra Giften, naar den bider, sprøiter ud i Saaret gjennem en fiin Aabning i Tanden. Med dette Vaaben angribe Edderkopperne alle Slags Insekter, men dog fornemlig Myg og Fluer. Ligesom nogle Rovdyr suge mange kun Safterne ud af dem, medens andre opæde dem heelt, saaat der kun bliver nogle sørgelige Levninger tilovers fra deres Maaltid.

Om end Edderkoppene ere grusomme og uselskabelige, staae de dog ikke tilbage for andre Dyr i Kjærlighed til og Omhyggelighed for deres Afkom. Enten de nu forfærdige et Næt eller ikke, indeslutte de alle deres Æg i et selvspundet Hylster og vælge omhyggelig Stedet til at opbevare denne Pung med Æg. Nogle ophænge den paa et beskyttet Sted af en Muur, andre skjule den i Væggenes Sprækker, andre knytte Blade sammen, hvor de saa anbringe deres Yngel. En paa Marker og Enge temmelig hyppig forekommende Edderkop udviser den største Omhyggelighed, da den nemlig slet ikke kan skille sig fra sine Æg. I en Pose, der er saa stor som en Ært, bærer den dem altid omkring med sig under sit Legeme, og dens Moderkjærlighed er saa stor, at den hellere opoffrer Livet end skiller sig ved Posen. Tages den fra den med Magt, løber den ængstelig omkring efter den som en Høne, der søger efter sine Kyllinger, og naar den ikke finder dem, mister det ellers muntre Dyr al Livslyst, saaat det seer ud til, at det vil ende sine Dage i stum Sorg. Kommer den igjen i Besiddelse af det Tabte, gjennemstrømmer tydeligt Glæde alle dens Lemmer. Denne lille Sæk indeslutter ogsaa henimod 100 Efterkommere, rigtignok endnu skjulte i Ægget.

Særegen for Edderkopperne er ogsaa stor Sands for Reenlighed; de skye alle Ureenligheder, og vexle deres Dragt flere Gange om Aaret, idet de trække hele deres Legeme tillige med Fødderne ud af den gamle Hud; denne revner nemlig, og hurtig bliver den derpaa skudt af, ligesom man trækker Haanden og Fingrene ud af en Handske; dette kaldes at skifte Hud. Man kan ikke bebreide dem Dovenskab og Ulyst til Arbeide, og deres Flid gavner meget Mennesker og Qvæg. Vilde der ikke gives endnu flere besværlige Myg og Fluer, naar ikke de mange forskjellige Slags Edderkoppe overalt udspændte deres Næt. Uden disse Dyrs Virksomhed, ved Synet af hvilke saa mange blive bange, vilde navnlig Druerne i Viinlandene lide meget, og den forstandige Viingaardsmand seer derfor gjerne, at Edderkoppene, der ikke fortære et eneste Bær, arbeide ret flittig i hans Viingaard og udspænde deres Garn mod Røverne, hvilke han ellers ikke kan komme tillivs.

Da der gives henimod 1000 forskjellige Arter Edderkoppe, maae de ogsaa være meget forskjellige i Størrelse; der gives Dverge ikke større end et Knappenaalshoved og Kjæmper af en Valnøds Størrelse. Disse sidste ere ovenikjøbet tæt besatte med Haar, men træffes ikke hos os, derimod i de varme Egne af Amerika, hvor Insektriget er langt mangfoldigere og mere glimrende end i nogen anden Deel af Verden. Der hvor den store Hestebille lever, hvor de skjønneste Sommerfugle med deres store Vinger udfolde deres glimrende metalglindsende Farver, der lever ogsaa den kæmpemæssige Fugleedderkop og efterstræber Diamanterne blandt Fuglene, de med de herligste Farver prangende smaa Kolibrier. Deres Bid kan endogsaa foraarsage Betændelse hos Mennesker, og i de varme Lande, hvor det Hæslige findes Side om Side med det Prægtige, kan det endog under visse Omstændigheder blive farligt. Hvor ubetydelig i Sammenligning med denne Kæmpe er vor Markedderkop, der om Efteraaret overtrækker Mark og Eng ligesom med et Silkeslør; dette er hver Morgen vædet af de fineste Dugdraaber, som om Efteraaret sørgede over Afskeden fra den varme Aarstid lig en Jomfru, der har taget Sløret for at

hengræde sine Dage i et Kloster; men i hvilken overordentlig Mængde maae hine Edderkoppe af et Knappenaalshoveds Størrelse ikke være tilstede, naar man seer hele Marker tæt overspundne, saalangt Øiet kan række, naar man paa klare skyfrie Efteraarsdage seer de af Vinden i Veiret løftede Slør, den saakaldte flyvende Sommer, i stor Mængde bevæge sig langsomt frem høit oppe i Luften. Ofte bliver den lille Edderkop løftet med op paa disse Traade som i et Luftskib og ført hen over Floder og Dale. I Aaret 1517 viste den flyvende Sommer sig i saa stor Mængde tæt ved Weissenfels, at endogsaa Krønikerne berette derom; det hedder nemlig, at der i det Aar regnede Slør ned paa 3 til 6 Alens Længde.

Hos os gjælder Edderkoppen endnu stedse for et Billede paa Misundelse, Stridslyst og Listighed. Mennesker, der leve i Ufred med hinanden, ere fjendske som Edderkoppe, og siger man om en Kone, at hun er en sand Edderkop, ærgrer sig vist endogsaa over Fluen paa Væggen. I Arabien har man derimod hævet Edderkoppen til en Helgeninde, fordi den paa en vidunderlig Maade reddede Propheten Muhameds Liv. Fyrgetyve af dennes Fjender havde nemlig sammensvoret sig om ikke at ville hvile, førend de havde dyppet deres Dolke i Prophetens Hjerteblod. Nu var Muhamed ikke mere sikker i Staden Mekka, hvor han opholdt sig, men saae sig nødt til at flygte til Medina. Imidlertid erfarede de Sammensvorne hans Flugt saa betids, at de kunde sætte efter ham. Veien gik gjennem en Ørken, rig paa Huler, og i en af disse fandt den Flygtende et Tilflugtssted. Forfølgerne vare i Hælene paa ham, og efterat de forgjæves havde gjennemsøgt flere Huler, kom de ogsaa til den, hvor Muhamed befandt sig. En var allerede klattret opad den temmelig høie og smalle Indgang, da han udenfor fandt et Dueæg og saae et Spindevæv endnu urørt bredt ud som et Forhæng. „Her kan Bedrageren ikke være," raabte han til sine Kammerater; „thi her hænger et urørt Spindevæv foran Klipperevnen, og her ligger et heelt Duææg; lader os ile videre og ikke spilde Tiden her med unyttig Søgen." Saaledes undslap Muhamed fra sine Forfølgere; efterat Propheten var kommen ind i Hulen, havde en Edderkop spundet sit Væv for Indgangen, og samtidig dermed en Due lagt et Æg. Indtil den Dag i Dag gjælde derfor Edderkoppe og Duer hos Muhameds Tilhængere for hellige Dyr, hvilke man ikke maa dræbe.

Om vi nu end ikke ansaa Edderkoppen for hellig, holde vi den dog for en Prophetinde, og det ovenikjøbet en Veirprophetinde, Den er mere paalidelig end Veirglasset og har ved sin Spaadom engang reddet Generaladjudandt Disjonval af Fængslet i Utrecht. I de syv Aar, han hensmægtede der, havde Edderkoppene været hans eneste Tidsfordriv. Han havde samlet en stor Mængde af forskjellige Slags omkring sig, og de Jagttagelser, han anstillede over deres Levemaade, Væv og deslige, opmuntrede ham i hans Ensomhed og Kjedsomhed. Ved Vinduesedderkoppen havde han bemærket, at den strakte Hoved og Fødder langt ud af sin Hule, naar det vilde blive godt Veir. Kunde der derimod ventes Regn eller Kulde, trak den dem heelt tilbage, og i rigtig stormende Veir vendte den sig omkring; vilde den forkynde vedvarende smukt Veir, var den ivrig beskjæftiget med at forstørre sit Væv en 2—3 Tommer. Hos Korsedderkopperne, som arbeidede udenfor Fængslets Vinduer, havde Disjonval iagttaget, at de gjorde de Traade, hvori de ophængte deres hjuldannede Næt, meget korte, naar der var ustadigt Veir ivente, derimod meget lange, naar der forestod godt og tørt Veir. Ved omhyggelige Jagttagelser i sit lange Fangenskab havde han saaledes bragt det dertil, at han af sine Edderkoppes Opførsel kunde forudsige Veirforandringer en 6—9 Dage iforveien. Hans Befrielseshistorie viser, hvor rigtige hans Forudsigelser vare. Franskmændene vare nemlig 1794 trængte ind i Holland, og alene paa Utrechts Erobring kunde han grunde Haabet om Befrielse af sit lange Fangenskab. Den vedvarende Regn og de daarlige Veie i dette paa Kanaler og Vand saa rige Land forhindrede i December Maaned hans Venners videre Fremtrængen, og til sin Skræk erfarede Disjonval af Fangevogteren, der var ham meget hengiven, at Franskmændene tænkte paa at slutte Fred, fordi de mistvivlede om at kunne rykke videre frem. Man kan tænke sig, hvor

omhyggeligt Fangen iagttog sine Edderkoppe. Til sin store Glæde saae han, at de arbeidede som om der uudeblivelig idetmindste om 14 Dage vilde indtræde et meget stærkt Frostveir. Det lykkedes ham at underrette Franskmændene herom, disse troede ham, og den 29de December var Alt frosset saa fast, at de kunde sætte over Waal. I Utrecht troede man, at det snart vilde blive Tøveir, fordi Himlen var overtrukken, men Disjonval skrev til den franske Anfører, at inden 3 Dage vilde det blive endnu koldere, end det var. Edderkoppenes Spaadom holdt Stik; Onsdagen den 14de Januar 1795 reiste der sig en Blæst, og Fredagen den 16de Januar droge de Franske ind i Utrecht. Fangen blev øieblikkelig befriet af sit Fængsel, men fortsatte sine Jagttagelser for at kunne give Generalen Efterretninger, der vare af Vigtighed for ham. Den 20de Januar indtraf et heftigt Tøveir; Genneralen vare i stor Forlegenhed og tænkte allerede paa et iilsomt Tilbagetog, men Disjonval raadspurgte sine Edderkoppe og disse spaaede Frost; Holland blev erobret af de Franske.

(Fortsættes.)

En Fiskeodders Kamp med en Svane.

Jeg foretog — fortæller den invalide Kapitain Stammann — mig netop en Spadseretour ved den store Sø ved Sverin og var just gaaet nedad den med store Træer bevoxede Bakke, der i Nærheden af Staden hæver sig over den ellers flade Egn, til Søbredden for at opsøge Muslinger. Sverinerne kalde dette behagelige Sted: det lille saksiske Sveits. Allerbedst som jeg gaaer, hører jeg fra Siv- og Rørkrattet, som hist og her langs Søbredden danner ligesom en Skov, en sælsom, usædvanlig Tummel. Da jeg tilfældigviis havde Vandstøvler paa, gik jeg et Stykke ud i Sivet og seer en Svane paa sin Rede, som med voldsom Kraft slaaer med Vingerne; tillige seer jeg Hovedet af en Fiskeodder, som ved alleslags Angreb, snart fra den ene, snart fra den anden Side, søger at fordrive Svanen fra Æggene. Da det imidlertid ikke lykkedes, saa hævede Odderen sig paany med truende Bid og funklende Øine. Men et frygteligt Slag af Svanens Vinge kastede Odderen langt hen i Sivet. „Den har nok; det er godt gjort, du ædle Dyr!" tænkte jeg, medens Svanen rystede Fjerene, reiste sig, saae paa Æggene som om den talte efter om ingen manglede og satte sig derpaa igjen tilrette paa Reden. Endnu engang rystede den sine hvide Fjer og glattede med sin Snabel snart den ene og snart den anden Fjer, som i Kampen var bleven trykket.

Da strakte den paa eengang sin Hals lige iveiret, idet den hørte opmærksom efter. Jeg hørte Intet; kun saae jeg i nogen Afstand derfra og under det fuldkomne Vindstille som det var, at Toppen af Sivet bevægede sig i en slangeagtig Linie, dog ophørte denne Bevægelse snart. Men Svanen udbredte sine mægtige Vinger, reiste Fjerene paany iveiret; med vidt aabnet Gab foer den kredsformig snart hist, snart her og værgede sig med Vingerne: Odderen var der nemlig igjen, dukkede op og søgte ei blot at forjage, men endog at angribe Svanen. Kampen blev stedse heftigere; Sivet var rundtom nedslaaet, Vandet sprøitede høit iveiret; det ædle Dyr blødte. Odderen maatte have faaet mange Slag. Jeg forsøgte at trænge nærmere, for ved Raab og Klappen at bortjage Rovdyret; thi Svanens Slag bleve bestandig mattere. Men Dyrene hørte og saae Intet mere; jeg eller du, heed det hos dem: Nok et frygteligt Slag og Odderen maatte være truffen; thi den drev, tilsyneladende død, om paa Vandet. Dog, hurtig som et Lyn opmandede den sig paany for at trykke sine skarpe Tænder dybt i den udmattede Modstanders Bryst. Greben af rasende Smerte reiste den stolte Fugl sig med udbredte Vinger høit iveiret og forsøgte med sit faste Næb at løsrive sin Fjende fra sig. Men Odderen hang forbidt, men som livløs, fast ved den ædle Kjæmper.

Da trængte sig en Baad gjennem Sivet;

en Fisker, som ligeledes havde hørt den heftige Tummel, kom tilstede. Vi fore rask til Kamppladsen. Da vi kom der, tumlede den troe Svane ned af sin Rede, endnu dækkende sine Æg med et Stykke af den ene Vinge. Men saavel Odderen, som Svanen vare døde.

H. A. H.

Vort Danmark.

Hvad er vel Du, du lille Plet i Norden,
Som Dansken kalder stolt sit Fødeland;
Hvad er Du vel, Du Sandskorn her paa Jorden,
Som Andre kalde lille Danaland.

Ja lille er Du, og dog stort, mit kjære,
Mit elskte, mit tilbedte Fødeland;
Og Danmarks Navn kan Du med Ære bære,
Ei skamme tør ved Dig sig danske Mand.

Fra Eidrens Bred til Skagerakkets Bølger,
Fra Sundet indtil satte Vestervov,
Hvor Kjærlighed i Haand med Troskab følger,
Hvor Folket lyder glad sin gamle Lov.

Der strækker Danmark ud sin friske Have,
Og Bølgen slaaer mod skjønne danske Kyst,
Der Dannavirke Ledet er i Lave,
Og der skal længe lyde end Din Røst;

Din Røst, mit Fædreland, den kraftig fulde,
Skal ei forgaae, saalænge Hjertet slaaer
I Danskens Bryst, saalænge Bølger rulle,
Saalænge Sagas Røst til Øret naaer.

Ja, mange Sekler skal Du Trods end byde
Og glæde Mange end, Du Danmarks Røst;
Og fjernt i Tiden skal det endnu lyde:
Din Røst var vore Fædres ædle Røst!

Ja Du skal staae, vort Dannemark, saalænge
Som Hjertet slaaer i Danmarks kjække Mand;
Saalænge Fortids Minder røre Strænge,
Der tone for vort elskte Fødeland!

Tsugua Leba.

En gammel Billedhugger Regning.

(Afskrevet efter Originalen.)

Regning paa forrettet Billedhuggerarbeide i Borreby Kirke.

		Rd.	Mk.	ß
1	Taget vor Herre ned af Korset, dertil brugt 4 Karle og oppudset ham vel baade for og bag .	5 Rd.	1 Mk.	2 ß
2	Limet den hellige Apostel Paulus en Tand i Munden	=	=	10
3	Repareret hans Underdeel og forbedret hvad deraf ved Alderdom var gaaet Bræk paa	1	=	4
4	Gjort den hellige Stephan en Arm og pudset hans Næse	2	=	=
5	Forbedret Fadervor . .	=	2	=
6	Gjort nye 10 Bud om	=	=	12
7	Vel oppudset den hellige Jomfrue Marie baade for og bag, og gjort hende et Barn, derfor	16	=	=
8	For Strikke til at hænge de hellige Engle i . . .	1	=	12
9	Sat en nye Rumpe paa den Helligaand	2	=	12
10	Badsket de 12 Apostles Øren	1	=	=
	Summa	29 Rd.	= Mk.	4 ß

Den 17de April 1704.

P. Staummacher.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Fra Strandbredden ere vi fra Lavlandene stegne til Høisletterne og kunne nu vende os til Urbjergene, til Jordskorpens Hævninger, til det tredie og høieste Trin.

Disse indtage den allermindste Deel af Jordoverfladen og have vi i det Foregaaende seet, at man let overvurderer Lavlandene og endnu lettere Bjergene, saa ville vi ved nogle Talbilag vise, i hvilken høi Grad dette er Tilfældet.

Det behøver vel neppe at siges, at, naar man jevnede alt Land, udfyldte alle Dybder, Jorden da vilde være bedækket af Vand; thi Enhver indseer, at, naar Havet indtager et 3 Gange saa stort Rum som Landet, dets Banker endnu stedse ligge hundrede Fod under Havspeilet, medens Lavlandet kun hæver sig lidet derover; Enhver indseer, at naar dette er Tilfældet, vilde Landet, gjort til en Plan, synke dybt under Havspeilet.

Tage vi saaledes i Europa alle Bjerge samlede, Pyrenæerne og Alperne, føie vi hertil alle Høisletter og udbrede vi Alt dette smukt jevnt og ligeligt over hele Europa, saa vilde dettes Høide kun beløbe sig til 600 Fod. Sydamerika, med sin mægtige Andeskjede, vilde ved et sligt Experiment kun erholde en Høide af circa 385 Fod og Nordamerika af 250. Asien, som er den største Verdensdeel, indeholder 756,450 □ Mile, hvoraf det sibiriske Lavland alene indtager 200,000. Tiltrods for de uhyre Høilande, som findes her, vilde hele Asiens Høide kun blive omtrent 800 Fod.

Af alle disse af Humboldt med stor Skarpsindighed opstillede Undersøgelser, som han rigtignok kun kalder begyndende Forsøg, fremgaaer uimodsigeligt, at Bjerge frembringe det ubetydeligste qvantitative Indtryk paa Jorden, og at Plateauerne og Høilandene have en langt større Vægt. Men alle Jordskorpens Ophøininger over et almindeligt Niveau ere et Værk af Jordens indre Virksomhed, og denne Virksomhed kan ikke være nogen anden end Varmen, som gjennemtrænger hele Jordlegemet.

Jordens Urstene vare krystalliske; ydre Vold, den bevægede Atmosphære, det bevægede Vand indvirkede uophørligt paa den neppe stivnede Overflade, blandede de afrevne Dele sammen og førte dem til de lavere Steder, hvor de efter Tyngdens Love sank ned og dannede store horizontale Lag, paa hvilke andre igjen lagde sig, og saaledes opstod af de oprindelig glødende, flydende Steen de stivnede Krystaller, som i store udstrakte Lag af meget forskjellig Tykkelse bedække Havbunden.

Men denne rolige, langsomme Dannelsesproces af Jordoverfladen bliver forstyrret ved de mægtige Kræfter i Jordens Indre, afbrudte eller forandrede paa en eiendommelig og i hvert Tilfælde ikke rolig Maade. Jordlegemets Hoveddeel er endnu efter Millioner Aar i en glødende Flod, endnu den Dag idag formaaer Jordoverfladen ikke at yde de mægtige plutoniske Kræfter Modstand, skjøndt den ved Afkjølingen er bleven stærkere, hvormeget mindre da dengang, da Tykkelsen af det stivnede Lag neppe havde en Femtedeel af den Udstrækning, det nu har. De paa Sletterne af Jorden leirede Masser hævede sig, drevne af indre Kræfter, og hævede sig stærkest der, hvor den mindste Modstand blev ydet, og det i den Grad, at et Affald blev kjendeligt paa to Sider, men, hvad der fremgaaer af Sagen selv, som ikke fulgte samtidigt, netop, fordi Modstanden var ulige. Saaledes hævede sig her kun en Knude paa Jordoverfladen uden at briste, der hævede sig et stort, vidtstrakt Plateau, der atter hævede sig i Plateauet selv eller paa dets Grændse et nyt Høidedrag, eller Jordfladen sønderbrødes og af Spalten fremvældede smeltede Masser, i Grunden kun ubetydelige, kun udfyldende Spalten og ragende lidt frem, men for os smaa Insekter paa denne store Myretue dog stedse colossale og uhyre.

Saaledes kunde ikke alene Jordens jevne Overflade blive ujevn, men sammes Bestanddele bleve enten forandrede, eller nye kom til. De afsatte Lag erholdt istedetfor deres lige Udstrækning en skraa, en steil, en opretstaaende, sammes Materie blev forandret ved det nærliggende smeltede Indres Varme, de bleve halvt deelagtige i Smeltningen og stivnede paany. Saaledes blev af Kalkbundfal-

det Marmor, saaledes dannede der sig i de jordige Masser Spring og Revner, og disse bleve udfyldte med fremmede Steenarter, hvilke Gange tjente som Værksteder for Metallers og Ertsens Dannelse.

Disse Anskuelser ere ikke tomme Drømmerier; det er Kjendsgjerninger, hvorom vi tale; der handles ikke alene om Ting, som maaskee ere skete for Hundreder og Tusinder Millioner Aar siden, om hvilke vi Intet vide, hvorom vi kun kunne opstille Formodninger; der handles om Ting, som foregaae under vore Dine; thi selv den Dag idag er det ikke smaa Spalter, der aabne sig, ikke smaa Høie, der hæve sig, det er Afgrunde, som opsluge hele Provindser, det er Bjergdannelser, som ombanne hele Lande, hvilket vi see foregaae for vore Dine.

Alt fra meget gamle Tider have vi Beretninger om nye Øers Dannelse, om Havbundens Hævning til Banker. Plinius, Strabo og andre tilforladelige Vidner give os Efterretning herom, og Øen Santorin med sine mindre Sødskende, Thera, Therasia og Aspronisi, som omslutte en kredsformet Havn af ringe Omfang, aabenbart et halvt udslukket Krater, ere de endnu tilværende Vidner om slige Begivenheder. Men endnu vidunderligere er det, som foregik i Nærheden af Neapel, i Intendantskabet Valladolid i Mexico og i Havet mellem Sicilien og Neapel, og som tilhører den nyere Tid, ja endog for en Deel ligger Nutiden saa nær, at vi endnu have Øienvidner til disse Tildragelser.

I Aaret 1536 blev Omegnen af Neapel meget stærkt hjemsøgt af vedholdende Jordrystelser; de vare ikke saa voldsomme at de omstyrtede Byer og begrove deres Indvaanere under Ruinerne, men dog holdt de Aar igjennem Opmærksomheden vedlige, indtil Egnen af Bajæ ved Pozzuoli i Aaret 1538 tydeligt og synligt begyndte at hæve sig og svulmede op, dannende en stor og mægtig Blære.

Om Natten den 28de September 1538 aabnede sig under en frygtelig Bragen denne Blære, som var opsvulmet til en 300 Fod høi og 8000 Fod i Omfang stor Kuppel. Foruden en frygtelig Afgrund i Midten dannede der sig en Række fra Midtpunktet straaleformet udgaaende Spalter, hvoraf Ild, Røg, Aske, kort Alt, hvad der hører til et vulkansk Udbrud, udgjød sig, hvorved et Bjerg „det nye" (det endnu den Dag idag saakaldte Monte nuovo) opstod. Dets Spidse er forsynet med et Krater, paa hvis Sider Lavastrømme tydelig kunne spores. Havet havde trukket sig et langt Stykke fra Land og aftraadt den ny opstandne Jordbund sin Plads. Bjerget, hvis Basis var opstaaet ved Jordbundens Hævning, forhøiedes i de 6 efter den 28de September følgende Dage indtil 450 Fod ved Ophobning, som Tilfældet er med alle Vulkaners Kegler. Derpaa blev det ganske roligt i to Dage, hvorpaa en stor Mængde Mennesker strømmede til det for at betragte det nye Underværk, men pludseligt paafulgte den 6te October et nyt Udbrud saa mægtigt og uventet, at det bragte Hundreder af de Folk, som saa uforsigtigt havde nærmet sig Bjerget, Døden.

Siden denne Katastrophe er Monte nuovo forblevet uforandret og syntes at være udslukket; det udsender ikke engang skadelige Dampe, men er ganske bevoxet med Grønt og besat med Buske og Træer.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

B. Rom en Fristat.

IV. Den frie Stats Forfald.

4. Julius Cæsar og Pompeius „den Store."

7.

Pompeius var ikke mere, men hans Parti vedblev haardnakket at kjæmpe. Cæsar maatte endnu bestaae tvende haarde Kampe i Afrika og i Spanien. I Afrika havde Cato samlet en stor pompeiansk Hær, hvormed han vilde drage mod Cæsar som en Tyran og som en Fjende af Republikken. I Asien havde en Søn af Mithridates gjort Opstand

og i Spanien stillede Pompeius' Sønner sig i Spidsen for de troblevne Soldater.

Først iilte Cæsar over til Asien og endte der hele Opstanden med eet Slag; det gik saa hurtigt, at han affattede Beretningen med de tre Ord: veni, vidi, vici, ɔ: jeg kom, saae og vandt. Da han nu vendte om for at sætte over til Afrika, syntes hans Lykke at blive ham utro. Der udbrød nu Opstand i hans egen Hær. Soldaterne vilde først have de Penge, som Cæsar havde lovet dem. De vare i Grunden Herrer — saaledes meente de — dem havde Cæsar at takke for sin Lykke. Allerede vare flere Høvidsmænd, som vilde bringe Oprørerne til Fornuft, dræbte, da traadte Cæsar uden Frygt midt iblandt dem. Hidtil havde han altid kaldt Soldaterne for sine Kammerader, men nu tiltalte han dem saaledes: „Borgere, eftersom I forlange det saaledes, saa være hermed afskedigede af Tjenesten. Den lovede Belønning skulle I faae, men først naar jeg har seiret i Afrika med andre Tropper." Dette overraskede Oprørerne og de indsaae, at de uden Cæsar vare Intet. „Optag os igjen," raabte de, „vi ville følge Dig, hvorhen Du vil have det."

Cæsar satte først over med dem til Sicilien og derfra til Afrika; der havde Pompeianerne forbundet sig med Kongen af Numidien, og deres Hær var langt stærkere end Cæsars. Hans Tropper begyndte allerede at vige, men han satte sig mod de Flygtende, jagede dem tilbage til Slaget og en Fanebærer, der var i fuldt Løb, greb han og dreiede ham om med de Ord: „der er Fjenden!" Med Møie tilkjæmpede han sig Seiren. Da denne Efterretning kom til Utica, hvor Cato laae med en Skare, vilde den ædle Republikaner ikke overleve Tyrannens Triumph og stødte sig sin Dolk i Brystet; men Rom havde allerede for længe siden tabt sin Frihed.

Ogsaa i Spanien blev der kjæmpet paa Liv og Død, ogsaa her begyndte Cæsars Hær at vige. Da sprang den tappre Feldtherre af Hesten, iilte gjennem Geledderne og raabte: „Skammer I Eder da ikke ved at overgive Cæsar, Eders Feldtherre, i tvende Drenges Hænder?" Forgjæves, de begyndte at flygte; da styrtede han sig som en simpel Soldat med Sværd og Skjold løs paa de fjendtlige Rækker og raabte: „Lad da denne Dag være den sidste i mit Liv!" Dette bragte hans Soldater til igjen at holde Stand; de fægtede med mageløs Raseri, indtil det blodige Slag var vunden. Og Cæsar tilstod selv, at han i dette Slag (ved Munda) for første Gang havde fægtet for sit Liv.

8.

Saa ofte Cæsar kom til Rom, modtoge hans Tilhængere ham med de meest smigrende Lovtaler og Æresbeviisninger; Senatet, der ikke kunde ydmyge sig nok for den Mægtige, udnævnte ham til stedseværende Dictator og Imperator, til Consul paa 10 Aar, til eneste Censor, til arvelig Pontifex Maximus og erklærede hans Person for hellig og uantastelig. Folket og Hæren hang ved ham. De umaadelige Pengesummer, som han havde gjort til Bytte i sine Krige, anvendte han til at fornøie Folket og til at gjøre det afhængigt af sig. Enhver Soldat i sin Hær havde han skjænket 1000 Daler, enhver Borger i Rom 20 Daler. Desuden lod han uddele Korn og Olie og opføre Lege tillands og tilvands. Engang fægtede 1200 Mennesker mod 40 Elephanter til Fornøielse for Folket, som til Slutning blev bespiist paa Cæsars Bekostning i 22,000 Værelser.

Cæsar havde opnaaet, hvad han vilde; men Menneskene bleve ham snart saa forhadte ved deres Kryberi, at han heller ikke mere brød sig om dem. Ofte stod han ikke engang op for Senatet, skjøndt dette dog gav ham den gyldne Stol og Purpuret, lod hans Billede slaae paa Mynterne, kaldte Maaneden Qvintilis Julius og lod hans Fødselsdag aarlig feire som en Folkefest. Cæsar fordeelte Embeder og Værdigheder efter Vilkaarlighed, behandlede ogsaa ofte mangen En med Foragt, som ikke fortjente det. Men Staten befandt sig vel under ham og kun en kraftig Herskerhaand formaaede at styre den. Cæsar var i Gjerning og Sandhed en Konge, havde han blot ikke stræbt efter Kronen, men skaanet de republikanske Former. Men flere ædle Romere, hvem den frie Stats Undergang smertede, svore Eneherskeren blodig Hævn. Sammensværgelsen forblev skjult, men man savnede endnu en Anfører. Dertil valgte de

Brutus, en Efterkommer af hiin Brutus, der engang havde fordrevet Kongerne. Han var en tapper Feldtherre, en yderst retskaffen Mand, stod i høi Anseelse hos Folket, og skulde paa en Maade ligesom hellige den skjæbnesvangre Daad. Dog havde Cæsar ham ogsaa kjær, overøste ham med sin Gunst og behandlede ham som sin egen Søn. Men Brutus havde ikke ladet sig vinde af Cæsar og havde holdt sig saa fjernt fra ham som muligt; thi det smertede ham at see sit Fædrelands Frihed saaledes undergivet een Mands Vilkaarlighed.

Prætoren Cassius var Sjælen blandt de Sammensvorne; han hadede Herskeren, medens Brutus hadede Herredømmet. Cassius hørte til de blege og magre Folk, som sove lidet, men stadigt udruge Planer, og Cæsar have stedse havt en uforklarlig Frygt for ham. Hiin undlod Intet for at vinde Brutus. Ofte fandt den Sidste paa sit Dommersæde en Seddel med de Ord: „Du sover, Brutus!" Og paa hans Ahnherres, den gamle Brutus' Statue stod flere Gange: „O! gid Du endnu levede!" Disse Opfordringer gjorde en Ende paa Brutus' Ubestemthed; han stillede sig i Spidsen for de Sammensvorne, og Cæsars Død blev fastsat til den 15de Marts i Aaret 44 f. Chr., paa hvilken Dag man vilde udnævne Dictatoren til „Konge udenfor Rom."

Cæsar var for længe siden bleven advaret. „Det er bedre at falde end stedse at frygte," vare hans Ord. Endnu Aftenen før hans Død blev i et Selskab hos Lepidus opkastet det Spørgsmaal, hvilken Død der vel var den ønskeligste. „Den uventede" udbrød Cæsar hurtigt. Han havde aldrig brydt sig om Varsler (Pompeius derimod desto mere), men nu indtraf de i Hobetal. De hellige Skjolde i Templet gave Gjenlyd; Offerdyret havde ingen Lever; om Natten sprang alle Døre og Vinduer i Cæsars Sovegemak op og hans Gemalinde Calpurnia drømte at han blev myrdet. Indtrængende besvoer hun sin Gemal om Morgenen den 15de Marts, blot denne Dag om at blive hjemme, og virkelig vilde Cæsar, som aldrig før havde iagttaget mindste Overtroiskhed hos sin Gemalinde, lade Mødet afsige ved Consulen Antonius. Men en Fætter til Brutus, som var blevet afsendt af de Sammensvorne, der ventede med Ængstelighed, overtalte ham til at forandre sin Beslutning. Endnu underveis advarede man ham, men Cæsar agtede ikke derpaa, ja sagde endog ganske muntert til Spurinna, der havde bedet ham tage sig iagt for den 15de Marts: „Spurinna, den 15de Marts er kommen!" — Men endnu ikke tilende, svarede Vennen.

Forsamlingen holdtes i Pompeius' Curie. Foran Indgangen indviklede En af de Sammensvorne Marcus Antonius, hvis personlige Tapperhed man frygtede, i en lang Samtale. Imidlertid indtog Cæsar sit Sæde. De Sammensvorne omringede ham; En af dem traadte frem for at bede Cæsar om at benaade sin landsforviste Broder. Da Cæsar afslog Bønnen, rev den Sammensvorne ham Togaen af Skuldren og en Anden stødte efter ham med en Dolk. „Forrykte! hvad gjør Du?" udbrød Cæsar og gjennemstak Morderens Arm med et Skrivegriffel af Jern. Men nu fulgte Stød paa Stød, og det saa ivrigt, at Morderne saarede hinanden indbyrdes. Nogen Tid forsvarede Cæsar sig mandigt, men da han fik Øie paa Brutus imellem Morderne, udbrød han blot i de Ord: „Ogsaa Du min Søn Brutus?" hvorpaa han tilhyllede sit Aasyn med Kappen og sank, truffen af 23 Stød, død til Jorden ved Foden af Pompeius' Statue.

9.

Senatorerne flygtede fra hinanden; men Cæsars Mordere droge triumpherende gjennem Roms Gader under Raabet: „Tyrannen er død, Staten atter frie!" Folket studsede, men istemte ikke Raabet. Da flygtede de Sammensvorne til Capitoliet, ubestemte om, hvad de nu skulde begynde. Senatet skulde erklære Cæsar for en Tyran og lade hans Lig kaste i Tiberen; men Antonius modsatte sig dette Forslag, idet han gjorde Forsamlingen opmærksom paa, at da maatte Alle de, der havde modtaget deres Embeder og Værdigheder af Cæsar, nedlægge disse. Nu blev der vel tilsagt Morderne Amnestie, men tillige blev der bevilget Cæsar en høitidelig Bisættelse. Med den høieste Pragt blev Baaren, hvorpaa Liget skulde bæres til Forum, udsmykket; den bares af Senatorer og af

Cæsars Venner. Derpaa holdt Antonius Ligtalen og forestillede Folket med slig Veltalenhed, hvormeget Cæsar havde gjort for Romerne, hvorledes han havde været den Fattiges og Undertryktes Ven, at Alle bleve rørte til Taarer. Derpaa fremviste Taleren den af Dolkene gjennemborede Kappe og dette Syn drev Folkets Forbittrelse mod Morderne til det Høieste. Endelig trak Antonius endnu en Rulle frem og udbrød: „Seer her, hvad han, som I kaldte en Tyran, har gjort for Eder. Her er hans Testamente, hvori staaer skrevet, at alle Cæsars Haver blive skjænkede Folket til dets Fornøielse, og at enhver romersk Borger skal have en Pengegave." Da blev Folket næsten afsindigt af Smerte. Alle bare brændbare Stoffer hen til Baalet, fornemme Statsembedsmænd kastede deres Klæder i Flammerne, Qvinderne deres Smykker, Soldaterne deres Vaaben. Derpaa greb man Fakler, for at antænde Mordernes Huse; selv vare de allerede flygtede til Provindserne. Hele Staden var i Oprør.

(Fortsættes.)

Edderkoppen, Græshoppen og Myren.

(Sluttet.)

II.

Ingen Dyreklasse indeslutter en saa broget Mangfoldighed af Skabninger som Insekterne. Der gives Dyr, som klæde sig i Silke og kostelige Farver, i den skjønneste Dragt flagre fra Blomst til Blomst og suge den søde Nektar af de duftende Blomsterbægere, nemlig Sommerfuglene. Uden at arbeide hengaaer deres gjøglende Liv; tager Sommeren Afsked, er ogsaa deres korte, men muntre Tilværelse forbi; deres Dage henglide i bestandig Fred og eensformige Nydelser. Anderledes forholder det sig med Bierne og Myrerne; de pynte sig ikke og lege heller ikke; Omsorg og Arbeide er deres Lod, Orden og strenge Love holde deres Stat sammen, hvilken de ofte maae forsvare med Vaaben. De slutte et varigt Forbund til Angreb og Forsvar, og leve paa bestandig Krigsfod med dem, der ikke høre dem til. Billerne optræde igjen paa en anden Maade; de skride frem i et Hornpantser som fordum Siegfried, og ere forsynede med et bredt Brystskjold; nogle komme saa langsomt og betænkeligt afsted, som om det faldt de 6 Fødder svært at bære den harniskklædte Ridder; desuden bære de fleste krumme Sværd foran sig, der ofte ere saa store, som om de skulde nedhugge Alt. I Almindelighed have de en dorsk Natur og vise liden Tilbøielighed til Selskabelighed. Et langt muntrere Folkefærd ere Faarekyllingerne paa vore Enge og Marker; de ere Musikanterne blandt Insekterne og føre altid deres Strygeinstrumenter, Blæseinstrumenter have de ikke, omkring med sig, og som lystige Musikantere spille de strax op, saasnart Solen skinner varmt, jo varmere, jo raskere; medens de musicere, bliver en og anden greben af Dandselyst eller rettere Springelyst; den holder da op med at stryge og gnide, tager sin Tilflugt til sit Legems to Springestokke og hopper lystigt omkring paa den grønne Jordbund, medens Kammeraterne vedblive med deres Musik. Det varer imidlertid ikke længe, saa faaer den igjen Lyst til at spille, hvilket fortsættes med en saadan Iver, at hele Legemet ryster; de stige endogsaa op i Træerne da det lyder bedre høit oppe fra, og ofte fortsættes det saaledes langt ud paa Natten omkaps med Nattergalen.

Beslægtet med Faarekyllingen er den berygtede Græshoppe, skjøndt hiin, hvad man ikke kan fortænke den i, ikke vil vide noget af dette Slægtskab at sige, men ikke alene Hovedet, ogsaa Fødderne forraade samme Herkomst. En fremstaaende Overlæbe dækker de stærkt tandede hornagtige Overkjæber, en Kappe indhyller den store Munds Overkjæber; hele Hovedet er ikke uligt et Hestehoved, men den har en Ulvs Graadighed og en Hyænes Slugvornhed. Hos Faarekyllingen ere Følehornene lange og børstedannede, hos Græshoppen ere de korte, som om derved skulde antydes, at hos den kan der ikke være Tale om Følelse, og at den med samme Lige-

gyldighed ødelægger Græsset paa Marken og Sivene i Moserne; begge have Springfødder, dog ere de længst hos Græshopperne. Disse ere i Besiddelse af en saadan Muskelkraft, at deres Spring langt overgaaer den blodtørstige Tigers; thi dets Springvidde er ikke sjelden hundrede Gange længere end deres Legeme; hvor de ikke kunne naae hen ved at springe, flyve de hen; deres Vinger rage endnu ud over det smudsig grønne Legeme og kunne desværre kun altfor godt aflægge Prøver paa Kraft og Hurtighed. De komme dragende i store Flokke, ofte i Millionviis, saa tæt, at de formørke Solens Lys og paa varme Sommerdage foraarsage en behagelig kjølig Skygge. Høit oppe i Luften ligne de mørke Tordenskyer, hvis Skikkelse skifter, eftersom Toget trækker sig sammen eller udvider sig, enkelte Skarer skille sig derfra eller forene sig dermed. De mange flagrende Vinger gjøre en Allarm, der ligner Stormen, naar den suser gjennem Skovens Træer. Vee den Stad eller Landsby, paa hvis Marker den hungrige Skare lader sig falde ned. I kort Tid har den saaledes ødelagt dem, at der bogstavelig ikke er eet Blad tilovers; thi der gives ikke nogen mere skaanselløs Fjende af Alt hvad der blomstrer og grønnes end Græshoppen. Træerne, paa hvilke de kaste sig, ligne Taarepile, idet de lette Grene bøies ned ved Dyrenes Vægt; inden ret længe er Træet nøgent som om Vinteren Jorden er ofte bedækket med dem i flere Tommers Tykkelse. De skride alle frem i samme Retning, den ene klattrer og flagrer forbi den anden, forat komme forbi sin Formand, da der ikke bliver meget at gnave for Efternølerne. Larmen af de hurtigt overbidte Græsstraa og Vingernes Bevægelse, der ikke holder op, medens de æde, frembringer ganske samme Lyd som en Flok græssende Faar. Naar de sætte sig, dale de første ned paa Jorden, de følgende drage hen over dem og saaledes fremdeles, indtil de sidste i Toget ere bleven de første.

Om Morgenen hæve de sig først, naar Duggen er tørret af Græsset og deres Vinger. Komme de til en Maismark, stiger deres Graadighed til et sandt Naseri, og det er sørgeligt at see den svinde og tilintetgjøres under deres Gnaven. I kort Tid seer Landmanden med Bekymring sit Haab og sit Arbeide gaae til Grunde. Derfor have disse Dyr altid været en Skræk for Menneskene og deres Ødelæggelse en Plage for Landene; navnlig blive Østerlandene hyppigt hjemsøgte af dem. Propheten Joel skildrer dem træffende i følgende Ord; „Som Morgengry, der breder sig over Bjergene, kommer et stort og mægtigt Folk, hvis Lige ikke har været fra Evighed og heller ikke senere skal komme, saalænge der fødes Slægter. Forud for det fortærer Ild, bagefter det brænder Luen; som Edens Have ligger Landet foran det, men bagved det en gruelig Ørk. Der er Intet, som undslipper det. De see ud, som var det Heste, som Ryttere fare de afsted. Det ligner Lyden af Vogne, som rasle over Bjergenes Toppe; Ildsluens Knittren, som fortærer Stubberne; et mægtigt Folk, som er rustet til Kamp. Folkeslag monne skjælve for det, Rødmen svinder fra Kinderne. Som Helte monne de løbe, som Stridsmænd stige de over Muren. Hver Mand drager ligefrem, og de gjøre ingen Omveie. Den Ene klynger sig ikke fast til den Anden, hver drager sin Bane; de smutte bort mellem Spydene og lade sig ikke standse. De fare om i Byen, de løbe paa Muren, de krybe op ad Husene, de trænge ind gjennem Vinduerne som en Tyv."

Til Menneskets Naadighed staae kun faa Midler mod den skaanselløse Fjende, men saameget hidsigere er ogsaa Kampen. Lade Fortropperne sig see, søger man at udbrede Kundskaben derom saa hurtigt som muligt og Enhver iler med at forsvare Mark og Have. Som Vaaben bruger man ethvert larmende Redskab fra Pistolen til Kanonen, fra Barnetrommen til Pauken. Lig Tordenen larme og støie disse Vaaben i de forskrækkede Indvaaneres Hænder, medens Græshopperne fægte ikke mindre tappert for at komme i Besiddelse af det rigelige Maaltid. Larmen, Skriget, Raabene have sædvanlig det ønskelige Udfald; thi Græshoppehæren bliver forskrækket derover og tager sin Vei til andre, mindre kjækt forsvarede Egne. Imidlertid lader sig næppe tænke et mere morsomt Optrin end denne Kamp, og en Fremmed, der ikke kjendte Diemedet med al denne Tummel kunde let ansee hele Befolkningen for

ikke rigtig i Hovedet. En udførlig Fremstilling af saadanne Kampe skylde vi en Reisende ved Navn Kohl i hans Reisebeskrivelse af Sydrusland, i hvilket Land Græshopperne til sine Tider vise sig i store Flokke, medens de kun forekomme enkeltviis i det øvrige Europa. Kohl beretter herom Følgende.

Græshopperne ere ingenlunde en aarlig Plage for Stepperne i det sydlige Rusland. Der indtræffer Aar, hvor de udeblive ganske, eller idetmindste ikke flokke sig sammen til ødelæggende Vandringer, ja undertiden indfinde de sig ikke flere Aar efter hinanden, medens der igjen kommer Tider, da de vise sig hvert Aar i større eller mindre Antal. Da de tydske Colonister for 30 Aar siden kom til disse Egne, vidste ikke et Menneske af Ødelæggelser ved Græshopper at sige, og Ingen talte derom. Man havde rigtignok allerede to Slags i Landet, men de levede som andre Insekter og formerede sig ikke stærkt. Først i Midten af dette Aarhundredes Tyvere lagdes der Mærke til, at Græshopperne bleve talrige og fløi omkring i smaa Flokke, hvilket man ellers ikke havde seet.

Naar Nogen i en tydsk Coloni eller i Nærheden af den opdager en Græshoppesværm, er han forpligtet til at anmelde det saa hurtigt som muligt for Fogeden. Denne opbyder hele Sognet, og strax forsyne Alle sig med Klokker, Kjedler, Bøsser, Pistoler, Trommer og andre Ting, der kunne larme og støie og for hvis stærke Toner Græshopperne flygte. Have Græshopperne allerede sat sig og ikke ere altfor matte, blive de jagede op af Lyden; flyve de endnu, forhindres de i at sætte sig og tvinges til at stige høiere iveiret.

Foruden disse larmende Ting samle Folkene ogsaa Halm, tør Gjødning og Alt, som giver en stærk Røg, naar det kommer i Brand; thi Røg kunne Græshopperne endnu mindre lide end Støi, især af tørt Møg og Viinrankens Grene. Saaledes udrustede, drage Colonisterne afsted og gribe til forskjellige Forholdsregler efter den forskjellige Stilling, hvori de finde Sværmen. Har denne allerede kastet sig paa Naboernes Marker og skrider, idet den bestandig græsser, henimod den Deel, de ville beskytte, antænde de rundt derom smaa Blus, der især gjøre god Virkning, naar Vinden driver Røgen lige mod Græshopperne. Derved lykkes det ofte at give de ædende Vandrere en anden Retning eller idetmindste at faae dem til at gjøre Holdt. Kan man ikke fyre hurtigt og stærkt nok, eller er Sværmen for stor, de ligge ofte 3—4 Tommer tykke, saa kan det ogsaa skee, at de forreste standse, de bagerste derimod flagre videre, falde i tusindviis i Ilden slukke denne med deres Lig og bane saaledes Vei for de efterfølgende.

Finde Folkene allerede Sværmen paa deres egne Marker, saa omringe de den strax og antænde ligeledeles smaa Blus, for først at fængsle den i denne Ildring og bringe den til at standse. Derpaa stikke de Ild i smaa Halmviske og Træstykker, som de kaste ind i Hoben, eller de skyde ind i den og skræmme den, for at tvinge den til at flyve iveiret, da den hverken kan komme fremad eller blive siddende.

Lykkes dette dem, eller fandt de strax ved Udmarschen Sværmen endnu i Luften, saa begynde de en Larm som den vilde Jagt. Nogle have store Tørklæder bundne til Stænger, Andre holde brændende Halmbundter paa lange Stokke. De vifte, svinge, skyde, raabe, tromme, klingre og bringe hele Luften i Oprør. De forskrækkede Græshopper, som maaskee allerede vare ifærd med at sætte sig, stige derpaa noget høiere, og idet Folkene bestandig følge dem, i vild Tummel springende over Høi og Dal, lykkes det dem ikke sjelden at føre Sværmen svævende hen over deres Marker og Landsby. Have de Havet eller en Bugt i Nærheden, søge de lidt efter lidt at drive Græshopperne henimod Vandet. Fører en stærk Vind dem ud i Havet, er det mærkværdigt, at de i deres Fald ikke danne et bredt og tykt Lag, men ophobe sig pyramideformigt, saaat hvor først nogle Millioner ere faldne ned, der sætte de andre sig som paa en af deres Legemer dannet Ø. Idet nu alle optaarne sig paa saadanne enkelte Øer, danne de forskjellige, i Havet svømmende, halvanden til to Fod høie Bunker, der ved de fasthestede Been og Munddele hænge, tæt sammen og gaae flere Tommer dybt ned i Vandet. Er Landvinden blot nogenlunde stærk, drive disse Græshoppeøer

bestandig længere ud i Havet, hvor Dyrene tilsidst omkomme.

Hertil maa det dog blæse temmelig stærkt; thi kunne Dyrene blot nogenlunde arbeide imod Vinden, vende de igjen om. De, der sidde tørt ovenpaa Øen, flyve igjen op og komme imod Vinden tilbage til Landet; de hvis Vinger ere blevne vaade, søge svømmende at naae Strandbredden, og komme de derhen — hvorlidt end Græshopperne kunne lide Vandet, ere de dog seiglivede og drukne ikke let —, sidde de i millionviis paa den sandede Strandbred, slaae med Vingerne, tørres hurtig og slutte sig til de Øvriges Trop. De druknede drive ligeledes efterhaanden i Land, farve her Brændingens Skum sort, og bedække Vandet ved Kysten i lange Dæmninger som opkastede Møddinger.

Der blev mig meddeelt flere Historier om Græshoppesværme, som paa den Maade vendte tilbage fra Havet, ja man fortalte mig, at de, naar de mærkede at der ingen Bred var paa den anden Side, uden at sætte sig paa Havet gjorde en Svingning og trods al Menneskenes Skyden og Jagen vendte om igjen. „Vi jagede," fortalte en tydsk Colonist mig, „engang en stor Græshoppesværm bort fra vort Distrikt; en stærk Vind hjalp os med at drive den ud i Havet; beskyttede af Steppens høie Kant, fløi de langs med den lave Strandbred; vi lode dem drage afsted dybt nede og fulgte dem Side om Side ved Randen af den høie Steppe; saaledes bragte vi dem til Aabningen af en Bugt, hvorfra en kraftig Vind brusede ud over Havet; denne tog fat i Sværmen og drev dem langt bort, saaat vi troede Pakket godt gjemt i Bølgerne; men paa een Gang saae vi, at Skyen svingede til Siden og til vor store Skræk som et tilbagevendende Uveir styrede lige løs paa Strandbredden; vi viftede med vore Faner, skjøde vort sidste Krudt op, satte alle Kjedler og Klokker i Bevægelse, men forgjeves; de fortvivlede og matte Græshopper vare døve og blinde for vore Trudsler, faldt som en Pladskregn i store Skarer ned imellem og ved Siden af os baade paa den høie og lave Bred, og forfriskede sig efter deres Reise ved at fortære Frugten af vort Arbeide."

Lykkes det ikke paa den nylig anførte Maade at bringe den paa Marken liggende Sværm til at hæve sig i Veiret, hvilket f. Ex. er aldeles umuligt i Regnveir eller kun ved fugtig Luft, fordi Græshopperne da ligge matte paa Jorden og næppe vige tilside for de dem søndertrædende Fødder, end sige for larmende Toner, er der intet Andet tilovers end at give de allerede bedækkede Marker til Priis og ødelægge saa mange som muligt for idetmindste at formindske Ondet. I Haverne søndertræder og ødelægger man dem paa alle mulige Maader; enhver Fod og Haand i hele Steppeegnen er i Bevægelse for at tilintetgjøre Tusinder af disse Utysker. Paa Agrene bruger man storartede Mordredskaber nemlig Tromler og Tornslæder; naar de ikke ere store og af Steen, gjøre de første kun liden Virkning; de sidste ere meget hensigtsmæssige og indrettes paa følgende Maade: Til en omtrent 5 Alen lang Træstamme binder man saa mange og saa store Tornebuske, som kunne sidde derpaa, lægger Stene og Bjelker ovenpaa den, spænder to Heste for, og nu gaaer det frem og tilbage over Marken. Saaledes trykkes Græshopperne ikke blot som ved Tromlerne, men rulles og slæbes, og ombringes saameget desto sikkrere. Ved denne Fremgangsmaade kan der naturligviis ikke tænkes paa at redde Afgrøden, men man sørger dog for sin Nabo og for det kommende Aar, da Græshoppernes Antal formindskes og de tillige forhindres i at lægge Æg.

Er det allerede sildigt paa Aaret, i Slutningen af August eller Begyndelsen af September, pløier man Marken efterat have behandlet den som ovenfor beskrevet, hvorved Rederne forstyrres og bringes ovenpaa, saaat Yngelen omkommer om Vinteren af Kulde.

Græshopperne vide, at der i Landsbyernes Haver findes Meget, der smager dem overordentlig godt; de kunne kjende Landsbyerne langt borte og falde fornemlig ned over dem. Man kan let tænke sig, hvilken Angst der griber en saadan fattig, af en Græshoppesværm overfalden Landsby. Alt er ligesom ved Sneefog indhyllet i og omgivet af graadige smaa Uhyrer; Himmel og Jord forsvinde; Tagene, Murene, Jorden ere bedækkede med kravlende Skabninger, og Luften er endda heelt opfyldt af dem; Alt

larmer, klapprer, hvisler og snurrer; man maa lukke og tilstoppe alle Døre og Aabninger; thi i Masse falde de ned i Skorstenene og slaae som Hagel mod Døre og Vinduer. Flere Gange stormede en saadan Græshoppesværm ind over Odessa og bedækkede Tage, Gader og offentlige Pladser; sprællende og gispende faldt de ned i Potterne i Kjøkkenet, levende og hvislende paa Kornlofterne og i Gaardene, og i besynderlige Skikkelser og hæslige Former flagrede de omkring i de Riges Værelser.

Er nu en Græshoppesværm trængt ind i selve Landsbyen og dens Haver, opløser Jægernes Forening sig, og enhver iler med sine Børn og sit Tyende til sine Viingaarde og Kjøkkenhaver for at redde sit Eget, jager og skræmmer, saameget han kan — Børn føre denne lille Krig bedst og vedligeholder smaa Blus omkring de Bede, Træer og Planter, man især ønsker at bevare. Mange Græshopper blive drevne bort eller dræbte, men de fleste blive tilbage, æde og fortære.

Dette være nok om Krigen med Græshopperne. Vi ville her endnu tilføie hvad vi have bemærket og erfaret om Dyrene selv og deres Levemaade; thi om end det Meste deraf er almindelig bekjendt, betinges dog Alt paa en eiendommelig Maade af Landets Natur, og i enkelte Punkter meddeles der anderledes, end det virkelig forholder sig.

Paa Sydruslands Stepper gives der fornemlig to Arter Vandregræshopper, en lille paa halvanden Tommes Længde, en større, to Tommer lang. Begge ere lige graadige og lige frygtede, og det er bekjendt nok, at begge fremkomme af Æg, som Hunnen i August og September lægger i den løse Jord med sin tidt nok beskrevne Læggebraad, Imidlertid borer den ikke med denne alene, men ogsaa med hele Legemet, som hvis hærdede Staalspids hiin Braad kan betragtes. Her kommer Alt an paa Jordens Beskaffenhed; er den meget haard, bliver det ved et lille Hul, der næppe kan rumme Æggene; er den blød, og en saadan Jordbund opsøge Dyrene sædvanlig, kommer Græshoppen ned i Hullet med det halve Legeme og i meget blød Jord endogsaa med det hele, saaat den næsten er aldeles skjult deri, idet den under vedvarende Boren og Udhulen dreier sig omkring i det.

Naar Hullet endelig er saa stort, som dens Kræfter og Jordens Beskaffenhed tillade det, lægger den 50—70 Æg deri, til hvilket Arbeide den i fuld Beskjæstigelse anvender 2—3 Dage. Derpaa bliver den mat, og døer, naar den har fuldendt denne Gjerning. Kan den gjøre Hullet stort nok, bliver den deri tilligemed sine med lidt Jord tildækkede Æg, og bedækker og beskytter dem i Døden med sit forraadnede Legeme. Græshoppernes Æg ere hvide, ligne i Skikkelse og Størrelse Myrernes og ere alle pyntelig forbundne til en Klump eller Rede med en hvid klæbrig Masse. Tager man dem ud af Hullet, hænge de sammen ligesom Edderkoppenes; kommer man dem i et Glas og udsætter dem for en middeelmaadig Varme, kan man kort Tid efter see de unge Græshopper krybe frem. I Jorden gaaer det ikke saa hurtigt, her ligge Æggene hele Efteraaret og Vinteren til langt ud paa Foraaret, og Ungerne komme først ud i Slutningen af April eller Begyndelsen af Mai. Om end Æggene kun i ringe Grad blive bedækkede med Snee, fryse de dog sjelden om Vinteren, endskjøndt de kun ligge omtrent 1½ Tomme under Jordens Overflade. Pløier man dem op, tilintetgjør Kulden dem derimod let.

De første varme Dage om Foraaret krybe de unge Græshopper ud og vise sig snart i Mængde. Hvor mange Millioner Mødre komme ikke af med deres Æg om Efteraaret, og disse komme nu mangfoldiggjorte igjen; de unge have i Begyndelsen ingen Vinger, men Fødder til at bevæge sig hurtigt med. De første Dage leve de stille i Nabolaget, men snart vinde de i Styrke og Antal, idet Hob forener sig med Hob. De æde deres Omgivelser op, maaskee en ubeboet, græsrig Steppemark, hvor Ingen bemærkede eller forstyrrede dem, eller de blive fordrevne fra Haverne og begive sig nu paa Vandring. Alle komme i Bevægelse og tumle afsted over hinanden og ved Siden af hinanden; de gaae altid i en lige Linie og lade sig ikke standse af Noget. De skride hen over Jordhytternes Tage klattre over Gjerder, endogsaa over Mure, der ikke ere altfor steile. De bølge igjennem Landsbyerne og deres brede

Gader og gaae hverken tilside for Mennesker eller Dyr eller Vogne; de styrte i store Masser i Grøfterne og nedad steile Bredder ved Havet; thi idet den ene bestandig trænger paa den anden, have de ikke Tid til Forsigtighed og falde i store Skarer i Afgrunden, hvor de øverstes Vægt dræber de nederste. Disse unge krybende Græshoppers Marsch frygtes endnu mere end de gamles Flugt; thi deels er det ikke muligt at skræmme dem op og der gives intet Middel til at fordrive dem, deels æde de langt graadigere, da de behøve mere til deres Væxt, deels falder deres Vandring i den unge Afgrødes og det friske Græsses frodigste Tid, og de fortære Alt baade Straa og Blade. De blive dog kun i mindre Strækninger, og komme ikke langt, da en stor Hær paa een Dag ikke kan tilbagelægge synderlig mere end en Fjerdingvei.

Efter 3—4 Ugers Forløb ere de unge Græshopper fuldkommen udvoxede, efter 4—5 Ugers Forløb have de udviklede Vinger og begynde nu at hæve sig i Veiret. De sværme nu frem og tilbage, saavel i Juli som i August, ja til Midten af September, paa denne Tid, efterat have levet i fire Maaneder, ere alle døde og Formerelsen til næste Aar forberedet. I Sydruslands Stepper vise de største Sværme sig først i August, fordi andre komme fra sydlige Lande og støde til de derværende.

III.

Hvor forskjellige end Myrerne ere fra Edderkopperne, have de dog begge altid vakt Menneskenes Beundring, hvilket Edderkoppen skylder sin Kunstfærdighed, Myren sit selskabelige Samliv, hvorved den har vakt større Opmærksomhed end hiin, der fører et eensomt Liv. I Salomons Ordsprog hedder det: „Gak til Myren og see dens Vei og bliv viis! Den har ei Fyrste, Bevogter eller Herre; den bereder sit Brød om Sommeren, samler om Høsten sin Spise (6, 6 fgg.) Naar man har sammenlignet Biernes Samliv med en Stat med monarchisk Forfatning og qvindelig Arvefølge, kan man derimod kalde Myrerne Republikanere, da de efter Salomons Ord hverken have Fyrste eller Bevogter eller Herre. Det er ikke Dyrenes frie Beslutning, men Naturbestemmelse, at der findes en Dronning hos Bierne, men at Myrerne hverken have Dronning eller Konge. Hos Myrerne vilde vi vist kunne iagttage den samme Hengivenhed for en enkelt af deres Slægt, naar Afkommets Bevarelse kun afhang af en enkelt Hun, saaledes som det er Tilfældet i en Bistat, hvor Dronningen alene lægger Æg, medens der hos Myrerne er mange Hunner. Gaaer Bidronningen til Grunde og der ikke indfinder sig nogen Efterfølgerinde, er det ude med Bistadet; heraf kan man forklare sig den Opmærksomhed, Bierne yde deres Dronning; thi at opretholde Arten gaaer Naturens Stræben bestandig ud paa. Dyrene mangle Frihed, hvorfor den samme Lov hos dem er gjældende fra det ene Aarhundrede til det andet, saaat det aldrig er faldet Bierne eller Myrerne ind at forandre deres Love. Hos dem gives der ingen Forfatningskampe; som vi finde det hos dem den Dag i Dag, har det været fra Verdens Begyndelse; det er ikke nødvendigt at lede op i gamle Actstykker.

Den første Fordring, et Samfundsliv opstiller, er, at hver Enkelts Liv er sikkert; kun de lovløst levende Dyrs og Menneskers vilde Horder bekymre sig ikke om denne Fordring. Hos de uselskabelige Edderkoppe og de graadige Græshoppesværme forekommer det, at de stærkere under visse Omstændigheder opæde de svagere; hos Myrerne er en saadan Ugjerning en Umulighed, selv under en Hungersnød, da hellere hele Samfundet bukker under for den fælles Ulykke. Til et virkeligt Fællesskabs første, evige og uforanderlige Grundrettigheder hører ikke blot, at Livet ikke beskyttes, men ogsaa at der værnes om Eiendommen. Intetsted skeer dette vel i en høiere Grad end hos Myrerne, endskjøndt de ikke have Begreb om Mit og Dit, om Ret og Uret. Der er givet dem en Arbeidslyst, som søger sin Lige, saaat ikke engang Mennesket har taget i Betænkning at opkalde en ret ivrig Flid efter Myrerne. Hvor der ingen Dagdrivere og Døgenigte gives, er der ingen Fare for Eiendommen, især naar som hos Myrerne Een staaer for Alle og Alle for Een; Ven og Vel er fælles; hvor der

er Nød paafærde, griber Enhver til uden først at oppebie Befaling dertil. See her en Arbeider, som i over en Time har plaget sig selv med et Stykke Træ, der er tre Gange større og tungere end han selv. Han vilde gjerne have det op ad hiin Skraaning til den fælles Bolig; thi han har seet, at der maa anbringes endnu en Bjelke til Støtte, og har skyndt sig med at hente en saadan. En anden Arbeider kommer forbi paa sin Vei efter Føde; skjøndt han er i fuldt Løb, opgiver han dog, saasnart han seer sin Kammerats Forlegenhed, sit Forehavende og hjælper den, som trænger dertil; en Anden iler til og tager rask fat; to skyde og een trækker, eller omvendt, som det kan træffe sig: der blev ikke talt længe, men man skrider hurtigt op af Skraaningen. Efterat være kommen derop, kan den første alene skaffe sin Bjelke afsted; næppe føle Hjælperne sig overflødige, førend de skynde sig bort. Saaledes er enhver beredt til at hjælpe med hvilketsomhelst Arbeide; ingen skammer sig ved nogen Forretning, men anseer Virksomhed for en Æressag.

Liv og Eiendom ere altsaa sikkrede hos Myrerne, hvorved mange Tusindes Samliv bliver muligt; men nu er Spørgsmaalet, paa hvilket Udviklingstrin vi finde Myrestaten; thi i Dyreriget staae alle ikke paa samme Trin. Det første Kjendetegn paa Dannelsestrinet give Bygningerne, idetmindste hos Menneskene: et Folk, der ikke engang har Huse, end sige Templer og Paladser, har vist ikke hævet sig til noget høit Trin af Dannelse, saaledes som det er Tilfældet hos mange af Afrikas og Australiens Beboere, hvis Bolig og Opholdssted er en Hule eller Fordybning i Jorden, der kun kan rumme en Enkelt eller nogle Faa. „Gak til Myren og bliv viis," kunde man tilraabe disse Folk; thi i Afrika og Australien gives der Myrer, som opføre saa kunstige Bygninger, at man ved første Øiekast maa ansee dem for Menneskeværk. Bygningerne have Kuppelform ligesom de græske Kirker, og i disse kunstige Hvælvinger mangler der heller ikke Korsgange. Andre Boliger ere opførte i Lighed med den ægyptiske Labyrinth, der bestod af 3000 enkelte Værelser, 1500 over, 1500 under Jorden. Myrernes af Leer opførte Labyrinth bestaaer af 40 Stokværk, 20 i og 20 over Jorden; men hvert af disse indeholder igjen et Virvar af Gange Kamre og Sale, saaat Enhver vistnok vilde have vanskeligere ved at finde ud af Myrernes end af Ægypternes Labyrinth. Saadanne kunstige Bygninger levere nu vore Myrer rigtignok ikke, og dog maa man beundre disse smaa Dyrs Arbeide, naar man betragter Myretuerne i Naaletræskovene. Hvor mange Naale, Træsplinter og Lignende slæbes ikke sammen, der er 3—4 Gange tungere end Bygningsmændene; der dannes Høie, 100 Gange større end Myrerne, saaat de i Forhold overgaae de af Menneskehænder opførte Taarne og Pyramider, og dog udrette de Alt uden Maskiner blot ved deres Legemes Muskelkraft. I Tuerne er der heller ikke Mangel paa Kryds- og Tvergange; vi vilde forbauses over de mange Veie, Kamre og Rum, naar vi saae et lodret Gjennemsnit af en saadan Tue, og dog overgaaes disse Bygninger af en lille lysebruun Myres, der med stor Kunst udfører Hvælvinger, Søiler og Buer af Jord. Myrerne staae saaledes høiere end Græshopperne, der ikke vise Spor til Bygninger, kun ødelægge, ikke opbygge, hverken arbeide eller indsamle.

Bygninger afgive dog ikke det eneste Kjendetegn paa Dannelsestrin, man maa ogsaa agte paa Næringsmidlerne. Naar man vil spise til Middag paa et offentligt Sted i en stor Stad og lader sig række Spisesedlen, hvilken Mangfoldighed af Kjød, Grønt, Suppe, Bagværk o. s. v. bydes da ikke den Reisende. Saaledes er det ikke overalt; Buskmanden i Afrika kjender f. Ex. ikke noget dertil, da hans Maaltid bestgaer af faa Næringsmidler, der ovenikjøbet for det meste bliver i deres naturlige Tilstand. Et Dyr kan nu rigtignok ikke forudtilberede sin Næring, men jo mangfoldigere denne er, desto høiere staaer det i Regelen. Naar Hunden, Aben, Elephanten leve hos Mennesket, mangfoldiggjøres deres Næring og deres Forstand uddannes, hvorimod Faaret tygger Græs og atter Græs og bliver ved at være dumt, hvor gammelt det end bliver. Myrerne have ogsaa frigjort sig fra Næringsmidlernes Eensformighed og nyde Honning og Sukker, Blomstersaft, Trævler af Træ samt Kjød.

Skjøndt Myrerne hverken have en Fyrste eller Herre, falde de dog ligesom Bierne i 3 Stænder, eller i 3 af Naturen selv oprettede Kaster: Hanner, Hunner og Arbeidere. De have alle 6 Fødder, et tredeelt Legeme, 3 Brystvinger og et ved en tynd Stilk dermed forbunden Baglegeme. Paa Hovedet sidde to hornede, sabeldannede Overkjæber, der virke vandret imod hinanden og kunne udvikle en betydelig Kraft. De ere baade Vaaben og Værktøi og yde fortræffelig Tjeneste ved at bygge Boligerne, fange Dyr, ved Røverier og ved Tvistigheder med deres Fjender. Hannernes og Hunnernes ere finere end Arbeidernes, men hos hiin træde Øinene mere frem, skjøndt de ikke behøve at see sig om efter Arbeide. Deres Legemes Længde overgaaer Arbeidernes, og de have desuden Vinger i Parringstiden, ved hvilke de til deres Fornøielse hæve sig i Luften; thi det er ikke deres Sag at arbeide. De flyve i store Sværme som Myggene og opføre selskabelige Dandse i Luften. Snart derefter døe Hannerne, og Hunnerne vende gjerne tilbage med sønderbrudte eller udrevne Vinger, da de ere skjørere end noget andet Insekts. Arbeiderne ere de talrigste; de danne Befolkningens Hovedmasse, og om de end ikke bidrage til dennes Forøgelse, afhænger dog Samfundets Bevarelse af deres Indsigt og Virksomhed. Kraftigt og utrætteligt arbeider det lille Dyr med sine stærke Overkjæber hele Sommeren paa Boligen; men hvormegen Flid og Udholdenhed de end herved udvikle overgaaer dog deres Omhyggelighed for Ungelen Alt og er i Sandhed rørende. Der bringes ethvert Offer, selv det tungeste, intet Foretagende er for farligt for dem, som om de vidste, at Alt kom an paa Ungdommens omhyggelige Pleie og Opdragelse, og at deres Stat vilde gaae til Grunde, naar de forsømte noget heri. Børnene næres og opdrages nemlig ikke i Familien hos Forældrene, men i Fællesskab i Salene og Hvælvingerne. Hannen og Hunnen bekymre sig ikke om dem, desto mere den med dagligt Arbeide haardt betyngede tredie Stand. Fra tidlig paa Foraaret til ind i August lægge nemlig Hunnerne Æg, der ere saa usle smaa, at man næppe kan see dem; de ligge i Bygningens forskjellige Kamre; hvad man i det daglige Liv udgiver for Myreæg er de af Æggene blevne Pupper, forud for hvilke der er af Ægget kommen en hvid Maddike; denne stakkels Orm uden Fødder vilde omkomme paa en ynkelig Maade, naar Arbeiderne ikke antoge sig den med moderlig Omhu; de ile hurtigen hid for at give de hungrige Smaa Næring og lide hellere selv Mangel, end at deres Pleiebørn skulde savne noget.

Efter 10—14 Dages Forløb spinder den lille Orm sig en hvid Ligskjorte for at ombytte sin forrige Tilstand med en bedre; af Maddiken bliver der i det hvide Hylster en Puppe: Barnepiger kunne ikke være mere opmærksomme, end Arbeiderne ere for Pupperne, hvis Pasning paaligger dem. Er det smukt Solskin, bære de dem med deres kun til svært Arbeide vante Kjæber saa forsigtigt udenfor Stadens Porte, som om de forældreløse Pupper hvilede i de ømmeste Arme; regner det, komme Alle i Virksomhed; enhver løber med en Puppe for at bringe den i Ly, hvor de efter Veirliget føre dem snart op og snart ned. Pupper, der hverken tager Spise eller Drikke til sig, udvikler sig under denne Pleie i Solskin og Lys lidt efter lidt til en Myre. Er Tiden kommen, da Spindet skal briste, ere de altid virksomme Arbeidere strax paa rede Haand med deres Hjælp; det er uforklarligt, hvorledes de kunne vide det rette Øieblik; tre til fire Arbeidere sætte sig da paa Puppens Silkespind, søndergnave paa det Sted, hvor Hovedet ligger, Traadene den ene efter den anden, tage Hylsteret af Fangens Hoved, og vil det ikke gaae rigtig fra Haanden, skjære de med stor Taalmodighed endnu en Slidse i Hylsteret. Have de endelig befriet den vordende Myre for den yderste Beklædning, maa der endnu aftages den en anden taftartig Hud; med den største Omhyggelighed befrie de den ogsaa fra disse Baand; Følehorn, Hoved, Fødder blottes enkeltviis med Forsigtighed, derpaa samles Levningerne og føres bort til de fjerneste Rum i Boligen. Da sædvanlig en Mængde unge Myrer komme frem paa samme Tid, opstaaer der i Almindelighed en stor Virksomhed i Myretuen. Der fattes heller ikke Exempler paa, at de omhyggelige Arbeidere de første Dage, efterat Ungerne have forladt det fædrene Huus, klattre efter dem paa

Grene og Buske for at være i Nærheden af dem, hvis de skulde trænge til Hjælp. Den unge Slægts Vel og Opholdelse er det Baand og den Lov, der holder alle Dyrestater sammen. Ifølge sin Drift bygger Myren og arbeider paa Boligen, nærer og pleier den Ungerne, men denne Slægt vilde allerede for længe siden være forsvunden af Dyreriget, naar der ikke blev sørget for Afkommet. For at bevare Slægten udrustede Naturen dem med de herligste Gaver, med Lyst til Arbeide og med kjærlig Omsorg for Yngelen. Vee den Fjende, der forstyrrer dem i deres Gjøren og Laden de træde dristig imøde, spærre trodsig Gabet op og sætte sig til Modværge med deres Kjæber; de ere beredte til at vove Liv og Blod og forsvare sig til sidste Mand; det er rørende at see, hvorledes de ved en nær Fare forglemmer sig selv og kun tænke paa Ungerne, der først blive bragte i Sikkerhed; Hundreder af Myrer ile strax til for at slæbe dem over Bjerg og Dal; det skeer ikke sjelden, at en Myre, der af Fjenden er kløvet i to Dele, løber videre med Pupper i Kjæberne, efterat den har mistet Baglivet.

Bliver den nye Bolig ved Tilvæxten overbefolket, tænkes der paa at vandre ud; Enkelte drage først ud for at undersøge Terrainet; have de fundet en Plads, der er beskyttet mod Regn og altfor stærkt Solskin, afgive de en Beretning ved Hjælp af deres mangeleddede, knækkede, mod Spidsen tykke Følehorn, hvilke de benytte som en Telegraph; den ene siger det til den anden, og snart er Efterretningen udbredt over hele Boligen. Hunnerne aabne Toget, hele Flokke af Unger følge efter; de drage fredeligt afsted uden at medtage deres Eiendele; enhver slutter sig til Skaren, som han gaaer og staaer; de Svage lades ikke tilbage; de stærkere tage dem broderlig i deres Arme eller paa deres Skuldre og slæbe dem med sig. Have de naaet Pladsen, hvor de ville boe, give de sig strax ifærd med at opslaae deres Bolig; fra den tidlige Mogen til den sildige Aften vrimler der ved Bygningsarbeidet; alle ere besjælede af een Aand og lig kraftige Arme gribe de stærke Overkjæber fat, hvor der gives noget at gjøre. Ved den bestandige Kommen og Gaaen og Føren af Bygningsmateriale dannes der til alle Sider formelige Gange i Græsset og Mosset. Den nygrundede Stat udvider sig mere og mere med hvert Aar og tiltager i Styrke, Størrelse og Magt; iblandt Borgerne herske Tilfredshed og Velbefindende; truer en Fare, bringes Efterretningen hurtigt til det Indre af Boligen; hele Flokke komme frem i den største Forbittrelse, medens Yngelens Vogtere bære den hen til de dybeste Huler og Gange. Mange Myrer skulle endogsaa hver Aften lukke Udgangene og Portene til deres Fæstning, idet de stille Splinter og Blade op derfor. Hvem veed, om der ikke staaer Vagter bagved, hvilke blive afløste fra Tid til anden, hvilket Nogle paastaae at have iagttaget. Om dette nu end er tvivlsomt, staaer en anden Kjendsgjerning dog fast, der er til stor Ære for Myrerne og er enestaaende i Dyreverdenen, idet der blandt disse Republikanere lever en Blind. Den hører ikke til Myrerne, yder dem, saavidt man veed, ingen Fordeel, og dog hænge alle med ubeskrivelig Kjærlighed ved den, fore den, bære den af og til ud i Solen, og i Fare gribe de efter den med samme Hurtighed som efter Æggene og Pupperne. Det er en lille Bille, der ganske lever af Myrernes Barmhjertighed og befinder sig vel derved. Om den end lever nok saa længe iblandt dem, blive de ikke trætte eller sløve i deres Kjærlighed, hvilket desværre kun altfor ofte er Tilfældet med Menneskene.

Myrerne leve desuden i Venskab med nogle andre Dyr, navnlig med Bladlusene, hvilket dog mere skeer af Egennytte. Myrerne ere nemlig smaa Lækkermunde og gaae, naar de kunne komme dertil, gjerne i Conditorierne til stor Ærgrelse for Eierne, der ikke bekymre sig meget om disse Gjæster, som ikke betale. Dertil have nu rigtignok de færreste Leilighed; desto hyppigere besøge de Conditorierne i Skove og Haver, der fremstille deres honningsøde Varer i Blomster og Frugter, paa Træer og Buske. De slikke dog ikke blot af Planteriget, men kjende ogsaa Dyr, der kunne opvarte med søde Sager, hvilket navnlig gjælder om Bladlusene, som af deres Legeme afsondre en sød Flydenhed, hvoraf man ofte kan see Bladene overtrukne. Denne Honningdug slikke Myrerne med Begjerlighed, og ikke sjelden seer man dem

klattre efter Bladlusene ligetil Toppen af Træerne, saaat man ikke med Uret har kaldt disse Smaadyr Myrernes Malkekøer. Hver Stat har sin egen Hjord, imod hvilken den opfører sig med Omhed og som den beskytter mod røveriske Anfald. De vove sig ikke let til Bistadernes Honning, men gjøre sig ingen Samvittighed af at trænge ind i Huusmødrenes Forraadskamre og gjøre sig tilgode med Sirup, Syltetøi o. s. v. De kunne finde derhen ad de skjulteste Veie, og naar een har opsnuset et saadant Sted, varer det ikke længe, inden hele Flokken er underrettet derom. Foruden Frugternes søde Safter nyde de ogsaa Kjød; man seer derfor ikke saa sjelden en Flok af disse modige Kjæmper drage ud for at fange Dyr, imod hvilke de selv ere Dverge, og dog vovede de sig i Kamp med dem. Mangen en Kaalorm, mangen en Bille tages tilfange og blivre trods al sin Modstand slæbt til den høitliggende Borg. De driste sig kun til at tage fat paa Muus, Fugle, Muldvarpe, naar de ere døde, men endnu ikke gaaede i Forraadnelse; nu gaaer det an med at sønderlemme dem og gnave Kjødet af Knoklerne, saaat efter kort Tids Forløb kun Beenraden er tilbage. Saaledes skylde vi dem ikke alene Ødelæggelsen af en Mængde skadelige Insekter og Larver, men ogsaa Luftens Renselse for Liglugt af Dyr, hvorved de især i varme Lande gjøre sig meget fortiente af Sundhedspleien. Nogle Myrer gjøre ligefrem Nytte i Lægekunsten, idet deres Legeme indeholder en ætsende Saft, bekjendt under Navnet Myresyre; den findes i en Blære paa Baglivet og gjør god Tjeneste mod Gigttilfælde. Myrespiritus kan man faae i ethvert Apothek; for at tilberede den maae Myrerne fanges, hvilket skeer ved List, idet man tager en tom Flaske, bestryger dens Hals indvendig med Sirup eller Honning og graver den indtil Mundingen ned i en Myretue. Myrerne krybe nu ind i Halsen, falde ned paa Bunden og maae blive derinde som Fanger, da de ikke kunne klattre op af Glasset. Man veed ogsaa ved List at bemægtige sig deres Pupper, som benyttes til at fodre fangne Nattergale med. Er det allerede grusomt at berøve en Nattergal Friheden, er det ikke mindre at benytte Myrernes Kiærlighed til deres Pupper til at tage disse fra dem. En Pose fuld med indsamlede Pupper og Myrer heldes paa en fri Plads i en lille Fordybning; fra denne graves Render i Jorden til andre Huller, der ere bedækkede med flade Skifersteen, dog saaledes, at der bliver en lille Tilgang aaben; Myrerne skynde sig nu med at bringe deres Pupper i Sikkerhed uden at bekymre sig om deres egen; de løbe med Pupperne fra Midtpunktet af alle Gaderne til de tildækkede Fordybninger og lægge der deres Byrde, fordi de troe den sikker der; de vedblive at løbe og rende, saalænge der er Pupper at skaffe bort; men al deres Møie og Opoffrelse strander paa Menneskenes Grusomhed, der imidlertid i al Ro røve Børnene for at kaste dem for en stakkels Fange. Allerede af den Grund vil man billige den Straf, som i mange Lande er sat paa at fange Nattergale."

Ogsaa Dyr efterstræbe Myrerne, navnlig Bjørne, Løver; de sidste træffer man i stor Mængde om Sommeren paa Tydsklands tørre, varme Sandsletter, men de have just ikke meget tilfælles med Dyrenes Konge og kaldes derfor ogsaa Myreløver. De høre ligesom Myrerne til Leddyrene og ere Larver, der forpuppe sig i Sandet og komme ud af Puppen som et Slags Fluer, der tilbringe deres Liv med at flyve omkring ved Bække og paa Enge. Som Larve er Dyret næppe en Tomme lang, men har paa sit brede, skovldannede Hoved et Par farlige Kjæber, der krydse hinanden som Sabler. Da den kun kan bevæge sig baglænds, maa den tage sin Tilflugt til en List, naar den vil fange Insekter. Med overordentlig Behændighed graver den sig en tommedyb, tragtformig Grube i Sandet og skjuler sig nede paa Bunden af den; kun det brede Hoved med dets Fangearme rager frem af Sandet og speider med sine 12 Øine lurende til alle Sider. Glider en Myre ned i Svælget, bliver den strax greben og udsuget; søger den under Nedglidningen igjen at arbeide sig op, kaster den listige Løve med sit Hoved den ene Skovl fuld Sand i Veiret efter den anden; Sandet falder som en Regn over Myren og driver den sædvanlig ned ad den bevægelige Kant i Fiendens Kløer. Nu hjælper ingen Modstræben, Dyret kan ikke komme løs, og Løven synes ordentlig at glæde sig

over sin Seier; den kan lide Sult i lang Tid og venter ofte flere Dage med den største Taalmodighed paa Bytte nede i sin Afgrund; men den bliver opmærksom, saasnart et Korn rører sig i dens Grube. Større er den søvnige og tunge Myrebjørn, der hører til Pattedyrene; den er undertiden saa stor som en Slagterhund og bedækket med tætte sammenfiltrede Haar. I de varme Lande, fornemlig Amerika, strøifer den eensom gjennem Skovene og leder efter Myretuer. Har den fundet en saadan, lægger den sin lange armdannede Tunge derpaa og lader den blive liggende, indtil den har en fuld Ladning Myrer. Dette varer ikke længe; thi de nysgjerrige Myrer løbe hid fra alle Sider, men kunne ikke igjen komme løs fra den klæbrige Tunge, der sidder i en snabeldannet, tandløs Snude. Om end Myrebjørnen ikke bruger Tænder til sin Ernæring, behøver den dog Kløer for at den kan komme ned til de i Jorden skjulte Myretuer, hvorfor Naturen har udstyret den med stærke Fødder og store Kløer. Der maa naturligviis mange Myrer til at mætte det store Dyr; hos os i Europa vilde den vel mangen Gang lide Hunger; men i de varme Lande behøves der saadanne store Dyr for at indskrænke Myrernes store Formerelse; de forekomme i Ægypten, Lilleasien, det sydlige Amerika endog af Størrelse som vore Hvepser; det er Trækmyrerne, der næsten hvert Aar i store Flokke aflægge Menneskene et Besøg i deres Boliger uden at melde sig i Forveien. Ved deres Ankomst aabner man ikke alene Dørene, men ogsaa Kister og Kasser; overalt vrimler der af Myrer, i Kamrene som i Stuerne, paa Lofterne som i Kjelderne. Vee Edderkoppene, Musene og Rotterne, der enten blive dræbte eller jagne ud af deres Bolig. Er paa denne Maade et Sted renset for Utøi, gaaer det i sluttet Række til det næste for ogsaa der at anstille en Huusundersøgelse; komme de paa deres Vandring til en Bæk, saa bliver der slaaet en Kjedebro; den første Myre bider med sine Kjæber fast i et Stykke Træ paa den høie Bred, en anden tager fat i den, en tredie i den anden og saa fremdeles; denne Kjede bevæges nu af Vinden saalænge, indtil det sidste Led kommer over til den anden Side; øieblikkelig sætte da tusinde over denne levende Kjedebro, og Toget gaaer videre. Da der gives saa mange Myrer i de varme Lande, maa der ogsaa forekomme hyppigere Myrekrige; saa fredelig nemlig Myrerne i een og samme Stat leve, saa hersker dog endnu hos dem hiin Middelalderens Afsluttethed, ifølge hvilken den ene Stad stod paa Krigsfod og laae i stadig Kamp med den anden. Enhver Myre, der hører til anden Stat, bliver angreben, om den end er af samme Stamme og adlyder de samme Love. Mod deres egne Medborgere ere de medlidende, men træffe de en vildfarende, modtages den med Bid og Stik.

Om Tordenveir.

(Efter et tydsk naturvidenskabeligt Tidsskrift.)

I.

Tordenskyernes Skikkelse og Høide.

Den i Turin levende Naturkyndige Beccaria har især anstillet Iagttagelser over Tordenskyernes eiendommelige Skikkelse. Naar man fra et eller andet Punct i Horizonten seer tætte Skyer hæve sig hurtigt, hvilke ligne sammenhobede Masser af Bomuld og ere begrændsede af talrige krumme, skarpe og tydelige Linier ligesom de sneebedækkede Bjerges høie Toppe; naar disse Skyer svulme op paa en særegen Maade og aftage i Antal, medens de voxe i Størrelse; naar de uagtet alle disse Forandringer af deres Form blive staaende uforandret paa deres første Grundflade; naar de i Begyndelsen meget talrige og skarpe Omrids lidt efter lidt smelte over i hinanden, saaat det Hele næsten kun faaer Udseende af en eneste Sky, — da kan man efter Beccaria med Sikkerhed forudsige Udbruddet af et Tordenveir. Paa det, der saaledes viser sig først, følger i Horizonten Fremkomsten af en stor, meget mørk Sky, ved hvilken de tidligere Skyer synes at blive satte i Forbindelse med Jorden; dens mørke Farve

meddeler sig lidt efter lidt til de høiere Skyer, og det er mærkværdigt, at disses fælles Overflade stedse bliver mere jevn, idetmindste forsaavidt man kan iagttage den fra en Slette. Fra de nærmeste Dele af denne ene og tætte Masse udgaae Skyer i Skikkelse af lange Grene, og uden at løsne sig derfra bedække de lidt efter lidt hele Himlen. Paa den Tid, de Dannelser af disse Grene begynder, er Luften sædvanlig ligesom besaaet med smaa hvide, skarpt adskilte og begrændsede Skyer, hvilke Beccaria kalder Ascitizi ɔ: tilføiede eller underordnede Skyer. Disses Bevægelse er heftig, ubestemt og uregelmæssig; de synes at staae under den store Masses tiltrækkende Indflydelse, saaat den ene efter den anden af dem forener sig med den. De bleve allerede bemærkede af Virgil, der sammenligner dem med Uldskyer. De hvide Pletter, som hist og her afbryde den store Tordenskyes eensformige dunkle Farve, vare oprindelig Ascitizi. Har nu den store mørke Uveirssky udstrakt sig saa vidt, at den overskrider Zenith og bedækker hele den øverste Deel af Himmelen, saa seer Iagttageren nedenunder den mange smaa Ascitizi, uden bestemt at kunne adskille, hvorfra de hidrøre og hvorledes de ere fremkomne; de synes at være sønderrevne og udstykkede, man kunde næsten kalde dem lasede Skyer; paa forskjellige Steder skyde de lange Arme ud og bevæge sig hurtigt, uregelmæssigt, ubestemt, dog stedse vandret. Naar to af disse Skyer paa deres Vandring i modsat Retning komme hinanden nær, synes de at udstrække deres uregelmæssige Arme imod hinanden. Saasnart de ere lige ved at berøre hinanden, stødes de øieblikkelig tilbage, og de omtalte Arme bøie sig i en Retning, der er modsat deres forrige Bevægelse.

Beccaria har anstillet sine Iagttagelser i en af høie Bjerge indesluttet Egn, saaat Tordenskyernes øverste Side naturligviis blev skjult for ham. For ogsaa at erholde Kundskab om denne Overflades Beskaffenhed, indhentede Arago Oplysninger hos nogle Officierer, der vare beskjeftigede med Maalinger i Pyrenæerne og desaarsag hyppig befandt sig ovenover Uveiret. Selv i det Tilfælde, at et Skylag viste sig aldeles jevnt og glat paa sin underste Flade, indeholder dog efter deres Iagttagelser den modsatte Side overalt meget betydelige Fremragninger og Fordybninger.

Franklin paastod, at en eneste Sky aldrig kunde frembringe et Tordenveir, men at dertil altid skulde høre en meget udstrakt Sky og under den flere smaa Skyer nedad mod Jorden. De fleste Meteorologer give ham Ret heri, og altsaa ansee de to Skylag ligeoverfor hinanden som en væsentlig Betingelse for, at der kan fremkomme et Tordenveir. I Almindelighed forholder det sig vistnok saaledes; Arago meddeler dog flere Iagttagelser, efter hvilke ogsaa Lyn og Tordenskrald fremkom af enkelte eneſtaaende Skyer.

Tordenskyernes Høide kan være meget forskjellig; hvad der her er det Sædvanlige, Gjennemsnitshøiden, lader sig ikke afgjøre efter de hidtil mangelfulde Iagttagelser. Bouguer og la Condamine fortælle om et Tordenveir, der overfaldt dem paa Pichincha, en Bjergtop i de peruanske Cordiller, hvis Høide beløber sig til 15,510 Fod over Havets Overflade. De Saussure iagttog Tordenveir, der opstode paa Toppen af Montblanc, saasnart der dannede sig to Lag af Skyer; Stedet, hvor det brød ud, befandt sig omtrent 14,000 Fod over Havfladen. Ogsaa i Pyrenæerne har man seet Skyer lyne, hvis nederste Flade var 10,500 Fod oppe i Veiret.

I Nærheden af en Bjergkjede bedømmer man Skyernes Høide efter de Toppe, som bedækkes af dem; paa jevn Jord beregner man den fornemlig ved at lægge Mærke til, hvor lang Tid der hengaaer mellem Lynet og Tordenen. Befinder Skyen sig ikke lige over Iagttagerens Hoved, maa man naturligviis, for at kunne anstille en Beregning, ogsaa kjende den lynende Skyes Afvigelse fra den lodrette Stilling. Efter de foreliggende Iagttagelser, naae Tordenskyerne i Lavlande undertiden en langt betydeligere Høide end i Bjergegne; i et enkelt Tilfælde beregner Arago endog denne til 25,700 Fod; men paa Grund af utilstrækkelige Iagttagelser kan den sædvanlige Høide heller ikke fastsættes her. Nogle meget mærkværdige Tilfælde vise, hvor lavt Tordenskyerne undertiden befinde sig. Den 26de August 1827 brød henimod Aften et meget stærkt Tordenveir løs over Klosteret Admont i Østrig og ihjelslog 2 unge Præster

i Kirkens Chor. Skyen, fra hvilken Lynet kom, havde kun en Tykkelse af 25 Fod, og dens lodrette Afstand fra Jorden overskred ikke 81 Fod. Klosteret ligger i en Dal; et Slot, som var bygget paa Bjergets Skraaning i en Høide af 373 Fod, var kun beboet af en Opsynsmand og hans Kone. Under hele Uveiret saae de begge To Korset paa det 114 Fod høie Taarn rage op over Skyerne, hvis nederste Flade streifede et Lydhul, der omtrent var 89 Fod fra Jorden. Ovenover denne Sky, som bedækkede hele Dalen, laae et andet Skylag i omtrent 2300 Fods Høide; imellem disse to Lag fandt de electriske Udladelser Sted og syntes stedse at gaae fra det nederste til det øverste. Et andet Exempel paa et meget lavt svævende Tordenveir berettes fra Grätz den 15de Juni 1826. Denne Stad er bygget udenom Slotsbjerget, paa hvis Top ligger et Kapel i en Høide af 1560 Fod, der aldeles ikke berørtes af Uveiret, men Himlen ovenover det var ganske reen og blaa; derimod befandt Klokketaarnet paa Johanneum, som ligger 392 Fod lavere, sig næsten heelt inde i Skymasserne. Af alle de anstillede Maalinger fik man ud, at den øvre Skyflades Høide var omtrent 338 Fod, den nedres omtrent 223 Fod, følgelig Skylagets Tykkelse kun 115 Fod.

II.

Lynenes forskjellige Skikkelse.

Med Hensyn til deres Fremtrædelsesmaade deler Arago Lynene i 3 Klasser. De, der henregnes til den første, synes at bestaae af en sammentrængt, smal og ved sine Kanter skarpt begrændset Lysstraale eller Stribe; de bevæge sig som oftest ikke i lige Linie, men beskrive en fuldkommen tydelig Zikzaklinie. Disse Lyn fare hyppigt fra den ene Skymasse til den anden, men deres sædvanlige Løb er fra Skyen ned til Jorden. I dette sidste Tilfælde forekommer det endogsaa, at Lynene dele sig som en Gaffel eller spalte sig i tre Grene, saaat der fra en eneste Lysstribe, som er faret ud fra Skyen, paa et vist Punct af dens Bane opstaaer 2 eller 3 fra hinanden fuldkommen adskilte. Disse Grene fjerne sig fra hinanden under en temmelig stor Vinkel og naae Jorden i meget lang Afstand fra hinanden. I Aaret 1794 iagttoges i Freiburg en saadan trekløftet Lynstraale, hvis midterste Green ramte et Huus paa Pladsen ved Domkirken, den sydlige et andet i Forstaden, medens den tredie gik hen over Staden i nordvestlig Retning og antændte en Straahytte i en nærliggende Landsby. Det første Huus laae 3807 Fod fra det andet, og fra dette til Hytten var Afstanden 8284 Fod. Det er sandsynligt, at et Lyn kan dele sig i mere end 3 Dele, uden at man dog har paalidelige Iagttagelser heraf.

Lynene af anden Klasse have det Eiendommelige ved sig, at deres Lys ikke samler sig i smalle bugtede Linier, men udbreder sig over store Overflader; det er heller ikke saa hvidagtigt og livligt som de zikzakdannede Lyns. Ofte har det et meget stærkt rødt Skjær; af og til er det Blaae eller Violette fremherskende deri. Undertiden synes disse Lyn kun at oplyse Omridsene af de Skyer, fra hvilke de udgaae; men undertiden udbreder deres Lys sig ogsaa over disses hele Overflade og synes at komme fra deres Indre, saaat betegnende for dem er det bekjendte Udtryk: Skyerne aabne sig. De allerfleste Lyn henhøre til denne Klasse.

Lynene af tredie Klasse ere de sjeldneste og adskille sig fra de ovennævnte ved deres længere Varighed og ved deres Kugleform. Efter de anstillede Forsøg og Beregninger, hvilke der her dog ikke kan gaaes ind paa for ikke at komme for langt bort fra det egentlige Emne, vare de almindelige Lyn kun 1/1000 af et Secund, medens derimod Lynene af 3die Klasse ere synlige 1, 2, indtil 10 Secunder. De bevæge sig temmelig langsomt fra Skyerne ned til Jorden, saaat Øiet tydelig kan følge deres Løb og bedømme deres Hurtighed. Vi slutte os til deres Kugleskikkelse deraf, at de i det Hele og fra alle Sider vise sig for Øiet som lysende Kredse. Undertiden forsvinde disse Lyn uden Larm, men ofte frembringe de ogsaa meget stærke Lyd. Deres Virkninger ere ganske de samme som de andre Lyns. Disse Ildkugler ere, som Arago udtrykker sig, en sand Anstødssteen for alle oprigtige theoretiske Meteorologer; desto mere anseer han sig forpligtet til at

sammenstille en Mængde Iagttagelser, for idetmindste, saavidt det lader sig gjøre, at stadfæste denne sjeldne og gaadefulde Kjendsgjerning. Af de mange Tilfælde, Arago har optegnet, fremhæve vi nogle, i hvilke Fremtrædelsen er beskreven med stor Nøiagtighed. Butti, Marinemaler hos Keiserinden af Østrig, har sendt Arago følgende Meddelelse: I Juni Maaned 1841 boede jeg paa en Gjæstgivergaard i Mailand; mit Værelse var i anden Etage. Det var om Eftermiddagen Kl. 6; Regnen strømmede ned, og de mørkeste Værelser oplystes klarere af Lynene end hos os af Gasflammer; fra Tid til anden lod Tordenen sig høre med forfærdelig Bragen. Vinduerne i Huset vare lukkede, Gaderne øde, fordi Regnen som bemærket flød i Strømme og havde forvandlet Gaderne til Bække. Jeg sad rolig og røg en Cigar og betragtede gjennem det aabne Vindue Regnen, der undertiden glindsede som gyldne Traade, naar den blev oplyst af Solen, da jeg pludselig paa Gaden hørte Raab af Børn og Voxne og samtidig fornam en Larm som af sømbeslagne Sko. Denne Larm vakte saameget mere min Opmærksomhed, som der i en halv Times Tid havde været aldeles stille paa Gaden; jeg ilede til Vinduet og vendte mit Ansigt til høire Side, hvorfra Lyden kom; den første Gjenstand jeg saae, var en Ildkugle, der i Høide med mit Vindue bevægede sig fremad midt i Gaden ikke i vandret, men noget skjæv Retning. Med Øinene rettede imod den raabte en 8—10 Mennesker bestandig: See! See!, og fulgte med den langs ad Gaden omtrent saa hurtigt som Soldaternes anden Marsch. Den drog rolig forbi mine Vinduer og nødte mig til at dreie Hovedet til Venstre for at iagttage, hvorledes dette eiendommelige Syn vilde ende. Jeg frygtede imidlertid for at tabe det af Syne bag de Huse, der gik ud fra det af mig beboede, ilede derfor hurtigt ud paa Gaden, kom tidsnok til endnu at see det og sluttede mig til de øvrige Nysgjerrige, som ledsagede det. Phænomenet bevægede sig bestandig temmelig langsomt; men da dets Retning var skjæv, havde det hævet sig, saaat det efter tre Minutters stigende Bevægelse havde naaet Toppen af Kirketaarnet, hvor det forsvandt. Dets Forsvinden var ledsaget af en dump Buldren, lig Affyringen af en 36-pundig Kanon, naar den med gunstig Vind høres i en Afstand af 3 Miil. Skal jeg give en Forestilling om denne Ildkugles Størrelse og Farve, kan jeg kun sammenligne den med Maanen, som man seer den staae op en klar Vinteraften; jeg erindrer mig saaledes selv f. Ex. at have seet dens Opgang i Innsbruck, nemlig af en rødlig guul Farve med nogle mere i det Røde faldende Pletter. Dog var der den Forskjel, at man ved Ildkuglen ikke kunde iagttage bestemte Omrids som ved Maanen, men den syntes mere at være indhyllet i en lysende Dunstkreds, hvis Grændser ikke kunde angives med Bestemthed.

Følgende Iagttagelse er anstillet af en Franskmand Meunier: I Juni Maaned 1852 gik jeg mellem Kl. 11 og 11½ nedad Gaden Montholon, da et usædvanlig heftigt Tordenveir brød løs over Paris. I Begyndelsen agtede jeg ikke derpaa og fortsatte rolig min Vei. Da jeg var kommen til Midten af Gaden, kom der et meget stærkt Lyn, og næsten øieblikkelig derefter fulgte et Tordenskrald som en heel Artilleriesalve. Jeg troede at see en uhyre med Kraft udslynget Bombe, der med stor Larm sprang midt paa Gaden; denne bevægede Kugle gjorde det Indtryk paa mig, som om Maanen faldt ned fra Himlen, da den næsten havde samme Størrelse og Farve. Tordenskraldet var ikke nogen Grund for mig til at gaae langsommere, da jeg erindrede mig Udsagnet: Den, som har seet Lynet, har ikke mere at frygte. Jeg indskrænkede mig til at trykke min Hat, som Vinden eller det ved den electriske Udladning fremkaldte Lufttryk havde kastet tilbage, dybere ned i Øinene, og fortsatte min Vei uden videre Hændelser til hiin Side Pladsen Cadet. I det Øieblik, jeg her satte min Fod paa Fortouget, saae jeg en anden Ildkugle flyve afsted i noget skraa Retning; den lignede den første, men havde desuden paa sin øverste Deel en Slags rød Flamme, hvilken man, omendskjøndt den var noget større, kunde sammenligne med Brandrøret paa en Bombe. Forud for denne Ildkugle gik der, saavidt jeg kunde bemærke, intet Lyn; den foer ned med en forfærdelig Hurtighed, sprang paa Gaden med en Larm, jeg endnu aldrig har hørt Mage til, og gav mig paa høire Side

saa heftigt et Stød, at jeg blev kastet henimod en Muur. Lyden forekom mig uden Tvivl saa stærk, fordi jeg fra mit Standpunct kunde høre den fuldstændigt; meest paafaldende var mig dog Lynets Kugleskikkelse, med Hensyn til hvilken min Erindring er fuldkommen sikker. Begivenheden selv havde ingen beklagelige Følger; jeg slap med, at jeg i 14 Dage ikke kunde faae den af Tankerne. Til Slutning vil jeg endnu tilføie, at Uveiret endte med dette Tordenskrald, og at Dagbladene næste Dag indeholdt den Efterretning, at Lynilden havde slaaet ned i Nærheden, jeg troer i Gaden Lamartine.

(Fortsættes.)

Om Hvalerne og om Maaden, hvorpaa de fanges.

(Sluttet; see Pag. 270.)

Umiddelbart under Huden ligger det saakaldte Spek, hvis Tykkelse er fra 8—20 Tommer, eftersom det er forskjellige Dyr og paa forskjellige Steder. Dets Farve er hos de unge Hvaler næsten ganske hvid, medens det hos de Gamle ligner Laxens Kjød. Spekket giver Trannen, som undertiden hos en eneste Hval udgjør 30 Tønder. Trannen bliver uddreven af Spekket ved Varme, og under Forraadnelsen af Spekket sveder det ud af sig selv. Hvalernes Kjød spises ikke af Europæerne, hvorimod Grønlænderne lade sig det smage meget godt. — Hvad Hvalfangsten angaaer, da ville vi lade et Øienvidne tale: „Om Eftermiddagen paa en temmelig stormfuld Dag viste der sig, da vi fiskede i det nordlige stille Ocean, en Flok unge Hvaler, ikke langt fra vort Skib, og da Stormen tog af, lod Capitainen 2 Baade gjøre færdige. I den ene befalede han Styrmanden at stige ned og steg selv ned i den anden, hvorpaa han befalede at seile mod Hvalerne. Men disse mærkede snart Faren, og skyndte sig afsted. Kun En blev tilbage, og efter flere Vendinger kom den lige hen mod Capitainens Baad. Denne oppebiede ganske roligt Hvalens komme, og, da Dyret var kommet meget nær, kastede han sin Harpun i Dyret, tæt bag ved Ryggen. Nogle Secunder syntes Hvalen ganske bedøvet af Skræk, men derpaa foer den som Rasende afsted med Baaden. Med en Fart af 12—15 (engelske) Miil i Timen fløi den afsted, lige mod Vinden og Strømmen, saa at Baaden hvert Øieblik overskylledes med Vand. Styrmanden, som imidlertid havde seet Baadens Fare, gjorde sig færdig til at møde Hvalen. Da de kom i Nærheden af ham, skete der et kort Sammentræf, og strax derpaa bleve begge Baade slæbte afsted i samme Retning. I kort Tid vare de forsvundne for vore Blikke, og jeg gav nu Ordre til at styre Skibet i samme Retning. Der var kun en halv Time til Solnedgang, og hvert Øieblik truede det med at blive et frygteligt Uveir. Søen gik bestandigt høiere og høiere, og alle Mand paa Skibet vare meget fortvivlede og forstemte over Capitainens, Styrmandens og de 10 Mands Skjæbne, thi vi ansaae dem alle for forulykkede, da man Intet kunde opdage til dem.

Snart var det aldeles mørkt, saa at man ikke kunde see det Mindste. Stormen tiltog i den frygteligste Grad, og vi vilde allerede til at forandre vor Retning og havde aldeles opgivet Baadenes Mandskab, da en Mand raabte oppe fra Masten, at han saae et Lys. Vi stirrede Alle i den angivne Retning, og saae snart Lyset. Kort efter lagde Capitainen og Styrmanden bi med en stor Hval, der for største Delen havde taget af for dem mod den svære Søgang, saaledes at det Dyr, hvis Død de vare Skyld i, blev deres Frelse.

Agadir-Porten.

(See Lithographiet.)

I sin Glandsperiode i det trettende, fjortende og femtende Aarhundrede bedækkede

Byen Tlemsen en næsten tre Gange saa stor Strækning som den nu indtager. Imod Østen strakte den sig en Fjerdingvei fra de nuværende Mure indtil en Dal, som vandes endnu af en Kilde, som Man dengang kaldte de Kristnes Kilde. Ved Strømmens Bredder var opført Møller, „Zaouiaer" (religiøse Stiftelser) „Marabouter, "Koubbaer" og andre hellige Bygninger. Dens hurtige og velgjørende Vande vedligeholdt en herlig Kjølighed og Friskhed i de vidtudstrakte Haver og gjenspeilede Omridsene af den Indhegning, som beskyttede Byen fra denne Side, og tjente den til Vandgrav. Hele denne Deel af Byen frembyder nu kun dyrkede Marker eller Trægrupper; men naar Man gjennemvandrer den, varer det ikke længe førend Man opdager, at saaledes har ikke altid været dens Bestemmelse. Talrige Steensamlinger, adspredte Stene, Fundamenter, Rudera af Bygninger tilkjendegive tilstrækkeligen at her maa have boet en betydelig Deel af de hundrede og halvtredssindstyve tusinde Sjæle som det arabiske Sagn giver Beni-Zianernes fordums Hovedstad. Paa den vestlige Side af Byen hæver sig Agadir-Porten, som Tegningen forestiller. Et af de Taarne, som forsvarede den, staaer endnu. Agadir i Berbernes Sprog betyder Muur, Vold, et Navn, som Man langt tilbage i Tiden har givet Byen.

Billige Mistbænkvinduer.

For Have- og Blomstervenner, der ikke kjende følgende Art Mistbænkvinduer, vil det maaskee være interessant at erfare det Nærmere. Istedenfor Glas overtrækker man Vinduesrammerne med fiint hvidt Bomuldstøi. Dette bliver, for at gjøre det gjennemsigtigt og varigt mod Fugtighed, overdraget med en Masse, der blandes af 8 Lod pulveriseret, tør hvid Ost, 4 Lod lædsket hvid Kalk og 8 Lod kogt Linolie. Naar man har blandet disse tre Dele med hverandre, sætter man 8 Lod Æggehvide og ligesaa megen Æggeblomme til, efterat begge disse Dele ved at pidskes, ere godt blandede og blevne tyndtflydende. Olien forbinder sig let med de andre Bestanddele, Anstrøget bliver smidigt og klart gjennemsigtigt. — Bekostningen ved et paa denne Maade anlagt Mistbed er ubetydelig og Nytten deraf er stor. Et saadant Bed behøver nemlig ikke den ængstelige Passelse, som de sædvanlige Glasvinduer. Ved Middagssolens stærke Straaler behøves ingen særlig Overdækning eller Beskygning, og Varmegraden er hele Dagen igjennem mere regelmæssig, og der behøves, efter Omstændighederne, kun fra Tid til Tid Luftning.

H. A. H.

En selsom Art Skole.

En af de selsomste Indretninger i London er den Skole, som en gammel Qvinde holder og hvori smaa Børn undervises i den uudtømmelige Kunst at betle. London ernærer daglig 15,000 Gadetiggere, blandt dem kunne flere, efter fuldendt Dagværk, have 30 Shilling (13½ Rdlr.). Mange forene sig i ordenlige Klubselskaber, hvori der om Aftenen, med Anstand spilles Whist og Boston, dandses fortrolig med Tiggerpigerne og drikkes vakkert. En udtænkt Betlerkone betaler med Fornøielse 2 Shilling (5 Mk. 6 ß.) og mere i daglig Leie for et Barn, naar det er af et ret elendigt, sygt og vanskabt Udseende. En blind Mand er dyrere; 3 Shilling (8 Mk.) daglig Leie er det Mindste for en saadan, og Prisen stiger, jo magrere han er og jo græsseligere Ansigter han kan sætte op. Ogsaa seer man Tiggerbørn, der blot have tillært sig Færdighed i, kunstig at fordreie deres Ledemod, saa at de see ud som elendige Krøblinger, og derhos kunne skele tilhøire og venstre.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Langt yngre er Vulkanen Jorullos Fremkomst. Sex Dagreiser Vest for Mexico laae i Intendantskabet Valladolid en overordentlig frugtbar, yppig og med de der hjemmehørende Kornarter, Riis, Bananer, tyrkisk Hvede tildyrket Egn. Climaets store Ynde og Mildhed paa denne omtrent 40 Mile fra Havet fjernede, 2400 Fod over Havspeilet beliggende Egn havde allerede for Aarhundreder tilbage draget en stærk Befolkning derhen, og egen Erfaring saalidt som Traditionen fra ældre Tider sagde Noget om Egnens vulkanske Beskaffenhed, man havde aldrig sporet Noget til Jordskjelv, skjøndt Vulkaner omspændte det mexicanske Rige paa alle Sider.

Jo mindre man var forberedt derpaa, desto heftigere forskrækkedes den talrige Masse af Beboere, da i Juni 1759 en mægtig underjordisk Larm lod sig høre, som varede Dage og Uger igjennem, og endelig gik over til de frygteligste Jordskjelv, som varede 2 fulde Maaneder. I Begyndelsen af September beroligede Jorden sig igjen og de forskrækkede Indvaanere fik deres Mod tilbage; dog om Natten mellem den 28de og 29de samme Maaned begyndte Jordrystelserne igjen med fornyet Raseri, og et stort, langt udstrakt Landstrøg, en Flade af mere end dobbelt saa stor Omfang som det af sin Størrelse berømte Fyrstendømme Lichtenstein, begyndte at hæve sig; det svulmede op som en blød, blæredannet Masse, løsrev sig fra den omgivende Jordbund i den Grad, at det hævede sig 40 til 50 Fod derover og tydelig lod see de Lag, som dannede Bunden, steeg i det Hele til en hvælvet Kuppel af omtrent 500 Fods Høide, dannende en Fladeudstrækning af 4 til 5 Ovadratmiil.

Fra de nærliggende Bjerge oversaae de fra den hjemsøgte Egn bortflygtede Beboere Udbruddets Skrækkebillede, og dette havde gjort et saa frygteligt dybt Indtryk paa alle Gemytter, at Humboldt nogle og tredive Aar efter Udbruddet hørte Dienvidner til samme skildre det med et Liv, som om det havde tildraget sig Dagen iforveien.

Det hævede Lands Overflade slog Bølger som det stormoprørte Hav; Tusinder af Høie fra 10 til 20 Fod hævede sig og sank afvexlende, men endelig brødes Midten af Blæren og fra et Rum af idetmindste en Ovadratmiil saae man Røg, Flammer, gloende Stene og Aske stige mange Tusinde Fod op i Luften; Jorden gabede vidt fra hinanden og af en Tværspalte fremtraadte 6 Bjerge i en Række, af hvilke den nukaldte Vulkan Jorullo lidt efter lidt hævede sig høiest indtil 1200 Fod over den tidligere hævede Jordmasse, altsaa i det Hele 16 til 1700 Fod over Sletten, som nu af Menigmand kaldes Malpays (det slemme Land).

Fra sin Fremkomst til Slutningen af det næste Aar (1760) blev den nye Vulkan i uafbrudt Virksomhed; den udslyngede Basaltstykker, Affald af smeltet Metal og Lavamasser, dannede sig saaledes en egen opdynget Kegle og beroligedes derefter noget, men ingenlunde fuldstændigt, thi endnu stedse udstøder den Røg og Damp, skjøndt næsten et heelt Aarhundrede er henrundet siden dens Fremkomst. Men at denne Dampskorsteen saaledes stedse holdes aaben er udentvivl en Lykke for Egnen, thi havde Dampene og Gasarterne ikke nogen Udgang, hvad ikke maa have været Tilfældet førend Vulkanen fremstod, vilde de lidt efter lidt erholde en Spænding, som var skikket til paany at fremkalde Jordrystelser.

Vulkanen har en vidt udbredt Virksomhed; ikke alene dens egentlige Krater ryger, men Tusinder af saakaldte Hornitos (Ovne), adspredte paa den klokkedannede Ophøining, udstøde stadigt væk Dampe. De smaa Ovne bestaae af en leeragtig, brændt Masse, som danner Pyramider af en høist uregelmæssig Form. De ere alle hule, og have enten en directe til det Indre gaaende Aabning eller en stor Mængde Spalter, som tilsammen erstatte denne Aabning og lade den varme Røg og de kogende Vanddampe strømme ud. Den leeragtige Jord, hvoraf de bestaae, maa være hævet fra det dybeste Indre; thi den indeholder Basalt og Lavastykker, indæltede i Massen, i stor Mængde.

Da Jordbundens Hævning begyndte, standsede først de tvende smaa Floder Rio di Cuitimba og Rio San Pedro, som gjennem-

strømmede Sletten, der nu bærer Jorullo, og dannede en Søe; dog snart aabnede sig med den opstigende Væg en Spalte, en Afgrund, i hvilke begge Floder nu udgjøde sig. De have gjennemstrømmet den Hule, som formodentligt findes under dette Sted, og ere brudte frem Vest for deres tidligere Løb og paa et ganske andet Sted, end de før berørte, og udspringe nu fra det nye Bjerg som de stærkeste Mineralkilder paa Jorden som en Dobbeltstrøm af 25 Fods Bredde og have en Temperatur af 53 Grader.

En lignende Begivenhed bliver beskreven af den desværre for tidligt afdøde Geognost Fr. Hoffmann som Øienvidne: Dannelsen af en ny Øe paa den sydvestlige Side af Sicilien. Femten Mile fra Kysten, i Nærheden af Africas nordligste Spidse, Cap Bon eller Ras Adair, ligger den temmelig anseelige og ganske ved vulcanske Udbrud dannede Øe Pantellaria. Ligeoverfor den ved Sydkysten af Sicilien, ved Sciacca, frembryde varme Dampe i stor Mængde af en omtrent 1000 Fod høi Kalksteensklippe, varme Kilder fremspringe ved dens Fod, og netop paa Forbindelseslinien mellem de tvende ved vulcansk Virksomhed betegnede Punkter, i en Afstand fra Sciacca af omtrent 8 Mile, viste sig midt i Havet den omtalte nye Øe. Som Forløbere for dens Fremkomst gik nogle ikke meget betydelige Jordstød, som dog paa Grund af deres hyppige Gjentagelser satte Beboerne af Sciacca i ikke ringe Skræk, og af hvilke to endog sporedes indtil Palermo.

Dengang anede man ikke nogetsteds selv ikke paa Sciacca, Betydningen af disse Jordstød; efter det sidste begyndte imidlertid sandsynligviis Udbruddet, som frembragte den nye Øe af Havbunden paa et Sted, som efter Prevosts meget sikkre Angivelser var 600 til 700 Fod dybt. Det første Syn af den derved opstaaende Bevægelse af Havfladen blev allerede den 8de Juli iagttaget af et forbiseilende Skib il Gustavo, Capt. Trefiletti. Man beskrev Synet som om en stor Vandmasse blev hævet, som under tordenlignende Larm omtrent 10 Minutter igjennem sprang iveiret og derved naaede en Høide af omtrent 90 til 100 Fod; den sank derpaa og hævede sig gjentagne Gange i uregelmæssige Mellemrum af 15, 20 til 30 Minutter, medens en tyk Røgskye udviklede sig, som indhyllede hele Horizonten. Havets Oprør var i stor Omkreds meget stor og mange døde Fisk svømmede omkring.

Paa Siciliens Kyst anede man endnu slet Intet om denne vidunderlige og uventede Hændelse. Medens en usædvanlig dunkel og taaget Horizont forhindrede enhver Udsigt i det Fjerne, saae man den 12te Juli om Morgenen først en overordentlig Mængde smaa porøse Lavastykker svømme om paa Havet, hvilke en frisk Sydvestvind drev op til Kysten. Til samme Tid lugtede man paa Sciacca og i Omegnen en paafaldende og meget trykkende Svovlbrintelugt. De smaa Steenbrokker, hvis Herkomst var en Gaade, dannede ved Landet et ofte flere Tommer tykt Lag, og Fiskerne, som droge tilsøes, fandt i ringe Afstand fra Kysten Havet i den Grad bedækket dermed, at de undertiden vare nødte til at bane sig Vei derigjennem ved Hjælp af Aarerne. Paa samme Tid viste Havet paa Overfladen mange nyligt døde Fisk, som tildeels bleve samlede og solgte. Den 13de Juli ved Daggry saae man paa Havhorizonten en høit opstigende Røgsøile og om Aftenen et Ildphænomen, som ikke lod Beboerne af Sciacca tvivle om, at der var indtruffet et vulkansk Udbrud. Søilen viste sig uafbrudt fortvarende, men dens Afstand fra Kysten var for stor til at man kunde udfinde noget Nærmere om samme. Hele Dagen saae man de eensformede, næsten lodret opstigende Røgsøiler, fra Tid til anden hørte man en tordenlignende Larm tone over og om Aftenen glimtede hyppigt klare Ildflammer frem, ligesom Kornmoden i varme Sommernætter.

„Saaledes saae ogsaa jeg — fortæller F. Hoffmann — dette Phænomen, som man tildeels kunde iagttage fra høie Bjerge paa det Indre af Øen, og det lykkedes den 24de Juli at komme saa nær til samme som muligt. Idet vi droge fra Sciacca bemærkede man først i omtrent 1½ Miils Afstand en kun lidt over Havet fremragende, mørk lille Øe, som tjente Røgsøilen til Basis. Vi nærmede os samme paa omtrent en Fjerdingvei og saae tydeligt, at den dannede den over Vandet fremragende Rand af et lille Krater af omtrent 600 Fods Gjennemsnit, som var i stadigt Udbrud og derved øiensynligt arbeidede

sig høiere og høiere frem, idet de udkastede Masser regelmæssigt, kun modificeret ved Vindens Retning, ophobede sig rundt omkring. Af dette Kraters Munding opsteg først uden Afbrydelse og med stor Heftighed, skjøndt uden Larm, store Kugler af sneehvide Dampe, som sluttende sig sammen og rullende imellem hinanden dannede en, især i Solskin, overordentlig glimrende og prægtig Søile, hvis Høide over Havet vi med temmelig Sandsynlighed antog for 2000 Fod. Det Prägtfuldeste ved Synet dannede de fra Tid til anden stedfindende heftigere Udbrud af mørke Dynd-, Sand- og Askemasser.

Umiddelbart imellem og ved Siden af den hvide Røgsøile hævede sig derpaa frygteligt truende, ofte til en Høide af 600 Fod og derover, en tæt, mørk Røgstøtte, som ved dens øvre Ende udbredte sig negformet. I samme var en uafbrudt heftig Arbeiden af de stedse paany udslyngede Sand-, Aske- og Steenmasser mærkelig, hvilke i tusindviis fløi omkring og styrtede ned. Enhver Steen, som ved det modtagne Sving fløi videre end Hovedmassen, førte en Hale af sort Sand bag sig, og deraf opstode mærkelige straaledannede Grupperinger, som Raketbundter af en mørk Farve eller som Cypressegrene, hvilket ydede et overordentligt prægtigt Syn.

Hele Tiden, da dette truende Phænomen varede, sydede Havet af de talrige i samme nedfaldende stærkt ophedede Sand- og Askemasser. Hvide Dampskyer opstege rundtomkring, som snart unddroge Øen for vort Syn. Imidlertid fornam vi en Larm og Raslen i Luften som af mod hinanden slaaende Steen og en Brusen som af nedfaldende Hagel eller af heftigt Regnskyl. Smaa Flammer fore ud af Krateret og i det Øieblik, da Udbruddet var i høi Stigning, saae man et stort Antal af ofte klart skinnende Lyn igjennem den sorte Røgsøile og paa hvert af samme fulgte tydeligt en høi og længe vedvarende Torden, som hørt i Frastand syntes at være en stadigt fortrullende Larm. Saaledes varede dette majestætiske Syn uafbrudt i 8 til 10 Minutter, ja stundom i en næsten fuld Time, da forsvandt det, og der indtraadte en meer eller mindre lang Rolighedsperiode, under hvilken kun Udstødningen af Dampkugler vedvarede. De stærke Udbrud bragte den her omtalte Øe i kort Tid til en Høide af omtrent 200 Fod over Havet og til et Omfang af fuldkommen en Fjerdingvei, og efter at de lidt efter lidt vare blevne svagere, endte de den 12te August, omtrent en Maaned efter deres Begyndelse."

Den nye Øe kunde nu uden Fare besøges og dens Produkter, saavelsom hele dens Dannelse ere derfor senere blevne underkastede en meget nøie Betragtning; jeg selv var der den 26de September, to Dage senere Constantin Prevost. Dog udøvede Havets Bølger snart deres ødelæggende Magt paa de frit omkring udragende Sand- og Dyndbjerge; de gnavede synligt derpaa trindtomkring, formindskede den mere og mere og i December samme Aar forsvandt Øen fra Overfladen. Man har endog senere fundet den saa dybt bortskyllet, at Skibsfarten over dette Sted ikke mere er udsat for nogen Fare.

De paa samme Sted to Aar senere (16de Mai 1833) stedfundne Udbrud ere vel gaaede sporløst forbi, have ikke frembragt nye Øer, men de beviste dog, at den vulkanske Virksomhed ingenlunde var udslukket.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

B. Rom en Fristat.

IV. Den frie Stats Forfald.

Antonius og Octavianus.

1.

Antonius, som havde Befalingen over Cæsars Livvagt, gjenopreltede Ordenen. Senatet hadede og frygtede ham, men var for afmægtig til at styrte ham. Paa Soldaterne kom Alt an, og disse hang ved ham, fordi han var Cæsars Ven. Saaledes satte Antonius igjennem, at Provindsen Gallien blev

ham anviist; der vilde han ligesom Cæsar samle sig en Hær.

Imidlertid var Cæsars Neveu, den unge Cæsar Octavianus, ilet hid fra Lilleasien, hvor han studerede, og gjorde Fordring paa Arven efter sin Onkel. Han var ingen tapper Krigsmand som Antonius, men derimod snu og behændig. Han gjennemskuede strax Antonius' Plan og besluttede at tilintetgjøre den. Fremfor Alt maatte han sætte sig i Yndest hos Folket, hvorfor han solgte sine Landgodser og gav Fester til Ære for sin Onkel; han opstillede Cæsars Billedstøtte i Templet og var meget venlig mod hans gamle Soldater. Saaledes skaffede han sig et Parti, som med hver Dag formeredes, og selv Senatet gik over til ham, for at have en Modvægt mod Antonius.

Nu optraadte Cicero, en Mand med overordentlige Talegaver, kaldet den romerske Demosthenes, og holdt tordnende Taler mod Antonius, som den farligste Fjende af Fædrelandet. Han søgte at opflamme det endnu tilstedeværende Frihedssind, og bragte det ogsaa til, at en Krig blev besluttet mod Antonius. Octavianus ledsagede Consulerne, som droge med en Hær til Øvreitalien imod Antonius. Ved Mutina kom det til Slag, hvori Consulerne seirede, men hvori de begge tilsatte Livet. Nu stod Octavianus i Spidsen for Hæren. Men istedetfor at forfølge Seiren, forbandt han sig med Antonius og dennes troe Tilhænger Lepidus, og stiftede med dem et nyt Triumvirat, hvori de tre deelte Herredømmet over det romerske Rige imellem sig.

Triumvirerne droge løs paa Rom, som paa det Høieste overrasket nu atter oplevede sørgelige Tider. Alle Cæsars Fjender og Frihedens Venner bleve erklærede fredløse; paa enhver Fornems Hoved blev sat en Priis af 5000 Daler; alle de afhuggede Hoveder bleve opplantede paa Talerstolen paa Forum. Octavianus, der gjerne havde reddet Cicero, maatte give denne berømte Mands Liv til Priis for den forbittrede Antonius. Den Ulykkelige var itide flygtet fra Rom, men Mordere indhentede ham, afhuggede hans Hoved og høire Haand, og bleve derfor kongeligt belønnede af Antonius. Hans Gemalinde, den onde Fulvia, gjennemstak hans Tunge med gloende Naale.

2.

Alle Frihedsvenner vare flygtede til Macedonien, hvor Brutus og Cassius samlede en Hær. Triumvirerne droge efter dem med deres Krigsskarer, og ved Philippi kom det til Slag, hvori Republikanerne bleve alvorligt slagne. Brutus styrtede sig i sin Fortvivlelse i sit Sværd. Antonius betragtede den Afsjælede med Bevægelse og Beundring; Octavianus lod Hovedet afskjære og sætte paa Stage i Rom; men Antonius lod Kroppen opbrænde og sendte Asken til Brutus' Moder.

Nu, da Seirherrerne ikke mere havde nogen Fjende at frygte, deelte de det store Romerriges Provindser imellem sig. Lepidus, der hverken var udmærket tapper, ei heller ret kløgtig, erholdt blot Provindsen Africa, Antonius valgte Asien, Octavianus Italien. Men Triumvirernes Venskab varede ikke længe; thi Octavianus lagde hemmeligt Planer til at tilrive sig hele Overherredømmet. Imidlertid svælgede Antonius i Asien uden Maal og Grændser. I Staden Ephesus holdt han sit Indtog forklædt som Guden Bacchus; Borgerne og deres Koner og Døttre kom ham imøde som Bacchus' Tjenere og Tjenerinder med Viinsække og Stave, hvorom Viinløv slyngede sig; hans Ophold der var et stedsevarende Drikkelag.

I Ægypten regjerede Cleopatra, som ved Cæsar var bleven hævet til Dronning. Hun var skjøn og aandrig men tillige forfængelig og herskesyg, og havde den Plan om muligt at blive Dronning i Rom. Først holdt hun med Cæsar; saasnart denne var myrdet, sluttede hun sig til hans Mordere, og da disse vare slagne, søgte hun ved sine Yndigheder at vinde Seirherren Antonius. Antonius kaldte hende for sig, for at drage hende til Ansvar, fordi hun havde understøttet hans Fjender. Hun kom paa et prægtigt Fartøi med Sølvaarer, Purpurseil og rigt forgyldt. En yndig Musik ledsagede Aareslagenes Takt og en Mængde smukke Drenge og Piger ledsagede, klædte som Amoriner, i Baade deres Dronning, der i Venus' Skikkelse overstraalede Alt. Hun var dengang 25 Aar gammel og havde ved en passende Pynt vidst at forhøie sin prægtige og skjønne Figur. Da de Omstaaende fik Øie paa hende, udbrøde

Alle jublende: „Venus besøger Bacchus.“ Den kloge Dronning forfeilede ikke sit Maal. Med vittig Spøg, med sin fine Forstand og dannede Smag samt ved Tusinde behagelige Gjækkerier indtog hun saaledes den henrykte Feldtherre, at han fra denne Dag af ikke havde Sands for Andet end for Cleopatra. Gjæstebud og Lystpartier vare Dagens Hovedbeskjæftigelser og den Ene søgte at overtræffe den Anden i Anordningen heraf. Engang væddede de om, hvem der kunde give det kostbareste Maaltid. Antonius lod anskaffe de dyreste Lækkerier; men Dronningen beværtede ham derimod ganske simpelt og til Slutningen af Maaltidet gav hun ham et Bæger med kun ringe Vædske i, men som efter vore Penge kostede en Million Gylden; det var nemlig en Perle, opløst i Eddike, og som formedelst sin sjeldne Størrelse havde havt denne Værdi.

Engang kom en Fremmed i Antonius' Kjøkken og saae otte Vildsviin paa Stegespidene. Han studsede og meente, at der vel idag var stort Selskab. Ak nei! — svarede Kokken — der er kun tolv, men blandt disse Sviin er stedse et senere sat paa Spiddet end det andet, for at vi i det Øieblik, hvor Herren befaler det, netop kunne udsøge det, som har den største Velsmag. Antonius og Cleopatra morede sig undertiden med at angle. Antonius fik sjeldent Noget og blev derfor udleet. Han bød derfor en øvet Svømmer hemmeligt og ubemærket at dykke under og sætte en iforveien fanget Fisk paa hans Medekrog. Dette skete og Antonius fik ved hvert Bid de smukkeste Fisk. Cleopatra, som mærkede Bedrageriet, befalede sin bedste Svømmer at komme den Anden i Forkjøbet. Antonius kastede Snøren ud og strax følte han en tung Vægt ved sin Snor; med Møie drog han den til sig, og see! det var en stor saltet Fisk fra et langt bortfjernet Hav. Alle loe og Antonius rødmede af Skamfuldhed; men Cleopatra vidste fortreffeligt at vende Spøgen om: „Overlad til os smaa Fyrster at fange Fisk, men fang Du, store Feldtherre, Lande, Konger og Folk!“

3.

Imidlertid havde Antonius efterladt en Gemalinde i Rom ved Navn Fulvia, som var meget utilfreds med, at hendes Mand levede hos Cleopatra i Ægypten. Hun begyndte at vække Uroligheder i Italien, og æggede Octavianus mod Antonius for at tvinge denne til at vende tilbage. Han kom, men da Fulvia døde, forstod Antonius at formilde Octavianus, de udsonede sig med hinanden, og efter Folkets Ønske, som ønskede, at denne Eendrægtighed maatte vedvare, ægtede Antonius Octavianus' Stedsøster, den smukke og dydige Octavia. Hele Riget tog Deel i Roms Glæde og Enhver saae en rolig Fremtid imøde.

Virkeligt syntes det ogsaa, som om Octavias Blidhed og Godmodighed skulde bringe Antonius bort fra hans udsvævende Levnet. Hun var ung og smuk; han levede med hende i lykkelig Huuslighed og kastede sig paa alvorlige Forretninger. Dog snart opstod der nye Stridigheder med Octavianus, som havde gjort alle Lepidus' Tropper opsætsige og banlyst den feige Feldtherre til et lille Sted, saa at nu blot Antonius stod ham i Veien. Denne, som levede i Grækenland med sin unge Gemalinde, indskibede sig med en Hær til Italien. Da han var landet her, bad den sagtmodige Octavia ham om at sende hende iforveien til Broderen, førend han begyndte paa Fjendtlighederne. Octavianus stod allerede rustet i Spidsen for en talrig Hær, men hans Søster udsonede atter sin Broder med sin Gemal. Et stort Antal Soldater af begge Hære, som vare komne som Fjender, iilte nu til hinanden og omarmede hinanden som Venner, og de tvende nyligt forsonede Feldtherrer gave gjensidigt hinanden prægtige Gjæstebud. Derpaa gik Antonius atter tilbage til Asien, men Octavia reiste med sin Broder til Rom, for at holde sin Gemal i vedvarende Yndest.

Dog, Antonius var ikke den troe Kjærlighed værd. Neppe var han i Asien, saa begyndte han igjen sit udsvævende Liv med Cleopatra og tænkte ikke mere paa sin fortræffelige Gemalinde. Hun taalte dette længe, indtil hun saae, at en ny Fare truede ham i Rom, medens han ubekymret henslægede sin Tid. Nu gjorde Octavia sig færdig til at besøge ham. Men han tilskrev hende at hun kun skulde blive i Athen, da han havde besluttet et Feldttog mod Partherne. Hun blev

med sine Børn i Athen og omendskjøndt hendes Broder søgte at overtale hende til ikke at taale den Skam og offentligt at besvære sig over Antonius i Rom, saa blev hun dog sin Mand hengiven. „Naar Du ikke vil see mig," skrev hun til ham, „saa meld mig idetmindste, hvorhen jeg skal sende de Penge, Tropper og Klæder, som jeg har bragt med for at overraske Dig." Antonius blev rørt herover, men saasnart Cleopatra mærkede det, opbød hun alle sine Kunster for at besnære ham; hun anstillede sig syg, viste sig stedse med forgrædte Øine og hendes Kammerjomfruer maatte forsikkre Antonius om, at hun sikkert vilde døe, naar han vendte sin Kjærlighed fra hende og tog tilbage til Octavia, som dog kun af klog Beregning fra Octavianus' Side var bleven hans Gemalinde! Saaledes indgjød man ham Mistanke mod den ædleste Qvinde, han forglemte hende lidt efter lidt aldeles, og enhver god Følelse i hans Hjerte blev qvalt i den uophørlige Tummel af Fornøielser, hvori den ægyptiske Dronning forstod at holde ham. Endelig gjorde han endog de to Sønner, Cleopatra havde født ham, til Konger og skjænkede dem forud Provindserne Syrien og Cilicien. Herved opvakte han det romerske Folks Uvillie imod sig paa det Høieste. Saasnart Octavianus mærkede dette, anklagede han offentligt Antonius; denne blev erklæret for en Fjende af Fædrelandet og Krig blev forkyndt Cleopatra. Med Glæde gav hun Penge og Skibe til Krigen, hun veeg ikke fra Antonius' Side og bevægede ham endog til at lade sin ædle Gemalinde udvise af hans Huus i Rom. Octavia adlød med Taarer, deres Børn tog hun med sig, og da Antonius og Cleopatra vare døde, tog hun ogsaa deres Børn til sig og opdrog dem alle til dydige og agtværdige Mennesker.

4.

Antonius og Cleopatra droge med deres Flaade imod Octavianus; ved Actium i det adriatiske Hav kom det Aar 31 f. Chr. til et Søeslag. Antonius' Soldater fægtede, trods deres tunge Skibe, med deres vante Tapperhed; men midt i Fægtningen, da endnu Intet var afgjort, gav Cleopatra sine Skibe Befaling til at flygte derfra. Antonius fulgte hende paa staaende Fod; de tappre Soldater, som i Kampens Hede ikke strax savnede deres Anfører, fægtede modigt til om Aftenen, da de endelig overgave sig til Octavianus. Landarmeen, som kunde have erstattet det tabte Søeslag ved en Seir tillands, ventede med Længsel paa Antonius; men da denne efter 7 Dages Forløb endnu ikke viste sig, gik Alt over til Octavianus. Denne satte efter de Flygtede til Ægypten; den troløse Cleopatra havde nu sikkert gjerne forraadt Antonius, naar hun ikke var bleven behandlet meget koldt og stolt af Octavianus. Saaledes blev hun tvungen til at anstille sig, som om hun holdt med Antonius. Denne vilde endnu engang forsøge Krigslykken, han opstillede sine Tropper til Slag, men med Skræk saae han, at den ene Trop efter den anden gik over til Fjenden, sandsynligviis efter Cleopatras Befaling. Forladt iilte han nu til Dronningens Slot. Ogsaa hun skjulte sig for ham, indelukkede sig i en Gravhvælving og lod Antonius sige, at hun var død. Denne Efterretning bragte ham til Fortvivlelse; han stødte sig Sværdet i Brystet, men Saaret var ikke dødeligt og han laae længe svævende mellem Liv og Død. Da sagde man ham, at Cleopatra endnu levede. Han bad om at blive bragt til hende, hvilket skete og efter en lang Dødskamp endte han sit Liv ved hendes Fødder.

Octavianus drog som Seirherre ind i Ægyptens Hovedstad, Alexandrien; han lod Antonius prægtigt begrave og anstillede sig endog meget venlig mod Cleopatra, for at hun ikke skulde mærke hans Hensigt; han vilde nemlig føre hende fængslet til sin Triumphvogn med til Rom. Dog, hun gjættede hans Tanker og kom ham i Forkjøbet ved et hurtigt Selvmord; man fortæller, at hun skal have ladet sig bide i Brystet af et Par giftige Slanger. Derpaa sendte hun et Brev til Octavianus, hvori hun bad om at blive begravet ved Siden af Antonius. Han holdt dette for en List, og sendte derfor strax Folk paa hendes Værelse, men disse fandt hende allerede død, liggende paa sit Leie i sit kongelige Smykke.

5.

Ægypten var nu et Bytte for Seierherren og ham adlød næsten hele den bekjendte

Jordkreds. Titlen af „Konge" var ham ikke meget magtpaaliggende, Navnet „Imperator," første og eneste Feldtherre over alle Hære, var ham nok. Men Folket gav ham det smigrende Tilnavn „Augustus" ɔ: den Ærværdige, den Høie. Han nedstammede fra den myrdede Cæsars Søster, som havde antaget ham i Barns Sted, og da ogsaa hans nærmeste Efterfølgere hørte til denne Familie, blev Navnet „Cæsar" — hvoraf vort „Keiser" er opstaaet — brugt som en Betegnelse for Statens Overhoved. Augustus var klog nok til at lade Folket beholde et Skin af Republiken; han lod atter vælge Consuler, overdrog Senatet mangeslags Forretninger, ja endog Folketribuner bleve valgte af Folket. Men Valget faldt naturligt kun paa Saadanne, som vare Imperatoren hengivne, og Senatet maatte sige Ja til Alt. Augustus regjerede uindskrænket, men desuagtet vare de fleste Borgere tilfredse over, at Ro og Orden atter herskede i Riget; thi de saae at der for Rom ikke gaves anden Redning end i een Mands kraftige Regimente. Augustus anstillede sig undertiden, som om han var tilsinds at nedlægge Regjeringen, men Folket bad ham indtrængende om igjen at paatage sig den. Lidt efter lidt omdannedes Republiken til et Monarchie; Hærene bleve staaende, Embedsmændene erholdt en fast Løn og bleve saaledes knyttede til den bestaaende Regjering. Augustus forenede endelig de høieste Statsværdigheder i sin Person og hans Undersaatter vare veltilfredse.

6.

Dog, Magt er ikke altid Lykke. Augustus, som herskede over det mægtige romerske Rige fra Tajo indtil Euphrat, fra Afrikas Sandørkener indtil Themsen i Britannien, kunde ikke vinde Ro i sit eget Huus. Han havde tredie Gang ægtet et meget ondt Fruentimmer, Livia. Denne saae med Misundelse, at Augustus havde sin Datter af et tidligere Ægteskab, Julia, meget kjær, og endnu mere forbittredes hun, da Julias Gemal, den fortræffelige Marcellus, blev høit æret af Roms Borgere, og blev foretrukken for hendes egne Sønner, Tiberius og Drusus. Hun var saa slet, at hun lod Marcellus forgive. Nu haabede hun at bringe sin Yndling Tiberius, et dristigt men rænkefuldt Menneske, efterhaanden Keiserens Hjerte nærmere. Men Augustus, der ikke kunde lide Tiberius, erklærede efter nogle Aars Forløb to af sin Datter Julias Sønner for sine Efterfølgere og foretrak endnu stedse Drusus for Tiberius. Dette forbittrede Livia paa det Høieste, og da Giftblanderi ligesom synes at være hendes Haandtering, saa skaffede hun ikke alene sin Mands Dattersønner, men ogsaa sin egen Søn Drusus af Live; Augustus var ganske utrøstelig over sine Dattersønners Død og hang nu med fordobblet Kjærlighed ved sin Datter Julia. Heller ikke dette kunde den Grusomme taale, hun anklagede Julia for at føre et udsvævende Levnet og da hun blev overbeviist derom ved Vidner, maatte Keiseren banlyse hende af Rom. Saaledes bragte Livia det til, at Augustus erklærede Tiberius for sin Efterfølger. Snart derpaa da Tiberius skulde foretage et Krigstog, ledsagede den gamle Keiser ham til Neapel, bivaanede her de Skuespil, som bleve givne til hans Ære og var meget oprømt. Paa en nærliggende Øe levede hans elskede Datter Julias yngste Søn som en uskyldig Landsforviist. Hans Kjærlighed til Ynglingen vaagnede, men dog vovede den svage Olding ikke at yttre sit Ønske for Livia. Hemmeligt seilede han derover og Bedstefaderen og Dattersønnen gjensaae hinanden. Dog, Augustus paapasselige Gemalinde erfarede det; hun frygtede alt Ondt for sig og sin Yndling af denne Sammenkomst. Pludseligt hed det sig, at Augustus var syg. Ingen blev indladt til ham, kun Livia var hos ham og hun lod hurtigt sin Søn Tiberius kalde. Da han var kommen, blev det bekjendtgjort, at Augustus var død, og Tiberius blev udraabt til Keiser.

Fireogfyrgetyve Aar havde Augustus styret Verdensriget med Klogskab og Maadehold; kort før sin Død skal han have spurgt de om hans Seng staaende Venner: „Har jeg spillet min Rolle godt? Nu, saa tilklapper Eders Bifald, thi Comoedien er til Ende!"

(Fortsættes.)

Ridderlighed blandt Araberne.

(Oversat fra Engelsk af J. N. Dein.)

Den nordlige Rand af den store arabiske Ørken, der hidtil, noget ucorrect, paa vore Landkort er betegnet som Beled-al-Jerid eller Daddellandet er en Region af Sandsletter, for største Delen bedækket med grovt, sparsomt Græs, nogle faa træagtige Planter og tørre Buskvæxter. Hist og her findes Furer, i hvilke Vandet samler sig efter Regnen om Vinteren og danne temporaire Strømme, som kaldes Wads, hvilke fremkalde de talrige Oaser. Disse frugtbare Pletter ere gunstige for Daddelens Dyrkelse, som er deres Hovedproduct, skjøndt paa ingen Maade deres eneste Frembringelse, og hvorefter hele Landet har faaet sit Navn.

To Racer, høiligen forskjellige i deres Oprindelse og Levemaade beboe dette Jordstrøg af sparsomt Græsland og frugtbare Haver. De ældre Beboere ere Berberne, nu udviklede gjennem en Rækkefølge af Slægter til en klart udpræget og ligeartet Race, skjøndt nedstammende fra den blandede Befolkning, der i gamle Dage opstod i Atlas-Regionen ved Romernes, Vandalernes og andre Folkestammers Colonisation blandt de oprindelige Indbyggere. Den herskende Folkestamme bestaaer af sildigere Indvandrere af arabisk Herkomst, i Charakteer og Sæder meget ulige med de milde, apathiske, snu og servile Berber. Forskjellige Stammer af den første Nation have siden Muhamedanernes Erobring oversvømmet Nordafrika, og bosat sig paa flere Steder af det frugtbare Jordstrøg, som nu atter er bekjendt under Navnet Tell, medens nogle af disse Horder, mere tro deres landstrygerske Instincter foragtende det stadige og agerdyrkende Liv, som ganske naturligt hører til Byer og Pløieland, have spendt sig over Saharas Sletter og gjort dem selv til Herrer ikke alene af det aabne Land, men ogsaa af en stor Deel af Oaserne. De have ladet Berberne i fredelig Besiddelse af Ksars (Byerne i Oaserne), tilladende dem at dyrke Jorden som deres Vasaller eller Livegne, medens de selv flakke omkring med deres talrige Flokke og Hjorder, aldrig forblivende mere end ti eller femten Dage paa een Plet, nydende i fuldt Maal det vilde, livløse, uafhængige Liv, for hvilket Araberen, hvor han end findes, synes at føle Smag, ligesom ved en Fødselsret. Her er der rigelig Leilighed for ham til at udvikle sin eiendommelige Charakteer. Gjennem hele Længden og Breden af Sahara findes der ingen regelmæssig Regjering; „velsignet af Allah og langt fra Sultaner" er den Maade, hvorpaa de stolteligt charakterisere deres Lod i denne Henseende. De forskjellige Stammer udgjøre ikke engang hvad man kunde kalde et Samfund; enhver har sine egne Allierede og Fjender; men Allianceerne ere frivillige og temporaire, reisende sig fra tilfældige Omstændigheder, og udgjøre Undtagelserne, medens Reglen er, at hver Stamme betragtes som Fjende af hver anden Stamme. De have ingen skrevne Love; hver Enkelts Rettigheder hævdes, og deres Forurettelser gjøres gode igjen ved Magt, som ingen skreven Lovbog vilde kjende gyldig; alligevel har der dannet sig en Samling af nedarvede Sædvaner, som man sædvanlig underkaster sig, og som det vilde være lidet raadeligt at overtræde, for ikke at blive en Fredløs blandt de Fredløse. Denne Lovbog forekommer os imidlertid ikke som stort Andet end en Organisation af Plyndringen; dog tjener den til at forebygge Stridigheder mellem Brødre; den er stadfæstet ved deres Religion, og den paakaldes aabent som en guddommelig Autoritet.

De Sæder, der have deres Udspring fra denne Samfundstilstand maae nødvendigviis være meget ulige vore egne eller andre civiliserede Nationers, med hvilke vi staae i Forbindelse; maaskee ere de lige saa forskjellige fra det reent vilde Livs Sædvaner paa den ene Side, som fra de halv-civiliserede stillestaaende Befolkningers paa den anden Side. Det er en ikke ringe Grad af Interesse, vi nære for dem, fordi de have en slaaende Lighed med de Sæder, som herskede i Europa i Middelalderen, og næsten ethvert Blad i de Beskrivelser, som vore franske Naboer forsyne os med, minder os om Beretningerne i vore egne Ridderromaner; om de Dage, da Magt var den sikkreste Ret, da Sværdet og ikke

Dommeren og Edsvorneretten afgjorde Stridsspørgsmaal mellem Gentlemen og da Fredsfyrstens Dyrkere ideligen paakaldte ham som „Slagenes Gud.“ *)

Da dette Voldsherredømme herskede hos os, blev det ikke fundet uforeneligt med ridderlig Fromhed, Tapperhed og Galanteri, og ikke heller er det anderledes hos det Folk, vi nu ville beskrive. Ridderlighed i Ordets fuldstændigste Betydning er det normale Liv hos Araberne i Ørkenen, det vil sige hos den Ædelbaarne, hos Herren i Teltet. Krig, Jagt, Bønner og Gjestfrihedens Pligter ere de eneste Beskjeftigelser, som ere hans Opmærksomhed værd. Alt Øvrigt er tilfældigt eller falder i Berberens, Faarehyrdens, Hovsmedens og Slavens Lod. Vi have til Hensigt i de efterfølgende Blade at skizzere denne Levemaade, for saavidt vi have lært den at kjende af dem, der have indsamlet deres Erfaring hos de Indfødte selv. Dersom nogen af vore Læsere skulde fælde den Dom, at den arabiske Ridderlighed, saaledes som vi beskrive den, fra et moralsk og selskabeligt Synspunkt staaer lige saa meget under den europæiske, som den mohamedanske Religion under den christelige eller Nomadeteltet under den med smaa Taarne forsynede Borg, ville vi ikke bestride denne Anskuelse. Det er Ridderlighed, saaledes som Forholdene tilstede det, begrundet paa Mangelen af regelmæssig Regjering, opfostret ved et Feudalsystem og charakteristisk ved Smagen for aristokratisk Tidsfordriv og vilde Eventyr.

Den arabiske Rytter.

Ørkenens Ridder — Makhzen, som han kaldes, d. v. s., en som „lever i Stigbøglerne“ — er en Mand af tør, kraftig Legemsbygning, solbrændt Ansigt, velproportionerede Lemmer og temmelig høi Statur. Hans Øie er skarpt og sikkert; i en Afstand af 8 eller 10 engelske Miil kan han skjelne en Mand fra en Qvinde, og i tolv en Flok Faar fra Kameler. Enhver Ting i hans Liv tjener til at udvikle og styrke hans physiske Kræfter; Mod sætter han den høieste Priis paa, og han ynker, uden dog at fornærme og saare dem, der lide Mangel herpaa. „Det er ikke deres Skyld,“ siger han, „at de ere fødte uden Lever; det var saaledes Himlens Villie!“

*) Et Udtryk, som endnu forefindes i den engelske Liturgi.

Den ægte Makhzen maa spise lidet og drikke endnu mindre. Dersom han ikke kan udholde Tørst, vil han aldrig blive nogen rigtig Kriger. Han maa trainere og fodre sin egen Hest, studere dens Temperament og Constitution i enhver Henseende. Han maa vide hvormeget Byg, der passer sig for den, ligesom han veed, hvilket Maal Krudt, der behøves for at lade hans Bøsse, og han maa vænne den til at forstaae og lyde den ringeste Tilkjendegivelse af hans Villie.

Men omendskjøndt han er overordenlig maadeholden og i Stand til at taale de største Savn, forsømmer vor sahariske Araber aldrig en Leilighed til at spise meget og godt, naar Gjestfrihedens Pligter udkræve det. Hans daglige Kost er simpel og frembyder kun liden Afvexling; men, ved høitidelige Leiligheder beverter man Gjesterne paa en meget værdig Maade; og skulde der indtræffe et storartet Gjestebud i en Stamme eller Duar, hvor han har Venner, vil han ikke fornærme dem ved at unddrage dem sit Selskab; skulde det end koste ham en Reise paa 80—100 engelske Miil han møder dog, og tager rigeligt for sig af gode Ting. Han føler ved sig selv at han er rede til at vise en lignende Gjestfrihed, naar Leiligheden frembyder sig; han har Intet at skaffe med de nærige Gniepinde i Byerne, hos hvilke Gjestfrihedens Grændser ikke strækker sig videre end til at tilbyde fire Qvadratfod af et Tæppe til at sidde paa, tilligemed en Pibe Tobak og en Kop Kaffe uden Sukker, eller kanskee blot forsødet efter en langtrukken Forelæsning om Kaffe uden Sukker.

Nødvendigheden af at have Korn, om det end kun var til Hestene, nøder Nomaden til een Gang om Aaret, i Slutningen af Sommeren, at besøge Tell. Her forskaffer han sig Kornvarer, Smør, Ildvaaben o. s. v. finder et Marked for de Faar eller Kameler, han agter at skille sig ved, tilligemed Ulden af hans talrige Hjorder, de Strudsfjedre og Æg, som ere Udbyttet af hans Jægerdygtighed og de Dadler og Uldvarer, som ere Frugterne af barbiske Undergivnes Vindskibe-

lighed. Nogle Individer saavelsom hele Stammer ere meget rigere end andre, og bære en stor saharisk Luxus til Skue. De holde fyrstelige Jagtpartier, give Gjestebud paa Vildt, have Fuldblodsheste, rigtbesatte Vaaben, vide Burnusser, smukke Hykes (Skjærf), Kobler af Mynder, og Falke, der ere afrettede til Jagt. Deres Qvinder bære Silkebælter og Tørklæder, Sølvsirater om Anklerne, Haandledene, Armene og Fingrene, samt Halsbaand af Pengestykker, Perlemoder, Coraller, Gagat og Nelliker.

General Daumas har gjort sig den Uleilighed at optage et omstændeligt Inventarium over et saadant Nomade-Etablissement, tilhørende et rigt Individ af denne Classe. Det indbefattede for det Første fire Koner — det Antal, som Koranen indrømmer Muhamedanerne — fire Sønner, hvoraf de to hver havde en Kone og en Søn. Dersom han havde havt Døttre eller Døttredøttre, saa vare de gifte og ikke længer under hans Varetægt. Dernæst var der to mandlige og qvindelige Tjenestetyende, foruden fire mandlige og fire qvindelige Negerslaver. De Huusdyr, som havde Privilegium paa at leve som Beboere af Teltet, vare Huusherrens Hingst sex Fuldblodshopper til hans Sønner og Sønnesønner, to almindelige Heste for Tjenerne, sex Æsler og to Mynder.

Til Ly for denne Familie tjente et meget stort Telt, forfærdiget af sexten Stykker uldent Tøi, hvert 30 Alen langt og 1½ Alen bredt. Indenfor var et skarlagen vidt Tæppe, 8 Alen langt og 3 Alen bredt, for at adskille Mændenes fra Qvindernes Værelse. Der var to arabiske Senge af skarlagens uldne Tæpper, omtrent 11 Alen lange 3¾ Alen brede; sex Puder, fyldte med uldne Klædningsstykker, som brugtes til at sove paa og sex af garvede Antelopeskind, tjenlige til at gjemme Klæder og spundent Uld i, og til at læne sig op til i Teltet; Palankiner eller en Slags uldne Hængekøger, i hvilke Qvinderne reise paa Kamelernes Ryg; og sex røde Hykes (store Skjærf, eller hvad man i Skotland vilde kalde Plaids) til at indhylle dem i. Tyve uldne Sække til at føre Korn i og sex Poser til Penge, Juveler, Bomuldstøier, Saffian, o. s. v. Levnetsmidlerne bestode i sex „Hamal" eller Dragter Brødkorn, tolv af Byg og otte af Dadler, femten Oxehuder med Vand, tolv Faareskind med Smør og fire med Honning. Et Forraad af Krudt, Kugler og Geværer. Kjøkkentøiet syntes blot at bestaae af een Kobberpotte til at koge Mad i, to store Kar, hvori der lavedes „Kooskoos;" fire Kobber- og sex Træbrikkekar; tre Træfade til at række Fremmede Mad paa; en halv Snees Saxe til at klippe Faar med og et halvt Dusin Stykker Værktøi til Teltbygning. Vaabnene bestode i et Gevær med Sølvbeslag, Sabel og Pistol til hver Mand af Familien; en Bøsse til hver af Tjenerne og en Sabel og Pistol til hver af Negrene. Desuden var der et mindre Telt med Tæpper og Hynder til deri at herbergere og beverte Fremmede. Hjorderne bestode i 8,000 Faar, 530 Kameler og 10 Geder, som alene brugtes til at anføre Faarene. To tamme Gazeller, en ung Antelope og en Struds havde man til at dægge for*).

Men en Mand i en saadan Stilling har Oplagssteder i tre eller fire af de afhængige Oaser. De underjordiske Forraadshuse, kaldes „Silos," indeholde Klædningsstykker, Dadler, Brødkorn, Byg, Smør o. s. v., og han har sandsynligviis et Huus i en af Ksarsserne (Stæderne i Oaserne), i hvilket der opbevares Penge, Juveler og andre Kostbarheder.

Qvinderne i Familien lave Mad og væve de grovere Stoffer, som haves behov, f. Ex. Materialierne til Teltene, Tæpperne, Sækkene, Hestedækkenerne o. s. v., medens Negerinderne udføre de mere underordnede hurtige Arbeider, f. Ex. at bære Brænde og Vand. De finere Stoffer, der bruges til Klædning forfærdiges i Ksarserne. De mandlige Tjenestetyende synes fornemmelig at blive anvendte uden Døre, men nogle af dem reparere Ridetøiet m. m.

Hovedet for enhver Stamme udøver Retspleien — en let Sag, hvor Overtrædelserne kun ere faa og hvorfor der er fastsat bestemte Straffe. Den, som stjæler et Faar, skal bøde sexten „Boujous;" den, som lønligt besøger sin Naboes Kone, ti Faar; den, som begaaer Mord, straffes med Døden,

*) Nogle Individer besidde 2,000 Kameler og fire Gange saa mange Faar som anført.

eller, dersom han unddrager sig den ved Flugten, bliver hele hans Eiendom confiskeret, med Undtagelse af hans Telt, der bliver sparet, for at tjene til Ly for hans Hustru og Børn.

Disse Bøder forbrydes til „Jemah'en" (Stammens Raadsforsamling) og anvendes til de fælles Udgifter; til at understøtte de Reisende og Marabuterne, og til at gjøre de Fremmede Foræringer. Tyverier straffes blot, naar de begaaes i selve Stammen; thi det ansees for roesværdigt at røve fra en Fjende, og at stjæle sees i det Mindste igjennem Fingre med. Vi kunne maaskee bedst udtrykte os i faa Ord, at en Høvdings Kald bestaaer i at beskytte hans egne Undergivne og han ændser ikke de Forbrydelser, der ikke angaae dem.

Dersom Araberen er riig, saa er han rundhaandet; men selv om han er fattig, er han gjestfri og barmhjertig; thi næst efter Korstog, ansees Almissegiven for at være Himmelen ligesaa behagelig som Pilegrimsreiser. Naar en Araber er i Færd med at spise og en Tigger udbryder: „Husk vel paa Allahs Andel, o, Troende!" Deler den gode Muselmand strax med ham, dersom Maaltidet er tilstrækkeligt til begge; ellers rækker han ham det Hele. En Fremmed viser sig ved en Duar; han standser et lidet Stykke Vei derfra og raaber: „En Gjest, sendt fra Himlen!" Virkningen er magisk; i hvem han saa end er, skynde alle Beboerne sig ud, og kives fornemlig om Retten til at beverte ham; de gribe Tøilen og nøde ham til at stige af; Tyendet lægge Beslag paa hans Hest; den, som først faaer fat i ham, slæber ham ind i sit Telt og sætter for ham, hvad der er paa rede Haand, indtil der kan anrettes et Festmaaltid for ham. Huusherren holder ham med Selskab hele Dagen, og forlader ham først ved Sengetiden, og aldrig gjøres der ham et nærgaaende Spørgsmaal, mindst af alle eet som dette; „Hvor kommer Du fra?" eller: „Hvor drager Du hen?"

Det vilde være noget ganske uhørt, at der skulde vederfares en Fremmed, der var saaledes modtaget, nogen Overlast, selv om det skulde vise sig, at han var en dødelig Fjende. I sidste Tilfælde siger Teltets Herre blot til ham ved Afskeden: „God Lykke med dig," og naar Gjesten er borte ophører Ansvarligheden. Dersom en saadan Fremmed aldrig saasnart efter skulde passere en anden Duar og blive bemærket, maa han finde sig i at modtage fornyede Tilbud om Gjestfrihed, som man vil paanøde ham. Derwischerne, som hellige dem til uafladelige Bønner, leve ene og alene af de Troendes Almisser og Gjestfrihed, og gjøre sjelden en Anmodning uden at den bliver opfyldt. „Vogt Dig for at fornærme dem — Gud vil straffe Dig." Ved Siden af disse Hellige, der have saa saare meget tilfælles med Tiggermunkene i Europas gamle Dage, maae vi stille „Tolbas" (kloge Mænd og Koner), som svare til Magikerne, Alchymisterne og Troldmændene i vore Romaner fra Ridderskabets Dage. Til disse Folk, der befatte sig med, magiske Kunster, begive Saharas Beboere sig, for at erholde Tryllemidler og Trylledrikke for at indgyde Kjerlighed. Nogle af dem skrive kanskee paa et Stykke Papiir eller paa et Been, der er taget fra en Kirkegaard, med magiske Figurer Navnet paa den Raadspørgendes Fiende; de begrave derpaa Beenet og Papiiret, og forsikkre ham, „at hans Fjendes Bug er fyldt med Vers." De lære ham ogsaa visse Ord, som han skal udtale, medens han lukker en Kniv, hvormed han skal overskære sin Fjendes Livstraad; begge Dele maa han nu kaste i Ovnen, hvori der bliver kogt Næringsmidler, med hvilke han ønsker at volde Skade; Charaktererne maa han skrive paa et Kobberblad eller paa en fladbanket Kugle, som han maa kaste i den Strøm, hvoraf den Qvinde, han vil hævne sig paa, vil drikke; „hun vil blive greben af en Sygdom, saa hurtigt som Strømmen, og vil enten døe eller blive Din;" i sidste Tilfælde maa Tossen modvirke det tidligere Trylleri ved et andet. Ved Bredderne af Wad Noon, tyve Dagsreiser Vest for Soos, siger man, at der er en Skole for Alchymister, Nekromanter og berømte Magikere, blandt hvilke alle de hemmelige Kunster dyrkes, og hvor man kan blive Vidne til den magiske Kunsts Underværker i dens høieste Fuldendelse. Denne Slags Overtro tilhører blot de lavere Classer; de rige Arabere og de fromme Marabouter slutte dem strengt til deres Religions Forskrifter,

læse deres hellige Bøger, og troe ikke paa andre Vidundere end dem, der findes i Koranen. Men Massen af Folket henlever i den tykkeste Uvidenhed. Høvdingerne søge at afhjælpe denne Mangel saa godt de kunne, de lade Bedetimerne punktlig forkynde, selv naar de ere en route, og de holde et tilstrækkeligt Antal Skoler i Teltene. Men Araberen glemmer i sin modnere Alder og under sit idelig virksomme og omflakkende Liv let, hvad han har lært i Ungdommen. Han hører vel ofte disse Lærdomme igjen i en poetisk Form, naar en henrykt Skare stimler omkring en „Meddah" (religiøs Skjald) ved høitidelige Anledninger og lytter til de Helliges Priis eller Skildringer fra de hellige Krige, sjungne til Tambourinens og Fløitens Lyd.

„Den eneste industrielle Classe blandt dette Folkeslag er Hovsmedene, hvoraf nogle ere almindelige Smede og kunne reparere Milebid, Sporer, Knive, Bøsser, Sværde og Pistoler, saavel som det almindelige Huusgeraad i Teltene: Prene, Saxe, Øxer og Hakker. De synes alligevel at danne et afsondret Samfund, og beboe en egen Duar for dem selv og nyde særegne Privilegier og Forrettigheder i Betragtning af den uundgaaelige Brug man har for dem. Man siger, at de oprindelig ere komne fra Stæderne ved Kysten: Oran, Tlemecen og Constantine, og at deres Kunst, efterat de havde sluttet dem til de forskjellige omvankende Nomadestammer i Ørkenen er gaaet over fra deres Efterkommere fra den ene Generation til den anden. Den er væsenlig forskjellig fra den i Europa, hvilken de høiligen foragte. En fransk Officier sagde engang til En af dem, at hans Landsmænd aldrig havde bemærket nogen Ulempe ved deres egen Maade at beslaae Heste paa. „Det vil jeg gjerne troe," var det hurtige Svar; „hvor skulde de det? Naar de, som vi gjøre, ville prøve paa at tilbagelægge det Rum i een Dag, som de nu bruge fem eller sex til, saa ville vi faae at see. Det er dog nogle farlige Dagsreiser, I Christne gjøre med Eders Heste!"

Hovsmeden er fritaget fra alle de Paalæg og Contributioner, som falde paa den Stamme, til hvilken han hører. Heller ikke „behøver han at give nogen Mand Ly eller Kooskoos," det vil sige, man venter ikke at han skal udøve Gjestfrihed, hvilken undertiden er en temmelig tung Byrde. Ethvert Telt af den Afdeling, han betjener, giver ham en Feutra Fødekorn, een Feutra Byg og een Feutra Smør, naar de aarlige Indkjøb blive bragte fra Tell om Høsten. Om Foraaret giver hvert Telt ham et Uldskind, og naar en Kamel bliver slagtet, tilhører en vis Anpart ham. Efter en Razzia eller et Slag erholder han lige Andel i Byttet med Krigerne, hvad enten han har været med paa Expeditionen eller ikke. En endnu vigtigere Forret er det, at hans Liv altid bliver sparet i Krigen; men denne Gunst bliver ham blot til Deel, naar han lever et ukrigersk Liv, alene beskjeftiget med sin Haandtering; dersom han udmærker sig ved militair Bravour, forspilder han sit Privilegium. Det træffer sig undertiden, at man finder en Hovsmed i Slaget, bevæbnet og til Hest; hans Liv er da naturligviis i Fare; men i det Øieblik han stiger af Hesten og knælende, med Hjørnerne af sin Burnus, efterligner Blæsebælgens Bevægelse, vil man spare ham. Selv Krigere have undertiden nedladt dem til at bruge dette Krigspuds, for at redde deres Liv. Det er indlysende, at deres aristokratiske Arbeidsherrer nære en vis Grad af Ringeagt for disse Haandværkere. De Begunstigelser, som vi have opregnet, ansees for tilstrækkeligt Vederlag for Hovsmedens Arbeide; naar en Makhzen skaffer Skoene til en Hest, betaler han Intet for at faae dem slaaet paa; saasnart Arbeidet er endt stiger han atter til Hest, og rider sin Vei med de Ord: „Give Gud være dine Forfædre naadig!"

Hesten.

Den første Fornødenhed for en Makzhen er en fuldblods Hest, hurtig, stærk, og traineret af dens Herre under aarlang streng Disciplin til den fuldkommeste Lydighed. Kjerligheden til dette Dyr synes at være arvelig for Araberen. Det sover i hans Telt og behandles mere som hans Stalbroder og Ven, end som hans Slave. Ved de daglige Sammenkomster udenfor Teltene, da det er de Ældres Privilegium udelukkende at føre Ordet, ere Religion, Krig, Jagt og Ridekunst, hvilke Gjenstande ere uadskillelig forbundne og blandede mel-

lem hinanden, uudtømmelige Emner for Samtalen; Lovpriisningen af de forskjellige Heste gjentages med Begeistring, og Forskrifterne for Opdrættet og Traineringen forkyndes i Apologier og Fabler. Skjøndt disse Folkestammer ikke have nogen Literatur, og kun deres Talebs kunne læse eller skrive, understøttes dog enhver Grundsætning i denne Hesteskole med: „Saaledes siger Propheten," og „saaledes tilføier Sidi-Ahmed-ben-Bousfef," og „saaledes fortæller Si-ben-Dyab." Folkets Ordsprog og Legender have saaledes antaget en religiøs Carakter, som gjøre dem varige og troværdige gjennem hele Islams store Folkefærd. Blandt disse Tankesprog er følgende eet af de meest almindelige: „Da Allah stod i Begreb med at skabe Hesten, sagde han til Vinden: Du skal ved min Magt give et Væsen Fødsel, som skal bære mine Tilbedere, hvilket skal blive elsket og afholdt af mine Tjenere, og som skal tilintetgjøre hvert Haab hos dem, der ikke følge mine Love." Han skabte derpaa Dyret, sigende: „Jeg har gjort dig uforlignelig; denne Verdens Magt skal lægges mellem dine Øine og Du skal ødelægge mine Fjender. Overalt skal du være lykkelig og foretrækkes fremfor alle andre Dyr; thi allevegne skal din Herres Hjerte strømme over af Kjerlighed til dig. Kraftig saavel til Fremrykning som til Tilbagetog, skal Du flyve uden Vinger, og jeg skal ikke sætte Andre paa din Ryg uden dem, der kjende mig, som opsende Bønner til mig, og øve Handlinger, der tækkes mig, ingen uden mine hengivne Dyrkere." Prophetens Hensigt var aabenbar den, at hans Tilhængere skulde forbeholde dem selv den arabiske Hest, som det frygteligste Krigsinstrumment, hvilket dersom det fik Lov til at gaae over i vantro Hænder, vilde blive fordærveligt for den mahomedanske Sag. Som en Følge heraf ansees det for en ubodelig Synd at sælge en saadan Hest til en Vantroende, og Abd-el-Kader bekjender, at han, da han stod paa den høieste Tinde af sin Magt uden Barmhjertighed overgav enhver Muselmand til Døden, der gjorde det. Religionen har gjort en Pligt af denne Omhu for Hesten, som Arabernes omflakkende Liv, de uophørlige Krige og de uhyre Afstande, der ere at tilbagelægge, havde gjort til en Nødvendighed, og hans Liv kan med Rette sige at være en Sammenvoxen af ham og Hesten. Med den handler og reiser han, med den bevogter han sine talrige Hjorde; med den beiler og fører han Krig, med den kommer han til Kampen, Brudefærden, den religiøse Høitidelighed — Rummet forsvinder for ham. Det vilde være den høieste Fornærmelse at spørge en Araber om han vil sælge sin Hest, undtagen han selv har udtrykt en saadan Beslutning. „Han maa ansee mig for at være yderlig fattig, siden han vover at gjøre mig et saadant Forslag!" vilde han sige til sig selv. Med al hans lidenskabelige Hengivenhed for Hesteracen vilde han dog ikke give een af denne Slægt en Mands Navn. „Disse Navne have været baarne af Hellige; det vilde være vanhelligt at give dem til Heste." „Den Lykkelige," „den Udholdende," „Corallen," „Strudsen," „min Rigdom" ere Hestenavne. Omtrent lignende ere de Benævnelser, man giver Slaver, saa at denne Betænkelighed ikke synes at reise sig saameget af Ærefrygt for den menneskelige fremfor den dyriske Natur, som fra den indbildte Overlegenhed, Ismaels Race og Prophetens Tilhængere gjøre sig til af.

Blandt de rigere Arabere er Hesten saavel en Gjenstand for Luxus som for Brug. Den bliver kosteligt opsadlet; Sadlen er bedækket med et stort rødt Saffians Sadbelbække broderet med Arabesker i Guld og Sølv. Man lærer den forskjellige Kunster blot for Fornøielse og til Fremviisning, f. Ex. at steile og gaae paa Bagbenene, knæle ned, hoppe, gjøre korte Vendinger, standse øieblikkeligt i fuld Galop og galoppere afsted igjen. Ved festlige Leiligheder er det sædvanligt at høitideligholde, hvad man snarere maa kalde en Slags phantastiske Rytterkunster, end en Dystrenden eller Tournering. Ved disse Leiligheder vise Rytterne, der ere iførte deres kostbareste Dragt — vid Burnus fiint uldent Skjærf, røde Saffians Støvler, Sølvsporer, besatte med Coraller, Straahat med Strudsfjedre, sølvbeslagen Kaardeskede og Pistoler — til den høieste Fuldendelse saavel deres egen som deres Hestes Færdighed. I fuld Galop tage de et Belte op af Jorden, eller fyre paa Skulderbladet af en Bede, naar de ere halvtreds til

tredsindstyve Skridt fra den, eller faae Dyret til at knæle paa alle Fire for Damerne — Ridekunstens non plus ultra. Men den meest maleriske af disse phantastiske Kunster kaldes „Gateha." Hesten hæver alle fire Been fra Jorden paa eengang, medens Rytteren i det samme Dieblik kaster sin Bøsse op i Luften og griber den igjen. De vide Folder af de lange Burnusser der kastes tilbage og komme ret tilsyne ved denne Øvelse, medens Bøsserne kastes op i Luften og Hestene til samme Tid springe i Veiret, Alt dette i Forening frembyder et Syn, der er ligesaa smukt som mærkeligt, og som aldrig undlader at opvække de skjønne Tilskuerinders jublende Bifald.

Araberne ansee den europæiske Skik at afskære Hestens Hale for det største Barbari; den skaffer dem en uudtømmelig Kilde til at gjøre Løier dermed, det Samme er Tilfælde med vore smaa, simple Sadler og, som de synes, unyttige Sporer.

(Fortsættes).

Om Tordenveir.

(Sluttet.)

III.

Tordenen.

I det Følgende ville vi sammenstille Virkningerne af Lynet, og strax vende os til at betragte Tordenen. De mangfoldige Forskjelligheder i Tordenskraldets Lyd ere os Alle bekjendte; men dog fortjene fortrinsviis to Omstændigheder vor Opmærksomhed, nemlig dets lange Varighed og den afvexlende Aftagen og Tiltagen i dets Styrke, der hyppig gjentager sig efter et eneste Lyn, en eneste Udladning. Efter de foreliggende Jagttagelser beløb den længste Varighed af et Tordenskrald, som fulgte efter et enkelt Lynglimt, paa flad Jord sig til 50 Sekunder. Tordenen begynder sædvanlig med en dump Rullen, hvorpaa følge skrattende Lyd, der igjen efterfølges af en Rullen, som aftager hurtigt, men dog trinviis. Med Hensyn til Tidsrummet mellem Lynet og Tordenen angiver Arago, at det efter en i Paris optegnet Jagttagelse naaede en Længde af 72 Sekunder; dette er uden Tvivl et sjeldent Tilfælde, der betegner den største Afstand, hvori overhovedet Tordenen kan høres. Følger Tordenen efter Lynet i kortere Tid end et Sekund, pleie vi at erklære dem for samtidige, hvilket beroer paa en Skuffelse. Efter Aragos Jagttagelser kan det finde Sted, at Tiden imellem dem er kortere end et Sekund.

Lyset forplanter sig med en Hurtighed af 42,000 Miil i et Sekund; det behøver altsaa kun 1/8000 af et Sekund for at gjennemløbe et Rum af 5 Miles Længde; ved alle videre Undersøgelser om Tordenen kunne vi derfor antage, at Lynet sees af os i samme Dieblik det opstaaer. Ved en Varmegrad af 10° behøver Lyden et Sekund til at gjennemløbe 1074 Fod. Er altsaa den Sky, hvorfra Lynet kommer, i lige Linie 1074 Fod borte, saa hengaaer der et Sekund mellem Lynet og Tordenen; forløber der 10 Sekunder, er den lynnede Sky i en Afstand af 10,740 Fod. Man behøver kun at multiplicere det fundne hele eller brudne Tal af Sekunder med 1074, saa erholder man den retlinede Afstand af Lynet fra Jagttagelsesstedet, udtrykt i Fod. Herved er endnu ikke afgjort noget om Tordenskyens lodrette Høide. Naar der altsaa efter den ovenfor meddeelte Jagttagelse hengik 72 Sekunder mellem Lynet og Tordenen, saa var den Sky, hvoraf Lynet kom frem, 77,306 Fod eller omtrent 3 tydske Miil borte fra Jagttageren. Denne Afstand er vistnok den største, i hvilken Tordenen overhovedet kan høres, medens den under sædvanlige Omstændigheder ikke beløber sig til mere end 2 Miil. Hermed stemme ogsaa andre Jagttagelser overeens; saaledes meddeler Muschenbroek, at det undertiden tordner meget stærkt i Haag, uden at man hører det i Leyden, der ligger 2 Miil borte, eller i Rotterdam, hvortil er 2¾ Miil. Denne ubetydelige Afstand er meget paafaldende, naar man sammenligner den med den, i hvilken Kanonskud kunne høres. Da de Franske beleirede Genua, hørtes deres Artil-

leries Torden i Livorno ɔ: i en Afstand af 18 Miil; Kanonaden fra Slaget ved Vaterloo kunde endogsaa høres 20 Miil borte. Vi kjende endnu ikke fuldkommen de forskjellige Aarsager, der have Indflydelse paa Lydens Styrke og Aftagen. Af afgjort Vigtighed for dens Svækkelse er det uden Tvivl, at den ved at gaae gjennem Luften træffer paa flere Lag af forskjellig Tæthed og det under en skjæv Vinkel, saaat den ved hvert Lag tildeels lider en Tilbagekastning.

Den nøiagtige Iagttagelse af de mindste Tidsrum mellem Lyn og Torden vilde især være af Vigtighed, fordi derved det meget omtvistede Spørgsmaal, om Lynene ikke ogsaa kunne opstige fra Jorden, kunde føres sin Løsning nærmere. Taarnet paa Invalidehusets Kirke har en Høide af 335 Fod. Sæt nu, at en Iagttager fra Jorden bemærkede et af de Lyn, der ikke synes at komme fra Skyerne, og havde skaffet sig den Overbeviisning, at Tordenen begyndte efter del korte Tidsrum af $^{3}/_{10}$ Sekund, maatte han antage, at Skyerne, hvis de vare Lynets Udganspunkt, ikke kunde være høiere end 322 Fod og maatte indhylle Domkirkens Spids. Naar denne nu forbliver fri, naar Skyerne sees svæve over den, saa følger deraf, at Lyden ikke har sit Udspring i dem, og Gisningen om Lyn, som opstige fra Jorden, bekræftes saaledes ved et næsten uigjendriveligt Beviis. I Nærheden af Bjerge kunde disse Iagttagelser endnu lettere anstilles; man kunde ogsaa benytte en til en Snor befæstet Luftballon, for derved enten at erholde Skyernes nøiagtige Høide eller ogsaa Bestemmelsen af en ringere Høide; maaskee er det Sted, hvorfra Tordenen udgaaer, hverken Skyen eller Jordens Overflade, men ligger imellem begge; ogsaa herom kunde de omtalte Forsøg give Oplysning.

Det er i Grunden endnu et uopløst Spørgsmaal, hvorfra Tordenen egentlig hidrører, ved vore Maskiner ere vi nu istand til at frembringe en electrisk Gnist, hvis Knald kommer et Pistolskud meget nær. Man er enig om, at Tordenen opstaaer paa samme Maade som den electriske Gnists Knitren paa en Elektriseermaskine. Men hvorledes gaaer det nu til, at Luften ved den electriske Udladen rystes paa denne voldsomme Maade? Det er netop et Spørgsmaal, vi ikke kunne give noget bestemt Svar paa.

Hvad dernæst Tordenens Rullen angaaer, har man længe anseet den alene for en Virkning af Echo. Der er ingen Tvivl om, at stedlige Forhold kunne udøve Indflydelse paa Gjenlyd, Styrke, Varighed og den paa Lynene følgende Skratten; men det er et Spørgsmaal, om Echoet i ethvert Tilfælde kan betragtes som Aarsag til denne Rullen. Ved Echo tænker man fortrinsviis paa Bjerge og Skove eller paa Husenes Vægge, fra hvilke Gjenstande Lyden især kastes tilbage paa Jorden. De Søfarende forsikkre nu, at Lynene paa Havet ligesaavel som paa Landjorden ledsages af en langvarig Rullen, skjøndt der hverken findes Mure, Klipper eller Skove, fra hvilke Lyden kan føres tilbage. Ved denne Erfaring er Sagen imidlertid ingenlunde afgjort; vi maae nemlig ikke forglemme Skyerne, naar vi ikke ville antage, at disse aldeles ikke ere istand til at kaste Lyden tilbage, til hvilken Antagelse vi næppe ere berettigede. Idetmindste har man gjentagne Gange bemærket, at en Kanons Affyren i klart Veir kun frembragte et eneste Knald, medens der fremkom en fleerdobbelt, tordenlignende Lyd, saasnart Himlen var overtrukken med Skyer. Skyerne ere derfor næppe uden al Indflydelse paa Tordenens eiendommelige Lyd; men imod den Antagelse, at de alene eller fortrinsviis foraarsager dens Rullen, strider den uigjendrivelige Kjendsgjerning, at paa et Lyn, hvis Torden ruller i længere Tid, følger af samme Sky kort Tid efter et andet, hvis Torden holder pludselig op efter en heftig Skratten. Begge Slags Torden synes saaledes at kunne indtræde ved samme Form og Stilling af Skyerne.

Englænderen Robert Hooke prøvede en anden Forklaring af den rullende Torden, idet han nemlig tog Lynets Bane i Betragtning. Er denne Bane af den Beskaffenhed, at Lynet paa forskjellige Steder deraf befinder sig i meget forskjellige Afstand fra Iagttageren, saa maa, naar der i samme Dieblik skeer Explosioner paa alle disse Punkter, Lyden deraf naae til Iagttagerens Øre til meget forskjellige Tider. Tænke vi os, at vi stode ved Enden af en lang Række Soldater,

som samtidig affyrede deres Geværer, saa vilde uden Tvivl den derved frembragte Lyd udvide sig til en Rullen, og denne vilde høres uregelmæssigt, snart stigende, snart synkende, naar Bøsserne paa forskjellige Punkter af Banen vare ulige stærkt ladede. Forfølge vi denne Sammenligning videre, kunne vi ogsaa derved forklare os Muligheden af, at Lyn, der tilsyneladende have samme Længde, dog kunne frembringe en meget forskjellig Larm og Rullen. Antage vi først, at Soldaternes Række er retlinet og at der mellem hver Soldat er et Rum af 3 Fod, og tænke vi os endvidere Jagttageren opstillet ved den ene Ende af Rækken 3 Fod fra den første Soldat, saa vil Lyden af Flinteskuddet fra den 1ste, 2den, 3die, 100de Soldat naae Jagttageren 1/358, 2/358, 3/358, 100/358 Sekund efter Affyringen. Var der 358 Soldater i Rækken, vilde Larmen vare et Sekund, skjøndt alle Geværer bleve affyrede paa een Gang, ved 716 Soldater 2 Sekunder, ved 3580 i 10 Sekunder og saa fremdeles. Opreise vi, medens Rækken vedbliver at danne en lige Linie, i Midten af den en lodret Linie og stille Jagttageren et eller andet Sted i den, vil først Knaldet af den midterste Soldats Bøsse, der staaer ved Foden af den lodrette Linie, naae hans Øre, derpaa bestandig Lyden fra to og to Bøsser paa hver sin Side af Midten i lige lang Afstand fra den, indtil Skuddenes Rullen ender med Knaldet af de to yderste Soldaters Geværer. Istedetfor den rette Linie kunne vi sætte en Cirkel og anbringe Jagttageren i dens Midtpunkt; da han i dette Tilfælde er lige langt borte fra alle Soldaterne, vil han ikke høre nogen Rullen, men et eneste Knald, der er dannet ved Foreningen af alle de affyrede Skud. Er denne Forklaring af den rullende Torden rigtig, og tage vi intet Hensyn til den mulige Indflydelse af Gjenlyden, saa vilde man af Tordenens Varighed kunne beregne Lynenes Længde eller idetmindste afgjøre dennes korteste Strækning. Til en Torden, der rullede i 39, 41, 45 Sekunder, vilde svare Lyn paa 1¾, 1⅚ og 2 Miil.

Iøvrigt maae vi ikke lade det ubemærket, at den af Hooke først opstillede Gisning ikke har fundet almindelig Anklang hos de Naturkyndige, ligesom at den heller ikke strækker fuldkommen til for at forklare alle Forandringer i Tordenskraldenes Lyd.

IV.

Torden uden Lyn; Lyn uden Torden; St. Elmsild.

Vanskeligheden ved at forklare Alt ved Lyns og Tordens Fremtræden forøges endnu derved, at de ikke ere uadskillige, men at der, om end i meget sjelden Tilfælde, kan indtræde Lyn uden Torden og Torden uden Lyn. Naar man i fuldkommen klart Veir vil have hørt Tordenen rulle, ligger den Formodning nær, at en saadan Torden hænger sammen med vulkanske Udbrud. Forud for Jordskjælv gaaer nemlig en tordenlignende Larm, der ved en Skuffelse af Hørelsen meget let kan synes at foregaae i Luften. Er Himlen tæt bedækket med Skyer, kan Torden uden Lyn opstaae derved, at der ligger to Lag Skyer ovenover hinanden, og at kun det øverste er Tordenveirets Sæde. Naar nu de nederste Skyer ere meget tætte og mørke, kan Lynenes klare Glimt ikke trænge igjennem, men blive næsten ganske opslugte, medens Tordenen derimod ikke bliver svækket. Særdeles mærkværdig er den Torden uden Lynild, ved hvilken de almindelige Virkninger af et Lyn, der slaaer ned, vise sig. Arago fortæller et saadant Tilfælde, der rigtignok er aldeles eneståaende, men i alle sine Enkeltheder optegnet af Brydone med en saadan Nøiagtighed, at Arago selv ikke vover at fremføre nogen Tvivl om Kjendsgjerningens Rigtighed. Begivenheden fandt Sted den 19de Juli 1785 mellem Kl. 12 og 1 ved et Tordenveir i Nærheden af Goldstream. To med Steenkul læssede Vogne bleve kjørte hver af sin unge Kudsk, der sad foran paa et lille Sæde. De havde begge To kort iforveien kjørt igjennem Floden Tweed og vare komne op paa en i Nærheden liggende Høi, da man rundtomkring hørte et stærkt Knald som af en samtidig Affyren af flere Bøsser, men uden at mærke nogen Rullen. I samme Dieblik saae Kudsken paa den bagerste Vogn den forreste Vogn, begge Hestene og sin Kammerat styrte til Jorden. Kudsken og begge

Hestene vare aldeles døde, Træet paa Vognen meget beskadigt, især hvor der fandtes Søm og Jernbeslag. En stor Mængde Kul var spredt rundt omkring Vognen, og efter deres Udseende skulde man troe, at de havde ligget nogen Tid i Ilden. Hjulenes Skinner viste tydelige Spor til en Smeltning der, hvor de i Udbruddets Dieblik havde berørt Jorden. Hestenes Haar vare svedne, især paa Benene og under Bugen; ved at undersøge de Spor, de havde gjort i Sandet paa Veien, saae man, at de vare døde øieblikkelig, da de faldt, at de vare styrtede om som tunge Masser og ikke havde gjort nogen krampagtig Bevægelse. Paa Kudskens Legeme fandt man hist og her Tegn til en Forbrænding; hans Klæder, Skjorte og især hans Hat vare flængede og udbredte en stærk Lugt. — Hjemmelsmand for denne mærkelige Kjendsgjerning var Kudsken paa det andet Kjøretøi, der i det Dieblik, Ulykken skete, underholdt sig med sin Kammerat, fra hvem han kun var 30 Alen borte, og saae ham falde til Jorden uden at bemærke noget Lysglimt. Hermed stemmede ogsaa en Faarehyrdes Udsagn fra et nærliggende Meieri overeens; han erklærede nemlig for Brydone, at han netop fulgte begge Vognene med Dinene, da Knaldet kom, og at Vognens, Kudskens og Hestenes Fald var ledsaget af en Støvhvirvel, men at der hverken viste sig Lyn eller Ild. Brydone stod selv ved et aabent Vindue for at vise nogle Personer, der vare i Besøg hos ham, hvorledes man kan bestemme Tordenskyens Afstand af den mellem Lyn og Torden hengaaende Tid; han hørte ogsaa det tordenlignende Knald uden i Forveien at have seet et Lyn.

At det undertiden lyner, uden at vi høre Tordenen og fra en fuldkommen klar Himmel, er en almindelig bekjendt og ubestridelig Kjendsgjerning. Dette Phænomen kalde vi Kornmod, hvilket i de allerfleste Tilfælde kun er Lynild, uden at Tordenen kan høres paa Grund af den store Afstand; thi det er da ikke Andet end Gjenskinnet af sædvanlige Lyn, der opstaae i Tordenskyer, vi ikke kunne see paa Grund af Jordens Krumning. At Luften kaster Lyset tilbage, see vi jo hver Dag ved Morgen og Aftendæmringen. Tvivl kunde maaskee reise sig fra Lynets ringe Lysmængde i Forhold til det, der udstraaler fra Solen; men andre Jagttagelser vise, at et meget svagt Lys kan kastes tilbage af Luften i betydelig Afstand. I Aaret 1803 blev der paa Bloksbjerg givet Tegn for at bestemme Længdeforskjellen. Jagttagere der stode paa Keulenberg ved Königsbrück i Sachsen, altsaa over 30 Miil borte, bemærkede Skinnet af ikke engang ½ Pd. Krudt, som blev afbrændt i fri Luft, endskjøndt Bjerget selv ikke var synligt paa Grund af Jordens Krumning.

Vi maae erindre os, at Tordenen i Regelen ikke kan høres, naar Tordenskyen er to Miil borte fra os; denne Afstand maa Opmærksomheden altsaa henvendes paa, for at afgjøre det Spørgsmaal, om der gives Lyn uden Torden. Arago anfører en Mængde Jagttagelser, ifølge hvilke ingen Torden fulgte endogsaa paa meget stærke Lyn. Fremfor Alt fremhæver han følgende Jagttagelse af den yngre Deluc: Den 1ste August 1791 viste Himlen sig bedækket med Skyer efter Solens Nedgang, imod Vest over Jurabjergene. Skyerne i denne Egn udsendte straalende Lyn, og dog lod ingen Torden sig høre, heller ikke, da Skyerne havde hævet sig ligeop over Genf, og Lynene bleve saa stærke, at man maatte have ventet den heftigste Torden. Kun efter eet af disse Lyn fulgte et voldsomt Tordenskrald; der faldt Regn i kort Tid, derpaa lynede det flere Gange paany, men der hørtes ingen Torden.

De lynende Skyers store Afstand kan saaledes næppe være den eneste Grund til Lyn uden hørlig Torden; vi maae tvertimod erkjende, at Tordenens Fremtræden er betinget af Omstændigheder, der ikke nødvendigviis ere tilstede endogsaa ved stærke Lynglimt.

Disse Lyn uden Torden danne Overgangen til de electriske Lysphænomener, som i Regelen ikke ere ledsagede af nogen eller af en meget ringe Larm. Hertil hører fornemlig St. Elmsilden. Ligesom vi see, at Electriciteten i Lysbundter eller i lysende Stjerner straaler ud af Conductoren paa en Electriseermaskine, især naar den ender i en Spids, saaledes skinne, naar Luften er svanger med Tordenveir, Legemernes fremragende Dele med et temmelig livligt Lys, der lige-

des kan antage de nylig nævnte to Skikkelser. Allerede de Gamle berette om Landsers og Hjælmes Lysen. Man ansaae især disse Flammer for betydningsfulde, naar de viste sig fra Skibenes Master; en enkelt Flamme, man kaldte den Helena, gjaldt for et ulykkevarslende Tegn, medens derimod to Flammer, Castor og Pollux, lovede smukt Veir og gunstig Seilads. Det nu brugelige Navn skal hidrøre fra en Biskop Erasmus, der i det 4de Aarhundrede led Martyrdøden i Mola di Ganta og af Sømændene i Middelhavet tilbedes som Redningsmand paa Havet. Hans italienske Navn blev trukket sammen, og Phænoment benævnet efter ham, fordi det sædvanlig viser sig ved en Storms Ophør. Hvad de Søfarende antoge om St. Elmsilden paa Columbus's Tid, see vi af et Sted, som findes i Columbus's af hans Søn skrevne Historie: „Lørdag Nat (October 1493 paa Columbus's 2den Reise) tordnede og regnede det meget stærkt. St. Elmsilden viste sig paa Bramstangen med 7 antændte Kjerter ɔ: man bemærkede hiin Ild, som Matroserne ansee for den Helliges Legeme. Strax hørte man paa Skibet synge Litanier og fremsige Bønner; thi Søfolkene ere fast overbeviste om, at Faren ved en Storm er forbi, saasnart St. Elmsilden viser sig.“ Herreo beretter, at Magelhans Matroser nærede den samme Overtro. „Under et stærkt Tordenveir, fortæller han, viste der sig St. Elmsild paa Bramstangen snart med een, snart med to antændte Lys. Jubelraab og Glædestaarer hilsede dens Fremtræden.“ I de Søfarendes Beretninger fra Midten eller Enden af det 17de Aarhundrede finder man ikke længere noget Spor til St. Elmsildens Sammenligning med antændte Lys; dog var den Forestilling, man nu dannede sig om den, ikke meget bedre. Grev Forbin fortæller i sine Erindringer: „Om Natten (i Aaret 1696 paa Høiden af Balearerne) opstod pludselig et frygteligt Uveir med Lynild og Torden. Da vi frygtede en stærk Storm, lod jeg alle Seil tage ind; vi saae paa Skibet St. Elmsild paa meer end tredive Steder; en Flamme paa Fløien af Stormasten havde en Længde af over 1½ Fod. Jeg sendte en Matros op for at tage den ned; men da han var kommen derop, raabte han, at Ilden gjorde en Larm, som om man antændte fugtigt Krudt; jeg befalede, at han skulde tage Fløien med ned; men saasnart han havde taget den bort fra dens Plads, forsvandt Flammen derfra og satte sig paa Enden af Masten, hvorfra den paa ingen Maade kunde fjernes; den forblev omtrent paa samme Sted, indtil den endelig lidt efter lidt svandt bort.“

Det er sandsynligt, at kun faa af vore Læsere kjende St. Elmsild af egen Iagttagelse, hvilket ikke saameget har sin Grund i dens Sjeldenhed som deri, at man ikke giver Agt derpaa. Den opmærksomme Iagttager vil ved de fleste Tordenveir have Leilighed til at see den skinne fra Spidsen af Spiir og Veirhaner.

Paa det nøieste beslægtet med St. Elmsilden er det ved mange Leiligheder fremtrædende Phænomen, at under stærke Tordenveir lyse Regndraaber, Sneefog og Hagel, naar de falde til Jorden og støde mod hinanden. Ogsaa Skyers og Skystribers Lysen, der undertiden, især om Vinteren, er synlig paa den natlige Himmel, maa vel fortriinsviis tilskrives den af dem udstrømmende Electricitet.

Til Slutning ville vi endnu omtale et meget mærkværdigt Lysphænomen, der uden nogen Lighed med et Tordenveir blev iagttaget paa Havet og af meget paalidelige Mænd. Arago har lært det at kjende af et Brev fra Dr. Robinson; Major Sabine og Capitain James Ross vendte om Efteraaret tilbage fra deres første Opdagelsesreise af Landene ved Nordpolen; de befandt sig endnu i det grønlandske Hav, da de i en af hine Egnes mørke Nætter kaldtes op paa Dækket af den vagthavende Officier, fordi han havde iagttaget noget Sælsomt. Foran Skibet, lige i den Retning, det seilede, viste sig nemlig et stillestaaende Lys paa Havet, der hævede sig til en betydelig Høide, medens der ellers overalt var bælgmørkt. Da der i hiin Egn ikke fandtes noget bekjendt farligt Sted, blev Skibets Retning ikke forandret, og da Skibet kom ind i den lysende Flamme, stod hele Mandskabet taust, opmærksomt og hensunken i Forundring. Snart kunde man med Lethed skjelne de høieste Dele af Masten, Seilene og Tougværket; Lyset kunde omtrent

strække sig over et Rum af 1200 Fod. Da den forreste Deel af Skibet kom ud deraf, befandt den sig pludselig i Mørke, uden at man kunde bemærke nogen successiv Aftagen af Lysets Styrke; det var bestandig synligt bagved Skibet, efterat man havde fjernet sig temmelig langt derfra.

Til denne Beretning føier den forsigtige Arago følgende Bemærkning: „Aarsagen til dette Lysphænomen er, for at bruge et smukt Udtryk af Plinius, endnu skjult i Naturens Ophøiethed."

Balkan.

(See Lithographiet.)

Balkan betyder vanskelig Defilé. Bjergstrækningen Balkan adskiller Bulgarien fra Thracien eller Romanien. De gamle kaldte den Hæmus af det græske Ord αἷμα, til Minde om Typhons Blod. Denne Kjæmpe, sagde Fabelen, var krøbet op paa Toppen af disse Bjerge for at beleire Himlen, og var der bleven dræbt af Lynilden. Man gjorde sig dengang en overdreven Forestilling om Hæmus's Høide.

Fem Veie føre over Balkan. Tre af dem gaae fra Sophia og Ternova til Adrianopel, de to Andre gaae fra Schumla gjennem Carnabet og Haides til Constantinopel. De ere snevre, bugtede, ofte næsten lodrette, sandede og brændende om Sommeren, bedækkede med Snee, og opfyldte med Bække om Vinteren, og saaledes ikke uden Fare for Caravanerne, men næsten ufremkommelige for en Armee. Politiken har ogsaa betragtet Balkanen som den vældigste Formuur Tyrkiet har at modsætte Ruslands Indbrud fra denne Kant.

De Reisende, som have besøgt disse Bjerge, have Alle beundret deres imponerende og vilde Udseende, som medfølgende Afbildning sætter os istand til at danne os en Forestilling om.

Anecdoter.

De bedste Læger. En berømt Læge var paa sit Dødsleie omgiven af adskillige Læger, som begræd Tabet af ham. Til disse sagde han: „Mine Herrer, jeg efterlader tre store Læger." Enhver troede at være en af de tre; og da man anmodte ham om at nævne dem, svarede han: „Vandet, Legemsbevægelse og Maadehold i Spise og Drikke."

En Aften under den sidste Conventforsamling i Nordamerika kom en Reisende til en af de største Kroer og spurgte: „Kan jeg faae en Seng her?" — „Nei." — „Men kan jeg da faae Part i en Seng?" — „Der er idetmindste To i hver Seng." — „Kan jeg da ikke komme til at sove i Gjæstestuen?" — „Nei, vi ere netop ifærd med at rede sytten Senge der, og flere kan der ikke være." — „Saa laan mig et Bøffelskind, saa vil jeg brede det ud i en Krog i Gangen og ikke falde Nogen til Uleilighed." — „Nei, jeg vil ikke have Dem i Gangen, vi ere oppe hele Natten, og jeg vil ikke have Nogen liggende og sprælle omkring hvor Folk skal have deres Passage." — „Nu, jeg mærker her er sørget for god Bekvemmelighed i alle Maader; men der seer jeg en Række Knager, og een af dem er tom: hvad skal De have for at lade mig hænge paa den inat?" — Værten kom reent ud af Concepterne ved dette Spørgsmaal, og lovede nu strax, at der skulde blive sørget for Natteleie til en saa fordringsfri Gjæst.

Den ældre Dupin fortæller Følgende: En Kone stod med sin Søn i Nærheden af mig i St. Eustache-Kirken. Sønnen fik Øie paa en Soldat, hvis ene Been var blevet sat af, og raabte: „Aa Moder! see den Mand har kun eet Been!" — „Seer Du ikke min Søn," svarede Moderen, „at han har det andet i Knaphullet?" — Soldaten bar Æreslegionens Kors.

En vis Adelsmand havde et Præstekald at bortgive, og forelagde enhver Candidat, som meldte sig til det, det Spørgsmaal: „Veed Han ogsaa, hvor lang Halen paa

Tobiasses lille Hund var?" Mange kunde ikke besvare dette Spørgsmaal og maatte drage bort uden Haab. Men endelig kom En, som troede at han saa omtrent kunde gjette denne Gaade; han optalte derfor en Række Louisd'orer paa Bordet, og sagde: „Saa lang var den." — „Nu ja, omtrent saa lang," svarede Kirkepatronen, „det Eneste, som mangler, er Krumningen; thi den logrede."

En velmæsket Abbed reiste til Florents, og da han sildigt om Aftenen ankom i Nærheden af Porten, spurgte han en Bonde, som mødte ham: „Kan jeg komme ind ad Porten?" — Bonden maalte ham med et flygtigt Blik, og sagde: „Aa jo! hvorfor ikke det? Jeg har saamænd før drevet to og tre ind ved Siden af hverandre, som vare endnu langt federe end Deres Høiærværdighed."

Da man engang spurgte Voltaire om, hvem han holdt for de største Bedragere, svarede han: „Lægerne!" — „Og hvo er da de største Narre?" vedblev man. — „Naturligviis Patienterne!"

En ung Dragonofficeer, Gascogner, passerede Revue for Ludvig den Fjortende; hans Hest gjorde i det Samme et Sidespring og han tabte sin Hat. En af hans Kamerater tog den op med Kaarden, men saa ubehændigt, at han stak et Hul i Pullen. „Fordømt!" raabte Gascogneren, „jeg vilde have ønsket, at Du havde jaget mig Kaarden igjennem Livet istedetfor igjennem Hatten!" — Kongen, der just var i Nærheden og hørte det, spurgte: „Hvorfor?" — „Det skal jeg have den Ære at sige Deres Majestæt," — svarede Officeren — „hos Chirurgen har jeg Credit, men ikke hos Hattemageren!"

Naar man betaler Biskop Philpot en Daler for det, lægger han gjerne sin Haand paa Enhver, siger man; men Folket vilde give meget mere, naar han vilde lægge Haand paa sig selv.

Endeel Bønder havde forsamlet sig om en Kirkedør, hvorpaa en Forordning var sømmet fast. En fornem Person red forbi og spurgte, hvad de bestilte. „Vi læse en Befaling," svarede de. — „Holde I ogsaa smukt, hvad der bliver befalet?" spurgte han. Da svarede en snu Bonde: „Det behøve vi ikke; derfor er der jo Søm!"

Ved en Visitats i en Landsbyskole paakom der Bispoppen Trang til at forrette et naturligt Ærinde. Han spurgte da Skolepatronen om, hvor Lokumet var. Denne henvendte sig desangaaende til Skolelæreren, som i underdanig Ærbødighed underrettede Bispen om, at der intet Lokum var ved Skolen. „Gud bevares, hvor sidder da De?" udbrød Bispen. — „Paa en Plads bagved Udhuset," var Svaret. „Men Herregud, der kan jeg dog ikke sidde!" sagde Bispen veemodig. Om Bispen har udsat denne Mangel ved Skolen, derom melder Historien Intet.

En adspredt Læge talte nylig Pulsslagene paa en Dame saaledes: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 — Knegt, Dame, Konge.

En Mand yttrede for sin Kone, at han ikke elskede noget saa høit som sine Bøger. Den elskværdige Kone ønskede derpaa at være en Bog, for at blive Gjenstand for hans Kjærlighed. „I sligt Tilfælde," bemærkede Manden, „vilde jeg ønske at Du var en Almanak, som man hvert Aar maa vexle."

I en Dam druknede to Personer sig kort efter hinanden. Stedets Øvrighedsperson lod derpaa en Tavle opreise ved Dammen med den Indskrift: „Hvo, som understaaer sig til at drukne sig i denne Dam, skal blive straffet efter Loven."

I et engelsk Aftenselskab blev en Tyrk spurgt af en af de tilstedeværende Damer, hvorfor den hæslige Skik herskede i Tyrkiet, at een Mand havde flere Koner. „Skjønne Dame!" svarede den Adspurgte, „fordi hos vore Smukke de Yndigheder kun findes enkeltviis, som her ere forenede i deres Person."

Den uegennyttige Frier.

For Mettes egen Skyld har Mikkel hende kaaret,
Som en uegennyttig Dannemand,
Ei Guld og Skjønhed hende blev beskaaret,
Langt mindre Dyder og Forstand.

P. Møller.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Det er mærkeligt, at store Landmassers Hævning sædvanligviis ikke ere forbundne med Jordrystelser. Paa Chiles Kyster i det sydvestlige Amerika har man i de sidste 30 Aar flere Gange iagttaget og maalt udstrakte Strøgs Hævning til en ikke ganske ubetydelig Høide; dertil er deres Stilling til Havet og indbyrdes næsten aldeles ikke forandret; hvad der var horizontalt er forblevet at være det, intet Bjerg er blevet meer eller mindre steilt end tidligere; kun Havhøiden har forandret sig. Noget Lignende er forekommet i ringere Udstrækning i Italien, i Sverrig og Norge samt i Ostindien, og det lader sig paavise, at denne Jordbundens Hævning ikke er nogen Skuffelse, at det ikke er nogen Synkning af Havet; thi ellers maatte jo f. Ex. Kysterne af Nordtydskland, Preussen, Curland, Liefland etc. have hævet sig ligesaameget som det ligeoverfor beliggende Sverrigs, hvilket dog ingenlunde, selv ikke i mindste Grad, er Tilfældet, Beviis nok for, at ikke det for begge Kyster fælles Havniveau er sunken, men at den skandinaviske Halvøe eensidigt har hævet sig, dog saa langsomt og jevnt, at intet Huus er omstyrtet eller kun i mærkelig Grad rystet. Noget ganske Lignende er det i Chile, kun med den Forskjel, at Hævningen foregaaer langt hurtigere og kan maales i korte Tidsrum, medens den i Sverrig udfordrer lange Perioder for at kunne bemærkes; men selv ved den langt hurtigere stedfindende Stigning i Chile ere ingen Jordskjelv blevne bemærkede, og selv om man ogsaa følte til saadanne, saa stode de dog ikke i directe Forbindelse med den langsomme og almindelige Stigen, befordrede samme ligesaalidt som de forhindrede den.

Temperaturforandringer, som formaae i kort Tid pludseligt at befrie et mægtigt vulkansk Bjerg som Cotopaxi i den hede og Bjerge paa Island i den kolde Zone fra deres paa Grund af deres Forhold til Sneegrændsen evige Snee, maae nødvendigt være ledsagede af en stærk Udvidelse af disse Bjergmasser.

Men noget Lignende kan tildrage sig, uden at noget Bjerg kommer med i Spillet; den vulcanske Virksomhed er jo ikke bundet til Høider, den kan ligesaa godt optræde i Sletter og Dale, og saaledes see vi da ogsaa et lille Areal (nemlig en Deel af Bugten ved Bajæ i Neapel), som i den historiske Tid har lidt slige Forandringer, der kun ere iagttagelige paa deres Enderesultater, og som høist sandsynligt slet ikke have forstyrret hine Egnes Beboere, eller omstyrtet deres Huse, men i det Høieste have fordrevet dem derfra derved, at Havet kom dem for nær. Serapistemplet ved Puzzuoli frembyder endog Holdepunkter i Henseende til Tiden, hvori Niveauforandringerne have fundet Sted. Tre Marmorsøiler af 40 Fods Længde, der endnu længe efter at de rige Romeres Huse ere faldne i Ruiner staae opreiste som sikkert Beviis paa, at ingen Jordrystelse har foranlediget deres Hævning og Synken, ere indtil en Høide af 12 Fod glatte og rene, men derfra ere de i en Længde af ni Fod stærkt beskadigede og dybt gjennemborede af en Boremusling (Lithodomus), som endnu beboer det middellandske Hav. Resten af Søilerne, omtrent en Længde af 20 Fod over dette Sted, frembyder Mærker, som blive frembragte ved Atmosphæren, Fugtighed, Tørke, Solstraalerne o. s. v.; iøvrigt ere de uforandrede. Paa Templets Grund befinder sig andre sønderbrudte Marmorsøiler, som paa forskjellige Steder, og det ikke blot paa deres ydre glatte Runding, men ogsaa paa Brudfladerne, ere hullede.

Af disse Kjendsgjerninger har man draget den uimodsigelige Slutning, at Søilerne overhovedet engang have staaet dybt nok under Havniveauet, til at de i en Høide af 20 Fod over Soklen kunde naaes af Lithodomerne, at i hiin Tid, da dette skete, Templet allerede var sammenstyrtet, idet de liggende Søiler allerede maae have ligget, fordi deres Brudflader ellers ikke kunde være borede, at Resten befandt sig over Havspeilet, og at hele Fladen senere atter har hævet sig. Tempelgrundens Hævning og Synkning maa derefter sættes til imellem 20 og 30 Fod, da det ikke er sandsynligt, at det er blevet bygget der, hvor det nu staaer, nemlig en Fod dybt under Høivandsmærket for den

almindelige Flod og vel to og flere Fod under Springflodsstandpunktet.

Lyell, en berømt engelsk Geolog, slutter af disse og andre Omstændigheder, at Jorden, hvorpaa Templets Grundmure hvile, paa den Tid, da Mosaikgulvet, som smykkede dets Indre, blev lagt, det vil sige 80 til 100 Aar før vor Tidsregning, har ligget omtrent 12 Fod over Havets Niveau, at den i Løbet af de næste 2 Aarhundreder, det vil sige til Aaret 100, umærkeligt har sænket sig 6 Fod, at dette saaledes er vedblevet med 3 Fod for hvert Aarhundrede, at den altsaa Aar 300 allerede har ligget lige med Havet (hvilket iøvrigt de historiske Efterretninger bekræfte), at Synkningen har vedvaret indtil i det 9de Aarhundrede, da det saa befandt sig 19 Fod under Havspeilet. Men derfra er den atter stegen lige saa langsomt op (skjøndt man ikke kjender Tidsrummet for dens Stillestaaen under Havspeilet) indtil den efter andre 9 Aarhundreders Forløb befandt sig 2 Fod over dens nuværende Hvilepunkt, siden hvilken Tid den nu atter er sunken saa dybt under dette.

Beviserne for slige Niveauforandringer ere iøvrigt ingenlunde indskrænkede til dette ene Exempel. Paa den sjette Søile paa Caligulas Bro i Puzzuoli befinder sig en heel Række Borehuller af den samme Lithodomus, der ogsaa beskadigede Søilerne i Serapistemplet, 4 Fod over Havspeilet. Paa den 12te Søile paa samme Bro findes lignende Huller 10 Fod over Havet. Lige saa tydeligt paavise Søilerne af Nymphernes og Neptuns Templer, som staae i Havet, en betydelig Niveauforandring; thi de ere sikkert neppe grundlagte under Vandet, men paa det Tørre; nu staae de opret i en Dybde af 5 Fod klart Vand; den øvrige Længde af samme er sunket indtil Soklen i Havsand og Dynd, og naar en Undersøgelse blev gjort, enten en Dykker blev sendt derned, eller Søilerne omgaves med en Dæmning og saaledes bleve gjorte tilgjængelige, saa vilde man utvivlsomt ved dem finde gjentaget, hvad Serapistemplets Søiler fremvise.

Imellem Puzzuoli og Leucrinersøen befinde sig ogsaa romerske Gader under Vand, ligesaa en anden i Nærheden af Slottet ved Bajæ; ligeledes, og det er endnu mere paafaldende, strækker en Gade, besat med Ruiner af romerske Bygninger sig hen under Havspeilet ved Havbugten af Neapel paa Sorrentosiden, og af Keiser Tiberius' Paladser paa Øen Capri er et ganske bedækket af Vand; paa en Klippe, ligeoverfor Øen Nisida finder man 32 Fod over Havets nuværende Standpunkt en Række Borehuller af den førnævnte Lithodomus.

Alle disse Kjendsgjerninger, som ikke kunne nægtes, godtgjøre uimodsigeligt en stærk og gjentagen Niveauforandring af hele Land- og Havstrækningen fra Vesuv og til Puzzuoli og fra Neapel til Capri, og idet en anden engelsk Geolog, Babbage, sammenfatter disse Fakta, siger han: at Jordskorpen ved den afvexlende Temperatur stadigt forandrer sin Form, og at, betinget af denne Udvidelse og Sammentrækning, Spalter kunne dannes, Bjergkjeder, ja selv hele Lande kunne hæves og synkes. Som Grunde for denne Anskuelse viser han tilbage til den bekjendte Tiltagen af Jordskorpens Temperatur, efter som man trænger dybere ned, paa de faste Stenes Udvidning ved Varme, paa de forskjellige Metallers ulige Egenskaber som Varmeledere, paa Jordbundens forskjellige Varmeudstraaling, eftersom Overfladen er bedækket med Skov, Ørkener eller med Vand; og endelig paa de forskjellige atmosphæriske Indflydelser, som uophørligt virke paa Jordens Ydre.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

B. Rom en Fristat.

IV. Den frie Stats Forfald.

Tilbageblik paa Romernes Cultur.

I den ældste Tid var Romeren, som enhver anden Natursøn, endnu ganske ubekjendt med Livets Forfinelser. I Begyndelsen vare hans Huse og Templer blotte Leerhytter; dernæst

byggede man af Steen, men Marmor blev først anvendt paa Sullas Tid. Klædedragten var en Art Skjorte, uden Ærmer, som naaede til Knæet, af uldent Stof (Tunika) og derover en Slags Kappe (Toga), som blot bestod af et fiirkantet Stykke Tøi; Arme og Been vare nøgne. Sengen var et Straaleie. Retterne bestode længe af en simpel Meelvælling og Meelklumper; først efter Tilendebringelsen af de puniske Krige fik Rom Bagere. Aftensmaden var Hovedmaaltidet, som bestod i Honning, Bønner, Frugter, Kjød og Olie. Viin, blandet med Vand, blev ogsaa kun nydt om Aftenen. Middagsmaaltidet var en let Frokost, som blev indtagen mellem Kl. 11 og 12 om Formiddagen.

Med Kunster og Videnskaber var man i Begyndelsen saa ubekjendt, at man paa Numas Tid ikke forstod at inddele Dagen i Timer. Mønterne vare indtil de puniske Krige blot Kobbermønter, i Begyndelsen uden Præg. Ved Slutningen af den anden puniske Krig opkom Guldmønter og derpaa var præget Billedet af et Dyr, et Faar eller en Oxe (pecus — pecunia). Cæsar ombyttede disse Faare- eller Oxehoveder med sit Brystbillede.

Agerdyrkning var Hovedbeskjæftigelsen, og selv Consulerne skammede sig ikke ved at gaae bag Ploven og selv dyrke deres Jordegods, hvoraf de hovedsageligt levede. Af andre Haandteringer forstod man kun lidt. Slaverne, som senere maatte drive Markerne og andre Kunster, bleve i Begyndelsen slet ikke brugte til Agerdyrkningen.

Enhver Huusfader var Konge i sit Huus. Endnu i de senere Tider havde han fuld Magt over sin Søns Liv, saalænge han ikke formeligt havde givet ham fri. Han kunde dræbe sine Børn eller sælge dem som Slaver, uden at Nogen derfor kunde drage ham til Ansvar. Ogsaa Skyldneren, der ikke kunde betale, kunde Creditoren dræbe eller gjøre til Slave.

Den strænge Sædernes Simpelhed var endnu efter et halvt Aartusinde saa stor, at det ansaaes for noget Overordentligt, at man tillod Søehelten Duilius at maatte lade sig følge hjem med Fakkel. Saalænge denne Simpelhed bestod, varede ogsaa Romernes uimodstaaelige Kraft og Fasthed, hvormed de havde beseiret Verden. Vistnok stode de i Kunst og Videnskabelighed langt tilbage for Grækerne; vel plyndrede Romerne Asiens Skatte og kjøbte Grækenlands Kunstværker og Malerier for uhyre Summer; men det var kun af Forfængelighed og ikke af Sands for Kunsten. Et kostbart Maleri, som var gjort til Bytte i Corinth, brugte Soldaterne til Terningbrædt, og da en asiatisk Konge bød 30,000 Daler derfor, vilde Mummius ikke afstaae det, fordi han troede, at der laae en Tryllekraft skjult deri.

Skuespil paa offenlig Tribune bleve allerede givne halvtrediehundrede Aar før Christi Fødsel, men Folkets blodtørstige Sind fandt mere Behag i Fægterspillene, som vel havde deres første Grund i den Skik, at man ved de Fornemmes Begravelse henrettede Slaver og Fanger. I Rom kom man paa det Indfald, at lade disse Ulykkelige henrette hinanden, hvorved Fægterspillene opstod, som tilsidst bleve saa frygtelige, at ofte Tusinde bleve paa Pladsen. De unge Gladiatorer bleve ofte med Pidskeslag og gloende Jern drevne mod deres overlegne Modstandere. Tillige maatte Mennesker kjæmpe med vilde Dyr, og jo mere Blod der flød, jo flere Dødssukke der udstødtes, desto større var Tilskuernes Henrykkelse.

Med de fra fremmede Folk vundne Rigdomme voxede Yppigheden, med den alle Arter af Skjændigheder og Forbrydelser. Den gamle Cato ivrede allerede 200 Aar før Christi Fødsel mod Yppigheden, og meente, at en Stat vanskelig stod til at redde, naar en Fisk kostede mere end en Oxe. Mangen Søefisk blev betalt med 200 à 300 Daler.

Utallige Skarer af Slaver, hvem man tilsidst overlod alt Arbeide, som dreve alle Videnskaber, Kunster og Haandteringer, bleve holdte; de Rige havde flere Tusinde af dem, blandt hvilke de Dygtigste undertiden havde kostet 5000 indtil 10,000 Daler. Men de Uduelige bleve agtede saa ringe, at Pollio, en Ven af Augustus, lod dem sønderlemme for begaaede Feil og kaste i Fiskeparkene for at fodre sine Fiske dermed. Alene til Muur- og Tømmerarbeide holdt Antonius 500 Slaver.

Hvad var der blevet af de i Begyndelsen saa simple Middags- og Aftenmaaltider! Lucullus en riig Gastronom, erholdt engang uventet Besøg af Cæsar og Pompeius, og i al Hast blev et landligt Aftensmaaltid anret-

tet, som kostede 10,000 Daler. Sulla havde i flere Dage beværtet Roms Borgere med de lækreste Retter og fineste Vine, og hvormeget der end levnedes hver Dag, blev det kastet i Tiberen.

Sullas Svigersøn, Markus Skaurus, lod, kun for at more Folket en Maaned, bygge et Theater med 80,000 Sæder, som hvilede paa skjønne med Marmor beklædte Søiler, var smykket med 3000 kostbare Statuer og Malerier og havde kunnet byde Aarhundreder Trods; men efter Maanedens Forløb blev det atter nedbrudt. Skuepladsen og Amphitheatret vare i Rom som i Grækenland aabne, men efter Cæsars Tid bleve de overtrukne med Purpurtepper til Beskyttelse mod Solstraalerne. Ved Vandspring lod man til Tilskuernes Forfriskning en fiin Støvregn af Viin og Vand falde.

Paa Luxus'ens Tid vare Bordskikkene ganske de samme som de atheniensiske. Skarer af Skuespillere, Sangere og Dandsere maatte tjene til Underholdning. Kun i Lækkerier og i Retternes Kostbarhed bleve Grækerne overtrufne af Romerne. For at kunne underholde Saltvandsfisk, bleve egne Kanaler gravede, som ledede Saltvandet fra Havet ind i Fiskedammene. Romeren Hirtius kostede hans Fiskes Underholdning aarlig 400,000 Daler. Ogsaa paa udenlandske Fugle blev meget anvendt; man byggede dem de smukkeste Pragtbygninger. Skibe og Caravaner førte dengang til Rom Lækkerier og Kostbarheder fra de fjerneste Lande. Skarer af Kokke og Lakaier bleve holdte, som alle vare prægtigt klædte; naar en af disse Slaver nyste eller hostede, medens han vartede op ved Bordet, erholdt han Pidskeslag.

Romeren var fra de ældste Tider hengiven til religiøs Overtroe; i dette Punkt udviklede han kun langsomt sin Aand. Hans fleste Guddomme vare laante fra Grækerne; men Meget i hans Gudstjeneste skrev sig ogsaa fra Etruskerne. I de gamle (sibyllinske) Bøger fandtes en Spaadom, at Grækere og Galliere vilde indtage Roms Jordbund. Derfor lod man paa Præsternes Raad et Par af hver Nation nedgrave i Jorden, for at Spaadommen saaledes kunde blive opfyldt uden Skade for Rom. Da Romerne (Aar 150 f. Chr. F.) kjæmpede med Perseus, satte en Maaneformørkelse dem i Skræk. De sloge da — ligesom Sydamerikanerne — deres Metalskjolde sammen — sandsynligviis for derved at bortskræmme Maanens Fjende — holdt brændende Fakler mod Himlen og bragte efter Formørkelsens Ophør store Offre. Og naar en Stad skulde ødelægges, anraabte Consulen i Stilhed sammes Skytsguder om at drage bort og vælge Rom til deres Sæde samt overlade de underjordiske Guder Pladsen.

Man talte tilsidst i Rom 424 Gudetempler, af hvilke Pantheon (Tempel for alle Guder) havde en rund Skikkelse og fik sit Lys fraoven. Jupiters prægtige Tempel paa Capitolium havde tredobbelte Søilegange. Pragtbygningerne vare anlagte efter græsk Mynster og ofte endnu mere storartet end deres Forbilleder. De offentlige Badehuse havde Plads for flere Tusinde, som paa eengang kunde bade. Noget ganske Udmærket var de store Vandledninger og Landeveie. Hine førte Vand milevidt fra til alle Huse, disse udgik fra Rom i alle Retninger til Provindserne og havde Hvilebænke og skyggefulde Træer. De berømteste af disse Veie var den appiske, som var bygget af store, fast tilkittede Qvaderstene, og hvoraf enkelte Dele endnu have trodset Tidens Ødelæggelseslyst.

En af de største Pladser i Rom var den aflang runde Circus maximus, paa hvilken Kamplegene bleve holdte. Den havde en Længde af 3000 Fod og rummede 250,000 Tilskuere. Ved Enden af samme stode tre Pyramider som Maal for Væddeløbene.

Af Roms Paladser blev især deleshed Ciceros Huus nævnt som et af de pragtfuldeste og kostbareste; man anslog dets Værdi til 240,000 Daler, og Clodius' Huus vurderedes til 800,000 Daler. Men fremfor alle prangede Mæcenas, Augustus' Ven og Raadgivers Huus majestætisk og storartet. Denne rige Mand befordrede ogsaa Kunster og Videnskaber, og den romerske Digtekunst feirede under August sin gyldne Tid. Da forfattede Virgilius Maro sit Heltedigt Aeneiden, hvori han besang Aeneas' Eventyr efter Trojas Ødelæggelse; Horatius Flaccus skrev sine mesterlige Oder og Satirer og Ovidius Naso sine Metamorphoser (Forvandlinger) hvori han paa en behagelig Maade fortæller Gudesagnene. Ogsaa fortræffelige

Historieskrivere levede paa denne Tid, en Livius, Sallust, Cornelius Nepos, men deres Værker ere kun ufuldstændigt komne til os.

Men dette aandige Livs Blomstring var kun af kort Varighed; thi hele den romerske Herlighed var allerede raadnet lige til Roden.

Christendommen.

Cyrus mægtige Rige i al sin Herlighed forfaldt, da den store Helt Alexander drog til Asien, den græske Stats skjønne Blomst visnede alt paa Philips og Alexanders Tid, det macedoniske Verdensrige brødes, neppe grundet, hurtigt sammen, og det større og mægtigere Romerrige skulde det gaae paa samme Maade. Menneskene kjæmpede og strede for deres Ære, til Fædrelandets Roes; men det, de kjæmpede for, var kun noget Jordisk, Forgjængeligt. Det Høieste, hvorefter Mennesket skal stride, det, som er evigt og uforgjængeligt, som er kostbarere end Guld og Ædelstene, Guds Rige, som omfatter alle Mennesker uden Undtagelse, hvor der hverken gives Herrer eller Slaver, hvor Kongen er lige med Betleren, hvor Kjerlighedens og Fredens Aand, som ingen Krig, ingen Blodsudgydelse kjender, hersker — dette Rige blev skjult for Oldtiden, derfor vare Menneskene hildede i deres Hjertes Lyster og Begjærligheder, derfor kunde al græsk Viisdom og Kunst Intet hjelpe, derfor vandrede Folket i Mørket og i Dødens Skygge. De Rige og Fornemme svælgede i Vellevnet eller i Ære og Magt, men de følte dog det Intetbetydende, og kunde ikke overdøve deres Samvittigheds Stemme. Folket bad til og offrede for Gudebillederne, men det følte, at disse Guder ikke kunde hjelpe det Noget. Festoptogene og Offringerne, Spaadommene og Tegns Udlæggelse vare blevne selv Præsterne en Spot; naar to romerske Augurer mødte hinanden, maatte de lee. Enkelte Mænd som Sokrates maae vel have havt en Anelse om den sande Gud, men deres Lære trængte ikke ind i Folket; thi de manglede den guddommelige Kraft; slige Mænd vare Lynglimt, der hurtigt slukkes, og derved gjøre det almindelige Mørke saameget føleligere. Menneskeheden længtes efter sin Frelse, efter Forløsning for Synden, efter reen Gudserkjendelse; men hvo kunde bringe det bedre end Gud selv? Han sendte sin eenbaarne Søn Jesus Christus, Verdens Frelser, til den fordærvede Menneskeslægt, og med ham kom en ny Guddomskraft til de udmattede Sjæle. Af ham, Kongernes Konge, blev et Rige stiftet, som allerede er langt større, end en Alexanders eller Augustus' Verdensrige, som allerede har bestaaet længere end alle Verdensriger fra den gamle og nye Tid, og som vil bestaae indtil den yngste Dag.

Og Guds uendelige Viisdom sendte Frelseren paa en Tid, som ydede Evangeliets Udbredelse stor Bistand.

Jesus Christus blev født „da Tidens Fylde var kommen," under Keiser Augustus. Under hans Scepter vare de raaeste og de meest cultiverede Folk bragte i Forbindelse med hinanden; efter udmattende Borgerkrige var endelig indtraadt en længere Ro; i hele Rigets Omfang taltes det græske Sprog og Evangeliets Sendebud kunde gjøre sig forstaaelige for Alle. Der fandtes Jøder, som ved deres Religion og Forjættelser om en Frelser vare modtagelige for den nye Lære, hvilke vare adspredte over alle de romerske Lande, og deres Lære- og Bedehuse vare ogsaa aabne for Hedningerne. Saaledes fandt den nye Lære et godt Holdepunkt. Selv Forfølgelserne maatte tjene til at aabenbare Christendommens Herligheder. Og da det romerske Rige faldt fra hinanden som en skjør Bygning, da kom de germanniske Folkestammer, raae, kraftige, ufordærvede Naturbørn, optoge Budskabet om Jesus Christus i deres Hjerter og da fandt Sæden den rette Jordbund, hvor, den kunde voxe til et herligt Træ. Herom skal det Følgende berette Mere.

(Fortsættes.)

Ridderlighed blandt Araberne.

(Fortsat.)

Mynden.

Intet aabenbarer tydeligere den aristokratiske Smag, der hersker blandt Araberne

i Ørkenen, end deres Behandling af Mynden. Her, som overalt i de arabiske Lande, betragtes den almindelige Hund, hvor stor end dens Nytte er til at beskytte Teltene og Hjorderne, kun som en foragtelig og besværlig Tjener — en ubehagelig Nødvendighed. Blot Mynden, som Deltager i hans ridderlige Tidsfordriv, behandles af Araberne med kjerlig Omhu og Agtelse. Medens derfor den tro Hyrdehund jages bort fra Teltet, behandles som et gement Dyr, og faaer Lov til at søge sin Føde blandt Affald og Been, der kastes bort, sover Mynden i Mændenes Værelse paa et Tæppe ved Siden af sin Herre eller endogsaa i hans Seng. Den fodres rigeligt, men omhyggeligt med Kooskoos og om Sommeren bliver der lavet Kager til den af Mælk og Dadler med Steen i, hvilket man paastaaer er meget styrkende. Dersom det er et ædelt Dyr vil det ikke drikke af noget urent Kar, eller røre ved Mælk, hvori Nogen har havt sine Hænder. Den beskyttes mod Kulden ved Dækkener, ligesom Hesten; Araberne gjøre sig ingen Skrupler over, at den er kjelen i denne Henseende — det er et Beviis paa at den er af ædelt Blod. De finde Behag i at udmaie den med Zirater, og gjøre Halsbaand til den af Conchylier, hvortil de befæste Talismaner for at beskytte den mod onde Øine.

Der spares ingen Umage for at opføde dette Yndlingsdyr, og Eieren af en smuk Sloogiah (Tævemyndehund) bryder sig kun lidet om en Reise af 80—90 engelske Miil for at skaffe den en passende Mage. Men ædelt Blod har saavel sine Sorger som sine Glæder; og dersom det skulde falde den ind at indlade sig i en Misalliance med Hjordernes Vogterhunde, bliver den udskjældt i Udtryk, som vi ikke skulle indlade os paa at oversætte, og om den end ikke selv uden Barmhjertighed bliver overgivet til Døden, dræbes i det Mindste dens Afkom. Dersom imidlertid Alt i denne Henseende er gaaet til overensstemmende med Reglerne for sloogianske Sæder, imødesees dens Forløsning som en Begivenhed af yderste Vigtighed, og den foranlediger en Slump Gratulationsvisitter i Teltet. Disse Besøg ere just ikke altid saa ganske uinteresserte; intet Smigreri eller Sledskeri bliver sparet for at formaae Eieren til at give en Hvalp bort: „Jeg beder, giv mig een; er jeg ikke din Ven?" „Giv mig een, saa skal jeg hjælpe dig paa Jagten." Det sædvanlige Svar paa alle disse Begjeringer er, at han ikke vil bestemme sig til Noget før om syv Dage, da han vil vælge hvilken han vil opføde for sig selv og hvilke, han vil give bort. Ved denne Tids Udløb vælger han i Følge de vedtagne Regler den stærkeste af Yngelen og overlader de øvrige til sine Venner. Efter 40 Dages Forløb blive de tagne fra Moderen og opfødte med Gedeeller Kamelmælk, blandet med Dadler og Kooskoos.

I en Alder af tre eller fire Maaneder begynder Myndens Opdragelse derved, at Børnene opjage Jerboas og tvinge den til at gjøre Jagt paa dem. Den faaer snart saa stor Lyst til denne Leg, at den gøer omkring Hullerne for at formaae de Unge til at fornye Legene. Den næste Jagt, hvormed den prøves, er Harejagt, og endelig Jagten efter de unge Gazeller. Efter et Aars Forløb har den naaet sin fulde Styrke og er kommen saavidt, at den er bleven Huusherrens Ledsager, og denne lærer ham at jage den fuldvoxne Gazelle. Araberne taler til den som til et menneskeligt Væsen „Hør, min Ven, du maa bringe mig noget Vildt, jeg er ked af at spise ikke Andet end Dadler," hvorpaa Sloogeen hopper omkring, gjør alle Slags Krumspring og tilkjendegiver saa tydeligt som muligt, at den forstaaer sin Herres Ønske og heller end gjerne vil opfylde det.

Naar Sloogeen bemærker en Hjord paa tredive eller fyrretyve Gazeller skælver den af Glæde og seer længselfuld paa sin Herre „Ha! Jødeunge," siger Araberne, „denne Gang vil du da ikke sige, at du ikke har seet dem" Han løser derpaa op for en Oxehud og forfrisker Hundens Legeme ved at overstænke det med Vand. Det utaalmodige Dyr kaster et bønfaldende Blik paa ham; den slippes løs til Jagten og farer afsted; men ikke destomindre skjuler den sig og kryber sammen, naar den troer sig opdaget og tager sit Løb i Zigzag, og det er ikke førend den er kommen temmelig nær, at den piler afsted af fuld Magt og vælger sig den Smukkeste i Flokken til sit Offer. Naar Jægeren skærer Gazellen op, giver han Sloogeen en

Deel af Nyrestykket; hvis man vilde byde den noget Affald, vilde den vrage det med Foragt.

En ægte Sloogee vil ikke jage med nogen Anden end sin Herre, og den lægger vedbørlig Selvagtelse for Dagen i Valget af sit Bytte. Dersom dens Herre, ved at løsne den, har udpeget en smuk Gazelle, og det blot lykkes den at tage en lille og uanseelig, synes den at føle den Tort, der klæber ved denne Feiltagelse, og lusker skamfuld bort i Stedet for at gjøre Krav paa sin sædvanlige Andel. Den ledsager altid sin Herre, naar han aflægger Besøg, og nyder Godt af al den Gjestfrihed, der bliver ham til Deel. Ved dens overordenlige Renlighed, dens venlige Væsen og dens Ærbødighed for de selskabelige Former, viser den sig værdig til den Opmærksomhed, der saaledes bliver den ydet. Naar Araberen kommer hjem efter en temmelig lang Fraværelse, gjør hans Sloogee et eneste Spring fra Teltet til Sadlen og byder ham Velkommen med Kjertegn.

Mynden i Sahara staaer langt over den ved Kysten. Den er høi og af Farve som et Daadyr, har en fiin Mund, sort Tunge og Gane, stort Forhoved, korte Øren, muskuløs Hals, meget bløde Haar, ingen Bug, tørre Lemmer og Krydsets Muskler ere stærkt fremtrædende. En temmelig god Mynde ansees for at have ligesaamegen Værdi som en smuk Kamel; men de, som tage de største Gazeller vurderes ligesaa høit som en Hest. En Familles Jagthund bliver imidlertid ikke solgt; en Araber vilde næsten ligesaa gjerne tænke paa at sælge en af sine Sønner. Naar den døer, er det en Sorgens Tid i Teltet; Qvinderne og Børnene græde og lamentere, som for et Medlem af Familien.

Strudsejagt og Strudseskydning.

Den alvorligste Prøve, Hesten sædvanlig bliver sat paa, er Strudsejagten. Dens almindelige Trainering er ikke tilstrækkelig for at sætte den i Stand til denne Jagt; dertil udfordres en særegen Forberedelse, som kaldes Teihaha. Syv eller otte Dage førend Jagten begynder, erholder den ikke mere sin sædvanlige Ration af Halm eller Hø, men blot Byg; den faaer kun Lov til at drikke een Gang om Dagen, og det ved Solens Nedgang, da den tillige bliver vadsket. Den maa daglig gjennemgaae en Mængde Øvelser af alle Slags; dens Eqvipering bliver ogsaa omhyggelig undersøgt og indrettet efter det Maal, man har for Øie. Sadlen og Stigbøilerne blive gjort lettere, og de to Kerboos (Saddelknappe) lavere; Staraen eller det røde Saffians Saddeldækken tages ogsaa bort. „Efter syv eller otte Dages Forløb," sige Araberne, „er dens Vom forsvunden, medens Brystet, Krydset og Bovene ere i god Stand, og den er skikket til at udholde store Strabadser."

Den Aarstid, der ansees for den gunstigste til denne Jagt, er midt om Sommeren; thi jo varmere Veiret er, desmindre Kraft har Strudsen til Selvforsvar. Ti af Ørkenens Riddere forene sig til en af disse Expeditioner, hver ledsaget af en Tjener og en Kamel, som bærer fire Oxehuder, fyldte med Vand, Byg til Hesten, Meel, Rouina (en Slags brændt Meel), Dadler, en Potte til at koge i, nogle Læderremme, Hestesko, Søm o. s. v.

Jægeren maa ikke bære andre Klæder end en linned eller Bomuldsskjorte og et Par tynde uldne Beenklæder; omkring Halsen og Ørerne svøber han et Stykke let Tøi kaldet Haouli; paa Fødderne har han Sandaler bundne fast med Remme og et Par lette Gamacher i Stedet for de sædvanlige røde Saffians Støvler. Han belemrer sig ikke med Skydevaaben; hans eneste Vaaben er en Stok af det vilde Oliven- eller Tamarindetræ, fire eller fem Fod lang og tung i den ene Ende. Et Selskab, der er saaledes udrustet spilder ikke deres Kræfter med at opsøge deres Vildt, de røre dem ikke af Pletten førend de have tilforladelig Underretning om, at der er et stort Antal Strudse paa en vis given Plet. Fuglene findes i Almindelighed, hvor der er Overflødighed af Græs, i Særdeleshed kort efter at der er faldet Regn. Naar man har erholdt Underretning om, hvor de opholde sig, begive Jægerne sig paa Reisen i Morgenstunden, og efter een eller to Dages Forløb opdage de maaskee Spor af deres Vildt, hvorpaa de gjøre Holdt, og slaae deres Leir op. Næste Dag blive to kløgtige Fyre blandt Tjenerne sendte ud, for at recognoscere. Blottede for

alle Klædningsstykker med Undtagelse af et Lommetørklæde, som gjør Tjeneste for Underbenklæder, og førende med sig lidt Rouina og Vand, trave de afsted til Fods indtil de komme paa Spor efter Strudsene som, efter Arabernes Sigende, samle sig og leve paa opsøgede Punkter. Mændene kaste sig øieblikkeligt ned og skjule sig, og medens den Ene bliver og holder Vagt, lister den Anden sig bort for at give Selskabet Underretning og føre dem til Stedet. Han beretter, at han har seet tredive, fyrretyve, tredsindstyve Strudse — thi der findes, efter hvad der fortælles, Flokke af denne Størrelse — og under hans Veiledning nærme nu Rytterne sig Høien. De gaae tilværks med stor Forsigtighed; jo nærmere de komme Fuglene, des forsigtigere ere de for at blive seet af den, og naar de komme til den sidste Høi eller Aas, som kan tjene dem til Dækning, stige de af Hesten, og ligge ganske stille. To Spioner krybe fremad, for at forvisse sig om, at Strudsene endnu ere paa det samme Sted, og dersom de tidligere Beretninger stadfæste sig, giver Enhver sin Hest en taalelig god drik Vand, og læsser Bagagen af. Det gjøres ikke nødig at lade Nogen blive tilbage for at passe paa den; man kan være vis paa at finde den, hvor den var og som den var, naar de vende tilbage. Nu stige de atter til Hest, Tjenerne og Kamelerne følge efter i Hestenes Spor; men nu bærer hver Kamel blot Hestens og sit eget Aftenfoder tilligemed Vand til den og deres Herrer. De ti Hestfolk dele sig nu og danne en Cordon omkring Vildtet, men i stor Afstand; thi Strudsen har et mærkværdig godt Syn. Naar Tjenerne see, at deres Herrer have indtaget deres Post, komme de frem og allarmere Strudsene, som begynde at flygte i stor Forskrækkelse. Men Hestfolkene møde dem; disse gjøre i Begyndelsen ikke Andet end at drive dem tilbage og holde dem indenfor Kredsen. Hertil udfordres imidlertid en ikke ringe Grad af Hurtighed og Behændighed, og Spændingen er nu paa det Høieste. De ængstede Fugle, der altid prøve paa at undslippe og stadigt blive jagede tilbage, blive omsider udmattede og aandesløse, som Jægerne iagttager derved, at de begynde at daske med Vingerne. Naar de have bemærket dette Kjendetegn, sagtne de deres Hestes Hurtighed og anfalde nu Fuglene, saaledes at hver Jæger hengiver sig til enkelt Fugls Forsølgelse. Naar Rytterne har indhentet den, giver han den med sin Stok et dygtig Slag over Hovedet, hvilket, da det er skaldet, i Særdeleshed er udsat for at tage Skade. Strudsen falder, og Jægeren lader den forbløde, idet han gjør sig Umage for at holde Halsen ud fra Kroppen, for at Fjerene ikke skulle blive plettede. Naar Hannen (Delim) saaledes bliver offret, i Særdeleshed naar dens Unger see derpaa, udstøder den et ynkeligt Skrig; men Hunnen lider stille. Dersom Jægeren foretrækker det, kan han imidlertid godt fange sit Bytte levende, og føre det bort i al Mag; thi ved den Tid, naar han indhenter Strudsen, er den saa udmattet, at den neppe kan flytte Benene.

Saasnart som Strudsen har forblødt sig, bliver Huden taget af med megen Forsigtighed, for ikke at beskadige Fjerene og, udspredt paa en Busk eller paa Hestens Ryg. Naar Kamelerne komme til, bliver det Indvendige af Fuglen rigelig bestrøet med Salt; Tjenerne gjøre Ild, sætte Potterne paa og lade Fedtet koge dygtigt. Naar det er rent smeltet, helde de det i en Slags Sæk, der er lavet af Huden paa Laaret og Benet, og binder den fast til, Fedtet af en Struds, der er i god Stand, skal fylde begge dens Laar. Jægerne spise det Øvrige til Aften, tillavet med Peber og Meel, medens Hestene blive fodrede med Byg og vandes. Hele Selskabet, der saaledes har nydt Forfriskninger, skynder sig nu, hvor store end Jagtens Besværligheder kunde have været, for at komme tilbage til det Sted, hvor Bagagen befinder sig. Her opholde de dem i det Mindste otte og fyretyve Timer for at lade Hestene hvile, som nu ere Gjenstanden for den største Omhu og den ivrigste Opmærksomhed. Undertiden sende de Jagtbyttet hjem med Tjenerne, som komme igjen med nyt Forraad, og Jagten fortsættes paany; men som oftest vende de tilbage til deres Telte, saasnart som Hestene ere tilstrækkeligt gjorde tilgode.

Strudsejagten er ikke blot en oplivende Jagt, hvorpaa der sættes stor Priis af den dygtige Rytter, men den er ogsaa en fordelagtig Entreprise. Hannens Fjerbuske blive

solgt for fire til fem Daler; Hunnens for 10—15 Francs. Fedtet har tre Gange saa stor Værdi som almindeligt Smør; det spises paa Brød og bruges ved Tilberedelsen af Kooskoos og andre Fødemidler. Araberne bruge det ligeledes som Lægemidel i forskjellige Sygdomme.

Strudseskydning er en anden Yndlingsjagt, der drives paa den Tid, da Strudsen sidder paa sine Æg, nemlig i November, December og Januar. Dertil udfordres et Selskab af fem eller sex Ryttere, som tage to Kameler med sig, belæssede med Levnetsmidler for tre eller fire Uger. Naar de have fundet en Rede, grave de paa hver Side og i omtrent tyve Skridts Afstand fra den, et Hul, der er dybt nok til at indeholde en Mand. I disse Huller anbringe de to af deres bedste Skarpskytter og tildække dem med langt Græs, saa at kun Bøsserne rage frem. Den Ene er bestemt til at skyde Hannen, den Anden Hunnen. Disse Forberedelser maa gjøres, i Fuglenes midlertidige Fraværelse, eller endogsaa naar Hunnen ruger; thi selv om hun skulde fare op af Angst, vil Hannen dog ikke troe, at der er nogen skjellig Grund dertil og vil med en ugallant Revselse tvinge hende til at vende tilbage, hvorimod, hvis det er ham selv, der har været Vidne til hvad der foregaaer, vil han forlade Reden, for aldrig mere at komme igjen. Det er i det Øieblik, naar Hannen løser Hunnen af, og tager Plads paa Æggene, at den udvalgte Skarpskytte fyrer, idet han tager Sigte paa Laarene, hvilke, formedelst Fuglens siddende Stilling med udspredte Vinger, frembyde en let Skive. Dersom disse blive knækkede, er der ingen Udsigt for Fuglen til at undslippe; hvorpaa den anden Jæger kommer til, lader Fuglen forbløde til den er død, skjuler Kroppen, og tildækker hvert Blodspor med Sand. Naar Hunnen kommer hjem, bliver den skudt paa samme Maade af den anden Skarpskytte, og Selskabet skrider til at dele Byttet.

Paa denne Aarstid ere Fuglene magre og give kun lidet Fedt; men Fjerene ere af fortrinlig Qvalitet. Æggene, som sædvanligvis beløbe sig til 25 eller 30 udgjøre en vigtig Handelsartikel ved Middelhavets Kyster. Tidligere spiste Jægerne dem, naar de fandt dem nogenlunde friske og kastede enten Skallerne bort eller brugte dem til at pryde deres Gravmæler med.

Udbyttet, hvor stor det end er, bliver delt lige; men den, som skjød Hannen, faaer en Daler mere end hans Anpart, og den, som skjød Hunnen, et Æg mere. Dersom imidlertid den Første ved en usædvanlig Vanskjebne tager feil Sigte, er han nødt til at betale sine Kammerater Fuglens Værdi. „Vi valgte dig," sige de, „som den bedste Skytte; vi skaffede dig en god Stilling for at gavne dig selv og os, og du har voldet os saadant et Tab; du skal erstatte det." Dersom han som fyrede paa Hunnen, feiler, forbryder han blot sin Andel af Hannen og Æggene.

Strudseskydning tjene til at danne talrige og fortræffelige Skarpskyttere i Sahara. Hovedsagen er at træffe Hovedet eller, dersom Dyret falder, Laarene, for ikke at plette Fjerene. En god Skytte bærer en Snor med Talismaner bagved Laasen af sin Bøsse, og hans Navn anføres med Hæder blandt Stammerne.

Hannens faderlige Kjerlighed er mærkværdig; det er den, som drager den største Omsorg for Reden, fra den Tid Æggene ere lagte; det er den, som slaaer Hul paa Skallerne, saasnart som den føler, at Ungerne røre sig inden i; den trodser enhver Fare, og slaaes med enhver Fjende, for at forsvare den. Hunnen derimod lader sig let forskrække, og forlader Alt for at bringe sig selv i Sikkerhed, hvorfor det er almindelig blandt Araberne at sammenligne en Mand, der tappert forsvarer sit Telt, for en Delim og en Kryster for en Reumda. Naar et Selskab af Jægere have fattet den Beslutning at fange nogle unge Strudse, følge de deres Spor, og naar de næsten have naaet dem, begynde de at raabe; de forskrækkede Fugle løbe til Hannen, som staaer stille for at forsvare dem, og Jægerne tage dem bort for dens Øine til Trods for al den Spræl, som den først gjør, og dens ynkelige Klageskrig, naar den mærker, at der ingen Udvei er. Undertiden anvendes Mynden til denne Jagt, og medens den og Hannen slaaes, føre Jægerne de unge Fugle bort, og bringe dem til deres Telte. De tæmmes med stor Lethed, ere overordenlig livlige og muntre, og forsøge aldrig paa at

flygte. Men de ere meget graadige og yderst tyvagtige.

Gazellejagt.

Jagten efter Gazellen er ikke som Strudsejagten et Arbeide, der udkræver alvorlige Anstrengelser og til samme Tid er en fordelagtig Speculation; den er ene og alene en Tidsfordriv. En Gazelle vurderes ikke høiere end en Franc eller halvanden, og det er ikke for saa ubetydelig en Lokkemad, at en Araber vil trainere og udmatte sin Hest, ja endogsaa udsætte den for Dødsfare, saaledes som han gjør ved Strudsejagten. Ved Gazellejagten har hverken Manden eller Hesten Hovedrollen; for den sidste er den en blot Promenade. Denne tilhører Mynden, som vi have omtalt som en anden Yndlingsledsager af disse Ørkenens aristokratiske Sønner.

Vinteren er den bedste Aarstid til Gazellejagt; ikke blot fordi Hestene og Hundene da finde et rigeligt Forraad af Vand, men fordi Sandets Fugtighed forsinker Vildtets Flugt. Tolv eller femten Jægere tage afsted til Hest, med Tjenere, Telte Levnetsmidler og syv eller otte Mynder. Mændene bære deres sædvanlige Nyttereqvipering, derunder indbefattet tre Burnusser, Safians Støvler og Galocher. Hestene ere udstafferede som sædvanligt, hvortil blandt Andet maa regnes det store røde Saffians Saddelbækken. De begive sig hen i det Nabolag, hvor de vente at træffe Vildt, og streife paa Lykke og Fromme omkring indtil de opdage en Hjord. Gazellerne leve i Flokke fra 4 eller 5 til et Hundrede; undertiden finder man to eller tre Hundrede samlede, og langt fra kan man godt ansee dem for en Trop omflakkende Arabere. Naar Jagtselskabet kommer indenfor deres Synskreds, nærme de sig med stor Forsigtighed og skjule dem bag Buskads eller smaa Sandhøie. Naar de ere komne dem nær i en Afstand af 3/4 engelsk Miil slippe Tjenerne Hundene løs paa dem. I det Øieblik de lade dem fare, sige de: „Bigssene Allah Kber!" (i den store Guds Navn.) Hunden flyver afsted, som en Piil fra Buen, og dens Herre opægger og tilskynder den ved de meest kjerlige Udbrud, som bogstaveligt oversat vilde hedde: „Min Broder! min Ven! min Herre! der er de?" Nytteren følger efter i kort Galop, netop saa hurtig, at han ikke taber Sporet; Bagagen følger efter i endnu større Afstand. Selv de bedste Mynder indhente ikke Hjorden før efter et Løb af sex eller otte Miil og de ringere ere nødte til at forfølge dem dobbelt saa langt. Nu er det først at Skuespillet bliver interessant og spændende. Den Forreste i Kobbelet udsøger sig det smukkeste Dyr i Flokken og springer løs paa det, nu paafølger en Kamp, hvori der udvikles Snildhed og Behændighed i rigt Maal. Gazellen vender sig mod Hunden, stanger først til Høire, saa til Venstre, springer først frem, saa tilbage igjen; hopper over Mynden flyer og gjør sig Umage for ved allehaande Krumspring at den skal tabe Færten af den; derpaa vender den igjen om, og søger at stange den med sine Horn. Men alle dens Vendinger ere til ingen Nytte; dens Fjende er ligesaa utrættelig som den er ivrig; den sætter skrapt ind paa den, gaaer den haardt og udholdende paa Klingen, indtil den bliver dens Bytte. I det Øieblik den bliver greben, udstøder den et ynkeligt Skrig; det er dens Dødssang og et Seirstegn for Mynden, han springer op paa den, og ved et eneste Bid knækker Halsbenet paa den. Gazellen falder om og bliver liggende fuldkommen roligt under Seirherrens Øine, indtil Jægerne komme til og lade den forbløde sig. I Følge Koranens Forskrifter maae Svælget, Madpiben Luftrøret og de to Halsaarer overskjæres, ellers duer Kjødet ikke til Føde for Mennesker. Det hænder sig dog undertiden, at Nytterne ikke komme før længe efter at Vildtet er indhentet og Døden har fundet Sted. I dette Tilfælde maae de spise Kjødet, forudsat at de ikke have undladt Paakaldelsen, idet Mynden bliver sluppen løs fordi Prohpeten har sagt; „Naar du har sluppet din Sloogen løs og paakaldt Allahs Navn, og din Hund der ikke rører det Bytte, som den har taget, og du finder det levende, saa lad det bløde for dets Renselses Skyld, og dersom det er dødt og din Hund ikke har ædt af det, da maa du spise af det." Eftersom enhver sand Troende maa handle i Overeensstemmelse med Forskristerne, kan Vildtet ikke spises, dersom man har forsømt Paakaldelsen.

De af Jægerne, som ere godt beredne

og have gode Hunde, optage Jagten paany og trænge ikke til Hvile før om Aftenen. Undertiden spises Vildtet i Bivouaken, naar der er Overflødighed deraf, bringes det hjem til Duaren, og sendes omkring som Foræring til Slægtninge og Venner, hvorved der da gives Anledning til Familiesammenkomster, ved hvilke Hovedretten er dette Vildt, som ansees for største Delicatesse.

Unge Gazeller blive ofte fangne levende og tæmmede, men de løbe altid bort, naar de see deres Snit, for at føre et frit Liv.

Falkejagten.

En saharisk Adelsmands Udrustning ansees for fuldstændig naar han, foruden Fuldblodshesten og Mynden, er i Besiddelse af en Falk eller „Fuglen af den ædle Fuca." Den er af mørkeguul Farve og meget muskuløs, har et stærkt Næb, store Laar og skarpe Kløer. Den er meget sjelden, og findes kun hos de rigeste Classer.

Man fanger og afretter Falken paa følgende Maade. Naar man har lagt Mærke til En, saa kaster man et Slags Næt over en tam Due og lader den stige op i Luften indenfor Rovfuglens Synskreds. Falken slaaer ned paa Duen; dens Kløer blive viklede ind i Nættet, saa at den hverken kan faae dem ud eller flyve bort, og saaledes er den fangen. Naar den mærker, at den er Fangen, viser den hverken noget Tegn paa Vrede eller Frygt, hvorfor det er et Ordsprog blandt Araberne, naar nogen stor Ulykke tildrager sig, at Fuglen af den ædle Race ikke bryder sig om at blive fangen;"

Man anbringer nu Ringe om dens Fødder, og sætter den paa en lille Stang, som man har slaaet op i Teltet. For at vænne den til Mennesker, bedækker man dens Hoved med en Hætte, som blot lader Næbbet stikke frem, og taler saa den hører derpaa. Naar Hætten tages af, giver dens Herre den frisk Kjød, holder den paa sin Finger, klapper den, og taler til den, helst i en talrig Forsamlings Nærværelse for at vænne den til Lyden af mange Stemmer. Efter en Maaneds Forløb kjender den sin Herre og er fuldkommen huusvant.

Araberen tager derpaa en ung Hare, og efter at have bundet den ene Ende af en meget lang Snor til een af dens Poter, knytter han den anden til Falkens Been, han tager derpaa Hætten af Fuglen og lader Haren løbe, medens den seer der paa. Saasnart Falken bemærker Byttet, svinger den sig i Veiret med et Skrig; Haren standser og sidder paa Hug; Falken slaaer ned paa den, og dræber den med et Slag af sin Klo. Herren kommer nu til, skærer Haren op og giver Fuglen en Deel af den som Belønning. Denne Fremgangsmaade gjentages indtil Falken ikke viser nogen Tilbøielighed til at undvige, men altid venter paa sin Herre, naar den har dræbt Vildtet. Man anseer den for fuldkommen dresseret, naar den adlyder Nappellen, enten før eller efter den har grebet Byttet. Efterat den har opnaaet denne fuldendte Dressur, tager man den med paa Jagt, hvor den har Plads paa sin Herres Hoved eller Skulder, naaer han sidder til Hest. Saasnart Araberen bemærker en Hare, tager han Hætten af Fuglen og slipper den løs; Falken stiger hurtig tilveir, tager Sigte, slaaer ned paa Byttet, og dræber det med et eneste Slag. Man sætter strax Hætten paa igjen. Ingen undtagen Ædelbaarne give sig af med Falkejagt. De drage ud i Selskaber paa fem og Tyve til Tredive, og indgaae Væddemaal om deres Fugle. Det Vildt, der jages ved saadanne Leiligheder, bestaaer af Haren, Kaninen, den unge Gazelle, Habaren, en Fugl af Størrelse som en Stork, Duen og Turteldueu.

En god Kamel, ja selv en Hest, ansees ikke for at være for høi en Betaling for en Falk. Ligesom Ørnen foragter den ædle Fugl Aadsler. Den lever i Teltet og pleies med megen Omhyggelighed. Nogle Høvdinge føre deres Falke overalt med sig, og i Sahara er det et sikkert Kjendetegn paa en Gentleman at have sin Burnus plettet af denne Fugl.

Razziaen.

Den hyppigste og næsten dagligdags Begivenhed i det arabiske Liv er Razziaen. Æren er upaatvivlelig en smuk Ting; men i Ørkenen bestaaer den største Ære i at ødelægge andre Folks Eiendom, og forøge Ens egen. Seir er ingen Dunst, men Bytte, og den sødeste Hævn bestaaer i at berige sig selv

paa sin Fjendes Bekostning. Intet tilfredsstiller saa fuldkomment det tredobbelte Ønske efter Ære, Hævn og Plyndring som Razziaen eller et pludseligt Overfald paa Fjendens Leir.

Razziaer ere tre Slags: Der er Teha (eller Massacreren), som udføres ved Daggry, og hvis fornemste Hensigt fortrinsviis er Mord fremfor Plyndring. Saa er der Krotesa, som finder Sted to, tre Timer efter Middag, og endelig Terbig, der skeer ved Midnat. Vi ville forklare og beskrive hver af disse tre.

Naar man har foresat sig en Teha, beordrer Sheiken at Hestene skulle skoes, og at enhver Mand sørger for tilstrækkeligt Forraad for fem, sex Dage. Førend man giver sig paa Veien udsender Goumen (det overfaldende Parti) to eller fire Mænd, vel beredne, snilde, forsigtige og bekjendte med Terrainet, for at agere Spioner (Shuafin) og recognoscere den Stammes Stilling, man vil angribe. De nærme sig aldrig ligefrem, men gjøre en lang Omvei, paa en saadan Maade, at dersom det skulde træffe sig at de blive sete, de da kunne være i den Retning, hvor en venskabelig Stamme har opslaaet sin Leir. Efter at være kommet til Stedet stiger En af dem af Hesten og trænger ind i Midten af Duaren, uden at vække den ringeste Mistanke. Efterat have erfaret Fjendens Antal og Stilling vender Spionen tilbage ad den samme Vei, for at støde til Goumen, der forsigtig er marcheret den i Møde.

Førend Kampen begynder tiltale Anførerne deres Tilhængere med megen Varme: „Giver Agt! lad Ingen af Eder prøve paa at røve fra Qvinderne, at slæbe Hestene bort, at betræde Teltene eller at gjøre et eneste Skridt for at plyndre, førend Dødens Værk er fuldbyrdet; husker vel paa, at vi have at gjøre med Udaadsmænd, som vilde forsvare dem tappert. Disse Mennesker have dræbt vore Brødre — ingen Barmhjertighed med dem! Hugger ned! hugger ned! dersom det er Eders Ønske paa engang at hævne og ødelægge; thi de ville hverken sælge deres Liv eller Eiendom for godt Kjøb."

Goumen deler sig derpaa i tre eller fire Partier i den Hensigt at forfærde Stammen ved flere Angreb paa eengang, og saa snart som de betræde Duaren begynde de at fyre, men uden at udstøde noget Skrig. Disse Anfald ere i Almindelighed af den meest blodige Charakter. Mændene, som blive overrumplede inden de faae Tid til at bevæbne sig, dræbes næsten alle og dersom Tiden da tillader det, bortføre Angriberne Teltene, Negerne, Hestene og Faarene o. s. v. Qvinderne blive berøvede deres Klæder, men ellers bliver der ingen Overlast tilføiet dem eller deres Børn. Disse Krigere bebyrde dem aldrig med Krigsfanger.

Paa Veien hjemad sende de Hjorderne forud under Bedækning af en Afdeling Rytere og danne selv et stærkt Reservecorps for at forebygge mødende Begivenheder paa Tilbagetoget. Efter at have naaet deres egen Duar, dele de Byttet imellem sig, overensstemmende med visse gjeldende Vedtægter.

Endskjøndt det er en Begivenhed, som hyppigt forefalder, ansees en Razzia af denne Slags dog for en høitidelig Handling. Førend den foretages stiller Stammen sig under en egen Marabuts Beskyttelse, til hvem man henvender sig i vanskelige Omstændigheder. Naar Foretagendet er blevet kronet med et lykkeligt Udfald, finder der store Glædesyttringer Sted; men de have dog bestandigt et religiøst Præg; i ethvert Telt foranstaltes der en Fest til Ære for Marabuterne, og de Fattige, Enkerne, Tolbaerne (de Skriftkloge), Hovsmedene og Frinegrene blive indbudte hertil.

En saadan Expedition indbefatter sædvanligt 500—600 Ryttere, hvortil der ofte støder et Antal Krigere, som man maa benævne Infanteri, der føres til Stedet paa Kameler, men hvilke ere bestemte til at deltage i Fegtningen som Fodfolk. Undertiden har den angrebne Stamme faaet et Nys om det paatænkte Angreb; der findes da en Kamp Sted og ikke en Massacreren; men de Angribende, der ikke ere belemrede med Qvinder eller Børn, have næsten altid Fordelen paa deres Side.

Gjenstanden for en Krotesa er Bortsnappelsen af en Hjord Kameler, der græsser i det aabne Land 18 til 20 engelske Mile fra Teltene. Fra 150 til 200 Ryttere forene sig og give dem paa Veien; Recognoscerin-

gen foregaaer paa samme Maade som ved Tehaen; men Planen lægges saaledes, at Anfaldet foregaaer to eller tre Timer efter Middag. Efter at have bemægtiget sig Byttet, 300, 400, 500 eller 600 Kameler, dele de sig. En Afdeling, der bestaaer af dem, der ere slettest beredne, drage i Forveien med Byttet; de andre danne en Arriergarde mod Fjenden, og for bedre at have et Øie med Begivenhederne, tage de en forskjellig Vei, efter at have aftalt et Mødested for den følgende Dag. Ved disse Anfald skaanes Hyrderne, som sjelden prøve paa at gjøre Modstand. Men Rygtet om Overfaldet udbreder sig snart, den fornærmede Stamme mønstrer øieblikkeligt paa Sletten, og sætter efter Ransmændene. Chancerne ere imidlertid paa de Sidstes Side, naar det kommer til en Kamp; thi de ere paa Udkig og deres Heste have hvilet, medens den plyndrede Stammes ere forpustede og anstrengte. Geværilden begynder men Natten nærmer sig og saa snart som Mørket ret falder paa, flygte Røverne over Hals og Hoved, de blive maaskee nok forfulgte et Stykke Vei; men Overbeviisningen om, at Kamelerne ikke ere til at faae tilbage, og Frygten for at blive angrebet af Partier, som kunne ligge i Baghold, nøde sædvanligt Forfølgerne til at standse og vende tilbage til deres Telte, naturligviis med det faste Forsæt at udføre en Krotesa til Gjengjeld, saasnart Leiligheden byder sig. Endskjøndt den Kamp, der er en Følge af en saadan Expedition, sædvanligviis just ikke er meget heftig, og Natten snart gjør en Ende paa den, løbe dog de, som deltage deri, en betydelig Risico. Det kan f. Ex. hænde sig, at En faaer et Saar, som er betydeligt nok til at sætte ham ud af Stand til at følge sine Kammerater paa Tilbagetoget, og da er det ude med ham, med mindre han er en Person af Betydenhed, i hvilket Tilfælde man aldrig forlader ham. En kraftig Rytter lægger ham tværs over Saddelen og bringer ham hjem død eller levende.

Ved en Terbig er det blot femten til tyve Rytteres Hensigt at føre en Hjord bort lige midt imellem Teltene. Efter at have recognoseret, nærme de sig i Nattens Stille en isoleret Duar paa 200 eller 300 Skridt nær. Tre af dem stige af og een af dem gjør Støi paa den modsatte Side for at allarmere Hundene. „Det er en Hyæne eller Shakal, der passere forbi," siger Folkene, og lægge ikke videre Mærke dertil. Imidlertid gaae de andre to Krabater ind i Duaren, løsne Kjederne for ti, femten eller syv Kameler. Alt efter den Grad af Sikkerhed, som de synes at der er, tage deres egen Sko af og slaae dem imod hinanden for at gjøre Dyrene bange og faae dem til at løbe bort. De følge hurtigt bag efter og naar de have truffet deres Venner, som føre deres Heste med sig, forener hele Partiet sig for at drive Kamelerne sammen. De dele dem derpaa i to Hold, hvoraf det ene passer paa Byttet det andet kommer drøssende bagefter for at lede Forfølgerne paa Vildspor paa at sætte efter dem. Ved en Razzia af dette Slags vil et Parti kun tænke lidet paa en Reise af 70 eller 80 engelske Mile. Undertiden tager man sin Tilflugt til snurrige Hjælpemidler. Ved een Leilighed have vi hørt fortælle, at den Lystigste af det plyndrende Parti klædte sig af lige til Skindet, bandt sine Sko om Hovedet, for at det skulde ligne store Øren, styrtede ind i Duaren, holdende en gammel Saddelbue i Haanden som han svingede i enhver Retning, og slog fra Tid til anden i Jorden og raabte høit, som i den frygteligste Skræk: „Goumen! Goumen! staaer op, Hjælp, vi ere forraadte!" Fyrens Skraal og Gesticulering spredte Forskrækkelse blandt Dyrene: Heste, Faar og Kameler flygtede som vilde fra Duaren og bleve i al Mag fangen af de i Baghold liggende Ryttere. Da Folk vare komne ud af deres Telte, havde grebet til Vaaben og besteget deres Heste, var Galfrandsen i Saddelen igjen og de bortførte Flokke og Hjorder allerede saa langt borte, at de kunde undslippe under Nattens Beskyttelse.

En slig Expedition som en Terbig forekommer os som et slet og ret Tyveri. Men det Antal Personer, som deltage i den og deres Rang — thi det er Ædelbaarne og Krigere — paatrykker endogsaa denne Razzia en ridderlig Charakteer. Der er visse Slags Røveri paa egen Haand, som Folk af de lavere Samfundsclasser drive for egen Regning; men endskjøndt Udfaldet kan være en

Gjenstand for Lykønskninger blandt deres nærmeste Venner, har det dog ingen Adkomst til at blive behandlet som en offenlig Begivenhed. Det udsætter Vedkommende for alvorlig Straf, hvis det forøves indenfor hans egen eller en allieret Stammes Enemærker; dersom det er mod en Fjende vinder han Navn af at være en snild Fyr, uden nogen egenlig Dadbel; det har imidlertid ingen Adkomst til at ansees som Beskjeftigelse for en Gentleman og udgjør derfor ikke nogen Deel af disse Sædvaner, som ere en Bestanddeel af Ridderskabet i Ørkenen.

(Fortsættes.)

Hørren.

(Efter det Tydske).

I.

Blandt de Opdagelser, Menneskeslægten har gjort i Tidernes Løb, er Spinden og Væven i ethvert Tilfælde en af de tidligste. Disse Kunster træffe vi allerede hos halvvilde Folkeslag, men de ældste Efterretninger har den hellige Skrift opbevaret os, idet vi af den erfare, at Ægypterne havde fiint Linned allerede paa Josephs Tid, altsaa 1700 Aar før Christi Fødsel. Det hedder saaledes i 1ste Moseb: 41, 42: „Og Pharao tog sin Ring af sin Haand og satte den paa Josephs Haand og iførte ham linnede Klæder, og lagde en Guldkjede om hans Hals." Fine linnede Klæder vare nemlig en Prydelse og en Hædersdragt for Konger og Fyrster. I Ægypten lærte Israeliterne at spinde og væve, at farve og strikke, og da de vandrede ud, bragte de disse Kunster som en herlig Næringsvei til deres nye Fædreland. I 2den Moseb: 35, 25 læse vi: „Og hver Qvinde, som havde Forstand derpaa i Hjertet, de spandt med deres Hænder og de bragte, hvad de havde spundet, Mørkeblaat og Purpurrødt og Carmoisinrødt og fiint Linned." Allerede for 4000 Aar siden har man vel i Ægypten vævet Tøier af spunden Hør, og ligetil Begyndelsen af den christelige Tidsregning synes Hørren udelukkende at have tjent Ægypterne til Klædningsstof. Den frugtbare Nildal, hvor Hørren endnu voxer saa frodigt, at den bliver saa tyk som et Rør, frembragte den i rigelig Mængde, og at rense, spinde og væve denne Plante var en vigtig Næringsvei for talrige Arbeidere. Flere Steder i Skriften omtales Lærred som en Hovedudførselsartikel; paa Herodots Tid førtes det fra Ægypten til Grækenland. Kong Amasis sendte Grækerne et Brystharnisk til Foræring; det var et sandt Mesterværk af Lærred, hvori alle Slags Figurer vare indvævede, endvidere forskjønnet ved Guldbroderi og fine Kniplinger; det vidunderligste var imidlertid, at hver Traad i det overordentlig fine Væv var sammensat af 360 Trævler, der alle vare synlige. Der fandtes kun eet lignende Arbeide til, hvilket Amasis havde foræret til Pallastemplet i Lindos; dette fortæller Herodot. Anden Mosebog beretter, hvorledes et Hagelveir ødelagde Hør og Byg, da Moses forgjeves henvendte sig til Pharao for at udvirke Tilladelse for Israeliterne til at vandre ud. De ægyptiske Mumier ere indhyllede i Linned og aflægge saaledes et afgjørende Vidnesbyrd for Hørrens Brug i den fjerneste Oldtid. Isispræsterne klædte sig i Linned, fordi Ulden, der voxede paa et Dyrs Legeme, ikke var saa reent et Stof som Hørren, der som frembragt af den moderlige Jord maatte være Guddommen værdigere.

II.

Romerne forstode ogsaa at benytte Hørren til Lærred, hvilket de anvendte til Skibsseil, men deres Klæder vare af Uld, saavel Overklædningen, Togaen, som Underklædningen, Tunicaen; dog blev paa Augusts Tid Linned skattet høit, og dets Brug stedse mere almindelig. I det første Aarhundrede efter Christi Fødsel var Hør og Linned allerede bekjendt Nord for Alperne; Plinius fortæller, at Lærred afbenyttedes af Gallier og Germanier, og at det ogsaa holdtes høit i Ære hiinsides Rhinen af Bataverne, Romernes tappre Fiender. „Deres Qvinder, fortæller den romerske Forfatter, kjender ingen Klæder, der ere smukkere end linnede." Og som deres

gamle Forfædre ere Hollænderne og Belgierne endnu den Dag i Dag store Venner af Hør og fiint Lærred. Europas store Lavland, den sarmatisk-germaniske Slette, er fortriinsviis bleven Hørrens og Hampens Hjem, Rusland, Polen, Preussen, Nederlandene; men Tydskland kan dog rose sig at overgaae alle Lande i at dyrke Hør og tilberede Lærred. Allerede den hæderlige Keiser Carl den 5te havde ingen værdifuldere Gjenforæring at skjenke den mægtige Chalif Harun-al-Raschid, der forærede ham det berømte Vanduhr, end fiint Lærred, hans egen Familie havde spundet og vævet, og Preussens fortræffelige Konger satte en Ære i, at deres Lande frembragte god Hør og udmærket Lærred. I det Ravensborgske, som Frederik den 2den kaldte sit gode Spindelandskab, tilvirkes endnu af Hør det fine Garn, man benytter til de bedste Brüsseler Kniplinger. Tydsk Lærred fra Vestphalen, Schlesien, Sachsen og Bøhmen hævder endnu stedse sin gode gamle Berømmelse og afsættes til de fjerneste Verdensdele, uagtet det stedse erholder farligere Medbeilere.

III.

Man vil maaskee ved første Diekast finde det besynderligt, at Hørren trives saavel i det hede Ægypten som i de koldere Egne af Rusland indtil 64° nordlig Brede; men denne Omstændighed bliver let forklarlig, naar man betænker, at Hørren er en Plante, der hurtig fuldender sit Levnetsløb, og at den imod Nord er en Sommerplante, i Ægypten en Vinterplante; thi i dette Land saaes den i December eller Januar, naar Nilens Vande lige netop have forladt Markerne, og den kan da indavles allerede i April eller Mai. I de nordlige Lande saaes den i April eller Mai og indhøstes allerede i August eller September, saaat Temperaturens Forskjel i begge Lande ikke kan være saa overordentlig stor.

Naar de smaa glindsende Frøkorn ere saaede, fremvoxe hurtigt slanke, tynde, i Toppen grenede Stængler, der ere tæt besatte med lanzetdannede Blade. I Enden af dem udfolde sig himmelblaae Blomster, hvis Blade snart falde af for at gjøre Plads for smaa brune Kapsler, der betegne, at nu nærmer Modningens Tid sig. Ved Hørblomsten er Femtallet mærkværdigt; den har for det Første 5 Bægerblade, derefter følge 5 større, finere, himmelblaae Kronblade, af hvilke ethvert sidder mellem to Bægerblade, og indenfor disse Blomsterblade befinde sig igjen 5 Støvgjemmer, hvis blaae Farve og fine Bygning forraader deres Slægtskab med Kronbladene, og som afvexle med disse. Derpaa komme igjen 5 smaa tandformede Legemer som en indre Krands af uudviklede Støvgjemmer, og endelig mellem disse 5 Frugtblade, der ere sammenvoxede, men have en 5 deelt Spids. Disse 5 Frugtblade blive senere til en Frugt, der er afdeelt i 5 Rum, hvoraf ethvert igjen har en lille Skillevæg, saaat der opstaaer 10 Afdelinger i Kapselen.

Naar Hørstenglerne begynde at antage en guulagtig Farve, og Knuderne at blive brunlige, indhøster man Hørren, det vil sige, man rykker Stenglerne op med Rod, binder dem i Knipper, stiller dem op for at tørres, bringer dem hjem og hegler Knuderne eller Frøkapslerne af. Derpaa samler man igjen Stænglerne til Bundter og lægger dem i ferskt Vand, hvor de maae ligge 6—8 Dage, hvilket kaldes at røde dem. Her skiller Vandet Hørtrevlerne eller den ydre Bast fra den træagtige Stamme, med hvilken de ere forbundne ved en klæbrig, gummiagtig Masse. Dette Bindemiddel opløses af Vandet; Mange lade ogsaa blot Hørren røde af Duggen. Jo mere Solen skinner under Rødningen, desto bedre gaaer den fra Haanden. Er den fuldendt, tørres Hørren, forat Stænglerne let kunne brækkes, og Træskjæver og andre ubrugelige Dele uden Vanskelighed skilles fra dem. Denne Brydning af Stænglerne skeer paa et simpelt Træredskab, men maa foretages med Forsigtighed, at Trevlerne ikke skulle gaae istykker; herefter følger den øvrige Tilberedelse, hvorved Trevlerne kunne opnaae Silkens Fiinhed, for derpaa at sætte Spinderskernes Flid og Duelighed paa Prøve.

Da Rødningen ved Vand og Dug ikke blot er langvarig, men ogsaa usund, fordi Luften forpestes ved de forraadnede Plantedele, har man i den nyere Tid søgt at erstatte den ved særegne Opdagelser. Saaledes opnaaede man f. Ex. en kunstig Rødning derved, at man lagde Hørren i varmt Vand,

derefter tørrede og brød den. Noget sildigere fandt man, at der slet ikke behøvedes nogen Rødning, men kun Tørring og Behandling paa Brydemaskiner, hvorved den renses fra alle unødvendige Bestanddele.

IV.

Hørtrevlerne ere af samme Bygning som Træernes Bast, som Trevlerne af Hamp, Brændenelder, nyseelandsk Hør og mange andre Planter, der give Stof til Klæder; men intet Væv er dog saa stærkt og fiint, som det af Hørgarn forarbeidede. Kun i Trevlernes Spændighed staaer Hørren tilbage for Bomulden, hvorfor den ikke saa let kan spindes paa Maskiner

I England blev der allerede i Enden af forrige Aarhundrede gjort Forsøg med at spinde Hørren paa Maskiner. Napoleon stræbte i Frankrig efter at fremme denne Industrigreen, idet han udsatte en Belønning derfor af 1 Million Francs. Skjøndt Ingen vandt den udsatte Priis, bleve dog Mange tilskyndede til Forsøg, af hvilke Brødrene Gicardi 1810 bleve kronede med meest Held. Philip Girard blev 1815 af den østrigske Regjering kaldt fra Paris til Vien og rigelig understøttet til at anlæge et Maskin Hørspinderi. Dette Spinderi bestod flere Aar i Nærheden af Vien og leverede meget fiint Garn, men Omkostningerne derved vare saa betydelige, at man igjen lod det gaae ind. De af Andre grundlagte Foretagender af samme Art saavel i England som Frankrig havde ikke noget bedre Held; men det driftige England har paany taget sig af Sagen og indrettet et fuldstændigt Maskinhørspinderi, der lover et rigeligere Udbytte. Kunde man forvandle Hørren til **Hørbomuld**, vilde Fremgangsmaaden lettes betydeligt.

Ridder Clauszen har fornylig bekjendtgjort en Fremgangsmaade som, naar den holder Stik, vil trykke Bomuld ned og frembringe en økonomisk Omvæltning. Ved denne nye Behandlingsmaade vilde man ligesom ved den gamle erholde 17% fine Trevler af Hørren, man kunde lade den staae, til Frøet var aldeles modent, saaat man kunne benytte det til fremtidig Udsæd og paa andre Maader drage Udbytte af det. De før ubrugelige Levninger, siger Opfinderen, lægges i Kurve; disse stiller man i et Fad, som er fyldt med Vand, hvortil der er sat 10% kulsuurt Natron. Plantetrevlerne suge ved Haarrørskraften denne Opløsning til sig og kommes derpaa i et andet Kar, hvori der befinder sig Svovlsyre, som er fortyndet med 200 Dele Vand. I Trevlernes fine Rør foregaaer nu øieblikkelig en chemisk Proces, idet Svovlsyrens Svovl forbinder sig med Sodaen, hvorved Kulsyren bliver fri og søger at undvige med en saadan Voldsomhed, at den sprænger Plantetrevlerne. De saaledes paa kunstig Maade kløvede Trevler rulle sig sammen som Bomuld og lade sig spinde med samme Lethed som denne. Af 100 Dele Hørstengler vilde man saaledes foruden de 17 Dele fine Trevler endnu erholde 60—70 Hørbomuld, og det paa den allerbilligste Maade.

V.

Naar man betragter de ægte Brüsseler Kniplinger med deres til de kunstigste Former sammenslyngede fine Traade, ledes man let til den Tanke, at de ikke ere forfærdigede af Menneskehænder, men af lystige Alfers usynlige Fingre, og naar man kaster Øinene paa det glindsende Dreil fra sachsiske Fabriker, det stærke og dog saa fine Damask af Hørgarn, hvori Roser og kunstige Figurer ere indvævede, kommer man i Tvivl om, om det virkelig er Lærred, man seer for sig, og ikke snarere Silketøi. Hørgarn! Det simple blegede **Hørlærred**, bestemt til Skjorter og Lagener, og det med farvede Striber og Pletter opfyldte Tøi til Skjørter, Dynebetræk og qvindelige Klædningsstykker; det kostbare linnede **Damask** til Dækketøi, og **Tvisten** med hvide Blomster, der er eens paa begge Sider og anvendes til Haandklæder; **Batist**, meget tæt vævet Lærred af det allerfineste Garn, og det mindre tætte **Kammerdug**, der forfærdiges i Pikardiet af saa stor Fiinhed, at et Stykke paa 22 Alen veier næppe 12—16 Lod; det floragtige **Gaze** og det med Huller vævede **Tyll** — hvilken en Række af forskjellige Tøier! Rigtignok kan hvad der er vævet af Hørgarn ikke i sine mangfoldige Skikkelser kappes med Bomuldstøierne, men Forskjelligheden er dog beundringsværdig og gjør den menneskelige Flid

og Opfindsomhed stor Ære. Og naar man betænker, hvor meget Hørtrevlen skal bearbeides, førend den kan spindes til Garn, hvormegen Kunst der maa anvendes, for hurtig at faae Garnet bleget, hvor megen Behændighed der udfordres for at væve smagfuldt Dreiel, saa lærer man at skatte det lille Hørfrøkorn, der sætter saa mange Menneskehænder i Bevægelse, og ernærer saa mangfoldige Familier. Forarbeidet til de fineste Kniplinger, erholder 1 Pd. Hør en Værdi af 7000 Gylden, og bliver saaledes værdifuldere end Guldet. Den menneskelige Flid forandrer saaledes det raae Naturprodukt til et kostbart Kunstprodukt, og det er den bedste Maade at gjøre Guld paa, mere riig paa Velsignelse end med Begjerlighed at grave derefter i Kalifornien og Australien.

Om end det er til at ønske, at Maskinerne blive saa fuldkomme, at de kunne levere Hørlærred ligesaa billigt som Bomuldstøi, saa kan derved dog ikke erstattes den Velsignelse, Hørren udøver over Familerne, fordi den nøder til Huusflid, til Haandarbeide. En Familie, i hvilken Mødre og Døttre og Piger spinde, er et sædeligt Billede, hvoraf det gamle nordiske Digt Rigsmaal giver en rørende Skildring. Guden Heimdal kommer i Rigs Skikkelse til Jarlens Huus og finder Mand og Kone siddende stille sammen, idet de see paa hinanden og bevæge Fingrene. Manden snoer Strenge til sin Bue, Konen seer paa sine Arme og stryger Linned, derpaa tager hun en fiin Borddug af Hørgarn frem, dernæst Hvedebrød, Svinekjød, stegte Fugle, suur Mælk og Viin for at berede det glade Maaltid. Thi Sønnen skal holde Bryllup, og da er det Skik at kaste fiint Lærred over Bruden og Brudgommen. Nu gaaer Guden videre; i Bondens Gaard sidder Konen og spinder, Manden skjærer Pinde til Væven, og den nyfødte Søn bliver indhyllet i Lærred; naar han gifter sig, høre Lagene til Udstyret.

De største Kirker i Europa.

Et i Rom udkommende engelsk Blad leverer følgende Oversigt over Europas største Kirker, for at bevise, at det intet Under er, naar der, selv ved de festligste Leiligheder, i St. Peterskirken i Rom ingen egentlig Trængsel er.

St. Peterskirken i Rom	er	13,500	□ Alen	og rummer	54,000	Personer.
Domkirken i Mailand	=	9,259	—	—	37,000	—
St. Paulskirken i Rom	=	8,000	—	—	32,000	—
St. Paulskirken i London	=	6,400	—	—	25,000	—
San Petronio i Bologna	=	6,100	—	—	24,400	—
Kathedralkirken i Florents	=	6,075	—	—	24,300	—
Domkirken i Antverpen	=	6,000	—	—	24,000	—
Sofiamoskeen i Konstantinopel	=	5,750	—	—	23,000	—
St. Johan v. Lateran i Rom	=	5,725	—	—	22,900	—
Notre=Dame i Paris	=	5,250	—	—	21,000	—
Kathedralkirken i Pisa	=	3,250	—	—	13,000	—
Stefanskirken i Vien	=	3,100	—	—	12,400	—
St. Dominik i Bologna	=	3,000	—	—	12,000	—
St. Peterskirken i Bologna	=	2,850	—	—	11,400	—
Kathedralkirken i Siena	=	2,750	—	—	11,000	—
St. Markuskirken i Venedig	=	1,753	—	—	7,000	—

Paa den Plads (St. Peterspladsen) i Rom, paa hvilken Folket staaer, naar Paven tildeler det Velsignelsen, kan rummes 208,000 Personer, militærisk opstillede i Geledder, og 624,000 Personer i sammentrængt Stilling.

H. A. H.

De Raphaelske Kartons.

Man siger altid: habent sua fata libelli (Bøger have deres egen Skjæbne); og det er meget sandt. Thi hvor stor er ikke Historien om dette og hint Aandsprodukt. Hvilket lykkeligt Tilfælde gav Ideen dertil, lod det træde ud i Verden, og forskaffede det Afsætning og Bifald! Men man kan sige det samme om Malerier. Mange af dem kunne fortælle ligesaa vidunderlige Eventyr. I England findes en Suite af 7 Raphaelske Kartons, som kunne tjene som Exempel herpaa. Først vare de bestemte til at udføres i Form af Tapeter, til at pryde de pavelige Pragtværelser. Men Skjæbnen vilde det anderledes. De bleve slæbte bort som Krigsbytte, ved Revolutionen adspredt over hele Verden, og tilsidst nærved aldeles at blive tilintetgjorte.

Nogle Aar før sin Død, paa den Tid, da Raphael stod paa sit Culminationspunkt, fik han en Bestilling af Pave Leo X, at tegne en Række Udkast af Frelserens og Apostlenes Liv. Da han var færdig, lod han dem afgaae til Brüssel, for at tjene som Mønster til vævede Tapeter*), hvortil der var anviist 70,000 Daler. Tapeterne vare færdige, men — ikke et Menneske i Rom gav Befaling til at sende disse Kartons tilbage. Thi Leo X og Raphael vare begge døde, og den nye Pave Adrian VI havde kun liden Sands for Kunst; han tænkte slet ikke paa at fortsætte det, som Leo havde begyndt; og saaledes kan man forklare, hvorfor disse Kartons ikke bleve forlangte i Rom. Mindre let lader det sig derimod afgjøre, hvorfor Raphaels Arbeider forbleve upaaagtede i Brüssel. To af hans Elever, Van Orlay og Michael Coxis, havde nemlig ledet Forfærdigelsen af Tapeterne. Nok sagt, disse Kartons, i hvilken den udødelige Kunstners hele Genie havde udtalt sig, bleve lagt til Side, og syntes at blive betragtede som andre værdiløse Pjalter. Ja man skal endogsaa engang have brugt dem som Skilt, ved at hænge dem op udenfor Huset, for at vise, at her var en Tapetfabrik. Endelig lærte Rubens dem at kjende. Han gjorde Karl I af England opmærksom herpaa, og denne kjøbte dem. Men Alle denne ulykkelige Konges Kunstsager bleve adspredte ved de borgerlige Uroligheder, som nu opstode; dog bragte Cromwell, som var mere indtagen i disse Kunstværker, end hans Samtidige og Forbundsfæller, de kolde Puritanere, dem lykkelig i Sikkerhed. Han kjøbte dem ved den anstilte Auktion for 300 Pund. Men nu laae de igjen længe hen upaaagtede og forglemte. Først Karl II fattede den Plan, at lade dem udføre i Tapeter, og gav dem til den Ende til Forstanderen for en saadan Fabrik, en vis Cleen. Men de havde nu nær lidt den samme Skjæbne paa ny, som de med Nød og neppe vare undgaaede i Brüssel. Thi da de senere hen efter lang Tids Forløb under Kong Vilhelm bleve tagne frem igjen, saa saae man, at de havde lidt megen betydelig Skade ved den daarlige Indpakning. Kong Vilhelm lod dem nu saa godt som mulig restaurere af Maleren Vilhelm Cooke, og ophænge i det nyopbyggede Galleri i Hamptoncourt, hvis største Prydelse de endnu udgjøre.

Men Raphael havde ikke forfærdiget syv, men fem og tyve saadanne Kartons, alle i den store Maalestok, som endnu begeistrede paa Correggio's og Buonarotti's Tid. Og af alle disse 25 ere kun 10 tilbage; de syv, der som sagt hænge i Hamptoncourt, andre to hænge i Kongen af Sardiniens Gallerie, og det tiende er i Hænderne paa en engelsk Kunstkjender, ved Navn Hoare. Man vilde ikke have havt den ringeste Kundskab om disse Kunstsager, hvis de ikke vare blevne udførte i Tapeter. Hvor vidt man dengang havde bragt det i Uldvæveri, derom kan ethvert gammelt Residentsslot vidne. Man see blot f. Ex. paa det Værelse i det Kongl. Dresdner

*) Paa Shakespeares Tid kaldtes Tapeterne i England arras, efter Byen af samme Navn i Frankrig, hvor de fornemste Tapetfabriker fandtes. De syntes at have bestaaet af tykt, uldent Toi, og vare ikke slaaet fast paa Væggen; thi Shakespeare lader Fallstaff sove bag Tapetet (Henrik IV 2 Akt 4 Scene), og Hamlet troer at høre sin Stedfader bag ved Tapetet, hvilket som bekjendt kostede den stakkels Polonius Livet. Endvidere da Dronning Maria af England engang talte med sin Søster Elisabeth, var Philip II Vidne til hele Optrinnet, just da han var bag Tapetet.

Slot, hvor alle Maanederne ere udførte i saadanne store allegoriske Udbilleder med en Friskhed og Zarthed, at man i behørig Frastand er meget i Tvivl, hvilket Slags Maleri man har for sig. Leo X havde bestemt en Suite saadanne Tapeter for Vatikanet, og een, som en Gave til Henrik VIII. Men begge disse Suiter skulde opleve samme Skjæbne, som bleve Kartonserne til Deel. Under Pave Poul IV kom den til Rom sendte Suite for Dagens Lys, og blev benyttet ved høitidelige Leiligheder f. Ex. at smykke den ene af Forhallerne i St. Peters Kirken. Men 1526 led Rom ved Karl Vs Tropper en almindelig Plyndring. Tapeterne bleve gjorte til Bytte af Hertugen af Bourbons Soldater, og først givne tilbage under Julius II af Hertugen af Montmorenci. 1798 hjemfaldt de som godt Bytte til den franske Kirkekommission, som solgte dem til en Jøde, der lod sig forblinde af det indvirkede Guld. Han brændte et af dem, for at faae det ædle Metal; men Indtægten var kun lille og saa haabede han, at tjene mere, naar han kunde faae dem solgt. Det lykkedes ham; thi Pius VII afkjøbte ham dem, og lod dem ophænge i Vatikanet, hvor de endnu findes.

Den for Henrik VIII bestemte Gave ankom lykkelig og blev ophængt i Whitehall, hvor de som Privateiendom nedarvedes af Eduard VI, Marie, Elisabeth, Jakob I og Karl I. Efter den sidstes Henrettelse kjøbte den daværende spanske Gesandt ved det engelske Hof, Don Alonso de Cardanas, dem og sendte dem til Spanien, hvor de endelig kom i Huset Alva's Besiddelse. Her fandt den engelske Konsul Cupper dem i et af de hertugelige Paladser, kjøbte dem og sendte dem til England, hvor de en meget lang Tid vare at see, men de ere derpaa vandrede til andre Lande, uden at man veed hvorhen. Habent sua fata libelli — et imagines.

A. C. M.

Nyttige Opskrifter.

Mod Sadeltryk giver Fyrst Pückler et ufeilbarligt Middel. Det bestaaer deri, at man først forsigtig udvasker Saaret paa Hesten med en Svamp og derpaa strøer fiint pulveriseret Gummi Myrrha deri. Efter nogle Dages Forløb helbredes derved de værste Saar, og disse lukke sig uden skadelige Følger.

Blæk til Staalpenne. ½ Qvintin Jernoxyd, 1 Lod groftstødte Galæbler, ½ Lod Gummi arab. og 10 Lod Regnvand sættes i 24 Timer paa en Flaske og omrystes nogle Gange. Dette Blæk bliver strax sort; indtørres det, fortyndes det blot med Vand.

Mod brændt Skade. Ikke altid kan man, efterat have forbrændt sig, raadføre sig med en Læge, og det er derfor godt at kjende et Middel, som haves i næsten ethvert Huus paa Landet. Det er Honning, som smøres paa det brændte Sted og som ei alene yder behagelig Lindring i Smerterne, men endog læger forholdsmæssigt hurtigere end andre Midler.

Luften i Hestestalde forbedres, naar man opstiller smaa Trug, hvori Saugspaaner gjennemblødes med 14 Dele Vand og 1 Deel Svovlsyre.

At forsende Fisk levende om Vinteren. Man indpakker den levende Fisk løselig i Snee og forsender den saaledes saalangt man vil. Fisken stivner i Sneen, men døer ikke. Ved dens Ankomst til det bestemte Sted kommer man den strax i koldt Vand, og den vil da strax komme tillive. At Fisken hele Veien igjennem maa blive liggende i sit Sneeleie og ikke bringes paa noget varmt Sted, forstaaer sig selv.

Middel mod Sprækker paa Koernes Patter. Som et saadant anbefales det, at gnide Sprækkerne med 3 Lod Theriak og dampe dem med Kamillethee.

Kinesisk Maade at skjære Glas. I Kina anvender man gloende Jern til at skjære Glas med i alle de Tilfælde, hvor man ikke kan bruge Diamanten.

At tage Blækpletter af Linned. Man betjener sig til dette Brug i Almindelighed af Citronsaft eller Syresalt, men man kan endnu lettere naae sin Hensigt, naar man befugter Pletterne med reent Vand, derpaa gnider

dem med et Par Draaber Skedevand og strax derefter udvasker Stedet dygtig i reent Vand, for at faae Skedevandet reent ud af Tøiet igjen.

Mod Midder i Hvedemeel. Man lægger Tinfolie eller Tinblade deri. Man kan ogsaa blot lægge en Tintallerken foroven og en forneden i Melet.

Kit til Steentøi og Porcellæn. Et fortrinligt Kit dertil erholder man ved Sammensmeltning af 3 Dele Svovl, 2 Dele hvidt Harpix, 1/2 Deel Schellak, 1 Deel Gummi Elami, 1 Deel Mastix og 3 Dele fiintreven Tagsteen. Man varmer Karrene paa de Steder, de ere gaaede itu og udbreder Kittet derpaa.

Den engelske Kjød-Saltlage bestaaer, hvad nu først er blevet ret bekjendt, af en Blanding af Salpeter, Kogsalt og Sukker.

At koge Ærter og andre Bælgfrugter bløde. Til omtrent 1 Fjerdingkar Ærter tager man saameget som en Ært stor af reen Potaske og opløser det i en Kop varmt Vand. Denne Opløsning kommes tilligemed det behørige Salt til de kogende Ærter, som derpaa i en Time ville blive bløde.

Frosne Æg gjøres atter spiselige, naar man blander noget friskt Brøndvand med noget Salt og lægger Æggene deri, hvorved Frosten uddrages.

At vaske Uldmousselin. 1/2 Pd. frisk Sæbe, 1/4 Lod Terpentin, 3/4 Lod Honning, 1 Lod Sukker og 1/2 Lod frisk Oxegalde smeltes ved jevn Varme over Ilden og skulpes derpaa i en vaadgjort Skaal til Afkjøling, hvorefter det anvendes som Sæbe til Uldmousselinet.

Familien Bonapartes Stamhuus.

Tyve Mile fra den spanske Kyst ligger det til Spanien hørende Kongerige Majorka eller Malorka, der bestaaer af de baleariske Øer: Malorka (63 □ Miil med 150,000 Indbyggere) og Minorka (15 □ Miil med 30,000 Indbyggere), samt af de pithyusiske Øer: Iviza og Formentera (tilsammen 8 □ Miil med 16,000 Indbyggere), foruden nogle mindre Øer. Malorka er den frugtbareste af disse Øer (Olie, Viin, Sydfrugter), og dens velbefæstede og smukt beliggende Hovedstad P a l m a (35,000 Indbyggere) har en hidtil ikke almindelig bekjendt Mærkværdighed. Bag Kirken San-Jame staaer nemlig et tidligere, pragtfuldt Huus, der fra umindelige Tider fører Navn af Kaso Bonaparte. Det er denne berømte Families Stamhuus. I Aaret 1418 blev Dr. Hugo Bonaparte af den aragonske Konge, Martin den første, forflyttet fra Øen Malorka til Øen Korsika som Regent eller Formand for Retspleien. Han tog sin Kone, Juana de Saucis, og sine Børn med sig. Hans tre Sønner Stefan, Ferdinand og Andreas, bleve ogsaa ansete Folk. Hiin Hugo Bonaparte er altsaa Stamfader for den korsikanske Linie; Malorka-Linien uddøde derimod snart.

H. A. H.

Anecdoter.

En Postmester havde en Sag at forebringe de Herlach, Overpræsident i Parlamentet i Paris, og fortalte ham den med en overordenlig Hurtighed. „Sagte, sagte!" afbrød Præsidenten; „vi fare ikke med Posten!"

En klog Mand, der skulde til et andet Land og som vidste, at Jorden i hver 24 Timer dreier sig rundt, gjorde det Forslag, at stige op i en Luftballon og vendte der, indtil det Land, han ønskede sig til, kom til at ligge under ham.

Det medfølgende Lithographi forestiller en fransk Bondepige, som bringer Fjerkreaturer tiltorvs.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Efter alt dette troer Babbage, at, da Serapistemplet blev bygget, sammes Grund har havt en forhøiet Temperatur, at denne er aftaget og Jorden derved har trukket sig sammen og Overfladen følgelig er sunken, at, efterat denne Sammentrækning har naaet et vist Punkt, en ny Tilgang af Varme fra en eller anden nærliggende Vulcan har givet denne Egn en ny Udvidelse og hævet den over dens nuværende Niveau. At den paany er i Begreb med at synke, antyder en fornyet Temperaturformindskelse.

Man kunde nu vel sige, at det var lige saa sandsynligt, at Havet var steget, men ved en nærmere Betragtning viser sig dog denne Paastand som lidet holdbar. Naar Havet skulde være steget omtrent 30 Fod, saa vilde dette ikke have indskrænket sig til Bugten ved Neapel, men det havde maattet berøre idetmindste hele Middelhavet og det sorte Hav, og de Ødelæggelser, som et sligt forhøiet Standpunkt vilde have medført, havde været ubeskrivelige; 20,000 Qvadratmiil beboet Land (alle flade Kyststrøg, alle Indsænkninger, hele Lombardiet, hele det sydlige Frankrige, det østlige og sydlige Spanien, hele Nordkysten af Afrika, hele Ægypten indtil Cataracterne, den største Deel af Grækenland, for slet ikke at tale om de flade Egne, som mod Nord begrændse det sorte Hav) havde maattet staae under Vand, og Historien havde dog maattet vide Noget om en slig Tildragelse; men tilmed havde denne Ulykke dog kun kunnet vare Uger eller i det Høieste Maaneder; thi en fem Miil bred Afløbscanal, som Strædet ved Gibraltar, havde snart ført det overflødige Vand ud i Atlanterhavet, men Boremuslingernes Huller antyde en længere Varighed af Vandstanden. Herved er det utvivlsomt beviist, at de nævnte Tegn paa en vedvarende forandret Vandstand ere at søge i en Hævning og Synken af en Deel af Jordbunden. Vanskeligere er det at bestemme Fastlandets Synken end dets Hævning. Naar Hr. de la Marmora ved Sardiniens Kyster finder Brudstykker af antike Kar under Vandet og deraf vil slutte, at Kysten har sænket sig, saa er dette kun fransk Letsind, men naar Muslingskaller hænge fast ved Klipper 20 Fod over Havet, saa beviser dette idetmindste, at der tidligere har været Hav, at Landet har hævet sig.

Skal man nu ikke antage, at Jorden stadigt bliver tykkere, (hvilket desuden modsiges ved, at dens Omdreiningshurtighed forbliver den samme), saa maa man antage, at den paa andre Steder synker ligesaameget sammen, som den her oppustes.

Det synes nu meget vanskeligt at forskaffe sig en til Videnskabelighed tilsvarende Sikkerhed herom, det synes næsten umuligt at forskaffe sig Beviisligheder; thi hvor Landet synker under Havet, bliver ved Vandets mekaniske Virksomhed de tidligere Kystlinier snart bortviskede. Vel er det lykkedes Darwin at paavise i det stille Ocean store Strækninger, som ere i Begreb med en langsom, ufølelig men maalelig Synken ligesom andre hæve sig, men Alt dette har dog for meget af det Hypothetiske, og det kommer ikke an paa at give Meninger og Anskuelser, men Kjendsgjerninger. Disse findes nu i tilstrækkelig Mængde og med behørig Beviiskraft ved Europas Kyster, idet hele udstrakte Skove med høie Stammer, med Rødderne endnu hæftende i Jordbunden, findes dybt under Havspeilet; hele Vestkysten af Europa, fra den nordostlige Spidse af Storbritannien til det sydlige Spanien, fremviser sligt.

Meget hyppigt har Landet sænket sig saaledes, at ved den laveste Ebbes Tid staaer Vandet nu der, hvor det ellers har været ved Flodtid. Et høist paafaldende Beviis levere de utallige Kulleier i England, Belgien og Frankrig, som fordetmeste ligge betydeligt dybt under Havspeilet, ja i England ere paa mange Steder Gruberne drevne directe under Havet, og Værkbesidderens Gjerrighed har, uden at agte paa Arbeidernes Sikkerhed, saa stærkt angrebet det kostbare Dække, det hængende Kulleie, at Arbeiderne under en Storm høre Havet brøle saa frygteligt, at de forskrækkede forlade Arbeidet og saa hurtigt som muligt flygte hen til Udgangen. Men da vi have lært Kullene at kjende som et Produkt af Vegetationen og det tilmed Landets, og dette altsaa i hvert Tilfælde dengang maa

have været tørt, saa er ved deres nuværende Stilling under Havspeilet (indtil 2 à 300 Fod) en Synkning af Landet langt bedre beviist end ved Darwins aandrige, dog kun paa gode Combinationer støttede Hypothese om Coraløerne.

Men mere umiddelbart end herved ere disse Forandringer i nyere Tid eftervifte, idet Skippere i deres Næt eller Krigsfartøier ved deres Ankere have hævet Nødder af store Træer op, som bare utvivlsomme Spor paa, at de først i dette Øieblik vare tagne fra Jordbunden, hvori de stode, og slutteligt har man ved Canal-, Chaussee- og Jernbanearbeider i Nærheden af Havet blottet hele Strækninger af slige tidligere Skove.

Slige Skovstrækninger findes i Nærheden af Hebriderne, og ligeledes ved Orkney-Øerne, samt ved Bredden af Pas de Calais eller i Grevskabet Cambrigde eller Lincoln. Ja ved de sydlige Bredder af Østersøen findes Ege- og Fyrrestammer og andre Træer med Nødder i ganske naturlig Stilling, og de forekomme endog ofte leirede ovenover hinanden, med mellemliggende Sand og Leer; saaledes paa forskjellige Punkter i Egnen af Greifswalde, paa Øen Usedom og i Egnen af Colberg. Disse ere ved Sanddüner skilte fra Havet og ligge undertiden i et dybt Tørvelag, som skjuler mange velvedligeholdte Rester af mangfoldige Planter og Dyr, dog udelukkende tilhørende Landet og Ferskvandet, og aldeles ikke Havet.

Ikke sjelden har man opdaget Knokler, ja endog Fodspor af Pattedyr og Insekter, hvilket er meget vigtigt, da det giver os et Billede af Datidens Flora og Fauna.

I en submarin Skov ved Bredden af Humber, en Flod paa Østkysten af England, som ved sit Udløb i Havet ved Spurnhead danner en stor Havbugt, finder man Levninger af Elsdyret og Damhjorten, og tillige i en ligeledes beliggende Skov ved Minehead i Grevskabet Sommerset. Egetræerne, som danne den sidste Skov, ere fast rodfæstede som i levende Tilstand, Knoklerne og Hornene af Hjortene ligge ved hinanden, et sikkert Beviis paa, at de ikke ere skyllede derhen; ja, Hjorte af samme Slags leve endnu vilde i den nærliggende Exmoor-Skov; Niveauforandringen, Sænkningen af dette Fladerum under Havet, har altsaa fundet Sted i en Tid, hvor de samme Dyrearter som nu levede paa Jorden, ja beviisligt levede dengang ogsaa Mennesker; Tiden for denne Jordoverfladens Forandring er altsaa efter den sædvanlige Antagelse om Menneskeslægtens Existents, som det yngste Led af den animalske Skabelse, just ikke saa langt tilbage.

Kjendsgjerningen, paa hvilken man her støtter sig, er følgende. Grevskabet Cornevallis er meget rigt paa Tinbjergværker. Metallet bliver fundet i Korn, for en stor Deel gedigen, kun lidet blandet med Erts, i Leerjorden og deraf udvasket. Der har man imellem Træerne og andre Plantelevninger ogsaa fundet mange dyriske Rester og blandt dem umiskjendelige Pandeskaller af Mennesker. Træerne staae oprette paa Stedet, hvor de voxede, med Nødderne i Jordlaget, hvori Tinnet findes, og Stammerne ere ved Ferskvandsaflagringer sunkne næsten 50 Fod under Flodmærket.

Af disse Fund, som have gjentaget sig i Tinbjergværkerne paa forskjellige Steder i England, fremgaaer det, at, efterat Metallerne have bundsat sig i deres nuværende Leier, — ligemeget om dette nu maa være paafulgt over eller under Havet — Jorden vandt Tid til at bedække sig med Planter, med Skove, hvis Træer ikke ere meget forskjellige fra Nutidens, at senere Jordbunden, hvorpaa de stode, i den Grad sænkede sig, at Flodens Afsætninger kunde bedække den, og at den endelig med dette Dække sank langt under Havets Flodhøide, hvorved iøvrigt den Mulighed ikke er udelukket, at overhovedet Sænkningen skete lige saa dybt, som Leret nu forraader det; der var da opstaaet en Havbugt, hvori Floddyndet havde affat sig, ligesom Ægypten engang var en saadan, indtil Nilens Dynd fortrængte Havet og opfyldte Bugten til en frugtbar Dal.

Meget interessant er den her tilbagevendende Visheð, at med vore endnu levende Hjorte, Elsdyr, Heste o. s. v. ogsaa andre Dyrearter til samme Tid have beboet denne Egn. I England er det Meste, som berører dette, ved den uophørlige Gjennemgravning af Jordbunden efter mineralske Skatte blevet opdaget.

(Fortsættes).

Historiske Skildringer.

Middelalderen.

Første Afsnit.

Tydske Guder og Helte.

I. Hertha og Odin.

1. Hertha.

Der fandtes en yndig Øe, beliggende i det baltiske Hav. Egetræer, saa gamle som Jorden, hvoraf de havde deres Udspring, og mægtige Bøgetræer beskyggede den, dannende den nordlige Ende af den hercyniske Skov, som begyndende ved Alpernes nordlige Affald strakte sig lige hertil. Omgivet af bemossede Høie laae ikke langt fra Øens Strand i Træernes Skygge en klar, næsten cirkelrund Søe. Paa sammes nordlige Bred hævede Herthaborgen sig med sine høie Tinder. Den var Sædet for Gudinden Hertha, Giverinden af al Velsignelse i Mark og Skov. Urgamle Bøgetræer dannede trindtom hiin hellige Lund, hvis Inderste kun Præstens Fod betraadte. Dyb Stilhed herskede i Træernes dunkle Skygger og ingen Uindviet vovede at afbryde de Underjordiskes sagte Hvidsken. Selv de kjække Urbeboere af den hercyniske Skov, den vældige Uroxe, det kjæmpemæssige Elsdyr, den hylende Ulv ja selv den hidsige Bjørn syntes skye at vige tilbage for det hellige Sted, som Mennesket kun nærmede sig i den dybeste Ærefrygt.

Men naar med det tilbagevendende Foraar den stivnede Jord vaagnede under Solens opvarmende Straaler, og Foraarets slumrende Børn reiste sig af deres lange Vintersøvn, naar Tusinder af befjedrede Sangere lode deres Sange tone til Ære og Priis for den skabende Hertha, da dukkede hele Skarer af kjæmpestore Mandsskikkelser frem af Skovenes Mørke, i stille Forventning nærmende sig den hellige Lund. Hvilke Mænd vare ikke det! Dristigt blinkede det blaae Øie under de buskede Øienbryn og i Lokker bølger det blonde Haar om de brede Skuldre. Maalende syv Fod fra Hælen til Issen bære de den frie Mands Tegn, det brede Skjold og det vægtige Spyd, i de stærke Arme. Ja, man seer paa dem, at det er Skovenes Herrer, mægtige Helte, som i hurtigt Løb indhente Uroxen i den tætte Skov og kjæmpende nedlægge den med Spydet. Stolte af slige lykkeligt bestaaede Kampe bære de Seirens Tegn paa dem selv. Det er de vilde Dyrehuder, hvormed de beklæde dem.

Hvem ere disse Mænd? Tydsklands Urindvaanere, Sveverne, og det den ædleste Stamme af samme, Semnonerne, som boede mellem Elben og Oder, og deres Naboer, de krigeriske Longobarder fra Altmark*). Disse og endnu andre frie tydske Mænd ere komne for at feire Foraarsfesten til Ære for deres Gudinde Hertha. Alt er denne — det have Præsterne seet og forkyndt — steget ned og har taget Plads paa sin Vogn i den hellige Lund; allerede have Præsterne forspændt Vognen med de indviede Oxer og bedækket den med kostelige Tæpper. Forventningsfuld staaer Mængden. Da nærmer Præsternes Tog sig med Gudindens Vogn, idet hun, ubemærket af Folket, glæder sig over Tilværelsen og den Ærefrygt, der vises hende. Saaledes drager hun omkring paa Øen.

De Dage vare glade og det Sted festligt, som Gudinden lykkeliggjorde ved sin Nærværelse; man drog ikke i nogen Krig, greb intet Vaaben til Kamp, man kjendte kun til Fred og Glæde. Var Gudindens Vogn dragen forbi, morede man sig paa mangehaande Maader. Der dandsede nøgne Ynglinge imellem opstillede Vaaben, her underholdt man sig med det yndede Tærningspil. Der sade Nogle og drak af Uroxens Horn den berusende Mjød og lyttede til Bardernes Sang, som i Vers besang de Tappreste Heltegjerninger.

Men naar Gudinden var træt af Menneskenes Omgang, førte Præsterne Vognen tilbage til Lundens Inderste. Der blev hun

*) Nærværende Værk, som vi oversætte fra det Tydske, bærer tydelige Spor af Forfatterens nationale Opfattelse. Vi have troet at burde gjøre Læserne opmærksomme herpaa, naar de i Fremstillingen skulde træffe paa vel Meget af den tydske Colorit, skjøndt saa meget som muligt heraf er undgaaet. Overs. Anm.

tilligemed Vogn og Tæpper badet i den hemmelighedsfulde Søe. Slaverne, som man havde benyttet, vendte aldrig tilbage; de bleve opslugte af Søen. Deraf opstod en hemmelighedsfuld Sky og Frygt for den, som kun den turde skue, som skulde døe.

Hiin Øe med „den hellige Lund" staaer endnu i Havet; den er den yndigste Øe i hele Østersøen. Dens Navn er Rügen, og endnu taler man der det germaniske Sprog. Endnu vise de Indfødte den Fremmede den hellige Lund, hvor fordum glade og frie Mænd forsamlede sig til Moder Jords Foraarsfest; endnu hviler Herthasøen cirkelrund med sine dybe Vande mellem bemossede Høie, beskyggede af mørke Bøgetræer, og i denne stille Natur omvifter os endnu stedse en hellig Gysen. Paa dens nordlige Ende ligger med sine høie Volde Borgen med Indgangen, hvor Gudindens Billede blev æret. Den er nu tilvoxet med Ukrudt, omstyrtede Altre og Offerstene erindre om tidligere Tider, da Jesu Christi Evangelium endnu ikke var forkyndt for Germanerne.

2. Odin.

I Semnonernes Land mellem Oder og Elben fandtes de svediske Stammers største Helligdom. Det var en hellig Lund med Krigsguden Odins Billedstøtte. Som Slagenes mægtige Styrer, som den høie Beskytter i enhver Kamp gjaldt denne Gud for den Fornemste af de germaniske Aser. Ved ham gaves der Seir og Bytte, uden ham var der ingen Himmel. Hvo der ikke stod i hans Tjeneste, det vil sige, hvo der ikke mistede Livet i Kampen, for ham aabnedes ikke Valhallas Porte. Havde Nogen altsaa fundet en rolig Død, maatte han vandre som stum Skygge i Underverdenen, i den blege Helas Rige. Sørgmodigt skrede Skyggerne forbi hinanden og kun ved sagte Hvisken formaaede de at meddele hinanden deres Klager. Der gaves hverken Kamp, eller Legen eller Drikken. Det var et sørgeligt, glædetomt Sted.

Hvor ganske anderledes gik det derimod de faldne Helte! Disse, men ogsaa kun de, svævede op til Odins evige Himmelrum. Der laae Valhalla, en stor, smuk Stad med 500 Porte og 50 Døre. Her var de tappre Mænds Bolig, her førte de et herligt Liv; thi de kunde følge deres yndede Sædvaner, opfylde deres Yndlingsønsker. Dagligt reed Odin ud med dem af Stadens Port, der tumlede de deres Heste og fornøiede sig med lystige Kampe. De gjennemborede hinanden med Spyd, spaltede Hovederne og uddeelte saa vældige Slag, at Arme og Been fløi omkring. Men var Kampen tilende, sade Alle, som om Intet var hændet, atter sunde og friske paa deres Heste, og lystigt gik det tilbage til Staden. Der ventede Maden paa dem. Ved lange Borde sade de og gottede sig ved deres Yndlingsretter, Svinekjød. Heraf gaves der nok i Valhalla, thi der var et Sviin, ved Navn Skrimner, som stedse blev ufortæret, hvor store Stykker man end daglig afskjar. Derover glædede sig ret af Hjertet Kjæmperne, som vare blevne hungrige; de lode sig Stegen herligt smage og drak i lange Drag den kostelige Mjød, som de evige Jomfruer, Valkyrierne, iskjænkede dem i smukke Drikkekar. Ogsaa Mælk var tilstede i Overflod, thi Geden Heidruns Yver blev aldrig tomt.

Saaledes tænkte sig de gamle Germaner sig deres Guds Odins Rige; intet Under altsaa, naar de frie Suevers Liv bestod i en bestandig Kamp, i Kamp mod fremmede Folk eller i Kamp mod den hjemlige Skovs vilde Dyr. Derfor gjaldt ogsaa Mod og Udholdenhed i Kampen for en Mands høieste Dyd. Men ligesaa naturligt var det ogsaa, at de gamle Tydske ærede deres Odin over Alt, da han begavede dem med alle Goder. Og i Sandhed, Intet lignede den Ærefrygt, hvormed Semnonerne og andre sueviske Folkeslag nærmede sig den Lund, som var helliget deres Gud Odin. Deres dybe Ærefrygt troede de ikke bedre at kunne lægge for Dagen end ved at bringe Guden deres høieste Gode som Offer; men deres høieste Gode var Friheden. Derfor vovede ingen Sueve at nærme sig Odins Lund anderledes end med fængslede Lemmer og i den meest ydmyge Stilling. Ingen vovede at slaae Blikket op, naar Præsten offrede til Guden og forkyndte dem hans Villie. Var Offerfesten tilende, droge de sig tilbage i bøiet Stilling og først uden for Lunden aftoge de deres Lænker. Men da hævede de ogsaa paany deres Hoved i stolt

Mod og skrede frem, frie og kjække, som de vare komne.

II. Cheruskeren Hermann og Bataveren Civilis.

1. Hermann, den tydske Friheds Ridder.

1.

Under Keiser Augusts Regjering søgte Romerne ogsaa at udbrede deres Herredømme over Nordtydskland. Et heldigt Udfald ledsagede dette Forehavende i sin Begyndelse. Tydskerne, skjøndt modige, krigslystne og frihedselskende, men deelte i flere Folkeslag, uenige indbyrdes og ukyndige i Krigskunsten, satte ingen forenet og ordnet Modstand imod dem. Fra Rhin og indtil Elben trængte Romerne frem, og allerede syntes det, som om hele Nordtydskland for stedse skulde ligge under for deres Overmagt. Men Alt, hvad de ved 25-aarig Anstrengelse havde tilkjæmpet sig, røvede dem et eneste Slag ved Klogskab og Tapperhed af en tydsk Helt, hvis Navn endnu den Dag idag feires af det tydske Folk med taknemmelig Kjærlighed.

Arminius eller Hermann — saaledes hed den ædle Tydsker — var en Søn af Segimar (Sigmar), Cheruskernes Anfører, hvilke boede fra Harzen indtil Elben. I sin tidligere Ungdom kom han med sin Broder som Leiesoldat til Rom; thi Cheruskerne stode dengang i god Forstaaelse med Romerne og disse toge gjerne Tydske i deres Krigstjeneste for at bekjæmpe Tydske med Tydske. Nogle Aar forblev Arminius i Rom. Hans livlige, fremadstræbende Aand fandt der Næring; han lærte romersk Sprog, romersk Krigskunst og romersk Snuhed, og gjorde sig snart saa yndet, at August tildeelte ham romersk Borgerret og en romersk Ridders Værdighed. Men da hans Fader Segimar var død, vendte han med Romernes Tilladelse tilbage til sit Hjem. Maaskee troede man i Rom, at Ynglingen, som man havde hævet til Ære og Værdighed, var opfyldt af Kjærlighed til Rom og at han vilde bibringe sine Landsmænd en lignende Tænkemaade; men man tog feil. Som fordum Moses, der blev opdragen ved Egyptens Hof, tiltog i al Viisdom, og dog glødede af varm Kjærlighed for sit arme, undertrykkede Folk, saaledes var ogsaa Hermann kun efter sin Dannelse, ikke i Tænkemaade, bleven en Romer. Hans Hjerte var og blev hans Fædreland hengiven med varm Kjærlighed.

Da han vendte tilbage til Hjemmet, saae han sit Fædrelands Undertrykkelse for Øie. Stedse videre havde Romerne udbredt sig med List og med Magt, stedse talrigere bleve deres Skandser og Besætninger paa den tydske Jordbund; stedse mere fortrængtes tydske Sæder. For lidt efter lidt og ufor-mærket at kaste Trældommens Aag over Tydskernes Nakke, afkræstede man dem ved Udskrivning af deres unge Mandskab, vænnede dem til fremmede Fornødenheder og romersk Levemaade og sendte dem romerske Advocater, som skulde dømme i deres Stridigheder efter romersk Ret. Isærdeleshed bleve Tydskerne haardt undertrykkede af Ovinctilius Varus, der var Statholder for Landene paa denne og paa hiin Side af Rhinen. Tydskerne hadede ham, thi denne Romer berøvede dem ikke alene deres Eiendom, men søgte ogsaa at fratage dem deres gamle Rettigheder og fortrænge Modersmaalet, for at de ogsaa naar de talte stedse skulde tænke paa, at de vare den romerske Keisers Trælle.

Hermann forbittredes i sit Hjerte, da han saae sit Fædrelands Skjændsel og han besluttede, at redde den tydske Frihed. Men Foretagendet var vanskeligt og ganske uudførligt for et almindeligt Menneske. Romerne stode i Landet med en stor Krigsmagt, som havde vænnet sig til det raa Clima i Tydskland. Tydskerne vare adsplittede, vanskelige at forene og endnu vanskeligere at holde sammen. I aaben Mark kunde de ikke indlade sig med Romerne; kun i sumpige Skovegne, som de nøie kjendte, lod der vente sig nogen Fordeel for dem. Dette overveiede Hermann og derefter udkastede han sin Plan.

2.

En Broder til Hermann, ved Navn Flavius, var heelt og holdent bleven en Romer. Efter dennes Tænkemaade bedømte nu Varus ogsaa Hermann, som opførte sig

ligesaa venligt mod den romerske Feldtherre som Flavius, og ofte blev indbudt af Varus. Hermann lod ham blive i Troen, indtil Befrielsens Værk, som han hemmeligt pleiede i sit Hjerte, nærmede sig sin Modenhed. Hemmeligt havde han sammenkaldt de Bedste af sin Stamme og pleiet Raad med dem i Skovens Eensomhed. Alle erkjendte, at der for de Tydske kun var Frelse, naar de ihjelsloge alle Romere, som vare i Landet, som vilde Rovdyr. Dertil indbød han nu ogsaa de nærboende Brukterer og Marser og endnu andre Landsmænd, og alle sluttede et Edsforbund med Cheruskerne paa Liv og Død. Men først vilde de gjøre Romerne trygge ved fremhyklet Ydmyghed, og naar Romere viste sig hos dem, gjorde de ikke den ringeste Modstand.

Imidlertid havde Hermann seet en Jomfrue, som hed Thusnelda. Ingen anden i hele Cheruskerlandet kom hende lig i Legems og Aandsskjønhed og med dyb Smerte saae ogsaa hun sit Folks Fornedrelse. Men hendes Fader, Segest, holdt med Romerne og haabede ved deres Bistand at tilrive sig Herredømmet over sit Folk. Til denne Jomfrue nærede Hermann tro Kjærlighed i Hjertet, og tro og inderligt hang Thusnelda ved ham. Saaledes gik da Hermann til Segest og bad om Jomfruens Haand, og da den blev ham nægtet, agtede han i sin store Kjærlighed hverken gammel Skik eller Faren for sin Frihed, naar Faderen indhentede ham. Han bortførte Thusnelda og bragte hende hjem som sin ægteviede Kone. Derfor svoer Segest ham evig Hævn og han begyndte samme med at advare Varus for Hermann som en Forræder. Dog, Segest prædikede for døve Øren; den romerske Feldtherre meente, at til alle disse Bagvadskelser var Thusneldas Bortførelse den eneste Grund, og desuden troede han sig klogere og foragtede en „plump Tydskers" Raad. Saaledes slog Gud ham med Blindhed.

3.

I sin Sommerleir ved Weser sad Varus, da han erholdt Efterretning om, at en tydsk Stamme ved Ems havde reist sig og dræbt alle Romere, som fandtes i dens Gebeet. Saaledes var det blevet aftalt mellem de Forbundne. Thi Hermann, Sjælen i Forbundet, havde ret vel betænkt, at Varus i et sligt Tilfælde ikke vilde tøve med at drage i Marken med hele sin Styrke. Og saaledes skete det ogsaa. Romerne besluttede uden Forhaling at bryde op for at tage Hævn. Ved Afskedsmaaltidet i Leiren vare Hermann og Segest til Gjæstebud og Segest advarede Varus endnu engang. Dog, denne troede ham heller ikke nu, men bad meget mere Hermann, at denne skulde reise de Tydskes Hærbanner og føre dem til Romerne som Hjælpetropper. Derpaa brød han med kjækt Mod op med tre prøvede Legioner og drog til Bjergene ved Weser til den Egn, hvor nu Herford og Salzufeln ligge. Rask opbød Hermann Hærstyrken og glade grebe de Forbundne deres Sværd for at kjæmpe for Friheden. Paa velbekjendte kortere Veie førte Hermann dem bag paa Romerne og anfaldt pludseligt Bagtravet. Endnu anede Varus ikke hele Farens Omfang og ansaae for Enkeltes Overmod, hvad der var Plan og klog Beregning. Thi først vilde Hermann svække og bryde den romerske Krigsmagt, for derpaa saameget sikkrere at kunne knuse Levningerne.

Hævnerne kom og svandt som Nattens Skygger. Snart her, snart der faldt en Romer i det snevre Pas. I Trængselen kunde Varus ikke overskue Faren; han befalede at holde sluttet Marsch, men i den tætte Skov var dette umuligt. Endelig kom Dagen og Varus bød Hæren at gjøre Holdt, at forskandse sig saa godt det vilde gaae og opbrænde af Bagagen hvad der var overflødigt og kunde hindre Marschen. Den anden Dag rykkede Hæren, stedse omsværmet af Tydskerne, dog i bedste Orden videre til Sletten, som strækker sig til Werra og kom til Egnen af Detmold, hvor den høie Teutoburg ragede op. Der blev paa eengang hver Busk levende, af hver Bjergkløft brusede det som af hundrede Slanger og de urgamle Træer rystede, som ellers efter Regnveir Draaber, nu Pile uden Tal ned paa de forskrækkede Romere. Himlen vilde heller ikke være ledig og hjalp de Tydske med Regn og Storm. Undergravet af Regnskyllene sank den tydske Jord under Romernes Fødder; vaklende i den løsnede Jordbund, rystede af Stormen, styrtede de tydske Ege over Undertrykkerne og

knuste dem i Faldet. Overalt trængte Tydskerne paa. Skridt for Skridt kjæmper Fjenden for Jorden, hvorpaa han staaer, for Veien, for hvert Træ og Steen, og han kommer ikke til Aande, førend Mørket falder paa. Da lader Varus atter slaae Leir og udmattet synke Romerne hen; men hvert Dieblik skræmmer Tydskernes Krigshyl dem op af deres Ro. Da den tredie Morgen dages, opdage de først, hvor lyst det er blevet i deres Rækker. Sluttede Mand til Mand, bryde de op og komme til det aabne Land. Der see de med Forfærdelse de Forbundnes hele Masse udfoldet for dem. Rundtom Tydske, intetsteds nogen Udvei. For al deres Tapperhed er intet Andet at vinde uden Døden. Med Jubel styrte de Forbundne sig ind paa de fortvivlede Romeres Rækker. „Frihed, Frihed" lyder det som Himlens Torden i Romernes Øren. Som Sæden under Hagelbyger synke de Tappreste under de tydske Hug. Hermann selv er overalt; her ordner han som Feldtherre Slaget og raaber: „Løs paa dem, Brødre, løs!"; der kjæmper han med ti Mænds Kraft, Pande mod Pande; ingen Anden kommer ham lig i Tapperhed. Fjendens Skarer ere sprængte, kun faa Hobe rage endnu frem midt i Kampens Tummel. Nu bliver Flugten almindelig; dog de Fleste løbe blindt i Tydskernes Spyd. Da griber Fortvivlelse Varus' Hjerte og han styrter sig i sit eget Sværd, for ikke at overleve sin Ulykke og sin Skjændsel. Kun Faa af den store Romerhær undslippe; de Fleste blive liggende paa Valpladsen.

Hvo der kom i Fangenskab, blev enten offret til Guderne eller solgt som Slave. Grusomst hævnede Folket den længe lidte Undertrykkelse paa Embedsmændene og Skriverne; En udrev man Tungen og tilraabte ham: „Snak nu, Slange, naar Du kan!"

Det var Slaget i Teutoburgerskoven, som blev vundet Aar 9 efter Christi Fødsel.

(Fortsættes.)

Ridderlighed blandt Araberne.

(Sluttet.)

Krig.

En Karavane er bleven plyndret; Qvinderne i en Stamme ere blevne fornærmede, eller Besiddelsen af Brønde Græsgange er bleven bestridt; ingen Razzia, ikke engang Tehaen er nok for at hævne en saadan Uret, og Høvdingerne ere komne sammen, og have besluttet at føre Krig. De sende Bud til alle deres Allierede i Stammerne, for at kalde dem til Hjælp. Man kan naturligviis gjøre Regning paa de Allierede; ere de ikke selv den Stammes Fjender, der trænger til en Revselse? Have de ikke de samme Sympathier og Interesser? Og ere de ikke en Deel af Forbundet? Ingen af dem vil vægre dem ved at sende deres Contingent i Forhold til Stammens Størrelse og Betydning. Men de kunne ikke komme før om otte eller ti Dage, og dette Mellemrum benyttes af Høvdingerne til at holde Raadslagninger indbyrdes og til at opflamme deres Undergivne ved Proclamationer.

„I underrettes herved om, o, Slaver af Allah, at vi have at øve Gjengjeld mod den og den Stamme, der har budt os en saadan Fornærmelse. Skoe Eders Heste, samler Levnetsmidler for femten Dage, glemmer ikke Kornet, Bygget, Khrelea (det tørrede Kjød) og Smørret; I maae ikke alene sørge for Eders egne Fornødenheder, men vise ædelmodig Gjestfrihed mod de Ædelbaarne i den og den, og den Stamme, som vi vente ville understøtte os. Byder Eders skjønneste Qvinder at holde sig rede, for at følge os; lad dem iføre sig deres kosteligste Dragter; lad dem paa det Bedste udsmykke deres Kameler og deres Atateesh (et Slags Palanquin) Tager selv Eders kostbareste Klædningsstykker paa; thi det er et Togt hvorved det kommer an paa at vise Agtelse for sig selv. Holder Eders Vaaben i god Stand; forsyner Eder med Krudt og begiver Eder den og den Dag til det og det Sted. Den Mand, der har en Hoppe og ikke kommer, eller den,

som kun har et Gevær og bliver tilbage, skal straffes med en Bøde — den Første af tyve, den Sidste af ti Faar."

Førend de begive dem paa Veien anbetroe Høvdingerne deres Hjorder, Telte og øvrige Eiendom til gamle erfarne Mænds Varetægt, der tillige skulle gjøre Tjeneste som Politi og vaage over de Qvinder, Børn, syge Mennesker og Faarehyrder, der blive tilbage i Duaren.

Fienden gjør ogsaa sine Forberedelser. I Følge den Underretning de have modtaget af Reisende eller endogsaa af de Venner og Slægtninge, de kunne have i den fjendlige Stamme, skynde de sig med at sammenkalde deres Allierede; de anbringe deres Hjorder Telte, Bagage paa hvad man anseer for et sikkert Sted; et Mødested bliver bestemt med saa kort en Frist som muligt, og af Frygt for Overrumpling vælge de en Stilling, der egner sig til Forsvar, og oppebie Begivenhedernes Gang.

De faae ikke længe Lov at vente; thi den Stamme, der har grebet til Vaaben for at hævne sig, spilder ikke et Øieblik uden Nødvendighed. Aftenen førend de begive sig paa Veien, samles alle Høvdingene for Hjælpetropperne med dem, der have opfordret dem til at give Møde, og aflægge i Marabuternes Nærværelse følgende Ed paa Sidi-Abd-Allahs Bog: „O, Venner! lader os sværge ved Sandheden i Sidi-Abd-Allahs hellige Bog, at vi ere Brødre, at vi ville have eet og det samme Gevær, og at, dersom vi døe, vi ville Alle døe ved det samme Sværd. Dersom I trænge til os om Dagen, skulle vi komme om Dagen, og dersom I kalde os om Natten, skulle vi haste til Eder om Natten."

Om Morgenen til det bestemte Klokkeslet stiger en Mand af den høieste Fødsel, en Ædelbaaren blandt de Ædelbaarne til Hest, befaler at hans Koner skulle følge efter, og giver Signalet til Opbrud. Alt kommer nu i Bevægelse; Enhver begynder at røre sig; Øiet blændes af det selsomme og maleriske Virvar; den groteske Blanding af Heste, Krigere og Kameler, som bære rige Palanquiner, i hvilke Qvinderne ere skjulte. Her er Infanteri, — hvis man tør kalde det saaledes, ridende paa Kameler og dannende et Corps for sig selv; hist ere Ryttere, som bevogte Qvindernes Tog; Andre, men ivrige og ubekymrede, ere i Spidsen eller adspredte paa Flankerne og optræde snarere som Jægere, end som Veivisere. De fange Gazeller, Harer, unge Strudse og Antiloper med deres Mynder.

Høvdingerne ere mere satte. Paa dem hviler Ansvaret for Eventyrets Udfald; dem vil Løvens Andel tilfalde af Byttet, hvis det lykkes; deres bliver Skammen, Bebreidelsen, Ødelæggelsen, hvis det slaaer feil. De ere fordybede i Tanker eller med Raadslagninger. Derpaa kommer Kamelerne, som bære Levnetsmidlerne; men den Orden, saavelsom den Hurtighed, hvormed Marihen foretages beroer mindre paa nogen nedarvet Regel, end paa Beskaffenheden af den Jordbund, over hvilken de reise; Enhver seer at komme frem, som han bedst kan, og Alt er uordenligt, larmende og livfuldt. Man tænker paa Eventyret, ikke paa den Anstrengelse, der er i Vente; paa Opsigten, ikke paa Faren; Krigerne fortælle deres tidligere Bedrifter; Musikanterne ledsage Fortællingen med Fløitespil, snart oplivende, snart afbrydende den, og Qvinderne opløste Frydeskrig. Overdøvende al denne Larm hører man undertiden Explosioner af Krudt, og Begeistringen stiger til Beruselse. Men selv Bøsserne ville holde sig rolige, og Alt vil være lutter Opmærkhed, dersom en smuk ung Riddersmand begynder at synge een af disse erotiske Sange, som arabisk Phantasi og arabisk Lidenskab have opfyldt med glimrende Billeder og fremmede Prydelser, og hvis Tillokkelser bestandigt synes nye for disse Ørkenens ridderlige Sønner og romantiske Døttre. Efter nogle faa Timers Forløb bliver Heden trykkende; der gjøres Holdt; Teltene slaaes op; Maaltidet tilberedes; Tøilerne tages af Hestene og de faae Lov at græsse. Der finder en almindelig Hvile Sted. Men Solen synker lavere og omtrent tre Timer efter Middag begynder Heden mærkeligt at tage af, og nu er Tiden kommen for en Mand til at vise at han er en Mand ved glimrende Fremstillinger af Færdighed i Ridekunsten. Qvinderne see til, og mere end En bliver lønnet for sin Dygtighed i at styre Hesten eller bruge Bøssen. See til den Neger! — han

er det Sendebud til hvem een af de smukke Tilskuerinder har betroet Hemmeligheden af hendes Beundring, og han bringer hendes Sølv-Ankelbaand eller Nellikehalsbaand til Dagens Helt — søde Underpant paa Gunst i Fremtiden! Nu er du en lykkelig Mand; men Elskeren maa ikke alene være galant, men ogsaa forsigtig. Du har en Ven; i Morgen maa du give ham din Hest og dine Klæder, og bede ham vise sig midt i Goumen, og føre Krigerne bag Lyset. Som en beskeden Fodgænger kan du nu uden Mistanke gaae ved Siden af din Herskerindes Kamel, og sige hende Alt, hvad der ligger dig paa Hjertet. Men see! han er sluppen ind i hendes Atateeshe, og dersom det bliver opdaget, vil det koste ham hans Liv. Men hvem skulde forraade ham? Ikke det Sendebud, som fik to eller tre Daler for at bringe Budskabet; ikke heller Slaverne i Teltet, som ogsaa ere blevne erindrede; de ville give ham Signalet i det Øieblik, naar den Forvirring, der er forbunden med at slaae Leir op for Natten, frembyder en gunstig Leilighed til at smutte ubemærket bort.

Førend Solnedgang have Anføreren ved deres Speidere opdaget en passende Plads til at opslaae deres Bivouak paa. Der maa være Forraad af Vand, Græs og Buskads til Ildebrændsel. De ankomme til det bestemte Sted, og Enhver reiser sit Telt; Hestene saavelsom Kamelerne tøires for Natten; Negrene gaae for at skaffe Græs til Kreaturerne og Ved til Ildebrændsel, Qvinderne sørge for Kjøkkenet og Aftensmaden bliver tilberedt. Tusinde smaa Scener og Tildragelser giver denne Leir et fortryllende Udseende af oprindelig Simpelhed; men inden lang Tid er Alt indhyllet i det dybeste Mørke, med mindre det er Maaneskin; thi Baalene ere udbrændte, og Lamper og Lys ere ubekjendte Ting i Sahara. Nu er der overflødig Leilighed til Intriguer, over hvilke vi dog ville drage et Slør saa tykt som det Mørke, der beskytter Overtræderne. Nu er Tiden der ogsaa for Kjerlighedens Hævn. Volens, nolens, enhver arabisk Dame har Beundrere, og det hænder sig ikke sjeldent, at en forkastet Elsker i Nattens Stille trænger ind i den hovmodige Skjønnes Telt, skyder hende, og flyer. Naturligviis fremkalder Knaldet et Nøre, og der er nok af Løben og Skrigen; men Morderen er borte, og saadanne Forbrydelser gaae sædvanligt ustraffede hen af Mangel paa Vidner.

Men nu da Natten er forbi, og Solen forgylder Horizonten, er det Tid at begive sig paa Veien igjen, og den anden Dagmarche begynde Anførerne at udsende Speidere, med det Hverv, at iagttage Fjendens Stilling, for ved ydre Kjendetegn at slutte sig til hans moralske Tilstand, og hvilke Forstærkninger han har modtaget. Disse Speidere gaae frem med stor Forsigtighed, og vove sig ikke længere frem end de ere begunstigede af Natten. Naar de ere nærved Leiren, stiller en Mand til Fods sig fra de Øvrige, skjuler sig hist og her mellem Buskene, eller bag ved Sandhøiene, og træder bristigt, ved Nattetid, ofte med Klæderne revne rent i Pjalter, midt ind imellem Teltene. Han udspionerer Mandskabets, Hestenes og Teltenes Antal; lægger Mærke til om Folkene lee og more dem, eller om der hersker Nedslagenhed i Leiren. Han vender derpaa tilbage til sine Kammerater, og aflægger sin Beretning. Speiderne oppebie samlede i et Smuthul Dagens Gry, utaalmodige efter at see hvorledes Fjenden vil bære sig ad ved Solens Opgang, om de anstille ridderlige Øvelser, om de affyre deres Bøsser, om der høres Glædesskrig, eller Sange, eller Fløitespil, dersom dette er Tilfældet have de ufeilbarligt erholdt Hjælp og ere ikke bange for den forestaaende Kamp. Det angribende Parti vedbliver at rykke frem indtil det er kommet tyve eller fem og tyve engelske Miil fra Fjenden. De have reist i korte Dagmarcher; thi Bagagen, Qvinderne og Fodfolkene ere alvorlige Hindringer mod at komme hurtigt afsted for ikke at tale om de hyppige Befalinger fra Anførene, som ønske at give den Stamme, som de ville angribe, Tid til Betænkning. Dette er en forsigtig Politik, og der er vægtige Bevæggrunde til den. Hvem kan vide, om der ikke vil skee Fredsforslag, understøttet af Gaver til dem, de meest fremragende Personer i Raadet? Er det ikke skeet før? Er det ikke almindeligt nok til at man kan vove at antage, at det ogsaa kunde skee, ved denne Leilighed? Maaske kunde det være Bomulds eller linnede Tøier, Klædninger;

sølvbeslagen Bøsser, Ankelbaand og fremfor alt blanke Dalere! Naar Sagerne tage en saadan Vending ere de nærved en fredelig Afgjørelse.

De fjendlige Skarer ere nu, lader os antage 25 Miil fra hinanden, og endnu er der ikke gjort noget directe eller indirecte Fredsforslag. Troer Stammen sig ude af Stand til at gjøre Modstand, eller vil den modtage Slag? Dersom den foretrækker ikke at slaaes, samler den de meest indflydelsesrige Marabuter og forsyner dem med Gaver, hvortil Alle bidrage eftersom de have Evne til. De hellige Mænd begive dem om Natten til Fjendens Leir og stille dem under en Høvdings Beskyttelse, som i Forveien har faaet Underretning om deres Ankomst, og som modtager Foræringer af dem. Han fører dem til en anden Høvdings Telt, som ogsaa samtykker i at modtage de tilbudte Foræringer; begge ledsage nu Fredssendebudene til en tredie Høvding og saaledes blive de ved til alle de betydningfuldeste Stemmer ere vundne. Om Morgenen forkynde Marabuterne, der nu ere forvissede om at finde et gunstigt Svar, Hensigten for deres Sendelse.

„Vi ere alene komne af Kjerlighed til Gud. I veed at vi ere Marabuter, og at vi ikke ønske Andet end Godt. I maae for vor Skyld forlige Eder med de Muselmænd, der have afsendt os, det vil være bedre end at drage Krigens Ødelæggelser, Elendighed og Død over os. Dersom I ville lade Eder stille tilfreds, vil Himlen velsigne Eder og Eders Kone, Eders Børn, Hopper, Eders Kameler; men dersom I ville gjøre det Onde, gid det da vil komme over Eders egne Hoveder. Vi gjentage det: I slutte Fred, og gid Allah forbande Ufredens Dæmon!"

Efter nogle Indvendinger og Vanskeligheder, der gjøres for Syns Skyld, give Høvdingerne deres Svar.

„Vi ville slutte Fred for Guds og for Eders Skyld; men paa følgende Betingelse: For det Første: I skulle give os vor Eiendom tilbage, det være sig Varer, Levnetsmidler eller Kreaturer, som bleve tagne fra os, da Eders udplyndrede vor Karavane paa det og det Sted. For det Andet: I skulle betale Dya (Mandebod) for vore Folk, der bleve dræbte af Eders paa den omtalte Dag. For det Tredie: I skulle ogsaa give os Alt det tilbage, hvad Eders Folk bortførte til den og den Tid, i den og den Krotesa. For det Fjerde: I skulle give os alle de Heste og Kameler tilbage, som Tyve af Eders Stamme have skilt os af med, og som endnu befindes hos Eder."

Marabuterne modtage disse Betingelser, og indestaae for deres Opfyldelse; de fremtage da Sidi-Abd-Allahs hellige Bog og alle Høvdingerne sværge nu paa den, at de ville slutte Fred. Efter Edens Aflæggelse vende Ambassadeurerne tilbage til deres Stamme, for at meddele hvad der er besluttet, og drive paa Opfyldelsen af de Vilkaar, hvorfor de ere gaaede i Borgen. Den næste Dag fortsætter den Stamme sin Marche, der har opstillet Fredsbetingelserne, og begiver sig en Miils Vei eller mere fra Fjenden. Neppe have de faaet Leiren slaaet op, førend Marabuterne og alle Høvdingerne fra det modsatte Parti komme tilstede, og Overeenskomsten bringes i Stand. De Fornemste i begge de fjendtlige Leire mødes og aflægge paany Ed paa Sidi-Abd-Allahs Bog.

„Ved Sidi-Abd-Allahs Sandbruhed sværge vi, at der ikke længer skal finde nogen Razzia, eller noget Tyveri eller Mord Sted imellem os, ikke heller at der skal tages Repressalier; at vi ere Brødre og at vi fra denne Tid af blot ville affyre vore Bøsser for den samme Sag."

Marabuterne paa begge Sider udtale nu den religiøse Paakaldelse, der benævnes Fatah, og sige til Slutning.

„Gid Gud maa velsigne Eder, Børn, fordi I have begravet Tvedragtens Kniv, og gid han vil lade det gaae Eder vel i Eders Familier og Eders Gods!"

De hellige Mænd erholde bagefter Besøg, hver paa sin Side, af Høvdingene, der overrække dem de sædvanlige Foræringer.

Naar Freden saaledes er sluttet forbereder den angribende Stamme sig paa at vende hjem, holdende en meget larmende „Fantasia" ved deres Afreise; Hestene steile, Bøsserne knalde, Qvinderne opløfte Glædesskrig, Alt tyder paa et Delirium af Lykke. En halv Snees af Høvdingerne blive for en Stund hos dem, der for ikke længe siden vare deres Fjender, af hvem de modtage

overflødig Gjestfrihed og ofte smukke Forœringer. Naar de tage Afsked føre de nogle af deres Høvdinge med sig til deres Telte for at gjøre Gjengjeld og give deres nye Allierede en gavmild Modtagelse. Et saadant Forbund ansees for bindende i et eller to Aar.

Vist er det, at Freden aldrig var bleven sluttet, havde der ikke fundet en midnatlig Sammenkomst Sted. Dersom Marabuterne vare komne ved høilys Dag, vilde de skinsyge Arabere have lagt Mærke til deres Anslag og udraabt: „Ved den Uret, der er tilføiet vore Qvinder, vi vil slaaes! den har faaet Klæde, en Anden Penge, en Tredie Juveler; hiin har faaet Bomuld, denne Vaaben; og vi, hvis Slægtninge ere dræbte, vi, hvis Qvæg er blevet bortført, vi have Intet faaet Ja, vi sværge ved Sidi-Abd-Allah, Krudtet skal tale!"

Ofte kommer virkelig Krudtet til at tale, og det uden at Nogen har havt Aarsag til at beklage sig over Forœringer, der ere gjorte Høvdingerne, uden at Nogen har hindret dem i at debattere og modtage Betingelser, hvoraf han ingen Fordeel har kunnet drage. Dette skeer, naar den Stamme, der skal angribes, har besluttet sig til Forsvar og er forberedt paa at kæmpe. Man tillader Fjenden at nærme sig paa een Dagsmarch nær, og da der ikke har fundet nogen Imødekommen Sted, intet Forslag til Bilæggelse, fortsætte de deres Vei næste Dag og opslaae deres Leir fem Miil eller mere fra den Fjende, som venter paa at modtage dem.

Begge Partiers Guider handle nu som Herolder, de mødes og udskjelde hverandre, og lade et fornærmende og krænkende Sprog gaae forud for de fjendlige Handlinger. Det ene Parti skriger: „O Fatma Fatmas Døttre, Natten er kommen; hvorfor holde Stand i Dag? I Morgen vil være Eders Dag." Det andet Parti svarer: „Hunde, Dukker, i Morgen, hvis I er Mænd, skulle vi møde Eder."

Herolderne trække sig tilbage, og enhver Stammes Anfører organiserer hurtigt en Garde bestaaende af hundrede Ryttere og hundrede Fodfolk til Leirens Beskyttelse. Den næste Dag holde de skarpt Øie med hinanden; dersom det ene Parti bryder Leiren af, gjør det andet det Samme, men dersom det lader Teltene staae opslagne og rykker frem til Kampen med sit Cavalleri, sit Infanteri og sine Qvinder, ridende paa Kameler, følger den anden Exemplet. Vi antage, at en nøiagtig Beskrivelse af een af disse Kampe vil være ny og interessant for den danske Læser.

De respective Stammers Cavalleri holdt lige over for hinanden; Qvinderne paa Kamelerne vare bag dette under Beskyttelse af Fodfolket, som tillige dannede Reserven. Kampen begyndte mellem smaae Afdelinger af Ryttere, som dækkede Flankerne; Anførerne, i Spidsen for en temmelig compakt Masse udgjorde Centrum. Fægtningen blev snart varm; de unge tappreste og bedst beredne Riddere styrtede frem foran Fronten, ansporede af deres Heftighed og Blodtørst. De blottede deres Hoveder, begyndte at synge Krigssange, og opflammede hinanden ved at raabe: „Hvor er de, som have Damer? — Er det under deres Øine, at Krigerne fægte i Dag! Hvor er de, som altid prale af deres Tapperhed i deres Anføreres Nærværelse? — Er det i Dag deres Landser skulle være lange og ikke deres Tunger. Hvor er de, som længes efter Berømmelse? Fremad, Krudtets Sønner! See foran Eder denne lavtbaarne Stamme, en Slægt af Jøder! Vore Sabler maa drikke deres Blod, deres Gods skal blive vore Koners Eiendom. Frem, unge Mænd, for at uddele Skrammer! Kugler dræbe ikke! Intet dræber uden Skjebnen!"

Nu vare Alle opflammede af den vildeste Tapperhed; Krigerne lode deres Heste steile og affyrede deres Bøsser; ethvert Aasyn tindrede af Blodtørst, og snart kom det til det tætteste Haandgemæng, og der fægtedes Mand mod Mand med Sværd og Landse. Naar det ene Parti begyndte at vige tilbage med Kamelerne med Qvinderne, opløftedes der Frydeskrig fra Fruentimmerne paa den ene Side for at opmuntre Seirherrerne, paa den anden Side derimod Bebreidelser, Forbandelser og Veklager for at vække deres Mænds eller Brødres svigtende Mod. „See nu de stolte Krigere, der ride omkring med hvide Stigbøiler og kostbare Klædninger paa vore Gallabage! Betragt dem nu, hvorledes de flye, ja, endogsaa forlade deres Qvinder! O,

Jøder! Sønner af Jøder! Stig af, vi ville bestige Eders Heste, og fra denne Dag af skulle I ikke mere henregnes blandt Mænd! O, Kryster! Gid Allah sende Eder sin Forbandelse!" Saaret paa det Omfindtligste, gjør det vigende Parti endnu en fortvivlet Anstrengelse, og understøttet af Infanteriets Ild, der danner Reserven, vinde de atter Terrain og drive nu til Gjengjeld Fjenden tilbage henimod Qvinderne paa den modsatte Side, hvilke nu naturligviis dadle dem, som de nylig have rost. Slaget vedblev at staae paa den Plads, der laae imellem Fruentimmerne; Fægtningen var blodig og lidt efter lidt begyndte det Parti, som havde lidt meest, at trække sig hurtigt tilbage, uagtet nogle faa tappre Kæmperes Formaninger og Tilskyndelser, som fløi fra Høire til Venstre og bestræbte sig for at samle dem. „Er her nogen Mand eller ikke?" raabte de. „Husk vel paa, at dersom I flye, ville de bortføre Eders Koner, og ikke efterlade Eder Andet end Vanære. Hellere døe? Lad det ikke blive sagt, at I flygtede! Døe, og I vil leve bestandigt!" Og nu indtraf der en rørende Scene. Den Øverstbefalende, fortvivlet over at Slaget gik ham imod, vilde styrte sig ind i Haandgemænget, for hellere at finde Døden, end lide Nederlag; men han blev holdt tilbage af de yngre Mænd, som omringede ham, og besvor ham at trække sig tilbage. „Du er vor Fader, hvad skulde der blive af os, dersom vi miste dig? Det er vor Lod at døe for Dig; vi ville ikke blive tilbage som Faar uden Hyrde."

Da Tilbagetoget blev almindeligt, og det var tydeligt, at Alt var tabt, prøvede Enhver paa at redde hvad han ansaae for det Bedste, og flygtede derpaa saa hurtigt som muligt, af og til dog gjørende Front mod den forfølgende Fjende. Ved en anden Leilighed bragte en fortvivlet Handling Seiren til at slaae om. Aissa-ben-el-Shereef, en fjortenaarig Dreng, var stegen til Hest tilligemed de Øvrige af sin Stamme for at drive et Angreb tilbage af den frygtelige Sy-el-Jedid. Arbas Folk begyndte at vende Hælene til, da Drengen kastede sig foran dem, og bestræbte sig for at faae dem til at standse. „Hvad! I ere Mænd, og I ere blevne opdragne midt imellem Krudt og veed ikke hvorledes I skulle bruge det! Have I da blot oplært Eders Heste til at løbe deres Vei med Eder?" Det eneste Svar var: „Jadid! Jadid, der er Jadid!" — „Jadid!" svarede Knøsen, „hvad er han mere end en Mand? Nu skulle I see denne frygtelige Kriger, for hvem hundrede Mænd flygte af Rædsel, standses paa sin Løbebane af et Barn!" og Aissa sporede Hesten i begge Sider. Han nærmede sig Krigeren; Jadid tog sig ikke i Agt; hvad havde han at frygte af et Barn? Men Drengen sprang op bag paa Nakken af ham, og klamrede sig fast der, og i det han forlod sin Hest, hang han sig ved ham med den ene Arm, medens han bestræbte sig for at støde ham ned med sin Dolk. Forbauset over denne dumdristige Handling og lammet i sine egne Bevægelser, bestræbte Jadid sig forgjeves at blive Drengen qvit; men han mærkede, at han med al sin Behændighed vilde faae nok at gjøre med at afparere Knøsens Stød. Omsider var der ingen anden Udvei for ham, end at lade sig falde af Hesten i den Hensigt af faae Aissa under sig; men Aissa undgik ham og svang sig selv paa Høvdingens Hest, forenede sig med sin Stamme, og viste dem et Seierstegn, som fik den Ældste iblandt dem til at rødme over den Feighed, de havde viist. Den unge Seirherre kunde have gjort en Ende paa sin Modstander, var der ikke kommen en Bro af Guld i Veien; men Plyndringsraseriet rev hans Stalbrødre med sig; de spredte sig omkring, En hist, en Anden her, og brød sig ei om Andet end Byttet; En plyndrede en Infanterist, en Anden en Rytter, der havde mistet sin Hest; denne greb en Hest, hiin en Neger. Som en Følge af denne uordenlige Fremgangsmaade, lykkedes det de tappreste Mænd i Stammen at redde deres Koner, og i mange Tilfælde deres Telte.

Efter den Plyndring, som følger et Slag, ansee Seirherrerne det for klogeligst at trække sig tilbage, for at Fjenden ikke skal faae Forstærkninger og fornye Kampen. De anbringe hele Bagager i Fronten, medens en stærk Reserve danner Arriergarden, og i flere Dage reise de fra om Morgenen til Nattens Frembrud. I denne Slags Krig vises de qvindelige Fanger den største Ærbødighed, Mænd af lav Herkomst berøve dem maaskee deres

Juveler, men blandt Høvdingerne er det en Æressag at sende dem hjem til deres Mænd tilligemed deres Kameler og deres Eiendele. De ere endogsaa ivrige efter at erstatte dem deres Skade, som ere blevne plyndrede. Hos Araberne gjøres ingen Krigsfanger; ingen Hoveder skæres af; de føle en Rædsel for at dræbe eller lemlæste de Saarede, som efter Slaget overlades til Døden eller maa see at liste dem derfra, som de bedst kunne, da der ingen Notits tages af dem. I sjelden Tilfælde kan der begaaes Grusomheder, f. Ex. naar en Mand i den fjendlige Skare har opdaget Morderne af een af hans nærmeste Slægtninge.

Ved at vende tilbage til deres eget Territorium blive Seirherrerne budte velkomne med eiendommelige Festligheder. Qvinderne stille deres Kameler i en eneste Linie, og opløste Glædesskrig i regelmæssige Mellemrum, Ynglingene udføre en tøilesløs „Fantasia" for dem; nu følger der gjensidige Hilsener, Omarmelser og Spørgsmaal; et Gjestebud forberedes baade for deres egne Krigere og de Allierede. Anførerne skyde nu den Sum sammen, som man er de Sidste skyldig. En Rytter faaer aldrig mindre end sex Daler eller en Gjenstand af denne Værdi; denne Belønning, der kaldes Zebeun er forpligtende og han faaer den uden Hensyn til det Bytte, som han har forstaaet at sætte sig i Besiddelse af; dersom han har mistet sin Hest i Kampen, tilstaaes der ham tre Kameler eller en lignende Godtgjørelse i Penge. Anførerne for Hjælpetropperne faae naturligviis mere, især de, hvis Indflydelse har været afgjørende: men det er sub rosa: offenlig faae de den samme Andel, som de Øvrige; men hemmeligt erholde de desuden Foræringer af Tæpper, Telte, Vaaben og Heste. Efterat de Allierede ere blevne bevertede paa det gjestfrieste, vende de den følgende Dag tilbage til deres egne Telte, hvorhen Anførerne følge dem et Stykke af Veien. Efter at have redet sammen to eller tre Timer, fornye de gjensidigen Eden: kun at opløste det samme Raab; kun at lade den samme Bøsse; at komme om Morgenen, naar man trænger til dem om Morgenen, eller om Natten, naar de bleve kaldede om Natten. Antipathien er ikke stærkere hos dette Folk end Hengivenheden er hjertelig.

Byttets Deling.

Intet oplyser mere slaaende Sandheden af Ordsproget: „Ære mellem Tyve," end den upartiske Retfærdighed hvormed Byttet fra en Fjende, hvad enten det er gjort ved en Razzia eller i aaben Krig, fordeles mellem Seirherrerne. I det første Tilfælde deles det Hele i lige Dele, der svarer til deres Antal, som have været med; men i det sidste Tilfælde beholder Enhver, hvad han har erobret af Klædningsstykker og Vaaben, medens derimod Telte, Hjorder, Heste, Æsler, Kameler, vævede Sager og Kornvarer udgjøre det almindelige Bytte til Deling, og Anføreren er foruden sin egen Andel berettiget til forlods at tage tredive eller fyrretyve Faar, eller tre eller fire Kameler, som det nu kan falde sig. Der er ogsaa andre særegne Fordringer, som maa opfyldes ved særlige Midler, f. Ex. en Rytter, som dræber en anden i Slaget er berettiget til dens Hest og Udrustning, som han har dræbt; det ansees for en ringe Erstatning nok for den Fare, han er løben i og det Ansvar, han har paadraget sig. „Han har vovet et Liv," sige Araberne „og taget et Liv, og han vil have at svare for Gud for det Banesaar han har uddeelt, hvad enten det nu var med Rette eller med Urette." Dersom en Krigsmand er bleven dræbt af flere Personer, som fyrede paa eengang, saa at det ikke er til at afgjøres hvem det dødbringende Skud kom fra, bliver Krigsbyttet delt lige imellem dem. I nogle Stammer gives det til Høvdingen. Dersom Nogen har dræbt en Mand uden at have lagt Mærke dertil og sikkret sig Byttet, erholder han Erstatning, dersom Kjendsgjerningen siden bekræftes af competente Vidner.

Dersom en Mand, der ikke personlig har Lyst til at møde Fjenden, laaner sin Hest til en Anden, dele de begge lige i hvad der tilfalder denne. Dersom Dyret omkommer paa en heldig Expedition faaer Eieren Erstatning af Fællesbyttet; men dersom der intet Bytte gjøres, faaer han ingen Godtgjørelse: „han har prøvet sin Lykke og tabt." Den, som

laaner en Saddel ud med Tilbehør, faaer Halvdelen og den, som udlaaner en Bøsse, faaer Fjerdeparten af dens Andel, som laante den.

En Araber, hvis Stamme drager i Krig, finder en Hest græssende langt udenfor dens Herres Synskreds; han tager den i Brug og laaner en Saddel. Saddelen er ikke forsynet med Tilbehør; han faaer Stigbøiler eet Sted, Gjord et andet, et Bidsel og Brystlæder et tredie Sted. Naar han vender tilbage med Bytte faaer Eieren ingen Andel, fordi han ikke frivillig har laant ham Hesten; han udsatte sig ikke for nogen Riseco; thi hvis den var bleven dræbt vilde han have erholdt Erstatning derfor. Den er bleven bragt tilbage frisk og uden at have faaet nogen Skade. „Dyret," sige Araberne, „har blot været Himlens Redskab for at tjene en brav Mand, som udsatte sig selv for det almindelige Bedstes Skyld." Eierne af Hestens Eqvipering faae imidlertid en Anpart af hans Bytte i Forhold til den Tings Værd, som de have laant ham.

Der gives en Apologi ganske i arabisk Stil, som fremstiller de respective Fordringer:

„Saddelen sagde til Rytteren: „Har du Samvittighed til at beholde hele Byttet for dig selv? Hvem forsynede dig med et Sæde? Hvad vilde du have gjort, hvis du ikke havde fundet mig der?"

„Meget smukt," raabte Gjorden. „Er det en saa meget stor Tjeneste, du har gjort? Du vilde have voldt mere Skade end Gavn, havde jeg ikke holdt dig paa Hestens Ryg."

„Saa sagte, saa sagte," tog Stigbøilerne Ordet. „I have begge været til Nytte, det indrømmer jeg; men sig mig engang, hvem understøttede Rytteren, da det var nødvendigt for ham at styrte frem? Og hvorpaa var det han stokede da han havde Brug for sin Arm, for at beseire den Fjende, hvis Bytte i nu strides om. Hvad var det, der gav ham Evne til at bøie sig ned for at undgaae et Hug, og til at reise sig op for at uddele et?"

„Ganske sikkert var det Eder," sagde Bidselet; „Ingen kan bestride det, og ikke destomindre, mine Børn, ved Gud, Alverdens Styrer, vor Rytter vil kun have beriget sig lidet, havde han blot havt Eders Tjeneste; I tage sjelden den Vei, der fører til Bytte, og I vilde have været langt fra den nu, havde jeg ikke ledet Eder. Hold derfor op med Eders Strid; Palmen tilkommer mig; thi jeg alene var Skyld i, at Maalet blev opnaaet."

„Ah! det er meget stærkt sluttet," tilføiede Hesten ironisk, der lige indtil nu havde lyttet til i Taushed. „Jeg veed ikke hvoraf det kommer sig, at jeg har antaget, at den større Deel tilkommer mig; jeg tænkte at I vare forglemte i en Krog og blot bleve samlede, fordi jeg blev funden. Jeg drømte uden Tvivl; det var naturligviis Eder, som bragte mig herhid. Jeg bekjender det; jeg foer vild; fører mig hurtigt tilbage til min Græsgang; der er jeg idet Mindste fri for at høre Eders Kjevlerier."

„For at ende Striden delte Rytterne Byttet i sex lige Dele; han gav Saddelen een Deel, Gjorden een, Bidselet een, beholdt tre Dele for sig selv, og førte Hesten tilbage til Græsgangen og sagde: „Jeg giver dig ikke Noget, men du beholder Æren af at have været din Stamme nyttig."

En egen Andel tilstaaes altid de Shuafin, der have gjort Tjeneste som Speidere førend Slaget; det er den retfærdige Belønning for den Fare, de have trodset. Dersom en Shuaf har mistet sin Hest giver man ham enten en anden eller godtgjør ham den med hundrede Faar eller hundrede spanske Daler. Dette er ikke for meget; thi man vælger altid Speiderne blandt de bedst beredne i Stammen. Den, som skaffer Levnetsmidler faaer ogsaa sin Deel; thi han har fælles Interesser med de Andre i Expeditionen. Een Part tilstaaes enhver Hovsmed i Stammen; deres Arbeide og Dygtighed har bidraget til Foretagendets heldige Udfald. De smukke Qvinder, som have oplivet Fægtningen, ere berettigede til een Part; hvem kan sige, hvor meget deres Nærværelse har bidraget til Seiren? Een Deel er ogsaa bestemt for enhver Qvinde af Rang, der først skyndte sig ud af sit Telt for at byde de tilbagevendte Seirherrer Velkommen.

For at forebygge Strid ved Ordningen af disse forskjellige Fordringer, nedsættes der sædvanligt et Mekadim. Undertiden er det

Høvdingerne, som udvælge fem eller sex Mænd, der er ansete for deres Visdom og Redelighed, og lade dem dele det Hele; undertiden deles Byttet i fire lige Parter, og Krigerne dele dem selv i fire Skarer, hvoraf enhver udvælger en Mekadim for at udføre den nærmere Deling. Mekadims første Forretning er forlods at fradrage de Kameler, som ved Udmarchen bleve Marabuterne lovede, og at udsøge og give alt uretmæssigt Bytte tilbage, saasom: qvindelige Klædningsstykker og Prydelser. Naar man har en Araber mistænkt for en Forseelse af denne Natur, og Sagerne dog ikke kan findes hos ham, besværge Mekadim ham ved Sidi-ben-Abd-Allah, og derved slipper han fra denne besværlige Sag. Denne Helgen staaer i høi Anseelse, og Ingen vilde vove at fornærme ham ved en falsk Angivelse, af Frygt for Døden eller i det Mindste for at see sine Hjorder omkomme. Mekadims blive rundeligt lønnede, sædvanligt erholde de ulige Sager af Værdi, der ikke let kunde deles.

Russerne i det østlige Asien.

Naar man ikke ret kan gjøre sig det begribeligt, hvorfor en engelsk-fransk Flaade i forrige Aar opererede mod Petropaulowsk, medens dette ikke er Tilfældet iaar, saa ligger dette i Ubekjendtskab med de geografiske Forholde og Fæstningens Vigtighed. Man veed nemlig kun at Petropaulowsk er en Fæstning i Awatschabugten i Kamtschatka og for Kamtschatka, og at dette er et øde, ufrugtbart Landstrøg, med en halvvild Befolkning, beliggende etsteds i Asiens nordøstlige Region. Vistnok gives der her øde Landstrækninger; men saadanne findes, som bekjendt, paa flere Steder i Rusland, ja de høre ligefrem til det russiske Riges Eiendommeligheder. Imidlertid er Halvøen Kamtschatka og den paa samme beliggende Fæstning, i andre Henseender af stor Betydning.

Halvøen Kamtschatka danner Østgrændsen af det ochotskiske Hav, hiin mægtige Havbugt, som beskyller den yderste Nordgrændse af det kinesiske Rige. Den vestlige Strandbred af denne Havbugt danner Sibiriens Grændse; derfor er det ochotskiske Hav et russisk Hav paa samme Maade, som det sorte Hav hidtil har været og det kaspiske Hav endnu er det. Desuden fører sydfra Halvøen en direkte aaben Søvei til Japan og Kina, saa at i Virkeligheden Kamtschatka, ifølge dets naturlige Beliggenhed, har for Østasien en lignende Betydning, som Krim har for Europa. En Politik som den russiske, der forstaaer at vurdere, saavel hvad der passerer i Peking, som hvad der foregaaer i Stokholm, har ikke ladet denne Kamtschatkas Vigtighed undgaae Opmærksomheden. Ligesom over Donauskibsfarten, saaledes har den russiske Politik ogsaa sat Vagt for Amurfloden. Thi paa Sydostkysten af Kamtschatka findes en Fæstning, hvis Styrke man kan dømme om efter den allierede Flaades mislykkede Forsøg paa at erobre den. Denne Flaade, som i Juli forrige Aar forlod Sandwichsøerne og gik under Seil mod Nord, bestod af sex Skibe med tilsammen 196 Kanoner. Den synes iøvrigt at have været udrustet og bemandet paa det Bedste, og den stod under Befaling af erfarne Marineofficierer. Angrebet paa Kamtschatka skete i al Orden, med Mod og Koldblodighed; ligeledes stødte man ikke paa uventede Hindringer, hverken paa nedsænkede Skibe, som ved Sebastopol, eller paa ved Kunst anlagte Grunde og Helvedmaskiner, som ved Kronstadt. Desuagtet mislykkedes Angrebet. Istedenfor en lille Fæstning, der kun var forsynet indtil Halvdelen med Skyts og blev forsvaret af lidet og udueligt Militær — hvilket den forenede Flaades Kommanderende ventelig troede — fandt de en beundringsværdig Position. Otte fra hverandre særskilt beliggende Forter skulde tages, førend man kunde angribe Fæstningen selv. Og hvad skete? De Allierede erobrede kun eet eneste af disse Forter og nødsagedes derpaa til at opgive det hele Foretagende. Efter russiske Beretninger bleve de fuldstændigt slagne, men efter deres egne trak de sig kun tilbage. I ethvert Fald var Affæren uden Virkning for de engelsk-franske

Vaaben, om endog i Enkeltheder ikke uden Roes; og Petropaulowsk har viist, at det kunde modstaae en med Verdens bedste Søfolk bemandet Flaade.

Det er uantageligt, at den indsigtsfulde russiske Regjering skulde have anlagt en Fæstning i et øde Hjørne af Halvøen, tilmed ved Asiens yderste Ende, for blot at beskjæftige ledige Hænder hos Undersaatterne. Ligesaalidet vilde den have gjort det, for blot at beskytte Kamtschatka, dette øde Landstrøg. Det kunde dog aldrig falde Nogen ind, til Beskyttelse af Storbritannien, at anlægge en Fæstning paa Kaps Landende, og Ingen vilde holde Kamtschatka i og for sig for saa vigtig, at han vilde vove Alt for at sætte sig i Besiddelse deraf og derpaa forsvare det. Rusland maa have andre Planer dermed: Kamtschatka er et Støttepunkt for mulig fremtidige Angreb paa det kinesiske Rige.

Derfor tale to fornylig bekjendt blevne Kjendsgjerninger, som man næppe bør tillægge en for ringe Betydning. Den ene er den frie Skibsfart, som Rusland nylig har opnaaet paa Floden Amur, den anden er den ligeledes nylig stedfundne, men mislykkede Expedition af britiske og nordamerikanske Befuldmægtigede i Kina til Peiho.

Amur udspringer i de østsibiriske Bjerge, som danne Grændsen mellem det russiske og kinesiske Rige; den udmunder i det ochotskiske Hav, efterat have indslaaet et bueformigt, sydligt Løb gjennem den store kinesiske Provinds Mandschuriet. Udfor dens Munding ligger den fra Nord til Syd sig strækkende lange Ø Karafta eller Sachalin, hvis nordlige Halvdeel tilhører Russerne, den sydlige derimod Japan. En Sømagt, som har Ret til fri Skibsfart paa Amur, besidder derved ogsaa uhindret Adgang til Hjertet af Mandschuriet, det sidste Tilflugtssted for det sandsynligviis sin Undergang imødegaaende Mandschudynasti i Kina. Rusland har i den nyeste Tid traktatmæssig erhvervet sig denne Ret af Keiser Hienfong. Det har allerede Dampskibe paa Amur, hvilke passere uhindret frem og tilbage; det har befæstet Mundingen af denne Flod og opkastet Skandser paa den nævnte Ø, Sachalin. Keiser Hienfong har forladt Peking som en flygtende Regent; han opholder sig i Mukden, maaskee endog nordligere i Ghirin-Ula (i Mandschuriet). Hvo veed, om han ikke har gjort Rusland hiin Indrømmelse for Løfte om russisk Hjælp og derved støtte sin vaklende Throne? Saa ganske utroligt er dette just ikke; og naar man betænker, hvad et russisk Protektorat har at betyde, saa ligger den Formodning ikke fjern, at Rusland, saasnart det kommer i det Tilfælde, at fuldbyrde Protektoratet, rykker sit Maal, Verdensherredømmet, nærmere. Den Magt, som idetmindste indtil nu, har fast Fod paa Krim, formerer sin Indflydelse ved Bredderne af Japartes og er i Besiddelse af en militærisk Position ved Amur, tilligemed Ret til fri Skibsfart paa denne Flod, indtager i Virkeligheden en verdensbeherskende Stilling, som man ikke tør undervurdere.

Det Besøg, som den storbritaniske og nordamerikanske Gesandt for en Tid siden aflagte i Kina, er den anden betydningsfulde Kjendsgjerning, som vel i flere Henseender er af ulige større Betydning, end den første. Officielt er hidtil Intet bekjendt om Hensigten med dette Besøg; kun vilde man vide, at begge Ministerresidenterne agtede at reise til Peking. Man har formodet, at de vilde forhindre Keiser Hienfong, under hans betrængte Stilling, at kaste sig i Ruslands Arme. I ethvert Tilfælde har Storbritannien Grund til at stræbe efter at forebygge, at Dette skulde skee. Det vilde nemlig ikke blot frembringe en Slaphed i Handelen, som England driver paa Kina, idet den europæiske Handelsvei for de kinesiske Hovedprodukter, Thee og Silke, formodenlig vilde komme til at gaae over Rusland; men en anden Fare vilde derved afstedkommes. En kraftig Regjering i Kina har det i sin Magt at lamme de indo-britiske Finanser; og en saadan Regjering, staaende under russisk Indflydelse, maatte være meget ufordeelagtig for England. Imidlertid er Sir John Bowrings og hans Kollega's Mission mislykket; idetmindste er den forbleven uden synlige Følger. Ved Peiho bleve de modtagne af en fra Peking assendt Gesandt, som underhandlede med dem; og det synes, at de have forladt ham med uforrettet Sag. Og hvad vil det kinesiske Riges endelige Skjebne blive? Det vil, ligesom Indien, komme til at ligge under for een eller anden af de siviliserede Nationer, hvad enten

Dynastiet Mandschu eller Taipingvang gaaer seirrig ud af den nærværende Borgerkrig. I og for sig har England liden Interesse af det ene eller det andet Resultat af Borgerkrigen, men med Hensyn paa Kamtschalka og i Henseende til den russiske Magt paa Amur, stiller Sagen sig anderledes. Ved blot at henpege herpaa, vil man troe at have stillet Sagen i det rette Lys.

H.

En Familiefaders Pligter, især i bevægede Tider.

En Familiefaders Liv er et bestandigt Offer for sine Børns Vel; dem gjælder hans Stræben, hans Omhu og Møie. Hans Løn er deres Pleie og Kjærlighed, naar han er bleven gammel.

En Familiefader maa gjøre sig bekjendt med sin Tid, sine Samtidige og de Begivenheder, som udvikle sig rundt omkring ham; ogsaa maa han bruge sin Forstand for hans Kones og Børns Trang og Lykke, hvorved saavel disse som han kan befinde sig vel.

Ligesaa nødvendig Klogskab er for ham, er Maadehold. Han maa ikke overdrive nogen Nydelse, for ogsaa heri at være et Mønster for sine Børn; sjelden maa han søge Fornøielser udenfor Familiekredsen, og sky alle Forbindelser, som kunne have Had, Misundelse og Sorg til Følge; ei heller trænge frem til den farlige Ære, at spille en politisk Rolle.

Rigdom giver aldrig et lykkeligt, men vel et beqvemt Liv; besidder man Rigdom, saa benyt den viist. Den, som har erhvervet Rigdom ved Arbeide, er stedse en meget nyttig Mand blandt sine Medborgere, og formerer derved den Stats Velstand og Orden, i hvilken han lever. Ogsaa den Rigeste maa ved Arbeide beskjæftige sig selv og Andre, naar han vil være en æresfuld Mand. Ved Arbeide og Virksomhed forebygger den Fattige sin Families Mangler, og den Rige Uvidenhed og den for Sædeligheden saa farlige Sløvhed.

En virksom Mands Familie kan man ligne med de flittige Biers Kuber, idet Enhver i Familien arbeider for sig, sikrer han de Andres Velstand og Tilfredshed.

Sygdomme og Ulykker træffe saavel den redelige, som den pligtforsømmende Familiefader; men ingen af dem maa dog lade Hovedet falde for Ulykken, men taalmodig bære det Uforanderlige, være modig, og haabe, at det vil blive bedre, og aldrig glemme sig selv, ved at lade en umandig Fortvivlelse faae Indpas. Saaledes faaer man atter det tabte Helbred, og Velsignelsen vil atter stige.

Den Vise maa aldrig lade den ædle Taalmodighed udarte mod den Svage, og aldrig lade være at paasee, at Laster og Uorden ei faae Indpas hos hans Familie. Hans Livsledsagerinde maa han forstandig have udvalgt, og ikke en saadan, som ei lover alle en Familiemoders og tro Hustrues Egenskaber.

A. C. M.

At Nyse!

Naar En nyser, saa bliver der strax sagt: „prosit," eller „Gud velsigne Dig" til ham. Saaledes har det været, ligesaa længe man kan huske, saavel hos os, som hos Alle andre Nationer. Men hvorfra kommer den Skik? Allerede paa Alexander den Stores Tid brød Aristoteles sit Hoved med Grunden til den Skik. Fabelen fortæller, at Prometheus engang havde fanget nogle Solstraaler i en Flaske, og holdt den for Næsen af sin Statue, hvorved denne kom til at nyse meget stærkt, og derved beviste, at der nu var Liv i den. Dette forekom Den store Verdensvise (aristoteles) besynderligt; han meente derfor at Grunden maatte være Ærefrygten for en af Legemets ædleste Dele, og deraf kom denne Mode.

Men tro ham, hvem der vil. Rabbinerne angive en anden Grund, som vistnok er meget frommere. Mennesket, sige de, skulde efterat de ere skabte, kun nyse eengang, og i samme Dieblik de nyste, vare de døde. Saaledes døde alle de fromme Erkefædre ligetil Jakob; han bad nemlig Gud om, at lade ham nyse, saa ofte han vilde, uden derfor at tage ham bort fra Jorden. Og hans Bøn blev hørt. Han nyste ligesom vi, og levede endnu mange Aar, og saae baade Børn og Børnebørn. Og de undrede sig Alle over, at de nyste ligesom han, og tilraabte ham: „Vel bekomme," i en halv glad, og halv ærgerlig Tone, eftersom de elskede eller hadede Livet.

Det er derfor ingen Under, Romere og Grækere havde den samme Skik. „Du leve," raaber denne; „forbliv sund," siger hiin; selv naar de vare allene, raabte de i den alvorligste Tone til sig selv: „prosit" (Gid det maa gavne Dig). „En vis Præklus," siger et gammelt Epigram, „havde saa lang en Næse, at han ikke kunde høre, naar han nyste; derfor kunde han aldrig sige prosit til sig selv. Apulejus meddeler os en Anekdote om en romersk Dame, der skjulte sin Galan i et Klædeskab, fordi hendes Mand forstyrrede Samtalen. Den stakkels Fangne kom til at nyse. „Gid det maa bekomme Dig vel" sagde Manden til sin Hustru ganske godmodig, idet han ikke ahnede noget Ondt, og troede det var hende der nyste.

I Afrika og Amerika hilses den, der nyser, ligesom hos os. Naar Kongen i Monomotapa nyser, bliver det bekjendtgjort ved visse Tegn og Bønner, som blive oplæste paa Gaderne, over hele Staden, og Alt gjenlyder af Indvaanernes Lykønskninger. Da Florida blev erobret, fandt Spanierne, at, naar Keiseren af Guachja nyste, alle Indianerne strakte Hænderne i Veiret og anraabte Solen, om at beskytte deres Fyrste, lyse for ham og være ham huld. „Kafferne" siger Lichtenstein, „nyse aldrig;" de kunne altsaa heller ikke sige „Gud velsigne Dig." Men det kunne Qvækerne heller ikke. De, som ere de største Særlinger, nyse vel, ligesom vi, men kjende ikke den allerringeste Høflighedsformular. Maaske ville vi komme til at ligne dem heri om et Par Aarhundreder; thi de gamle Skikke fortrænges meer og meer af nye. —

„Du nyser paa det," siger Almuesmanden til sin Kamarat, som just staaer og fortæller Noget, som den Anden ikke vil fæste Lid til; men nu, da han nyser paa det, betænker han sig ikke længere.

Lignende Betydninger tillagde de Gamle det at nyse. Penelope havde engang megen Nød med sine mange Beilere; derfor bad hun og hendes Søn Telemachos Guderne meget, om at lade Odysseus komme hjem igjen; da „nyste Telemachos, saa at hele Huset det rystede!" og nu tvivlede Penelope ikke længere om, at hendes Bøn havde fundet Behag hos Guderne. Xenophon havde engang ved de 10,000 Tilbagetog fra Persien holdt en Tale til sin Hær, hvori han skildrede det Fortvivlede i deres Foretagende, men tillige den mulige Redning, hvis de hurtig ville beslutte sig. Og see, i dette Dieblik nyste en af Soldaterne. Beslutningen var nu tagen; thi Himlen selv havde erklæret sig gunstig for Feldtherrens Idee.

Naar Romerne og Grækerne vilde gjøre deres Elskede en Compliment, saa sagde de: „Livsguderne selv have nyst ved deres Fødsel."

„Jeg faaer idag Noget Nyt at høre," sige vi, naar vi nyse i det Øjeblik vi staae op fra vor Seng. Hos de Gamle var noget Lignende Tilfælde: Naar de nyste, tidlig om Morgenen, saa troede de, at de maatte tage dem vel iagt for den Dag. At nyse mellem Middag og Midnat, det var godt, men tidlig om Morgenen, — det havde dog sine Betænkeligheder.

A. C. M.

(Forlangt indrykket.)

Elskerens Afsked.

Her i Havens dunkle Skygge,
Under Træets grønne Hang;

Her, hvor Skovens Fugle bygge
Trygt, som i den frie Vang;
Her, min Emma! ved din Side
Sidste Gang jeg har mig sat,
Snart Du Ædle, Gode Blide,
Jeg er ene og forladt.
See! hvor yndigt Blomsten smiler
I den tavse Sommernat,
See! hvor yndigt Bækken iler
Bort imellem Siv og Krat,
Men bedrøvet her, min Pige!
Sidde vi alene To;
O, min Gud! hvad skal jeg sige
Til dit Hjertes Trøst og Ro.
Nu, min Emma! Du forlader
Jo vor lille Rosenlund,
Iler til den elskte Fader,
Nede hist ved Øresund;
Da til denne kjære Hytte
Jeg alene vandre skal,
Sorrigfuld til Droslen lytte
Her i Havens Bøgesal. —
Snart henover dybe Vande
Skibet piilsnart bærer Dig
Bort fra Jyllands grønne Strande
Og, desværre, bort fra mig.
Naar for Dig i høie Sale
Cavalerer bøie sig,
Spørge ydmygt: Hvad befale?
O, da glemmer Du vel mig!
Nei! min egen hulde Pige,
Du mig ikke glemme vil!
Dine Blikke mig jo sige:
„Evigt jeg Dig hører til!
Sidste Gang min Arm jeg slynger
Om min Emmas slanke Liv;
Sidste Gang Du Dig nu klynger
Til det sønderbrudte Siv;
Men lad Verden os adskille
Eengang vi forenes jo,
Nattens tavse, dybe Stille
Minder os om Himlens Ro!
Saa „Farvel," du kjære Pige!
Herren han ledsage Dig!
Her i Savnets dunkle Rige
Neppe meer jeg skuer Dig;
Men naar Livets Stjerner blegne,
Dødens Engel vinker Fred,
Naar vi begge monne segne
Mod vort sidste Hvilested,
Da med salig Fryd jeg iler
Til min egen Emma hen;
Gjennem Taarer nu jeg smiler;
Engang seer jeg Dig igjen!"

p. p.

(Indsendt.)

Danmarks Priis.

Mel.: Vist stolt paa Codans Bølge.

I gamle Danmarks Lunde,
Der er saa skjønt at boe,
Der Hav og Belt og Sunde
Sig yndeligen snoe.
Omkring den skjønne Have,
Hvor gyldne Frugter groe,
Hvor Jordens rige Gave
Man nyder glad i Ro.

Her Guldet ei man finder
I Klippens dybe Skjød;
Ved Flid man dog kan vinde
Sin Næring og sit Brød,
Og Troskabsfuglen svæver
Hen over Danmarks Oe,
Mens stolt sig Bøgen hæver
Trind om den blanke Sø.

Vor Dannevang jo huser
En gammel Kjæmpeæt,
Som Stormen vildt den bruser
For Ære og for Ret;
Men helst i Fredens Skygger,
I lune Bøges Telt,
Den danske Bonde bygger
Ved Sunde og ved Belt.

Petersen.

Kong Clovis eller Clodovigs Daab i Rheims.

(See Lithographiet.)

I Spidsen for Merovingerne, en frankisk Stamme, stod for en tretten Hundrede Aar siden Clodovig, en smuk ung Mand, tapper i Felten og kløgtig i Raadsforsamlingerne. Frankerne vare dengang Afgudsdyrkere, og Christendommens Lys var ikke trængt frem til dem. De havde ingen Sympathi for de Christne i Gallien, og fandt deres Lyst i at brænde Kirker, nedrive Altare og myrde Præsterne, og kastede Foragt paa Alt hvad de Christne holdt for helligt. De Christne saae med Frygt og Bæven op til Clodovig, og for om muligt at bringe saa mægtig en Mand til et fredeligt Sindelag, sendte de ofte Budskaber til ham med ydmyge Forestillinger, og adskillige christne Præster besøgte ham i hans Bivouak, som de efter romersk Talebrug benævnte „kongeligt Hof." Men endskjøndt Clodovig opførte sig temmelig høfligt imod sine Gjæster, aflod han ikke fra sine Plyndringer, og efter hans Besøgeres fredeligste Afsked og Bortreise, foer han med sine tappre Mænd fort i at brænde, myrde og røve som tilforn. Clodovig selv syntes dog i den raae Tid, han levede i, at være villig til at begunstige de Christne; og under Biskoppen af Rheims Remigius's eller Remis Auspicier blev han en Slags Patron for Præsterne i Gallien. Ved et besynderligt Tilfælde blev Clodovig forelsket i Clotilde, en christen Prindsesse; han friede til hende, og ægtede hende, og hans rettroende Kones Kjærtegn mildnede efterhaanden hans Hjerte. Ilangtid modstod han hendes paatrængende Bønner; han elskede Clotilde, men havde ingen Kjærlighed til hendes Religion. Tilsidst antog han dog den christelige Religion. I et Slag imod Burgunderne vare hans Tropper en Dag heftig trængte og bragte i den største Uorden; han anraabte da høit om Hjælp fra den Gud, som Clotilde dyrkede, og pludselig fik Slaget et andet Udseende, og Frankerne sloge Burgunderne aldeles. Clovis blev Christen 496.

Lithographiet er efter en Tegning af Girardet, og forestiller det indvendige af Kirken og Monarchen i det Dieblik da han modtager Daaben. „Han gik ned i Vandet," sige Historieskriverne, „og modtog Sacramentet paa samme Maade som Jesus Christus modtog det i Jordan." Den Dag, Kongen blev døbt, gik hans Søster, Alboblede, og tre Tusinde franske Soldater over til den christelige Religion.

Anecdoter.

„Hvorfor mon de store Herrer nu ikke mere bruge Hofnarre?" spurgte Een. — „Fordi de nu selv have lært at gjøre Narrestreger!" svarede en Anden.

En Skibslæge, som kurerede Alle med Søvand, faldt overbord. En Matros meldte dette Uheld med følgende Ord: „Doktoren er falden ned i sin Medicinkasse."

En afsat Amtmand spurgte Bønderne, hvorledes de vare fornøiede med deres nye Amtmand. „Saa, saa!" sagde en Bonde; „nye Sko trykke." — Hurtigt tilføiede en Anden: „Det gjorde de gamle ogsaa, naar vi ikke smurte dem."

To lystige Fyre mødte en Møller og idet de toge ham imellem sig, spurgte de ham: „Hvad er du meest, en Skjælm eller et Dumhoved?" — „Jeg er saa imellem Begge," svarede han.

En berømt Professor blev spurgt af en Ven, om han ikke vilde lade sin Datter nyde Sprogunderviisning og brugte det Udtryk, om han ikke vilde lade hende lære at tale med flere Tunger. „Gud bevares," svarede den Lærde, een Tunge er nok for et Fruentimmer."

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

I det sydlige Wales, hvor de undersøiske Skove hyppigt findes, strækker sig en omfangsrig Indsænkning fra Mundingen af Neathfloden mod Øst ud forbi Port Talbot, den er beskyttet mod Havet ved en dobbelt Række af Düner. Der er paa mange Steder Rodstokkene af vidtstrakte og tætte Skove i deres naturlige Stilling blevne blottede og forsulgte til ind under Dünerne. Paa Overfladen af den Leerjord, hvori Træerne have fæstet Rod, seer man Vexlingen af de Dyr, som beboede Skovene, fast- og dybttraadte Stier af dem, af hvilke Hjortenes Spor meget tydeligt kunne skjelnes fra Tyrenes. Disse sidste tilhørte en anden, langt større Species end de nulevende, thi deres Skridtvide udgjør ikke som sædvanligt mellem 2 og 3 Fod, men fulde 7 Fod, hvilket hos et fiirfødbet Pattedyr tyder paa en usædvanlig Størrelse. Disse Fodspor bleve iøvrigt ikke alene fundne paa dette Sted, men ogsaa i Jordbunden af den submarine Skov ved Pembre i Caermarthenshire. Man fordybede i Pembre et Bassin i det Delta, som de to Floder Llwchwr og Barry danne med hinanden. Efter at man her havde bortskaffet Sandet, stødte man paa en den føromtalte aldeles lignende undersøisk Skov, hvor der ligeledes fandtes disse af Hjorte og Tyre fasttraadte Stier og ganske tydeligt udprægede enkelte Spor. Der opdagede man ogsaa Been og Horn af hiin store Tyr, som man har givet Navnet Bos primigenius, som bar Horn, der fra Spidse til Spidse maalte 12 Fod, og trækker man derfra noget over 1½ Fod paa Grund af Pandens Bredde, saa bliver der dog altid Horn tilbage af 5 Fod og 3 Tommers Længde, hvilket er ret anstændigt.

De hine Floder ledsagende Høie indeholde mange Huler, hvor man finder Levninger af Rhinoceros, Elephanter, Hyæner, kjæmpestore Bjørne og Kattearter (felis spelæa, Huleløven, langt større end den nuværende), og det er vanskeligt at adskille Tiden, da disse uddøde Dyrearter levede, fra den, hvori Skovene med Fodspor og Levninger saavel af uddøde som af endnu levende Skabninger gik under, og denne Undergang maa have fundet Sted paa en saa rolig Maade, at Træerne beholdt deres Stand og Dyresporene ikke engang forsvandt.

Af alle disse Phænomener fremgaaer det med Sikkerhed, at en Sænkning har fundet Sted af de brittiske Øer og hele det vestlige Fastland af Europa, som fuldstændigt har holdt Ligevægt med hine Hævninger paa andre Steder, og at sandsynlig kun Temperaturformindskelsen var Skyld i Sammentrækningen og følgelig i Steenmassernes og Jordlagenes Sænkning, synes ogsaa at fremgaae deraf, at man i England og i langt sydligere Breddegrader har fundet forstenede Havdyr, som ganske tilhøre nordlige Egne, og som altsaa synes at vise, at paa den Tid, de vare Beboere af Leeret eller Sandet, som nu indeslutter dem som Skifer eller Sandsteen. Zonen, hvori de levede, har været langt koldere end nu. Saaledes see vi da en Vaklen af Jordtemperaturen, saavelsom en Forandring af Høiden over Havfladen, som virkelig tilstede, og i den ene som i den anden Retning en Afkjøling som en Ophedning, en Synken som en Stigen af Jordskorpen, og heri og i Bjergenes og Høilandenes Hævning bestaaer den plutoniske Virksomhed.

Men ogsaa den Virksomhed, som vi ere vante til at betragte, afsondret fra den plutoniske, som vulkansk, har en uhyre Udbredelse og hører til de almindeligste Aarsager til Jordoverfladens Forandringer.

Vulkanerne, Forbindelsesveiene for det flydende Indre med det stivnede Ydre, give dette flydende Indre Leilighed til at stige op og til at udgyde sig som glødende, langsomt flydende Masser af Krateret, over Randen, eller ifald Vædskens Tryk paa de omsluttende Vægge bliver for stort, til at overvinde denne Modstand og flyde ud til Siden.

Naar de smeltede Masser paa denne Vei komme i Berøring med Vand, hvilket i Reglen vil skee, saa er den naturlige Følge deraf sammes Forvandling til Damp, og denne slynger nu Alt, hvad der staaer over den, ud med en Magt, hvorom man i Reglen slet intet Begreb kan gjøre sig. Den næsten mindste Vulkan, som vi kjende, Vesuv, har i Reglen ved sædvanlige Eruptioner en Ild-

søile af 9000 til 10,000 Fod, og slynger til denne Høide, som overgaaer dens egen tre Gange, favntykke Klippestykker som om det var Fjerboldte.

Intet af Menneskehaand forfærdiget Skyts, var det end den fortræffeligst støbte Kanon, og ladet med det stærkeste Krudt, formaaede blot 30 Secunder igjennem at drive endog kun en tolvpundig Kugel saaledes iveiret imod alle Tyngdens Love; det vilde forudsætte en lodret Hastighed af 885 Fod i det første Secund, det vilde betinge, at Kanonkuglen steg med aftagende Hurtighed en halv Minut, og med tiltagende Hurtighed faldt en halv Minut, lutter Betingelser, som den menneskelige Kraft ikke er istand til at opfylde, og som derimod Naturkræfterne ligesom i Leg udføre i Dage og Maaneder i en saadan Grad, at hine glimrende Funker, hine Pletter, som danne Vesuvs Festdags Girandoler, ere gløbende Steenklumper af Cubikfavnes Indhold.

Den vulkanske Virksomheds Virkninger ere synlige overalt. Saalænge Jordskorpen endnu var svagere, trængte de smeltede Masser fra det Indre frem igjennem de brede, hundrede Mile vidt aabne Spalter og opfyldte disse, vældede frem derover og afgave Grundlaget til Bjergstrøg, paa hvilke senere paany fremvæltende Masser optaarnede sig. Slige Masser rakte undertiden fra Pol til Pol, som vi see det paa Cordilleras de los Andes, som strække sig igjennem hele Sydamerika, gjennem Mexico og under Navn af Steenbjergene gjennem hele Nordamerika, stedse i Retningen fra Syd mod Nord. Lignende Spalter omkredsede en Trediedeel af hele Jordens Omfang, næsten paralelt med Æqvator, som Pyrenæerne, Alperne, Balkan, Caucasus og det indisk-thibetanske Bjergstrøg, eller de dannede store Centralbjerge, idet de udgik fra et Punkt i Straaler i forskjellige Retninger. Nu, da Jordskorpen er bleven tykkere og formaaer at gjøre mere Modstand, opstaae sandsynligviis slige uhyre Spalteaabninger ikke mere; men naar det flydende Indres oprørte Bølger dengang beroligedes med at opfylde Spalterne, saa er nu i Reglen en aabnet Vei constant, en aabentstaaende; dengang gaves der ingen Vulkaner i vor Betydning af Ordet; hele Jorden var en Vulkan. Nu gives der ikke længer nogen plutonisk Virksomhed, den har forvandlet sig til en vulkansk, har trukken sig tilbage, kunde man sige. Den vulkanske Virksomhed er en Levning af den plutoniske.

Men skrækkelige og frygteligt ødelæggende ere selv endnu denne Levnings Virkninger, thi den Aske, der udkastedes af Dværgen mellem Vulkanerne bedækkede endnu i historisk Tid (kort før vor Tidsregnings Begyndelse) hele Landskaber 70 Fod høit og ødelagde Fladerum af 50,000 Qvadratmile paa en alt Bestaaende tilintetgjørende Maade.

De ildsprudende Bjerge skylde deres første oprindelige Fremtræden den plutoniske Magt, deres senere Formforandringer sig selv. Ved de ildsprudende Bjerge har man nemlig foruden jevnt opstigende Høi, fordetmeste hvælvet som en Kuppel ogsaa at betragte Indsænkningen (sædvanligt findes den paa Toppen), som man kalder Krater eller Kjedel, og her finder man saa væsentlige Forskjelligheder, at man først efter grundig Forskning kan afgjøre, hvad der er oprindelig Hævning og hvad der er Opfyldning.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

Middelalderen.

Første Afsnit.

Tydske Guder og Helte.

II. Cheruskeren Hermann og Bataveren Civilis.

1. Hermann, den tydske Friheds Ridder.

4.

Da Augustus erholdt Underretning om denne Ulykke, stødte han i Fortvivlelse Hovedet mod Væggen og udbrød den ene Gang

efter den anden: „Varus, Varus, giv mig mine Legioner igjen!" Hele Rom var fuld af Bestyrtelse og Enhver troede, at Tydskernes frygtelige Hærskarer kom, som fordum Cimbrerne og Teutonerne, dragende til Velskland. I Provindsen Gallien og ved Rhinen rustede man sig til Nødværge. En grundløs Frygt! Erobringer vilde Tydskerne ikke gjøre, de vilde kun være frie for det fremmede Herredømme. De vare tilfredse, da de havde brudt Tvangen og ingen Romer mere var at skue ved Rhinen. Hermann alene tænkte paa, hvorledes Friheden skulde bevares ogsaa for kommende Tider, og det eneste Middel fandt han i et Forbund af de tydske Folkeslag. Men Høvdingernes Misundelse, som haabede at tilrive sig selv Herredømmet, modsatte sig ham; fremfor Alt Segest. Denne bar endnu uforsonlig Had til Hermann i Hjertet, han overfaldt ham uforvarende og lagde ham i Lænker. Dog, det troe Følge befriede Helten og hævnede sig paa Forræderen.

Saasnart Romerne fornam denne Tvedragt, voxede deres Mod paany, og de besluttede at hævne Varus' Nederlag. En stor Magt blev udrustet; først brød Tiberius, Augustus' Stedsøn, op, men Tydskerne trak sig tilbage i deres Skove. Snart derefter trængte Germanicus, Drusus' Søn, frem til Rhin, overfaldt Marserne og Chatterne, slog dem og ødelagde deres Marker. Da sendte Segest ham ved en Fortrolig det Bud, at han, der stedse havde været en Ven af Romerne, blev beleiret i sin Borg af sine egne Folk, og han bad nu Germanicus, at han skulde komme med sin Hær og befrie ham. Denne Efterretning var meget kjærkommen for Romeren; han drog derhen og undsatte Forræderen. I Segests Borg bleve mange ædle Fruer fundne, blandt dem ogsaa Hermanns Kone, Thusnelda; alle disse overgav den troløse Segest Romerne som Fanger. Taus og taareløs stod Thusnelda der i sin Værdighed, med Hænderne foldede for Brystet; hun tænkte paa Hermann. Da denne hørte Segests Nederdrægtighed iilte han gjennemtrængt af Smerte fra Landsby til Landsby og opflammede Folket til Hævn. Da reiste sig de Forbundne paany fuld af Forbittrelse mod Romerne. Men Germanicus drog stolt og i Tillid til Seiren gjennem Teutoburgerskoven. Der fandt han ogsaa Valpladsen, hvor Legionerne vare faldne, og jordede de fleste Been af sine faldne Landsmænd. Endnu stode Altrene, hvorpaa de romerske Høvidsmænd vare offrede til Guderne. Germanicus drog, fnysende af Hævn, dybere ind i Landet; da kom atter Hermann som en Storm med sine Skarer og slog Romerne tilbage. De flygtede i Hast tilbage over Rhin.

Dog, Germanicus rustede sig med ny Magt og opbød al List og Krigskunst. Langs med Kysterne seilede han med en Flaade til Ems, derfra trængte han ind i Landet. Da vege Cheruskerne tilbage bag Weser og ventede ham til Slag. Førend det begyndte, saae Hermann sin Broder Flavius staaende paa Fjendens Side, og tilraabte ham: „Kom dog herover til dit frie Folk, min Broder! Kjæmper Du i Romernes Rækker mod dit eget Fædreland? Kjender Du ikke mere de gamle Ege? Hører Du ikke, hvorledes de tilviste Dig Hilsener fra vor Barndomstid? Bortkast de gyldne Ærestegn, hvormed Romerne have forgyldt Din Trældom! Hvor langt skjønnere er det dog at være elsket af frie Brødre og at døe paa Hjemmets Jordbund!" Men Flavius var bleven en Romer, og havde ingen Modtagelighed for slige Ord. Da begyndte Hermann fuld af Sorg Slaget; det varede fra Morgen til ud paa Natten. Klogt havde Hermann udtænkt og indrettet sin Plan; men Kampens Hidsighed fordærvede det Velbetænkte. Cheruskerne styrtede for tidligt ned i Dalen fra de skovklædte Høie, hvor Hermann havde opstillet dem. Derved opstod Forvirring. Romerne benyttede sig heraf, trængte frem paa alle Sider og bleve Herrer over Slagpladsen. Da stormede Hermann tilhest igjennem Bueskytterne og banede sig Vei, pludseligt stødte han atter paa en levende Muur; det var de romerske Bundsforvandte fra Gallien, Tyrol og Lech. Saaret, saa at Blodet løb ham ned af Ansigtet og gjorde ham ukjendelig, brød den tappre Helt dog igjennem og vandt det Frie.

Men da Romerne tiltraadte Tilbageveien, reiste alt Folket sig igjen og atter blev der holdt et Slag, som varede til ud paa Natten. Romerne kaldte det en Seir, men droge sig dog hastigt tilbage. Derpaa fore

de paa Ems til Havet, hvor en Storm ødelagde deres Flaade. Uden at lade sig bøie ved dette Tab, angreb Germanicus Chatterne og Marserne, ødelagde deres Land og haabede mere end nogensinde før at blive Herre over Landet. Dog, Keiser Tiberius, skinsyg over den tappre Germanicus' Held, kaldte ham tilbage og udtalte de Ord, som desværre til alle Tider have viist sig at være sande: „Sikkrere end ved fremmede Vaaben vil Tydskernes Kraft brydes ved dem selv!"

5.

Under sit Fangenskab havde Thusnelda født sin Mand, der aldrig skulde gjensee sin elskede Kone, en Søn; hun maatte med de andre Fanger af hendes Stamme vandre til Rom og blev her ført i Triumph. Segest, hendes Fader, saae uden Skam herpaa.

Hermanns eneste Trøst var Fædrelandet; for det levede han, for det virkede han. Han havde reddet det af Romernes Magt, og nu vilde han befrie det for en anden Fjende, fra Eneherredømmets slette Exempel hos en Fyrste. Dette Exempel gav Marbod, der fra Alperne indtil Elben havde oprettet sit mægtige Markomannerrige, og herskede deri som uindskrænket Konge. Efter Teutoburgerslaget havde Hermann tilsendt ham Varus' Hoved, men han havde ikke villet forstaae Vinket og havde sendt Romerens Hoved til Keiser Augustus. For at kunne herske som Konge, holdt han nu med Despoten Tiberius. Dog, to tappre Stammer af Suevernes Folk, Longobarderne og Semnonerne, vilde ikke taale dette; de adskilte sig fra Markomannernes Forbund og rakte de frie Cherusker Haanden. Men hos disse forbittredes Hermanns Onkel Ingiomar af Skinsyge over Neveuens Berømmelse og gik af Trods over til Markomannerne. Saaledes opstod Krig, og Tydske kjæmpede igjen mod Tydske. De, der holdt med Hermann, vare vel ringere i Magt, men stærkere ved Dyd, og de kjæmpede for det tydske Lands Uafhængighed; de, der fulgte Marbod, vare talrigere og kjæmpede for den nye Herskermagt. Endelig maatte Marbod vige, og han skammede sig ikke ved at anraabe Romerne om Bistand; saa dybt havde Herskesygen bragt hans Æresfølelse til at synke. Da brød pludselig en ung Helt af Gothernes Stamme, ved Navn Katwald, ind i Landet og indtog hans Borge og hans Skatte. Marbod søgte Tilflugt hos Romerne, de anviste ham Staden Ravenna til Opholdssted, hvor han levede æreløs i hele atten Aar.

Men den ædle Cherusker Hermann traf Døden i hans blomstrende Kraft. Ham, hvem Friheden var kjærere end Kone og Barn, ham blev det af Slægtninge paadu ttet, at han stræbte efter Eneherredømmet! En Tid lang forsvarede han sig med afvexlende Lykke, men endelig bukkede han under for Rænker. Han blev overfaldet af sine Krigsfæller og dræbt i det tolvte Aar efter Slaget i Teutoburger Skoven, i sit syvogtredivte Aar (Aar 21 efter Christi Fødsel). Men hans Berømmelse, allerede dengang feiret i Heltesange og anerkjendt endog af romerske Skribenter, lever udødeligt i Historiens Aarbøger og i Efterkommernes taknemlige Erindring.

2. Civilis, den modige Bataver. (70. efter Chr.)

1.

Efter den romerske Keiser Neros Død (68 efter Chr.) opstod stor Tvedragt om Herredømmet over det romerske Rige, som faldt i Ruiner, da Troskab og Ærlighed var forsvundet i samme.

Dengang levede i Batavernes Land (ved Rhinens Mundinger), hvilket Folk allerede længe havde staaet under Romerne som Bundsforvandte, en Mand ved Navn Civilis, som de havde sat over en Afdeling af hans Landsmænd, der tjente i deres Hær. Han havde kun eet Øie, men saae dermed bedre, end Hundrede Andre med to, sit Fædrelands Nød og Skjændsel og hvor nederdrægtigt de gjærrige, vellystige Romere skaltede og valtede deri. Men disse saae itide hans fædrelandskkinbede Hjerte, hvorfor de kastede ham i Lænker, ja myrdede endog hans Broder, der nærede samme Tanker. Endelig gave de Civilis fri, men denne lod sit Haar og Skjæg voxe og gjorde en Ed, at han ikke vilde lade sit Haar klippe før han havde taget Hævn. „Skulle vi længere taale, at de slæbe vore Børn til Rom og presse vore Oldinge til Soldater, for at vinde svære Løsepenge?" — saaledes tilraabte den Brave sine Landsmænd, og alle

svarede eenstemmigt: „Nei!" og grebe til Vaaben. Da sendte han hemmeligt Budskab til de Andre, som i Maintz tjente Romerne, og til Friserne og Kaninefaterne; disse tvende Folkeslag stemmede overeens med ham i, at det fremmede Herredømme ikke længer var til at udholde, og alle tilsammen sloge de Romerne. Da blev det ogsaa Belgierne varmt om Hjertet, og de Bataver, som laae i Maintz, iilte til deres Brødre.

I Brukterernes Land var til hiin Tid en Jomfrue, for hvis Øie Fremtiden laae aaben; hun heed Velleda. Hele det tydske Folk ærede hende og lyttede troende til hendes Ord. Hun selv talte kun med sine Slægtninge, ene disse, men ingen Fremmed turde komme til det Taarn, hvori hun boede; det stod i en Skovs dybe Eensomhed ved Bredderne af Lippe. Da Bataverne under Civilis' Anførsel begyndte Krigen for deres Frihed, talte den begeistrede Jomfrue: „Guderne billige Kampen, og Romerne ville ligge under i den gamle Leir (castra vetera — Xanten ved Rhin)." Paa dette Udsagn grebe ogsaa Brukterererne og Teuchtererne til Vaaben, iilte til Bataverne og alle Forbundne angrebe „den gamle Leir." En Anelse om en stor Fremtid gik dengang igjennem Folkene hiinsides Alperne, en Anelse om, at Romernes Magt var brudt. — Xanten blev erobret, og da Besætningen drog ud derfra, kunde Tydskerne ikke mere styre deres lange tilbageholdte Forbittrelse, men ihjelsloge alle romerske Soldater. Da troede Civilis at være løst fra sit Løfte, og han lod atter sit Haar og Skjæg afskjære; men den bedste Deel af Byttet sendte han til Velleda.

2.

Nu forbandt ogsaa Gallierne sig med Tydskerne, men de Sidste geraadede dette Forbund til Skade. Den romerske Keiser Vespasian sendte en gammel, erfaren Feldtherre ved Navn Cerealis til Gallien og medgav ham de bedste Tropper. Denne slog ved Trier alle de Forbundnes Tropper, og nu faldt Gallierne fra Tydskerne. Værst viste sig Ubierne; disse overfaldt ved Nattetid og ihjelsloge Folk, som hørte til Forbundet, nemlig Friserne og Chaukerne, da de netop havde holdt et Gildelag; de fik og Civilis' Hustrue og Søster i deres Magt og udleverede dem til Romerne. Civilis mistede i sin dybe Smerte over dette Tab dog ikke Modet; ja, han fortsatte saa meget hæftigere Frihedskrigen. Ved Xanten samlede han sin Hær; da byggede han en Dæmning i Rhin, for at Vandet skulde udbrede sig og Fjenderne forgaae deri. Han selv med sine Batavere vare jo vante til at færdes paa Bølgen. Saaledes gav han med trøstigt Mod Tegnet og drev de tydske Folk som en skarp Kile ind i Romernes sex Legioner. Men en Overløber havde viist disse en Omvei, paa hvilken de faldt Tydskerne i Ryggen. Da opgav Civilis Seiren, men ikke Haabet. Først gjennembrød han nu Rhindæmningen, som Drusus havde bygget; — paa eengang stod hele Landet indtil Waal under Vand, og nu angreb han med fire Hærhobe Romerne. Desuagtet vandt disse Seir ved deres Tapperhed og Feldtherrens Krigskunst. Da de Forbundne flygtede, stillede Civilis sig iveien for dem, og opholdt dem med Bønner og Formaninger; endelig blev Hesten dræbt under ham, hvorpaa han sprang i Rhinen og naaede svømmende den sikkre Bred. Efter kort Tids Forløb stod han atter slagfærdig ligeoverfor Romerne. Man kjæmpede atter til Skibs i Batavernes Land; da Udfaldet af Træfningen forblev uafgjort, drog den utrættelige Frihedshelt tilbage over Waal for at udtænke nye Planer og uforvarende sætte dem iværk. Men hvor tappert end Romerne havde kjæmpet, erkjendte de dog, at en aaben Krig ikke vilde have nogen heldig Udgang for dem, saa længe Civilis med sin jernfaste Udholdenhed stod i Spidsen for Forbundet. Derfor opæggede de Folket og de Fornemste imod ham og bedaarede dem med listig Tale saalænge, indtil Bataverne bleve vaklende i deres Tillid og Troskab mod Civilis. Da maatte den forladte Helt byde Arvefjenden Haanden til Forlig; han gjorde det, Aar 70, for at afvende større Ulykke fra sit Folk.

Ogsaa blandt Brukterererne, Cheruskerne og Chatterne udstrøede Romerne med Held Tvedragtens Sæd og den onde Spire modnedes hurtigt. I den Krig, som hine Folk begyndte mod hinanden, forblødte næsten alle Brukterer, og Seerinden Velleda blev fangen af Romerne. (Fortsættes).

Genelas
eller
den korte Kaabe.

(Efter Benedikte Nauberts „Blumenlese etc.")

Britterne skreve fordum saa meget om deres Kong Artus, at en Deel af dette underskjønne Eventyr ogsaa rygtedes over Havet og blev efterfortalt af Nabofolkene. Naturligviis blev Historien paa saa forskjellige Læber ikke altid den samme; her blev der tilsat og hist taget fra, derfor de mange Variationer af denne gamle engelske Legende, derfor saa mangen Roman udsprungen paa Albions Grund og Jordbund, som Efterverdenen omvexlede med tydske Helte istedetfor med gallisker Navne.

Keiser Karl den Store var især deri lykkelig, at han stedse blev adopteret med Kong Artus's fabelagtige Historie. En Helt som hiin, en Kjærlighedens Ven som han, og liig ham, et Medlem af Sanct Ganjolfi's*) Slæng; passede de fleste vidunderlige Eventyrere saa temmelig paa ham, og uden vor samvittighedsfulde Nebelighed kunne vi passende foredrage Eder, mine Læsere, den tydske Saga, der egentlig hører til de gamle Britters Hof, som havde den tildraget sig under den store Majordomus's Søns Dine.

Men for at bevise Eder, at I kunne forlade Eder paa vort Ord, tilstaaer vi frit, at ikke Karl den Store og heller ikke en af hans talløse Gemalinder eller Elskerinder, men Hr. Artus og Fru Guenevre ere Heltene, som her ville figurere.

Foruden den regjerende Dronning var Karleiles Hof endnu prydet med mange opblomstrende og bølgende Skjønheder, som for Anciennetetens Skyld endnu forsvarede deres Rang; nogle af dem maa vi nævne Eder, fordi de ifølge deres Rolle ville spille med. — Den Skjønneste iblandt alle var Iselde, den brave Hectors Elskede, som forgjæves lod sin Ridder i femten Aar sukke om hendes Kjærlighed, uden til sin Tid at have forundt ham nogen anden Naade, end Tilladelsen, undertiden at kysse Sømmen paa hendes Slør. Efter hende kom Rosalie og Isabelle, Hr. Gawin's Gemalinde, hvis Navn ikke kan være Eder ubekjendt, og den tappre Kongesøn Ywains to Søstre, af hvilke den første havde antaget Stoltheden, den anden Fromheden til Æresmærke. Hr. Ydior's Brud, Frøken Agnes paastod ogsaa, sin Rang iblandt de brittiske Gudinder, uagtet de døsige vandblaa Dine og den eenfoldige Duemine, saaledes ikke mindre den vilde Britomarte, der forbittrede den undseelige Girfket, hendes Ridder, med to Aars Forbandelse for et altfor kjækt Blik. — Under paa Modenhed, men efter Alder og deres gode Meninger om dem selv, stode endelig paa det øverste Trin Hr. Queux de Seneschalls*) tykke Gemalinde, og Fru Ellinor, Peter den Helliges Enke, som selv stræbte efter en Glorie, og gjorde sig Umage med at forsvare den Rang, hun troede engang at have indtaget ved det himmelske Hof, og hvilken hun ikke undlod at fordre ved den brittiske Konges Hof.

To Skjønne have vi forglemt at nævne, den Ene, fordi hun paa ingen Maade kunde regne sig til Dronning Guenevre's Cirkel, da hun blev dødeligt hadet af hende, den Anden, fordi hun kun ved den opblomstrende Yndigheds Glands blev hævet til de Andre, da hun iøvrigt hverken ved Fødsel eller Formue havde erholdt den Ret, at tælle sig iblandt Hoffets høie Damer.

Den Første af begge disse endnu unævnte Frøkener var Prindsesse Morgane, Kong Artus Søster, og den Anden, den lille Genelas af Wallis, der som en forældreløs Waise, kom til Hoffet og derved meget slet undgjældte Dronning Guenevres Velgjerning, at opdrage hende i hendes Barndom, ved overalt at fordunkle hendes pragtfulde Skjønhed ved sin ukunstlede Ynde. Den gode Frøken var at undskylde, hun fordrede intet af Beundringen, som blev hende til Deel; men man havde maattet være blind naar man ikke vilde have foretrukket den lille Genelas i de usmykkede Klæder for den stolte brittiske Dronning med sin Krones Glands, fornemlig naar man tog Uskyldighed, huld Eenfoldighed og Hjer-

---

*) Skytspatronen for alle bedragne Ægtemænd.

*) Seneschall o: høi kongelig Embedsmand, Landshøvding.

tensgodhed, hvoraf Fru Guenevre kun besad lidet, med i Betragtning.

Om vi ogsaa strax har parret Frøken Genelas og Morgane sammen, saa maa Læserne dog ikke troe, at de Begge vare af et Slags; saa lidet de i Skjønhed, gave hinanden noget efter saa vare de dog i Sinde og Sæder saa himmelvidt forskjellige fra hinanden, som i Stand og Rigdom. Prindsessen søgte Erobringer, — behagede, elskede og blev elsket; den lille Walliserinde kjendte intet til Seire, efter hvilke hun ikke stræbte, behagede uden at ønske det, og blev elsket uden at vide det eller uden at besvare. Morgane var en viis, lærd Dame, endog hjemme i alle Naturens Hemmeligheder, en Elev af den store Merlin, og jeg siger det ligefrem, en Troldqvinde af anden Rang; Genelas kjendte intet andet Hexerie end sin Naal og Teen, hvilke hun, endog from vidste at svinge; uagtet hun var en Hoffrøken, hun forblev ogsaa gjerne i de snevre Kredse, som man dengang satte en Qvindes Videnskab, og blev derved desto elskværdigere.

Prindsessen var iust i Begreb med at bringe sin syvogtyvende Kjærlighedshandel til sidste Scene, og Hoffrøkenen fik først for faae Dage siden en dunkel Ahnelse om den første. Ridder Karados, kaldet Armbryderen, fordi denne Slags Beskadigelse var den taaleligste, med hvilken hans Modstandere pleiede at slippe; en Helt, der var lige saa blid i Fred, som vild i Krig, havde ved den sidste Hoffest, med Forbigaaende af alle fornemmere Damer, optaget hende til Dands, og ved Afskeden ømt trykket hendes Haand; en Ting, som hun ikke ganske forstod, og om hvilket hendes Hjerte dog sagde, det var ikke uden Betydning.

Iblandt alle Ulighederne mellem begge Frøkenerne, som vi have sammenstillet, befandt sig ogsaa endnu Aarsagerne til den liden Agtelse, i hvilken de stode hos Dronning Guenevre; Genelas blev foragtet formedelst den ydmyge Figur, som hun førte, og Morgane hadet formedelst hendes Overmod.

Allerede ofte have vi bemærket, at Gemahlens Søstre, hos de gifte Damer idetmindste stode i Rang med Svigermødrene. Disse gode Skabninger ere altid skinsyge paa den elskede Broders Ære, strænge Dadlerinder og ubønhørlige Dommere af ethvert Feiltrin af dem, som bære Kjærlighed til deres Paarørende, og ere disse ovenikjøbet unge og smukke nok til at gjøre Indgreb i deres Svigerindes Erobring, saa er Feiden erklæret, og man skrider ikke sjeldent til aabenbare Fjendtligheder.

Kong Artus' Søster blev ved alle disse Omstændigheder bestemt til Guenevres Fjende; den overdrevne Rolle af Venskab og Høflighed, som i Begyndelsen tjente til Kappe for sande Følelser, var allerede mellem Begge udspilt, og man skrede til anden Scene: flittig Fjernelse og leilighedsviis smaa Drillerier, der meget ofte udartede til Alvor og lod ahne Sørgespillets Slutning — offentlig Brud.

Prindsessen, der ikke lod det mangle paa bidende Indfald, havde da Kong Artus holdt aabent Hof (Cour plénière) til Julen, temmelig frit grebet det fyldte Bæger for Jomfruernes Sæder paa den Tid, og udbragte Guenevres bedragne Gemal og alle hans Brødres Sundhed med den Advarsel, at drikke med Maade, for at der kunde blive en Draabe tilovers for Enhver af dem. Dronning Guenevre og alle de Tilstædeværende forstode, at deres Fjende sigtede til dem, der deelte Kjærlighedens Lykke med hendes Gemahl, kun den trohjertige Artus, forraadte ved et eenfoldigt Spørgsmaal, at han ikke havde opfattet Ordenes Betydning, og hans snu Gemalinde vogtede sig ved det spidsfindige Svar, som var paa hendes Læber, at aabne Øinene og Ørene paa ham; men hun svor i sit Hjerte Morgane den føleligste Hævn, og tog Leiligheden saa vel iagt, at, førend Maanen fyldte sin Skive med nyt Lys, faldt den forhadte Svigerinde i hendes Net.

Vi have sagt Eder, mine Dyrebare, Morgane var en Fee af anden Rang, og vi holde Eder ikke for saa uvidende, ikke at kunne indsee, hvad dette vil sige. Det er Eder ikke ubekjendt, at kun hine aandige Væsener, som boe om os udenat blige iagttagne af os Underordnede, hine den hellige Naturs inderlige Fortrolige, hvis Hemmeligheder ved intet Slør ere dem tildækkede, at kun de fortjene disse betydningsfulde Navne i egenlig og fuldkommen Forstand; da derimod For-

dens Fødte, som kun vide ved Kunst at gjøre sig Verdens skjulte Kræfter underdanige, altid staae dybt under saadanne, og ikke sjelden formedelst den Kjækhed med hvilken de hæve sig til dem, af dem blive heftig forfulgte. De første blive, saaledes fortæller Fortidens Sagn, ved Udødelighed, vidt omfattende Magt og en Art af Alvidenhed næsten hævede til Halvguder; da derimod de andre svage Dødelige blive underordnede Skabninger i Ulykke og Elendighed, og kun formaae at sikkre Lykke og Liv ved hemmelige Midler, ikke kunne Alt hvad de ville, og Intet veed Andet, end det, hvorefter de med møisom Forsken stræber.

Dette var ogsaa Tilfældet med den vise Merlins Elev, hvorledes havde ellers de Anslag, hvilke i Guenevres Hjerne bleve udrugede imod hende, kunnet blevet hende en Hemmelighed? Et Blik i Stjernernes store Bog havde kunnet viist Morgane den Faldstrikke, der blev lagt hende, og Midlet til at undgaae den, vilde da vel have ladet sig finde; men hun læste for Tiden i ingen anden Bog, end i hendes syv og tyvende Elskers Oine, intet uden ham existerede for hende i Verden, hun sank for hans Skyld ganske ned til de lave Dødelige Svagheder og bedrog sig efter saa mangen spilte Intriguer ved den hele Sag, saa at hun ikke tilstod Sandheden anderledes end en lille Pige, som første Gang hører af en Ynglings Mund, at hun er artig.

O, hvor jublede Guenevre over sin Fjendes Blottelse, hun anstillede sig blind mod Morganes og Guiomars Kjærlighed, for at gjøre sig sikker; iagtog i Stilhed alle hendes Skridt og saae Dieblikket imøde, da det vilde være i hendes Magt at stille den forelskede Frøkens Svagheder blottet i hele Hoffets Oine, og gjøre Kongen ved et paafaldende Beviis paa sin Søsters Usædelighed, enten for evig døv imod hendes hemmelige og skjulte Bagvadskelser, eller endog at bevæge ham til at fjerne den forhadte Opmærksomme fra Hoffet, hvis Oine paalagde alle Dronningens hemmelige Glæder saa haarde Lænker.

For ikke at gaae Glip af det forønskede Dieblik, blev der givet alle Hoffrøknerne af tredie Classe afmaalte Befalinger; Alle skulde udforske, lytte, snige, lure og melde, for at Leiligheden ikke skulde undslippe den lokkede Pande. Alle vare beredte til det givne Hverv. Af Naturen lette, listige, snedige og tilbøielige til smaae ondskabsfulde Rænker, sandt de i det, hvad man gjorde dem til Pligt, deres Glæde; kun Genelas havde stedse viist sig ubehændig ved slige Ting, om man ogsaa kun gav hende fjerne Vink derom, at man lod hende gaae og ophævede det hele Eventyrs Udvikling for hende, enten for at straffe hende for hendes Uvidenhed, eller for at give Sandheden gjennem Eenfoldighedens Mund et mere træffende Lys.

Hvad der gjorde den lille Walliserinde nu, især nu, saa uskikket i en af de fornemste Frøkeners Forretning, var ikke alene de hende eiendommelige fromme Indfald, ikke de Lærdomme om roesværdig Beskedenhed, som hendes Amme havde indpræget hende i hendes Barndom, men — egne Hjerte-Anliggender.

Hr. Karados havde ved den sidste Hoffest gjentagne Gange trykket hendes Haand, og i de følgende Dage, ligesom tilfældigt, mødt hende paa forskjellige Veie, og da hun nylig i Dronningens Ærinde blev overrasket af et Uveir, havde han indhyllet hende i sin Kappe og ledsaget hende sikkert hjem. Ak, de søde Samtaler paa denne korte Vei havde været saa mangehaande, at kun en Uvidende, som Genelas, kunde være tvivlsom om Ridderens sande Mening; men hun var saa forbauset, saa bestyrtet, at hun næppe vidste, hvad hun sagde og hvad hun hørte, at — at — næppe kunde vi skrive det uden at rødme, hun ved Afskeden i Mørket ikke alene modtog det Kys Hr. Karados gav hende, men endog gjengjældte det.

Genelas var ude af sig selv over sin Overilelse, hun græd sig Oinene røde, ahnede sin Elskers Foragt over hendes Brud paa de jomfruelige Sæder; og søgte ved antagen knibsk og flittig Flugt fra hans Omgang igjen at sætte sig i Anseelse hos ham. — Men alt dette gav hendes uerfarne kunstløse Hjerte saa meget at bestille, at hun ikke havde Sands for andet, begik tusinde Feil i sin Tjeneste, og fremfor Alt viste liden Lyst til at blande sig i Morganes Handlinger.

Imidlertid var, da Hoffet ingen Mangel havde paa andre dygtige Subjecter, ogsaa

uden hende Tiden kommen til Sørgespillets Udvikling, i hvilket Frøken Morgane og Hr. Guiomars skulde spille Hovedrollerne. Fru Guenevre havde forsamlet sit hemmelige Raad, i hvilket alle de i Begyndelsen nævnte Damer havde Sæde og Stemme, og foreløbig aabnede Mødet med Spørgsmaalet: „hvad skal man gjøre ved den, som med fordømmende Blikke vaager over andres Handlinger, og i Stilhed overlader sig selv til de groveste Udsvævelser;" alle stemte paa offentlig Skjændsel eller Død.

„I kjende," vedblev Dronningen, „den dydige Heltinde Morgane, og jeg maa sige Eder, at jeg just nu staaer i Begreb med at frarive hende det Slør, der sikkrer hende dette Navn." — „Dydsheltinden?" svarede Iselde, idet hun brystede sig, „jeg kjender en Dame, som ved at beholde en elsket Frier, i femteaarig Underkastelse, vel snarere fortjente at føre dette Navn!" — „Og jeg," føiede hertil med lydelig Latter den tykke Seneschallinde, som var i Besiddelse af en fuldstændig Hofkronika, „jeg vil nævne mere end tyve Vidnesbyrd paa Morganes Dyd, af hvilke hun ikke vil kunne rose sig meget.

Rosalie og Isabelle rødmede. Frøken Agnes satte et eenfoldigt Ansigt op, Peter den Helliges Gemalinde sendte et fromt Suk mod Himmelen, og den vilde Britomarte sprang op, for at bede Dronningen tydeligere at forklare sig, og saafremt hun ved Afsløringen af Morganens forbudne Kjærlighedshandlinger maaske trængte til Hjælp, at betjene sig af hendes.

„En Bøn," sagde Dronningen, som jeg maae afslaa Eder, jeg har tiltænkt denne Bestilling en Person, hvis Eenfoldighed, naar Anslaget lykkes, vil gjøre hendes Vidnesbyrd langt ufordægtigere end Eders, og som, i Fald det slaaer feilt, alene bærer Skylden, og som vil beskytte os for den ondskabsfulde Troldqvindes Hævn."

Ellinor og Isabelle formastede sig med et eneste Ave at tilintetgjøre Morganes hemmelige Kunster, idet Iselde og Rosalie ganske og aldeles tvivlede om at Prindsessen besad noget af denne Art, men Dronningen, som frygtede for at det gunstige Dieblik skulde gaae tabt, agtede ikke paa sine Raadgiverinders Tale, og befalede at lade den lille Genelas kalde, hvilken hun med Mine af den største Hast affærdigede til Morgane, og bød hende, ved intet at lade sig afholde fra at trænge ind i hendes inderste Kammer, og dersom hun ikke fandt hende istand til paa Dronningens Bøn at komme herhen, at snige sig hemmelig dersfra, og at tilbagebringe de nøiagtigste Efterretninger om Maaden, hvorpaa hun havde fundet hende.

Fru Guenevre havde draget Omsorg for, saaledes at indlede Alt, at umiddelbart efter Walliserindes Afsendelse Kongen og hans Store traadte ind i hendes Gemak, forat være nærværende ved hendes Tilbagekomst og bivaane sin Søsters Afsløren.

Kong Artus, som intet vidste af alt dette, og intet Ondt ahnede, traadte i dette Dieblik ind i Dronningens Gemak, fordi just Tiden, da han sædvanlig pleiede at gjøre det, var frembrudt, hvilket han som en meget punktlig Herre aldrig forsømte.

„Min kjære Herre," sagde Guenevre, der traadte sin Gemal imøde med hiin Ærefrygt, med hvilken listige Qvinder vide at skjule for deres Gemal, at de ere de Bydende; min kjære Herre, I see os Alle her forsamlede, for paa Eders Befaling at forkorte Eder Resten af Dagen med Leeg eller Dands. Kun to Personer mangle i vor Cirkel, som vi ikke kunne undvære; Eders ædle Søster og Helten Guiomars. Efter den Første har jeg sendt, og til den Anden vil I naadigt assende et Bud.

Kongen vendte sig allerede til Mester Queux, Seneschallen, for at paalægge ham at udføre, hvad Dronningen forlangte, da den lille Genelas halvaandeløs og rødmende som Aurora traadte ind, og stillede sig stille hen paa sin Plads.

„Har I udrettet mit Ærinde?" spurgte Guenevre. „Nei," svarede Genelas, og blev endnu mere rød.

„Har I ikke fundet Prindsessen?"

„Ja! — Nei! — Ja!" stammede Pigen.

„O, jeg vædder," sagde Seneschallinden, „vor lille Forstyrrede har glemt Ærindet paa Veien, og nu veed hun ikke at rede sig ud af Sagen. Besind Eder, mit Barn, I skulde søge Prindsessen op, for at forskjønne dette Selskab med hendes Nærværelse, og I har ikke talt med hende?"

„I Sandhed, nei!"

„Og hvorfor?"

„Mig tykkes, hun var i Badet."

„Og hvor?"

„Jeg veed i Sandhed ikke, jeg — jeg lyttede gjennem Træerne, saae — saae — at hendes Jomfruer her vare omkring hende, for at fornøie hende med Leeg og Dands — —."

„Hvad den Pige sludrer!" skreg Damerne, „hun saae, og veed dog ikke, hvor? øinede, og veed ikke hvad?"

„Tillad mig min Dronning," raabte Britomarte, „at gaae og indhente nærmere Forklaring. Bade-Scenen er formodentlig i Prindsessens Have."

„Det vil ikke være nødvendigt," svarede Guenevre, „vi ville Alle gaae, og see om Genelas siger os Sandhed." „Ganske vist, ganske vist!" skreg Pigen, „jeg troer, at jeg ikke har løiet, saa meget er i det Mindste sandt — Haven var lukket, og var det ikke blevet mig befalet, fra intet at lade mig afholde, saa havde jeg ikke taget den besværlige Vei gjennem Hækker, for at see, hvad jeg saae."

„Lille Nar!" skreg Dronningen; „Du veed ikke hvad Du siger, Du modsiger Dig med hvert Ord, Kom, min Gemal, vi ville selv see."

„Men, betænk, Deres Høihed!" raabte Genelas, som kastede sig for Dronningens Fødder, „Prindsessen i Badet!" — „Alt godt!" svarede Guenevre, „vi gaae, og Du er vor Veiviser."

Den tykke Seneschallinde tog den grædende Genelas ved Armen, rev hende iveiret og slæbte hen ad den bekjendte Vei til Morganes Have; imidlertid fulgte det hele Hof hende.

Morgana benyttede sine hemmelige Kunster blot for at nyde Livets Glæder i fuldeste Maal. Hendes Palads var ved samme det prægtigste, hendes Hofstat den talrigste, hendes Haver, alt dette iberegnet, hvad Jorden har af Ynde! og selv hendes egen Skjønhed blev, som hendes Misundere bekræftede, kun ved Trylleriets Kraft ganske saa henrivende, saa hjertelænkende, som den var. Alt Bedrageri og Taageskikkelse! pleiede Guenevre ofte at sige i et philosophisk Lune, opstaaet af et Vindpust og lige saa let igjen tilintetgjort ved et Vindpust! intet saaledes som Skaberen havde dannet det!

I hendes Haver, smykket med alle en Gudindes Yndigheder, gav Prindsessen ofte Kong Artus's Hof glindsende Feste; men de skjønneste feirede hun selv i en fortrolig Vens Arme, ikke omringet af andre Vidner, end den Deel af hendes egen Hofstat, som havde et Slag af hendes Tryllestav at takke for deres Tilværelse og som berørt af hende, øieblikkelig hensank i Taage; hendes Villies ivrige Tjenere, saa længe de nedlode sig til hendes Levnet, og som man kan troe, tause Vidner til hendes hemmelige Glæder. I denne Kreds var det, at den uskyldige Genelas sandt den skjønne Tryllerinde; hun havde fundet hendes Pallads tomt, Haven, som vi sagde, tillukket, havde gjort sig en Vei gjennem Buske og Hække og var endelig trængt ind i en Orangeskovs Indre, som skjulte en vid Overflade i sit Skjød, i hvis Midte himmelhøie Cedre, gjennemvævet med lave Myrthebuske, beskyggede et Marmorbad, hvor Morgane gjerne pleiede at afkjøle sig efter Dagens Varme.

Genelas speidede ved Myrthehækken og saae Prindsessen, omringet af hendes Lystige Piger, i Badet; et himmelsk Syn selv for en Piges Øie, som det ikke manglede paa Ynde. Men Morgane var ikke alene; paa det friske Grønsvær, hvor hendes Følge havde leiret sig i maleriske Grupper, laae en Ridders Vaaben, som delede med hende den speilglatte Flods Kjøling.

Den sædelige Walliserindes Øine fore sky tilbage, da hun saae Morganes Badegjest. Man tænke sig, hvad hun, som græmmede sig saaledes over et kjækt gjengjældt Kys, hende, hvem det jomfruelige Slør syntes saa uundværligt for at tilhylle hendes skjønne Ansigt, hvad hende Frækheden maatte være, med hvilken en af hendes Kjøn tillod en Mand Adgang til den inderste Helligdom efter Borbet — til Badet. Hun skjulte Ansigtet i sit Klædebond, fløi hurtigere tilbage end hun var kommen, og naaede i den yderste Forvirring til Salen, hvor Guenevre med hendes Hofstat ventede hende. Dronningen vidste allerede gjennem sine Speidere, at Guiomars havde hemmelig Audients hos Morgane, kjendte hendes Uforsigtighed, som ikke vilde gjøre Stedet, hvor hun tog imod Besøg, —

utilgjængelig for hendes Affending, og havde hovedsagelig valgt den eenfoldige Genelas til Gesandtinde, for ved den uskyldige Maade, med hvilken hun vilde forrette sit Ærinde, desto mægtigere at nedslaae Forbryderinden.

Som vi have seet, var Anslaget ikke ganske lykkedes hende. Genelas var altfor meget beskjæmmet over en af sit Kjøns Frækhed, skammede sig alt for meget til her aabenhjertigt at udtale, at hun var Vidne til samme. Hun var saa forlegen, som om hun selv havde været Forbryderskeu, og hendes Bønner, hendes Taarer bønfaldt saa inderlig at kaste et Slør over Morganes Hemmelighed, at hine som ikke vidste, hvorledes Uskyldigheden handler (og dette vidste kun Faa ved Artus Hof), maatte blive ganske vildfarende med Hensyn til hende.

Genelas blev tvunget til at vise Selskabet Veien til Morganes Bad, eller meget mere man vidste den allerede selv, da man af den undseelige Piges afbrudte Ord omtrent kunde slutte, hvor det var.

Morgane var som forblindet, at hun ikke havde truffet de allerringeste Anstalter til sin Sikkerhed. Hun trode Hoffet paa denne Dag paa en længst aftalt Jagt, havde forglemt, at sætte Vagt ved Orangeskovens Indgange, holdt sig under Beskyttelsen af nogle Laase ganske sikker, og forbausedes saaledes ikke lidet, da hun paa engang ved Marmorbadets Rand saae tusinde Vidner komme tilsyne, som deels stumme af Skræk, deels lydløse af ond Skadesryd betragtde hende og hendes Badegjæst, uden at vide hvorledes de skulde udtrykke deres Følelser.

Kong Artus hævede Hænder og Øine mod Himmelen, Ridderne anstrængede alle deres Seekræfter, for intet at tabe af det overraskende Skuespil, Damerne sloge sig, med fravendte Øine, for Brystet, og kun Dronningen havde Kraft nok til at bryde Tausheden.

„I Sandhed, Prindsesse," sagde hun i en Tone, — som kun hendes triumpherende Ondskab i en til bitter Haan fortrukken Mund kunde danne, — i Sandhed, Prindsesse, vi overraske Eder her paa en sælsom Maade. Genelas, som førte os herhen, sagde os ikke, hvorledes vi vilde finde Eder, ellers vilde vi have sparet vore Øine dette Skuespil.

Forfærdelse, Vrede og Undseelse bandt de Overraskedes Tunger. Hr. Guiomars skjulte i Begyndelsen sit Ansigt med Hænderne, indtil en Art af Instinct, som gjør, at Helten ved enhver Fornærmelse griber til Vaaben, drev ham til Bækkens Rand, for at hente sit Sværd. Morganes Blikke af ingen sædelig Forvirring dragne til Jorden, sprudbede imidlertid Ildfunker paa de Omstaaende. Hævnen kogte i hendes Hjerte, og udentvivl vilde hun havde hævnet sig, dersom hun havde været istand dertil, og ligesom salig Cynthia have belønnet Lurerne paa samme Maade, som denne Gudinde den kjække Jæger; hun fyldte virkelig begge Hænderne med Vand, som hun i tusinde lysende Draaber sprængte rundt omkring, men den hele Virkning af denne Manenver var, at den nye Dianas Bade-Scene, samt hendes Endymion og Nympher opløstes for Tilskuernes Øine i en let Taage, at selv den omliggende Bund og den hele fortryllende Egn tilhyllede sig i en blaalig Damp, som lidt efter lidt forsvandt, og lod det hele nysgjerrige Selskab see, hvor de vare: paa en viid af den brændende Sol beskinnet Slette af guul Sand, hvor her og der nogle tilstøvede Buske udbredte deres sparsomme Løv. Nok, just i den øde Egn, som Morgane fordum fandt her, og ved hendes Tryllestav omskabtes til en Park.

Man tænke sig med hvad for en Forvirring de Forsamlede saae dette, og med hvad for en Besværlighed de ved Middagssolens Gløden tiltraadte Tilbageveien. Imidlertid havde dog Morgane ved sin lille Tryllestok ikke kunnet bevirke det, hvad hun maaskee ønskede; Forglemmelsen af det Skete — eller Tvivl om sammes Sandhed. Alle Tilstædeværende vidste, at de havde været vaagne og ikke sovet, og forsikkrede hinanden, til stor Trøst for den hævngjerrige Dronning, at de vel holdt Frøken Morgane for den største Troldqvinde, men tildeels ogsaa for det letsindigste, skamløseste Kreatur paa Guds Jord. Kong Artus lagde kun sine Tanker for Dagen ved bedrøvet Taushed, vrede og kummerfulde Blikke, og det var godt, at Prindsessen havde skitseret sig selv, med Alt, hvad hende tilhørte, ellers vilde Forbandelse eller Død have været den uundgaaelige Straf for

hendes Forbrydelse. I Sandhed, hun havde Intet ladet tilbage af hvad der stod i hendes Magt. Paa Pladsen, hvor hendes vidtløftige Paladser tilforn stode, saae man intet uden det tomme Sted, og endog af Guenevres og Artus's Skatkammer vare alle de smukke Foræringer forsvundne, med hvilke hun undertiden i gode Øieblikke pleiede at beære samme.

Guenevres Anslag var saaledes lykkedes, hun havde hævnet sig paa sin Fjende, og sandsynligt fjernet hende for evigt fra Hoffet, imidlertid var hun ikke dermed ganske tilfreds; det tykkedes hende at Hævnen og Triumphen kunde have været endnu fuldkommere, forskjellige smaa Omstændigheder kunde have været udeladte ved det hele Foretagende, og da hun nu var vant til, paa store Damers Viis, gjerne at lade Andre undgjælde hendes Missornøielse, og ikke strax havde en anden Gjenstand, over hvilken hendes Harmes Skaal kunde udstrømme, saa brød Uveiret løs over den stakkels Genelas; hun var endnu den samme Aften draget for den høie Dames Raad, tiltalt og dømt. Man fandt paa tusinde Forseelser, som man paabyrdede hende ved denne Sag, men den fornemste Beskyldning, idetmindste den, som nærmest havde et lille Skin af Sandhed, bestod i hemmelig Forstaaelse med Troldqvinden og sandsynlig Deeltagelse i hendes Udsvævelser. Hun havde fra Begyndelsen af saa nødig blandet sig i Complottet mod Morgane, havde endelig, da man uformærkt hildede hende i samme, stillet sig saa eenfoldigt an derved, havde saa flittigt søgt at unddrage den beskjæmmede Forbryderskes Hemmeligheder for Øiet, havde hverken sparet Bønner eller Taarer, for at afholde Selskabet fra Gangen, hvilket hun først gjorde, da det, som hendes Dommere meente, umuligt kunde være anderledes; hun maatte være et af Morganes Kreaturer, en Fjende af Dronningen, og følgelig ond og lastværdig, som hiin, hvis Parti hun i sit Hjertes Eenfoldighed havde taget saa alvorligt.

Vi kjende Grunden til den lille Walliserindes Handlemaade, kunne idetmindste sværge paa, at Behag til Morganes Feiltrin langt var fjernet fra hendes uskyldige Hjerte, men dette indsaae man ikke ved Kong Artus's Hof og vilde ikke indsee det. Dommen, som man fældte i Dronningens hemmelige Kammer over hendes Fremgangsmaade, meddeelte sig snart til ethvert forud endnu saa meget for den hulde Genelas indtaget Hjerte; hun blev med almindelig Indvilligelse bandlyst fra Hoffet, og overladt til Armod og Elendighed. — Den Stakkel! for kun at gjøre hendes Ulykke fuldkommen manglede kun endnu, at de vidste, hvilken Lykke der forestod hende paa denne Dag, som kun ligeledes ved den fatale Historie blev forstyrret.

Hr. Karodos, hvis Hjerte hang ved den hulde Pige, havde allerede med sin Konge foreløbig talt om sin Kjærlighed, og vilde denne Aften formelig bede om hendes Erhvervelse hos Dronningen, men hans Hjertes Elskede var idag stillet ham i et saa forhadt Lys; hvad hans Øine ikke fandt, det kompletterede Andres Domme, der var Ingen, som undskyldte den Fordømte, og saaledes skete det, at, om ikke Kjærligheden, — dog alle fordeelagtige Udsigter svandt hen for den Beskyldte, og at ogsaa han saae til hendes Forviisning, vel med hemmelige Taarer, men uden det mindste Forsøg paa at forsvare eller redde hende. Jeg elskede Skjønhed uden Dyd, sagde han bedrøvet til sig selv, elskede et skuffende Hjernespind, som jeg nu maae forglemme. Det vil vel overalt ikke have meget at sige med Qvindernes Dyd, da Genelas er lastværdig. Saaledes talede han, tog sit Sværd, svang sig paa sin Stridshest og drog ud, for i krigeriske Eventyrs Tummel at dræbe Følelsens Græmmelse og Kjærligheden.

Imidlertid forlod Genelas Kong Artus's Hof, ligesaa fattig som hun havde betraadt samme, eller meget mere endnu fattigere, dengang var Sorgfrihed, Ukjendskab til menneskelige Fornødenheder og alle deraf udspringende Elendigheder, samt en Overflod af glad Haab hendes Rigdom, men disse uskattelige Goder ere desværre kun Barndommens Eiendomme, hvilke vi paa Grændsen af Ynglingens og Jomfruens Alder ofte ganske maa tilbagelade.

Berøvet alle Midler til ærlig Fremkommen, eensom og venneløs drevet ud i den vide Verden, kunde det vel ikke mangle den stakkels Vandrerske paa Sorger, kunde hun ikke vel eie store søde Forhaabninger om

Fremtiden. Hun vandrede mangen Dag og mangen Nat, og tærede sparsomt paa det, hun i lykkeligere Dage havde sammensparet, og det var næppe misundelsesværdigt. Vel var en Reisegave fra Kong Artus bleven sendt efter hende, men hendes Fjender havde sørget for, at hun ikke fik den. Genelas var for smuk til at have mange Veninder, det var ingen Hemmelighed, at hun behagede mangt et Øie, ja selv den brave Karados sorte Ildøie; Aarsag nok for mangen Dame, selv for Fru Guenevre, til dødelig at hade hende, og at være glad ved, at dette Had nu kunde skjules saa fiint under Maske af Kjærlighed til Dyden.

Det var en Aften ganske sildig, da Pilegriminden naaede til en Landsby, hvor Overmaalet af hendes Mathed, som hun følte, lod hende ahne Reisens Ende. Ved sparsom Næring, ved liden Ro var hun vandret saa mangen Dag, havde udstaaet Solens Hede og Regnens Kulde, uden at finde Vederqvægelse, hvad Under at hendes Kræfter endelig bukkede under, og at hun sank følelsesløs ned ved en Bondehytte, som laa afsides eenlig og tyve Skridt fra Landsbyen ved Veien. Hendes døende Klynken vakte Opmærksomhed, man skjød det lille Vindue i Døren op, og spurgte, hvo det var. „Ak," sukkede Genelas, „en syg Vandrerske! Hjælp! Hjælp! eller det er ude med mig!"

Hyttens Beboere syntes at raadslaae en god Stund imellem sig, hvad her var at gjøre, endlig aabnede Døren sig og en qvindelig Figur traadte ud, hvis Udseende ikke havde meget Indtagende, hvis Øine intet havde mindre, end Gjæstfrihedens Blikke. „Hvad feiler Eder?" spurgte Bondekonen i en raae Tone. „Ak, Alt!" svarede Genelas, som næppe kunde tale mere. „Hvorledes?" raabte Konen, som nu nærmere belyste sin Gjæst, „saa ung? saa smuk? og i en saadan Tilstand? Ih, hun maae være mig den Rette! Barn! staae op fra min Dør! min Hytte huser ikke saadanne Skabninger!" — Det er ubekjendt, hvad for Forestillinger Qvinden egentlig gjorde sig om den unge Pilegriminde, nok sagt, hun vendte hende hurtig Ryggen og ilede tilbage til Hytten, hvis Døre hun slog knagende til efter sig.

„O, Forbarmelse! Forbarmelse! skreg den forladte Genelas, „ved Gjæstfrihed have selv nogle Engle taget imod Logis!"

„Gjæstfrihed? Forbarmelse?" mumlede den Gamle fra inden, „deraf har jeg havt noget! Jeg var vel forhen en saadan Nar, men man har belønnet mig, saa Gud sig forbarme!"

Den stakkels Reisende vedblev at græde og at bede, indtil hun endelig opnaaede hos Bondekonen at faae en Draabe Vand gjennem Hullet i Døren, hvorefter hun med Møie kunde hæve sig iveiret.

„Gives der da intet andet Sted her i Byen," spurgte Genelas, efterat hun havde vederqvæget sig, „hvor jeg kunde finde Huusly?" — „O, jo!" svarede Bondekonen; „foruden det simple Vertshuus, have vi her endnu en riig, riig Kone, som herbergerer alle Betlere, og finder Fornøielse deri, see hist det store røde Huus med de to Lindetræer, forsøg om I kan slæbe Eder derhen, hun vil ikke afvise Eder.

Genelas slog sine matte Øine iveiret for at øine den rige Kones store røde Huus, men hun saae intet uden en lille reenlig Hytte, som kun Nød, Uvidenhed eller Spot kunde give et saadant Navn. Hun takkede imidlertid for Efterretningen og hævede sig langtsomt, for at snige sig til Stedet, hvilket man havde betegnet hende som Gjæstfrihedens Bolig.

Paa den første Banken og en lille foreløbig Forespørgsel gjennem Vinduet, blev hun indladt. Personen, som lukkede Døren op, efter Udseendet Husets eneste Beboerske, var en gammel venlig Kone, hvis nette Klædning i Sandhed forraadte et Slags landlig Velstand, men hvis Blik var for mildt og nedladende, til at Genelas kunde have holdt hende for den rige Kone, for hvilket hun var blevet hende angivet.

„Kom herind, kom herind, mit Barn!" sagde hun, da hun saae, at Pilegrimsken tøvede med at træde over Dørtærskelen, „Natten er uvenlig, og jeg seer, I er træt."

„O ja, træt indtil Døden!" svarede Genelas, som holdt sig ved Væggen for ikke at synke om; men den giæstfri Gamle fremdrog hende en Skammel og tvang hende til at tage Sæde, løb derpaa ned i Kjælderen for at hente en Skaal Mælk, bragte et kjø-

lende Bad for hendes saarede Fødder, og stod foran hende, for at betjene hende, som salig Abraham foran Englene.

Genelas nød Forfriskningerne, som man beredede hende, uden at kunne takke. Kun hendes Arme, som hun fra Tid til Tid udstrakte mod sin Velgjørerinde, og de taarefyldte Øine, bevidnede hvor fuldelig hun følte det Gode, som bevistes hende.

Den godmodige Bondekone behandlede hende med den største Omhue, sparede hende endog enhver Talen, vovede ingen unyttig Spørgen, førte hende stille til Aftensmaden og ligesaa stille tilsengs; bemærkende at Nætterne vare kolde, tilhyllede hun hende egenhændig i det reenlige Linned, som tjente hende til Dække, lovede at indespærre Husets Hane i Baggaarden, for at dens Galen ikke skulde vække hende for tidlig.

Det var næsten Middag, da hun vaagnede, uden at kunne beslutte sig til at forlade Sengen, hun saae sin Vertinde forskjellige Gange at snige sig forbi den halvt aabnede Dør og gjennem Aabningen iagttage, om hendes Gjæst behøvede noget; dette sagde hende, at det var Tid til at staae op, for ikke at komme i Ny for Dovenskab.

Hun fandt Madam Rosen ved Spinderokken og blev modtaget af hende som en gammel Bekjendt. Genelas havde nu ganske forberedt sig paa Spørgsmaalene hvor? hvorfra? og hvorhen? hvilke nu, som hun meente, ufeilbarlig maatte følge, men den Gamle spurgte ikke om Noget; syntes kun beskjæftiget med den svage Pilegrimskes Pleie, uden at bekymre sig om, hvem hun viste sin Velgjerning. Paa den tredie Dag, da Genelas fuldkommen følte sig oplevet, begyndte hun med sittrende Stemme at tale om Afreisen, og da dette blev afslaaet hende under Foregivende af endnu vedvarende Svaghed, saa spurgte hun paa den fjerde Dag efter Arbeide.

„Mit Barn," sagde den Gamle, „jeg kjender ikke Eders Stilling, men efter Øiesynet at dømme, saa kunde I ligesaa vel blive hos mig som paa ethvert andet Sted, uden at tænke videre derover; er dette Eders Mening, saa maa I rigtignok have en Beskjæftigelse, thi Lediggang udretter intet Godt; men som Gjæst kan jeg ikke besvære Eder med noget Arbeide; under dette Navn kan I blive saa længe I vil, uden at jeg vil tillade Eder nogen anden Beskjæftigelse, end Omsorgen for Eders Velgaaende.

Disse Ord, udtalte med halv alvorlig halv leende Mine, bevægede den unge Walliserindes Hjerte. Hun sluttede den Gamle i sine Arme og kaldte hende Moder. Navnet Gjæst blev her stedse haardt. Pilegrimsken erklærede, at hun intetsteds hellere vilde boe end her, og saaledes blev hun da indsat i den Ret, at tage Deel i Husets Arbeide, — Rokken og at dele sammes Indtægt med hendes Vertinde.

„Men," spurgte Genelas efter nogle Ugers Forløb i en fælleds Arbeidstime, „min kjære Moder, er jeg Eder da saa fremmed, at I ikke engang spørger mig: hvo jeg er?" — „Eders Navn, mit Barn," svarede hun, „har I sagt mig, I er mig heller ikke ubekjendt. Jeg veed, at I er stille, indesluttet, fromsædelig og taknemmelig; det Øvrige ere Biting, som I vel vil forklare mig, naar det tykkes Eder nødvendigt, og efter hvilket jeg ikke vil spørge om vi endog blive uadskillelige indtil Døden."

Genelas indsaae, at Madam Rosen var vel erfaren i alle Gjæstfrihedens Smaadele og forsømte ikke, at belønne hendes Beskedenhed med en omstændelig Beretning om hendes Eventyr ved Kong Artus's Hof.

Den Gamle hørte opmærksom til uden at afbryde hende. „Kun et Spørgsmaal," sagde hun til Slutningen, „er I ogsaa virkelig uskyldig i den Mistanke, at have været Medvidende i den lastværdige Morganes Handlinger?" — „Jeg kan ikke give Eder anden Borgen for min Uskyldighed, end mit Ord, og min Tilstand," sagde Genelas, med et bedrøvet Blik paa sine slette Klæder. — „I har Ret," svarede Rosen, „Lasten belønner i Almindelighed sine Tilhængere bedre, og Eders Armod er et Ærestegn, som jeg ikke overseer; jeg fremkom ogsaa kun med min Tvivl, for at see, hvilke Vaaben I vilde benytte, for at forsvare Eders Uskyldighed. Eders Øienbryn trak sig ikke vildt iveiret, Eders Ansigt bedækkede sig ikke med vred Rødme, Eders blev blidt og venligt og I er ogsaa bestaaet i denne Prøve. Vid derfor, jeg bygger paa Alt, hvad jeg nu veed af Eder, for Eders

store Haab i Fremtiden, afvent Tiden, og Alt vil klare sig op.

Rosen og hendes antagne Datter tilbragte Tiden i Stilhed og Flid uden Eventyr; intet foruroligede dem, uden Naboersken i det tyve Skridt fra Landsbyen liggende Huus, som saa heftig havde tilbageviist den vandrende Genelas ved hendes første Ankomst, og nu besøgte dette Huus flittigere, end hun forhen havde gjort. Genelas kunde ikke see sin Modstanderinde med gunstige Øine, og Rosen syntes endnu at have andre Aarsager, hvorfor hun ugjerne taalte hende om sig. „Hun er min Cousine," sagde hun til den unge Pige, „men naar jeg engang fortæller Eder min lille Historie, saa vil I finde, at jeg har liden Aarsag, til at være hende gunstig stemt. Saa meget er vist, Had og Gjerrighed ere hendes Hovedlidenskaber, og hun besøger os af ingen anden Grund, end at hun formoder at udspeide en Hemmelighed hos Eder, og at skade os dermed."

Genelas havde endnu ikke hørt sin Vertinde at tale om Nogen i denne Tone, og troede hende; men Rosen, som ingen blind Tro forlangte, og som ikke vidste at give den unge Pige noget bedre Beviis af Sandheden, end den lovede Fortælling, tog en ny Klædning paa og begyndte saaledes:

„Jeg er af Fødsel en Tydsker, og saae Dagens Lys i en lille Landsby i det Indre af Hartswaldene. Som Barn mistede jeg mine Forældre, og kom fra deres fredelige Hytte, som gik over til Creditorer, i min Mosters Huus, der tillige var min Gudmoder, og som derfor ikke kunde afholde sig fra, at antage sig mig. Jeg og hendes Datter, just vor Naboerske, for hvem jeg nu har advaret Eder, samt en gammel Pige udgjorde hendes hele Huussamfund og vi kunde have levet roligt, beqvemt og fredeligt, naar ikke Egensind, Gjerrighed og Kivagtighed havde havt Herredømmet over min Pleiemoder. Hun optog mig med Uvillie i sit Huus, misundte mig den bid Brød, hun rakte mig, fordrede Ting af mig, som hun ikke havde lært mig og skjældte uophørlig paa mig, naar jeg ubehændig greb fat paa det man gav mig under Hænderne, uden at sige, hvorledes jeg skulde gjøre det bedre. Hendes Misnøie tog til efterhaanden som jeg voxte op, og ved Blidhed og en naturlig Godmodighed, der afbildede sig i mit Blik hos hendes Naboer og Venner, erhvervede mere Bifald, end hendes Datter, et uopdraget Barn, der var mere uvidende, end jeg nogensinde kunde være, og paa hvis Ansigt endnu til Overflod stod præget Ondskab og Stivsind.

Den gamle Tjenestepige døde, og man fratog mig Rokkens og Naalens finere Arbeider for at paabyrde mig den Afdødes svære og ureenlige Beskjæftigelse. Gjerne havde jeg fundet mig i min Lods Forværrelse i denne Henseende, naar det kun ikke havde havt en saa bedrøvet Aarsag. Jeg savnede den Afdøde overalt, hun var den Eneste i Huset, som saae venligt til mig, som skaanselsfuld lærte mig det Lidet, hun vidste, og som om Aftenen, førend jeg gik tilsengs med hende, fortalte mig mangt et Eventyr af et smukt gruvækkende Indhold.

Mit Arbeide og min Græmmelse havde ingen Standsning, uden om Søndagen, naar min Moster og hendes Datter gik til Kirken, da de derved forskaffede mig Lindring.

Vant til aldrig at være ledig, tog jeg til saadanne Tider fat paa det jomfruelige Arbeide, Spinderokken, som nu ikke mere blev mig nægtet, og jeg tykkedes mig fornemmere og bedre ved dette reenligere Arbeide; men Traaden, som jeg vandt, var grov og ujevn; jeg havde seet vor Landsbyes pyntelige Piger fylde deres Tene med Garn, saa hvidt, blødt og fiint som Silke, og græd over min Uduelighed.

Mit Sæde var i disse søde, tungsindige eensomme Timer foran vor af Lindetræer beskyggede Huusdør, ved en Brønd, som ikke mere var brugelig, men mere end til Halvdelen var udfyldt ved Mos og Buskvæxter. Naturligviis bragte denne Brønds Naboskab mig visse Sagn i Erindring, med hvilke den Afdøde, som jeg her saa ofte begræd, havde underholdt mig. „Viid," sagde hun ofte til mig, naar hun formanede mig til Flid og Orden, „siden utænkelige Tider huserede i denne Egn et Spøgelse, af Beboerne kaldet Hulta eller Hulda: did paa Siden af hiin Brønd steeg det op, sneeg sig gjennem Husene og eftersaae om Pigerne havde gjort deres Dagværk ordentlig; fandt hun Ureenligheder i Kamre og Kjøkkener, paa Borde og Ild-

steder, saa kneb hun de Dovne, trak Sengetæpperne af dem og lagde dem nøgne paa Steenbroen. Fandt hun paa Helligaftener eller ved Ugens Ende uafspundne Rokke eller ufuldendt Sytøi, saa dyppede hun det ondskabsfuld i Andepølens Dynd eller antændte det med Ild, saa at derover Huse og Lader vare komne til Skade. Men Flid, Orden og Reenlighed bleve ikke ubelønnet af hende, og ikke sjeldent fandt de pyntede Piger, naar de om Morgenen ved Solens Opgang bare Vand til de reenlige Kjøkkener, Sølvskillinger i Spandene, hvorfor de kunde kjøbe sig Baand og smukke Skoe og smykke sig paa Festdagene."

Saaledes talede min gamle trohjertige Lærerinde og jeg troede hende af ganske Hjerte. Af Huldas Sølvskillinger havde jeg vel endnu aldrig erfaret noget, uagtet al min Flid og Stræben efter en saadan Præmie, men desto oftere var jeg ved forefaldne Feiler blevet knebet og mishandlet af min Moster, som maaskee var Huus-Spøgelsets Stedfortræderske. Ogsaa havde jeg undertiden fundet Uraad ved ufuldendt Arbeide, og engang traf det sig at jeg træt af anstrængende Arbeide sov ind ved Hørrødnen, og der kom Ild i samme, som jeg, da jeg vaagnede med Skræk, neppe formaaede at slukke og derved unddrage mig fra den fortjente Straf.

Ting af denne Art lærte mig at troe paa den strænge Dommerske af Flid og Orden, og gjorde mig yderst punktlig i Opfyldelsen af mine Pligter. Straffen havde jeg maattet forsøge, og af Belønningerne lovede jeg mig meget i Fremtiden.

Jeg bar Omhu for, aldrig at sætte mig til Arbeide ved Brønden, førend Huset fra Loft til Gulv var reengjort, mine Hænder og Ansigt syv Gange vadsket i det fra den overfyldte Kilde udløbende Vand og iført mig mine reenligste Klæder, saa spandt jeg og var bedrøvet over ikke at kunne spinde bedre, men lykkedes en Traad mig, saa saae jeg mig stolt omkring, og saae til Hjørnet ved Brønden, hvor, som Sagnet lød, den spøgelseagtige Paapasserske pleiede at stige op, som vilde jeg fordre hende til Vidne til min Opførsel.

Da jeg en Dag længe havde spundet og Solens Stilling sagde mig, at min Overlerske snart vilde komme tilbage fra hendes Kirkegang, overfaldt der mig ved Tanken om, hvad jeg maaskee denne Dag vilde have at taale af hende, en utrolig Sørgmodighed. Hendes Himmel havde om Morgenen ikke været klar, hvad havde jeg da at vente om Middagen, da det var mig bekjendt, at hun altid vendte tilbage fra sin Andagt i slet Lune. Jeg udstrakte mine Forestillinger ved denne Erfaring i det Uendelige, tænkte paa For- og Fremtiden og udbrød i Taarer. Min Haand sank i Skjødet, Vinden gjorde sig løs fra min Rok og tumlede i Brønden, saa at jeg tydeligt hørte, hvorledes den fra de indvendige Stene to Gange prællede tilbage og faldt dybere ned.

Fuld af Skræk vaagnede jeg af mine Drømmerier. Hvad havde jeg, som med Bevidsthed vidste, intet at have forbrudt og sittrede af Angst, hvorledes skulde jeg tilveiebringe Tabet af dette dyrebare Huusredskab! jeg var saa fattig, at jeg ingen eget Spinderedskab eiede; Rokken, ved hvilken jeg havde spundet, samt alt Tilbehør, var min unge Mosters, der gjerne saae at jeg tilhyllede hendes Dovenskab med min Flid, uden derfor at belønne mig med en venlig Mine, og som vistnok vilde tilregne mig Tabet af den lille Blyring saa høit, som om den havde været af gedigent Guld.

Fuld af Fortvivlelse og uvis om hvad jeg skulde gjøre, sprang jeg op og bøiede mig ud over Brøndens Rand, i hvis Dybde jeg troede at øine mit tabte Klenodie; idetsamme hørte jeg min Mosters Stemme, som over den tilstødende Eng kom hjem, og jeg veed ikke, om det var af Frygt for den Sidste eller Ønsket igjen at komme til det Første, som bragte mig til den fortvivlende Beslutning, at springe ned i Afgrunden.

Heller ikke veed jeg at gjøre Regnskab for mine Tanker, som fulgte paa denne raske Daad; mig tykkedes, jeg tænkte slet intet og havde ingen andre Følelser end de fra et uafladeligt hvileløs Fald, der efter dets Langvarighed, som jeg meente, havde kunnet bringe mig til Jordens Midtpunkt. Omkring mig var uigjennemtrængeligt Mørke, Bevidstheden forlod mig, og først ved de heftige Stød jeg fik, da jeg berørte Jordbunden, kom jeg til mig selv. — Mine Øine vare endnu tilluk-

kede; jeg troede, da jeg ingen Smerter havde følt ved Faldet, at have drømt det hele Eventyr, og overbeviste mig først om det Modsatte, da jeg fuldelig kom til mig selv, og ved at see mig omkring saae mig i en ganske ubekjendt Egn.

En skjøn, underdeilig Egn oplyst af det herligste Dæmringslys, som gjorde Øiet godt. Her blød, blomstersiret Grønsvær, paa hvilket jeg laae, hist tusinde Træer og rindende Vand, i det Fjerne en vid udstrakt siirlig Bygning og blaa Bjerge paa Horizonten. Men Omridset af Alt, hvad jeg saae, var saa blidt, enhver Lyd, jeg hørte, saa sagte, Vellugten, som jeg aandede, saa fiin, og alle Ting, som jeg berørte, smuttede saa sælsom bort mellem mine Fingre, at jeg troede at være i Skyggernes Land, hvor alle Gjenstande bævede tilbage for de grovere Sandser.

Jeg stod op for at gaae hen til Huset, hvor jeg haabede at faae Forklaring over Tvivlen, som med hvert Øieblik formerede sig i min Sjel. Jeg følte en unævnelig Velbehag i mig, Roligheden, som laae udbredt rundtomkring paa den stille Egn, syntes at være overgaaet i mit Indre. Det, som først havde foruroliget mig, laae som i det vide Fjerne bag mig, og foran mig udstrakte sig en uoverseelig Flade, riig paa de skjønneste Udsigter.

Saaledes vandrede jeg derhen, en heel Sommerdag, som mig tykkedes, uden at naae Maalet for min Reise, og uden at føle Uro over Sinkelsen. Jeg vilde efter den stille salige Følelse, med hvilken jeg var opfyldt, have holdt mig for et høiere Væsen, naar ikke Hunger og Tørst havde erindret mig om det Modsatte. Næppe var jeg mig Længselen efter Næring bevidst, saa viste sig ogsaa Midlet til at stille den. Træer, overfyldte med søde Kirsebær og vellugtende Pærer, bøiede deres Grene, som truedes at brækkes under deres Byrde, ned til mig, og indbød mig til Nydelsen. Allerede strakte jeg Haanden ud for at afbryde hvad der tilbød sig mig, da Tanken stødte mig tilbage, om det ogsaa var mig forundt at plyndre en Andens Eiendom; thi det nu ganske i Nærheden liggende Slot sagde mig, at jeg ikke befandt mig i en herreløs vild Egn. Jeg tæmmede altsaa min Begjærlighed, og tilfredsstillede mig ved at nyde nogen af den Frugt, som Vinden havde kastet i Græsset, og af Taknemmelighed for Vederqvægelsen, rettede jeg paa de sjunkne Støtter under de tunge Grene, for at de ikke skulde miste endnu mere af deres søde Byrde.

Ikke saa tilbageholdende var jeg ved en frisk Kilde, ved hvilken jeg maatte over; jeg øste med Velbehag, dog ikke med det gyldne Kar, som stod derved, men med den hule Haand. Den slukkede Tørst formerede min Hunger, og Gjenstandene til at stille den bleve stedse interessantere, thi nu var jeg ankommen til Slottets Forgaard. Store kjølige Haller trak sig hen ad sammes Side, fra hvilken en klar indbydende Ild skinnede mig imøde. Jeg troede her at træffe Mennesker og traadte ind; men Alt var øde og tomt, dog sagde en sød Vellugt mig, der duftede fra Ildstedet og Bagerovnen, at man her maatte være ifærd med at berede et Aftensmaaltid for Personer, der maaskee ikke vare saa hungrige, som jeg.

Jeg søgte i alle Kroge efter Kokken og traadte nu kjækkere ind, for at nærme mig Ilden, men ikke Begjærligheden efter at faae noget af Retterne, som her bleve tilberedede, gjorde mig saa paatrængende; med huuslig Uvillie blev jeg vaer, at Stegevenderen stod upasset, og den klarbrændende Ild var i Begreb med at berøve Ragou'en sin Velsmag, da bragte jeg det standsede Uhrværk i Gang og afværgede Flammen, idet jeg hemmelig skjændte paa Kokkepigens Efterladenhed. Jeg gik ogsaa hen til Bagerovnen, vendte Brødet om, som allerede begyndte at farves bruunt af Heden, og ilede hurtigt derfra, for at ikke min Hunger skulde gjøre Forsøg paa at stille sig med fremmed Gods. Dette Forsøg kostede mig et dybt Suk, og jeg kunde ikke afholde mig fra at vende om, og sammenstryge nogle Brødkrummer, hvilke jeg var blevet vaer paa det reenlige Kjøkkenbord, og dem jeg begjerlig slugte og gik videre.

(Fortsættes.)

Om Menneskekundskab.

For Menneskene er intet nødvendigere og fordeelagtigere, end Menneskekundskab, og dog gives der kun saa Faa, som har en nøie, grundig og omfattende Indsigt i det, hvad et Menneske er, hvad han tænker, ønsker og vil, og hvad man har at vente af ham. Mange gjennemreise Stæder og Lande, omgaaes mange Mennesker, lære deres conventionelle Opførsel at kjende, og troe nu, at være dybt indviet i den menneskelige Naturs Hemmeligheder, og hvad vide de saa om Menneskene? De paatage sig Skin af at være gode, vise sig i deres Søndagsklæder, og trælle for deres Egenkjærlighed og Egennytte, og denne Viden kalde de Menneskekundskab; men hvorfor handle Menneskene saaledes og ikke anderledes, og hvorfor bærer deres Tænkemaade og Handlemaade dette Præg? Denne Opgave bryde de sig kun lidt eller intet om. De vide instinktmæssig at omgaaes med dem, at gjengjelde dem paa samme Maade, og søge saa godt som mulig at naae deres Hensigt. Men disse Skatte af Menneskekundskab udstrække sig ikke langt; overalt maa man trænge sig ned til Bunden og opdage Aarsagen til Indbildningen. Man maa ikke blive hængende paa Overfladen, Man trænge ind i de hemmelige Værkstæder, hvor Tankerne fødes, Tilbøielighederne og Lysterne opdrages, hvor Ønskerne og Beslutningerne komme for Dagen, og hvorfra den første Kilde til hele Livet udspringer.

Den der vil lære Menneskene at kjende tilbunds, han maa først lære sig selv nøie at kjende. Han maa vide, hvilke Aandskræfter han besidder, hvorledes disse virke, hvortil de stræbe, og hvorledes de deels kunne bekæmpes, deels i Forening styres til et skjult Maal. Den som er rigtig hjemme i sit Hjerte, udforsker Andres, og forstaaer viist at lede det og benytte det til sin Fordeel. I det Dybe, hvor Drivfjedrene virke, udgrunder han det, som Andre tænke og ville; de ligne sig med ham, ligesom han med dem, drevne af samme Tilbøieligheder og Ønsker. Samme Aarsager frembringe samme Virkninger og samme Virkninger lade sig slutte af samme Aarsager. Den Ene besidder noget mere Betænksomhed, Fatning og Snuhed end den Anden; han veed at forstille sig mere, og ved List at vinde en Andens Gunst, som en Tredie erhverver sig ved Aabenhjertighed. I Verden viser Mennesket sig for Størstedelen saaledes, som han finder det overeenstemmende med Fordelene; han vil behage og fremskynde sin Fordeel ved de Andres Velvillie og Bistand. Man undersøge og randsage sig derfor omhyggelig selv, og man vil tydelig saavel i Ansigtet, som i Andres Yttringer og Handlinger læse, hvad de ere og have til Hensigt. Thi naar En flittig omgaaes med Mennesker og omhyggelig iagttager og rigtig opfatter deres Handlinger og Gjøren, saa vil han naar han er nøie bekjendt med sig selv, opdage Midler, til at lede dem til sin Fordeel. Han vil forstaae at regjere dem og at slaae sig igjennem med dem paa den bedste Maade. Men disse Fordele kan han kun forskaffe sig derved, at han har lært den menneskelige Natur i sig selv nøie og grundig at kjende.

A. C. M.

En Kristens Død.

Engang mødte Døden en Dydig. — „Vær mig hilset, du Udødelighedens Bud! Vær hilset!“ Saaledes talede den Dydige til Døden.

„Hvorledes?“ udbrød Døden; „du Syndens Søn, bliver du ikke bange for mig?“

„Nei! Thi den, der ikke er bange for sig selv, frygter ei heller Dig.“

„Gyser du ikke for de Sygdomme, der sendes af mig, eller for den kolde Sved, der drypper fra mine Arme?“

„Nei!“ fortsatte den Dydige.

„Og hvorfor gyser du ikke?“

„Fordi Sygdommen og den kolde Sved forkynder mig din Nærværelse.“

„Og hvem er da du, o Dødelige! som ikke frygter for mig?“

„Jeg er en Kristen," sagde den Dydige smilende. Pludselig satte Døden sig paa den Dydiges Tunge, og strax var der ingen Død og ingen Døende mere tilstede. En Grav havde aabnet sig under dennes Fødder, i hvilken der laae Noget. Jeg fældte Taarer. Hurtig drog guddommelige Stemmer mine Oine mod Skyerne. Jeg saae den Kristne i Skyerne. Han smilede endnu saaledes, som da han smilede til Døden, og han foldede Hænderne. Himmelske Aander jublede ham imøde, og han saae ligesaa forherliget ud, som de. Jeg fældte Taarer. Jeg skuede nu ned i Graven og begreb, hvad der laae deri. Det var intet Andet, end den Kristnes aflagte Klædebon.

Maaden at hilse paa hos de forskjellige Folk.

Maaden at hilse paa er næsten forskjellig hos ethvert Folk, og det er interessant, at betragte denne Forskjel. Den ene Art Hilsen yttrer en fiin Følelse, den anden er mærkværdig formedelst dens Simpelhed og Sandselighed. Folkene før vor Tid havde ingen egen Maade at hilse paa, de kjendte ikke noget til Knæfald og Tiltale. — Grønlænderen loe, naar han saae, at en Europæer tog Hatten af og gjorde en lille Bøining forover. Laplænderne hilse hinanden, ved at den Ene trykker sin Næse heftig op til den Andens. Indvaanerne paa en Ø i Nærheden af Filippinerne tog dens Haand eller Fod, som de hilste, og rev sig dermed i Ansigtet.

Andre Hilsninger ere meget ubeqvemme, ja selv smertefulde. Det udfordrer en stor Øvelse, for paa en af Øerne i Sundastrædet at kunne kaldes høflig; der griber man nemlig dens venstre Fod, man vil hilse, og fører den sagte over det høire Been og over Ansigtet. Beboerne paa Filippinerne bukke sig meget dybt, holde Hænderne til Kinden og hæve tillige den ene Fod med bøiet Knæ i Veiret. Ethioperne gribe hinandens Klæder og binde dem om deres eget Legeme, saa at deres Ven bliver halv nøgen. Negerne bevidne deres Ærbødighed ved de pudseerligste Krumninger af Legemet, og naar to Negerfyrster besøge hinanden, saa hilse de hinanden derved, at de knipse tre Gange med deres Mellemfinger.

Paa en af de større Øer af Cykladerne besugter man Haaret paa hinanden, naar man mødes. I Siam kaster den Ringere sig i Støvet for den Fornemmere; denne sender da En af sine Ledsagere hen til ham og lader undersøge, om han har spist eller fører noget Ildelugtende med sig. Er dette Tilfældet, saa modtager han et Spark af den fornemme Herre og maa saa gaae sin Vei. Man har iøvrigt lagt Mærke til, at Englænderne ikke saa ofte tage Hatten af som de øvrige Folkeslag i Europa.

A. C. M.

Priis paa Landprodukter for 400 Aar siden.

I en gammel Regnskabsbog, som man fandt i Klosteret Hintersbach ved Siegengebirge (Rhinpreussen) bliver Aaret 1454 angivet som et overordenlig dyrt Aar. Dengang kostede nemlig 1 feed Oxe i danske Penge 15 Mk. 12 ß., 1 Ko 9 Mk., 1 Kalv 24 ß., 1 Sviin 72 ß., 23 Beder 6 Rdlr., 25 Kyllinger 72 ß., 40 Dusin Æg 36 ß., 13 Pd. Smør 36 ß. Paa Grund af den store Nød sendte man et Bud fra Bayenborg for at gjøre Indkjøb i Köln, og med næppe 1 ß. Dansk bestred dette Bud 2 Gange Fragtpengene over Floden, saavelsom ordenlig Fortæring. — Det var et Liv for vore Dage, hvis Qvæg- og Smørhandlere nu ikke stillede Priserne høiere!

Slottet Breda.

Medfølgende Lithographi er en Afbildning af ovennævnte Slot, (ved Bordeaux), som beboedes af Montesquieu, Forfatteren af „L'Esprit des lois.“ Her skrev han ogsaa sin Bog: „De la grandeur et de la decadance des Romains.“ Montesquieu var nedladende imod sine Undergivne, og underholdt sig ofte med sine Bønder i deres gascogniske Dialect. Han var god imod sine Tjenestefolk, men skjændte dog ofte paa dem; thi, sagde han, de ere at ligne ved Uhre, som maae trækkes op imellem, ellers gaae de istaa. Montesquieu døde i Paris 1755. Hans Arbeidsværelse paa Breda findes endnu urørt i samme Stand som han forlod det.

Dødsmaader.

I en i 1848 udkommen engelsk Bog fortæller Forfatteren Følgende:

„En paa Floden Uruguay (Sydamerika) i aaben Baad kommende Italiener fortalte mig, at han omtrent 100 Mile ovenfor Buenos Ayros havde en Nat uforsigtigviis befæstet sin Baad ved Flodbredden. Medens han derpaa var sovet ind og kort før Dagens Frembrud, havde et Streiftog af Fjendtlige, saakaldte Blankos, overrasket ham, udplyndret Baaden aldeles, lagt ham paa Ryggen paa Dækket, udstrakt hans Arme og Been, tilpløket dem ved Hjælp af Trænagler og saaledes ladet ham ligge, for at han kunde blive kaagt tildøde af den opgaaende Sol. Lykkeligviis havde to af hans Folk sovet i Buskadset og vare forblevne ubemærkede. Det reddede ham. — Det er ganske almindeligt saaledes at fastpløke en Fangen til Jorden, lade ham stege i Solen og fryde sig ved hans Pinsler, eller ogsaa til Jorden at befæste et over hans Legeme udbredt vaadt Skind. Efterhaanden som Solen tørrer Skindet, trækker det sig ind, indtil den Ulykkelige klemmes fladt til Jorden og Øinene trykkes ud af deres Huulheder. — En ældre og mere yndet Dødsmaade bestaaer i, fast at indsye Fangen i en frisk aftagen Dyrehud, hvorpaa Sammentrækningen af dette frygtelige Ligtøi bevirker Døden under græsselige Qvaler.“

H. A. H.

En Students Beskjæftigelse i det 16de Aarhundrede.

Henry Demesmes, Søn af en Professor juris i Toulouse og 1ste Parlaments Præsident i Normandie, som, 16 Aar gammel, besøgte det derværende Universitet og udmærkede sig der ved sin Lærenemhed, beklædte senere mange høie Statsposter og døde 1596 som Kantsler i Frankrig, fortæller om sit Universitetsliv Følgende: „Vi stode op Klokken 4, og efterat vi havde forrettet vor Bøn, gik vi Kl. 5 paa Collegiet, bare vore store Bøger under Armen og vore Skrivematerialier og et Lys i Haanden. Uafbrudt hørte vi Forelæsninger til Kl. 10, spiste saa til Middag, men saae iforveien det Foresatte igjennem. Efter Maaltidet læste vi til Vederqvægelse Sophokles, Aristophanes og Euripides og ofte Demosthenes, Cicero, Virgil og Horats. Kl. 1 gik vi atter paa Collegiet, Kl. 5 til Studerestuen, hvor vi endnu engang læste det Foresatte igjennem. Kl. 6 spiste vi til Aften, og læste derpaa græske og romerske Klassiker. Paa Festdagene bivaanede vi Messen; tilbragte den øvrige Tid af Dagen med Musik og Spadseretoure; undertiden vare vi til Middag hos vore faderlige Venner, men hele den øvrige Tid tilbragte vi hos Bøgerne.

A. C. M.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Forinden vi forlade Vulcanerne skulle vi omtale enkelte af dem og ville vi først begynde med at betragte dem, der findes i Europa.

Ætna, der er over 10,200 Fod høit, hæver sig følgelig langt over Sneegrændsen, og dens Spidse er bedækket med Snee og Iis og frembyder altsaa for de fugtige Syd- og Vestvinde et Sted, der er egnet til at aflade deres Ballast. Dens Top er fordetmeste omgivet af Skyer, og kun ved Tramontana eller Grecco (Norden- og Østenvind), under Forudsætning af at de optræde med Kraft og ingensomhelst Retning mod Syd og Vest have, tør man haabe, at blive belønnet med den vidunderlig skjønne Udsigt over den trinacriske Øe (saaledes kaldtes Sicilien i ældre Tid paa Grund af dens trende Forbjerge) for den Møie og Anstrængelse, der udfordres til Bestigningen.

Geognosten tænker ikke altid saaledes; vel glæder han sig ogsaa ved det henrykkende Overblik over et heelt Kongerige, glæder sig ved Udsigten til fjerne Øer, der omgive Sicilien og hvilke som Blomsterknopper svømme i det varme, solbeskinnede Hav; men han forstaaer dog ogsaa selv ved ugunstigt Veirligt at adskille Trachyt, Porphyr, Trap og Granit fra Basalt, Lava og Pimpsteen, og at forfølge Bjergets ydre og indre Sammensætning.

Har man den (vistnok sjeldne) Lykke at have klart Veir ved Bestigningen, bliver Studiet af dette vulkanske Bjerg derved meget lettet; thi man seer som paa et Kort hver Høi, hvert Landskab ligge tydeligt for sig og kan i de fra Centrummet udgaaende Høirækker tydeligt erkjende Straalerne, som bleve oprevne ved den ældste plutoniske Bevægelse, da det første, 4 Miglier i Omkreds store Krater aabnede sig, der utvivlsomt giver sig tilkjende ved sine steile, brede Klippevægge og ved sit mægtige flere Tusinde Fod dybe Afsald mod Val di bove, men som nu er tildækket paa Grund af Udkastningerne fra et andet Krater, som idetmindste rager 3000 Fod derover.

Vidunderligt er Synet af de sorte Lavastrømme fra Bjergets Høide; ogsaa disse udgaae straaleformigt fra Midten, men de strække sig, da de ere af saa mørk Farve, ikke som Steen og Klippemasser, men som dybe, sorte, rædselsfulde Afgrunde, igjennem den skovrige som ogsaa gjennem den med yppige Haver, Agre og Viinbjerge smykkede nedre Region indtil Havet, hvori de, som Kjæmpedæmninger, rage vidt frem paa flere Steder.

Ogsaa i en anden Henseende er Synet fra oven nedad vidunderligt; det frembyder foruden den geologiske Interesse ogsaa et Kaart over den samlede europæiske Vegetation, det yder for Studiet af Plantegeographien et Punkt, som ellers ikke findes nogetsteds i hele Europa, idet de eneste Bjerge i Savoyen, som komme dette ligt, hverken rykke saa dybt ned mod Havet, eller have en lignende sydlig (halv tropisk) Beliggenhed.

De forskjellige Regioner af Bjerget (Regio nevosa, silvosa eller nemorosa og colta) gribe paa mangfoldig Maade ind i hinanden, idet den meer eller mindre beskyttede Beliggenhed af Dal og Bjerg kan gjøre endeel af Iisregionen til en Skovregion, endeel af Skovregionen til en cultiveret, men betragtet ovenfra, hvor alle Smaaforskjelligheder forsvinde, seer det ud, som om Afsnittene paa det Skarpeste ere sondrede fra hinanden; den hvide Sneemark omgiver den mørke Skov, og denne er omgjærdet af det store brogede Teppe, der udbreder sig over hele Sicilien. Naar man tager Enkelthederne i Øie, seer man først indenfor den øverste Sneeregion flere, velvedligeholdte Kraterbjerge, i hvis Indre findes en prægtig Vegetation ovenpaa den vulcanske Aske; især deleshed ere Bomboloso og Monte Arso rigeligt betænkte, men de have ikke optaget Palmer og Agaver, men de med hiin Egns Kuldegrad, med Høiden over Havspeilet stemmende, den 70° n. B. tilhørende Fyrretræer. Der forekommer vel ogsaa Birketræer, hyppigere derimod og længer nedad Bøge- og Egetræer, som den 60 og 50 Bredegrad fremviser dem. Paa Grændsen mellem Skovregionen og den cultiverede seer man først den vilde, men

senere i prægtige Exemplarer den spiselige Kastanie, som omtrent svarer til den 45° (omendskjøndt den vel ogsaa findes i Baden under den 48°, men der ogsaa giver slette Frugter), derpaa slutter Pinien, et italiensk Naaletræ, sig dertil, og de tvende Regioners Overgreb i hinanden bliver her mere synlig end ovenfor, idet Viinculturen strækker sig ind i Kastanie- og Pinieskovene, og omgiver de gamle Træer med Viinløvets prægtige Bladsmykke.

Fra nu af antager Vegetationen en stedse sydligere Characteer, istedetfor for vor Egns Græsgange pryder Oliventræet Haverne, beskygger den blomstrende Oleander Bækkene; Cypresserne strække deres slanke Vext høit op i Luften, Laurbærtræet, Citrontræet og Appelsintræet bære Frugter hele Aaret igjennem; istedetfor vore Kornarter seer man tyrkisk Hvede bedække Markerne og forberede den nathuesmykkede Sicilianer hans Polenta og seige Macaroni; men endnu dybere erholder Plantedækket en næsten ganske tropisk Characteer; man seer Opuntia ficus indica omgjærde Haverne, man seer Agave americanum, som i vore Drivhuse allerede naae en anseelig Størrelse, med Blade af 3 Alens Længde, en halv Alens Brede og en Fjerdedeel Alens Tykkelse, medens deres Spids have en 6 Tommer lang Torn saa haard som Jern. Enkelte Palmer af ualmindelig skjøn, slank Form staae adspredte hist og her i smaa Grupper, og i Levningerne ere saa store Strækninger bedækkede med de lave Viftepalmer (Chamaerops humilis), at Landskabets tropiske Characteer derved naaer sin Fuldendelse. Men Dadelpalmerne bære ingen spiselige Frugter og Viftepalmens smaa Nødder ere heller ikke nydelige, et Tegn paa, at Sicilien dog ikke er disse Planters egentlige Hjem, saalidet som Irland er Laurbær- og Myrthetræets, selv om de der kunne overvintre i det Frie uden nogen Beskyttelse.

Hvad Naturen har fordeelt paa et Bælte af 35 Grader (fra den 35 til 70° n. Br.) findes her sammentrængt paa et Rum af nogle Qvadratmiil, og kun adskilt fra hinanden ved en Høide af indtil 10,000 Fod.

Ætna er, saavel en meget stor, som ogsaa en af de frygteligste Vulcaner; den ansaaes i lang Tid for at være udslukket og saaledes havde da en flittig Befolkning samlet sig paa den alle Forventninger langt overtræffende frugtbare vulcanske Aske, hvilken Befolkning havde grundet talrige, betydelige Stæder og førte et storartet politisk, videnskabeligt og industrielt Liv, rigt paa Nydelser som paa Midler til deres Tilfredsstillelse, rigt paa Glands og Magt.

Med Faldet af det store Romerrige, under hvilket Sicilien mistede sin Selvstændighed, sank ogsaa det glimrende Syracus og det rigt cultiverede østlige Sicilien tilbage i Intet; under sine Tyranner Gelon, Hiero, Dionysius havde det naaet en Magt og Størrelse, som satte det istand til at kunne imodstaae de erobringssyge Carthagenienser; som en Deel af den store Republik Rom blev det snart til en Skygge af sin forrige Pragt og Skjønhed. Saaledes gik det ogsaa med det øvrige Sicilien og i de sidste 500 Aar indeholdt Ætna endnu kun en Befolkning af 190 til 200,000 halvt forhungrede Betlere og Tyve, som neppe besidde saamegen Driftighed, at de dyrke deres Hjemsteds særdeles kostbare Product, den herlige, ildfulde Ætnaviin, og som foretrække at strøe Maisen, der intet Arbeide og ingen Møie koster dem, i Furerne af deres antediluvianske Plovg.

Iblandt denne jammerlige Befolkning har Vulcanen ogsaa anrettet frygtelige Ødelæggelser, idet Eruptionerne i Aarene 1536 og 1537 decimerede samme. Udbrudbet den 9de Marts 1669 ødelagte 49 Stæder, 700 Kirker og dræbte 94,000 Mennesker, saa at det skjønne Areal for Øieblikket neppe engang tæller saamange Beboere; istedetfor de smukke Stæder ere elendige, mørke og smudsige Røverreder, for de prægtige Villaer og Slotte ere jammerlige Jordhytter opstaaede af Asken. Men Geognosten spørger ikke om, hvad det er for Folk, som boe der, men paa hvilke Steenarter Folkene vandre, og saaledes er endnu stedse Ætna et af de interessanteste Punkter paa Jorden.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

Middelalderen.

Andet Afsnit.

De romerske Keisere og Christendommen.

Tiberius og Nero.

Tiberius (38 efter Chr.)

1.

Det blev Tiberius, som allerede i Augusts Levetid havde staaet i Spidsen for Magten, let at rive Regjeringen til sig, tilmed da Prætorianerne, den keiserlige Livvagt, var paa hans Side. Neppe saae han, at Senatet og Folket ydmygede sig for ham, før han opførte en besynderlig Comoedie. Han anstillede sig nemlig, som om han ikke vilde overtage Regjeringen. Kun Augustus, sagde han, havde været istand til at styre et saa stort Rige; hans Skuldre vare for svage for slig en Byrde; man skulde vælge en Værdigere. Og dog vilde det have gaaet den Senator ilde, som vilde have antaget denne Erklæring for oprigtig. Dette mærkede Alle ogsaa meget vel, og de bade derfor indstændigt, at han dog ikke ved sin Vægring vilde gjøre Senatet ulykkeligt. Men endnu længe fortsatte han dette latterlige Spil. Jo mere Senatet bad, bønfaldt, græd og knæfaldende udstrakte sine Arme mod ham, desto mere Afsky hyklede Tiberius for Regjeringen. Endelig — endelig anstillede han sig, som han var overvunden af saamange Bønner, men erklærede kun for kort Tid at ville overtage det vanskelige Hverv. Ved denne Leilighed lagde han nøie Mærke til dem, der ikke havde bedet alvorligt eller vel endog havde ladet sig mærke med, at de ikke vilde have ham til Keiser; til disse gjemte han Hævnen. Thi allerede i Augustus' sidste Aar var der blevet givet en skrækkelig Lov, om crimen laesae majestatis, hvorefter Enhver, der talte ilde om Keiseren og hans Regjering, skulde drages til Ansvar og efter Omstændighederne endog kunne straffes med Døden. Af den Anklagedes Formue erholdt Anklageren en Deel, og det lader sig tænke, til hvilke Skjændigheder denne Lov gav Anledning. Mange slette Mennesker gjorde sig formelig en Levevei af at angive Andre, som ofte ikke havde gjort Andet, end at have kastet et misfornøiet Blik paa Keiserens Statue, eller havde trukket paa Skulderen, naar Keiseren blev roest. Saaledes blev Mangen, der slet Intet havde forbrudt, pludseligt revet ud af sin Families Midte, kastet i Fængsel og uden videre Forhør henrettet. Næsten ingen Dag hengik, hvor Keiser Tiberius ikke undertegnede en Mængde Dødsdomme, og dette gjorde han med stor Fornøielse. En Moder blev henrettet, fordi hun havde fældet Taarer over sin Søn, der var bleven henrettet paa Tiberius' Befaling. Tilsidst var Rædselen for Despoten saa stor, at Mænd og Fruentimmere ombragte sig selv blot for ikke at falde i Keiserens og hans Leiesvendes Hænder. Jo venligere Tiberius var, desto mere maatte man tage sig iagt for ham. Med Undtagelse af sig selv yndede han Ingen, end ikke sin egen Moder, der dog havde gjort saameget for ham. Han sagde saaledes ved Leilighed: „Naar jeg er død, maa Himlen gjerne styrte ned."

2.

At Tiberius var høist mistroisk og tænkte det Værste om Enhver, laa ganske i hans despotiske Natur. Sin Livgarde, Prætorianerne, bragte han op til 10,000 Mand; de skulde tildeels beskytte hans Person, deels fuldbyrde hans Bloddomme. De bleve leirede i befæstede Kaserner (castra prætoriana) udenfor Portene, og de holdt Alle i Frygt og Skræk. Obersten for denne Livvagt var Sejanus, et slet, fordærvet Menneske, men netop derfor stod han i Yndest hos Tiberius. For mere uforstyrret at kunne skalte og valte i Rom, overtalte denne Keiseren til heller at more sig paa Landet, hvor han var sikkrere for Snigmordere end i Hovedstaden. Dette syntes Tiberius var ikke ilde; han forlod Rom og valgte Øen Caprea eller Capri ligeoverfor Neapel til Residents. Der byggede han sig et prægtigt Pallads og tilfredsstillede alle sine Lyster og Ønsker. Men denne Øe passede ogsaa ganske godt for hans Mistæn-

kelighed og Mistroe. Omgivet paa alle Sider af steile Klipper havde den kun en Tilgang, der let kunde iagttages fra Palladset, og det blev strengeligt forbudt Nogensomhelst at komme til Capri uden Keiserens udtrykkelige Tilladelse. Engang kom en fattig Fisker, der havde fanget en udmærket smuk Fisk, til Øen og klatrede op ad Klippevæggen for at overrække Keiseren den. „Ulykkelige, hvorledes kommer Du her?" tilraabte Tiberius ham, saasnart han fik Øie paa ham, og befalede strax, at man skulde rive ham saalænge i Ansigtet med de skarpe Kløer af en Søekrebs, indtil Huden var gaaet af.

Imidlertid regjerede Sejan i Rom paa en skrækkelig Maade. De fleste fornemme Familier bleve lidt efter lidt udryddede, og deres Formue fløb i Keiserens og hans værdige Vens Kasse. Der kom en slig Angst over Romerne, at Ingen mere troede sin Næste og selv i sit eget Huus turde tale et høit Ord af Frygt for, at Væggene skulle have Øren. Man viste Sejan samme Ære som Keiseren. Paa Gader, i Templer og Privathuse bleve Billedstøtter opreiste for ham. Men da fattede Keiseren Mistanke, og førend Yndlingen saae sig for, lod han ham myrde.

Efter Sejans Henrettelse blev Tiberius endnu mørkere og grusommere. Ofte lod han til sin Fornøielse de Dødsdømte bringe til Capri, pine for sine Øine og da styrte ned af Klipperne i Havet. Dog fra Tid til Tid vaagnede hans onde Samvittighed og den lod ham især om Natten ingen Ro. Engang skrev han et Brev til Senatet, der forraadte hans Samvittigheds Qvaler og begyndte med de Ord: „Hvad skal jeg skrive Eder til eller ikke? De hemmelige Magter pine mig endnu værre, end det før er skeet." Men denne indre Angst drev ham ikke til Forbedring, men til endnu større Forbrydelser, for deri at kjøle det brændende Had, som han nærede til hele Menneskeslægten. Trods sit vilde Levnet blev Tiberius 78 Aar gammel og regjerede 24 skrækkelige Aar over Rom. Tilsidst faldt han i en væmmelig og smertefuld Sygdom, og da man frygtede for, at han endnu engang skulde komme sig, qvalte en Oberst af Livvagten ham under Dynerne.

(Fortsættes.)

Genelas
eller
den korte Kaabe.

(Efter Benedikte Nauberts „Blumenlese etc.")

(Fortsat.)

Jeg naaede nu den dobbelte Trappe, som førte til Husets Indgang, og tilbagelagde den uden synderlig Eftertanke, men da jeg fortsatte min Vei, og overalt opdagede saa megen Glands og Herlighed, som jeg endnu ingensinde havde seet, saa begyndte jeg at ahne, at jeg her maatte være kommet til meget fornemme Folk, med hvilke jeg ikke var vant til at omgaaes, og hos hvilke jeg saaledes ikke kunde love mig den bedste Optagelse.

Hvad vil du endelig her? sagde jeg til mig selv, idet jeg eftertænksom stod stille, hvad bragte dig til den fortvivlede Beslutning, at styrte dig i Brønden? — En tabt Ubetydelighed; vil du finde den her? Tør du endog kun spørge derefter? Ei, jeg mener det vil klinge besynderligt, naar du træder frem for dette Slots Eier og spørger: Naadige Herre eller naadige Frue, have I maaskee seet min Vinde, som faldt i Eders Brønd? — Fy, Rosen! Spot og Skam vil blive Lønnen for din Eenfoldighed og Kjækhed, og tænkte stedse, det er bedre du vender tilbage, see til, hvorledes du igjen klavrer op ad Brønden og ikke bekymrer dig om, hvad Skæbnen end beslutter med dig. — Men hvorledes skal jeg lade mig tilsyne for min Tante uden hendes bortkomne Spinderedskab? Havde jeg blot dette, blot dette igjen, saa vilde Alt være godt, og jeg vendte tilbage uden Frygt.

Saaledes tænkte jeg, og saae mig urolig omkring, som om jeg her vilde søge, hvad jeg havde tabt. I Øieblikket faldt mig en aabentstaaende Dør i Øiesyn, som førte til et reenligt, lyst med alleslags Spinderedskaber opfyldt Kammer; et Syn, som drog mig med uimodstaaelige Baand til sig.

Himmel! hvad for Herligheder saae jeg her! Keiserindens Spindestue, sagde jeg til mig selv, kan ikke være bedre forsynet, Hør og Spind af de fineste Slags, Rokke og Tene af de kosteligste Materialier og det

skjønneste Arbeide, og fremfor Alt en heel Masse smaa nydelige Vinger, dannet efter alle Kunstens Regler, for at give selv den ubehjælpeligste Teen et Sving. Ja, raabte jeg med sammenslagne Hænder, her er Forraad! Havde jeg blot en af de allerkjæreste Ting, saa vilde jeg være tilfreds. Dog, disse er af Guld og disse af Sølv, nei, de kunde ikke tjene mig; min var af Bly, overtrukket med grøn Fernis. — Men holdt, denne ligner den tabte paa et Haar, jeg maa søge, om jeg ikke finder min. Jeg søgte derpaa iblandt mit tabte Værktøis Tvillings „Brødre," det jeg nøie kjendte paa en lille Plet, uden at finde det, og gik bedrøvet bort, idet jeg hemmelig sagde: Vistnok kunde jeg her erstatte mit Tab, thi min Tante kjendte ikke sit Spinderedskab saa nøie, en lille Lighed vilde være hende nok; men du maa ikke stjæle. Ja, naar jeg havde fundet min egen!

„Hvad vil du her i mit Spindekammer?" tonede en frygtelig Stemme bag mig, da jeg just traadte over Dørtrinnet og undladende al videre Eftersøgen vilde lukke Døren til bagved mig. Jeg dreiede mig, fuld af Forbauselse, omkring, og saae en lang qvindelig Figur staaende indhyllet i tusinde Tøier, som truede mig med en mager, spids, betydelig svunget Finger, gjentagende sit Spørgsmaal.

Dette Syn sagde mig paa engang hvem jeg havde for mig, denne Skikkelse var ganske den, som min gamle Lærerinde havde beskrevet mig — Brøndens Spøgelse, og en iiskold Gysen foer over mig. „Naadige Fru Hulda," sagde jeg, idet jeg faldt paa Knæe. — „Kald mig ikke Hulda," skreg hun, „du seer, at jeg ikke fortjener dette Navn." — „Naadige Fru Hulda," vedblev jeg. — „Kald mig ikke saaledes," raabte hun med en endnu frygteligere Stemme, „dette er et Dienavn, som har Hensyn til mine Klæder, og som jeg ikke vil taale. Overhoved undskyld dig ikke, og siig mig med korte Ord, hvad vil du, omendskjøndt Alt allerede er mig bekjendt."

„Saa maa det ogsaa være Eder bekjendt," sagde jeg med bævende Stemme, „at jeg ikke vilde bestjæle Eder: jeg søgte blot min Eiendom iblandt Eders Sager, og da jeg ikke fandt den, gik jeg bort."

„Det er godt, svarede hun, imorgen skal du igjen faae Din og blive løsladt, nu følg mig, du skal spise med mig."

Ved Ordet spise hoppede mit Hjerte af Glæde, thi Frygt og Forfærdelse havde ikke kunnet fordrive min Hunger. Jeg fulgte hende, og hun befalede mig at dække Bord i det Inderste af mange skjønne Værelser, hvorved hun mynstrede mig paa den meest støiende Maade, dog jeg var Mynstringen vant fra min Tante, taug stille og gjorde som hun forlangte det.

„Har du rystet mine Træer?" spurgte hun efter en kort Stund med høirøstet Stemme.

„Nei, naadige Frue, jeg har givet dem Stytte."

„Har du afholdet dig fra Slikkeri?"

„Jeg nød nogle Pærer, som laae i Græsset."

„Har du stjaalet de gyldne Skaale fra min Kilde?"

„Jeg har ikke berørt dem; men jeg drak ofte og meget af den hule Haand, fordi jeg var tørstig."

„Hvorledes staaer det i Kjøkkenet?"

„Jeg har overgydet Agerhønsene og omrørt Ragou'en, thi Kokken var ikke nærværende, ogsaa vendte jeg Eders Simler i Ovnen, som vare i Begreb med at forbrændes."

„Har du spiist af dem?"

„Nei, jeg strøg nogle Brødkrummer sammen, for at stille min Hunger."

„Det havde du kunnet undlade, dog det er godt og du kan sætte paa Bordet."

Saaledes saae jeg mig paa engang, uden foregaaende Aftale, i et besynderligt Herskabs Tjeneste, og skikkede mig saa godt jeg kunde, jeg gik i Kjøkkenet, rettede an, satte paa Bordet, og stillede mig bag min Herskerinde for at betjene hende; men hun befalede mig i raa Tone at sætte mig ligeoverfor hende og at spise med. „Tænker du," sagde hun, idet hun gnaven meget rigeligt lagde mig for, „at jeg ikke veed, hvad jeg siger? jeg bad dig til Gjæst og derved har det sit Forblivende."

Jeg spiste og drak saa maneerlig som en Hungrig formaaer, og svarede paa de faa Spørgsmaal hun gjorde mig, kort, bestemt og sandt.

„Klæd mig af!" sagde hun, da vi stode

op, og jeg gik med Bæven til det vanskelige Værk, at skille et spinkelt, aandssvækket Legeme fra en Masse af Tøier, uden at blive utaalmodig. Naturen havde anvendt libet Stof til hendes gjennemsigtige Væsen, og syntes ikke at have udtømt sig i andet til hende, end i en umaadelig Haarvæxt, der var saa uredt, som om ingen Kam havde faret over den siden hendes Opkomst. Ogsaa denne maatte bringes i Orden, og en Sølvkam samt en Guldbørste blev givet mig som Værktøier ved dette Hexearbeide.

Jeg gik tilværks med den yderste Taalmodighed og Skaansel, og havde den Fornøielse, at see min Dame tilsmile mig Bifald, da efter 4 Timers Forløb Lokkerne krummede sig under mine Fingre, og ikke ukjærligt beskyggede det blege aftærede Ansigt. Overhoved var min Madmoder (saaledes vilde hun være tiltalt af mig) nu meget venligere end i Begyndelsen, og tiltalede mig, da jeg havde bragt hende tilsengs, paa følgende Maade:

„Rosen, du har opført dig godt nok, dog ikke fuldkommen. Du erindrer dig de Følelser, som henrykte dig ved den første Ankomst til mit Herredømme; det var de Saliges Følelser, som du Evig kunde have beholdt, naar du havde formaaet at modstaae Legemets Tilbøieligheder. Du har holdt Hunger og Tørst inden Tarvelighedens Skranker, men ikke fuldkommen tæmmet dem; havde du kunnet dette, saa var du ikke vendt tilbage til Oververdenen, men blevet her i Skyggernes Rige, hvor du vel kan troe, at jeg vilde være kommet dig imøde paa en anden Maade og anderledes have tiltalt dig, end nu. Saaledes maa du tilbage til Elendighedens Liv, dog er dit Besøg hos mig dig tilladt, saa ofte du har Mod nok til at styrte dig i Brønden. Prøven, som du idag har erfaret, er til dit Bedste; jeg elsker dig og vilde derfor gjerne see dig fuldkommen: om du vil blive det, det staaer til dig. Men for ikke at gjøre dig ubelønnet for Alt, hvad du idag har gjort, saa see her, hvad jeg forærer dig. Med disse Ord trykte hun mig noget i Haanden, og bød mig gaae til Ro ved Foden af hendes Seng.

Jeg kunde ikke afholde mig fra at undersøge min Madmoders Gave ved Natlampens Skin, og øinede til min store Forbauselse intet uden den tabte Vinde. „Ogsaa godt!" sagde jeg for mig selv, „og i Grunden det Bedste, hvad hun kan skjænke mig; thi hvorledes vilde jeg ellers kunne træde frem for min Tante.

Med denne Tanke slumrede jeg ind, og blev snart derpaa vækket med adskillige meget følsomme Stød, som jeg med endnu tillukkede Øine kunde formode maatte komme fra min Tantes Hænder. Jeg saae mig omkring, blev vaer, at jeg sad ved Brøndens Rand, Rokken lænet til min Side, Tenen og Vinden i mit Skjød, og foran mig min Tante, tilligemed nogle Naboersker, som ubarmhjertig stormede ind paa mig med Slag.

„Forsnuede Dovnerske!" skreg min Pleiemoder. „Vi have søgt dig i det hele Huus uden at finde dig, have selv været her ved Brønden uden at see dig, og nu finde vi dig dog paa dette Sted! Jeg troer, du kan gjøre dig usynlig, eller du har ellers dine Gange. Bort, gaae til dit Arbeide, Mandagen har ikke samme Ret, som dens Forgjænger.

Jeg adlød og vidste ikke, hvad jeg skulde slutte af disse Qvinders Tale, vidste ikke hvad jeg skulde uddrage af mit Eventyr i min Madmoders Herredømme: det var mig umuligt, at holde det sidste for en Drøm, og dog havde jeg ikke det Mindste, til at bevise hendes Virkelighed, heller ikke kunde jeg sammenligne Tiden, i hvilken jeg troede at have opholdt mig hos Hulda, med den i hvilken man forgjæves havde søgt mig; den første syntes mig længere end en Dag og en Nat, og den anden neppe at have varet fra Middag til Morgen. Jeg tænkte efter derover ved mit Arbeide den hele Uge, og længtes efter Søndag, hvor jeg i Eensomhed ved Brønden vilde kunne gjøre det endnu bedre.

Al min Grunden og Eftertænken bragte mig intet andet Resultat, end at jeg havde drømt. Jeg bedrøvedes derover, fraregnet alle de smaae Krænkelser, som var vederfaret mig i Underverdenens dæmrende Enge, havde denne Egn dog saa megen Yndighed for mig, Herskerinden var tilsidst saa venlig imod mig, havde sagt mig, at hun elskede mig, havde inviteret mig, Ting, som ikke let hændtes mig, og hvis Gjentagelse jeg inder-

lig ønskede. Min Længsel derefter steeg til en saadan Høide, at jeg adskillige Gange stod i Begreb med at stige ned i Brønden, for at overbevise mig, om alle disse behagelige Ting havde været Drøm eller Sandhed, dog et Blik paa Faren, som jeg med Forsæt vilde paadrage mig, skrækkede mig altid hurtig tilbage, ogsaa var Nedfarten, alt Andet tilsidesat, ingenlunde indbydende, Dyndet, Tudserne og Frøerne i Brønden, gjorde alle Synet i samme gruvækkende, og den forvovne Gjerning kom altsaa ikke til Udførelse.

Dog blev Sædet ved Brønden mit Yndlingssted og Tanken om Skygger, Egnen og dens Eierinde min Ideegang. Ofte sov jeg forsætlig paa Stedet, som var mig saa helligt, haabende endnu engang at drømme den søde Drøm, men aldrig blev mit Haab opfyldt.

Men nu kom en Tid, da Tanken paa min underjordiske Veninde satte en anden ved Siden af, som ikke mindre interesserede mig. Der blev lagt Soldater i vor By, jeg var ikke smuk, men jeg var ung, venlig og net klædt, dette tildrog sig mange Øine, hvilke min Pleiemoders Omhu ikke noksom kunde unddrage. Af alle de som med Fornøielse betragtede min vel dannede Skikkelse, behagede mig ingen anden, end den lange Martin, en ung Knøs, som med en indtagende Figur forbandt et Hjerte fuld af Velvillie og Godhed, der henrev mig ganske til ham. Han havde sit Qvarteer i vor Hytte, det var saaledes umuligt, at jeg, uden at blive indespæret, ikke undertiden skulde see ham. Han begyndte i fuld Alvor at tale til mig om Kjærlighed og Giftermaal, og omendskjøndt det just ikke var kommet saa vidt imellem os, at jeg havde svaret ham med et eneste Ord, saa sagde ham dog mit Hjerte desto mere, og især var Søndagen, da han gik til Kirke med de Andre, og jeg var alene hjemme, Underholdningen med ham i Tanken saa ganske tilegnet, at Hulda altid kun udgjorde en Biting, som jeg var saa eenfoldig at forbinde med hans paa en fordeelagtig Maade.

Men Tante Magdalene, min Pleiemoders Datter, saae til vor Indqvartering med ligesaa gunstige Øine, som han til mig, — spillede den samme Rolle med ham, som han spillede med mig. Hun forfulgte ham overalt, og gjorde ham Kjærligheds- og Giftermaals-Forslag, hvilke han ligesaa lidt besvarede, som jeg hans. Det maatte falde hende i Øinene, at jeg var lykkeligere, end hun, og Hadet, som hun altid havde næret mod mig, naaede derved sit høieste Trin. Hun søgte daglig Leilighed til at behandle mig med slette Ord og Slag, og da hun en Søndag, istedetfor at gaae i Kirke havde skjult sig i Huset, fordi hun frygtede jeg paa denne Tid havde hemmelig Sammenkomst med den slanke Martin, fandt mig spindende ved min kjære Brønd, saa greb hun Rokken og tilkastede mig den saa rasende, at jeg af Fortvivlelse steg op paa Randen af Brønden, og styrtede mig uden Overlæg deri. „Jeg maatte jo dog dø under denne Furies Hænder," sagde jeg til mig selv, „saa er det bedre at omkomme her. — Efter," tilføiede noget i min Sjels Indre, „igjen at naae det Sted, hvor det engang var dig saa vel."

Dette var min sidste Tanke i Nedstyrtningen, thi snart betog den tættere blivende Luft og Faldet mig al Besindelse, og jeg kom ikke til mig selv førend jeg havde naaet Bunden, eller meget mere blev modtaget af et Par blide Arme.

„Saa?" sagde en venlig Stemme til mig, „altsaa et saa voldsomt Middel var nødvendigt for igjen at bringe dig til mig?" Jeg slog Øinene op og saae mig i min gode Venindes, den spøgelseagtige Madmoders Arme. Hun var idag ikke saa frygtelig mager, som ved vort første Bekjendtskab, langt mindre tilhyllet, og havde en Mine, som tydede paa et godt Lune.

„Jeg bød dig," sagde hun, idet hun tvang sig til at kaste et strengt Blik paa mig, „jeg bød dig igjen at besøge mig, hvorfor har du undladt det?"

„Naadige Frue, jeg holdt alt det Gode, som var vederfaret mig hos Eder for en Drøm, og vilde for Faren ikke gjerne vove mit Liv."

„Det er godt, for at du ikke igjen skal tænke at det var en Drøm, og for at du ikke ved et Spring i Afgrunden skal være nødt til at sætte dit Liv i Fare, saa tag her denne Blyring, som naar du staaer ved Randen af min Brønd vil bringe dig saa ofte til mig, som du vil."

„Gaae nu! Man søger dig i Overver-

denen med ængstelig Uro, — eller vil du hellere blive hos mig?"

„Nei, naadige Frue," sagde jeg, fordi den slanke Martin hurtigt kom mig i Tanke og som jeg her vel ikke vilde have seet igjen.

„Eller har du ellers en Naade at bede mig om?"

„Nei, naadige Frue," svarede jeg, „idetmindste veed jeg ikke strax at besinde mig."

„Saa gaae hen og besind dig," fortsatte hun, „og besøg mig snart igjen, for at sige mig din Begjæring. Fjern dig nu, for at glæde de ængstelige Søgende."

Derpaa førte hun mig paa en mørk Vei, som gik opad, og bragte mig i saa kort en Tid, at jeg ikke veed, hvorledes jeg skal ligne den med mit lange Fald, til en Hule, som i Brøndens Midte havde en Udgang.

Jeg hørte ovenover Tante Magdelenes, hendes Moders og forskjellige Naboerskers Stemmer, men ingen tonede mig saa kjærligt, som den lange Martins, der med nogle Ord gav den Fortvivlelse tilkjende, i hvilken han var styrtet ved Rygtet om mit Tab.

„Jeg maa selv styrte mig derned," sagde han, naar vi ikke finde hende, dog holdt! lad Spanden komme ned, jeg sætter mig da deri for at søge efter hende, maaskee at hun etsteds er bleven hængende med Klæderne, og endnu er at redde!"

„For Guds Skyld, Martin," raabte jeg, „vov ikke Eders Liv, hernede er Dynd og giftigt Utøi, men kom ned med Spanden og træk mig op, jeg er ingen Skade skeet."

Et Frydeskrig af Martins Mund besvarede min Tale, men min Tante bemærkede, som hun strax havde tænkt, at det intet havde at betyde, og at Springet i Brønden kun havde været en ondskabsfuld Streg af mig, for at sætte hende i Angst og Sorg.

Hvorledes min Modtagelse, efter denne Indledning, hos mine Ovæleser maatte være, lader sig formode. Hos lange Martin var den desto hjerteligere; men jeg drog mig alvorsfuld tilbage, fordi hans utøilede Glæde fornærmede min Sædelighed.

Dog havde denne Begivenhed bragt os hinanden nærmere, jeg vidste, hvormeget han elskede mig, og han kunde ogsaa have temmelig sandsynlige Formodninger om, hvorledes jeg var sindet imod ham, men tale sammen turde vi nu ikke mere, thi jeg blev stærkt bevogtet, og turde ikke mere blive alene hjemme om Søndagen. Hidtil havde jeg af Mangel paa et Regntøi*) ikke kunnet besøge Kirken, nu laante Tante Magdalene mig gjerne sit; for at bortjage mig og at have et Paaskud at blive hjemme for at udklække Anslag imod mig og Martin.

Heller ikke taalte man mig gjerne ved Brøndens Rand, og jeg maatte saaledes længe udsætte mit lovede Besøg hos min Madmoder indtil det endelig faldt mig ind, at vove Reisen til hende om Natten. Jeg gjorde forud i Hemmelighed alle Anstalter dertil. Jeg lavede en Kage, som jeg saa godt vidste at tilberede, at selv min Pleiemoder pleiede at finde den kostelig, og gjemte den ved mig; „thi," sagde jeg, „jeg maae dog gjøre den gode Madmoder en Ære, med Noget og ogsaa vise hende min Duelighed. Dette Bagværk vil sikkerlig smage hende bedre, end hendes Mælkebrød, i hvilket, Sandheden tilstaaet, var overseet Meget."

Saaledes tænkte jeg, da jeg sneg mig fra Huset, og tog Veien til Brønden, men hurtig faldt det mig ind, at jeg havde forglemt noget, og jeg satte mig paa Randen for at tænke efter.

„Hvorledes nu," sagde jeg til mig selv, „naar hun nu spørger dig, om du har tænkt paa den Naade, som du skal udbede dig af hende? — Daare, ikke før at tænke derpaa! hvad vælger du nu af alle Ting, som du gjerne vilde have? Rosen, Rosen, vælg klogt, for ikke at angre det!"

„Nu falder det mig ind," sagde jeg, efter en kort Besindelse. „Martin elsker mig, nu, det er vist, og vil gjerne ægte mig, kun at vi Begge ere fattige, og saaledes endnu ikke tør tænke derpaa. Men naar han nu engang har erhvervet sig saa meget i Krigen, at han kan kjøbe sig et Bondegods, og han tager mig, saa er jeg dog altid en fattig Pige uden Udstyr, udygtig er jeg ogsaa, og kan ikke skaffe ham megen Nytte med mit Arbeide. — Jeg vil bede Fru Hulda, at gjøre mig til den kunstigste Spinderske i hele

*) Et nødvendigt Kirkesmykke i nogle af Tydsklands Egne.

Landet, saa besørger Martin ude Marken og jeg arbeider hjemme og har god Fortjeneste, og vi ere holdne Folk.

Min Beslutning var fattet, jeg dreiede Ringen, som det var lært mig, og befandt mig i et Nu hos min underjordiske Veninde. Jeg gav hende med en Bøien min Kage, hvilken hun fortærede med leende Velbehag og spurgte mig om min Bøn.

Hun betragtede mig med beundrende Øine, og udbrød derpaa leende: Stakkels, lille, eenfoldige Sjæl! og dette er altsaa Alt, hvad du begjærer? dog denne Bøn tillukker dig ikke Tilladelsen til flere, og de skal være dig forundte, men gaae først hen og udfør mine Forretninger. Ryst mine Træer, vand mine Blomster, tillav mit Maaltid, at jeg kan spise, og derpaa vil vi see videre."

Jeg gjorde, hvad hun befalede mig, og den venlige Madmoder nedlod sig saa til, selv at sætte sig ved Rokken for at give mig Underviisning, derpaa maatte jeg kæmme hende, klæde hende af og bringe hende tilsengs og lægge mig til Ro ved Foden af hendes Seng. „Sov vel," sagde hun til mig, „og kom snart igjen, at jeg kan undervise dig i Spinden."

„Ja, naadige Frue," svarede jeg, „men jeg frygter for, „min Tante vil modtage mig slet ved min Opvaagnen, thi jeg er bleven længe borte. Hun bød mig at være uden Bekymring, og jeg sov ind.

Min Søvn var kort og stærk, Dagen begyndte, da jeg vaagnede, først at grye, jeg stod skjælvende op og besørgede min Forretning, fordi jeg efter den Mængde af Ting, som jeg havde seet i Underverdenen, havde gjort og lært, maatte frygte at have været en heel Dag og to Nætter ude, men jeg blev snart overbeviist om det Modsatte, og saae, at man paa Stedet, hvor jeg havde været, kan udrette mere med Tiden, end i Oververdenen.

Jeg brændte af Begjerlighed efter at forsøge mig i min lærte Kunst, og satte mig, saasnart jeg turde, til Rokken. Magdalene, som i nogen Tid havde lært at spinde i Byen, forhaanede som sædvanlig min Uduelighed, men hvorledes forbausedes hun, da hun saa pyntelig saae mig at tage Rokken og i et Nu at fylde min Teen med det fineste Garn. Enhver kom løbende for at see mig spinde, jeg havde den Ære, denne og de følgende Dage at turde blive siddende ved Rokken, thi min Pleiemoder indsaae meget godt, at jeg vilde bringe hende mere Fordeel ved mit Spind, end ved det grovere Arbeides Forretning i Huset, som nu blev overdraget en Pige.

Jeg blev i kort Tid saa berømt ved mit Arbeide, at den Fordeel min Tante havde deraf, var i Sandhed stor. Dog dette forbedrede ikke min Skjæbne, man blev haard, gjerrig og grusom imod mig, og jeg maatte sidde halve Nætter, fordi jeg om Dagen formedelst min Tugtemesterindes Havesyge ikke kunde faae nok færdigt.

Dette berøvede mig Leiligheden til at besøge min Velgjørerinde saa flittig, som jeg ønskede, for fuldstændigt at lade mig undervise af hende i Spinderokkens Hemmeligheder. Dog lykkedes det mig undertiden; jeg kom da aldrig uden at medbringe en Kage, og forlod hende aldrig, uden at have opnaaet større Duelighed, thi ved en anden Bøn, som hun stillede mig fri, faldt jeg paa Kunsten at kunne haandtere Væveſtolen, som hun ligeledes lærte mig, og derved formeredes den Fordeel, som jeg bragte i min Tantes Huus.

Efterhaanden som jeg blev bekjendt med min Madmoder, kom det ogsaa undertiden til fortrolige Samtaler imellem os, og hun løslod mig aldrig uden Spørgsmaalet; om jeg ingen Hemmeligheder havde at opdage hende? Naar jeg derpaa svarede: Nei, saa formanede hun mig hvergang, ogsaa imod Andre saaledes at være taus med mine smaa Hemmeligheder, som imod hende. Ak, jeg tænkte, naar hun saaledes bankede paa mit Hjerte, ofte paa Martin, men hvorfra skulde jeg tage det Mod, at nævne hans Navn for hende!

For det utrolige Arbeide, som formedelst min tiltagende Dygtighed blev paabyrdet mig, saae jeg ham næsten slet ikke, og intet kunde trøste mig over den Græmmelse, som dette foraarsagede mig, uden mit Besøg hos den underjordiske Spindemesterinde, der stedse syntes at vinde mig kjærere, og i hvis stille Gebet enhver qvælende Lidenskab blev bragt til Taushed.

Jeg fandt hende en Dag ganske bedrø-

vet; vort Taffel og vort fælleds Arbeide blev fuldbragt uden al Talen, og hun løslod mig med Taarer i Øiet. Endnu engang Spørgsmaalet om jeg vilde blive hos hende? om jeg ingen Hemmelighed havde at sige hende? derpaa den sædvanlige Formaning, og nu Afskedskysset, hvilket hun nu ofte værdigede mig. „Ak," sagde hun, „jeg frygter for, jeg vil ikke see dig igjen, vær forsigtig, og tag i ethvert Tilfælde til Minde denne Guldteen, den vil gjøre dig riig, men vogt dig vel, at lade den komme fra dig, thi med den taber du enhver Rettighed paa min Omhu.

Jeg kyssede hendes bløde hvide Haand (der nu ikke mere var det magre Skelet, som i Begyndelsen af vort Bekjendtskab) og vædede den med mine Taarer. „Det gjør mig hjerteligt ondt," sagde jeg, „at see Eder græde, men jeg indseer ikke, at I har Aarsag dertil. Denne kjære Ring kan jo i næste Stund, efter at jeg har forladt Eder, bringe mig til Eder igjen. O, den er mig dyrebarere end den, som min Brudgom engang vil give mig foran det hellige Alter."

„Rosen! Rosen!" raabte hun med truende Mine, „det er meget sagt; spørg dit Hjerte, om det ikke gjerne vilde opoffre mit Venskab for en Beilers Kjærlighed? Dog, hvad har du det nødig? jeg er ikke saa haard, at nægte dig Kjærlighed, naar du var oprigtig imod mig. — Men hvad den Ring angaaer, saa bevar den vel, dog vogt dig at lade den komme i fremmede Hænder, jeg vil ugjerne see at den bragte mig ubudne Gjæster i min stille Bolig."

Min Madmoders Veemod forvandlede sig ved Enden af hendes Tale til halv Uvillie og jeg skiltes ikke saa glad fra hende, som de foregaaende Gange. „Hvad maatte hun dog mene med denne besynderlige Tale," sagde jeg til mig selv, „ganske vist har hun erfaret noget om min Kjærlighed til Martin. Jeg pleier undertiden at tale i Søvne, og formodentlig har hun beluret mig. O Daare, som jeg er, at jeg ikke længst har opdaget hende det! hun er saa god, saa nedladende, hun vilde ikke have skjændt! Men svævede min kjære Hemmelighed mig ikke tusind Gange paa Læberne, og formaaede jeg at udtale den? — Bort Rosen, med denne barnagtige Frygtsomhed! tænk, din Madmoder er din Moder, og tal kjæk med hende, Det er jo intet Skjelmstykke at elske og at gifte sig, og engang kan og tør jeg intet foretage uden hende, da hun beviser mig saa meget Godt.

Saaledes tiltalede jeg mig selv efter min Tilbagekomst til Oververdenen, og Beslutningen var fattet, ikke at paadrage mig min Veninde's Uvillie ved fremtidig Taushed. Det var paa en Løverdag, sildig om Natten, da jeg blev fuldelig enig med mig selv, om hvad jeg vilde gjøre, og jeg drev Tenen hurtigere omkring, for at blive færdig med min Opgave, at ikke Noget, som nu undertiden skete, maatte fuldendes om Søndagen, og vilde hindre mig i mit Foretagende.

Min Tante, som havde anskaffet sig smukke Klæder, og brændte af Forlegenhed efter at bære dem til Skue, undlod ikke den anden Dag at gaae til Kirke, men jeg forblev hjemme under Paaskud af en Upasselighed, og ilede, saasnart hun havde vendt mig Ryggen, til min kjære Brønd, for at dreie Ringen og at udføre mit Anslag.

Men førend jeg kom dertil følte jeg mig tiltalt af en blid Stemme.

„Vilde jeg ikke finde dig tilbøielig at høre mig?" spurgte den lange Martin, som i dette Øieblik stod foran mig.

„Fy dog!" skreg jeg med glødende Ansigt, „hvor du har forskrækket mig; Gaae! jeg kan ikke tale med dig, du seer vi ere alene!"

„Just fordi vi ere alene! Jeg har saa meget at sige dig, gode Rosen, og din Beskytterinde forlader dig intet Øieblik!"

Jeg rødmede, trykkede hans Haand, som holdt min fast sluttet, og saae med vaade Øine ned foran mig.

Min Taushed var ham en Indvilligelse. Vi satte os paa Randen af Brønden, og en Samtale begyndte, hvis Ende vi ikke kunne afsee!

„O, min Velgjørrerinde!" raabte jeg, med foldede Hænder og et Blik i Brønden, da Martin havde endt sin Kjærligheds Tilstaaelse og Planen til vor Lykke, „o min Velgjørerinde! du hører denne Mands Ed, vær Dommerske, naar han bliver mig troløs! vær ogsaa min Dommerske, naar jeg bliver det imod ham; thi jeg elsker ham mere, end nogensinde en Pige elskede en Yngling."

„Lev vel, Martin, nu gaaer jeg for at hente Indvilligelsen til vor Lykke, og maaske imorgen er jeg din! Jeg Daare, at jeg ikke længst bad den gode Madmoder om vor Forbindelse!“

„Hvad vil du gjøre!“ skreg min Elskede, der intet begreb af mine Ord, og med Rædsel iagttog, hvorledes jeg hævede mig paa Brøndens Rand, for med min Rings Hjelp at svæve ned til Underverdenen. „Lad mig fare,“ svarede jeg, „vort Vel afhænger af det Skridt, som jeg nu vil gjøre!“

Men Martin, der intet forstod af det, jeg havde for, omslyngede mig med bønlig Mine, og slap mig ikke, førend jeg steg ned og igjen satte mig ved hans Side, for at forklare ham det Dunkle i min Tale, og at gjøre ham til fuldkommen Medvider i min Hemmelighed.

Min Fortælling var lang, da jeg intet dulgte ham, og Udraabene af Glæde og Beundring, seent tusinde Spørgsmaal som han indskjød, gjorde den endnu længere; jeg havde just endt den, da jeg saae min ældste Tante komme langt borte over Grønningen, og mærkede deraf, at Tiden til Besøget hos min Velgjørerinde, var henrunden over Samtalen med den Elskede. Endnu en Omarmelse, endnu nogle henrykte Ord over Nærmelsen af vor Lykke, og derpaa Adskillelsen!

Min skjændende Tante fandt mig ved hendes Ankomst usædvanlig rødmosset, og bød mig at gaae bort fra Brønden til mit Arbeide; men jeg spurgte, fordi jeg strax intet andet vidste at sige, efter Magdalene, og fik det Svar, hun var gaaet over til den anden By. Jeg bekymrede mig kun lidet derom, og var flittig den hele Dag igjennem for snart at kunne gaae til Ro og derpaa at være vaagen til Midnat, for at jeg kunde udrette min vigtige Forretning hos min Beskytterinde.

„Jeg vaagnede kort efter at være indslumret, ved begge mine Tanters Stemmer, som i Sideværelset meget lydt talede med hinanden, og lyttede nøie til, da jeg hørte mit Navn nævne. — „Hun vil vaagne!“ sagde Moderen, „tal sagtere!“ — „Lad hende vaagne,“ svarede Magdalene med hendes sædvanlige Raahed, „Tiden, da Alt maa opklare sig, nærmer sig desuagtet. Forøvrigt gjorde I vel i, at I for Fremtiden troede mig bedre, da I seer, at jeg i Alt har Ret. At det ikke gaaer rigtig til med hendes hurtig opnaaede Dygtighed, vide vi nu, og hendes hemmelige Forstaaelse med min Martin har jeg ogsaa idag afluret. O Gud, hvad det kostede mig, ikke strax at bryde løs og at dræbe det frække Ansigt med mine Hænder! Dog min Sjælestyrke blev mig belønnet, jeg veed nu hendes hele Historie, veed hvad jeg har at gjøre, om hvorledes hun kommer til den gamle Qvinde i Brønden, om hvorledes hun bliver dygtig og smuk; thi, troe mig kun, det Smule Rødt og Hvidt paa hendes Kinder er just ikke naturligt, men en Gave af den gamle Hex. O, jeg vil gaae, vil aftvinge hende Alt, hvad hun har gjort for det eenfoldige Kreatur, og derpaa skal min Martin vel elske mig, han skal elske mig, jeg forsikkrer Eder det, thi jeg vil blive skjønnere og bedre end Rosen, naar mit Anslag lykkes!“

Magdalene slog ved disse Ord i Hænderne og skreg saa vældelig, at hendes Moder for anden Gang maatte byde hende Taushed. „Stille dog,“ tordnede hun, „jeg beder dig, for Guds Skyld! du forglemmer, du veed, at vi til vort Foretagende bruger Ringen, som hun ikke lægger fra sig, og som vi hemmelig maae aftrække hende. O, jeg har længe seet denne Ting hos hende, uden at kjende dens Værd, fordi den kun var af Bly, ellers havde hun ikke saa længe turdet bære den.

Med Rædsel havde jeg hørt paa denne Tale, uden at vide, hvad jeg skulde gjøre, men ved Ringens Nævnelse faldt mig strax min Veninde's Forbud ind, ikke at lade den komme i andre Hænder. Jeg var her den Svagere, og troede ikke at kunde redde den paa anden Maade, end naar jeg lod den falde bagved Sengen; jeg gjorde mig Umage, at lade den falde ganske sagte, men dens Fald tonede saa høit, ligesom Metal kastet fra en stor Høide ned i en klippeagtig Afgrund, jeg hørte længe dens Nedgliden, den prællede to Gange af, ligesom fordumt Magdalenes Vinde, da jeg lod den falde i Brønden.

Jeg blev underligt tilmode ved dette Fald, det var, som om noget raabte i min Sjæls Indre: „God Nat, dyrebare Velgjørerinde! Baandet imellem os er for evigt overskaaret,“ dog havde jeg ingen Tid til ret at blive

mig mine Tanker bevidst, thi mine Plagersker som imidlertid maatte være blevne enige, at sætte List og Godhed tilside og at gaae frem med Magt, stormede ind, og affordrede mig Ringen, da de fandt mig vaagen. Jeg stillede mig an, som om jeg ikke forstod dem, og det kom til en Forklaring, som, da den, blandet med Bebreidelse og Skjælden, blev udtalt af skingrende Qvindestemmer, vilde være mig aldeles uforstaaelig, naar jeg ikke forud var bleven underrettet om Alt.

Men Vægren og Nægten hjalp intet. Man lagde Haand paa mig og mishandlede mig paa den grusomste Maade, og da jeg endelig maatte tilstaae, at Klenodiet, som man søgte hos mig, var faldet bag Sengen, saa blev jeg revet ud og Alt omvendt, for at finde det Tabte.

Man fandt virkelig en gammel Jernring, der maaskee var gaaet løs af et gammelt ødelagt Huusredskab, og snarere havde passet til en Snacksfinger end til min. Man vilde tvinge mig til at tilstaae, at denne var den søgte, og slæbte mig, uden at agte paa min Nægten, til Brønden, for at lære Tante Magdalene, hvorledes hun ved Nedfarten skulde tee sig for den Underjordiske.

Moderen blev hos mig, og behandlede mig med Næveslag, imedens Datteren løb hen at iføre sig de bedste Klæder, for at kunne vise sig med Anstand for Brøndens Frue. Jeg anvendte al min Veltalenhed for at overbevise hende, at det vilde være Magdalenes Liv om at gjøre, naar hun vovede at styrte sig i Brønden i Tillid til denne Ring, thi jeg var ikke ondskabsfuld nok, at unde hende et Uheld, men nu kom hun selv tilsyne, sprang, uden at høre paa min Indvending, i sin Stads op paa Brøndens Rand, dreiede, saaledes som hun havde lært af min Samtale med Martin, Ringen, hævede den høiere Fod, derpaa den venstre, og buldrede med stor Larm ned i Afgrunden, hvor intet andet Haab blev hende tilovers, end at hun med sine lange Klæder kunde blive hængende paa de fremragende Stenes indvendige Side eller blive reddet paa et Buskværk.

Maaskee maatte dette ogsaa være Faldets Begyndelsen; thi vi hørte hende nede klynke og med dump Stemme skrige om Hjælp. Jeg var den første, som fjernede sig, for at kalde Naboerne og den lange Martin til, at de kunde trække Magdalene op, men jeg skulde ikke være saa lykkelig, at bivaane hendes Redning, thi Moderen var hurtig efter mig og spærrede mig inde i mit Kammer med den Forsikkring, at jeg skulde ikke komme ud derfra førend Magdalene igjen kom for Dagen, eller hendes Hævn formedelst hendes Død var for Døren.

Efter at jeg noksom havde fattet mig i min Eensomhed (thi Enhver var løbet til Brønden), og gjort mig tusinde Bebreidelser angaaende den gjorte Feil, med hvilken jeg drog mig denne Ulykke paa Halsen, var det Første jeg foretog mig, at søge efter det tabte Klenodie — Ringen, der, til min største Fornøielse ikke var falden i mine Fjenders Hænder. Jeg havde kastet den bag Sengen og havde villet betegnet Stedet med en Naal, hvor den maatte ligge, men — jeg søgte forgjæves. Ak, kun alt for snart kom mig det dybe Fald i Tankerne, og jeg udbrød grædende: „O, gode Madmoder! du har igjen taget den, jeg var den ikke værdig; men kunde jeg handle anderledes, naar jeg ikke vilde gjøre denne Skat til en uværdig Skabnings Eiendom, der ved dens Hjælp vilde trænge sig ind i dit Gebeet og have forstyrret dets Fred?"

Træt af den megen Græden sank jeg endelig isøvn ned til den blotte Jord, hvorpaa jeg sad, og en Vrimmel af forvirrede Ideer foresvævede min Sjæl; jeg formaaede ikke at adskille dem ved min Opvaagen, kun min Velgjørerindes Billede, som til Slutning lod sig til syne, blev mig tydelig i Sindet, og hendes magre, spidse, til Truen hævede Finger, og den advarende Stemme, med hvilken hun udtalede Ordene: „Oprigtighed, Taushed og Forsigtighed." Ak, den kjære tilrettevisende Stemme, endnu troer jeg at høre den, kun altfor tydelig forekastede hun mig mine Forseelser, og sagde mig, hvad jeg havde at gjøre for Fremtiden.

Jeg fulgte Befalingen, og da Guldtenen min eneste endnu tiloversblevne Skat faldt mig ind, saa løb jeg hurtig at opsøge den, og syede den, da den blev funden, i Foret paa min Underklædning, hvor Ingen vilde berøve mig den. Men denne min Velgjørerindes sidste Gave blev mig desuden sikkret

ved en Omstændighed, der er den bedste Skodde for alle Skatte: Ingen vidste at jeg besad den. Jeg havde i den ulykkelige Samtale med Martin forglemt at nævne den, og den lurende Magdelene havde saaledes ikke den fjerneste Formodning om min Rigdom.

Jeg tilbragte hele den følgende Dag, uden Spise og Drikke i Eensomhed, og i den piinligste Uro. Jeg fornam intet uden min Pleiemoders Hylen over hendes tabte Datter, og de Eder og Forbandelser, som hun udstødte imod mig til nogle Naboersker, der havde forsamlet sig for at trøste hende. Ogsaa Martin fik sin Deel, han havde viist sig efterladende ved hvad man gjorde til Magdalenes Redning. Hun tilskrev ham Skylden, hvorfor den Ulykkelige ikke var bleven funden, han havde ogsaa med Alvor trængt paa min Løsladelse, og da Alt var frugtesløst, hvad han forebragte, fjernet sig med den Forsikkring, at han vilde vide at forskaffe sig og mig Ret, fordi jeg for Gud og hele Verden var hans Brud, som han ved Sollys og brændende Kjerter vilde føre til Alteret, saasnart jeg var i hans Hænder.

O Martin, hvor vel gjorde ikke din voldsomme Iver for mig i mit Hjerte! han var min eneste Trøst og jeg satte mig glad til Vinduet for i den frie Luft, som aandede mig imøde gjennem Gitteret, at see Enden paa min Lidelse.

Det var omtrent ved Aftendæmringen, da jeg fra Stedet ved Brønden hørte et bedøvende Hyl skingre, lig Magdalenes Stemme. Jeg vilde allerede staae op, for gjennem Døren at tilraabe hende Hjælp, da jeg i det Fjerne øinede en Skikkelse, som, jeg veed ikke selv hvorfor, holdt for hendes, omendskjøndt hun næsten intet Menneskeligt havde ved sig, og jo nærmere hun kom, desto afskyeligere blev hun. Ansigt og Hænder vare næppe at kjende for Svulster og Buler; den høie Hovedpynt og den folderige Klædning var dyppet i Skarnet og drog en god Deel af Brøndens Dynd og de smaae Kratbuske bag efter sig; hendes Gang var mere at kalde en Kryben end en Vandring, og hendes Stemme, som hun hylende hævede fra Tid til Tid, tonede græsselig igjen i Bjergene. Hun vilde have vakt Medlidenhed, naar ikke Vrede og Ondskab havde brændt i hendes vanskabte Ansigt, og enhver af hendes Bevægelser havde aandet afmægtig Hævn. Hun truede frygtelig op til mig, da hun drog forbi mit Vindue, og slog derpaa med knyttede Hænder paa Gadedøren, der ufortøvet vilde være aabnet for hende, naar Moderen, som havde seet hende gjennem Vinduet, ikke ved hendes Tilsynekommen var blevet saa forskrækket, at hun i Hastværket ikke kunde finde Nøglen.

Hun maatte vente en god Tid inden hun blev lukket ind, til Spot og Skue for de Forbigaaende, og hendes største Ærgrelse var vistnok, at den lange Martin just blev ført forbi i sin Forretning, og ikke kunde afholde sig fra at træde nærmere, for at overbevise sig om Sandheden af hvad han saae, og derpaa hurtigt undflyede med alle Tegn paa Ækelhed og Afsky.

Jeg nærmede mig Døren, for, da Magdalene nu endelig var indladt, at fornemme af hendes Tale, hvad der havde sat hende i denne beklagelige Tilstand; men hendes Tale var et Hyl, og jeg fornam efter nogen Tids Forløb, da man havde vadsket, salvet og bragt hende tilsengs, mere hvad der var foregaaet af Moderens Underholdning med Naboerskerne, end af hendes Mund.

Det vare Brudstykker, og da jeg siden den Tid aldrig har udspurgt hende om hendes fordums Eventyr, saa kan jeg ikke fuldkommen underrette Eder om samme. Bedækket med Saar og Buler og i hendes Pynts beklageligste Ødelæggelse var hun kommen til Brøndens Bund. Af den Sindsløshed, som ogsaa jeg to Gange ved det heftige Fald havde erfaret, var hun opvaagnet i den samme Egn, som jeg, havde erfaret de samme Eventyr, som jeg erfoer, og opført sig derved ganske overeensstemmende med sin Characteer. Blomsterne og Frugterne havde hun søndertraadt, plyndret Kjøkken, Kjelder og Bagerovn, og sagt Madmoderen, som kom hende imøde med spottende Høflighed, de groveste Sandheder og Usandheder. Fru Hulda brugte en egen Maade til at gjøre sin Modsigerske tam, hun lod et halvt Dusin af hendes undergivne Aander, med hvis Syn hun aldrig havde krænket mine Øine, komme op af Afgrunden, for at forsøge deres Kunster paa den ubændige Magdalene; sorte Fødseler af den evige Nat, Skikkelser, som aldrig et dø-

deligt Øie saae, uden at føle Dødens Nædsel.

Magdalene døde vel ikke, men hun blev endnu før Aften saa bøielig, at hun bedende krøb til den fortørnede Madmoders Fødder og erholdt Naade. Taknemmeligheden for samme var, at hun stod op om Natten, tilvendte sig Natbordets Guld- og Sølv-Sager, undveg hemmelig, og forglemte heller ikke i Flugten at tage Kildens gyldne Skaaler med sig. Hundrede Aander vare fængslede til de fortryllende Skaaler, som ikke lode sig fratage deres Skatte; de forfulgte Røverskeu; det hele Skyggerige bag hende blev vaagnet, de styrtede sig paa hende, for som Aander kunne qvæle de Dødelige, at qvæle hende, og kastede hende til Slutning fra Afsats til Afsats op af Brønden til den samme Rand, hvor hun i nogle lange Timer blev liggende følesløs, uden af Nogen her at blive søgt eller fundet, indtil hun endelig fattede sig og med Hylen tiltraadte Veien til den moderlige Hytte.

Saalidet Magdalene endog fortjente min Medlidenhed, saa bevægede mig dog Beskrivelsen af det, hun havde lidt, saaledes, at jeg stak i Graad, og intet andet trøstede mig, end Moderens Mening, at den største Deel af det skrækkelige Eventyr havde været Phantasie eller Drøm, og at hun dog virkelig intet andet havde lidt, end Contusionerne ved Nedstyrtningen i Brønden.

Magdalene fandt i denne Udlægning, som man gjorde af hendes Fortælling, intet Trøstende; hun vilde ikke lade sig berøve Æren, virkelig saaledes at være blevet mishandlet og bespottet, og udbrølte Besværgelser over alt hvad hun havde sagt, frem fra hendes Sengs-Dybde! „Det er sandt!“ skreg hun, „det er Altsammen sandt! og vil I ikke troe mig, saa føel i mine Lommer. Af alt det Røvede, som man igjen frarev mig, har jeg dog i det Mindste beholdt den gamle Hexes Kam og Børste, de ere af Guld, og kunne gjøre mit Brudeudstyr saa anseeligt, at Martin dog alligevel maa tage mig!“

Næppe havde Moderen hørt om Guld-Klenodier, førend hun løb til Datterens Klæder for at hente dem, men to afskyelige Tudser foer hende imøde, som hængte sig bag paa Nakken af hende og vilde have dræbt hende, dersom ikke en Naboerske havde havt Mod nok, at rive dem bort og kastet dem i Ilden.

Denne Scene endte sig med Eder, Forbandelser og Trudsler imod mig, hvem man ansaae som Stifterinden til alle disse Uheld. Jeg tænkte at døe af Frygt, og skreg med opløftede Hænder: „Gud, Gud! hvad vil der blive af mig, naar jeg skal blive i disse Furiers Vold!“ Men hør, da tonede mig fra Gitteret min Elskedes Stemme: „Kom lille Kjæreste, lad os fly! Forløsningens Time er slaaet!“

Jeg fløi til Vinduet og saae ved Maanens dunkle Skin den lange Martin paa en Stige, forsynet med Værktøi til at sønderbryde mit Fængsels Jernstænger. Det tiltagende Skrig fra mine Tanters Kammer dæmpede Tummelen af vor Flugt. Martin modtog mig i sine Arme, og førend den næste Dag var tilende gjorde Præstens Haand mig til hans Kone.

Mine Fjenders Forfølgelser vare frugtesløse, Anføreren, under hvis Befaling Martin stod, tog os i Beskyttelse; jeg blev ogsaa snart ganske betaget enhver Fare for deres Ondskab, thi Hæren drog kort derefter fra min Fødeegn til fjernere Steder.

O, jeg var lykkelig i min Mands Arme, og intet krænkede mig, uden at jeg for evigt skulde være skilt fra min Velgjørerinde, den gode Madmoder! jeg agtede ikke paa Ringens Tab og gik engang om Natten til Brønden, i den Hensigt at styrte mig deri, og saaledes, der maatte følge derefter hvad der vilde, endnu engang at see min fornærmede Veninde; men ak, Brønden var kastet til! Min og Magdelenes Historie havde gjort Opsigt. Enhver gik med Gysen forbi den Krog, der var mig saa dyrebar, og Øvrigheden maatte, naar de ikke ganske vilde see Egnens Befolkning drage bort, lade sig det behage, at afværge Aanders og Dødeliges Op- og Nedfart ved nogle Lag Jord og Steen. Jeg græd over Ødelæggelsen indtil Solen gik ned, og raabte paa min Velgjørerinde ved hendes kjæreste og styggeste Navn, for, om ogsaa i Vrede, endnu engang at see hende, og rev og trykkede hendes sidste Gave paa tusinde Maader, for at vække de hemmelige Kræfter, som den maaskee maatte have, men forgjæves. Min Mand fandt mig badet i Taarer

paa dette Sted, som formedelst mine Forfølgerskers Nærhed var mig saa farligt, og førte mig med Uvillie hjem, nogle Dage derefter flyttede vi til denne Egn, hvor I har fundet mig.

Min Mand kjøbte af sit Erhverv dette Bondegods, og lod mig blive paa samme, medens han drog i Krigen, og trøstede mig med Haabet om Freden og Gjensynet. Men jeg benyttede de første rolige Timer til at sætte min Guldteen i Gang, som jeg lovede at bruge til Minde om min Madmoder indtil min Død.

Med Nette havde hun forsikkret mig, at dette Klenodie vilde gjøre mig riig, thi det var utroligt, hvad jeg med samme kunde udrette. Jeg forfærdigede i en Time ligesaameget som en Anden i en heel Dag, og hvad det Besynderligste var, naar jeg om Aftenen lod den hænge, neppe med en Traad beklædet, saa fandt jeg den om Morgenen fuld og tung af et Garn, som selv mine Fingre, saa kunstfærdige de endog vare ved Huldas Naade, ikke kunde spinde saa fiint, og som jeg dyrere end Guld solgte ved Hoffet.

Jeg saae aldrig dette Vidunder, uden med den inderligste Tak til Stifterinden af samme, men den største Henrykkelse var mig forbeholdt; da jeg i en sorgfuld, søvnløs Nat, i hvilken min Mands Fraværelse og Fare tyngede mit Sind, kastede Øinene til Rokken, saae jeg Fru Hulda i det klare Maaneskin flittig spindende ved samme, ved Vinduet, hvor den havde sin Plads. Jeg udstødte et høit Skrig af Glæde, jeg nævnte hendes Navn og styrtede ud af Sengen, for at kaste mig til hendes Fødder; men ved min Nærmelse opløstes den elskte Skikkelse i Luften, og jeg greb intet uden den neppe halvt udspundne Teen.

Desuagtet forsøgte jeg dog i mange af de paafølgende Nætter igjen at see min Velgjørerinde og at omfatte hendes Knæ; det Første lykkedes hvergang, men det Sidste aldrig. Undertiden syntes hendes Blik at hvile smilende og kjærlighedsfuld paa mig i det Fjerne, men hun blev altid mine Arme unaaelig og aldrig svarede hun paa mine Klager. Min Rigdom tiltog imidlertid ved hendes Hjælp, men jeg holdt den hemmelig, for ved min Mands Hjemkomst uformodet at overraske ham med samme; jeg levede egentligen lykkeligere i den rolige Middelstand, der tilkom mig, og glædede mig kun for hans Skyld over mine Skatte.

Dog lod jeg den ikke ligge ganske ubrugbar. Velgjørenhed og Gjæstfrihed mod de Fattige, var en af de behageligste Lærdomme, jeg havde lært ved Fru Huldas Spinderok, og hendes Lære var mig altfor hellig til at jeg skulde forsømme at følge den. I Stilhed udstrømmede mine Skatte over de Trængende, og mangt et Øie, som ikke kjendte mig, blev af mig opklaret.

For at kunne udføre Gjæstfrihedens Ret lige saa godt, som den stille Godgjørenheds, kjøbte jeg det lille Huus, tyve Skridt fra Landsbyen, hvilket nu bliver beboet af vor onde Naboerske, og husede Syge og Pilegrimme deri; en sød, salig Beskjæftigelse, til hvis Udøven den vedvarende Krig gav mig tusinde Leiligheder. Et Slag var blevet leveret i vor Egn og mit Huus var fuldt af Saarede, som søgte Helbred i min Hytte, fuldt af Døende, som gjerne vilde udaande den sidste Aande i Stilhed. Jeg kunde sige Eder meget herom, dog hører nu det Nødvendigste.

En ung Mand, paa hvis Redning jeg havde anvendt meget, blev alligevel et Offer for Døden; han anbefalede mig sin Kone før sit Endeligt, og anviste mig det Sted, hvor jeg vilde finde hende, ligeledes syg og Døden nær. „Hun har ikke fortjent denne Omhu af mig," sagde han, „næsten med Magt har hun paatrængt sig mig, og i vort korte Ægteskab vakkert qvælt mig, men hun er en hjælpeløs Fremmed og jeg tør ikke ganske forlade hende uden Trøst, hun kom herover med mig fra det fjerne Tydskland, for her at finde sin Grav. Hent hende til Eder og lad hende døe i Eders Arme, maaskee Eders Forbøn vil aabne hende Himmeldøren, som hendes Synder tillukkede hende."

Den unge Kriger døde og jeg forsømte ikke at opfylde hans sidste Villie. En syg forladt Skabning af min egen Slægt, en Indfødt af mit Fædreneland, en Synderinde ved Evighedens Porte, hvad for en Opfordring for mig til Udøvelsen af de helligste Pligter.

Den Elendige, som blev bragt i mit Huus, var mig Gjenstand for den inderligste

Medlidenhed, men en Gjenstand for Kjærlighed og Velvillie kunde hun aldrig blive for mig, thi hendes Udvortes var ligesaa hæslig, som hendes Opførsel. Hendes med Ar oversaaede Ansigt var et Billede paa hendes urene, forsømte Sjæl. Trods og stormende Utaalmodighed afvexlede i hendes Sygdom med modløse Klager og krybende Ydmyghed imod mig, hendes Pleierske; der paakom mig en Afsky, som jeg næppe vidste selv rigtig at forklare, saa ofte jeg saae hende, og jeg var glad, da hendes Helbred tillod mig, at fjerne hende fra min Hytte.

Jeg forskaffede hende en lille Bolig i Landsbyen, og Arbeide, som jeg betalte hende doppelt; thi hun var, ligesom jeg, en Spinderske. Desto værre gav vor fælleds Drift hende for ofte Leilighed til at qvæle mig ved hendes Nærværelse, og jo mere jeg troede at opdage noget Bekjendt i hendes Stemme og i hendes Træk, desto uudstaaeligere blev hun mig, og jeg udbetalte hende derfor en lille Sum, for at hun kunde begynde noget for sig selv og undvære mig; men alligevel besværede hun mig dagligt ved mit Arbeide, saae efter i alle Kroge i min Hytte, fældte sin Dom over Alt, og mønstrede min Haandtering. En lille Upasselighed, som overfaldt hende hos mig, gav hende engang endog Leilighed til at overnatte ved mig, og jeg havde Aarsag til at formode, at det mere var Nysgjerrighed, end Svaghed, som holdt hende fast hos mig i flere Dage.

Jeg fortaug hende ikke min Tanke, og hun skiltes knurrende og med Trudsler fra mig. „Der gives Folk," sagde hun, „som støver Lykken af deres Huus, og hvem Ulykker derfor snart træder paa Hælen." Jeg agtede ikke hendes Ugleskrig, thi jeg betænkte ikke, at den Ondskabsfulde havde Opfyldelsen af Ulykkens Spaadom i sin Haand.

Faa Dage gik hen, saa fulgte hvad min Fjende havde undt mig; Ilden fortærede mit Huus ved Indgangen til Landsbyen og alt mit Forraad af Hør og Spind; mine Skatte, som jeg havde samlet for mig, min Mand og de Fattige, vare ikke at redde, og jeg bragte intet af Flammerne, uden min Teen.

Ingen viste sig mig hjælpsommere i min Elendighed, end min Fjende, og jeg, blottet for enhver anden Understøttelse, maatte tage imod Tilflugten, som hun tilbød mig i sit Huus. For at gjøre mig min Ulykke større, bragte hun mig paa den tredie Dags Ophold hos hende, den Efterretning, at min Martin var fangen og stod i Fare, efter den Tids Krigsbrug, at blive skudt, tillige med Andre, der ligeledes vare faldne i Fjendens Hænder, saafremt han ikke fandt nogen, der vilde udbetale de satte Løsepenge. Summen man fordrede, var uhyre, jeg havde, med min hemmelige Velgjørerindes Hjælp, maattet spinde i flere Maaneder for at opbringe saa mange Penge, og Redningen maatte skee i faa Dage.

Jeg var fortvivlet, ingen Udvei faldt mig i Tankerne, uden en eneste, for hvilken jeg bævede tilbage, og som jeg dog maatte slaae ind paa, da den var den eneste. Jeg begav mig paa Veien, solgte min Guldteen, strøg Pengene med Taarer til mig, sløi til Leiren, for at udløse min Mand. „Ak!" skreg jeg paa Veien med opløstede Hænder, „ak, Kjærlighed, Kjærlighed! hvilket et Offer har jeg bragt dig! nu ere først mine Baand med min gamle Veninde overskjaarne. Ringens Tab berøvede mig kun hendes Omgang, men Tenens Tab ogsaa Synet af hende og al Velsignelse! Hvad sagde hun ved den sidste Adskillelse? Bevar den vel, thi med den taber du enhver Fordring paa min Beskyttelse og min Velvillie!"

Saaledes jamrede jeg mig; dog Synet af Martin, som ventede mig, og den Glæde, at have reddet ham og nu ikke igjen at blive skildt fra ham, forjagede enhver mørk Tanke. Han indvilligede i at følge til Egnen, hvor vort kjære Huus laae i Ruiner, og jeg formastede mig, snart igjen at fortjene saa meget ved min Flid, at vi kunde gjøre det i Stand igjen og beboe det. Ak, jeg betænkte ikke, hvad jeg sagde! Min Forbindelse med hende, som velsignede min Flid saa overnaturlig, var sønderreven, for Fremtiden var jeg ikke andet end en almindelig Spinderske, og følgelig Erhvervet ved min Rok, næppe tilstrækkelig til at ernære os.

Dog, kunde jeg vel for Alvor troe, at min Velgjørerinde vilde vredes over en uundgaaelig Handling — Pligten imod min Ægtefælle. Jeg opoffrede ikke hendes Gave af Modvillie og Letsindighed, og hun var god nok snart at erstatte mig det igjen, thi ikke

længe derefter, saa hang Guldtenen igjen paa min Rok, og jeg saae den kjære Spinderske igjen sidde ved samme om Natten at fuldende mit Dagværk.

Min Tak og min Glæde var unævnelig og Haabet om vor Opkomst var fast. Endnu engang steeg vort kjære lille Huus frem af sin Aske, vore Marker laae ikke mere øde, men min Martin drev selv de modige Tyre for at pløie Jorden eller for at indføre Høstens Velsignelse i den større nyopbyggede Lade.

Vi vare lykkelige ved fælleds Flid, og intet krænkede mig, uden at jeg ikke saae Martins Øine i længere Tid, saa blide hænge ved mig, som forhen. Dog trøstede jeg mig selv; Martin, tænkte jeg, er nu ikke mere Elsker, han er Ægtemand, heller ikke du mere den unge blomstrende Rose, og han ikke mere den attenaarige Yngling, som fordum, da han ved Brønden for første Gang tilsvoer mig evig Kjærlighed. Krigens Møisommeligheder og Huusstandens Arbeide have borttaget hans Munterhed, han føler endnu for dig, som tilforn, men han kan ikke udtrykke det paa den indtagende Maade, som fordum fortryllede dig.

Hans kolde Opførsel drog vel ikke Kjærlighedens Formindskelse, men dog Tiltroens Aftagen efter sig. At opdage ham Tenens Hemmelighed og vor Rigdoms uudtømmelige Kilde, havde jeg fra vor Gjenforenings Begyndelse fundet Betænkelighed ved, og nu, da Martin ikke mere kastede sine Blikke paa mig, der kunde lokke mig enhver Hemmelighed fra Sjælens Indre, nu var det mig saa meget lettere, at beholde mine smaae Anliggender for mig. „Taushed! Taushed!" sagde jeg til mig selv, „er min Skats bedste Vogterske. Min hemmelige Veninde vil elske mig saa meget høiere, naar jeg ikke meddeler til Nogen, hvad mellem os foregaaer."

Desto værre anbragte jeg Klogskabens fine Udøvelse her paa urette Sted, og maatte see, at min Tilbageholdenhed, som næsten udtrykte sig i alle mine Handlinger, stedse gjorde min Mand mere fremmed imod mig. Ak, det er nok, naar min Ven fjernede sig nogle Skridt fra mig paa en Korsvei, jeg havde, for at see en evig Adskillen imøde, ikke nødig at gjøre det samme fra min Side. Lad mig vente ham taalmodig paa det Punkt, hvor han løsrev sig fra mig, lad mig bedende følge ham efter, naar Rummet, der ligger imellem os, ikke hurtig skal blive umaaleligt.

Martin begyndte at blive hele Dage fraværende, og hvad der krænkede mig meest, var, at han tilbragte den Tid, han berøvede mig, i min forhadte Naboerskes Huus. Skinsyge var umuligt ved hendes Persons Styghed, men Mistanken, at hun søgte at fylde hans Hjerte med Gift imod mig Uskyldige, var kun altfor begrundet. De rasende Bebreidelser, med hvilke han begyndte at anfalde mig, det stygge Anstrøg, han vidste at give enhver af mine Handlinger, som faldt i den Tid, da Krigen drog ham bort, viste, at jeg ikke forgjæves havde frygtet den giftige Snogs Inspiration.

Min Omhu for Pilegrimme og Fattige var Udsvævelsens hemmelige Ødselhed og Skjulkappe. Min Rigdom slet erhvervet Gods, og min vedvarende Forstaaelse med min hemmelige Veninde, Troldom og Omgang med onde Aander.

Jeg tænkte at skulde synke i Jorden ved den sidste Beskyldning, og spurgte skjælvende, om hvad han vidste om disse Ting?

„Lad mig hellere spørge, hvorfor du holdt mig dem hemmelige?" spurgte han, „dengang da du endnu var ung og uskyldig, fortaug du mig intet, og jeg var for uerfaren, for meget forblændet af Kjærlighed, til at kunne finde noget strafværdig i det du da gjorde. Nu er du en hyklerisk Forbryderske, og jeg er tilstrækkeligt underrettet af min Pligt, til at forelægge dig Valget under to Betingelser: enten evig Adskillelse fra mig, eller fra den afskyelige Aand, som hver Nat sidder ved din Rok og suser Hørret med sine Kløer."

„Martin! bagtaler du din Velgjørerinde, som gjorde mig til din, velsignede vort Liv og reddede dig fra Døden?"

„O, jeg forbander Forbindelsen ved en Troldqvinde, forbander det forbudne Erhverv ved gudsbespottelige Kunster, forbander selv mit Liv, da du kjøbte det ved den forhexede Teens, dine Synders lave Værktøis Opoffrelse, som jeg, saasnart jeg finder den, kaster i den dybeste Afgrund og vil styrte mig efter den."

„Martin, du raser, hvad sludbrer du for Ting, som du ikke har af min Mund, og som saaledes kunne være falske?"

„O, der gives gode Sjæle, som aabnede mig Oinene, hvilke selv saae og hørte, og ogsaa lod mig see og høre, saa at Tankerne forgik mig!"

Denne skrækkelige Samtale var Indledningen til en Forklaring, som viste mig, at jeg havde min onde Naboerske at takke for min hele Ulykke; hun havde lidt efter lidt afluret alle mine Hemmeligheder, og meddeelt min Mand dem paa en Maade, som var den meest passende til at opvække Stormen i hans lette fyrige Sjæl, der nu brød løs over mig.

Jeg svømmede i Taarer, Uvillien imod min rasende Mand blev fortrængt af den meest levende Medlidenhed, formedelst hans ulykkelige Skuffelse, der gjorde ham saa elendig, og som jeg forgjæves søgte at tilintetgjøre. Forestillingerne mellem hans fordums Kjærlighed og hans nuværende Had syntes frygtelige imod hinanden, og jeg skreg: „O Hulda! hvad hjælper mig alle dine Velgjerninger, naar jeg skal kjøbe dem saa dyrt? Tag dine Gaver, tag din hele Velsignelse tilbage, kun giv mig den Martin igjen, som engang tilsvoer mig Kjærlighed ved din Brønd!"

Martin stod med korslagte Arme, og stirrede paa mig med opspilede Oine, som ventede han paa min Beslutnings nøiagtige Forklaring.

„Bliver du fast ved Valget, som du foreslaaer?" spurgte jeg, idet jeg tørrede mine Oine.

„Ja, Rosen, Pligt, Religion og Kjærligheden til dig byder det."

„Kjærlighed til mig?" skreg jeg, idet jeg sprang op og løsgjorde min kjære Teen fra Rokken, „o, har du endnu Kjærlighed til mig, saa tag Alt, Alt, kun vær igjen ganske min. Tag den, din Ernærerinde, dit Livs Frelserinde! tag den, det fortrolige Baand, som bandt mig til en af Himmelens saligste Aander, jeg opoffrer den gjerne, naar jeg kun dermed kan kjøbe mig dit Hjerte."

Martin tog Klenodiet, betragtede det nogle Oieblikke, betragtede mig, trykkende mig til sit Hjerte, kastede den ulykkelige Aarsag til vor Tvist igjennem Vinduet i den forbiilende Strøm, der gjerrig opslugte den.

Med Tabet af min kjæreste Skat, var Kilden til vor hele Velstand ganske forsvunden; vor Rigdom havde ingen Tilvext mere, ogsaa det allerede Vundne forsvandt os imellem Hænderne. Vi vare fattige Bønderfolk, som vor Nabo, men Tenen fyldte sig blot med sædvanlig, møisomt forfærdiget og slet betalt Garn, Jorden under min Mands Plough var haard og gav kun det eetfold, hvad vi ellers i eet Aar havde høstet tifold. Men troer I vel, at dette krænkede mig. Mit Sind havde aldrig higet efter Rigdom, hvad der nagede paa mit Hjerte, var den evige Adskillelse fra min Velgjørerinde, som jeg ikke mere ved klare Nætter saae dreie min Teen og tilsmile mig Velvillie. Dog dette erstattede min Mands Kjærlighed mig fuldkomment, der nu forsonet med mig, var ganske den samme, som jeg først havde lært at kjende ham.

Det lykkedes mig fuldkommen at overbevise ham om den Uret, han havde gjort mig, og at gjøre ham vor Roligheds Forstyrrerinde mistænkelig. Til at opfylde ham med Afsky mod den onde Naboerske, var intet virksommere, end de Formodninger paa hvilke vi lidt efter lidt kom, at hun var den forkastede Magdalene, der fra Begyndelsen af betragtede vor Lykke med hadefulde Oine og ikke hvilede førend hun havde tilintetgjort en Deel af samme (Gud været lovet ikke den bedste), Magdalenes egen Tilstaaelse gjorde senere vore Formodninger til Vished. Hun gav sig ved samme Udseende af en angrende Synderinde, og fandt i denne Henseende stedse vor Dør aaben.

Vi saae hende ugjerne og taalte hende blot af Medlidenhed, imidlertid stræbte hun deels at nægte, deels at besmykke enhver af hende os bevist Lumskhed. I Intet var hun mere veltalende, end i at forsvare sit Had mod Brøndens Frue. „Kunde jeg," sagde hun, med Modighed, „see, min Fiende, som Selskabsøster hos mine Venner?" Hun, som straffede min Barndomsstreg saa grusomt? hun, som røvede mig min Skjønhed, og brændemærkede mit Ansigt med Ar, der gjorde mig ukjendelig selv for Eder? Takker Gud, I Kjære, at jeg befriede Eder fra denne

Hex, der tidlig eller sildig ogsaa vilde have viist Eder Kløerne og myrdet Eder."

Jeg maatte tie til denne Tale, ogsaa min Mand taug, men jeg troer, at han leed i sit Indre mere ved samme end jeg. Jeg havde fundet mig i min Skjæbne, men han, som med Tiden kom til sund Eftertanke og havde Aarsag at betragte sig som vor Velstands Forstyrrer, græmmede sig hemmelig, tærede hen og — døde.

(Fortsættes).

Et Exempel paa Guds Førelser.

I Sommeren 1848 blev en Skjærsliber fængslet i Stutgart og kom saaledes, tilligemed flere Andre, i eet Fængsel. Iblandt disse var der en ung Mand, som forekom ham paafaldende og som han vilde tale til. Men den unge Mand kunde ikke tale Tydsk. Skjærsliberen, som forstod det russiske Sprog, hørte imidlertid at den unge Mand var en Russer og tiltalede ham derfor i dette Sprog. Det unge Menneske fortalte, at han var reist til Würtemberg for at søge sin Fader, om hvem han havde hørt at han skulde opholde sig der. Men fordi han var bleven blottet for alle Levnetsmidler og ingensteds havde kunnet faae Arbeide, saa havde han tilsidst ingen anden Udvei havt, end at betle. Men derved var han falden i Politiets Hænder og sad nu her til Straf. I Fortællingens Løb nævnede han ogsaa Navnet paa den, der skulde være hans Fader. Da styrtede paa eengang store Taarer nedad Skjærsliberens Kinder. Thi Medfangen var hans Søn, som han som lille Barn havde efterladt i Rusland for at søge sin Lykke i den vide Verden. Faderen havde ladet sig hverve i Grækenland, faldt i tyrkisk Fangenskab, kjæmpede da imod Mehemed Ali, traadte senere i dennes Tjeneste og kom tilbage til Würtemberg, for paa en saa vidunderlig Maade at træffe sammen med sin Søn i et Fængsel i Stutgart.

Manden uden Hjerne.

For nogle Aar siden kom en ung, fornem klædt Herre til en Barbeer og klagede over uophørlig Hovedpine. Efter grundig Undersøgelse af Patienten erklærede Barberen eller Kirurgen, at han ingen bestemt udtrykt Sygdomstilstand kunde opdage hvorfor han maatte bede om Tilladelse til at trepanere ham.

„Ja, vær'sgo'!" tillod den unge Herre.

Barbereren trepanerede nu den Syge, det vil sige: han savede den øverste Deel af Hjerneskallen af, og havde nu den øverste af Side Hjernen liggende ganske aaben for sig. Han fandt den i frisk Tilstand, og bad derfor om Tilladelse til at udtage Hjernen heel og holden, for at han kunde besee den franeden.

„Ja, vær'sgo'!" fik han atter til Svar.

Barbereren tog nu Hjernen ud, lagde den meget forsigtig paa et Ark hvidt, Papiir og besaae den fra alle Sider. Imidlertid gik en smuk Dame forbi, som havde en saadan Tiltrækningskraft for den unge Herre, at han øieblikkelig trykte den afsavede Deel af Hjerneskallen paa Hovedet, tog sin Hat og styrtede udaf Huset. Ængstelig sprang Barbereren efter ham og raabte uophørlig: „For Guds Skyld, tag dog ogsaa Deres Hjerne med! Hvad vil De gjøre uden Hjerne?" Men som om han var besat af Djævelen løb den unge Herre saaledes, at han snart ikke var mere til at see.

Forsigtig og omhyggelig indviklede Barbereren Hjernen i Papiret og gjemte den i sin Medikamentkasse. Nogle Dage derefter saae han lykkeligviis den unge Herre spadserende paa Volden med den samme Dame, som havde bortrevet ham fra ham. Hjerteglad gik han til ham og sagde: „Men for

Guds Skyld, hvad gjør De? Hvorledes lever De? Hvorfor afhenter De dog ikke Deres Hjerne hos mig?"

Høimodig svarede den Hjerneløse: „Lad det kun være godt og behold Hjernen; jeg bruger den ikke mere, thi jeg har gjort et rigt Giftermaal og er bleven fyrstelig Raad!"

Dermed lod han Barbereren staae, som paa sin Side slet ikke kunde begribe, at Hjernen, under saadanne Omstændigheder, skulde være undværlig, indtil en Kyndigere leilighedsviis forklarede ham Sagen derhen, at desværre mange Mennesker gaae ud fra den Anskuelse, at man ikke har nogen Forstand eller nye Kundskaber mere nødig, saasnart der er tilfalden Een et indbringende Embede eller en stor Formue, uden at betænke, at man netop da ikke kan være kundskabsriig nok for at optræde som Folkets Fører. Vel har vor udartede Slægt megen Skyld deri, idet den ikke mere eller ialfald kun sjelden bringer den sande Fortjeneste Hyldest, men bøier sig for Titler, Rang og Penge. Vi ere af samme Mening, og ønske, at Rigsdagen maatte forskaffe os en „Tvangslov" til det Bedre i denne Henseende.

H.

Pindsefest.

Procession af de hellige Dandsende til Ære for St. Willibrord, i Echternach i Hertugdommet Luxemburg.

(See Lithographiet.)

Denne snurrige Høitidelighed, en Frugt af Folkenes Uvidenhed i Middelalderen, understøttet af begjærlige og fanatiske Munke, har vedligeholdt sig indtil vore Dage. Den bestaaer i at tilbagelægge Veien imellem Broen over Surefloden og Sognekirken, hvor Echternachs Skytshelgen ligger begraven under Alteret, idet Man dandsende gaaer tre Skridt fremad og to Skridt tilbage.

Echternach, Epternacum eller Esternacum i det 8de Aarhundrede, er en By med 3,500 Indbyggere, og ligger ved den høire Bred af Sure syv Miil fra Luxemburg i en frugtbar og malerisk Dal. Nogle romerske Villaer indtoge først dens Plads, men den skylder især sin Tilvæxt og Fremskridt til det Kloster, som imod Slutningen af det syvende Aarhundrede blev stiftet af St. Willibrord, en Angelsachser af Fødsel, Frisernes Apostel, Biskop i Utrecht og første Abbed i det nævnte Kloster. Han døde der 739 i stort Ry for Dyd og Hellighed.

Pludselig imod Enden af det fjortende Aarhundrede talte de Belgiske Annaler om denne besynderlige Fest, uden at angive dens første Opstaaen. Folkesagnet beretter at den skal være indstiftet i Anledning af en Qvægsyge, der i fjerne Tider reiste sig i Landet, at Qvæget blev betaget af en Slags Galskab og begyndte at dandse og springe i Staldene, indtil Døden paafulgte. For at besværge denne Landeplage skal Folket have gjort det Løfte, at de selv vilde gaae og springe til St. Willibrords Ære, hvilket blev kronet med et fuldstændigt Held. Da Processionen i et vist Tidspunkt var bleven afbrudt eller forsømt, begyndte Qvæget at dandse igjen, saa at Menneskene vare nødte til atter at tage fat paa deres lovede Procession, som har vedvaret indtil vore Dage.

Anecdote.

En riig Mand, der lod sit Huus udbedre, saae undertiden efter. En Dag bemærkede han et Antal Søm, der laae strøet omkring paa Jorden, og han sagde da til en nærved arbeidende Tømmermand: „Men hvorfor tager De ikke disse Søm op; de ville sikkert gaae tabte." — „Ak nei," svarede Tømmermanden, „De vil finde dem alle paa Regningen."

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Noget Lignende frembyder i mangfoldige Henseender det berømte Pico de Teyde paa Teneriffa, ogsaa det er en mægtig (men nu fuldkommen udslukket) Vulcan af endnu større Høide end Ætna og af samme Vigtighed for Plantegeographien, idet ogsaa her, ligesom paa det fornævnte Bjerg, Vegetationen af et bredt Jordbelte er sammentrængt paa et ganske lidet Rum, betinget af den stigende climatiske Høide. Men dette er ikke det Sammenligningspunkt, vi søge, dertil var ethvertsomhelst andet Bjerg med lignende Beliggenhed og lige Høide ligegodt tjenligt, men det er Ligheden som Vulcan; man seer nemlig ved dette Bjerg lige saa godt eller maaskee bedre end ved Ætna Hævningskrateret; det egentlige Keglebjerg, den udslukkede Vulcan, som kan sees fra Søen i en Afstand af mere end 30 Mile, er omgjærdet af en 7000 Fod høi Circus, som fra Havet stiger op mod Midten og da pludseligt danner et næsten lodret Affald.

Fra det Indre af dette mægtige Hævningskrater, som holder flere Mile i Gjennemsnit, stiger først den smukke, regelmæssige Eruptionskegle, der dannes af Pimpsteen og Obsidian, frem, idet den meget tydelig viser den Art, hvoraf den er opstaaet; men høist lærerigt er det, at Hævningen af den ydre Kraterlinie ikke alene har blottet Lagene, men ogsaa aabnet talrige Spalter, som gjennemfure den hele Øe og fortsætte sig ud i Havet, saa at en opmærksom Geognost, L. v. Buch, der ikke skyer de dermed forbundne Besværligheder og Farer, formaaede at undersøge Jordskorpen indtil en Dybde af 7000 Fod, at optegne Lagene, saaledes som de opstode ved Jordmassens Stivnen og Jordskorpens Dannelse, og give os en Nøgle til Jordbannelsens Historie, som man før den Tid ikke har havt. Da nemlig Jordoverfladen ved Randen af Hævningskrateret har hævet sig 7 til 8000 Fod, og der i dette Bjerg atter gives Kløfter, som række ned til Havet, bliver man istand til at underkaste Jordskorpens Skikkelse en nøiere Betragtning fra Overfladen indtil den nævnte Dybde.

Paa det samme store underjordiske Arnested som Ætna og Vesuv staae formodentligt de mindre, men meget virksomme Vulcaner Stromboli, Volcano, Volcanello og det udslukkede Epomeo paa Ischia. Humboldt siger, at Vulcanernes Virksomhed synes at staae i et omvendt Forhold til deres Størrelse. Med Hensyn til de ildsprudende Bjerge paa de lipariske Øer er dette Udsagn fuldkommen berettiget; omendskjøndt de i historisk Tid ikke have havt noget storartet Udbrud, ere de dog i uafbrudt Virksomhed og udsende stadigt af deres Kratere Flammer, Røg og Dynd, sandsynligviis fordi de paa Grund af den ringe Høide ikke have en saa høi Søile af smeltede Substantser at overvinde, og da de stedse ere aabne, kunne Gasarterne ikke samle sig i saa stor Mængde og til en saa stor Spændkraft, at de foranledige egentlige Udbrud. — Øen Santorin og dens vulcanske Udbrud have vi alt tidligere omtalt.

Til Europa bliver som bekjendt ogsaa regnet den temmeligt fjerntliggende Øe Island. De ældre Lærebøger vide kun om een Vulcan paa samme, nemlig Hekla; men i Virkeligheden gives der 21, hvoraf fortiden 13 ere udslukkede og 8 i Virksomhed. Hekla er ingenlunde den største og virksomste af disse, men den blev kun meest bekjendt, fordi den ligger tæt ved den stærkest befolkede sydlige Kyst og i Nærheden af to andre Vulcaner, som betragtede fra Søen af let kunne blive og ofte nok ere blevne forvexlede med den.

Det nærmest Hekla beliggende Bjerg hedder Vester-Jökull, maaler 5680 Fod og brændte meget stærkt i Aarene 1821 og 1823.

Köttlunga eller Kattlagia Jökull havde i Aaret 1823 trende Udbrud, som vare ledsagede af stærke Jordrystelser; i Aaret 1756 fandt endog fem heftige Eruptioner Sted.

Oraega-Jökull, 5927 Fod høi, havde 1755 flere meget heftige Udbrud og er siden den Tid vedbleven at være i Virksomhed, saa at den stadigt ryger og udkaster smaa Steenstykker (hvis gløbende Tilstand man især kan bemærke om Natten).

Herbebreid Jökull har havt mangfoldige Udbrud, hvoraf i Aaret 1818 flere fulgte efter hinanden, idet Røg- og Ildsøilerne hævede sig 4000 Fod over dens Top.

Foruden Trølladingur Jökull ere især

Krabla Jökull og Skapta Jökull mærkelige; de tvende sidste udsendte hele sex Maaneder af Aaret 1783 uophørligt en fiin Aske, som ført hen over hele Europa frembragte en abnorm Farvning i Atmosphæren og en Fordunkling af Solskiven.

Flere af disse Vulcaner, som alle 8 ved deres Ild- og Røgstøtter antyde en uafbrudt Virksomhed, have udgydt saa uhyre Lavastrømme, at store Dalstrækninger ere blevne opfyldte, Tusinder af Mennesker omkomne og tre Fjerdedele af den engang saa stærkt bebyggede Ø ere blevne gjorte ubeboelige.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

Middelalderen.

Andet Afsnit.

De romerske Keisere og Christendommen.

Tiberius og Nero.

Nero (68 efter Chr.)

1.

Efter Tiberius besteg Cajus med Spottenavnet Caligula (Halvstøvlen) Thronen. Man kaldte ham saaledes, fordi han alt som Dreng blev seet i Leiren med smaa Soldaterstøvler. Denne var ligesaa afsindig, som han var grusom. Han lod Hovederne hugge af Jupiters Billedstøtter, og lod sætte sit eget Billede i Stedet paa Kroppen. Han vilde æres som Tordengud, og lod bygge Templer, hvori hans Billedstøtter bleve Gjenstand for guddommelig Tilbedelse. Endelig lod han endog sin Hest udnævne til Consul; den residerede i en Marmorstald og aad af gyldne Krybber. Tillykke blev Tordenguden snart myrdet. Hans Efterfølger var Claudius; denne lod Qvinder og frigivne Slaver regjere i sit Sted, medens han underholdt sig med at betragte Døende, hvis Trækninger vare det behageligste Skuespil for ham. Han blev forgiftet af sin egen Gemalinde. Men Nero overtraf dog alle i Grusomhed. Han regjerede i Aaret 66 efter Chr. Fødsel og blev Roms Mordbrænder. For at forherlige sit Navn ved prægtige Bygninger, lod han Rom stikke i Brand. Sex Dage og syv Nætter varede Branden. Da Ilden rasede heftigst, saae man Keiseren paa Paladsets Tinde i en Citherspillers prægtige Gevandt, der til Lyrens Klang besang Trojas Ødelæggelse. Men da han mærkede, at Folket blev forbittret herover og holdt ham for Brandstifteren, saa væltede han strax Skylden over fra sig paa de stakkels forhadte og foragtede Christne. Deres Piinsler bleve ham nu et ligesaa behageligt Skuespil som tidligere Branden. De Christne bleve lagte paa Pinebænken, knebne med gloende Jern, sønderrevne af vilde Dyr. For at gjøre Synet endnu behageligere, overstrøg man dem med brændbare Stoffer og stak Ild paa dem. Nero overlod sine egne Haver hertil og foer selv i sin Pragtvogn om mellem disse Dødningelygter, for at more sig ved dette græsselige Skuespil. Ogsaa Apostlene Paulus og Petrus bleve ramte af denne Forfølgelse; hiin blev som romersk Borger halshugget, denne korsfæstet hiinsides Tiberen.

Efter Branden opbyggede Nero sin Hovedstad prægtigere, end den hidtil havde været og hans nye Pallads blev kaldt „det gyldne Huus" formedelst den umaadelige Ødslen med Guld og Ædelstene, hvormed alle Værelser glimrede. Men det var ikke nok, at han lod Kunstnere arbeide for sig, han vilde ogsaa selv ansees for Kunstner og tage Luven fra dem alle. I den store Væddekjørsel i Circus tog han selv Deel, han optraadte offentligt som Sanger og Digter, og den store Skare af Smigrere, som omgav ham, forrykkede aldeles hans Hjerne med deres Roes. Han foretog sig en egentlig Kunstreise til Grækenland, for at erholde Prisen i de græske Kamplege, hvilket han ogsaa erholdt af de dybtfaldne Grækere. Nero hjembragte fra Grækenland ikke mindre end 1800 Kroner, som man havde ødslet paa ham som Kongen

for Sangere, Digtere, Vognstyrere og Brydere. Hans Indtog i Hovedstaden var overordentlig prægtigt. Her viste han sig paa Augustus' Vogn, klædt i Purpur og bekrandset med Olietræets Løv, et Smykke for den olympiske Seirherre. I Haanden bar han den pythiske Krone, og de andre 1800 bleve baarne foran ham. Ved hans Side sad Diodorus, en Tonekunstner, og derpaa fulgte en umaadelig Skare af Sangere, som feirede hans Bedrifter i deres Sange. Senatet, Ridderne og Folket ledsagede dette barnagtige Optog, Luften gjenlød af Bifaldsraab, hele Staden var oplyst og duftede af Brændoffre. Gaderne vare bestrøede med Safran og fra alle Vinduer strømmede Guirlander, Blomster og Krandse ned over ham.

2.

Nero havde forstødt sin Gemalinde og derefter ladet hende forgive, derpaa myrdede han sin egen Moder og sin Lærer og Raadgiver Seneca, fordi hans Mistanke var bleven vakt mod denne. Ofte hørte man ham sige, at han hellere vilde være hadet end elsket. Og ustandseligt arbeidede Bøddelens Sværd, under hvilket Roms ædleste Hoveder maatte bløde.

Men endelig blev Folket kjed af den grusomme Tyran. Julius Vindex, Befalingsmand over de romerske Legioner i Gallien, udtalte sig offentligt mod Neros Blodregjering og udraabte Statholderen i Spanien Sergius Galba til Modkeiser. I Begyndelsen spottede Nero derover, men da han erholdt Underretning om, at Galba havde sluttet sig til Oprøret, blev han saa heftigt forskrækket, at han stødte Bordet, hvorved han sad, om, sønderrev sine Klæder, slog sig i Hovedet og raabte uophørligt: „jeg er fortabt!" Skrækkelige Tanker og Beslutninger gjennemkrydsede hans Sind. Han vilde lade alle Statholdere dræbe og myrde alle Gallere. Senatet vilde han forgive, lade Staden stikke i Brand og de til Dyrefægtninger bestemte vilde Dyr slippe løs paa Folket. Da lovede han atter, at naar han slap derfra med Livet, vilde han vise sig paa Theatret som Sanger. Men da Oprøret stedse greb mere om sig, anede Nero sin Undergang. Han vilde flygte til Ægypten, men da han ved Midnatstid stod op, havde hans Livvagt forladt ham. Da forlangte Uslingen, at en af hans Yndlinge skulde gjøre Ende paa hans Liv, men heller ikke hertil fandtes Nogen villig. Med de Ord: „Saa har jeg da ingen Ven mere!" styrtede han bort og vilde styrte sig i Tiberen, men da han stod ved Bredden, tabte han Modet dertil. Da standsede han og fattede den Beslutning at begive sig til et Landsted, og der med Standhaftighed vente Døden. Da Senatet havde mærket, hvorledes alle Soldater vare mod Nero, tog det Mod til sig og dømte Nero til Døden. Da han erfarede dette, begyndte han at sittre over hele Legemet. Han greb tvende Dolke og befølte deres Spids, men stak dem atter i Skeden, da han tabte Modet til at begaae Selvmord. Den Frigivne, som var hos ham, skulde først gjøre Ende paa sit Liv, for ved sit Exempel at give ham Mod. Pludselig lød Hovslag af Heste; det var Ryttere, som skulde sætte efter den bortflygtede Keiser. Skjælvende satte han Dolken paa Struben, men kun det Tryk, som den Frigivne gav Mordredskabet, havde han at takke for det dødelige Saar, som beskyttede ham for sine Forfølgeres Mishandlinger. Endnu var Nero ikke død, da Rytternes Anfører traadte ind i Værelset og fandt ham svømmende i sit Blod. Med et mørkt Blik skuede Tyrannen paa ham; hans sidste Ord skal have været: „Hvilken Kunstner taber Verden ikke i mig."

(Fortsættes.)

Genelas
eller
den korte Kaabe.

(Efter Benedikte Nauberts „Blumenlese etc.")

(Sluttet.)

Jeg var en fattig, hjælpeløs, forladt Enke, og følte først nu, hvad jeg havde mistet ved Adskillelsen fra min gamle Veninde, der ikke vilde have ladet mig være utrøstet i min

Jammer. Men jeg havde paa en Maade godvillig opgivet min Forbindelse med hende og fortjente ikke, at hun bekymrede sig videre om mig.

Dog, hun gjorde det; hendes troe Haand var mig umiskjendelig, og jeg vilde endnu have nydt Frugterne af hendes Velgjerninger, naar ikke min Modstanderske stedse havde vist at frarive mig hende.

Alder og Taarer havde med Tiden svækket mine Dine, min Fortjeneste var slet, Armod og Mangel stode for Døren; da blev jeg tilsinds at sælge min Gjede, der hidindtil havde ernæret mig med sin Melk, for bedre at kunne hjælpe mig, naar jeg paa engang fik Penge imellem Hænder. Jeg gik ud paa Engen, for endnu for sidste Gang at hente den et velsmagende Foder og derpaa at skille mig ved den. Jeg lagde de fedeste Urter i mit Forklæde, sukkede og græd imellem over Adskillelsen fra mit kjære Huusqvæg.

Da drev en Hyrde mig forbi med sin Hjord, hvem jeg ikke forhen havde seet. „Hvorfor græder I, Moder," sagde han, og jeg fortalte ham, hvad der trykkede mit Hjerte, „Ei," sagde han, „Sørgmodighed gjør ikke godt. Gjør som jeg, see, jeg driver syngende min Hjord ud, og syngende driver jeg dem ind, og Velsignelsen og Tilvæxt er min Næring!"

„Ak, jeg gjorde ogsaa engang mit Dagværk med Sang og godt Mod, men nu væder jeg min Teen med Taarer."

„I er en Spinderske? — Gud være Tak, jeg kan ogsaa spinde, men jeg væder ikke min Teen med Taarer, og derfor har jeg god Lykke ved Afsætningen. Tag dog for et Under Skyld dette Nøgle fra mit Spind, jeg skjænker Eder det, maaskee bringer det Eder Fordeel, fordi det er spundet ved munter Latter."

Jeg saae paa den Talende, en ung, brav Svend, og tog imod hans Garn, som han leende rakte mig. „Vind deraf," sagde han, „saa meget du vil, din Lykke varer ligesaa længe som Traaden, men just ikke til Kilden, af hvilken den er fremstaaet."

Det vare gaadefulde Ord, hvis Forklaring jeg gjerne havde hørt af ham, men mine samlede Urter faldt mig just ud af Forklæbet, og da jeg havde ravet dem sammen og reiste mig, var Skæfer og Hjorden borte.

Jeg ilede hjem, gav mit Qvæg Foderet, og begyndte med Anelsen om et Vidunder at vinde et Garn af mit Nøgle, som ikke let spindes af en Hyrde bag sin Hjord. Jeg vandt og vandt denne og de følgende Dage saa meget, at jeg fik Penge nok derfor i Byen for ikke at behøve at sælge min Gjede. Mit Garnmagasin var uudtømmeligt, og min Lykke begyndte igjen at blomstre. Jeg tog Giverens Advarsel i Agt, var glad ved mit lette Arbeide, og takkede Gud; der var Velsignelse i Alt hvad jeg gjorde og jeg var hurtig igjen den velhavende Kone, som jeg var forhen, ogsaa fandt Pilegrimme og Fattige igjen i mig en Moder, og selv Magdalene erholdt sin Deel.

En Aften, da jeg sad i mit Kammer, og ved Maaneskin fremkaldte i mit Skjød af mit aldrig mager blivende Nøgle, et helt Folk af smaae Aflæggere, da tonede bag mig Magdalenes Stemme: „Alt vel veiet, Naboerske, det har et besynderligt Sammenhæng med Eders Nøgle, og jeg vil vædde, at den tabte Guldteen udgjør Hjertet deraf; grav kun en Smule med Naalen derefter, og I vil erfare, om jeg ikke har Ret."

Fuld af Rædsel sprang jeg op. For Ingen havde jeg søgt at skjule min Hemmelighed saa omhyggelig, som for min foragtelige Tante, og maatte nu see mig saaledes beluret af hende. Jeg drev hende med Voldsomhed og Skjældsord fra mig og lukkede Døren efter hende, som jeg allerede meente at have gjort førend hendes Ankomst, men de Ord, som hun havde sagt til mig, kunde jeg aldrig drive ud af min Hukommelse.

Var det ikke muligt, tænkte jeg, at Djævelen ikke ogsaa en Gang talede Sandhed? At Kilden til min Lykke er en Gave af min gamle Veninde, derom er ingen Tvivl; hvorledes nu, om hun i det Indre af denne aldrig aftagende Kugle havde skjult den kjære Teen, og derved paany vilde knytte Baandet mellem mig og hende.

Denne Forestilling forfulgte mig uophørlig, og jeg stod en Nat, da jeg havde drømt at min Indbildning var Sandhed, hurtig op og tog, endnu halv isøvne, en Naal og gravede saa længe efter mit Nøgles Hjerte,

indtil Traaden, der vandt sig ud, fra inden af sønderbrød, og ingen Kunst kunde finde den igjen.

Jeg begyndte at vinde det op fra uden, og saae, at jeg fra denne Side snart vilde finde Enden paa min Rigdom, thi den fulde Rundning blev altid tyndere, indtil jeg tilsidst kom til Grunden, hvilket desto værre ikke var det søgte Klenodie, men en Kisselsteen.

Hvo som har lidt saa meget som jeg, kan ved intet Skjæbnens Slag være utrøstelig, jeg saae saaledes ogsaa denne Gang min Lykke gaae til Graven med en Art af sørgelig Rolighed, men min piinligste Følelse var, foragtende Uvillie imod mig selv, formedelst min Daarskab, og tiltagende Had imod min Forførerske. Dog næppe kunde jeg vredes paa hende, sandsynlig vare hendes Ord dennegang kun ved en sælsom Hændelse, og ikke af Ondskab, lagte hende i Munden, og jeg alene var at dadle og at skjende paa.

Jeg havde erfaret og tabt for megen Lykke i Verden, for endnu at vente noget paa mine gamle Dage, jeg samlede derfor Frugterne af min Garnhandel, som nu paa engang havde en Ende, huusholderisk sammen, og anlagde den saaledes, at jeg kunde haabe, indtil min Død, at have mit sparsomme Udkomme deraf. Teen og Væverstol bleve stedse mine kjæreste Redskaber og jeg holdt dem flittig i Gang, indtil et andet Eventyr tilstødte mig, som overbeviste mig om en høiere Magts Omsorg og opfyldte mit Hjerte med hiin Rolighed og Munterhed, som I nu seer hos mig, og som jeg gjerne vilde drage over i Eders.

Jeg sad om Aftenen, som jeg pleiede, i Døren paa min Hytte, og saae ud i den dæmrende Egn, om ingen Vildfarende viste sig, for at dele med mig en god Ilds Vederqvægelse og et ringe Maaltid, da stod en Mand foran mig i en Vandrers Klædning fra den hellige Grav, men den hellige Dragt var næppe kjendelig, saaledes var den medtagen fra den lange Reise. Alderens Snee dækkede hans Hoved, og hans skjælvende Lemmer bleve opretholdte ved en Knortestav, ved hvilken han krybende støttede sig.

Jeg stod ærbødig op og lukkede ham ind i mit Huus, derpaa gjorde jeg imod ham, som jeg har gjort imod Eder, vederqvægede ham med Mælk og Brød, gav ham Vand til at vaske sine Fødder og et Natteleie. Men jeg kunde ikke sove af Medlidenhed, saaledes havde hans Udseende rørt mig. Jeg overtænkte hvorledes jeg skulde hjælpe ham, og fandt mig for uformuende, til grundig at kunne gjøre det. Et længere Ophold i min Hytte havde jeg allerede forgjæves tilbudt ham, fordi han, som han sagde mig, havde lovet, at vandre uden Hvile indtil sin Død. Da faldt mig hans elendige Klæder ind, som saa slet beskyttede hans Lemmer mod Frost og Tøe, og jeg stod hurtigt op for at afhjælpe denne Mangel. Jeg fandt i mit Forraad just endnu Lærred nok til at gjøre ham to Skjorter, og satte mig hurtig til Værket, saa at Morgenstjernen fandt mig ved Arbeidet, derpaa hentede jeg Martins Søndagskappe, det Eneste, som Nødvendigheden af Alt hvad jeg havde maatte skille mig ved, havde ladet mig beholde af hans Efterladenskab, pakkede Alt net sammen og skjulte i det Indvendige et Brød, samt Halvdelen af de Penge, jeg for Tiden besad, lagde Alt ved Siden af hans Seng, da han endnu sov, og gik derfra.

Han vaagnede kort derefter, greb Vandringsstaven og Byntelen, som jeg havde henlagt til ham, og gik bort uden synderlig Tak; kun ved Husets Dør vendte han sig om, for at velsigne mig, og gjorde dette med saa sælsomme Ord, der snarere syntes at være mig en Forbandelse, end en Velsignelse, eller meget mere, af hvilke jeg slet ikke vidste, hvad jeg skulde troe.

„Lad ham sige, hvad han vil," sagde jeg, idet jeg gik tilbage til mit Kammer, „jeg gjorde ved ham, hvad jeg kunde, for Guds Skyld, og ikke for hans Lovprisen eller Velsignelse."

Det Hastværk, med hvilket jeg havde befordret mit natlige Arbeide, var Aarsag til, at mit Sytøi endnu laae uordentligt paa Bordet; jeg tog det lidet Lærred, som var blevet tilovers, og greb en Alen for at maale det, tvivlende om til hvad Nytte den lille Rest kunde være mig, men det Vævede udstrakte sig under min Haand til en Masse, jeg maalte to Alen af, uden at see, hvorfra Forraadet kom. Maalingen havde ingen Ende. Bag mig troede jeg at see Enderne paa mit Lærred, men foran mig steg et Bjerg

af det fineste, blødeste Væv i Veiret, over hvilket jeg allerede ikke mere kunde see. Jeg blev stakaandet, jeg hørte op at tælle, jeg havde gjerne hvilet, men en usynlig Magt nødte mig vedvarende at bruge min Alen og at formere min Rigdom. Timerne forløb, allerede ved Middagstid stod jeg i et blændende Sneebjerg af fiint Lærred, og ved Aftenstid vilde min Rigdom sandsynlig have nedtrykt mig, naar ikke paa engang Magdalenes Stemme havde lydt ved min aabne Dør; „hjælp Gud!" skreg hun, „Naboerske, hvad gjør I! Jeg har allerede seet paa Eder i nogle Timer, vil den Maalen idag, da ingen Ende tage?"

Jeg saae forskrækket tilbage. Enden paa mit Lærred slap mig ud af Haanden og jeg maalte den sidste Alen.

Kraftløs sank jeg tilbage paa min Stol og snappede efter Luft. „Hav Tak, kjære Naboerske," raabte jeg, „at I forstyrrede mig. O for meget! meget for meget er det Gode, Gud gav, jeg synker til Jorden under Byrden af hans Gaver!"

Magdalene meente, det vilde i saadanne Tilfælde intet sige, at det var for meget, og spurgte mig om Grunden til denne sælsomme Velsignelse. Glæden havde aabnet mit Hjerte, jeg fortalte hende Alt, og lod hende gaae rigt begavet fra mig.

Først nu tænkte jeg efter paa min Gjæst's sidste Tale; den indeholdt i tilhyllede Ord det Ønske, at jeg ikke maatte ende det Arbeide, jeg denne Morgen først greb fat paa, førend til Aften, og det vilde sandsynligt være blevet opfyldt, naar min Lykkes Forstyrrerske ikke havde trængt sig ind til mig. Hun var den mig velgjørende Magt for lav, til at den for hendes Øine længer skulde have udtrukket Skuespillet af dens Velsignelse.

I Stilhed overtænkte jeg denne Omstændighed, og begyndte at beklage, at jeg imod min usynlige Velgjørerskes Fiende havde været saa trohjertig med Fortællingen af min Historie. O, havde jeg blot fortiet den Deel af samme, paa hvilken den Ondskabsfulde byggede Planen til min Undergang.

Jeg havde nævnt, at min taknemmelige Gjæst efter Aar og Dag havde lovet mig sit Besøg, og dette var nok for hende til at stræbe efter at komme i Besiddelse af mit Huus, som laae ved Veien, og saaledes ikke kunde blive forfeilet af den velsignende Hellige ved hans Tilbagevenden. Hun tænkte, naar hun havde drevet mig ud og sat sig fast i min Bolig, saa maatte det lykkes hende at trække ham til sig, og ved en endnu bedre Beværtning end min, at afnøde ham et endnu mere glimrende Vidunder til hendes Fordeel.

Det var hende let at iværksætte, hvad hun ønskte, thi hun var ei længere den trængende Person, som i Begyndelsen af vort fornyede Bekjendtskab. Mangel og Dovenskab ere Mødre til de sælsomste Omslage. Magdalene beskjæftigede sig ikke gjerne med Rokken, saa fordeelagtigt jeg endog søgte at gjøre hende hendes Arbeide, hun følte i sig skjulte Talenter, som bedre kunde ernære hende. Hun anvendte en Deel af Aaret til at trække omkring i Landet, og spillede Sandsigersken. Den besynderlige Art af Hæslighed, som hun besad, gav hende saa temmelig Udseendet af det, hvad hun vilde forestille; hun besad List, Kundskaber om det menneskelige Hjerte, en god Gave til at udforske Folk, som vilde belæres af hende, og nogen Erfaring; disse Bestanddele dannede hende ganske til det, hvad hun blev — den omliggende Egns Orakel. Man kom mange Mile fra, for at spørge hende om Raad, og belønnede rigeligt hendes Udsagn. Paa hendes Vandring kom hun selv til Hoffet, hvor hun, som hun roste sig af, endog var blevet beæret med Dronningens Bifald og Gaver. Dette tyktes mig ikke usandsynligt; Personer af Guenevres Levemaade ere tilbøielige til enhver Slags Daarskab, og føler altid en besynderlig Nysgjerrighed efter tilkommende Ting, som de til enhver Priis søge at tilfredsstille; ogsaa var de Snarer, som Morgane lagde Dronningen, saa mangfoldige, at vel overnaturlige Videnskaber vare nødvendige for at forhindre samme. Dog om disse Ting lader sig ikke meget sige, derfor til min Historie Ende.

Ved Midlerne og fremfor Alt, ved de mægtige Venner, som Magdalene besad, var det hende let, at rive mig ud af mit kjære Huus, i hvilket jeg havde oplevet mit Livs skjønneste Dage med Martin, og i hvilket jeg havde huset en Engel. —

Da jeg nu var en velhavende Lærredshandlerinde, saa kunde jeg vel temmelig holde

Stand mod hende, men tilsidst overvandt hun mig dog, og jeg byggede mig dette lille Huus af det, jeg reddede fra Skibbrudet, indskrænkede mig, og henlevede mit Liv veltilfreds, som I nu seer, uden at være bebyrdet med Magdalenes Paatrængenhed; først, siden I er kommen til mig, og Gud veed hvorfor, begynder hun igjen at lade sig see hos mig.

Imidlertid gik Aaret til Ende, og jeg kunde med hver Dag imødesee min Velgjørers Ankomst. O, kun for at takke ham, ønskede jeg at see ham endnu engang, hvorimod min Naboerske af ganske andre Grunde gjorde Anstalter til hans Ankomst.

Han kom til den bestemte Dag, tog ind til hende, uden at spørge om mig, sin gamle Værtinde, blev af hende kosteligt beværtet og om Morgenen overlæsset med pralende Gaver. Han skiltes fra hende med det Velsignelsesønske han engang havde forladt mig med, og Magdalene kunde neppe lade ham udtale, saaledes brændte hun af Begjærlighed efter at løbe til sit Kammer, for sammesteds at begynde det Arbeide, som hun havde besluttet og ikke ønskede at ende førend til Aften. Hendes hele kort iforveien af Guenevres Rundhaandethed — Gud veed hvorfor — erholdte Forraad af Guldstykker laae beredt, for ved Tællen og Vendenom at blive formeret i det Uendelige. Allerede var hun i Begreb med at skride over Dørtærskelen, allerede udstrakte sig hendes Arm efter det indbringende Arbeide, da hun blev vaer, at en stor Edderkop, imedens hun havde ledsaget Pilegrimmen, havde anlagt sit Væv imellem Dørstolperne, som om den vilde formene hende Indgangen. Hun hævede Haanden for at rømme den afmægtige Hindring afveien, men neppe var den ækle Dørvogterske dræbt og dens Næt revet itu, saa viste sig en anden i dens Sted, der overgik sin Forgjængerske i Størrelse og Afskyelighed; ogsaa denne maatte bøde med Livet, men see, nu dannede der sig af dens sønderknuste Legemes Ruiner tyve andre Edderkopper, nu fængslede sig imellem Spindets iturevne Traade stedse andre og andre Væve til. Alt levede og vævede omkring hende af ottebenede Uhyrer, og Luften fordunklede sig af gjennem hinanden trukne Traade. Stedse var hendes Haand hævet for at dræbe og tilintetgjøre, og aldrig naaede hendes ække Arbeide sin Ende; da tænkte hun paa Velsignelsen, eller meget mere paa Pilegrimmens Forbandelse, som hun havde aflokket ham ved Bønner og Gaver, og ønskede sin Ulykkes Ende. „Her maa jeg døe," skreg hun, „disse Uhyrers Hob vil dræbe mig! Hjælp! Hjælp! — Naboerske Rosen! kom herind for at redde mig, betænk, at ogsaa jeg engang kom Eder til Hjælp, da I var i Begreb med at blive i Stikken under Byrden af Eders Rigdom."

I Gjerningen gik jeg just forbi hendes Vinduer, jeg var gaaet ud for at møde den velgjørende Pilegrim; jeg havde mødt ham; men ak, hans mørke Blik tilbageholdt mig Takken, som svævede paa min Tunge. „Gaae, Sladderske!" syntes hans Øine at sige, „din Daarskab har skilt dig ved mit Venskab, gaae nu hen og lær, at være tilfreds med Lidet."

Ak, kun alt for vel havde jeg hele dette Aar igjennem, midt i Fordelen, som jeg nød af hans Velgjerning, sporet et Slags Forbandelse. Jeg havde kunnet have mere, end jeg havde, dersom jeg havde været klogere. Jeg var tilfreds; men det er dog altid en sørgelig Tanke, at have forspildt Halvdelen af sin Lykke. Jeg havde opholdt mig nogle Timer paa Marken i Betragtninger af denne Slags, og gik nu just forbi Magdalenes Huus til mit, da jeg fornam hendes hæse om Hjelp raabende Stemme og traadte hurtigt ind.

Ligesaa hurtigt som engang hendes Ankomst havde hæmmet min Lykkes Tilvæxt, ligesaa hurtigt endte min hendes Trængsel. En Masse kogende Vand af Kjedelen, som hang over Ilden, dræbte det sidste af de afskyelige Utøi, der var krøbet frem af alle Kroge, for at ængstige den Ulykkelige. Jeg reiste trøstende Magdalene op fra Gulvet, uden videre at spørge hende om hendes Eventyrs Beskaffenhed; det Iøiefaldende og nogle af hendes afbrudte Ord, sagde mig omtrent, hvorledes Alt var gaaet for sig, og jeg havde ingen Lyst til at indlade mig i videre Samtale med hende.

Ak, Genelas, I havde gjort det samme! jeg fornam igaar, da hun i min Fraværelse havde sneget sig til Eder, at I lod hende mærke noget om Eders Begivenheder ved Dronningens Hof; jeg kjender hendes Gaver

til at lokke Enhver de dybeste Hemmeligheder ud af Hjertet, og jeg fortalte Eder min Historie for at vise Eder, hvem hiin er, som søger at erhverve Eders Fortrolighed, og hvorledes I har at vogte Eder for hende.

„I Sandhed," svarede den unge Pige. „jeg veed ikke hvorledes jeg kom til at give hende kun et Skin af tilfredsstillende Svar paa hendes ubeskedne Spørgen. Jeg hader hende af Hjertet, hendes blotte Øiesyn maa opvække Mistro og Afsky, dog I kjender hendes Maade: hun syntes allerede at vide, hvad hun spørger, og erfarer paa denne Maade Alt, hvad hun vil vide."

„Dette er det," svarede den Gamle, „hvorfor jeg advarer Eder; og for at spare Eders godhjertige Uerfarenhed den svage Modstand mod Underfundigheden, vil jeg for Fremtiden indelukke Eder, naar jeg gaaer til Byen for at sælge vore Arbeider."

Genelas indvilligede i at være en Fange en Dag i hver Uge, og lo hemmelig, naar hun i saadanne Timer forgjæves hørte Naboersken dreie paa Døren eller banke paa Vinduerne; men hvorledes blev hun tilmode, da hun en Dag, paa hvilken hun troede sig sikkret for ethvert Besøg, og ikke meente at have Andre om sig, end de selskabelige Smaamuus, som her levede tilsammen med Huuskatten i fredelig Eendrægtighed, fornam Menneskeftrin i den steenbrolagte Forstue, og snart derpaa saae Døren aabne sig, ind ad hvilken en Person traadte, som kun var hende altfor bekjendt.

„Himmel!" skreg Genelas, idet hun sprang op fra sit Sæde og forskrækket foer tilbage: „Himmel! Prindsesse Morgane!" — „Ja," sagde den indtrædende Dame, „det er mig! Jeg har opsøgt dig, for at rive dig ud af den Elendighed, i hvilken du lever, og tilbyde dig Hævn over dine og mine Fjender."

„Naadige Frue, jeg veed intet af Elendighed og forlanger ingen Hævn!"

„Genelas, du troer mig ikke, du er mistroisk med mig, fordi jeg overlod dig til Ulykken og Frastødelsen, som for min Skyld blev dig tildeel; men viid, ogsaa jeg var mistroisk mod dig, jeg holdt dig for en af mine Fjenders Medsvorne, og derfra stammer Udseendet af min Sorgløshed for din Skjæbne. Dog, en Vildfarelse varer ikke længe hos mig, jeg veed nu hele Sagens Beskaffenhed, og kommer for at antage mig dig. Hvorfor sidder du her i denne mørke Hytte, i en grim Gammels Selskab? — Teen og Rok er ingen Beskjæftigelse for disse Hænder, kom til mig, anden Tidsfordriv venter dig. Der skal ingen Fornøielse, ingen Lykke mangle dig ved mit Hof, for at godtgjøre hvad du har lidt for mig, selv din Karados Selskab skal du ikke længe undvære; jeg vil bringe ham frem fra Jordens fjerneste Krog, hvor Fortvivlelsen maa have drevet ham hen, for at gjøre dig lykkelig."

Genelas rødmede: den elskede Karados Navn gjorde et sælsomt Indtryk i hendes uskyldige Hjerte, dog hurtig fik hendes bedre Jeg Overhaand; hun taug, sukkede og fremstammede nogle Ord, som Morgane kun altfor hurtig maatte erkjende for en Vægring.

„Det er godt," sagde hun, „du gjør dig Betænkeligheder, jeg antager det, du siger, for utalt, og vil komme igjen for at spørge dig paany. Jeg hører den Kommendes Fodtrin og bortfjerner mig. Kun i Eensomhedens Time vil du see mig."

Strax derpaa kom virkelig den unge Piges godhjertige Værtinde tilsyne, men Genelas sagde hende intet om de Anfægtelser, hun havde lidt i Eensomheden, intet om hendes Hjertes egen Indvilligelse, hvilket jo talte for Morganes Forslag, og som hun kun med Møie kunde bringe til Taushed, men da Forsøgene bleve mægtigere, da Morgane paa et af sine senere Besøg bragte den elskede Karados med sig, som kastede sig for hendes Fødder og med Kjærlighedens Stemme bønfaldt hende ikke at afslaae sin Beskytterindes Forslag, og da denne Gang næsten intet andet reddede hende fra den farlige Bøns Indvilligelse end Rosens uformodede Mellemkomst, som bragte det hele Syn til at forsvinde, da brød hun Tausheden.

„Moder," sagde hun til sin Pleierinde, „naar I i Fremtiden gaaer til Byen, skal I ikke mere indeslutte mig. Vil Magdalene i Eders Fraværelse belure mig, hendes Selskab er mig dog ikke saa farlig, som denne Eensomhed."

En fuldstændig Fortælling af det Passerede fulgte paa denne Indledning, og Rosen begyndte efter en tankefuld Taushed: „Mit Barn, I har gjort vel i, ikke at indlade Eder

i nogen Forbindelse med den lastefulde Morgane; den mindste Omgang med hende vilde sætte en Plet paa Eders gode Rygte, og gjøre Alt, hvad man har sagt om Eder ved Hoffet til Sandhed. Hvad Karados augaaer, som hun har forestillet Eder, saa lader Eder ingen graa Haar voxe formedelst det afslaaende Svar I gav ham paa hans indtrængende Anmodning; Morgane er en mægtig Aandefeer, hun kan foregjøgle En, hvad hun vil, og Eders Elskede var vistnok intet Andet, end et Hjernefoster, af det Slags, med hvilket hun pleier at skuffe enhver. Hendes nuværende Opholdssted er paa et Eiland paa Siciliens Pynt *), hvor hun daglig gjækker de Forbiseilende ved sine Gjøglerier. Den uvidende Sømand troer at øine i Taagen, som evigt hviler over hendes Gebet, vide Slotte, Stæder, vandrende Mennesker og fremmede sælsomt dannede Dyr, og naar Nysgjerrighed eller Nødvendighed trækker ham her forbi, saa seer han sig skuffet og finder intet Andet end en blaa gistaaende Damp, fra hvilken ikke sjeldent en ondskabsfuld Latter skingrer ham imøde, thi Morganes Ø er øde, hun huserer med sin lustige Hofstat paa samme og bliver ikke seet af noget menneskeligt Oie uden i det Fjerne.

Den kloge Gamle fortalte endnu meget om den lastefulde Tryllerindes forføreriske Kunststykker, og befæstede derved sin unge Veninde saa meget i Beslutningen ikke at høre hende, at for Fremtiden ingen af hendes Syner mere kunde gjøre noget Indtryk paa hende. Genelas var altid flittig beskjæftiget i Eensomhedens Timer og slog næppe sine Oine op, naar Morgane opførte sine brogede Skuespil for hende; endelig udebleve de Forføreriske ganske og Genelas aandede friere.

Men paa en Dag, da Rosen atter kom tilbage fra en Valfart til Byen, hoppede den unge Walliserinde hende glad imøde. „O, Moder!" raabte hun, „vore Sorger formedelst Mangel paa Arbeide og slet Betaling ere igjen hævede. Jeg har igjen havt et Besøg for lukkede Døre, men intet forførerisk, — et saadant, som opmuntrede mig til det Gode. See her, dette Forraad for min Teen; han, som bragte mig dette, en Mand, saae omtrent ud som Eders Pillegrim, lovede mig dobbelt Løn for mit Arbeide, lovede, at det, indtil min Skjæbne forandrede sig, aldrig skulde mangle mig paa Stof til Flid, og føiede endnu til, jeg lagde med mit Spind Grunden til min Lykke."

Rosen gik hen til Bordet, ved hvilket hun og hendes unge Veninde pleiede at arbeide, og saae optaarnet en stor Hoben purpurrøde, himmelblaat og guldfarvet Uld, hun rystede Hovedet og nævnte med betænkelig Mine Navnet Morgane; men da Genelas nøiere beskrev Overbringerens Skikkelse og Væsen, og hun udregnede, at just Aarstiden var indtraadt, da den vandrende, Pillegrim lod sig see, da gav hun sig tilfreds. takkede Gud for den tilskikkede Velsignelse, bød den unge Spinderske at være flittig og overlade Himmelen det Ovrige.

Tenen fyldte sig hurtig med et Spind, som i Fiinhed beskjæmmede Arachnes Traade og i Farve Himmelens Bue. Ugentlig, i Rosens Fraværelse, kom Overbringeren for at afhente det Spundne, og aldrig forglemte han at siget „Spind Pige Stoffet til din Æresklædning; spind Pige, spind Traadene til din Lykke!" — Men da han nu tog det Sidste af Garnet med sig, og intet Forraad til nyt bragte med, da betoges Walliserinden af Skræk og stor Sorgmodighed. „Ak, Moder," sagde hun til Rosen, en Forandring i min Skjæbne skal være for Døren, naar det fattes mig paa Uld til Spind; hvilken Forandring lader sig tænke, som ikke udriver mig af Eders Arme, og hvorledes kan jeg være lykkelig uden Eder?" — Rosen søgte at trøste den Bedrøvede, men Taarerne stode ogsaa hende i Oinene, naar hun tænkte paa Adskillelsen fra hendes Hjertes Barn.

Hvad hun efter Pillegrimmens Forudsigen maatte frygte, skete. Der kom Budskab fra Kongen, som kaldte den unge Walliserinde igjen til Hoffet, og — hun maatte adlyde. „Ak," klagede hun, da hun for sidste Gang sluttede sin gode Moder i sine Arme, „saa skal jeg da ombytte Eders Selskab med den brogede Daarskabs Tummel? hengive min kjære Teen for Lediggang og Overdaa-

*) Fata Morgane. Et Syn, som man endnu nu tildags vil have bemærket paa nogle Øer i Middelhavet.

dighed, denne Hyttes Fred for Forfølgelserne, som vente mig ved Hoffet?

Saaledes jamrede Genelas, og hun vilde have troet, at have havt endnu mere Grund til Klage, naar den rette Grund til hendes Tilbagekaldelse havde været hende bekjendt.

De største Damer betjente sig, som tidligere, meget ofte af lave Personer til deres hemmelige Anliggenders Udførelse, som til Belønning derfor hos dem stode i stor Anseelse, og turde tale mangt et Ord til Skade og til Bedste for deres Fjender og Venner; i en lignende Forbindelse stod, som allerede bemærket, Fru Guenevre med Magdalene, og denne, som misundte Rosen enhver Lykke, altsaa ogsaa hendes elskværdige Selskaberskes Omgang, søgte intet hellere end at unddrage hende samme, og at give Dronningen nogle Vink om hvad hun — som vidste at udforske Alt — engang ved Vinduet havde afluret af begge Spinderindernes Samtale om Morganes Tilsynekommen.

Det var Guenevre utaaleligt at tænke sig en Forbindelse mellem Morgane og den unge Walliserinde, hun hadede Begge, og ahnede, jeg veed ikke hvad for et Uheld, naar de gjorde fælles Sag. For at forebygge dette, blev der hurtigt udfærdiget en Kabinets Befaling, og Genelas maatte beslutte sig til Reisen, som tyngede hendes Hjerte saa meget. — Rosen stod ved sin Hyttes Dør, da Genelas fulgte Dronningens Affending, og græd bitterlig; ogsaa Magdalene stod foran sit Huus og tilraabte hende et Levvel, i en Tone som forraadte det Hjerte, med hvilket det blev sagt.

Hun kom til Hoffet og nød ikke engang den Naade, at blive forestillet for Dronningen, men blev anviist de laveste Bestillinger i Paladset, der neppe havde passet sig for en Garderobe-Pige. Hun kunde slet ikke gjette Aarsagen, hvorfor man havde udrevet hende af hendes kjære Eensomhed, efter den Maade at dømme, paa hvilken man syntes at behøve hendes Nærværelse. Det maatte have været hende iøinefaldende, at man kun ønskede hende i Nærheden, for desto bedre at kunne bevogte hendes Skridt, hvis det skulde falde Uskyldigheden ind, at det lønnede sig Umagen at være hendes Beskytter. Hun fik snart Leilighed til at gjætte paa en anden Grund, hvorfor man ikke længer undte hende Ro i Mørkets Skjød. Helten Karados var fra mangen seierig Kamp igjen kommen til Hoffet, for at modtage Belønningen af Kong Artus's Hænder, og man talte stærkt om, at han istedetfor al Tak vilde fordre en af Dronningens Æresdamers Haand.

„Ak, derfor er det," sukkede Genelas, „hvorfor man har kaldet mig hid! Alle disse Damer hade mig, det bevidne de stolte og foragtende Blikke, med hvilke de gaae mig forbi, de vide, at Karados engang elskede mig, førend jeg blev ham uværdig ved mit gode Rygtes Tab, og ville nu triumfere over mig, gjøre mig til Vidne af en Lykke, som tilvisse kun tilkommer den, paa hvis Dyd Ingen nogensinde turde tvivle!"

Pintsefesten nærmede sig, paa hvilken Kongen hvergang pleiede at holde aabent Hof, og som især dennegang vilde blive feiret særdeles glimrende, fordi den sidste Julefest, formedelst Kongens Sygdom, var forulykket. Thi man maa ikke forestille sig de gamle Monarkers Hofholdninger saaledes som i vore Dage, hvor enhver Morgen bringer nye Lystigheder med sig; nei, tre, idethøieste fire Gange om Aaret, paa de høie Festdage, udfoldede Fortidens Fyrster deres Hoffers Pragt, og levede den øvrige Deel af Aaret med deres Familier og deres Huses Tjenerskab, et lykkeligt Privatliv, indesluttet i deres Slotte og Stæder. Mændenes Tidsfordriv var paa denne Tid Stilhed, naar Krigen ikke kaldte dem paa Landet, Rigets Regjering og Jagt, medens Damerne, selv saadanne som Frue Guenevre, saae sig nødsagede at tage deres Tilflugt til Rokken og Naalen, naar de ikke vilde døe af Kjedsomhed.

Man tænke sig med hvilken Begjærlighed Glædens Yndere, efter saa lang en Eensomhed, maatte imødesee en saadan Fest, hvortil man umagede sig at samle Alt, hvad der kunde smigre Sandserne. Foranstaltningerne til den forestaaende Høitid vare dennegang særdeles vidtløftige og storartede, thi Kong Artus, som med al mulig Glands vilde stille sin Herlighed paa samme til Skue, sendte Budskaber til alle Konger, Hertuger, Grever, Baroner og enhver som kun havde en Miils Land af ham i Lehn, at de skulde komme med alle deres Børn og Tjenere, med deres

Koner eller Forlovede, at Ingen skulde mangle for at forskjønne Festen og nyde hans Glæde. I Sandhed var der ogsaa paa den hellige Aften før Pintsen et Selskab samlet i Karduel Kongestaden, som man ikke kunde tænke sig skjønnere; dog beholdt Damerne fra Dronningens Hof, ved Skjønhed og Galanteri, Fortrinnet fremfor Damerne fra Provindserne, eller indbildte sig idetmindste at have den, uagtet mangen Ridders Øine med varmere Længsel hang ved en eenfoldig Landfrøkens Ynde, som ved denne Fest for første Gang kastede et forlegent Blik ind i den store Verden, end ved den høiterfarne Dames udkrammede Skjønheder i Guenevres Følge.

Genelas saae de glimrende Tilberedelser, saae Strømmen af de fjerneste Fremmede, uden Ønske og uden Haab at tage Deel i Festen; hvorledes havde hun ogsaa paa sit nærværende lave Standpunkt kunnet haabe noget saadant, og hvorledes skulde det være faldet hende ind at ønske det, da hun havde sat sig i Hovedet, Karados vilde feire sin Bryllupsfest med en eller anden lykkelig Ubekjendt, og Kongen gjorde kun saadanne storartede Anstalter for desto bedre at kunne ære denne Helt og hans Udvalgte.

Hun holdt sig indesluttet, deels fordi hun skyde Synet af en lykkeligere Medbeilerske, deels fordi hun troede, hun ikke kunde lade sig see for Nogen af dette glade, glimrende Selskab med disse Øine, paa hvilke den dybe Tungsindigheds Vinger hvilede, og i denne simple Klædning af selvspundet Lærred: dog denne Klædning, Frugten af egen Flid, var fiin og hvid som Sneen, disse blide Øine vare, ved Kjærlighedens Kummer, blevne endnu mere henrivende, og hun behøvede ikke at have skammet sig, saaledes som hun var, at blive ført til Alteret; Fortrin der endmere vare iøienfaldende, da Eierinden ikke kjendte dem.

Genelas tillukkede i disse Dage Øiet og Øret for Glædens Optræden, af hvilket Alt glimrede, Alt gjenlød. Kun tidlig den første Pintsedag, da den høitidelige Kirkegang begyndte, kunde hun ikke afholde sig fra at stikke Hovedet ud af det lille Vindue i hendes tilspærrede Kammer, og see Ridderne og deres Fruer drage forbi i deres Pynt. Par og Par gik de derhen, enhver førte sin Hjertes Dame, og Ridder Karados — en Jomfru, slank som den unge Hebe, og blomstrende som Foraarets Gudinde.

Hurtig foer Genelas tilbage, slog Vinduet i og kastede sig paa sin Seng for at græde. „Ak," skreg hun, „det er som jeg havde tænkt!" Vel syntes den yndige Skabning, som hang ved hans Arm, næsten endnu for ung til at blive fulgt til Alteret, men om faa Aar vil hun ikke mere være det; han har valgt hende idag for i Fremtiden at gjøre hende til sin Ledsagerinde, og det er saa godt, som om det allerede var skeet; thi Karados er tro og standhaftig og formaaer ikke at bryde Eden til en Pige, som han elsker! — Taarerne strømmede ud af den unge Walliserindes Øine over hendes fordums Elskers Dyder, der nu kom en Anden til Bedste, en Feberkulde gjennemiisnede hendes Inderste, og hun følte sig virkelig saa syg, at hun maatte lægge sig.

Imidlertid havde Dronningen, Guenevre, i sin Pragt og Herlighed saavel sine Sorger, som den lille Genelas paa det mørke Kammer. „I veed," sagde hun til sine Fruer, „hvor mangen slet Streg Morgane hidindtil har spillet os, hvor mangen Fest hun ved sit Tøieri har fordærvet os. Snart blev Lysten forstyrret ved min gamle Gemals Sygdom eller Egensindighed, snart bare Damerne fra Provindserne pynteligere Klæder, end vi, eller bleve mere feterede af Mændene, snart fordærvedes Spiserne, som jeg selv vilde bære frem, snart blev i Turneringen vor Skjønheds Forsvarere lagte i Sandet; Alt Rænker af den ondskabsfulde Troldkvinde, og det skulde undre mig om hun dennegang lod os nyde Glæden uforstyrret. Gud veed, hvilken en Ulykke, der forstaaer os i disse Dage! For at forrebygge dette Uheld havde vi gjort vel i at indbyde hende til Festen, maaskee at hun da, vilde være desto læmpeligere mod os, men dette er nu desto værre for sildig!"

„Hvorfor for sildig?" spurgte Ellinor, Grevinden af Bretagne, „behager det Eder, Fru Dronning, saa kan jeg med nogle Smaakorn Virak, strøede paa gloende Kul, bringe Prindsessen herhen om hun ogsaa befinder sig i Jordens Midtpunkt. I skal vide, at man ved en Tryllerindes Indbydelse, til nogensomheelst Fest, ikke har den Ceremoni

nødig, som ved almindelige Damer. Hendes Sandser ere uendelig finere end vore, ere tillokkende Damp; et Par hemmelighedsfulde Ord, talte under behørige Omstændigheder, bringer Morgane langt sikkrere og hurtigere i vor Kreds, end det mest glimrende Gesandtskab."

Alle Damerne forundrede sig over Ellenors — Peter den Helliges Gemalindes — Bekjendtskab med Tryllevæsenet, og saae til med vidt udspilede Øine, hvorledes hun, paa Dronningens Befaling, kastede en Haandfuld Røgelse paa Glødepanden, og forvred Munden til Ord, der vare ligesaa uforstaaelige som virksomme; thi neppe havde hun endt dem, da Dørene aabnedes og Morgane traadte ind paa sin sædvanlige fri og leende Maade.

Guenevre rødmede en Smule ved at see hende saa skjøn, dog fattede hun sig og hilste hende som Søster.

Morgane gjentog den hykleriske Omarmelse, som blev hende tildeel, og bemærkede noget haanligt, at Indbydelsen var kommen temmelig sildig.

„Tænker I da, Søster," sagde Guenevre leende, „at man omgaaes med Eder, som med andre Dødelige, hvem man lader hente til Hoffet med Heste og Vogn? Vi kjende Eders Rang og veed at rette os derefter, heller ikke er I kommen for sildig, thi af vor Fest er endnu intet forbi uden Kirkegangen, hvoraf I, som jeg erindrer mig fra forrige Tider, ikke er nogen synderlig Ynder.

„Det er godt!" sagde Morgane, som stillede sig ved Dronningens venstre Side, for at følge hende til Taffel, hvilket allerede var dækket.

De mørke Skyer, som ved Dronningens sidste ondskabsfulde Bemærkning havde sammentrukket sig paa Morganes Pande, bleve paa engang adsplittede, da hun ved Indtrædelsen i Spisesalen blev den store Mængde skjønne Riddere vaer, der her havde forsamlet sig, og traadte nu Damerne ærbødig imøde, Hun havde stedse viist en særdeles Behagelighed mod denne Slægt, og Haabet, at finde de tappreste elskværdigste af samme ved denne Fest, havde fortrinsviis gjort hende tilbøielig til at lade sig saa hurtig tilsyne efter Indbydelsen.

Beundringen, som Tryllerinden læste i ethvert Øie, satte hende i et godt Lune, hun tilkjendegav Dronningen i sin Glæde tusinde Hjertesudgydelser, og da Guenevre og de øvrige Damer, uagtet de store Kredse, der samlede sig om Morgane, dog ogsaa fandt deres Tilbedere, saa hengik de to Dage af Festen i forønsket Tilfredshed, og man imødesaa med Længsel den tredie, som den meest glimrende.

Kong Artus havde bestemt samme til Festligholdelsen af Paafuglefesten, om hvilken vi, kjære Læsere, da vi kjende Eders Erfarenhed til Fortidens Sæder, intet videre behøve at bringe i Erindring, end at til samme en kunstig tilberedet Paafugl, svømmende i en aromatisk Sauce, for første Gang bliver aabnet ved Middagstaffelet med en Skee; en Ret, som maatte tilberedes og dækkes af Huusfruen, og saaledes som her var Tilfældet, af selve Dronningen. Den kongelige Fugl, der dennegang skulde pryde Taffelet, prangede med alle sin brogede Hales Herligheder, en gylden Krone omsluttede dens Hoveds særlige Fjedre, og af dens Næb faldt uophørlig en blaalig Flamme i Sølvfadene; et Legeværk, den behagelige Tryllerinde Morgane opfandt, for at give Retten, hvorpaa Dronningen selv havde lagt Haand, et desto mere glimrende Udseende: thi Begge opførte sig for Tiden som Sødskende.

Kongen, Fyrsterne og Ridderne vare allerede forsamlede i den høithvælvede Spisesal, ventende hvert Dieblik at see Dronningen komme tilsyne med den kostelige Ret, baaren af hendes egne Hænder, og fulgt af sine Damer under Ledsagelse af Harpespillere og Sangere; men Sagen trak sig ud, fordi der blandt Følget var opstaaet en lille Rangstrid. Kongen traadte imidlertid hen til et Vindue med sin Yndling, Hr. Gawin.

See, da travede opad Hovedgaden paa en sneehvid Ganger en pyntelig Page, der var klædt i himmelblaat Fløil og førte en purpurfarvet Reisesæk foran sig paa Hesten. Han sprang af sit ædle Dyr ved den store Slotsport, bandt det ved Haandtaget, tog sin Reisesæk under Armen og hastede med store Skridt opad Trapperne til den kongelige Spisesal.

„Hr. Konge," sagde han, idet han blot-

tede Hovedet og knælede foran ham, „en meget høi Dame i Udlandet sender mig til Eder, og beder ved mig om en Naade."

„Den er Eder tilstaaet," svarede Artus, idet han med et naadigt Smiil bøiede sig en Smule forover; Pagen takkede, stod op, lagde sin Reisesæk paa et Bord, opsnørede den, og trak Indholdet frem.

O, I Mænd, roser Eder ikke af, at Naturen har meddeelt det svagere Kjøn et større Hang til Nysgjerrighed, end Eder; aldrig har et Dameselskab saa utaalmodigt kunne trænge sig frem for at beskue Nyheden, der blev trukket ud af den Fremmedes Reisesæk, som her den brittiske Konges Helte gjorde. „Bort! bort! mine Herrer!" skreg Pagen, „und mig Luft for at trække Veiret, og Plads til at udbrede min Sjeldenhed!"

Man traadte paa denne Anmodning nogle Skridt tilbage, og fra Alles Mund tonede et beundrende: Aa! thi nu udfoldede sig for deres Øine et Skuespil, som ingen Under af Pragtfuldhed i Klædedragt kan tænke sig skjønnere. En Kaabe stor og vid som Keiserens Kroningstalar, prydet med alle Regnbuens Farver, gjennemsigtig som en Ædelsteen, og af et Væv, saa blødt og saa fiint, at kun de gamle Herrers grønne Briller kunne hjælpe de Unges skarpe Øine at opdage Traadene.

„Denne Klædning," begyndte Pagen, idet han afværgede de Fremtrængende uforsigtigt at berøre det beundringsværdige Væv, „denne Klædning er spunden af Jomfruhænder af et Stof, som er dyrere end den kosteligste Silke, vævet i et Feeland, og saaledes tilberedet med den høieste, magiske Kunst, at den kun kan være passende for En ved dette Hof, og for denne Ene er den ogsaa alene bestemt. Den Naade, Hr. Konge, hvorom min meget høie Dame beder Eder, bestaaer deri, at det være hende tilladt, at skjænke denne Gave til den iblandt Eders Fruentimmere, der aldrig viste sin Ægtefælle eller sin Forlovede nogen Utroskab, og ellers overtræffer i Dyd og indre Fortræffeligheder Enhver af sine Jevnaldrende."

„Og hvem er den Lykkelige," raabte alle af en Mund, „som vil blive denne underfulde Æresklædning tildeel?"

„Det vil vise sig," svarede den Ubekjendte, „thi ifølge det kongelige Løfte maa det blive paalagt enhver Dame ved Hoffet at iføre sig Kaaben, for at man kan see, hvad for Dyd og Troskab der boer i de brittiske Qvindehjerter!"

„Det vil give et smukt Skuespil!" skreg Hr. Gawin, idet han leende gned Hænderne, „tillad mig, Hr. Konge, at jeg henter Damerne herhid, thi jeg kan neppe vente efter hvad vi her ville faae at see."

Uden at afvente Svar løb Gawin Damerne imøde, som just havde begyndt deres Paafugletog, og lystigt lode Hoffets Musici spille foran sig. „Mine Damer," raabte han, idet han med Møie tvang sin Latter, „jeg beder Eder at fordobble Eders Skridt, der er kommen en Foræring fra et fremmed Land, som Kongen har tiltænkt den iblandt Eder, der vil blive anerkjendt for den Skjønneste."

Dronningens Kinder begyndte stærkere at gløde ved disse forføreriske Ord, hendes Hjerte bankede Seieren imøde, hvilken hun allerede tiltroede sig, og hendes Hænder sittrede saa stærkt, at hun neppe formaaede at holde den tunge Paafuglpostei. Ogsaa de Andre følte deres Deel af urolig Længsel, kun Morgane blev noget bleg og gjorde nogle Sideskridt, som om hun vilde træde ud af Rækken, dog besindede hun sig hurtigt og fulgte de andre, der uden Takt og Orden ilede til Salen, ganske imod Paafuglefestens Skikke, og fandt Kongen og hans Store endnu beskjæftiget med Betragtningen af den beundringsværdige Kaabe. Hr. Artus, der ahnede Noget, jeg veed ikke hvad, havde imidlertid gjort nogle Forsøg paa at aftvinge Pagen noget i Kaabens almindelige Paatagen, og idetmindste udelukke Dronningen fra den farlige Prøve, men forgjæves, den Fremmede beraabte sig paa det kongelige Ord, og beviste uomstødeligt at ogsaa denne Omstændighed var indbefattet i hans Bøns Tilstaaelse.

„Mine Veninder," sagde Kongen, da Damerne styrtede ind, „her er en kostelig Kaabe, hvilken jeg bestemmer til Forœring for den, som den fuldkommen passer."

„O, jeg seer allerede," svarede Guenevre, der gav sin Anretning i en Kammerherres Hænder, „jeg seer allerede, den er som afmaalt til mig, og jeg vil først tage den paa. Men, sig mig dog, Talen gaaer, det

kommer herved an paa en Skjønhedsprøve; er det sandt, at den er den Skjønneste, som denne Klædning fuldkommen passer?"

„O, den Skjønneste, ganske vist den Skjønneste i Verden!" skreg Kongen og Ridderne af en Mund.

Guenevre, som ikke mærkede den dobbelte Betydning i disse Ord, ilede med at iføre sig Kaaben for at vinde Prisen, hvilken hun meente, tilkom hende fremfor de Andre; men, hvorledes blev de Omkringstaaende tilmode, da den, istedetfor at bølge i vide anstændige Folder omkring hende, og kun om Midten af Livet at fæste sig til hendes Skikkelse, hurtig foer sammen til en saa utænkelig Ubetydelighed, at man havde Møie med at erkjende den for et maadeligt trekantet Halstørklæde, ogsaa strakte den sig paa den ene Side ned i en skjæv Spids, medens den paa den anden Side tabte sig under Baanden af den flyvende Hovedpynt. Den slemmeste Omstændighed ved alt dette var endnu den, at ogsaa Damens øvrige Klædning kom i Uorden ved den op- og nedadbølgende Kaabe, og lod see mere af hendes Person, end de sædelige Moder paa hendes Tid tillode.

„Nu," sagde Guenevre, hvis Øine syntes alene at være lukkede for dette sælsomme Skuespil, „hvad er Eders Dom, vil jeg vinde Prisen?" — „Jeg beder Eder for Guds Skyld, Madame," raabte Kongen, som blev rød indtil Ørene og traadte frem for den Blottede for at bedække hende for Tilskuernes Øine med sin vidt udbredte Talar, „kast hurtig den hemmelighedsfulde Ting fra Eder, som ikke blev gjort for dig, og fjern Eder hellere, uden igjen at komme til Syne i nogle Dage, thi jeg forsikkrer Eder, det har med dette Eventyr mere at betyde, end I tænker!"

„Fjerne mig?" skreg den halvt beskjæmmede, halvt fortørnede Dronning, som nu blev en Deel af sin Tilstand vaer, „vistnok ikke før jeg veed, om denne Dame er lykkegere end jeg."

Hr. Ywain, Kongesønnen, aftog hende herpaa med tilbagetvungen Latter Kaaben, og bragte den blonde Iselde, den brave Hectors Brud, den. „Skjønne Dame," sagde han, „I, som lod Eders Slave smægte i tyve Aar i Eders Lænker, — skulde maaske denne kostelige Klædning være Eder beskjaaren?" Og hun tog den paa, stolt over at den hang hende saa tækkelig ved over Fødderne; men bag hende hævede sig en stærk Latter, og da man brugte mindre Skaansel mod hende end mod Dronningen, saa bemærkede hun snart af nogle Ord, i hvad for en Skikkelse, man maatte have seet hende bagfra.

Med et Blik af dyb Foragt aftog den tro Hector sin strænge Skjønne den forræderiske Klædning, og bragte den til den stolte Rosalie og den fromme Isabelle, som han næsten med Magt nødte at tage den paa. „Det er billigt, at Eders Gemal, der ere saa ferme i at udlee og beskjæmme Andre, ogsaa see deres Hjerters Elskede paa Prøve," sagde han og slog triumferende i Hænderne, da de gode Damer næsten synes i den samme Blottelse, som hans grusomme Iselde, der fuld af Beskæmmelse havde sat sig paa en afsides Bænk, og ikke formaaede at slaae Øiet op.

„O, vee! o, vee!" skreg Mester Gueux, Seneschallen, da han saae, at det just gik Jomfru Agnes og den vilde Britomart ligesom deres Medbeilersker. „De brittiske Qvinders Troskab! hvor er du henne!"

„Troskab?" raabte Dronningen, „hvad vil I sige dermed? hvorom er Talen? om en Skjønhedsprøve eller Dyder?"

„Dyden! naadige Frue!" raabte han med umaadelig Latter, „Dyden! og næsten maatte man ønske Eder tillykke, at I endnu er den Bedste iblandt Eders Damer; thi imod det, vi her have seet, er det som tilfløb Eder intet!"

„Uforskammede Spøgefugl!" skreg Guenevre, „I fortjener at blive straffet. Det er ikke nok, at I spotter disse stakkels Damers Skjæbne, vi ville see, hvorledes det staaer sig med Eders egen Kones Troskab!"

Paa Dronningens Befaling maatte den tykke Seneschalinde, saa meget hun end stred imod, ligeledes forsøge Ulykkeskaaben, og havde man ikke givet hende den fromme Grevinde af Bretagne, Fru Ellinor, til Lidelsessøster, saa vilde hendes Beskæmmelse have været utaalelig, thi Klædningen klædte hende saa uanstændig og gav de Omkringstaaende saa besynderlige Syner, at de vendte Øinene bort.

„Værer trøstet, mine Damer," sagde Mester Queux, „de ere ikke de Eneste, som den fatale Skjæbne træffer, og jeg ikke den Eneste iblandt de bedragne Mænd. Dog, forat iagttage en Orden med de prøvede og uprøvede Damer, saa behage de, der allerede har prøvet Kaabens Kræfter, at sætte sig ved Siden af den bedrøvede Iselde, som hist i Krogen begræder sin Ulykke."

Grevinden og Seneschallinden fulgte med nedsænkte Hoveder deres Ledsager til Bænken, paa hvilken allerede Rosalie, Isabelle, Agnes og Britomarte selv havde rangeret sig, og Alle sade ned med nedslagne Øine, uden at den Ene vovede at tiltale den Anden med et eneste Ord.

Da imidlertid den sande Beskaffenhed af Kaabeprøven blev almindelig bekjendt blandt Damerne, var der Ingen, der ikke ønskede sig hundrede Mile fra Artus Hof. Alle svedte Angstenssved, og søgte tusinde Slags Paaskud mod at anlægge den fatale Klædning; Den medlidende Konge vendte, da han saae deres Jammer, sig til den ulykkelige Gaves Overbringer og sagde: „Min Ven, mig tykkes, I nu kunde fjerne Eder med Eders Kaabe, thi den er yderst upassende forfærdiget, og vil vistnok ikke passe nogen af disse Fruer eller Jomfruer."

„O, store Konge!" raabte Pagen, „hvor er Eders Ord! — Nei, jeg har engang faaet det, og jeg viger ikke af Stedet, førend jeg har fundet den blandt Eders Fruentimmere, for hvilken Dydens og Troskabens Belønning er bestemt!"

Saaledes maatte endelig alle Damerne beslutte sig til den betænkelige Prøve, og Mester Queux kom den ene Gang efter den anden for at tilraabe dem paa Bænken i Krogen: „Plads, Plads, mine Skjønne! jeg bringer nye Deeltagerinder!"

Hr. Perceval, Kæmpeovervinderen, havde en Elskerinde, som han holdt for værdig til ei at udsætte for Gabernes Blikke ved Kong Artus Hof; hun lod sig gjerne denne Tilbageholden behage og var heller ikke denne Gang tilstede; men da Helten saae at her var saa stor en Priis med saa megen Roes og Ære at vinde, holdt han det stridende mod sin Samvittighed at udelukke sin Trofaste fra Muligheden af at opnaae den, og løb iilsomt til sin Piges Bolig for at hente hende herhen. „Her, min Trofaste," sagde han, idet han førte hende ind i Kongesalen, under de forskrækkede Damers og de deels leende, deels bedrøvede Ridderes Tummel. „Her er et Klenodie at vinde, tag det i Besiddelse og læg til Navnet den „tappreste Ridder, som Verden har givet mig, endnu ogsaa den skjønneste og trofaste Piges lykkeligste Elsker, der nogensinde har levet."

„Ikke saa rask, min Dyrebare," sagde den sittrende Pige, som just erfarede af nogle Ord fra de Omkringstaaende hvorom Talen var, lader os ikke ile saaledes. Man vilde beskylde mig for Fremfusenhed, jeg er den ringeste blandt alle disse Jomfruer, lader os idetmindste vente, indtil jeg bliver opraabt!"

„Det er ikke nødvendigt," skreg Mester Queux, idet han med Magt kastede Kaaben om hende, „jeg veed Tiden; nu ville vi see, hvo der har Aarsag til at lee over Andre." I Sandhed var ogsaa Jomfruen, der nu var paa Prøve, en af Seneschallindens talløse Bespottere og Foragtere, hvilket ikke uden Aarsag blev ahnet af Seneschallen. Han fik i dette Øieblik Satisfaction, thi den Prøvede saae sig ved Kaaben sat i en saadan Tilstand, at hun med et lydeligt Skrig kastede sig i Armene paa en nærved staaende Ridder og vilde undfly, men Mester Queux optog hende, førte hende forbi den bedragne Perceval, der saae til hende over Skuldrene, og bragte hende til de andres Forsamling, idet han sagde: „her, min Skjønne, sæt Eder ved min Frue, thi jeg tænker, den Ene er ligesaa god som den Anden."

Man havde fremsat flere Bænke for de Prøvede, de vare alle fulde; Kaabens Overbringer saae sig om efter flere Damer og blev vaer, at ingen var tilstede, der endnu kunde gjøre nogen Fordring.

„Hr. Konge," raabte han høit, „hvor er Eders Ord? der mangler endnu en af Eders Fruentimmere, som maa forsøge Dydens Klædning, man føre hende strax frem, at Sagen skeer sin Ret."

„Jeg vidste Ingen," skreg den over sine Fruentimmers Beskæmmelse opbragte Dronning, „Ingen uden den dydige Morgane, som maaskee har gjort os denne Spøg."

„O," svarede Pagen, „det blotte Syn af min Kaabe udøver allerede sin Kraft paa hende, hun forsvandt saasnart hun saae den og vi ville forgjæves søge efter hende."

„Maaske er den Manglende min Søster Edda," sagde Hr. Karados, der havde betragtet det hele Skuespil med Taushed; „jeg vil skynde mig at hente hende, thi hun kommer først fra Klosteret og jeg troer ikke at indlægge mig nogen Skam ved hende." — Det havde været sandsynligt at den ungdommelige Edda (just hende, som Genelas med unødvendig Skinsyge saae ved Karados Arm om Morgenen gaae til Kirke) vilde være afgaaet med Uskyldighedens Priis; men alle Damerne protesterede og selv Kaabens Beskytter stemte for, at en trettenaarig Jomfru endnu ikke tillades en Prøve for voxen Dame.

Karados tænkte sukkende paa sin Genelas og takkede hemmelig Skjæbnen, at hun ikke var nærværende for at formere de Beskæmmedes Tal; thi han elskede hende endnu stedse hemmelig og ugjerne saae hende beskæmmet. Men Dronningen, hvem den forladte Walliserinde i dette Øieblik faldt ind, og som hun af gammel Had misundte enhver Lykke, nævnte høit hendes Navn og befalede en Kammerjunker iilsomst at hente hende.

Genelas blev funden endnu lidt upasselig paa Sengen, hun var vant til at lyde og fulgte Dronningens Bud uden nogen Spørgen eller Modsigen. Nogle Skridt fra det kongelige Gemak ventede Karados paa hende; han havde af Dronningens Tale fornummet hendes Tilstædeværelse og var med Bæven ilet hende imøde for at advare hende mod den forestaaende Ulykke. „Jomfru," sagde han, „jeg kommer for at føre Eder tilbage til Eders Kammer eller ellers hvor I vil bringes hen; endnu stedse slaaer mit Hjerte for Eder, uagtet Historien med Morgane, og jeg seer ugjerne I tager Deel i de Ting, som nu foregaaer i Kongens Sal." Den forskrækkede Genelas løsrev sin Haand af hans og spurgte, hvad han meente? Han forklarede sig saa godt, han formaaede, men hun fattede det ikke, og forlod ham med et uvilligt Blik, som Skinsygen fra første Pintsedag indgav hende. Karados fulgte hende bedrøvet, men hun traadte med den uvidende Uskyldigheds Uerfarenhed ind i Salen, og spurgte, neiende sig tugtig, hvad man forlangte af hende?

„Intet, mit Barn," sagde Guenevre med en ondskabsfuld Latter, „end at du tager denne Kaabe paa; den skal være din, naar den passer dig." — Genelas gjorde store Oine over Dronningens Rundhaandethed, thi Kaaben veiede hende, i Overbringerens Hænder, imøde med alle sine Herligheder, Vinden spillede med dens vide flydende Folder, og udfoldede med hvert Øieblik ny Glimmer i den underskjønne Væv.

Hvor gives der en Pige, hvis Hjerte ikke slaaer hurtigere ved Synet af en ny Kjole? Genelas rødmede af Glæde ved den kongelige Foræring og raabte med sammenslagne Hænder: „Mig? mig, denne kostelige Klædning? O, hvorledes fortjente jeg denne Naade? Jeg, som ganske troede at være forsvundet af min Dronnings Minde!"

Genelas var sunken paa Knæ og kyssede paa den meest indtagende Maade den ondskabsfulde Guenevres Hænder, der bød hende kun at staae op og hurtigt at skride til Værket.

Den henrykte Pige hoppede jublende hen for at tage Gaven, hvis Beskaffenhed hun ikke kjendte, ud af Pagens Hænder; men Hr. Karados var tæt bagved hende og viskede hende i Øret, hellere at lade Alt overgaae sig, end at tage denne Kaabe paa.

Genelas begreb intet af Ridderens sælsomme Fremtrængen; overhovedet følte hun en overordenlig Uvillie imod ham siden første Pintsedag, som gjorde hende tilbøielig at udtyde Alt, hvad han sagde eller gjorde, paa det Værste. Hun holdt ham for sin Lykkes Forstyrrer, lod, som hørte hun ingen af hans Formaninger, og kastede kjækt den fortryllede Klædning over Skuldrene.

Karados vendte sit Ansigt bort, Ridderne traadte nærmere, Damerne paa Bænken begyndte en ondskabsfuld Hvisken, og Dronningen samlede al sit Hjertes Ondskab i et eneste Blik for dermed at styrte den Beskæmmede til Gulvet i den Tilstand, i hvilken hun snart haabede at see hende.

Men hvorledes blev hun, hvorledes blev alle den unge Piges Misundersker tilmode, da Kaaben rolig fæstede sig til den skjønne Piges

slanke Skikkelse, uden nogetsteds at kaste en mislig Folde, og af det forsamlede Ridderskabs Mund Raabet lydeligt lød: „Hende er det! hun er Pigen af sjelden Troskab og Dyd, for hende er den skjønne Klædning bleven gjort!"

Genelas stod der i Herlighed uden at kunne begribe, hvorfor man gad ledsage en saa ubetydelig Sag, som en Kaabes Anlæggen, med saa lydelig Jubel. Hendes spørgende Blikke vandrede omkring paa alle de Tilstedeværende, men Jubelen vedvarede, og først sildig kunde Hr. Karados, der stedse var tæt ved hendes Side og af Henrykkelse over den betækkelige Sags uventede Udfald næppe formaaede at tale, finde et Øieblik til med faa Ord at give hende at forstaae, at hun just ved Kaabens Iføren, som syntes hende saa ringe, har fuldbragt en Gjerning, paa hvilken hendes Livs Lykke og Ære kom an.

Undseelig, forvirret og forlegen over den Beundring og Roes, som strømmede til hende fra alle Sider, stod den henrivende Pige i Kredsen, der stedse drog sig tættere om hende. Hendes Kinder glødede, og hendes Øine vare dybt sænkede til Jorden, hendes høire Haand laae i den glædebrukne Karados's, der tilhviskede hende tusinde henrykte Ord, hvilke hun kun halvt hørte og i den Bedøvelse, hvori hun var, næppe forstod en Tredieדeel, imedens den venstre legede med den flyvende Klædnings Folder.

„O, lad denne Spøg engang faae en Ende!" skreg Guenevre, der af Had ikke vidste at fatte sig. „Hvorfor beruser I den stakkels Nar med Eders Roes, førend hun veed, om hun fortjener den heelt eller halvt? lader os først betragte hende fra alle Sider, førend vi udbasune hendes Triumph." Med disse Ord dreiede hun den Sittrende to til tre Gange omkring for Forsamlingen, for at søge efter Feiler; men see, Kaaben svømmede overalt i saa anstændige Folder omkring hende, at der fra dette Skuespils mandlige Tilskueres Munde tonede det eenstemmige Raab: „Hun er uden Dadel!"

Men Genelas tænkte ikke saaledes, der faldt hende hurtig en Begivenhed ind, hvilken, som hun meente, gjorde hende uværdig til det almindelige Bifald, og da hun med denne bodfærdige Tanke kastede Øiet paa sin Barm og fandt den mere blottet, end den Tids sædelige Vaner tillod, saa blev hun overgydt med en glødende Rødme og hendes Øine svømmede i Taarer.

„O, forræderiske Kaabe!" skreg hun, idet hun med sine Hænder bedækkede et Bryst, der var lige saa skjønt, som Hjertet der slog under samme, „fold dig tættere sammen, jeg vil jo gjerne, gjerne bekjende hvad jeg engang har syndet!"

„Der seer I," skreg Guenevre, „at hun er lige saa god, som en af os andre! Paa Øieblikket, Ugudelige, bekjend din Forbrydelse, og læg Klædningsstykket fra dig, som ikke passer dig!"

„Bort! bort! skjønne Dame," raabte Pagen, „man maatte være blind, naar man ikke vilde erkjende Forskjellen mellem Eder og denne uskyldige Sjæl, vi have endnu ikke forglemt visse Ting. Kaaben er ubestridelig hendes Eiendom; vil hun nu gjøre sig den endnu værdigere ved Tilstaaelsen af en lille Forseelse, saa kan Ingen afværge hende det."

„Ak ja," sagde Genelas, „jeg vil bekjende, gjerne bekjende: — Jeg havde engang en Elsker — jeg elskede ham maaskee mere, end jeg skulde, og saaledes skete det engang — da han i Skumringen kyssede mig, at jeg — var saa kjæk — at gjengive ham Kysset."

„Og," spurgte Karados, „den Lykkelige, som forledte dig til denne store Feil, var? —"

Et Blik af den Skjønnes blide Dueøine kastet paa Spørgeren besvarede Spørgsmaalet.

„O, himmelske Pige!" raabte han, „mig, mig var det! Mit var dit Hjerte, mit var Kjærlighedens første Kys! mig tilhørte Troskaben, som udmærker dig fremfor Tusinder af din Slægt!"

Genelas havde ikke saasnart aflagt sit Skrifte, førend Kaaben bøiede sig ærbar omkring hendes sneehvide Nakke, og tillod hende frit at overlade sin Elsker, — om hvem hun ikke rigtig vidste hvad hun skulde troe, fordi Kirkegangen endnu stod hende i Tankerne, — sin Haand, hvilken han uafladelig stræbte at bemægtige sig.

Men Dronningen, hvem dette Skuespil af mange Aarsager var uudstaaelig, gav Befalingen at blæse tiltaffels, og skjændte, at Paasuglepostejen var bleven kold over dette Narrespil.

Man gik tilbords og Ridderskabet paastod at Genelas efter Dronningen skulde have Forrangen og have Sæde imellem Kongen og Hr. Karados.

Det var aldeles ikke Guenevres Mening, at Genelas skulde med til det kongelige Taffel, hun indvendte, at Walliserinden ingen Hofpost beklædte, som berettigede hende til denne Ære; men man svarede hende ikke, og det forblev ved den engang gjorte Aftale.

Ridderne ophørte ikke under Maaltidet at fremhæve den bevarede Dyds Roes; men Damerne fortærede deres Middags- eller Aftensmad i sørgelig Stilhed og vovede sig ikke at opslaae et Øie, det var saa godt, som om de ikke vare tilstede, thi Ingen brøde sig om dem og Alle saae kun paa Genelas, der skjøn og smykket som en Dronning og ærbar som en Nonne sad ved sin Elskers Side.

Den eneste Person, der søgte at give Underholdningen nogen Afvexling var Pagen, som man havde indbudt til Taffelet. Han bragte alleslags Løier paa Bane, men altid vare de af den Slags, at man maatte mærke, hvorledes han gjorde sig lystig over Kong Artus Hofholdning. Saaledes tog han ved Maaltidets Ende et vildt Svinehoved fra Taffelets Midte ved Øret og svoer en høi Eed, at ingen Ridder, som havde en utro Kone eller Elsker, vilde være istand, at skjære et Stykke af samme. Herpaa reiste han sig for at præsentere det for nogle Herrer og Fyrster, men Alle tænkte paa Skuespillet med Kaaben og Alle betakkede sig med alvorlige Miner. Nogle, paa hvem den skalkagtige Yngling var altfor paatrængende, kastede deres Knive under Bordet eller forsikkrede at de ingen havde og Andre havde gjort det Løfte, aldrig at lægge for ved noget Maaltid. Kun Hr. Karados lagde med sirlige Snit Vildtets Hoved for, gav Enhver af Selskabet sin Deel og den skjønne Genelas det Første.

Noget bedre gik Herrerne i Fælden, da Pagen rakte et gyldent Horn frem, og efterat han havde fyldt det med Viin, gav det til Kongen med den Forsikkring, at kun den kunde tømme det ud uden en Draabes Overgydning, som aldrig var sin Kjærlighed utro. Man havde hidindtil troet, at mandlig Troskab ikke var af saa fiin Natur som den kvindelige, og Ridderne og Fyrsterne drak altsaa med godt Mod, i Haab om, at nogle smaa Galanterier ikke vilde blive tilregnet dem saa høit; men, o Himmel, hvilket et Skuespil viste sig! Hr. Artus spilte mindst, men iblandt de Øvrige var der Nogle, som ikke bragte en Draabe af den dyrebare Viin til Munden, men forfeilede Veien derhen paa den latterligste Maade af Verden og i det Hele overgød sig og sin Dame.

Her begyndte Damerne først at hæve Hovedet en Smule, og kjækkere at beskue Ridderne. Nogle vovede endog at opslaae en lille Latter og Andre at bruge nogle haanende Ord. Men Pagen bød Taushed, thi nu kom Touren til Hr. Karados, som rolig og uden Anstød tømte det fyldte Horn paa Verdens skjønneste og trofasteste Piges Sundhed, uden at en Draabe gik tabt.

„Jomfru! Jomfru!" sagde Pagen til Genelas; „lykkelig er den Mand, der kan kalde Eder sin Kvinde! men lykkelig er ogsaa en saadan Mands Kvinde!"

Genelas taug, thi hun troede ikke ganske paa Hornets Sanddruhed, fordi den skjønne Ledsagerinde ved Kirkegangen endnu laae hende paa Hjertet; men den lille Edda, som var nærværende, behøvede blot engang at kalde Hr. Karados Broder, og Tvivlen var hævet.

Man reiste sig fra Taffelet og Genelas kunde ikke vende Øiet fra Pagen, der endnu engang høitidelig erklærede hende for den underskjønne Kaabes Eierinde, hun stræbte efter en Tête-à-tête med ham, og opnaaede den, førend man gik fra hverandre.

„Siig mig dog," sagde hun, „hvem er I? jeg er mistroisk mod Eder, det hele Selskab kalder Eder for en ung Dreng, og mig forekommer det ganske anderledes. Jeg opdagede ved Eder en ærværdig Oldings Skikkelse og Træk, som engang i min Armod forsynede mig med Arbeide og Haab."

„Spørg ikke saameget," svarede den Fremmede med Latter. „Kjende mig eller ikke kjende mig, det er ligemeget, kun forglem aldrig, at Traadene, hvoraf den Æresklædning blev vævet, bleve spundne i Kummerens Dage af din egen Haand."

Genelas havde maaskee spurgt om mere, men Kaabens Overbringer blev kaldet til Kongen, der drog ham til Side og spurgte:

„Siig mig dog, hvem er den meget høie Dame, som sendte Eder til os med Eders fortryllende Gave?"

Drengen kunde ikke svare, thi Guenevre drog ham paa samme Tid til den anden Side og gjorde samme Spørgsmaal. — Spørgere og Spørgerinder formerede sig herpaa saaledes, at den Fremmede ikke bedre kunde trække sig ud af Sagen, end at han forsvandt.

„Det er Morgane, som har spilt os denne Streg!" sagde Dronningen, idet hun lod sig lyse tilsengs. „Det er Morgane!" lød det fra Alles Mund. Men Genelas gjættede langt lykkeligere paa det godhjertede tydske Huusspøgelse, den kvindelige Dyds Veninde og Velgjørerske, for hvis Yndest hun havde den gode Rosen at takke.

Hr. Karados beilede den næste Dag til den skjønne Genelas af Wallis og fik hende uden Modvillie; hun bragte ham intet, uden den velerhvervede Kaabe og et Hjerte fuld af Troskab og Dyd; en Medgave med hvilken man paa de Tiders Nøisomhed pleiede endnu at være tilfreds.

Han iilte hurtigt med hende fra Artus forførerisfe Hof til sine Godser i Skotland, hvorhen hendes gamle Veninde, Rosen, ledsagede hende, som gjerne forlod sin Hytte og Magdalenes Naboskab, for ved sit elskede Barns Side at leve et Liv som i Himlen.

Et Træk af Hertugen af Wellingtons Liv.

Under 14de September 1852 døde i London den berømte Hertug af Wellington, der var født i Dunkan-Castle i Irland den 1ste Mai 1769, og som gjorde en Ende paa Napoleons Herredømme i det blodige Slag ved Waterloo 1815. Vi meddele her et Træk af ham, hvilket turde være lidet bekjendt for vore Læsere.

Efter Slaget ved Waterloo blev han, som bekjendt, af Keiser Alexander udnævnt til russisk Feltmarskal med den dertil hørende Gage. Efter denne Keisers Død sendte Kong Georg af England Hertugen af Wellington til St. Petersborg, deels for at bevidne Sorgen for den afdøde Keiser og deels for at gratulere den nye Keiser, Nikolaus. Da han var kommen til Petersborg mødte den næste Morgen alle Generalerne for samtlige petersborgske Regimenter hos ham, for at afgive Rapport. Han modtog dem i en net engelsk Silke-Morgenkjole. Og da kort derefter Storfyrst Mikael (Keiser Nikolaus's Broder) ogsaa kom, for, som Chef for samtlige Regimenter at rapportere den russiske Feltmarskal, blev han stødt over dennes Paaklædning. Da han, i Overværelse af samtlige Generaler, afgav sin Rapport, kunde han ikke undlade at sige til Hertugen: „Men Hr. Feltmarskal! De modtager her Rapporter og har ikke engang iført Dem den russiske Feltmarskalsuniform; det passer sig dog ikke." — Hurtig besluttet og fattende ham i en Knap paa Uniformen, svarede Hertugen af Wellington: „Det er sandt, De her De forstaaer Deres Fag; De er en dygtig Kommandeersergeant." — Truffen eller maaskee endog beskjæmmet fjernede Storfyrst Mikael sig, og fremstillede sig hurtig for sin Broder, Keiseren. Da denne saae sin Broders Ansigt, spurgte han: „Hvad er der paafærde! Hvorledes seer du ud! Hvor kommer du fra? Var du hos Feltmarskallen, Hertugen af Wellington?" — „Ja, tilvisse var jeg der og kommer just fra ham; den Mand behager mig ikke; tænk Dig, han modtager Rapporter, og har ikke engang iført sig den russiske Statsuniform!" — „Nu, du har da ikke sagt ham Noget derom?" — „Jo vel, jeg kunde ikke lade det være." — „Naa, og hvad svarede han saa?" — „Jeg forstod mit Fag og var en dygtig Kommandeersergeant." — „Seer du, det var Ret; denne Mand er gammel og har gjort mere for vort Land og for hele Europa, end vi to; derfor burde du tiet." — Men Hertugen af Wellington kom til Keiseren og sagde, at da han havde saameget at varetage i den engelske Tjeneste og havde saamegen Gage at fortære, var det ikke ret vel mere muligt for ham, at forestaae den russiske Feltmarskalspost; han blev stedse ældre og brugte ogsaa derfor ikke mere sin

russiske Gage. Han bad derfor at den Gage, han havde tilgode for det sidste Aar, maatte blive lige deelt til samtlige russiske Garderegimenter. — Han erholdt saaledes huldrigst den ansøgte Afsked*).

*) Hertugen af Wellington var ellers ikke den Mand, der var bekjendt for at renoncere paa Feltmarskalsgager. R.

Nuka-Hiva.

(See Lithographiet.)

En reisende Franskmand beretter: under mit Ophold paa dette Land, (som han ironisk kalder Lighedens og Kjedsomhedens herlige Land) havde en Mand fra en anden Stamme end der, hvor Tyveriet blev begaaet, stjaalet nogle Grise og han havde ført dem bort med sig til sine Hytte; han blev forraadt af Dyrenes Skrig. Herover opstod stor Allarm. Disse Gjenstande tilhøre Overpræstinden Toia, som er godt bekjendt af alle dem, der have besøgt Nuka-Hiva. Dommen blev fældet strax, der handledes nu kun om at bringe den til Udførelse. Tyvens Hytte befandt sig ude i Bjergene, langt borte fra ethvert beboet Sted. De Udvalgte, der skulde hevne Sybillen, begave sig derhen, og henimod Kl. 2 om Morgenen stak de Ild paa de fire Hjørner af Hytten, efter at de havde indelukket den Ulykkelige, der fordøiede Produktet af sit Tyveri. Der blev intet Blod udgydt (ligesom i de chatholske Auto-da-feer). Men Dagen derpaa kom de Udsendte tilbage til deres Dronning, og forkyndte hende, at den himmelske Vrede og hendes var tilfredsstillet. Nogel senere hen fortalte de os, at de hiin Dag havde holdt et kongeligt Maaltid; de havde nemlig spiist Synderen, som de saaledes havde stegt. Samme Reisende Beskriver dem som en kraftig og velskabt Menneskerace.

Blandinger.

Hvor lang Tid behøver man for at tælle til en Billion? En Billion er en Million Gang en Million, og Ingen er istand til at tælle dertil. Man kan i 1 Minut tælle 160—170, dog antager man ogsaa 200; herefter kommer paa 1 Time 12,000 og en Dag paa 24 Timer 288,000, paa et Aar til 365 Dage (thi hvert fjerde Aar kunde man vel paa Skuddagen hvile sig) 105,120,000. Sæt nu at Adam, fra første Dieblik af sin Tilværelse, bestandig havde tællet, saa havde han, efter den sædvanlige Antagelse af Verdens Alder, endnu ikke nær naaet Maalet. Thi for at tælle til 1 Billion behøvede han 9,512 Aar, 342 Dage, 5 Timer og 20 Minuter. Vilde man, som billigt var, forunde den arme Tæller 12 Timers daglig Ro til Spise, Drikke og Sove, saa behøvede han, for at tælle til en Billion, 19,025 Aar, 319 Dage, 10 Timer og 40 Minuter.

Hunnernes oprindelige Hjemstavn er, efter Bunsen og andre Ethnologer, at søge ved Himalajas Nordgrændse. Landet derved, det egenlige Thibet, heed, efter Kapitain Stracheys Forskninger, fordum Huna eller Hundes, d. e. Hunnernes Land.

Børnemord ere endnu stedse i Brug i Australien og forhindrer Befolkningens større Tilvæxt. Englændernes Bestræbelser for at afskaffe denne afskyelige Skik ere forblevne uden synderlig Nytte, medens de i en stor Deel af Indien ere kronede med Held. I Australien bliver af Tvillinger Pigebarnet regelmæssig dræbt, hvis de to Nyfødte ere af forskjelligt Kjøn, ellers, efter forudgaaet Raadslagning, ofte begge. Vanskabte og forvoxne Børn blive, som unyttige Medlemmer af Stammen, uden videre dræbte; og døer en Barselkone, saa begraver man uden Omstændigheder det levende Pattebarn tilligemed hende.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Nogle Øegrupper i Nærheden af Africa ere ligeledes ganske vulcanske, saaledes Azorerne, de canariske Øer og det grønne Forbjergs. Blandt Azorererne er Øen Pico udsiret med et smukt, regelmæssigt Keglebjerg, som bestaaer af reen Trachyt. Dette Bjerg, hvorefter Øen har sit Navn, er det eneste paa denne stærkt vulcanske Øegruppe, og er en stedse aabnet Ventil; desuden antager man, at den Lavastrøm, som i Aaret 1812 ødelagte en Deel af den Nordost for Pico liggende Øe, St. Georg, har været et Sideudbrud fra Pico; synes dette allerede at være en dristig Anskuelse, saa er det fuldkommen utilladeligt at tilskrive den samme Vulcan Fremstaaelsen af den nye Øe ved St. Michel i Aaret 1811. Vulcanen ligger over 30 Mile fra den nysopstandne Plet Jord, som Capitainen paa et engelsk Skib strax tog i Besiddelse i Kong Georg den 3dies Navn, og det kan vel kaldes at give et Bjerg en for stor Udstrækning, naar man vil give dets Fod et Gjennemsnit af 60 Mile, men det er utvivlsomt, at Azorernes Gruppe have hævet sig paa en langt større vulcansk Basis, og hver enkelt Øe er Spidsen paa en Hævning, som vel ikke er kommen til Udbrud, ikke er bleven til et Krater, men som dog tydeligt bærer Spor af sin vulcanske Characteer. Basis for ethvert sligt Bjerg ligger dybt under Havspeilet; fra Bjerget St. Michels Basis hævede sig den nye Øe, og did er den atter sunken tilbage, saa at de efter den nye Øe begjærlige Englændere ere blevne skuffede i deres Forventning om denne Perle i det atlantiske Ocean. 80 Favne Vand finder man paa det Sted, hvor den i Aaret 1811 dukkede op.

Som Azorernes Gruppe er ogsaa den canariske en reen vulcansk; samtlige Øer ere efter L. v. Buchs nøiagtige Undersøgelser et Værk af en vulcansk Virksomhed i den meest storartede Maalestok. I Mineraliernes Lag, i Klippearternes Leie erkjendte man paa det Tydeligste de paa hinanden følgende Perioder i deres Dannelse og Rækkefølgen af de paa hinanden leirede Eruptionsprodukter. Om Pico selv og dens Dannelse have vi allerede anført saameget, som Pladsen i dette Skrift tillader, men om Canarie-Gruppen maae vi endnu tilføie, at Øen Lanceroto leverer det meest overraskende og storartede Billede paa Følgerne af et vulcansk Udbrud, idet en i Sandhed titanisk Kraft ved den største Eruption, som man overhovedet troer at have oplevet, udgjød slige Lavamasser over Kraterets Rand, at de ganske bedækkede et Fladerum af flere Qvadratmile, og at Leop. v. Buch modtog et saadant Indtryk af hele Øegruppens Phænomen, at han kunde opstille sin smukke, aandrige og sande Theorie om disse Øer, hvorefter hele Terrainet for alle Øer engang laa fladt med Havbunden, hvorfra det ved plutoniske Kræfter er blevet hævet, indtil det ragede op over Havfladen, og da enten blev staaende i Form af en Kuppel, eller en yderligere Udbrudsact gjorde dem til Hævningskratere.

Det berømte Pico paa Teneriffa har siden den Tid, der opdyngede dens Eruptionskegle 7000 Fod over Hævningskrateret, ingen Flammer udsendt; dens Krater er overhovedet en af de mindste, det har neppe 130 Alen i Gjennemsnit og kun en Dybde af 50 Alen. Virksomheden af denne ingenlunde udslukkede Vulcan synes ikke stor nok til at hæve saa mægtige Lag, som ligge midt over dens Arnested; derimod synes Væggene igjen ikke stærke nok til at yde tilstrækkelig Modstand; thi i Aaret 1789 (den 9de Juni) fandt en stærk Eruption Sted af det langt til Siden beliggende Bjerg Cahorra, hvorved betydelige Klippemasser bleve slyngede i Veiret med en saadan Magt, at de brugte et halvt Minut for atter at naae til Jorden, hvilket — naar man antager Tiden for Stigning og Falden for lige, hvad man uden altfor stor Feilregning nok tør gjøre — forudsætter en Høide af over 5500 Fod.

Det grønne Forbjergs Øer ere lidet bekjendte, men dog tilstrækkeligt til med Bestemthed at kunne paastaae, at de ligeledes ere af vulcansk Oprindelse. Vulcanen Fuego er den eneste virksomme paa denne Øegruppe; de andre synes samtlige at være udslukkede.

Paa samme Side af Africa ligger endnu en ganske enkeltstaaende Øe, Ascension, under

8° s. B., som ligeledes har en Vulcan, hvorom dog intet Nærmere er bekjendt.

Øst for Africa ligger den store Øe Madagascar. Man troer, at den har Vulcaner, men der er intet saa Nøiagtigt derom udfundet, at man kan optage det i en Lærebog; bedre er imidlertid den mægtige, udstrakte og overordentlig virksomme Vulcan paa Øen Bourbon bekjendt, som ligger mere østlig for Africa end Madagascar. Udbruddet den 27de Februar 1812 har udsendt 3 Lavastrømme, som fandt deres Udvei ganske nær ved den øvre Rand af Krateret (som syntes at være ganske opfyldt); mærkværdigt var Lavaen saa seig-flydende (altsaa ingenlunde aldeles smeltet), at den brugte ti Dage for at tilbagelægge den korte Strækning fra Krateret til Havet. Men Stenenes Smeltegrad er ligesaa forskjellig som Hedegraden, og saaledes er denne langsomme Flyden intet større Under end den særdeles hurtige, som L. v. Buch iagttog ved Vesuv i Aaret 1805, hvor Lavastrømmen gjennemløb en tydsk Miil i tre Timer.

Om Udbruddet af Vulcanen paa Øen Bourbon berettede man som en besynderlig Mærkværdighed, at den fornden Aske ogsaa har udkastet spundet Glas i Mængde; der faldt nemlig foruden en sortagtig Masse en Mængde guldlignende, gjennemsigtige Glastraade til Jorden. Men ogsaa Vesuv udkaster Lignende og Pimpstenen bestaaer jo kun af slige Glastraade og Glasblærer, om end ikke af saa smuk en Farve.

I det røde Hav mellem Mocca (som ikke maa forvexles med det berømte Valfartssted Mekka) og Zebul under 15 Grads n. B. ligger en vulcansk Øe, Zebul Their, som er blevet besøgt af den bekjendte engelske Reisende Bruce. Vulcanen har fire Aabninger, hvorigjennem vedvarende Røgsøiler opstige, men om store Eruptioner har man Intet hørt.

Det var nu Vulcanerne rundt om Africa; indenfor det store Continent er hidtildags endnu ingen saa nøie bekjendt som det kunde være ønskeligt. Omegnen af den sidstnævnte Vulcan, Zebul Their, har man dog saavidt udforsket, at man veed, at der saavel paa Halvøen Arabien (mellem de persiske og arabiske Havbugter), som ogsaa paa Fastlandet af Africa nærmest Indløbet til det røde Hav ligger et stærkt vulcansk Terrain. For det Første befinder der sig i Strædet selv ni Øer, som fremvise vulcanske Phænomener; paa Fastlandet af Arabien er et saadant Punkt, Bir Hut, bekjendt, som paa Grund af sin Høide af meer end 10,000 Fod og formedelst sin store Nærhed ved Kysten hyppigt af Søefarerne er blevet seet i Virksomhed, dernæst befinder sig paa Fastlandet af Africa endnu fem Vulcaner, Haik, Abida, Faulai, Vinzegur og Sabu, men desværre er af alle disse intet andet end Navnet og deres omtrentlige Beliggenhed bekjendt. Lidet mere veed man maaskee om Vulcanerne i det røde Hav selv, fordi dette danner Veien for den engelske Overlandspost til Bombay og Madras.

I Rigerne Congo og Angola, paa Vestsiden af Africa, vil man have opdaget to Vulcaner, Pemba og Zambi. Den sidste giver man en Høide af indtil 10,000 Fod, et beqvemt Tal, som bliver anvendt overalt, hvor man Intet veed om de egentlige Forhold.

I den dybeste Krog af Havbugten Guinea, Øst for Mundingen af Joliba eller Niger, befinde sig paa en Halvøe mellem Croß- og Donzafloderne tre Vulcaner i en Række, som, naar man begynder fra Nord af, hedde Qua, Rumbi og Cameron. Den sidste skal være 12,720 Fod høi. Rækken fortsætter sig i lige Linie langt ud i Havet. Nærmest Kysten ligger Øen Fernando del Po, derpaa følger Prindsens Øe, noget sydligere ligger St. Thomas (6480 Fod høi) og næsten 2 Grader Syd for Æqvator ligger Anabon (2400 Fod høi).

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

Middelalderen.

Andet Afsnit.

De romerske Keisere og Christendommen.

Titus, Trajan og Marcus Aurelius.

Titus.

1.

Jøderne havde allerede oftere gjort Oprør mod Romerne, og vare stedse kun efter megen

Blodsudgydelse blevne undertvungne. Paa Neros Tid var et nyt Oprør udbrudt og Overfeldtherren Vespasian blev affendt mod dem. Da Jerusalem laae paa flere Høie, havde faste Mure og derfor var vanskelig at indtage, lod han sig nøie med at indeslutte Byen i Haab om, at Partierne i Staden vilde oprive hinanden indbyrdes. Imidlertid blev han udraabt til Keiser; han maatte ile til Rom og overlod Betvingelsen af de sig haardnakkent forsvarende Jøder til sin Søn Titus. Denne tog med stor Iver fat paa Beleiringen og ængstede Jøderne med sine store Beleiringsmaskiner, med hvilke store Stene og Bjelker bleve udslyngede. Han erobrede en Deel af Staden efter den anden, men Jøderne værgede sig med Fortvivlelsens Mod, og hver Fodsbred af det vundne Byterrain maatte kjøbes med Strømme af Blod. I Staden rasede Hungersnød med skrækkelig Heftighed; paa de flade Tage og paa Gaderne saae man Ligene af de forhungrede Mødre og Børn ligge hobeviis omkring. En Kone havde i Hungerens Afsindighed endog slagtet sit eget Barn, og satte sammes Kjød frem til Fortæring for de indtrængende Soldater. Rygtet om denne Udaad kom ogsaa den ædle Titus for Øren. Han slog Hænderne sammen og kaldte Guderne til Vidne paa, at han var uskyldig i denne Misgjerning. Desto mere forbittredes han over Jødernes Stivsind, som endnu stedse forsvarede sig paa Borgen Zion og i Templet. Endelig faldt ogsaa sammes Forgaarde i Romernes Hænder, men da Jøderne desuagtet ikke vilde overgive sig, kastede en romersk Soldat en Fakkel ind i den herlige Bygning, som gik op i Ild. Endnu en Maaned igjennem holdt Borgen sig, og nu blev det opfyldt, som Jesus havde forudsagt. Den store, prægtige Stad sank i Ruiner, de fleste Indbyggere bleve dræbte, mange solgtes som Slaver eller bortførtes til fremmede Lande. Hvor skrækkeligt gik nu ikke den Forbandelse, som det ulykkelige Folk havde udtalt over sig selv, da Frelseren blev korsfæstet, i Opfyldelse: „Hans Blod komme over os og over vore Børn!" Titus havde ladet Naade vederfares Jøderne, havde disse ikke været forblindede af deres halsstarrige Had mod Romerne. Nu bleve de adspredte over alle Lande, levede forhaanede og foragtede af andre Folkeslag som en forstødt, gudsforladt Slægt, og først vor Tid var det forbeholdt at forbedre Jødernes Stilling.

2.

Efter Vespasians Død regjerede hans fortræffelige Søn Titus, af sit taknemmelige Folk kaldet „Menneskeslægtens Fryd og Glæde." Hans Regjering var kort, men velsignelsesrig. Hans første Gjerning var at afskaffe de hemmelige Anklagere; han havde gjort det Løfte ikke at dømme Nogen til Døden, og han holdt det troligt. Hvor han kunde bevise Nogen noget Godt, gjorde han det med Fornøielse, og hans Grundsætning var, at Ingen maatte gaae misfornøiet fra Keiseren. Beundringsværdig var den Høimodighed, hvormed han tilgav dem, der havde fornærmet ham. Aldrig vilde han tilstede nogen Klage mod dem, der talte ilde om ham. „Sige de med Uret Slet om mig," sagde han, „vil allerede deres Samvittighed revse dem, og sige de det med Rette, saa vilde det være Uret at straffe dem, der kun tale Sandhed."

Engang stiftede tvende unge adelige Romere (Patriciere) en Sammensværgelse mod ham. De vilde paa en bestemt Tid stikke Capitoliet i Brand, myrde Keiseren under Tumulten og derpaa bemægtige sig Thronen. Men deres Forehavende blev opdaget og det romerske Senat dømte dem tildøde. Titus skulde undertegne denne Dom, men han var langt fra at ville gjøre dette, ja, han gjengjeldte endog sine Fjender Ondt med Godt. Han lod begge Patricier komme for sig, forestillede dem, at Herremagten opnaaedes ikke ved Skjændselsgjerninger men ved Gudernes Villie; han formanede dem derpaa til at være tilfredse med den Stand, hvori de vare og lovede gjerne at ville bevillige dem, hvad de forlangte. Derpaa tog han Begge med til Taffels og underholdt sig med dem paa det Venligste. Den næste Dag blev der givet en Fægtekamp. Titus viste sig i Amphitheatret og lod begge Patricier tage Plads ved Siden af sig. Fægternes Vaaben bleve overeensstemmende med Skik og Brug overrakte ham, og saa stor var hans Tillid til dem, der for kort Tid tilbage havde truet hans Liv, at han gav dem Vaabnene ihænde.

Ogsaa mod sin Broder Domitian viste Titus den største Sagtmodighed. Domitian, som var et herskesygt og blodtørstigt Menneske, hørte ikke op med at efterstræbe hans Liv. Titus vidste det, men langtfra at drage ham til Straf herfor, tilgav han ham ikke alene, men lod ham beholde de Æresposter, han hidtil havde beklædt og udnævnte ham endog til sin Efterfølger. Ofte skal han i Eenrum med Taarer have sagt: „Broder, elsk mig som jeg elsker Dig!"

3.

Under den herlige Keiser Titus blev Italien hjemsøgt af trende store Ulykker. Vesuv havde i utænkelige Tider ikke havt noget Udbrud, og havde den ikke af og til udsendt Røgskyer, kunde man have anseet den for aldeles udslukket. Saameget mere uventet kom det skrækkelige Udbrud den 24de August 79 efter Chr. Fødsel. Om Middagen Kl. 1 steeg en uhyre Røgstøtte op af Bjerget, hvilken udbredte sig mere og mere. En Mand, der havde lagt sig meget efter Naturvidenskaberne, Plinius den Ældre, som netop opholdt sig der i Egnen, fordi han var Befalingsmand over den i Havbugten beliggende Flaade, vilde betragte det mærkværdige Phænomen i Nærheden. Han befalede Søefolkene at sætte ham over til den anden Side af Bugten henimod Bjerget Vesuv, hvormeget end de forfærdede Folk advarede ham derimod. En Mængde Fartøier med Flygtende mødte ham, hvilke alle studsede over den dristige Mand, der saa roligt iilte Faren imøde. Alt faldt Asken stærkt ned og blev, jo nærmere Skibet kom, mere tæt og gloende; en dump Rullen hørtes, gloende Stene fløi omkring og faldt hist og her ned i Vandet. Et Dieblik vaklede Plinius, men da udbrød han: „den Modige følger Lykken!" Han befalede at styre lige mod den nære Bred. Der laa en By, hvori boede en kjær Ven; hos denne vilde han tilbringe Natten. Men han traf hele Huset i største Forvirring. Fartøierne vare allerede ladede, for at man hurtigt kunde stige ombord og seile, saasnart Vinden dreiede sig og drev Røg- og Askemasserne mod Staden. Plinius indgjød Folkene Mod, lod sig, for at gjøre dem ret trygge, give et Bad, spiste derpaa med Appetit og drev allehaande Spøg. Imidlertid slog Ildsøiler ud af Bjerget paa flere Steder, Flammeskinnet fordrev Mørket. Alle bleve oppe, men Plinius alene gik roligt tilsengs. Men efter nogle Timers Forløb maatte man vække ham; thi Aske og Stene faldt saa tæt, at man frygtede for at Døren skulde tilspærres. Jorden begyndte stedse heftigere at vakle, og hvert Dieblik befrygtede man Husets Indstyrtning; og desuagtet turde man ikke vove sig ud derfra, fordi gloende Pimpsteen faldt saa tæt som Hagel. Endelig blev Opbruddet besluttet. Enhver bandt en Hovedpude oven paa Hovedet for at beskytte sig mod de faldende Stene, og nu gik Vandringen for sig i den mørke Nat. Slaver, som bare Fakler, maatte gaae i Spidsen. Da den sværtbyggede Mand, støttet paa tvende Slaver, saaledes iilte afsted, ophidsedes han af denne Anstrengelse og styrtede pludseligt, truffen af et Slag, død til Jorden. Men de Øvrige iilte videre for at unddrage sig den truende Fare og først nogle Dage senere kunde man opsøge Plinius' Lig for at jorde det.

Den Gamles Brodersøn, Plinius den Yngre, var imidlertid bleven tilbage med sin Moder i Staden, hvor hans Onkel boede. Her var han Vidne til den skrækkelige Naturbegivenhed, og vi have endnu to Breve fra ham, hvori han beskriver samme. Ogsaa paa dette paa den anden Side af Havbugten beliggende Sted blev Jordrystelsen fra Tid til anden stærkere. Meublerne bevægede sig og Huset selv vaklede. Sønnen flygter i denne Rædselsnat med sin gamle Moder til Strandbredden, for der at afvente Dagen. De høre Husene styrte ind, Havet pidsker Bølgerne til Skum og kaster Søedyr og Muslinger høit op paa Land. Det bliver Morgen, men Solen kan ikke trænge igjennem Askeregnen, og det er kun Dæmring. Alt, hvad flygte kan, iler derfra, pludseligt bliver det igjen ravnsort Nat og nu opstaaer skrækkelig Forvirring. Mændene tilraabe hinanden, Børn og Qvinder skrige, Mennesker og Dyr løbe imod hinanden i Mørket, Vognene styrte i Huller og Gruber, og Enhver troer, at Guderne have forladt Menneskene, og at Verden skal forgaae. Endnu skrækkeligere er Scenen i Nærheden af det Fordærvelse udbredende Bjerg; der aabner Jorden sit Svælg, og tre blomstrende Stæder, Herculanum, Pompeiji

og Stabiæ synke ned i Afgrunden. En øde Askemark blev deres Gravhøi. Syttenhundrede Aar blev deres Spor skjult og først 1738 traf man paa Spor af Herculanum, da Kongen af Neapel i denne Omegn vilde bygge sig et Landsted. Man stødte først paa Theatret, og jo mere man eftergravede, desto Mere viste sig af den begravne Stad. Nu ere allerede hele Gader udgravne, saa at man kan gaae temmelig frit omkring. Husene og Meublerne have holdt sig godt; man seer endnu der Stole, Borde, Flasker, Lamper, Knive, Ringe og Nøgler, Væggene ere bemalede med Gude- og Helte-Historier og over Huusdørene staae endnu Indskrifterne. I Boderne ved Theatret laa allehaande Spisevarer, Nødder, Viindruer, Oliven og en stor Postei, som imidlertid faldt sammen, saasnart man berørte den. Ogsaa Benene af de Ulykkelige, som her bleve levende opslugte, laae endnu der som Vidnesbyrd om den skrækkelige Dag; thi Ulykken var indtruffen, da Folket sad i Theatret.

Ogsaa Pompeiji er kommen for en Dag, men ikke ganske, thi dens Mure havde en Miil i Omkreds. I Gaderne, som ere overordentlig smalle, seer man tydeligt de udhulede Nischer. Paa Gadehjørnerne befandt sig mange Indskrifter, som vare skrevne paa Murene med Farve og indeholdt mange Slags Bekjendtgjørelser, f. Ex. at et Huus var tilsalgs eller tilleie, at der skulde gives Fæglerkampe etc. Tvende Theatre, et for Lystspil og et andet for Tragedier, har man fuldstændigt udgravet, desuden et Amphitheater, som idetmindste kunde rumme 18,000 Mennesker, og i hvis Rum man endnu fandt Løveskeletter. I et af Ciceros Landsteder fandt man endnu de store Viinkrukker lænede til Væggen, men fyldte med Lava istedetfor med Viin. Hvad der er paafaldende ved Husene, er deres lave Bygningsmaade og Værelsernes Libenhed. De fleste Huse have kun een Etage; Lys erholde de mindre igjennem Vinduerne end igjennem Døren, som altsaa altid maatte staae aaben. De fleste Vinduer vendte ud mod Gaarden, hvor der befandt sig et Vandbassin med Springvand. Til Høire og Venstre vare smaa Værelser, bestemte til Opholdssteder ved slet Veirligt eller til Sovegemakker; ellers opholdt man sig som oftest i Gaarden selv i fri Luft. I Aaret 1832 udgravede man et særdeles smukt Huus, hvor Gaarden og Gulvene i Værelserne vare prydede med Mosaikarbeide ɔ: større og mindre Stene af forskjellig Farve vare satte sammen til Figurer. Gaarden var omgivet med 45 Marmorsøiler og i en Krog fandtes siirlige Nischer til Huusguderne.

I et andet Huus fandt man 1700 Pergamentruller, som rækkeviis vare opstillede paa et Repositorium, — det var et Bibliothek. De Gamle havde nemlig hverken sligt Papiir som vi, ei heller bleve deres Bøger indbundne saaledes som vore. Man skrev paa den ene Side af Pergamenthuden, og lagde det derpaa sammenrullet hen. Eller ogsaa tilberedte man sig et Slags Papiir af den i Ægypten voxende Papyrusplantes Løg, idet man afskallede Løgets Hud, blødgjorde den, og lagde dem over hinanden og slog saalænge derpaa, indtil det blev til en Art Vælling. Af denne vællingagtige Masse dannede man da store Ark, hvorpaa man, efter at det var tørret, skrev Bogstaverne med sort Farve. Af denne Art vare de pompejanske Ruller, men de vare ganske forkullede af den hede Aske, og da man vilde rulle dem op, faldt de sammen i Støv.

Saameget om Pompeiji og Herculanum. Paa hiin Ulykke fulgte en Ildebrand i Hovedstaden og derpaa en skrækkelig Pest, som bortrev Tusinder af Mennesker. Den menneskekjærlige Titus var overalt tilstede med sin Hjælp, hvor Nøden var størst. At gjøre vel var hans Lyst og han pleiede at kalde den Dag for spildt, hvor han ikke havde beviist Nogen noget Godt. Desværre skulde hans fortræffelige Regjering kun vare i 2 Aar. Han døde, formodentlig forgivet af sin lumske Broder Domitian.

(Fortsættes.)

Dværgene paa Hastrup.

(Sagn fra det 16de Aarhundrede, meddeelt af J. H.)

Veileegnen er en af de skjønneste i Danmark; grønne Vange og Kløverenge, bølgende

Kornmarker, skovklædte Bakker og den yndige Fjord, der skyder sine Bølger ind som en Sølvplade i den yppige Grund, — Alt kappes i Forening om at frembyde de meest fortryllende Udsigter og venligt smilende Landskaber. Intet Sted i Danmark nyder man et saa behageligt, et saa afvexlende Skue, og ikke uden Grund har man kaldt denne Egn „det danske Schwitserland." — Saameget mere sørgeligt og melankolsk falder derfor Veien, naar man fra denne indbydende Plet drager til Heden, der alt i det Fjerne viser sine vilde og mørke Lyngbanker. Man synes at udvandre fra et Arkadien til et Sahara; ingen Afvexling møder længer Øiet, hist og her kun et enkelt Kirketaarn og nogle Bønderhuse, der rage frem over den sortebrune Flade; forøvrigt sees kun en trist, halv uddød Natur, høres kun en eenlig Urfugl, der fylder den klangløse Luft med sin vemodigt klagende Sang.

Allerede ved det oldtidsberømte Jellinge begynder denne monotone Eensformighed. De yndige Bøgeskove indsvinde til enkeltstaaende Træer, omgivne med Lyng, hvis Region tildeels kan regnes herfra. Dog endnu er Egnen temmelig veldyrket og befolket, indtil man kommer forbi Harresø og Givskud; thi her fremtræder efterhaanden Hedeegnen i hele sin Eiendommelighed. Opdyrket Land bliver sjeldnere, Byerne opløses i enkelte spredte Gaarde, Træerne staae bladløse eller fortørrede, Vestenvinden viser sit Herredømme, sin Fjendskhed mod al Kultur. Saavidt Øiet række bedækkes den hele Slette med Lyng, kun hist og her afbrudt af de lave Gyvle, der dog forgjæves søge at hæve deres friske grønne Blade og give Egnen, et frodigere Udseende. Sørgelige Gang mellem sunkne Minder! — Man vandrer paa en Slette, engang omhegnet og fredet som en Have, nu overgivet til Forglemmelse; man vandrer paa en Grav, thi engang blomstrede denne lyngdækkede Egn, og tydeligt seer man endnu mange Steder Spor af tidligere Frugtbarhed.

Man nærmer sig Veileamts yderste Nordgrændse; Alt faaer igjen med Et et mere smilende Udseende. Det er som om Tæppet ruller op for en ny Skueplads med festlige Dekorationer, saa forandret viser Egnen sig, Man seer atter Gaarde og Huse, Lyngen er ryddet og har givet Plads for Enge og Kornmarker, man seer endog en Skov. Dette Syn tiltaler navnlig Øiet, som nu saalænge har speidet i Sand og Lyng. Mere og mere romantisk bliver Egnen; man seer en Mængde Oldtidsminder, Gravhøie, der hvælve sig over Kæmpebeen. Spørger Du Din Fører, „hvor man nu kommer hen?" — da lyder Svaret: „Til Hastrup!" — Dette er nemlig Navnet paa den Herregaard, der hist dukker frem halv skjult af Skoven. — Spørger Du videre og giver den ærlige Jyde en Drikkeskilling, saa fortæller han Dig ydermere, at denne Gaard nu er Intet imod hvad den var i ældre Tider, da den kneiste som en Ridderborg, befæstet med Volde og Grave, og da den hele Egn deromkring var bedre bebygget og stærkere befolket.

Og snart vil Du finde, at han har Ret. Hastrup er nu en mindre betydelig Gaard, og de hældende Bygninger see ret i Frastand ud som om de begræde den faldne Storhed.

Men derfor er selve Egnen ikke mindre romantisk, ikke mindre mærkværdig. Dronning Thyra Dannebod har laant sit Navn til Byer og Kirker; her findes blandt Andet saaledes baade Byen Thyregolund og Thyregod Kirke, der ligge under Hastrup. Grændseskjellet mellem Veile og Skanderborg Amter danner den store Skjernaa, der udspringer i Nykirke Sogn, Nørrejyllands høieste Punkt, og falder i Ringkjøbing Fjord, gjennemløbende en Række Søer, der slutte med Hastrup Sø. — Skjernaa er historisk bekjendt ved et Slag, som Nørrejyllands ædle Befrier, den danske Wilhelm Tell, Ridder Niels Ebbesen af Nørreriis, her leverede de Tydske den anden Mai i Aaret 1340, og hvorved han ikke blot kløvede mange Pander, men tillige forstyrrede deres Befæstningsforetagender, da de ved Aaløbet gjorde Forsøg paa at opkaste en Skandse in malum Danorum. — Hastrup Sø omkrandser en lille Holm, der i ældre Tider ved en Steendæmning og en Vindebro skal have været forbunden med det sydlige Fastland. Paa denne Holm laae det gamle Hastrup, der som en befæstet Borg gjaldt for et vigtigt Punkt i Krigstid. Men da denne Borg sank i Ruiner, blev den nye Gaard opført paa Fast-

landet (1589) paa samme Sted, hvor de nuværende Bygninger findes, og den lille Holm ligger nu i det sivgroede Dyb som en Koralklippe, nedslynget af vrede Titaner. Faarene græsse paa de gamle Voldsteder, hvor vilde Kirsebærtræer og Rønnebærbuske staae som Grædepile paa den sunkne Storheds Tomter.

Mange historiske Minder knytte sig til det gamle Hastrup; Almuesmanden veed Meget at fortælle derom. Den vigtigste Begivenhed er imidlertid Borgens Undergang i Grevens Feide. Sagnet har indhyllet den i et phantastisk Slør, sat den i Forbindelse med overnaturlige Omstændigheder. Almuesmanden kan ikke forklare sig denne Tildragelse, uden deri at see et Værk af hemmelighedsfulde, i Mulm begravede Magter.

Den nedgaaende Foraarssol kastede sit stærke rødgule Skjær paa Hastrups gamle Mure og funklede paa det lueforgyldte Fløi, som dreiede sig for Vinden paa den klirrende Stang der iveiret paa Slotstaarnets Tinde. I den store Sal, der vendte mod Vest, havde nogle Personer trukket sig sammen om den hyggelige Kaminild, som det fugtige Veir endnu gjorde høist nødvendig. Det var den ædle Borgfrue med sine to Sønner, Peder og Laurids Skram, — haabefulde Ynglinger, der tegnede til i Tiden at ville blive en Pryd for deres Slægt. De vare begge høie og velvoxne, Modet talte ud af deres Øine; kun for en kort Tid opholdt de sig i deres Fædrenehjem, den følgende Dag skulde alt kalde dem bort. Deres Moder, Fru Anna Gjersting, var en Dame paa henved et halvhundrede Aar, men denne Alder havde ikke formaaet at udslette de fine Træk af Stolthed og ædel Følelse, der var fremherskende i hendes Ansigt, og som i hiin Tidsalder var Adelsdamers Monopol.

Hastrup Gaard havde været hendes ædle Stammes Herreslot, men ved hendes Broders, Volmer Olufsen Gjerstings Død i Aaret 1522 var Familien uddød paa Sværdsiden, og med denne sidste Æt af en gammel Ridderslægt var det gamle Familievaaben bleven nedlagt i Graven som Tegn paa, at Ingen herefter mere havde Ret til at føre det. Herreslottet var ved denne Leilighed tilfaldet Fru Anna, der var Enearving paa Spindesiden og i en meget ung Alder var bleven formælet med den velbyrdige Herre Peter Skram til Voldbjerg og Strandbygaard. Saaledes var nu Hastrup som evig Arv og Eie gaaet over til en ny Slægt, nemlig Skrammerne.

Der sad nu den ædle Qvinde paa sine Fædres gamle Herreborg, ene med sine to Sønner; hendes Hosbond og Ægteherre opholdt sig i disse Dage netop paa Voldbjerg. De talte om den store Lykke, der for nogle Aar siden var vederfaret deres Huus, da den ældste Søn, Erik Skram, i Sommeren 1529 havde paa Hastrup seiret sit Bryllup med den rige Frøken Maren Lauridsdatter Løvenbalk, der medbragte Tjelle Gaard og Gods og saaledes betydeligt forøgede Familiens Rigdom og Anseelse.

Glæden lyste ud af Moderens Øine, og Solen, der kastede sine sidste Straaler ind i Salen gjennem de brogetfarvede Glasruder, syntes at omgive hendes Ansigt med en Helgenindes Glorie. Hvor faa Mødre kunde prise sig lykkelige som hun!

Længe vedbleve de at tale og vexle Tanker om denne glædelige Begivenhed, der fyldte baade Moder og Børn med stolte Forhaabninger. Solens sidste Lue slukkedes ved Havets kolde Bryst, og Nattens Lys funklede som tusinde Diamanter paa den skyfrie Himmel. Det var blevet silde, Taarnvægterens Horn havde forlængst forkyndt de Lykkelige, at Natten sænkede sine søvnkvægende Skygger. Maanens Opstigen paa Horizonten blev omsider Tegnet til at bryde op.

Den ædle Borgfrue reiste sig.

— „Godnat, mine Børn!" — sagde hun. — „Gjerne dvælede jeg endnu en Tid iblandt Eder, men jeg trænger til Hvile."

Sønnerne forstode Vinket. De reiste sig ligeledes, trykkede et ærbart Kys paa Moderens Haand og fjernede sig.

Fru Anna trak sig tilbage til sit Soveværelse, der var beliggende i Bygningens yderste Fløi. Hun lagde sit trætte Hoved til Søvn paa de hvide Hynder, men det var hende umuligt at slumre ind; tusinde glædelige Tanker, tusinde stolte Forhaabninger spøgede i hendes Hjerne og holdt hende vaagen. Hvor kan vel ogsaa en Moder sove, naar

hun har saa glimrende Fremtidsudsigter for sine Børn, som Fru Anna havde.

Først langt over Midnat sank det trætte Hoved ned paa Puderne, først da Hanen goel i Tofte lukkedes de tunge Øienlaag til den blideste Slummer. Sjælen og Legemet strede endnu om Herredømmet, Tanken brødes endnu med Søvnen, da hun pludselig hørte Noget pusle inde i Værelset. Forskrækket slog hun Dinene op. Maanen lyste stor og blank paa Himlen og kastede sit spøgelseagtige Skin paa de vævede Tapeter, hvormed Værelset var betrukket; en Ugle skreg i Taarnet og blandede sin hæse Røst med en Faarekyllings klokkelydende Piben, men forøvrigt var Alt stille. Trøstet lukkede hun atter de søvndrukne Dine og overgav sig til Søvnen; — da puslede det igjen. Rask reiste hun sig overende i Sengen og saae pludselig — en Mængde graaklædte Dværge, der holdt hinanden i Hænderne og trippede lystig om paa det maanebelyste Gulv, men forresten saae meget nedslagne ud. Forbavset slog hun Kors for sig, medens Læberne mekanisk fremstammede en Bøn til Sancte Hjelperen*) og hans Jomfru Moder. Men Dværgene lode sig ikke saa let bortmane; de vedbleve at pusle paa Gulvet og sluttede efterhaanden en Kjæde om hendes Seng. Pludselig opløstes denne, alle Hænder sank, og et af Smaavæsnerne traadte alene frem, medens de andre holdt sig i en ærbødig Afstand.

Denne ene Dværg, der syntes at være den ældste og derfor udnævnt til Ordfører, nærmede sig Fru Anna, aftog sin grønne og rødspættede Hue og slog det vældige Skjæg, som var over tre Gange længere end Personen, der bar det, bag om den ene Skulder. Fru Anna gyste, da hun saae de store Glasøine, der fæstede sig paa hende, de vare saa store og opsvulmede, som de kun kunde blive af Taarer, og Smaavæsnets hele Udtryk havde Noget, der vidnede om dyb Hjertesorg og uvilkaarligt indgød Medlidenhed.

Dværgen gjorde et temmelig keitet Skrabud og begyndte derpaa at tale, medens de andre iagttoge en betydningsfuld Tavshed.

— „Velbyrdige Frue saa faur og fiin!
En Skjæbne os raader, Enhver har sin,
Du laane min Tale heel venligt Øre,
Og ret mine Ord Dig til Minde føre!"

— „Du føre dem til Minde! ... Du føre dem til Minde!" — skreg Dværgene i Chor.

Ordføreren gjorde en ny underdanig Reverents og blev ved:

„Her har jeg boet i tre hundrede Aar
Alt med min Slægt under Borgevold.
Deelt har vi Lykke og trange Kaar;
Trofast vi skjærmed Jert Herreskjold,
Trofast vi vogted Jert Adelshuus,
Saa det for stedse ei sank i Gruus,
Men altid større og stoltere reiste
Sig af den Grunshob, hvori det sank,
Og saa det altid end skjønnere kneiste
Med sine Tinder mod Himlen saa blank.
Trofast er Dværgen med al hans Slægt,
Trofast han følger Menneskets Færden:
Høien, der bærer Borggaardens Vægt,
Er jo hans Bolig, er jo hans Verden.
Hjemløs vi ere og ubeskyttet,
Naar man forstyrrer vort Blivested;
Saa er til Hastrup vor Skjæbne knyttet,
Falder den Voldborg, da falde vi med.
Falder nu Hastrup, da maa vi flygte,
Flygte til Søen, der krandser vort Bo.
Men svart vi arme Smaavæsner frygte,
Ei vi til Søen tør os fortro;
Thi i de blaanende Bølger tilvisse
Hersker en mægtig og ondskabsfuld Nisse.
Ei taaler Fremmede han i sit Rige,
Ei vil af Dværge han vide at sige,
Grusom forfølger og hader han os,
Møder os altid med haanende Trods.
Har vi desuden en herlig Skat,
Som vi bevare i Høiens Muld;
Nissen har seet den saamangen Nat,
Fristet har ret ham det røde Guld,
Og heel begjærlig han higer efter
Dværgenes Rigdom og Jordgods at faae,
Hvad vi naturlig af alle Kræfter
Søge at hindre alt hvad vi formaae.
Derfor de arme Dværgfolk han hader,
Derfor han pønser paa troløs Svig,

*) Sancte Hjelperen o: Christus, der i den fordærvede katholske Tidsalder endog under dette Navn paa en Maade fik Plads blandt Helgenerne.

Derfor han altid os driller og skader:
Nissen er fattig, Dværgen er riig."

— „Nissen er fattig, Dværgen er riig ... Dværgen er riig!" — gjentoge Smaavæsnernes Chor som et levende Echo.

Og nu fortalte Ordføreren i et temmelig prosaisk Sprog, hvilken Møie de havde med at bevare den for Nissens Havesyge, og at de kun med usigelig Vanskelighed havde seet sig i stand til at beholde den, da Hastrup Gaard forrige Gang blev lagt i Ruiner. Dværgene havde dengang nemlig havt en Tvist med deres Medskabninger i Thyregod Høie, og vare ved Nattetid dragne derhen for at mægle Forlig med Vaaben i Hænder. Men medens Dværgene vare borte og kæmpede ved Thyregod, var Hastrup bleven beleiret af en Ridder Ebbe Bildson til Kjeldkjær, det lykkedes ham at trænge ind i Borgen, som han udplyndrede og afbrændte til Grunden, hvorefter han ødelagde det tilhørende Gods. Af denne Forstyrrelse havde Nissen i Hastrup Sø benyttet sig til at trænge ind i Dværgenes Skatkammer for at tilvende sig den kostelige Skat, hvilket dog blev forhindret ved Dværgenes heldige Tilbagekomst.

Den gamle Dværg syntes at ligne de gamle Mennesker i Snaksomhed, og det lange Foredrag forekom snart Smaavæsnerne at være utilbørligt langt.

Utaalmodig trampede de med Fødderne.

„Hvad ville vi? ... Hvad vilde vi?" — skreg de i Chor.

Ordføreren fulgte den almindelige Opfordring; han gjorde paany en Reverents og fortalte nu Fru Anna om Aarsagen til at de i denne Nat reiste sig for hende.

— „Høiædle Frue saa faur og fiin,
Venlig Du høre paa Talen min!
Spaadom jeg lægger i Ord heel snilde ...
Hør mig, om Sandhed end klinger ilde!

Dværgen veed Meget, som Ingen ahner,
Fremtiden staaer for hans Öie klar;
Selv kun en Aand han Aander nedmaner,
Tvinger dem til at give sig Svar.
Derfor jeg kan Dig for Sandhed mælde,
Hvad nu ret snarlig paa Hastrup skeer,
Derfor jeg vil Dig heel fri fortælle,
Hvad i den nærmeste Tid jeg seer.

Snart skal i blodig og sørgelig Feide
Hjemlandet sukke i Taarebad.
Brydes skal Jaord og given Leide,
Bavnen høit lyse i Borg og Stad;
Glædes skal Ravnen, rigelig mættes,
Sværdet skal hugge og aldrig trættes,
Skærpes paa Pander og twættes i Blod;
Blegne skal mangen en Herre god.

Og over Hastrup vil Stormen henveire.
Hævnende Aander, en Skare stærk,
Vil om de vældige Mure sig leire,
Øvende Udaad og blodige Værk.
Borgen vil trues med Storm og Fald,
Synke med den vil vi arme Dværge,
Hvis ei et Middel mod Slagets Gjald
Kan Ødelæggelsen brat afsværge.
Et kun jeg veed, som os frelse kan,
Og som ret aldrig jeg Dig fordølger,
Hastrup — det siger jeg Dig forsand —
Aldrig kan stormes, naar Søens Bølger
Haardt ville brydes mod Borgens Fod,
Og stande høit i de side Grave,
Saa at den Vandstand ei Fjenden tillod
At rive Leddet, det stærke, aflave
Og kaste Bro til de høie Volde,
Naar de forsvares af Stridsmænd bolde.
Men over Søen raader tilvisse
Dværgenes Fjende, den lumske Nisse,
Og ei saa let han lader sig bøie
Til os at hjælpe i haarden Dyst.
Fuldt han betalt vil have sin Møie:
Dværgenes Rigdom har vakt hans Lyst.

Derfor besluttet nu og vi have
At byde Nissen Forsoningsgave:
Trediedelen af alt det Guld,
Som ligger gjemt under Høiens Muld.
Trediedelen af alt vort Gods
Ville vi give og Tak derhos,
Naar han vil stande os bi i Nøden
Og føre Fjendernes Hær i Døden
Ret i de skummende dybe Bølger.
Men — det ret aldrig jeg Dig fordølger —
Gjerne vi ville vor bedste Skat
Gjemme, saa Nissen den ei faaer fat.
Kostbare Stene og møntet Guld
Favner en Urne saa underfuld,
Som vore Fædre heel graa og gamle
Monne vel i Aartusinder samle.
Den er os vigtig, den ædelig Skat;
Men hvis den bliver hos os i Muldet,

Da vil Sønissen den snart faae fat,
Og da er Dværgen fattig paa Guldet.
Derfor, o Frue saa faur og skjøn,
Bede vi venligt, Du vil den modtage!
Villien god fanger herligste Bøn,
Lykke vil Skatten til Borgen drage.
Hør da vor Bøn og modtog hiin Skat,
Gjem den heel trofast under Dit Leie;
Nissen da aldrig vil faae den fat,
Guldet vil blive i Hastrups Eie.
Lov os da dette, o ædelig Frue,
Og Du skal kronede Dage skue!"

— „Ja, lov os dette! . . . Lov os da dette!" — gjentoge samtlige Smaavæsner og blottede deres Hoveder, skrabende ud med de klodsede Fødder.

Fru Anna var intet Ord mægtig, et stumt Nik med Hovedet var hendes hele Svar. Men dette var ogsaa tilstrækkeligt, Dværgene udlagde det til deres Fordeel, og jublende høit fore de alle ud af Værelset.

Et Dieblik efter puslede det igjen. Det var Dværgenes Ordfører, som kom tilbage med tolv villige Tjenere, der slæbede paa en Slags Bærebør, hvorpaa der stod en anseelig Leerurne ikke uliig de Askekrukker, man endnu saa ofte finder i Kjæmpehøiene. De bragte deres Skat midt ind i Stuen, løftede den forsigtig af Børen og satte den paa Gulvet.

Den ældste Dværg hilste atter paa Fru Anna, der endnu halv forstenet sad overende i Sengen. Han lettede paa Huen og talte med glædestraalende Diine:

„Høiædle Frue saa faur og fiin,
Tak for Du lytted til Talen min!
Her vi Dig bringe den ædelig Skat,
Som os de Gamle har efterladt.
Trøstet nu ere vi arme Dværge;
Sikker vi vide den i Din Værge!"

Med disse Ord dreiede han sig om paa Hælen og forsvandt, de øvrige havde forlængst fjernet sig.

Endnu længe efter Dværgenes Bortgang sad Fru Anna og grublede over denne sælsomme Begivenhed; da sank hendes trætte Hoved endelig atter til Søvn, og Tankerne opløstes i forvirrede Drømmesyner. Da hun vaagnede den næste Morgen, traadte den natlige Tildragelse atter frem for hendes Sjæl, og hun grundede strax over Betydningen af denne besynderlige Drøm; thi at det var Andet kunde hun umuligt troe. Men i samme Minut fik hun til sin store Forbavselse Die paa Urnen, som Dværgene havde sat midt paa Stuegulvet. Nu var der Syn for Sagen, nu turde hun ikke længere tvivle om at det jo var Virkelighed. Klart erindrede hun sig øieblikkelig Dværgens Spaadom om forestaaende Feide og urolige Tider, hun ihukom Løftet, som hun havde givet Smaafolkene, om at staae dem bi og forvare deres Skat.

Et givet Ord tør aldrig brydes, og Fru Anna maatte altsaa holde hvad hun havde lovet. Hun stod derfor op og besaae Urnen, der var betegnet med en Mængde uforstaaelige og hemmelighedsfulde Characterer, den var forresten meget tung, saa det blev hende umuligt med egen Styrke at løfte den op i Sengen. Hun vækkede Pigerne for lade dem hidkalde sine Sønner, men disse vare alt for flere Timer siden redet til Voldbjerg, for at tage Afsked med deres Fader. Hvormegen Ulyst hun end følte til at lade Fremmede see denne hemmelighedsfulde Skat, var hun dog nu nødtvungen til at tye til Pigernes Hjælp.

Man tænke sig, hvilke Ansigter disse satte op, da den ædle Frue fordrede deres Bistand til dette Stykke Arbeide! Hvor mange Blik, der kastedes paa Madonnabilledet, hvor ofte de korsede sig, inden de fik Urnen fattet i Hankene og ved forenet Kraft løftet op i Sengen! — Der manglede ikke meget i, at de frygtsomme Tærner havde ladet den falde paa Gulvet, og havde Fru Anna ikke selv indgydt dem Mod og foregaaet dem med et godt Exempel, var Guldet upaatvivlelig kommen for Dagens Lys. Imidlertid gik Alt heldigt, og det lykkedes Fru Anna at skjule den hemmelighedsfulde Skat saa godt i Sengehalmen, at man kun kunde blive den vaer ved en meget nøiagtig Undersøgelse.

Da Arbeidet var endt og Pigerne igjen sendte bort, satte Fru Anna sig til nærmere at eftertænke den Spaadom, som Dværgen havde udtalt. Hun kunde ikke forstaae, at den dybe Fred, hvori Landet nu var hensunket, saa brat skulde kunne forstyrres. Kong Frederik den Første herskede i uforstyrret Rolighed, de enkelte Reformationsforsøg, der

gjordes, syntes ikke at kunne antage nogen faretruende Characteer. Fra hvad Kant skulde Ulykken vel komme? — Kongens og Adelens fælleds Fiende, den landsflygtige Folkedrot Christian den Anden, var nylig ved et lumpent Forræderi kommen i sine Haderes Vold; den gamle farlige Ørn, der hjemløs „fløi udi vilden Hede," var nu stækket og vansmægtede i et sørgeligt Fangenskab paa Sønderborg Slot. Saaledes syntes den værste Fiende for Stormændenes trygge Rolighedsslummer at være ganske uskadelig; thi vel hængte Folkets Hjerte ved den forraadte Konge, men Bonde og Borger sukkede for haardt under et trykkende Aag til at de paany turde vove at kjæmpe en Strid for ham; det sidste frugtesløse Forsøg havde knust deres sidste Kraft, rammet deres sidste Mod. — Andre Fiender kunde Fru Anna ikke tænke sig, og hun maatte derfor næsten ansee det for et Under, om Landsfreden atter skulde forstyrres. Dværgene maatte enten have løiet eller næret en utidig dum Frygt.

Dog Dværgene havde ikke løiet, ikke spaaet falsk; Tiden viste snart, at de kun havde talt altfor sandt. — Nogle Dage efter det berørte natlige Optrin kom Fru Annas Ægteherre, den stolte Peder Skram, hjem fra Voldbjerg; han bragte Budskab om, at Kong Frederik var gangen heden Skjærtorsdagmorgen 1533 paa Gottorp Slot, ikke engang et Aar havde han overlevet sin uværdige Triumph over sin ulykkelige Brodersøn. Peder Skram lod sig endvidere forlyde med, at man frygtede for Uroligheder i Anledning af det nye Kongevalg. Adelen stemmede for Frederiks ældste Søn, Christian, der var i sin kraftigste Alder og allerede regerende Hertug i Slesvig og Holsteen; men da han aabent bekjendte sig til den lutherske Lære, havde han i den Grad opbragt Geistligheden imod sig, at denne hellere vilde vove det Yderste end lade denne Prinds komme i Besiddelse af Thronen, hvilket vilde være det Samme som at underskrive den katholske Kirkes Dødsdom.

Man forestille sig, hvorledes Fru Anna blev tilmode ved at modtage denne Efterretning. Hun begyndte nu at føle, at Spaamanden mulig vilde faae Ret, og frygtede for snart at maatte see Landet sukke under en sørgelig og blodig Feides Tryk. Imidlertid fortav hun den omtale Nats Tildragelser for sin Mand; hun vidste altfor godt, at en stridvant Herre ikke nærer Frygt for Dværge, endsige Tiltro til dem. Han vilde naturligviis kun have leet deraf og betragtet det Hele som et Drømmesyn, som en forstyrret Hjernes forvirrede Tankeleeg. Desuden turde hun heller ikke vise ham Urnen, eftersom hun frygtede for at han skulde aabne den, hvilket maaskee kunde være imod Dværgenes Ønske og Villie.

Allerede den følgende Dag afreiste Peder Skram til Kjøbenhavn, for at bivaane en Herredag, der var sammenkaldt for at det nye Kongevalg kunde træffes; hans Sønner fulgte ham for at indtræde i Hæren, og Fru Anna blev saaledes ene og familieløs tilbage paa Hastrup. Snart naaede Rygtet om Krigsudbrud hendes Øren, og hun ængstedes snart ved Tanken om de Ulykker, der skulde hjemsøge det ulykkelige Danmark. Herredagen i Kjøbenhavn skiltes ad uden Afgjørelse af Kongevalget, og Folket begyndte nu ogsaa at lade sin Stemme høre for den fangne Christian den Anden. Lybekkerne, der altid hævdede deres Princip, at fiske i oprørt Vande, blandede sig i Striden; deres mægtige Flaade ankom i Sundet, og den 22de Juni 1534 landede en Hærstyrke under Grev Christoffer af Oldenborg ved Skovshoved. En Maaned derefter aabnede Kjøbenhavn sine Porte for Fjenden, og ved Slottets Erobring faldt betydeligt Skyts og Rigets store Orlogsskibe i Lybekkernes Hænder.

Den ulykkelige Grevefeide var udbrudt, hiin sørgelige Krig, der spaltede Rigets Kraft og i to Aar hærjede det ulykkelige Land. Opstanden var frugtesløs og sluttede med Adelsherredømmets Seier og Almuens fuldstændige Undertrykkelse: ved Kjøbenhavns Indtagelse i Juli 1536 faldt det sidste Bolværk for Folkefriheden.

I spændt Forventning for hvad der vilde skee og fuld af Angst for sine Kjære sad Fru Anna paa sine Fædres gamle Herreborg. Fra sine underjordiske Huusvenner havde hun Intet hørt siden hiin omtalte Nat, da Skatten blev anbetroet hende i Forvaring. Da gjæstede de hende atter en Maaneskinsnat

i de første Julidage. De saae ligesaa sørgmodige og forknytte ud som sidst, og Ordførerens Øine syntes at være bleven engang saa store af Graad.

Fru Anna nærede imidlertid ingen Frygt for deres Besøg, men reiste sig rolig overende i Sengen, for at høre de Nyheder, de bragte.

Ordføreren traadte frem, medens de Andre ærbødige grupperede sig langs med Bagvæggen. Han blottede sit Hoved, gjorde sin sædvanlige Reverents og begyndte derpaa at tale:

„Høiædle Frue saa faur og fiin!
Fuldt har Du sandet Spaadommen min.
Hør nu, hvad Mældning jeg har at bringe,
Om den end trøstende ei maa klinge!

Nissen, Du veed, er Dværgenes Fiende,
Altid saa driller og skader han os;
Thi med vort Guld vi vilde ham vinde,
Vende til Venskab hans lumske Trods,
Ville hans Bistand med Guld vi vinde,
Men ei vort Forslag han drager til Minde,
Skatten, Du gjemmer, har fristet hans Øie;
Den han og fordred til Løn for sin Møie,
Og da i Muldet han fandt den ei,
Tog han heel vældig og barsk paa Vei,
Skreg, at vi vilde ham kun bedrage,
Og ham ved Næsen snedigen tage,
Siden vi fjerned vor bedste Skat.
Lidt det kun frugted, vi loved ham brat
Urnen at skaffe og ærligt give;
Nissen var opbragt og høit han svor,
At Dette skulde vor Bane blive.
Og at han holde vil sikkerlig Ord,
Derpaa er Dværgene altfor visse,
Derfor de frygte den onde Nisse.
— Ei for Alverden han lod sig forsone,
Skreg han i heftig og myndig Tone,
Hævne sig vilde han, Tiden var kommen,
Snart skulde Dværgene stædes for Dommen,
— „Hastrup skal falde!“ — saa løde hans Ord —
„Borgen skal jævnes med grønne Jord,
Og aldrig mere opbygges paa Øen!
Dværgene skulle da leve i Søen,
Prøve med Nissen saamangen Dyst
Og engang vorde hans bundne Trælle!“
— Saa klang hans strenge, varslende, Røst
Som jeg, og Frue, Dig maa formælde.
Hastrup skal falde i Støv og Gruus,
Dværgen forlade heel ræd sit Huus;
Saa byder Skjæbnen, og Skæbnen raader,
Modstand mod den kun lidet baader.
Fald er besluttet, de arme Dværge
Kun til det Sidste sig kunne værge.

Høiædle Frue saa faur og god!
Snart vil en Fiende omringe Øen,
Og lægge Broer til Borgens Fod.
Kast da hiin Urne med Skatten i Søen,
Kast den, hvor Fienden seirrig fremtrænger,
Hvor ei er Haab om at holde sig længer.
Det er det Eneste, jeg veed tilvisse,
Mulig forsoner den lumske Nisse.
Hjælper det ikke, kan Intet nytte,
Intet kan mere da Hastrup beskytte.“

(Fortsættes).

Kronstad.

Dette Navn har i de sidste to Aar saa ofte viist sig for Læserens Øie, at vi i Korthed ville meddele, hvad der i det Væsenlige knytter sig dertil. Millioner af Blikke have i denne lange Tid, nysgjerrigt eller deeltagende, længselsfuldt og utaalmodigt eller roligt, hestet sig paa denne uhyre Søfæstnings Skjebne, der antoges at være afhængig af de stolteste og mægtigste Flaader, som nogensinde bleve udrustede i Verden. Imidlertid nærmer det andet Aar sig sin Ende: Kronstad hviler endnu i storartet, uforstyrret Ro; og kun de Bølger, som vuggede de stolte Flaader, bryde sig skummende mod de stærke, knusende Fæstningsmure for at afgive et Billede paa de uvenlige, fjendtlige Tanker, der hidtil afmægtig slyngede sig mod de af den udødelige Czar Peter begyndte klippefaste Værker.

Med tre lange Arme griber Østersøen ind i Nordeuropas Landmasse: med den ene, den bottniske Havbugt, høit op i Norden; med den anden, den rigaiske Havbugt, ved hvis Spidse den gamle Hansestad Riga er

beliggende, ind i de tydske Østersøprovindser, og med den tredie, den finske Havbugt, ind i Esthland og Finland. De yderste Spidser af disse Provindser danne Portene for denne Bugt, og Reval paa den ene, samt Åbo paa den anden Side danne dens Portvogtere. I Midten udvider den sig til et bredt Bækken, men tilspidser sig derpaa mere og mere, bestandigt væltende sine Bølger mod Østen, og falder endelig, idet den afslutter sig, sammen med den lille, snevre kronstadske Havbugt, der, forestillende Formen af en Kuppel, ved Randen af den yderste Spids bærer det stolte Petersborg som sin Krone.

Denne lille Bugt er egenlig kun den udvidede Newamunding eller, rettere sagt, det lille Overgangsbækken fra Newadeltaet til det aabne Hav. Newafloden har gjennem mange Aarhundreder deri ført Mudder og Gruus, og arbeidet saavel paa Havbundens Forhøielse som paa Bygning af Sandbanker og Smaaøer. Vandet i denne Bugt har derfor en lav Stand; i Gjennemsnit er den næppe 12 Fod dyb. Den er kun seilbar for Skibe, der ikke stikke dybere end 8—9 Fod, og det endda kun paa faa skarp betegnede og snevert begrændsede Strøg. Der, hvor det egenlige Hav begynder, betegnende Enden af denne lille Bugt og afsluttende den næsten til et indre Bækken, stige de lave Kyster af Kjedeløen frem over Havets Niveau. Denne Ø ombyttede sit tidligere finske Navn „Retusari" (Rotteø) med sit nuværende russiske Kotlinoi-Ostrow, da Peter den stores bevæbnede Afsendinge her i Aaret 1703 fordrev Svenskerne, som, idet de flygtede fra Øen, ikke efterlod sig andet end deres store Kompagnikjedel, hvilken de triumferende Russere satte som et Seirstegn paa en Stang og hvori og hvorefter de tillige døbte Øen.

Peter den store indsaae strax, at Kotlinoi-Ostrow var Hovednøglen og Skandsen for hans nye Hovedstads Forsvar; han begyndte derfor ogsaa selv her med Fortifikationsarbeiderne. Newaen har mange Mundinger, og der vilde have været en Mængde af Befæstningsværker fornødne for at bevæbne og udruste dem alle. Derhos ere de Øer, som Newaarmene danne, overordenlig lave og sumpige mod Havet og tabe sig efterhaanden under Vandspeilet, saa at Opkastningen af Fæstningsværker paa disse Punkter vilde have udfordret uhyre Summer. Kjedeløen derimod hviler, med en Længde af omtrent 9 Werster *), midt i Vandfladen foran Kronstadbugten, og altsaa omtrent lige langt fra den nordlige, kareliske og fra den sydlige, ingriske Kyst. Der bliver saaledes kun tilbage at bevogte tvende Indløb, som kunde tjene en fjendtlig Flaade til Passage. Den ene af disse Arme, nemlig den nordlige, var allerede af Naturen meget vanskelig at befare, paa Grund af Rev og Sandbanker. Ved kunstig Nedsænkning af Klippestykker og ved steenfyldte Skibsvrag har man gjort den fuldkommen utilgjængelig. Den sydlige Arm derimod har kun et meget smalt i Nærheden af Kjedeløen forbistrygende Farvande, skjøndt denne Arm er næsten 7 Werster (1 Miil) bred, og det blev saaledes af Vigtighed, kun at beskytte den med et fast Pantser af Citadeller og andre Beskyttelsesværker. Ogsaa hertil vare Kjedeløens, saavelsom det lige overfor liggende Ingriens Kyster, om end ikke fortrinlig gode, saa dog langt bedre skikkede end Newaøernes fuldkommen flade og lave Kyster. Flere Klipper og afrevne Brudstykker af Øer frembød sig som naturlige Grundvolde for Forter og Citadeller.

Allerede Peter den store byggede Fortet Kronslot paa den sydlige Side af Farvandet og paabegyndte Citadellet paa den nordlige Side af Kjedeløen selv. Under senere Regjeringer bleve disse Befæstninger ombyggede og fuldstændiggjorte; og Paul den første, der ogsaa forsynede Klippen Kjæmpebanken med Befæstningsværker, under hvis Kanoner alle forbiseilende Skibe maatte passere, fuldstændiggjorde Kronstad-Newabugtens Defensivsystem, og Bugtens hele Indhold kunde saaledes troe sig sikret bag disse Steenvolde og Batterier.

Kronstad er Petersborgs egenlige Havn og nutildags Nøglen til denne Stad fra Havet af. Kronstad er Hovedstationen for den baltiske Krigsflaade. Her er Hovedtoldboden, og alle Skibe, som komme søværts, maae lægge an her. De smaa Skibe gaae videre med deres Ladninger for at løbe ind i Newamundingerne; de større derimod blive lig-

*) 7 Werster udgjøre 1 dansk Miil.

gende her for enten at udlosse endeel af deres Ladning og derpaa gaae videre til Petersborg, eller ogsaa udlosse de aldeles for med deres Artikler at fylde de petersborgske Kjøbmænds vidtløftige Magaziner i Kronstad. En Mængde af smaa Seilskibe vedligeholde Forbindelsen mellem Kronstad og Petersborg, ligesom et stort Antal af Dampskibe fare frem og tilbage paa bestemte Tider. Men saa livlig den kronstadske Havbugt er paa varme Sommerdage, en saa død Ørken er den om Vinteren og det i næsten fulde 6 Maaneder. Den hele Bugt henstivner da til en fast Iisslade. Kun tre Veie ere da banede til Kronstad paa den ujevne Flade, een fra Petersborg, een fra Oraniebaum og een fra Sestrabeck. Disse Veie betegnes ved Signalstænger, og den fra Petersborg, der er over 20 Werster lang, faaer omtrent midtveis paa Isen en bygget Station, hvor man kan faae Qvarteer og Spise. I tidligere Tider saae disse Iismarker oftere krigerisk ud; thi den russiske Historie fortæller om flere Slag, der leveredes paa den kronstadske Bugts Iistæppe.

Kjedeløen selv har en Længde af 7 Werster og en Brede af 2—3 Werster. Imod Nordvest tilspidser den sig og ender i et Forbjerg, Tolbukina-Kossa kaldet, som er forsynet med et Fyrtaarn. Mod Sydost har den sin største Brede, og her findes Staden Kronstad med sine Havne og Fæstninger. Næsten hele den Deel af Øens Overflade, som ikke ved Kunst er gjort dyrkbar, er af Naturen øde, sandig og moradsig og bedækket med Granitblokke, ligesom Kysterne af det ligeoverfor liggende Karelien. Tidligere var den kun forsynet med nogle faa finske Fiskerhytter; nu bærer den over Bølgerne en Stad, som i Regelen tæller 60,000 Indbyggere om Sommeren, (om Vinteren færre,) og af hvis Havne, hvoraf for 200 Aar siden kun faa fattige Folk løb ud paa Fiskefangst i Naboskabet, nu to Trediedele af den hele russiske Udenrigshandel dirigeres.

Havde Naturen hævet denne Ø blot nogle Favne høiere og saa skaaret nogle dybe Bugter og Rifter ind i den, saa havde derved blevet sparet Mennesker utroligt Arbeide og uhyre Bekostninger. Havnearbeiderne, Dokkerne, Skibsværfterne og Bastionerne ved Kronstad have i det sidste Aarhundrede allerede opslugt mange Millioner Rubler og mange tusinde Menneskeliv. Det er forbausende, hvilke storartede Arbeider her ere blevne udførte *), for at bringe Befæstninger ovenfor de opslugende Bølger, eller for at udhule det flade Land dybt nok. Disse uhyre Bygningsarbeider i Vandet havde Hensyn deels paa Krigs- deels paa Koffardiskibene, deels paa deres blotte Bjergning, deels paa deres Reparation.

Krigshavnen kan rumme 34 store Krigsskibe. En mægtig Dæmning af 450 Favnes Længde beskytter den mod Bølgernes Magt. Umiddelbart op til Krigshavnen ligger Mellemhavnen, som er bestemt for Krigsskibenes Udrustning. I det nye og gamle Admiralitets Værfter i Petersborg blive kun Skrogene af Skibene byggede, hvilke man derpaa med megen Møie transporterer paa Kameler **) over den lavvandede kronstadske Havbugt for i Mellemhavnen fuldkommen at eqvipere og tiltakle dem. Krudtmagaziner, Skibstjærebrænderier, uhyre Forraad af Seil, Skibstoug, Ankere, Kanoner og andre lignende Krigsmaterialier fra Fabrikken ved Sestrabeck omgive Havnen.

*) Saaledes ude i Vandet: Fort Konstantin (50 Kanoner), Fort Alexander (116 Kanoner), Petersfort, Fort St. Peter (50 Kanoner), Fort Paul I. (100 Kanoner), Kjedelbatteriet (50 Kanoner), Fort Kronslot (106 Kanoner) og Fort Mentschikoff (48 Kanoner), foruden Krudtmagaziner.

**) Kameler ere kjæmpemæssige Kister, der ere store nok til at indpakke et heelt Linieskib deri. Naar et Skib er færdigt og skal bringes fra Newa til Havet, saa bliver en saadan Kiste bragt i Nærheden af Værftet og fyldt saalænge med Vand indtil den synker saa dybt, at den er istand til, gjennem en stor Aabning paa Siden, at optage et Krigsskib. Naar dette er skeet, bliver Kamelen tilsluttet og Vandet udpumpet. Med Udpumpningen af Vandet hæver Kisten eller Kassen med sit Indhold sig efterhaanden indtil den bliver saa flot, at den bliver istand til at bringe sin selsomme Passageer nedad Strømmen i aaben Sø. Et Dampskib tager den nu paa Slæbetoug, og Transporten til Kronstad foregaaer fordetmeste heldigt, naar Vind og Veir er gunstig. Hvorfor man ikke forlængst har forladt og forflyttet et saa ubeqvemt Værksted, er temmelig vanskeligt at begribe.

Længst mod Vest ligger Kjøbmandshavnen eller Koffardihavnen, der kan rumme 1000 Skibe og som derfor, af alle 3 Havne, er den interessanteste og livligste. I Nordvest omgives og beskyttes den af en Bastion af Granitblokke. Fra denne Bastions Volde overseer man bedst det bevægede Liv i de 3 Havne, har lige overfor sig Kronslots imposante Befæstninger og paa den yderste Spids Udsigten til det vide Hav. Fra Mellemhavnen, saavelsom fra Koffardihavnen trænge to store Kanaler ind i det Indre af Staden. Kanalernes og Havnenes Bolværker ere opførte af Granitblokke, og det saa smukt, at man vel vanskelig skal finde Mage dertil i nogen anden Handelsstad. Kanalen fra Koffardihavnen, hvilken Kanal i 1782 begyndtes under Katharina og først fuldendtes under Alexander, er i sin hele Længde besat med Varemagaziner, og dens Hensigt er blot den, at lette Ind- og Udskibning af Varer. Kanalen fra Mellemhavnen, begyndt under Peter den første og fuldendt under Elisabeth, fører Krigsskibene til Reservoiret eller Dokken, hvor de blive reparerede og hvor ti store Skibe paa eengang kunne tages under Arbeide. Det hele Bassin er omgivet af Granit; det kan ved Hjælp af en Dampmaskine paa to Dage udtørres fuldkomment, og inden sex Timer atter fyldes med Vand.

De ovennævnte Befæstninger, Forter og Citadeller, og disse Havne, Kanaler og Dokken ere de store Værker, der tildrage sig Opmærksomheden i Kronstad; naar dette nemlig undtages, er Alting der som andensteds. Hverken Kirkerne eller de andre offenlige eller private Bygninger frembyde noget Overordenligt. Græsk-russiske Kirker som i enhver anden russisk Stad, derhos en engelsk, en luthersk-tydsk og en katholsk, en adelig Klub, Kaserner, Hospitaler, Kadetskoler — Alt som i Petersborgs Forstæder. Staden deles i tvende Dele: den ene benævnes efter Kommandanten, den anden efter Admiralitetet. I den sidste gives der en Have, hvori der staaer nogle Træer, som Peter den store skal have plantet.

H.

De gamle Ægypteres Bygningsarbeider.

(Efter Fr. Körner).

I.

Det gamle Ægypten kaldtes af Grækerne Vidunderenes Land; os kan det tjene til et Exempel paa jordisk Herligheds og menneskelig Storheds Forfængelighed.

Ægypten er den forasiatiske og europæiske Dannelses Hjem, saavidt dens Gang kan historisk eftervises. Derhen vandrede Abraham og Jakob, derfra bragte Moses Kundskaber og Kunster med sig; det var de semitiske Folkestammers Hjem; thi derfra udbredte den phøniciske Stamme sig omkring til Kystlandene ved Middelhavet. Babylon skal være grundlagt af Ægyptere; fra dem udgik Kundskab til Astronomie og Mathematik, hos dem lære vi den ældste Stat at kjende; i dette Land anlagde Erobreren af det persiske Rige Alexandrien, Oldtidens London, i denne By samlede Ptolomæerne græske Bøger og Lærde, fra den vandrede Dannelsen til Rom, senere til det arabiske Rige og fra dette over Spanien til det vestlige Europa. I Cairo havde Saladin sit Palads, om Ægypten kæmpede de sidste Korsfarere, her fulgtes den arabiske Dannelse af de raae Mamelukkers Herredømme, herhen rettede Napoleon sine eventyrlige Erobringstog, herfra henter Europæeren Bomuld til sine Maskiner og her bygges nu Jernbaner. Paa Abrahams, Romerherredømmets og det græske Keiserdømmes Tider var Ægypten et Kornkammer, nu er det ikke sjelden hjemsøgt af Hungersnød; paa den romerske Republiks Tid blev Ægypten anbefalet de Syge som det sundeste Land, nu er det plaget af Pest, Øiensygdom og Udslet. Ptolomæerne gjorde Alexandrien til et Sæde for Videnskabelighed, nu hersker der den mørkeste Overtro; de gamle Ægyptere byggede deres Steenpaladser, Pyramider og Gravhvælvinger for Aartusinder, i disse prægtige Bygningers Ruiner opfører den nuværende Beboer sin usle Leer- og Straahytte; i gamle Dage greb Ægypten virksomt ind i Verdenshandelen, i Aartusinder har det været et vværge-

løst Bytte for enhver Erobrer. Ægypten frembyder efter formindsket Maalestok et Billede af Verdenshistorien med dens Omvexlinger og store Forandringer.

Hvo kjender Navnene paa hine mægtige Konger i Ægypten, som ved evigtvarende Bygninger vilde bevare Erindringen om deres Bedrifter? Hvo kjender hiin mægtige Præstekastes Hemmeligheder, der beherskede Folk og Konge og tvang dem til at tilbede Dyr som Guddomme? Ofte maatte 100,000 Mennesker arbeide som Slaver i 20 Aar paa en eneste Pyramide, lange Indskrifter bleve indgravne i Granitblokkene, men Pyramiderne forvittredes og Opførerens Navn er glemt. Hine stolte Palladser, hine Kæmpebygninger sank i Gruus og tjente kun vor Tids Videnskab til Dyndmaalere, for af det afsatte Mudders Høide at beregne Alderen for hine Bygninger, Ægypten og Jorden. Hvor gamle ere da hine Pragtbygninger? I det Høieste 3—4000 Aar, altsaa 2000 Aar yngre end den Cypres i Mexico, under hvilken Cortes opslog en Leir for hele sin Armee 2000 yngre end et Boababtræ, Adamson maalte paa det grønne Forbjerg, ikke meget ældre end vore ældste Linde- Kastanie- og Egetræer. Hine Kongeborge ere for længe siden styrtede sammen, men hine Træer grønnes og leve endnu.

II.

Ægyptens Bygninger ere af forskjellig Slags: Gravhvælvinger, Labyrinther, Paladser og Templer, Pyramider og Obelisker, Sphinxer, Søiler og Reliefbilleder. Ægypterne sagde: „Boligerne ere Herberger, i hvilke de Levende kun opholde sig en kort Tid; men Gravene ere evige Huse, i hvilke de Døde tilbringe en grændseløs Tid;" derfor anvendte de overordentlig Flid paa Begravelser. Kalkbjergene paa Nilens vestlige Bred ere forandrede til et kæmpemæssigt Begravelsessted; prægtige Porte førte ind til Hvælvinger og Grotter, der ere forbundne med hinanden ved 100—200 lange Gange og i forskjellige Stokværk ligge ved Siden af, over og under hinanden; snart nedad Gange, der ligne Brønde; det gaaer i Miles Længde fra den ene Hvælving til den anden. Alle disse Hvælvinger, Grotter, Kamre og Nischer ere fyldte med Mumier, der ligge i hundredeviis over hinanden eller ere opstillede som Soldater ved Siden af hinanden; Veien imellem dem er ofte saa snever, at man staaer Ansigt til Ansigt med dem; der ligge talløse Slægter og blive ved ringeste Berøring til Støv, og dog maa man stige ned i disse Grave, naar man vil see det gamle Ægypten ligesom afmalet med levende Farver; thi disse Gange bæres ikke alene af Piller og Søiler, men deres Vægge ere ogsaa bedækkede med Billeder, der ere udhuggede i Klippevæggene og oversmurte med Farver. Da Luften var forhindret i at trænge ind i disse Grave, have hine Billeder holdt sig saa frisk, som om Malerne vare lige gaaede bort derfra; ja mange af dem ere ikke fuldendte og forhøie derved Skuffelsen. For den nuværende Besøger staaer saaledes det gamle Ægypten lyslevende med sine Kunster, Klæder, Redskaber, sit huuslige og offentlige Liv. Forat Sproget ikke skal mangle, ligge paa enkelte Ligkister gamle Pergamentsruller, der meest indeholde Qvitteringer og deslige, fordi man ansaae det nødvendigt at medgive de Døde dem til i det andet Liv at bevise hvem de vare. Nysgjerrige Europæere have medtaget disse Documenter, og da nogle havde en græsk Oversættelse under den ægyptiske Skrift, bleve de Nøglen til at forstaae Folkets Sprog og Livsforhold. Der er saaledes givet de Døde et Sprog, som hjælper til at løfte Sløret for Hemmelighederne fra Ægyptens Oldtid.

En Obelisk i Rosette i Nærheden af Alexandrien indeholder en hieroglyphisk Indskrift, hvorunder findes en græsk Oversættelse; derved blev det muligt for europæiske Lærde, Champollion i Paris, Young i London, Lepstus i Berlin og fl. a., ogsaa at udtyde de hieroglyphiske Indskrifter paa andre Mindesmærker. Man fandt, at der i Ægypten gaves en tredobbelt Skrift: Hieroglypherne (Præsteskrift paa Mindesmærker), den, der brugtes i de hellige Bøger og i dagligt Samqvem. Hieroglypherne ere enten reen Billedskrift ɔ: hver Figur betegner et Begreb, f. Ex. Musen Tilintetgjørelse, Løven Mod o. s. v., eller phonetiske Hieroglypher ɔ: hver Figur betegner kun Begyndelsesbogstaverne af det Ord, hvormed den fremstillede Gjenstand benævnes, saaat Løve, Lam, Lilie kun vilde betegne et L.

Ved Siden heraf gaves der nogle grammatikalske Tegn; Egennavne bleve indesluttede imellem 4 dybe Furer. I de hellige Bøger benyttedes en forkortet Hieroglyphskrift, idet nemlig Tegnene indskrænkedes til et vist Antal og istedetfor hele Billedet sattes kun et Tegn. Imellem Mand og Mand brugtes en alphabetisk Skrift ligesom vor.

III.

Da en varig Grav var af Vigtighed for en Ægypter, bestod mange Kongers Regjering ogsaa kun i at lade opføre et uforgængeligt Begravelsessted for sig, nemlig en Pyramide. Pyramider ere Kongebegravelser, fiirkantede, nøiagtigt rettede efter de 4 Verdenshjørner, indvendig byggede af Teglsteen, udvendig bedækkede med fiirkantede Granitblokke. Fra Midten, hvor der fandtes en smal Indgang, gik en snever Gang ned til Bunden af Pyramiden og derfra igjen opad til det lille Rum, ofte kun et udhulet Klippestykke, hvor Kongens Ligkiste af Steen stod. Var Kongen bisat, saa blev hiin Indgang midt paa Væggen omhyggelig tilmuret, saaat man nu slet ikke kan finde den paa mange Pyramider.

De fleste Pyramider træffer man Syd for Memphis og af forskjellig Høide. Den største er forneden 716 Fod paa hver Side, har en skraa Høide paa 764 Fod og indeholder 90 Millioner Kubikfod Muurværk: den flade Top dannes af 9 Granitblokke, hver paa 20 Centner; de øvrige Stene ere fra 5 til 30 Fod lange, 3—4 Fod høie, polerede og bedækkede med Hieroglypher. Andre Pyramider ere byggede i Stokværk, andre i trinvise Afsatser paa 2—4 Fod, saaat man kan stige opad dem udenpaa. Stenene maatte hentes mange Mile borte fra de arabiske Bjerge, og det var et uhyre Arbeide at bryde dem, polere dem, skaffe dem bort og i Veiret til en Høide af 700 Fod. Da Cheops lod bygge hiin Pyramide, maatte der først fra de arabiske Bjerge til Nilen og fra denne Flod til den 100 Fod høie Klippeslette ved Memphis banes en 10 Favne bred Vei, der er brolagt med glatte Stene, paa hvilket Arbeide 10,000 Mennesker arbeidede i fulde 10 Aar; ved selve Pyramiden vare 360,000 Mennesker beskjæftigede i 20 Aar. Da man ikke kunde benytte noget Stillads, blev der opført en Jordvold, hvis Høide voxede tilligemed Pyramidens. Saasnart Spidsen var naaet, blev den af Qvadersteen bestaaende Pyramide ovenfra og nedad beklædt med polerede Kalkplader og Jordvolden lidt efter lidt ført bort. Den smukkeste Pyramide ved Gisch (218 Fod høi) er bedækket med glatte Granitplader, bygget i 6 Stokværk og Mellemrummene opfyldte med skraat opstigende Muurværk. En Gang paa 104 Fod førte ned til Jorden og derpaa 84 Fod lang Sarkophag af Basalt med følgende Indskrift: Salige Konge Menkera, Eviglevende, fra Himlen Nedstammende, Søn af Nutpe. Gid din Moder Nutpe maa holde sin Haand over Dig i sit Navn, hendes der udspænder Himlen, fremstillende Dig for Ødelæggeren af dine urene Fjender, Menkera, den eviglevende Konge." Hvor høie end Pyramiderne saae ud, ere de dog, naar man maaler deres lodrette Høide, lavere end Taarnene i Strasburg, Antwerpen og Vien og ikke høiere end Kuppelen paa Peterskirken i Rom; derimod indtage Paladserne i Versailles, Tuilerierne, Escurial og Caserta ved Neapel et større Fladerum.

Obeliskerne ere Søiler, der ligne vore Milepæle, have en Høide af 20—90 Fod og bestaae af en eneste Steen, der er omhyggelig poleret og besat med Hieroglypher fra øverst til nederst. Der er overordentlig mange af dem; den ved Karnak veier 5440 Centner og maatte føres i en Længde af 800 engelske Miil. Hvilket et Arbeide at udhugge denne Steenblok af Bjergene, bringe den paa et Nilskib, føre den til Strandbredden og opreise den paa det for den bestemte Sted! den ældste Obelisk er af Kongen indviet til Solguden og bærer følgende Indskrift: „Solens Søn, der giver Menneskene Livet, Solkongen, der er skjænket Verden. Herskeren over Øverne og Nedreægypten, der bliver elsket af den rene Egns Mennesker, der altid lever og giver Menneskene Livet, der er Menneskenes Liv, til den Gud, der er Kilden til alt Liv."

IV.

Saa store og vældige end disse Gravhvælvinger, Pyramider og Obelisker ere, forsvinde de dog ved Siden af Thebens Templer og Paladser, paa hvilke der maa være arbeidet i Aartusinder, og som næppe have

deres Lige paa Jorden. Kong Amenencha lod foruden Søen Moeris bygge den berømte Labyrinth som Sindbillede paa Eenheden af det i Provindser deelte Land. Den bestod af 12 tildækkede Gaarde med 3000 Værelser; i de underste laae Mumier af Konger og hellige Krokodiller. De 12 Søilegaarde forbandt 12 Paladser, Loftet i ethvert Værelse bestod af en eneste Steenblok, Væggene vare smykkede med halvtophøiet Billedhuggerarbeide, enhver Søile bestod af et eneste Stykke og paa det hele Arbeide var der ikke brugt Tømmer, heller ikke Jernkramper. Toppen af Bygningen dannes af en 300 Fod høi Pyramide. Nu dækkede Ruiner det Sted, hvor denne Pragtbygning stod, Haver med Roser, Sukkerplantager, Riis og Bomuldsmarker udbrede sig omkring Oldtidens Mindesmærker.

Den ægyptiske Bygningsstiil har det Eiendommelige ved sig, at den har Pyramiden til Grundform, medens Grundridset altid danner et Parallelogram. Et ægyptisk Kongepalads eller et Tempel maa man først tænke sig omgivet af en svær Muur, som indeslutter et uhyre Parallelogram. Denne Muur er 25—30 tyk, bestaaer af tunge Granitblokke og bliver smallere foroven, hvorved den faaer Lighed med en Fæstningsmuur; den øverste Deel er smukt afpudset, hele Siden uden Aabninger. Indgangen dannedes af 40—80 Fod høie taarnagtige Piller af Pyramideform, foran hvilke som Dørvogtere stode Obelisker eller Billedsøiler af samme Høide; imellem Taarnene var Porten. Og til denne Muur var der forinden bygget Værelser og Søilegange, og hele Parallelogrammet afdeeltes ved Træbygninger med Søilegange til Gjennemgang i en Række Gaarde, som omgave hver Søilegang, og foran Søilerne fandtes endnu istedetfor fritstaaende Støtter en stor Mængde Sphinxer eller Gudsbilleder. Den frie Deel af Gaarden havde intet Tag, derimod vare Søilehallerne bedækkede med Steenplader paa 14 Fods Længde og $5\frac{1}{2}$ Fods Brede; de havde ogsaa ofte Vægge, smykkede fra øverst til nederst med Billedhuggerarbeide. I den sidste Gaard var det Allerhelligste, et Steenkammer uden Lys og Vinduer, til høire og venstre derfor laae Præsternes Boliger. Strabo beskriver et ægyptisk Tempel paa følgende Maade: To lange Bygninger uden Vinduer danne Forsiden; hvor deres Fløie støde sammen, er Indgangen, altsaa en Gang mellem to Vægge, men prydet med Søiler, der bære Loftet. Derpaa træder man ind i en 400 Fod lang og 100 Fod bred Gaard, igjennem hvis hele Længde der i 20 Fods Afstand fra hinanden staae Jernsphinxer. Denne Gaards bagerste Væg har en Indgang til den næste Gaard, og saaledes følge flere Søilegaarde efter hinanden, indtil man staaer ved Indgangen til Templet selv. Enhver indre Forgaard bestaaer af 3—4 Rækker Søiler, som bære et Loft af Steenplader: Væggene ere polerede Steenplader, der ere heelt fyldte med halvt ophøiede Billeder; ofte er endogsaa Udsiden af den store Muur prydet med saadanne Billeder, der ere malede uden Perspectiv. Et ægyptisk Tempel bestaaer af en Mængde Værelser, Kamre, Gaarde med Søilehaller; de sidste udgjøre Hovedsagen og give Bygningen dens kunstneriske Værd.

De fleste Rum vare uden Lys. Ganske paa samme Maade vare Kongepaladserne byggede, kun med flere Værelser, flere ophøiede Billeder paa Væggene, flere Søiler, derimod ikke en Træspaan, ikke en Jernkrampe, da hele Bygningen bestod af polerede Granitblokke og Steenplader. De private Bygninger vare prægtige, ofte 4—5 Stokværk høies Værelserne laae omkring Gaarden; store Huse havde flere Indgange paa 12—15 Fod; de ophøiede Billeder vare overstrøgne med de skjønneste Farver, Taget naturligviis fladt, Trapper indeni de taarnagtige Piller førte op dertil.

V.

Om Rigspalladsernes Størrelse i Theben med de hundrede Porte kunne vi næppe gjøre os en Forestilling, fordi vore største Kirker kun ere Værelser i Sammenligning dermed. Om hine Kæmpebygninger har Duncker samlet følgende Efterretninger: Ruinerne af Templer og Paladser i Theben bedække en Høislette paa ¾ Miils Omkreds (Landsbyen Karnak). Fra Terrassens Rand føre to Rækker liggende Vædbere til uhyre Indgange med taarnlignende Piller, hvorefter følge lange Søilerækker, Sale og Haller. Søilerne bestaae af farvet Sandsteen, hvidt Marmor, rød og

sort Granit; de i Gaarden havde en Høide af 70 Fod, og dog bestod hver kun af eet Klippestykke. En anden Pragtport førte ad 27 Trin og i en Kæmpesal paa 320 Fods Længde og 160 Fods Brede (Notredamekirken i Paris kunde staae derinde i); 134 Søiler bare Loftet af Ovadersteen; de 12 største vare 70 Fod høie og 11 Fod i Gjennemsnit, Kapitælerne 64 Fod, saaat 100 Mennesker kunde staae paa hver især. Søiler, Vægge, Lofter og Døre vare bedækkede med Hundreder af halvtophøiede Billeder og prangede med de meest glimrende og brogede Farver. Obelisker af rød Granit, 70 Fod høie, og endnu høiere Billedstøtter dannede Indgangen med følgende Indskrift: „Ammon, Gudernes Konge siger: Vi indrømme Liv og Reenhed til vor Datter Solen, der er indviet til Sandheden, den Regentinde, der lever som Solen. — See, hvad Guden Thra, Herre over det guddommelige Ord, taler til de andre Guder: Kommer og seer denne store og rene Bygning af Sandsteen, som Kong Thutmes har opført for sin Fader Ammon, der er aabenbaret i Himlen og gjør Kongen til Livets Kilde for bestandig." — Paa en anden Terrasse ligeoverfor Karnak laa en anden Samling Paladser (nu Landsbyen Luxor), hvorfra en 6000 lang af 1200 Sphinxer bestaaende Allen førte over til Karnak. Her bestode Dørvogterne ogsaa af Kæmpebilledstøtter paa 70 Fods Høide; ligeoverfor disse Bygninger af Sesosstris opførte Ramses lignende Paladser; dog ere de sorte Granitporte, Billedstøtter, hvis lille Finger var 4 Fod lang, Hundreder af Søiler knuste og hensmulrede, kun 4 staae endnu; de have 6 Fod i Gjennemsnit. Utallige Billeder bedækkede Væggene og roste Kongens Bedrifter: „Den seierrige Konge skræmmede Fjendernes Hjerte, saa de bævede for hans Stridsvogn; han havde sit sikkre Øie og tog sin Bue og sigtede og hans Hævn var kraftig; han adspredte Fjenderne som Avner for Vinden. Han vendte sig til deres Borg og benyttede sit Mod og skaanede ikke sit eget Liv og angreb dem, som en rasende Tyr anfalder sine Medbeilere. De Overvundnes Skræk var stor, da den seirende Konge ødelade deres Stad og nedrev Taget paa deres Huse og sønderbrød Pilene i deres Kogger. Han skaanede den, der underkastede sig, og tilintetgjorde dem, der reiste sig imod ham, imod Solen, Retfærdighedens Vogter, der har Bifald hos Thra, imod Solens Søn, den livgivende Ramses."

Saadanne Bygningsarbeider kunne forfølges langt ind i Nubien. Hvilke Besværligheder kostede ikke de tusinde Søiler, Plader, Ovadersteen, Piller og Billeder! En Indskrift skildrer meget digterisk Ramses's Bedrifter: „Kongen var som en Løve og hans Brølen i Bjergene fik Sletterne til at skjælve; som Cederne bæve for Tyren, flygtede Fjenderne for Kongen. Hans Bueskytter gjennemborede Fjenderne og hans Stridsheste vare som Duehøge. Kongens Aand gjennemborede deres Fyrster hele Dagen igjennem som en Tyr, der staaer midt imellem Faarene; med sine Øines Glands kastede han dem til Jorden, der stode foran og bagved ham. Hans Sværdhug skinnede som Lynild foran Fjendernes Porte; hvor han ødelagde deres Dale, laae de Døde til Høire og Venstre, og han drev deres Hjorde bort og lod Lemmerne hugge af Mændene og talte dem. Fjendens Hær flygtede for hans Stridsheste som Fiirbeen. De Beseirede bade, og den store mægtige Konge gav dem de Livsaander, ved hvilke Ægyptens Beboere glæde sig. Ramses bærer Verden med Kraften af sin Ryg og sine Lænder, og Phras Aand er aabenbaret i hans Lemmer, og den rene Slægt (Ægypten) er i Glandsen af hans Straaler og formaner sig baade med Mænd og Ovinder."

VI.

Med Blikket henvendt paa saadanne vældige Bygninger kunde Osymandias nok lade skrive paa sin Grav: „Den, som vil vide, hvor stor jeg er og hvor jeg ligger, udføre Arbeider, som overgaae et af mine." Hvilke Steenmasser ere ikke ophobede i de ægyptiske Templer og Paladser! Cheops Pyramide indeholder saamange Steen, at man kunde bygge en Muur omkring hele Spanien. Der gives Værelser i Templerne, det Allerhelligste, hvor Gudens Billede stod i Lampebelysning, der bestaae af en eneste Steenblok og ere 40 Fod lange og 16 Fod høie, altsaa næsten 2 Millioner Pd. tunge. Hvorledes skaffedes saa-

danne Masser hentil det for dem bestemte Sted? Paladsernes Gaarde ere efter Heerens Paastand saa store, at hele Divisioner kunne manøvrere derinde og hele Armeer leire sig der.

Hine talrige Billedstøtter, der forestillede siddende Figurer med sammensluttede Fødder og tæt til Kroppen liggende Arme, bestode for det meste af eet Stykke. Begge Mamnonssøilerne ere saadanne Figurer, der ragede 50 Fod i Veiret og veiede over 30,000 Centner. Der gives Sphinxer af en saadan Kæmpestørrelse, at de med Forbenene holde et Tempel og den ene Klo er saa tyk som en Mand om Livet. Dette Dyr med Menneskehoved og Menneskebryst, med Løvefødder og Løvehale er 125 Fod langt; andre Gudebilleder have over Skuldrene en Brede af 21 Fod.

Disse ere de vidunderlige Bygninger i det gamle gaadefulde Ægypten, hvilke Dampvogne snart ville jage forbi med Gjenstande fra de engelske Fabriker. Havde hine Pharaoner ingensinde kunnet ane, at man kun vilde bekymre sig om dem for de Israeliters Skyld, der vare dem en Vederstyggelighed? Og havde hine vise Præster nogensinde kunnet forestille sig, at de kun vilde blive nævnede for sildigere Slægter som Exempler paa Uvidenhed og dum Overtro?

Naar jeg favner min Pige.

Naar Maanen kaster sin Sølverglands
Henover den Sommervang,
Og Alfer snoe sig i lystig Dands
Til Nattergalsang;
Jeg favner min Pige saa kjær.

Naar Bækken risler med deilig Klang
Igjennem den grønne Eng,
Og Vinden hvisker med kjælen Sang
Om Blomsternes Seng;
Jeg favner min Pige saa kjær.

Naar Alt er stille i Byen hist
Og knap høres Hundeglam,
Mens Fugle smaa indslumre paa Qvist
Saa takfuldt til Ham;
Jeg favner min Pige saa kjær.

Naar Alnaturen i Fryd og Fred
Tiltaler det aabne Bryst;
Naar Alt er fyldt af Guds Kjærlighed;
— O, salige Lyst! —
Jeg favner min Pige saa kjær.

Og jeg vil favne min Alma kjær
Til Livets sildigste Blund;
Og Hjertet hende skal banke nær
I Evigheds Stund
Og favne sin Alma saa kjær.

H. A. H.

Anecdoter.

En Jøde saae Recruterne manøvrere paa Exercerpladsen. Capitainen bemærkede ham, og spurgte: „Kan Du ogsaa skyde, Jøde?" — „O ja," svarede denne, „men jeg gjør blot Forskud."

En svensk Lærd, Benzelius, kom fra Palæstina til Rom, og befandt sig i trængende Omstændigheder. Han klagede sin Nød for en af de lærde Cardinaler og bad om hans Understøttelse. Cardinalen gav Benzelius det Raad, at han skulde bekjendtgjøre til Salg et lille Parti af det Straa, hvorpaa Moder Maria med Jesusbarnet havde hvilet i Jerusalem, og da Benzelius gjorde den Indvending, at han intet Straa havde medbragt, svarede Cardinalen ham smilende: „I Rom er der ingen Mangel paa gammelt Halm!"

Lithographiet er efter et Maleri af den berømte, Horaz Vernet, som findes paa Industri-Udstillingen i Paris iaar.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Bedre staaer det sig med vor Kundskab til de amerikanske Vulcaner. Mod Nord finde vi først Wrangels Vulcan; Vest for denne henimod Halvøen Alaska, hvor denne hænger sammen med Fastlandet, det mere end 12,000 Fod høie Illämän, og i Nærheden en anden næsten ligesaa høi, men endnu ubekjendt Vulcan. Nu følger et af de høieste Bjerge paa Jorden, Eliasbjerget, som er over 15,000 Fod høit, og længer imod Syd det 15,000 Fod høie Buen-Tempo, samt paa Sitka-Øen Edgecombe, der imidlertid kun maaler 3000 Fod.

Vulcanerne i Mexico ere ved slige Mænds, som Humboldts, Bestræbelser blevne os nøiere bekjendte. Paa Mexicos Plateau ligge sex slige i en lige Linie, næsten i nøie Retning fra Vest mod Øst. Rækken begynder, regnet fra det stille Hav, med det 12,000 Fod høie Colima, der vel nu kun udsender Røg og Aske, men som dog maa regnes til de virksomme Vulcaner, da den i Aarhundreder vedbliver dermed.

Nærmest den ligger den i sidste Aarhundrede opstaaede Vulcan Xorullo (Jorullo), hvorom vi alt have berettet det Nødvendige; her ville vi kun endnu bemærke, at den nøiagtigt har placeret sig i den fra Øst til Vest fortløbende Linie med de andre 5 Vulcaner, ret som om den netop stod paa samme Tværspalte som de, en Anskuelse, som ogsaa Humboldt uforbeholdent har fremsat.

Den tredie Vulcan er Tolnea, som har en Høide af 15,200 Fod og som staaer nærmest Popocatepell, der alt paa den Tid, da Mexico erobredes af Spanierne, udkastede Røg og Flammer. Cortez afsendte 10 af sine tappreste Krigere for at undersøge Aarsagen til Ildsøilerne, som man uafbrudt saae opstige, og hvilket man holdt for et faretruende Signal. De kom naturligviis tilbage med uforrettet Sag; thi det er jo ikke engang lykkedes vor store Landsmand at bestige den, hvad der først er opnaaet i den nyeste Tid. Beretningen om dette Phænomen, som Conquistadores*) afsendte til Carl den Femte, maa have lydt underligt nok. Bestigelsen blev forsøgt ved den dristige Marsch, som Fernando Cortez foretog i October 1510 over Bjergpasset Ahualco, der ligger 9970 Fod over Havet, i Følge med 6000 Tlascalteker, da han drog fra Cholula til Tenochtitlan (Mexico). Popocatepell har paa den Tid været i stærkt Oprør, og Cortez selv fortæller i en af de Beretninger, han sendte til Carl d. V., at, da han paa sin Marsch ønskede at erfare, hvilken Hemmelighed det havde med den fra Bjerget opstigende Røg, havde han afsendt den tidligere berørte Expedition. Bernal Diaz del Castillo, en af den Tids Historieskrivere, nævner som Anfører for denne Expedition den bekjendte Diego de Ordaz, som skal være naaet til Krateret. Det er sandsynligt, siger Humboldt, at han har roest sig deraf, thi Keiseren tillod ham at bære en brændende Vulcan i sit Vaaben; men Cortez selv siger udtrykkeligt, at Expeditionen blev hindret i at udføre sit Forehavende ved den dybe Snee. I Aaret 1522 skulle forøvrigt Spaniere ikke alene være komne til dens Rand, men endog have ladet sig nedhisse 70 til 80 Favne i det rygende Svælg, for at hente Svovl til dermed at forfærdige Krudt. Men alt dette maae vi ansee for høist usandsynligt. Faktisk lykkedes Bestigelsen først i April 1827 for Brødrene William og Frederic Glennil. I samme Aars November besteg Samuel Birbek den. Den nuværende preussiske Gesandt i Washington, F. v. Gerolt, som i Aaret 1834 bereiste Mexico og har udgivet et værdifuldt geognostisk Kaart over dette Land, besteeg ligeledes Bjerget, og sidst er dette Foretagende vovet af Charles Stone og fem andre amerikanske Officerer.

I det store Krater befinde sig flere Eruptionskegler, som meget hyppigt udstøde Damp og Aske; de lette Dele førte Vinden vel til Siden, men den vulcanske Krafts Retning var saa accurat lodret, at samtlige større Steenmasser faldt tilbage i Krateret. I de sidste Aarhundreder har man ikke bemærket Lysphænomener og Ildudbrud; Aarene 1519,

*) Saaledes kaldte Spanierne alle de Officerer, som havde Deel i Mexicos og Sydamerikas Erobring.

1539 og 1540 have imidlertid udmærket sig ved meget stærke Eruptioner. Indtil den nyeste Tid er denne Vulcan forbleven virksom, mægtige Dampskyer (hvilke Ukyndige ansee for Røg, skjøndt denne meget tydeligt adskiller sig fra Dampen ved sin mørkere Farve) stige uafbrudt op fra Bjerget. En Udkastning af Aske har Humboldt selv iagttaget, og meget hyppigt seer man med gode Kikkerter Pimpsteensstykker rulle ned over Kraterets Rand, som tydeligt ere at adskille fra Sneen, som omgiver dem. Indvaanerne kalde dette Phænomen „Sand," men det er rigtignok Sandskorn af nogle Fods Gjennemsnit, som hoppe over den frosne Snee.

Den Omstændighed, at disse sex Vulcaner i en uafbrudt Række stedse ligge aabne paa en stor Jordspalte, tilskriver man, at denne Egn mindre bliver hjemsøgt af Jordskjelv. Da Sikkerhedsventilerne stedse forblive aabne, kan Dampen ikke samle sig paa en farebringende Maade.

Idet vi forbigaae den nærmere Beskrivelse af den Masse andre Vulcaner, hvorpaa America er saa rig, skulle vi dvæle noget nærmere ved Pichincha, som, skjøndt en af de lavere, dog frembyder en særegen Interesse derved, at den har en fra den sædvanlige Norm for Vulcaner afvigende Skikkelse. I Europa havde denne Vulcan lang Tid igjennem en ganske særegen Helgenglorie (som nu tildeels ogsaa er slukket, fordi de Navne, som foranledigede den, næsten ere forglemte, undtagen af de Lærde). La Condamine og Bouguer havde nemlig tre fulde Uger i Aaret 1742 beboet dette Bjerg i en Høide, som næsten kom Montblancs Top lig. Hytten, som under deres meteorologiske Jagttagelser ydede dem Beskyttelse om Natten, laae 14,580 Fod over Havfladen.

Den Særegenhed, som bemærkes ved denne Vulcan, bestaaer i dens Kraters afvigende Retning fra Cordilleras Udstrækning; den Linie, der maa betragtes som sammes Axe, gjennemskjærer den Retning, hvori hele Bjergkjeden, hvortil ogsaa de mægtige Sneebjerge Iliniza, Corazon og Cotocachi høre, ligger, under en Vinkel af mere end 30 Grader, hvilket i hvert Fald er en Sjeldenhed. Dertil kommer endnu de mange ganske aabne, meget dybe Spalter, som fra Staden Quito løbe næsten lodrette mod den Bjergkjede, hvori Vulcanen ligger, og som synes at være Fortsættelser af Krateraabningen. Flere af disse Spalter løbe hen under Steenbroen i Gaderne, og man hører ved den næsten hver Maaned indtrædende lette Jordrystelse en skrækkelig underjordisk Larm, som langt mere indjager dem, der ikke ere fortrolige dermed, Frygt og Rædsel, end Jordbundens egentlige Rystelse, som overhovedet ikke altid, ja ikke engang sædvanlig er forbunden med denne underjordiske Brølen.

Tvende af disse Spalter have en Brede af 40 Fod. Mellem disse Svælg, der, hvor de i Nærheden af Quito forene sig under en spids Vinkel, ligger et Kloster med en smuk Have. Over disse forenede Afgrunde, ikke langt fra Kirken de la Merced, er slaaet en Bro; endnu nærmere Midtpunktet af Quito, ved den hellige Franciscus' Plads, blive de ganske usynlige, da høie Bygninger skjule dem ved stærke Hvælvinger. I flere Spalter har man ikke fundet Bund ved 80 Fod, i andre ikke ved ligesaamange Favne. Undertiden have de paa Strækninger af flere hundrede Fod naturlige Broer, under hvilke de løbe hen som Gange.

Disse Spalter (som der kaldes Guaycos) tilskriver Folketroen den mærkelige Omstændighed, at Quito, som i Masse har offentlige Bygninger, prægtige Kirker, der ere smykkede med hele en pralende Architekturs Pomp, saa mange private Steenbygninger, forholdsviis lider meget lidt af Jordskjelv. De dybt i Bjerget trængende Spalter skulle efter den almindelige Antagelse tilstede de i Bjerget avlede elastiske Dampe Udgang og derved forhindre deres farlige, Jordskjelv foranledigende Sammenhobning. Denne Anskuelse havde allerede de gamle Romere, som derfor ogsaa anbefalede Anlæggelse af muligst store Brønde som et Beskyttelsesmiddel mod Jordskjelv; ogsaa den berømte spanske Lærde Ulloa deler denne Mening, men derimod ikke Humboldt, hvor plausibel den ogsaa synes at være.

Indvaanernes Bekymring har iøvrigt ogsaa sin gode Grund; deres Stad ligger den frygtelige Vulcans Krater saa nær, som man ellers ikke vovede at anlægge selv Landsbyer. Hele Afstanden mellem Kirken de la Merced og

Krateret beløber sig til 1¼ tydsk Miil, hvilket La Condamine, og 60 Aar efter ham Humboldt, have udfundet ved Triangulation ɔ: ved en geometrisk Maaling. Begge Lærde afvige kun 350 Fod i deres Angivelser, som man anseer for meget ringe, paa Grund af den overordentlige Vanskelighed ved Maalingen, som skete over Bjerg og Dal, over Klipper og Svælg, opad og ikke paa en jevn Slette.

Det hele Bjerg har fire Toppe, af hvilke tre have erholdt Navn. Sydligst ligger Rucu Pichincha (Faderen), som indeholder Vulcanens egentlige Krater, længere mod Nord og noget mod Øst staaer Picacho de los Ladrillos, hvis Steenklippe er saa eiendommeligt spaltet, at man i Frastand holder den for et gigantisk Muurværk. Den tredie Top er Guagua Pichincha (ɔ: den gamle Vulcans Barn) og den fjerde Top er det ikke nærmere betegnede Keglebjerg, hvorfra den af Humboldt saakaldte Condortop, en langstrakt Klipperyg, paa hvilken Condorer sees i store Skarer, udløber.

Denne eiendommelige Sønderlemmelse gjør næsten Vulcanen til en Bjergkjede, og da man, alt efter Iagttagerens Standpunkt, troer at see Røg- og Dampsøilerne stige op snart af denne, snart af hiin Top, saa var det længe tvivlsomt, hvilket af alle fire Bjerge var den egentlige Vulcan. Indvaanernes Indolents er desuden saa stor, at Ingen anseer det for Umagen værd at undersøge dette; ja skjøndt Bjerget for Jagtens Skyld ofte bliver betraadt, havde dog hverken La Condamine eller Humboldt en Fører i vor Betydning af Ordet, og de Folk, som opkastede sig til veikyndige Førere og som saadanne lode sig godt betale, overlode desuagtet til de Reisende selv alene at udfinde Veien, og saaledes skete det da, at Humboldt maatte opgive det første Forsøg som frugtesløst, og ved det andet nær var styrtet lige ned i Kraterets Ildhav, da han i den tætte Taage kun befandt sig 3 Fod fra den lodret nedgaaende Afgrund.

Humboldt selv fortæller dette paa følgende Maade: „Da vi (han og en eneste Indfødt; alle de Andre vare feigt blevne tilbage,) havde naaet den nøgne Steen og møisommeligt, uvidende om Veien, men fulde af Haab klattrede videre paa smalle Stier og spidse Forhøininger, bleve vi indhyllede i en Damp, som vel stedse blev tættere men som dog var uden Lugt. Steenpladerne tiltoge i Bredde, Stigningen blev mindre steil; til vor store Glæde traf vi kun paa enkelte Sneepletter, som havde 10 til 12 Fods Længde og neppe 8 Tommers Tykkelse; vi frygtede intet saa meget som den halvt frosne Snee (som kunde skjule Spalter, men dog paa Grund af sin ringe Tykkelse ikke kunde bære de Reisende). Taagen tillod os kun at see Klippebunden, som vi traadte paa, ingen fjern Gjenstand var synlig, vi vandrede i en Sky. En stinkende Lugt af Svovlsyre forkyndte os nu vel Kraterets Nærhed, men vi anede ikke, at vi i visse Maader allerede stode over samme. Paa en lille Sneemark skrede vi langsomt frem i nordvestlig Retning, Indianeren Aldas foran, jeg bag efter ham noget tilvenstre. Vi talte ikke et Ord med hinanden, hvilket altid er Tilfælde, naar man ved lang Erfaring er kyndig i Bjergbestigelsen paa vanskelige Stier.

Stor var min Bevægelse, da jeg tilfældigviis kastede Blikket paa en Klippeblok tæt foran os, som hang frit i en Kløft, og der imellem denne og Randen af Sneedækket, som bar os, i en uhyre Dybde viste sig et Lys, som en lille sig fremadbevægende Flamme. Voldsomt trak jeg Indianeren tilbage ved hans Poncho*) og tvang ham til øieblikkeligt at kaste sig til Jorden tilligemed mig; det var et sneeløs Klippestykke af neppe 12 Fods Længde og 7 til 8 Fods Bredde. Indianeren syntes hurtigt at gjette, hvad der havde fremkaldt denne Forsigtighed. Vi laae nu begge udstrakte paa en Steenflade, som syntes at hvælve sig over Krateret som en Altan; det frygteligt dybe, mørke Bækken var udbredt for vore Øine i rædselsfuld Nærhed. En Deel af det her lodret nedstigende Svælg var fyldt med hvirvlende Dampsøiler. Sikkrede med Hensyn til vor Stilling, begyndte vi strax

*) Dette er Navnet paa det eneste Klædningsstykke, med Undtagelse af Sandalerne, som Indianeren og overhovedet den lavere Klasse af Indvaanerne bærer, et omtrent 3 Alen langt og en Alen bredt uldent Tæppe, som i Midten har en Aabning, hvorigjennem Hovedet stikkes. Over Bryst og Ryg hænge Enderne ned, som fastholdes af et Bælte om Livet.

at undersøge, hvor vi befandt os. Vi saae, at den sneefrie Steenflade, paa hvilken vi havde kastet os ned, blev skilt fra den sneedækkede Masse, over hvilken vi vare komne, ved en neppe 2 Fod bred Spalte. Men denne Spalte var ikke lige til sin Ende bedækket af den frosne Snee som med en Bro, og denne Sneebro havde baaret os et Stykke, saa længe vi vare rykkede frem i Retning af samme. Lyset, som vi først havde seet gjennem en Deel af Kløften og den frithængende Klippeblok, var ingen Skuffelse; vi saae det igjen paa samme Punkt og igjennem den samme Aabning ved en tredie Bestigning. Det er en Region af Krateret, hvor i den mørke Afgrund smaa Flammer maaskee af brændende Svovlstofgas hyppigt luede op. Det lykkedes os ved at banke med en Steen paa Sneedækket, at udvide Aabningen. En betydelig Deel Iis og Snee faldt ned i Kløften; Tykkelsen syntes paa det Sted, hvor vi bankede, at være 8 Tommer; der, hvor Isdækket havde baaret os og reddet os fra at styrte ned, var det vist tykkere.

(Fortsættes.)

Historiske Skildringer.

Middelalderen.

Andet Afsnit.

De romerske Keisere og Christendommen.

Titus, Trajan og Marcus Aurelius.

Trajan.

1.

Trajan, af Fødsel en Spanier, var den første Udlænding paa den romerske Throne. Allerede udmærket som Feldtherre blev han en af de bedste Keisere, som har regjeret. Heller ikke under hans 20-aarige Regjering manglede det paa Ulykkestilfælde af enhver Art; her ødelagde Jordskjelv hele Egne, der opstod Hungersnød og Rom hjemsøgtes af Ildebrand, hvorved ogsaa Neros gyldne Huus, hvorpaa Forbandelse syntes at hvile, afbrændte. Men Trajans milde Haand lindrede, som Titus', overalt Ulykken. Under den afskyelige Domitian havde de hemmelige Anklagere atter indsneget sig. Trajan rensede Rom fra dette Pak, der havde saa mange uskyldige Mænds Liv paa deres Samvittighed. Han lod dem bringe ombord og sendte dem paa øde Øer, hvor de ingen Ulykker kunde anstifte. De forrige slette Keisere havde omgivet sig med Vagter og vare dog blevne myrdede. Trajan omgav sig med en stærkere Vagt, med sine Undersaatters Kjærlighed. Han lod heller ikke sine Statuer udstille for at blive æret som Gud, thi i sine Undersaatters Hjerter havde han oprettet sig et blivende Mindesmærke. Hans Pallads stod hele Dagen aaben for Enhver, og han talte venligt med Alle. Saaledes levede han som en Fader blandt sine Børn. De ved uheldige Begivenheder forarmede Provindser eftergav han Afgifterne eller nedsatte dem; for at fremme Samfærdselen anlagde han Landeveie, for fattige Børn stiftede han Opdragelsesanstalter. Det var intet Smigreri, naar Folket kaldte ham „den Bedste," og, naar man i sildigere Tider vilde ønske Keiseren og Folket noget Godt, sagde man: „Vær lykkeligere end August og bedre end Trajan!"

Ogsaa som Feldtherre var han stor. Allerede vare tydske Stammer brudte ind over de fjerne Grændser, og den feige Domitian havde maattet betale dem Tribut. Da drog Trajan til Donau, slog Dacierne og gjorde deres Land til en romersk Provinds. Derpaa førte han ogsaa Krig med de krigslystne og tappre Parthere, og trængte over Euphrat frem til Indien, indtog Parthernes Hovedstad Ktesiphon, erobrede det lykkelige Arabien og beseilede — den første og sidste af alle romerske Feldtherrer — den persiske Havbugt. Romerrigets Magt og Kraft flammede under ham og Marcus Aurelius endnu engang op i klar Lue.

2.

Hvilken Skade var det, at den fortreffelige Trajan ikke bedre lærte Christendommen

at kjende, og af Ubekjendtskab grusomt foer frem mod de Christne. Romerne ansaae nemlig de Christne for en jødisk Sekt, og fordi Jøderne allerede iforveien vare udskregne for et halsstarrigt Folk, som var tilbøieligt til Oprør, saa ansaae man de Christne for endnu farligere, fordi de truede med at fortrænge den hedenske Religion. Saaledes førte da de stakkels Christne, paa samme Tid forfulgte af Jøderne og Romerne, et elendigt Liv. Om Natten, naar Alt sov, kom de frygtsomt sammen i underjordiske Hvælvinger eller i affidesliggende Huler, sang der i Fællesskab med sagte Stemme deres fromme Sange, og opsendte deres inderlige Bønner til Gud og Frelseren, som derfor forlenede dem med saamegen Styrke, at de selv under de grusomste Piinsler ikke fornegtede deres Troe. Romerne, som intet Begreb havde om den høie Begeistring, som Religionen formaaer at give Menneskerne, holdt de Christnes Standhaftighed ved deres Tro for Stivsind, og piinte dem med al optænkelig Grusomhed. Ogsaa Trajan ansaae de Christne for statsfarlige Folk, og da der især deles hed i Lilleasien vare mange Christenmenigheder, sendte han sin Ven, den yngre Plinius — om hvem vi alt have fortalt — derhen for at straffe de fra den gamle Gudelære Affaldne eller bringe dem tilbage fra deres formeentlige Vildfarelse. Plinius aflagde Trajan følgende Beretning: „Dem, som for mig ere blevne anklagede som Christne — skrev han — og have tilstaaet det, har jeg truet med Døden og, naar de vedbleve dermed, ladet henrette, fordi deres ubøielige Stivsind fortjente Straf. Mange paastode, at de havde været Christne, men vare vendte om, og hele deres Vildfarelse havde bestaaet deri, at de paa en bestemt Dag (Søndagen) vare komne sammen før Daggry, havde rettet Sange til Christus og Gud og ved en Ed forbundet sig til at afholde sig fra Tyveri, Røveri og Ægteskabsbrud, til troe at opfylde sit Ord og redeligt levere anbetroet Gods tilbage. Derpaa vare de gaaede fra hinanden, men snart komne sammen igjen for samlede at indtage et uskyldigt og sædvanligt Maaltid (Kjærlighedsmaaltid). Jeg har overhovedet hos de Christne ikke fundet noget Forbryderisk, men kun en taabelig overdreven Overtroe." Hvilket smukt Vidnesbyrd for de første Christnes ustraffelige Vandel, og det ovenikjøbet af en Hednings Mund, som troede at maatte dømme dem til Døden. Trajan svarede Plinius: „Du maa ikke opsøge de Christne, men bliver det dem overbeviist, saa maae de rigtignok straffes. Siger Nogen, at han ikke længer er en Christen, saa frikjend ham, selv om ogsaa Skinnet er imod ham. Paa Angivelse af Folk, der ikke ville nævnes, skal Du intet Hensyn tage."

Da Keiseren kom til Antiochia, lod han Hyrden for den derværende christne Menighed, Biskop Ignatius, bringe for sig. Trajan tiltalte ham haardt og kaldte ham for en af den onde Aand Besat, da han utrættelig krænkede hans Befalinger og rev Andre med i Fordærvelse. Den gamle, ærværdige Mand svarede uden Frygt: „Ikke den fortjener Navn af at være besat af den onde Aand, der som Guds Tjener bærer Jesus glad i sit Hjerte; men derimod den, der fornægter ham." Og da han frembeles bekjendte, at der kun gaves een Gud, og at Hedningernes Guder vare slige onde Væsener, lod Keiseren ham strax lægge i Lænker og føre til Rom til Døden. Her blev han offentligt under den hedenske Pøbels Jubel kastet for tvende hungrige Løver og graadigt opslugt af dem. Men de christne Brødre samlede omhyggeligt Martyrens tiloversblevne Been og bragte dem som hellige Reliqvier til Antiochia.

Marcus Aurelius (168 efter Chr.).

Keiser Antoninus Pius havde antaget Marcus Aurelius og Lucius Verus i Søns Sted, og Begge kom paa samme Tid (161 efter Chr.) til Regjeringen. For første Gang herskede nu to Keisere ved Siden af hinanden, men hvilken Forskjel mellem Begge! Verus var raa, lad, udsvævende og hans Lyst til Ondt blev kun holdt i Tømme eller gjort uskadelig ved Marcus Aurelius høiere Anseelse. Marcus Aurelius, med Tilnavnet Philosophus, var fuld af hellig Iver for sine Pligter, streng mod sig selv, eftergivende mod Andre og utrættelig virksom. Indfandt han sig ogsaa undertiden, af Føielighed mod sit Folk, ved de offentlige Skuespil, saa pleiede han under samme at læse, skrive eller tale med sine Ministre om Statens Sager. Sit

Folks sande Fornødenheder kom han overalt kjærligt imøde. Men det var ham ikke bestemt i Rolighed at see Frugterne af sine Anstrængelser modnes, tvertimod skulde hans Dyd belønnes med Lidelser. I Begyndelsen skaffede hans Medregents Laster ham Bekymring; derpaa udbrød en Krig med Partherne. Denne blev endt seirrigt, men Pest fulgte den hjemvendende Hær, og flere Provindser lede Skade ved Jordskjelv og Oversvømmelser. Derpaa fulgte stormfulde Bevægelser blandt Nordens Folkeslag, Markomannerne brøde, i Forening med flere sydtydske og sarmatiske Stammer, over Donau ind i Italien og trængte frem indtil Aqvileia (168); Roms Undergang syntes nær. Da skrabede Keiseren alle Statens Kræfter sammen, for at standse den ødelæggende Folkestrøm. Alt, hvad der kunde bære Vaaben, blev opbudt til den farefulde Kamp. Keiseren gav hele sin Privatskat, lod alle Kostbarheder og Smykker fra sit Pallads sælge ved Auction, for at bestride Omkostningerne ved Feldttoget. Og nu kjæmpede han saa vakkert, at Fjenden maatte trække sig tilbage til den anden Side af Donau.

Marcus Aurelius forfulgte dem. Paa Augurernes Raad lod han to Løver jage i Donau „de vilde bringe Fjenden Fordærvelse" saa troede Soldaterne. Men smilende saae Qvaderne derpaa fra den anden Bred og raabte: „See dog, hvilke store Hunde!" Og da Løverne vare komne derover, toge hine deres Køller og sloge dem ihjel. Imidlertid gik Keiseren frem med Klogskab, og hvor han selv var tilstede, vandt han Slaget. Saaledes betvang han Markomannerne og sloge Jazygerne (et Folk af slavisk Herkomst, som var forbundet med Tydskerne) paa Donaus Isdække. Derpaa tænkte han ogsaa paa at overvinde Qvadernes talrige Folk, men disse vege tilbage og trak sig ind i Ungarlandet og lokkede ham ind i et uigjennemtrængeligt Krat. Da saae han sig pludselig omringet, og Hæren, som i 5 Dage vansmægtede af Tørst, gav sig allerede fortabt. Kun som ved et Mirakel blev den reddet; et frygteligt Uveir brød løs, hvilket vederqvægede Romerne, der nu med fordobblet Kraft kjæmpede, og Qvadernes Buer bleve fordærvede af Regnen. Disse meente, at en Legion havde Lynet i sin Midte (legio fulminatrix), flygtede og underkastede sig. Da Freden var sluttet, istandsatte Keiseren Borgene og Skandserne ved Donau, men Roligheden kunde han ikke gjenoprette, thi Romernes Overmod og Tyrannie æggede de Overvundne stadigt til nye Kampe. Da døde Keiseren i Aaret 180 i Staden Vindobona, det senere Wien. Hans Søn Commodus sluttede i Hast en skammelig Fred og trak alle romerske Besætninger ud af alle de Casteller, som laae udenfor Rigsgrændsen. Saadan Udgang fik denne Krig, som kun var Forspillet til andre, som skulde blive mere afgjørende.

Under Marcus Aurelius' Regjering led i Aaret 167 Polycarp, Biskop af Smyrna, Martyrdøden. Paa Folkets Forlangende blev den ærværdige Olding slæbt frem og opfordret til at forbande Christus. Paa et saa ugudeligt Forlangende svarede Polycarp med rolig Værdighed: „I over 86 Aar tjener jeg allerede min Herre Jesus og endnu aldrig har han tilføiet mig noget Ondt, hvorledes kunde jeg da beskjæmme min Konge og Herre." Da skreg den larmende Mængde: „I Ilden, i Ilden med ham!" og i stormende Fart opkastede den et Baal. Glad og med en Takkebøn besteg Oldingen det. Men Flammerne berørte ikke hans Legeme, de hvælvede sig om ham som et af Vinden opsvulmet Seil, saa at endelig Bøddelknægten maatte stige op og bore ham en Dolk i Hjertet.

(Fortsættes.)

Dværgene paa Hastrup.

(Sagn fra det 16de Aarhundrede, meddeelt af J. H.)

(Sluttet.)

Saaledes talte Dværgenes Ordfører, de Andre gjentoge de sidste Sætninger og derpaa forsvandt den hele Sværm. Fru Anna havde faaet noget Mere at tænke paa, og hendes Tanker bleve Dag for Dag mørkere.

Imidlertid gik Begivenhederne deres Gang. Sjællands Skjæbne var afgjort, da

Kjøbenhavn aabnede sine Porte for Lybekkerne, og Skaane og de danske Øer vare allerede erobrede og hyldede den fangne Christian den Anden. Overalt gik det navnlig ud over Adelen, der var udsat for Bøndernes Voldsomhed. De overfaldt de adelige Gaarde og Borge, og med Mord og Brand hævnede de deres mangeaarige Undertrykkelse. Raabet gik: „at man skulde slaae Ulvene ihjel, saa blev der ingen Unger efter dem," og mangen Adelsmand maatte saaledes række Hals, ja selv Fruer og Frøkener vare udsatte for Mishandlinger og maatte forklædte som Bønder søge deres Frelse i Flugten. Fjendens truende Fremskridt bevægede snart den jydske Adel og Geistlighed til at sørge for deres Sikkerhed og komme paa det Rene med Kongevalget. Den fjerde Juli holdt Adelen derfor en Forsamling paa Himmelbjerget for at udraabe Hertug Christian til Konge; hvor nødig end Bisperne vilde, maatte de dog give deres Stemme til dennes Kaaring. Stillingen var faretruende, alle indre Kjævlerier maatte glemmes for det almindelige Vel.

Danmark havde nu faaet et nyt Overhoved i Kong Christian den Tredie; i Midten af den følgende Maaned modtog han udenfor Horsens Hyldingen af de jydske Stænder. Men det var allerede for seent til at afværge den Ulykke, der hjemsøgte det øvrige Danmark; kort efter at Kongevalget var truffet, brød Uveiret løs over Nørrejylland. Almuens Gjæring var stor, der behøvedes kun en Anledning for at denne kunde udbryde i aabenbar Opstand. Snart kom ogsaa denne. I Begyndelsen af September Maaned betraadtes Jyllands Kyster af en forvoven Fribytter, der allerede i flere Aar som en trofast Tilhænger af den fangne Konge havde foruroliget de nordiske Farvande, og nu var traadt i Grev Christoffers Sold. Det var Skipper Klement, en Vendelbo fra Aaby Sogn i Kjærherred. Den fjortende September bemægtede han sig Aalborg By og Slot, og det faldt ham nu let at bevæge sine Landsmænd, de stridbare Vendelboer, til at slutte sig til Opstanden. Gløden var oppustet til en Flamme, som en ødelæggende, Alt fortærende Ild brød den nu gjennem Asken. Bondebevægelsen udbredte sig hurtig paa begge Sider af Liimfjorden, Almuen reiste sig overalt, og allevegne gik det ud over Adelen, hvis Gaarde udplyndredes og lagdes i Ruiner. Bonden var bleven Herre og skaanede kun de Adelige, som tvungen eller frivillig forenede sig med Skipper Klement; Enhver, der ikke vilde følge ham, truedes med en forsmædelig Død.

Gode Raad bleve dyre; flere Adelsmænd vare allerede, enten af Feighed eller af Frygt for deres Godsers Ødelæggelse, traadte over til Folkepartiet. Da samlede de trofaste jydske Adelsherrer sig i Aarhuus, hvor de sammendroge saamange Tropper, som de i en Hast kunde overkomme; til disse sluttede sig en Afdeling tydske Leietropper, som den udvalgte Konge havde sendt til Hjælp. Den hele Styrke beløb sig dog ikke til mere end 600 Mand Fodfolk og maaskee ligesaa mange Ryttere. Anførselen blev overdraget Lehnsmanden paa Kallø, Erik Banner til Asdal og Holger Rosenkrands til Boller, og et Tog mod Aalborg blev besluttet. Vistnok maatte det ansees for et dumdristigt Foretagende, med denne ubetydelige Styrke at angribe den langt fuldtalligere Bondehær, der tilmed kunde vente Undsætning; men de stolte Adelsherrer ringeagtede de uøvede Bønder, der — som de troede — allerede maatte imponeres ved Synet af Riddernes blanke Rustninger og den velordnede lille Hær. De glemte ganske Vendelboernes gamle Tapperhed, glemte, at det var Vendsyssels Bønder, der hundrede Aar tidlige gjorde Christoffer af Beieren Seiren stridig ved Huusby, da de med Spartanermod kæmpede bag den Vognborg, de havde reist, og først bleve beseirede, da

„de Morsingboer
og saa de Forrædere af Thy"

troløst forlode dem. En anden Aarsag til denne overilede Beslutning maatte navnlig søges i Adelens Frygt for Bøndernes Voldsomheder og Ødelæggelser; thi alle Herrer, der eiede Gaarde og Godser i Vendsyssel og i Egnen om Aalborg, dreve paa en hurtig Afgjørelse af Striden, eftersom ethvert Ophold kunde bevirke flere Gaardes Plyndring og Brand.

Saa drog den jydske Adel da mod Aalborg. Men den kom ikke saa langt; Følgen af deres Ringeagt for Bønderne og deres

utidige Kampiver blev Nederlaget ved Landsbyen Nørre Svendstrup, en Miilsvei syd for Staden. — Skipper Klement, der var vel underrettet om Adelens Fremrykken, var tidlig om Morgenen den sextende October draget ud fra Aalborg med 6000 Vendelboer, der vel alle vare slet bevæbnede, men brændte af Mod og Frihedskjærlighed. Da nu Adelshæren nærmede sig Svendstrup, fandt den mod al Forventning Fjenden paa sin Post og Høiderne foran Landsbyen besatte med Landeværnsmandskab. Utaalmodig lode Anførerne blæse til Angreb, og Hæren styrtede frem over de lave og dyndede Marker. Men den sumpige Jordbund kunde ikke bære de jernklædte Ryttere; de bleve siddende fast i Moradset og bleve saaledes lette Offere for de hævngløbende Bønder. — Nederlaget var blodigt; alene fjorten Adelsmænd faldt, deriblandt Anførreren Holger Rosenkrands selv, flere bleve fangne, og de Overblevne maatte iilsomt flygte fra Valpladsen. Først i Randers lykkedes det dem atter at sætte sig fast og afslaae et Angreb af de forfølgende uordnede Bønderhobe.

Blandt de Adelsmænd, der heldig undkom fra Nederlaget ved Svendstrup, befandt sig Peder Skram — Under Slaget var det kommen til en Enekamp mellem ham og en af Bøndernes Anførere, ved Navn Thomas. Udfaldet blev ikke længe tvivlsomt; den tappre og velrustede Ridder havde en afgjort Fordeel over den vadmelsklædte og uøvede Bonde. Ikke destomindre holdt Thomas sig kjækt, og flere Bønder, der bemærkede Faren, hvori deres Anfører var stædet, ilede ham allerede til Hjælp.

Da satte Peder Skram Sporen i sin Gangers Side; den gjorde et vældigt Spring fremad, Ridderen kom sin Modstander ind paa Livet og med et vældigt Hug strakte han ham til Jorden.

Thomas var saaret i Skulderen, Blodet strømmede stærkt ud af Saaret og vædede den beduggede Jord. Men Modet var ikke brudt med Legemskraften, rask tvang han sig overende og truede ad Adelsmanden.

— „Godt, Peder Skram!" — brølede han med en Stemme, afbrudt af Smerte. — „Dette Hug ... sikkert skal jeg betale Dig dette tilbage med Renter paa Hastrup! ... See kun! ... Jeg kommer mig nok igjen ... og Du skal da snart see mig som Gjæst hos Dig!" ...

Stemmen svigtede ham, udmattet af Blodtabet sank Bondehelten bevidstløs tilbage.

Peder Skram grundede siden ofte over denne Trudsel. Der var al Rimelighed for, at den skulde gaae i Opfyldelse; thi Seiren udenfor Aalborg havde givet Folkepartiet en afgjort Magt over Nørrejylland. Vel mødte de nu saa megen Modstand ved Randers, at Opstanden ikke kunde udbrede sig paa denne Side; men de seirende Vendelboer oversvømmede nu hele Viborgegnen og trængte vesterpaa ind i Ribe Stift, brændte og ødelagde Kongsgaarde og Herreborge og skreve deres Seire med Blod. Overalt hilste Almuen med Jubel disse kamp- og mordlystne Skarer og sluttede sig til dem.

Sagerne begyndte netop at tage denne ugunstige Vending, da Peder Skram gjæstede sin Hustru, der eenlig og sørgende sad paa Hastrup.

— „Nøden er stor, min Viv!" — sagde han til hende. — „Gud veed, hvorlunde dette skal ende, om Frelsen ikke kommer snart! ... Bønderne rase, de ødelægge vore Borge, skjænde Qvinder og øve Voldtægt overalt. Vi ere for faa til at modstaae dem; Kjærnen af vor Styrke ligger paa Øerne og for Kjøbenhavn."

— „Men Seiren vil komme;" — trøstede Fru Anna sin nedslagne Ægteherre. — „Endnu have vi aldrig hørt, at Bønder kunne i Længden udholde en Dyst med frie Mænd."

— „Seiren vil komme;" — gjentog Peder Skram. — „Men naar? ... Naar Ravnen har mættet sig med faldne Brødres Liig, naar Uglen har hylet vor Dødssang! ... Uden Hjælp kunne vi Intet udrette, men en Tidlang vil hengaae, inden vi tør haabe at faae Tropper herover. Den onde Konges Parti er stort og finder Medhold blandt Menigmænd; de vente kun paa en Leilighed til at see ham paa fri Fod. Men Gud være takket, vi have ham i sikker Forvaring; til Sønderborg vove disse rovgridske Bønder sig ikke, det er kun det flade Land heroppe, der er deres Tumleplads. Dog Faren for os er

derfor ikke mindre; snart kunne vi vente deres Gjæsteri, og det vil da gjælde en Pandedyst mod Hastrups Mure. Du er ikke sikker her, min Viv! Du maa drage til vore Frænder i Holsteen, hvorhen jeg og vil sende vore bedste Kostbarheder."

— „Send Eders Skatte til Holsteen eller hvorhen I vil; jeg bliver her!" — saa talte den ædle Borgfrue. — „Trofast have vi hidtil deelt Liv og Skjæbne sammen, saa lad mig da og paa mine ældre Dage dele Skjæbne med Eder paa Hastrup."

Et Glædessmiil opklarede Ridderens mørke Bryn; hjertelig trykkede han sin Hustru til sit staalklædte Bryst.

— „Tak være Dig, Fru Anna! nu kjender jeg Dig igjen!" — udbrød han glad. — „Men alligevel," vedblev han, pludselig mere alvorlig — „Du maa drage bort ... Du er ikke sikker her" ...

— „Hos Eder veed jeg mig sikker;" — afbrød hun ham. — „Og er desuden Hastrup ikke min Fædreborg, og er I ikke min Ægtefælle? ... Vor Skjæbne bør altsaa være fælleds, og paa dette Sted bør vi dvæle til vor Død."

— „Men her er Du ikke sikker ... vi leve i urolige Tider ... og hvis Hastrup nu skulde blive belagt ..."

— „Da falder det!" — svarede Fru Anna med profetisk Værdighed — „Da falder det og vil aldrig mere blive opbygget paa Øen!"

Peder Skram foer op og fattede sin Hustru skarpt i Oinene.

— „Hvilken Aand indgav Dig dette?" — udbrød han forfærdet. — „Spaadom taler af Din Mund! ... Hvorfra denne Ahnelse?"

— „Dværgene have sagt mig det!" — svarede hun.

Peder Skram studsede vel lidt, men loe derpaa høit.

— „Dværgene!" — gjentog han. — „Og Du vil troe paa Dværgespaadom?"

— „Lee ikke, ædle Herre!" — svarede Fru Anna med en vis Uro. — „Lee ikke; thi Dværgen veed Meget, som Ingen ahner. Ogsaa jeg loe i Førstningen deraf, men nu leer jeg ikke mere; dybt har jeg maattet sande deres Ord."

Og nu fortalte Fru Anna ham de natlige Optrin med Dværgene, hvorledes de allerede to Gange havde gjæstet hende med Spaadom om Hastrups Undergang. Peder Skram hørte i Begyndelsen temmelig ligegyldigt til, men da hun derhos omtalte Skatten i Urnen blev han pludselig opmærksom.

— „En Skat!" — studsede han. — „Og Du fik den i Forvaring?"

— „Jeg har maattet love at gjemme den for dem, og naar Hastrup kommer i svær Nød, kan dette Guld mulig forskaffe os Bistand af Nissen i Søen."

— „Og hvor har Du den?"

Fru Anna førte sin Ægteherre ind i Soveværelset, kastede Dynerne af Sengen og viste ham Urnen, der stod paa Bunden, omhyggelig skjult i Halmen. Strax vilde Peder Skram forsøge sine Kræfter paa den, men selv ham faldt den for tung.

— „Naa, det maa man lade dem," — udbrød han forundret — „Dværgene spække deres Krukker godt."

Han vilde strax tage Laaget, men hans Hustru holdt ham tilbage.

— „Rør ikke denne fremmede Skat! ... Det kunde mulig være Dværgene imod."

— „Fremmede Skat, siger Du! ... Tilhører den da ikke Hastrup? ... Nys sagde Du dog, at Dværgene havde givet den i Din Varetægt, for at Guldet skulde blive i Hastrups Eie! ... Har Spaamanden maaskee forbudt Dig at gjøre Dig bekjendt med dens Indhold?"

Nei, det havde han da ikke, og Fru Anna samtykkede derfor omsider i, at hendes Ægteherre tog Laaget af. Dog dette var lettere sagt end gjort; thi Dækselet var som fastlodbet til selve Urnen.

Endelig lykkedes dog Forsøget — Urnen var aaben.

Hvilken Skat udfoldede sig for deres Øine! — Lutter Guld straalede dem imøde, Guld saa rødt og blankt som nylig udgangen fra et Guldsmedeværksted; først en Mængde Guldmønter af forskjelligste Præg, saa en ikke mindre Mængde værdifulde Smykker, og endelig to anseelige Guldplader af flere Tommers Tykkelse, rigt udgraverede og forzirede. Men først da disse Rigdomme vare tømte ud af Urnen, kom Hovedskatten for Lyset. Det

var en Æske der stod paa Bunden, og i hvilken der forvaredes et Par usædvanlige store Ædelstene; den ene og kosteligste var hvid og klar som en Vanddraabe og af Størrelse som et Dueæg, den anden derimod lidt mindre og purpurrød som Sømmen paa en Morgensky. Ja, det var en Skat, hvorom man skulde søge længe og endda ikke finde den, uden i Underverdenen, til Nød og Neppe i Stormogulens Skatkammer.

Heel forbavset slog Peder Skram Hænderne sammen, og Fru Anna fulgte sin Hosbonds Exempel. De havde nu levet saamange Aar i Verden, men' endnu aldrig seet saameget Guld paa eengang.

— „Naa, det maa man tilstaae," — udbrød Borgherren — „at Dværgene ikke ere fattige paa Rigdomme! Aldrig har jeg endnu seet saamange Kostbarheder i et saa lille Rum!"

Han grundede nogle Øieblikke.

— „Hør, min kjæreste Fru Anna!" — vedblev han derpaa — „hvis det ikke er Skam at bekjende, saa vil jeg ærligt sige Dig, at Dværgen aldrig mere faae denne Skat tilbage! ... Ved Gud, det siger jeg endnu engang, at hvis Himlen er med os, og Fjenderne skaane vort gamle Hastrup, da vil jeg udholde mangen alvorlig Dyst, inden jeg tilbagegiver Smaafolket disse Kostbarheder!"

I dette Punkt var Fru Anna rigtignok ikke enig med sin Mand; hun meente ved sig selv, at en uretfærdig Tilbageholdelse af Dværgenes Gods ikke vilde bringe Lykke i Huus. Men da der endnu var god Tid, førend dette Spørgsmaal skulde afgjøres, saa ansaae hun det ikke for nødvendigt at gjendrive ham.

Imidlertid udbredte Bondeopstanden sig stærkt syd- og vesterpaa; det var som en Hedebrand, der stedse banede sig bredere Vei og trængte dybere og dybere ind i Halvøens Hjerte. Bønderne havde deelt sig i formelige Bander under visse Anførere; de gik frem paa Tog som Røvere, overalt udbredende Ødelæggelse. — Navnlig udmærkede sig en Bande ved sine forvovne Foretagender; det var den, der anførtes af den vilde Thomas, som ved Nørre Svendstrup havde gjort et blodigt Bekjendtskab med Peder Skrams Sværd og i sit Fald havde truet Hastrup med sit Besøg.

Thomas selv var en stærk og kraftig Bonde, høi og bredskuldret, kort en rigtig Kæmpekarl, der ved sit imponerende Ydre og sin bekjendte Styrke formaaede at holde sine Undergivne i Tømme. Overalt, hvor han kom frem, lod han Skipper Klements Brev oplæse, ifølge hvilket Enhver, der ikke vilde hylde Folkets Sag, blev truet med en forsmædelig Død i Galgen. Hvergang en Borg eller et Slot blev indtaget, tillod han vel sin bestandig voxende Skare at plyndre en vis Tid, men forøvrigt behandlede han sine Fanger mildt, idet de rigtignok bleve udplyndrede, men sjelden lede nogensomhelst personlig Mishandling; Mord var strengt forbudt, naar ingen Modstand fandt Sted. Man seer deraf, at bemældte Thomas kunde i visse Maader gjælde for en nyere Frittiof.

I Slaget ved Svendstrup var Thomas vel blevet saaret temmelig haardt i Skulderen, men aldrig saasnart havde han faaet Saaret nogenlunde lægt og var kommen lidt til Kræfter, før han strax igjen brød op med sin Skare og drog længere ned mod Syd, betegnende sin Fremrykken med rygende Ruiner og dræbte Fjender; Navnene fulgte hans Spor. Hans Hu stod ene til Hastrup, han kunde ikke glemme at være bleven overvunden af Peder Skram, han kunde ikke som Oldtidens Kæmper bøie sig for den Stærkere og række ham Haanden med Agtelse. Nei, han var bleven som et vildt Menneske, daglig svor han Hævn og broutede med snart at skulde see den tilfredsstillet; Peder Skram var da kaaret til Offer for hans rasende Forbittrelse.

Allerede i Begyndelsen af November viste Thomas sig med sin Bande paa den nordlige Side af Hastrup Sø; han havde kun for vel holdt Ord og kom til denne Egn endnu længe før man havde ventet ham. — Imidlertid havde man dog paa Hastrup beredt sig til en alvorlig Modstand, med Blod skulde Fjenden kjøbe hver Fodsbred Land paa Øen. Voldgravene vare istandsatte, og alle Baade, der benyttedes til Overfart for Gaardens Folk, bleve ødelagde paa een nær, som slæbtes op i Borggaarden; Hastrup var saaledes afskaaret al Forbindelse

med Fastlandet. — Borgen selv befandt sig i ypperlig Forsvarsstand. Alle Døre i Fløiene samt Vinduerne i nederste Etage vare tilmurede; Vindebroen blev trukket op og fastlænket, saa den ikke lod sig sænke, og bag Borgporten kastedes en stor Gruusbanke, saa at Adgangen udenfra paa denne Kant var aldeles spærret. Den lille Borgvagt var bleven forstærket med en Afdeling kampdygtige Folk, der vare Herren paa Hastrup og hans Familie inderlig hengivne; i Kjælderen fandtes et rigt Krudtforraad, alle Vaaben vare i bedste Stand og Rustkammeret vel forsynet. Desuden havde man alle mulige Hjælpemidler i Beredskab, som store Kjedler til kogende Lud, sydende Olie og Beeg, der kunde finde god Anvendelse, naar Stormen blev haard; de stormende Bønder skulde modtage en Ilddaab, inden de fik Fodfæste paa Murene. Under Taget og over alle Vinduer vare tillige ophængte store Bjælker, der kunde løsnes indenfra, og vare bestemte til i deres Fald at knuse Stormstigerne.

Saaledes havde Peder Skram belavet sig paa at seire eller falde med Ære. Han vidste tillige kun altfor vel hvad det gjaldt; thi ofte bragte paalidelige Bud ham Efterretninger om Thomas' Færd og hans Trudsler med Hensyn til de Beleiredes Skjæbne. — Saa stort var Bondeanførerens Had til Borgherren, der havde overvundet ham i Enekamp, at han svor ham en skrækkelig Hævn, naar han fik ham i sin Magt. Ikke skulde Peder Skram da døe en ridderlig Død, — nei, Thomas vilde lade ham kaste i en Kjedel med kogende Vand, hvori han under Spot og Forsmædelse skulde opgive sin Aand. Og Borgherren var kun altfor overtydet om, at den vilde Bondehøvding turde være Mand for at holde Ord.

Bønderne gjorde raske Fremskridt. I Løbet af et Par Dage var det lykkedes dem at komme over Skjernaa mere vestligt, og de lagde dem nu rundt omkring Hastrup Sø. Det var skrækkelige Nætter, de Beleirede maatte udholde, Forberedelserne ængste altid mere end selve Faren; naar Ilden blussede i Bøndernes Leire, kunde man fra Borgens Salsvinduer see den rasende Thomas, der med vilde Gebærder beskrev sine Landsmænd den Tortur, som Borgherren og hans Nærmeste skulde blive underkastede. — Længe varede det ikke, førend Thomas og hans Bande beredte sig til at angribe den befæstede Borg. Den, hvorpaa Hastrup var reist, befandt sig omtrent en Snees Favne fra Landet, og Overgangen over Søen var altsaa ikke saa ganske let, om end Dæmningen fra det sydlige Fastland betydeligt formindskede Afstanden. — Men Thomas var ikke raadvild, hans Snedighed var ikke mindre end hans Styrke. Bønderne maatte samle store Steen i Kurve, der paa Bunden vare fyldte med Gruus, og omvikle disse med Seildug og Bastmaatter; ligeledes lod han dem hidføre saamange Riis- og Halmknipper, som de kunde overkomme, samt hente Qvas fra Skovene, hvilket blev samlet i store Bunker, forbundne med Tov og belyngede med Vægt. Snart havde han et rigeligt Forraad af disse Gjenstande, som derpaa bleve styrtede ud i Dybet ved den sydlige Dæmning. Strømarmen blev derved saa smal paa denne Side, at der nu kun manglede lidt i at man kunde kaste Bro til Øen.

Man tænke sig de Beleiredes Forfærdelse, da de bemærkede, hvor fuldkommen Bondehøvdingens Hensigt var opnaaet! De mærkede nu at de havde at gjøre med en farlig Fjende, der ikke veeg tilbage for Hindringer, men gik planmæssig tilværks. Ogsaa Peder Skram blev ilde tilmode ved denne Opdagelse; han indsaae Umuligheden af uden høiere Bistand at holde Fjenderne fra Øen.

Mismodig henvendte han sig til sin kjække Hustru.

— „Kjæreste Fru Anna!" — sagde han — „vi have at gjøre med en kløgtig Fjende, der ikke lader sig skræmme. Før om en fire Uger kunde vi ikke vente Undsætning; og hvo siger, at vi formaae at holde os saalænge? ... Fjenden forlænger Dæmningen i Søen, han rykker os daglig nærmere, og snart" ...

Han tav pludselig og lod sit tankefulde Hoved falde ned i Hænderne.

— „Hvorfor tabe Modet?" — trøstede Fru Anna ham. — „En Ridder bør kæmpe og haabe, ja haabe selv i Døden."

— „Jeg veed det, Fru Anna!" — svarede Borgherren. — „Jeg frygter ikke heller for Faren, og Kongen vil jeg bistaae

til sidste Blodsdraabe. Men hvad have vi vel at haabe? ... Haabet, vort Haab er Døden! ... Hvad nytter Heltemod i en Kamp som denne? ... Snart have Fjenderne lagt Bro over Søen, vi ere saa faa, de saa mange, vi maae bukke under for Overmagten. Vil Himlen ikke i sin Barmhjertighed hjælpe os, da maa Hastrup gaae under."

— „Men Himlen vil hjælpe os! ... Husk, hvad Dværgerne sagde!"

Peder Skram foer op.

— „Ha, hvad minder Du mig om?" — udbrød han.

— „Nissen raader over Søen;" — vedblev Fru Anna — „men vi have Skatten, den kostelige Skat ihænde, som Nissen higer efter. Vi maae offre den, min kjære Hosbond! ... Dværgene selv bød os jo at nedsænke den i Dybet, naar Nøden blev svar."

Borgfruen tav et Øieblik, medens hendes nedslemte Ægteherre maalte Gulvet med lange Skridt.

— „Vi maae offre den;" — vedblev hun atter. — „Nu er det Tid; Nøden er svar, og den vrede Nisse maa forsones. Fjenden fylder Søen fra den sydlige Dæmning, Armen bliver smallere og smallere ... nu vel, saa kast da Skatten ud paa dette Sted! ... Det er det Eneste, hvorpaa Hastrups Frelse beroer!"

Peder Skram standsede strax sin tankefulde Gang og ilede hen til sin Hustru.

— „Tak være Dig, Fru Anna, at Du minder mig derom!" — sagde han og trykkede hjertelig hendes Haand til sine Læber. — Aldrig fortryder Manden at hente Raad hos Qvinden! ... Vel er Skatten heel kostelig, og vel skiller jeg mig nødig ved den; men det er nødvendigt, Offeret maa bringes."

— „Ja, Offeret maa bringes!" — gjentog Fru Anna. — „Hjælper det ikke, da nytter Intet!"

Derved blev det; endnu den paafølgende Nat skred Borgherren til Værket. Da Mørket havde lagt sig over Mark og Hede, og kun Borgvagtens speidende Øie iagttog Fjendens Leir, bare Peder Skram og nogle trofaste Tjenere Urnen ned i den store Sal. De befæstede nogle stærke Strikker i Vindueskarmen og lode sig derpaa nedhidse paa Øen tilligemed den tunge Dværgeskat. Tavse skrede de ned til Søen paa det Sted hvor Thomas allerede forberedte Overgangen, og stillede Urnen paa Bredden.

Det var en besynderlig Nat. Ikke en Stjerne var synlig paa Himlen, et mørkt Skyslør bedækkede den hele Natur; Søen saae ud som et Jordtæppe, lagt over til Landet, ikke en Bølge rørte sig, Alt var saa tyst, Alt fyldte Sjælen med uhyggelige Varsler.

Tjenerne trak sig noget tilbage; derpaa bøiede Peder Skram sig over den mørkblaanende Flade og talte med dump Stemme:

„Hør os, Du stærke, vældige Nisse,
Du som for Søen raader tilvisse!
Dværgenes bedste Skat vi Dig byde,
Naar Du os Hjælp i Nøden vil yde,
Stande os bi i vort Helteværk
Og lade Strømmen hæve sig stærk,
Lægge et Bolværk om Landet rundt.
Modtag da Skatten, Dig ærlig undt!"

Og Urnen blev styrtet ud i Dybet.

Bølgerne hævede sig stærkt, boblende favnede de den ædle Skat. — Man saae et Lysglimt, som om Phosfor antændtes, man hørte en huul Mumlen, som om en Stormvind trak op i det Fjerne — Derpaa blev Alting atter stille, og Bølgerne lagde sig til deres forrige Ro.

Peder Skram viste sig.

— „Tiden vil, vise, hvad dette Offer vil gavne!" — sagde han langsom. — „Nu Tak for Eders Bistand, Folk!" — henvendte han sig derpaa til Tjenerne — „Gak nu tilsengs, men lad intet Ord forraade denne Handling, om I ellers vil haabe at fange Lykke."

Tjenerne lovede ubrødelig Tavshed, og ved Hjælp af Strikkerne kom Alle igjen heldigt ind paa Borgen. —

Ingen havde bemærket deres natlige Foretagende.

Offeret var bragt, men Nissen syntes som de gamle hedenske Guder ikke just at være meget paaskjønnende. De første Dage bragte ingen Forandring i Tingenes Gang. Thomas fortsatte sit Arbeide, og trods de

Beleiredes Ild og Steenkast lykkedes det ham i utrolig kort Tid at fylde næsten det halve Dyb. Rigtignok kostede dette Arbeide ham mange Folk, Borgens Skytter forfeilede sjelden deres Maal; men dette afskrækkede ikke Bondehøvdingen. Han havde fuldtop af Mandskab, og dette opflammedes til de kraftigste Anstrængelser ved Udsigten til det rige Bytte, som Hastrups Fald sandsynligviis vilde bringe.

Stillingen var saa faretruende, Udsigterne saa mørke, at de Beleirede snart maatte mistvivle om et heldigt Udfald. — Peder Skram forbandede Dværgeskatten, som syntes at have bragt Ulykken i hans Huus, forbandede hiin Time, da han havde været taabelig nok til at lytte til sin Hustrus Raad og offre Skatten til Sønissen med overtroisk Haab om derved at see en heldig Indflydelse paa Tingenes Gang. Han turde ikke længere troe at kunne slippe heldig ud af denne Trængsel; fik han ikke Bistand udenfra af kongelige Tropper, turde han ikke haabe Hjælp fra en anden Kant.

Man kan derfor tænke sig hans Forbavselse, da han en Morgen fandt, at Sagerne pludselig havde taget en for de Beleirede gunstig Vending. Dæmningen, som Bønderne havde lagt, var sporløs forsvunden, de fjendtlige Arbeider vare aldeles ødelagte, Søen var aaben som tilforn og rullede trodsende sine stærke Bølger mellem Øen og Fastlandet. Der var om Natten nemlig faldet en meget stærk Regn, hvilken havde givet Strømmen saa stor Magt, at Dybet kunde afkaste sine Lænker og igjen staae ligesaa frit som den første Dag. — Saa havde Dværgeskatten da endelig virket, Nissen var bleven Hastrup huld.

Dog Thomas saae intet Overnaturligt i denne Naturens Opstand. Han saae nok, at de besværlige Arbeider, som havde kostet saamange Menneskeliv, vare ødelagte; men derfor tabte han ikke Modet, ei heller Haabet om jo nok igjen at kunne faae Dæmningen istand. Han lagde atter Haand paa Værket og lod gjøre de tidligere Forberedelser; snart havde han samlet et nyt Forraad af Steenkurve, Riis- og Halmknipper, som nu blev styrtet i Søen. — Men den dristige Jyde havde denne Gang slemt forregnet sig; Strømmen førte Fyldingsmaterialerne med sig, spredte dem om i Søen og kastede en Deel deraf op mod Øen, hvorfra det lettelig ved Nattetid kunde fiskes op. Bondehøvdingen gjorde imidlertid bestandig nye Forsøg paa som tidligere at fylde Dybet, men stedse med samme Uheld. Alt Arbeide blev gjort frugtesløst; Strømmen var altid for stærk, saa det blev en reen Umulighed paa denne Maade at komme Hastrup nærmere.

Dette var en ubehagelig Omstændighed for Thomas, saameget mere som Stormstigerne allerede vare tømrede og kun dette ubetydelige Vandløb hindrede deres Anvendelse. Men hans Vrede frugtede Intet, Søen overdøvede hans vilde Skraal. — Derimod havde denne Begivenhed ikke lidt bidraget til at hærde de Beleiredes nedstemte Mod. Glædelige Udsigter begyndte at udfolde sig for dem; de vare nu fuldkommen overtydede om, at Søens Nisse var det gamle Hastrup huld, og med hans Bistand følte de sig trygge. — Det er ikke første Gang, at et overtroisk Haab; støttet paa Tillid og Tiltro til noget Overnaturligt, saaledes har styrket og opretholdt Ulykkeliges Mod.

Allerede troede Peder Skram at skulle slippe heldig ud af Faren, allerede glædede han sig til, en Dag at skulle see den vilde Bondehorde opgive den frugtesløse Beleiring og forlægge den blodige Skueplads til en anden Egn; endog Fru Anna begyndte at nære samme Haab. Da modtog Borgfruen en Nat for tredie Gang Dværgfolkets Besøg; — dette spaaede mindre Godt.

Det var Natten efter den tredie December. Hun slumrede netop saa trygt ved sin Mands Side, da hele Dværgeskaren mylrede ind i Værelset. De saae alle særdeles lidende ud, men især var Ordføreren et komplet Billede paa navnløs Hjertesorg. Ikke nok med at hans Haar var blevet hvidt som nyfalden Snee og hans Øine vare røde som Glasperler af idel Graad, men i sin hele Person saae han saa gammel og udmagret ud, at det kunde gjøre En heel blød om Hjertet.

Kun med usigelig Møie lykkedes det ham at gjøre sin sædvanlige Reverents og med en Stemme, der skjælvede og ofte afbrødes af en dæmpet Hulken, at fremføre sit Ærinde.

— „Høiædle Frue saa faur og fiin!
Ofte Du sandet har Spaadom min.
Aldrig endnu jeg for Dig har løiet;
Skjæbnen sig altid saalunde har føiet,
Som jeg i Ord den monne fremføre.
Laan mig da end engang venligt Øre!

Græde maae nu de arme Dværge!
Hastrup skal synke i Muur og Gruus;
Intet nu meer kan Stormen afværge,
Som trækker op over Fædres Huus.
Uglen, den lede, snart sørgelig tude
Skal paa vor Grav; thi alt Haab er ude:
Fast er besluttet vor Undergang ...
Her Du os skuer for sidste Gang!

Nissen, der raader i Søens Dyb,
Spotter os Dværge som feige Kryb;
Grusom han leger med Tro og Love
Og vil for Hastrup slet Intet vove,
Nu da han eier den ædelig Skat,
Som ret ham fristed saamangen Nat.
Stedet, hvor han mon Skatten forvare,
Vil til det Yderste han forsvare,
Men ei han ellers os Haand vil række,
Ei han sin Hjælp og Bistand udstrække
Vil til den øvrige Deel af Søen.
Saaledes Intet kan skærme Øen,
Aaben den Fjendernes Flok vil stande,
Snart de med Vælde og Knuus vil lande...
Hvo kan da skærme det Fædrehnus?
Hastrup maa synke i Muur og Gruus.

Høiædle Frue saa faur og fiin!
Sørgelig lyder Spaadommen min:
Klirre vil Staalet, og strømme vil Blod,
Tapperhed dog maa for Overmagt vige.
Hid er vi komne med sorgfulde Mod,
For Dig, o Frue, Farvel at sige
Og Dig heel kjærlig og tro at bede,
At Du ei spilde vil korte Stund,
Men paa Dit Endeligt Dig berede.
Snart skal Du blunde Dit sidste Blund
Alt ved Din Herres og Hosbonds Side;
Inden for tredie Gang Sol opstaaer
Skulle den sidste Kamp I udstride,
Seirende falde med Ulivssaar.
Falde med Eder vil Hastrup i Gruus,
Falde med Hastrup vil Dværgenes Huus;
Men dog ei Nissen skal Seier vinde,
Dværgenes Stordaad skal drages til Minde.
Høiædle Frue saa faur og fiin,
Ræk nu til Afsked mig Haanden Din!
Trofast vi stode Jer bi i Nøden,
Trofast vi deelte alt Sorg og Held,
Trofast vi følges vil sammen i Døden.
Tag nu vort sidste, vort sidste Farvel!"

Ordføreren trykkede Fru Annas Haand.

— „Farvel ... farvel!" skreg Dværgene i Chor.

Og hele Skaren flygtede ud af Værelset, det var som om en Stormvind førte dem afsted. Men endnu ude paa Gangen klang deres sørgelige Farvel indtil de sidste Lyde hendøde i det Fjerne.

Fru Anna vaagnede i største Angst.

— „Himmel, det er forbi!" — stammede hun.

Hendes Hosbond vaagnede ved disse Ord, forbavset slog han Øinene op.

— „Forbi!" — gjentog han og satte sig hurtig overende — „Løber Fjenden Storm?"

— „Nei!" — svarede Fru Anna mere fattet — „men Dværgene ... Dværgene vare her."

— „Aa, ikke Andet!" — loe Peder Skram og lod sig atter falde tilbage i Sengen. — „Saa kunne vi i Guds Navn atter sove trygt."

— „Men vort Fald er uundgaaeligt;" — sagde Fru Anna — „Dværgene vare her for at sige Farvel, samt for at bede os om, snarligt at forberede os paa vort nære Endeligt."

Og i faa Ord fortalte hun Manden det Hele.

— „Kjæreste Fru Anna!" — sagde Peder Skram efter roligt at have hørt til — „det er kun en Drøm, der har plaget Dig! ... Hastrup kan ikke falde nu, det er umuligt. Alting føier sig jo for os; Søen bruser stærk, Fjenden kan ikke komme over uden ved Baade, og da kunne vi med Lethed modsætte os deres Landgang. Desuden vil der ikke hengaae fjorten Dage, forinden vi have Hjælp."

Saaledes søgte Borgherren at opmuntre sin nedslagne Hustru, men denne lod sig ikke trøste. Dværgene havde endnu aldrig skuffet

hende, saa hun kunde umuligt antage, at de denne Gang foer med Usandhed.

Endelig stod da Peder Skram op for at overbevise sig om sin Hustrus urimelige Frygt. Han skred hen til Vinduet, han saae ud —

Da blegnede pludselig hans Kind.

— „Herre Jesus!" — stammede han — „Du har talt sandt! ... Søen er frossen!"

Fru Anna udstødte et Angstskrig, nu turde hun ikke længere betvivle, at Hastrups Fald jo var besluttet.

Hvilket sørgeligt Skue, viste sig for Øiet, da den ædle Borgfrue kort efter stod ved sin Mands Side og lod Blikket dvæle paa den nys saa stærkt strømmende Sø! — Saalangt Øiet rakte, saae det kun en sammenhængende Flade, tildeels bedækket med Snee. Vinteren havde uformodet meldt sig, en tidlig Frost havde bundet Søens Vande, overdraget den med en Iisskorpe; kun ved den sydlige Dæmning, kun paa Stedet, hvor Skatten laae nedsænket, hindrede den stærke Strømgang Vandet i at lægge til. —

Loddet var kastet; Intet kunde nu længere hindre Fjendens Overgang. Thomas jublede ved dette Syn og glædede sig til snart at see sin Hævn over Borgherren fuldbyrdet. Ufortøvet sendte han store Skarer til Skoven og lod dem fælde en Mængde Træer; den hele Dag hengik med at tømre Stormstiger og berede sig til det forestaaende Angreb. Frosten var stærk, og den store Mængde Qvas, Riis- og Halmknipper, som kun paa de færreste Steder vare opfiskede af Dybet, bevirkede at Søen næsten overalt lagde endnu fastere til. Allerede Natten efter den fjerde December var Iisbroen saa stærk, at den uden Fare kunde betrædes.

Den følgende Morgen iværksattes Overgangen, Bondehæren gik iland paa Øen, og endnu samme Dag foretoges det første Angreb paa Hastrup.

En rasende Kamp opstod — en Kamp, der forholdsviis kunde stilles sammen med Oldtidens blodige Slagterier. Hele Dagen stredes med Heltemod paa begge Sider; de Beleirede kæmpede for Liv og Ære, men Bondehæren vilde ikke vige fra dette Sted, der rigt skulde erstatte dem mange Ugers Anstrængelse og Savn. Blodet flød i Strømme, Mandsfaldet var stort paa Bøndernes Side; kogende Vand, sydende Beeg og Olie, flammende Beegkrandse, Bøssekugler, Kastespyd, Stene og Bjælker anrettede store Ødelæggelser blandt de Stormende, berøvede dem mange stærke og kampdygtige Mænd. Flere Gange blev Stormen afslaaet, men bestandig lykkedes det Thomas atter at samle sine Skarer og føre dem frem mod Murene. Først det dybe Mørke gjorde en Ende paa Kampen.

Stor var Forfærdelsen i Borgen. Kampen kunde umuligt udholdes til Enden, de fleste Hjælpemidler vare allerede forbrugte, og flere udmærkede Skytter og Stridsmænd vare faldne for Fjendens Haand. Om Natten flygtede derfor næsten hele Gaardens Besætning, som nu kun saae den visse Undergang for Øiet; kun en Snees trofaste Svende bleve tilbage fast besluttede paa til sidste Blodsdraabe at forsvare Borgen og dens Herre.

Træt af Kampen stod Peder Skram den hele Nat med sin Hustru ved et af Borgvinduerne. Det var ham umuligt at søge den Hvile, som han saa høilig behøvede, for med nye Kræfter at kunne vove Dysten i den kommende Morgen. Hans Tanker vare for urolige, og navnlig frygtede han for sin stakkels Hustrus Skjæbne.

— „Kjæreste Fru Anna!" — sagde han med brudt Stemme — „Vor Kamp er unyttig, vort Forsvar vil gjælde Livet. Vi maae sørge for Din Sikkerhed, overgive Dig til Thomas ... Han vil være ædelmodig mod Qvinden og tage Dig i sin Beskyttelse."

Men derom vilde Fru Anna Intet høre.

— „Nei, aldrig" — svarede hun — „vil jeg forlade Eder og Hastrup. Min Skjæbne bør knytte sig til Eders; døer I, da døer jeg med."

— „Men hvad vil Du i Striden? ... Valpladsen er ikke Qvindens Sted! ... Manden bør kæmpe og bløde, men Qvinden vaage og sørge over Slægtens Skjæbne."

— „Tael ikke saa, kjære Herre! ... Min Lod er skjøn, naar jeg maa dele Held og Fare med Eder til det Sidste."

Imidlertid gryede det ad Dag, allerede før Solen var oppe hørte man Bødernes

vilde Kampraab. — Stormen begyndte igjen, Stormstigerne stilledes mod Murene og bestegés af mordlystne Skarer; der manglede Besætning paa Borgen til at afslaae dem. Haardest var Angrebet i den vestlige Fløi, hvor Fru Annas Soveværelse var beliggende; Thomas ledte her personlig Angrebet. Med Sværdet i Haanden stred Peder Skram her sin sidste Kamp, men forgjæves søgte Tapperheden at holde de vilde Bønder tilbage.

Allerede trængte Thomas ind gjennem et Vindue, allerede myldrede Bønderne gjennem andre Aabninger ind i Værelset for at fange Borgherren. Kæmpende maatte Peder Skram trække sig tilbage, Thomas forfulgte ham. Benyttende sig af den Forvirring, som Bøndernes Indtrængen i Værelset bevirkede, styrtede Borgherren ned af en Trappe, der førte til Kjælderen, — Bondehøvdingen var ham bestandig i Hælene. — Men pludselig forsvandt de Begge i det dybe Mørke, de efterstormende Bønder kunde intetsteds blive dem vaer. —

— „Thomas! Thomas!" — løde Raabene gjennem de mørke Hvælvinger — „Hvor er Du?"

Men intet Svar paafulgte, Echoet alene drønede dem spottende imøde.

Da bævede pludselig Steenfliserne under deres Fødder — Endnu et Sekund, — og hele Bygningen hævede sig iveiret, Murene sprængtes voldsomt fra hverandre, medens Støv og Gruus hvirvlede de Forbavsede om Ørene. Et Ildhav kom tilsyne — man hørte et Knald, en frygtelig Bragen — og Alt blev atter stille. —

Peder Skram havde begravet sig og sine Fjender under Hastrups Ruiner!

En utrolig Mængde Mennesker omkom ved denne Leilighed. Det var ikke blot den stormende Afdeling under Thomas, der her maatte friste Døden, — nei Ødelæggelsen udstraktes ogsaa til den øvrige Bondehær; Dødens Engel gjorde en rig Høst. Da Stormen var kronet med et lykkeligt Udfald, havde Størstedelen af Bondehæren, der som Reserve blev holdt tilbage paa Fastlandet, begivet sig ud paa Isen, ja mange af Bønderne vare endog gaaet iland paa Øen for at gjøre sig bekjendt med deres Bytte. Ved den frygtelige Explosion hævede Søens Vande sig med saadan Kraft, at Isskorpen brast og Fleertallet af Beleiringshæren fandt sin Død i Bølgerne; ligeledes bleve Mange dræbte eller lemlæstede ved de nedstyrtende Ruiner. Det var kun de Færreste, der reddede sig fra den almindelige Fordærvelse.

Naturligviis hidrørte den hele Explosion fra, at Peder Skram i sin Flugt havde kastet en brændende Lunte i Krudtet, der laae opbevaret i de dybe Kjælderhvælvinger, Men da Begivenheden indtraf saa aldeles uventet, vidste Almuen ikke at forklare sig den paa anden Maade, end at det var Dværgene paa Hasturp, der saaledes søgte at hævne sig, da de ikke længere saae sig istand til at forsvare Borgen.

Mere end tre Aarhundreder ere henrundne siden hiin Tid. Hastrup er aldrig mere bleven gjenopbygget paa Øen, og i denne Henseende havde Nissen altsaa spaaet sandt; men et nyt Hastrup reistes en halvtredsindstyve Aar senere (1589) af Laurids Skram paa Fastlandet midt i den grønne Eng paa Rugbjergbakke. Stedet er det samme, hvorpaa den nuværende Gaard, den fjerde i Rækken, er opført. Saaledes minder Intet mere om den gamle Herreborg, endog Sagnet om det stolte Hastrups Fald i Grevefeiden begynder at glemmes; men een Ting er der, som endnu stedse erindres i Omegnen, og det er — Dværgenes Skat.

Flere Gange skal der virkelig være søgt efter; men — siger man — „Søens Nisse er ikke taabelig nok til at slippe sit gyldne Bytte." — Man fortæller endog, at man flere Gange har hast fat paa Urnen, men videre er det heller aldrig kommen. — Engang havde saaledes nogle Bønder fra Hastrup faaet den op paa Kanten af Baaden, og der vare altsaa gode Udsigter til at faae den bjerget. Da forekom det pludselig en af Deeltagerne som om Hastrupgaard stod i Flammer; forskrækket gjorde han de Andre opmærksom derpaa, og medens disse saae derhen — Godnat! — saa sank Skatten ned til Nissen igjen. Endnu mere uheldige vare nogle Andre, der ligeledes havde faaet Urnen op i Baaden;

den nedtyngede Fartøiet saaledes ved sin Vægt, at det kantrede, og kun et Par af Folkene til Nød og Neppe frelste Livet. Siden den Tid har Ingen oftere vovet at fiske efter Skatten — og den maa følgelig ligge der endnu. Til behagelig Efterretning for alle Lysthavende tjener det, at Hastrups Byfolk endnu med Bestemthed kunne paavise Stedet, hvor den maa søges.

Og nu Farvel, kjære Læser! — Kommer Du nogensinde til Hastrup, da glem ikke at eftersøge Dværgeskatten; den maa nok være værd at eie. Finder Du den, vil Du aldrig fortryde det, men meget mere prise Din gode Skjæbne, der fritog Dig for at reise til Californien for at vinde Guld.

Tærskepleilen og den gloende Brand.

(Eventyr af K. Simrock.)

Da Herren engang, efter Sædvane, vandrede omkring med den hellige Petrus, kom de ved Solens Nedgang til et Huus, hvor Petrus stod stille og vilde tage Herberge. Herren meente vel, at der boede en karrig Vært, hos hvem de ikke vilde faae det godt; men Petrus forsikkrede, at han var stoktræt og kunde ikke gaae længere. „En Fjerdingvei herfra,“ sagde Herren, „venter os et fortræffeligt Natteleie og god Pleie.“ — „Pleie her og Pleie der,“ sagde Petrus; „jeg gaaer ikke et Skridt videre.“ Og allerede var han i Huset, og Herren maatte følge ham. „Kunne vi her faae Kost og Natteleie?“ spurgte Petrus Værten. — „Hjertelig gjerne,“ svarede denne, „hvis I kunne betale.“ — „Penge have vi ikke,“ sagde Petrus, „men Guds Velsignelse.“ — „Dermed er jeg dog ikke tjent,“ meente Bonden; „vær saa god at gaae til min Nabo.“ — „Længere kunne Benene ikke bære os,“ fortsatte Petrus; „men vi ville give Afkald paa Aftensmaden, og tage tiltakke med et Straaleie, hvis I af Barmhjertighed vil beholde os.“ — „Af Barmhjertighed gjør jeg Intet,“ sagde Bonden; „men I skulle alligevel faae Aftensmad og Herberge her, naar I imorgen ville hjælpe mig at tærske. Hvo, som ikke vil arbeide, bør heller ikke have Føde.“ — De bleve enige om Handelen; Værten bød dem at træde nærmere, satte en Havregrød for dem og anviste dem et Straaleie. Men den næste Morgen var han særdeles tidlig paafærde, vækkede Gjæsterne, og da disse ikke strax stode op, gik han ud i Laden, kastede paa Logulvet det Korn, han vilde have tærsket, og da Gjæsterne endnu stedse ikke kom, tog han Tærskepleilen og vækkede dem dermed paa en eftertrykkeligere Maade. Petrus, som laae foran og sov fast, fik de fleste Slag. Da Bonden igjen var ude, meente Petrus, at han ikke endnu kunde staae op, da han behøvede en lille Times Ro endnu; men Pladsen foran forekom ham ikke længere god; han vilde nu ogsaa engang ligge ved Væggen. Herren byttede altsaa Plads med ham, og Petrus strakte sig atter for at sove. Efter kort Tids Forløb kom Værten igjen for tredie Gang at vække Gjæsterne. Da Herren ikke sov, tænkte Værten: Han der foran, har allerede faaet sin beskedne Portion; Soveren ved Væggen maa nu ogsaa have sin Part. Han blev altsaa vakt saa indtrængende med Pleilen, at Apostelen, helbredet for al Sovesyge, stod op, og tilligemed Herren, fulgte med Bonden ud paa Laden. Da sagde Herren: „Hvor er nu Straaet, som vi skulle tærske?“ — „Der ligger det i den Bunke,“ svarede Værten. Men da sagde Herren: „Jeg veed en meget nemmere Maade, at bringe Kornene udaf Axene paa; Tærskningen er saa seen.“ Han gik i Kjøkkenet, tog et brændende Stykke Brænde og holdt det under Hoben. Bonden skreg og vilde forhindre det, thi Straaet maatte jo komme ibrand; men da han saae, at det ikke tændte og Kornene væltede strømmeviis udaf Kornnegene, lod han det være godt, og forundrede sig blot i Stilhed over den uhørte Tærskemaade, som alligevel fuldkommen havde ført til Maalet; thi han overbeviste sig snart om, at der ingen Korn vare forblevne i Straaet, og saa reent havde han ikke været istand til at udtærske det. Da det Arbeide, han havde tildeelt sine Gjæster, nu var tilendebragt, lod han dem gaae deres Vei, men

tænkte strax paa, at gjøre Brug af Læren paa egen Haand for endnu samme Morgen at udtærske hele sin Høst, da Tærskningen med den glødende Brand udfordrede saa lidt Tid. Da Herren nu havde fortsat sin Vandring med Apostelen et Stykke Vei, kom de til en lille Høi, hvorfra de saae tilbage over den Egn, de vare komne fra. De saae da deres Værts, den gjerrige Bondes Lade i lyse Flammer, thi den gloende Brand havde imidlertid ikke udtorsken Negene, men stukken Ild paa. Da sagde Herren til Apostelen: „Hvorfor troer du nu vel, Petrus, at Bonden har fortjent denne Straf?" — „Ih, for sit Bækkeri," meente Petrus, „og de Slag, som jeg endnu føler i alle mine Lemmer." Men Herren sagde: „Ikke saaledes, Petrus: Slagene har du selv tildraget dig ved din Modsætsighed, da du, imod mit Raad, gik i den karrige Værts Huus. Men Bonden er denne Straf bleven tildeel for hans Harmsyge og Ugjæstfrihed. Han vilde for hurtig være riig, derfor blev han nu fattig; han vilde ikke anvende det ham anbetroede Gods ogsaa til Bedste for hans Næste; derfor blev det ham frataget."

H.

Et Sagn,

opskrevet efter en gammel Bondekones Fortælling.

Nede i det sydlige Sjælland ligger der en gammel Herregaard — en af de rigtige gamle Herregaarde med Taarne og Vægtergang, med Mure og Grave; i meget gamle Dage skal det have været et Slot, det vil da sige et kongeligt Slot, men nu er det gaaet over i andre Hænder. Men uagtet det i Alt andet var saa god en Herregaard som nogen, og endogsaa større end de fleste, saa var der dog en Ting der manglede, og det er grumme slemt, naar et Slot mangler det, det var et Gjenfærd.

Karlene og Pigerne mente at det kunde slet ikke gaae an, at de manglede et Spøgelse, det var saa flaut, naar de kom sammen med Folkene fra de andre Gaarde i Omegnen, for der var der allevegne Spøgelser og Gjengangere — og det var jo netop det morsomme ved disse Gaarde. Og Karlene bandte paa, at de vilde sige op, hvis de ikke snart fik et Gespenst og Pigerne sagde det samme, for de vare nu forlovede med Karlene: men Alt hvad de sagde, det hjalp ikke Noget, der kom ikke noget Spøgelse.

Gaarden havde vel omtrent staaet i 500 Aar og den havde tilhørt mange, mange Adelsmænd, og der var i Krigens Tid gaaet mange Ting for sig, som kan skee'sig nok kunde faae Haarene til at reise sig paa jeres Hoveder, om jeg fortalte dem — men der blev ikke noget Spøgelse ud af det. Gaarden begyndte at komme i daarligt Rygte og der var Ingen der gad tjene paa den — for de skammede sig paa deres Vegne.

Det kan vel nu være en halv hundrede Aar siden — eller saa omtrent, — saa kom der kjørende en Mand derud og gik op til Manden. De havde en lang Passiar med hinanden, og Enden paa den blev nok at den Fremmede, Hr. Justitsraad, kaldte de ham, kjøbte Gaarden. Næste Aar flyttede han derud og saa giftede han sig, og de levede grumme lykkeligt. Den Nat Justitsraaden havde havt Bryllup havde Lars Røgter seet et hvidt Gespenst svæve over Vindebroen, den næste Nat gjentog det sig, og glade vare vi: nu havde vi da ogsaa noget at tale med om — og behøvede ikke at staae tilbage for andre Piger.

Efter nogen Tid blev Justitsraaden mørk og tankefuld og det uagtet hans deilige unge Kone fødte ham det ene Barn efter det andet, tre Sønner og to Døtter. Justitsraaden pleiede, naar han var i daarligt Humeur, at lukke sig inde i Taarnet, der blev han saa Nat og Dag — der sov og der spiste han. Hver Nat saae vi den hvide Skikkelse svæve igjennem Gaarden: men naar den kom til Taarndøren forsvandt den. Avlskarlen sagde jo rigtignok at det var bare Maaneskin — men han vilde nu altid være saa viis; det var saamænd et rigtigt Gespenst.

Vi vare naturligviis grumme nysgjerrige efter at faae at vide hvad det egentlig var for et Væsen, og en Aften da Lars Røgter

var mere end almindelig fuld, fik vi ham til at gaae ud og stille sig lige i Veien for det. Da Klokken var Noget over Et, kom han ind, kridhvid i Ansigtet og fortalte, at „Hun," for det havde han seet at det var, havde viftet ham i Ansigtet med en Dusk vaad Tang. Avlskarlen mente at det var Angstens Sved der havde strømmet ud af ham, men man kunde tydeligt mærke at det var salt Vand, det sagde da Else Stupige — for hun gav ham nok et Kys, saa hun maa vel vide det. — Dag for Dag blev Justitsraaden mere og mere melankolsk, og det hjalp ikke engang paa ham at Kongen gjorde ham til Etatsraad — lige guul var han for det. Som han en Dag havde redet en Tour med den ældste Junker, kom han hjem i et reent forskrækkeligt Humeur, og lukkede sig strax inde i sit Taarn. Junkeren havde han nok ogsaa forgjort, for han bandte og skjeldte som han var gal — saa Fruen græd sine modige Taarer — og det havde hun da nok ogsaa Grund til, kan jeg tænke. Tjeneren var kommen til at høre en Samtale mellem Fruen og Junkeren, og han fortalte Noget om „Mordere" og „Skibe" men vi kunde ingen rigtig Redelighed finde deri.

Nogen Tid efter sagde de at Herren var hjertesyg og at han nok ikke gjorde det længe: Hans Peter maatte i en Fart midt om Natten afsted paa den Blissede, for at hente Doctoren — men han kunde ikke hjælpe her. Han havde et svagt Bryst, sagde Doctoren: Den Hvide har gjort det af med ham, sagde vi. Saa blev han da begravet — og en meget anstændig Begravelse om det. Lige efter Kisten fulgte de to ældste Junkere, men et Stykke fra hinanden. Nogen sagde, at de kunde ikke spænde, men jeg saae nok den Hvide — hun var med der, og gik lige imellem dem.

Siden den Dag saae vi hende ikke mere — og vi kom aldrig rigtig til Klarhed om hvem det var. Men jeg har saa mine egne Tanker, dog — jeg vil ikke aabenbare dem, for en Klat holdt jeg saamænd af vor eiegode Frue, og det vilde være en skammelig Synd at bedrøve hende i hendes Grav. Hun havde saamænd Sorg nok i Livet!

Ch. G.

En Abekats Hevn.

En til en Stang fastbunden Abekat i Vestindien blev — som J. Couch fortæller — hyppig berøvet sit Æde af Krager, og den udkastede nu en Plan til at straffe dem derfor. Den anstillede sig som død, og laae ligesom livløs ved sin Stang. Fuglene nærmede sig forsigtig og kom nær nok til at stjæle dens Æde, hvilket den ogsaa lod skee. Efterat det flere Gange var lykkedes Kragerne at bære sig ad paa den anførte Maade, bleve de saa dristige, at de endog vovede sig hen ved Abens Kløer. Aben beregnede nu sit Snit og snap en Krage. Men det laae ikke i Abens Plan at dræbe den. Dens Grusomhed var mere udtænkt. Den pillede alle Fjederne af Fuglen og lod den derpaa, som et advarende Exempel, løbe til dens Kammerater.

Hans i det Grønne.

(See Lithographiet.)

Denne Folkeforlystelse saavelsom mange andre gamle Skikke taber sig og kommer udaf Brug saavel i London som i det øvrige Storbritannien.

Fra umindelige Tider har Foraarets Gjenkomst altid foraarsaget Demonstrationer eller offentlige Fester, som i Begyndelsen vare storartede, men efterhaanden ere bragte ned til mindre Forhold; saaledes forholder det sig med Skorsteensfeiernes groteske Procession i England, hvis eneste Hensigt er i det de udklæde sig saaledes som Lithographiet udviser, at gjøre af den 1ste Mai hvad man paa engelsk kalder a Job, et betalt, lønnet Arbeide.

Repræsentanterne for den milde Maimaaned bestaae i Almindelighed af: en ulykkelig sweeper, en Skorsteensfeier, hvis Dragt stræber at forestille en General eller en Regimentstambour, man skal have vanskeligt ved at sige hvilken af de To, denne aabner Toget; i hans Følge viser sig Jack (Hans) hvis

haarde Hoveri bestaaer i hele Dagen at bære en Deel Tøndebaand, der ere omsnoede med Vedbende; han personificerer det Grønnes og Blomsternes Gjenkomst; omkring dette Apparat dandse to eller tre smudsige Børn, som skulle forestille Hyrder eller Hyrdinder; En af dem adskiller sig nu og da fra de Andre, for at samle Penge ind. Derpaa kommer den uundværlige Clown, som udentvivl skal forestille Mimerne og Dandserne i Oltidens Fester, ligesom han forestiller al den Munterhed, som den engelske Scene er istand til at fremvise. Harmonien under den evige Skikkelse af en Mand med en stor Tromme og en Pans Fløite slutter Toget.

I Skotland vedligeholde Bønderne endnu denne Foraarsskik, som de kalde Bal-lane, Baals Tempel eller Fest, et Navn, som tilfulde tilkjendegiver dens hedenske Oprindelse.

Blandinger.

Knebelsbartens Nytte. Ifølge engelsk-statistiske Undersøgelser har det viist sig, at Knebelsbarten er et Sundhedsmiddel, idet alle de Regimenter, som bar denne „stolte Mandsdomsfane" paa deres Læber, sjeldnere have Lungesygdomme end de skjægløse. Man udleder dette af den kolde Lufts Opvarmelse i Skjægget ved Indaandingen.

Sælsom Dødsdom. Det asiatiske Selskab i London er gjort en Meddelelse af Hr. Lynton om en kinesisk Kjøbmand, Han-ly i Amoy, der havde dræbt sin Kone og blev dømt tildøde ved Søvnløshed. Tre Vægtere afløste hverandre og lode ham ikke faae Ro til at sove. Han levede 19 Dage, men fra den 8de Dag af blev hans Tilstand saa piinlig, at han bad om Døden ved at qvæles, som om en stor Velgjerning.

I Kina ere Hoveder og Menneskeliv billige! I Provindsen Kvantung, der tæller 19 Millioner Mennesker, halshugges i Gjennemsnit aarlig 500 Forbrydere, hvilket Antal i 1847 steg til over 800. Henrettelserne finde alle Sted i Hovedstaden Kanton ved Sværd. Paa særdeles frugtbare Dage blive en 50 Stykker henrettede. Hovedforbrydelsen, som bragte de Fleste under Sværdet, var det keiserlige Navns Nævnelse; thi i Kina er det ikke tilladt den indskrænkede undersaatlige Forstand, at udtale Landsfaderens Navn.

En kongelig Begravelse paa Madagascar. En engelsk Reisende, Hr. Wilmingston, der for en Tid siden er kommen tilbage fra Madagascar, fortæller, at Radana, den sidst afdøde Konge paa denne Ø, er bleven begravet med hele sin Garderobe, og med alle de Gjenstande, han pleiede at benytte. Fyrstens Grav gjemmer saaledes 49 Hatte, 155 Frakker, 96 Veste, 171 Par Beenklæder, 53 Par Handsker, 47 Kraver, 54 Par Strømper, 37 Skjorter, 38 Par Støvler med og uden Sporer, 22 Par Sko, 9 Par Guld-Epauletter, 24 Dolke, 8 Par Pistoler, indlagte med Guld og Sølv, 10 Sabler og Kaarder, 1 Jagtflint, 24 almindelige Flinte, 1 Elfenbeens-Scepter med Guldknap, 3 Guld-uhre, 1 Guld-Uhrkjæde, 18 Guldringe, for Størstedelen besatte med Ædelstene, 2 Sølvfade, 1 Sølv-Fiskefad, 1 Sølvterrin, 1 Sølv-Salatskaal, 2 Sølv-Kandelabre, 1 stor Guldvase, 8 Krystalflasker, 4 Skrivepulte, 6 Skeletter af Heste, der dræbtes i Anledning af Kongens Død, 1 Kasse med 30 Flasker rød og hvid fransk Viin, en Lædersæk med 10,300 spanske Pjastre, o. m. m.

Den sundeste Maaned i Danmark, eller den, hvori der indtræffer færrest Dødstilfælde er — ifølge Bergsøe — September; efter denne følger August, Oktober og November, hvorimod April og Marts Maaned have de fleste Dødsfald. Der fødes 5 til 6 Procent flere Drenge end Piger; men denne Overvægt af den mandlige Slægt forsvinder tildeels atter, og, blandt de samtlige Levende, forholder den mandlige Slægt sig til den qvindelige som 1000 : 1025. Antallet af uægte Fødsler forholder sig til de ægte, som 1 : 8,77; de ere størst i Kjøbenhavn, nemlig 1 : 3.

Forverdenens Archiv.

(Fortsat.)

Det chaotiske Syn, som Dybden af Rucu Pichincha frembyder, kan man ikke paatage sig at beskrive, siger Humboldt. Det er et ovalt Bækken, som efter sin større Axe vel maaler en Fjerdingvei. Den østlige Kraterrand frembyder de to Sider af en stumpvinklet Trekant, den ligeover for værende Rand er derimod mere rund, langt lavere og imod Sydhavet næsten dalformet aaben. Man seer fra den høie Tinde paa glasserede, spidse Bjergtoppe, som hæve sig fra selve Kraterets Bund. Ansættelsen af Dybden (den lader sig ikke maale) bliver ved den bevægede Phantasie meget usikker. Det var mig dengang, som skuede jeg fra Toppen af Pichinchas Kors ned paa Quito (en halv Miil i lodret Retning) og dog er den synlige Deel af Krateret neppe 1500 Fod dyb.

La Condamine ansaae 1742, altsaa 82 Aar efter det sidste store Udbrud, Krateret for ganske udslukket; vi derimod saae, 60 Aar efter La Condamines Bestigelse og 142 Aar efter det sidste Udbrud, tydelige Spor af Ild: blaalige Lys bevægede sig frem og tilbage i Dybet, og omendskjøndt der dengang herskede Østenvind, saa mærkede vi dog ved den østlige Kraterrand, altsaa til Luvart, Lugten af Svovlsyre, som afvexlende blev stærkere og svagere. Punktet, hvor jeg befandt mig, var efter en senere af mig anstillet Maaling, 14,900 Fod over Havet. Rucu Pichincha rækker neppe 35 Toiser — 210 Fod — over den evige Sneegrændse, og nogle Gange har jeg fra Chillo af seet den ganske sneefrie.

Imedens jeg sad ved Randen af Krateret, bemærkede jeg, at min Fodbeklædning, som ved Bestigelsen var bleven vaad af Sneevandet, hurtigt tørredes ved Tilstrømningen af den varme Luft fra Krateret. Thermometret, som ved Foden af Klippekeglen havde viist neppe 4 Grader, stod her — 1500 Fod høiere — paa 15½ Grad. At Sneen paa selve Kraterrandene, som forbinde de tre Taarne — tre især fremragende Klippestykker — trænger nogle Fod frem, er vel en Følge af Lagenes Tykkelse og den meget ulige Luftstrømning. La Condamine paastaaer endogsaa tydelig at have bemærket Sneepletter paa Toppen af de i Krateret fremragende Høie. Jeg bemærkede aldrig Snee i det Indre, men saae de mangfoldigste Farver af hvide, gule og røde Masser, som de vise sig i alle Kratere.

Humboldt besteg snart derpaa Vulcanen for tredie Gang, og hvad der gjør denne Bestigelse særdeles interessant og bedst characteriserer det underjordiske Arnesteds uafbrudte Virksomhed, var den Omstændighed, at Klippen, hvorpaa Iagttagerne stode, heftigt blev rystet ved Jordstød. Humboldt talte i 36 Minutter femten Stød. Dette Jordskjelv berørte imidlertid kun Kraterranden, thi det blev, som Preussens Aristoteles erfarede den samme Aften, ikke sporet i Quito.

Den store Lærde har desuden gjengivet os et i Revue indépendante og et andet i Comptes rendus des Seances de l'institut begravet og for den tydske Læseverden næsten tabt Arbeide, og det dannede Publicum maa være den berømte Mand, som ikke forsmaaede at excerpere et fremmed Værk, fordi det forekom ham vigtigt nok dertil, ligesaa taknemmelig derfor, som var det hans egne Forskninger. Det angaaer det nærmere Resultat af den Undersøgelse af Pichinchas indre Krater, som Herrerne Sebastian Wisse og Garcia Moreno foretoge den 15de Januar og 12te August i Aaret 1845. Humboldt har optaget Oversættelsen af Beretningen i Brevform i det første Bind af sine mindre Skrifter for Aaret 1853. Den lyder som følger:

Omendskjøndt Vulcanen ligger Staden Quito saa nær, bruger man dog, paa Grund af Skraaningens Dannelse og de dybe Svælg og Dale, hvormed den er indskaaren, en fuld Dag, for tilfods at naae til Kraterets Rand. Jeg (Sebastian Wisse) forlod Quito den 14de Januar om Aftenen med den fortrinligste af mine Elever, Garcia Moreno, for at overnatte i et lille Meieri nær ved Vulcanens Fod. Den følgende Dag bare vore Muuldyr os Kl. 7 om Morgenen til Vegetationens nedre Grændse (skal vel være den øvre; thi en nedre Grændse for Vegetationen kjende vi ikke). Vi tiltraadte nu vor Fodvandring, ledsaget af en eneste Indianer, der kaldte sig Fører. Toppens Affald er saa steilt, at man kun lidt efter lidt kan avancere i Zigzag. Den skraa Flade

er ganske bedækket med Pimpsteen, hvori man synker 8 à 9 Tommer dybt, saa at man paa denne bevægelige Jordbund kom længer tilbage end fremad. Vi rettede vor møiesulde Vei mod en Pic, som vi fra Tid til Tid saae igjennem Taagen. Først Kl. 11½ havde vi naaet Høiden. Vi kunde Intet skjelne af Kraterets Indre, hvilket dog var Maalet for vor Reise. Taagen omhyllede os i den Grad, at vi neppe kunde see een Fod bort.

Det blev Middag. Vi besluttede at vove os paa den lige Vei ned i Krateret. Den indianske Fører vægrede sig ved at følge med, kun en stor Hund ledsagede os, men vendte snart om, forskrækket ved de nedfaldende Stenes Raslen. Det løse Steenlag, som skilte sig i større og mindre Klippemasser, og som ved at støde mod hinanden ofte fløi hen over vore Hoveder, formerede Faren ved Nedstigningen paa den skraa Flade. Denne var her og der terrasseformigt afbrudt ved lodrette Afsatser, og man maatte vogte sig for ikke at styrte ned fra 80 til 100 Fods Høide. Vi tilraabte hinanden, naar den øverst Staaende sendte den Anden en stor Masse nedrullende Steen. Ingen fast Gjenstand fandtes, hvorved man kunde holde sig fast, og oftere var det sikkrere at kaste sig ned og optage Stødet af de nedstyrtende Steen med Ryggen.

Under disse Farer og Lidelser — vi skulde stige ned af en lodret Høideforskjel af 800 til 900 Fod — bleve vi pludseligt atter opmuntrede ved Synet af Kraterets nære Dalbund; Vinden havde adspredt Taagelagene. Vi begyndte nu at skjelne den lavere Klippemuur, som i Retning fra Nordnordost til Sydsydvest deler Vulcanens store Krater i to Dele; vi saae endog paa den anden Side den ligefor os staaende modsatte Kratervæg. Vi gjorde nu en nøiagtig Barometermaaling, og fandt Dalbundens absolute Høide i den østlige Afdeling af Krateret 4447 Metres, altsaa 328 Metres under Kraterrandens Pic, hvor vi tidligere havde bestemt Standpunktets Høide.

Vi nærmede os nu den dæmninglignende Klipperyg, som skiller det østlige Krater fra det vestlige, for at stige over den paa det Sted, hvor den er lavest, i absolut Høide omtrent 4497 Metres. Her begyndte vi først at mærke en stærk Svovllugt. Vi stege ned i den endnu antændte Afdeling, i det vestlige Krater; det skete ad en meget steil Skraaning med stor Forsigtighed, thi vi vidste atter ikke, hvorhen vi kom. Det vestlige Kraters Dalbund har omtrent en absolut Høide af 4172 Metres; den ligger saaledes 324 Metres — over 1000 Fod — dybere end den østlige, og min Ledsager paastod endog, at vi fra Klippevolden vare stegne dybere ned, end fra Toppen til det østlige Krater.

Allerede fra Skraaningen af den de tvende Kratere adskillende Klippekam bemærkede vi i det vestlige Krater en Høi, som for Øieblikket er det egentlige Sæde for de virksomme vulcanske Virkninger. Denne coniske Kegle, besat med flere Grupper af Fumaroler*), er omtrent 400 Fod høiere end Bunden af det vestlige Krater og omtrent 535 Fod lavere end den Deel af Klippekammen, som vi overskrede.

Begge Kratere ere gjennemfurede af tørre Flodleiers dybe Svælg, hvilke det smeltede Sneevand eller de her hyppigt faldende Regnskyl have udhulet; de føre alle ud mod Sydvest. Den nyligt omtalte Kegle staaer imellem tvende brede Svælg, som længere nede forbinde sig. Hvad vi i Begyndelsen havde antaget for Taage, var Svovldampe; lange gule Jordstriber betegnede Bunden, som bestod af en Mængde afslidte Svovlkrystaller og vulcansk Aske. Temperaturen af Dampene i Kløfterne kunde ikke blive maalt ved vort Thermometer. Jordbunden havde selv paa Overfladen paa mange Steder 43 Grader C. Vi fandt meget tynde Stykker af graa, halv forglassede Steen, som syntes at være en Frembringelse af meget nye Eruptioner; de vare intetsteds bedækkede af den ellers saa almindelige gule Aske. Ogsaa Fumarolerne — Svovlgaskilder, Fontainer eller Luftvulcaner i ringe Maalestok — vare snart brudte frem mellem store Klippeblokke, snart mellem smaa Rullesteen, og derfor sikkert ogsaa af meget forskjellig Alder. Hele Grupper af disse Gaskilder gave den hævede Bund Formen af et til hinanden sluttende Muldvarpeskud. Nogle isolerte Fumaroler ved den indre Skraaning af den høie Kraterrand selv kunde vi ikke undersøge.

*) Vandagtige, igjennem Jordsprækker opstigende hede Dampe.

Nu begyndte et heftigt Regnskyl. Vi søgte Ly i et af det vestlige Kraters dybe Svælg, for at aabne Barometret under en fremragende Klippe; til vor store Smerte fandt vi Rørene sønderbrudte. Nattens Frembrud var snart at vente. Siden Kl. 6 om Morgenen havde vi Intet nydt, Viin og Levnetsmidler havde vi efterladt hos Indianerne. Et stærkt Hagelveir fulgte paa Regnskyllet. Vi vare længe uvisse om vi, slet sikkrede mod nedrullende Steen, skulde overnatte i Krateret, haabende, at vi den følgende Morgen skulde have flere Kræfter. De forhen tørre Svælg, som paa en vis Maade havde lettet os Gangen paa Dalbunden, vare nu forvandlede til rivende Styrtebække, fra alle Sider af Kraterrandene dannede sig Cascader; store Blokke styrtede i Spring ned fra Væggene, og Echoet formerede Larmen. Vi vendte ganske gjennemblødte og halvt stivnede af Kulde tilbage i det østlige Krater i den Hensigt at finde en Udvei gjennem den sydøstlige Aabning, hvorigjennem Bouger og La Condamine havde villet trænge ind; men hvorhen skulde ved indbrydende Nat og ved et fuldkomment Ubekjendtskab med Egnen denne Udgang føre os? Desuagtet følte vi Nødvendigheden af ved Gang og fortsat Muskelanstrængelse at holde os varme. Vi fattede altsaa den Beslutning at stige opad til Kraterranden i skraa Retning, for igjen at nærme os til Spidsen. Det var Kl. 7 om Aftenen, altsaa fuldkommen Nat, da vi endelig naaede Kraterranden. Haabende der at finde vore Muuldyr og de saakaldte Førere i Nærheden, saae vi os bittert skuffede. Regnen var ikke aftagen og efter en lang Omflakken lykkedes det os, efter at vi havde tilbagelagt $1\frac{1}{2}$ Miil, ledede ved Hundenes Gjøen, Kl. 9 om Aftenen at finde en lille Indianerhytte, hvor vi tilbragte Natten ved en velgjørende Ild.

Vi havde valgt Tidspunktet for vor Expedition slet; det var i Slutningen af den tørre Aarstid. Men hvorledes havde vi kunnet befrygte, at Regntiden netop vilde begynde den Dag, vi foretoge Reisen? Ingen er før os trængt ind i Pichinchas Krater. Vulcanen er ingenlunde uddød, som Indvaanerne i Quito paastaae, og som mange Geologer, der kun saae Pichincha i Afstand, fik dem til at troe. Vi førte af de i det Indre værende Steen saameget med os, som vore Lommer formaaede at rumme. Det er porphyragtige Trachyter med rød og guul Grundmasse og med hvide Krystaller; den røde porphyragtige Steen er den fremherskende. Jordbunden er et Conglomerat af Svovl, vulcansk Aske og calcinerte Feldspatbrokker. Den almindelige Farve af Svælget er bruunsort; de indre Rande frembyde vidunderlige Former i de fremspringende Klipper: spidse som Landser, ofte over 100 Fod lange, truende med at styrte ned og hængende frem mod Kraterets Centrum. Det andet vestlige Krater er mere afrundet i Omrids end det østlige; jeg holder ogsaa hiint for at være af langt yngre Oprindelse; det indeholder Eruptionskeglen med sine Fumaroler, er betydelig dybere, og den adskillende Klippekam, hvorom jeg oftere har talt, har en jevnere Skraaning mod det østlige Krater, der allerede er temmeligt opfyldt ved de nedrullende Steen, medens den steilt, og næsten lodret falder ned paa den Side, som er vendt mod det østlige Krater."

(Fortsættes.)

Begravelsesskikke hos Hedninger og Kristne.

Efter J. Seykt ved H. A. H.

De Skikke, hvormed de forskjellige Folkeslag paa Jorden overgive det afsjælede menneskelige Støv til det ødelæggende Element, staae i det nøieste Sammenhæng med de Forestillinger, som disse Folk gjøre sig om Sjælens Forhold til Legemet og den førstes fortsatte Tilværelse efter Døden. Saa grusomme, forunderlige, ja endog latterlige mange af disse Skikke forekomme os, saa faae vi dog, ved nærmere Betragtning, af de vedkommende Folks religiøse Anskuelser, stedse en Nøgle til at gjøre os de barbariske Skikke forklarlige, om ikke just derfor ærværdige. I denne Henseende ville vi betragte Jordens forskjellige

Folkeslag og give et kort Afrids af deres Begravelsesceremonier.

Den klassiske Oldtids Folkeslag brændte deres Lig; den kristelige Verden derimod overgiver dem til Jorden, overeensstemmende med det gamle Testamentes Skikke. Da vore Forfædre vare Hyrder herskede i Begyndelsen ligeledes Begraven; senere overgave de deres Lig til Flammerne. De medgave den Døde hans Vaaben og Yndlingshest, ofrede ham vel endog, hvis han var af fornem Stand, et Antal Tjenere, for at disse kunde betjene ham hiinsides; thi i Valhalla glædede de Udødelige sig med Kamp og Flæsk, ligesom de Levende paa Jorden. Om Herulerne og Gotherne fortælles, at ofte have de Afdøde Mænds Koner ofret sig selv, for ei at skilles fra de kjære Døde. Disse Menneskeofringer ved Ligene skete saaledes tidt frivillig, men ofte tvang man Slaver til at ofres, for at den Døde ikke skulde savne Ledsagelse; og Ofringerne vise sig i forskjellig Skikkelse hos flere Folkeslag. Naar Kongen hos Natchezerne, en nu forsvunden nordamerikansk Stamme, laae paa Dødsleiet, bad mange af hans Undersaatter ham om Tilladelse til at turde følge ham i Døden. Alle de, som erholdt Tilladelsen, lavede strax Strikker, for at hænge sig deri over deres Beherskers Grav, naar han døde. Ved en Fyrstes Død hos Kumurktatarerne afskjar den Afdødes Lærer, til Tegn paa Sorg, det Halve af sine Ører, og Fyrstens Amme blev levende begravet hos ham. Man begravede hende dog blot indtil Halsen og dækkede over hendes Hoved en Potte, hvori der var et Hul, gjennem hvilket man rakte hende Spise. Levede den Ulykkelige endnu efter et vist bestemt Antal Dage, tog man hende op af Jorden og hun var saaledes reddet fra Offerdøden. Hos Japaneserne, som brænde deres Døde, forekommer det ikke sjeldent, at Slaver, efter deres gode Herres Død, opskjære Bugen paa sig for at følge deres Velgjører hiinsides. Det bekjendteste Exempel paa disse Ofringer, er Enkernes Opbrændelse hos Hinduerne. Naar en Brahman (Præst) døer, sætter man hans Ægtefælle paa en Art udstoppet Stol med et pynteligt Overtræk udenfor Husets Dør og gjør en Larmende Musik med Trommer og Trompeter. Enken underkaster sig nu den strengeste Faste, tygger i det Høieste en Smule Betel og udtaler uophørlig Navnet paa hendes Sekts Gud. Kommer endelig den Dag, da hun, med sin afdøde Ægtefælle, skal bestige Baalet, saa iører hun sig sine kostbareste Smykker og smukkeste Klæder, som om hun skulde til Bryllupsfesten, og bliver derpaa bragt til Offerstedet, under Allarmen af en støiende Musik og ledsaget af sine Slægtninge og Venner. Brahmanerne indgyde hende Mod til at underkaste sig den skrækkelige Død, da hun derpaa bliver deelagtig i evig Lyksalighed og hisset vil blive en Guddoms Ægtefælle. Ogsaa indgive de hende en bedøvende eller berusende Drik for endmere at ophidse hendes Indbildningskraft. Jo nærmere hun kommer Stedet, hvor hun skal omarmes af Flammerne, desto ivrigere ere Brahmanerne i, ved Tiltale, Afsyngen af Lovsange eller ved bedøvende Musik at betvinge den stakkels Enkes Angst. Endelig tager hun, under lydelig Hulken, Afsked fra sine Beslægtede, der trænge sig omkring hende, og ønske hende Lykke til den herlige Lod, der forestaaer hende. Hun giver dem sine Smykker til Erindring om sig, omfavner dem nok engang, gaaer tre Gange omkring Graven, hvoraf de fortærende Flammer stige iveiret, og styrter sig modig i Ilden, hvori man gyder Olie for at den Ofrede hurtig skal forvandles til Aske. For at man ikke skal høre hendes Jammerskrig, gjør Musikken en gruelig Allarm. Et Mindesmærke feirer den heltemodige Opofrelse, og Mange misunde den Ulykkelige den saa dyrt kjøbte Roes. I Bengalen er denne Skik forbunden med endnu værre Qvaler og forlanger endnu større Standhaftighed fra Offerets Side. Der lader Enken sig binde til sin Ægtefælle paa Dødningebaaren, da hun vil ledsage ham i Døden, og venter saaledes med stor Taalmodighed indtil Baalet antændes. Ogsaa Begraven af Levende finder Sted her. Slagtofferet bliver, under festlig Ledsagelse, bragt til Gravstedet, stiger rolig ned i Graven, tager Liget af sin Ægtefælle i Armene, og lader sig begrave til Halsen. Nu dækker man et Stykke Tøi over Hovedet, for at skjule de af Dødskampen fordreiede Ansigtstræk for de Omkringstaaende, rækker hende en Skaal, fyldt med en bedøvende

Drik eller med Gift, og dreier med stor Behændighed Halsen om paa hende, hvorpaa Graven tilkastes aldeles med Jord. De indiske Bøger ere fulde af Gudinder og Dronninger, som have ofret sig paa saadan Maade, for at tjene alle fornemme Koner til Mønster. Man har ofte drevet dette Raseri saavidt, at hele Familier med alle deres Tjenestefolk have styrtet sig i Flammerne ved mangen Konges og Fyrstes Død, for derved at bevise deres Kjærlighed til den Afdøde. Ligenes Opbrændelse skeer iøvrigt med stor Festlighed. Man taaler aldrig længe den Afdøde i Huset for ikke at gjøre det ureent, bærer ham heller ikke ud igjennem Huusdøren, men skyder ham, i siddende Stilling, igjennem en i denne Hensigt i Muren gjort Aabning, som strax tilsluttes efter ham. En Brahman har stedse Opsigt med Ligbegjængelsen, og de nærmeste Slægtninge skaffer det dertil Fornødne. Først bader Brahmanen sig og binder derpaa en Art Hundegræs, der holdes for helligt, om den Hensovedes Finger, renser Huset ved at besprænge det med Vievand, anraaber Guderne og forretter en Ofring. De nærmeste Slægtninge udtale den Dødes og hans Families Navn og bede, i Forening med de Tilstedeværende, Guderne om, at optage ham i Paradiis, rense ham fra alle Synder og gjøre Alt i Himlen, Luften og paa Jorden gunstigt for ham. Man bringer Ild, lægger paa forskjellige Steder ved Siden af den Døde endeel af den hellige Plante, uddeler Offeret og kaster noget tørt og pulveriseret Kogjødske i Ilden. Imidlertid begynder Brahmanen atter Bønnen forfra, og modtager imedens en med Blomster bekrandset Ko, som man skjænker ham, for at den Henslumrede ikke skal blive ulykkelig. Desuden erholder han af rige Folk endnu flere Gaver som Sonofre, hvorpaa han begynder paa at forlade Synder og besværger Stjernerne, at disse, tilligemed de andre Maaneds- og Ugedage, ikke udøve skadelig Indflydelse paa den Afdøde. Er en hellig Flod i Nærheden, saa bader man sig i samme i den Mening, at Syndstilgivelsen derved beforbres; ligger en saadan derimod i længere Afstand, saa gjør allerede den gode Villie sin Virkning. Nu følge nye Bønner til Guderne for den Afdøde. Dette er dog kun Forspillet for den egenlige Ligbegjængelse. For at bringe den Døde af Staden, tilkalder man fire Parias (Medlemmer af den simpleste og meest foragtede Kaste eller Klasse af Mennesker), vasker Legemet, maler hans Stammes Tegn paa Panden, iører ham en reen Klædning af Linned eller Silke, og stikker Betel i hans Mund. Nu sønderriver man over hans Ansigt et lille linned Baand i to Stykker, hvormed man sammenbinder begge Tommelfingrene paa ham, gnider ham med Sandeltræ og lægger ham i en med rødt Tøi overtrukken Palankin (Bærestol eller Bæreseng). Under hyulttonende Trompeters Skrald og smaa Trommers Hvirvlen sætter Toget, bestaaende af sørgende Slægtninge i Sørgedragt af slet Lærred, sig i Bevægelse. Ankommen til Gravstedet sætter man Palankinen paa Jorden gjør fire Furer efter de fire Verdenshjørner og ofrer de Luftaander, som boe i og omkring Gravstedet, Riis m. m. Derpaa kniber man den Døde i Næsen og føler paa hans Mave, for at erfare, om endnu en Livsfunke skulde være i ham, gyder ham vel endog i denne Henseende Vand over Ansigtet og fordobler Trommernes og Trompeternes Allarm, for at vække den maaskee blot Afmægtige. Brandstedet bliver omhyggelig undersøgt om det er reent, og befries fra de mindste Græseller Halmstraa, og Renselsen bliver fuldendt ved Fremsigelse af visse Bønner, Afsyngelse af Hymmer og Besprængelse med Vievand. Nu hensætter man Liget foran en opretstaaende Steen, som stedse findes i Nærheden af Brandstedet og som forestiller en Aritschander (en from Konge), der af Pariaerne er gjort til Slave og har Opsigt over Brandstedet, samt modtager de for den Dødes Opbrændelse sædvanlige Gebyrer; derpaa forretter man nogle Skikke og Bønner, graver nogle Kobbermønter, et Stykke, nyt Lærred og en Haandfuld Riis ned i Jorden foran Aritschandren, og en Paria, som imidlertid fyrer til Ilden, gaaer til Stenen og siger, at den nu har faaet sin Betaling og ikke længere maa opholde Liget. Man bærer Palankinen tilbage, afskiærer den Dødes Negle og Haar og opfører nu Baalet af Grene af Mangotræet, som skal have mere Kraft i Henseende til den Afdødes Lykke, end andre Træer. Slægtningerne lægge den Døde paa Baalet,

og stikke Smør, Riis Byg sammenløben Mælk i Hænder, Mund og Øren paa ham, for at han ikke skal lide Hunger i hiin Verden; den Fornemste af Familien bringer den første Ild til Baalet med fra vendt Ansigt, og bærer derhos et nyt Fad fuldt af Vand paa Skulderne. Saasnart Flammen har grebet fat i Brændet, lader han Fadet falde og løber, uden at see sig om, til den nærliggende Dam eller Flod, hvori han springer for at rense sig. Gaaer det henkastede Fad ikke itu, da er det et Tegn paa, at endnu i samme Aar Een af Familien døer; men for at undgaae dette, vælger man stedse et skjørt Fad. De øvrige Ledsagere af Liget antænde derpaa Baalet fuldkomment og bestrøe det med allehaande vellugtende Sager, hvorved de tilstedeværende Musikanter gjøre en bedøvende Allarm som forstærkes ved den klagende Hylen. Først nu overlader man Liget til Pariaerne, som besørge den fuldkomne Forbrændelse, og bader sig i den nære Dam eller Flod. Er Natten forhaanden, gaaer man hjem, men er det endnu Dag, saa vender man tilbage til Liget, ofrer det i et nyt Fad Riis og kaster den for Ravnene. Istedenfor Bord betjener man sig af en flad Steen, lig et Altar, og paa denne fortærer, som man troer, den Afdødes Sjæl den fremsatte Spise eller idetmindste de fineste Dele deraf. Stenen reengjør man ved Vaskning, udgyder Vand og Olie derover, anraaber Guderne, og besværger den hensovede Sjæl, at den maa komme og nedlade sig paa Alteret. De Tilstedeværende indgnide deres Legemer med Fidt og ofre paany Riis. Dette Gravmaaltid, som fortsættes i hele ti Dage, hidlokker Ravnene, som fortære hele Maaltidet og opholde sig i stor Mængde omkring Brandstedet. Man overgyder det nedbrændte Baal med Mælk og samler de af Ilden ikke fortærede Been til Opbevaring, indtil der tilbyder sig Leilighed til at kaste dem i Ganges eller en anden hellig Flod; thi man mener, at Enhver, der bliver begravet i Ganges, vil nyde en uendelig Lyksalighed i en Tid af en Million Aar. De ved Bredderne af Ganges Boende kaste strax Ligene i den hellige Flod, hvor de da fortæres af Krokodillen. Hos **Parserne** (Efterkommerne af de gamle Perser) blive de Døde ligeledes et Bytte for Rovdyr, men af andre Grunde. De ere Ildtilbedere og ære dette Element saa høit, at de ikke engang udpuste et Lys for ei at gjøre det ureent med deres Aande. De slukke ikke engang Ilden, om endog deres Huus angribes af det ødelæggende Element. For at nu den hellige Flamme ikke skal blive vanhelliget ved at berøre det urene Lig, og da de heller ikke ville lade deres Døde forraadne i Jorden, saa lade de Rovfuglenes Maver fordøie dem. I denne Hensigt have de i Bombai bygget et rundt Taarn paa et Bjerg temmelig langt fra Staden, hvilket foroven er belagt med en viid Rist. Paa denne Rist henlægges Liget, der overlades som Bytte for Glenter. Saasnart Kjød og Sener er afgnavet, falde Benene gjennem Risten ned i Taarnet, hvor de da opsamles af, Slægtninger. Denne Skik er ældgammel og fortælles allerede af Herodot *) om de gamle Perser. Flere Stammer i det sydlige Asien holde det for en særegen Lykke, at blive slugt levende eller død af Tigre eller Krokodiller, fordi de tilbede disse Dyr, enten som Stammefædre til deres Folk eller som Boliger for deres Fædres Sjæle. **Kamskadalerne** lode sig, saalænge de holdt sig til den schmaniske Tro (en Art hedensk Gudelære), sønderrive af smukke Hunde, i den Indbildning, at disse Hunde skulde tilhøre dem i den anden Verden. Om nogle gamle Folkeslag veed man, at de kun antoge sig for værdig begravede i Maven paa deres Slægtninger. Saaledes beretter Herodot om **Massageterne** og **Issedonerne** (skythiske Folkeslag i Asien), at de blandede Kjødet af deres afdøde Beslægtede med Faarekjød, spiste det ved festlige Maaltider, og holdt dette for en stor Lyksalig-

*) Herodot er den ældste græske Historieskriver, vi kjende, hvorfor man har kaldet ham Historiens Fader. Født 484 for Kristi Fødsel i Halikarnassus i Karien, bereiste han siden, meest fordi hans Fædreland sukkede under Tyranniets Aag, det øvrige Grækenland, Macedonien, Thracien, Asien, Ægypten, Libyen og Cyrene. Han samlede saaledes Stoffet til sin berømte Historie i 9 Bøger, der omfatte et Tidsrum af henved 250 Aar. Det er uvist, naar og hvor han er død, skjøndt Nogle angive, at han i en høi Alder hensov i Thurium i Italien.

H. A. H.

hed. Hjerneskallen opbevarede man forgyldt som et kostbart Drikkekar. Sandsynligviis havde denne Skik sin Grund i religiøse Forestillinger, hvorimod det hos de Vilde i Brasilien og Paraguay er reen Bestialitet, naar de sluge Kjødet og de stødte Knokler af deres Beslægtede, og under dette skrækkelige Maaltid begræde de Afdøde. Hvor poetisk og smuk er derimod Begravelsesskikken hos Beboerne af Øen Pulo-Nias ved Sumatra! De lægge Liget i en Træ-Ligkiste, opstille den paa fire Pæle, plante derunder Slyngplanter og blomstrende Buske, saa at, efter faa Maaneders Forløb, et tæt Skjul af grønt Løv og brogede duftende Blomster lukker Kisten for Øiet.

Birmanerne i Ostindien brænde deres Lig ligesom Hinduerne; er den Afdøde Rahan eller Pungi (Præst), saa bliver Liget indbalsameret og lagt i en med Honning fyldt Kiste, som man gjør lufttæt. Paa den til Opbrændelsen fastsatte Dag bedækker en uhyre Menneskemasse den til Festligheden bestemte Slette. Her staaer en høi Vogn, paa hvilken det for Liget bestemte Baal indrettes. Næppe er Liget sat derpaa, før den forsamlede Mængde deler sig i to Dele, hvoraf den ene gjør sig Umage for at trække Vognen frem, medens den anden Hob vil trække den tilbage. Dette gaaer ikke af uden djærve Ribbeensstød. Tilsidst seirer det Parti, som er bestemt til at antænde Baalet. Fordetmeste kommer Baaren i en Art Mørser af Træ, som er fyldt med Krudt og Fyrværkerigjenstande; paa et givet Tegn følger Explosionen, og Vognen, Baalet og Liget flyver med et voldsomt Knald i Luftet. — Maratterne lægge, efterat de have brændt Liget, smaa Kugler af kogt Riis paa Træblade i Nærheden af Begravelsesstedet, angivenlig til Vederqvægelse for den Afdødes Sjæl, men i Virkeligheden til Smaus for Kragerne. Med stor Spænding afvente de Sørgende nu det Øieblik, da en Krage kommer til og fortærer Riiskuglerne. De betragte dette som et sikkert Tegn paa, at den Afdødes Sjæl har fundet Optagelse i Himlen.

Kineserne, hos hvem Begraven i Jorden er Skik, anvende særegen Omhu paa at opsøge passende Begravelsessteder. Først tager man en Astrolog (Stjernetyder) paa Raad; han betegner Dag og Time, da Stjernernes Stilling er gunstig til at besørge denne Forretning i. Nu skrider man til Valg af Stedet, og naar et passende er fundet, murer man en Grav. Hovedsagen derved er, at intet Vand kommer deri, og har den, hvem det har været overdraget at opsøge Stedet, ikke hermed viist Forsigtighed nok, saa maa han paa egen Bekostning opsøge et andet Sted. Iøvrigt vælger man stedse en Plads i det Fri, helst naturligviis paa en Høi, og man seer paa en behagelig Beliggenhed. De Fattigere lade bygge en Straahytte over deres Grav; de Rige mere eller mindre pragtfulde Mausoleer (Gravmæler). Barrow skildrer i sin Reise gjennem Kina de kinesiske Hvilesteder som smaa, keglesformige Høie, eller som 4—5 Fod høie Bygninger, der ligne deres Bopæle, eller som runde, halvrunde eller fiirkantede Indfatninger af tilhugne Qvadersteen eller Muursteen, eller endelig som andre Bygninger af forskjellig Form. Enkelte nye og frisk anstrøgne Ligkister saae man hist og her. De skulle først i Jorden, naar man ved Præsterne, Oraklet eller Skjæbnen havde faaet Underretning om, hvilket der var det meest passende Sted til Graven og det lykkeligste Tidspunkt til Begravelsen. I Nærheden af Peking (Kinas Hovedstad med henved 2 Millioner Mennesker) saae man paa Begravelsespladsen Grave med Billedsøiler af Marmor, Cedertræer Cypresser og Enebærbuske. Ofte finder man Ligkisterne ved Gravstederne ved Husene opstillede under Træer og Blomster. Paa Ligbegjængelsen anvendes ofte store Summer, og man afmaaler derefter de Efterlevendes Kjærlighed til den Afdøde. Denne bliver, som han var at see i Livet — selv hans Pibe mangler ikke — lagt i en Kiste af tykke Bræder og en ikke uskjøn Form. Paa Bunden af samme omryster man først ulædsket Kalk, tilslutter og kitter Kisten, efterat den ind- og udvendig er overdragen med Fernis. Saa bliver den sat paa et Altar i et Sørgekammer og omgivet med Voxlys og Bækkener med gloende Kul. Kammeret er omgivet med hvide Tøier; thi den hvide Farve er Sørgefarve i Kina. I hvide store Klæder ere de nærmeste Slægtninger indhyllede; de sidde grædende paa Jorden omkring Kisten, medens

Qvinderne udstøde lange Sørgehyl. I de næste 4—5 Dage aflægge Alle, der regne sig til Familien, den Afdøde Æresbesøg, ved hvilken Leilighed de ofre Virak, Guldpapir og kostbare Tæpper af Lærred og Silke. Den nærmeste mandlige Efterkommer bærer, understøttet af Slægtninge, et Porcellensfad med to Kobbermønter, til den nærmeste Flod, for der, efter Skik og Brug, at kjøbe Vand. For klagende Qvinder og larmende Sørgemusik bliver der ligeledes sørget. Toget aabnes af mangeslags Billeder af Mænd og Qvinder, Tigre, Strudser og andre Dyr, som, malede paa Papir, bæres foran. Derpaa komme Personer med Røgelsefade, saa den af Mange baarne Ligkiste, og derefter de Beslægtede — de Nærmeste først — og det øvrige Ligfølge i et langt Tog. Sønnerne sidde, indhyllede i hvide Klædninger og med en lille Stav i Haanden tilligemed deres Koner paa Bærestole, der ere forsynede med Sørgeforhæng. Paa Kisten ligger en lille Tavle med den Afdødes Navn og Titel, hvilken senere ligeledes kommer paa Mindesmærket. Denne Tavle bringes under stor Festlighed, tilbage, for hos de Fornemmere at opbevares i Slægtskabshallen og hos de Fattigere idetmindste paa en Æresplads. Papirbilleder af Sager, som vare kjære for den Hensovede, blive, af Sparsommelighed, istedenfor de virkelige Gjenstande, opbrændte paa Graven; og Kineserne ere af den Mening, at disse Billeder hiinsides forvandle sig til de virkelige. Begravelsesskikkene ere meget uddannede hos Kineserne. I den ovenfor nævnte Slægtshalle staaer et Altar, hvorover Navnene paa alle Familiens afdøde Medlemmer ere ophængte. Der bringes dem Ofre af Virak og Viin, undertiden ogsaa Spiser, og naar der skeer noget Vigtigt i Familien, saa bliver det meddeelt Forfædrene, idet man forelæser en Beretning foran Altaret over det Forefaldne, skreven med forgyldte Bogstaver paa Papir. Desuden er regelmæssig hvert Aar to almindelige Dødsfester en For- og Efteraars. — Beboerne af Tunkin, som i deres Skikke have meget tilfælleds med Kineserne vente ved de aarlige Dødsfester Besøg af Sjælene. Af denne Aarsag indretter man Huset som til Modtagelse af høie Gjæster, og efter Slaget Tolv vover man ikke mere at tillukke Dørene, for ei at synes ugjæstfri mod de mulig indtræffende Sjæle. Man henstiller til deres Beqvemmelighed ogsaa Vaskevand og Sandaler, saavelsom Bambusstokke, hvorved de kunde støtte sig, antænder Lys, sætter Spise paa Huusaltaret, opbrænder Virak, bøier sig og gjør Knæfald, ønsker Lykke til Ankomsten og til et nyt Aar, og beder de Hensovede om deres Velsignelse. Sorgen er hos Kineserne meget streng og længe vedvarende, for en Fader f. Ex. sørge de i tre Aar. Under dette Tidsrum maa Embedsmanden nedlægge sit Embede, Ugifte tør ikke gifte sig, Ægtefællen ikke betragte sig som saadan, og ægte fødte Børn blive erklærede for uægte. Om Deeltagelse i Festligheder kan der naturligviis ikke være Tale. — Af alle Folkeslag have maaskee **Kalmukkerne** det meest forviklede Ligceremoniel. Er en Kalmuk død, saa bliver den med Ligbegjængelsens Ordning bemyndigede Præst nøie underrettet om Dødsøieblikket, for derefter og efter Fødselstiden og de hellige Bøger at bestemme den hele Fremgangsmaade med Liget. Staaer Ligets Mund aaben, saa maa den ikke tillukkes, men man maa aftegne det geistlige Scepters Figur og lægge denne paa Munden, for at undgaae Ulykke i Slægtskabet. Staae Øinene aabne, saa maae de tilbindes med et Stykke sort Tøi. Hvis Ligets Hænder vende den indre Flade krum opad, som om de vinkede, saa truer det med at hente En af de Efterladte: paa et saadant Lig maa der lægges et skarpt Jern. Efter den Maaned, han er født, i, eller efter det Aar, hvori han er død, maa særegne, nøiagtig foreskrevne Ceremonier iagttages, og efter Fødselsmaaneden bestemmes det ogsaa, hvilken Himmelegn Ligets Hoved skal ligge efter. Iøvrigt bliver den Døde liggende paa den Plet, hvorpaa han er hensovet, Filthatten brydes itu over ham, og hele Stammen fjerner sig fra Stedet, efterat Manschien (Præstens Haandlanger) har udstillet forskjellige af Leer og Meeldeig formede Dyrskikkelser omkring Hytten, og Gellongen (Præsten) ved adskillige Besværgelsesformler har, befalet den Afdøde, at fare hen til det for ham anviste Sted og ikke mere komme igjen. Liget forbliver liggende ubedækket og bliver til Bytte for Rovdyrene; kun over fornemme Døde

bliver der opbygget et Filttelt. Over velhavende Kalmukker læser Gellongen en Art Sjælemesse. Understøttet af flere lavere Geistlige tager han Plads paa et Tæppe et Stykke fra Filtteltet. Hans Ledsagere bygge et Altar og lade hidskaffe Meel, Smør og en lang Skee, for af Melet og Smørret at lave en Deig, der stilles i Skeen ved Siden af en paa Altaret antændt Ild. En af de Geistlige maler med Tusk paa Papir en menneskelig Skikkelse, der skal forestille Billedet af den Afdøde og overrækker det, indeklemt i en Stok, til Gellongen, som stikker det ned foran sig i Jorden, holder et Speil for det og, under mange Bønner, afvasker den Afdødes Synder. Syv Bedeflag (Papirfaner, hvorpaa Bønner ere skrevne) blive opstillede omkring Altaret, og hvis Dødsfaldet er skeet under et ondt Tegn eller i en slem Maaned, opstilles endvidere omkring Teltet alleslags Figurer af Dyr og Mennesker, hvilke dog, efter det særegne Tilfælde, ere ganske nøie bestemte. Sjælemessen bestaaer afvexlende af Læsen, Beden og eensformig, kjedsommelig Sang. Med det sidste Ord bliver det forhen nævnte Billede af den Afdøde antændt paaeengang i begge Ender; derpaa blandes Smørdeigen med Asken i Skeen og det Hele kastes i Ilden. Dette er nødvendigt for at forløse Sjælen af den evige Flamme. — Hos Tscherkesserne bærer Begravelsesfesten aldeles Nationens ridderlige Karakteer. Adskillelsens Øieblik forkyndes i en viid Kreds ved et græsseligt Sørgehyl af Qvinderne, og det hele Naboskab iler til for at bevidne sin Deeltagelse. Liget bliver vasket, raget, hyllet i et Klæde og lagt paa en Maatte. Dets prægtigste Klæder ere udstillede ved Siden, den Afdødes Vaaben danne Trofæer (Seierstegn) ved Døren. Qvinder klage høit, medens Mændene paa en værdigere Maade og tause give deres Smerte tilkjende og slaae sig for Brystet. Der bringes et Sonoffer, hvortil, i Forhold til de Efterlevendes Stand og Rigdom, de nærmeste Slægtninge slagte en Oxe, et Faar eller en Ged, hvis Kjød senere tjener til Begravelsesmaaltid. 24 Timer efter Døden begraves den Afdøde. Toget aabnes af Stammens Ældste; de Unge bære Ligkisten paa deres Skuldre eller bære den ved Siden. Qvinderne følge med lydelige Klageskrig, rykke Haaret af sig og rive sig i Huden. Er Liget bragt under Jorden, saa sætter man et Maaltid paa Graven for de Forbigaaende, for at disse kunne mindes den Afdøde og fortære det til hans Ære. Over Graven afholdes endnu en Skiveskydning, og en Ligtale paa Vers fremsiges, hvorefter Ligfølget fjerner sig hurtigt. Med endnu større Pragt end Begravelsen feires Aarsdagen for samme. Sonofferet, Smauserierne, Væddeløbnene, Brydekampene og de ridderlige Lege, som forekomme ved denne Leilighed, minde om det gamle Grækenlands Sæder og Skikke, og man troer, naar man hører fortælle derom at høre et Sted af Homer eller Virgil. Er Familien riig, saa give de til Priis for de Seirende kostbare Tøier, Vaaben, Heste, Slaver og Pantserskjorter. — Hos mange Muhamedaner, navnlig hos Tyrkerne, have deres Anskuelser om Sjælens Forhold til en anden Verden endog Indflydelse paa Gravenes Bygningsmaade. Tyrkerne tilkaste ikke Gravene med Jord, men bedække dem med store Stene, for at, naar den onde og gode Aand kommer, hvilket stedse skeer efter Døden, for at forlange Regnskab af den Døde over hans Handlinger, disse Aander ogsaa kunne have Plads og Liget kan reise sig op for beqvemt at forsvare sin Sag. Disse Aander ere kun Forløbere for andre spøgelseagtige Besøg. Thi eftersom den Hensovede har i Graven bestaaet sin Examen godt eller daarligt, indfinde sig nu hos ham to hvide eller to sorte Genier (gode eller onde Væsener), som give den Gode en Forsmag paa Paradiset, den Ugudelige en Forsmag paa Qvalernes Sted, indtil Dommens Dag kommer. Paa Grund af disse Besøg lægge Tyrkerne stedse kun eet Lig i en Grav. Over disse hæve sig fordetmeste enkelte Stene med en Turban (Hovedbedækning), men over de Riges Grave større kegleformige Bygninger, og Begravelsesstederne blive holdte som Haver. — Hos de muhamedanske Tartarer hersker den eiendommelige Skik, at ugifte Afdøde i Døden blive gifte for hiin Verden med hinanden. De Afdødes Forældre komme i denne Hensigt sammen, afslutte en skriftlig Ægteskabskontrakt med hinanden, male Ynglingen og Pigen paa Papir, og række disse Billeder, med en Pengesum og de fornødne Medgifts-

gjenstande til et høiere Væsen, i den Mening, at de Afdøde saaledes i den anden Verden ere et Ægtepar. Der foranstaltes ogsaa en ordenlig Bryllupsfest, hvorved ogsaa udbredes Spise og Drikke for det afdøde Par. Forældrene betragte sig, fra dette Øieblik af, som Beslægtede. Paa Ligenes Barberen lægge Orientalerne en overordenlig Vægt, og denne Skik har endog vedligeholdt sig hos de, som bekjendt, fra Ostindien stammende Zigeunere, i hvor fuldstændigt dette Vandrefolk end forresten har forglemt sin Religon og Herkomst. I Østpreussen døde for nogle Aar siden en for Hestetyveri tiltalt Zigeuner i Fængslet. Hans Folk havde erfaret hans Død og ilede hid til Begravelsen, men traf Liget ved Porten. Qvinderne bade indtrængede om, at holde stille med Baaren for at barbere Liget. Da der ingen Barbeer var ved Haanden, kunde man ikke opfylde denne Bøn og fortsatte Veien til Kirkegaarden. Da man der allerede stod i Begreb med at tilkaste Graven, kom Slægtningerne aandeløs ilende med en Barbeer, og bad saa indstændig, at man virkelig oplukte Kisten og lod den Døde barbere. Da dette var skeet, udbredte sig paa Stammefællernes Ansigter en saadan Følelse af Tilfredshed, at man maa tænke, at den Afdødes Salighed var afhængig af denne Barberen. Da i Aaret 1835 Zigeunerkongen James Smith døde ved Nottingham i England, vilde hans Enke absolut begraves levende med ham — et nyt Beviis for Sammenhængen af dette mærkværdige Folk med Hinduene.

Raaheden og Selsomheden af Begravelsesskikkene tiltager med de enkelte Folkeslags større Raahed. Menneskeofringer ere ikke sjeldne hos forskjellige Negerstammer i Afrika. Naar en Konge døer hos Aminaerne, saa bliver hans fornemste Kone dræbt, og paa hans Livtjener, Kok og den Slave, der tændte hans Pibe, bliver Arme og Been sønderslaaede, hvorpaa disse Ulykkelige sættes omkring Liget, rimeligviis for at bevogte det. Som om man vilde forlænge deres Qval, faae de daglig Spise og Drikke, og man erkyndiger sig hos dem, saalænge de kunne aande, om deres, Herres Befindende. Troe Tjenere opofre sig vel endog frivillig. — Kalabarierne paa Slavekysten begrave deres Døde under disses Hytte, fordi de troe Sjælevandring og ville give den Hensovedes Sjæl Leilighed til at fare ind i et Barn, der maaskee kunde blive født i Hytten. Paa Øen Madagaskar hersker en lignende Overtro. Naar Een er farlig syg der, borer man Huller i Hytten, hvorunder de er begravet Døde, for at opfange de deri værende Sjæle, at de kunne gaae ind i den Døende. Negerinderne i Matamba kaste Ligene af deres Ægtefæller i Havet for tilligemed Legemet at drukne de Sjæle, af hvilke de frygte for at blive foruroligede. Den naragtige Letsindighed, som endnu karakteriserer Negerne fra Guineakysten i Slaveriet, forlader dem ei heller ved deres Lig. Før Begravelsen finder stedse et Maaltid Sted, ved hvilket Gjæsterne, til den Afdødes Ære, drikke sig perialiserede i Rom. Jo stærkere Rusen er, desto større er Æren. Liget bliver under bestandig Syngen og Tummel af Trommer og Kalabasser (udhulede Træfrugter lig Græskar) baaret til Graven. Efter denne Musik dandser det mandlige og qvindelige Ligfølge med de græsseligste Grimasser. Efterhaanden som Toget nærmer sig Maalet, anstille Dandserne sig som om den Døde ikke vil i Graven, men hellere ønskede at blive ovenfor Jorden. Snart bliver han, som ved spøgelseagtig Magt, trængt fra Veien i Kaktusbuskene, hvor Følget jammerlig stikker sig paa de store Torne! snart vil den Døde som i Gallop fremad, men i en feil Retning. Saa ofte Liget gjør Holdt, træder en gammel Negerqvinde hen ved Kisten, banker paa, taler med den Døde og dandser derpaa omkring Kisten med de afskyeligste Grimasser. Tilkastningen af Jorden paa Kisten skeer meget hurtigt, for at den Døde ikke igjen skal opkaste Jorden. Saniasserne blive, naar de ere døde, nedgravne i Jorden til Halsen, og man slaaer saalænge med Kokosnødder paa Ligets Hoved, indtil Hovedskallen gaaer itu, og først da kommer man Jord derover. Sandsynligviis vil man derved forskaffe Sjælen en anstændig Aabning; thi Mund, Øine, og Legemets andre Aabninger betragtes som vanærende. — Meest selsom er Beboernes Fremgangsmaade paa Venskabsøerne. Da en Høvedsmand der var død — fortæller en Reisende — blev Liget udstillet paa en Grønsværplads, og daglig omgivet med

talløse Offergaver. Krigerne styrtede løs paa hverandre, forhug hverandre eller sloge hverandre med Køller paa Hovedet, saa at Grønsværet rundtom var bedækket med Blod. Andre styrtede sig rasende i Landserne, eller gjennemborede sig Laar eller Arme, og udbrød derved i lidenskabelige Klager over den Afdøde. En Yndlingsslave gik saavidt, at han indsmurte Legemet og navnlig Haaret med Olie, derpaa holdt en gloende Brand dertil og med opblussende Haar gik omkring i den sørgende Kreds. Alle kappedes i lignende Kjærlighedsbeviser med hverandre. Melankolske Sange ledsagede Festligheden. Et Tog paa 140 Qvinder og 80 Mand, hver Person med en Kurv Sand i Haanden, kom og sang: Det er den Dødes Velsignelse! Andre bragte Tøier, atter Andre udbredte smukke Tæpper over den Grav, som skulde optage Liget. Derpaa tog man Liget, lagde det tilligemed Offergaverne og Tæpperne i Jorden og rullede en stor Steen derover. Et geistligt Overhoveds Begravelse var festligere. Da den bestemte Dag kom, satte alle Oboerne sig, i gamle Klæder, enhver med en brændende Fakkel og en Banangreen i Haanden, i en Afstand af 40 Roder omkring Graven. Den sidste Pligt mod den Døde og hvorom en sørgende Qvinde erindrer Følget, bestaaer deri at — en almindelig Udtømmelse finder Sted, hvilken snart bedækker og forpester den hellige Høi. Den næste Morgen kommer Konerne af den høieste Rang, Hovedsmændenes Koner og Døtre, samt deres Slavinder i Procession med smaa Kurve og bortskaffer Ureenligheden med Muskelskaller. Hvilken Betydning denne ureenlige Festlighed har, veed man ikke. Beboerne af en anden australisk Øgruppe, Sandvichsøerne, slaae sig, til Tegn paa Sorgen, to Fortænder ud af Munden, og hos dem, der ikke holde deraf, skeer det under Søvnen af Qvinder. Døer en Høvidsmand, saa pleier man, i sin Sorg, at afskjære sig et Øre. En mindre ubeqvem og tillige meget billig Sørgedragt finder Sted hos andre Stammer paa Sydsøerne: de Sørgende gaae nemlig ganske nøgne og sværte sig sorte.

Indianerne i Nordamerika vise, ved Dødens Nærmelse, den samme Fatning, som karakteriserer den samme Fremgangsmaade i alle Forhold. Ofte holde de endnu en Tale til de Omkringstaaende, tage Afsked med deres Venner og drage Omsorg selv for Ligmaaltidet, som skal seire Døden. De troe, at de have to Sjæle, hvoraf den ene som en Turteldue flyver i Aandernes Land; den anden bliver hos Liget og skiller sig først fra dette, naar den kan gaae over i et andet Legeme. Til de Saliges Hjem fører Aandernes Sti, som Indianerne kalde Mælkeveien. Førend imidlertid Sjælene komme til den lykkelige Ø, der skal udgjøre deres Opholdssted, maae de skikes over rivende Strømme i Steenbaade, eller gaae over gyselige Afgrunde paa en Slanges slibrige Ryg, eller over vaklende Træstammer. Har Sjælen overvundet disse Farer, saa finder den det jordiske Jagtterræn bedre og rigere paa Vildt og beskjæftiger sig med Jagt, Fiskeri og Tobaksrøgen efter sin Hjertenslyst. Derfor bliver der ogsaa medgivet den Døde i Graven hans Tobakspibe, Stridsøxe, Kogger og Bue og Alt, hvad ham var kjært paa Jorden, og disse Gjenstande følge ham i den anden Verden. Ved Ligbegjængelsen kastes noget Mais i Ilden, for at tjene Sjælen til Føde paa den lange Vandring. Liget, indsnøret i Bast og Skind, lægges paa et Stillads. Et Barn faaer en Vugge, en Klapper, Glasperler og Legetøi med i Graven, som fordetmeste befinder sig ved en meget befaret Sti, for at Aarets Sjæl kan optages af Een af de Forbigaaende. Førend Moderen skilles fra Pattebarnet — beretter K. Andren i sit Værk over Amerika — kommer hun nogen Modermælk i en Skaal, og gyder den i Ilden, for at Barnet paa sin eensomme Vandring til Aandernes Land ikke skal mangle Næring. En Moder hos Siouxerne var ganske utrøstelig; da blev Faderen ogsaa syg og døde. Nu ophørte Enken paa eengang med at græde. Da man spurgte hende om Aarsagen til denne Forandring, sagde hun, at hun havde frygtet for, at hendes Barn, paa Grund af dets uhjælpsomme Ungdom, ikke kunde erhverve sig sit Underhold i den anden Verden; nu var Faderen fulgt efter, han vilde gaae paa Jagt, og nu var hun trøstet. Foruden de ovennævnte Farer, maa Sjælen endnu kjæmpe sig gjennem rasende Hunde, og er da ikke engang sikker paa at blive modtaget venligt

af Slægtninger. I denne Henseende maatte man anbefale Indianerne en Forsigtighedsregel, som Palamiterne og Pietisterne af den græskkristelige Kirke ikke forsømme. For at deres Døde kunne faae en god Modtagelse i Himlen, faae de et Slags Pas, underskrevet af deres Skriftefader, med sig, hvori en eller anden Helgen anraabes om, at lade Overbringeren af dette Vidnesbyrd uhindret passere gjennem Himlens Porte og i Himlen lade Alt lykkes for dem.

De hidtil nævnte Begravelsesskikke ere fælleds deri, at overgive Legemet, saasnart det ikke mere er Sjælens Bolig, til Tilintetgjørelsen, for snarest mulig at befrie de levende for det gyselige Syn af Døden. Men nogle Folkeslag have, ved Synet af deres Døde, fundet Stof til from Opbyggelse eller stræbte ellers, af religiøse Hensyn, at vedligeholde Ligene. Saaledes de gamle Ægyptere hvis indtørrede, balsamerede Lig (Mumier) ere bekjendte Prydelser for vore Museer (Kunstkamre). Fremgangsmaaden med Indbalsameringen beskrives os allerede af Herodot. Der gaves tre Maader, af hvilke den kostbareste var af omtrent 1600 Norl. Værdi, og særegne Ligbetjente beskjæftigede sig dermed. Først kom Skriveren, der betegnede hvorvidt der skulde skjæres i det Bløde af Liget. Derpaa gjorde Paraschisten (Forskjæreren), med en skarp æthiopisk Steen, et Indsnit efter den foreskrevne Maalestok, men søgte, saa hurtig som muligt at komme derfra, da Familien truede med at stene ham som Een, der vanhelligede Liget. Ogsaa blev han almindelig betragtet med Afsky, medens Tarikeutaerne (de egenlige Indbalsamerere) stode høit i Ære og hørte til Præstekasten. Med et krumt Jern toge de først Hjernen ud af Næsens Aabninger, og gjød balsamiske Flydenheder i Pandehuulhederne, udtoge gjennem en Aabning i Siden samtlige Indvolde, med Undtagelse af Hjertet og Nyrerne, rensede dem, afvaskede dem med Palmeviin og kom dem atter i Legemet, hvorpaa Underlivet blev salvet med stødt Myrrha, Kassia og andre Specerier. I 70 Dage laae Liget derpaa i en Opløsning af Salt, Salpeter eller Natron, blev saa atter vasket og omviklet med Bind af fiint Lærred (Byssus), gjennemvædet i Cederolie, Myrrha og Zinet. Over det Hele gjød man Gummi. Det saaledes tilberedte Lig blev af Familien lagt i en Sarkofag (ligkisteformet Gravminde), der ofte paa det Rigeste var prydet med udskaaret Arbeide, Forgyldning og Malerier. Saadanne Mumier, der ofte ere flere tusinde Aar gamle, have holdt sig saa godt, at man tydelig kan kjende Ansigtstrækkene; selv Øiehaarene og Øienbrynene ere endnu forhaanden. Til Grund for denne Indbalsameringsskik laae vel Kjærligheden til den Døde, hvis Legeme man ønskede at kunne see saa ufortæret som muligt. Maaskee forbandt Ægypternes religiøse Hemmelighedsfuldhed ogsaa andre Tanker dermed. De troede, at de udødelige Sjæle maatte, naar de forlod det dødelige Legeme, vandre gjennem alle andre levende Skabninger og vendte først tilbage til deres tidligere Hylle efter 3000 Aars Forløb, hvorfor man maatte gjøre Legemet uforraadneligt. I Memfis (det gamle Ægyptens anden Hovedstad) iagttog man, forinden den egenlige Begravelse, Skikken med Dødsretten. Man skibede Liget i en egen dertil bestemt Baad over Søen Møris til den anden Bred, hvor, foruden Slægtningerne, 40 Dommere ventede, som underkastede den Afdødes Liv en stærk Undersøgelse og opfordrede til Anklage imod ham. Viste Anklagen sig begrundet, saa negtede Dommerne Liget som en afdød Forbryder, den ærlige Begravelse; var det Modsatte Tilfældet, saa straffedes Anklagerne strengt. Kom der slet ingen Anklage, saa udgjød Familien sig i Lovprisninger over den Afdøde, roste hans Dyder og hans fromme Livsvandel og bad Guderne om at optage ham i de Saliges Boliger. Ogsaa over Kongerne foregik en saadan Dom, som Præsterne afholdt, idet de overtoge Dommernes Rolle, for at befæste deres Indflydelse. Med hvilken Pragt Ægypterne forstode at indrette deres Gravmæler, derom vidne endnu Kongegravene ved det gamle Ægyptens første Hovedstad, Theben. Pyramiderne vare ligeledes bestemte til Gravmæler *). Ellers pleiede man ogsaa at

*) Det har, indtil den nyeste Tid været antaget, at Pyramiderne i Ægypten vare Gravmæler, især for Konger og Kongefamilier. Efter de nyeste Undersøgelser, foretagne med store Bekostninger og grundige Kundskaber af enkelte

opbevare de Døde i Huset og tage dem med sig til Gjæstebud og andre Lystigheder. Ofte bar en Tjener, efter Maaltidet, det i Træ udskaarne Billede af en Mumi omkring, og sagde ved den Leilighed til Gjæsterne: „See paa dette, drik og vær glad; thi du skal ligeledes døe!“ — En saadan Skik foregik ogsaa andensteds med de Døde. Saaledes fortælle de Gamle Beboere af Komagra, at de i et eget Værelse, ophængte deres Familielemmer i Strikker, og saaledes af Ømhed og Kjærlighed opbevarede Legemerne af deres Forældre og Bedsteforældre. — Noget ganske Lignende finder, ifølge „das Ausland,“ Sted paa Sicilien. Kapuzinermunkene bleve begravne i Nærheden af Palermo i murede Kjælderhvælvinger, hvori Dagslyset kan trænge. Deres udtørrede Beenrade blive, lig arme Synderes, strax ophængte ved Halsen i lange Rækker henad Væggene, og det i deres egne hvide Strikker, hvormed de saa ofte i levende Live have spæget deres Kjød. Hovedet bliver indtrykt; de overkors bundne Been, som meest bestaae af Knokler, berøre med Fodspidserne knap Jorden, og kun en Pjalt af deres brune Klædning er lagt let over Skuldrene. Alvorlig gjennemvandre deres levende Efterfølgere de lange Gange og betragte de dem allerede anviste Steder, som de maaskee snart skulle udfylde. Iøvrigt er det næsten et Privilegium for de Velhavende, at finde en Hvileplads her. De blive lagte i særegne, med laasede Døre forsynede Fag eller Rum, og Kapuzinerne lade sig de meest søgte Pladse dyrt betale. I forskjellige Gange befinde Ligene af Herrer og Damer sig, og de sidste ere henstrakte paa Silke i pragtfulde Atlasdragter. Det friske Lig bliver, efter Fjernelsen af Indvoldene, indmuret i 6—8 Maaneder, og udtørre i denne Tid saaledes, at de nu, uden nogen anden Tilberedelse, kunne indtage deres Plads. Alle Lig ere forsynede med Sedler, som angive Navn og Dødsaar, og hvert Aar aabnes disse Gange eengang, hvor da Alle strømme til, for at see deres kjære Afdøde. — Vi smykke hellere vore Grave med Blomster, til Tegn paa, at der af Døden fremgaaer et nyt, smukkere Liv, og ved denne Tanke lindre vi vor Smerte, istedenfor, ved det hæslige Syn af Døden, at forvandle Smerten til en mørk Gysen.

Privatmænd, som f. Ex. Oberst Howard Vysn og hans Ingeniør Perring, er det muligt at føre Beviis for, at Pyramidernes hele Bygningsmaade meget mere hviler paa et videnskabeligt System. H. A. H.

Fiskene.

(Af et tydsk Skrift for Ungdommen.)

Ligesom Luften vrimler af alle Slags Dyr, saaledes er Vandet ogsaa opfyldt af levende Skabninger af forskjellig Skikkelse og Størrelse. Ved Flodernes sumpige Bredder sværme utallige Skarer af Myg omkring, og høit oppe over Bjergenes Top svæver den eensomme Lammegrib; paa Havets dunkle Bund kravle dovne Skildpadder, og i Vandets Overflade lege muntre Marsviin, naar Solen skinner klart. Fra den største Dybde til den betydeligste Høide, i Vandet som i Luften, overalt er der Liv, og Dyrene ere ligesaa forskjellige som de Elementer, hvori de leve. Beslægtet med Lyset og Solen, vaagner Fuglen, naar Dagen gryer, og lukker sine Øine, naar Solen gaaer ned; Fisken dybt nede i Havet har kun Dæmring, endogsaa i det klareste Solskin; intet Øielaag bedækker dens Øie; det er aabent Dag og Nat og seer dog hverken Solens Opgang eller dens Nedgang. Den henlever sin Tilværelse i Taushed, medens Fuglen i sin Glæde jubler og slaaer Triller i Luften. Den bygger ingen Rede, udruger ingen Æg, har ikke Unger at opføde; Fuglens Iver for at bygge den kunstige Bolig er et smukt Billede paa det naturlige Samliv, dens Opføden af Yngelen paa kjærlighedsfuld Omhyggelighed; derfor er den ogsaa bleven Menneskenes Yndling, deres Selskab i Værelserne, hvor mange lære at efterligne Menneskenes Sang og Sprog.

Fiskene ere i det Væsentlige dannede som en Baad; Halen kan lignes ved Roret, Finnerne ved Aarerne. Deres Hudbedækning

er let, hele Legemet slibrigt, Hovedet tilspidset og Legemet fladt paa begge Sider. Som Ballasten indtager Skibets nederste Rum, for at det kan skyde gjennem Bølgerne uden Fare for at kæntre, saaledes er ogsaa Fiskenes baadformige Legeme forneden gjort tungere ved Indvoldene, oventil for det meste lettet ved en Svømmeblære, der ligger under Rygraden, er fyldt med Luft og yder Fisken stor Nytte. Et let Tryk af Ribbenene er tilstrækkeligt til at sammenpresse den i Svømmeblæren indeholdte Luft, derved gjøre Legemet tungere og pludselig sænke det ned i Dybet. Ophører Trykket, udvider Luften sig igjen, og Fisken bliver uden Vanskelighed hævet i Veiret som i en Ballon. Saaledes skyder den lettere end Baaden gjennem Vandet, skjøndt denne er tømret af Menneskehænder, og roer med sine korte Finner hurtigere end Frøen, hvis lange Been mere hindre Legemets Bevægelse. Den aabner Rækken af de høiere Dyr, som have en indre Beenbygning; men det er en Lov i Naturen, at den i sine Frembringelser lidt efter lidt skrider frem fra det Ufuldkomne til det Fuldkomne, og ingen Steder gjør den noget Spring. Saaledes træder Skelettet ikke strax op hos Fiskene i sin høieste Uddannelse, men er hos mange først Brusk, altsaa endnu ikke fuldt udviklede Knokler; man adskiller derfor Beenfisk og Bruskfisk; de førstes Beenbygning er vel fuldkomnere end de sidstes, men dog bestandig meget simpel; i Rygraden ere vel Ribbenene og i Finnestraalerne Lemmernes Knokler antydede, men dette simple Skelet maa endnu gjennemløbe mange Trin, inden det uddannes til de kunstige Hænders smidige Led og til Brysthvælvingens virkelige Ribbeen, der beskytte Hjertet og Lungerne; Hovedets Been maae endnu undergaae mangehaande Forandringer, førend de hvælve sig til Hjernekassens skjønne Skikkelse, af hvis Dine Tanker lyse frem, i hvis Muskler Smerte og Glæde kunne læses. Fiskenes Skelet har ikke de høiere Dyrs Leddeling og Bøielighed; Musklerne ligge stive og ubevægelige, og det med en lille Hjerne fyldte Hoved forraader kun faa aandelige Evner.

Fra denne omtalte Grundskikkelse afvige mange Fiskes Legemer; thi Naturen viser sin uudgrundelige Dannelseskraft i Formernes Mangfoldighed. Med ormeformet Legeme slynge uden Finner og Skjæl mange Fisk sig frem i Floder og Søer, hvilke man længe holdt for Orme. Deres kjødagtige runde Mund kan som en Igles suge sig saa fast til Klipper, Træer og Dyr, at der hører stor Kraft til igjen at skille dem derfra. Om nu end Havets Bølger taarne sig høit i Veiret og lege med Skibet som med en Bold, saa at det angstfulde Menneske hvert Dieblik troer, at den faste Bygning skal knuses mod Klipperne og spredes som Avner for Vinden, holder Steenbiderens Mund, som man betegnende kalder disse Fiske, fast, og Dyret snoer sig igjen veltilmode gjennem Bølgerne, naar Storm og Bølgegang have lagt sig. Mennesket tænkte ikke paa den, men et omhyggeligt Die vaagede over den i Havets Dyb, og af den lille Fisk kunne vi lære, at vi ikke ere forladte, naar Livets Bølger true med at opsluge os.

Anderledes er igjen den hæslige Rokkes Skikkelse; nogle af denne Slags Fisk ere næsten dannede som en Skive; de have et meget bredt, fladtrykt Legeme; der gives nogle, som have en Brede af 2 Fod og kunne veie 15 Pd. Deres Udseende, der især bliver saa styggt ved den brede Mund og den tynde, rotteagtige Hale, indjager vel Mennesket Skræk, naar det seer saadanne Væsener langsomt stige op fra Havets Bund, men ingenlunde Havets vilde, graadige Beboere. Rokkens velsmagende Kjød er en Lækkerbidsken for mange af dem, og den vilde let blive et Bytte for sine Fjender, da den kun kan bevæge sig langsomt paa Grund af sin skivedannede Skikkelse; men heller ikke dette Dyr er uden Redning givet til Priis for sin Skjebne. Der er meddeelt dets Legeme en Kraft, beslægtet med Skyernes Lynild, der splintrer den stærke Eg og ryster den haarde Klippe. Med den lammer Rokken dybt nede i Havet store og hurtige Fisk, naar de komme den for nær. I Luften er den electriske Kraft ikke fængslet til noget levende Væsen, men i Havet er den indesluttet i et Dyrs Legeme, der efter fri Villie kan gjøre Brug deraf. Jo mere den ophidses, jo mere staaer denne Kraft til dens Raadighed; dog kunne ikke alle Rokker paa den Maade forsvare sig mod deres Forfølgere; dertil er kun Zitter- eller Kramperokken istand; men Naturen har ikke ladet noget Dyr, nogen af sine

Skabninger uden Værn og Beskyttelse; den omfatter det Hæslige med samme Omhyggelighed som det Skjønne. Den tynde Hale, der voxer ud fra Rokkernes glatte, skjælfrie Legeme, bærer hos dem, som ikke ere electriske, farlige Pigge, hvoraf endogsaa de Indfødte i Amerika betjene sig til Pilespidser for dermed at dræbe Mennesker og Dyr. Med den aldrig hvilende Hale slaaer den ligesaa behændigt opad som til Siden, og de Saar, den tilføier, læges ikke let. Hos nogle er ikke alene Halen, men hele Legemet besat med tornagtige Spidser, og under Linien gives der Rokker, paa hvis Hoved staae to store Pigge ligesom Horn. Disse Dyr ere saa stygge, at man har kaldt dem Havdjævle, og naar de vise sig, løbe alle Skibsfolkene sammen, gribe til Bøsser og Harpuner for at jage Djævlen bort eller dræbe ham.

Blandt alle Fisk har Silden den fuldkomneste Fiskeskikkelse; endskjøndt Havet er dens Hjem, er den dog kjendt af hvert Barn i Stad og Landsby; der gives vel næppe noget Sted, hvor man ikke kan kjøbe den for billig Priis. Høit mod Nord er den hele Folkeslags daglige Brød, ja deres eneste Rigdom. Deres Mængde er næsten utrolig; den ene Stad Bergen i Norge forsender mangt et Aar 300,000 Tdr. Sild; de saakaldte Sildestimer ere ofte saa tætte og faste ved Norges Kyster, at lette Baade rystes stærkt ved at støde derimod; til sine Tider fyldes alle Bugter i den Grad deraf, at Folk øse dem op af Havet med Hænder og Spande, naar de iforveien have afspærret Fjordene med Net. Langs med Norges Kyster vrimler det med Mennesker, saasnart denne Fisk indfinder sig; er den draget bort, saa er ogsaa Kysten, nylig opfyldt af Mennesker og Sild, øde og forladt, indtil den paany ankommer; da gribe Tusinder af Fiskere igjen til Aarerne og støde fra Land; de seile ud med tomme Baade og vende tilbage med dem saa fulde, at de ere nærved at synke, og som paa Havet Baade seile frem og tilbage, ofte 300 paa en Strækning af en Miil, saaledes kjøre paa Land talløse Karrer ned til Strandbredden og igjen bort derfra. Baadene bringe nemlig den Skat, Havet yder, ind til Land; i Karrerne føres denne nu videre og ophobes til Bjerge i Nærheden af Kysten. Disse levende Bjerge, i hvilke det paa hvert et Sted trækker efter Veiret og snapper efter Luft, ere omringede af Børn, Koner og Tønder. Hine skjære med en Kniv Bugen op paa enhver Fisk, og rive med Fingerne behændigt og hurtigt Indvoldene ud; Tønderne optage de Døde, naar de ere saltede; Bødkerne slaae Ligkisten til, og nu vandrer den Døde i Skibe og paa Vogne ud i Verden, efterat være kommen langt borte fra. Hvor Havet bygger sig Palladser af Iis, der i Solskinnet glimre, som vare de af Sølv, hvor det slaaer Broer af Iis, som synes opførte af hvidt Marmor, der er denne Fisks egentlige Hjem, derfra fører dens Reiselyst den til det varmere Syden. Som død holder den nu sit Indtog i Menneskenes Palladser og Hytter, hos Rige og Fattige, i Stæder og Landsbyer.

Egentlige vandrende Dyr, der til visse bestemte Tider, endogsaa i Fangenskab, føle Trang til at foretage sig store Reiser, træffer man kun blandt Fuglene og Fiskene. Blandt Fiskene har Silden den største Lyst til at vandre; den bryder op i store Skarer og bliver ledet ligesom Bierne, men af en Karpe. Denne Sildekonge overgaaer ikke alene sit Folk i Størrelse, men dens Pantser af Skjæl straaler ogsaa i prægtig Sølvglands, og dens Halefinne er prydet med tre Tverbaand; i dette stadselige Optog svømmer han foran Sildene, der i forskjellige Flokke lidt efter lidt forlade Ishavet. Hovedskaren bryder tidlig op, men deler sig snart i flere Arme, af hvilke den vestlige allerede i Februar indfinder sig i Fjordene paa Island. I Nordsøen deler Sværmen sig igjen, og snart vrimler der i alle Bugter ligefra Havets Bund til dets Overflade, saa at denne kruses af de iveiret ragende Rygge. De i Trængslen afrevne Skjæl kunne Fiskerne allerede see glindse i lang Afstand, de angive det Sted, hvor de skulle udkaste Nættet, der ofte er 100 Alen langt og sænkes ned mellem to Skibe. Sildene lægge ikke sjelden deres Leg (Rogn) i Havet i saa stor Mængde, at det plumres deraf og Nættene overtrækkes som af en Skorpe. Hvilken en uhyre Mængde Sildeæg udklækkes ikke af Havet hvert Aar, naar man betænker, at en eneste af disse Fisk lægger 20—25,000 Æg. Er Legetiden forbi, forene de lidt efter lidt ankomne Skarer sig igjen, sædvanlig i Sep-

tember, for nu i en uhyre Flok at drage tvers over Atlanterhavet til Amerika, hvor de ogsaa ankomme til en bestemt Tid. Ved Slutningen af April tiltræde de igjen deres Hjemreise opad Nordamerikas Kyster, men der er gjort meget lyst i Rækkerne. Mange Millioner see ikke deres Hjem igjen, og det nordlige Ishav vilde for længe siden være blottet for sine Beboere, naar de i de fremmede Have til Verden fødte Efterkommere ikke snart opsøgte deres Fædres Land. De ankomme ad samme Vei som de Gamle, og da de paa deres første Vandring endnu ikke ere ret store, undgaae de som oftest deres Fjenders Efterstræbelser. Det er imidlertid ikke Mennesket alene, som efterstræber Silden; ogsaa det største af alle Dyr, Hvalfisken, gjør Jagt paa den. Med vild Begjerlighed forfølger den det ængstede Dyr, naar det forlader sit umilde Hjem, og jager det ind i de beboede Bugter, som om den havde sluttet et Forbund med Menneskene. Dens Kjæmpelegeme er ikke fornøiet med smaa Portioner, og dens Svælg opsluger aarlig et ikke ubetydeligt Antal Sild. Ligeoverfor saa mange Fjender har denne Fisk ikke Andet at stole paa end sin overordentlige Frugtbarhed, hvorved dens Slægt bevares gjennem Aarhundreder uden at uddøe, om end Millioner gaae til Grunde. At fange og sælge den beskjæftiger i Holland over 200,000 Mennesker, hvorved dette Land har en aarlig Indtægt af 20 Millioner Rigsdaler. Der er saaledes næppe noget andet Hav, der leverer saa store Skatte som det nordlige Ishav. Den første, som skal have udøvet den Kunst at opbevare denne Fisk ved Søsalt, var en Hollænder ved Navn Beukel. Det fortælles, at Keiser Carl den 5te til Ære for denne Mand skal have spiist en Sild paa hans Grav.

Til de Fiske, som foretage lange Reiser, hører ogsaa Støren; den holder dog ikke som Silden af at reise i store Selskaber, men drager hellere afsted alene, og medens Silden aldrig forlader Havet og ikke kommer ud over Nordsøens sydlige Grændse, trækker Støren gjennem Portene til de Vandveie, der føre dybt ind i det Indre af Landet, seer Kirker og Træer speile sig i Vandet, hører Hjordenes Brægen og Vandmøllernes Klappren. Den findes rundt omkring hele Europa og kommer ofte 100, ja 200 Miil op i Floderne, springer over lave Vandfald, idet den bøier det lange Legeme sammen og igjen strækker det ud, og svømmer med stor Behændighed op ad de lange Strømhvirvler ved at bevæge sig paa skraa igjennem dem. Den er en velkommen Gjest for alle Fiskere, mindre for sit Kjøds Skyld, skjøndt dette ogsaa spises og smager som Kalvekjød, end for sin Rogn, den saakaldte Caviar, der holdes for en Lækkerbidsken, forsendes vidt og bredt og betales meget dyrt. Rusland har de største Indtægter af denne Fisk; i Tydskland bliver den stedse sjeldnere. Kosakkerne, der for største Delen besørge Størfangsten i Volga, Dnieper og Dniester, bede derfor Gud om en rigelig Fiskefangst, ligesom vi opsende Bønner for en rig Høst. Helgenbilledet over Døren til deres Fiskerhytte udpynte de paany, saasnart Fangsten begynder, lade Helgenens lille Lampe brænde Dag og Nat, og den Dag, den tilfældigviis udslukkedes, vilde de ikke udkaste deres Garn. Fiskeriet standser ikke om Vinteren; man hugger Huller i Isen, bevæbner sig med lange Stænger, der have en Jernhage i den ene Ende, stikker disse ned i Aabningerne og udsætter sig hele Dage for den strenge Kulde med Blikket uafbrudt fæstet paa Stangen, der øieblikkelig bliver trukken i Veiret, naar Fiskeren paa dens Bevægelse mærker, at en Stør stryger hen under den, og han tager sjelden feil. Som han om Sommeren langt borte kjender de sig nærmende Fiske uden at have seet dem, og af Vandfladens Farve, af den Maade, hvorpaa de tumle sig i Vandet, kan adskille de forskjellige Slags Fisk, saaledes veed han af Stangens Bevægelse at bedømme, om der er en Stør derunder eller ikke. Med et heftigt Ryk bliver den ofte 2—300 Pd. tunge Fisk reven op af Vandet og slynget hen paa Isen. Den snapper efter Luft og slaaer om sig med Halen for endnu at forsvare sig paa den glatte Flade; kun med Møie lykkes det at kaste en Slynge om det snabeldannede Hoved. Er den dræbt, tages først Rognen ud, renses omhyggelig for Trevler og Blod, kommes i Lærredsposer, overgydes med Saltlage, tørres derpaa igjen og pakkes i Fade, som nu i en Fart paa Slæder føres til Ruslands større Stæder, hvor Kjøbmændene allerede vente

paa den. Den er en meget søgt Handelsvare, forsendes til hele Europa, stryges som Smør paa Hvedebrød og nydes for det meste med Viin til. Paa den Maade tilintetgjøres ved en Frokost en stor Mængde Stør i nogle faa Mundfulde. Man skulde troe, at de mange Efterstræbelser for længe siden havde udryddet denne Fiskeart; men en eneste Stør, der ikke bliver fanget, efterlader mange tusinde Efterkommere, der nedsluge det salte Havvand med samme Velbehag som det ferske Flodvand, hvori de kom til Verden. Hvis Menneskene ikke efterstræbte dem, behøvede de ikke at frygte for Flodernes Fisk, da de opnaae en Længde af 10—12 Fod; men i Havet har en saadan Størrelse ikke meget at betyde, hvorfor ogsaa Støren til sit Forsvar er forsynet med hele Rækker krumme Pigge, der overalt true hvem der angriber den. Disse Pigge ere af faste Knokler og sidde ligeledes paa faste Skjolde, der næsten see ud som Hovederne paa de store Jernnagler, hvormed Fæstningsporte beslaaes til Beskyttelse mod Fjenden. Een Række af disse Beenskjolde løber langs med Ryggen, en anden langs med Bugen, en tredie langs med hver Side af Legemet; og dog hører Støren til Bruskfiskene; men Naturen lod dens Forsvarsvaaben blive til haarde Knokler; thi den gjør Undtagelser fra sine Regler, saasnart Skabningernes Vee og Vel fordrer det. Hvor conseqvent den end er, bliver den dog af og til inconseqvent, men kun, naar det tjener til det Heles Gavn. Udrustet med disse Skjolde, trodser Støren sine Fjender, der især frygte dens Hale, med hvilken den slaaer voldsomt om sig. Det tilspidsede Hoved er ogsaa bepantsret, men har en tandløs Mund, med hvilken den kun kan gjøre Jagt paa Insectlarver, Bløddyr og mindre Fisk. De første roder den med sin spidse Snude op af Dyndet, og den har da megen Nytte af sine Mundtrevler, der sige den, om der findes noget Levende i Dyndet eller ikke.

Haifiskens Gab seer ikke saa uskyldigt ud som Størens Mund; denne umættelige Røver, med Rette kaldet Havets Hyæne, har erklæret hele Verden Krig; den sluger Alt hvad der falder for; i hele Uger forfølger den Skibene, snapper de overbord kastede Pjalter og Indvolde, anfalder baade døde og levende Mennesker, og forsmaaer ikke engang Aadsler. Til denne Graadighed svarer dens frygtelige Gab, der er tæt besat med Tænder. Hos Kæmpehaien, der naaer en Længde af 30 Fod, staae de tæt ved hinanden i 6 Rækker, kunne hæves og sænkes ligesom Rovdyrenes Haar, der reise sig, saasnart Dyret bliver opbragt. Enhver Tand er trekantet, hver Side saugdannet; hvor dette frygtelige Svælg skjærer med saa mange skarpe Knive, er Døden vis; Alt bliver med eet Bid ynkelig skaaret i smaa Stykker. For at Haien ikke skal ødelægge Alt hvad der lever og aander omkring den, er der sat Skranker for dens umaadelige Begjerlighed. Det samme Hoved, hvis røde Gab truer med at opsluge Alt, forhindres igjen deri ved sin Indretning. Overkjæven er nemlig længere end Underkjæven og gaaer ud over den paa Hovedets underste Deel siddende Mund, saa at Haien for det meste maa fare nedenfra og opad for at gribe sit Bytte. Dette er Tidsspilde, og mangt et Dyr undslipper den. Den skal mætte sig, men ogsaa holde Maade, og da Dyret ikke kan bestemmes dertil ved Fornuftgrunde, maa det tvinges dertil. Hvor Fornuften hører op, indtræder i Naturen overalt Magten; denne mangler dog ikke den Viisdom, der styres af høiere Formaal. Saaledes maa Haien med sin altid stærke Madlyst bidrage Sit til det Heles Vel. I Havet, hvor daglig saa mange Dyr døe og gaae i Forraadnelse, behøves mange Midler til at bortskaffe det raadne Kjød, for at Landene ikke skulle lide af de forpestende Uddunstninger. Som nu denne Sundhedspleie paa Landjorden er fordeelt til de forskjelligste Dyr og udføres af den lille Aadselgraver med samme Iver som af de store Aadselfugle, saaledes har Havet ogsaa store og smaa Dyr, der rastløs drage igjennem Bølgerne, saasnart de lugte Lig. I Afrikas Ørkener kommer Gribben flyvende langt borte fra, naar en Kameel ligger under for Hede eller Tørst, og deler fredeligt det den tilfaldende Bytte med hele Skarer Biller; langt borte fra vælter den uhyre Hai sig gjennem Bølgerne og nedsluger gjennem sit frygtelige Svælg de i Havet faldne Døde. Den lugter dem allerede i en Afstand af 6 Sømiil, og som Lugten er meget fiin hos alle disse Politidyr, saaledes

findes de ogsaa i størst Mængde i den hede Zone, paa Landet som i Vandet, fordi de der ere meest nødvendige. Haiens Graadighed, der hverken skaaner Dødt eller Levende, styrter den igjen i Fordærvelse, idet den bidrager til, at man uden Vanskelighed kan bemægtige sig den og indskrænke dens Antal. En til et Toug befæstet Kjede, forneden forsynet med en Krog, der bærer et Stykke raaddent Kjød, er tilstrækkelig til at lokke den hid fra en Afstand af flere Sømiil. Begjerlig sluger den Kjød og Krog, hvorpaa den trods al Modstræben og Sprellen bliver trukken op af Havet. Truende snapper den med vidt opspilet Gab omkring sig, bider rasende i Kjeden, og slaaer længe med Halen, efterat dens Hoved er afhugget. Ofte befæstes til et tykt Toug 30—50 Kjeder med Hager med Lokkemad af Fedt, Sælhundekjød o. s. v. Dette Fangemiddel hidser man ned i Havet, saa at Touget bliver liggende paa Bunden, trækker det efter nogle Timer igjen i Veiret og har ikke sjelden fanget flere af disse frække Dyr paa een Gang. Man benytter af dem især Leveren, hvis Størrelse svarer til deres graadige Madlyst. Den er meget riig paa Tran og for Polarlandenes Beboere af samme Vigtighed som Olieplanterne for os, ja af langt større Værdi, da Nætterne mod Nord vare hele Maaneder. I den Tid brænder Tranlampen uafbrudt i den snevre Vinterbolig, og oplyser ikke alene den tæt lukkede Stue, men koger ogsaa Sælhundekjød og Fisk. Saaledes henter Mennesket i de kolde Egne sin Føde og sine Klæder, sine Redskaber og sin Olie fra Havet, hvorfor han ogsaa kalder det sin Moder, sin Ernærerinde. Blandt de mange forskjellige Haifiskearter gives ogsaa nogle, hvis Kjød er spiseligt og velsmagende. Af den skjælfrie Hud tilbereder man et Slags Læder, hvoraf der forfærdiges Skoe, Futeraler, Seletøi til Rensdyr og Heste.

Saa rige Haierne ere paa forskjellige Arter, saa forunderligt er ogsaa manges Udseende, navnlig Hammerhaiens. Hovedet af denne Fisk har nemlig fuldkommen Lighed med en Smedehammer, paa hvis yderste Ender de truende frygtelige Øine befinde sig. I det Hele taget er hos Fiskene Hovedet ofte af en besynderlig Skikkelse, der har givet Anledning til forunderlige Navne. En mærkværdig bygget Fisk er ogsaa Saughaien; dens Snude er forlænget til et langt, fladt, lige Sværd, hvis 2 Sider ere besatte med skarpe Pigge; herved har den faaet et frygteligt Vaaben, hvilket den stedse bærer foran sig og hvormed den dristig imødegaaer ethvert Angreb. Det kan meget godt lade sig see i Rustkamrene ved Siden af de gamle Ridderes Sværd, og staaer ikke tilbage for disse hverken i Haardhed eller i Størrelse, da mange ere saa lange som en Mand og saa brede som en Haand. Saalænge Saughaien har sit gode Sværd, skyer den ingen Kamp; den stiller sig endogsaa til Modværge mod Hvalfisken, der kan naae en Længde af 60 Fod, medens Saughaien i Almindelighed kun bliver 15—20 Fod lang. Den kan rigtignok ikke maale sig i Kræfter med denne Kæmpe, der med et eneste Slag af sin Hale knuser store Baade og med sin vældige Overkjæve bryder igjennem en tyk Fiskkorpe; men hvad den mangler i Styrke, erstatter den ved Behændighed og List. Imod saadan en Kamp er Tigeres og Slangers, Jaguarens og Bøffelens kun Leg. I stor Omkreds sættes Bølgerne i en stærk Bevægelse, og Skibet standser ved den yderste Grændse af Kamppladsen for ikke at blive indviklet i den farlige Strid. Mandskabets Blikke hvile med Ængstelighed paa det oprørte Hav, og af Bølgernes stærkere eller svagere Slag mod Skibets Sider mærke de, om de Kæmpende komme nærmere eller fjerne sig. Det bliver mere stille paa Overfladen, naar de dukke under og kæmpe paa Havets Bund; men pludselig bruser det igjen, i sit Raseri sprøiter Hvalfisken Vandet ud af sine Næseborer høit i Veiret; en mørk Ryg, der ligner den revnede Bark paa en Træstamme, skyder med Pilens Hurtighed gjennem Bølgerne; et blottet Sværd fører et kraftigt Stød fra Dybet og rager høit op over Bølgerne. Stødet forfeilede sit Maal; et Svælg, der kunde sluge en heel Baad med dens Mandskab, aabner sig og snapper, men Sværdet er allerede forsvundet. Saaledes tumle de begge op og ned, skyde forbi hinanden og henover hinanden; Saughaien søger at bore sit Sværd i Kæmpens Legeme, og denne bestræber sig for at knuse sin Modstander med Halen eller gribe den i Svælget. Hug og Stød uddeles med Lynets Hurtighed,

der rykkes frem til Angreb og vendes om til Flugt, det store Legeme dreies til Høire og Venstre. Har al Op- og Neddukken, Forfølgen og Dreien været forgjæves, og er Ingen af dem bleven Herre over den anden, saa standses Kampen foreløbig, men uden at slutte Fred, indtil den kan blive udstridt et andet Sted. Saughaien bliver ikke sjelden Seierherre, og dens Modstanders Blod farver Havets grønagtige Bølger røde. Denne Begivenhed hilser Skibsmandskabet med Glæde; thi Seierherren overlader det sin Fjende til Bytte og bekymrer sig ikke om den Faldne.

En ædel Stedmoder.

Under den kinesiske Herskers Sveng Pangs Regjering, fandt Vagten engang paa aaben Mark Liget af en Mand, som efter al Sandsynlighed maatte være myrdet. I nogen Afstand derfra bemærkede Vagten to Brødre, som den strax bemægtigede sig som mistænkte for Mordet. Men da den Myrdede kun havde eet Saar, opstod det Spørgsmaal, hvilken af Brødrene der havde udøvet Misgjerningen. Brødrene vilde ikke anklage hinanden; de paastode hver især at være Gjerningsmanden. Tildragelsen blev forelagt Monarken. „At skjænke Begge Livet," sagde han, „vilde være at benaade en Morder; men at henrette Begge, da dog kun Een kan være skyldig, var at handle grusomt og imod Loven. Lader de Anklagedes Moder komme. maaskee hun, som bedst maa kjende sine Børn, kan afgjøre, hvo af dem, der er den Skyldige." — Som han befalede, saa skeete det; Moderen kom frem for Monarken. „Hvis jeg," sagde den ulykkelige Kone med Taarer, „er tvungen til at fælde Dommen, — saa maa — den Ældste leve." — Monarken forbausedes over, at hun ikke talede til Gunst for den Yngste, men hun sagde: „Den, hvis Liv jeg nu redder, er ikke min Søn, men min Mands af hans første Ægteskab. Jeg har helligt lovet Faderen at jeg altid skulde betragte den Søn som mit kjære Barn. Jeg har hidtil holdt mit Ord; jeg vilde bryde det, hvis jeg nu reddede den Yngstes Liv. Jeg føler, hvor meget dette Offer koster mit Hjerte, men" — — — her qvalte Taarer hendes Stemme. — Monarken tilgav Begge.

Napoleons Blik.

Et af de mærkværdigste Exempler paa den magnetiske Magt af Napoleons Øiesyn fortæller Grev Montholon i sin vigtige „Historie om Fangenskabet paa St. Helena." Det var ved den engelske Kyst paa Skibet „Bellerophon," da Admiral Lord Keith, som havde bragt det engelske Ministeriums Beslutning, at Napoleon skulde føres til St. Helena, efter en lang Underhandling endelig traadte frem for Keiseren og, ifølge sin Bemyndigelse dertil, sagde til ham: „England forlanger Deres Kaarde." Keiseren lagde, fortæller Montholon, med en krampagtig Bevægelse, Haanden paa Kaarden, som en Englænder vovede at affordre ham — kun det skrækkelige Blik fra hans Øie var hans Svar; aldrig havde det været mægtigere og mere gjennemborende. Den gamle Admiral blev derved ligesom lammet; hans høie Skikkelse krympede sig sammen og hans graa Hoved sank ned paa Brystet, ligesom paa en Forbryder, hvem Dommeren forkynder Dødsdommen. Keiseren beholdt sin Kaarde. Admiralen bukkede dybt og fjernede sig, uden at et Ord forstyrrede det mægtige Indtryk, som denne Begivenhed gjorde paa alle Tilstedeværende, saavel Franskmænd, som Englændere.

Til Stjernen.

Du klare, milde Stjerne,
Som funkler bag det Blaa,
Til dig saa tidt, saa gjerne,
Saa længselsfuldt jeg saae.
Dybt i mit Bryst du vakte
En reen, en fyldig Trøst;
Thi du mig Budskab bragte
Fra Hjemmets sande Kyst.

Jeg var end ganske liden,
Da, ved min Moders Haand,
Jeg skued' dig, og siden,
Med stærke, faste Baand,
Hun bandt min Tro og Haaben;
Hun sagde: „Der boer Gud!
Bliv ærlig, tro og aaben
Som du — Guds Sendebud!" —

Hvergang jeg saae dit Øie,
Saa aabent og saa klart,
At straale fra det Høie,
Blev det mig aabenbart,
At du kan Aander knytte
Til Gud i kjærlig Pagt,
At du kan huldt beskytte
En Aand med Himmelvagt.

Beundrende, o Stjerne,
Beskuer jeg din Pragt!
Men hvad du fra det Fjerne
Saa ofte mig har sagt,
Skal ei mit Bryst forgjætte;
Du glimrer med hans Navn,
Som bringer Trøst i dette
Jordlivs saamange Savn.

Jeg vil, o milde Stjerne!
Forene mig med dig,
Saa længselsfuldt og gjerne,
Selv her fra Jorderig.
Bring, fra min Tilværs Kilde,
Net ofte Bud, til jeg
Kan trøstigt, blidt og stille
Forlade Jordens Vei!

H. A. H.

Anecdoter.

Frioperaen. I K. blev der givet en Friopera. I den første Trio raabte en Stemme høit fra Galleriet af: „Nu see mig engang disse Slyngler! Fordi det idag er omsonst, saa synger der Tre af dem paa een Gang, for kun at blive ret hurtig færdige."

Man spurgte engang en Forelsket, hvorfor han ikke ægtede sin Tilbedte? „Hvor skulde jeg da tilbringe mine Aftener?" lød Svaret.

En Herredsfoged blev spurgt, hvorfor han ikke gik i Kirke. „Jeg gaaer ikke gjerne i de store Selskaber, hvor kun En fører Ordet, og hvor man synger uden at drikke," svarede han.

En Herre traf engang en fattig Mand, som lod den hos sig havende Hund springe frem og tilbage over en Planke. Herren som saae, at Hunden for Mathed neppe kunde springe mere, spurgte Manden, hvorfor han da plagede sin Hund saaledes. „Ja, seer De," svarede Manden, „min Hund springer for sit Liv gjerne, og idag har den ikke faaet Noget at æde, see saa maa jeg dog gjøre ham en Smule Fornøielse."

En vis engelsk Adelsmand havde ladet bygge et Kapel, og faldt paa det Indfald at lade Væggene til Trapperne pryde med Historier af den hellige Skrift. Han bestemte derfor, at det skulde være en Forestilling af Israeliternes Overgang over det røde Hav, forfulgte af Ægypterne. Han talte til en Maler, som ogsaa strax begyndte paa Arbeidet. Da samme nu havde besmurt Murene fra øverst til nederst med rød Farve, kaldte han hans Herlighed ud, og sagde, at det var færdigt. Færdigt, svarede Lorden. Hvad er færdigt? Hvor er Israels Børn? De ere gaaede over. Men hvor ere da Ægypterne? De ere paa min Ære alle druknede.

Det medfølgende Lithographi er efter et Maleri paa dette Aars Pariserudstilling af Yvon.

Illustreret Folkeblad,

et belærende og underholdende Ugeskrift.

Udgivet

af

en Forening.

Andet Bind.

Første Hefte,

med 1 Lithographi og 4de Ark af Indiana.

Priis 8 Sk.

Kjøbenhavn.

Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1855.